Guilhermi diui Parisien

sis episcopi opera. de fide. legibus. de virtutibus. moribus. vicijs. peccatis. temptationibus. resistentijs. meritis. retributionibus et immortalitate anime.

Inuentariū eoꝝ que hoc libro continentur.

Laus.

Nominatissimo Archyatro. Utriusq; medicine doctori. dño Theoderico Ulsenio phrisco. Vati appollineo. Moderatissimo Norico physico. Petrus danhauser Artiū magister Noricus ciuis. Salutem dicit.

Si fieri posse censerem. Ulseni presidiū et dulce decus meū. vt lamentationibus ac lachrimis seuo ac peracerbo nature vulneri mederer. omnē etatē quoad reuiuisco in assiduis fletibus degere. et eiulantibus studerem. heu heu me infelicem atq; infortunatum. qui tanta. tam mita. tam benigna. tam pia. tam deuota. tam omni genere probitatis dulcissima matre orbatus sum. cui lachesis rupit fila septimo die May. Quis in tanta rei indignitate non mereat. non fortunam deploret suam. non sese intolerabili dolore conficiat. vtinā liceret sortē cōmutare. emori malim. mō ipsa vt reuiuisceret. Quo magis atq; magis eius probitatē. et morū integritatē pudiciciā. innocenciā. fidem. pietatē. sanctimoniam considero. eo me maior ex obitu eius meror inuadit. At excellencia eius animi et integritas mentis. maiestas virtutis ita me reddūt attonitū. vt ab omni consolatione videar alienus. Dū itaq; is meror tam atrox insedit animo meo accersior ad venerandū patrē dñm Georgiū pirckamer priorē Norice carthusie. qui blandiuscula oratione me consulari aggressus ē ita inquit. danhusi nō mortua ē sed viuit mater tua. que cōmutata hac temporali vita cum sempiterna illa iam id premiū in celo adepta est. quod vsq; optarat cū esset in viuis. fruitur presencia. fruitur visu corā. fruitur consuetudine et collogo humani generis redemptoris. hunc rogat. hūc orat. hūc precatur. vt tibi semper in omnibus rebus actionibusq; tuis et propicius adsit et adiutor. teq; dirigat assidue in viam iusticie et pietatis. Que cū ita sint equo tibi animo ferenda ē hec omnis vel nature necessitas. vel voluntas diuine mentis. Sed vt paulisper merorē tuū extinguas. Teneo meū epi parisien Guilhermi nōnulla opera que impensa cōducerent reipub. xpiane. mestasq; non nūq; horas tibi mitigaret. vel muonis questū inde accepturus. Declarauit pariter acumen ingeny. quo is inprimis inter recentiores claret theologos. cui facile oēs cedant. singularīq; oratōne laudes eius enumerādo mihi recensuit. quas in prefatione tractatus de sacramētis item ab eo edito longiusculo prohemio prosecutus sum. Ego me obnoxiū gerere. Ulseni clarissime doctor. tam dulcissimo patri vehemēter tū mihi persuasi. Quis a deo esset a fide xpiana alienus. quis ita abhorrēs ab omī humanitate qui in re tā pia tam necessaria tam laudabili tam vtili beatitudini religionis xpiane parere subterfugiat atq; nolit opera sua si opus sit. deo offerre. Sed reuera antea pietatē auctoritatē huius prouincie assumere nusq; ausus erā. statuiq; nihil in diuina pagina elaborare mihi qui iuri ciuili et studio humanitatis penitus me dediderim. omneq; meū tempus amicorū temporibus transmittendum oportere. At profecto nō mea me volūtas. ymmo archetypus rome triūphantis qui ē ex clarissimis simulq; doctissimis poetarū. oratorū et hystoricorū auctoribus cōptare ingenio. elaborareq; industria studui. Et sebaldi schreyerī modestissimi et integerrimi ciuis opera me prohibēt. Est enī archetypus noster talis qui maxime animos germanorū excitabit atq; inflāmabit ad virtutē quod aliorū iam tuoq; iudicio relinquimus. Nolo iam enūerare cōciuis mei innūeras laudes. Sed hoc vnū silencio transire nequeo. is tāta hospitalitate me fouit hyeme superiore. vt oēs vires meas suas esse sciat. Cū igitur suauissime vlseni is apud noricos ciuis phylosophus et medicus habearis. qualē hactenus habuere nullū. Et appollinea cythara iter pierides choros crepitāte potentissimus. te inuoco persuadeas an impressio Guilhermi suscipiēda sit. Sz omnino. cū nō ingrata sit pientissimo patri meo priori norico futura cui morē gerere necesse habeo. quē vnice etiā et veneror et admiror. itaq; oblitus sum mei. oīa vincat amor. rem difficillimā et meis imparē viribus aggredior. audētes fortuna iuuat. Attamē potuit homericus ille aiax hectora. quē neq; vlixes neq; nestor in pluri prouocantē excepisset. sola audacia et aggredi. et singulari certamine sperare. potuit et troias idē ab incēsis nauibus arcere possū fortassis ego Guilhermi opera meis impēsis in lucē dare et explicare. Quare Ulseni clarissime preceptor quod opus facto sit ad me scribe. et habebis me re quam verbo tuis opibus paratissimū omnia q; mea studia et opera pro incremento noīs et glorie tue prompta ac expedita esse docebo Uale ex Noricio helycone.

Theodoricus Ulsenius. Froricus Archyatrus petro Danhusio Artiū magistro Noricio ciui. Salutem dicit.

Habes nunc mi petre qđ tantopere optasti. Theologum illū scilicet gloriosum ac sūmū. qui pietatē. solamen. fidem. ⁊ omnē viuēdi normā abunde ac pie explicet. Est enim quantū intelligo. doctus. ē suauis. ē elegans. ⁊ scolastico illo sermone copiosus. sollicitent alii corpus. ille animi languoribus. quantū xpiana religio ⁊ secula nr̄a exposcunt. pporτune medetur. Habes quo conuiuem tuū. alioquin eciā integerrimū. immo ꝯtalē facias. Quid plura deposcis fortunate puer. diuinitatē fortasse. q̄ morte vendicat. mihi crede nō nisi vocatus adibis. Sed tuū erit videre vt electus fias. Uale. Ex Nurnberga. Pridie Calendas Apriles. Anno salutis xpiane. M. cccc.xcvi.

Sequitur descriptiones quarundam virtutum ꝛ viciorũ.

Affectus ē officiose charitatis studium vel merito vel nature penso conductum.

Afflictio in ꝓprius est odientis animi cruciatus ex respectu displicentis procedens.

Amaritudo est spiritualis expers gaudij quedam distracte mentis solitudo.

Arrogancia est gloriari ex eo quod nō accepens placendi cupidine.

Auaricia est glorie seu quarũlibet rerũ insaciabilis et inhonora cupido.

Benignitas est cum quadaz feruida morum suauitate diligentis animi cōspersio

Bonitatum presumptio est contra qualitatem sui ordinis aut viriũ extollende motu noui.

Blasphemia est cum quadam propriosa irreligiositate conuitiorum iaculata in alium maledictio.

Blandicie sunt cum quadam dulcedine viciosorum delectaminũ suasibilis extrinsecus adhibitio.

Charitas est mentis affectus ad deum et ꝓximum iuxta legis decretum feruenter ꝛ discrete porrectus.

Carnis afflictio est per quam lasciuia carnalis qualibet castigatione corporali cōprimitur.

Castitas est per edomitas viciorꝫ furias munda et honesta corporis habitudo.

Concordia est conuenientiũ in recto animarũ indirupta quedã ꝛ mutua ꝯplexio.

Confessio est ꝑ quam latentis anime morbus spe venie cōsequende aperitur.

Confidēcia ē ex virtutũ ꝯsciencia mentem inuictam inter aduersa constare.

Compassio est per quam ex incomodis ꝓximi condolenti animo quedam afflictio generatur.

Compunctio est quoddã anime suspirantis incendium natũ timore vel amore bonorum vel malorum.

Consilium est examinandarum gubernãdarumqꝫ causarum ꝓuida quedam mentis sagacitas.

Constancia est inter fluctuantes causas ꝛ ꝑsonas mentis trepidatione nulla cōcuti

Contemplatio est ꝑ subleuate mentis iubilũ mors quedã carnalium affectionum

Continēcia ē ꝑ quã carnaliũ affectuũ impetus moderamine consilij refrenatur.

Contumelia ē meroris liuoris et amaritudinis obprobrio turbate mētis conuitio.

Correctio est per quam error innatus vel cōsuetudine factus freno ratiōis inhibet

Clamor ē perpetrati facinoris manifesta ꝛ inverecunda iactatio.

Crapula ē ex deliciosa sumptuum superfluitate sopiti cordis pregrauatio.

Delicie sunt corporalis indigencie cum q̃dam superfluitate laucior apparatus

Desperatio est ad vite statum vel virtutũ fracta spei gubernatio.

Detractio est respectu alteri⁹ glorie minuende mordax delatio.

Discretio est prouida motuum humanorum ratio moderatrix.

Ebrietas ē per quã mentis oblitio quedã sui sobrietatis excessu generatur

Equitas ē lance librata iusticie dignissima retributio meritorꝫ.

Exultatio in aduersis est quedam ex casu alterius concepti odij nebulosa ꝯsolatio.

Fallacia est per quam odij seu familiaris instinctu commodi fictis verbis obtegit.

Fortitudo est immobilis inter aduersa animi laborꝫ et periculorum susceptio

Filargiria est per quam singulari appetitu pecunie colligende frena laxantur.

Furor est effrenata conceptis intrinsecus conuersis tocius habitus et truculenta iactatio.

Fraus ē per quam rei familiaris malicie vel inopie causa clamdestina subreptiōe consulitur.

Gaudium est animi quedam iocunditas spiritualis ex contemptu presentiũ descendens.

Gula est solius corporis cum nocitus ꝛ illecebrosus escarum quidam appetitus.

Gracia est mutue beniuolencie alterius in alterum cultus affectuosus ostenditur.

Humilitas est ex intuitu proprij conditoris vel conditionis voluntaria inclinatio mentis.

Iactancia ē ex fastu mentis maiora q̃ sit de te ꝓmittere quippiam attemptare.

Ieiunium ē in interiori vigilancia discrete persimonie custodia.

Ignauia est de virtutum exercitio languida viriumqꝫ hominis defectio.

Inobediēcia ē ex duricia mentis obstinate imperanti nolle obtemperare.

Intelligencia est presentium rerum statũ
et qualitatem rationabili tenacitate pen
sare.
Inuidia est que feruidũ in dolore reddit
animum ex indigni honore q̃ etiaz tu nõ
expetebas.
Indignatio est quedam exturbida ꝛ inso
lens maliuolencia etiam in inferiorẽ osten
sa despectio.
Ira est fusi et concitati animi furor vlcis
cendi libidine feruens.
Iudicium est quod ex audiencia meritoꝝ
dignum reddit supplicium vel premium.
Iusiurandũ obseruatio est que legis scri
pto populis promulgato trãsgressionem
temerariam arcet.
Iusticia est per quam sua cuiq̃ dignitas
tribuitur et communis vtilitas nou relin
quitur
Lasciuia est indecens motus dissoluti in
loco õnueniens ex intemperãcia carnali
Lex est ordinata discretaq̃ preceptorũ re
gula per quam facienda iubentur ꝛ vitan
da prohibentur.
Libertas ẽ per quam liber animus in lar
gitione possessorum nulla tenacitate coar
tatur.
Languor est egre mentis et corporis desi
dia vicio vorcitatis inducta.
Longanimitas est ex complendo deside
rio suo infatigabilis laborum sustinẽcia.
Loquacitas est confusa et stulta verboꝝ
superfluitate cordis leuitatem aperire.
Luctus ẽ qui ex acerbato in malis animo
quod minus in superiorem potest vindi
mee fletibus satisfecit.
Luxuria ẽ ex immundis desiderus descen
dens lubrica et effrenata mentis et carnis
prostitutio.
Magnificẽcia est quedam animi claritu
do res magnas et arduas pulchre admi
nistrans.
Malicia est alicui dampni animus nequis
sime voluntatis odiosus excursus.
Mansuetudo est per quam modesti tran
quillitas animi nulla rerum occurrentiuz
turbatione agitatur.
Memoria est ad mentis intuitum ymagi
naria quedam representatio futurorum.
Mentis ebetudo est veniens ex intempe
rancia cure carnalis habundancia ingỹt
vte remissio.
Misericordia est clemens et in om̃es equa
lis dignatio: erga affectos compassibilis
animi inclinatio.
Modestia est pudici ꝛ honesti habitus di
gna cum laude verecundia.
Moralitas est seruata propria virtute mo
ribus se singulorum contemperare.
Pudicia ẽ p quã respectu diuini amoris
integritas vtriusq̃ hominis seruatur.
Obediencia est spe mercedis abnegatio
proprie voluntatis nixa pio studio.
Obliuio ẽ per quam obrutio vicus carna
libus animo ruina memorie affertur.
Odium est qđ irati moti animi morsus
atq̃ tenacius spe vindicte mordaciter ab
scondit.
Paciencia est respectu honoris eterni vo
luntaria ꝛ insupabilis cõtrarioꝝ perpessio
Pax est concordantium in bonis mentiũ
ordinata tranquillitas.
Periurium est proprie seu aliorum vtilita
tis gracia veritatis abnegatio fraudulen
ta.
Perseuerancia est que virtutum quadaz
perfectione perficiente longanimitate co
sumat animum.
Pertinacia est ex irrationabili mentis ob
stinatione meliori parti nolle cedere.
Petulancia est ex carnalium cogitationũ
conceptione totius corporis peculalis ha
bitudo.
Pietas est ex benigni animi dulcedine er
ga omnes similiatrix affectio.
Pusillanimitas est ex rerum contrariarũ
tedio mors et in considerata mentis deie
ctio.
Prouidencia est per quam sagaci subtili
tate futurorum colligitur euentus.
Prudencia est rerum bonarum vel mala
rum vtrarumq̃ sagax sciencia.
Querela est per quam anxietas cordis ex
impaciencie vicio demonstratur.
Rancor est per quã mordacis animi clau
sa amaritudo habitu vultuq̃ demõstrat
Rapina est ex auide mẽtis veniens impe
tu rerum alienarum distractio.
Religio est per quaz reuerenti famulatu
cerimonie diuini cultus exercentur.
Reuerencia est per quam deo deiq̃ dile
ctis religionis cultus ostenditur.
Requies est per quam menti quedã secu
ritas ex cõtemptu perfunctorie vanitatis
affertur.
Sagacitas est quid agendum circumspe
cta diligencia precurrere et ad modum et
ad ordinem queq̃ flectere.

Seueritas ē p q̄ꝫ iudiciaria vindicta in peccantem districtius exercetur.

Sobrietas est pura ex illecebris vtriusqꝫ hominis temperancia.

Superbia est singularis excellencie super alios cecus appetitus.

Susurracio est per quam vel odiose adulacionis vel derogacionis gracia odium inter fratres excitatur.

Spes ē animi motus immobiliter ad ea que appetit accipienda suspensus.

Stabilitas est mentem fixam nulla locorum vel temporū qualitate in diuersa iactari.

Taciturnitas est cum quodam animi fructuosa quiete se a verbis vtilibꝰ temperare.

Temeritas racionis expers procacis animi indisciplinatus excessus.

Timor est per quē menti fluctuans angustia ex aduersitatis expectacione generat

Timor domini est fide ꝛ moribus diuinorum preceptorum vigilans custodia.

Tollerancia est diuturna aliene improbitatis et molestie sufferencia.

Torpor ē ex languentis animi tedi pigricia remissa mocio totiꝰ corpis habitudo.

Tribulacio ē ex lubrice carnalitatis incōstancia ex mentis fragilitate descendens.

Tristicia est ex mutato aduersitatis volo turbate mentis anxietudo.

Temperancia est in illicitos animi impetus racionis firma et discreta dominacio

Uana gloria est placendi desiderio virtutis hominis incompetens agitacio.

Ueritas est per quam dictum aliquod vel factum immutabili racione profertur.

Uentris ingluuies est immoderata qualiumcunqꝫ ciborū saturitate hyantis concupiscencie satisfactio.

Uiolencia est per quam malicia seu iniuria in inferiorem homine potēter exercet.

Uoluptas est cum quadaꝫ lubrica suauitate ad illicita confuse mentis inclinacio.

Usura ē accomodate rei simplicis turpis lucri gracia receptio.

Ypocrisis est virtutū similatione clausum vicium callide palliare.

Prologus in tractatū de fide et legib⁹ Guilhelmi parisiē.

Ni ordine sapienti
aliaz diuinaliūq;
sciaz. istam diuini
cultus vereq; reli-
gionis scientiā de
qua put desursuz
accepimus scribe
re intendimus pri
mū locum obtine
re prime ac theolo
gice phie pma ps
declarat atq; cer-
tificat. Hui⁹ au
tē vtilitas ⁊ fructus idem proſus est. que
diuini cultus vereq; ac adeo accepte reli-
gionis. Omniū enim vtilitatum vtili-
tas. et omniū fructuum fructus. felicitas
eterna est ꝑpter quā oēs substantie nobi
les. hoc est rationales et intelligentes cre
A ate sunt. Quia igitur nec gressu nec vo
latu. neq; natatu. nec alio quocunq; mo-
tu. q; sacratissimi cultus siue deo altissi-
mo placati obsequiis nec alia via nisi sin
cera imaculatissimaq; religiōe ipius. hoc
est qua ei adheref ⁊ viuitur. est possibile
venire ad felicitatē eternā. Manifestū
est huius sacre ac diuinalis scie que mor⁹
istos obseqoꝝ scʒ diuiorꝫ vereq; religio-
nis viam sola apit et demōstrat fructū et
B vtilitatem eē felicitatē eternā. Hec est
cui⁹ solius ignorātia erubescēda est. sicut
ait phūs Apuleius. Interrogat⁹.n. inqt
an scias statuas facere absq; rubore rīdeb
Nescio. q; non pudet te non esse significā
idē statuariū. Interrogatus aūt an scias
bene viuere. non audebis dicere nescio.
Huius em ignorātia adeo vereq; dānata
ē. vt oīs natio illā gladio et igne extermi
net et ꝓfligat. Cū em aial irrationale
sciat vt ita dicamus viuere scōm q; decet
ipm. qd est magis maiorq; damnatiōe
in genere hūano dignū viuere q; ignorā-
tia bene viuēdi. Bn̄ viuere autē est viuere
vt decet. Nihil aūt adeo decet vitā nrām
vt religiositas. Nihil adeo decorꝫ potest
C habere vt illam. Et vt ad vnū dicam⁹
vnus et sol⁹ decor vite nre ipsa est religio
sitas. Ipa em ē pfectio ad quā nati sum⁹
q quidē hic aggrediēda est ⁊ continuis
profectibus semp augēda. In futuro vero
post hanc vitā expectaf eiusdē cumulatis
sima plenitudo. q est potissima ps glorie
ac felicitatis eterne. sicut faciemus scīri cū
loquemur de statu aiaꝝ nrarū post corpora

Toti em̄ deo viuere religionis ꝯsum
matio est. et beatitudinis ⁊ glie finalis plen i
tudo. Quia igitur fides vere religiōis D
fundamentū ē. pma radix atq; principium
diuini cultus. necesse habemus in pma p
te tractatus isti⁹ fidē que ꝟtus ē stabilire
ac declarare. peminentiaq; certitudinis ⁊
etiam altitudinis quā habet ad mūdane
phie disciplinas. ceterasq; cōparationes
ipius ad illas ondere. deīn causas erroꝝ
impietatis sectarūq; pditiōis apire ⁊ nu-
merare. Tercio placorē ipsius et meritum
apud deū patefacere. Quarto qd nō E
est fides nec pōt esse noie fidei digna que
cunq; credulitas. nec deo vllo modo acce
pta nisi hec quā hic stabilire ac declarare
intēdimus. Faciemus etiā sciri cū his. q;
ipa fundamentū est ꝟe religiōis. ⁊ diuini
cultus pncipiū et q; sine fundamento edi-
ficare nitif q hanc nō pieciat. et sine radice F
fructificare q hanc nō prefecit. Deinde
vero q; lex continētia quedā ē. ⁊ velut ag
gregatio honestatū. atq; religionis. oporte
bit nos declarare legem diffinitione cer-
tissima ptesq; eius. nueꝝq; ipaꝝ. Deinde
q est lex veritas siue lex ꝟitatis. et q; illa
nō ē nisi vna. et q; illi soli ⁊ cōpetit nomē
legis intentione ac rōe verissima. ⁊ q; illa
est evāgeliū eternū. qd nec precessit aliud
nec subsequi pōt et q; equiuoce lex iude-
oꝝ et lex moysi nō ꝓpria rōe leges nomi
nanf. Post exponim⁹ ea q videnf ab
surda atq; ridicula in lege hebreoꝝ ⁊ osē
dim⁹ cās pceptionis ⁊ ꝓhibitiōis earum
Deinde destruem⁹ ꝓfidiā machome
ti. et euacuabim⁹ ꝓmissiones ⁊ cōmina-
tiones quibus seduxit gentem arabū. Pri
mum ostendentes non solū ridiculosita-
tem earū. sed etiam impossibilitatē. Loq
mur etiā cū his de diuersitate legū. et di-
cemus qd senserint. et adhuc etiam senti-
ant philosophi de illa. et destruemus er-
rores eoꝝ in hoc. Primo hic loquemur
de ydolatria diuisione vniuersali et vnde
ortum habuit. et post hec de ritibus et sa
cris ⁊ sacrificiis. Et assignabimus causas
sacroꝝum et sacrificiorum que imposita
sunt genti hebreorum. Et destruemus er-
rores qui de ydolis vel fuerunt vel adhuc
sunt. Deinde euacuabimus sacra et
sacrificia omnium falsorum deorum. et
faciemus sciri. quia ipsa sunt execratio-
nes facientium. et offensiones dei altissi-
mi. cuius sola pace et gratia bene est ge-
a

B neri humano. Cuius sola indignatione male ei esse pōt. et ꝓpter hoc solus ipse honorificentie vltimo cultu colendus est q̄ nec ydola nec dii quicq̄ possunt p se et ideo nō nisi frustra: ⁊ vane coli possūt cū cultoribus suis nec ꝓdesse nec obesse possunt et ꝓpter hoc sacris ⁊ sacrificiis solus deus altissimus honorādus atq̄ placād⁹. Nouissime v̄o assignabim⁹ vera sacra quib⁹ de⁹ verissime colit q̄ et cultores ipos sacrāt. atq̄ sacrificāt deoq̄ acceptabiles efficiūt. Deīde vera sacrificia q̄ deū ꝑsemetipa absq̄ vlla dubitatiōe placant offerentibus. ⁊ stabiliemus hec omnia stabilitione cui nec erit obuiatio vel contradictio. et declarabimus ea declaratione postq̄m nō relinquetur ex eis dubitatio. Et sic est finis ꝓlogi.

D Incipiamus igit cū dei adiutorio et dicam⁹ q̄ fides quā hic stabilire intēdim⁹ verissima ratione. rectissima diffinitione. Est virtus qua ea que ad fundamētum religionis ꝑtinēt recte firmiterq̄ credunt. Quēadmodū eñ aliud ē diligere aliquē ex merit' suis. siue aliquid ex suauitate vl' vtilitate qua suaue est vel vtile diligēdū aliquid. Aut ex v̄tute ipi⁹ diligentis. sic aliud ē credere ex ꝓbabilitate siue ex euidētia ipi⁹ crediti. Aliud ex virtute credent'. Sicut eñi ꝓbitas possessoris sui dilectionē ingerit et infigit agnoscentibus eam siue credentib⁹. ⁊ sicut suauitas et vtilitas suauis scilicet rei alicuius et vtilis. dilectionē et desideriū sui incitāt ⁊ inflāmant in agnoscentibus et credentibus eas. sic ꝓbabilitas et euidētia veritatis fidem quādam siue credulitatem ꝓbabiliū et manifestorū ingerūt et inp̄mūt cogitātibus ea. Cum autē quis maliū et dilectione in dignū vl' ipm inimicū diligit. hoc indubitanter nō ex meritis ē sed cōtra merita. Nec hoc ē ex virtute diligentis. nō ex aliquo quod sit in ipo dilecto. Sic et cū paupertas vel molestia. vel cōtumelia vel mors ipa. diligit ex virtute ē diligentis. nō ex ipis q̄ nihil videtur habere in se ꝓpter qd̄ diligēda sint. Sic et cum inprobabilia credantur ex virtute credentis ē non ex ipis. Sicut

3 enim improbitas non solum amorē nō excitat sed extinguit. sic im ꝓbabilitas nō solum fidem non facit et credulitatē nō generat. sed etiā aufert et ꝓhibet. Similis igit v̄tut' ē amare improbū seu reprobum. et credere inprobabile. nec minoris virtutis est credere inprobabile. quam improbum diligere. Amp̄ Sic est probabile ad intellectū sicut lucidū ad visum. et sic suaue et vtile ad affectū sicut calidum ad tactum. et sicut gelidū ad tactum sic insuaue et inutile ad affectum et sicut inprobabile ad intellectum sic tenebrosum nulloq̄ lumine sup aspsum ad visū. Sic igit non ē virtuosū videre lucidum quod nullo modo pugnat contra visum ymmo modis omib⁹ adiuuat ipsum. Sic non est virtuosum K credere probabile vel verū manifestum Et sic non virile nec magnificum ē calere ex calido vel ad calidum sic neq̄ diligere probum. aut amare seu desiderare vtile vel suaue. Sicut igitur calere cōtra frigidum. hoc ē repugnare frigido virtutis est atq̄ vigoris. sic amare improbum vel reprobum. et amare vel appetere insuaue siue molestū. et inutile seu dampnosum Et iuxta hunc modum credere inprobabile virtutis erit atq̄ vigoris. Amare enim atq̄ desiderare vtile et suaue non ē nisi de admisso vel inmisso igne calere Et hoc opus nature ꝓprie ē. Non enim minus naturale ē igni spirituali idē si admonetur calefacere spiritualiter quā igni corpōrali corporaliter Iuxta hunc modum credere probabile vel manifeste verū nihil aliud ēst quam videre lucidum vel illuminari a lucido Suauitas eñ ē vtilitas. et magnificentia. Tres sūt species ignis spiritualis et L tres i animabus humanis arsiones seu conbustiones efficiunt. videlicet concupiscentiam carnis cō cupiscentiā oculorum et supbiam vite. vel melius luxuriam auaritiam superbiam. Et his trib⁹ speciebus ignis ita nati sumus exurri vel ardere vt ligna arida igne corporali et hoc naturali seu originali corruptiōe nō p̄me creationis institutione. licet probabilitas omnino supaspersio lucis spiritualis ē et debil'. Et ꝓpter hoc nō sufficit firmare seu figere appꝛhensionē. Euidentia aūt veritatis fortis et penetrans luciditas. seu luminositas ē. ⁊ ꝓpter hoc figit et firmat certitudinē intellectus. Sicut igitur tres noīate dispositiōes ignis sūt ad nr̄m affectū siue ad vires motiuas nr̄as tā sublimes et nobiles q̄ inferiores

et ignobiles .sicut pbabilitas et euiden
tia luces sunt vel lumina ad nostrum in
tellectum. ꝛ etiā ad vires nostras appbē
sinas tā nobiles quā ignobiles. Ma
festū igitur ē ꝙ credere im pbabilia forti
tudinis ē atqꝫ vigoris nostri intellectus
sicut amare dāpnosa molesta ꝛ ignomi
niosa fortitudinis ē ꝛ vigoris nostri affec
m tus Quia igitur multa improbabilia
et ab intellectu humano innotissima per
tinent ad fundamentū religiōis. que cre
di necesse ē veram religionem ingredien
tibus ꝛ aggredientibus .hoc ē ad deum
accedentibus manifestum ē necessariaꝫ
esse hanc virtutem seu fortitudinem in
tellectus .que tenebras improbitatis irrū
pat et vincat et lumiositate ppa ea q̄ illa
abscondere contēdit lucida et apta hoc
est credita faciat. Amp. Si tota mēs
humana glorificanda ē .hoc ē gloria fe
licitatis eterne vesciēda nō reddetur aūt
gloria nisi gratie .nec superuestit gloria
nisi qd pueſtitum inuenitur gratia tota
igitur natura ē gratificanda hic et neces
sitate siue gratia vestienda quare ꝛ intel
lectus gloria hic eē seu gratis vesciēdus
Inter quas palam ē eē fidem. Amp.
Si totam necesse ē esse mentē humanaꝫ
religiosam et nichil in ea irreligiositatis
seu pphanationis relinqui ergo et ipm
n caput mētis siue oculum hoc ē intellectū
necesse ē esse religiosum fides aūt ex ne
cessitate ac tota religio eius ē .aut pars
pcima Amp Eodem iure et equeprio
tenetur subditus esse hūanus intellect⁹
deo: vt affectus .et eque debitor ē obedi
entie ad eundem Quia ergo intellectus
humanus adeo debitor est obedientie
deo vt contra seipm vel amare vel velle
vel desiderare vel odire .et etiā cōtra se
ipm dimicare ppt ipm necessario tenet
humanus intellectus et opari contra se
et pugnare contra se ppt ipm. Nulla aūt
operatione pōt hoc facere nisi illa que est
credere .tenetur ergo contra se credere
ppt ipm. de opatōib⁹ ei intellectus solū
o credere bellū hꝫ. Cō prehēdum ꝯ aūt op⁹
tantum in eo qd ē credere qm credere qdā
opinari ē. Credere ei ē vehemēter opina
ri. Scire aūt nō habet bellū ppt fortitu
dinē et firmitatē suā nisi sophisticū. Qd
ipa luminositate eius qd ē scire nō tam
vincit ꝙ dissoluit vt nebula et euanescit
vt illusio et fantasia. Qd vero ipm cogi
tare bellū hre videtur ppt cogitatiōes
que improbissime se ingerunt qd euiden
tissimū atqꝫ durissimū ē in cogitatiōib⁹
blasphemie et similit ppt cogitationes
mūdas ac rectas que per intellectū mul
ta difficultate et vix obtineri pnt. Ita nec
ppt hoc dictū videat id qd legit in ter
cio secūde ad corintheos. Nō ꝙ sufficiē
tes sumus cogitare aliquid a nobis qsi a
nobis. Et reuera ipm cogitare qr volūta
riū ē ideo et bellum habet et bellum est.
Scire autem nō videtur esse volūtariuꝫ
.postqꝫ ē licet ei⁹ acquisitio volūtaria sit
In eis eni q̄ p se nota sunt et maxie in p
mis impssionib⁹ nō ē i libertate arbitrij
nec in libera ptāte nr̄a scire vel non scire
ppt pximitatē ipoꝝ ad intellectū nr̄m
et ppt vehemētē impressiōꝫ ipoꝝ in illo
Propt qd dicit ꝛ arestotel' ꝙ i hmōi p
nō ē cōtradicere ad exteri⁹ rōꝫ. In alijs
aūt q̄ p se nō videntꝫ sꝫ p alia cognoscūn
tur nec hꝫ intellectus nr̄ acquiescere eis
positis principijs et silogistica conclusio
ne ordinans ad illa . Nec est vllo modo
in ptāte nr̄a eis contradicere veꝝ cogita
re de his. studere in his libros inspice
re in quib⁹ de eis agitur. doctores inter
rogare .et audire de hmōi .q̄ oīa faciūt
ad acquisitōꝫ scie .volūtaria sūt. ꝛ omia
sūt faciētia ꝛ accētia ad sciaꝫ talū ꝛ ppt
hoc ꝛ viciosa ꝛ ꝟtuosa eē pnt . ꝛ laudem
hre ꝛ vituperiū. ꝛ bn̄ ꝛ male fieri ꝛ non
fieri Ipm vero scire nō pōt hre nisi laudē
nec vnqꝫ p̄ter eē nisi bonū. Si qs aūt dicat
qr quēadmodū prie impssiōes siue pria q
pncipia ex ncītate ingerūt sui sciaꝫ ꝛ cer
titudinē: sic pma pbabilia sui credulita
tē siue fidē: ꝛ ppter hoc credere nō ē volū
tariū in ipsis: sicut nec scire in illis. Re
spōdem⁹ qr pbabilitas quātacūqꝫ sit nō
ingerit fidē siue credulitatē intelligētib⁹:
ꝛ exercitatis ex necessitate cū ipi certa sint
nō oē qd videt ꝟm esse veꝝ. vl' etiā sili vē
ro esse verū. Idē aūt est pbabile qd veri
sile. et idē qd id qd videt veꝝ. Sapiētū
etiā est tā a veri silitudine et pbabilitate
q̄ꝫ a ficto falsoqꝫ colore semper timore ꝛ
cauere. Illud tn̄ verū est. ꝙ q credit pn
cipus sylogistice ordinans nece habꝫ cre
dere cōclusiōi posita credulitate pncipio
rū. nō est ei liberū credere vel nō cōclu
sioni immo necāriū ē nō qdem ncītate
absoluta ꝛ precisa sed determinata ꝛ cō
ditionali. Voluntarium tamen finis

plic̄ ē et liber de om̄i ꝓbabili vt ei q̄s cre
dat vl nō credat. q̄m nihil adeo ꝓbabile
q̄d nō habeat aut dissuasiōeꝫ qua possit
videri falsū. aut saltē q̄ possit videri non
esse credendum. et hoc propter periculū
erroris. Sufficit enim sapienti cum
veritatē ꝯphēdere nō p̄t. nō illudi a falsi
tate. ⁊ nō errare atqꝫ nō falli: quēadmo
dū ⁊ bellatori cū hostem supare non p̄t
satis ē ei si non superetur ab ipo Et negoti
atori cū lucrū capere nō potest. si dānum
euitet Et ne putes leue dāpnū philo
sophātib⁹ credulitatꝫ ⁊ opinionis errorē
hoc em̄ totis studijs effugere cōtendunt
videlicꝫ ne superent̄ ab erroribus. ne ꝓ
veritate quā querūt fallēte ꝓbabilitate
vel veri similitudine mendatiū accipiāt
S Nūc aūt reuertamur ad id i quo eram⁹
et dicamus. quia cogitare si nudum est.
et soluꝫ cogitare. informe est valde atqꝫ
materiale si non habeat assensionē aut
certitudinē aut dissensionē. Unde nec ex
ipa materia sup quā cadit quātūcūqꝫ bo
na aut mala sit nūquā formatur aut de
nōiatur neqꝫ vnqꝫ habet ex ea laudē vl
vituperiū Cogitare em̄ quātūcūqꝫ horri
bile et quātūcūqꝫ detestandū maluꝫ. Si
nudū ē vtiqꝫ m⁹ nō ē malū. Sicut neqꝫ vi
dere quātūcūqꝫ malū dūmō vidē nudū
sit a delectatōe ⁊ assēsiōe malū ē. Alioqn
necesse esset deū qui oia videt ingratissi
mū esse ac pessimum si mala visa viden
tes inquinarent. et malos eos efficerent
Cum ipe omnia mala ⁊ sup omnes vide
at et videre nunqꝫ desistat. Ampli⁹.
Cogitare propter ipsum nunqꝫ queritur
nec in eo sistitur queri tamē potest et lau
dabiliter et fortiter seu virtuose. Quem
admodum est ad hoc queritur vt periat
vel excitat bonas affectiōes. Ad hoc em̄
viri sācti iterdū cogitāt turpia. vt ea ma
gis ac magis abhoient̄ ad h̄ cogitāt īfer
nū vt magis ac magis ipm horreāt Simil̄r
bōa ad hoc cogitāt. vt ea magis diligāt
Sunt et alie bone affectiones propt̄
quas viri boni. vel qui boni eē cupiunt
exquirunt multa studio. et deffendūt ex
quisitas cogitationes Manifestum igi
tur est ex omnibus hijs. quia credere vi
T ciosum potest eē et virtuosum Adda
m⁹ aūt et alias declarationes ad stabili
endam virtutes fidei de qua hic intendi
mus ⁊ dicamus quia credere ea que pti
nent ad fundamētū vere religiōis belliū

aduersum se habet videlicet disputatio
nū. dissuasionū. contradictionū. et etiaꝫ
improbabilitatis ipsorum. que improba
bilitas directe contra credulitatem eorū
dem pugnat. Omne autem bellum bel
lica virtute seu fortitudine agendum est
quia sine virtute nō prouenit belli victo
ria. quam necesse est modis omnibus
prouenire. vt mors vtraqꝫ declinetur. et
vita vtraqꝫ. vel acquiratur vel seruetur
Necessaria ergo est in bello ista virtus
qua contra dictas quatuor acies pugne
tur atqꝫ de eis triumphetur. Hec autem
indubitanter est fides. qm̄ contra eam
directe pugnant acies ille quare et ipsa
ex necessitate pugnat et acies suas diri
git contra illas Amplius. Contra
tot iacula tanqꝫ perniciosa. necessaria
est menti humane armatura que illa ac
cipiat et retūdat. ipm v̄o ꝓtegat. Nulla
aūt ē alia sp̄ual' armatura q̄ ab hijs iacu
lis illā ꝓtegat ⁊ ꝯtra illa ipsā muniat nisi
virtus fidei. quod inde apparet. q: om
nia ista iacula et directe traiciuntur in il
lam et immediate illā percuciunt Am a
plius. Ea que pertinent ad fundamētū
religionis. aut sunt om̄ia probabilia siue
manifeste vera. aut quedam sunt ibi im
probabilia et non apparentis veritatis
Non autē sunt omnia manifeste vera
qm̄ tūc nulla esset in fide dissensio. nulla
heresis. nulla omnino cōtradictio. Ma
nifeste eni veris nemo cōtradicit. Quia
igitur tanta est in hijs dissensio. tam he
resum monstruositas. Manifestum est
quedam ex hijs esse veritatis non appa
rentis. Credere autem ea que non appa
rent esse vera. vel que non videntur esse
vera hoc non est nisi virtutis vt diximus
et nisi ex virtute credentis. cum talia in
se causam credulitatis nō habeant. sicut
iam declarauimus. Necesse igitur ē vir
tute credi quedam ex hijs que pertinent
ad fundamentum religionis. quare ne
cessaria est virtus fidei Amplius. aut
est credendum deo absqꝫ suasione aliq̄
et probatione. aut non Si sic ergo credē
dum est ei virtute. Quod eni absqꝫ sua
sione et probatione creditur. virtute cre
dentis creditur. Q̄ō si dixerit quia nō ei
credendum sine suasione vel probatiōe
non igitur ei credendum est. nisi sicut ei
uis alij. Cuilibet enim alij consuasione
⁊ probatione creditur. Q: si dixerit quia

credendũ est ei sine suasione ⁊ probati-
one. qm̃ scitur vel creditur esse verax. ⁊ q̃
non mentitur. nec sic euasit. qm̃ nec sine
suasione est hec seu probatione. habet
enim suasum apud se. et firmũ. deũ men
tiri nolle. et vera esse quecũq; dixerit. p
hoc ergo credit deo. qu. a credit eum mẽ
tiri nolle. et vera esse quecunq; dixerit. p
hoc ergo credit deo quia credit eum mẽ
tiri nolle. et ita credit ei sicut crederet ali-
cui bono viro. cui vtiq; ꝓpter hoc crede
ret. quia crederet eum nõ mentiri. appa
ret igitur quia non credit ei nisi sicut ali-
X cui bono viro Amplius. hoc ipm̃ q;
credit deũ esse veracem et mentiri nolle
aut credit ei ex virtute fidei. aut ex euidẽ
tia veritatis ipi⁹. aut ex ꝓbabilitate. aut
ex suasione seu probatione. Si ex euidẽ
tia veritatis vel ex aliquo sequẽtium In
nullo igitur honorificat deum. credẽdo
hoc. de quolibʒ enim alio idem crederet
si eandem causaʒ credendi haberet. Cre
dendo ergo hoc de deo nõ honorificat
deuʒ. honorificat quidem in hoc q; ma-
gnũ credit de eo a parte crediti scilicʒ. nõ
autem a parte credulitatis. Quia igi
tur religiositas secundum quamlibʒ sui
partem dei honorẽ intendit. ymmo eius
honor est. cum huius credulitas in se ho
nor dei no sit. licet a parte crediti honor
ipsius sit. Manifestum ẽ q; huiusmodi
credulitas nec religio est nec pars religi
onis. est autem fides ex necessitate pars
prima religionis ⁊ fundamentum fides
igitur quam hic intendimus. virtus est
quam diximus Amplius. qm̃ mani-
festum ẽ cõmunitati hominum nõ posse
satisfieri ꝓbationibus vel suasionibus
de his que credenda sunt ad deum acce
dentibus. pieq; ac religiose viuere volen
tibus. vel ꝓpter defectum ꝓbationũ et
suasionum vel ꝓpter breuitatẽ intellect⁹
simplicium et vulgarium hominũ. Cre-
denda aũt erant necessario ea. sine quo
rũ credulitate ad deũ nõ acceditur. Ne
cesse igitur ẽ vt alia via credantur hec a
cõmunitate hominum qm̃ p ꝓbatiões
aut suasiones. Nichil autem est mediũ
Y q̃ credulitas omĩs aut suasa sit aut vir
tuosa. Necesse igitur ẽ vt talia credat vir
tute cõmunitas hominum Amplius.
Adeo impium ẽ. adeoq; scelerosum ma
le sentire de deo. vt omĩs secta omnisq;
superstitio de deo vł de ydolis suis sibi cõ
traria sentiẽtes. ferro et igne omniq; ge
nere tormentoꝝ conetur auertere a cre-
dulitate contraria quemadmodũ a fur-
tis et rapinis ⁊ multo amplius Et ꝓpter
hoc multo fortius prohibet. multoq; di
strictius contrariam sibi credulitatẽ quã
furta et rapinas ꝓhibet. quare et multo
districtius credulitatem suam impant.
Amplius quis dubitat ĩ suasibilib⁹
in credulis qui suasiones et ꝓbationes
credendoꝝ aut vel non habent. vel nõ ca
piunt salutarem credulitatem esse impe
randam. et contrariam incredulitatem
supplicijs exterminandam. Si eni iusta
ẽ ꝓhibitio erroꝝ impietatis. iusta ẽ ne-
cessario et impatio credulitatum siue cre
ditionum pietatis hoc ẽ vere religiõis
quare iusta erit obedientia et ex necessi-
tate debita in vtrisq; Obediendum igiť
est ei necessitate in credendo et obedien
tie debito est intellectus humanus quã
tum ad opatione ĩ istã. Maxime cũ nullũ
appareat priuilegium exceptionis sue.
Z Nulla autem ẽ obediẽtia intellectus in
credendo si ex suasionibus aut ꝓbatio-
nibus creditur. Quemadmodum nulla
est obedientia affectus. si ex vtilitate vel
suauitate amať. Amplius. Sicut deo
debetur digna eo dilectio. digna eo ho
noratio. sic ei debetur digna eo creduli-
tas siue creditio Non ẽ autẽ digna deo
credulitas que et ꝓpter suasiones aut
ꝓbationes impendiť q; nec etiaʒ bono
viro ⁊ magno digna ẽ. quare sublimior
ei credulitas impendenda ẽ. Proce-
A damus aũt et alia via. et dicamus quia
intellectus human⁹ siue vis intellectiua
nr̃a in seipo infirmus ẽ et nõ stans p se
metipm̃. ⁊ ꝓpť hoc interdum instat du
bietatem. dubitatio enĩ nõ est nisi mu-
tatio ipi⁹ qua nũc in alteram partem cõ
tradictionis nunc in alteram inclinatur
Interdũ vero cadit in tenebras ⁊ vacuũ
ignorãtie Interdum in ipsa falsa et erro
res. Fulcitur autem infirmitas ipi⁹. In
terdu euidẽtia veritatis pleniq; ꝓbatõi
bus aut suasionibus. qñq; signis. ⁊ cuʒ
debilis fuerit vel leuis ratiocinatio. hoc ẽ
ꝓbatio vł suasio nõ innitiť ei cõfidẽť sʒ
quodãmo se retinet. timens ne nõ satis
fortis sit ad sustẽdãdũ ipm̃ Et ꝓpter hoc
manifestũ ẽ q; ipe vtiť hmõi fulturis seu sup
podiaculis quẽadmodũ õ baculo debi-
li ⁊ fragili. cui neq; sine timore neq; tota

luẽ innitiẽ gestãs ipsz. Tales enĩ rõnatio nes opinionẽ faciũt solã q̃ ẽ apphẽsio alterius partis ɔtradictõis cũ formidine relique. Euidencia aũt veritatis et ꝓbatio
B demõstratiua. fortissima fulcimẽta ipsius sunt. ⁊ tanq̃ baculi inflexibiles ⁊ infrangibiles. nullaq3 ex parte nutantes. Manifestũ igiẽ est tibi ex his q̃ intellect⁹ nõ querit hmõi fulcimenta nisi ex infirmitate ⁊ debilitate sua. ⁊ quia intellect⁹ philozophãs est sicut viator ambulãs a conclusione in ɔclusionẽ. nõ valẽs ꝓpa virtute sustẽtare semetipm sz adiutorio baculi se transferẽs ⁊ trãsiliẽs ab vno noto seu ꝓbato ad aliud. bacul⁹ aũt cui⁹ amminiculo ita ambulat ⁊ transilit demonstratio est siue ꝓbatio demõstratiua. Intellectus aũt qui virtute ꝓpria credit. nec requirit hmõi fulturas. nec illis idiget. magis fortis est magisq3 firm⁹ quia ꝓpa virtute ⁊ firmitate nitiẽ q̃z qui aliena. Quapropter magis firmiter credit q̃z ille.

F Amplius. Magis credit intellect⁹ ea que credit per semetipsam. q̃z ea que credit per aliud. quare intellectus virtute fidei credẽs. magis credit ea que credit ex illa. q̃z ea que credit ex suasionibus ⁊ ꝓbationibus. Quẽadmodũ ⁊ magis amat amatũ qui ex virtute ꝓpria id amat q̃m qui ex eo quod est apud amatũ. Similiter ⁊ rectius credit. qui ex virtute propria credit q̃z aliena. credit enĩ talis intellect⁹ ex suasionibus vel ꝓbationibus quasi inclinatus et innix⁹ super eas. ⁊ quasi claudicans ambulat ambulatione quã diximus. Quẽadmodũ ⁊ recte amat solus qui amat ex virtute. amore aũtẽ curuo siue deflexo amat illectus ⁊ abstract⁹ ab amato. Debes etiã scire. quia intellectus requirens ea que supra diximus est sicut venditor incredulus qui emptori non aliter credit nisi pignus vel cautionem siue securitatem det ipsi. ⁊ ꝓbatio siue suasio vt pignus est. ⁊ cautio securitatis sine qua non credit huiusmodi intellectus. Et quẽadmodũ venditor nõ aliẽ dat rem nisi sub pignore vel cautione. sic
D nec hmõi intellectus dat credulitatẽ suã nisi postq̃z pignus vel cautionẽ quã diximus acceperit. Et sicut de manu talis venditoris merces nõ exeunt nisi post securitatem tenuerit. Sic nec de huiusmodi intellectu exit credulitas donec medium ꝓbationis quasi pignus siue cautionem tenuerit. Notum autem est tibi. quia exactio pignoris aut alterius cautionis nõ est nisi ex paruitate seu debilitate credulitatis aut ex defectu ipsius. quare manifestum est intellectuz exactorem huiusmodi pignoris ⁊ securitatũ. videlicet ꝓbationũ suasionũ signorũ esse credulitate infirmũ aut incredulũ. ⁊ esse claudicantem ⁊ nutantẽ. per seq3 stare non valentem. peneq3 cadentem. ⁊ vt ita dicamus soloq3 fulcimẽto prenominati baculi casus quos diximus declinantẽ. Manifestũ etiã est tibi quia magnitudo ⁊ multitudo pignorũ in domo venditoris ⁊ si securitatẽ ipsi faciant. signa tamen sunt ⁊ testimonia incredulitatis ipsius. sic pignora ⁊ securitates ꝓbationũ atq3 suasionũ et signorũ. licet securitates sint intellect⁹ apud quẽz sunt. cum manifeste designãt incredulitatẽ eius ad ea de quib⁹ sunt.
Omĩ infirma v̓o hmõi sit credulitas. apparet ex suppodiaculis. quẽadmodũ enĩ vides aliquẽ vno baculo vel duobus subnixũ atq3 suffulsum ambulantẽ. ⁊ ambulare alias non valentẽ. statim ex hoc iudicas virtutem eius gressibilem infirmã aut debilem aut coxas et tibias eius seu pedes lesos vel quocunq3 modo occasionatos. sic ꝓbationes. suasiones ⁊ signa velut multitudo baculorum atq3 suppodiaculorũ intellectũ philosophantẽz hoc ẽ ꝑ viã veritatis sic ambulantẽ infirmuz iudicat ⁊ contractuz atq3 claudicantem. E

Post hoc ostendem⁹ euidẽter q̃ huiusmodi credulitas seu fides non solum non est virtus sed etiã vitiũ ẽ deo contumeliosum. ⁊ ꝓpter hoc dampnatõe supplicio q3 dignissimũ. Ostendem⁹ etiam quia huiusmodi fidẽ seu credulitate deo non crediẽ. Primũ igiẽ dicamus quia neutrũ ⁊ contrariorũ ẽ receptabile alterius sicut nec calor frigidũ nec frigus calidũ esse potest. quare nec virtus infirma. nec ĩfirmitas virtuosa. hec aũt credulitas infirma ẽ. qd apparet ex suppodiaculis et fulcturis. quare manifestũ ẽ eã nõ ẽ virtutẽ. Amp̃. Omnis virt⁹ sicut sanitas ẽ. ⁊ sicut fortitudo fortẽ faciẽs habentem ipsam. hmõi aũt credulitas nec sanat intellectum ab incredulitate nec fortem faciat cõtra incredulitatis infirmitatẽ. Quẽadmodũ baculi sustentantes contractũ seu claudicantẽ non illum sanãt a membrorum contractione seu claudicatione.

nec fortem illum faciūt contra membrorū
G gressibiliū infirmitatē seu lesionē. quēadmodū nec multitudo vel magnitudo pignorū sanant incredulū venditorem a vitio incredulitatis. Manifestū autem ē huiusmodi credulitatem. non esse virtutem.
Amp. Cum virtus et ars circa difficilia sint. hmōi autē credulitas nō solum circa facilia fit. sed etiam circa ea que vel impossibile ē vel difficile ē nō facere. Manifestū ē ipam non esse virtutē. impossibile enī est nō credere manifeste vera. difficile autē ē nō credere probabilia et resistere suasionib⁹. Amp. Quis adeo breuis intellectus est vel potius nullius intellectus vt virtuosum iudicet ea credere. vt q̄ euidentem habent veritatem. vel probationem irrefragibilē vel suasionē ꝓbabilem. Manifestū igit̄ est talem credulitatē omnino eē virtutē ꝛ ꝓpter hoc nec eē partem nullomō religiositatis. Q2 autē ꝛ viciū sit deo contumeliosum vt diximus ostendetur ubi ex his. Manifestū enī ē contumeliā cuilibet fieri voce veritatis et bonitatis viro. si ei absq̄ pignore fides adhibita non fuerit. si cautio securitatis super his q̄ promiserit ab eo exacta fuerit Q̄nto fortius igit̄. cōtumelia est deo et iniuria. gladio et igne iudicanda. ab eo pignus ꝓ bonis exigere et non aliter dictis aut ꝓmissionibus eius credere. Amp Non est adeo quis periurus aut mēdax cuius ꝓbationibus atq̄ pignoribus ydoneis non credat̄ ab quolibꝫ. Qui igitur non aliter deo credere volunt quoniam scilicet pignoribus ydoneis et ꝓbationi
H bus certis. Manifestū ē quia deū in parte ista mendacibus ꝛ periurijs i nullo penitus ante ponūt. sed ipos illi parificant in fide et credulitate. ꝛ omnino adequant hoc. autem est aperta contumelia dei. et nullatenus tollerāda. qua ꝛ greci ꝛ iudei deo irrogabant. Sicut testat̄ apostol⁹ in primo prime ad corintheos. Judei signa querunt. miraculorū intellige. greci do sapientiā. ꝓbationū supple. nec hij. nec illi aliter credere volētes. Declarabimus tibi cum his quia hmōi fide vel credulitate a secta greca vel iudeica deo non credit̄ nec vnq̄ creditū est. In quo sufficiat exemplū quod supra posuim⁹ de incredulo venditore. de quo manifestū est illud quia non credit emptori sed pignori aut alicui cautioni. quare manifestum ē quia

nec iudei nec greci hmōi credulitate vel credunt vel vnq̄ crediderunt deo. sed signis tm̄ et sapiētie. Jam igit̄ declaratū I
ē tibi q2 nulla fide deo credit̄ p̄ter hāc. et nulla ē deo digna p̄ter ipam. nullaq̄ honorat̄ deus. nisi hac. ꝛ nulla ē virt⁹ p̄ter ipam. ꝛ ꝓpter hoc nec fundamentū nec alia pars religionis aut religiositatis eē p̄t Apparet etiā tibi ex his. q2 p via ꝓbationū ꝛ signorū solū ad deū accedere intendētes. ꝛ si illo q̄dē genere cognitōis quodāmō philosophice in hoc ꝓficiant. merito cū ꝯtumēlie q̄ incredulitate sua deo irrogāt. a religiōe deficiūt. ac lōgius repellūt̄ atq̄ sublimiori cognitionis genere defraudat̄. Sublimi⁹ enī atq̄ nobilius omniq̄ mō certi⁹ v̄tute q̄ arte cognoscit̄. sicut dicit Aresto. q2 v̄tus ē omi arte certior ac melior. Hinc ē q̄ methaphisica pl⁹ K
est virtus q̄ ars. sicut ipsa met testatur.
Propter hoc aūt virt⁹ ē certior q̄ ars q2 intimior. ꝛ hoc vtroq̄ mō. q2 magis ꝓfundās in nos. magis enī penetrat mentē ꝛ inficit v̄tus q̄ ars. ꝛ a ꝓfundorib⁹ seu fundamētaliorib⁹ rerū ipariū ē. Ars enī ois a reb⁹ ē. tanq̄ vmbra vel descriptio ymaginū resultantiū in speculo intellect⁹ v̄tus aūt q̄ a reb⁹ ē sicut ꝯsuetudinales ꝛ forte queda alie. nō sicut vmbra vel pictura ē a reb⁹ ꝛ rerū forinseco. sed sicut odor vel sapor ē a rerū intimo vel ꝓfundo. v̄tutes v̄o q̄ dei dona tm̄ sūt. ꝛ d̄ super solummodo descendētes. Manifestū est quia omi arte sublimiores sūt vtpote sublimissimis. hoc ē mundo altiori et fonti bonorum omnium ꝓpinquiores. Quēadmodū igit̄ lumē qd̄ a sole emicat. quāto soli L
vicinius ē. tanto fortius ꝛ nobili⁹ ē. ꝛ qd̄ ab eo longius descendit nobilius atq̄ sublimi⁹ ē. q̄ qd̄ ex illuminato reflectit̄. Sic lumina a p̄ma luce descendentia nobiliora ac sublimiora sunt. quam ea que ex illuminatis per reflectiōes descendūt. q̄re fides de qua hic agimus cū ipa descendat a primo lumine. nobilior est atq̄ sublimior q̄ scientie vel credulitates q̄ a rebus per reflexionē illuminationis quā a lumine primo recipiunt ad intellectū nostrum accedunt. Omnia enī q̄cumq̄ lucent a lumine primo et relucent ad ip̄m. omni eo q̄ habent virtutis pulchritudinis ꝛ bonitatis. Vim enī eo relucent ad virtutem primaꝫ Et huiusmodi relucere nō est nisi assimilari et assimulatione licet remotissima et

o similitudinis τ distantie, cui nec est esti
matio nec finis. Ex hijs ergo appa-
ret ubi q̄z multum refert an descendat su
per mentes humanas illuminatō a luce
primo . an descendat per reflectionē a cre
aturis seu reb⁹ creatis , que sunt lumina
aspersione pertenui luminata a lumine
primo . et inde relucentia ad ipsum simili
tudine qua diximus , et lucentia in specu-
lo intellectus humani apparitiōe ymagi
num seu similitudinum suarum in illo ,
Quapropter manifestum est . quia forti
ores atq̄z nobiliores sunt illuminationes
desursum venientes q̄z de deorsū ascendē
tes et recte descendentes q̄z reflexe , dum
modo remotio siue distantia vel fortudo
reflectentis non obsistat. Fortior enī
est reflexio radiorum solarium ex specu
M lo concauo q̄z ipsi sint ex descensione et
sole . et hoc apparet . quia reflectio ignita
est et adurens obuiantia nubila. ipsi vero
radij directe descendentes igniti nō sunt
neq̄z vrentes . Similiter reflectio radiorū
solarium ex berillo cristallo et vitro igni
ta ē et adurens , Hoc autē est ꝑpter adu
nationem radiorum ac densationem lu
minis ipsius in speculo concauo et rebus
alijs nominatis. Facit ergo aduna
tio et multiplicata reflectio quod non fa
cerent radij simplices et pauciores , Inde
igitur est fortitudo luminis et caloris. De
N bet igitur ex omnibus hijs clarum esse tibi
quia data optima et dona perfecta a pa
tre luminum , per largissimam beneficen
tiam ipsius super animas nostras descē
dentia . fortiora sunt et maiora q̄z data
bona temporalium scilicet et consuetudi
nalium et q̄z data meliora naturalium . ꝑ
pter quod τ data optima nominata sunt
videlicet comparatione bonorum et meli
orum : vt bona data accipiamus scientias
a rebus acquisitas . vt tetigimus , et vir-
tutes etiam frequentia τ assuefactione ope
rum generatas . eodem modo diuitias τ
delitias temporales . Bona vero melio-
ra virtutes et scientias naturales. Simili
ter diuitias τ delitias naturales . que na-
turam non corrumpunt sed illustrant et
meliorant , Virtutes naturales voca
mus prudentiam naturalem . mansuetu
dinem pietatem naturalem τ magnificen
tiam naturalem. Scientias vero natura
les vocamus que et natura nobis indi
te sunt . sicut nostri met τ eorum que in ani

mabus nostris sunt vt eius quod est viue O
re . quod est intelligere . quod est gaude
re . quod est tristari et oppositorum ipsoꝝ
. Eorum igitur declinatio ē nobis impos
sibilis. Delitie vero naturales honestatis
sunt et honeste . in rebus scilicet honestis
honestate naturali et per se nota . sicut de
lectari de ꝑfectu scientiarum . delectari in
bonis et honestis operibus . vt ē delecta-
ri in benefaciendo indigentibus in hono
randis parentibus . in seruando fidē ami
cis. Quia igiť data optima supra na
turam sunt . et inde naturā ipam nostrā
sursum supra seipsam trahunt in sublime
scilicet eterne glorie et beatitudinis . Ma
nifestum est ea maiora et fortiora esse na
turalibus . et omnino sublimiora atq̄z no
biliora eisdem . Et naturalib⁹ enim solis
solummodo descenditur in inferiora . et
nullomodo supra naturam vel natura-
lia per ipsa ascenditur . sicut iam declara-
uimus in tractatu quo contra pelagianā
heresim gratiam stabiliuimus , et ipsam
solam principium esse motus in sursum
eterne glorie et beatitudinis ostendimus
Quia igitur inter naturam τ gloriam
gratia media est , gloria autem in fortitu
dine et magnitudine . nobilitate . et subli
mitate vltima est seu suprema , necessario
in hijs omnibus significata est gratia vl P
tima natura . quare minor natura ē omni
bus modis q̄z gratia . quare fides de qua
hic loquimur omni cognitione naturali
maior est fortior sublimior atq̄z nobilior
Et ꝑpter hoc verū dixit qui hoc dixit
quia fide nihil certius est nec inuenies fi
delem q̄z prius concederet affirmationem
et negationem ꝺ eodem dici posse q̄z vnū
ex fidei articulis verum non esse , Qz
autem et virtus gratia sit . licet in preciora
to tractatu hoc plene declarauimus , ta
men ex hoc euidenter ostēditur , q̄ nulla
virtus potest contra se vel supra se , nulla
q̄z potentia et hoc per se . quia nulla vir
virtus vł potentia per semetipā ē maior
vł fortior se , Intellectus igiť human⁹
per semetipsum solum non potest crede
re contra se vel supra se neq̄z vincere se .
Cum igitur necesse habeat vt ostendim⁹
credere contra se . Hoc est contra omnia
que pro eo sunt et sua sunt quodammo-
do et ipsum adiuuant . illuminant et ful-
ciunt naturaliter . necesse habet credere
contra omnia adiutoria sua naturalia et

contra omnem illuminationem sibi na-
turalem .credere autẽ est et videre et illu-
minari . quare necesse habet videre ꝯtra
omne lumen suum naturale et illumina-
ri . Non autez potest videre vel illumina
ri nisi per lumen . quare necesse est ipsum
illuminari fortiori lumine atqꝫ fortiori lu-
minatione . Naturalibus autem illumi-
nationibus nulla est fortior nisi aut gra-
tia aut gloria . quare illuminatio eius hic
cum non possit esse gloria . et cum vincat
Q illuminationes eiusdez naturales . neces-
sario est gratia . Non oportet igitur
amplius nos laborare circa hoc . q: iam
ex his manifestum est . videlicet fidẽ esse
gratiam . hoc est diuine largitatis et bene
ficentie gratuitum bonum . et esse virtutẽ
erigentem et firmantem intellectum . faci
entemqꝫ illum stare per se et recte ambu-
lantem . per viam salutaris veritatis abs-
qꝫ sustentatione baculorum ꝛ suppodia
culorum que diximus . Et insuper ipsam
esse armaturam . protegentem intellectũ
humanum aduersus iacula disputatio-
num . Similiter et firmamentum suppor
tans illum aduersus impulsiones et con
cussiones contradictionum et oppinionũ
et aduersus proprie infirmitatis et pon-
derositatis ruinositatem . Et cuz his
omnibus etiam declaratum est ipm esse
lumen vincens naturalia lumina ipsius
intellectus humani . Naturalia vo lumi-
na ipsius sunt sensibilia . et quodammo-
do ipi sensus . Similiter et ꝓbabilia om
nia suasiones ꝛ signa . hominuz . ꝛ testimo
R nia siue scripta siue non scripta . Qua
liter autem lumen fidei ipsos sensus et
sensibilia vincat in sacramento altaris
manifestum est . Clamat asserit et osten
dit visus ibi solum panẽ materialẽ esse
Similiter idipsum clamant asserunt et
ostendũt seu indicant omnia accidentia
visibilia . Idem facit tactus et tangibilia
olfactus et olfactibilia Hec autem om-
nia videlicet tam sensus ipsi q̃ eorũ sen
sibilia lumina sunt ipsius intellectus no
stri quibus in mundo isto scilicet sensibi
li et videre et illuminari naturaliter ha-
bet . Lumen autem fidei omnia lumina
ista obfuscat et obtundit . vt sola veri-
tas sacrifici pura et integra sit in corde
credentis . et nihil falsitatis aut impieta
tis ingerere possint vel impingere in illũ
Apparet etiam ex his quia fides hec est

digna deo credulitas . qua ei scilicet deo
vt dignum et iustum est creditur . Hoc est
sine omni pignore et cautione scilicet gra
tis et obedienter . et non ꝓpter hoc quia
verax est . aut quia verum est quod ipse
loquitur . Sic enim crederetur homini ta
ntis Sed quia iubet seu p̃cipit siue vult
Iubet inq̃ aut precipit per legislatorem
vel legis expositores . Creditur ergo ei ex
virtute obedientie ipsa fides est per quaz
obedientie sue debitum deo soluit intel- S
lectus humanus . Ostensum est eti-
am quia hic fides est fundamentum et ca
put totius religionis siue religiositatis .
Hic . hoc est in vita ista . ex quo sequitur .
quia eius operatio prima est in dei ope
rationibus . et eius obsequium primum
in dei honorificentia et cultu : Et hoc est
qm̃ quemadmodum intellectus primus
est inter vires humane anime nobiles .
ita necesse . est vt eius operatio eiusqꝫ ob
sequium atqꝫ religiositas prime sint . De
claratum est etiam . quia alijs credulita
tibus et deo non seruitur et contumelio
se sunt ipse . et insuper deo non creditur .
sed pignoribus et cautionibus vt diximꝰ
Quare manifestum est nõ esse fidem
qua deo vel in deum credatur nisi hanc
et propter hoc nullam aliam credulita-
tẽ fidei nomine dignam . Cum nulla alia
credulitas in credulitatem sanet vt osten
dimus . et propter hoc nulla sana est alia
credulitas nisi quam facit fides . Im- T
mo palam est ex hijs que diximus . quia
omnis alia gens infidelis est in deum et
incredula . Sola autem gens que hac fi
de fundata firmata armata et illustrata
est deo qꝫ obediens ꝛ subdita . ꝛ ideo q̃ntũ
ad intellectum sanctificata . ac dei obse-
quio eiusqꝫ cultui iñ q̃tum ad hoc di-
cata est . Sola ista gens velut capite in-
clinato adorat altissimum . capite id est
intellectu per hanc obedientiam inclina
to . ceteris gentibus varijs erroribus se
ductis . et quodammodo in capitibus in U
clinatis errorum suorum suasiones ado
rantibus atqꝫ colentibus . Declara-
uimus etiam . quia fides ista necessaria
est vt intellectus humanus deo per ip-
sam seruiat . suiqꝫ obedientie debitum ei
dem reddat . et vt contra bella que aduer
sus ipsum insurgunt pugnans vincat . et
victorie coronam tandem a rege regum
recipiat . Et ꝓpter hoc manifestũ est quia

fi vel euidenter essent veritatis. ea q̄ fide
hac credenda sunt. vel probabilia essent
vel probationes haberent vel signa et ꝓ
pter hoc solummodo crederentur. cessa-
rent bella. intellectus. propter hoc victoria
quare et victorie corona. Cessarēt eti-
am alia bona que narrauimus. qꝛ nulla
esset religio intellectus. nulla obedientia.
nulla dei veneratio. nullum obsequiū. q̄-
re remaneret iniustus ꝛ iniquus atqꝫ pec
cator. ꝛ hec est fides viua. que nō solūmo
do lumen est. ad ostendendum credita ſʒ
etiā vita est siue viuens. admouendū ad-
illa facienda vel declinanda querēda vel
fugienda. Quemadmodum eñ scientia
x medicine lumen est ad ostendendū ipsi
medico egrotanti que ei salubria sint vel
nociua. sed ipsum non erigit aut confor-
tat. et vt ita dicamus non viuificat ipm
neqꝫ mirificat siue fortificat ipm ad ea su-
menda vel declinanda' et ꝓpter hoc sciē-
tia mortua ē ꝛ merito mortua. q̄ a rebus
mortuis est vel non viuificantibus. et de
pellibus interdū mortuorū animaliū ac-
cipitur Fides aūt quam hic loquimur ō
fonte vite velut radius viuificus ymmo
pars vite ipsius q̄ vita gratie dicit. i ipm
caput mentis humane id est intellectum
ad ipsum viuificandū ꝛ illustrandum mu
niendum armandum qꝫ descendit Et pro
pter hoc dicit dominus in secundo Aba-
cuc. quia iustus meus ex fide viuit. Si qs
autem querat que ē fides mortua. de qua
loquitur Jacobus dicens. quia fides sine
operibus mortua est. Dicimus quia hec ē
si tamen fides dicenda sit q̄ instar homi-
nis mortui vel animalis mortui qui nec
se ipsum mouere potest neqꝫ aliud. Qꝛ si
dixerit quis quia bene mouet intellectum
huiꝰ fides ad apꝓhendenda ꝛ cogitanda
credēda Uerū vtiqꝫ ē hoc ſʒ nō motu vita
y li siue viuo. Quēadmodū eñ in mortuoꝝ
ꝛ occisatoꝝ atqꝫ decollatoꝝ aīaliū cadaue
ribꝰ motꝰ quidā relinquūt sicut tremor ī
ipa carne eoꝝ ꝛ palpitatio interdū i mem
bris Sic ꝛ i mortuo itellectu ꝑ extinctōeʒ
fidei aliqui similes motꝰ in ueniūt nō au
tē moꝰ ꝑfecti vt ābulatō. q̄ nō inueīt i ani
mali mortuo neqꝫ volatꝰ Et omino scire
ōbes qꝛ si medicina esset virtus ꝛ scientia
viua non solum illuminaret medicum
ad videnda salubria et noxia corpori suo
sed etiam ipsam egritudinem fugaret vi-
uacitate sua. Tanta eñ est luminositas
istius virtutis vt tenebras noxie incredu li-
tatis aut periculose ignorantie de his q̄
ad fundamentum religionis pertinent.
non patiatur tante viuacitatis. vt torpo-
rem mortis quo minus humana ad salu
bria moueri nō permittitur excutiat. In
mortis enim fortissimi ꝛ amoris motus in
citat et excitat in gressu ipsius moles ma-
larum consuetudinum de mente quam il
lustrat cadunt. malorum desideria mali
qꝫ amores velut dyabolica vincula diri- z
puntur. Quemadmodum enim fortissi-
mam concupiscentiam timor mortis aut
erubescentie extinguit. et sicut oppiniōeʒ
fortem aut dubitationem confortis fue-
rit ipsa rei euidentia. Sic fides omnem
labem peccatorum diluit. omnesqꝫ te-
nebras eorum diffugat vno enim modo
lux diei latrones fugat Alio modo pati
bulum. et alio modo pretor. Sic nihil
prohibet et lucem fugare vicia et pecca
ta et vnamquamqꝫ virtutem similiter.
Fides autem mortua quantum ad lu-
minositatem differt a fide viua sicut lu-
men quod de nocte a luna et stellis ab
eo lumine quod est de die et quantum
ad viuacitatem sicut lumen quod est in
vmbra a radio. lumen enim quod i vm-
bra est. et admixtum est tenebris et frigi
dum est ac mortuum. Radius vero nec
habet tenebras. et calidus est atqꝫ viui-
ficus. Sicut ergo videre vtrumqꝫ cōtin
git clausis oculis vel velatis. ita videtur
fide mortua interduum autem ꝛ melius
est ergo fides mortua in quibusdam. so
lum fidei non contradicere sicut dicit be-
atus Bernhardus. Quia quorundam fi
des est scilicet fidei non contradicere. In
alijs vero est ligata et quasi sompnolen
ta ac torpida ꝛ impedita. crudelitas. nec
lumen quantum debet emicare nec mo
tum efficere suffitiens et ideo nec virtus
nec virtuosa est. sed est oppinabilis ap-
prehensio et credulitas debilis ꝛ tenebro
sa per multum Quia vero virtus fidei
hoc modo vt diximus fugat vitia et pec
cata ideo dictum est Fide purificans cor
da eorum

Ost hoc autem relinqui-
tur nobis declarare et nu-
merare causas errorum
impietatis ꝛ sectarum per
ditiōis. Parum pri-
ma est ignorantia mensure et capa[illegible]

ctus intellectus humani. Qui eni͡z intelle
ctũ suum omnia cape existimat. credit ex
necessitate non eẽ quicquid in intellectu
suo non inuenit. Quemadmodũ siquis
crederet intra circulum vel velũ lune esse
omnia. necesse haberet credere non esse.
quicquid intra ip̃m nõ inueniret. Hoc
igit̃ est causa ꝓpter quã quicquid intel-
lectus eoꝝ non capit non esse credũt. Tu
ergo aduerte hoc et crede intellectũ hũa
num mensuratum ⁊ limitatum in sua ca
pacitate ab ip̃o creatore suo deo. qui po
suit ei terminos que ⁊ quot ⁊ q̃nta capi-
at capacitate sua naturali. Multa apd̃ se
secreta reseruans reuelanda cum volue
rit ⁊ quando voluerit. Similis error
huic ⁊ similis ignorantia inuenit̃ in ho-
minibus. qui crederent nullo modo esse
posse scienciã de magnitudinibus solis
et lune atq; stellarum ⁊ de similibus. ꝓ
B eo q̃ nõ est in intellectu eorum. Se-
cũda causa errorum istorũ est auersio in
tellect⁹ ab eis que credenda sũt. Quẽ
admodũ eñi qui auersos habet oculos.
ab eis que videnda sunt ⁊ conuersos ad
alia vidẽda videre nõ potest in ista auer
sione. sic qui intellectum habent auersu͡z
ab eis que credenda sunt ⁊ cõuersu͡z ad
contraria credenda credere nõ possũt in
ista auersione. Hũ sunt qui tanto amo-
re amplectũtur opiniones suas ⁊ sectas.
vt de contrariis. nec etiã cogitare velint
tantoq; odio auersi sunt. ⁊ contrarii cõ-
trariis errorum suoꝝ. vt ea nec respicere
vllatenus velint. Tu autem scis quidem
est cogitare quod corde siue ĩtellectu in-
tueri atq; respicere. ⁊ quia amor conuer
sio est ad amatũ. ⁊ odium auersio est ab
eo qd̃ odit̃. q̃r ip̃e ꝯuersiones ⁊ auersio
nes corpales indicant ⁊ ostendunt velut
vmbre ⁊ similitudines quedam interioꝝ
siue spiritualiũ conuersionũ ⁊ auersionũ
Manifestũ igit̃ ẽ ꝓpt̃ quid hmõi homi-
nes ea que credẽda sunt credere seu vide
re nõ possunt. nõ eñi datũ ẽ hominib⁹
videre post tergũ suũ. neq; videre sine in-
C tuitu ⁊ aspectu. Tercia causa errorꝫ est
ip̃arum subtilitas. q̃ turbido ⁊ grosso in
tellectui visibiles nõ sunt. quẽadmodum
eñi visus adeo turbidus ⁊ grossus. vt eo
pilus videri non possit. est ⁊ visus quo pi
lus ⁊ pilo gracilius videri potest. sic ⁊ in-
tellectibus hominũ similẽ differencia͡z ⁊
comparationẽ esse cõtingit. Quẽad-
modũ igit̃ homines grossi ac turbidi pi
lum nõ videntes vbi est. ⁊ contendũt et
iurant ip̃m ibi non esse ꝓpter eius subti
litatem ⁊ gracilitatem ip̃m non vidẽtes
⁊ de ip̃o videntib⁹ credere nolẽtes. Sic
ea que ex fide quã dicimus credẽda sunt
ꝓpter sui subtilitatem grossicies et turbi
ditas intellectus vulgariũ ⁊ indoctoꝝ
hominum non capiens ea non esse ⁊ cre
dit ⁊ contẽdit ⁊ deierat. Quarta cau- D
sa ẽ remotio siue distãcia. hoc est longin
quitas a rebus credendis. ⁊ hec longin
q̃tas est imperitia ⁊ inexercitatio in illis
sicut dicit Aristoteles. Imperiti velut lõ
ge distantes speculantur. Qui eñi in
sensibilibus versantur. aut in aliis q̃ lon
ge sunt a credendis. versantur et cõmo-
rantur assidue. longe sunt indubitanter
ab illis. ⁊ propter hoc illa videre nõ pos
sunt. qui nec studio nec exercitatione ad
illa appropinquauerũt. Quinta vo cau E
sa est stulticia qua nolunt intelligere in-
tellectu naturali per se q̃ eo p̃se capi nõ
potest. Quemadmodum si quis visu hu
mano vellet videre quicquid aquilino vi
su videri potest. aut altitudinem stature
sue longe desuper eminentem conunge
re. ⁊ que in ea sunt manu capere. Sic bre
uis intellectus credendorum altitudine͡z
non attingit. ⁊ intellectus naturalis ad
ea que supra ipsum sunt per se nullaten⁹
se extendit. Sexta causa est inquisitio ꝓ- F
bationum. Pbationes enim velut scala
sunt quibus attingitur ad probata quia
vo ad ea que fidei sunt scala huius non
pertingit quoniam non habent aliquas
probationes inde quales vellent. Ideo
deest eis scala. vel omnino vel saltẽ eius
altitudinis que huiusmodi res attingat
Hii tanq̃ deficiẽte scala altitudine ascẽ-
denda incomparabili breuiori ad ea nul
latenus ascendunt. eo q̃ solas probatio
nes scalam qua illuc contingat ascende-
re opinantur. Septima causa est pec G
catum siue negligencia qua diuinu͡z ad-
iutorium ad ista credenda non queritur
seu quodcunq; aliud. quod viam gracie
obstruit ⁊ obcludit. Merito enim iustissi-
me fit. quod dei iudicio dei adiutorium
non obtinet qui illud obtinere non cu-
rat. Meritoq; gracie lumen diuine. cor il
lius ad illustrandum non ingredit̃. qui
obicem illi opponit peccati. Merito eni͡z
radius solis domum illi⁹ non illuminat

qui radijs eius fenestras et ostia aliosq; introitus omnes claudit et obstruat.

Scito etiã q quẽadmodũ homines ꝓprijs manibus lumẽ solis visibilis ab oculis suis quandoq; ꝓhibẽt ⁊ abscondunt sic peccatores malis operib⁹ suis solis inuisibilis radios. hoc ẽ dona gratiarũ et virtutũ a cordibus suis declinãt
D et auertunt. Q̃ enĩ sunt manus inꝑposite inter solẽ et oculos ad obtenebrãdos eos. hec sunt opera mala inter solẽ intelligentie atq; iusticie et oculos cordis ad eos obstruendos. Attende autem et alias similitudines siue exempla vt melius innotescat tibi erraneorum infamia. Quia enim sensus humanus in huiusmodi rebus tanq̃ cecus est: et omnino inscius qui eo duce ambulare volunt in his cecum sibi ducem eligunt et ꝓpter hoc non ẽ mirum si in p̲recipitia et ꝓfunda errorum corruunt. Similiter qui ipm de his rebus consulunt cũ horum omnino istius sit suum in rebus periculosissimis habent consiliarium. Merito igitur perniciose errãt et pericula errorum non effugiunt. Assimulatur etiaz stulticia huius hominum vespertilionibus qui solem videre contendũt. ⁊ ipm totis viribus fugiunt dum neq; ortum eius expectant. neq; ante occasum eius
3 euigilant. Sic et isti solem intelligentie et iusticie domini ex omni parte fugiunt ortum eius siquidem non expectãt dũ nec miraculis sacrorum eloquiorũ testimonijs nec sacrorum doctorum suasionib⁹ quibus omnibus velut quibusdam radijs illucescere posset eisdẽ attendere nolunt ymmo ab ipsis tanq̃ a vicijs fugiunt. sicut et omnes aues lucifuge. quibus ⁊ ipsi congruentissima similitudine comparantur. Sol iste luminosissimus a tpe sue infidelitatis eis occidit ⁊ ꝓpter hoc frustra eum videre contendunt preter occasum suum qui non est nisi casus eorum. donec eis oriatur. cuius tamẽ ortum vt diximus fugiunt. Est etiaz eorũ stulticia. eius vesanie. vt ipa tenebrã siue per tenebram velint videre lucem. quẽadmodum enim visus lumen est ad cognoscenda visibilia solũmodo ad ea vero que ꝑ ipm cognosci non possunt. idez visus tenebra est. sic sensus humanus et intellectus ad ea que ꝑ ipsos cognoscibilia non sunt tenebre sunt. Cum igitur ea de quibus loquimur ꝑ te magna per sensum humanum et intellectum cognosci nõ pñt. Huiusmodi vero erronei nõ aliter q̃ ꝑ sensũ ⁊ intellectũ humanũ nolũt ea cognoscere vel videre. Manifestũ ẽ q ꝑ tenebras solas volũt videre. Hec igit ẽ stulticia eoꝝ: vt cũ talia eis vidẽda vel cognoscẽda ꝓponũt: ad solas tenebras humani sensus ⁊ intellect⁹ recurrũt vt ex eis ea videãt ⁊ cognoscãt. Amp. Isti sunt sicut q volũt videre solẽ de nocte. vl q solẽ eẽ ñ credũt ꝓ eo q nũq̃ eis ortꝰ ẽ. Quẽadmodũ enĩ nox ẽ vbicũq; nõ lucet sol iste visibil' sic ⁊ nox spũaliter ẽ vbicunq; nõ lucet sol intelligẽtie. ⁊ in omĩ regione cordis q̃ nõ illuminat. Quẽadmodũ igit nõ añ possibile ẽ videre solẽ visibilẽ q̃ nox recesserit. sic nõ ante possibile ẽ videre solẽ intelligibilẽ q̃ nox infidelitatis recesserit. Et sicut soli vident solem visibilem apud quos dies est. Sic soli solẽ vident intelligibilem. apud quos spiritualiter est dies de illusione et irradiatione ipius. Ampli⁹. Sicut cecus est corpore qui solem istum corporeũ atq; visibilẽ videre non potest sic cecus est corde q solem intelligibilem corde videre non preualet. ceci igitur intus et corde sunt. hoc k
ẽ q̃tũ ad spũalia oĩs hmõi erronei. Quare nõ aliter disputãt de spũalib⁹ q̃ ceci de coloribus et visibilib⁹. assertio eoꝝ oĩs ⁊ ꝯtradictio de spũalib⁹ assertio ⁊ ꝯtradictio est cecoꝝ de coloribus. Amplius Sic cũ terra vl' nube vl' luna ĩterposita inter aspicientẽ ⁊ solẽ nõ ꝯtingit aspicientẽ ad solem videre nisi interpositũ sic ⁊ oĩs hmõi erronei cũ inter eos et veritatẽ salutarẽ interposita sint ĩfidelitatis sue mẽdatia. nõ ẽ possibile eos videre nisi illa. Interpositis aũt ꝓhibẽtibus nõ ꝓueniũ aspect⁹ eoꝝ ad ipaz vitatẽ. sicut dicit salomon ꝓuerbioꝝ. xviij. Nõ recipit stultus l
verba prudentie nisi ea dixeris q̃ versãt in corde ei⁹. Et qm impossibile ẽ ab intellectu materiali atq; possibili aliqd videri seu cognosci. nisi irradiatiõe sua sup illud ⁊ apparitiõe forme sue in illo qm ipe ẽ velut speculũ intelligibile ac nobile formaꝝ intelligibiliũ. Hoc ẽ in quo resultare et pingi quodãmõ hñt oẽs forme intelligibiles resultatiõe ⁊ pictura sibi conuenientib⁹. Manifestũ ẽ cõsequẽs. q: nec in in quassato intellectu nec in declinato nec ꝑ interpositiões ꝓhibito quẽadmodũ

nec in speculo quod est dispositionū seu comparationum istarum. Manifestum est tibi. quia intellectu heretico. cū loca tersionis et puritatis habeat crassitudinē et immunditiam loco directe oppositionis ad veritatem salutarem habeat declinationem ab ea et auersionem. loco libere vie seu transitus habeat interpositum prohibēs ab eo irradiationē ab ipsa veritate salutari. Manifestum est tibi quia impossibile in huiusmodi intellectu fieri descriptionem seu apparitionem huiusmodi veritatꝭ. Et qm̄ nō solū sol in lumi-
C ne suo ꝛ ex lumine videtur ꝙ infundit videntibus Sed etiā omnis res alia et q̄ꝫ tum ad sensus exteriores. et q̄ꝫtum ad intellectum materialem. Quanto fortꝰ necesse est vt sol intelligentie atqꝫ iustitie non videatur nisi in lumine et ex lumine quod ipse infundit videntibus. et hoc infusione gratuita ac liberali non irrationali seu naturali qualis ē effusio luminis a sole. et caloris ab igne. quorum potētie irrationales atqꝫ seruiles nominatur Irrōnales qdē q absqꝫ discretiōe ꝛ distītōe eque bonis ꝛ malis et ad bona ꝛ ad mala operantur. eque eni illuminat sol. eq̄ fundit lumen suum rapientibꝰ et occidentibus ceteraqꝫ maleficia ꝑpetrantibꝰ vt pie agentibus Seruiles vero quia vt a sibi didicistis nulla operatur per modū seruientis Cuius non ē vel aliud vel aliter
D facere q̄ꝫ acceperit in mandatis non enī habet ignis in potestate vt alicubi ab adustione caueat vel vt nunq̄ꝫ aliquid magis aut minus calefaciat Sed totum facit ex necessitate nichil autem ex ꝓpria libertate. Utrūqꝫ autē ab altissimo deo longe ē in vltimo elongationis. et ꝓpter hoc omnia bona que ex ipso nobis sunt bona sunt largitatis ipsiꝰ ꝛ beneficiis pietatis. Ampliꝰ Si fides esset naturalis eadem esset apud omnes in eis eni que naturaliter fiunt in hominibus non inuenitur diuersitas aut contrarietas. Quia igitur tanta ē contra fidem dissensio tanta contra ipsā contradictio tanta demū eius ignorantia pene in maiori parte hominum quia nec dum venit ad largissimam barbariem occidentalem et aquilonalem. cūm natura nō possit eē vacuū manifestū ē ipsam eē ex diuine bonitatꝭ electione gratuitiqꝫ ipiꝰ donū. Hec igitur ꝛ alia multa sunt ridicula heretice stulticie: quibus magis ridēda et irridēda apparent hereticorum deliramenta. quam disputatione digna cum in eis q̄ dei sunt omnino animales sint. ꝛ ꝓpter hoc animaliter seu brutaliter de ipsis latrantes ꝛ more puerorum insanientium aut egrorum aliena loquētium instarqꝫ cecorum vt diximus de his que nunq̄ꝫ viderunt fantasias suas delirantium Hys autem ita se habentibus transitū ad alia faciemus.

P Ostq̄ꝫ aūt patefecimꝰ fidem hanc de q hic agimus primam esse atqꝫ inicialem ꝛ quasi capitalē dei altissimi honorificentiam que caput mentis humāe idē intellectū ad adorandum venerādū ipm̄ primū incuruat et inclinat. Sequit᷑ A
post hoc vt declaremus ipaꝫ eē ex necessitate vnaꝫ in qua necesse ē vniri ꝛ adunari populū dei q vere ē populus sanctorū cetus seu congregatio ipm̄ vera religiōe colentium. Dicamus igitur quia fides vno modo vna est inseipa scd̄m essentiā suam non enim oportet vt diuersificetur ꝓpt᷑ diuersitatē creditorꝫ aut vt multiplicet᷑ ꝓpt᷑ mltitudinē eorūdē ꝛ hoc ē. qm̄ nō ē ab ipis. sed est diuine beneficentie gratuitū donū ꝛ gratia infusa desup. Si aūt esset ab hoc necessario seqret᷑ dispositiones reꝝ in vnitate ꝛ mltitudīe ꝛ in ydēptitate ac diuersitate Quemadmoduꝫ enī arismetrica et geometria diuerse scie sūt ꝓpt᷑ diuersitatē reꝝ d quibꝰ sūt ꝛ etiaꝫ a quibus sūt velut vmbre ꝛ ymagiēs earū relucētes in speculo intellectꝰ. Sic necario fides ac credulitates q̄ a rebꝰ sūt aūt eedē sūt ꝓ ydēptitate eaꝝ. aut diuerse ꝓ diuersitate ipaꝝ. Uis aūt intellectiua qm̄ nō est ab ipis rebꝰ sꝫ ab vno datore oīm bonoꝝ. ideo nō diuersaꝝ reꝝ dispositiones sequit᷑ vt diximꝰ sed ymitat᷑ vnitatē cause sue manēs vna et eadē nō obsistēte diuersitate vł mltitudine intelligibiliū
Sic et fides ab vno et eodē datore deo vna persistit et eadem non impediente diuersitate vel multitudine creditorum seu credibilium. Euidens autē exemplū est in virtute visibili ꝛ visionibus que ex eadē causa vna ē qua fides et vis intellectiua. Ille vero diuerse et multe ꝓpter eandē causaꝫ q̄ arismetrica ꝛ geometria B

Fides autē cautionaria seu pignoraria
hoc est ꝓbationib⁹ suasa vel extorta. q̄m
a rebus est quēadmoduꝫ et sciencie mo-
re sequitur dispositionem rerum. et pro
pter hoc diuersatur atq₃ multiplicatur se
cundū diuersitatem atq₃ multitudinem
C rerū de quib⁹ et a quibus est. Secūdo
mō fides vna est vnitate creditorū non
qua illa vnū sint. sed qua vna sunt id est
cōmunia in credētibus. Cōmuniter aūt
credendorū que vsualiter articuli fidei
vocantur. Alii sunt velut radices ꝑmiti
ue et fundamenta primaria. Alia sūt sic
rami descendentes ab hmōi radicibus:
et sicut ptia diuisionis quas ibi noīabi-
mus et numerabim⁹ in sequētib⁹. ꝙ aūt
certus sit nūerus hmōi credendoꝝ et de
terminatus inde maīfestū ē. Si eni infini-
ta sunt. infinitas aut in trāsibilis ē. intrā
sibilia inquā non solum doctrinu et eru
ditiōe. sed cogitatu ꝛ narratiōe. Quare
neq₃ ad narratiōeꝫ hmōi credēdoꝝ suffi
cient doctores. neq₃ ad auditionē vel co
gitationē eoꝝ sufficient homines multo
minus igitur ad credulitatē ipoꝝ et cog-
nitiōeꝫ. Impossibile ē igitur hominibus
credulitas eorū et cognitio. Credulitatē
autem causaliū necesse est esse fundamē
tū religionis vt positū ē. Manifeste igit
cōsequēs est religionē nō posse fundari
D in infinitis credēdis. Cū corda hoim in
quibus solū fundata est religio creduli-
tatem infinitā siue infinitorū portare nō
possit. Et ipi opatu seu fundatores hoc ē
doctores et predicatores fundamentuꝫ
hmōi inducendo neq₃ predicando neq₃
simpliciter narrando ꝑiacere nullo mo
sufficiāt. Neq₃ eni virt⁹ hūana ad enar
rationē infinitoꝝ sufficit et etiā si suffice-
ret tēpus hoc faciendi in vita ista non ha
berent. cū tpꝰ vite istius finitū sit. Infini
tis autem narrationibus quantumcūq₃
breuibus temporis finitum sufficere nō
posset eo ꝙ nullum infinitū infinita tata
quacunq₃ quantitate demonstrata con-
tinere possit. Si enim posuerimus a om
nium credendorū et cogitatu et narratu
breuissimum quale est deum esse cū om
nium credendorū aliorum narrationes
ipi aut equales aut maiores sint ex ne-
cessitate. necessario tempus narratiōis
omnium aliorum simul sumptum con-
tinebit infinita tempora tanta vel maio
ra quātum est tempus narrationis. a.
nec breuioris narrationis inuenire pos-
sint. a. cum nec breuior articulus sit ipo.
Ponere igitur infinita esse huiusmodi ō
quib⁹ loquimur ē destruere credulitatē
eorum que sunt fundamentū religionis
et ꝓpter hoc religionem infundabilem
facere. Quare et iedificabilē. hoc igi
est destruere religionē et auferre etiā de
medio doctrinā ac predicationem fidei
atq₃ religionis. Restat igitur finita esse
et determinatu numero credēda ista fun E
damentalia seu fundatoria religionis.
Sicut autem religio vnu et comunis de
bet esse in hominibus sic necessario vnū
et idem ipsius fundamentū oportet esse
in eisdem Non est autem dubium quin
vnum et cōmunem oporteat esse religi-
onem qua deus colatur eiq₃ placeatur
et seruiatur ab hominibus. Oꝛ enim re-
ligioneꝫ vnum oporteat esse in omnib⁹
qui religionis capaces sunt. inde mani-
festum est. quam nec debitam vite ho-
nestatem cuiquā non obseruare licitum
est. nec debitum deo cultum eidem non
impendere. Quicunq₃ ergo sic deo de-
bitus cultus. illum necesse est fidem ab
omnibus exhiberi non enim debitus est
ei simpliciter cult⁹ qui potest ei sine iniu
ria substrahi vel denegari. Iuxta hac
viam manifestum ē esse debitā vite ho- F
nestatem que sine dehonestatiōe ac de-
tur patione vite potest non seruari Non
seruari inq̄m ab eo qui capax est huius-
modi honestatis. Eodem modo et intel
ligimus de cultu Quia ꝓcul dubio non
est simpliciter deo debitus. qui a quocū
q₃ qui ydoneus est ad ipsum īpēdēdū po-
test eidem absq₃ iniuria denegari. Qua
re necesse est vnam atq₃ comuneꝫ fidem
fundamentum religionis esse in omni-
bus. Cum nulli vnquā licitum esse possit
aliam vitam agere. nisi qua deus cola-
tur. qua ei placetur atq₃ seruitur. Unā G
igitur esse catholicam fidem quā latine
vniuersalem dicim⁹ seu comunē necesse
est vni⁹ atq₃ comunis religionis funda-
mentum Amp̄. vnu ē veritas rerum diui
nalium in se quam non diuersificat nec
variat in aliquo diuersitas hominum et
varietas eorum Non enim pendet vio
modorū veritas rerū huiusmodi ex ho
minibus vel dispositionibus eorū. sed
āt veritati vna ē appħēsio quā ei ad ap-
ꝑhēsiū vel appħēsa licꝫ mōi appħēsiōa

varii. Quia igitur ista apprehensio ꝓpt
causas q̄s diuim⁹ nō pōt esse in cōitate
hoim nisi credulitas. Necessario vna id
ē cōis ē credulitas hmōi rerū si qua ē in
cōitate hoim sicut ꝙ cōmunis est veritas
credulitas inquā sub q̄ quā tanq̄ funda-
mentum edificandus sit diuinus cultus
veraq; religio. Super errores eniz neq;
D sincerus cultus. neq; vera religio nullo
modo fundari potest. cū errorum perti-
nax in rebus huius blasphemia sit ꝙ im
pietas aduersus deū. Eadem via ē osten
dere quia cōmunis ē vera credulitas de
rebus alijsq̄ diuinalibus. Eadem enim
est veritas aliarum rerum a religione ꝑ
tinentium eadem inquā apud omnes ꝙ
omnino cōmunis. De communi aūt omni
bus veritate cōmunis ē necessario nlla
credulitas. Quare manifestū ē de reb⁹
ad religionem ptinentibus sicut cōmu-
nis ē et eadem apud omnes veritas. sic
cōmunem esse veram credulitatē et ean
dem apud omnes. Quidq̄d aūt contra
veram credulitatem ē. error ē. Consequēs
igitur ē omnem credulitatem que com-
muni fidei contradicat. errorē esse impi-
etatis. et ideo gladio et igne exterminādā.
Amp̄. Creator vnus ē ꝑ omnem modū
in se et quidq̄d ē in se ipo creator equali
ter ē omnibus. Quidq̄d igitur debet
ei ꝓpter se debetur et ab omnib⁹ cōmu
I niter. Similiter ipa natura hominum
eadem ē apud omnes. quare quecunq;
debemr creatori ratione nature vel na
turalium et iure naturaliter et cōmunit
ei debentur ab omnibus ꝙ apud omnes
Quare cultus qui deo debetur natu
raliter. siue ꝓpter sui ipsius excellentiam
siue ꝓpter donorum et beneficiorū na-
turalium obligationē cōmunis ē et idē
est apud oīes. Quare et credulitas ve-
ra de rebus omnibus ad cultum eius et
religionem veram ptinētibus. que fun-
damentum ē eius cultus ei debiti et ve-
re religionis eadē est quātū ad credita
apud omnes. licet in mō credendi possit
esse multa varietas. Diligēter igitur
K attende in scdas istas radices. quia iste
euidenter cogūt vnam esse veram fidem
et communem apud omnes. videlicet cō-
munitas et ydemptitas veritatis creden
de. Cōmunitas et ydēptitas debiti et obli
gationis quibus vniuersitas hominum
seu species humana obligata ē ad colē-
dum et honorificandū creatorē. Et
attende q: sicut nulli vas ē qui cū soluē-
do sit. debitū cultus et honorificentiam
creatori non soluere vel negare. Ita nec
veritatem eius vel rerum ad ipm ptinē-
tium siue ad cultum ꝙ honorificentiam
eius ptinaciter discredere vl' cōtradicere
quod ē corde vel ore negare. Et ideo
nec a cōmuni fide nec a cōmuni cultu li L
cet cuiq̄ recedere vel ptinaciter aberra-
re. Amp̄. Aut aliqua sunt seruitia que
cōmunit exhibenda sūt deo ab omnib⁹
hominibus et quibus sine dei ꝑ blasphe
mia contradici nō pōt. Q̄d si dicent nlla
esse huiusmodi. Sequit ergo nullū ho
minem habere verā religionem siue di
uinū cultum. Si enim absq; dei cōtume
lia et blasphemia pōt dici vel ab vno vl'
a pluribus de quocūq; seruitio q̄d ipm
deo altissimo non debet q̄ ꝓcul dubio
nullū ei seruitiū ꝓcerto debetur. Si enī
aliquod ei deberet de illo nō posset dici
sine dei iniuria qui ipi deberet Qua
re si de quolibet seruitio pōt dici sine dei M
iniuria q̄d ipi nō debeat ꝓcerto nullū
ei debet. Amp̄ Certū ē euidēt q: sine dei
iniuria et cōtumelia non posset dici deū
nō eē adorādū venerādū orādū ꝙ mlta
sūt his silia. Quare manifestū ē aliqua
eē seruitia q̄ necce hūt oēs hoies deo re-
cognoscere ꝙ cōfiteri et exhibere. Hec aūt
infinita esse nō pnt. Qm̄ si infinita essent
nō solū exhiberi nō possent. sed neq; eti
am cognosci neq; nūerari neq; noiari.
Certa igit ꝙ nūero determiata sūt seruitia
q̄ cōmunitas hoim ex necitate tenet impē
dere deo altissimo Hor aūt aggrega
tō ē integer diuin⁹ cult⁹ q scz ex necitate N
deo exhibēd⁹ ē. Hoc ē p̄ter volūtaria ꝙ
super erogata. Quia vero diuini cultus
opibus taq̄m effectib⁹ rn̄dēt affectiones
taq̄m eoꝝ cā Et iteꝝ ipis affectiōibus ap
prehensiōes eadem cōpatione et nūero
necce ē diuini cult⁹ opib⁹ sub esse certas
et determiatas apphensiones ex qb⁹ ꝓ-
cedāt affectiones q̄ cāe sūt opeꝝ diuini
cultus. Hec aūt apphensiones nō
pnt esse certitudines in cōitate homini
ꝓpter breuitatē intellectus et paucitat
exercitationis vulgi omniumq; simpli-
um et indoctorum Quare et neces-
tate hmōi apphensiones nō sūt nisi cre
dulitates ac opiones. Que qm̄ pria fū-
eis q̄ ad verā religionē ꝙ cultū diuinum

pertinēt necessario pricipia et fundamenta et radices illius sunt. Manifestum igitur e certas esse et determinatas numero apprehensiones de hijs que ptinent ad fundamentū religionis. Quare et ipsa apprehensa. Hec autem sunt que vocantur articuli fidei. Ex quo consequens ē vt quemadmodum nullus hominum exceptus est nisi priuilegio diabolico quod est pertinax in deū blasphemalis contumelia eiusdemq; sacrilega negatio exceptus inq; ab operationibus deo ex necessitate debitis. Sic neq; ab affectionibus ex quibus debent eē hmōi operationes. Quare neq; apprehensiōib9 que causant hmōi affectiones. Hec autē sunt sicut iā diximus apprehensiones radicales fidei articulorū et credulitates ipsorum. Quare mani
P festum est a credulitate articulorum fidei nullum hominem credulitatis capacem esse exceptum. ymo ad illam eodem iure teneri omnes et singulos quo tenent ad ipsam religionem atq; diuinum cultum.

Et hij articuli sunt fides que creditur scz fides catholica id ē vniuersalis in qua sola necesse est adunari et vniri omnes q ad veram religionē eligunt et aggregant populo sanctorū. Amp. Nulli dubiū est neminem deū colere nisi qui credit ipz esse. et nisi qui credit de illo ea ppter que merito debet eidem cultus quē ipe impendit voi gratia. Nemo exhibet ei seruitutl officiū nisi qui credit et reputat eū diuinū
Q Similiter nemo impēdit ei latrie cultum nisi qui credit ipm esse deum. Et iuxta hunc modum nemo orat vel adorat illuz nisi qui credit se eū posse et velle iuuare. Et ita se habet per singulas partes diuini cultus ac vere religionis. Quare manifestū est cū generaliter pportionabiles sint partes similes et eorū tota. q integro diuino cultu. hoc est ex omnibus debitis deo seruicijs aggregato subest ex necessitate fides integra hoc est ex omnibus articulis aggrata ad quorum credulitatē necessario tenēt quiq; ad exhibitionē diuini cultus et vere religionis obseruantiā
R obligati sunt. Amplius. Nullo priuilegio exemptus est intellectus humanus a cultu diuino et vera religione quemadmodum neq; affectus. Ea autem que in intellectu sunt hoc est apprehensiones principia sunt et cause et fundamenta eorū q sunt in affectu. Similr ea q sunt in affectu hoc est affectiones cause sunt et principia atq; fundamenta eorum que sunt in effectu id ē operatione. Quare religio intellectus causa est et principium atq; fundamentum totius sequētis religionis atq; diuini cultus. Religio autem intellectus non potest esse nisi apprehensio Apprehēsio vero in communitate hominum non potest esse certitudo ppter causas quas diximus. Quare credulitas necessario
religio est intellectus. Necesse autem S
est omnem intellectū capacem religionis religiosum esse ne et deo iniurietur. et ne penam tante iniurie debitam merito incurrat. In omni igitur intellectu humano necesse est fundari credulitatē religiosam Intellectu inquā qui capax est illius. Qd dicimus propter paruulos et alios impeditos. Hec autem credulitas quia necessario est de hijs que pariunt in nobis affectiones ex quibus sunt operationes diuini cultus necessario est de rebus quas diximus et de similibus Manifestū ē igitur iam ex hijs vnaz esse ex necessitate credulitatem religiosam et fundamentū religionis et hanc esse de ceteris articulis et numero determinatis. in qua necesse ē vniri omnes veros religiosos. verosq; dei cultores. Que vnitio non est nisi concordia consensionis et credulitatis in hu
iusmodi articulis. Amp. omne obseq T
um quod deo impenditur. aut impenditur et ex amore recto et puro qui est gratuitus. aut impendit et ex timore reuerētie scilicet vel offense. aut ex timore pene aut ex pudore. aut ex spe venie vel gratie aut spe remuneratiōis. Qd si ex amore credit igitur eum esse bonum q hoc impēdit. Nulli enim impenditur rectus amor et purus ab aliquo nisi credat illuz eē bonum et merito bonitatis sue huiusmodi amore esse dignuz. Seruitium aūt et cultus qui intuitu solo bonitatis ipius eidem impendunt sincerissimi sunt atq; rectissimi et in eis precipuus atq; potissimus amor est. amor inquā actus. Amor enim habitus seu virtus non propter seruicium sed magis seruitus. licet spontanea et iocunda atq; ideo libera dicenda est. Arma enim no dicimus armorum seruicium. ex quo quecunq; pcedunt obseq quia sola gratuita sunt hoc ē gratis impē
sa. Et ppter hoc sola ipa sī dona et mu V
ra q̄re sola merito digna imo qd āplius ē

in eis solū locū habet remuneratio. qm̄ remuneratio nō dicit̄ nisi respectu mu̇ens seu munerationis precedētis. Remuneratio enim ē reflexa seu reciproca in ꝑmuneratorem seu ꝑdonatorē muneratō. Qui em̄ non gratis sed ex necessitate q̄cunqꝫ seruit. siue ex timore siue ex pudore. siue spe mercedis. siue ex pacto seu ex quocunqꝫ alio debito. Non ꝓprie remunerandus dicend⁹ ē. sed magis ei preciū opere sue elocate reddendū. Sꝫ de hoc alibi. Reuertamur igit̄ ꝛ dicam⁹. qa quibus innotuit diuina bonitas que est bonitas infinita per omne modū redūdantissimā. ꝛ implens oīa secula ꝓ modo capacitatis ꝛ possibilitatis eorum. vl̄ potius ꝓfunditas ea ꝓfundens ꝓfusiōe largissima q̄stū in ipa ē colunt eam amore puro et recto. ꝛ ꝓpter hoc colūt eā gratis. nō em̄ capiūt secula habundantia inundationis ipius. sed velut ꝓfusionē tenuem. ꝛ ꝑtionē ꝑmodicā illius. Et vt ad vnū dicam⁹. totū qḋ apparet ꝛ qḋ est bonitatis in vniuersa serie seculorum ꝛ in ipo vniuerso a summo vsqꝫ deorsū nō ē nisi vestigiū tenuissime impssiōnis ꝛ velut vmbra dissimiliem apparitionis abissalis bonitatis illius. quā nec assequit̄ loquela nec attingit cogitat⁹. Quia igit̄ nō ē possibile vt amet̄ deus amore isto sincerissimo atqꝫ gratuito. nisi et cognoscat̄ aut credat̄ esse bon⁹ ꝛ amore huiusmodi dignus. Manifestū est ꝙ ex amore huiusmōi nō potest coli dēs absqꝫ apprehensione vel certitudinis vel credulitatis qua apprehendat̄ ei⁹ bonitas. Et ad hunc modū se habet de timore ꝛ pudore ꝛ de aliis affectionibus quas nominauim⁹. videlicet q꞉ necesse est vnūqꝫqꝫ hmōi affectionū habere apꝑhensionē ꝑambuli et apprehēsum certū. verbi gracia. quē admodū amor quē nominauim⁹ habet apprehensionē bonitatis ꝑambuli ꝛ bonitatē apprehensam. Sic timor habet apprehensionem potencie vel iusticie ꝛ potenciam ꝛ iusticiam apprehensam.

Similiter pudor apprehensionem sapientie. ꝛ sapientiam apprehensam et sic de aliis. Manifestū igit̄ est ex his q̄ cultui diuino integro exteriori q̄ ē vniuersitas seruitioꝝ qb⁹ de⁹ colit̄ substāt̄ ex necessitate certus numerus affectionū constanciū cultū exteriorē opeꝝ. ꝛ his subest certus nūerus apprehensionū. q̄ sunt fides qua credit̄ de certis ꝛ determinatis apꝑhēsis. Amplius. Quorū negatio ꝛ icredulitas suppliciis vindicāda ꝛ extermināda ē eoꝝ credulitas ꝛ concessio necessaria ē necessitate debiti siue obligationis atqꝫ salutis Et itelligo necessitatē obligatiōis ꝛ salutis vnūquēqꝫ q capax ē teneri ad hmōi credulitatē ꝛ nō aliter eidē esse salutē ab eterna ꝑditione.

Quia ergo certa ꝛ determiata numero sunt quoꝝ incredulitas ꝛ negatio vindicāda ē vt diximus ꝛ hic ꝓprie vocāt̄ articuli fidei. Ad quoꝝ scilicꝫ credulitatē nos artat duplex necessitas. quā dixim⁹ necesse ē certos ꝛ nūero determinatos eē articulos fidei. alioquin ipa fides impossibil' eēt. hoc ē inenarrabilis. indocibilis. ꝛ incredibilis. incōcessibilis. ꝛ ꝓpt̄ hoc nulla. quare ꝛ religio nulla. q̄ ē tot⁹ decor et totū decus hūane vite. ꝛ totū meritū remūerationis ac felicitatꝫ eterne ꝛ qm̄ absqꝫ hmōi articuloꝝ credulitate vel eorundē ꝯcessione. nulli hoim ē excusatio. nisi sola incapacitas vt iam diximus. necesse ē vniuersitatē hoim adunari ꝛ vniri. cō cordia ꝛ ꝯsensione credulitatis in hmōi articuloꝝ fidē ꝑtinaciāqꝫ incredulitatis et negationis eoꝝ gladio ꝛ igne esse exterminandā ꝛ tollendam de medio hominū tanqꝫ execrabilissimā dei contumeliā tāqꝫ radicē ꝑditōis pestilētissimā. Si qs aūt dixerit q꞉ n̄ ē necesse aliq̄ nullo mōcōiter ab hoib⁹ credi sꝫ q̄dā ab vno et q̄dā ab alio ꝛ sic de ceteris. Error iste duob⁹ modis destruit̄. Primū q꞉ istā diuersitatē necesse ē esse ꝓpter diuersitatē hoim qua alij quorundā capaces sunt. q̄ alij ꝓpter breuitatē intellectus. aut paucitatē experiencie. aut defectuꝫ doctrine. aut gēre nō capiūt explicite ꝛ expresse. hoc ē in particulari. Sed nullū ē gen⁹ hominū adeo tardū intellectu naturaliter ꝙ saltē in vniuersali ꝛ generali credulitate. quicqd ad fundamentū ỽe religiōis ꝑtinet cape nō possit. Null⁹ em̄ ē omino in omnib⁹ qui credere non possit verū esse quicquid sacris eloquijs continetur quicqd ipū dei edocti homines docuerunt credendū esse Similiter verū esse de deo quicqd ꝓphete de ipo crediderunt vel ꝓphetauerunt Nullus est adeo pertinax. qui non facile acquiescat vt credat imitandos esse sanctos ꝛ sapientes viros. imitandos inqꝫ ꝛ fide et moribus. ꝛ qui nō facile credat

b

huiusmodi homines videre vel nosse ve
ritatem q̃ꝫ indocti et vulgares homines
B nondū cape sufficiūt. Qui aūt sic cre
dit. credit vtiq; credulitate vniuersali qc
quid credendū ē in talib⁹. Nulli eī᷑ licet
credere in sacris eloquiis mendatiuꝫ ali
qd̄ cōtineri. vel spiritu dei doctos hoies
mentitos in aliquo fuisse. Similit̃ nulli
licet credere sanctos et sapiētes viros in
fide vera aut morib⁹ errare. Manifestuꝫ
igit̃ q: in vniuersali credulitate credēdo
rū salutariū vnicā ē cōmunitas hoim.
Et q: null⁹ ē excusatus q̃ntacūq; tarditate
intellectus ab hmōi credulitate. Paruu
los eī᷑ ⁊ morones ac furiosos ceterosq;
hmōi passionib⁹ alienatos seu mente ca
ptos tanq̃; naturali impossibilitate ꝓhi
bitos ⁊ omino indocibiles dū his passi
onib⁹ laborāt nec credere nec discredete
aliqd teneri dicim⁹. Attende igit̃ ⁊ vi
de. q: vir sapiēs q nouit ⁊ credit in parti
C culari siue explicite ⁊ expsse. singl'os fidei
articulos ⁊ vir simplex q paucos credit in
singulari ⁊ expresse. Sed cū credit veruꝫ
esse in vniuersali quicquid ille vir sapiēs
credit. hmōi nō ē diuersus in fide ab ipo
sapiēte ⁊ si forte in mō fidei. Eadē eī᷑ cre
dit lꝫ alio mō. credit eī᷑ oīa in vniuersali
q̃ vir ille sapiēs credit in particulari siue
singulari. Nunq̃ꝫ aūt vel dictū vel cogi
tatū fuit alteri⁹ fidei esse. maiores ⁊ alte
r⁹ fidei minores. seu subditos credētes.
Q̃uis maiores ⁊ verius ex certius ⁊ etiaꝫ
in particulari singula crederēt credendo
rū. Minores vō pauca in singulari aliaq;
⁊ alia min⁹ firmiter. minusq; lucide. vna
quoq; ⁊ vni⁹ ē dei fides hebreoꝝ. nō ob
stāte diuersitate q̃ꝫ dixim⁹ vna fides moy
si ⁊ populi cui dux ipe ⁊ ꝑpositus erat.

Quia igit̃ sicut iam ostēdim⁹ in vni
uersali. salte necesse habet credere cōmu
nitas hominū ꝑncipia seu fundamenta
religiōis ⁊ hoc absq; ꝯtradictiōe. ⁊ repu
gnācia. Nec obsistit diuersitas credulita
tis in particulari. qua alius aliū articulū
in particulari capit. aut etiā eundē articu
lū alius magis alius min⁹. Manifestum
ē vnā debere esse ex necessitate in mūdo
isto catholicā seu ꝯmunē fidē certoꝝ ⁊ de
terminatoꝝ nūero articuloꝝ. Et quia
D illa duas habet differētias credēdi vt di
ximus siue duos modos quos nomina
uim⁹. vniuersalē siue in vniuersali. ⁊ par
ticularem siue in particulari. Manifestū
ē ex antecedentibus. quia duob⁹ modis
ab ea receditur ⁊ ab erratur. videlicet. quia
vel nō credit̃ vna esse fides quā tenet et
ꝑdicat ecclesia sanctoꝝ ⁊ ecclesia catholi
ca vel aliquid tale. quādoq; in vniuersa
li. vel ꝑtinaciter nō credit̃. vel ꝑtinacit̃
discredit̃. aut eius contrariū creditur. eo
dem mō et in particulari. videlicet si vni
ex articulis nō acquiescatur ꝑtinaciter. et
si ab eo taliter dissentit̃. Secund⁹ au
tem modus destructionis istius erroris
est. quia affectiones ex quibus sunt ope
ra religionis q̃ supra nominauim⁹ com
munes sunt omni generi hominū. vide
licet gratitudo spes ⁊ timor ⁊ alia. Qua
re appḣēsiones ex quib⁹ sunt hmōi af
fectiones necessario cōmunes sunt omni
generi hominū. Manifestū igitur ē
ea que ꝑtinent ad fundamētuꝫ religiōis
cōmunia esse oīm generi hominū. ⁊ nul
lo modo esse diuisibilia. nisi sicut dixim⁹
videlicet vt in solo modo credendi non
autē in creditis sit apud eos diuersitas.
Nullo aūt modo in ipis credit̃ repugnā
cia vel cōtrarietas. Manifestum aūt fiet
qd̄ dicimus. Si ea ipsa de quibus fides
a nobis exigit̃ nominem⁹ ⁊ numerem⁹.
Dicamus igit̃ ꝑmū. q: ra
dicale fundamentuꝫ om
niū credendoꝝ ē esse ipi⁹
creatoris. Hoc eī᷑ subla
to nihil de eo credit̃ pro
pter qd̄ cultus ei vel honorificēcia impen
datur. Nullus ei honor. null⁹ timor
nullus amor impendet̃. Et iterum nulla
spes erit ⁊ breuiter dicēdo nulla de eo fi
ducia. Quare nec curabit̃ nec cogitabit̃ VI
etiā. ⁊ ideo manifestū ē incredulitatē hu
ius articuli atq; negationē ipius. destru
ctionē esse diuini cultus. ⁊ subuersionem
toci⁹ religiosi edificii. Manifestū igit̃
ē hunc esse articulū ꝑmariū ⁊ fundamen
tum atq; caput fidei que creditur vt sepe
diximus. ⁊ nulli hominū posse esse excu
sationem de eius pertinaci incredulitate
aut negatione. preter illas excusationes
quas diximus. Post hunc sequit̃ cō
sequenter vnitas siue solitudo ipsius in
nobilitate et supereminencia sua. ꝓpter
quod consequenter credendum est ipm B
creatorem esse vnum solum. ⁊ nō ē ere
gione vel ex aduerso aliū vllo modo.

Sed ipsum solum esse ⁊ ꝑncipium
ꝑncipem vniuersitatis ac singularis

uersalis imperiū dñm omniū seculorum. Contra quē articulū blasphemāt nephādissimi manichei. q duo pncipia videlicz malorū z bonorū. z duos pncipes lucis z tenebrarū. z duos pncipat⁹ siue regna duasq; vniuersitates siue duo vniuersa bonorz z malorz vesanissima puīnacia mētiūī. nō intelligētes. q: vtriūqz scz pncipium et pncipē. z etiā regnū seu pncipatuz ponūt dimidiū. z ɔsequēter nulliū. quod nos alibi declaram⁹. Jmpossibile ei ē eē pncipiū absolute cui ē cōpar aliud. Omnis eñ multitudo ante se habet vnitatē. z ois cōtraria necessario habētañ se idē aliud. Quare impossibile est vt aliqd

C eorz sit pncipiū absolute. Principiū eniz absolute z pmū ē absolute. nō eñ ē principiū nisi sit pmū. omi ei nō pmo ē pncipiū aliud. z oi nō pncipio ē primū aliud. Huc aūt errorē z alios hmōi sufficiēter et irrefragabiliter destruxim⁹ in eo tractatu quē de pncipio z pncipe vniuersitatis scripsimus. Ubi euidenter ostēdimus. q: pncipiū vniuersitatis ē deus vnus ver⁹ z solus. Qūta aūt blasphemia. qūtaqz dei contumelia sit. deū partiri p mediū. z auferre medietatē sui esse regniqz sui et glorie z attribuere ei inimico ei⁹ capitali implacabili z inpassibili p oēm modū q nō videt nihil videt. Quod pculdubio facit dementissimi manichei. Quorū pfidiā deo adiuuante. a deo euidenti z appriata destructiōe subruere pponim⁹ vt de ei⁹ insania etiā vulgaribus z indoctis hominibus satisfaciam⁹. Tercio loco sequit̃ trinitas psonarū siue personalis. quaz qui nō credit. cum nō minus

D sit vnaqueqz psonarū q̃z ipa essencia diuia vllo modorū supra omnē estimatiōz detrahit glorie diuine. Specialiter autē psone q̃z esse negat. ymmo in vna qqz supra modū blasphemat contra singulas. Et sicut supra diximus nulliū vestigiū illi relinquit nois diuini cultus aut honoris cū eodē iure p oia. z debito equali omni [...] bono: sacerqz cultus oibus illis debeat psonis. Amp̄ si qs negaret deū [...] mūdū nō ē dubiū quin intolerabiliter blasphemaret. cū igr incōpabilit [...] sit gloria ipe filius genitori suo q̃z

E [...] creatori z tāto vtiqz maior quā [...] ipe filius maior ē mūdo a pte incōpabili [...] nequi⁹ blasphemat qui negat deuz patrē genuisse filium q̃z qui negat

eū creasse mundū. Et adhuc modū ē ostēdere de spū sācto qui ē primū z maximū donū largitatis ipi⁹. Ex quo apparet q̄ntū diuine largitati detrahit qui huiusmodi donū ex eo nō pcedere cōtēdit. Cū eñ oia alia dona cōpatiōe istius nihil sint. manifestū ē q: quasi nihil diuine largitati relinquit cōparatione ei⁹ quod ei detrahit. qui donū spiritus sancti eidē auferre psumit. Ampli⁹. Si ausus fuit dicere pphēta. Delectasti me dñe in factura tua q̄nto fortius dicere potuit delectasti me dñe in genitura tua. pp̄ter filiū z in pcessiōe tua pp̄t spiritū sāctū. Ex

his igr̃ manifestū ē tibi. q: q̄ cūqz de deo credēda sunt. aut sūt p se hoc ē sine respectu z cōpatiōe rerū aliarū. aut nō. z si fuerint p se. partim sunt ea q̄ diximus. partim ɔseq̄ncia ex his. Et ɔseq̄nciā dicamus eternitatē simplicit̃ impassibilitatē equalitatē psonarū inuicē Et in ista alia q̄ posito fundamēto trinitatis ex necessitate sequūt̃ psonas vel aliq̃z vel aliqs ex ipis sic in pnominato tractatu declarauimus. Uerū tria hec q̄ pmisimus principalia sunt z radices ac fundamēta aliorū. videlicet esse ipius creatoris et solitudo seu singularitas nobilitatis ac supereminēcie sue deinde trinitatis psonalis.

Et attende diligēter q: aliquatenꝰ cepimus apire tibi viaz qua cognoscitur q̄ necessitas nos vrgeat z arceat de credēda trinitate psonaz. Eorz vero q̄ de deo sunt z de ipo dicitur respectiue z cōpatione rerū aliarū. prima z radicalia sūt pōma z sapiēcia z bonitas siue benignitas

Oia eñ alia cōsequēcia horū sunt sic qd dr̄ creator. qd dr̄ pater. qd dr̄ numē qd dr̄ saluator. qd dr̄ lux vel du[...] hominū z similia. Et ex apprehēsiōe vel credulitate horū triū oriunt̃ oēs partes diuini cultus. Ex altitudine eñ et supeminēcia potēcie oritur adoratio z veneratio atqz purificatio z sacrificatio. Et adoratio nihil aliud est q̃z subiectio interior vl̃ exterior. z humiliatio nostra qua nos eidem subesse ad saluandū z parenduz iure plenissimo ac singularissimo recognoscimus. Sic ex adoratione sequūtur alie partes. quales sunt incuruatio genuflectio. z pstratio. Ad hec etiā pertinēt petitiones et orationes. z depcationes que ad ista per se referūtur z que de dominatissima potencia eius scilicet nostra sub:

lectione ad ipam expssam faciunt intẽtio
nem. Hmōi enī orationes et adorationes
sunt. Ueneratio vero est qua ad ipm nō
nisi loti. nō nisi purificati. neqȝ ad eius ser
uitiū accedere presumimus. Et pertinet
ad ipam etiā loca sacra intrare et sacra cō
trectare q̄ alias hoc ē sine pparatiōe hu
ius declinamus. Pertinet etiā ad hāc ve
nerationē locorū sanctorū mūdicia decor
et magnificencia. Similiter vasorū et or
namentorū eodem modo et luminariū
apparatus. ptinet etiā ad eandē cautionē
celebritas. psalmodiarūqȝ et lectionum.
nec nō et tota festiuitas musicalis. Pu
I rificatio vero et sacrificatio adeo note sūt
vt psenti declaratione nō egeant. Ex
sapiencia vero qua omnia ad nudū luci
dissime intuetur deus. oriūtur timor et pu
dor et sollicitudines. quas timor et pudor
parant. et alie affectiones ab eisdē genus
te. quibus deo displicencia declinantur.
et eidem placencia querunt et fiunt. Nō
enī potest firma seu fixa et lucida esse de
aspectu siue intuitu dei. sup omnes cogi
tatiōes nostras affectiōes et opationes
credulitas. quin timorē et pudorē incuci
at et formidandorū et erubescendorum
et alias affectiones que sequūtur ex his
et comitantur easdem. Omnia enim
in oculis dei agere et hoc impudenter et
intimorate nō est hominis qui credat eū
aspicere et videre. Attende aūt in his
K duobus videlicet potencia et sapiencia q̄n
te impietatis sit ptinacia. qua male senti
tur de adulterutro eorū. Qui enī cre
dit de dei potencia q̄ ea superior sit alia
aut ei equalis vt q̄ alicui subditi esse debe
amus. pculdubio vel totum honorē suū
eidem aufert. vel dimidiam partē vt ditt
mus. Et quicquid dicit ei non eē subditū
q̄ntū in se est aufert illi. Similiter et q ne
gat deum omnia videre ad nudū et luci
dum iugiterqȝ intueri. multum aufert ei
de sapiencia sua q̄ntū in ipo est et p conse
quens dicit ipm esse vel in parte cecum vl'
quandoqȝ occupatum aut dormientem.

Hec autem omnia aperte cōtumelie
sunt contra diuinam potenciam et sapiē
ciam aperte que blasphemie. et ideo he
reses. Quare contraria eorū articu
li erunt fidei. Omniū enī duorū opposi
torū quorū alterum est heresis necesse est
reliquum esse articulū fidei. Et si aliud ē
subuersiuum religionis. reliquū est edifi

catiuū eiusdem. De bonitate vero in
primis oritur amor vt diximus. cum in se
ipa bonitas cōsiderata fuerit. et firma ac
lucida credulitate apprehensa. Cum
autem ad effectus et operationes relata
fuerit seu comparata. inuenimus quatu M
or eius comparationes et nominationes

Et primū vocatur gratuita beneficen
cia. ex qua oriuntur quatuor partes diui
ni cultus. ex vna radice virtutis pcedē
tes. que interdum nominatur deuotio. sed
apertius gratitudo. Harū prima est
gratiarūactio. Secunda benedictio. que N
est bonorū inprecatio. Tercia est laudatio
que est benefactoris magnificatio. Quar
ta est glorificatio que est pdicatio publi
catio seu diuulgatio seu diffamatio bn̄
factoris et beneficiorū ad alios. Gloria
nihil aliud est q̄ȝ clara sublimis et lata fa
ma. Secundo nominatur misericordia
inq̄ȝtū vel lenit vel tollit miseriā. ex q̄ ori O
untur multe partes diuini cultus ex vni
virtutis radice procedentes. que spes ve
nie et gracie nominatur. Harū prima
est deprecatio. Hec est p malis leniendis
et tollendis. Secunda est oratio que est
p bonis obtinendis. Tercia est afflictio
vt ieiunii et alie maceratiōes. Quar
ta est oblatio seu sacrificium. Quinta ele
mosyna que est miseratiōis quecūqȝ sub
uentio. Hec est tam spiritualis q̄ȝ tempo
ralis. Et iste quinqȝ partes tunc ex mi
sericordia dei circa pnominatam virtutē
oriuntur. cum ad impetrandam veniam
vel graciam referuntur hoc est cū ad hoc
fiant. Tercio nominatur iusticia. ex q̄ P
p donum timoris oritur declinatio ma
lis preteritis et penitencia cum partibus su
is. et hoc est cum ista duo ad effugiendā
diuine iusticie vltionē referuntur. Quar
to nominatur magnifica largitas obseq
uorum remuneratrix. ex qua oritur spes re
munerationis. et ex ea omne obsequium
diuini cultus inq̄ȝtū ipm via est ad mer
cedem eternam. Hoc ē inq̄ntū p eū tēdit
et intēdit ad ipam. non enim dubium esse
tibi debet. quin eadem opera exteriora di
uini cultus possint esse ex diuersis virtu
tum radicibus. et propter fines varios et
diuersos. Idem enim sacrificium offerri
potest deo altissimo et ob honorē ipsius
tm̄. et ppter impetrandam veniam tm̄. et
ad impetrandam graciam tm̄ et obtinen
dum eternā remunerationem tm̄. et q

doq; ppter hoc omnia simul si placet of-
ferenti. Considera igitur diligenter ista
quatuor: & radicem ipsorum: diuina bonita-
tem. et apparebit tibi euidenter. quia ne
cesse est vt credatur diuina bonitas: & vt
concedatur ab his quibus nulla ē excu-
sationū quas diximus. Et quia here-
sis est credere vel deū non esse bonū. vel
minus bonū. hoc est ex parte non bonū
vel mutabiliter bonū. vl' nō esse maxime
Q bonū. Eodem modo pertinaciter er-
rare circa gratuitam beneficētiam eius.
vt credatur vel non esse beneficus vl' bo
nū quodamq; obtineri nō ab eo vel p eū
& tueri nō gratis eū; benefacere quibus
vult. sed necessitate heretica procul dubio
falsitas est. quare contrariū necessario ca
tholica veritas est. Juxta hunc modum
sunt errores & negationes circa iusticiā &
misericordiā & remunerationis magnifi
centiā. Qui enī ptinaciter credūt. deū
adeo misericordē esse vt peccata non re-
quirat. vel adeo iustū vt penitentes non
recipiat. vel adeo pdigū vel auarū; aut
inconsideratū largitorem vt obsequia sibi
impensa non curet. & cultores seruitoresq;
q; suos potius q̄ alios non respiciat ne
q; remuneret. non nisi magna dei contu
melia atq; blasphemia hec credūt. Qua
re contraria necessario credenda sunt. tā
q̄ partes & articuli fidei. Jam igit̄ de
clarauim⁹ tibi. quia in his que dei sunt
cōsistunt due partes fidei. & q; vna pars
articulorū ē in his que sunt ei per se. hoc
est sine respectu & cōparatione rerū alia-
rū. & nominauimus tibi principalia & ra
dicalia in his. Et assignauimus etiam
tibi partes diuini cult⁹ & virtutes seu af-
fectiones ex quibus oriunt̄. Et nomi
nauimus et numerauim⁹ tibi de deo ea
in quibus & error ptinax & negatio seu cō
tradictio heresis sunt atq; blasphemia
R Manifestū igitur tibi esse debet ex his
quia due partes fidei que creduntur inue-
niuntur apud creatorem. & q; sunt articu
li fidei principales atq; primarij circa eū;
& quia nulli est excusatio quin teneat̄ ad
credulitatē ipsorum et quia nulli phas est cō
tradicere vel negare aliquē ex illis nisi in
casibus quos diximus. Ex quo conse
quens est fidem huiusmōdi articulorū
esse catholicam. id est vniuersalem. Hoc
est ad quā sine vlla excusatione tenet̄ vni
uersitas hominū sine excusatōe & ptradi

ctione ptinaci. Apparere etiā tibi de
bet ex his quia adeo aperte sunt in his S
contumelie & blasphemie negationum &
contradictionū. vt gladio & igne extermi-
nande sint. & credulitas istorum articulo
rum etiā suppliciis iniungenda. atq; in-
ducenda duabus de causis. Videlz. quia
vicina sūt ac prima intellectui humano
non impedito & nō alienato. Et quia nō
nisi incredulitate eorū cultus diuin⁹ vera
q; religio fundari potest. relinquit̄ autē
ex his vt tercia pars fidei circa res alias
sit in qua nihil pminet id est nihil numi-
nis est in quacunq; alia re. hoc ē nihil di
uine excellencie vel nobilitatis. & ideo ni
hil dignum honorificencia diuini cultus
& propter hoc nulli alie rei quicq; esse diui
ni cultus aut honorificēcie inpēdendum
Tercium est mundi nouitas cum vniuer
sis q̄ in eo sunt. Quartum ē eiusdem
renouatio. Quintū nouitas anima
rū humanarū in corporibus suis et origo.
Sextū imortalitas earū. Septimū singu
laritas corporū earum contra pluralitatē
pictagoricam. Octauū resurrectio cor
porū. nonū iudiciū. Decimū retribu
tio bonorū & malorū. Undecimū infern⁹
Duodecimū purgatoriū. De his du
odecim inuenies errores impietatis tam
apud philosophos q̄ apud hereticos
Quorū destructiones etiā describerē
pponimus tractatu vno & singulari si au
xiliū & spaciū dederit dominus. Pre
ter hec sunt sacramenta virtutes gracia &
liberū arbitriū; de quibus etiā multa ne T
phanda latrare non cessant heretici.
Et nos de his quatuor put desup ex
cepimus duobus tractatibus completis
nos expediuimus. scz de sacris et libero
arbitrio atq; gracia. De virtutib⁹ hoc q;
quam multa & varia scripserim⁹. tracta
tū; tamen complere occupationibus et
peccatis facientibus nondū pmissi sum⁹
Reuertamur autem ad id in quo eram⁹
& dicamus quia in his partibus fidei qs
nominamus in pcedentibus facile ē ob-
uiare cōtradicentibus. et p viā pbationis
ora eorū obstruere. hoc ē in radicabilib⁹
et primitiuis propter ppinquitatem & vici
nitatem suam ad intellectum humanū;
verum inconsequentib⁹ non ita se habz
regula. Valde enī sunt remota ab intelle
ctu humano & valde iprobabilia huma
natio seu incarnatio filij dei. passio eius

dem ⁊ mors. Resurrectio ⁊ in celum ascē
sio ⁊ ad dexterā patris cōsessio: ⁊ alia mľ
ta valde longe a nostro intellectu inueni
unť in fide catholica. Qui igr̄ hijs cō
C tradicit videlicet incarnationi filij dei et
passioni eiusdē cōtra dei bonitatem blas
phemāt. Non in fonte quidē ⁊ radice
sua. sed in ramo maximo ipius ⁊ deriua-
tione. Dū em̄ ō fonte largitatis diuine tm̄
donū negant ꝓcedere potuisse. de fonte
misericordie tantā elemosynā. de abyssa-
li fonte illo bonitatis tantā vndā effluere
potuisse de inmensa fornace illa ⁊ cami-
no charitatis diuine tantā flammā emi-
care potuisse sine dubio et in fontis etiaꝫ
mensitatē nepharie blasphemāt dū inun
dationi eius mensuras ⁊ limites ponūt.
Necesse em̄ est fontē cui nō est mēsu
ra neqꝫ numerꝰ cui nō ē finis neqꝫ limes
aut terminus sibi similē inundationē ha
bere cū voluerit cū liberuꝫ habeat fluere
ꝓut voluerit. Hoc ē qn̄tū voluerit ⁊ quo
quomō voluerit. Manifestū ē ex hijs qꝫ
contra inmensitatē fontis diuine chari
tatis menciūtur et eiusdē flammam. ⁊ cō
tra infinitatē et diuicias largitatis diuine
diminuūt eius donū. Sic et in iniuriam
magnitudinis misericordie dei attenuāt
eius elemosynā. Eodē modo ⁊ in ꝓfume
liū copiositatis fontis abyssalis diuie bo
nitatis restringūt eius inundationē. Cuꝫ
incarnatio filij dei sit velut flamma de ca
mino ⁊ fornace diuine dilectiōis emicās
⁊ velut elemosyna de inmensitate miseri
cordie dei humano generi erogata. ⁊ ve
lut donū de diuicijs diuine largitatis ei-
x dē donatū. ⁊ velut vnda de fonte diuine
bonitatꝭ super genꝰ humanū emanans
Non aduertunt ceci et miseri qꝫ om
nis fons iuxta modum sue possibilitatis
atqꝫ diuiciarū dignis ⁊ indigentibꝰ elar
gitur. Et omnis misericordia iuxta pos-
sibilitatē facultatū in paupes et miseros
se ꝓfundit. Et omnis ignis luminositatē
suā ⁊ flammas in receptabilia ꝓ mō sue
virtutis diffundit. Et generaliter oculꝭ su-
is. si tamen oculos habere dicendi sunt
vbiqꝫ istud conspiciūt quia vnaqꝫqꝫ natu
ra iuxta modū sue virtutis operať. ⁊ lar-
ga est virtutis ⁊ operationis sue in omne
receptibile illius qn̄tū potest qn̄tumqꝫ per
mittiť sicut apparet in sole. Qui tota qua
potest largitate luminositatē suā atqꝫ ca
lorē diffundit circūquaqꝫ. Ad hanc igitur

dementiā deuenerūt vt in fonte largita-
tis negēt esse largitatē. qđ tamen oculis
suis vident in omnibus riuulis creatura
rū ipius hos igiť mendaces facit vniuer
sitas creaturarū largitate sua ⁊ ꝓfusione
clamās contra eos et p̄dicans atqꝫ testifi
cās largitatē creatoris. Om̄ largitas ipsa
rū creaturarū non est nisi indiciū et testi-
moniū largitatis ipiꝰ fontis. de quo oēs
creature hauriūt ⁊ vt large sint ⁊ qꝫ largi
antur. Insani et miseri non vidēt qđ Y
stilla pietatis opata sit in multis viroꝝ
sanctoꝝ videlicet. vt se venderent ꝓ rede
ptione egenorū ⁊ captiuitati addicerētur
ꝓ liberatione ipoꝝ. quid ergo mirum si
fons tocius pietatis tale quid facere po-
tuit in rege glorie et domino seculoꝝ. Si
scintilla dilectiōis hec in matre potest vt
ꝓ liberando submerso filio se det in pe-
riculū submersionis saliens inqꝫ post fili
um. quid debuit facere caminꝰ infinitus
dilectionis ⁊ fornax. in mensa charitatis
in deo qui charitas est ꝓ liberatione to-
cius generis humani in abyssum pditio-
nis submersi. Amplꝰ. quis pastor eo
modico quod habet amoris ad oues su Z
as nō dat semetipm in periculū. pugnās
cōtra lupos ⁊ leones aliasqꝫ bestias ini
micas gregi suo. et hoc tanto ꝓmptiꝰ atꝫ
libentius. qn̄to ipe melior fuerit atꝫ fide-
lior. Quid ergo mirū si deus qui cha-
ritas est. et sancti amoris fons vticꝰ vi-
dens lacerari gregē suū ⁊ vndiqꝫ deuora
ri a bestijs infernalibus descendit aduer
sus eas in pugnā qualē decuit ⁊ opus fu
it. Similiter quis rex videns ciuitatē
suam ⁊ regnū ab hostibus vastari. popu
liqꝫ suū cateruatim trucidari et captiua-
ri. nō aduersus eos consurgat in pꝛeliū ⁊
hoc tanto facilius atqꝫ libentius. quāto
ipe fuerit sanctior iustior tantoqꝫ honori
ficētius qn̄to fuerit potestate sublimior. A
Regalis em̄ officij impletio non solū ho 7
nori regio non detrahit. sed etiam illum
adauget et ampliat ac illustrat. Quid
ergo decuit facere regē regū ⁊ dominum
dominantiū Immo quid debuit ex rega
li officio videns tantā partē regni sui. ge
nus scꝫ humanū vastari diripi captiuari
ab hostibus suis infernalibꝰ scꝫ. An nō
debuit in tāto regni sui discrimine rega
le implere officium quod est pugnare ꝓ
regno. Quid ergo mirum si se accin
ad pꝛeliū. si arma assumpsit et idcirco

bus decuit ditari ꝑ regno. et hoc vt dece
bat et exposcebat lex illius certaminis.

Q: si dixerit q̄ nō oportebat vt diui
na sublimitas vsq̄ in nostrā miseriā de-
scenderet ꝓpter hoc eamq̄ susciperet. cum
solo verbo genus humanū liberare pos
set et reparare. Nos iam respondim⁹
ad hoc in eo tractatu quē vocam⁹. Cur de
us homo. ⁊ ad alia oia q̄ mouere posset
incredulos vel alios imperitos. verū ex inci
denti ita dicimus hic. vt palā faceremus
q̄ increduli in eo ipō q̄ credunt se hono
rare deū. contumeliā ei faciūt et blasphe
mat aduers⁹ ipm. Magnitudo enī doni
honor ē dātis ⁊ magnitudo elemosie ho
nor ē erogantis. ⁊ magnitudo flāme ho
nor est camini siue fornacis. et magnitu-
do inundatiōis honor ē fontis. Quia
igit̄ beneficiū incarnationis filij dei. do-
nū est dei largientis. quo maius in the-
sauris dei inueniri nō potuit. et elemosi
na qua miserie generis humani sanāde
atq̄ releuande efficatior atq̄ cōuenienti
or erogari nō potuit ⁊ flamma diuine cha
ritatis. qua calefaciendo atq̄ viuificādo
generi humano de camino ⁊ fornace di
uine dilectionis. ardētior siue feruentior
emicare nō potuit. Similiter ⁊ inunda-
tio. qua de fonte aquarū viuentiū lauan
do generi humano. et extinguēdis eius
incendijs efficatior manare non potuit.
Manifestū ē. quia in iniuriā et cōtumeli-
am ipsius fontis vniuersalis honorū. be
neficiū dominice incarnationis negāt in
creduli. cū honor fontis sit magnitudo ⁊
magnificencia emanatiōis. Uerum qm̄
nō est intentionis nostre atq̄ ꝓpositi in
hoc tractatu singl'os fidei articl'os astru-
ere ꝓbationibus. sed fidē ipsam piam atq̄
veridicā ⁊ salutarē in vniuersali stabili
re. Reuertamur ad ipsam et stabiliamus
ipsam ꝓbationibus vniuersalibus. ⁊ nul
li ex articulis appropriatis. Incipia-
B mus igitur ⁊ dicamus. quia fides hic so
la habet testimoniū ⁊ confirmationē mi
raculo⁊. nulla enī gens. nulla secta hab⁊
miracula ꝑter eam que fidem istā habet
Et fidem istam semꝑ comitata sunt et se-
cuta miracula. que ab ipō abel. filio ade
comitata sunt. vsq̄ ad legem. datam ꝑ
moysen. ⁊ in gente hebreo⁊ mirabiliter
multiplicata. Et ab exitu egypti vsq̄ ad in
gressum terre ꝑmissionis comitata sunt
⁊ consolata sunt gentē hebreo⁊. Nec de

seruerūt eam donec ipā deseruit fidē istā
Tunc enī cū ipa fide in apostolis et alijs
ex iudea credentibus translata sunt ad
ecclesiā. ex iudeis et gentibus cōgregatā
et ꝑseuerantē videant̄ ꝑ dei graciā in ea-
dem vsq̄ in hodiernū diē. Ita vt ea posi
ta poni videant̄. ⁊ remota remoueri q̄si
ipsius fidei sint effectus ⁊ testimonia inse
parabiliter illā comitancia. Nec enī ydo-
latre quos paganos vulgo dicim⁹. neq̄
gens machometi quos sarracenos voca
mus neq̄ iudei neq̄ heretici legum aut
sectarum suarū vllum habēt miraculi te
stimoniū. Miracula autē appellam⁹
virtutis diē admirandas operationes ⁊
insolitas cursuiq̄ nature contrarias. C

Quales sunt suscitationes mortuo⁊
illuminationes ceco⁊. mūdatiōes lepro
sorum. curationes demoniaco⁊. effuga-
tiones et religationes demonū ⁊ similia

Quia grata mirificorū operū testimo
niis hanc solā confirmare. nec ab initio
cessauit nec adhuc cessat misericordia de⁹.
necesse est hanc solam esse veridicā ipsiq̄
placitam fidem. Ad hanc enī confirman
dam. ⁊ fiunt ⁊ fieri petunt̄ miracula. Un
de rebelles ⁊ increduli qui sermonib⁹ sā
ctorū virorum credere non volebant mi-
raculis inducebant̄ ⁊ vsq̄ hodie inducū
tur ad fidem. Amplius. Et in nomine D
ipsius domini ihesu xpi crucifixi ⁊ mortui
alij mortui ab eius aductu manifeste sūt
suscitati. ⁊ ꝑ apostolos ⁊ ꝑ viros sanctos
hodie suscitantur. Ipsi etiā idem aposto-
li et martyres et cōfessores mortui. ⁊ mor
tuos suscitant. et alia mirabilia operant̄

Et ad ipsos iam mortuos viri fideles
ꝓ impetrandis miraculis sepe recurrunt
et obtinent fieri ea ꝑ ipsos. Apparet igit̄
fidem hanc non solum in viuis sed etiā
in mortuis fidelibus habere miracula.
Infideles vero sicut nec viui apud deū
quicq̄ possunt. sic mortui nec se possunt
nec alios adiuuare. Apparet etiā ex hoc
veritas fidei istius. cui fideles etiam mor
tui miraculis attestantur. ⁊ quam viui te
nuerant. etiam post mortē miraculis ap
probant ⁊ confirmant. Ampli⁹. Hec
ē que sola ꝑdicat ea que maxime dei ho-
norem suadeant. Maxime eius timorē in
incuciant. Maxime spem in eo erigant et
confirment. dilectionem eius maxime in
citent ⁊ inflamment. Et quod plus est ea
sola est. que potencie dei in nullo detra-

bit. cum omnis secta perditionis eidem
ex toto detrahat vel ex parte. Multa enim
dicit huiusmodi secta creatorem nō pos-
se vel non aliter posse ea facere q̄ faciat.
E Sola fides autem catholica liberta-
tem potencie eius et credit et concedit in
vltimo. Similiter amplitudinem ꝛ forti-
tudinem. Que tria simul accepta. videli-
cet. libertas. fortitudo et amplitudo po-
tēcie ꝛ hoc in vltimo. ratio sunt siue expli-
catio omnipotēcie lucida ꝛ pfecta. Est
enī omnipotencia verissima ratiōe potē-
cia libera in vltimo libertatis. et fortis in
vltimo fortitudinis. et ampla in vltimo
amplitudinis. Sapiencie vero ipsius
et multi contumeliosissime detrahunt et
multi forte non detrahunt sed omnes ge-
neraliter heretici et increduli eiusdem de
trahunt bonitati. aut enim male senciūt
de iusticia ipsius sicut qui dixerunt ipsum
nunq̄ requirere vel vindicare peccata.
aut saltem eternis ea non vindicaturum
suppliciis. Aut de ipsius misericordia si-
cut qui dixerunt non esse reuersionē ani-
mabus post lapsum. et hij destruxerunt
penitenciam ꝛ omnem aliam viam reuer
sionis ad deum. Alij de beneficencia ei⁹
tanto nequius tantoq̄ perniciosius sen-
serunt. q̄nto maiora eiusdem beneficia
discredere ausi sunt ꝛ negare. Qualia sūt
beneficium incarnationis filij dei ꝛ redē
ptionis generis humani. reparatio est
ipsius et ad graciam ꝛ gloriam. Alij con-
tra liberalitatē eius ꝛ largitatem iniquis
sime blasphemare nō verēt. Qui negāt
eū esse remuneratorē suorū sibiq̄ famulā
F tiū. Similiter et cōtra gratuitā ac na
turalē ei⁹ bñficenciā. Multi enī in dei in-
iuriā delirauerūt attribuētes dona qbus
in mūdo isto vtunt vel fato vel stellis vl
alij euidēcie. dicentes herbas et plantas
fruges et fructus nō a deo creari. sed ter-
rā ex seipsa hmōi pducere. Vides igr
quia sola fides catholica declinat dei cō
tumelias ꝛ honorū sui diminutiōes. So
la sencies de ipo magnifice ꝛ vt decz ipm
Sola ipa ē qua ipē honorificat absq̄ de
tractione sui honoris ꝛ cōtumelia. Omi
nūt alia secta inhonorat et dehonestat
dampnabiliter. Quare manifestum
est hanc solā esse veridicā ꝛ ei acceptabi-
lem fidē. Amplius. quia necesse ē tales
G esse apphensiones fidei q̄ affectiones ne
cessarias pariant ac religiosas. spes autē
venie et gracie et glorie q̄ ē adoptionis ꝛ
hereditatis eterne ex alia credulitate vel
apphensiōe generari nō potest. q̄z ex cre
dulitate magnitudinis misericordie dei
eius inq̄ magnitudinis qua miseriā no-
stram assumere dignatus ē. ꝛ nostre mi-
serie mire consortiū. Nulla enim via
magis suaderi cōmunitati generis hūa-
ni potuit. deum nos glorie sue velle habe
re consortes q̄z p hoc q̄ miserie nostre cō
sortiū iniuit. Qua enī via euidentius
ostendi potuit hominibus q̄ secū vellet
eos deus beate ꝛ gloriose viuere. q̄z per
hoc q̄ cū eis voluit misere ꝛ ignominio
se viuere ꝛ q̄ plus ē etiā mori. Quid
ingenti⁹ inprimere potuit cordi hūano q̄
cōmunicanda esset ei diuine glorie bea-
titudo q̄z ipsi⁹ hūane miserie in filio dei
facta cōmunicatio. Deinde qd a deo
spem venie erigere potuit. quid a deo de
miscōia dei firmare fiduciam quo signo
vel argumēto verisimilius pbari potuit
cordi humano deū velle parcere ꝛ mise-
reri hominibus. q̄m p hoc q̄ pater mise
ricordiarū ppō filio vt eis parceret non
pepcit. et ipē filius vt inmunes ꝛ illesi ipi
abirent. latrociniorū ipōrū dignat⁹ est per
ferre suspendiū. Manifestū igit est ex
his q̄ntū deus voluerit homines eē su-
os socios in gloria sua. quibus ꝛ ipse vo
luit eē socius in eorū tanta miseria. Hec
igitur argumēta. hec signa sunt q̄ nullū
locū desperationi nullū nutationi vl du
bietati relinquūt in corde humano cum
ipa credita fuerit credulitate firma ꝛ luci
da. Desperationis inq̄ vel dubietatis de H
venia vel gracia vel gloris q̄ntacūq̄ ecō
trario deterreat magnitudo vel multitu
do peccatorū. Credulitas igitur horū
est q̄ ruinam desperationis penitus pro
hibet et auertit ꝛ spem magnificam velut
columnā firmissimam in corde humano
erigit et confirmat ad religionis edificiū
supportandū. Hec credulitas est que
corda subuersa erigere erecta portare so-
la sufficit ꝛ fulcire. Quapropter ex ne-
cessitate in omni corde in quo edificanda
est religio. necesse est vt fundamentū fir-
missimū supponenda. Adhunc modum
est ostendere et de affectione amoris. q
sola fides catholica ea continet et predi-
cat que illam qualem et quantā deo ꝛ im-

J caleant et inflammentur. Sicut enim ignis ignem maxime generat et applicatione sua seu contactu que ignibilia et succensibilia sunt maxime inflammat et ignit. Sic ignis diuine dilectionis tanto beneficio nobis exhibite per credulitatem cordibus hominum applicatus ignem sancte dilectionis in deum maxime in illis generat. eaque amore viuifico maxime incedit et inflammat. Et alia omnia beneficia velut scintille et prunule per modice ad calefaciendum seu inflammandum cor humanum. beneficium vero incarnationis atque redemptionis non solum est sicut mons igneus cordibus nostris inflammandis per credulitatem appositus. ymmo incomparabiliter maior ignis quam esset totus mundus si totus arderet. Quanto enim maior est filius dei toto mundo. tanto corda humana magis calefacere debet et inflammare per hanc credulitatem eis applicatus quam totus mundus corpora nostra si totus arderet. Est enim filius dei beneficium nobis collatum in quantum nobis et pro nobis datus. Quid autem sunt torres et faces aliique ignes ad calefaciendum corpora calore sensibili. Hec sunt beneficia ad calefaciendum corda calore spirituali. Hic autem calor amor est.

K Manifestum igitur est: quia si totus mundus arderet. modicus ignis esset ad calefaciendum corpus quodcumque. ymmo nullus comparatione huius beneficij. ad calefaciendum corda humana. Manifestum igitur est. quia maior ignis calefaciendis aut inflammandis cordibus nostris adhiberi non potuit. quam beneficium dominice incarnationis et passionis. hunc autem ista sola fides seu credulitas eisdem adhibet. Quia vero alia beneficia corporibus aliarum gentium applicantur. Que vt diximus nisi modice scintille sunt ad istum ignem. Manifestum est omnes alias gentes ab amore diuino frigidas esse comparatione christianorum. et ideo mortuas. cum calor ille solus sit viuificus et vitalis. quia ergo nulla secta. que huic articulo contradicat adhibet ignem cordi humano quo ipsum amore dei calere vt oportet faciat. Manifestum est: quia nulla alia credulitas cor humanum viuificat. Manifestum igitur est quia sola ista fides viuifica est. Amplius. quia sola ista fides vt diximus et fulamentum spei prestat contra ruinam desperationis et funem amoris necnon quo ad deum trahimur contra pondus proprie corruptionis. manifestum quia hac sola fide prestantur nobis et fulcimentum ne cadamus. et adiutorium quo ad deum ascendamus. Hec autem est summa religionis videlicet immobiliter perseuerare contra impulsus temptationum. et sursum iugiter ascendere. deoque inseparabiliter adherere. Trahimur autem sursum. et deo adheremus amore. fulcimur autem vt diximus spe. Quare manifestum est hanc solam fidem esse deo placidam. et hominibus salutarem. per quam nobis summa vere religionis prouenit. et ex qua sola eiusdem fabrica tota consurgit. L

Amplius. Est et firmissime in deo sperandum est. et ardentissime diligendus est a nobis. Omnes autem alie secte. omnesque errores aut fulcimenta spei prorsus tollunt vt diximus. aut debilia fulcimenta adhibent instar festucarum aut palearum. que fulcire cor humanum et supportare nullo modo sufficiunt. Et similiter scintillulas et prunulas modicorum beneficiorum cordibus nostris calefaciendis adhibent. aut omnino nihil incentiuum amoris in deum cordibus nostris apponunt. Quare manifestum est hanc solam esse credulitatem seu fidem que et corda humana debita firmitate subpodiat et sustentat. et quanto decet amore inflammat. Necesse igitur est ipsam esse ac debite in deum spei debiteque in deum dilectionis esse principium ac fundamentum. Et ad hunc modum manifestum est quod ex ipsa est similiter maximus dei timor. dum per eam creditur. et iusticia eius in vltimo districta in contumaces atque rebelles. eiusque vindicta. et eterna esse duratione et incogitabili acerbitate. Et ad hunc modum se habet de alijs que dei sunt. Ea enim sola creditur inmensitas eorum que supra nominata sunt. atque magnificencia absque diminutione sicut prediximus. Quare ipsa sola est que rectas ac quietas affectiones in deum generat in cordibus humanis. Alie vero omnes credulitates. aut eas tollunt penitus. aut pariunt diminutas diminutione deo iniuriosa et contumeliosa vt iam ex parte ostendimus. Amplius. Quid est fides recta. nisi digna et debita cordis que pertinet ad fundamentum religionis credulitas. M

Hec igit est qua de deo creditur z qd cre
dendum est. z sicut credendum est ad co
N lendum ipm. Et si habuerit diminuti
onẽ vel imꝑfectionem vel errorem credu
litas. necesse est habere similia z affectio
nes et opationes que ex ipsa credulitate
sunt. Quia igitur in cultu diminutio et er
ror z blasphemia est. et defectus necessa
rie pnis graue peccatũ in deũ. Necesse est
credulitatem ꝑnominatã. que fundamẽ-
tũ est diuini cultus ac vẽ religionis purã
esse et liberam ab errore falsitatis. z inte
grã hoc ẽ sine diminutione partis hui⁹
videlicet necessarie q̃z diximus. hmõi au
tem credulitas videlicet de deo et hys q̃
eius sunt. que nec errorem habeant falsi
tatis. nec diminutionẽ necessarie partis
inotescere nõ potuit nisi ꝓphecia seu re
uelatione diuina. quare manifestum est
fidem seu credulitatem que fundamẽtũ
est vẽ religionis z ꝑncipiũ diuini cultus
ꝑ se esse ex ꝓphecia vel reuelatione diui
na. Hec autem est sola catholica. Nulla
em̃ alia secta ꝓphecijs solis in parte ista
innititur z si qua innititur. inq̃ztũ innitit
concordat huic fidei. Et ꝓpter hoc in pte
ista non errat. dũmo do ꝓpheticorz elog
orum intelligenciã non puertat. Quod
ꝓpter iudeos dicimus qui in multis fidei
articulis recte senciunt fideiqz catholice
consenciunt. inducti testimonijs ꝓpheta
rum. verũ vbi dissenciũt. ipa ꝓphetaruz
eloquia. nõ tam falsa q̃z et ridiculosa in-
terꝑtatione errori suo aptare conantur.
O Amplius. ꝓphetis z apostolis nõ ẽ
creditũ in articulis fidei nisi miraculorũ
testimonijs. Miracula autẽ omĩa ei⁹ sunt
testimonia cui⁹ et opa. Dei igit testimo-
nia sunt. cũ eius solius manifeste ipa sũt
opa. Recepti igit sunt oẽs catholice fidei
articuli et crediti dei testimonijs. Dei au
tẽ testimonia nõ possunt esse falsa in ali
quo. Dei igit testimonijs crediti sunt ar
ticuli fidei et recepti. quare z ipi omes ve
ri ex necessitate. Dei ei testimoniũ nõ po
test hre. qd verũ nõ ẽ nisi forte de falsita
te sua. Amp. apparet. ex hoc q: quic
quid credit ecclia catholica in articulis fi
dei sue deo testificante credit. Quare
etiã si erraret in aliquo qd tamẽ impossi-
bile est. nõ ei esset iputandũ sed deo testi
ficanti. secure igit sola credit q̃ deuz sola
testez habet credulitatis sue. z cui⁹ credu
litas nõ nisi deo imputari potest. De
claratũ igit ẽ ex hys. q: hui⁹ fidei soli⁹ de
us veritatis. ymmo deus veritatis testis ẽ
Et cũ hoc etiã manifestũ ẽ. quia ecclia ca
tholica deo soli credit. siue credat ꝑ mira
cula. siue credat ꝑ reuelationẽ. Gene-
raliter em̃ in om̃ib⁹ z vbiqz illi credit cu-
ius testimonio credit. Quare manife
stũ ecclesiã catholicã soli deo credere. fidei P
qz catholice solũ ipm eẽ datorẽ. z ido esse
vendicã ꝑ omnia ac salutarẽ. Quare
omnẽ sectã contrariã seu contradicentẽ.
sectã esse erroris atqz perditionis. Am
pli⁹. Ista fides sola captiuat z in seruitu-
tẽ redigit oẽm intellectũ humanũ in ob-
sequiũ deo. ad credendã veritatẽ q̃z non
capit. ymmo cui quasi naturaliter contra
dicit atqz rebellat. Primũ aũt obsequ
iũ diuino z ẽ ipius intellect⁹. qd non po
test eẽ nisi quoddã credere vt supra o
dimus. Quare fides ista pmũ obseq
orũ exhibet deo. Ipa igit est ex necessita
te pmũ ꝑncipiũ diuinorz obsequiorz atqz
diuini cultus. Amp. Ipsa est que in- Q
tellectum qui vtiqz caput humane men-
tis est pmo inclinat et incuruat per obe-
dienciã diuine auctoritati. ad recipiendã
humiliter veritatem eorũ que pertinent
ad cultũ z honorificenciã diuinã. Quare
pma veneratio z adoratio hoc ẽ pma p
mi capitis incuruatio ad deũ id ẽ ad ma
iestatem seu auctoritatem diuinã eres ẽ.
Ipa igit est ꝑncipiũ primũ diuine ve
nerationis z cultus. Et ꝓpter hoc mani-
festum est quia credita eius siue appbe
sa sunt ea. quorz appꝛehensio seu credul-
tas. parit in credentib⁹ affectiões: et qui-
bus est exterior id est forinsecarum ope-
rationum et obsequiorz diuinus cultus.
Am igit expediuim⁹ nos
auxilio dei de hijs q̃ ꝓpo
i suerãmus hic dicere de fi
de. z declarauimus. quia
fides vno modo intentio
ne vna virtus est fortificãs intellectũ hu
manum. contra infirmitatem seu debili
tatem credulitatis rerum salutariũ hoc
est. quorum salutaris et necessaria est cre
dulitas. Et quia ipa est necessario. erigẽs
ipsum a claudicatiõe sua. qua nõ potest
ambulare per viam veritatis: absqz sub-
podiaculo seu sustentaculo. vel euiden-
cie ipsius veritatis vel ꝓbationis firme.
vel saltẽ suasionis ꝓbabilis. Et q: ipa
est armatura eiusdem ꝓtegẽs ipsum ab

K nefas iacula pparatorum obmurmurationum pro sensuum sapientie humane ac mundane que iacula vocamus et cogitationes fidei contrarias quas ipse intellectus humanus contra fidem seipsum sepe obmurmurat et obsusurrat. Similiter suggestiones sensuum corporalium argumenta phylosophorum et hereticorum et alias contradictiones hominum.

Nouissime vero hec armatura est protegens intellectum humanum contra vehementissimas periculosissimasque impugnationes blasphemiarum. Quibus sanctissimorum ac fortissimorum virorum intellectus incredibiliter infestatur. Ex quibus om-
G nibus elucescat quia ipsa est etiam velut gladius exacutus et elimatus in manu ipsius intellectus. Exacuatus ad dissecandas et dispergendas prenominatorum hostium acies Elimatus vt splendeat ad irrumpendas et diluendas tenebras quas huius hostes tanquam genus tenebrarum ingerunt.

Et patefcamus etiam cum hiis. quia ipsa est sola deo digna credulitas. et quia ipsa est caput religionis et fundamentum. Et quia ipsa est totius sacri cultus diuineque honorificentie principium. inclinans et incuruans caput mentis. id est intellectum in veneratione et adorationem diuine veritatis et auctoritatis per obedientiam credendi. propter quod ipsa est in primis sanctificans intellectum humanum atque purificans ab erroribus impietatis. et sanctificans ipsum deo altissimo

Mortificans ipsum quantum ad ea que sua sunt. vt non secundum se deo credant. sed supra se et contra seipsum. Et ostendimus insuper quod articuli fidei huius id est res. hac fide
I credite diuiduntur in tres partes. Et quia ipsorum articulorum alij sunt radicales et primitium facilisque probationis atque suasionis. Alij vero sunt consequentes et longe deriuationis. et propter hoc difficilis suasionis propter elongationem suam. multam ab intellectu humano. Et quod omne genus hominum quod capax est credulitatis necesse est adunari et [illegible] in fide huiusmodi articulorum. Et hoc concordia et sensione credulitatis ipsorum. Certum [illegible]feamus quia omnis secta contradicens hiis ar[illegible] destruit religionem aut in toto aut i[n] [illegible]. Fatemur etiam scilicet quia omnis erronea secta [illegible] contra fidem hanc se erigit. genus humanum i[n] [illegible] desperationisque totum in ipsa est precipitat. [illegible] [illegible]ero gelicidio a calore diuini [illegible]moris derelinquit. Et quia huiusmodi fidei da[illegible] et doctor testificator et approbator sp[iritu]s

[sanc]to eius. Consequens igitur est post omnia hec vt aggrediamur loqui de lege iuxta quod proposuimus et promisimus. Dicamus igitur quod lex verissima ratione nihil aliud est quam honestas legibilis id est descripta religionis et preceptis. Iuxta quod dictum videtur. lex est scriptum assistens honestis prohibensque contraria. Propter hoc non omne mandatum honestatis dicitur lex. siue preceptio sit siue prohibitio. et tamen vsualiter omne ius scriptum dicitur lex. vt ergo proprie legem diffinimus. Lex est honestas integra seu completa legibilis et descripta litteris et obseruacie imperate. licet enim tulius et seneca aliique plures honestatem litteris descripserunt. scripta eorum tamen nemo legem dicit. Nec lex cuiusque proprie dicitur. nisi vel eius qui eam imperauit vel eius qui ad populum eam tulit. Unde lex hebreorum. et dei dicitur et moysi. Lex autem populi aliter dicitur. qui eidem videlicet subiectus est et ad quem lata est. vnde et legem a ligando nonnulli dictam esse voluerunt pro eo quod et obseruande alligati sunt hij quibus data est. Alia vero intentione lex dicitur liber huius descriptionis. Sunt autem partes legis huius septem. Quarum prima est testimonia. et hec sunt veritatis. et ideo credenda.

Secunda sunt mandata. et hec sunt honestatis. et ideo adimplenda. Tercia sunt iudicia et hoc equitatis. et ideo parendum eis. Quarta sunt exempla et hec imitanda. Quinta promissiones premiorum et hec speranda. Sexta comminationes penarum scilicet vel suppliciorum et hec timenda. Septima cerimonie videlicet honorificencie et cultus diuini. et hee reuerende ac venerande. Attende diligenter septem istas partes. quod hee sunt proprie intentiones earum quas posuimus. Et scito quia quatuor illarum non sunt de substancia legis proprie videlicet testimonia exempla comminationes et promissiones. Non enim potest dici proprie lex qua nihil imperatur vel prohibetur Certum autem est. quia narratio veritatis que assertio hystorica tamen est nihil imperat aut prohibet. Similiter neque exempla virorum bonorum siue malorum. Eodem modo neque comminationes neque promissiones: verum fortissima sunt adiutoria ad legem suscipiendam et obseruandam. Et propter hoc prudentissimo artificio sapientie diuine lex hebreorum et edita est et descripta,

Post narrationē enī hystoricā que descri
psit sic. deū in pncipio creasse oīa celū et
terrā z hominē. Supposuit exēpla diuie
iusticie contra peccantē primū hominez.
Deinde inundationē diluuij cōtra totū
gen⁹ humanū. postea subuersionē sodo
moꝝ postea flagellationem egypti z egy
ptioꝝ. Interseruit etiā hijs narrationib⁹
exempla diuine pietatis z beneficēcie in
abrahā ysaac z iacob. vt p cominatōnes
deterrerent a trāsgressionib⁹. p pmissio
nes allicerent ad obedienciā. p exempla
puocarent z animarent ad totā leg. ob
seruanciā p testimonia docerent solum
deū esse colenduz qui oīa creauerat. oīa
cōseruat. z cui⁹ solo nutu et beneplacito
bona vl' mala pueniūt quibuscūqz. Ad
iuuabāt enī populū illū testimonia. vt z
pmissionib⁹ crederet z cominationibus
z vt nihil numinis in alio esse crederent
qz in eo. quē celū z terrā z oīa creasse lege
bāt. Et ideo nec in celis nec in stellis, nec i
terra, nec in mari, neqz i aere, neqz i igne
nec in alioꝝ quicqz numinis esse apte co
gnoscerent. Quare diuinū cultū nulli nisi
soli creatori scirēt ēēipendēdū. Hec igr
fuit prudēcia legislatori a deo inspirata,
vt vnū deū oīa creasse pmū doceret z
scriberet quanm⁹ eternitatē parit z diui
nitatē ab omibus alijs remoueret. Et sic
ydolatrie nullū locū relinqueret. Eterni
tatē eī z diuinitatē et celis et stellis et ele
mētis tā babylonij qz egiptij inter quos
popul⁹ hebreoꝝ n utrius fuerat attribue
bāt. Et ppter hoc diuini cultus eis hono
rificenciā ipendebant. Hoc ergo testimo
niū veritatis in ipo veter. legis initio di
uina sapiencia ordine rectissimo posuit.
Ut ab hijs qui legerēt legē ei⁹. errores tā
te ipietatis prius abraderet. vt nihil nu
minis eā hre appareret q de nihilo facta
esse tāte auctoritatis testimonio pstaret.
Sed totā diuinitatē: totāqz gloriā deita
tis ei soli in esse nō dubitaret. Qui omi
potēcie sue virtute de nō esse ad eē cūcta
adduxerat. z ne in nō eē iterꝝ euanescens
recidat retinet et cōseruat. cui⁹ solo bene
placito sunt qz sūt. z sic sūt. Premissū igr
fuit hoc fundamētū fidei salutaris. vt cre
ature oēs honore diuino z cultu cogno
scerent indigne. vaneqz et inutiliter coli
eas scirēt. q nihil possent nisi qntū eēt di
uine dignatio bonitatis. Et nos de hoc
in tractatu de ydolatria disposito ē. q pue

nit dicem⁹. Interim aūt reuertamur
ad declarandū de lege et de legib⁹ et di A
camus quia lex sicut pprie liber nō dr id
ē scriptura visibil. ita vt scriptura audibil
vt ita loquamur. Signū tm z veritas si
ue res nunqz in voce nomē cōmunicāt.
Quia igr tam scriptura visibilis regula
rū honestatis qz ipa lex vt ita dicam⁹ au
dibilis. id ē verba audibilia hmōi reruz
nō dicunt vel lex vl' regule. nisi ea figura
vel tropo qua nomē ipius rei z veritatis
signo vl' ymagini eiusdē iponitur sic yma
go petri petrus dicit. z petrus scribi vel le
gi dicit vbi nomē eius scribit aut legit.
Ampli⁹. Quia sole res sūt que imperāt
aut phibent. Solarū enī rerū est fieri vl'
nō fieri nō pprie sermonū aut mandato
rū. Qui enī imperat currere. nō verbum
imperat. sed cursū ipm: neqz q obediuer
bū currendi facit sed cursum ipm prope:
sicut igr pprie res vel fieri vel obmitti di
cunt. ita pprie imperari z phiberi que
re etiā pprie imperata et prohibita sunt
res: figurate vero sermōes. Precepta igi
tur z mandata z lex. pmo z pprie legun
tur sicut z intelligunt. Res enī sunt ppe
quarū pprie et pmo intellectus z cogni
tio querit. Amp. Si sermōes audibiles
ut scripti sunt. Lex aut pcepta ppe. Mul
to forcius sermones intelligibiles. hoc ē
sermones in mente qui ppe sunt rerum
signa tanqz naturalia et rerū naturales
ymagines aut similitudines. Amp. Nul
lo existente sermone: nulloqz loquente si
soli sermones audibiles essent lex. nulla
esset lex. Eodez modo deletis seu destru
ctis omnibus libris. nulla esset lex scripta
Quare si lex non habet nisi has duas in
tentiones. Nulla erit lex omnino de ob⁹
istis cōmunibus contingētib⁹. Et ita nul
la erit puaricatio nullū peccatū Am B
pli⁹. Regule honestatis quales sunt de
um esse honorandum. deum esse timen
dum. deum esse adorandum. omnē ho
minem esse diligendū omni homini con
sulendum siue ille regule scripte sint exte
rius siue non: et siue audiantur exterius
siue non: vere sunt et tenende. Et obliga
tus est vnusquisqz debito honorandi de
um. debitoqz timēdi eū. siue legat hoc fo
ris scriptū siue nō z siue audiat hec foris
siue nō. Et ad huc modū se hz de alijs q
sunt debita per se licet veruz sit qz
noticia altitudinis z potencie dei

honoris atq; timoris ad eũ ꝛ obliga-
tionẽ augeat. Manifestũ igr̃ ẽ q꞉ ꝛ re-
gule honestatis et debita siue obligatões
agẽdi quedã et declinãdi quedã sunt ces-
santibus oĩ sermone atq; scriptura. Et
quia preuaricatio ꝛ peccatum similiter sũt
absq; his. quare quedã lex ex necessitate
ẽ pter hoc. Amplius. Tota honestas in-
C dubitanter in anima ẽ. honestas morũ vi-
te humane ꝛ moꝝ. Honestas aũt vite et
regulata ẽ ꝛ ordinata ꝛ moderata. Non
aũt regulata est vel moderata vel ordina-
ta nisi honestate nec decora nisi honesta-
te. Quare totum id quod ordinat re-
gulat moderat ꝛ decorat vitã humanaꝫ.
in anima est. est igitur pter sermones atq;
scripturã cum illa foris sint. Cum igit̃ ve-
re lex sit. que ordinat regulat moderatur
atq; decorat vitã humanã. Manifestuꝫ
est verã legem esse in anima. Amp̃. quid
est lex vera nisi ars quedã aut sapiencia
recte honesteq; viuendi. Oĩs aũt ars
ꝛ oĩs sapiẽcia in anima est. Quare siue
re dictum ẽ quia vera lex ars ẽ ꝛ sapia re-
cte honesteq; viuẽdi vere lex ẽ ꝛ vera na-
tura lex in anima. His aũt omnibꝰ
D rationibꝰ nihil ad p̃sens astruere intẽdi-
mus. nisi ꝙ merito ꝛ nõ minꝰ pprie. ym-
mo magis pp̃e magisq; veraciter lex di-
cit̃ qd ẽ in mente q̃ꝫ qd ẽ in scripto vel vo-
ce. His aũt ita se habẽtibus dicamꝰ. ꝗa
duo sunt ex quibus est vite humane de-
cor: qui ꝛ honestas dicit̃. Et eoꝝ alterũ ẽ
in intellectu tm̃. vt regule ipe honestatis
quales nõnullas iã posuimus. Et alterũ
ẽ partim i itellectu. ꝛ partim in affectu vi-
delicet virtutes. Quarũ quedã sunt in in-
tellectu ꝛ in nostra apphẽsiua supiori et
nobili. quedã vero i affectu. hoc ẽ i vi no-
stra motiua nobili. Omnes nãq; regule
assertiones sunt veritatis. ꝛ ideo vbi as-
sertio ꝛ veritas. ibi et regule. Veritas aũt
vt alibi diximus sic ẽ ad intellectũ qui est
visus interior ac spũalis sicut lux ꝛ color
ad exteriorẽ visum. vnde quẽadmodum
lumĩnatũ vel coloratũ ẽ visibile exteriꝰ
sic solũ verũ visibile interiꝰ scibile vl̃ co-
gnoscibile. Assertio vo inclinatio ppria ẽ
q necessario cadit sup veruꝫ vel falsum.
Nec potest vllo modo esse assertio. q̃ nõ
sit vera aut falsa nec habꝫ locũ in affectu
sicut nec eius oppositũ qd est negatõ. Af-
fectiões ergo nec vere nec false sũt. sic timor
vel amor. sed reuera bone vel male sunt

ꝛ iuste vel iniuste. ꝛ laudãde vl̃ vitupera-
de. Quicquid autem est verum vel falsũ
necesse pertinet ad intellectum. Quia eñ
veritas ad intellectum pertinet vt iã ostẽ-
dimus ideo et falsitas de necessitate. qm̃
opposita naturaliter circa idem sunt. Lo-
cus igit̃ pprius regularum honestatis ꝛ
receptaculum intellectus est. ꝛ eius pp̃a
sunt quecumq; veritate lucent tanq̃ꝫ luce
veritatis supradiãte pfusa. Et quecũ-
q; falsitate tenebrescunt tanq̃ꝫ luce verita-
tis p̃uata. Lux eñ et tenebre circa eundẽ
visuꝫ siue spirituales sint siue corporales
circa vero visum corporalem corporales
Circa spiritualẽ vero spirituales. Quo-
niam autem honestas exterior nõ est ni-
si ex honestate iterior. eo ꝙ honestas ex-
terior non est nisi opera virtutum. opera
autem virtutũ numero equalia sunt vir-
tutibus. Manifestm est ꝙ honestas exte-
rior id est opera virtutum exteriora. ne-
cessario respõdent honestati interiori id
est virtutibus pari numero. Amplius E
quia precepta non sunt nisi de operibus
virtutum. hoc est que sunt vel esse debẽt
virtutum. Similiter et phibitiones non
sunt nisi de operibus eodem modo vici-
orum. Opera autem viciorum et virtutũ
numero equalia sunt vicijs ꝛ virtutibus
Similiter et regule p̃ceptis et phibitio-
nibus numero equales sunt. quoniã iu-
xta vnamq̃ꝫq; rationem honestatis ẽ re-
spondẽs ei p̃ceptum aut phibitio. Quẽ-
admodũ iuxta regulam qua dicitur. deꝰ
esse diligendus. est p̃ceptũ de diligendo
deum. ꝛ iuxta regulam que dicit. neminẽ
esse odiendum. est phibitio de nõ odiẽ-
do proximũ. Et est manifestũ. hic siue gene-
rales sint regule siue speciales. cũ nos in-
tendimus hoc de specialibus regulis et
operibus. p̃ceptis et phibitionibus. Ex
vnaquaq; enim regula preceptum vel p-
hibitio oritur tanq̃ꝫ ex sua causa. quare
enim diligendus est deus. ideo p̃cipitur
diligi. Et quia non est odiendus proximꝰ:
ideo prohibetur odiri. Quia igitur vera
lex honestatis ac decoris vite. que per se
vere proprie naturaliter q̃ꝫ lex est. id est
naturaliter legibilis siue lecta. non ex si-
gnis positis tm̃. sed in scriptione natura-
li insita et impressa cordibus humanis,
naturaliterq; id ẽ iure ipso nature ligãs
ad sui obseruationẽ et adimpletionẽ. Li-
gãs inq̃ꝫ vinculo idissolubile ꝛ idispẽsabili

Manifestū ē q: vera ppriaq3 ac per se lex innateq3 dilectōis ac ligationis quā nec
F solū possibile est. nec contra eam dispē-
sari ē integra ac perfecta aggregatio rex honestatū specialiū. iuxta species virtutū
z numerū ipsarū. Et hec lex ē ius diuinū z hoc ē diuina auctoritate humano generi impositū z eius inscriptione quasi digito suo inscriptū et ē ius naturale. q: naturaliter cū hominib9 et in eis nascit et naturā humanā iseparabilit comitat Et ideo vere lex ē. q: lex ē simpliciter sp z ad omēs acui9 obseruatiōe nō ē exemptio. Ex quo manifestū ē. q: pcepta vel phibitiōes qcūq3 fiūt vel facta sunt. pter hāc nō sunt lex simpliciter. sed cui et quādo z ideo nec vere lex. nec simplr lex. Amp. qm qd natura tale z qd p se tale magis tale. Manifestū ē. q: qd in anima ē naturaliter. magis est lex. z magis ppe q3 qd est in scripto vl voce. Amp. q: sicut diximus tota honestas virtutū lex ē. descriptio aūt ois vera et ppria adequat rebus et nūero sermonū z equalitate. Necesse est legē exteriorē scriptam. siue rebus siue mādatis describatur. honestati virtutum adequari. z regulas exteriores regulis interioribus. mandatisq3 mādata similiter.
B Quare est cōsequēs euidenter legem pfectā id est integra descriptionē honestatis vere ac ppe hoc ē q vere ac pfecte. honestas est regulas z mādata cōtinere ad numerū virtutū. Manifestū etiā est ex hys q diximus regulas oēs honestatis esse naturaliter apud intellectū. ppter iā dictas causas. z quodāmō naturaliter iscriptas eē in ipo. pcepta vero z phibitiōes partim fieri apud intellectū z partim apud affectū. Et hoc ē qm eodē iure p omnē modū subiecti sunt imperio creatoris. eodemq3 prsus obediēcie debito obligati. Nihil eīn priuilegii: nihil exemptiōis. nihil penitus libertatis habet alteruter eoz aduersus creatorē. Et ppter hoc: sicut eadē auctoritate pceptū ē intellectum credere deo: et affectū diligere vel timere deum. Sic pari obediēcie debito p oia tenetur intellectus deo credere z affectus ipm diligere vel timere. Nec refert an ista q diuim9 ad hominē referātur ratione dictaz virtū. an ad ipas vires. Pro eodē eīn re-
D putam9 z intellectū credere et hominē in intellectu siue p intellectū. et de affectu similiter intelligim9. Amp. Quoniā iā3

alibi declārauim9 tres esse species virtutū videlicet naturales. quales sunt naturalis māsuetudo. naturalis magnanimitas: naturalis verecūdia: naturalis pietas Et iste hominibus naturaliter indite fūt. Et malicia vl bonitate cōplexionis impediunt vl adiuuant. z qnq3 alique earūz qnq3 vna sola ex hys aut impeditur aut adiuuat. Et hoc manifestū fit p operationes earū q scdm impedimentū aut adiumentū cōplexionis q ē a pte corporis aut tardiores z rariores exeunt. aut frequētiores z maiores. Alias vo ostendim9 esse cōsuetudinales: q ex frequēcia operationū acquirunt et gignunt: et q naturales sint quasi pedes sed pedes lesi multiplicibus occasionib9 nō solū malicia cōplexionis vt dixim9: sed etiā corruptione q peccato primorū parentū in totū genus humanū transfusa ē z trāsducta. In adā
vero pedes isti et sani et recti oīm morū erāt ante peccatū. Et ppter hoc p viā morū honestatis naturalis scz hmōi pedib9 ambulare recte poterat absq3 claudicatione et offensione lapidis peccati. quasi p planū nature. nūc quēadmodū gressibiles erāt exterius: hoc ē scdm corpus p viā sensibilē. Ita et gressibiles essent interi9 p viā intelligibile quā diximus planū honestatis naturalis. Consuetudinales vero sicut lignei pedes sunt z alia sub podiacula at3 adiumenta q occasionatis z lesis pedibus ad adiuuandū ac quo quomō pficiendū gressum adhibēt.
K Cetas vero patefecimus esse theologicas. hoc ē diuinas seu diuinales quas iacob9 aplūs vocat data optima et dona pfecta descēdencia a patre luminū. Jacobi pmo. Et nos vsuali verbo theologicas atq3 gratuitas cōsueuim9 nominare. Hec vero sunt sicut alie spirituales diuine bonitatis artificio quibus dignatiōis sue beneplacito fuerint apposue atq3 inserte ad volandum non solum ad volandū. nō solum in sublime beatitudinis: et glorie sue: sed ad viuendum ita sublimiter atq3 nobiliter. vt ad hanc vitam imperata honestatis naturalis ambulatio. Hec vero ad illam volatus merito nominet. Una vero que nihil habet perfectionis aut decoris nisi a parte virtutum consuetudinalium. nec volat9 ē: nec ambulatio recta. [illegible] latō q dā nugatoria. mixta ex aliq [illegible] bulatōis z alteri9 mot9. Ligne[illegible]

eñ aut hüs hmôi subpodiaculis nõ fo
lã nõ volat. sȝ neqȝ recte etiã ambulatur
Intẽde igr̃ in hec tria genera ṽtutũ ⁊
videbis. q: pfectões sunt viriũ anime hu
mane naturaliũ sed fm magis ⁊ minus.
Naturales eñ nature pfectiões sunt atȝ
cõplete q̃tũ ad naturã. hoc ẽ ita vt natu
ra nõ habeat qd eis adiciat. verũtñ com
paratiõe diuinaliũ quasi in ales sunt. et
tãto a nobilitate earum distãtes. q̃nto pe
des ab alis vt diximꝰ. ⁊ recta ambulatõ
a volatu. ꝯsuetudinales ṽo adiumenta
quedã sunt vt diximꝰ ⁊ nec nobilitate aut
pfectiõe vnq̃ȝ naturalibꝰ adequãde. pau
ce eñ nũero sunt ꝑpt̃ paucitatẽ exercita-
tionis ⁊ tpis quibꝰ indigẽt ad sui genera
tionẽ. vix eñ inuenitur si tamẽ inuenitur
qͦ nõ credimꝰ a deo etate grãdeuus a-
deoq; omnimodo strenuꝰ ⁊ corpe validus
q in omĩ actu honesto in ꝯcuisse se exerci
erit vł ea frequẽciã habuerit. vt ex eiꝰ exer
cicio ṽtutẽ acquisierit ꝯgruentẽ. Et h̃ mo
do oẽs ꝯsuetudinales ṽtutes. tãtus ⁊ taȝ
varius obtinen exercicius. Attẽde igit̃
X diligẽter q: ṽtutes naturales ⁊ opatiões
eaꝝ eisdẽ nominãtur nominibꝰ quibꝰ cõ
suetudinales et opationes eaꝝ. ꝑpt̃ qͦ
multis visum ẽ q: opatiões hꝝũ omniũ
virtutũ nõ differunt specie nullo mõ. sed
fm magis aut minꝰ vbi gracia. Credere
siue sit ex virtute desup infusa hoc ẽ gra-
tuita seu theologica. siue ex ꝓbatione si
ue suasione siue ex natura. siue ex assue-
factiõe. vnũ ẽ specie. Uerũtamen magł
credit atq; nobiliꝰ qui ex fide gratuita q̃
D qui alia. Nos aũt iam hoc declarauí-
mus in supioribꝰ declaratione euidenti.
q manifestũ ẽ lumina descẽdencia desu
per a patre luminũ. alteriꝰ modi esse ꝓ-
ꝰus q̃ lumina ascendencia. immo veriꝰ
esse vmbras a rebus creatis. Et aliter fm
speciẽ lucere speculũ intellectꝰ ex sup irra
diatiõe vel p̃mi luminis vł aliorũ lumi-
nũ que sunt supra ip̃aȝ eciã sub primo tã-
q̃ media. aliter ex ascẽsu illuminationũ
q̃ veniũtur a rebus creatis ⁊ p organa
sensuũ infundit se speculo intellectus.
Patebitꝰ etiã q: fides infusa desu
A per vna ẽ nõ obstãte q̃ntacũq; credibiliũ
diuersitate. Quoniã sequitur vni
tatẽ luminis a quo fluit sup intellectum.
Fides ṽo q̃ ẽ a rebꝰ ip̃is tanq̃ȝ vmbra vł
....ꝰ pcipitur diuersa ẽ ꝑ diuersitate cre-
dibiliũ sequit̃ eñ dispositiões credibiliũ in ydẽptitate ⁊ diuersitate tanq̃ȝ causa
rũ ipoꝝ. Eodẽ dicimꝰ ⁊ d alijs. Dilectiõ
eñ desup infusa. ⁊ dilectio a rebꝰ. ĩpossi-
bile ẽ q sint eiusdẽ speciei ꝑpt̃ eãdẽ cau
sã qua ⁊ fides. Et ad hũc moduȝ se hȝ de
alijs. Iã igit̃ manifestuȝ ẽ ubi dȝ ex hijs
q: ꝯplemẽtũ ⁊ pfectio honestatł sunt ip̃e
ṽtutes gratuite. ita vt eas habẽtibꝰ alie
nõ sint necessarie q̃ȝtũ ad necessitatẽ pfe
ctionis. Uerũtñ ṽtutes alie adiumẽta nõ
modica p̃stãt opari volẽtibꝰ. Posita ei fi
de gratuita siue desup ĩfusa nõ ẽ necessa
ria alia credulitas aĩe hũane siue ad ꝑfe
ctiõn ẽ honestatis. siue ad decorem quo
placeat creatori. Manifeste tñ verũ ẽ. q: q
hȝ lumẽ hmõi fidei. ⁊ habet cũ hoc lumi Q
na suasionũ seu ꝓbationũ cũ lumĩe fidei
q̃ ex ip̃is ẽ erit expeditior. ⁊ ad cogitãduȝ
fidẽ hoc ẽ fidei articulos et ad p̃dicãdos
atq; docẽdos. Et sicut ex vno lumine hȝ
quis sufficienciã ad regendos gressus su
os si alia apponãtur licet minora. q: ⁊ ex
hoc fiet expeditio in gubernatiõe gressu
um suoꝝ. ita ⁊ hic. habẽs eñ fidẽ hmõi.
hoc ẽ desup infusam hȝ vtiq; lumen quo
regat gressus intellectus sui in eis que p
tinent ad fundamentũ religionis. Si ta
mẽ lumina que p̃diximus ꝓbationum ⁊
miraculoꝝ addita fuerint huic fidei. erit Z
adiutꝰ im̃lto ad regẽdos hmõi gressus
Reuertamur aũt ⁊ dicamꝰ. q: si sint
hmõi ṽtutes de necessitate pfecte. virtu
tes dico naturales. Manifestũ ẽ q: ab
eis incipit pfectio hmõi tanq̃ȝ a fũdamẽ
to. ꝯplemẽtũ aũt ac pfectio eiꝰ ẽ decꝰ ṽtu P
tũ gratuitaꝝ ⁊ hec sũt ĩ fine pfectiõis fm
speciẽ. nõ dico fm gradũ. Qm ĩ vita ista
nõ inuenit̃ spẽs ṽtutũ sublimior aut no
bilior. sȝ ĩ vna q̃q; eaꝝ speciꝝ inuenitur
grꝰduũ multa diuersitas ⁊ varietas. nõ
eĩ oẽs fides gratuite eq̃les sũt. nec oẽs q
hmõi fide credũt equalit̃ credũt. sȝ ⁊ alij
magł alij minꝰ. ⁊ alij lucidiꝰ. alij minus
clare. Et itez. alij forciꝰ alij debiliꝰ. ⁊ fm
hũc modũ se habȝ res i alijs. De con
suetudinalibꝰ ṽo manifestum ẽ q: de ne
cessitate huiꝰ pfectionis nullatenꝰ sunt.
tũ q: ex alijs per se hoc ẽ talibus natura-
libꝰ ⁊ gratuitis. Manifestũ ẽ pfecte eẽ ho
nestũ qui eas habuerit. tum quia nũq̃ȝ
omnes cõsuetudinales in anima vna in
ueniũtur. Neqȝ possibile ẽ inuenire ꝑpt̃
hũane vite breuitatẽ. ⁊ hũane nature in
firmitatẽ vt diximꝰ. quare si eẽt possibile

virtū pfecte honestatis inueniri vita hac
Frustra igit inditus esset naturaliter ho
nestatis appetitus mentibus humanis.
cū ab eo fini naturali impossibilitate p
hibite. Et ita aliud esset naturaliter fru-
Q stra qd ē manifeste impossibile. naturaz
eñ aliquid frustra facere. etiā in vno indi
uiduoꝝ. nedū in tota specie omipotētissi
ma dei sapiētia qua ipa amministrat et
regit nullatenus pmittit. Consideremꝰ
igit hāc pfectionē. q̄ a naturalibꝰ virtuti
bus incipiens gratuitꝰ ꝯsumat. Quia
igr̄ sine ac pfectiō ē. nec volat in sublime
eterne beatitudinis nec sublimiter viuit
nec deo acceptabiliter. Manifestū ē q̄a
hec est pfectio modis omnibus necessa-
ria atqꝫ sufficiens. z ad vite decorē. et ad
meritū eterne felicitatis. Et de qua nō li-
cet aliquid detrahi z cui nihil necesse est
supaddi. lex igit q̄ hanc pfectionē māda-
tis z regulis pfate describit. ē lex necessa-
rie ac salutaris pfectionis. Et manife
stū ē. quia hec vnica ē z sola. z qꝛ īpossi-
bile ē aliam esse. Earundē eñ virtutū im
possibile ē diuersas esse regulas z man-
data. cū vnius virtutis nō sit nisi vna re-
gula z vnū mandatū. quo eius operatō
papit. Sicut et vnius vicii regula vna q̄
dicit esse declinandū. z vna phibitio. q̄
R eius operatio phibetur. Amp. Eiusdē
honestatis impossibile est esse diuersas
descriptiones p regulas et mandata. q̄a
si fuerint diuerse regule. cū nulla regula
honestatis aliquid dicat nisi virtutē illaz
esse seruandā siue tenendā de qua regu-
la illa ē. Similiter cū nullo pcepto cuius-
cunqꝫ virtutis aliquid dicat vel papiat
nisi fieri opus illius virtutis cuiꝰ est. ma
nifestū ē regulas illas z mandata nō eē
diuersa nisi vocetenꝰ. cum res eedez per
omnia subsint illis. Amp. Sicut vna
virtus ad suam rationē z pceptū. sic tota
honestas ad legē totā. Quid enim ē
vna regula z mandatū ad suā virtutem.
hoc ē tota lex ad totā honestatē. Qualis
eñ pars ē vna virtus totius honestatis
talis pars ē vnius virtutis regula z prece
ptum totius legis totā honestatē māda-
tis z regulis pscribētis. Quare sicut
S vnius virtutis nō ē nisi vna regula et p-
ceptū. ita vniꝰ honestatis non ē nisi vna
lex. Si eñ possent eē due vel plures. acci
deret ista multitudo necessario i regul' et
mādatꝭ. Qm̄ si nō esset i regul' z mādatis

cū ex eisdē regulis z mādatis impossibi-
le sit leges esse diuersas. impossibile ē q̄
accidat ista multitudo in lege. Jā igr̄ cer
tificatū ē ex hijs vnā eē z sola legē z aliaz
īpossibile eē salutarē atqꝫ pfectā. Sic vnaz
z solā honestatē aggregatā ex oībꝰ bonis
hꝰ naturalibꝰ scꝫ z gratuitis. sine quibꝰ
nec recte viuit. nec deo acceptabilit nec
apud ipm remūerabilit. Hec lex euā
gelica ē. ꝯtinēs naturales regulas hone
statis naturaliaqꝫ pcepta z phibitiones
z insup ē continens gratuite regulas ho
nestatis pceptaqꝫ z phibitiōes ipius vt
quēadmodū honestas ipa tota atqꝫ pfe
cta ex naturali z gratuita ꝯsistit. Sic
lex salutaris pfectiōis ac pfecte honesta
tis ē ex vtriusqꝫ regulis z mādatis. hoc ē
phibitionibꝰ z pceptis. Quid autē
ista honestas atqꝫ pfectio euāgelica sit. m
xta q̄ ipa veritas dicit. Mathei. v. Non
veni legē soluere sed adimplere. non de-
mōstratiōe indiget sed sola enarratiōe.
Naturalē eñ honestatē. sola ꝯtinent mā
data legis moralia. Oīa eñ illa inna-
ta sunt z inscripta naturalit humano cor X
di. Quia igit euāgelica pfectio natu-
ralē nō euacuauit. sed gratuitā addidit.
Eam eñ seruari voluit z mādauit. Euāge
lica igit honestas vtrāqꝫ ꝯtinet. naturalē
scilicet q̄ in veteris legis moralitas. z gra
tuitā q̄ ꝓpria ē euangelica sup additio z
ꝯplementū. Amp. Sicut non ē hone
stas. sed pars honestatis. cui deest pars
maior honestatis atqꝫ nobilior. ita nec lex
q̄ que maiorē partē ac nobiliorē regulaꝝ
et mandatoꝝ honestatis non continet
Quare manifestū ē legem moysi nō legē
fuisse pfectā. sed legis partē. Et illam ini-
cialē atqꝫ pmariā. z ad gratuitā perfecti-
onē introductoriā. Et pueroꝝ atqꝫ incipiē
tiū elementariā z hoc q̄tum ad moralia
sola diximus. Moralia inqꝫ que dixim
q̄ sunt de necessitate honestatis. Ex quo
manifestum ē et legē machometi multo
minus legem esse vel posse dici. q̄ multo
pauciora naturalis continet honestatis
de gratuita vero apō vtrāqꝫ nihil. Cū O
eñ populus hebreoꝝ vix Alphabetū na
turalis honestatis capere sufficeret. fru-
stra eidem gratuite pfectionis ...
traderet. Macometus vo pauca de
honestate. multa vero de inhonestate ...
viciorꝝ feditate deliramentis suis ...
seuit. Quia igit euāgeliū ...

est. sola regulas ꝛ mādata huiꝰ salutarꝭ
integreq; pfectiōis pcinens. Manifestū ē
solū euangeliū legē esse integre honesta
tis. soliq; salutare. soláq; legē pfectam si
cut dicit Jacobꝰ in primo. Qui aūt pspe-
xerit in lege pfecte libertatis. Uetus eniz
lex impfecta erat vt ostendimꝰ. ꝛ apl's at
testat̄ in. vij. ad hebreos dicēs. Nihil ad
pfectū adduxit lex. Et lex seruitutꝭ erat
sicut ipsemet testat̄ in. viij. ad Romanos
dicēs. Nō accepistis spiritū seruitutꝭ ite-
rū in timore. Et in. iiij. ad galathas. Nō
x sumus ancille filij sz libere. Uide aūt
ne erres in nomine euāgelij. Euangeliū
eñi dicit̄ interdū ipa hystoria gestoꝝ dñi
saluatoris. ymmo nec hystoria sed pars
hystorie. Nō eñi scripta sunt nisi ad mo-
dicū gesta eiꝰ. sicut testat̄ iohānes in vlti
mo. Sed de doctrinā suā euāgelium vo
cat. Paulus in scdo scde ad thymotheū.
De regulis eñi pfecte honestatis ꝛ euan
gelice pfectionis nihil obmisit qđ nō di-
ceret ꝛ pene nihil ꝑtermisit de illis qđ nō
scriberet. si tñ ꝛ aliquid ꝑtermisit. Que ei
virtus ē vel naturalis vel gratuita quaz i
eplis suis ꝑtermisit. Qꝛ aūt ꝛ lex ista
eterna sit ꝛ euangeliū eternū. et mādata
eterna. facile ē declarare. Uide p singl'as
regulas. ꝛ videbis eternā veritatē ipoꝝ ꝛ
obligationē seu debitū a quibꝰ neminē
vnq̄z possibile fuit absolui vl' eximi. Con
tra quā nec ꝑuilegiū nec dispēsationem
vnq̄z possibile fuit dari. In singulis ergo
regulaꝝ videbis veritatē eternā. sicut eui
dēter apparet in vno quoq; istoꝝ videlz
deū eē diligēdū. deū esse timendū. deuz
esse honorandum. deū esse adorandum.
Manifestū etiā ē tibi. quia nūq̄z pos-
sibile. fuit aliquē exemptū esse a debito ꝛ
obligationē alicuiꝰ istoꝝ Nulli eñi licere
vnq̄z potuit nō diligere. vl' ñ timere deū
ꝛ ita d vno quoq; alioꝝ. Hec igr̄ lex ē
y q̄ nō recipit abrogationē neq; derogati-
onē. nec exemptionē nec dispensationez.
... tempore. Et ꝑpter hoc ꝛ regule
... sunt veritatis eterne ꝛ mādata eius-
... obligatōia eterne. Et hec ē intēcio no
... in eo qđ eā vocamꝰ euāgeliū eternū
... mādata eterna. Qꝛ aūt supra teti
... ꝛ diximꝰ quasdā virtutes esse na-
... hoc ē naturaliter inditas. et eas
... fuisse in adam ante peccatū. Si-
... intelligimus ꝛ nobis inditas. ve
... lesas atq; depressas. ꝛ pe

nē omnino sopitas atq; sepultas in mersi
one animalitatꝭ siue originalꝭ corruptiōis
Uerū exercatio ꝛ ꝯsuetudie ꝯgruētibꝰ mlꝭ
tū eas adiuuari atq; ꝑficere ipo sensu exp
ientie manifestū ē. Ad eā tamē pfectiōez
naturalē suā quā in adam eas habuisse
diximus. nec vna eaꝝ in vita ista q̄ntacū
q; exercitatiōe puenit aut ptingit. Na
turales igit̄ virtutes vocamus ꝛ quales
in nobis sunt naturalit̄. ꝛ quales lauda
biliū opeꝝ exercitio ipe efficiūt̄. nō ē du z
bitamꝰ naturalit̄ māsuetos exercitio co
rū q̄ māsuetudinis sunt in ipa mansuetu
dine ꝑficere ꝛ augeri. Silr̄ ꝛ naturales
pios exercitio coꝝ q̄ pietatis sunt in ipsa
pietate naturali ꝑficere ꝛ augeri. Ueruz
an augeat̄ ipa virtus naturalis an libe-
retur potiꝰ ꝛ quasi detumulet̄ ꝛ detegat̄
ab īmersione qua diximꝰ ꝛ ita erumpat
in opa maiora ac frequētia nullo modo
imutata apud se. Quēadmodū si homo
ligatꝰ disruptis aut solutis vinculis inci-
piat ambulare. cū virtꝰ eiꝰ gressibilis in
nullo mutata sit apud se sed liberata tm̄
An nouus habitꝰ acq̄situs vl' generatus
sit hmōi exercitiū. questio ē alibi discuciē
da ꝛ determinā da. Uerūm q₂ verisimili
us hic nobis ad p̄sens videt̄ est. vt dica
mus. qꝛ magis ꝑficiūt ipe naturales vir-
tutes ꝛ suarū operationū exercitio q̄z no
ui habitus ex illa frequētia generentur.
Alioqn nullus habitꝰ posset in se ꝑfice- A
re vel augeri q̄ntacūq; freq̄ncia opatio- n.
nū sitaꝝ. Si p illā aliꝰ nouus habitus gi
gnereť. Sequeret̄ etiā ex hoc dispositio
nē nō posse firmari vl' ꝯuerti in habitū sz
potius nouū habitū assuefactō e genera
ri. Et de hmōi habitu sic dicit̄ de nouo
generato. Eodē mō se hre necesse esꝫ vi
delz q₂ ipe silr̄ freq̄ncia opationū ꝛ assue
factiōe nō posset fieri fortior aut firmior
aut alio mō proficere. Immo frequētia
operationū ꝛ assuefactio sequēs ipm no
uū quendā aliū habitū generaret ꝛ sup
induceret. Priori vero nec robur nec aliā
pfectionē adiceret. ꝛ de isto scdo habi
tu eadē silr̄ quō restaret. Uerisimiliꝰ
igit̄ ē virtutes naturales suaꝝ operatio-
nū frequētia ꝛ exercitio ꝑficere ꝛ meli B
orari multipliciter. et ipas quodāmodo
fieri promptiores ꝛ faciliores ꝛ expediti-
ores ad opationes suas. Et has expediti
ones seu promptitudines ad operatōes
nōnulli vocauerūt habitus. verissimum

autem ē q: expeditus & facilis ad frequē-
ciā opationū. nō aliter differt a poma q̄z
fons plenus et redūdare paratus a fon-
te simplr̄ potēcia, ei fontē opationū dicit
simplr̄ habitus vero plenitudinē oīc fon
tis. Si qs aūt dixerit q: habit⁹ in poma a
qua ē in fonte. verisilr̄ dicit. Et hoc i hys
q̄ de foris totalr̄ adueniūt. & quasi īfun
dūt. vt post modū refunditur. Studio
ei et expiencia atq; doctrina & reuelatōe
q̄dā facie infunditur. q̄ cū recepte fiūt
facētes quidē pmo faciūt. Deinde docto-
res & q̄ discēdo quod imō īfuse fuerāt do
cēdo post modū refundūt. In hijs aūt
q̄ ad habit⁹ sunt & q̄ ab intus id ē ex indi
ta copiositate fluūt aliī ē habitus em̄ in
C hmoi nō ē nisi expeditio et habilitas & si
cut purgatio ipius fontis. Originalis
em̄ feculēcia fluxū īpedit virtutū natura
liū. faciēs et vt minor ac rarior sit emana
tio opationū. & vt minus merita purgat̄
aūt hui⁹ alueus ad modicū declinatōne
viciosarū opationū et ꝑparū assuefacti
one. Quēadmodū si fons redundatōne
sua et fluxu obstacula ipius fluxus. & obi
ces aliquatenus irrūpat et expellat. & de
sordiqus obuiantibus aliquid diluat ac
D deleat. Sanctificatione vo et gracie ple-
nitudine purgatur. atq; mundatur. vt li-
bere copiose atq; sincere fluat. Manifestū
igr̄ ē ex hys. q̄m̄ differāt ab inuicē habi
tus in hys que ab intus & de seid ē de ꝑ
ꝑa copiositate fluūt. et hys q̄ de aliena &
supinfusa. Virtutes aūt naturales fontes
sunt indite & innate copiositatis. Simili
ter et gratuite. Cōsuetudiales aūt ꝑhau
rite videtur ꝑcedēti frequēcia et assuefa-
ctione opatiōes quas postmodū quasi
de pleno eructēt atq; refundunt. Diffe-
runt igr̄ ea q̄ diximus quēadmoduz pur
gatio seu liberatio aluei et impletio eius
dē. Reuertamur aūt ad id in quo era
mus et dicamus. q: iā planū ē ex hys q̄
diximus q: hec lex de qua hic intēdimus
sola ē integra ꝑfecte honestatī descriptō
sola sine diminutiōe regulas et mādata
oīa continēs honestatis. Et ꝑpter hoc so
la lex veri nōis. q: vero sola oīm virtutū
aggregatio siue totalitas vera honestas
ymmo ipa veritas honestatis interne q̄
mentē humanā vestit atq; venustat. Ma
nifestū ē q: ipa ē. & lex veritas & lex verita
E tis. Lex em̄ significatiōis lex fmonū
ē et scripturarū Hec aūt ē q̄ mentē huma

nā sua ipa veritate absq; medio hūi ordi
nat atq; cōstituit. hūiq; ordinatā ac cōstitu
tā. instar ciuitatis q̄ iustissime ac sanctissi
me legis statutis amministratur. et re-
gitur. Hec etiā ē lex cuius obseruan
cia exterior decorem et rectitudo tocius
vite et cōuersatiōis hūane verus decor ac
vera rectitudo. q: oīne eius contrariū ve
rissime prauitas ē. & sancto indecēs ac re
pugnās spūali pulchritudini turpitudo.
Apparet etiā ex hys. q: lex hebreorū
inq̄ztū vetus. nō lex integra ē vt diximus
sed pars legis nō eīt tota aggregatō mā
datoꝝ q̄ in quinq; libris moysi continen F
tur ad legē veterē ꝑtinet inq̄ntū veterem
ymmo multa sunt ibi eius de qua nunc
loquimur euāgelice ꝑfectionis mādata.
Quēadmodū nec oēs hebrei tpis illius
ad vetus testamentū ꝑtinebāt. vt dic Au
gustinus. ymmo erāt in pplo illo q ad no
uū ꝑtinēt. Vetus igr̄ lex fm vnā intentio
nē dr̄ lex. pplo veteri tradita sciz tota ag
gregatō mādatoꝝ q̄ in quinq; libris mo
ysi cōtinentur. Scdm aliā vo intentionē
dr̄ naturalis videlicet q̄ naturalis hone-
statis regulas cōtinet & mandata. ꝑpter
hoc aūt vetus dr̄ q: oībus alys antiqui-
or est. Quēadmodū honestas naturalis
antiquior ē & natura & tpe honestate grē
Tercia intentiōe dr̄ vetus lex aggregatio G
mādatoꝝ puerili pplo ꝑpter ipam pueri
litatē suā tradita. Oīm ipa hmōi puerili-
tas vetustas spūalis ē hoc ē ad mortem
eternā festinans vicinans seu ꝑpinquās
Jam igr̄ expediti sumus auxilio dei
de hys que ꝑposueram⁹ dicere in dede
ratiōe q: & lex vitas & lex vitatī verissime
dicitur. Et fecimus manifestuz. quia ipa
vnica est. quēadmodū & honestas perfe
cta vnica est. consistens ex duabus parti
bus. naturali videlicet et gratuita. Et na
turalis quidem honestas pars eius ini-
cialis est. Gratuitas vo pars eius perfici
ens est. et adimpletio cōsumata. ꝑpter
quod & lex vet⁹ rudi adhuc et puerili po- H
pulo tāq̄z alphabetum honestatis tanq̄z
elementa inicialia religionis tradita est.
Pars vo secunda tanq̄z plenitudo atq;
perfectio erudito iam populo atq; ꝑfe
cto. suscipiēdeq; perfectioni. lōgis ac ma
gnis multoꝝ seculoꝝ eruditionibus ꝑe
parato per christum dnm̄ apposita ē q
ē cōsumatio legis ad iusticiā sicut legi
ad Romanos. x. ꝑpter qd et legis ad

Gala. v. q2 ois lex in vno sermõe implet.
videlicet in smõe de dilectione. Sic legi
tur ad Romanos tredecimo. Qui diligit
I pximũ legem impleuit. Et iterũ ibidem
plenitudo legis est dilectio. Mandatuȝ
enĩ de dilectione potencia et virtute. oĩa
alia mãdata quodãmodo est. qm̃ sine ea
inutiliter obseruãtur. sicut legit̃ pme ad
Corinthe. tredecimo. fere p totũ. Cum ea
ṽo omnia deo acceptabiliter meritorie-
q3 atq3 remunerabiliter adimplent̃ pptẽ
hoc ex eius mandato pendere dicit̃ tota
lex ꝛ pphete. sicut legitur Mathei. xxii. et
Marci. xii. Similit̃ ad tymotheũ prime p̃
mo. Fratres pfecti charitas p̃cepti. id est
tocius legalis p̃ceptionis finis consũma
tionis est charitas. Qm̃ ppter illam aut
acquirendã. aut nutriendã: aut conseruã
dam: aut adaugendam aut adimplendã
omnia p̃cepta sunt et phibita. q̃ in vtraq3
lege continent̃ ppter hoc etiã dictum est
Inicium sapiencie timor domini. In psal-
terio. Et ecclesiastici primo. Dilectio vere
dicta est honorabilis sapiencia. In eodẽ
Ecclesiastico ppter multiplices sui pfecti
ones ꝛ laudes quas hic transim⁹. Com-
paratiõe vero timoris qui vtiq3 puerilis
est. et elementarius seu alphabetari⁹. vt
ita dicamus. sapiencia ipa dilectio hono
rabilis est. Timere enim timore seruili. ti
mere est viliter. et ideo sapere viliter. q̃re
timor seruilis vt ita loquamur ignobilis
est ꝛ vilis. Merito igit̃ cõparatione ser
K uilis timoris. dilectio sapiẽcia nobilis est
ꝛ honorabilis. De timore enĩ seruili
illa accipienda sunt q̃ p̃misimus ppt qd
autẽ sola opera que ex gratuita dilectõe
fiunt deo acceptabilia sunt ac remunera
tione. digna in eis que p̃cesserunt decla-
rauimus. Si quis autẽ querat nume
rũ mandatorũ et regularum legis hui⁹ d̃
qua iam declaramus. quia ipa est lex in-
tegre honestatis ac pfecte religionis. Re
sponsio. q2 in alio tractatu ꝛ querendus
ꝛ stabiliendus est videlicet in tractatu d̃
virtutibus ꝛ moribus. qui est pars septi-
ma sciencie sapiencialis et diuinalis.

Et hic est qm̃ tanta vnaq̃q3 virtutem
est sapiencia. vel de operatione ei⁹ regu-
la ꝛ mandatũ. quẽadmodũ superius di-
ximus. Et quia eundẽ numerũ neces-
se est esse virtutũ suarũ regularũ ꝛ mãda
torũ specialiũ. Ideo stabilire numerũ vir
tutũ ẽ stabilire numerũ regularũ ipsarũ
specialiũ ꝛ mandatorũ. De generali
b⁹ enĩ mandatis ꝛ regulis siue de aggre
gatis in quibus tota lex aggregata p̃cipi
tur. non est necesse nos hic intẽdere. que
potencia eadem sunt cũ particularibus ꝛ
partibus suis. Generalia autem mã- L
data sunt. vt declina a malo ꝛ fac bonuȝ
que vtiq3 eadem sunt cũ substantiis sibi
specialib⁹. Sicut gen⁹ quodãmodo idẽ
est cum specie sua. et quodamodo diuer
sum. Aggregatiua vero sunt. quẽadmo-
dũ serua legẽ. custodi mandata. ambula
p viã mandatorũ dei. Omnia enĩ mãda
ta legis vnoquoq3 istorũ mandatorũ p̃-
cepta sunt. Et ppter hoc vnũquodq3
istorũ ad omnia mandata legis est sic to
tũ aggregatũ ad partes suas. Si vero q̃
ratur ad quid tanta numerositas mãda-
torũ populo hebreorũ data est. videlicet
sexcenta. ꝛ. xiii. cũ constet numero virtu-
tũ longe minorem esse. Certum enĩ ẽ de-
claratione verissima numerũ virtutuȝ q̃-
dragenariũ nõ excedere posse. In quo re
spondemus tres causas fuisse multitudi
nis mandatorũ. primam ruditatẽ ꝛ ĩeru
ditionẽ ipius. ppter quã generalib⁹ pre
ceptis solum erudiri ꝛ instituti nõ potuit
Et ideo per partes particulariũ mãdato-
rũ erudiendũ illum ac instituendum de
creuit deus quasi paruuliũ magis fractio
nibus paniũ atq3 in raucus q̃3 panib⁹ in-
tegris nutriendũ. Secunda causa ex-
ecrabilis ydolatria multiplex. in cui⁹ eli-
minationẽ p parte magna intendit lex.
ꝛ hoc potissimũ in omnibus mandatis q̃
absurda videntur et nullã vtilitatẽ affer-
re seruantibus. Tercia quia libri legis vo
luit deus esse sufficiencie p tempore illo
ꝛ capacitate nouicij adhuc illi⁹ populi vl̃
p pte maxima puerilis. voluit ergo legẽ
cõtinere oĩa ea que dirigere moderari
ac decorare sufficerent vitam hui⁹ popu
li dans eis in hoc multa materiã medita
tiõnis vel exercitationis in lege illa p ca
ptu ruditatis eoꝝ ꝛ imperitie. Ne libroꝝ
paucitas et paruitas mandatorum sim̃l
essent eis occasio euagandi ad libros hu
manarum traditionum ꝛ inde credulita
tes nouas ꝛ errores impietatis legisq3 di
contrarias supstitiones. haurirent ꝛ hoc
multa vigilancia ac distinctione obserua
tum ẽ apud hebreos multis temporib⁹
videlicet vt sapiẽcia legis contenti libros
aliarũ gentiũ declinarent. Unde nec phi

losophie operā dare illis temporib⁹ auſ-
ſi sunt. donec cōmixti sunt inter gētes. vi-
delicet caldeos disciplinas ꝛ studia ma-
xime puchèrent. et adhuc ampliare neqꝫ
puchere non desistūt. Quāqꝫ egypty
inceperint. ꝛ greci sint studiosissime atqꝫ
magnifice ꝓsecuti. Hoc ipsum noluit lex.
Deutronō.iiij. vbi dicit. Hec est enī vestra
sapiencia ꝛ intellectus. Similiter ꝛ Ysaie
viij. Nunquid nō populus a deo suo re
quirit visionē ꝓ viuis ac mortuis ad le
gem magis et ad testimoniū. Et in psal-
mo. Beatus vir qui in lege domini me-
ditatur die ac nocte. Et multa hmōi. De
inde ita artauit eos ipa lex ad sui iugem
meditationē ꝛ obseruanciā vt alias ei co
gitare. ꝛ in alijs studere nullo modo va-
caret. Sicut legit Deutro.vij. Meditabe
ris ea sedens in domo tua ꝛ ambulās in
D itinere dormiens atqꝫ consurgens ꝛc.
Post qꝫ autē caldeis siue babiloniis ꝛ gē
ti arabuꝫ cōmixti sunt. ꝛ miscuerūt se stu-
diis eoꝝ ꝛ phylosophie. ꝛ secuti sunt opi
niones philosophoꝝ. nesciētes legis sue
credulitates ꝛ abrahe fidem cōtra dispu
tationes eoꝝ ꝛ ratiōes defendere. Hinc
est ꝙ facti sunt in lege erronei. ꝛ in fide
ipius abrahe heretici. maxime postqꝫ re-
gnū sarracenoꝝ diffusum est sup habita
tionem eoꝝ. Exinde enī eternitatem mū-
di ꝛ alios aristotelis errores secuti sunt
multi eoꝝ. Hinc ē ꝙ pauci veri iudei. hoc
est qui non in parte aliqua credulitatis
sue sarraceni sunt. aut aristotilicas cōsen
cientes erroribus in terra sarracenorum
inueniūt. De hys q inter phylosophos
cōmorant. Dedit etiā occasionē nō leuē
apostasye hmōi ea q̄ videtur multorum
mandatoꝝ absurditas vl' inutilitas. Qū
enī apparet i eis absurditas ꝛ inutilitas.
Nulla autē pceptionis aut inhibitionis
earū ratio. nulla obseruanciarū vtilitas
non est mirū si ab eis receditur. Sed tā-
qꝫ onera supuacua ꝓiciunt. Q⁹ aūt
tota lex hebreoꝝ deo actore ꝛ inspirato-
re ꝛ ꝯdita ꝛ edita sit. ꝛ populo hebreorū
A in potencia ꝛ ipe legislator. videlicꝫ mo-
yses verus dei nunctius esset. indubitataꝫ
fidem faciūt signa ꝛ mirabilia in quibus
venit. quib⁹ similia nullis ante tpib⁹ et hy-
storiis certū ē euenisse. Fidē igitur o
bus faciūt tibi illa signa q̄ data sunt ei fa
cere corā filiis israel. ꝛ legunt. exodi.iiij.
scꝫ de virga versa in colubꝝ. manu lepro
sa vera visio ardētꝫ rubi. submersio exer
citus pharaonis. manna deserti. aq versa
in sanguinē. Decē plage egypti. Diui-
sio maris rubri. Aqua educta de petra. ꝛ
alia q̄ enumerare longū ē. Et ne magice
artis cuiqꝫ irrepat suspitio. defectus ma
gorū ꝛ attestatio ꝓhibet et remouet eui-
denter. Deficiētes enī in tercio signo. co-
gente veritate cōfessi sunt. q⁹ digitus dei
hic. id ē virtus vel opa dei. sicut legit exo
di.viij. Apparet etiā q⁹ virtute dei omipo
tētis ista facta sunt. ex hoc ꝙ du egyptio
rū nihil ꝯtra ista mirabilia potuerūt. vi-
delicet nec plagas auertere. nec egyptioꝝ
exercitū iuuare aut liberare. nec moysen
aut populū hebreoꝝ nullaten⁹ impedire
ppter qḋ cū tantis mirabilibus ꝓ populo he
breoꝝ omipotēs virtus dī altissimi claru
isset. omnimodisqꝫ defectus et inpotencia
deoꝝ hmōi euidēter apparuisset. benefi-
cenciāqꝫ ei⁹ largissimā expertus esset idem
populus deorūqꝫ culturā oīno cultoribꝰ
suis inutilē esse depbendisset. loc⁹ fuit vt
cultus dei altissimi. ꝛ honorificēcia ac lex
q̄ scdm beneplacitū ei⁹ viueret eidē ꝓpo-
neret. cultusqꝫ deoꝝ apte dephensus va-
nus ꝛ inutilis eidē interdiceretur. Qḋ
ꝛ factū ē post submersionē scilꝫ exercitus
pharaonis. ꝛ victoriā de amalech. sicut le
git exodi.xix. vbi p moysen loquit ipe de
us ad eos dicēs. Vos ipi vidistis qḋ fece-
rim egypciis ꝛc Ubi et eligit eos in popu
lū peculiarē dicēs. Quō vos assūpserim
mihi. Et iterū. vos eritis mihi regnū sa-
cerdotale gens sancta ꝛc. Deinde in
xx. dat eis legē interiorē cum horrore ma
gno. nō enī poterāt abduci. ymmo abrū-
pi ab inueteratis erroribus nisi in ostēsio
ne magnaliū ꝛ timore magno. ppter qḋ
omnipotentē in ostensione magnaliū. ꝛ
terribilē in ardore ignis in vocibus ꝛ ri-
gore buccine se eisdem exhibuit ꝛ osten-
dit. Multū enī ē efficacissima vis timoris
ad imitanda corda. ad exterminādas ve-
teres consuetudines ꝛ mirabiliter hu
milians corda dura atꝫ subiciens ei⁹ im
perio qui timetur. Et ppter hoc pmo
semper vsus est dominus contra duriciā
ꝛ ceruicositatem populi illius. Sicut legi
tur in omnib⁹ pphetis. Apparet igit
ex omnib⁹ hiis ꝯtra legē moysi deo acto
re et conditore editam esse. Quare nihil
in ea inutile nihil superuacuum. nihil ab
surdū. Nihil igr in ea vel pceptū vel ꝓhi

bitū est. nihil vel statutū. vel narratū. qḋ
D nō habeat causā rationabilē ꝛ sufficientē
rationē siue occultā siue manifestam.

Etenim q̄ euidēter ad dei honorificē-
ciā ꝛ vite nostre cōpositionē et decoratio
nē ꝑtinent ꝑ se manifestā habēt vtilitatē
et debita sunt ꝑ se. sicut mādata quibꝰ p̄-
cipitur diligi deus vel timeri. Et ad hunc
modū redduntur oīa illa quibꝰ aliq̄ ope
ratio virtutis exp̄sse p̄cipitur. aut alicuꝰ
vicii operatio ꝓhibetur. Sicut: nō fura-
beris: nō mechaberis. Eodē mō euidēs
vtilitas ē in quibusdā q̄ ꝓpter mala q̄ de
rebus alicuꝰ ꝓuenire consueuerūt p̄ce-
pta sunt sicut. cooperiri cisternā ne quis ī
eā cadat. Recludi bos cornupeta. ne quē
cornu feriat. Sunt ꝛ alia in quibꝰ euidēs
ē vtilitas pacis. sicut ē furū et raptorꝫ peri
mitio. Similiter rebelliū filiorꝫ ac ꝓteruorꝫ
P cōtra parētes. Ad hoc etiā ꝑtinet ꝓhibi-
tio scortorꝫ et lupanariū ꝓ parte. Et si em̄
aliā inhonestatē nō haberēt. nec vitā hu
manā in alias deturparent scorta ꝛ lupa
naria. Multas tn̄ ꝑturbationes vite hūa
ne ingerūt videlicet rixarū. latrociniorū
et homicidiorꝫ. ꝛ de hꝰ ē nō solū credu
litas aut opinio. sed ꝑ cottidianā experien-
ciā certitudo. Ad hoc ꝑtinēt et iudicia. q-
bus lites ꝛ discordie pacificant̄. Sunt et
alia ꝑmissa tn̄. nullo mō p̄cepta. ꝑmissa
vtiq; hec in lege nō punita. sicut repudiū
odiose vxoris. et exactio vsurarū ab alie
nis q̄z fratribus. hoc est ab aliis q̄z hebre
is. q̄ vtiq; ideo in lege ꝑmissa sunt vt ma
iora mala declinarētur. Sciebat nan
q; legislator eā ē iudeorꝫ maliciā. vt vxo
res odiosas q̄ ab eis nō nisi per mortem
separari possent occiderēt. sciebat et eam
esse eorundē cupiditatē ꝛ auariciā. vt nec
fratribus hoc ē iudeis ab vsuris parcerēt
nisi alienis ad vsurā dare ꝑmitterēt̄. vsu
rā em̄ malū esse et rapinā euidentē iā ali-
bi declarauimus. Fecit igitur legislator
ꝑhmōi ꝑmissiones. qḋ in tali populo fie
ri potuit videlicet eos ꝑ minorꝫ malorū
ꝑmissionē a maioribus auerti. Qꝛ autē
quedā mala licet minora quibusdā ma
ioribus magis puniri precepit. illa ꝓcul-
dubio causa fuit. quia licet minora freq̄n
cius tamen contingebant in populo illo.
Et ꝓpter hoc plus nocebāt tranquillitati
Q et paci populi ipsa frequencia sua. q̄z illa
magnitudine sua. ꝓpter hoc etiā. qꝛ mul-
titudinē inuoluebant̄. difficilior erat eo-
rum curatio. Amplius. Facilior erāt
eorꝫ cōmissio ꝓpter oportunitates. sic fa
cilior est ouis furatio q̄z auri equiualen-
tis. et hoc est quoniā et ouis facilius in-
uenitur et aurū artius custodit̄. Am-
plius. De bobus ꝛ ouibus sanctificabāt
domino aliqua. et offerebant̄ in sacrifi-
cius ex necessitate. et ꝓpter hoc quasi ꝑtē
habebat dominꝰ in gregibus et armen-
tis. De auro vō nihil sibi sanctificari p̄ce-
perat p̄terq̄z in constitutiōe tabernaculi
et edificatione templi et fabricatione va-
sorū ipsorꝫ. Quid ergo nimirum si di
strictius ea custodiri voluit et direptiōē
eorū ac furationē seuerius vindicari. de
quibus ei pars de necessitate debebatur
q̄z ea de quibus nihil ei debebat̄. sed vo
luntarie tn̄ offerebātur. Amp. Armē
ta et greges non solū vtilia sed etiā neces
saria erant victui et habitui siue vestitui
hūano ꝑ semetipsa. aurū vero ad hoc su-
perfluū est atq; inutile. Merito ergo
magis custodienda fuerunt. furtaq; ꝛ ra-
pine eorꝫ seueriori animaduersione puni
enda. Amp̄. Bobus et ouibꝰ tanq̄z
sanctis animalibus ꝛ pene diuino hono
re dignis parcendū credebāt egypcii. int̄
quos nutriti fuerāt. ꝓpter deos quos co
lebāt videlicet seraphin et ammonē quo R
rū p̄mus apparebat in specie bouis. alter
in specie arietis. ꝓpter hāc etiā causā de-
testantur egypcii omnes pastores ouiū
sicut legit̄ Geneseos. xlvi. ꝓpter hoc hu-
iusmodi animalia vocātur abhominati-
ones egyptiorū. sicut legitur Exodi. viii.
Abhominatōnes autē egyptiorū ymmo
labimus deo nostro. Quia igitur nu
triti erant in terra egypti ꝛ int̄ egyptios:
ostendit eis dn̄s nō esse abhominandā
hmōi animalia iuxta ꝯsuetudinē egypti-
orū. ꝛ vsum eorꝫ necessariū ac multiplicit̄
vtilem. Aurū autē in parte ista et oēs di-
uicias superfluas non parum vilificauit
auariciā etiā et cupiditatē hoc facto sug-
gillauit. Qꝛ autem quinq; boues ꝑ furto
vnius. et quatuor tn̄ oues ꝑ vna restitui
p̄cepit. exodi. xxii. Illa creditur esse causā
videlicet. quia quatuor cōmoda siue vti
litates habet ouis. duas scilicet pellis et
carnes et alias duas scilicet fructꝰ et fetꝰ
Fructū autem intelligimus lac caseū et
butirum. Has vero quatuor vtilitates hꝫ
bos ꝛ insuper quintam videlicet laboris
siue agriculationis siue euectionis onerꝫ

S Quia igif quinq3 dāpna irrogat qui bo-uē furatur quatuor vero tm̄ qui ouē. De nro quinq3 boues ꝑ vno restitui. ⁊ quatuor tm̄ oues ꝑ vna reddi p̄cepit dn̄s. verisimiliꝰ autē videt nō hoc attendisse dominū qd̄ dixim᷒ de numero vtilitatū in hoc p̄cepto. Quoniā et inuenitur alia vtilitas boum in terra ꝑmissionis valde necessaria. videlicet tritura segetū. et ita sex boues ꝑ vno restitui p̄cepisset. Si huiusmodi vtilitatū numeꝝ attendisset. Si quis tamen dicat quia vtilitatem triture segetū non repugnauit aliā domin᷒ ab vtilitate agriculture. Quoniā annexa est tritura agriculationi nō inꝓbabilit̄ dicet. T Probabilius tamen videtur dn̄m in ista constitutione respectum habuisse ad maioritatem audacie atq3 dāpni. Maioris enī audacie et iꝓbitatis est bouē furari q̄3 ouem. Et ideo seuerius puniendum. Hanc ergo penā statuit omipotēs deus. quia vidit eam sufficere ad deterrendā ⁊ corrigendā īꝓbitatē ⁊ audaciam populi illius ab hꝭ malis. maiorē3 autem aut minorē penā statuisset in hiis si hoc esse necessariū aut expediens vidisset. quod vtiq3 eū3 nullo modo latere potuit. Debes autē scire quia iste pene non infligebant̄. nisi cū animalia hec ab ipsis furatoribus vel comesta vel aliter ꝯsumpta erant. Si enī inueniebantur apud eos viua. nō nisi duplū restituere cogebātur. sicut legit̄ in p̄memorato capitulo. et hoc est. quoniā ⁊ consumptio ⁊ comestio rei aliene. aut noua peccata erāt. videlicet noua furta. cum essent noue cōtrectationes rei aliene inuito domino. aut salte3 magne aggrauatiōes furtoꝝ. ⁊ ideo merito ex superadditiōe addebatur ⁊ pena. Cam autē inueniebat̄ furtum illesum siue integrum. restituebat̄ domino rei furtiue duplū. Duabus de causis. videlicet lege talionis que iustissima videt̄. Hoc ē vt tm̄ dampnificaret̄ ipe fur. q̄3tū dāpnificare voluerat aliū. Et sic in sua ipa pena disceret. qualiter erga alios se habere deberet. Alia etiā de causa duplici restitutiōe puniebatur hmōi furtū. Quia videlicet peccat dupliciter in eū cui aliquid furat̄. Tenetur enī vnusquisq3 nō solūmodo innocentē se seruare erga aliū sed etiā amicum se esse ꝑ beneficiū. fur autē contra vtrunq3 V delinquit. Inuenies etiā in huiusmodi mandatis seuere valde interdū puniri maliciā ⁊ negligenciā. Quēadmodū cum quis dimittebat iumentū suum depascere alienū agrū vel vineā. Puniebatur enī hmōi delictū ablatione eiꝰ qd̄ ille habebat optimū ī agro suo vl̄ vinea. Et hoc ē vt rixe et homicidia q̄ occasione hmōi factorū euenire facile poterāt declinarētur. Disciplina nanq3 iudicialis siue iusticiaria velud cyrurgia queda spiritualis ē. qua tanq̄3 ferro et igne q̄ putrida sunt aut alias morbida in corꝑe ꝑꝑti vruntur ꝑ minores penas aut etiā rescecantur. videlicet cū ꝑ mortē corporalē de medio tollunt̄. Gladiū igit̄ et ignē ceterasq3 penarū corꝑaliū instrumenta. velud dei cyrurgia habēt et portant p̄ncipes seculares. sicut legit̄ in .xiij. Ad romanos. Nō enī sine causa gladiū portat. Et q3 de fundo putei abyssi. hoc ē de p̄fūdo dyabolice adinuentionis exiuit nostris tp̄ibus heretice garrulitatis ranūculus audens coaxare contra dei iusticiā ⁊ legē. Q᷒ nullo modo nisi ex causa licet corꝑaliter occidere hominē. postq̄3 in hoc deuenimꝰ videlicet vt de lege taliōis loqueremur destruamus hūc errorem destructione qua possibile ē ⁊ cōuenit. Querimus igit̄ ab hmōi erroneis. vtrū erudiēdi sint paruuli et corrigēdi saltē q̄3tiscunq3 leuibus flagellis. Qui si responderint q᷒ nō. Re- X stat ergo vt dimittatur omībꝰ viciis ⁊ insaniis. Et ꝑpter hoc vt minus curētur q̄3 canes et asini et equi. ⁊ minus etiā curendi sint. cum disciplina hmōi animalibus adhibenda sit. et nō filiis. ⁊ melioratio ꝑ disciplinā querenda sit aliis animalibus filii autē penitus negligēdi. ⁊ in omnē deteriorationē ⁊ pessimationē abire dimittendi. Amplius. Cū homines etiā animalia sint. nō ideo quia animalia sunt. extra disciplinam erunt. qm̄ ex hac causa nulli animaliū esset impendēda disciplina. ergo ꝑpter hanc causam nō erit eis impendenda disciplina. videlicet quia homines sunt. Erūt igit̄ negligendi ⁊ viliores q̄3tū ad hoc ceteris animalibꝰ habēdi quo homines sunt. Manifestū aūt est Y ex hoc q᷒ homines incōparabiliter nobiliores ac p̄ciosiores sunt ceteris animalibꝰ magis igitur erudiendi. magis omni custodia. omni disciplina curandi. Amplius. Quis dubitat. quin morti corꝑali hominū tam paruuloꝝ q̄3 adultoꝝ occurrendū sit etiam eis inuitis. ⁊ quan-

Z trahendi sint de aqua et igne. ea videlicꝫ violētia quā requirūt ista pericula. ⁊ etiā ne in ea se ꝓapiciant aut aliter cadāt auertendi. Si enī morti corꝑali brutorū animaliū tātope succurritur. Si tanta sollicitudine extrahunt de puteis aut foueis aut ꝓnominatis periculis. vt occurratur morti eorꝫ corꝑali. Quāto fortius ista facienda sunt vt occurrat morti hominū corporali. Multo fortius igit̄ ista adhibēda sunt vt occurratur morti eorum dē spūali. Jnuitꝫ q̄nlibet renitētes extrahēdi sūt de hmōi periculis. ⁊ auertēdi ab eis homines ꝓpter mortē corꝑalem. quare multo fortius incōparabiliter extrahēdi sunt de periculis spūalibꝫ ⁊ auertendi ab eis ꝓpter mortē spiritualem. Hec aūt mors nō est nisi viciū ⁊ peccatū que a deo separant qui est vita spūalis animarꝫ. Quare

A manifestū ē nō solū extrahēdos esse ho-

10 mines a viciis ⁊ peccatis. sed etiā arcendos atqꝫ repellendos cū studio atqꝫ vi a necessariis istis. Amplius. Si asinus tuus in lutū ceciderit nūquid nō flagellis ⁊ stimulis vrgēdus ē vt inde exiliat. Nūquid nō funibꝫ si aliter inde exire noluerit q̄tūcunqꝫ renitat̄ erit inde extrahēdꝫ. Quāto fortius igitur homo de lacu miserie ⁊ de luto fecis. de limo ꝓfundi cui nō ē substantia. erit totis studiis ac viribus extrahēdus. Disciplinā igit̄ esse adhibendā hominibꝫ nō solū manifestū est ꝑ viā ꝓbationū quas diximꝫ: sed etiā eius cōfessio errorꝫ quēdā. eiusqꝫ negatio igne et

B gladio ꝓsligenda. Sicut enī maxime insectandi sunt. qui iusticiā esse faciendā negāt tanq̄ maxime iniusti ⁊ maximi hostes iusticie. Sic maxime cohercendi sūt qui cohertionē facienda esse negāt ⁊ maxime disciplinādi qui disciplinā maxime inpugnant. Quare ois iusticia ⁊ omnis disciplina contra istā iniusticiā ⁊ indisciplinationē totis studiis ac viribus armari ⁊ insurgere debet. Quid enī aliud ꝑdicat hmōi errorꝫ insania nisi omnē iusticiā esse ⁊ omnē disciplina esse iniquā seuiciā. Si enī non est iustū fieri iusticiam vt ipsi dicunt. ymmo iniustū, cum omē quod iniustū est fieri iniusticia sit. procul dubio consequēs est omnē iusticiā iniusticiā eē. Et iterū. si non possunt puniri nisi inique vt ipsi dicunt. Cuꝫ ois iniusticia plena iniqua seuicia sit. ⁊ maculosa crudelitas. verū est ex necessitate scdm eos qd diximꝫ. videlicet quod omē id qđ vocat̄ iusticia ē. Justicia dico id ē iusta punitio seu vindicta malefactorꝫ. ⁊ omnis pena nō erit nisi iniqua seuicia. Restat igit̄ cohertionē iustam et disciplinā adhibēdas eē hominibus. Et multo amplius adultis q̄ puuis. Quia indisciplinatio adultorꝫ ⁊ insolentia maiorē turbationē ingerit rebꝫ hūanis q̄ paruulorꝫ. ꝓpter vires corporū et astuciā motusqꝫ malicie. q̄ oīa magis vigent in adultis q̄ in puulis. Cui ei dubiū est. vnde adultū ⁊ astucia et viribus ⁊ malicia plus posse ad nocumentū hominū ⁊ ꝑturbationē q̄ꝫ puulos multos.

C

Amp. cui non est manifestum furiosos corꝑe recludēdos esse atqꝫ ligandos auferendosqꝫ eis gladios ceteraqꝫ instrumenta nocendi. ne sibi vel aliis noceant.

Multo fortius igit̄ ista faciēda sunt furiosis mente. ne sibi vel aliis spūaliter noceant. Cum nocumenta spiritualia qbus anime pereūt incōparabiliter maiora sint magisqꝫ declinanda q̄ꝫ corꝑalia.

D

Resumamꝫ igitur istam radicē certissimā atqꝫ firmissimā. videlicet disciplinā esse adhibēdam esse hominibus non solum doctrinam. Et iterum disciplinam leuiū penarūꝫ. qđ eos ausos fuisse negare nondū audiuimꝫ. Sed mortis suppliciū irrogandū esse. hoc est quod negant. Querimus ergo ab eis. si minores pene non sufficiūt ad correptionē alicuius. vtrū sint augende vel non. Non possunt enī negare quin augende sint. Si enī de iusticia leuiores inferende sunt alicui ꝑ culpa aliqua. cum ipē per eas nondūꝫ corrigatur. sed addat ꝑtente culpe contumaciā. manifestū ē cum ꝯtumacia sit graue peccatum. ꝙ merito contumacie debet crescere pena. aut contumacia remanere inpunita. Non autēꝫ de iure cōtumacia debet remanere inpunita. augēda igit̄ est de iusticia in casu ꝓposito pena videlicet ratione contumacie que superaddita est ꝑcedenti culpe. De ipa sic querimus contumacia si crescat ipsa. an crescere de iure debeat eius pena. Si dixerit ꝙ nō. accidit ex hoc euident̄ ꝙ maiori et minori culpe debetur equalis pena cum crescente contumacia. crescere de iure non debeat eius pena secundū ipm. Relinquit̄ ergo vt si crescat contumacia. de iure crescere debet eius pena. Quia igitur crescere potest quātūlibet cōtuma

E

tia.crescere potest de iure quātūlibꝫ ⁊ pena.quare necesse ē.vt ipa vel sit mors corporalis vel equalis illi cum mors corporalis non sit pena infinita per hanc enim viam a leuibus flagellis venief ad grauia et a grauibus ad vulnera.ab illis ad tormenta. a tormentis ad ipsam mortē per similia scilicet contumacie crementa.

Amplius.Mors corporalis.aut est pena maior omni culpa.aut nō. Si est maior omni culpa.iniustus ergo est deus q eam infligit ꝑ comestione ligni sciētie boni et mali. Cum maior sit pena mortis ꝙ culpa cōmestionis illius. Amplius. si est maior omni culpa. aut habet ꝓportionem ad aliq̄ꝫ culpam vel non. Si nulla eius est comparatio ad quācunqꝫ culpam consequēs est ex necessitate ꝙ nulla est eius comparatio ad aliā quācūqꝫ corporis penā. Omnis enim alia pena corporis habet elementalem sibi culpaꝫ. Et hoc est qm̄ quecunqꝫ alia pena corporis deberi potest ꝓ aliqua culpa. Huius autem ꝓbatio est per cremēta et comparationes culparū. Cum em̄ quelibet alia pena corporis finita sit. necessario est certa comparatio cuiuscunqꝫ alterius ad ꝙcunqꝫ sui generis. sicut vna queqꝫ flagellatio plaga siue liuor ad liuorem comparationem certam habet. Simliter ⁊ mutilatio ad mutilationem. Cum igitur ꝓportionales sint culpe et pene illis debite.ponamus ꝙ aliꝫ culpe debeatur flagellatio aliqua ex necessitate. duplo maiori duplo maior debebitur flagellatio ⁊ ita in infinitum. Similiter quia alicui culpe debef mutilatio. necessario duplo maiori culpe debebif de iure duplo maior mutilatio.vt si amputatio vnius auris debef alicui culpe. amputatio duarū de- E bebitur duplo maiori. Amplius.Querimus ab eis vtrum ꝓ aliqua culpa debeatur alicui mēbro mutilatio siue amissio.Si em̄ ꝓ nulla culpa potest de iure inferri alicuius membri mutilatio .cum tamen ꝓ aliqua possit inferri flagellatio. consequēs est ex necessitate vt etiā pro aliqua culpa possit inferri alicuius membri mutilatio. Est enim aliqua culpa que vocef a.cui debita sit flagellatio que vocef b.culpe igif cētuple ad a.debebif flagellatio cētupla ad b. ⁊ mille culpe mille culpa.et ita in infinitū. Quare nō ē repenire aliquātā flagellationē. quin de iure possit debere maior. Est autē aliqua flagellatio maior pena ꝙ mutilatio auris vel oculi vel pedis. potest igitur de iure deberi maior aliqua pena corporalis ꝙ sit mutilatio alicuius nominatorū membrorum. Multo igitur fortius potest deberi de iure ipa mutilatio. Si autem hoc est verū.sequitur de necessitate ꝙ ⁊ mors ipa corporalis de iure ꝓ aliqua culpa pos- F sit infligi. Sicut em̄ oculus ad totū corpus sic amissio oculi ad amissionem totiꝰ corporis.et sic mors oculi ad oculū. sic mors totius corporis ad totuꝫ corpus. Quia igitur certa est cōparatio totius corporis ad oculū in omnibus. hoc est et in magnitudine et virtute ⁊ valore ⁊ si quid aliud tale attendi potest ⁊ debet in his certa erit cōparatio mortis totius corporis ad mortem oculi et pene huius ad penam illam. Ponamus igitur a. culpam cui debeaf b. eruitio siue mors oculi. et sit centupla vel millecupla mors totiꝰ corporis ad mortem oculi. B. vo sit ad a. in eadem ꝓportione. quia igif sicut culpa ad culpaꝫ. ita pena debita ad penam. Pro a. vo culpa debetur mors oculi siue amissio illius. ergo ꝓ b. culpa debetur mors siue amissio totius corporis. Manifestuꝫ autem quia ē repire culpam in quacunqꝫ ꝓportione ad a. Quare in ea ꝓportione que est totius corporis ad oculum. Ad idem venief ꝑ gradus et augmenta flagellationum. Cum em̄ possit culpa vel contumacia cui debentur .xl. plage vl' centum crescere in infinitum. necessario potest crescere cōtumacia cui debeatur tantus illatū plagarum numerus. qui mortem de necessitate inducat. et ita debebitur pena mortis corporalis pro aliqua culpa. Amplius. Esto ꝙ aliquis occiderit hominē inique omnino. querimꝰ ab eis qua pena mors illa punienda sit de iusticia. Aut erit puniēda pena mortis. aut minore. Si pena mortis. non solum igitur licitū sed eti- G am iustum est occidere occisorem. Si minori pena. vel finito minori vel infinito. Si infinito minori. Nullius igif comparationis est id quod patitur ad id qđ intulit. Est igitur iniusta iusticia. Quēadmodum si quis dampnificasset in mille milibus librarū auri. et puniretur amissione vnius palee vel festuce. Sicut enim vna palea vl' festuca ad mille milia librarum auri. ita pena que interfectori infli-

genda est. pro homicidio ad mortem quã intulit. quoniam in infinitum et absq; vlla comparatione minor. Et hoc non ẽ nisi ridiculum. Si vero finito minor pena infligenda est interfectori. Minori igitur redimit maius. Et idem est ac si dampnificasset proximum in trib⁹ marcis. et ipse absolueretur pro vna. D Amplius. Qui dato sibi beneficio impugnat datorem omnino innocentem. et in nullo illum ledentem. de iure debet amittere illud. Quicũq; igitur vita. quã reuera vt beneficium a deo datore habet. deum impugnat. De iure debet amittere illam. Omnis enim viciose et maligne viuens. vita sua deum impugnat. Maxime autem heretic⁹ et paganus. Illi enim aperte deũ impugnant auferendo illi hereditatem suam videlicet animas hominum. suas et aliorum. Similiter gloriam suam et honorem. diuĩ cultum eius et religionem totis studijs ac viribus destruere conatur. Ista enim duo genera hominum. totam fere vitam suam in dei oppugnationem in eius iniuriam et contumeliam conuerterunt De iure igitur auferri eis potest non solũ vita corporis sed etiam animarum. si anime mortales essent. Ampli⁹. Si mors eterna infligenda ẽ pro culpa aliqua. quãto fortius mors temporalis. Amplius. Aut pugnandum est cõtra dei inimicos gladio. Aut non. Si sic expugnandi ergo sunt. et iustum est bellum contra eos. tamdiu igitur pugnandum est contra eos quã diu rebellant. Si igitur rebellant vsq; ad mortem corporum suorum. nolentes omnino credere vel desistere a dei iniurijs. pugnandum ẽ contra eos vsq; ad mortem corporalem eorum. Manifestum igitur est quia iusto bello occidi possunt.

Q: si dixerit quia non est pugnandũ contra eos. et fugiendum igitur est. vel cedendum eis. quare sustinenda est exterminatio honoris diuini atq; cult⁹. vt parcatur corporibus inimicorum dei. et fugiendo eum et cedendo ad istud inconueniens deuenitur. Cum fugientes tandem cedere necesse habeant. Apparet igitur euidẽter qua sub textu false pietatis qua parcere volunt corporibus suis huiusmodi errorum impietatem nequissimam predicant in deum et animas euidenter. diuĩ dei cultum et religionem sic tollunt de medio. Hoc igitur querit tandem ista impietas. vt regnum dei et eius ciuitas remaneat penitus indefensum. predeq; et direptioni vastantium exponatur. et vt vita corporum mortalium vel inique moriturorum vita inq͂ miserrima vite beate animarũ. et diuine honorificencie preferatur.

Amplius. Querimus ab ipsis vtrum saltem verbo contradicendum sit erroribus impietatis. Q: si dixerint. quia nec verbo contradicendum est. Restat igitur vt veritas salutaris nec predicanda sit nec docenda cum contra errores huiusmodi disputandum non sit. Doctrina enim potissimum in disputationibus et probationibus consistit. Quo deliramento nullum maius inueniri potest. 3 Si vero contra dicendũ est huiusmodi erroribus saltum verbo. Pugnandum est igitur cõtra eos lingua. Nullo autem priuilegio exempta est manus etiam a diuini honoris seruitute siue seruitio Ymmo per omnia eque debitrix eius vt lingua. Quare eque manu pugnandum est contra errores huiusmodi pro dei gloria et animarum salute.

Amplius. Si bestie litterales seu materiales. videlicet lupi et leones serpentes et dracones ferro et igne omniq; genere debellationis exterminande sunt pro salute corporum humanorum que deuorant et occidunt. Quãto fortius bestie spirituales pro salute animarum. quas seducendo et subuertendo spiritualiter deuorant et occidunt. separantes eas a deo qui vita est animarum omni gladio et bello exterminande sunt. Et attende comparationem bestialem materialium et spiritualium quia conuenientissima est ac propria. si seuiciam potestatum hereticorum. si venenositatem pseudo predicatorum attenderis. Amplius. Quia blasphemus incorrigibilis blasphemiarum predicator sic est in ecclesia dei sicut ouis contagiosa morbida in grege. et sicut membrum cancerosum in corpore cancerosum K dico cancro incurabili et iugiter serpente ergo idem faciendum est de eo pro salute tocius ecclesie quod faciendum esset de oue et membro huius pro tocius gregis et corporis salute. Quare resecandi aut urendi aut exurendi. Modisq; omnibus ex necessitate de medio tollendi. Q: si forte dixerint: quia reuera occidendi sunt impij pertinaces non autem ab hominibus sed a deo.

Sequitur eos ex necessitate. q: honor
dei atq; religio ex termino exponēdi sunt
Nullaq; est eis defensio exhibenda. Ac-
cidit etiam vt deo nihil honoris penitus
debeatur. Cum nec in nobis nec in aliis
liceat nobis honorē ei⁹ defēdere defensi
one q̄ repellat oppugnātes. Amp̄. Que
L rim⁹ ab eis q̄ de causa adeo velint parci
corpib⁹ a morte. Si em̄ ꝓpt' spē correctio
nis q̄ oīno p morte p̄scindit vbi igit non
est spes correctionis. ibi cessat ex necessita
te falsa pietas ista. Quare vbi euidenter
pertinaces et incorrigibiles sunt et mori
omnino volentes in impietate p̄uersita-
tis sue occidendi sunt. Si vo p̄ciositas vi
te corpalis causa est ꝓpter quā parcēdū
est corporibus. q̄nto fortius incōparabi-
M liter maior p̄ciositas vite spūalis efficiet:
vt eis parcendū non sit. Manichei aūt
qui corpa humana dicunt esse opera dy-
aboli non habent quid respondeant. cum
necesse habeant confiteri destruēda esse
opera dyaboli maxime a filiis dei. Jā
igitur planū est ex hys que dixim⁹ q̄nta
impietate in ipm deū ⁊ hūanas animas
seuiendū esse credūt sub p̄textu pietatis
corpoꝝ hmōi erronei. Nec aduertunt. q̄
ipis etiā corpibus impiorum incōparabi
liter parcitur occidendo ea temporaliter
Occidendo em̄ temporaliter ab eternis
suppliciis corpibus impioꝝ in m̄ parciŧ.
q̄ztū ea si supuiuerent adaugerent. ꝓpor
tionabiliter namq; sicut vlterius viuētes
impij peccata peccatis adderent. sic ⁊ sup
plicia suppliciis cumularēt. Et ꝓpter
hoc sicut per mortē corpoꝝ ꝓsunt eis licz
N inuitis ne peccent amplius. sic ⁊ ne ampli
us torqueatur. Non solū ne in animab⁹.
sed etiā ne in corporib⁹. Qua propŧ ipis
corpibus eoꝝ occidendo parcitur euidē-
ter. cum pars suppliciorꝝ infernaliū que i
corpore passuri erant eis detrahiŧ p mor
tem. Quelibet autē pars suppliciorū
infernaliū maior ē incōpabiliter suppli-
cio mortis corpalis qua incompabiliter
O magis paraŧ eis occidendo corpalit'. q̄z
parci possit eisdem a morte corpali parcē
do. Ad id autē qd̄ obicere nobis so-
lent. quia p̄cepit veritas in euāgelio Ma
thei. xiij. vt sinerēt zizania crescere vsq; ad
messem ne forte simul eradicareŧ ⁊ triticū.
Respōdem⁹ q: manifestū ē istud nō p̄ce
pisse veritatē nisi vt solūmō tritico parce-
reŧ. Nō eī voluit parci zizanijs sed triti-

co soli. Quare voluit parci zizaniis in tri
tici detrimētū. Quare vbi non potest eis
parci sine tritici detrimento voluit ei par
ci. Vbi ergo impij in consumptionē
populi dei vel diminutionē crescunt. ibi
nullaten⁹ crescere sinēdi sunt. sed eradicā
di. ⁊ hoc p corpalem mortē. quādo aliās
eradicari nō possunt. Aliās aūt eradica
ri nō possunt incorrigibiles ⁊ cōtumaces
Quare occidēdi sunt ex necessitate. Q: si
qs dixerit q: ipi qui mō sunt zizania pos-
sunt esse triticū quia cōuerti possūt ad vi
am veritatis. verū vtiq; dicunt sed q: cō
uertanŧ ⁊ triticū fiant hmōi videlicet cō P
tumaces ⁊ in errore ptinaces. nō ē certū.
Q: aūt p ipos illi qui triticū sunt zizania
fiant. hoc euidēter certū ē. Simplices em̄
⁊ ineruditos astucia sua incredibili faci-
litate subuertūt. Et insup pauca ziza-
nia multa tritici segetem facile puertit at
q; suffocat. Difficilē em̄ ad modū ⁊ rarā
videmus hereticoꝝ conuersionem. facil-
mā autē ⁊ crebrā fidelium subuersionem
Quare bonū cōuersionis hmōi errone-
oꝝ ⁊ paruū ē et rarū atq; difficile. ⁊ eovs
q; incertū. vt ꝓpter quod ꝓsperari meri
to possit non appareat. Malum vero qd̄
incessanter irrogant in alterū sit vt pestis
vel incendiū crebrū etiā quod facile non Q
ē euidens atq; certissimū vt emendetur.
Quis ergo nō videat. quia vita hōi
pestilens et perniciosa paucorū. tota fe-
stinatione tollenda est de medio vt pestis
⁊ incendium. ne ob vana spe paucoꝝ par-
citur p eos et reparabilis multitudo per-
datur. Hoc enim est ac si diceretur vt pau
cis lupis in medio gregis existentibus.
gregemq; incessanter lacerantibus ac de
uorantibus parcaŧ. quia forte deus faci-
et illos oues vel agnos. Idem etiam
ē ac si diceretur dimittendas esse paucas
faces ardentes in medio silue lignorum
germinantium ipsamq; siluam incessan
ter exurentium. quia forsitan deus faciet
illas arbores fructiferas. Idem quo-
q; est ac si diceret quis paucos leprosos
dimittendos esse in medio sani populi.
assiduo contagio ipsum corrumpentes ⁊
inficientes. quia forsitan deus saluabit
illos. Non attendūt q: facilius seuiat ra-
bies lupina in consumptionē gregis q̄z
māsuetudo ouina trāseat i lupos. ⁊ ince
diū a facib⁹ ad arbores facili⁹ dissiliat q̄
viror ⁊ fertilitas ab arborib⁹ ad faces

lepre contagiū facili⁹ a leprosis deriuat ad sanosq̃ʒ ab ipis sanitas ad leprosos.
Hoc aūt dicim⁹ ꝛ intelligimus d̄ hᵗᵢs infidelibus ꝛ impiis qui simulatōe sacri tatis spectātes decipiunt. ꝛ prauitate do gmatis audiētes seducūt. Et ad demoliendā vineā dn̄i sabaoth totis malignitatis sue fraudib⁹ intendūt. Ceteꝝ qui simpliciter errāt corrigēdi ꝛ erudiēdi sunt dūmō errores suos ptinaciter nō defendūt.
Reuertamur autē ad id in quo eram⁹ et dicam⁹ q̄a
c postq̃ʒ iā claruit nihil esse in tota lege qđ non habeat causā rationabileʒ sue pceptionis vł phibitionis aut enarrationis. Manifestū nihil ē absurdū. nihil irrationale in ea et hoc in multis euidēter apparet. cū manifestā vel honestatē cōtineant vel vtilitatē. Et pꝑter hoc nō oportet nos aliquatenꝰ laborare. Incipiam⁹ igr̄ in aliis causas ꝛ ratiōes pceptionū ꝛ phibitionū iuxta litterā apire. Primū ergo de sacrificiis ꝛ altari. Deinde de circūcisione. Hec eñ oīa ante legē moysi obseruata sunt a patrib⁹. Chayn eñ de fructibus terre legitur obtulisse munera domino. Abel v̄o de pmogenitis greg̃ sui. Genesꝯ.iiij. Sed ꝛ melchisedech panē ꝛ vinū. Genes.xiiij. Abrahe v̄o circūcisio iniūcta ē ꝛ inposita a dn̄o deo. ꝛ ton generi eius. Genes.xvij. Propter qđ ꝛ tota gens sarracenoꝝ circūciditur. Hāc enim traditionē ab ysmahel filio abrahe. pmū recepit gens arabū qui ꝑpꝛe ysmahelite nominatur. ysmahel eñ gentis arabū institutor: fuit sicut narrat Josephus i libro antiquitatū. Est igr̄ sacrificiū oblatio q̄ ꝛ sacra fit offerendo. ꝛ sacrat seu sancti
A ficat offerentē nisi hic aut irreuerētia aut
fi. aliud peccatū offerētis impediat. Et dixerunt aliqui. q: sacrificiū nō est nisi de animalib⁹ ꝛ errauerūt in hoc. q: etiaʒ de simila sacrificiū ē sic legit̃. leuiti.ix. ꝛ etiā de aromatib⁹ sicut legit̃ exodi.xxx. Memo aūt questionē hʒ quare sacrificia sibi offerri voluit de⁹ qua de causa placuit ei mors animaliū innocentiū. Nihil ei sua uitatis hʒ p̄ fetor cadaueꝝ. Nihil virtutis carnificina illa animalium. sed solū laborem horrorem et inquinationem offerentiū. Preterea q̄ iusticia est hec vt cū homines soli peccent. p peccatī eorū sola animalia ꝛ illa innocētissima mo riant̃. Juxta illud. Quid meruere boues animal sine fraude doloq̄ʒ. In quo re B spondem⁹. q: septē de causis ante legem ꝛ etiā sub lege sacrificia hm̄ōi sibi offerri voluit deus. nō solū ꝑpter cōsuetudinē ydolatrie vt quidā opinati sunt. Hec eñ causa in chayn ꝛ abel locū nō habet. Cū temporibus eoꝝ nec ipi nec alii ydolatre ydolatria assueti essent. Prima igitur C ac precipua causa fuit dei honorificencia seu veneratio. Ois eñ cultus deo honorificus ē quo ipe sibi seruiri vult. Et ꝑpt̄ hoc altare sibi edificari voluit. Altare eñ ē scđm vnū officioꝝ suoꝝ diuini honoris titulus ꝛ memoriale insigne sicut docebimus in sequētibus. talibus ergo muneribus honorabat̃ deus. nō quidē p̄ciositate ipoꝝ sed electione. institutione ꝛ acceptione ipoꝝ a parte sua. Obediētia v̄o ꝛ deuotione offerentium a parte ipsorum.
Hec igr̄ quinq̄ʒ honorifica efficiebāt deo hm̄ōi sacrificia. videlicet q̄ ipe elegerat instituerat ꝛ accepta habebat. que ei obedienter ac deuote offerebantur. Nō eñ coli voluit neq̄ʒ colendus erat adinuentionib⁹ humanis. sed magis ritu electionis ꝛ institutionis sue. ipe eñ melius semp nouit. qđ ꝛ quale ei seruitiū magis placet magisq̄ʒ sit gratū. ꝑpter quod irascitur ꝛ minat̃ ysaie.xxix. dn̄s. Coluerunt me mandato hominum et doctrinis ꝛc̄.
Secunda causa fuit iusticie sue ꝛ misericordie vehemens ac fortis impressio D quā sacrificia huiusmodi faciebāt. Eo ei ipo q̄ ad morteʒ hm̄ōi aīalia offerebant mortiq̄ʒ tradebāt. seipos morte dignos ostendebant. ꝛ deum de iusticia mortem eis posse inferre. scilicet scđm merita peccatorum suorum eos iudicare vellet expsse huiusmodi ope cognoscebant. In hoc vero q̄ mors eorum morte animaliū cōmutabatur. Mors inq̄ʒ quaʒ meruerant dei misericordiam erga se expresse legere poterant vel etiam legebant. ꝛ erat fortior atq̄ʒ magis penetrans magisq̄ʒ inprimens cognitionem ac rememorationeʒ seueritatis ac miserationis diuine huiusmodi operatio q̄ʒ posset esse sermo.
Nihil autē salubrius fieri poterat hominib⁹ q̄ʒ vt viuat ꝛ teneat memoria siue cognitio diuine seueritatis et pietatis vt timore scilicet mala fugerent. et spe bona deo placita sectarent̃. Qz si q̄s dixerit q: multa hm̄ōi sacrificia offerebāt̃. ñ p pctīs

aut delictis sicut salutaria pacifica et que
dicebant sacrificia laudis. Respōde
mus quia hec oia in idipm revertuntur.
Pacifica eni sunt que p pace obtinenda
offerebant. belli vero nō solū periculum
est sed etiā mortis. Salutaria vero q̄ p
salute obtinenda. vbi autē salus perdit
manifestū ē mortis imminere periculum
Sacrificia quoq; laudis vel p liberatio
ne a malis vel p largitione bonoꝝ offe
rebantur. Et ita semp locū habuit in
cordibus offerentiū ista cogitatio videlʒ
mors nobis iminebat quēadmodū istis
animalibus. cui vtiq; de iusticia tua tra
dere nos poteras. sed p misericordiā tuā
E vel liberati sum⁹ vel liberari nos petim⁹
o deus. De hys autē tuʒ ad ea que legis
sunt venerimus. latius dicemus. Ter
cia causa diuine beneficencie recognitio
pp̄ter quod de ipis donis ac datis suis
partem reseruabant: et offerebant domi
no in recognitionē q de eius benedictio
ne et largitione omnia receperāt videlʒ
et que sibi retinebant et que domino of
ferebant. sicut legitur Deutro. xxvi. Pro
fiteor hodie coram domino deo meo et cē
F Quarta causa offerentiū sanctificatiō
Expiabant eni et emundabantur a cōta
minationib⁹ peccatorū p huiusmodi sa
crificia faciēte dei virtute et miseri cordia
Quinta causa familiaritas ad deū et
appropinquatio. Oblatio namq; nume
rū et participatio sacre mense. multam fi
duciā p̄stat appropinquātōis, et de fami
lia dei efficit participātes. Eius eni cen
setur esse familia a quo pascitur et de cu
ius mensa viuit. Quare manifestū est
hmōi sacrificia pticipantib⁹ inp̄mere fa
miliaritatem et p̄rimitatem ad deū: duʒ
eos dei cōmensales quodāmodo efficie
bant. Cōmensalitas autē tāq; sum
ma cōmunio post cōmutationē causarū
essendi que sunt pater et mater maxime
effectiua est familiaritatis. Propter qd
cum deus non posset eis viceuersa come
dendo cōmunicare mittebat interdum
ignem de celo qui partem suam sacrifici
G oꝝ comederet quasi vice ipi⁹. Sexta
causa adunatio siue vnio populi dei vi
delicet: vt vna domus fieret, et vna fami
lia ex multis personis. vnam enim fami
liā et vna domū litteralē maxime facit cō
munio victualiū. Sic et vnā familiā spiri
tualē vnāq; domū maxime facit commu
nio ciboꝝ et potuū spūaliū. Spiritu
ales autē potus et cibos vocam⁹ sanctifi
catos in quib⁹ nō corporalis refectio q̄ri
tur sed potius spiritalis. Manifestū
etiā ē tibi. q: hec ipo in dei domū eiusq;
familiā et omnino eius partē transibāt ho
mines q vel sacrificabāt vel sacrificiis p
ticipabāt seu cōmunicabāt. Septima
causa fuit attractio ad dei cultū. nihil ei
magis aggregat homines et cōuenire fa H
cit ad locū aliquē vel factū q̄ʒ cibus et po
tus. pp̄ter qd et infirmaria statuit eccl'ia
vbi p̄paratur refectio corpalis q̄ vtiq; si
nō ibi esset vel nulli vel paucissimi pp̄ter
hec cōuenirent. Voluit ergo sapientissim⁹
et misericordissim⁹ deus: vt in domo sua
et altari eēt cōmunicatio cibi et pot⁹ vt cō
munitas populi sui p hoc et illuc attrahe
retur: et ibidē astrictius teneret. voluitq;
hmōi sibi sanctificata eē. vt ppl's nō tāq;
bona p̄pa: sed tanq̄ʒ dei dona. nec tāq;
cōmunia. sed tanq̄ʒ sacra illa sumeret vt
deū patrēfamilias suū a quo pasceret et
aluiret. agnosceret et se ad sanctoꝝ cōmu
nionē seu pticipationē admissum vidēs.
ab omi vicioꝝ cōtaminatiōe et macula
cōseruaret. Nec credēdū ē sanctissimos
et sapiētissimos p̄res absq; oratioib⁹ et
laudatioib⁹ et bn̄dictioib⁹ sacrificia sua
deo altissimo obtulisse. pascētēq; sibi sa
crificiis populū de hmōi q dei sunt inde
cū petiit⁹ reliquisse. Quis eni credat
dei cultū orōib⁹ et laudib⁹ vnq̄ʒ caruisse.
Cū hec i dei cultu a pte nr̄a manifeste p̄ I
cipua sint deo q; placidissima. Que lau
des et oratiōes si ad nos puenissent cau
sas et vtilitates hmōi ritus euidenter nos
docuissent. Si quis aūt querat quare
ista tria animaliū genera sibi offerri ele
git de quadrupedibus videlicet bouem
ouem et capram in vtroq; sexu. Re
spondem⁹ quia hec sunt maxime neces
saria victui humano et vestitui. maxime
quia apud patres habundabāt. In hys
ergo quibus ipi maxime vtebātur. maxi
me voluit cōmunionem et participatiū ha
bere cum eis. et de hiis in quibus largi
or erit beneficencia eius erga eos voluit
sibi maiorem recognitionem regratiatio
nem et honorificenciam exhiberi. Ma
nifestum etiam est quia inter oia quadru
pedia ista mansuetissima sunt et minori
rebellione sustinent mortem. et ideo
hoꝝ periculo occidētū. Preterea

lī erāt iterfectiōi hmōi aialiū. vtpote qui
bus incessanter vescebant. Maxime post
diluuiū. Familiaria igr̄ animalia hoīb⁹
voluit quodāmodo ⁊ familiaria esse sibi
et q̄ maxime in vsu erāt hominib⁹. in vsu
voluit esse sui honoris ⁊ cultus. Am
plius. De quadrupedibus ista mundissi
ma sunt. quia et mūdissimis viuūt pastu
bus. ⁊ eoꝝ immūdicie etiam mūde sunt.
Amplius. ista sunt que totum qḋ sunt et
viuūt necessitati hominum sunt ⁊ viuunt
hoc ē victui atq; vestitui. Sola em̄ sunt si
ne quibus hoīes viuere nō possunt. sine
animalibus em̄ alijs possunt viuere ho
mines quēadmodum sine porco cane et
equo. Si igr̄ vite humane necessitas
respiciat. sola ista de animalib⁹ necessa
K ria sunt hominib⁹. Cetera vō supflua q̄n
tum ad necessitatē vite. Quare eo ipso q̄
voluit alia sibi offerri in sacrificijs abstu
lit nobis occasionē querēdi non necessa
ria. dum eis honorari nō voluit neq; ea
sibi offerri. Solas ergo fruges ⁊ hec ani
malia ab initio sibi offerri voluit. Sicut
legit̄ genesis q̄rto. Postmodū vō addi
dit turturē ⁊ columbā in sacrificijs ub᷑ ac
sicut legit̄. Genes. xv. in quibus p̄ter hoc
q̄ mūda ⁊ mansueta ⁊ vtilia vsibus hu
manis sunt. etiā castitas quasi ꝯiugalis i
columbis. et quasi vidualis in turturib⁹
inuenitur. Manifestū igitur est quia
partem suam gressibiliū et volatiliū mū
dam: mansueta. et vtilem voluit esse dn̄s
deus. exceptis alijs que diximus. In quo
etiā iuxta litterā quales sint qui in partez
eius atq; sortem transeunt. intelligētib⁹
insinuauit. Si em̄ hmōi mores requirit
in animalibus brutis q̄ in partē suaz ele
git q̄nto fortius in hominib⁹. Et si mori
bus istis vicia contraria eo vsq; repellit
in brutis animalibus. vbi rep̄hensibilia
non sunt nec culpabilia nec punibilia vt
in parte electionis sue ea esse non sustine
at. Quāto fortius in hominibus vbi cul
panda sunt ⁊ pena dignissima vindican
da ea detestatur et reprobat vt eis qui
contaminati ac deturpati sunt in partez
hereditatenus admittantur. Passer
autem superadditus est in lege sicut dice
mus in sequentibus. De quo manifestū
est q̄ multū similis est columbis habita
L tione scilicet et pastu. Nidificant enī in
foraminibus domorū et gregatim volāt
vt columbe. plurimiq; ⁊ generationi in

tendunt quēadmodū ⁊ ille. Et videt̄ ab
raham ritum offerendi pecora munda ⁊
volantia p̄nominata accepisse a noe. q̄a
noe legitur talia obtulisse. Genes. viij.
Hec sibi tam pauca de tot generibus
animaliū elegit domin⁹ et sibi ap̄propriauit
quasi reliquias. quia omnia genera aut
ydolatre sacrificijs suis execrabilia fece
rāt. aut augures vanitate obseruationū
suaꝝ. p̄phetauerant aut magi veneficijs
suis ⁊ maleficijs odibilia reddiderat. sic
apparet ex multitudine sacrificioꝝ egy
ptiorum que erant sexcenta sexaginta sex
genera sacrificioꝝ. Apparet igitur ex om
nibus his deum voluisse q̄ legit̄ in psal
mo. Iusti epulentur in conspectu dei. De
sacrificijs multis p̄pter causas quas dixi
mus. De holocaustis vero non comede
bant offerentes sed tota incendebantur
et huiusmodi causas dicemus in sequen
tibus. Clarum enī est ex his q̄ ydo
latria non dedit occasionem sacrificijs.
cum ante idolatriam sacrificia fuerint si
cut apparet in cayn et abel. p̄ter has au
tem causas sacrificiorum quas diximus.
nonnulla fuisse videtur alimonia seu su
stentatio sacerdotum. hoc est virorū diui
no cultui et eruditioni populi vacantiū
quibus duobus officijs vt libere vacarēt
Liberos eos esse oportuit a sollicitudi
ne acquirendi victus. His autem ita
se habentibus reuertimur ad dicenduz
quid ē altare. et que eius altaris officia. M
Altare igitur est vt diximus diuini ho
noris titulus. ⁊ memoriale insigne. dei p̄
piciatorium. offerentium et oblatoꝝ san
ctificatorium. spiritualis refectionis et cō
muniōis mensa. et per hec que diximus
quatuor altaris officia manifesta sunt
Officium siquidem altaris primum
est dei honorem et memoriam ingerere
spectantibus. propter quod scriptum est
de iacob. Et erexit lapidez in titulūz. Ge.
xxviij. Secundū officium altaris est vt in
eo et per illud p̄picietur dominus deus
ad ipm̄ fugientibus et in eo adorantibus.
Tercium est sanctificare munera et offe
rentes in eo. Quartum est spiritalis
vt diximus refectio atq; communio. pro
pter quas edificatum atq; dedicatū est
Altare autem dicitur ab altitudine emi
nēcie sue quā p̄pt̄ hoc habebat vt cōstās
popul⁹ ⁊ offerētes ⁊ oblata viderent hoc
ergo sub lege ō terra sibi fieri voluit dn̄s N

Exodi vicesimo. vt a consuetudine ydolatrarum populum hebreorum aliquantulum auerteret. et per ipsam ydolatriam saltem in hoc modico detruncaret. ydolatre namq; altaria magnifice ac sumptuose structure edificabant ydolis vt ex hoc magis reuerendam ydolatriam facerent. Incepit igitur in hoc deus per istam scilicet dissimilitudinem altaris ydolatrie memoriam in ipsa radice sua et principio videlicet altari delere de cordibus iudeorum vt scilicet non videntes amplius similitudinem altarium ydolorum inciperent obliuisci eorum. vel propter hoc quia auarissimi erant Noluit eis sumptibus facere onerosum cultum suum. Facile enim est natura auaris recedere ab omni bono. quanticunq; illud sit: dummodo sumptuosum sit. Eedem cause sunt quare precepit illud ex sectis lapidibus non edificari videlicet ne fricaret eis memoriam ydolatrie. Ex sectis enim lapidibus edificabant altaria ydolis vt diximus et figuras sculpturasq; faciebant in eis. Adeo enim voluit memoriam ydolorum aboleri a cordibus eorum. quod nec aurum nec argentum ydolorum permisit eis habere in aliquem visum. Sicut legitur Deutro. vii. in fine capituli propter eandem causam prohibuit et nemus plantari. Iuxta illud vt legitur
O Deutro. xvi. et etiam quamcunq; arborem. Consuetudo autem ydolatrarum erat sub arboribus ydolatriam exercere. et hoc ipsi demones suggesserant. vt ipsa locorum amenitas eos ad ydolatriam prouocaret. et in eadem artius detineret. In ipsis etiam arboribus et pingebantur et sculpebantur ymagines demonum ad exercendam ydolatriam. sicut nos ipsi legimus in libris maleficiorum. Gradus etiam fieri ad altare prohibuit Exodi. xx. propter eandem causam. quia scalas gradus habebant altaria ydolorum. in quibus singulis singulas stationes et genuflectiones faciebant
P et hanc memoriam voluit abradere de cordibus eorum. vt sicut ibidem subiungitur. ne videretur turpitudo posteriorum ipsorum. Hoc est ne visu notaretur: aut perpenderetur. scilicet ex corrugatione vestis vel alio signo. Non enim verisimile est vel non fuisse vsum bracarum. vel sacrificare et adorare volentes eas deponere nisi forsitan in sacris veneris et sacris priapi. vbi execrande et abbominande turpitudines exercebantur. quemadmodum et sarraceni adorare dicuntur alterius manus digito minimo infixo podici alterius aut digito infixo aure sinistre. Eodem
Q modo et lapides proicit e medium crurum suorum post se incuruati proicere ante angulum quendam domus apud mecham in qua est corpus machometi. tamen nota erat temporibus illis ridiculositas ista in seruitio ydoli quod vocabatur pauor. cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Hoc ergo prohibuit deus non solum propter ridiculositatem. sed etiam ne cultus dei ydolatrie assimilaretur. et secundum hoc vnum mandatum erit per se hoc. ne videatur turpitudo tua. Summa igitur istorum est per dissimilitudinem altaris et aliorum deum voluisse eos abstrahere a consuetudine ydolatrie qua vehementer imbuti et intime infecti erant. Apparet etiam tibi ex his que diximus quia ritus sacrificiorum non ex moyse est sed ex patribus quemadmodum dixit veritas in euangelio quia circumcisio non ex moyse est sed ex patribus. De forma vero siue figura tabernaculi quod oraculum. id est sanctum sanctorum habebat ad occidentem. ita vt totus populus israel non nisi ad occidentem
R per ipsam adorare cogeretur. Illa causa euidentissima est videlicet vt dei populus auerteretur ab adoratione et cultura solis. Si enim adoraret ad orientem. facto ipso in attentione solis ad ydolatriam reciduaret: et adorandi ad partem illam consuetudine ipsam dei adorationem in solis ydolatriam facile intorqueret. Adoratores enim solis ipsum solem ad orientem incuruati adorabant. voluit ergo deus adoratores suos dorsum vertere ad ortum solis vt solem ipsum quantum ad culturam abbominabilem redderet. Hoc autem satis euidenter legitur in. viii. ezechielis. Hec illa adoratio videlicet qua sol adorabatur ad ortum suum. vocatur abbominatio maior. Ibi enim ita legitur. Ecce vidisti fili hominis. Adhuc conuersus videbis abbominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius: et ecce in ostio templi domini inter vestibulum et altare quasi. xxv. viri dorsa habentes contra templum domini: et facies ad orientem et adorabant ad ortum solis. et dixit ad me. certe vidisti fili hominis: numquid leue est hoc domui iuda vt facerent abbominationes istas quas fecerunt hic. Hec ergo dei querulositas et clamor frequens aperte indicat. quod adoratio ista

faciebant ad ortum solis. adoratio ydo-
latrie erat. Non est autem dubitandum
quin adoratio solis versus illā partē fieret
Hac igr̄ prudētia positio tabernaculi
et figura illa fuit. Eadē ē causa positio
nis siue situs altaris tabernaculi ꝛ alioꝝ
altarium si duo fuerūt. altare incēsi. et alta-
S re thymiamatis. qḋ vensilius ēvt ymmo
lantes ꝛ thurificātes dōrsum habe-
rent ad partem adorationis ydolatrie.
Altare ḃo holocaustoꝝ idcirco sub di
uo erat. hoc ē sub aere libero. ne ignis sa
crificioꝝ ꝛ vaporea tabernaculum deni
grarent atꝫ dehonestarēt. ꝛ ne fetor etiā
cadauerꝝ sacrificioꝝ ipm̄ fetidū redderet.
ꝛ ideo despicabilem atqꝫ abhominabilē
Scito etiā qꝫ altaria ydoloꝝ intra tē
pla ipoꝝ erāt. Uoluit ergo de⁹ altare ho
locaustoꝝ hr̄e liberā euētationē ꝑpt̄ nu
doꝝē seu fetorē cadauerū imolaticioꝝ. ꝛ
vt dissilem haberet positionē siue situꝫ al
taribus ydoloꝝ. Cādelabꝝ vero cū
septē lucernis suis ꝑcepit erigi a pte me-
T ridiei cōtra aquilonē fm̄ iosephū in figu
ra septē planetarū. Mēsam vero ꝑpositio
nis cū panibus ad partē aquilonis e rad
uerso. quia populatio ad partem aquilo
nis est in mūdo isto. Et ꝑpter hec fer
tilitas terre q̄ significatur in panibus. pars
ēm australis terre nostre habitationis op
posita inhabitabilis ē. Alius vero visum
ē quia fons vitalis caloris ꝛ luminis in
parte celi meridionali ē. ꝛ ideo in designa
tionē huius candelabꝝ ignis ꝛ luminis
stare. ꝑcepit ad partē illā. e radūerso vero
ad partē aquilonis. Poni ꝑcepit mē-
sam ꝛ panes ꝑpositionis videlicet. quia
esca nutrimentū ē vitalis caloris. ꝛ hec in
U pte mūdi aquilonari maxime habundat.
Sed hec quid ꝓderant intuentibus
ꝛ nō intelligentibus. Hec igitur cau-
sa fuit iuxta litterā vt offerentes ꝛ adoran
tes in dei tabernaculo et in eius altarib⁹
ab ipo vitā lucē ꝛ nutrimentū se obtine-
re cognoscerēt ꝛ ex eius seruitio quod in
eodē tabernaculo fiebat ista sperarent.
Amp. Inter largitionis diuine bene
ficia exteriora ista maxime salubria ma-
ximeqꝫ necessaria sunt lumen videlicet et
esca. Horū igr̄ datorē se p candelabꝝ
luminis ꝛ mēsam ꝑpositionis designare
voluit deus ꝛ etiā polliceri ac si diceret cul
toribus et adoratoribus meis ista pollic-
eor: et largior. Uoluit etiā ostēdere quia

in domo eius ista sunt et habūdant. Si
cut legitur Baruch. iij. Disce vbi sit longi
turnitas vite et victus. vbi sit lumē oculo
rū et pax. Longiturnitas vite et victus in
panibus ꝑpositiōis et renouatiōe eoꝝ
lumē vero i cādelabꝛo lumis facile erat i
telligi. Uel voluit hoc ipo isinuare se esse
deū cui septē planete fuerūt. et qꝫ ipse ē da
tor esce. nō ceres. Et ꝑpt̄ hoc nō eis nec
huic sꝫ ipi soli fuīedū. Tota vero figu X
ra tabernaculi ꝛ opimēta ipius. opimen
toꝝqꝫ colores viuēdi isti⁹ ꝑpti figura erāt
Supremū eīm opimentū videlicꝫ ex pelli
b⁹ iacinctinis. figura erat etheris siue ce
li. Scđm vero qḋ erat ex pellib⁹ rubrica
tis figura ignis. Tercium vero qḋ erat ex
sagis alicinis qḋ ad ꝓtectionē tētoꝝ in-
terioꝝ erat. et ad sustinēdū ipetū ībriuꝫ
et ventoꝝ. et alias iniurias aeris. nō ꝑpt̄
designationē aliq̄ꝫ fuisse videtur. maxie
si color eius alicin⁹ erat. Uerū huius co-
lor nō decori nec honori ꝯgruebat taber
naculi. tentorū vero interius qḋ operie-
bat sancta et sancta sanctorum. Figura
erat et celi. ꝑpter iacinctū. et ignis ꝑpter
cocū. et aqua ꝑpter purpurā. cui⁹ color
nobilissimus ex aquis sumitur. videlicet
sanguis piscis qui murex vocatur. et ter-
re similiter figura erat ꝑpter bissum. bys-
sus eīm ex terra gignitur. Ex hus enim
quatuor coloribus. miro artificio et pul-
chritudine intextū erit tentoriū. habēs in
texturas omniū floꝝ quos gignit hum⁹
scđm iosephū in quo etiā figurā terre ge
rebat. Totū igr̄ tabernaculū figurā iocū⁹
mūdi gerebat ꝛ ꝑpt̄ hec adorātes i eo eo
ipo se deū et dominū mūdi adorare ꝓfi-
tebantur. Quare enim tabernaculū
dei et domus eius totus mundus est. ha
betur in circuitu eius tabernaculaꝫ eius.
Spiritualiter tamen celum tabernaculū y
dei dicitur sicut legitur in psalmo. Intro
ibo in locuꝫ tabernaculi admirabilis vs-
qꝫ ad domum dei. Ipsa igitur forma sua
et extensione desuper formam celi prefe-
rebat ipsumqꝫ significabat tentorium sic
contextum. Et propter hoc adorātes
in illo et ad illud inhabitationem celi ac
dominatorem se adorare eo ipo ostēde-
bant. Septem ḃo lucerne in candela
bꝛo quod erat ad partem australem eui
denter septē planetas designant satis co
gruēter ꝛ satis apte. Has ergo voluit eē
a sinistris adorantium ꝛ ymmolantium

nesi starent ante eos adoratiões et immolaciones q̄ deo fiebant in ydolatriam septem planetaꝝ de eis fieri videntur sicut diximus de adoratiõe ad ortũ solis. Nõ decebat autẽ vt adorãtes et immolantes lucernas haberẽt post dorsum. inutiliter enim lucerẽt eis. voluit ergo sapiẽtissimus deus vt essent lucerne a sinistris eoꝝ i parte australi. tũ qꝛ ipi planete ad austrũ totaliter sunt. tũ zodiaci latitudinẽ q totus australis ẽ nunq̄ȝ excedit. tũ etiã ꝓpter hec vt congruentius lucerent immolãtibus et adorantibus et p hanc positionẽ seu sitũ cãdelabri nõ soluȝ ydolatria sed ydolatrie species declinabatur. Nihil enim eis veneratõis impendi videbatur. nec eis seruiri. sed magis ipe lucerne seruire. Quia vero i sacris lune panes offerebantur. sicut supius ostendimus et testimonio. Jeremie de placentis q̄ fiebãt regie celi. adeo qȝ dediti erãt huiusmõi seruitio, qꝛ nõ sufficiebat eis vt mulieres hec agerẽt. ymmo filij colligebant ligna et patres succendebãt ignẽ et mulieres ꝯspergebãt adipẽ. vt huiusmoi placẽte fierẽt lune. sicut ibidem legitur nõ fuit facile eos subito abrũpi ab huiusmõi ꝯsuetudine et ideo factũ ẽ sapiente deo vt saltẽ paulatiũ quasi p regnationeȝ abducerentur ab illa. Nõ enim facile fuit huiusmõi ꝯsuetudine deditis. nõ videre mẽsam. panũ in tabernaculo dñi quã videre cõsueuerãt et ipsimet implere in domo ydoli. qua ꝓpter posita ẽ mensa in tabernaculo dñi ad aquilonẽ nõ directe ante ipm oraculũ. et iteꝝ ꝓhibitus ẽ populus panes ponere i mẽsa illa et de panibus etiã illis edere. soli eni sacerdotes iussi sunt et panes illos ponere et solũ illis cõcessum ẽ inde comedere. Uides ergo qꝛ ista triplici dissimilitudine ad ydolatria quasi regnauit eos deus. et aliquatenus elongauit videlȝ ipsa positione et situ mense. Itẽ ꝓhibitiõe ponẽdi panes. et ꝓhibitione vescẽdi ex eis. Mensam enim ꝯsueuerãt videre directe añ ydola quibus in ea panes offerebant.

B Amplius. sup vnũquẽqȝ panũ illoꝝ ponebatur patena aurea et pugillus thuris. quales appositiones videre non consueuerant in domibus ydoloꝝ. Amplius Populus adeo erat rudis et puerilis. si nõ videret carnes sacrificioꝝ ex vna parte. et mensaȝ panũ ex altera. quia talia in domibus ydoloꝝ videre consueuerãt et eis nescia. facile in errorem stulte credulitatis icidererẽt. qua culturã ydoloꝝ meliorẽ crederẽt quã esset cultura dei. si adeo minorem habundanciã taliuȝ in tabernaculo dei conspicerẽt quã videre cõsueuerãt in domibus ydoloꝝ. Sicut enim deos argenteos et aureos maioris numinis et sublimioris potencie putabant. qȝ plumbeos esse vel stagneos. sic culturã salubriorem ac sanctiorem eadem insipiẽcia crederẽt qꝛ altare refertius haberet cadaueribus et mensam panibus cumulatiorẽ. Ab hac stulticia cautũ ẽ eis ne inciderent in eam et a cõsuetudine qua ꝓfunde infecti fuerant aliquatenus abstracti et si nõ radicitus auulsi sunt.

C Duo vero cherubin in abscondito videlicet intra oraculũ positi sunt. ne si apparerent vel adorarentur a populo in diuino cultu nõ de firmamẽto vel adorari videntur. Nihil enim qd adorari posset apparere voluit dominus in tabernaculo suo tempe illo, sciẽs leuitatem et lubricitatẽ populi illius. quibus occasione leuissima reciderent in ydolatriã consuetã. nec ymagines cherubin apparere voluit. Quia enim ymaginẽ vituli paulo ante adorauerãt qualiter se ab angeloꝝ ymaginibus continerent. ne eas scilicet adorarẽt. et ꝓpter hoc dicebat eis dñs Deutronomiũ. iiij. Nõ vidisti aliqȝ similitudinẽ in die qua locutus est dñs vobis in oreb. ne forte decepti faciatis vobis sculptã similitudinẽ aut ymaginẽ et c. Significauerũt etiã due partes tabernaculi. duos mũdos siue duas partes vniuersi. videlicet mundũ spiritualẽ. et mundum sensibilem.

D Oraculũ enim qd abscondebatur velo et erit absconsum populo. vbi erat propiciatoriuȝ et archa et due ymagines cherubin in quarũ medio apparebat dñs et inde dabat responsa significabat seculũ alterũ. habitationem et patriã spiritualiũ substanciaꝝ vbi deus apparet sicuti est. et istud speculũ in abscondito hominum est et velatum hominibus et homines ab ipo separat. mundus sensibilis est. Et propter hoc non videtur ab hominibus nec in id intrant. nisi cum velum istud transierint aut cum ablatũ fuerit a conspectu eorum hoc est de medio. Mundum autem sensibilẽ expresse significabat velum per quatuor colores ex quibus contextum erat quod iam supra notauimus et hoc ꝓ parte dicit apls ad hebreos. x. Signante spiritu sancto hoc

pp̄alitum esse viā sanctoꝝ. Reliqua vero pars tabernaculi q̄ vocabatur sanctū siue sanctuariū. siue sancta. et erat ex p̄te populi absq; velo interposito. mundū sensibilē figurabat. et ipo velo quo claudebat͡ p colores et intexturas q̄ in eo erāt mundi faciem p̄ferebant.

q

Uia vero circumcisio de bus est que ante legē patrib⁹ imposita sunt et non videt͡ in seipa habere vtilitatē aliquā excepto solo obediētie bono. necesse ē aperire causas eius litterales et vtilitates quas habet p̄ter istud bonū.

A Harū ergo p̄ma ē debilitatio libidinose ꝯcupiscentie. q̄ viget

13 in mēbro illo viril. ex vulnere circumcisionis et effusione sanguinis que in ea fit.

Secūda expositio ptis illius. id ē culpe mēbri illius frigori et desiccationibus vestiri ex quib⁹ omibus efficit͡ minus sensibilis. quēadmodū et manus duris opibus assuete. min⁹ sensibiles minusq; passibiles inde reddunt͡. Nihil autē in parte illa magis minuit aut debilitat concupiscentias q̄ȝ diminutio sensibilitatis et passibilitatis illi⁹. Tercia causa. vt pars illa. q̄ maxime in partib⁹ illis vilissimos homines faciebat. maximeq; nobilitatē humane nature impugnabat. vilificaret͡ et impugnaret͡ in p̄mis. Quarta in sugillatioīe sacroꝝ veneris et priapi. in quibus ps illa tanq̄ȝ ps et occupatio veneri in corpe humano nō parū ornabat͡ et colebat͡. Hec autē erat ps carnis q̄ maxime pugnabat contra spiritū sicut et maxime adhuc. Maximeq; contaminauerat poplos terraꝝ. illaꝝ. ita vt in oīa flagicia nō solū masculoꝝ sed etiā brutoꝝ animaliū prucbāt. sicut legit͡ leuitici. xviij. Oēs execrationes illas fecerunt accole terre q fuerūt ante vos et polluerūt eam. Et iteꝝ eiusdē. xx. Omnia hec fecerūt et abhominatus sum eos. Hec etiā plaga effrenate ac flagiciose libidinis gentes illas septem execrabiles q̄ terrā pmissiōis ante aduentum filioꝝ israel inhabitauerant in ydolatria nutriebat ac potissimū detinebat.

Quinta vo causa est fortitudo impssionis memorie creatoris et pacti ei⁹ ad abrahem abraheq; cum ipo. Est enī circumcisio signaculū et stigma insepabile. grauissimoq; dolore impssum. et pp̄ter hoc fortissimū memoriale creatoris et pacti eiusdem. qd pactū de duobus ē videlicet de castitate spirituali qua deo adheretur p cultū. et omnino recedit͡ ab ydolis. et de castitate corpali qua receditur a flagiciis et restringitur ac refrandit͡ effrenitas libidinis ad minus vsq; ad coniugiū. Huius ergo pacti memoriā refricat circūcisionis signaculū. sicut legit͡ Genesis. xvij. vbi dicit deus ad abrahā. Statuā pactū meū inter me et te. et inter semen tuū post te in generationibus tuis federe sempiterno. Et iterū. Hoc ē pactū meū. Circūcidet͡ ex vobis oē masculinū &c. quare manifestū est. quia hoc signaculo ꝓfitetur. omis circūcisus se huiusmodi pactū seu fedus iniisse cū deo. et ipa susceptiōe hui⁹ signaculi intrat in pactū ac fedus abrae et ipa susceptione illius obligat se ac debitorē se cō stituit vniuerse legis q̄ semini abrahe data est. sicut dicit apl's ad galathas. v. Testificor omni homini circūcidēti se qm̄ debitor ē vniuerse legis faciēde. Quēadmodū suscipiēs signaculū hoc ꝯtonsurā. et habitū cuiuscūq; religionis ad eam se obligat vniuersam. quēadmodū suscipiens crucē rubeā ad religionē templariorū se obligat. et suscipiens albam ad religionem hospitalioꝝ. Sex igit͡ sunt B

cause et vtilitates circūcisiōis litteralis in vniuerso. Prima ac pcipua ē quam nos nouissimā posuim⁹ videlicet firmitas pacti ac federis cum deo. quod pactū et fedus pactum coniugale est. ac fedus spiritualium nupciarum quo deo adheretur castissimo cultu. et ab ydoloꝝ fornicatiōe receditur. Quod autē habeat sacramentalis virtutis alibi determinat͡. Si quis autem querat. viri et mulieres hebreoꝝ debitrices sint huiusmodi pacti et federis. cū signaculū circūcisionis nec suscipiant nec habeant. Dicimus q̄ sic cū sint de semine abrahe. Pactum enim et fe C

dus istud initum est inter abraham et semen suum ac domini. Intrant autē in pactū abrahe p quedam baptismata et traditiones que in corpe legis nō inueniuntur. Supplebatur autē eis sacramentalis virtus circūcisionis p quedam quorū vmbre vanissime. omninoq; a fructu vacue apud iudeos. adhuc extant et obseruant͡ licet in mortē seruantiū et pditionem. sicut et alia legis cerimonialia. que ceca ꝑtinacia adhuc deserere contēpnūt. Non intelligentes quia cerimonialia le-

gis fuerunt eis vsq; ad tẽpus correctiõis
imposita. sic legit in nono cap. ad hebre.
Seruientẽ solumodo in cibis et potibus
et in varijs baptismatib⁹ et iusticijs car-
nis vsq; ad tempus correctionis iposit*l*
D Iussa est autẽ fieri circũcisio octaua die a
natiuitate paruuli. et hoc in lege. quo-
niaz ante octauã diem tenerit**u**do infan-
ciũ tam graue vlnus absq; periculo mor-
tis non facile sustineret. Si aũt differre-
tur vsq; ī annos puericie vel maiorl eta-
tis multi declinarent eã suscipere ꝓpter
grauitatẽ doloris. Et ꝓpter hoc nouiter
adhuc populo hebreoꝝ nõ indixit statiz
moyses circumcisionẽ. sed dilata fuit vsq;
ad iosue q populũ circũcidit. scḋo sicut le-
gitur Josue. v. vl' quia forte non vacabat
eis. quia vel ꝑ belliś occiebãtur. vl' pesti
bus vastabatur. vel seditionibus diuide
batur. vel obmurmurationibus eragita-
bãtur. vel alijs incõmodis vrgebantur.
vel ita obtenta erat consuetudo circũcisi
onis a patribus et apud eos obseruata.
vt in positione vel replicatione nõ indi-
gerent. locus ergo fuit circũcisioni faciẽ-
de. firmato populo in fide abrahe. ⁊ ob
tentis ꝓ pte ꝓmissionibus eidem factis.
Tũc eĩn innouandũ fuit pactuz abrahe ⁊
firmandũ ex pte seminis eius. cum firmũ
appebat ex pte dei. ⁊ hec p exhibitionem
E Q' autẽ cultro lapideo fieri iussa est.
obtentũ videtur fuisse a sephora. Quia
cum occurrisset dñs moysi volens occide
re eum. vel eo q filius eius esset incircũci
sus. vel ꝓ eo q diuertebat a recto itinere
egypti quo euz mittebat de⁹. tulit sepho-
ra ilico acutissimã petrã et circũcidit illuz
Forsitan autem non ꝓpter aliud vsa est
sephora petra ad opus istud q̃z ꝓpter fe-
stinationẽ. Quacunq; autem ex causam
hoc fecerit ita tamen obseruatum est. et
obseruatur hodie apud hebreos et in. v.
Josue auctoritate diuina firmatum. ver-
bi inquit. Fac tibi cultros lapideos ⁊c.
Causa autem in hoc fuisse videtur. quia
malefici ferro faciebant. incisiones in cor
poribus suis. ⁊ maxime in sacris martis.
Metallum eñ ferri metallũ martis. ⁊
F ptẽ eius in metallũ opinabatur ydolatra
rum vanitas. Voluit ergo. ritum istum p
aliud q̃z p ferrum exerceri vt saltẽ hac dis
similitudine aliquatn⁹ eos ab ydolatria
abduceret. vel vt fedus quod cum eis pe
pigerat i petra oxb. eis p hoc ad memo
riam reduceret. vel q aquaz de petra eis
ꝓduxerat in eoꝝ aspectu cultroꝝ lapideo-
rum recordaretur. vel etiam vt lapideo
rum cordium suoꝝ duricias in huiusmo-
di cultris legerent in ipã hora circumcisi-
onis. vt ad penitudinem emollirentur. ⁊
cordium suoꝝ duriciam sentirent. interi-
us p cõpunctionem. quemadmodũ cul-
troꝝ huiusmodi duriciam corpalem p cir
cumcisionem. legimus autẽ ysaie. li. Ab
raham cum quo pactum circumcisionis
ꝑmo init est petra vocatum a domino.
Attende inquit ad petrã vnde excisi estis
⁊c. Salutare autez erat. ymmo valde ne
cessarium pactum abrahe p circũcisionẽ
in petra recordari firmitatem et constan
ciam abrahe. qua tam fortiter tanq; fide
liter deo adhesit. ꝓpter quod petra voca G
tus fuisse videtur a domino. et forsitã ipe
abrahã ex ꝑcepto dei cultris lapideis cir
cũcisionem celebrauit. vt firmitas pacti il
lius et federis sic ostenderetur. petra eñ
fundamentũ fortissimũ est edificiorum.
Sic ⁊ desponsatio illa siue cõtract⁹ spũal
piagu fundamẽtũ ẽ ⁊ firmamẽtũ suppor
tans totum sancte conuersationis edifi-
cium. Et ipe abraham totius veteris hoc
est iudaici populi fuit ꝑcipuũ fundamen
tum. ꝓpter hoc igitur in petra merito fie
ri ꝑcepta est circumcisio vt agnoscerẽt to
cius iudaici ritus esse fundamentũ atq;
ꝑncipium ⁊ fulcimẽtum firmissimũ quo
sublato totus collaberetur ⁊ rueret. vl' vt
petre quã diximus abrahe scilicet pactuz
se intrare cognoscerent circumcisi.

P Ost hec transibimus ad
ea q̃ in lege videntur ab-
surda iuxta litteram ⁊ ꝓ
sequemur ꝑmum mõda-
ta huiusmoi. Deinde im
mundicias in viris ⁊ mulieribus. Tercio
immũdicias animalium. Quarto sa H
crificia et ea que sacrificijs annexa sunt.
Quinto de lepris. Sexto commixtio
nes animalium et seminum diuersorum
generũ. Septimo loquimur de vesti-
bus ꝓhibitis. Huiusmodi ergo man
datoꝝ ꝑmum est requies dei sabbati cu-
ius due cause in lege expsse sunt. Altera
in. ii. Genes. ⁊ in. xx exodi. videlicet quia
septima die cessauit deus. ab omni ope-
re qd patrarat. Secunda vt memores essent
hebrei quia requiescere eos fecerat deus
a laboribus egyptie seruitutis. op⁹ ...

q̃ duris lati z lateris. z hec causa legitur
Deutro. v. Id circo p̄cepi tibi vt obserua
I res diē sabbati. Tercia vero causa licȝ in
lege nō sit expressa vt parte illa tēporis.
id est die septia soli diuino cultui. Hoc ē
laudibus oratioib⁹ et sacrificijs et erudi-
tione populi vacaret. Alioquin seruilia
opera toti temp⁹ habētia. dei memoriā
et legis sue scientiā cultusq; ipsius bono
rificētiaȝ de medio tollerent z obliuione
delerent. Nō eni delicijs z epulis car
nalib⁹ diēȝ illū deputauit deus sed magl
illū sacris exercitacionib⁹ et sancto ocio
cōsecrauit. Benedixit enim diei septimo
et sanctificauit illū vt legit .gene. ij. Non
K eū exposuit carnaliū deliciaruȝ spurcicijs
polluendū. Quartā causā assignāt quidā
quietē venturam. septimo die. Hoc est se
ptimo millenario annorū seculi qđ cre-
dūt septē annorū milib⁹ finiendū. Hanc
autē quietē intelligūt cessationē conflict⁹
quatuor electorum ex quo est omnis ge-
neratio z corruptio. in mūdo nature siue
mundo inferiori. qui est mūdus subltu-
naris. Et cū ista cessatiōe credūt etiā ces-
saturū esse motū. omniū celorū stellaruȝ
q; z luminariū. et tunc ℣e cessabit ipse de
us ab omi ope quod patrarat. cū omino
creatio et generatio cetereq; operatiōes
creatoris cessabunt. Cum nec creabit
quicq̄ nec generabit inpleto nūero vni-
uersitatis atq; decore. licet aūt verū sit ge
nerationē z corruptionē cessaturas eē. de
cessatione tamen motuū celestiū. z de sep
tenario millenario annorȝ nihil certū ha
bent. Et insup istud potius misticū est q̃
litterale. verū de hoc in destructiōe erro-
ris aristotilis. quo posuit eternitatē mun
di. z de alijs erroribus qui circa hec sunt
locus dicemus. Propter quid autē septi
mū diē potius q̃ alterius numeri ad hoc
elegerit. illa est ratio. quia cū creatio mū
di dominica die cceperit ꝯsummatio eius
L copleta est septimo die q̄ fuit dies sabba
ti. Quida dicūt quia dies illa dies sa
turni est. Saturnus autē est ꝓprius pla-
neta et dux regni hebreorȝ. Et ꝑpter hoc
naturali instinctu licet penitus nesciētes
obseruatione diei huius. honorant euȝ.
z obseruaciē seu solempnitatē illius natu
ra [illegible] bonorē debitū tanq̃ duci
z rectori populi illius. Hunc autem er
rorem cū alijs qui sunt de diuersitate le
gum ꝑ parte destruem⁹ in sequentibus

Scito aūt generaliter q; in mādatis
que apertā vident habere absurditātem
et nullā scdm litterā vtilitateȝ. intenditur
elongatio ab ydolatria. quēadmodū in
isto mādato quod legit Exodi. xxij. Male M
ficos nō paciaris viuere. put malefici in
telligunt magi z incantatores. huiusmo
di eni homines omēs. ydolatre sunt sicut
docebimus in tractatu de ydolatria.
Et quia nō in his solis hominibus
staret ydolatria si viuere pmitterent. sed
etiā puagaretur in populū. iussi sunt tol-
li de medio. In hoc vero q; ꝓhibiti sunt
habere fermentū in domibus suis et co-
medere fermentatū. contra ydolatriā fa-
ctum est. cuius consuetudo erat. z fermē-
tatos panes offerre. z sup fermēto vl' fer-
mentato fundere sanguinem victimarū.
Et ꝑpter hoc expresse ꝓhibitum est hic
Exodi. xxiij. vbi dr. Nō imolabis sup fer-
mento sanguinē victime tue. Cur au
tem iussi sunt agnū paschaleȝ comedere
in egressu de egypto tenes accincti bacu-
los. tenentes in manibus assum igit nō
coctū aqua z cum lactucis agrestibus. et
uerū. non confractis ossibus. Una causa
fuit festinatio. z ꝯpellebātur exire de egy
pto sicut legitur. exodi. xi. et. xij. Et ꝑpter
hoc dictū ē eis. Exodi. xij. In vna domo N
comedetis ne offeratis de carnibus eius
foras. Nō eni poterat eis vacare mit
tere tunc xenia nec medullas et ossibus
extrahere. Secunda causa fuit vt eis
in ꝑmeretur memoria amaritudinis ꝑ la
ctucas agrestes. z tribulationis ꝑ ignem
quā passi erant in egypto. et ꝑpt' hoc gra
ciores essent liberatori deo. Similit' q;
ꝑcepti sunt comedere asima. tūc causa fu
it festinatio quā diximus. Sicut legi-
tur exodi. xij. Urgebātq; egypcij populuȝ
exire de terra velociter. In hoc autē
q; agnum in ipsa egypto immolare iussi
sunt et sanguinem eius linire super limi-
naria domorum suaruȝ et vtrunq; postē
a parte ab ydolatria egyptiorū iussi sunt
recedere. et contrarium cultum suscipere
Egypcij enim arietem colebant. et ꝑpter
hoc comestionem arietis aut agni morti
feram sibi putabant. sanguinemq; eius-
dem pestiferum. Admiranda igitur pru-
dencia in his liberati sunt filij israel. et
ritui diuino quodāmodo iniciati. vt simł
z a seruitute egipcia eriperentur. z a ser
uitute nephande ydolatrie liberarent sa

lactiferāqꝫ experirent̄ comestionē agni. ⁊
eiusdem sanguinē a morte protegentem
Simulē causā habet et id mandatū ꝙ le
git̄ .exo.xxiii. Non coques edū in lacte
matris tue. In natura enī sua nihil ha-
bet immūdicie edus neqꝫ lac caprinum.
Nihil etiā habet malicie hoc est nocumē
ti cōtra sanitatē corporalē. Preterea vtrū
qꝫ licitū erat eis cōmedere vł bibere q̄
de causa igit̄ coniunctio ambor̄ eiusdē
ꝓhibita esset Edus enī et lac mundus
cibꝰ et licitus est secundū legē. Preterea
nō est adeo lautꝰ aut delicatꝰ huiꝰmōi
cibus. ut ꝓpter hoc merito ꝓhibendus
O esset Ampliꝰ quare ꝓhibuit hoc po
tiꝰ de edo quā de agno et vitulo. Ex his
ergo omnibꝰ consequēs est aliquā cōsue-
tudinē ydolatrar̄ voluisse deū ꝑ hoc re-
mouere: vt dei populus dissimił essꝫ ydo
latris. nō solū ritu sed viuēdi ac vescendi
cōsuetudine. Huiꝰ aūt signū validū est.
ꝙ ista ꝓhibitio repetit̄. Deutronō. xiiii. et
Exodi. xxxiiii. vt fortius ei inꝓmeretur. Ex
hoc enī apparet vehemēter deo displice-
re contrariū ipsius Cū ergo in eo non
inueniat̄ causa ꝓhibitiōis sue. necesse ē
vt ꝓpter aliud ꝓhibitū sit qđ deo nō me
diocriter displicebat. Et ꝓpt̄ hoc nō po-
test esse nisi ydolatria vł aliquomō ducēs
ad illā. De huiꝰ ē illud mādatū quod
P legit̄ Deutro. xxii. Si ambulās ꝑ viā
in arbore vł terra nidū auis inveneris ⁊
matrē pullis vł ouis desup incubantem.
ne tenebis eā cū filijs. sed abire patieris
captos tenens filios. vt bene sit tibi ⁊ lō-
go tpe viuas. quo qui dē ridiculose et ꝓue-
riliter dixit. ꝓceptū esse causa pietatł. ne
mater filios ꝑdens ⁊ ociosa simul nimis
affligeretur quasi dupliā contritiōe ꝯtri-
ta. In quo etiā credit ipse deū insinuare fi-
lijs israel q̄ꝫ misericordes deberēt esse in
homines quantūqꝫ parcere ab afflictiōe
eor̄. quādo i auibꝰ sic parcere eos voluit
ab afflictiōe. ꝓpter hoc dicimus ꝙ id bo
nū nō ē tantū. nec vllo mō deo adeo pla
citū. vt tāta mercede ab eodē remuneret̄
q̄nta legis obseruātia vniuersa. Quis
enī audiat ⁊ risum cōtineat de dimissiōe
vnius auicule tantā mercedem ꝓmittere
q̄ntā ꝑ vniuersor̄ mandatorū suorꝫ ob
seruatione. Ampliꝰ magis parcēdū
erit filijs. si pietas ibi locum haberet.
Q Cū filij vero nec sibi nec alijs possent
cōsulere et matre adhuc indigerent ipsa
vero nō indigeret eis. Maiori ergo cru-
delitate detinētur et occiduntur filij in ca
su isto q̄ꝫ mater. Ne dubites igitur vł
aliquā ydolatriā vel aliquid ydolatrie si-
mile sapientissimū deū ꝑ hoc mandatū
voluisse dāpnare. Sicut enī malefici ex-
plorabāt coitus seu cōmixtiones quorū-
dā animaliū. vt illa hora interficerēt ea.
et de corporibus eorū vł puluere darēt eis.
quos vellent ardore sue libidinis inflam
mare. credētes corpa eorū vel puluerē si
illa hora occiderentur hanc virtutē habe
re. Sic et de matre. ouis incubante vł pul
lis si ea hora caperet̄. fecunditatem et for
tunam in nutriendis filijs posse prestare
Et hoc scimus ex multis similibꝰ q̄ legi
mus in libris maleficior̄. Voluit ergo
hoc remouere misericors deus a cordibꝰ
eorum ne aliunde veniens fecunditatē
quererent vel sperarent q̄ꝫ ab ipso. ⁊ ꝓpt̄
hoc dixit. vt longo viuas tpe. Amp.
Obseruatores auguriorꝫ fausti et fortu- R
natā reputabant inuentionē nidor̄ cum
matre ⁊ filijs. vel cū matre ⁊ ouis ⁊ ideo
dogmatizabant nō esse offendendā ma-
trē neqꝫ filios. nec separādos eos abin-
uicem. Quicquid enī contra nidū sic
inuentum facerent. contra fortunā facien
tis fieri credebant. Sed nidū cū omi-
bus in eo sic inuentis seruan ꝑcipiebant
tanq̄ꝫ bone fortune causam quandā.
Unde ⁊ q̄ꝫdiu seruabant nidū huius
modi cum omibus inuentis in eo illesū
causa diu eis bene esse ⁊ viuere. Si vero
dissiparent aut aliquid de inuentis ledo-
rent dissipari domos suas. Et ꝙ ma-
tri vel filijs vel ouis male facerēt. hoc vel
filior̄ eorū esse passuros ꝓ certo sciebant.
quēadmodū adhuc est opinio multorꝫ
insipientiū. ⁊ a vetularū cordibus auelli
non potest. faustā esse inuentionē acus vł
oboli ⁊ magis fortunatam esse q̄ꝫ magni
ponderis argenti vel auri. et ideo custo-
diēda esse artissime tanq̄ꝫ fortune felicis
⁊ bonorum euentuum causas ⁊ pignora
certissima. alioquin in perditione eorum
perduntur ista bona. Voluit ergo mi-
sericors deus hanc ridiculosam vanitatē
opinionemqꝫ mēdacē delere de cordibꝰ
eorū et bonū quod sperabāt et conserua- S
tione matris vel pullor̄ vel ouor̄ ⁊ cap-
tiuitione posuit in contrario. videlicet
in dimissione matris et captione et [illegible]
tione filior̄. Non ergo ꝓpter [illegible]

rem quam haberet in se dimissio anicule
captioq; z detentio filiorū. tam magnifi-
cā mercedē pmisit dn̄s sed ꝑpter deserti
onem vanissime supstitionis et elongati
onem ab ydolatria atq; susceptionē vere
credulitatis z bone spei firmationem.

De isto genere videtur et id quod le-
gitur in Deutro. xxv. Non ligabis os bo
uis triturantis. licz enī videri possit dictū
esse z contra auaricā iudeorū qui eo vs-
q; parcebant frugibus: vt nec boues tri-
turantes inde comedere pmitterent. z ne
hanc auaricā iniurdemiatoresvuarum
extenderent. non pmittentes eos similit̄
de vuis comedere vl' de musto bibere q
erat innate eis auaricie intolleranda cru
delitas. Tamen ꝯsuetudo eorum qui bo
ues cousq; abhominabātur vt de frugi-
bus suis eos nō sinerent comedere ī mā
dato isto percussa ē z ostensa equitas. qua
X iustissimū ē vt qui pticipat in labore. par-
ticipet in comestione. De isto genere
sunt ꝓhibitiones ille q̄ leguntur Leuitici.
xix. De sūmis sacerdotibus vt nō radant
caput. neq; barbam. neq; in carnib⁹ suis
facient incisuras istas enim rasiones fa
ciebant sacerdotes ydolorum. capillosq;
z pilos suos in sacrificiis offerebant. in-
cisurasq; in carnib⁹ suis ꝑpter extrahē-
dum sanguinē quem ydolis offerrent et
ꝑpt' aliqua alia que nos hic subiicem⁹.
Uoluit ergo deus sacerdotes dissimiles
esse sacerdotibus ydolor̄ Et de hmō i
est id qd̄ legit̄ Leuit'. xix. Cum plan-
taueritis ligna pomifera auferetis ꝑpu-
cia eorum id est pmā gemmina que vo-
cantur ꝑpucia quia inmūda ea haberi vo
luit. contra errorem idolatrarū qui ea tā
q̄ pmicias ydolis offerebant in parte et
in parte in domibus ydolorum comede
bant et istud obseruabant p tres annos
continuos a plantatione. Nec erat fa-
cta veneratio ydolorū in hoc. Eo enī
[illegible] q pmicias eis hmōi fructuū offere-
[illegible] eos pncipes suos esse hac dn̄os cō
[illegible] pmiciis enim honorari cōsueue
C [illegible] pncipes z domini sicut et adhuc vi-
[illegible] q pmitiuis fructibus honorantur.
[illegible] pma etiam membra. id est capita
[illegible] que venatione capiuntur eisdē
[illegible] consueuerunt. Erat etiam error
[illegible] similiter et adhuc est multorum
[illegible] fructus faustos esse et fortuna
[illegible] omnia pmitiua. De pri-
mis autem fructibus genyo id ē deo na
ture sacrificabatur. Et ꝑpter hec dixit
deus. poma que germinant hmōi ligna
scilicet inmūda erunt. vobis trib⁹ annis.
subaudi pucientes ea. nihil fauste virtu
tis. nihil fortune in eis credentes. Quod
autem sequitur Quarto anno omēs fru X
ctus sanctificabantur Hoc est mūdi erūt
z vestris vsibus apti. Credebant aūt
ydolatre quia nisi certi et gemo z aliis q
busdam demonijs de primor̄ triū anno
rum fructibus iuxta dictam supstitionez
offerrēt. arbores ille vel ex toto arescerēt
vel steriles efficerentur. Reliquie aūt
hmōi supstitionis apud nonnullos insi-
pientes adhuc extant. qui prime generati
onis porcellos aut canes. aut omnino ꝓ
iiciunt aut occidunt aut vnū illoruz qua
si offerētes illos genyo quod dixim⁹ apō
nos. aut ideo fit q mater in huiusmodi
animalibus nutrire nō sufficit primos fe
tus et quia credunt non posse viuere. de
canibus ho quia credūtur futuri rabidi
siue rabiosi. Iuxta hoc que diximus in
tellige causas et vtilitates preceptionum
et prohibitionum similium.

Post hoc ꝓsequamur immundici
as legales et dicemus. quia im-
mundicias legales intelligimus
quas lex immūdicias reputabat et nomi
nabat Harū prima erat corporalis.
sicut stercoris et fimi et ab hac voluit de⁹
vt se obseruaret popul⁹ hebreor̄ ita etiā
vt egestiones z purgationes ventris vn⁹- A
quisq; baculo fodiēs abscōderet. et hec 14
plurib⁹ de causis. Primū ꝑpt' dei hono
rem sicut legit̄. deutro. xxiii. dn̄s de⁹ tu-
us ambulat in medio castror̄ Secundo
ꝑpter puocationē et exemplū aliarū gen
tiū vt videntes populū israel declinare i
mundicias et mūdiciā sectari puocarent
ad ritus z ꝯsuetudines eor̄ Tercio vt
honor etiaz esset castris eorum vt ipsi ex
hiis ipsis castris suis aliqd turpe facere ver-
ent Quarto salubritas contra corrupti
onem fetoris Quinto necessitas per
quā opportebat eos diu esse in loco vno
quod vtiq; facere non possit tanta popu
li multitudo. nisi eis ab egestorū fetore
caueretur. Hac etiaz de causa carnes B
in deserto non comedebant. qa fetor tot
et tantorū cadauerū. tantēq; carnificine
eos frequētius debito castra mutare cō-
pelleret. Secunda immūdicia erat velut

quedam irregularitas respectu taberna-
culi. q̄ scz ꝓhibebat̃ quis i trare taberna
culū. nisi purificar⁹ Et hoc erat immū-
dicia q̄ inmundi dicebant̃ qui tetigisset
mortuū vl' mortui sepulchꝝ vl' quodcūqꝫ
de illis q̄ lex tangi ꝓhibebat. et quod est
mirabili⁹. q: ipi qui tangebāt ea quibus
alij mundabant et ipsi qui alios munda
bant etiam mundando. inmundi fiebāt.
Et hoc est ꝙ legit̃ Numero. xix. Omnis
qui tetigerit aquas expiatōis in mūdus
erit vsqꝫ ad vesperā. Et intelligit̃. hoc qui
tetigerit p se siue aspgēdo alios nisi q asp
sus inde fuerit. Tercia inmundicia ꝛ
sola vere inmūdicia. inmūdicia ē peccati
et culpe. Inmūdicia v̉o animaliū inmū-
dicia erit irregularitatꝭ corpalis et irregu
laritatis quidē. q: nō admittebāt̃ ad sa-
crificiū vel esum. Quatuor igit̃ idica
C ta sunt inmūda in viris ꝛ mulierib⁹. vicꝫ
mulier mēstruata. leprosus: seminflu⁹. no
cturna illusione pollut⁹. ꝛ isti quatuor in
mūdi erāt p se et in se. Quintū qui te
tigisset inmundū. Preter hec aūt vasa q̄-
dam ex alia causa.

ncipiam igit̃ ab ipis hominib⁹
i postmodū dicturi de alijs. Et p̄-
mū de muliere mēstruate. Hec
igr̃ imūda reputata ē scdꝫ quosdā ex ꝯsue
D tudie ꝛ lege gētꝫ zabioꝝ q̄ adō eas execra
bat̃ tpe menstruoꝝ. vt nō nisi igne purga
ri posse eas crederet. Et ꝓpter hoc cōbu-
rebant̃ vestimēta eoꝝ ꝛ omne qđ tetigis
set tpe menstruali. Quia vero rit⁹ iste
ita inoleuerat in egypto. et in terra ꝓmis
sionis nō potuit auerti ab eo ex toto po-
pulus iudeorū. Et idō legislator fecit sup
hoc ꝙ in gēte tam dure ceruicis fieri po-
tuit mutans ritū simul et mitigās. que ra
dicitus extirpare nequiuit. Judicauit igr̃
eas inmūdas. qđ quidē fieri necesse erat
ꝓpter inueteratā consuetudinē. Sed cuꝫ
ablutione aque mundari eas ꝛ ea q̄ teti-
gissent istituit. In quo multū detraxit ve
teri consuetudini. Nō est autē dubitādū
quin ydolatrie qua luna colebat̃ p istaꝫ
inmundiciā multū detractū sit cuꝫ fluxus
E menstruoꝝ lune cursui deputaret. Et
ita hanc inmundiciā referrent in lunā. Et
ꝓpter hoc addiscerent eam nō esse colē-
dam. cuius ope pollutio esset ꝛ inmūdi-
cia. Potuit aūt esse vt mulieres mēstrua
te ceteris mulierib⁹ audacius se lune ce-
rimonijs immiscerēt. reputātes se eo ipo
sacris hmōi digniores ꝙ in ipis luna cō
tpe manifesti⁹ operetur. Potuit etiā esse
et hic credimus ex eis q̄ de ydolatria legi
mus ꝙ mulier menstruata aliquando ei
immolata sit. ꝛ quia sanguis menstruus
crebro in eius sacrificijs offerret. Colli
eciā a mulierib⁹ multa auiditate solebat
luna. Sicut legitur Hieremie. vij. Mulie
res aspgunt adipē vt faciant placētas re
ginā celi credebat lunā. Hec igit̃ ē vna
causa ꝓpter quā eas inmūdas iudicauit F
lex. Secūda causa fuit vt abstinerent
viri a cōmixtione earū in diebus illis. tū
ꝓpter feni ne corrūperetur ꝛ occasionaret̃
venenositate sanguinis illi⁹. ꝛ ne ex fedi-
tate ea fierēt abhominabiles viris. Ter-
cia causa fuit ipe mēstru⁹ sanguis d' quo
multa monstrifica faciebant malefici.
Quarta honor ꝛ reuerencia taberna-
culi in quo posset mulieribus fluxus con
tingere. si ad id. eo tempe admitterentur
qua inquinatione nulla abhominabili-
or fieri poterat tabernaculo. Quinta
honor sanguinis quē in mentē sempr in
gerere volebat dn̄s filijs israel in detesta
tione ydolatrie. Sexta causa contagiū ꝛ
corruptela menstrui sanguinis qui tante
infectionis est vt etiā in speculo in quo tē
pore illo mulier faciem inspexerit. feculē-
cie sue manifestū indiciū inprimat. Ma
nifestū igitur est. quia ꝛ saluti animarꝫ.
ꝛ saluti corpoꝝ et saluti partuū seu fetuū
ꝛ ipi sacramento matrimonij consultū ē
p legem. quia menstruate inmunde sunt
vsqꝫ in tempus purgationis sue. Tangē-
tes autē menstruata et tacta ab ea ꝓpter
easdē causas inmunda iudicata sunt sed
a remotiori. Leprosus v̉o iudicatus
est inmūdus. ꝛ ꝓpter feculenciam morbi G
etiā ꝓpter eius contagiū. et ꝓpter hono
rē castroꝝ atqꝫ tabernaculi in quo potis-
simū intelligimus honorē dei. Semi
fluus v̉o ꝓpter ipam spurciciā fluxus ꝛ ꝓ
pter abhominationē ydolatrie venerie i
qua semen ipm hūane generationis mi
scebātur sacrificijs. et ꝓpter honorem ca
strorū et etiā tabernaculi vt diximus. Hor
ruit etiā lex ꝛ horreri voluit fluxuꝫ huma
ni seminis alibi q̄ȝ in ope humane gene-
rationis. Et hoc ꝓpter execrationes ydo
latrie ꝛ sodomiticas abhominationes.
quas omnino abolere et studiosissime ex
tirpare intendit. voluit ꝛ honorem hūc
in tabernaculo ꝛ castris ꝓpter quod in

nisi lotos aqua etiam sacerdotes intrare tabernaculū debebant ꝓpter hoc etiam membrorum deformitas et maculositas prohibita est a sacerdotibus. Leuiti.xxj. Si membris deformes aut maculati aut mutilati admitterentur ad ministerium tabernaculi. et hoc vilipēderetur etiā tabernaculū et ministeriū ipius. et in hoc dei honor minueretur. Inmūdicie vero irregularitatis mereq; requirebāt purificationē multipliciter erat ad hanc ꝑtinet inmundicia vasorū sicut vas fictile in quo aliqd ex octo nominatis reptilibus cecidisset aut ꝙ aliquid de mortuis eorū tetigisset. et ꝓpter hoc frangendū sicut legitur. leuiti.xj Eodēmodo et clibani et fontes cisterne. et omnis aquarū cōgregatio sicut legitur ibidē In quo nō aliud intelligi recte potest nisi ꝓhibitio appropinquatiōis ad ydolatriaz. ideo enim ꝓhibiti sunt filij israel tangere huius animalia vel morticina eorū ꝓhibiti sunt necessario immolare. ea vel cōmedere de immolatis . In hoc etiā ꝙ inmunda iudicata sunt in mundicia que ꝓhibebat accessum ad dei tabernaculū etiā tangentibus ea precisā ē etiā
D eisdē omnis species emundationis et appropinquationis ad deū ꝑ illa. et ꝙ plus ē ostensa sunt causa diuine offensiōis et indignationis. nō quidem ꝓpter se sed ꝓpter ydolatriā q̄ de eis fiebat. Iuxta hūc modū immundū erat vas quod non habebat opculū nec ligaturā. sicut legitur Numero.xix. quia vasa huiusmodi habere consueuerāt ydolatre. et etiā causa honestatis et mūdicie corporalis. Quoniā facilius custoditur munda que habēt opculū. et honestius tenētur atq; cōtrectantur que ligaturaz habent de se. vtpote ansula vel annulū. Poterat etiam esse vt alienas ligaturas adhiberēt ydolatre vasis suis non sine aliqua cōtaminatione ydolatrie. et vasa volebant carere operculis vt aliquibus seruicijs ydolatrie magis ꝓpria essent. et vt ipsa reptilia ydolis immolāda in ea irrepent. sicut mures mustele atq; lacerte et in eis inuenirētur. Sic enī inuenta magna accepta credebant esse dijs vt
J prodecta ab eis. Restant autez adhuc reliquie ydolatrie istius. Credūt enī nōnulli insipientes queda numina nocturna frequētare domos et vasa q̄ discooperta vel opta inuenuit. postq; inde comederint vl biberint denuo replere.

Si autē coopta vel clausa siue obstructa ea inuenerīt. inde offendi et ex hoc imminere infortuniū domui. Et hmōi causaz dicemus in tractatu de ydolatria.

Mortuos aūt generaliter tam viros q̄z mulieres immūdos esse voluit lex. vt elongaret populū israel. et a ritu quez habebant fundādi ydolatrie. et ab operibus maleficiis ac nigromantiqs quorū multa
legimus Et propter hoc qui tangeret mortuū inmūdus esset. Sic legitur Nūero.xix. Sacerdotes autē summi ꝓhibiti sunt ingredi ad mortuos p̄terq; ad septem sicut legitur Leuitici.xxj. Ad eos aūt ingredi ꝑmissi sunt ne in humana nimisq; dura videretur lex. Merito autem queritur. quare ipi qui combusserant vitulā ruffam. vel cineres eius portauerant. vel qui alios aqua expiationis asperserat atq; mundauerat immundi reputarentur. Cum ex cineribus vitule illius et aquis viuis. aqua expiationis conficeretur. q̄ omnes huiusmodi immundicie expiabātur. Mirabile enim valde videtur. qualiter ex aqua purificante et tātis emendationis p̄sidijs immūdicia cōtraheretur. Amplius. Quicunq; alios aspgebat immundus efficiebatur. Oportebat igitur vt aspergeretur ab alio. Sed iterū aspersor ille efficeretur immundus. Quare indigērt necessario alio aspersore. Et ita erit circulatio ridiculosa nō habēs finem. aut ibitur in infinitum secundū rectū et ita non sufficiet numerus hominū aspersiō ibus faciendis. Et erunt aspersiones inutiles In quo videntur dicenda et forte ampliora. R

Primū quod voluit deus semp et merito reuerenciā et honorem ac timorem exhiberi sanctuario suo et sāctificatis in ipo et ꝓpter hoc vnū quēq; qui tangeret aliquid ex sacris quibusdam indignū se reputare hmōi attactu et immundū esse cōparatione ipsorū. et timere ne irreuerēter etiam tetigisset. Et peccato irreuerencie se reputare pollutum. Et hoc fm hunc intellectum. erat immundum fieri ex cōtactu mundoꝝ atq; sanctorū. quēadmodū legitur leuit. vij. ꝙ anima polluta comedēs de carnibus hostie pacificoꝝ ex hoc efficiebatur adeo immunda. vt etiā morti adiudicetur ibidē. Sed si hoc esset verum sacerdotes semper immundi fierent. contrectādo sacrificia et quelibet sancta. Ido verisimilius est atq; verius vt totū istud

L statutũ sit in horrorem peccati. ꝓpter qḋ huiusmodi sacrificiũ offerebat. Adeo ergo voluit deus populũ suum exhorre re peccatũ istud. adeoqз fedans et macu lans auctores suos id repugnare. vt non solum hostia que ꝓ illo offerebatur. ⁊ il lud significabat inmunda reputaretur et polluens contingentes. sed etiam ipse re liquie vt cineres. ⁊ quicquid haberet ali quid eorũ admixtũ. vt aqua lustrationis quam diximus. Si ergo peccatum il lud fuit peccati adorationis in tali. sicut nonnulli opinant. siue peccatũ toci⁹ po puli. Merito adeo horrendum et inmun dum iudicauit domin⁹. vt qui de hostia eius vel ostie cineribus quidq̃ȝ tangeret cui cineres illi commixti erant immundus esset non immundicia culpe vel peccati. neqз immundicia corporali. sed immun dicia irregularitatis quam diximus. que peccatũ nullatenus esset. sed peccati hor rorem ⁊ abhominationem ducens alio quin peccatũ esset eam immolare. ⁊ cine res eius colligere. ⁊ alios aqua expiatio onis aspgere seu mundare. Insinuat ⁊ in hoc nõ aliter iuxta litterã. eos qui sa crificia offerunt. sacraqз contractãt ⁊ alijs ministrant aliosqз purificant. Purificari per alios indigere. ⁊ mundatione quam alijs impendũt ministerio contẽtos esse: non debere. Ymmo ab alijs recipe opor

M tere. In eodem ṽo capitulo hoc ẽ Nu mero. xix. legitur expresse. mortuuȝ eiusqз tabernaculi. totamqз supellectilẽ immun dã esse. et omnes qui ingrediũtur taber naculum illud. Et hoc ꝓpter causas quas diximus. et ꝓpter alias de quibus aliquas suo loco dicemus. Iste autẽ immũdicie quas irregularitatis dixim⁹ aqua expiationis tollebãtur.

Post hec ꝓsequimur immundici as animaliũ vbi istud primũ sciẽ dũ. qȝ q̃dam animaliũ immũda erãt mũdicia corpali ⁊ imũdicia repudia

N tionis quã dixim⁹ ⁊ irregularitatis. Quedã vero sola immundicia irregularitatis. et hec immundicia est qua ꝓhibita erant a dei sacrificio et ab esu humano. Nec no uimus vllum de animalibus qḋ immun dũ reputatũ sit ꝓpter solam immũdiciaȝ corporalem. Porcus enĩȝ de quo minus videri posset non solum immundiciã ha bet corporalẽ. sed etiam immundiciã illã legalẽ. Adhuc enĩ pagani porcos immo lant. federaqз sua et pacta sacrifitio por corũ firmant. Non aliter rata extimantes neqз immolabiliter obseruandã nisi ipsi qui paciscũtur aut federantur p inter mediũ porci huius sacrificij transierint.

Et vt ex paucis alia intelligas si salu britati corporũ populi sui per hanc discre tionẽ animaliũ intẽdere noluisset. anima lia non munda vł immũda. sed salubria vel noxia nominasset. licet verum sit qȝ in animalibus gressibilibus et piscibus atqз volatilib⁹ eis pene saniora atqз salubri ora elegit. mortifera multa atqз venena ta ab eis prohibuit. Ad aliud igitur intẽ debat dei ꝓuidencia licet hec non preter

O miserit. In hoc ergo qȝ in quadrupe dibus duo signa mundicie simul coniun xit. videlicet ruminationẽ et vngule diui sionem. generali regula de hui⁹ populũ instruxit. vbi ṽo alterũ deest immundiciã iudicauit. vt camelo ⁊ cyrogrillo. Tu autẽ scito quia camelũ sacrificabant ydolatre et malefici. et hoc ipsum legimus nos in li bro de anulis. vii. planetarũ. ⁊ ꝓpter hoc etiam de cirogrillo idem licȝ opinari. nec miruȝ si pauca munda animalia inuenit dominus que ydolatria abhominabilia non fecisset. cum apud egypcios sexcenta et sexagintasex genera sacrifitiorũ habe ret ydolatria egypciorum sicut dicit miglo dorus. Postmodũ ṽo miseratiõe de orũ redacta esse ad. xxv. precipua. Immo lationem ṽo lacerte nos ipsi legimus ali bi. similiter ⁊ talparũ et vespertilionum.

P Ad eam quoqз legim⁹ deuenisse demen ciam ydolatras vt et vespertiliones ado rarent sicut Ysaias testatur in secũdo no stris temporib⁹ ꝓh dolor bufones ado rari ab insanissimis quibusdã audiuimus.

Q Ex his igitur patenter intellige. ⁊ mi rare dei sapienciam que omnia alia que sibi vsurpauerat ydolatria abhominabi lia voluit esse populo suo. vt vel ea nõ co mederent. vel nec etiã contingerent vt per hoc longe fierent ab ydolatria. ⁊ cõsuetu dine gentiũ quas deus abhominabat. sicut ⁊ nunc ex necessitate statuendũ esset in regionibus vbi adorari dicitur cattus ne ibi inueniretur. ⁊ apud quẽ inueniret grauiter puniretur. Eodẽ modo ⁊ in regi onibus in quib⁹ bufo dicit adorari. si qs bufonem inueniens nõ statim occideret si posset graui animaduersione feriretur.

Q: autem quoddam genus locuste

rum eis ad esum concessit. etiā in memo-
ria amalech qđ eis ad debellādū egyptios
celiꝰ p locustas datū est factū videri pōt
Nunc autē attendemus ad loquē-
m dum de sacrificiis. Ubi pmū scire
debes. qꝛ sacrificia significabant
ipsa peccata. p quibus offerebantur. ꝛ p
pter hoc etiam peccata vocabantur. sicut
legitur Osee. iiii. Peccata populi mei co
medent. Et ad Roma. viii. De pecca-
R to dampnauit peccatū. Et. ii. ad Corinth.
v. Eum qui non nouerat peccatū. p nob
fecit peccatū. pter hoc ergo quod fiebat
in sacrificiis fiebant merito sacrificiorum
in peccatis. Crematio ergo seu cōbu-
stio sacrificiorū et consumptio: atꝫ mors:
mortem ꝛ consumptionem significabat ꝛ
efficiebat etiā in peccatori. Qꝛ igitur
immolabat animalia vel cremabat facto
ꝛ etiā verbo sicut credimus dicebat sicut
moriuntur vel consumunt ista animalia
sic moriatur ꝛ cōsumant peccata pro qui
bus offero illa. Et ista intentio sacrifi
ciorū multū consona est litere legis. ꝛ si
cut supra diximus ipos offerentes signifi
cabant sacrificia. Et scdm hoc intētio
offerentiū erat. vl' esse debebat talis mor
tis seu terminationis quā patiuntur scili
cet animalia. suppliciū meruisse me cōfi
teor. et per hec sacrificia veniā mihi peto
Et iste intentiones valde congruūt sacri
S ficiis q̄ offerebantur p peccato ꝛ pro de-
licto. Debes autē scire. qꝫ in omni sa-
crificio precepit dominꝰ multa in concul
catione apponi sal. ꝛ vocauit illud sal fe
dens. sicut dicit Leuitici. ii. Quia in solis
dei sacrificiis ponebat. In sacrificiis do
ydolorū non. Vel vero apponi phibuit
in sacrificiis suis. eo qꝫ poneretur in sacri
ficiis ydolorꝫ. sicut legitur Leuiti. secūdo
Qꝛ autē de sacrificiis precepit. vt anima
lia offerenda essent absqꝫ macula corpo
ris. Intelligimus vt nullo membro care-
rent. nullū membrum viciatum haberēt.
et hoc propter honorem dei. sicut legitur
Malachie primo. Offer illud duci tuo. qꝫ
sanguinem hostiarum fundi semper ius-
sit. qꝫ comedi illum prohibuit. omnino
causa fuit potissime cōsuetudo ydolatrie
Sanguinem enim non solum animaliū
sed etiam filiorum et filiarum suarū im-
molabant demōibus sicut legitur in psal-
mo. Effuderunt sanguinem innocen
tem. sanguinem filiorum et filiarum sua-
rum quas sacrificauerunt sculptilibꝰ cha
naan. Et erat opinio ydolatrarum de T
os suos amare sanguinem. quoniam vti
qꝫ non alia de causa diligebant nisi qa
in hoc maior subiectio difficiliorqꝫ seruy
tus eis impēdebatur. ꝛ etiam honor ma
ior. Ipa em̄ oblatione sanguinis qui nu-
trimentum vite est. ꝛ sustentatio corporis
auctores et conseruatores vite sue cōfite-
bantur et recognoscebant. Quēadmo
dum autē dyabolus nō fuit pmissus tem
ptare primos parentes nisi p serpentem.
vt eoipso qꝫ per serpentem loquebat. su
specta et horrenda esset eius locutio. ꝛ p
pter hoc magis ab ea sibi cauerent. sic et
sanguinē exigere permissus est. vt eoipso
suspecta ꝛ horrenda redderetur seruitus
ydolatrie. et eoipso amplius fugeret quo
nutrimentum vite et sustentatio immolā
tiū in ea petebatur ꝛ ipi dii eoipso efficerē U
tur odibiles. quo sanguinem adoratorū
et cultorum suorum sitire: et in mortēꝫ eo
rum aperte intendere videbantur. Adeo
autem placuit sanguis demonibꝰ aliquā
do ꝛ apud aliquos ydolatras: vt nec tan
gi etiam nec tangere illum auderent ydo
latre tanqꝫ partem diis consecratam: et
eis solis debitam: propter quod et circa
sanguinem vel ante ipsum comedebant
diis suis sanguinem relinquētes. opina
nabanturqꝫ ex hoc se placere diis suis.
Qꝛ autem vel circa sanguinem immolā
tium comedebant putantes ea hora etiā
deos suos ad ebibendum cōuenire san X
guinem huiusmodi. Et ita in conspe
ctu eorum de sacrificiis comedentes diis
sanguinem illum bibentibus communi-
one forti ac federe indissolubili constrin-
gerētur. Et hoc videtur potissima cau
sa: quare phibiti sunt comedere animal
captum a bestia vel suffocatum: videlicꝫ
ppter admixtionem sanguinis. cuꝫ suffo
catio modus quidā erat immolandi de-
monibꝰ: et ideo prohibuit comedi suffo-
cata. Qꝛ autēꝫ legitur qꝫ sanguis pro
anima est. intelligendum est quantū ad
ydolatriā. Qꝛ enim animas suas non po
terant dare ad comedendū vel bibendū
demonibus salua vita corporis dabant
uicarius post animas quasi vice aiaꝝ vi
delꝫ sāguinē. Uel sāguis p aia ē. hoc ē
sic aia in eis aialibꝰ scꝫ hic ē corruptibil' ꝛ Y
destructibilis: ꝛ cū ipo sanguine perit: ꝛ
ppt' hoc qui comedit vel bibit sanguinē

comedit vel bibit animã animal' illius p
cõsequẽs. Uoluit igit' sic deterrere eos a
comestione sanguinis. videlz ne comedẽ
tes aut bibentes sanguinẽ etiã simul cuz
illo animas animaliũ comedere vl' bibe
re viderẽtur. Uoluit etiã insinuare q̄ fal
si dii qui sanguinez comedere vel bibere
ydolatris videbãtur sanguinẽ habebant
p anima offerentis scz vel immolãtis. Et
hoc est dicere. Anima oĩs in sanguine
est. vel sanguis p anima ẽ. Sãguis vtiqz
immolaticius. p aĩa offerentis. z anima
eius in sanguine illo est quia in eo come
ditur z bibitur. spũaliter ab ipo dyabolo
Z cui immolatur. Nec dubitandũ est il
lam esse astuciã dyaboli vt p assuefactio-
nẽ immolãdi animalia. z sanguinẽ eorũz
offerendi vellet eos inducere ad immolã
dũ seipos z filios suos z filias. z ad offe
rendũ tam pp̃riũ sanguinẽ q̃z filiorum z
filiarũ suaruz. sicut z fecit vt eos plenius
possideret. vel in memoriã ptectionis si-
ue defensionis vl' potius vindicte. que p
missa est eis. Genes. ix. vbi dicitur. Carnẽ
cum sanguine nõ comedetis. Sanguinẽ
em̃ inquit animarũ vestrarũ requirã de
manu omniũ bestiaruz. Et iterum. Qui-
cunqz fuderit sanguinem humanum fun
detur sanguis illius. Et iuxta hoc possz in
telligi sanguis. p anima. id est p vita sub
hoc sensu. Sanguinẽ vestrũ requiraz. id
est vitam. Et qui fuderit sanguinẽ huma
nũ. id ẽ qui vitã humanã extinxerit. Fun
detur eius sanguis. hoc ẽ extinguetur vi-
A ta eius. Illud quoqz ptermittendum
15 nõ est q̄ puersor z imitationis simea dya
bolus etiã diuini cultus z honorificencie
gloriã quã primos patres exhibere vidit
deo altissimo. a deceptis hominibus sibi
suggessit impendi. Et hijs etiã nõ conten
tus ampliora requirere nõ expauit. ppt'
hoc suggessit nõnullis. vt nõ solũ anima
lia illi. sed etiã pp̃rios filios z filias imo
larent. Insanissimus enim ambitor
falsi honoris et glorie deo altissimo inui
dit. obedienciã z deuotionẽ abrahe qua
filiũ vnigenituz deo voluit immolare. q̃
ppter a multis eorum quos decipere po
tuit. nõ voluntatẽ tm̃ sed etiã immolatio-
nem impijssimã atqz sacrilegam reqsiuit
Adipem omniũ sacrificiorũ sibi reti-
nuit z sanctificauit deꝰ. Similiter renes
B atqz renũculos. Cũ autem adipis videlz
ppter quã retentus ẽ videtur esse duplex

Una quia ydolatre contrariũ faciebant.
sicut legitur Deutro. xxxij. De quorum vi
ctimis comedebant adipes et bibebant
vinum libaminiũ. Alia causa vt in dei sa
crificijs gule detraheretur. et in ipsis so-
brietas seruaretur. Tercia causa fuit ho-
nor dei. qui potiorũ ac pinguj oblatione
honorabatur. Minueret em̃ dei honor in
sacrificijs si pars eius deterior offerretur
Qꝰ autem pectusculũ z armũ dextrũ
in partem voluit cedere sacerdotuz. cau
sa fuit dissimulatio z elongatio ab ydola
tria. z forte ab ea parte diuinatõis que
adhuc spatulomancia nuncupatur. quã
maxime exercebãt in spatulis et extis ani
maliũ immolaticiorũ. Modi vero oc
cidendi animalia immolaticia. id est iu
gulatio. decollatio. colli intorsio iuxta lit
teram nullam aliam videtur habere cau
sam q̃z elõgationẽ ab ydolatria. quia vi
delicet alios modos habebant ydolatre
occidendi animalia immolata.
T quia iam incepimus assignare
c causas sacrificiorum. z expediui
mus nos iã de sacrificio agni pa
scalis. z dedimus causam litteralem ꝑ
z quare in ipo egressu de egypto iussi sũt
huiꝰ sacrificiũ offerre filij israel. vt dele-
dẽtes localiter ab egipcijs discederẽt etiã
ritu. ritumqz valde abbominabilẽ et odi
osum egipcijs suscipientes iugum simul-
qz dyabolice seruitutis abijcerent. Et
in ipo ritu nouo quem suscipiebant con
tra errorem z spem egyptiorũ vitam ac li
bertatẽ inuenirent. Egypcij vero in ab
hominatiõibꝰ ydolatrie sue perditionẽ
et mortem. et cum hijs omnibus verꝰ de
us ac solus appareret. qui contrariũ egy
ptie consuetudini ritum impabat. quiqz
contrario cultu et odioso falsis dijs z eo
rũ cultoribus suos liberabat. atqz saluas
bat dijs egypciorũ omnino contra eum z
cultores eiusdem nihil potentibus. z nec
sibi nec cultoribus suis ad esse vl' pdesse
valentibus. verus ac solus deus innote
sceret euidenter. Diximus etiam alia
que circa huiusmodi sacrificiũ dicenda
erant iuxta litteram. Relinquitur ergo vt
prosequamur alia sacrificia solempnia.
Inter que valde solempne erat sacri C
ficiũ. duorum hyrcorum quorũ alt' vocabat' dño
vel dñi. Alter vo emissarius z forte dice
batur. vt esset domino. vel vt esset emissa
rius. et super quem cadebat sors e[illegible]

dñi vel dño cōburebaf extra castra cū vi
tulo. ita vt nihil eo⁊ remaneret: icō bustū
nec pelles nec fimus. hircū vo emissari⁹.
statuebat summus sacerdos viuentē co-
ram dño. ⁊ cōfitens vniuersa peccata fi-
lio⁊ isrl. ⁊ vniuersa delicta imputabat ca
piti eius. qđ ē dicere: q: dicebat sacerdos
ad hyrcū. sup caput tuū sint oia pctā ista.
siue capiti tuo imputet ea de⁹ et nō filus
isrl. vel scriptura⁊ omniū peccato⁊ in vni
D uerso. id ē continentē omnia peccata. illa
in vniuerso imponebat vl' ligabat sup ca
put eius. Et sic emittebat eū in deser
tū p hominē paratū ad hoc. Credebant
q iuxta litterā ⁊ adhuc credūt filij israel:
quia hircus ille portabat omnia peccata
populi in desertū. Et sicut disparebat vel
deuoratus a bestijs. vl' forte factus silue-
stris ille. ita disparere ac dispire credebāt
peccata sua p hmōi ritū. Et quia por
E tabat omnia peccata populi hircus ille.
scđm opinionē eo⁊. immundus erat q tā
gebat illū ⁊ adducebat in desertū. Quō
inquiūt mūdus esset q portantē tātas im-
mundicias tetigisset. leuitici. xvj. Mirabi-
le sūt valde videf ⁊ etiā ridiculū q capi
ti hmōi hirci imputarenf oia peccata po
puli. cū innocentissim⁹ eēt ⁊ immunis ab
eis. quō etiā portaret peccata pplī cū illa
pps substācia mutare nō possint. Qđ si
dicerent qs q nō portabat peccata populi
sed pena p illis. ⁊ hoc sicr nō videf verū
q: liber ⁊ sanus mittebaf in desertū. Pre
terea qd faciebat hirc⁹ alter q offerebaf
in holocaustū sicr p peccatis tocius pplī
Si eñ oia peccata dimittebāf pplō p ho
locaustū hirci. Quid ergo portabat hirc⁹
emissarius. Si vo ps pcto⁊ dimittebaf
p holocaustū. Nō oia igif portabat hir
F cus emissari⁹. Questionē etiā habet
quare aaron p se et p domo sua iussus
ē offerre vitulū i holocaustū qui extra ca
stra cū hirco cōbureref. Et videf iuxta lit-
teram quia volebat deus eū esse sine metu
de peccato vituli cōflatilis quē ipe filijs
israel cōflauerat. In quo pplō israel ma-
teriam et occasionē ydolatre dederat vl' pro
pter hoc quod vitul⁹ multos hʒ labores
[illegible] officijs sacerdotalib⁹ sic arare tri
turare. vehicula trahere cornub⁹ ventila
re potuit. etiā eē q isugillatiōeʒ ydolatrie
qua in egypto bos colebaf quib⁹ ydola-
trie reliquias tenuisse videntur quedā de
genere iudeo⁊ qui boues non occidunt

Decuit igr doctorē legis et diuini cultus
ministrū veriq; dei sacerdotē. Pmū ex-
emplo sao supstitionē hui⁹ euacuare pro
prieq; purificatiois spōdere mādato dei
in eo q ydolatre sacrilegā contaminati-
onē reputabāt ponere. vt per hoc ad fi-
dē rectā et ritū deo acceptū ppls facili⁹ tra
heref ⁊ pēuntē ducem atq; doctorē suuʒ
B pontificem videlicet sequeref. De hir
co vero emissario quare in desertū emit-
teref. Hec cause nobis iuxta litterā videf
Prima q: demones in desertis habitare
videbātur. ⁊ adhuc a mltis credūf. volu
it deus pop'lo suo habitationē demonū
reddere horrendā ⁊ abbominabilē. Et p
pter hoc hircū immūdicias peccato⁊ portā
tē illuc emitti. Uoluit etiā loca habitatio
nis demonū loca esse immūdiciarū ⁊ pec
cato⁊ vt longe inde faceret filios isrl'. qsi
diceret hirco. Illuc vade illuc porta immū-
dicias peccato⁊ vbi pprius locus ē earuʒ.
Uoluit etiā i hoc eis ostēdere q pctōres
⁊ peccata ps demonū sunt. Iuxta illud. p
tes vulpiū erūt. Et illud. Funes ceciderūt
mihi in pclaris. Per hircū autē ideo fieri
C voluit. q: ⁊ fetidus ē in se. ⁊ de pilis ei⁹ ve
stimēta nō nisi pungētia. bestiolasq; im-
mūdas generātia ac nutrientia fieri pos-
sunt. Ex hys etiā funes fortissimi fiunt. in
quib⁹ facile erat intelligi fetorē ⁊ immūdi-
ciā. et' aculeos. funiculosq; ac vincula pec
catorū. Uel forsitan ppter hui⁹ q in spe
cie hirco⁊ seu caprarū in desertis demo
nes apparebant. vt ex hoc demōes ipos
qui in specie illa interdū apparebant homi
nibus immūdos esse ostenderet. Popu-
liūq; suū a colloquio ⁊ familiaritate ipso
rū abstraheret. Sciendū est autē hunc ri
tū ydolatrie valde fuisse contrariū et de-
monibus inimicū. qui nulliū animal sibi
offerri volebant absq; effusione sangui-
nis aut combustione aut aliqua lesione.
In hoc igitur ritu q pcepit emitti hircuʒ
integrū aliqntulū elongauit eos ab ydo
latria. Uoluit etiam in eodē ritu ostende
re non esse locū peccatis nisi desertuʒ. vt
ex hoc agnosceret populus israel. et non
esse admittenda peccata in castra populi
D dei. et ipa peccata causas esse quare ipa
loca populosa aut culta per iram dei de-
serta fierent. Q: autem extra castra et
cuʒ fimo et pellibus cōburebanf hirc⁹ et
vitul⁹ in horrorē ēt abbominationē factū
ē pctō⁊. Factū ē etiā cōtra ydolatriā qua

colebat ignis. In q̄ ꝓpter honorē ignis cremati sacrificia nō finebantur extra castra ne ipsū deū suū .i. est ignē tanquā in mundū a castris suis viderent abicere. Factū fuit etiā ꝓpter honorē dei ⁊ tabernaculi ne pelles et fimꝰ in eius sacrificiis altaris honorē ac reuerenciā minuerent ⁊ opinione hominū cultū dei vilificarēt Et ꝓpter hoc cōtaminata et īmunda reputaretur. Factū etiā ē ꝓpter hoc. vt q̄ntū odiret deus peccata que a castris suis eiça volebat. incendioq; ⁊ cōcrematione cōsumi p̄cipiebat euidēter appareret pplo
k suo. et in hoc ipm̄ eū imitari. eiq; placere studerent. Qꝫ aūt vel hircus portare peccata dicebat. vel q̄ in hirco cremari atq; cōsumi putabātur: signum ibi ꝓ veritate acceptū est. Quēadmodū aliquid d: scribi vł pingi. cū eiꝰ nomē scribitur aut pingitur. In cordibus em̄ hominū aut solūmodo poterāt vere portari et cremari et portari peccata. Sed quia sicut diximus hostie. signa ⁊ figura erant pctōꝝ. Ideo crematio ⁊ mors ⁊ eiectio siue fugatō hostiarū cremationem ⁊ mortē et diffugationem significabat peccatoꝝ ꝓpter quod hmōi hostias tangi ꝓhibuit dn̄s. ⁊ q tāgerent. īmundos esse decreuit. Patenter in hoc docens. q̄ longe esse eos vellet a peccans quoꝝ hostias que signa et figura ipoꝝ peccatorū erant eos tangere prohibebat .Si em̄ adeo horrēda erat figura peccatoꝝ. q̄nto fortius ipsa veritas eorū. In hoc ergo q̄ ꝓhibiti sunt a deo appropinquare signis peccatoꝝ ⁊ ea tangere euidēter multo fortius ꝓhibiti sunt appropinquare veritati eorū. Et eadem causa ē in ꝓhibitione tectus vitule ruffe ⁊ cinerū eius. Oratio vō que fundebatur sup hircū. hmōi fuisse videt. Sicut tu euceris et longe fis a populo isto. ita fiat de peccatis eoꝝ. vel sicut tu liber ⁊ sanus et inmunis et a morte et lesione euadis. vel emitteris. ita liber ⁊ inmunis fiat populus iste a peccatis. Eodē mō super
l vitulū. Sicut tu cremaris atq; cōsumeris. ita ɔsumātur peccata populi istiꝰ. Et hoc erat dicere. imputet sacerdos capiti capri emissarij peccata populi. vt sicut tu in figura et significatione super caput tuum portas peccata populi et exportas lōge seorsum ab illo. Ita faciat deus in veritate peccata seorsum longe a pplo suo. Et reuera fiebat ita. Non quidē ex veritate quā haberet alteruter hircorū sed oīpotētissima misericordia dei. Ne obliuiscaris autē quia deserta omnia volebat deus eis inmūda et abbominabilia reddere per hircū emissariū. vnde quia malefici et ydolatre deserta ꝓpt hoc maxime frequētabant vt audirent ibi respōsa demonum eisq; ibidem immolarent. Sicut et adhuc multi faciunt. Unde quidā magus in libro suo de magicis dicit se transisse causa philozophandi ad loca destituta omni habitatore: habitasseq; ibi cum inhabitantibus lucem sex lustris annoꝝ. ⁊ ab eisdem didicisse que in eodem libro scripsit. Tum etiā ꝓpter fannos et satiros qui in specie hircorum frequēter ibi hominibus illudebāt ⁊ adhuc illudere non cessant. Uoluit etiā insinuare deus in hirco emissario. vt quemadmodū hircus emissarius absq; custode relinquebatur in deserto expositus bestijs deserti ad deuorandū ꝓpter pecca-
ta que in figura portabat. Si populus grauatꝰ peccatis a deo custode ac defensore suo derelictꝰ: bestijs malorū regnorū seu principium inimicarū nationū q̄si quibusdā bestijs dirripiendus ac dilacerandus exponendus esset. Et in hoc prudēter eos ammonebat vt declinarent inmundicias peccatorū si deū habere vellent custodē ac defensorem. Iuxta illud Deutrono. xxxij. Dentes bestiarū immittam in eos. Et q̄ alter cremabatur. alter vō in desertū mittebatur insinuabat. quia peccatorū quedā fuganda erāt ⁊ lōge facienda a populo videlicet contagiosa. Maximeq; declinanda. quedā vō cōsumenda ⁊ conterenda vindicta. penitēcia sacrificio. vel melius intelligit de omnibus peccatis Oīa em̄ ei fugiēda sunt et fuganda .longeq; facienda. et nihilominus tribus modis quos diximus consumēda. Et in ista duplici hostia duo isti modi. videlicet declinatio peccatorū et consumptio eorū ostensi sunt. Hes tres hostias quas nominamus qui tangebant inmundi erant ꝓpter horrorem et abbominationē peccatorū. nec ad castra denuo admittebātur. nisi loti seu purificati. sicut legit in eodem Leuitico. xvi.
Aspsio vero illa septenaria q̄ de sanguine hirci ⁊ vituli faciebat pōtifex ad sanctuariū. emūdationē eiꝰ fieri significabat p̄ huiꝰ sacrificia ab vniuersitate populi q̄ n

vniuersitas in septenario itelligit vl' q̄ to
ta i septenario diez cōmittit. Fiebat autē
huiōi aspsio cōtra ritū ydolatrie q̄ sanguinē
immolatariū toti apponebat demōib⁹
ad bibendū z offerentib⁹ nisi ppē aliqs
scripturas aut figuras ide faciēdas refuta
ret. Hoc eī i multis ydolatris factū fuisse
certū habem⁹. Et si tota ydolatria egypti
oꝝ chananeoꝝ z chaldeoꝝ sic i libris eoꝝ
scripta ē aut nossem⁹ aut legerem⁹ i hus et
alijs que absurda vident de sacrificijs le
galibus vel penitus dubitaremus.
Sacrificiū vero vitule ruffe hāc vi
F def habuisse causā. Cū eñ sacrifi
ciū vituli approꝑasset iaꝫ dñs sa
cerdoti. videlicꝫ vt offerret illū ꝑ se ac do
mo sua. hirciū vo approꝑasset pplo. sicut
in diuim⁹ ex. xvi. cap. leui. Hic vitulā preci
pit offerri cōmuniter ꝑ peccato scꝫ adora
tionis vituli. vt qbusdā hebreoꝝ videt.
Quia aaron in illo peccato cōmuni
O cauit pplo et ppter hoc ꝑceptū ē vt ruffa
esset. colorē scꝫ habēs vituli adorati. vt
ipi aaron z toti pplo ꝑ substanciā suā z
colorē rememoratonē peccati illi⁹ ꝑ quo
offerēda erat faceret dolorem. quia et pu
dorē eiusdē peccati eisdē ingereret. vel ꝑ
pter hoc. q: cineres eius cū aquis viuis i
expiatione debebāt esse z sacerdotib⁹ et
toti populo. Et ppter hoc forsitan ruf
P fam eam voluit esse deus. q: sicut iste co
lor in genere illo animaliū inuenit cōmu
nior. Ita huiusmōi sacrificij expiatio am
plior. vel ideo ꝑ ipo pplo siue synagoga
vacca offerebat seu vitula. q: ipm popu
lū vaccā z vitulā vocare cōsueuerat dñs:
sicut apparet ex osee vbi d:. Sic vacca la
sciuiēs declinauit isrl'. Ubi alia trāslatio
habet. Quasi vacca ꝑcussa asylo siue ce
stro. Et iterum eiusdem. x. Effraim vitula
docta diligere triturā. Et in psalmo. Con
gregatio tauroꝝ in vaccis populorum.
Ad idē facit z id qđ legit Amos. iiii.
Audite verbū hoc vacce pingues q̄ estis
in monte samarie. Fortassis aūt ideo sic
vocabat eos dñs. q: vacce erāt iuxta litte
ram ydola q̄ colebāt sic legit osee. x. vaccas
bethauē coluerūt. vocat igr̄ eos vaccas dñs
irrisione. q: vaccas aureas colebāt. Juxta
illud. Siīles illis fiant q faciūt ea. z oēs
q cōfidūt in eis. Et videt istud improperiū
eis durasse ab eo tpe quo vitulū sub aa
Q ron adorauerūt vsq; ad nouissimū ꝑphe
tarū. Cū ista vitula ꝑcepit etiā de⁹ crema
ri lignū cedrinū. ysopū. coccūq; bis tinctū
id est sericū bis tinctum coccinei coloris.
Quid hus de causis fuisse preceptum
credimus. scilicet vt virtus sacrificij ostē
deretur. ꝑ lignū eñ cedri. qđ putredinem
non recipit. sed a se eum perpetuo repel
lit z odorem habet suauitatis. Per ysso
pum quod pectus purgat z bonum odo
rem spargit. per coccum bis tinctū qui co
lorem suum indebilem seruat. Ostende
batur q̄ sacrificiū istud cum sequela sua
conseruatiuū erat filiorum israel a putre
dine peccatorū et fetore atq; decoloratio
ne. Et ideo legitur in. xix. Numeroꝝ
de omnibus sacrificijs vt sint multitudi
ni filioꝝ isrl' in custodiā. Cōseruatiuū
etiam erat boni coloris spiritualis in eis R
id est exterioris decoris in conseruatiōe
sua quasi per hoc sacrificiū imputribiles
infendibiles īdistinguibiles a colore suo
bono seruarentur. Juxta quod legit Tre
noꝝ quarto. Quomodo obscuratuꝫ est
aurum. mutatus est color optimus. Se
cundum iosephum vero in cocco semper
intelligitur ignis. ergo iuxta ipm in cine
ribus quatuor elementa quodammodo
significata sūt. In cedro terra. quia ex ter
ra crescit et valde terrestris substāciē est:
ac solide. In ysopo. aqua quia ex pluuia
sola gigni et nutri nvidetur ysop⁹. ppē
quod in petris et petrosis crescat. In odo
re amborum aer. Maxime scđm eos qui
odorem non nisi vaporem esse credunt:
Uaporem dico resolutū a corpore odori
fero: vnde z aroma quasi aeroma dictū
dicit Ysidor⁹. In cocco vo ignis vt dictū
est. Comburuntur autem ista quatuor in S
rememorationem purgatiōis nouissime
inferioris mundi: que per ignem facien
dam ē in horrorem peccatorum. z quan
dam iporum pro parte purgationem q̄ ga
in ipis elementis et abusione eorum con
tracta sunt. Quia igitur hec purgatio
per ignē facienda est: ideo coccus in hac
purgatione et in purgatione leprosoruꝫ
apponitur. vel ob rememorationem: q̄
in igne deus moysi ꝑmum apparuit z q̄
in igne data ē lex. Quare ergo de qua
tuor elemētis sacrificium istud offerebat T
deo altissimo tanq̄ʒ auctori elementorū:
et quia auctori vel ppter hoc. vt quicqd
īmundicie et quocunq; quatuor elemen
torū contractū esset. per hoc sacrificium
expiari intelligeretur. Ideo etiā in cedro

terrã intelligi voluit. Quia cũ terra mř
sit omniũ planetarũ cedr⁹ videt eẽ p̃mo
genita filia eius. Est enĩ maxima planeta
rũ magnitudĩe ꝑpetuoqꜫ crescẽs. Et ideo
habũdanci⁹ nutrit ea terra inter ceteras
filias tanqꜫ p̃mogenitã. De ysopo autez
certũ ẽ qꜫ ex ea faciebãt aspsoria ⁊ aspsio
nes ⁊ expianões faciẽdas. sicut legitur in
V q̃rto leuit. in expiatiõe leprosi. Et ideo dr
in psalmo. Asperges me dñe ysopo ⁊c. vt
ex hoc intelligeret putredo simul ⁊ fetor
peccati dilui ⁊ abstergi. Puritasqꜫ ⁊ odo
ris suauitas aduenire. Forsitan ante ci
neres ligni cedrini sicut apd nos cineres
fabarũ aut vernicis fortioris virtuti erãt
ad emũdationẽ corpalem. Et ideo in
cineribus illis virtus sacrificij illi⁹ q̃ntuz
ad expiationẽ spũalem cõmendãtur. In
sacrificio vero qđ offerebatur ꝑ munda
tione leprosi adhibebãtur lignũ cedrinũ.
ysopusqꜫ ⁊ coccus bistinct⁹. et passer vi⁹
viuus. Nõ quidẽ vt ista cõburerẽtur.
sed vt ex eis fieret aspsoriũ. videlicet vt fi
lo coccineo ligaretur passer et ysopus et
alligarentur ligno cedrino. vt lignum ce
drinũ esset q̃si aspsoriũ manubrium. Yso
pus vero ⁊ passer essent id qđ de aspsorio
tingendũ erat in sanguine alterius pas
seris imolati ⁊ in aquis viuis. q̃ duo scili
cet sanguis ⁊ aque viue simul debebant
esse in vase fictili. Hys ergo aquis et
X sanguine hui⁹ aspgebatur septies lepro
sus mundand⁹ ab inmũdicia irregulari
tatis. Mundabatur aũt et interdũ ⁊ a
lepra ꝑ hec et alia q̃ in eodem capitulo le
guntur. Apparet autem euidenter ex hys
q̃ omnĩ⁹ quare tria ista adhibent in hu
iusmodi ritu. scz ꝑpter tres corruptiones
lepre. Quarũ p̃ma est putredinis. se
cũda fetoris. tercia decoloratiõis. In
hys ergo tribus q̃ adhibebant insinua
bant mũdari ab hys tribus corruptioni
bus. videlicet quia omis lepra contrahi
tur ab aliquo quatuor elementoꝝ. licz ꝑ
mediũ aliqđ quatuor humoꝝ. Cum
hys tribus tria elementa intelligũt vt di
ximus. In passere cõgrue intelligit aer.
Insinuabatur ergo circa litterã in hys q̃
tuor. qꜫ ex quocũqꜫ q̃tuor elemẽtoꝝ ꝯtra
cta esset lepra. ipe auctor elementoꝝ per
huiusmõi aspsionẽ ⁊ alia q̃ ad hoc adhi
bebantur mũdabat eam. ⁊ hoc cõhñ pla
citũ eius erat. Nõ enĩ oẽs leprosi mũda
bãt hoc ritu. ymmo pauci. Et erat notuz

miraculũ emũdationis lepre ꝑ ritũ hui⁹
in isrl'. Quod aũt passer alligat⁹ in aspso Y
rio viuus auolare in agrũ dimittebatur
Lepraz euolasse siue euanuisse significa
bat. vl' quia passer sociale animal ẽ in vo
latilibus ⁊ mũdũ scdm legẽ. Quoniã
auolans ab alligatiõe sua ⁊ aspsione hu
ius. reuertebatur ad cõsocios passeres
⁊ ad gregem a quo ꝑ captionem separa
tum fuerat. vt cuz eis postmodũ habita
ret. significabat leprosuz a castris et extra
castra tempore aliquanto detentũ. post
aspersionem huiusmodi et emundatõez
ad castra reuerti ⁊ inter sanos ac mũdos
ad inhabitandum admitti. Quod autez Z
sanguine et oleo immolaticijs. id est qui
offerebantur in emundatione leprosi p̃
ceptum est. vt extremum auricule dextre.
pollicesqꜫ manus dextre et pedis dextri
tingerentur. Inde videtur esse iuxta lite
ram quia ibi primum lepra dinoscitur et
sentitur hoc est in pollicib⁹ illis. ⁊ hoc in
sensibilitate eoruz: vt dicitur: ⁊ hoc iuxta
litteram dicamus: vt ergo in ipso capite
suo ex radice primum percussi et ideo ra
dicitus purgari per huiusmodi ritum co
gnosceretur. Ita preceptum est et fieri vt
idem esset ordo purgationis: qui erat et
infectionis. Forsitan autem et in ex
tremo auricule dextre signuz aliquod le
pre apparere consueuit. Quia pars illa
valde parum sensibilis est. Attende
autem: quia tres liquores huic ritui ad
hibebantur: videlicet aqua viua: hoc est
scaturiens ⁊ manans que maioris puri
tatis est quam stans seu mortua. Hec er
go adhibebatur in ablutionem. quia le
pra inmundicia est: et oleum infirmatio
nem quia lepra morbus est: ⁊ sanguis in
repropitiationem: quia interdum ꝑ pec
cato ex ira dei inferebatur plaga lepre. vl
quia maxime lepra est ex corruptione san
guinis. vt sanguinem mũdorum anima
lium: corruptio et infectio sanguinis pur
garetur. In sacrificio vero zelotipie
notum erat miraculum: videlicet de in A
flatione ventris ex putrefactione femoris B
mulieris corrupte sicut legitur Numero
ruz quinto. Hoc autem sacrificium non
erat nisi modicum farine ordeacee super
quã fundi oleum ex ponitibus prohibebat
dñs. Quod nec ꝑpter honorẽ dei fiebat
nec ex bona volũtate. s; solũmodo causa
detegẽdi occultũ adulteriũ. Uoluit

sacrificio reuelari occulta adulteria mu-
lierum vt adulterari metuerent. et ne mari-
ti suspectas vxores occiderent. Hoc autem ex
farina ordeacea sine oleo et thure offere-
batur. vt viris esset rubori sacrificium huius-
modi propter hoc quia deo non offerri ex de-
uotione ostendebatur per hoc ipsum quia nec
oleum nec thus habebat. Tum quia male
erat in se. ymmo omnium sacrificiorum vilissi-
mum ac pauperrimum. Noluit etiam sacerdoti-
bus in pte ista dare occasionem cupiditatis.
et hoc ne inuitaret homines ad huiusmodi sacrifi-
cium offerendum. quod non tam honorificencia dei
exigebat quam virorum malicia extorquebat.
B Sacrificium autem simile et confusse oleo illo.
causa fuisse videtur videlicet vt faceret filius
israel rememorationem manne quam pluerat
deus in deserto. et pauerat eos inde. xl. an-
nis. Habebat ei saporem panis oleati. Si-
cut legitur. Numerorum. xi. Ad hec enim inten-
debat lex vt forti impressione infigeret ma-
gnalia que per eis fecerat dominus.

Post hec loquimur de le-
pris vbi primum te scire oportet
quia lepre nomen non in-
tra propriam intentionem acci-
pitur hic. Lepra enim proprie
lepralis prurigo est. et quasi cancer vniuer-
salis ab intimis forsitibus set pes. et cor-
ruptionem in totum corpus diffundens.
C Quia autem multum ubusiue accipiat
lex nomen lepre. Appet ex ipso plano te-
xtus et sene. Primum enim lepram vocat sca-
biem. Deinde vocat lepram mundissimam
et hominem mundum in quo effloruerit
discurrens lepra in cute. et operuerit om-
nem carnem a capite vsque ad pedes. Non
possit autem esse mundissima. neque homo ea
infectus mundus: si veri nominis lepra
esset. Tercio quia lepram vocat vulnus et
cicatricem ex vstione carnis vel cutis.
Ubio aut nec vnque lepra est nec ex ea
lepra naturaliter oriri posse videtur. Ni-
hil igitur aliud hic accipiendum est sub no-
mine et intentione lepre nisi quod defor-
me et de lepra notabilem. abhominabi-
lem cohabitationis faciebat hominem.
D Uolunt enim deus castra populi sui munda
non solum esse sed etiam apparere propter ho-
norem suum et gloriam et vt populus suus esset
in ceteris gentibus preminens. voluit
enim populo suo cauere. non solum a conta-
gionibus sed etiam a suspicatione
eorum. Quod autem cicatricem vstionis

potius quam alterius vulneris exhorruit. in
sugillationem ydolatrie qua colebatur
ignis hec fecit. Cultores enim ignis in
veneratione ipsius vstiones faciebant in
carnibus suis et cutibus. Quemadmodum
alii ydolatre incisiones seu incisuras. Acci-
dit autem plerumque vt vulnus vstionis sanio-
sum sine sanie fluens fiat. Et in hoc ca-
su propter corruptionem atque putredinem
nomine lepre illud significauit amator mun-
dicie deus. De coloribus autem et inequa-
litate cutis. An sint signum de lepre. non tam
ars medicine quam experiencia consulenda est. E
Hii quoque qui cum leprosis diu cohabitaue-
runt. eosque diiudicare consueuerunt. Uerum-
tamen nullatenus dubitandum est signa
que lex assignat vera esse signa passionum.
quas lex inmundas et lepras esse iudicabat.
Lepra vero in capillis et pilis duobus
modis intelligitur. Et primum vero le-
pra est alopicia que casum capillorum et
pilorum efficit. ita etiam vt per eam supcilia
depilentur. Et species ista de lepre no-
men est apud medicos sicut et alie. Se-
cundo accipitur morbus corrosiuus capil-
lorum et pilorum consumens eos et putrefaci-
ens paulatim. quemadmodum carnem pu-
trefacit cancer siue lepra. et non operatur ista
passio fluxum siue casum capillorum aut pi-
lorum. sed consumptionem eorum a pte ex-
teriori et finali. Et similis huic passioni est
lepra in veste et pelle. Est enim passio cor-
rosiua pilorum et substancie ipsius pellis.
Hec etiam passio inuenitur in lapidibus
et parietibus. Et super hoc interrogati fui-
mus iam multi anni sunt de quodam la-
pide qui in seipso ita consumitur in quadam
abbacia. et dicunt eum cancerosum.
Non est autem mirum si sit in vno la-
pide ex habundancia siccitatis. quia hoc
accidit in congerie lapidum hoc est in pa-
riete: et etiam in cemento: ex eadem ha-
bundancia siccitatis. hoc idem videmus
fieri in lignis. et hec passio potest fieri in
toto pariete sicut in toto lapide naturali-
ter: quia eadem causa nata est fieri eque
in toto pariete vt vno ex lapidibus.
Has ergo passiones in vestibus et
domibus lex exhorruit. tum propter salu-
britatem inhabitantium: tum propter ydo-
latriam: per has enim passionibus colebant
penates et lares: vel per hoc quod eas tolle-
rent. vel ne eas inferrent. Uoluit ergo deus
vt ad sacerdotes suos per has passionibus

recurreret et ab rasionibus atque combustioni-
bus ablutionibusque et expiationibus mũda
rent. aquã vero expiationis per sacerdotes ideo
adhiberi voluit. ut per eã demonia extermi-
narẽtur. et novo ritu voluit mũdationes
istas fieri. ut a ritibus supstitionis longe fi
erẽt. Scito autẽ quod notũ erat miraculũ
et famosũ curatio leprosorum apud hebre-
os. Species autẽ lepre secundum intentio-
nẽ legis sic distinguitur. ut prima sit capitis et
B barbe. Secunda calvicii et recalvatio
nis. Tercia carnis et cutis. Quarta cu-
tis et corporis et cicatricis albe cum rubore.
Quinta vlceris et cicatricis. Sexta vsti
onis in capite. Distinguitur etiã alio or-
dine. Prima in corpore. Secunda in carne
Tercia in cute Quarta in capillatura
Quinta in veste. Sexta in domo.
Colores vero leprarum. de quibus lex facit
mentionem. hii sunt. videlicet color pal-
lidus. rubeus. albus. lividus. niger et flo
rescens. Lepra autẽ capitis et barbe proprie eo
sic nominata est. quod in eis primũ appet. Sil'r
lepra calvicii et recalvicii et recalvationis
D quia in eis primũ vel maxime appet. Pro-
pter quid autẽ in mũdatione leprosi et le-
prose domus quatuor illa adhibẽtur vide
licet lignũ cedrinũ. ysopus. coccus bisan-
ctus. et passer vivus. ex quibus fit aspsori
um ut lignũ cedrinũ sit quasi eius manu
briũ. cocus vero sit filum et ligatura ipius
quo alligentur simul fasciculus ysopi et
passer vivus vnus. Hecque duo simul vide
licet ysopi fasciculus et passer velut aspso
riũ intingantur in aquis vivis et sanguine
alterius passeris immolati ut inde aspgatur
qui mundandus est. Propter hic adhibẽ-
tur quod diximus in sacrificio vitule ruffe. vi
delicet quia ab vno quoque quatuor elemen
torum radicaliter et primitive vna quaque
species lepre contrahitur per humorem ele
mento congruentem Propter hoc aucto
ri elementorum deo ritus iste exhibetur. ut
inmũdicia ab elementis cõtracta hoc ri-
tu ab ipso mundetur. In hoc autẽ ritu pas
ser aerea expsse designat licet in odore ali
orum cedri videlicet et ysopi. satis intelligi
possit. ut supra diximus. Verũ hic illesa et
integra adhibentur ibi. vero id est in prenо
minato sacrificio cõburuntur sive propter
hoc. ut maior ostẽdatur immũdicia pec-
I catorum que spiritualis est. quam inmundicia
lepre que corporalis est. Sive propter hoc ut
ostẽdatur tria elementa per peccata homi
nũ inquinata tandẽ per ignem esse purgãn
da. Et ideo coccus bisanctus qui vero
coloris ignei est adicitur. ut purgationem
novissimã per ignem esse faciendã insinuet
Ceterum de cedro quod putredinem a se proprio
repellit. De ysopo quia putridũ humorẽ
purgat et maculas faciei abstergit. et odo
rem suavitatis spargit merito cõtra lepre
putredinem. Cedrus inputribilis et cõtra
putridũ humorẽ. ysopus eiusdẽ purgati
va. necnõ et cõtra fetorẽ passionis illius
et maculas cõvenienter adhibentur. Credit
autẽ et ysopi succus faciei maculas abster
gere. Coccus vero bisanctus et propter
hoc ut vividum ac rediuiuum colorẽ per
huncritum leproso restitui significet. Ad
hibentur etiam ista quatuor. ut leprosus
imũdicia lepre sue inquinari tria elemen
ta ad minus agnoscat. verũ tanto mino
rẽ esse inmundiciã lepre corporalis inmun-
dicia lepre spũalis intelligat. quanto facilio
rem eius esse purgationẽ cognoscat dum
hanc conspicit levi aspsione. Illam verõ
non nisi forti conflagratione purgari. Et K
attende quia passer vivus liber in agrum
avolare hic dimittitur post expleti
ritũ purgationis. Passer siquidem de avi
bus est gregatim inhabitantibus atque vo
lantibus. Cum ergo ab alligatione aspso
rii ad agrum avolare dimittitur. idẽ est ac si
ad propria castra redeundi licencia ei detur
In quo significatur leprosus a ritu expia
tionis liber ad castrũ revertens. Quod autẽ
de sanguine hostie immolate sup extre-
mum auricule dextre et sup pollices de-
xtros manus et pedis poni precipitur. Illa cau
sa videtur esse iuxta litteram. quia in huius
modi pollicibus signa lepre apparere in pri
mis consueverũt. videlicet insensibilitas
eorum. et forte idẽ appet in extremo auricu-
le dextre. Pars enim illa valde parum sen
sibilis est.

P Ost hoc dicemus causas
prohibitionis cõmixtionis
animaliũ diversi generis
Prima ergo causa fuit: ut
ordo ipe nature commenda
retur populo dei tanquam ius naturale eius
demque statutũ. Secunda causa ut fla L
gicium omne sodomiticum declinaretur.
Tercia causa ut spurcissimis illis gentibus
que ante dei populum in terra promissio
nis eiciende erãt dissimularetur sicut le
gitur in. xviii. Levit. et eiusdẽ. xx. Quarta

causaret modestia et passio concupiscencie ex hoc deo accepta: esse ostenderet quod etiam in animalibus brutis ad limites et normas nature eam esse regulatam volebat.

Quinta ut nephanda opera et maleficia que de fecibus ex huiusmodi commixtione procreatis fiebant declinarentur. et hec opera leguntur in libro qui dicitur neumich. sive neuemich et alio nomine vocatur leges platonis qui liber totus est de huiusmodi commixtionibus D et vocatur leges platonis quia contra leges nature est. Sexta causa suggillatio culture sive ydolatrie veneris et priapi. huius enim commixtiones in ampliationem huiusmodi ydolatrie faciebant homines perditionis. Septima causa ut ait quidam erat. ne homines huius operibus contaminarentur eas imiscendo se. Aliam quippe diversarum specierum rarissime et vix se invicem concupiscunt nisi homo aliquid opere suo vel operis adhibeat ad appetitum huiusmodi concitandum. hic ergo indignum homini valde que indecens ipsi iudicavit iste et non immerito videlicet quod homo aliqua operatione sua appetitum huiusmodi concitaret. et commixtionem procuraret. Octava causa. quia huius commixtio vix fieri potest. nisi in conspectu hominum unius aut plurium. per quem aut quos procuretur vel diuinus. Periculosus autem est conspectus huius provocationis enim est libidinis. similisque nepharie commixtionis

Et iste eedem cause fuerunt prohibitionis commixtionis huiusmodi animalium in aliquo opere. sicut est illa prohibitio. Non arabis in boue et asino quod legitur Deutronomium .xxij.

Scito tamen quia istas coniunctiones animalium diversorum generum in operibus suis faciebant iuxta coniunctiones planetarum et quasdam alias constellationes. credentes ex hoc opera prosperari. voluit ergo deus removere vanitatem credulitatis ipsius a cordibus eorum tanquam radicem ydolatrie. ne per eas creatore relicto ad stellarum servicia traherentur.

e Ause vero prohibitionis. ne vir uteretur veste feminea vel econverso. multe fuerant. Prima fuit congruencia ipsius nature. videlicet ut quos natura sexu discreverat discer R neret vestitus. Secunda ut oportunitas auferretur turpitudinum latibulus. Posset enim intrare vir ad mulierem sub habitu muliebri. et econverso mulier sub habitu virili. Ablata igitur est per hanc discretionem vestitus. multa oportunitas flagicius. Tercia exterminatio sacrorum martis et veneris In sacris enim martis non solum virili vestitu vestiebantur mulieres. sed etiam armabantur. ut in ipsis vestimentis bellicis id est armis ipsum tanquam deum belli et victorie datorem colerent. Et cocogrecus in libro maledicto quem scripsit de stationibus ad cultum veneris inter alia sacrilega et deo odibilia precipit ut qui nephandum ritum illum exercet. coronam femineam habeat in capite suo. Eodem modo in sacris veneris viri effemiabantur. videlicet in vestibus muliebribus sacra veneris exercentes propter huiusmodi sacrilegos ritus marti et veneri se placere credentes atque querentes

Quarta causa. ut occasio magna provocationi libidinis auferetur. Magna enim est provocatio libidinis viris vestitus muliebris et econverso. et hoc est quoniam vestis muliebris viro circumdata. vehementer reficat memoriam et commovet ymaginationem mulieris et econverso. Alibi autem didicistis. quia ymaginatio rei desiderabilis commovet desiderium. Quinta causa. ut auferetur occasio maleficij. quibus gentes ille refertissime erant et in eis nutrite. Consueverunt enim malefici et malefice in vestibus aut de vestibus libidinis maleficia exercere. et hoc nos in libris eorum sepe legimus. ut ergo occasio huiusmodi tolleretur. voluit deus hanc confutationem vestitus esse in viris et mulieribus. Sexta causa ut tolleretur error periculosus et supsticiosa credulitas credulitas qua trahi possent ad ydolatriam quibus credebant decepti a permutatione vestium muliebrium maxime in sacris veneris. coniungi sibi ac conciliari amore fortissimo corda mulierum propter quas hoc facerent. vel qui postea huiusmodi vestibus uterentur. Similiter et decepte mulieres idipsum credebant de viris et virilibus vestimentis. voluit ergo deus hunc supsticiosum errorem auferri de cordibus eorum per ablationem abusionis istius. ne per illum tandem traherentur ad cultum veneris. Usus vero vestis ex lana linoque contexte. prohibitus fuit iuxta litteram quia sacerdotes ydolorum et in egipto maxime vestibus huiusmodi utebantur. Causa igitur in hoc fuit. ne dei populus assimilaretur ydolatris. Alia causa fuit generalis ut ydolatria coniunctionibus exercebatur ex hoc perteretur. Tercia fuit ut ordo nature quem ydolatrie multipliciter pervertebant servaretur in vestibusque materiis. ut linum scilicet sub lana esset et corpori humano propinquus. Quarta ut vestibus et m s

terius earum ipsa q̄ñ natura inter eas fe-
cerat discretio seu distinctio seruaretur vt
linea sine camisia natura camisia esset τ tu
nica natura tunica. τ ita de aliis. Hec
enim q̄ diuini⁹ oia ꝯfundebāt τ ꝯmiscebāt
ydolatre. et venerationē maxime elemen
toꝝ de qua aliquid loquimur in sequētib⁹.
ꝑ eo sꝫ q̄ de ꝯmixtiōe elemētoꝝ quib⁹
seruiebāt. eoꝝq; cōfusiōe oia bu⁹ gigne
re. Volebāt etiā insinuari ꝑ hoc hoc est ꝑ
hm̄oi cōmixtiones τ coniūctiones agri-
colas τ pastores ad stellarū seruitiū ob-
ligatos. quia stellarū fauorē et bñficiō ꝑs
tabāt fecunditatē τ lane copiā in anima-
S lib⁹. τ fertilitatē in agris ꝑuenire. Propter
hoc ergo lanā τ linū simul in vestib⁹ cō-
iūgebāt. vt ipso habitu hāc supstitionē ꝑ-
fiterent τ vtrāq; copiā a stellis ꝑuenire
cōfiterētur. vtriusq; aūt istoꝝ erāt stellarū
seruiciū videlꝫ tā ꝑfessio q̄ cōfessio ante
dicta. Quēadmodū habitus religiosi de
latto apud nos ē dei seruiciū. secūdo cuiā q̄
hm̄oi ꝯiūctiōes lini τ lane in vestimētis
faciebāt cū obseruatiōe cōiunctionis stel
larū. Eisdē de causis ꝓhibuit de⁹ in eo
dē capitulo Deutro. xi. Ne vinea sere-
ret altero semine verūtñ causā vnā addi
dit aliā videlicet ne semētes quas seuisti
et que nascuntur pariter sactificēt. Hoc
est ne pariter decime et primicie eorū re-
dant voluit de⁹ enī diuersis temporib⁹
decimas eorū reddi sic et diuersis tempo
rib⁹ colliguntur. Vtilitas autē iuxta literā
manifesta est in hoc q̄ collectō sementis
nō posset fieri absq; detrimēto vinee vel
periculo Ridiculū aūt ē i hoc dominū
voluisse cōsulere populo suo cōsulere in
quo nullo consilio īdigebat Cuilibet
T enī manifestū erat detrimētum hui⁹ atꝫ
periculū. Causa igit̄ i hoc fuit ydolatria
ceterē et bachi quorū cultores fuissē vi
neis et culturas cōiungebāt atq; misce-
bant sic τ fratres quos de beneficio eorū
se obtinere credebāt in eadē agro cōiun-
gere consueuerāt. Causa autē in hoc erat
q̄ in eadē terra radices habēt vites τ fru
ges et ex eadē nascūt et nutriūtur. Vole
bāt igit̄ cererē et bachū et cultu et opibus
sociare. Attēde aūt q̄ generalit̄ dictū est
Leuit. xix. Agrū nō seres diuerso semie
Et iterū. Veste q̄ ex duob⁹ cōtexta est
nō induēris. et hoc ꝑpter causas q̄s dixi
mus. Ista aut repeticio insinuat nob
legislatorē nō paruū erroris atꝫ piculi in

tellexisse in coniūctionib⁹ hm̄oi. nā
enī ꝑpt̄ litteralē vtilitatē solūmō ꝓhibi-
tiones earū repetisse. Ex quo satis intel-
ligitur ꝑpter ydolatriā cereris τ bachi vel
stellarum eas tam studiose prohibuisse.
Exultatib⁹ vo festoꝝ q̄ ꝑcepta
sunt i lege celebrari. nos aliquid
scribere nō optet. Cuꝫ in ipsa lege
text⁹ expsse sint. Sicut festiuitas paschal
rememorationē liberationis ab egypcia
seruitute. cū tota solēnitate sacrificij agni
paschalis et obseruatiōe azimoꝝ. Si Q
militer festiuitas zenophegie. hoc ē taber-
naculorū. in rememorationē habitatōis
filiorū israel q̄ in tabernacul' habitauert
in deserto quadraginta annis. instituta
ē. videlicet ne obliuione delerent munifica
illa τ magnifica bñficēcia dei de cordib⁹
filiorū israel. qb⁹ eos i deserto. q̄dragin
ta annis pauit. vestimēta eoꝝ τ calcamē
ta illesa seruauit. Aliaq; magnalia mise-
ricordie sue q̄ ipis in eodem deserto exhi
buit. Sed hac solēnitate q̄si sc̄ptura q̄dā
populoꝝ in memorabili fortissimo obti-
neretur. Hec igit̄ pauca de multis que
dici possent de his q̄ absurda videbātur
in lege. aperiūt tibi viā litteraliū rationū
siue causaꝝ in singul' eoꝝ. Nūc vo di
cem⁹ sermonē vniuersalē ꝑ quē oia q̄ de
his diximus τ clariora tibi fiēt τ certiora.
Dicem⁹ igit̄ in ꝑmis. q̄ ex ipso textu le
gis τ ꝓphetarū. apparet. quia de⁹ popu
lū illū nō solū ab errore τ impietate ydo
latrie ceteroꝝq; vicioꝝ cōtaminatiōib⁹
mūdare voluit et ad se cōuertere. ymmo
etiā spūaliter desponsare. sibiq; mirabili
federe copulare. Sicut expsse legitur
in scdo Osee. Judicate matrē vestrā. qa X
non ipa vxor mea et ego nō vir eius. Et
iterū in eodē eiusdē. Sponsabo te mi
hi in sempiter. sponsabo te mihi in iusti-
cia τ iudicio et i miscdia τ miserationib⁹
et spōsabo te mihi in fide. Fornicatiōes
vo et adulteria cōtra istud matrimoniū
vocat ydolatrie abbominatiōes q̄ in eo
dē et in ꝑmo eiusdem. Similr̄ Ysaie legitur
Quis est liber repudij matris vestre quo
dimisi eam. In lege vo multociens repli
cat quod ē fortius. vbi vocat se deū zelo-
tem τ emulatorē. vicꝫ. exo. xv. Non ado
rabis inquit ea neq; coles. ego sū do- Y
minus deus tuus fortis zelotes. Zelus aūt
ꝑpe vehemens amor est in ꝑpam vxor
quo alius accedere ad eam nō patit̄

aliquid suspectū; hr̄e cū illa. hoc ē nec ad tactū nec colloquiū nec nutū nec signū. neq; appropinquonē ad illā q̄ occasionē dare possit adulterio. Merito ergo ista duo adiūxit de⁹ in ipo exordio legis sue. videlz ydolatrie adulteriū. ⁊ mariti zelū. ꝗsiq; magnitudinē. vt vxorem deterreret ab adulterio. Nō sufficit aūt zelāti marito vt vxor ei⁹ declinet adulteria. nisi declinet ⁊ adulterij species ⁊ suspitiōes. oēsq; eiusdē occasiōes. ⁊ ꝓpt̄ hoc supaddit de⁹ in. xxiiij. exodi. Destrues aras eorū; ⁊ ꝯfringes statuas eorū. Si eñ remanerēt remaneret ipa species ydolatrie. videreē ei coli ydola vbi aras ⁊ statuas haberēt. Insup are eorū ⁊ statue occasionem dare possent pplo dei vt in ydolatriā rediret. ꝓpter hac etiā causa subiūxit ibidē. Nō inibis fedus cū eis neq; diis eorū. Nō ei habitēt in terra tua. subaudis ydolatrie vel ydola. ne forte peccare te faciāt in me. Expresse ergo hic dicit deus. q: de causa nec
A ydolatras nec ydola ꝑmisit habitare i terra
17 filiorū isrl̄ videlicet nec cōuictus eorum ⁊ colloquia aut exēpla populū dei corrūperēt. ⁊ a castitate hui⁹ spūal' mrīmonij in tāte impietatis adulteriū inducerēt. ꝓpter hāc eandē causā dixit eisdē. Deutro. vij. Nō cōcupisces argētū ⁊ aurū de quibus facta sūt. neq; assumes ex eis tibi quē q̄ ne offendas ⁊c. Sub ꝑtextu ei retinendi hui⁹ aurū ⁊ argentū posset quis seruare statuā. Preterea ipm metallū q aliqñ in idolis adoratū fuerat possz ex hac causa videri aliter aliquid adhuc hr̄e numinis vl' sanctitatis ampli⁹ q̄ aliō metallū. Has ergo occasiōes voluit remouere dominus. ne essent in lesionē castitatis quā
B dñs zelabat in populo suo. ꝓpter hāc eādē causā occidi iussit maleficos hoc est incantatores. Incātatio eñ nō ē sine idolatria. ⁊ si ei sint opa quedā mirāda q̄ naturaliter fiūt. sic subita generatio ranarū ⁊ pediculorū ⁊ multa hmōi. nō tñ incātationes dicēda sunt neq; dicūt ymmo opationes naturales sunt. ⁊ sciēcia earū vna est videlicet ꝑ quib⁹ sciētie naturalis in q̄ nihil adiutorio demonū fit. ꝓpt̄ hāc eandē causā ꝓhibuit cōsuli ariolos. obseruari somnia ⁊ auguria. ⁊ ne inueniret in ter
C ra tua maleficus aut incātator. aut q diuinos cōsuleret. Oīa eñ ista declināt ⁊ reducūt in idolatriā; Hac eadē de causa precepit vt vir in quo phitonic⁹ spūs esset occideret ⁊ etiā mulier ne ꝑ diuinationē phitonicā in apollinis idolatria declinarēt. Speciē vero ydolatrie eodē zelo ꝓhibuit. leui. xx. dicēs Neq; in rotundū attōdebit; comā nec radetis barbā et sup mortuos nō incidetis carnes vr̄as neq; figuras vr̄as neq; figuras aliqs aut stigmata faciet' vob. Nec i coma nec i barba voluit
apperere speciē ydolatrie. illa eni faciebāt ydolatre sicut incisiones sup mortuos. ꝓpter placādum deū inferorū. et tunc erat ydolatria vel vt vehemenciā doloris de morte carorū suorū exprimerēt q adhuc multi faciūt in morte carorū suorū. qd vtiq; ē de reliquiis sacrorū ⁊ ydolatrie pluto
nis. Stigmata vero ⁊ figuras adhuc etiā xpiani faciūt et deferūt ⁊ vocant eas breuia. ⁊ in ꝓpriis corpib⁹ et in cartis et in rebus aliis videlicet metallis. q̄ oīa aut ydolatria vna sunt aut ydolatrie species. aut ipius reliquie detestande. ⁊ xpiane religioni aduerse. De his. aūt oīnib⁹ loquimur in sequētib⁹ videlicz i declaratione ydolatrie. ⁊ eiusdē destructione. Hic ergo ē sermo vniuersalis quē ptermittendū duxim⁹. et radix comunis ex q̄ declaratur tibi. ꝓpter qd vnūquodq; taliū ꝓhibitū ē. videlicet zelus et emulatio dei. Oīa eñ hmōi q̄ videnē absurda in lege aut ei adulteria sunt ꝯtra matrimoniū spūale qd dixim⁹. aut species seu similitudines adulteriorū. aut suspitiōes aut occasiones. aut reliquie ipo. Zeloti
pi aūt ⁊ emulatores mariti. nō est dubiū quin sit oīa hmōi vxori interdicere. et ab eadē auertere. vrgente scz zelo siue emulatione quā habet in vxorē. Appet igr̄ q: zelus dei causa est ꝓpter quā ꝓhibita sūt hec oīa. causa inq̄ vrgentissima. Hac igr̄ de causa videlicet de zelo ⁊ emulatione: q̄ zelabat hmōi vxorem. sic debebat ꝓhibere hoc. sic debebat esse zelotes seu emulator. ⁊ sic decebat eū ista ꝓhibere. sic decebat eū esse zelotē aut emulatorē. Jam igr̄ dedim⁹ tibi causam vniuersalē ꝓpter quā ⁊ debitū et decens fuit vt talia prohiberētur. Ita vt cū interrogat⁹ fueris qd fecit vt ꝓhiberētur hec oīa confidēter respondere possis. quia zelus dni exercitu um hoc fecit. quo nihil ad adulterū pertinēs in sponsa sua voluit sustinere. Et cū inspexeris diligēter textū legis ꝑ singula. fiet tibi magis clarū qd dixim⁹. Nunc vero addem⁹ tibi declarationes alias. et

rationes in idipm. Dicem⁹ ergo. q: ppl'o adeo pno adeoq; facili ad ydolatriam quo malo. videlicet malo ydolatrie. nulli erat eidē pniciosius. nullū vt ita dicamus familiari⁹. ipe vo nulli magis subditus aut magis obnoxius cōsulendum erat p tāta infirmitate. tātaq; rendiuandi pnitate. Et ipm ūni malū omnisq; seq la ei⁹ pndendū fuit. ⁊ ois eiusdē occasio

Omīa autē q̄ nominauim⁹. aut ipm malū erant aut eius occasiōes. quare necessaria oia interdicenda populo illi.

B Amp. quia in dei pceptis nihil absurdū. nihil inutile esse possibile est. Multa aūt de pceptis et pbibitionib⁹ absurda et inutilia essent in lege iuxta litteraz. nisi pter antedictas causas pcepta vel pbibita essent. Iuxta litterā igitur bus de causis pcepta vel pbibita sunt. q: si iuxta litterā verisilio:es cause inueniri nō possunt q̄ iste quas nominauim⁹. q̄ dubitari nō possunt iustissime fuisse ac rationabilissime. Credendū igit est nobis in pte ista. Amp Cū isto tempe. quo erūpūt sapiētie celestis abyssi. Sicut legit pūerbio₂. iii. Et repleta ē terra sciētia dni. sic aque dni maris opericētes. vt legit Ysaie xi. Cū inq̄ isto tpe quo dicitur popul⁹ a deo eruditus esse siles pceptiones et pbibitiones apud nos pter siles causas iuste ac rationabiliter fiāt. q̄to forti⁹ nouitio illi populo ⁊ insanie ydolatrie innutrito. ipiq; adhuc populo vtpote inde exeunti. talia ⁊ ex talibus causis iniūgenda erant. verbi gracia. Siquis vellet apud nos die sabbati cessare a seruilibus operibus. etiā vt vacaret orationi nō sustineret hoc ecclesia. et hoc pter speciē iudaismi Et si psuetudinarius esset dure in eū vindicaretur. Quid ergo mirū. si ois species ydolatrie tunc tpis pbibeat populo

D illi. quādo species iudaismi ita dampnatur apud nos. Eodē modo si quis diem veneris habere solempnē vellet atq; festiuū. corriperetur ab ecclesia ⁊ pbiberetur omino. quacūq; intentiōe istud faceret. pter speciē sarracenice supstitiōis Iuxta hunc modū inuenies alias multas pceptiones ⁊ pbibitiones ex hmōi causis. ⁊ similibus factas esse. Multo fortius igitur faciende fuerunt hui⁹ pbibitiones ⁊ pceptiones. nondū extincta in populo israel. Ymmo adhuc feruente ydolatrie vesania. ⁊ apud nos etiā augaria veneficia ⁊ incantationes oīe q̄ hui⁹ maleficium eisdez de causis prohibita sunt.

Uides etiam q quia si quis vellet singul' diebus lauare genitalia sua. ⁊ in hoc esset psuetudinarius corriperetur grauius ⁊ desistere compelleretur. Silr siquis vellet adorare ad aquilonē hodie vel ad occidentē supsticiosus haberetur nec sustineretur ab ecclesia. Eodē modo si qs vellet ante arborē flectere genua. et adorare etiā creatorez cōsuetudinarie. suspectū hoc haberet ecclesia pter antiquam ydolatriā q̄ sub arborib⁹ ⁊ ante arbores solebat exerceri. Merito igitur populus in ydolatria enutrito. et ab ydolatris circūquaq; circūdato. interdicte sunt suspecte ⁊ vicine ydolatrie obseruationes. E

Nos aūt ostendem⁹ in sequētib⁹ in tractatu de ydolatria q obsuatōes somnio₂ augurio₂. pstellationū. sternutationū obuiationū. dierū ⁊ horarū. Itez figurarū stigmatū. caracterū ymaginū; et impressionū atq; strenarū. nō solum vicine ydolatrie sunt sed etiā vera ydolatria cū radicitus et intime fuerit perscrutate.

Icet autem ex hys clarū tibi sit et merito. quia iuxta litteram intelligenda sunt ea que absurda videntur esse in lege. Et quia causas habent iustas ac rationabiles sue pceptionis ⁊ sue pbibitionis. Et quia tempus idet populi ruditas ⁊ ineruditio ydolatrieq; primitas ac vicinitas pcepta ⁊ pbibitionis huius requirebant. Ostendimus etiaz tibi. quia magna pars eorū etiā apō nos extant. sicut pbibitiones obseruationuz supsticiosarum. quas primo enumerauimus. et quia etiā tales pceptiones ⁊ pbibitiones fiunt apud nos pter speciē iudaismi ⁊ sarracenismi. aliarūq; supsticionum suspitiones. Et pter hoc merito ex similib⁹ causis similes pceptiones ⁊ pbibitiones pmitiuo illi populo ⁊ ydolatrie innutrito ⁊ circūquaq; obsesso. multo forcius faciēde fuerūt. Nunc vo dicem⁹ qui si hmōi nō haberent litteralē sensuz siue intelligenciā. multas inconueniencias multaq; absurda viderentur. Hoc p mū est quia ipe legislator barbarus fuisset. ⁊ ipa lex barbara. q̄zūi ad hoc cū non intelligent a populo illo. Quid aūt stulcius sentiri potest de pphetia sapientissimo et legislatore q̄z ea locutū fuisse ... et fuare mādasse que ppls nō intelligeret F

Quid autem erat hoc q̄ȝ populo illudere
ipsumq̄ȝ irridere. Amplius cū dux ⁊ do
ctor populo illi datus fuerit. qualiter im
plebat doctoris officiū. cuȝ ipsam legē ad
populū ferebat. cuiq̄ȝ docere debebat eis
nō exponeret ⁊ edissereret Quid aliō erat
hoc facere q̄ȝ populū in errorē inducere
Proponere nanq̄ȝ mandatorū litteram
litteralem intelligentiā non habentem. ⁊
hoc ipsum populo non exponere. nihil ali
ud est q̄ȝ populū in intelligentiā litteralē.
vbi ipsa omnino non est inducere vel rudē
populū et omnino indoctū ad deriuandā
intentionē litterali velamine absconditā
⁊ adumbratā cogere. vt quid em̄ vir tam
sapiens tanq̄ȝ fidelis populo quē docen
dū susceperat intelligibiliter loqui volebat
Simul igit̄ et fraudē doctrine facere vi
debatur dū eā abscondebat. ⁊ simulatio
erat doctrine q̄ȝtuȝ ad hmōi nō doctrine
veritas qd̄ erga populū faciebat. Pre
L terea mirabiliter abutebatur sermōe seu
loquela i hmōi. Sermo siquidē iterpres
animi est. Sermo aūt ei⁹ q̄ntū ad hoc nō
interpres erit animi sui. sed magis abscō
ditor ⁊ celator. Amplius. Tot ⁊ tanti
doctores legis p̄cesserūt in populo illo et
i isto errore populū reliquerūt. nihil omi
no sup hoc loquētes ⁊ de alio itellectu q̄ȝ
de litterali. populū omnino nō ammonē
tes. Amplius. Ipsi ꝓphete absq̄ȝ vlla du
bitatione si alia intelligēcia q̄ȝ lralis erat
in hus cū ad corrigendū populū missi fu
erint a deo quō ab isto errore int̄ alios il
lū aut nō correxerūt. aut de eo mentionē
aliquā nō fecerūt. Q⁊ si qs dixerit q⁊ tali
bus p̄ceptis ⁊ phibitiōib⁹ nō loquebat̄
lex pplo illi sed populo nouo videlȝ xpi
ano cui taliū spūalis itelligēcia seruaba
N tur. Contradicit exp̄sse Apl's in. iij. ad
Roma. Scimus quia quecūq̄ȝ lex loqui
tur his q in lege sunt loquit̄. Ampli.
Que necessitas erat vt nobis lex tunc spi
ritualem intelligenciā loqueret̄. cū nō duȝ
essem⁹. postq̄ȝ aūt edificata ē ecclesia xpi
ana nō fuit necesse vt lex in vmbra illa fi
gurarū nobis loqueret̄. Cum ipsa euāge
lica veritas ad nos nuda ⁊ apta venisset
Modis igr̄ omnibus necesse ē talia lit
teralē intelligenciā habuisse. Improbabi
M le insuper valde est q⁊ totus populus iudeo
rū tot doctores legis iam tot milibus an
norum totusq̄ȝ in eadeȝ a maximo vsq̄ȝ
ad minimum doctus fuerit atq̄ȝ studuerit
errorem istū nō rep̄hendisse ⁊ taȝ diu ve
lut hereditarium tenuisse. ⁊ ad posteros
transiuisse. Si qs autem querat quō
hodie si ipi hebrei ista norūt q̄ iritum⁹ et
scripsimus de hmōi absurditatibus. Re
spondemus. quia tpe sue p̄ceptionis ⁊ p
hibitionis notissima erāt sapientissimis.
Rudibus aūt et indoctis facilime cogno
scibilia ꝓpter noticiā ydolatrie et supstici
osarū consuetudinū genus egypcie ⁊ ali
arū gentiū que eideȝ populo vicine erāt.
Perūt autem ab hebreis ista sciencia
tum longitudine dierū. tum afflictione ⁊
dispsione eorum. tum etiā negligēcia stu
dendi in lege q̄ȝ negligencia partim. aua
ricia cui ad modum dediti sunt. partim
amor aliene philosophie induxit.
E t quoniam iam defendim⁹ ⁊ de
claramus litteralē intelligenciaȝ
legis in his in quib⁹ absurda pe
nitus ⁊ nullatenus possibilis videbatur.
Patefaciemus post hec. quia non so O
lū litteralē intelligenciā habet lex sed etiā
spūalē quia multiplicē adeo vt omnino in
tellectus illuminatiu⁹ ⁊ edificatiuus ani
maruȝ. qui ex ea elici potest in ea necessa
rio sit. Et pmū ostendem⁹ hoc ex ipi⁹
legis ⁊ ꝓphetarū testimoniis. legit̄ siqdē
Deutro. iiij. Hec ē em̄ sapiēcia nostra ⁊ in
tellectus corā omnibus populis vt audien
tes vniuersi p̄cepta hec dicāt. en populus
sapiens ⁊ intelligens. quis em̄ ꝓpter litte
ralem intelligenciā solā legis sapientē et
itelligentē censeat populū illū p̄sertim cū
etiā paruuli hebreoȝ illā doceant̄ a patri
bus suis et hoc ex mādato dei. Preterea
si nihil haberet intime intelligēcie lex. nō
haberet apō eā locū scrutatio. Quid
ergo esset dicere. Beati qui scrutant̄ testi
monia eius. Et iterū. Scrutabor legē tuā
Scrutata em̄ in animalib⁹ intestina
vel interiora sunt. Amp̄. Si nō habe P
ret nisi exteriorē istū sensum lex. quare da
uid orasset ad deū. Reuela oculos meos
⁊ considerabo mirabilia de lege tua. Cu
ius em̄ oculi adeo velati sunt. vt ista exte
riora legis videre non valeat que vt dixi
mus etiam puulis ostendunt̄. Amp̄.
Que sunt ista mirabilia ō lege tua. quid Q
enim admirationis habet carnificina sa
crificiorū. inspectio lepracum et insinibil̄
circuitus expiationū Amp̄. Mandata
iudicia testimōia totaq̄ȝ fabrica taberna
culi totaq̄ȝ suppellectila eiusdem quid in

q̃z habēt admirationis hec omnia exteri
us. quid philosophice subtiliter. quid sa-
piencialis ꝓfunditas. nunq̃d ꝓpt hoc cō
ſideranda exterius vir ꝓphetia ſpūs da
uid q ſup ſenes ſe intellexiſſe gloriabatur
petebat reuelari oculos ſuos. Amp.
Quē intellectū petebat ſibi dari cū dice
bat. Da mihi intellectū vt diſcā mādata
tua. Naturalē intellectū habebat quivtiq̃
q̃z ſufficientiſſimus ē ad oēz litteralē legiſ
R intelligenciā. Sublimiorē intellectū igiṫ
petebat. ergo ꝛ ꝓpter ſublimiorēz intelli-
genciā habent hic mādata legis ſublimi
orē intelligenciā q̃z litteralē. Amplius.
Qualit beatū dicit dauid virū q̄ i lege illa
meditaṫ die ac nocte. Cū meditatio exte
rior de hijs q̃tū ad maiorē ſui pte etiam
onerosa et tediosa videaṫ. Qꝰ autē mul-
tiplex ſit lex nō multitudine mandatorū
q: hoc ridiculoſū eſſet dice exp̄ſſe legitur.
Job. xi. vtina deꝰ loqueretur tecū ꝛ apiret
labia ſua tibi. vt oſtenderet tibi ſecreta ſa-
piencie et q̄ multiplex ſit lex eius. Q: em̄
multiplex ſit multitudine mandatorum
oſtenſione nō indiget ſimiute Oſee. viii.
Scribam eis multiplices leges meas.

Ut aūt ad vnū dicamus. manifeſtū ē
q: liber legis totus. vt̄ etiā libros ꝓphe-
tarū comphendat toti populo hebreorū
datus ē. vt in eo totus erudireṫ ꝛ docere
tur. Inconueniens autē eſt et om̄ino ſup
S uacuū. rudibus ꝛ iam doctis eandem le
ctionē ꝓponere. Quis em̄ magiſter hoc
faciat in ſcola ſua vt nō vnicuiq̃z diſcipu
lorū ſuorū ꝑ captu ipſius ſiue capacitate
lectionē ꝓponat. Q̄ntomagis omnium
eruditor deus in ſcola ſua in qua tantus
populꝰ erudiendus ꝛ docēdus erat. vni-
cuiq̃z de populo ꝓut capacitati eius con
gruebat lectionē ꝓpoſuit. ergo ꝛ rudibꝰ
inicialia. et ꝓuectis vlteriora ꝛ doctiſ ſub
limiora ꝓpoſuit. Et iterū quia in eis
qui docti erāt diuerſi gradus inueniebā-
tur. ita vt alij eſſent eminētes. alij eminē-
tiores. et in hijs etiā multa varietas. ne-
ceſſario ꝓuiſum eſt om̄ibus in ſcola dei
de conuenienti vnicuiq̃z doctrina. Nō au-
tem ꝓuiſum eſt eis ſic ꝑ vnicā lectionem
ꝓuiſum igitur eſt eis per tantā varietatē
ac multitudinē lectionū. non autē eſt eis
ꝓuiſum niſi in vno libro qui ſolus in ſco
la dei legebatur. In illo igitur libro ꝯgeſ
ſit deus tantā varietatē ac multitudinem
lectionū. q̄ntā requirebat varietas ꝛ mul

titudo lectorū. Amplꝰ. Quoniā do-
ctrina diuus eſt intellectꝰ. ꝛ doctor dapi- I
fer eſt miniſtrans hmōi cibum. ſcola ce-
naculū. liber menſa. Menſam autem dei
refertiſſimā neceſſe eſt eſſe ferculorū men-
ſe congruentiū et cōuiuiis. Quid em̄ diui
ne largitati eiuſq̃z diuiciis magiſ indecēs
eſt. magiſq̃z repugnans. q̃z menſam eius
diminutionē vel defectū pati: aut in ha-
bundancia ferculorū. aut in varietate ſeu
multitudine ad ſacietatē igitur cōuiuarū
et delicias refertam. oportet eſſe menſeẑ
dei varietate ac multitudine huiꝰ fercu-
lorū. Fercula autē intellectus quibꝰ refi-
ciatur mens humana ꝑ doctrinā intelligē-
cie ſunt. et expoſitiones eloquiorū. Tanta
igitur eſt in dei eloquijs varietas ac mul
titudo intellectuū et expoſitionū q̄ntā re
quirit varietas ac multitudo reficiendo-
rū. Quare quicquid inde mordere ſiue ex
ſurgere poteſt quiruncq̃z cōuiuantium to
tum ibi appoſitū eſt. Idem autem ē inde
mordere et exſurgere aliquid quod eſt in u
de elicere. Manifeſtū igitur eſt quod inte-
debamus. quia omnis intellectus illumi-
natus animarū qui ex lege elici poteſt in
eadem eſt. Hec autem plenitudo et vari-
etas ferculorū melius innoteſcet tibi ma
ſticando id eſt diſcuciendo ꝛ comedēdo.
id eſt intelligendo q̃z enarrādo. ita vt ve-
re cognoſcas ſapiencie celeſtis artifitō cō
geſta eſſe in vnuz volumen ſacre ſcriptu-
re ea eloquia que humane mentis refe-
ctiones innumerabiles contineant. Sic
legitur Prouerbio. xiij. Multi cibi in no
ualibus patrū. Et vbi recte ꝛ ꝓpe ac dili
genter exponunṫ ꝓpter ſenſus qui inde
eliciuntur apte videas dicta eſſe. Appare
bit etiā tibi ipſa ſcriptura velut minera cē
venas habens omniū metallorū et lapi- x
dum. vnde ꝛ ferrū trahiṫ ad conterenda
dura corda ad ea fabricanda in vaſa vi-
lia. in vaſa belli in lanceas ſcꝫ gladios et
ſagittas. Deinde aurū nobilis ac ꝑcio
ſe ſapiencie. ad ditanda eadem corda et
exornanda. Deinde argentū ſuauiter ſo-
nans pureq̃z et examinate eloquencie. y

Deinde gemme vernantes ac choru-
ſcantes virtutū nobiliū. Iſtos autem the
ſauros in ea inueniunt qui in ea querut.
Sicut legitur Prouerbiorū. ii. Si que
ſieris q̄ſi eā pecuniā ꝛ quaſi theſauros ef
foderis illam. qui in ea vt operarij minera-
les laborant querendo ſcilicet ꝛ effodien

do in eo pnomiatas diuicias. vacuos au
tem et inanes relinquit eos qui voluit vi
deri eius opari. et tamē in ea operari re
cusant. ppter hoc dictū est. Sapiētie. vii
Infinitus est in ea thezaurus hominib9
Z Uidebis etiā eam esse velut ortū deli
ciarū immensam varietatem arborū foli
orūq3 et fructuū habentē. animab9 non
solū amenissima vmbracula foliorū sed
etiā fructuū suauissimas refectiones p̄stā
tem. Inuenies autem indubitans cellaz
vinariam. ad iocundandū z inebriandū
A bibentes. Cellam pigmentariā. ad cōfor
18 tandos. medicandos et oedinandos co
medentes. Cellam vnguentariam. ad de
corandos aromaticandos medicandos
sanctificandos et exaltandos in reges et
sacerdotes eius vnguentis: vti volentes.
Deinde secretariū diuinorū consiliorum
sanctuariū res sacratissimas custodiēs z
eas dignis z mūdis solis largit' exponēs
q Uia vero nonnullos offendūt.
z grauiter scandalizāt sacre scri
pture hui9 expōnes. vnde et po
tius abusiue impōnes eis videntur q̄3 ex
pōnes quedam earū laborabim9 paucl
B vt eis sup hoc satisfaciam9. Scito igi
tur quia significatōes non litterales qua
tuor modis fiunt. Primū facto ipo vide
licet cū res ad hoc facte sunt vt significēt
sicut factum illud ysaie. quo iuit nudus z
discalciatus. Et factū Ezech. quo fecit sibi
vasa transmigrationis zc. Que vtiq3 ad
hoc facta sunt vt significarent. In his er
go manifestū est quia alia significatio q̄3
litteralis querēda est in eis. ppter hoc di
xit ysaias i viii. Ecce ego z pueri quos
dedit mihi domin9 in signū et in porten
tū zc. Similiter et Ezechie. in iiii. Signū
ē domui israel Et iterū. Ego ezechiel por
tentū vestrū. Et apparet in eodez capitu.
plotum. Quia quidqd factum est in
ezechiele significabat mala q̄ futura erāt
domui israel. Secūda significatō est
C dicti quando videlicz aliquid dicitur ad
significandum expresse. sicut illud. ezechi.
xvii. Aquila grandis magnarū alarū zc.
Et ppter hoc vocatur ibidez enigma
et parabola. et iste due significatōnes ne
minem offendunt. Cum enim exprimitur
in scriptura de facto quocūq3 quod ipsuz
fiat vel factū sit ad significādū. z de dicto
similiter quod ad hoc dicatur vel dictū
sit vt significet aliud q̄3 litteralis sens9 ha
beat nemo offendit si aliud in his q̄3 lit
teralis sensus habeat requiratur. Terci9 D
modus est scdm cōsequenciā quēadmo
dū diximus. q vbi corporalis et exterior
ydolatria phibita est intelligitur fm con
sequenciā. phibita spiritualis. z iste intel
lectus similiter neminem offendit. Cū eīn
diximus. quia vbi deus phibuit adorari
ydolū aureū. qd vtiq3 similitudinez aliq̄3
b3 viuentis z adiuuare valentis insinua
uit z intelligi dedit se nolle q aurū nudū
hoc est absq3 forma ydoli adoraret. Et
ppter hoc phibitio auaricie scdm conse
quenciā in illa phibitione intelligit. Est
eīn auaricia ydolorū seruit9. sicut legit in
v. ad ephesios. Similiter et vbi phibu
it falsum testimoniū dici contra pximuz
in causa modica pecuniaria phibuit p cō
sequens et in causa fame. cum fama pci
osior sit pecunia Eodem modo vbi p
hibuit. ne ligaretur os boui trituranti. p
hibuit per consequens vt operarius nō
fraudaretur cibo suo. Si enim hanc
equitatem voluit seruari in bobus vt col
laborantes etiam comederēt. multo for
tius in hominibus. hunc ergo modū si
gnificacionis quilibet intellectus recipit.
Quarta significatio est per similitudi E
nem rerum que non ad hoc facte sunt vt
significent. et hoc est que multos offendit
z ppter hoc quia abusiuū eis videt res
ad signa trahere que nō ad significandū
facte sunt. quale ē id. Hieremie. xviii. Nū
quid sic. facit figulus iste non potero vo
bis domus israel ait dominus. Dissipa
tio enim vasis quod pus fiebat. et forma
tio vasis alteri9 facte sunt vt significarēt.
et cum eis ad significandū vsus est deus
Neq3 offenderetur quis audiens huius
expositiones seu interpretationes. si dice
retur ei hoc modo. Quēadmodū dic do
minus. Nūquid non sic facere vobis po
tero. vbi de significatione nihil locutus ē
sed de similitudine tm̄. Quēadmodū et
Hieremie. iii. nō dixit quicq̄3 de significa
tione. sed similitudinē et modū tm̄ expssit
dicens. Quomō si mulier contēpnat F
amatorem suū sic contempsit me domus
israel. Non dixit quia contemptus hui9
mulieris significaret contemptū filiorū
israel. nec dixit q amator huius significa
ret ipsum. Neq3 dixit q dissipatio aut
reformatio vasis phibita esset vel para
bola eius q ipē operaturus esset in popu

lo israel. vel q figulus esset figura ipius.
Sed expressit modū seu similitudinē no=
ta inter op9 figuli τ op9 suū. et inter factū
mulieris ɔtemnentis amatorē suū τ factū
populi israhel. quomodo si loquerētur
sacri expositores et doctores i allegorijs.
τ tropologijs suis et etiā anagogicis int=
p̄etationibus τ scripture satisfacerēt τ au=
dientiū siue legentiū intellectus nō offen
derēt. Sed quia dicetur tale quid sin
gnificat tale quid et est figura seu p̄ophi
losophia aut parobola talis rei. cum al=
terum propter alterū significandū nec fa=
ctū nec dictū videatur offendunt grauiter
B audientes. Quemadmodū se habet ī
facto dauid et vrie q legit̄ in xj. ij. Regū
vbi dicit̄ q dauid qui vtiq3 ꝓditor erat
i facto illo τ adulter atq3 homicida signat
christum. vrias autem vir sanctus et fide
lis diabolū. Et itez adulterina illa co
pula dauid τ bersabee ꝓditione τ homi
cidio execrabilis significat sanctissimum
matrimoniū et immaculatissimā copulā
xp̄i et ecclesie de gentibus. aurib9 multo=
rū multā indignationem ingerunt. fidē=
q3 sacrarū expositionū aut penitus in eis
abrogant. aut multū ledūt. Primū quia
istud non est factū ad significandum nec
verisimile est multis q ꝓpter hoc sit scri=
ptū. Si autem ita dicerēt. quomodo
D rex dauid bersabee adamauit τ p̄e amo
re ipius mortem viri procurauit. quomo=
do illam regali cōnubio honorauit. et re
gali solio exaltauit. sic rex celorū xp̄s do
minus synagogam adamauit. et ꝓcura=
ta morte magistrat9 seu p̄ncipatus eius
cui velut marito suberat eam connubio
suo spirituali honorauit. et celestis regni
solio sublimauit. Si inq3 hoc modo tantū
aut similitudine mentionē facerēt et ipaz
similitudinem decenter ac diligenter ꝓse
quentes exponerent absq3 offensione vl
la audientiū hoc fieret. Eodē modo
de ecclesia de gentibus. q ꝓcurata mor=
te dyaboli morte scilicet spirituali. cui ve=
lut marito suberat. vnde τ vocabat ipm
babalim quod interp̄etatur vir me9 qd
sic. et sic ei fecit. Non solum pacifice s3 gra
tanter etiā audiret. Uerbū ergo significā
di est. quod in parte ista grauiter offēdit
auditores atq3 lectores. Quāq3 veruz sit.
q omniū duorū similiū. quorū alteruz est
intellectui nostro ꝓpinquius nobisq3 no
tius signū naturale est minus noti atq3 ab

intellectu nostro remotioris. Signū
inq3 est naturale illi9 et velut liber in quo
legitur. vnde et quasi natura docēte alte=
ro ad alterū declarandū vtimur. Hoc er
go modo sacri doctores τ expositores sa
ne τ absq3 offendiculo vllo dicere possūt
quia factuz illud de bersabee factū signi
ficauit ecclesie de gentibus. Significauit
p̄opria similitudine tanq3 naturali desi=
gnatione. Licet autem spiritui sancto
τ scriptoribus eius notioribus similibus
vti ad minus nota significanda et decla=
randa. Secundo ꝓpter rerum multā
dissimilitudinē τ nimiā. vbi magis violē
ta est significationis in ipo q3 rerū signifi J
catarū expositio. Et in hoc errant im=
periti multi qui nesciunt qualiter tractan
dum sit verbum veritatis. Sed ingeniuz
suum vt ait hieronimus. facere noluit ec=
clesie sacrificiuz. Et ꝓpter hoc dixit super
Abac. Tropologia libera est. et hys tātū
legibus circumscripta. vt pietatē sequat̄
in intelligentie sermonisq3 contextu nec
in rebus multū inter se contrarijs violen
ta sit copulandis. Tercium est ignorātia
explicandi ꝓsequendiq3 similitudines ex
quo defectu accidit et illud quod diximus
vt non credatur expositionibus. Ma=
xime vbi ex similitudine potissimuz signi
ficant. Cessante nanq3 in hys rerum simi
litudine cessat et significatio apud audiē K
tes. Quartum est ignorantia eius vi
delicet q solū in negotio significat. sicut
accidit i somp[n]ijs que exposuit ioseph. i
xl. τ xlj. Genesis. Tres enim ꝓpagines et
tria canistra panum ꝓpter numerum tā
significauerunt tres dies. de quibus ibi
agitur. et solus ternarius q̄ntum ad dies
illos significat. Erraret enim intolle=
rabiliter qui canistra vel ꝓpagines in si=
gnificationem dierum detorquere vellet
ꝓpter hoc dictum est. quia sacra scriptu=
ra est velut cithara in qua non omnia so
nant. Dicemus autem tibi super hoc
sermones vniuersales duos. Primū
quia tanta est continentia seu contentus
sacrorū cum hys τ in hys significationi=
bus vt nullo modo videri possint nisi di=
uine sapientie artificio in vnum volumē
collecta. vniuersaliter enim expositiones
salutarem doctrinam resonant. et in eo
ammirabiliter sibi consonant quibus vti
tur ecclesia sanctorū. Non igitur casu L
factum est vt ita ordinaretur. vt ita [illegible]

aicem consequens et consona esset in tanta varietate expositionu3 sacra scriptura. vt absq3 vlla discrepancia in vnam concordiam sacre doctrine concordarent omnes eiusdem libri. omnesq3 librorum partes: vt vnam veritatem catholicam ac salutarem concorditer resonarent. vniuersalitas enim in rebus omnibus signũ est prudencie et artis. Secundum est quia quemadmodũ ex dei bonitate factũ est. et absq3 vlla dubitatione credendũ. vt omnia opera sua fecerit ꝓpter omnem bonum vsum et vtilitatẽ que ex eis quacunq3 industria elici possunt. Sic omnia dicta sua siue eloquia ꝓpter omnẽ bonũ vsum et vtilitatem qui ex eis quacunq3 industria elici possunt et dicta voluit esse et scripta. Quare ꝓpter omne3 illuminationẽ intellectus humani. ac ꝓpter omnem edificationẽ ecclesie sue que inde elici possũt. ea voluit esse et dicta et scripta. ꝓpter omnẽ igitur intellectũ ad eruditionẽ nostra3 salutarem pertinentẽ qui inde elici potest. voluit ea dicta esse et scripta. Attende igitur diligenter istas duas radices. et videbis euidenter non humano sensu nõ fortuitu casu sacram scripturam editam esse et scriptam seu ordinatã. Sed sapiencie celestis artificio admirando. videbis etiam ad magisteriũ diuine pietatis pertinere. vt omnes libri eiusdem ꝓpter omnem eruditionem et edificationem q̃ inde elici potest scripti sunt. Alioquin restrictior esset intentio eius in parte ista q̃3 eius largitas paciatur.

p Ostq̃3 autẽ auxilio dei ostẽdimus intelligenciã litteralẽ. legis hebreorum in hijs in quibus videbatur absurda et nullo mõ conueniẽs sapiẽcie tanti ꝓphete nedum sapiencie dei et declarauimus omnes causas p̃ceptiõis et ꝓhibitionis in hijs. et hoc rationibus exemplis atq3 similitudinibus. Et quia filijs necessitas incũbit ecclesiã dei. vt apud ea3 pars huius ꝓhibitionis et p̃ceptionis ꝑpetuo haberet. Sicut ꝓhibitio stigmatũ et characterum seu figurarũ. Similiter augurioru m et omnium diuinationũ obseruationũ que quocumq3 mõ vergũt in ydolatriã. Et patet ex predictis supra. q2 p̃ter intelligenciã litteralem in eadẽ lege est omnis intellectus ad salutarẽ eruditionẽ ꝑtinens. qui et ea elici potest. nõ qui p q̃3cũq3 violenciã litteras repugnanciã eidẽ abusiue imponi potest.

Huius enĩ intorsiones scripture non expositiones eiusdẽ sunt. s3 abusiue impositiones. Et q2 diuine bonitatis intẽcio fuit de scriptura sacra vt omnis intellectus salutaris eruditionis qui ex ea ꝯueniẽter vt diuinus elici possit in ea intelligeretur. Et quia omnẽ huius intellectũ ipse intellexit eam. Quẽadmodũ in omni creatura sua intendit omẽ bonũ qd ex ea siue p eã ꝯuenire potest intentius. Et ꝓpter omẽ illud bonũ creauit eam sic. et ꝓpter omnẽ huius intellectũ sacrã scriptura3 inspirauit aut edidit. Postq̃3 inq̃3 de hijs omnibus ꝓut de diuine largitatis dignatione excepimus expediti sumus. Accedemus iuxta ꝓmissu3 ad destructionẽ deliramẽtorũ et insaniarũ machometi q̃ nomẽ legis intolerabili abusione vsurpauit. m Hãc autẽ abusionẽ induxit seducto pp̃lo p tp̃m et insipientiũ multitudo q̃ tp̃m vt ꝓphetam et mẽdacissima figmẽta eius vt legẽ suscepit. Scito igitur in p̃mis hunc fuisse de genere abrahe p ysmahelẽ q institutor gentis arabũ fuit vt dicit iosephus et ab ipso ysmahele gẽs arabu3 magnificãda accepit. Juxta ꝓmissionẽ dei dictis ad abrahã. Genes. xvj. Filiũ ancille faciã i gẽte3 magnã q2 semẽ tuũ ẽ. Et iterũ ad agar i eodẽ eiusdẽ. Surge et tolle puer et tene manũ eius q2 in gentẽ magnã faciã eũ. Et iter eiusdẽ xvij. ad abrahã. Sup ysmahel quoq3 exaudiui te. Ecce bñdica3 ei et augebo et multiplicabo eũ valde. duodecim duces generabit et faciã illũ crescere i gẽtẽ magnã.

Que ꝓmissiões implẽde ꝑ ꝑte videri possũt. ex eo q2 legitur. vij. Judicũ de bello ꝯ madianitas. totus enĩ ille exercitus madianitar de gẽte ysmahel fuit s̃m narratiõe3 methodij. Ante tp̃a vo caroli magni adeo multiplicata ẽ gẽs ysmahelitar. adeoq3 dilatatũ regnũ eius. vt et totã hyspaniã superiorẽ totã ꝓuinciã. totãq3 aquitania et fere vsq3 ad bituricã et andeganeñ. dyoc. occuparet. donec misericors deus p p̃fatũ p̃ncipe3 vsq3 ad fines regnorũ hyspanie q̃ xp̃ianitas nũc eo auctore obtinet bellis mirabilibus et triũphis nobilibus eos expugnãs diffugauit. n In nouissimis vero diebus dixit p̃nominatus martyr filios ysmahelis exituros de deserto tanta multitudine et fortitudine futuros. vt toti mundo dominentur. et ipsum regnũ xp̃ianorũ occupẽt et populũ xp̃ianũ peccatis faciẽtibus dira seruitute opprimant. et affligant aliquot

annis. donec misericors deus populum suum
respiciens visitet. et p regem xpianoꝝ tunc
futurum de tanta eripiat seruitute. sub ducens ver
sa vice filios ysmabel xpiani ppli seruitum.
D Et hec erit summa ac nouissima gens
illius exaltatio et altitudo. Tanta enim vir
tute opprimetur et affligetur a populo dei
q decetero non adiciet vt resurgat iuxta
sepe nominati martyris narrationē. Inci
cepit autē pestis huius tam ridiculose tā
q pernitiose secte tpibus eraclij impera-
toris vacillante tūc romano imperio z ad
occasum vergente. barbaris nationibus
illud vndiq multiplici rebellatione cōcu
cientibus. regnis terrarū iugū eius abu-
cientibus z se erigentib contra illud a quo
tēpe vsq hodie nec lacerari desiit nec di-
scerpi. Ne ait opineris ipm fuisse mach
ometi philosophū qui vocatus ē albate
gin. Huius enim libri de astrologia plato ti
burtinus ex arabico eloquio trāstulit in
latinū q liber illius nobilitas philosophi
ca atq pfunditas solū nomen machome
ti ipm habuisse cōmune tamē hoīe illo
ne dicā rusticano. sed vt ait quidā verissi-
me vaccino atq porcino cōprobat euiden
ter. Absit enim vt tātus philosophus ita de
siperet itaq pecularitur sentiret. Creditur a
nonnullis q iste machometus a sergio mo
nacho nestorii heretici discipulo seductus
D sit. z in heresim illā ductus qua cōtra diui
nitatē dñi nri iesu xpi blasphemauit. Na
turā enim diuinā in xpo dño. z in deo pre
eterna generationē aperte z sepe negat i
lege sua. Iste aūt sergius postq damna-
ti sunt Eutices z nestorius mgr eius in sy
nodo cōstantinopolitano. p eo scilicz q
duplicē naturā in xpo diuinā scz z huma
nā esse negabāt. Transtulit se in arabiā
vbi vitam heremiticā simulans. tante re-
ligiositatis ac sanctitatis appuit. vt ma-
chometus ipm habere doctorē voluerit.
z illum gabrielem archangelū interdū
vocauerit. abscondens z reuelare nō au
dens. q insanias quas hominib decepti
tradebat ab homine didicisset. Has enim
pmissiones tenens gens ysmabelitaruz
ex traditiōe ysmabelis. Sperauit eas se
in aliquo gentis sue adimplendas esse.
Q Quēadmodū gens hebreoꝝ pmissiōes
factas abrahe ysaac et iacob. Metho
dius autē martyr in libello reuelationis
sue que facta est ei in remanatione carcere.
orāti ad dominū vt reuelaret ei de pmis

z nouissimis mundi. ea que scripta non
erant in canone scripture. dicit istas pro-
missiōes factas de ysmabele impletas fu
isse in machometo qui et machometh et
blasphimo et naradascb vocatus ē. Gens
et ysmabelitaꝝ et regnū. gēs arabū z gēs
sarracenoꝝ. sz nomē sarracenoꝝ falso si-
bi vsurpāt a sara tāq filij sare p ysmabelē
cum tamen nihil cognationis. sed solam
adoptionē ad saram habent. sicut legit
Genes. xvi. Alij autē dicunt eos vocatos
sarracenos a sarram ciuitate in qua pmū
vel maxime gens illa vel creuit vel domi
nata est. Uere autem agareni sunt. quia
ex agar p ysmahelem descenderunt. Hic
ergo legis arabe latorem se dixit. z ipm
abraham sarracenum fuisse euidenter as
serit in lege sua. Quoniam autē stu
diose pdicauit vnum verū ac solum deuz
esse. et ydolatriam potenter in gladio ac R
strennue exterminauit. Sodomiticā spur
ciciam interdixit. z alia quedam honesta
statuit et quedam inhonesta prohibuit.
Multi de sapientib gentis sue credide-
runt eum. et credunt adhuc verum dei ac
fidelem fuisse pphetaz. Et que iniqua vi
dentur in lege eius. genti illi. magis per
misisse. pro desipiencia z ruditate sua
quā iniunxisse Absurdaq z ridiculosa q
plurima in lege eius inueniuntur. nō di-
xisse nec scripsisse nec sensisse. sz magis ab
inimicis veritatis partim inserta fuisse.
Partim vero aut imperitia aut negligē-
cia discipulorum ipsius discordiaq et cō
tradictione eorundē aut mutata esse aut
aliter corrupta. Et de ista contradictione
atq discordia multa leges in libello di-
sputationū cuiusdam christiani et cuius-
daz sarraceni. Qui tacitis nominib suis S
de legibus suis disputant. vtroq legem
suam defendente. et legem alterius im-
pugnante. Omni modo enim im-
probabile est et procul a veritate videtur
hominem qui se dei pphetam. eiusq le-
gislatorem dicebat. taz ridiculosa de argu-
menta. tam spurca dogmata genti alicui
tradere ausum fuisse nisi forte vel mente
captus. vel alia occasione desipiens exti-
terit. Quia igitur et de vita eius z de
gestis apud alios multa leguntur. et pro-
ter intentionē esset psentis pposita. Quia
etiā gens sarracenorū istas insanias q
in lege eius legimus venerantur vt diui- T
na oracula per dei pphetam ad se missa

tenet τ seruat vt dei mādata. Destruem⁹
eas ostendentes ridiculositatē eaꝝ et im
possibilitatē vt dimus. Jn hac ergo
lege τ mēdacijs. multa vera inserta sunt.
et malis bona ꝯmixta. vt malignitate fal
lendi videlicet. vt aut falsis ꝑpter vera cre
derent. aut vt mala ꝑpter bona reciperent.
Cui⁹ insipientiā ymmo vesaniā. cuius ꝑ-
sumptionē et ausum nemo potest intelli
gens non mirari.

Adicales aūt errores quibus gē
r tem illā bestialē seduxit. τ quos i
hoc loco destruere intēdim⁹. De
U paradiso machometi scʒ τ felicitate q̄ꝫ nō
τ nisi carnalē eis ꝑmisit. τ illā spurcissimā
Promisit siquidē eis delicias epulaꝝ cor
poraliū. dapiferos τ pincernas angelos
Deinde ꝓciositatē vestiū τ lectoꝝ vm
braculoꝝq; amenitates. Tercio delicias
ꝯcupiscenciarū τ blandimētoꝝ muliebri
um. Dicem⁹ igit̄ in ꝓmis ſmone vni
uersali. quia vt ait tulius. voces iste pecu
dū videtur esse nō hominū. et quia ma-
gis τ minus nō diuersificāt speciē. Ma
nifestū ē q: non alia bona q̄ꝫ habeat vita
ista ꝑmisit deceptor iste decepti suis. nō
eñ ꝑmisit eis flumina lactis τ vini τ mel
lis. nō ꝑmisit eis aliquos liquores scdm
species quā habeat vita ista. τ si forte gu-
stu suauiores. Eodē modo se habet et de
saporibus cū determinati sint nūero spe-
cierū suarū. nec ampliores aut alij eē pos
sint. Eodē mō se habet τ de omīb⁹ gene-
rib⁹ aboꝝ. Quare manifestū ē. q: nō ali-
am felicitatē ꝑmisit τ carnalē quā habe-
at vita ista nec aliā vitā ꝑdicauit q̄ꝫ sit vi
ta ista sed eandē maiorē aut melioratā.
Ex quo relinquit̄ q; diuites τ habundan
tes huius delicijs. hic id ē in hac vita ob
tineāt hmōi ꝑmissiones ipsius. Jnuaniū
igr̄ eos ꝑpter hmōi delicias et diuicias
onerauit obseruatione mandatoꝝ suoꝝ.
Inuaniū eas alibi vel sperādas vel querē
das ꝓcepit. Stultissimū eñ ē ꝑpt̄ bona
q̄ habūdāter hic haberi possunt vt alibi
habeant̄ laborare. nisi forsitan ꝑpt̄ hoc
vt q; hic ꝑ mortē amittenda sunt. alibi re
cuperent̄. Sūma igr̄ ē ratiocinatiōis
x nostre in hoc q; intentionē τ veritatē pa-
radisi τ felicitatis nō intellexit qui taʒ ꝑ
pinquā vite ꝓsenti eam posuit. τ taʒ vilē.
vt in ea eā bruta animalia cōmunicent.
Jn hoc ergo fere equauit eam vite ꝓsenti
τ nos docebimus in sequētib⁹ q; longe
melior est vita ꝓsens etiā flagitiosa q̄ꝫ fe
licitas illa. que in hoc etiā homines bru
tis animalibus. sic pene coequauit. Dixi
nō aliam felicitatē hominibus posuit. q̄ꝫ
cuius τ bruta animalia possent esse ꝑtic
tes. Querim⁹ aūt ab eis vtrū cibi hu
iusmōi τ potus. corpa hominū nutriant
aut nō nutriant. Q: si nutriant. nutrimen
tū autē non erit nisi reparatio cōsumpti-
onis que fit ꝑ motū τ calorē vitalē. Erit
igitur ibi cōsumptio τ reparatio corporū
quare corpa erūt τ cōsumptibilia τ repa
bilia. quare τ defectibilia et mortalia i se
τ moritura de necessitate nisi morti eoꝝ
τ consumptioni ꝑ nutrimentū occurrat̄.
Hec autē est admixtio magna miserie vi
delicet cottidianus conflictus ꝯtra ruinā
corporis. τ cottidiana refectio contra ei⁹ cō
tinuā defectionē siue ꝯsumptionē. Erunt
q; epule hmōi non solum felicitatis: sed
etiam vrgentissime necessitatis. qua ꝑ cō
sumptionē corpa in mortē fluencia neces y
se est cottidiane refectionis alimonia re-
tineri. Ampli⁹. Quia ꝓporcionabi-
les ymmo equales sunt semꝑ delicie desi
derijs suis. aut erūt maiora desideria car
naliū voluptatū hominibus in vita illa.
q̄ꝫ sint i ista aut non. Si nō erunt maiora
desideria. ergo neq; delicie. cū desideria
ꝓporcionabilia sint aut equalia delicijs
Equaliter eñ desiderata siue ab eodē si
ue a diuersis equaliter delectāt siue eūdē
siue diuersos. Q: si dixerit quia maiora
erunt desideria. et hoc ꝑ maioritate deli-
ciarū. ita videlicet quia addet̄ desiderijs
quēadmodū et delicijs. et crescent deside
ria q̄ꝫtum et delicie. Quia igitur equalia
equalibus addūtur in ista remuneratio-
ne seu felicitate quā ꝑmittit. tota fiūt eq̄-
lia. quare nec maior est felicitas hec futu
ra q̄ꝫ ꝓsens nec minor miseria sicut τ sitis
et fames. Simuliter et equales sint deli-
cijs ciborum et potuū in vita ista et equa
les fiant hijs τ illis additiones atq; eq̄li
ter crescant in illa quam ꝑmittit felicita-
te. ergo et in illa erunt equales fames et
sitis suis delicijs sicut et modo sunt. Quā
tum igitur creuerunt delicie ciborū et po-
tuum. tantum et malicie famis et sitis. Et
similiter q̄ꝫtuʒ creuit felicitas ciborum et z
potuū tantū miseria famis et sitis. Qua
re q̄ꝫtuʒ in vita illa feliciores erūt q̄ꝫ i ista
tm̄ τ miseriores. Jn nullo igr̄ ē maior feli
citas vite illi⁹ q̄ꝫ ist⁹ i nullo mior miseria.

Quēadmodū dñi si aquā tepidā p admi
tionē aque calidioris aliquis ex vna pte
calefacere vellet: aut eō trario equalem
aquā τ eque frigidā. vt illa calida inmisci
ue aqua in nullo pficeret ad calorē. Sic
et quantūcūqʒ augeātur delicie carnales
postq̄ʒ ex aduerso tm̄ augeātur τ molestie
contrarie illis in nullo pficit p huius au
gmentū ad voluntatē. Amp̄. Aut erūt
fames. et sitis in vita illa. aut non erunt.
Si nō erunt aut erūt ibi euacuatiōes vē
tris τ psumptiones corpm quas necesse
est reparari p nutrimenti. Aut si erunt ibi.
cum fames et sitis sensus sint hui⁹ euacu
ationū τ psumptionū. igr̄ nō sencientur.
cū fames τ sitis ibi nō sint. Ex quo duo
incōueniēcia manifeste sequūr. pmū est
mortificatio nature ipius q̄ tm̄ sui maluʒ
videlicet consumptionis τ euacuationis
nō sentit. Scd̄m est nō esse ibi delici
as cibi τ potus. Ubi eñ nec fames τ sitis
ē inpossibile ē delectationē esse in cibo vł
potu cū delectatio non sit nisi quies desi
derij. et impletio vacuitatis illius. Si vo
A 19 fames τ sitis sunt ibi. magna ps p̄sentis
miserie ibi est τ illa vtrqʒ incompabiliter
maior q̄ʒ hic sit. cuʒ delicie ciboꝝ et potu
um maiores icompabiliter ibi sint q̄ʒ hic
Jmpossibile eñ est vt magna icompabi
liter delectetur quis comedens aut bibēs
nisi incompabiliter magna esuriat aut si
ciat. Amp̄. Sicut vera miseria nihil
habet contrarij hoc est felicitatis. sic vera
felicitas nihil habet miserie. Quare nihil
famis aut sitis. τ ideo nihil paupertatis
τ indigencie. Jndigencia eñ est pars mi
serie. Felicitas igit̄ illa quaʒ pmittunt aut
nō ē vera felicitas. aut nihil habet idigē
cie. quare nihil habet famis aut sitis. ni
B hil indigēcie cibi vł potus. Amp̄. Aut
cum his delicijs erūt delicie spūales aut
nō. Si sic. manifestū ē q̄ se nō paciūtur.
Spūales eñ delicie aiaʒ hūanā ad se tra
hūt. τ i se totā rapiūt τ carnalia sentiri nō
paciūt̄ eo q̄ hora qua mētē hūanā tetigerit
qd̄ appet in extasi et raptu. vbi ad modi
cū spūalia bona mentē humanā tāgūt et
totā mentē in se rapiūt. τ a sensibus. et a
sensibilibus omīno abstrahūt. q̄nto for
tius igr̄ vbi totalit̄ beatificāda ē mēs hu
mana: nihil carnalis sensibilis voluptatis
sentire vel etiā cogitare pmittet. Si mo
dica stilla spūalis voluptatis totā eaʒ oc
cupat et absorbet. qd̄ faciet torrēs ipe vo

luptatis et ebrietas ab vbertate domus
dei. Nō poterūt igit̄ simul esse felici
tas spūalis τ ista d̄ qua loquimur carna
lis. Q⁹ si dixerit q: alternatim hoc ē al
tera post alterā fruentur in vita illa seqt̄
et necessitate q: neutra erit plena. cū neu
tra sit cōtinua. Continuitas eī ps est feli C
citatis. Amp̄. Jpa expiencia sensi⁹ ma
nifestū ē. q: gustātes delicias spūales sta
tim fastidiūt carnales. sicut dicit Augusti
n⁹. quia gustato spū desipit omnis caro.
Quare impossibile ē vt volūtarie a spūa
lib⁹ in patria redeāt ad carnales. Cū eñ
ea hora qua vacabunt spūalib⁹ carnales
nō appetāt. Adhereāt aūt spūalib⁹ amo
re fortissimo. τ qui nec memoriā patit̄ car
naliū voluptatū inpossibile ē q̄ ab eis re
deant volūtarie pp̄ter carnales. cū illas
nō appetāt illa hora. Nihil igr̄ ē ibi quod
eos abstrahat a spūalib⁹ delicijs. vel q̄
eos abstrahat eo tpe ad carnales. et hoc
volūtarie. Uiolēcia aūt vł surreptio locū
ibi nō habet. Manifestū igr̄ est semel ad
missos ad spūalem felicitatē ab ea vł ad
modicū diuertere vel se iungi inpossibile
esse. Jmpossibile igr̄ ē alternatim vtrāqʒ
felicitatē ibi obtineri. Necesse igit̄ ē fe
licitatē spiritualē vel omino ibi nō esse vł
solā eē hoc est pter carnalē istā de qua loq
mur. Cū nec esse simł possit illa nec al ter
natim. nec post nec ante illā. Q̄d si ibi nō
ē felicitas spūalis. illa aūt est indubitāter
potissima aut nobilissima maximaqʒ ps
felicitatis. si tm̄ et alia est aliqua ei⁹ pars.
Appet igitur euidēter. quia felicitatē non
posuit sed ptem felicitatis τ illā modicaʒ
atqʒ vilissimā qui carnalem solam posuit
Amp̄. Aut crescent virtutes tam appe
titiue q̄ʒ affectiue huius deliciarū p ma
gnitudine earum aut nō crescent. Si cre
scēt verbi gracia. effectiua cibi et virt⁹ ap
petitiua potus. Et iterū. virtus comeden
di τ virtus bibendi que sunt effectiue de
lectationis in cibo τ potu. Et iterū virtus
appetitiua coitus τ virtus effectiua eius
dē. Quare necesse ē cuʒ delicie ille nō sint
cōpabiles istis in magnitudine vt nec vir
tutes v̄tutib⁹ sint cōpabiles. nō ē igr̄ cōpa
tio appetituū ad appetit⁹ i magnitudine
seu in tēsiōe. τ silr̄ neqʒ virtutū ad v̄tutes
Jncompabili igr̄ erūt pl⁹ appetētes
comedere τ bibere et plus petētes q̄ʒ nō
sint. Satisfiet aūt i illa felicitate τ appeti
tib⁹ τ v̄tutib⁹. Jncōpabilit̄ igr̄ pl⁹ ...

ꝗ bibent q̃ʒ hic. Ex quo etiã sequit̃ ꝙ pl⁹
ꝓpe incõpabiliter ꝛ ita cõtinue. q: organa
seu instrumẽta necesse ẽ respõdere virtu
tibus. atꝫ ꝯgrue consequẽs ẽ vt fauces et
vẽtres sint incõpabiliter maiores q̃ʒ hic.
ꝛ sic incõueniẽs sequit̃ de virtute cocun
di. videlicet vt maior sit in eis incõpabili
ter q̃ʒ inueniri possit in vita ista. ꝛ ꝓpter
D hoc visus est⁹ incõpabiliter maior. Qua-
re ꝯtinuus ꝛ nõ intrpolabilis. Con-
sidera igr̃ ibus q̃ diximus qualit̃ ista spur
cissima felicitas seipam destruat. ꝛ ps ei⁹
parte nõ paciat̃. dũ vnaq̃q; inmensitate
sua ꝛ toti subiectũ ex necessitate occupat
ꝛ toti tẽpus requirit. ꝑncipiũ alteri⁹ non
admittens. ꝛ ꝯsidera hoc in vnaq̃q; ꝑ se.
verbi grã. sicut dicebam⁹ in virtute appe
titiua gustabili seu comestiua. Si ei creue
rit cousq; vt ifiniti maior effecta sit q̃ʒ sit
in vita ista. ergo ꝛ ei⁹ appetitus. Necesse
eñ ẽ oẽs virtutes ibi opari ſm ꝑfectionẽʒ
q̃ ibi sũt. cũ ibi locũ nõ habeãt ipedimẽ
tũ vl' imꝑfectio. Quare hmõi virtute
appeteretur ibi nõ solũ magis. id ẽ ardẽti⁹
icõpabilit̃ sʒ etiã mai⁹ incõpabilit̃ hoc ẽ
maior cibus. Eodẽ mõ q: virtus comesti
ua similit̃ creuit vltra omnẽ cõparatiõeʒ
comedetur ea nõ solũ magis incõpabili
ter. sed ꝛ maior incõpabiliter cibus. In-
possibile aũt ẽ q̃ntitatiq; paruo cibo ma
iorẽ incõpabiliter inueniri. Nullũ ei cor
pus infinitates cõtinere potest q̃ntitatiq;
paruũ. cũ omẽ corpus ex necessitate sit fi-
nitũ. Continuam etiã necesse ẽ esse co
mestionẽ. cũ tãtus ardor appetit⁹ nisi per
applicationẽ ad comestionẽ nec quiesce-
re ibi nec mitigari possit. Alioquin supua
cue ꝛ inutiliter eẽt in cibum siue de cibo.
Ad hũc modũ ꝯsiderare potes in siti ꝛ ap
E petitu spurce voluptatis. Querimus etiã
eis ab eis vtrũ sint ibi digestiones ꝛ ege
stiones ciboꝝ ei potuũ. quas vtiq; ibi eẽ
necesse est. cum eñ cibi ꝛ potus multas ꝑ
tes habeãt q̃ nõ ꝯueniãt ad nutrimentũ
humanoꝝ corpoꝝ. Eas igr̃ ꝑ digestionẽ
necesse ẽ separi ab eis q̃ conueniũt hmõi
nutrimẽto ꝛ in secessũ mitti ꝛ tandẽ egeri
Quare cũ hui⁹ digestiões et egestiones
fine nõ habeãt. nõ sufficit paradysus illa
cui sola stercoꝝ egestionũ cape. cuʒ ois
regio corpalis finita sit magnitudine. pul
chre aũt irrisit quidã xp̃ian⁹ quendã sar-
racenũ ꝛ hoc dicẽs ei Maledicta parady
sus in qua tm̃ cacatur. Q: si forte dixe

rit. q: ea erit ibi vis ventriũ. vt totã super
fluitatẽ ꝯsumat q̃nto fortius dicere debu
it. q: ea erit virt⁹ corpoꝝ. vt consumptio-
nẽ seu resolutionẽ nõ paciant̃. multo eñ
minus nõ ẽ pati ꝯsumptionẽ ab alio. q̃ʒ
facere ꝯsumptionẽ in cibo. Amp'. Cuʒ
ponat coitũ. necesse hʒ ponere supfluita-
tẽ tercie digestiõis siue tercij cibi cur ergo
nõ ꝛ pme ꝛ scdẽ digestiõis. Ex hoc ve
ro sequẽt abhominãde feditates. Aut ei
ibi erit generatio ex illo tãto vsu mulierũ
aut nõ erit. Si erit ꝛ hoc ꝑ modũ vite ne
cessario ibi erit magna miseria paritũ
ꝛ nutrientiũ. ꝛ tãto maior q̃nto maior et
crebrior erit ibi ꝯmixtio masculoꝝ ꝛ femi
narũ. Quocunq; aũt modo fit. q: mors
ibi locũ nõ hʒ. crescat ppl's in infinitũ. Fi
nita aũt ẽ regio paradysi illi⁹. ꝛ ois regio
corpalis. sic in naturalib⁹ didicisti. quare
breui tpi necesse habebit exire ꝑs magna
ppli illi⁹ de padyso. ꝛ parari necesse erit
eis regionẽ aliã ad habitationẽ eoꝛuʒ. et
nõ vnã solã sed etiã infinitas. Qm̃ ipossi
bile ẽ. quocũq; regiones finitas quãtecũ
q; sint hoĩes cape ifinitos. Ex hoc mani-
festũ ẽ eadẽ via qua declaratũ ẽ omẽ cor-
pus eẽ finitũ ꝛ nullũ posse ꝯtinere infini
ta tãta quãtũcũq; paruo demonstrato.
Q: si ibi nõ erit generatio erit ergo ste-
rilitas in marib⁹ ꝛ feminabus quare fru
stra erit vis generatiua in virisq;. Am
pli⁹. Sterilitas plaga ẽ ꝛ lesio nature in
virtute generatiua vl' a pte mẽbroꝝ vel a
pte seminis ꝑ quã remanet icõpletũ op⁹
generatiõis. Ibi aũt nec plaga nec lesio
nec icõpletio locũ habet. Amp. Scdõ
hoc vis generatiua nõ fructui deseruiet. sʒ
soli voluptati. Maximũ aũt bonũ ei⁹ fru
ctus ẽ. ꝛ absq; vlla ꝯpatiõe melior est ꝑ-
les q̃ʒ voluptas illi⁹ ꝯmixtiõis. Priuabi
tur ergo eo q̃ hʒ optimuʒ virt⁹ generati-
ua ꝛ min⁹ bonũ i infinitũ ex ea ꝓueniet
tũc q̃ʒ ꝓueniat i vita ista. quare stat⁹ ei⁹
erit ipꝓbabilit̃ min⁹ bon⁹ minusq; ꝑfect⁹
q̃ʒ sit i vita ista vis igr̃ generatiua nõ bea
tificabit̃. Q: si dixerit q: nõ erit ibi icõ
mixtiõe maris ꝛ femie feditas aliqua vl'
immũdicia sʒ sola ꝯiũctõ corꝑm ꝛ amplex⁹
absq; emissiõe hũoꝛis hĩc inde. Manife-
stuʒ ẽ quia equiuoce vtit̃ nomine cõcubi
tus. Amp. Quid ẽ paradysus iste nisi
taberna indefesse ingurgitatiõis. ꝛ ꝑpe-
tue turpitudis ꝓstibulũ. Preterim⁹ in
nominãdas abhominatiões ꝛ feditates q̃

et hiis ɔmixtiōib⁹ maris ꝛ femine sequitur
Q: autem dixit angelos pincernas fu
turos esse atq; dapiferos eoꝝ qui ei cre
derent ꝛ legem sua seruarent. Quis non
rideat angelos sanctos felicitatē illā quā
nec oculus vidit ꝛc. deserere vt lectos pa
rent eis ꝛ ornatū ad turpitudines exercē
das. ꝛ vt angelice beatitudinis excellenci
am cōmutēt in coquinariā seu dapifera
riā aut pincernaria seruitutē. Incōparabili
ter enī vilius ē seruire hmōi lectis et men
sis q̄ȝ seruire porcis. Unde animalis iste
hō animalib⁹ loquens. nec patriā nec fe
licitatē patrie cogitauit. ꝛ hoc declarabi
G mus euidenter ostendētes q: totū quod
in parte ista somniauit miseria ē. ꝛ he fe
licitati cōtraria. Dicemus ergo p̄mū
q: desideria carnalia vincula sūt captiuā
cia mentes humanas ꝛ laquei irreciētes
ꝛ flāme exurētes easdē sunt ꝛ tenebre ex
cecantes et funiculi retrahētes atq; auer
tentes eas. ꝛ a fonte ipo bonoꝝ qd ē de⁹
et dn̄s seculoꝝ. ꝛ a veris bonis in quib⁹
consistit vera et tota felicitas verorū et q̄
redundat in inferiores vires ipsarū et in
ipa corpora earū. Non felicitas que vt di
cit Augustinus intelligenter ꝛ fruenter ē
ꝑpa. sed sanitas incorruptionis. que glo
rificatio corpoꝝ ꝓpe dicit continēs qua
tuor dotes tanq̄ȝ ptes glorie ipoꝝ. q̄ ali
bi ꝛ ostendēde sunt ꝛ declarāde. De
voluptatib⁹ vero carnalib⁹ dicim⁹ q: in
H mergūt. eneruāt inebriāt et decipe faciūt
mentes hūanas ꝛ totas rapiūt eas in se.
Similiter et alie passiones q̄ vicia nomi
nant. Cū igr̄ in vita ista vbi adeo modi
ce sunt. adeo rapiūt in se adeoq; capiant
corda hominū vt alioꝝ et amorem extin
guant ꝛ obliuionē inducant Q̄nto forti⁹
vbi nec alia amari sināt nec aliorum re
miniscat. Quare nec ipm deū amari ibi
nec reminisci pmittāt. Erūt igr̄ in tāto ma
gis culpabiles. tātoq; magis mortifere q̄ȝ
hic q̄nto ꝛ maiores. et hoc ē quoniā tāto
magis sunt rapiētes in se et occupantes
corda hominū. ꝛ ab ipo fonte bonorum
auertētes. q̄nto maiores erūt numero et
I specie plures Amplius. Aut amabunt
ibi hmōi voluptates aut nō. Si nō ama
bunt. nec erūt igit voluptates neq; deli
cie. impossibile enī ē delectari aliquem in
eo qd nō amat. Si autē nō amabuntur
ipe delicie neq; delectabilia eaꝝ. nō erit
igr̄ in ipis delectabilib⁹ earū delectatio.
Qui enī nō amat cibū vel mulierē specio
sā. nō delectabit in eis. Nō si amabū
tur. aut amabūt ꝑpt se aut nō. Si ama
bunt ꝑpt se ꝛ nō ꝑpt deū. culpabiliter
igit amabūtur. Ois enī creatura via de
bet esse nō solū ad cognoscendū deū. sȝ
etiā ad diligendū ipm. Sicut enī ostēdit
vnaqueq; creatura dei veritatē. hoc ē si
cut relucet ī vna quaq; creaturarū de ve
ritas. ita in bonitate seu suauitate vniuſ
cuiusq; creature redolet eius bonitas et
q; suauitas. Sicut igr̄ nō licet intelle K
ctui humano dare se totū veritatibus vt
ita loquamur creaturaꝝ cogitandis me
ditandis cōtēplandis creatore relicto.
ita nō licet affectui se dare totū bonitati
bus seu suauitatibus creaturarum fonte
ipo bonorū scilicet deo neglecto. Amare
autem bonitatē seu suauitatē creaturarū
propter se. ē dare se eis vt diximus. quia
amor nō est nisi donū amāns in amatū
quo videlicet amans seipm ꝛ sua omnia
dat amato. Culpabiliter igr̄ amabūt ibi
delectabilia ꝓpter delectationē. q̄ mani
festū ē q: tota vita illa quā delir⁹ iste som
niat sicut tota erit delectatio siue delicie
ita tota erit peccatum tota culpa. ꝛ ꝓpter
hoc tota miseria ꝛ tota mors spiritualis. L
Amplius. Sic lux ad lucē. sic illumina
tio ad illuminationē in eodē illuminabi
li Sicut ergo lux creaturaꝝ ad lucē ipam
creatoris q̄ ē lux p̄ma ꝛ pura. ꝑ quā lucēt
q̄ lucēt oia. Sic illuminatio veniēs sup in
tellectū hūanū a luce creaturaꝝ ad illumina
tionē venientē sup eūdē a luce creatoris
q̄re sic lux ad lucē nulli⁹ cōpationis ē. ita il
luminatio ad illuminationē ꝫ nulli⁹. Eodē
mō se habet vt sic suauitas creaturaꝝ ad
suauitatē creatoris nulla ē. ita delectatio
veniēs a creaturis sup affectū ad delecta
tionē venientē a creatore sup eūdē nulla
Et q: beatitudo siue felicitas ē status
vltim⁹ hoc ē pfectiōis vltime. manifestū M
ē. q: nec illuiatio a creaturis ē beatitudo
seu gloria ītellect⁹ hūani. nec delectatō a
creaturis ē btītudo seu glīa affect⁹. nisi for
te qs dicat ītellectū hūanū nō eē illuiabi
lē a luce p̄ma. vt ꝑtingibilē ipi immediate
Q: si esset quiesceret ex necessitate intelle
ctus humanus in cognitione creaturaꝝ.
et esset ei violenta inuestigatio creatoris
Omnis enī motus siue corporalis siue spiri
alis a loco sue quietis violentus ē ꝛ mole
stus ipi moto Hoc aūt manifeste [illegible]

ẽ q̄ nihil ẽ intellectui humano suaui⁹ de
apphensionib⁹ q̄z apphẽsio creatoris. et
de inuestigationib⁹ suauissima ẽ inuesti-
gatio creatoris. ⁊ hoc a sensu accipimus
Si aũt ẽ intellect⁹ illuminabil' a pma
luce. erit ⁊ affect⁹ iocundabil' seu delecta-
bilis a pma suauitate. Proportionales
eñi sunt vtq̄z q̄z pma veritas ⁊ eius illu-
minatio ad intellectũ humanũ. ⁊ prima
bonitas seu suauitas ⁊ ei⁹ iocũdatio seu
delectatio ad affectũ humanũ. Quare i-
possibile ẽ alterutri eorũ beatitudinẽ seu
gloriã eẽ nisi in ipõ fonte luminis ⁊ boni
tatis siue suauitatis ⁊ hoc est. q̄m beatitu
do seu gloria nõ est nisi vltimata pfectio
potẽcialitatis ⁊ plenitudo cumulata pos
sibilitatis verbi gracia. Illuminatio q̄ ni
hil relinquit in illuminabile in intellectu
Hec ẽ q̄ nihil ignorãcie nihil tenebrarũ re
linquit in eo ẽ gloria intellectus. sic et de-
lectatio q̄ nihil molestie. nihil vacuitat' si
ue carẽcie desiderabiliũ seu delectabiliũ
relinquit in affectu gloria ẽ illi⁹. impossi
A bile igit' ẽ in creaturis beatitudinẽ vl' glo
riã eẽ anime hũane. Quare in sola luce p
me veritatis siue veritate pme lucis ẽ glo
ria intellectus. ⁊ in sola suauitate prime
bonitatis est beatitudo affectus. De hoc
tẽm loquimur plenius loco suo. Am
D plius. Et delectationes sensibiles et vi-
res qbus delectatiõ es hu⁹ papiunt' cõi
camus cũ brutis. His aũt delectationi
bus nõ beatificat' nisi vires earũ. Hac er
go beatitudine nõ beatificãtur in nobis
nisi qd cõicamus cũ brutis. ⁊ alia brutu-
lo nõ ẽ nec põt esse cũ ista sic ostendim⁹
nõ igit' ẽ beatificãdũ siue renumerandũ
hac felicitate i nob. nisi q̄ cõicamus cum
brutis. Hoc aũt sequit' duo incõueniẽcia.
Primũ q: hu⁹ felicitas nec felicitas est:
nec hũana. sz pars modica atz vilissima eti
am si noĩe felicitatis digna eẽt. Modicũ
ẽ atz vile ẽ in nob id qd cũ brutis cõmu-
nicam⁹. Scdo sequit' ex hoc manifesta dei
iniquitas atz puersitas. Pars eñ ista sp re
bell' ẽ i nob dũ hic viuim⁹ honestati ⁊ re
pugnãs dei volũtati. Reliquũ aũt ẽ q̄ ẽ i
nob nobile atz pcipuum sp pugnat p ho
nestate et p dei volũtate cõtra residuum
Hec igit' ẽ manifesta dei iniqtas q̄ seruiẽ
tibi pcẽ i nobis ⁊ p eo sp pugnãtem nõ
remunerat ppa felicitate ⁊ glia. Hec vero
pars q̄ inimicã sibi ⁊ honestati ptez
vicior oim fomitẽ remũerat. Qm̃ aũt
manifestũ ẽ superiorib⁹ viribus aĩe hũane
atz nobilius pprias eẽ pfectiões. ideo nẽ
cesse ẽ ⁊ ppria esse pfectibilia quorũ ade
ptiõe ⁊ obtẽtu pficiat'. Quare pprias btĩ
tudines ⁊ glorias sublimes et nobilitati
sue pgruẽtes eas hr̃e necesse ẽ. Hec autẽ
beatitudines ⁊ glie porcianã istã felicitatẽ
nõ sustinẽt. sic ostẽdim⁹. imo abstrahũt
⁊ lõge faciũt ab illa. Aliogn magis puĩ-
dẽda erãt brutis animalib⁹. vtpote tota-
lit' eis cõgruẽs. Hoc eñ qd hu⁹ felicitati
repugnet in brutis ẽ nihil qd ea vl' abstra
hat vel auertat ab illa. In nobis autez ẽ
amor ⁊ desideriũ naturale sapiẽcie ⁊ ho
nestatis. qd ẽ manifestũ indiciũ. quia ad
illas nati sumus ⁊ i eis solis nati qescere
Ois eñi mot⁹ naturalis siue spũalis sit si
ue corpalis i id solũ ẽ. in quo ẽ quies na-
turalis ipi moto. Quia igit' iste amor na-
turalis inclinatio ẽ. ⁊ istud desideriũ na-
turalis motus lz spũalis. Quare i sapien
cia ⁊ honestate soluz ẽ qes naturaliter
aĩab⁹ nr̃is. Manifestũ igit' ẽ illas eẽ ⁊ lo- B
cũ spũalẽ q̄m naturalit' qrim⁹ ⁊ patriam
naturalit' intendim⁹. Ab his autẽ nos
retrahũt ⁊ auertũt voluptates sensibiles
q̄re a naturali loco nr̃o qetis et a patria
nr̃e natural' mãsionis nos in se exiliant ⁊
captiuãt. Manifestũ igit' ẽ q: ipossibile est
in eis esse patriã aĩab⁹ nr̃is. imo declara
tũ ẽ euidẽter in hoc. q: ipa sũt exiliũ et car
cer ⁊ vincula animarũ nr̃arũ. Amp.
Cũ delicie h⁹ miserie sint euidẽter hic. et
amores earũ seruitutes ⁊ vincula Mani
festũ q: augmentũ earũ erit augmentuz C
miseriarũ. quare maximitas miseriaruz.
Ista igit' quasi sompnialis felicitas ex ne-
cessitate maxima miseria ẽ. Q: aũt pri
mũ ita sit inde manifestũ ẽ. quia qui ma
gis amat luxuriã. magis captus est in ea
et magis seruus ipius. magisq̄z inpotẽs
ad alia bona acquirẽda. magisq̄z longẽ
a cognoscendo ⁊ amando alia quectiq̄z
bona. ⁊ magis cecus ad videndũ ipsam
delectationẽ vel ipm delectabile. Quod
vno exemplo palam facimus Qui enim
amat mulierem licz deformem. et oculis
et corde iudicat eam speciosam. et si cre-
uerit amor crescet et iste error: in eo vt q̄n
to amplius eam amauerit tanto eaz ma
gis iudicet speciosam. Uides ergo quia
crescat i eo error hu⁹ iudicii. Cũ eĩ nõ cre
scat speciositas i muliere. nec maior fit q̄z
aũ ipe tñ iudicat eã maiorem. Et ita scdm

ꝙ cresceet amor. crescent in eo tenebre et error huiꝰ. Silr crescet seruitus. cresceet vinculū. crescet ardor desideriorū. quare cū venerit ad summū amor huiꝰ. erit in vltimo erroris insanie. ita vt deformissimā iudicet formissimā. ⁊ nigerrima forsitā albam. Et ad hūc modū se hʒ in alijs sensibꝰ. Quia erūt ei ꝓ suaui odore fetor ipiꝰ ⁊ ꝓ suauissima cantilena horrenda vociferatio ⁊ ita de alijs. Declaratū igit̃ ē

R tibi euidēter ex hijs quia non solū īpossibile ē carnalem esse paradisuʒ ⁊ felicitatē sensibiliū delicarū. sed etiā ridiculosū. Et quia sompniata ista felicitas non est nisi brutoꝝ animaliū nec esse potest. Patefactū etiā est tibi. quia vera felicitas nō sustinet huiꝰ delitias sed abstrahit ab hijs ⁊ ꝓpter hoc cessabūt de necessitate in patria. Quare manifestū ē verbū veritatis qđ legitur Mathei. xxii. In resurrectione neqꝫ nubēt neqꝫ nubētur sed sunt sicut angeli dei in celo. Silr luce. xx. Neqꝫ nubent neqꝫ ducūt vxores qui digni habēt seculo illo. Equales em̃ angelis sunt. Manifestū est etiā quia paradysus iste nō est nisi sicut volutabro porcoꝝ. ⁊ quia vociferatio ipsius vox pecuduʒ ē. nō hominū vt supra diximus. Et hijs de causis voluīt quidā sapientes de sarracenis non iuxta litterā machometi intellexisse ꝓmissiōes istas. videntes eas esse ridiculosas ⁊ machometū ꝑ eas toti mundo fieri ridiculum

Auicenna tamē in phylosophia sua ꝑma de liramentis istis expsse cōsensit dicens quia gaudia corꝑm expssa sunt in lege nostra quā dedit machmet. Loquens de gaudijs post corpa. in quo nō phylosophū sed insanie istiꝰ consortē se euidenter ostendit. cuiꝰ dāpnatio tāto iustior. qnto ista delyramenta tātus phylosophꝰ magis videre potuit ⁊ videre neglexit. Blasphemias vero quibꝰ cōtra beatā trinitatē deiqꝫ ac dñi nostri hiesu xpi diuinitatē oblatrauit. iā alibi destruximus ⁊ eas hic ꝓpter hoc transimus.

P Ost hec autē loquemur de diuersitate legū istarū ⁊ narrabimꝰ de hijs sententias eoꝝ qui repugnati sunt sapiētes in mūdo.

S Ex hijs ergo fuerunt qui dicerent. qꝛ lex hebreorū lex fortune ē. Et quia hebrei colunt fortunā. quia lex eoꝝ apud eos se qui visa est fortunā. in hoc ꝙ ꝓpter fortunā id ē ꝓsperitatē temporaliū. legē tenere videbatur. Nec aliud erat eis expsse in lege ꝓmissuʒ quā ꝓsperitas tpal. nec aliud eis minatū est qꝫ fortuna contraria. Hec est aduersitas tpalis. Legē vo sarracenoꝝ legem nature dixerūt. ⁊ eos quodammodo colere naturā. eo ꝙ paucas haberet positiones siue constitutiones. Hij ergo itellexerunt natura natiua corruptiōeꝫ

L cū qua scʒ nascimur. et qua delicijs et diuicijs carnalibus inhyamꝰ. Hec aūt ē tota gloria sarracenoꝝ in ꝑsenti. ⁊ hāc solā expectant sicut supra dixímꝰ in futuro. Legē vo xpianoꝝ legē gracie. ⁊ xpianos colere graciā dixerūt. ꝓ eo quia lex ista graciā maxime ꝑdicat ⁊ extollit. ⁊ in sola gracia dei spem ponendā docet et asserit. et eousqꝫ eam magnificat ⁊ extendit. vt deū ac dei filiū hominē factū ꝓ hominibus. necnō ⁊ mortuū inestimabili gracie largitate ⁊ credere doceat ⁊ confiteri precipiat. De hac aūt distinctione nō multū cures. quia nō valde scrutatus videt̃ fuisse leges qui eas hoc modo distinxit

V Alij vo diuersitatē legū attribuunt celis et stellis. sicut ⁊ alias diuersificatiōes ⁊ conditiones hominū. Et dixerūt qꝛ lex hebreoꝝ ortū habet a saturno ⁊ celo ipiꝰ Et ꝓpter hoc celebriorē habent diē saturni que est dies sabbati. ⁊ eadē die ꝓpter eandē causam maxime vacant legi illi legēde scʒ docēde ⁊ implende. Et ꝓpt hoc multiplicia infortunia saturni. videlicʒ retrogradationes. cōbustiōes. aliasqꝫ eiusdem occasiones. lex illa ⁊ regimē eiꝰ atqꝫ gens varijs sꝑ cladibus ⁊ casibus multiplicibusqꝫ infortunijs expositū ē. Quia etiā ipē saturnus vt aiunt dux ē ꝓphecie ⁊ reuelationū. Ideo in lege eius ⁊ regno habundauit ꝓphecia ⁊ multiplicata est valde. sicut apparet in libris legis illius ⁊ in libris ꝓphetarum. librisqꝫ regnorum.

Sunt alia ꝓpria vt dicunt saturni scilicet auaricia pertinacia ⁊ duricia. quibus vicijs gens illa hebreoꝝ semper noscitur laborasse. Iuxta hunc modum senciunt et de lege sarracenoꝝ et de regno eorum. Unde et credunt et plane asserūt le- X gem hanc die et hora veneris promulgatā ⁊ ꝑ venerem. id est luxuriaʒ viget. ꝓpter hanc causam vt dicunt et ipm diem veneris omni septimana celebriorem habent

Quātū autem gens illa omni turpitudine se polluat venerea. manifestū est ꝙ

nec multitudo vxoꝝ sodomiticam turpi-
tudinē apud eos extinguit. licet in ipsa le
ge coꝝ interdicta sit. In hoc ergo vt aiūt
ꝛ lex et gens et regnū apparet esse venerꝭ
Sunt ꝛ alia q̄ ipi circa hoc considerat. q̄
nō est necesse scribere hic. De lege ve
ro que sola lex veritas est. et felix lex veri-
tatis vt in p̄cedentibus ostendimus. et q̄
y sola ē pfecta descriptio honestatis ꝛ san-
ctitatis videlicet xpianā dicūt. q: ipa ē lex
solis. ꝛ regnū eius regnū solis. Et ꝓpter
hoc celebrioꝛē habet gens xpianoꝝ diē
solis. et ꝓpter hoc qui p̄eest spūalib⁹ in
regno isto. id est romanus pontifex sedē
habet in ciuitate solis q̄ etiā habꝫ figurā
leonis qui in celo ē domiciliū solis ꝛ ipa
ciuitas etiā fundata dicit̄ in ortu siue ascē
su leonis. Et ꝓpter hoc ciuitatē solis illā
dicunt. Et quia lex ista firmitatē testimo-
nialem habet a lege hebreoꝝ. Jdō sedes
eius capitalis et radicalis in ytalia est in
medio ipius videlicet vrbs roma. ytaliā
eni dicunt de regionibus partem saturni
Propter hoc etiā dicunt pontificē roma
nū in confirmationibus ꝛ testificatiōib⁹
suis vti sigillo plumbeo. q: plumbū est ꝓ
priū metallū saturni sicut ꝛ ipa lex cui p̄e
est. ꝛ pontifex ꝯfirmationib⁹ ꝛ testifican-
onib⁹ vtit̄ legis saturni. Uestib⁹ vero ru
beis vtitur ꝓpter participationē solis. cu
ius pars de coloribus color rube⁹ est sm
eos. Sectarū vero particularium. id ē
heresum q̄ sunt p̄ter istas leges dicunt
Z causas esse cōiunctiones ꝛ ꝑticipationes
planetarū inuicē. ꝓpter hoc mutationes
legū atꝫ sectarū necnō ꝛ regnoꝝ siue ma
gnoꝝ que iam supra diximꝰ. siue minorū
ex eis p̄diuinare et p̄noscere se posse opi-
nant̄ ꝛ in libris iudicioꝝ astronomie mlt'
ta legūtur. Qr aūt error iste impossibi
lis sit nō solū ex errore. sꝫ ꝛ ex ruditate po
sitionis manifestū facim⁹. ꝛ p̄mū ab ipo
sensu. Apparet eni euidēter stellas et pla
netas subiectas esse cultui diuino et legi.
Nullatenus aūt ecōuerso. Jubente siqui
dem iosue et dicente. Sol contra gabaa
ne mouearis. ꝛ luna cōtra vallē haylon.
Steterūt sol ꝛ luna. Stetitq: sol in medio ce
li spacio vnius diei. ꝛ nō festinauit occū
bere. ꝛ sic duplicata est dies. que duplica
tio non modo et necessitate visa ē ꝓpt qḋ
dicimus q: a sensu. id ē testimonio oculo
rū isti p̄mū radicē destructionis erroris
istius accipim⁹. Obediuerūt igr̄ sol ꝛ luna

Josue cultori dei altissimi et legis ei⁹ mi-
nistri. nō nisi ꝓpter dei cultū legisq: mini
steriū. Cultus igit̄ dei altissimi. ꝛ lex eius A
solē ꝛ luna iosue obedire ꝯpulerūt. Qua 2°
re manifestū ē ipm dei cultū ꝛ legē supio
res eē et fortiores sole et luna. supioresq:
facere et fortiores hui⁹ cultores atꝫ mini
stros. Nullaten⁹ ergo subijcit̄ cultus dei
ꝛ lex eius planetis sed magis ecōuerso
Ad idem etiā facit retrocessio solis et
reuersio vmbre p decē lineas q̄ facta sunt
ezechie in signū liberationis sue ab egri-
tudine. qḋ vtiq: a ipius ezechie oratione
factū ē. sicut legit̄ .iiij. Regū xx. ꝛ ysaie. xx
xviij. Probatiōes aūt euidētes qbus
error iste destruit̄ hec sunt. q: celi ꝛ stelle
atq: hec luminaria videlicet sol ꝛ luna.
Aut scienter ꝛ voluntarie ista operant̄ q̄ eis
imponūt aut naturaliter. Quēadmodū
ignis calefacit ꝛ lux illuminat. Qr si scien
ter ꝛ voluntarie inducūt sectas pditiōis ꝛ
ꝯtradictiōes quib⁹ cōtradicit̄ cultui diui
noꝛ legi. necesse est eos grauissime pecca
re in deū ꝛ in animas quas a cultu eius ī
lege auertūt. ꝛ in errores impietatis et p-
ditiōis inducūt. quare ꝛ malos eos eē ꝛ
dei capitales inimicos dubitari nō pōt.
Deinde malicia illa aut esset eis innata
aut aduenticia et acquisita. Qr si innata. B
Erūt igit̄ naturaliter mali. Jam autē de-
clarauim⁹ alibi. quia impossibile ē aliqd
esse naturaliter malū. Et verū. si naturali
ter mali essent cū nihil naturale habeant
qḋ deus in eis nō creauit. nō solū malos
eos creasꝫ de⁹ sꝫ etiā maliciā creasset i eis
q: q̄ꝫ longe sint a diuina bonitate palā ē.
Si eni maliciā creasset deus. cōtumeliaꝫ
suam creasset. ꝛ aduersus semetipm ꝯtra
dictionē ꝛ inimicū sibi capitalē. Si vo fu
erit eis acquisita ista malicia. necessario
corrupti sunt atq: decepti mutatiq: a suo
statu ꝛ bonitate naturali. quare locuꝫ ha
bebit apud animas eoꝝ mutatio et cor-
ruptio. cum tamen corpora eoꝝ immu-
tabilia naturaliter esse constet ꝛ immor-
talia. ꝛ hoc ordo nature non patitur scili
cet vt in substanciis et animabus corpo-
ribusq: composit'. quales ipi eos credūt
nobilior sit status corpoꝝ q̄ꝫ animarum.
Quātum enim anime huiusmodi ꝓping
ores sunt primo immutabili ꝛ incorrupti
bili q̄ꝫ corpora tāto min⁹ obnoxias eas
oportet esse corruptioni et alii cuiq: mu-
tationi. Amp̄. quid accrescat vel acquirit̄

C eis ex ista subuersione animarū q̄ȝ sciēter
inuolūtarie operantiū quis etiā fuit sug-
gesto: malicie tāte atq̄ȝ puersitatis vt nul
la vultate sua huius substācie tātas deo
cōtumelias tātas animabus pnicies irro
gent. Restat igit̄ vt nō sciēter ⁊ inuolun
tarie operent̄ talia in mūdo isto inferio-
ri. Q̄ si dixerit quis. q̄ naturalit̄ ista ope
rātur absq̄ȝ sciēcia ⁊ volūtate. quemad-
modū lapis adamas attrahit ferruȝ aut
ignis calefacit. potencia scȝ q̄ necessitate
operat̄ nō libertate. cui nō ē liberū opa-
ri vel nō opari. sed necessariū ē ei opari ⁊
impossibile nō opari. q̄ quidē opatio ser
uilis ē. ppt̄ qd̄ dixit philosoph⁹. q̄ natu
ra opatur p modū seruiēns. ⁊ hoc appet
euidēter esse impossibile. q̄m virtus sic ser
uiliter scȝ operās ignobil' ē vilis ꝯpatiōe
virtutis libere operātis. videlicet q̄ potest
sup vtrūq̄ȝ oppositoꝝ. hoc ē sup suū opa
ri. ⁊ sup suū nō operari. Uilius aūt ipos
sibile ē causā eē nobilioris. quare ṽtutes
celoꝝ stellarū ⁊ luminariū impossibile ē
in nobis causare sapienciā vl' virtutes vl'
bonos mores. vl' etiā quasq̄ȝ artes vl' vo
luntates. cū omnia hec nobiliora sunt oī
bus hui⁹ virtutibus q̄s ipi ponūt ī celis.
D Amp̄. virtutes ex quibus sunt hui⁹ opati
ones. aut sūt corpales aut sunt spiritales
Si corpales. nō possunt igr̄ naturalit̄ im
pmere dispositōnes spūales. Naturales
eīm opationes sunt p silitudines. agēs eī
naturalit̄ intēdit dare qd̄ habet ⁊ assimu
lare sibi recipiēs. Manifestū igit̄ ē. q̄ nec
leges nec secte nec alia hui⁹ ex talib⁹ vir
tutib⁹ eē possūt ppter naturalē dissimili-
tudinem et etiam ppter nobilitatē q̄ hec
sunt nobiliora illis. Nō ē eīm possibile in
natura vt causa sit ignobilior causato.
Amp̄. Jam alibi didicisti. q̄ corpales vir
tutes nō agūt nisi p ꝯtactū agētis ⁊ paci-
entis aut mediȝ. qd̄ necesse ē vt sit coniun
gēs vtrūq̄ȝ. ⁊ deferens passionē ab alte-
ro in alterū. Quare in his qui in antris
aut locis subterraneis nascūtur vl' degūt
nihil poterūt virtutes huius. Corpaliū eī
virtutū opationes abscindi necesse est. p
interposita nisi interposita passibilia fue
rint ab hmōi agētibus. Quare intrātib⁹
hominib⁹ domos suas aut receptacula
abscindūtur ab eis celestes opatōes om
nes quēadmodū intrante aliquo domū
suā. abscindit̄ ab eo opatio illuminatio-
nis. Nō eīm opatur lux solis in ipm opa-
tionē suā q̄ȝ diu durat interpositio q̄ abs
cōdit ab eo illuminationē hmōi. Nihil
igr̄ possunt celestes virtutes in homines
nisi quādo et q̄ȝ diu sūt extra habitacula
sua. ex quo accidit vt totiēs mutēt̄ mores
hominū ⁊ leges ⁊ secte. quociens intrant
habitacula sua. aut saltē p morā ⁊ quietē
in eis deleant̄ ab ipis. Sicut p morā ⁊
quietē in domo frigida et obscura delet̄
quicqd impssum erat luminis aut caloris
a sole. Ad minus igr̄ istud nō effugiūt vt
in eos qui in locis subterraneis atq̄ȝ pro
fundis nascūt̄ ⁊ in eis morātur nihil pos
sunt ṽtutes hui⁹. Q̄ si dixerint eas eē
spūales ia nosti q̄ ṽtutes h⁹ nō operant̄
nisi itelligēdo ymaginādo ⁊ desiderādo.
Pumū apd̄ se. Recte igr̄ ē celos ⁊ celestia
q̄ dixim⁹ itelligere. Pumū ymaginari at
q̄ȝ desiderare hui⁹ impssiones in hoīb⁹.
Et ex hoc secūt̄ incōueniēcia q̄ prius
ostēdimus videlicȝ q̄ sciēter et volūtarie
mala pnoiata nō solū bona impmat hoi
bus ⁊ animab⁹ hūanis. Nosti etiā quia E
nec loco nec tpe adiuuant̄ siue impediūt̄
hui⁹ opatiōes. quēadmodū vides in h⁹
opationib⁹ animaꝝ nrarū. eque eī itelli-
gis. et eque libere in vno loco vt in alio
Silr̄ eque ymaginaris. et de desiderio et
volūtate. Silr̄ se habet. Quilibet igr̄ pla
netarū ⁊ q̄cūq̄ȝ stellarū eque potēs ē ad
hui⁹ opatiōes i vno situ vl' loco vl' i quo-
cūq̄ȝ alio. eque igr̄ i ortu vl' i occasu. eque
in vno signo vl' i quocūq̄ȝ alio. Manife-
stū igr̄ ē q̄ nec fortuna nec ipedimētū lo
cū hȝ apd̄ eos. Silr̄ nec domiciliū nec ex
altatio neq̄ȝ casus aut aliqd aliorꝝ vide-
tur q̄ huius nō sapiētes sed sompniātes
eis attribuūt alioqn debiliorēs erūt itelle
ctus et ymaginatio ⁊ volūtas ⁊ desideri
um apud eos q̄ȝ aqud nos. Amp̄. Si
nec magis neq̄ȝ min⁹ ē potēs itelligere vl' F
ymaginari velle vl' desiderare aliquis ex
planetis in ascēdēte q̄ȝ in medio celi aut
in casu suo ergo nō ē magna potēs opa-
ri spūalit̄ i vno loco vl' situ q̄ȝ i alio. Quid
igr̄ ē dicere q̄ ascendēs ē i celo prim⁹ loc⁹
in fortitudine ⁊ dignitate. ⁊ mediū celi se
cūdus. ⁊ ita de aliis dignitatibus ⁊ pote
statibus q̄ ipis attribuuntur. Et quo
mō erit hoc q̄ animabus nris hmōi sit⁹
vl' loca nihil addūt vel minuunt ⁊ hmōi
virtutibus a deo addunt vel minuūt [illegible]
cadentes vel infortunatas impe[illegible]
eas efficiant. et deinde fortes a[illegible]

tes. Qꝫ si quis dixerit. quia huius vir
tutes sunt siles virtutib⁹ q̄ attribuunt̄ la
pidib⁹ p̄ciosis. qualis virt⁹ attribuit̄ pu
ro smaragdo videlicet attrahendi diuici
as dn̄o suo. fert dyamātē q̄ efficiat graciosū
Nec in hoc effugiūt inconueniēs. qꝛ scd̄ꝫ
hoc nec situs nec loc⁹ aliqd addit vel mi
nuit virtutib⁹ istis. Pone em̄ smaragdū
a pte oriētis iuxta te. vł applica eū tibi a p
te occidētis vł a pte meridiei celi. nihil ad
didisti vel minuisti virtuti ei⁹ q̄re v̄tutes
celoꝝ atqꝫ celestiū p quas eas operari di
cūt. omniū virtutū infaustiores sunt casi
busqꝫ ꝛ infortuniis oībusqꝫ modis impe
dimētoꝝ magis obnoxie. Possem⁹ iuxta
hoc cōtra errorē istū multa alia inducere
Sed ista sufficere credim⁹ intelligibilib⁹
q̄tū ptinet ad intētionē p̄sentis tractat⁹.
G Diligēter aūt intendo in hoc qd̄ dixi
m⁹ de modis opationū substantiaꝝ spū
aliū. ex his em̄ ꝛ silibus q in seipsis opan
tur fiūt forꝫ alie opationes sicut motus ꝛ
opa artificioꝝ q̄ p motū membroꝝ no
stroꝝ ꝛ instrumentoꝝ ipꝫ in̄ materiis
artificioꝝ. Ex quo appet q̄ opa artifi
cioꝝ nō sunt mere ex spūalib⁹ opationi
bus animarū nostrarū. ymmo adiuuāt̄
a corpalibus opatōibus videlicet moti
bus mēbroꝝ ꝛ instrumētorū vt diximus.
Et iterū opationes q̄ sunt ab animabus
in corpa sibi cōiuncta nō sunt ex solꝫ spūa
libus q in anima sunt. ymmo coopantur
opationes spirituū quos multi medios
ꝛ siūia et opatiōe opināt̄ eē int̄ animas
ꝛ corpora eoꝝ et cooperationib⁹ eoꝝ ꝛ
meditationib⁹ indigēt anime. vt operēt̄
in corporib⁹ suis siue motū siue aliā op
ationē. Similiter et ad hoc vt operentur
per ipsa corpora in aliis materiis. Hic
ē ergo mod⁹ operationū spiritualiū sub
stanciarū que sūt coniūcte corporib⁹ Ui
delicet vt ipse substancie pmū operent̄
in seipsis operationes mere spirituales ꝛ
per illas demū in corpora sibi coniuncta
opatiōes corporales et p illas iterū alia i
corpora aliena et procedit ordo iste ope
rationū semper ingrossādo vt ita loquar
per elongationē a spirituali subtili
tate ꝛ nobilitate. Manifestū autē
ē per hoc q. iste modus operationū nō po
test esse in celestib⁹. quoniā per hanc viā
non possent imprimi nisi corpales dispo
sitiones ignobiles. et ita nec sciencie neqꝫ
artes neqꝫ pphecie neqꝫ virtutes ville. qꝛ

anime celorū si sunt celi aīati nobiliores
sunt longe q̄ anime nr̄e ꝛ influēcie subli
miores. vtpote anime corpoꝝ lōge nobi
lioꝝ ꝛ ppter hoc nō vtūtur corpib⁹ suis
ad opandū in alia nisi ad corpales opa
tiōes tm̄. Sic anima solis non vtit̄ corpe
solis tm̄ ad agendū in corpa. videlꝫ ad
illuminandū et calefaciendū ea ꝛ cetera
hui⁹ faciēda virtutib⁹ aūt suis nobilib⁹
atqꝫ sublimib⁹ influūt opatōes suas no
biles spūales. Sequit̄ ex hoc ex neces
sitate vt nō influat nisi quas vel q̄rū simi
litudines habet. et ad hūc modū necesse
est se hr̄e in aliis. quare vel easdē dispositi
tōes spūales opabūt̄ sp ꝛ īferiorib⁹ istis
q̄ntū in eis ē vł mutabūtur v̄tutes anima
rū eorum iuxta diuersitatem opationū
quas opant̄ in istis īferioribus. quare in
ascendēte ꝛ medio celo. et ī q̄libꝫ domoꝝ
q̄s ipi distinguūt. silr ꝛ in quolibet ange
loꝝ alioꝝ q̄ꝫ locoꝝ quos ī celo designant
eadē opabūt̄ vł sili mutabilitati subiecti
erūt q̄li ꝛ homīes. Amp̄. vna ē figura
toti⁹ celi in vno climate. ꝛ hora vna vnica
domoꝝ angelorū alioꝝ q̄ꝫ oīm q̄ ipi cōsi
derāt dispositio. Quare vna significatio
ꝛ vna causa oīm euētuū ī hora illa. Om
niū igr̄ interrogationū de re vna illa ho
ra nō erit nisi vnū iudiciū vnicaqꝫ rn̄sio
v̄bi gracia. si mille milia hominū in hora
vna et climate vno eadē solicitudine vr
gēte de vna re interrogēt. vt de negociati
one vel furto vbi sit idem erit omnib⁹ re
spondēdū et eadē omnib⁹ euenict. Qua
re si in climate vno nascāt̄ hora vna cēti
vel mille puuli. eadē p̄rsus illis euenient H
ergo si vn⁹ rex ꝛ oēs. Amp̄. Aut iste
ↄstellatiōes siue stellarū lūiū positōes
sunt signa tm̄ istoꝝ euētuū inferioꝝ. aut si
gna et cause simul. Si signa tm̄. Aut erūt
comitantia res de necessitate aut non. Si
sic. Cū igit̄ ipa sig̃ necessaria sint hoc ē q̄
auerti vel mutari nullomō possunt. Erūt
igit̄ ipi euentus immutabiles ꝛ auersibi
les. Et ita oīa de necessitate euenict mo
ralib⁹. Si v̄o sunt signa que de necessita
te non comitant̄ euent⁹ inferiores. erunt
possibilia separi ab ipis. Signū autem a
quo sepata est ei⁹ res signū mendax ē q̄re
possibile est huiusmōi signa fallere. non
est igit̄ sciencia de significatōnib⁹ eorum
sciencia em̄ et ars nō sunt de fallibilibus
et alit̄ esse valentib⁹. Amp̄. Si signa sūt I
et vtiqꝫ naturalia notiora sunt naturalit̄

q̄s res ip̄e ⁊ itellectui nostro ꝓrimiora cū
sunt signa naturalia ⁊ res suas naturalit̄
p̄cedentia. hoc autē nulli hominū videt̄.
Si v̄o signa sunt et cause simul istorū
euentuū cū in se necessaria sint. erūt euen
tus ex necessitate necessarij. Motus enim
celorū cū omnib⁹ dispositionib⁹ suis ne-
cessarius est et immutabilis. Figura enī
celi ⁊ positio stellarū ⁊ luminū q̄ futura ē
et cras hac hora nullo mō potest auerti.
quin sit futura cras. ⁊ de omī alia positiōe
siue dispositiōe celi atq̄ celestiū oīm simi-
liter se habet. quare euentus oēs creati a
K cōstellationib⁹ silr̄ erūt necessarij ⁊ iauer
sibiles. Amp̄. Si staret celū ⁊ destrue
rent̄ stelle oēs ⁊ luminaria. perirēt oēs
iste dispositiones. ⁊ euētus in hominib⁹
⁊ ita necessent virtutes neq̄ vicia neq̄ ar
tes neq̄ artificia apud homies f̄m istos
Ex his igr̄ manifeste videre potes qualē
posuerit vitā humanā hui⁹ hoies. q̄a et
inmemorabilē ⁊ imutabilē ꝓrsus. Quid
autē veritas habeat circa hec. hoc est circa
astronomie iudicia. ⁊ q̄tenus salua fidei
pietate credi possit eis hic determiare su-
psedem⁹. Longiorē enī tractatū atq̄ dis-
cussiorē reqrit negociū illud. Sufficit autē
tibi q̄ntū ad p̄sens negotiū vt cognoscas
q̄ secte pditionis ⁊ erroris atq̄ vicia ⁊ pec
cata q̄bus dei iusticia p eius iustissimum
iudiciū eterna dāpnatio certissime reddē
da est ab ipsis ⁊ p ipsos sunt qui ꝓ his iu
stissime punient̄. Nullatenus autē cele
stibus creaturis attribuenda. q̄ neq̄ na
turaliter neq̄ volūtarie a bonis dei crea
turis tante dei cōtumelie. tante pditiōes
hominū effici possunt. siue creature hui⁹
celestes scil3 animate sunt et animalia vt
ipsi opinatur siue nō. De omni vero lege
bona. omniq̄ salutari credulitate nulla-
tenus dubitare debes q̄n sit ab auctore.
fonteq̄ vniuersali ac p̄mitiuo bonorū q̄
est deus altissim⁹ ⁊ dn̄s omniū seculorū.
Uoniā autē siue occasione diuersi
q tatis istarū legū atq̄ sectarū siue
ex verbis machumet. nōnulli in
L eū errorē deuenerūt vt credāt vnūquēq̄
in sua fide vl' lege seu secta saluari. dum-
mō credat eā eē bonā ⁊ a deo. ipsiq̄ pla-
cere qđ facit dummodo ꝓpter deū faciat
quod facit. Consequēs ē vt in hoc loco er
rorē istū tam pniciosum tanq̄ pestilentē.
destruere temptem⁹. Hui⁹ igit̄ erro
ris vna causa est q̄ multos exagitat atq̄
cōfundit. multitudo scilicet nūerosissima
dampnandorū. ⁊ paucitas saluandorum
vt q̄d inquiūt tam paucos elegit dei mi-
sericordia ad salutē. tam multos autē deseruit
in pditione. maxime cum pnior credatur
ad saluandū q̄s ad dampnādū. vl' nō mi
nor saltē sit eius misericordia ad miserandū ⁊
ignoscendū. q̄s eius iusticia ad iudicādū
⁊ puniendū Presumptio etiam videri
potest vt pauci xp̄iani se solos arbitrentur
saluandos. tota residua multitudine ho-
minū videlicet malorū xp̄ianorū q̄ longe
plures sunt q̄s boni. Deinde iudeorū sar-
racenorū atq̄ paganorū siue ydolatrarū
in pditione relictis qualiter implebit̄ do
mus dei celestis tāta paucitate electorum.
cū infernus q̄ longe minor est capere suffi-
at etiā cū demonib⁹ totā multitudinem
dampnatorū. An videt̄ conueniēs re-
gi regū ⁊ dn̄o seculorū. vt plures habeat i
carcere iunctos. plures ad patibulū affi-
xos tormentisq̄ traditos q̄ habeat sibi
famulātes ⁊ subditos. An potest misericordia
dei cuius nec nūerus ē nec mensura susti
nere tātā carnificinā tormentorū. vt q̄d in-
quiunt tantā multitudinē dampnatorum
creauit deus. et an creauit eos in pditiōem
et mortē. An cōuenit diuiciis bonita
tis eius ⁊ imensitati misericordie sue eos cre-
asse quos vtiq̄ saluare poterat. ⁊ flāmis
infernalib⁹ depascēdos derelinq̄re. Sic
quid aliud creādo eos voluisse facere vi-
deri potest q̄s igni infernali de ipsis pabu
lū ministrare. De his autē qui ꝓ eo
faciūt quicquid faciunt credētes se obseq
um eidē p̄stare in eis q̄ licet male ignoran-
ter tn̄ faciunt quidem. et potissimum de
his qui ꝓ deo siue ꝓpter deū omne ge-
nus suppliciorū nō solū patiēter sed etiā
gaudēter sustinēt. sic de multis hereticis
audiuimus ⁊ ipsi etiā videre possem⁹. q̄a
ignē et alia tormenta sponte ymmo gau-
denter subeunt vtiq̄ ꝓpter deū se oīa
sufferre dicētes. et in corde sicut credim⁹
habentes. Incipientes igr̄ dicamus
quia error circa res multas ⁊ in multis ho
minib⁹ ⁊ dampnabilit̄ ⁊ ē causa dāpna-
tionis. Si enim volēs ambulare corpora-
ter nollet p̄uidere vie ipsius discrimina vi
delicet offendicula p̄cipicia et alia q̄ ocul
corporis videri et preuideri possunt sed ma-
gis clausis oculis aut auersis a via vellet
incedere. quicq̄d ei mali hoc ē vel offensi
onis vl' casus eueniret iustissime [illegible]

putari posset. Poterat ei p se hui⁹ picula declinare. In eo igr̄ q p semetipm immi-nētia sibi mala in hui⁹ via visibili ⁊ nosse ⁊ cauare potuit. rectissime d̄r. vt sibi ea i-putet si in illa inciderit. et ista ē cōmunis oīm animar̄ ꝯceptio. Eodē mō si qs ire voluerit ad locū aliquē viā ignorās q̄ ducat ad illū. ꝑsto aūt habeat q viā eidē ostēdat ⁊ ducatū itineris p̄beat. ⁊ neutrū istor̄ hr̄e velit. id est nec ducē itineris nec vie ostensorē. si erret sic itinerās et merito imputādū ē error itineris hui⁹. ⁊ hanc ꝓpositionē cuiuslibet anim⁹ approbat au-ditā. Silr̄ ymmo multo fortius in via mo-rū se hr̄e necesse ē. Q̄nto ei picula maiora sūt in via mor̄ q̄ȝ in via hui⁹: tāto magis ⁊ ꝓprio visu spūali ⁊ alieno p̄uidēda sunt ⁊ p̄cauēda. q igr̄ nec ꝓpo sensu vbi eis suppetit. nec alieno vbi eis patus ei⁹ con-sulere pericula spūalia declinare volunt merito eis imputāda sunt cū in ea incide-rint. Amp. Si videris aliquē errare i via ista visibili. teneris illū ab errore illo auertere et a picul' q̄ ipi imminere cernis eidē p̄cauere. multo magis igr̄ ⁊ i via mo-rū. lōge aūt ampli⁹ teneris tibi ꝯsulere q̄ȝ alij. Tāto ergo culpabili⁹ sibi vnusq̄sq̄ nō ꝯsulit de via huius ⁊ ad viā ptinētib⁹ q̄ȝ alij quantomagis sibi debitor ē in huius quā alij. Ex his ergo manifestū ē tibi q̄ negligēcia ista querēdi scilicet viā verita-tis ⁊ salutis. negligēcia ē culpabil' ⁊ dam-pnatiōe dignissima. In his ergo qui ꝓpo sensu igenioq̄ȝ et īdustria discrimia spūalia p̄uidere ⁊ p̄cauere poterūt. siue ex scripturis. siue ex doctrina. siue ex miracu-lis. siue et oībus his. iustissima ē dāpna-tio errorās. ⁊ ignorās talis merito ignora-tur. vt dicit apl's in. xiiij. p̄me ad Corinth. Tales sunt qui nolūt itelligere vt bn̄ age-rēt. Si qs aūt querat de illo q inuenit do-ctores vl' p̄dicatores cōtrarios videlȝ vnū fidelē et aliū infidelē. nec sufficit scire ex ꝓ-pio sensu vel ex dictis eorū. vel ex vita. cui eor̄ magis credere debeat discernere. an requiret deus ab isto vt diuinet fidem.

Hic pculdubio q: nō habet debitā as-sertiōe quid faciat. implorare debet di-uinū auxiliū. vt dicit Aug⁹ ⁊ tota instācia deprecari. vt illuminator animarū de⁹ viā veritatis ei ostēdat. ⁊ cor eius applicet ei parti cōtradictiōis. qua vera est ⁊ eidē ac-cepta. Hic aūt credendū ē d̄ misericordia dei q̄ sic postulanti apiat. ⁊ q̄ nisi vel negligen-cia q̄rende veritatis. vel alia culpa obsi-stat. cor eius auertet deus ne impietatis errori cōsenciat. Idē tenendū ē ⁊ in illo alio casu videlicet. si seductor sub pre-textu veri catholiciq̄ȝ doctor'. simplici ali-cui ⁊ indocto errorē aliquē impietatis p̄-dicet: q̄ deus cor eius auertet ne illi ce-dat: nisi hoc vel negligēcia ei⁹ vl' alia cul-pa impediat. Custodit em̄ dn̄s diligētes se. Dicim⁹ etiā. quia cū intellect⁹ hūa-nus creat⁹ sit ad inquirenda ⁊ cognoscē-dā veritatē salutarē: maxie de hoc debet esse studiosus atq̄ȝ sollicitus. Quare negli-gencia eius in hoc atq̄ȝ desidia maxime culpabilis est atq̄ȝ dapnabilis. Amp. quia vnaqueq̄ȝ virtus ad actū ⁊ finē ꝓpri-um expeditior ē atq̄ȝ facilior q̄ȝ ad aliquē aliū. Manifestū est quia virtus intellecti-ua nostra ad querendū ⁊ inueniēdū de-um quaten⁹ hic requirtur et expedit expe-ditior ē atq̄ȝ facilior q̄ȝ ad querendū ⁊ in-ueniendū aliquid aliud. maxime cum p̄-sto sit deus sp adiuuare conātes ad se. et appropinquare appropinquātibus sibi.

Considera igit̄ ista q̄ diximus. ⁊ vide-bis omnes errātes in via veritatis ⁊ igno-rātes eadē culpa naturaliter errare et dā-pnabiliter ignorare. Nullū ei ē inuenire i eis q nō sit negligēs in vestigādo p semet ipm salutarē veritatē aut inquirendo ab alijs: aut implorādo diuinū auxiliū. aut in faciēdo veritatē. Qui em̄ negligit face-re bonū quod esse faciendū nouit meret̄ nō accipe noticiam illud faciēdi q̄d non dū nouit. De vnoquoq̄ȝ em̄ sperādū ē si talē suo intellectus tota diligēcia bn̄ ne-gociat⁹ fuerit in q̄bus p se potuit. q̄ etiā multiplr̄ ei vel augeat̄ velut etiā diuie re-uelationis seu inspirationis munere ca-piat ampliora ad q̄ p illa ptingere nō va-lebat. Uel etiā q̄ p̄dicet̄ ei doctrina vel p̄dicatio salutaris q̄d dicim⁹ ꝓpter hoc. q̄ si aliquis esset, seorsum ab hoībus et vellet negociari diligēter in talēto intelle-ctus sui ⁊ cōsideratiōe visibiliū. facile eēt ei inuenire causā creationis ⁊ multa alia de ipo. videlicet ipm deū esse diligendū ȝ honorandū et adorandū. Et si in iuē-tis bene negociaret̄ adderet ei deus alia vel p inspirationē. vel p doctrinam aut p p̄dicatōnē quā ipe met ei pcuraret. Om-nino enim credendū est deū neminē vel-le deserere q ei studeat adherere. Iaȝ ergo satisfactū tibi de omni adulto errā

S te erroꝛe impietatis. q2 iusta ē ei⁹ dāpnatio
Declarauimus aūt hoc euidenci⁹. et
dicemus. q2 sicut liber voluntatis est vt se
auertat ab omī malo volito et vt p cōsen
sum. se non inclinet in illud ita est ꝛ intel
lectus hūani siue rationis. vt se auertat
ab omī male credito et vt nō assenciat il
li. et hoc vel ex pꝛopꝛio lumine ei possibi
le est vel ex alieno. Ex ꝑpꝛio. hoc est
ꝑpꝛie inuestigatōis. ex alieno id est diui
ne reuelationis. vel humane eruditiōis.
Sicut igiꝫ libera voluntas dampnabili
ter cōsentit in male volitū. sic hūanus in
tellectus dampnabiliter assentit in male
creditum. quare teneꝫ vel ipse se coꝛrigere
vel coꝛreptionē sua p aliq̄ȝ viarū quas di
ximus ꝓcurare. quare non licet errare in
hui⁹ nec talia ignorare. et hoc apud oēs
nationes receptū ē. Ipi enī ydolatre dixe
rūt. q2 q dubitat deos esse honoꝛādos in
T diget pena. Amp̄. sicut debitum ē libe
ra volūtas siue affectus sue opatiōis. qd
ē velle in bonis volēdis. Sic et intellect⁹
sue opationis debitoꝛ est in veris creden
dis seu cognoscendis. quare sicut nō lȝ af
fectui vꝉ dampnabilia velle vel salutaria
nō velle. Ita nō licet intellectui impia fal
sa credere. vel salutaria vera nō credere.
quare nec erroꝛ nec ignorācia aliquē excu
sat vnq̄ȝ a pditiōe omino. Amp̄. si nō
V minus tenetur deo in suis opationib⁹ in
tellectus human⁹ q̄ȝ affectus. Nūq̄ȝ aūt
licet affectui amare contrariū deo vel eis
q̄ eius sunt. Silr nunq̄ȝ licet ei vel amare
ei cōtraria vel nō amare ea q̄ eius sunt.
quare nūq̄ȝ licet intellectui credere cōtra
ria ei vel eis que eius sunt. Silr non licet
credere ipm vel ea que eius sunt qd enī ē
nō amare in affectu hoc nō ē credere siue
non cognoscere in intellectu. Amp̄. si
X ignorācia vel erroꝛ excusaret. cū oēs pec
cantes errent et ignoꝛent. et tāto ampli⁹
q̄nto amplius peccant. Omnia peccata
essent excusabilia. et maioꝛa magis excu
sabilia. q̄nto maioꝛes erroꝛes ꝛ tenebꝛas
peccantib⁹ cōtingūt. Vides igiꝫ quoniā
ad hāc demenciā tandē deuenerūt vt lice
at vnicuiq̄ȝ credere vꝉ discredere quicqd
voluerit. ꝛ nullam esse legē positā intelle
ctui quare nec affectui. ꝛ ꝑpter hoc nullā
legē tenendā eē simplr. quia q̄libet pōt te
nerı licite scdm eos ꝛ cōtra quālibet fieri.
Si enī erroꝛ ꝛ ignorācia vbiq̄ȝ excusent ex
quo sequitur nihil esse virtutē nihil viciū

simplr. q2 credēti de virtute q2 sit viciū aut
ecōuerso. erit virtuosum agere cōtra vir
tutē vꝉ scdm viciū silr erit vi2tuosū. immo
religiosū sit vnicuiq̄ȝ credere scdm creaꝫ
litatē suā quantūcunq̄ȝ impiā vꝉ erroneā
Amp̄. Scdm hoc null⁹ errabit vꝉ cre
dēdo vel operādo. cū credendū sit vnicui Y
q̄ȝ qd credit et operādū qd opatur scdm
credulitatē erroꝛis sui. Iterū. eque co
letur deus scdm hoc viciis vt virtutibus
ꝛ eque cōpositi erūt moꝛes viciosi. ꝛ iudi
tio dei eque laudabiles quin eque remu
nerabiles postq̄ȝ nō refert qd agat vnus
quisq̄ȝ vꝉ qualiter. sed solūmō qd credat
se agere vꝉ intēdat aut qualiꝫ p hāc viam
eque colenda erūt ydola vt de⁹ altissim⁹
si credātur equaliꝫ eē colēda. ꝛ meritoꝛie
atq̄ȝ religiose negabitur deus si credatur
esse negādus. Appet igiꝫ ubi manife
ste ex his itellectui positā eē legem ꝛ limi
tes in opationibus suis ꝛ limitatū ei esse
qd credere eidē vel discredere. ꝛ iterū nō
credere vꝉ ignoꝛare liceat. Et iter interdū
ignoꝛanciā eē dāpnabilē videlicet in qui
busdā ignoꝛatis. Silr ꝛ credulitatē quo
rundā dāpnabilē eē ꝛ impiā. ꝛ ꝑpter hoc
neutrā excusare a tota dampnatione eos
quos inuoluerit. Foꝛtassis aūt excusat a
tanta. Nō enī tm̄ peccare videtur q errant
vel ignoꝛāter male agit q̄ntū qui scienter
uel cōtra cōscienciā. Q2 aūt quibusdā
visū ē. q2 si aliqua mulier viro nesciēte in
tret lectū ipius ꝛ cognoscat eā cum credit
eē vxoꝛē suā maxime de nocte. q2 nō pec
cat excusatus p hui⁹ erroꝛē vel ignoꝛanciā.
alioquin tenerenꝫ viri accēdere lucernas
media nocte ꝛ diligenter cōspicere atq̄ȝ p
bare an essent vxoꝛes sue quas iuxta se in
uenirēt. Q2 q2 consuetū nō est fieri nec le
ue videtur ad faciendū. Dixerūt q2 in h⁹
casu excusatus ē vir. nisi forte in muliere
adeo notabiles. adeoq̄ȝ euidētes sint dif
ferre vt ipm nisi omino ebriū aut dormiē
tē errare nō sinat. Quēadmodū si vxor sit
mulier gracil' modiceq̄ȝ stature. Supposi
ta vero sit gigātee magnitudinis aut nimi
e pinguedis multeq̄ȝ coꝛpulēcie. In hoc
quippe casu nullo mō licitū ē errare vigi
lantibus sēnis. Nobis aūt videtur aliꝫ
senciendū quia nisi culpa aliqua vin hoc
impediat auertet deus coꝛ ei⁹ ne cogno
scat mulierē sic iuxta eū iacentē. ꝛ hoc vel
infrigidādo eū vel aliquā cogitationē im
mittendo vel aliter ipm in occupādo. vel

ipsam mulierē terrendo. ita vt inde abeat
vel vliqua alia via. Modi aūt tvie inuē
tabiles omīpotēti deo ꝓꝓrissime sūt ad
custodiendū quos voluerit custodire. Cu
stodit ergo dn̄s diligentes se: sicut legitur
in psalmo. Et iterū ꝓuerbiorū. ij. Custodi
et iustorū salutē et ꝓtegat gradientes sim
pliciter. Et cū hoc autē ꝑ similitudinē
matrimonij spūalis euidēter ostendi po
test. Appēt em̄ interdū lucifer dyabolus in
specie dn̄i saluatoris. et etiā cuidā appāruit
Z nostris tēpibus in specie crucifixi. Que
rimus ergo si adorasset eū ꝓ dn̄o saluato
re vero: eēt excusatus ꝑ ignorantiā in hoc
adulterio spūali. Si em̄ vir suscipiēs
ad amplexū carnalē adulterā credens eā
eē vxorē suā. Silr̄ et mulier suscipiens
adulterū: credens eū eē maritū suū excu
satur ꝑ hmōi errorē ꝓbabilē: ergo et ī spū
ali adulterio ē excusata anima fidel' erro
re ꝓbabili inducta suscipiēs adulterū dy
abolū ꝓ xp̄o sponso ad amplexū oratio
nis et ad omnia alia q̄ sunt honorificēcie
A diuine et cultus. Seqtur etiā ex hijs
q: talia nō solū excusabunt excusabiliter.
sed meritorie fieri possunt videlicet si cau
sa reddēdi debitū cognoscat alienā. et ex
charitate: cū omne qd̄ nō est peccatū fieri
possit ex charitate. Poterit igit̄ adorare
dyabolū anima fidelis ex amore quē ha
bet ad xp̄m ita seducta ꝓbabili errore vt
diximus. quare meritorie poterit seruire
dyabolo cū genere ydolatrie. Iuxta vi
am istā seqt̄ et ꝑmissam opinionē. vt pie
et fideliter atq3 remūerabiliter possit cre
dere maiorē ꝑtem omniū heresū. Si
B em̄ licet marito cōmisceri adulterꝑ supra
dictū errorē vel ignorantiā. licebit et intel
lectui hūano falsitatē adulterinā hereti
cā scilicet ꝓ salutari catholicaq3 veritate
quasi sponsā ipius ꝑ silem errorē et igno
rantiā admittere ad copulā spiritalē. q co
pula non est ibi aliud q̄3 credulitas siue fi
des. Quare poterit intellectus humanus
credere multos errores impietatis. et hoc
C pie et fideliter atq3 remūerabiliter cū cre
diderit eos eē articl'os fidei. Illud igr̄
potius nobis videt̄ qd̄ etiā diuine pietati
magis cōsonū. vt vbi inuincibilis ē igno
rantia qd̄ ē vbi nō habet hō de hūana ra
tione quid faciat. ibi iploret diuinū auxi
liū et nō temere se ꝑapitet. totū ꝑtinet fa
cere ad deū. vbi nō habet hō quid debu
it facere: sed̄ gr̄a. Si i eā figurā vl' formā
se trāsfigurauit lucifer. in qua non possit
appere homi ꝑ qd̄ nō videat̄ xp̄us. neq3
aliqd ꝑ qd̄ dinosci valeat nō eē xp̄s. solus
dei ē hominē custodire. nec aliud ibi ho
mini relictū ē nisi diuinū auxiliū iplorare
Nusq3 aūt dubitandū ē qn ꝑsto sit auxi
liator deus pie inuocātibus ipm̄ et etiā non
inuocātibus nisi culpa eorum obstiterit.

D Quare in ꝑmisso casu dicimus. q: de
us auertet cor hoīs. et ab impietate ado
rationis dyaboli. et ab impietate errorū
quos posuimus nisi culpa eorū hoc impe
dierit. Nec cogimur dicere q̄ loth cogno
scendo ꝓꝓas filias licet ignorāter nō pec
cauit. Aut iacob cognoscendo lyam cre
dens se cognoscere rachelē sicut neq3 Iu
das patriarcha. q credens se cognoscere
scortū. nurū suā thamar cognouit. Pecca
re em̄ potuerūt iacob et loth. Sicut enim
loth inebriari potuit. et iudas fornicari sic
et iacob Excusant̄ igr̄ ꝑ ignorantiā a tāto
sed nō a toto vt dici solent. Hoc ē non vt
omīno nō peccauerint sed vt nō tm̄. Qr
ergo querūt de multitudine dampnato
rū ad qd eam deus creauerit. certū est. q:
ex diuicijs bonitatis sue eā creauit. et qa
multa et magnifica bona eis contulit. pe
nas vero vel tormenta nisi meritas atq3 iu
stissimas nulli vnq̄3 intulit nec in posterū
illaturus ē. Apparet ergo tibi ex hijs q:
iusticia dei causa est dampnationis eorū
vtiq3 efficiens. qua nulla iustior excogita
ri potest. Mala vero eorū merita causa sūt
qualis materialis predicōis ipsorū quibus
iustissimo iuditio et laudanda in oībus E
iusticia dampnatio illa reddit̄. Qr aūt
tam multi sunt qui dampnant̄ et tā3 pau
ci qui saluātur. et in naturalibus et inmor
talibus similitudinē expssam inuenis Vi
liorū em̄ et ignobiliū maior semꝑ est mlti
tudo q̄3 preciosorū atq3 nobiliorū vt fer
ri plumbi q3 auri et argenti. et lapidum
ignobiliū q̄3 gēmarū similiter quercuū q̄3
cedrorū vl' palmarū. Eodē mō stultorū ho
minū q̄3 sapientū. et malorū q̄3 bonorū vi
dēs etiā q: in tāta multitudine hominū
paucos de illis reges vel ꝑncipes. et tam
modicorū tanq̄3 ignobiliū regnorū vt sunt
tpalia. Qn̄to fortius ergo mirari non de
bes si pauci largit̄ ꝑclara ac nobilissima
regna celestia. Amp̄. Cum tam raros
videas qui regna celorū appetant vl' qui
curēt tam multos aūt qui ab eis se auer
tunt et cōtraria sectant̄ ꝓpter quid mira

ris si tam pauci pueniūt. tam multi nō p-
F ueniāt ad illa   Amplius. Si videres de
centū patribus generis hūani nonaginta-
nouē totis studijs ac viribus currentes p
viā q̄ ducit ad mortē. paucos vo ꝯtrario
currētes p viā q̄ ducit ad vitā. nō mirare-
ris si magna illa multitudo tota deueni-
ret in mortē. ꝛ sola illa paucitas pueniret
ad vitā. Sic ꝛ cōsidera tantā multitudinē
pditorꝫ et videbis eā festinantē ad mortē
ecōtrario vo paucitatē electorū festinantē
G ad vitā. Quid igitur mirū ē si vnusqsqꝫ
hominū ad finē puenit ad quē totis stu
dijs ac viribus tēdit. multitudo nāqꝫ pdi
torū hominū in via vite illius multitudo
stulta ē et vitā fugiēs ꝛ in mortē se precipi
tans. ꝛ in stagnū ignis ꝛ sulphuris se ini
ciens atqꝫ in mare ꝛ abyssū eternarū ama
ritudinū se demergens. Qꝛ in baratrū in
fernale vnusqsqꝫ cadit de ponderositate
ē ppꝛie iniquitatis. qꝛ sursum ad sublime
scꝫ eterne beatitudinis aliqui trahūt de
virtute ē omnipotentis diuine bonitatis
Ut quid inquiūt sustinet diuina boni
tas tātā stragē hominū quos creauit. an
delectat eū tanta carnificina tormentorū
infernaliū.   Respondemus qꝛ nihil extra
ipm delectat ipm ppe. et qꝛ placēt ei tor-
menta malorū. et quia bona. aut vt pote
creature eius. ꝛ ppter pulchritudinē iusti
cie q̄ in eis inestimabiliter ꝛ miranda ē. ꝛ
laudanda. quā tanto delectabilius intue
bantur sancti in patria quā hic eam cogi
tant vel audiant. quāto maior erit eis ibi
amor iusticie atqꝫ cognitio q̄ꝫ hic. Similiter
ꝛ qnto maior videbitur ipsa diuine iusti-
H cie magnitudo.   Ex quibus tribus p lo-
cū a pportiōe. ex necessitate ꝯsequitur maius
eē futurꝫ gaudiū ibi de aspectu seu intuitu
pulchritudinis diuine iusticie q̄ ibi lucidissi
me ꝯspiciet q̄ꝫ eēt gaudiū ex oībus hꝰ gau
dijs si ꝯflaret i vnū oē ei gaudiū ꝛ ōis de
licia p magnitudine amorꝫ q̄ in eū ē. ꝛ p
magnitudīe cognitōis q̄ de eo ē atqꝫ p ma
gnitudine ipsius delectabilis magnum est
Quia igitur tria hec in patria. ac tria sunt
pportionabilia seu respondencia hic. et
in via infinita sunt idest supra omnē pro
portionē maiora. Necesse est gaudiaꝫ ex
his in patria esse infinitū ad gaudiuꝫ ex
comparatione pportionabiliū eorū in via
I Tunc eīn posuerimus duo delectabilia: et
duos amores. duasqꝫ cognitiones siue p
ceptiones eorꝫ pportionabiles videlꝫ. vt
sicut amor pmi delectabilis ad amorꝫ se
cundi. ita et cognitio siue pceptio pmi ad
cognitionē siue pceptionē secūdi. Et ipsuꝫ
pmū delectabile sīr se habet ad scdꝫ. erit
necessario. vt si sup oēm pportionē amor
et pceptio pmi delectabilis sunt maiores
q̄ꝫ amor ꝛ pceptio secūdi. gaudiū ei pmo
scdm amorꝫ ꝛ pceptionē pmū erunt sup
omnē pportionē maius gaudio qd ē hic
ex secūdo. fm amorē ꝛ pceptionē ipius in
via. verbi gracia. Pmū delectabile ē id
qd appebit de pulchritudine diuine iusti
cie in patria amor in ipsum ꝛ pceptio siue
cognitio ipius pme sunt amor diuine iu-
sticie et pceptio eiusdē sunt in patria. Se
cūdo vero delectabile ē illd qd appet hic
de pulchritudine diuine iusticie. Secūdo
vo amor secūdaqꝫ cognitio siue pceptio
sunt amor atqꝫ pceptio diuine iusticie q̄
les sunt in via. Jam autem alibi didicisti
quia eorꝫ que sunt patrie seu glorie ad ea
que sunt hic nulla est compatio in magni
tudīe seu intēsiōe. q̄re amorꝫ ad amorē ꝛ
cognitōis ad cognitionē nll'a erit cōpatō
Silr neqꝫ eius qd appebit de pulchritudi-
ne diuine iusticie in patria ad id qd d ea
dē appet in via: quēadmodū nec eius qd
appebit nūc de diuina misericordia ad id
qd de eadē nūc appet in via. et ita d alijs
q ad dei sunt.   Declaratū igitur est tibi p
hec q̄ꝫ delectabilis ꝛ q̄ꝫ ammiranda erit di-
uine iusticie pulchritudo et carnificina tor
mentorꝫ infernaliū. ꝛ quia gaudio ienarra-
rabili ꝛ omnino gaudio mundano in in-
feriori maiori delectabit electos   Fiet
aūt euidētius qd dicimus literarꝫ designa
tione.   Nominemus igitur d id qd appare
bit de pulchritudīe iusticie in patria amo
rē vero atqꝫ cognitionē eiusdē quales erūt
ibi vocemus a ꝛ b gaudiuꝫ vero. qd erit
ex d. p a et b. vocemus c. Et ad hunc mo
dū hoc qd appet hic de pulchritudine iu
sticie nominemus b. e vero ꝛ f. amorē atqꝫ
pceptionē siue cognitionē b. quales sunt
in via. g vero gaudium quod ē b. p e ꝛ f.
vides igitur quia d ad b nulla ē pportō seu
cōpatio in magnitudine seu intentiōe p
portionales aūt sunt a ꝛ b ad c. ad ē simili
ter se habētes vt e ꝛ f ad g. Quare gene
ratim pportionabiles erunt. sicut igitur a
ꝛ b ad e. ꝛ f. ita c ad g. Cū in infinitū maio
res sunt a ꝛ b. q̄ꝫ e et f. in infinitū maior erit
c q̄ꝫ g. Debes aūt scire quia a et b ꝛ c [illegible]
lia sunt. ꝛ generaliter omnes [illegible]

tes. suis affectionibus erūt equales ī pa-
tria. vt cognitio vniuscuiusq3 ibi et amor
eius ex illa cognitione ibi erunt equales.
Silr̄ z gaudiū omni cognitioni et amori
ex quib9 erūt erit equale. Et hoc qm̄ vna-
queq3 virt9 aget actū suū ibi in vltimo p
fectiōis sue. et ideo act9 et virtutes equa
les erūt ibi inuicē. hoc ē omnis actus sue
virtuti z ecōuerso. Ex hys ergo que dixi-
m9 manifestū esse tibi debet. quia laudā-
da est diuina bonitas in hoc q2 z malis z
reprobis preter esse z vitam. aliaq3 bona
naturalia z innumerabilia gratuita z tē-
R poralia largitur. Q2 autē ampliora nō p-
stat. nō ideo hoc ē. quia ipe manū sue re-
trahat largitatis. sed quia ipi man9 suas
aliis occupant aut quo minus recipiant
auertunt. Sicut q2 lumen solis sup mul-
tos non cadit z eos nō illuminat non ex
eo est q2 sol radios suos retrahat. sed q2 a
ipi a lumine eius se auertūt. Si quid
igitur extra semetipm̄ omnipotentē deū
delectare potest in tanta multitudine ma
gnitudineq3 tormentorū infernalium eo
modo quo fas est delectationē de ipo co
gitare cur non delectet eū admiranda ibi
pulchritudo iusticie sue. Similiter z gau
diū electorū suorū p dei iusticia videlz q2
erit eis magnū p magnitudine cogitatio
nis z amoris ipius iusticie necnō p mise
ricordia eius qd̄ de ipa tunc appebit. De
inde non nisi dimidiā bonitatem suā im-
pleret deus si iusticiā z in malos non exer
ceret quasi enim due ptes diuine bonita
tis sunt. sicut partes ibi cogitari fas ē. mi-
sericordia z iusticia videlicet fm̄ effectuz
tm̄. cū bonitas diuina in partibilis sit fm̄
se in vltimo impartibilitatis. scdm̄ hunc er-
rorem igr̄ aut esset apud deū ociosa mi-
sericordia. aut iusticia enormiter diminu
L ta. Qd̄ autē mirātur eternitatē penarum
infernaliū insipientes et increduli inde ē.
quia solā immensitatē misericordie dei cōside
rant. z magnitudinem iusticie eius nō at
tendūt. Cum eñ nec minor nec min9 eter
na sit dei iusticia q3 eius misericordia. nec mi-
nus nec minus etern9 esse debet ipi9 effe-
ctus in dampnādos z puniendos q3 esse
misericordie in saluādos z beatificādos.
Quapropt̄ sicut salus z beatitudo eterne
erūt in pdestinatis. ita dampnatio et pe-
nalitas miseria eterna erūt in reprobis.
D Amp. monet insipiētes z incredulos
q2 peccati momentaneū ē. z ad modum
breuis ppetratio ipsius. Qualiter inquint
iusta potest esse pena eterna p eo illata.
In quo manifestū ē eos nō cognosce-
re naturam siue essenciam ipsius peccati.
Peccati eñ ipius ppetratio. vulnera-
tio spūalis ē ex vna sui cōparatiōe. Tu aūt
nosti q2 nō ē mirū si ex vulneratiōe breuis
simi tpis vulnus multe durationis aut eti
am mors q̄ qntū in se est ppetua ē et finē
nō habēs relinquitur. Ex alia vo sui
cōparatiōe peccati ppetratio casus ē in p
fundū. Et in hoc exemplo etiā notū ē
tibi. quia nihil obsistit quin casus huius
breuissimo tpe fieri possit. et tamē multo
tpe vel absq3 exitu remanebit in pfundo
qui sic cecidit. Ex tercia etiā compatio N
ne ipa peccati ppetratio. sicut furtum est
aut rapina spūalis vel sicut aliquid ex ma
leficiis forinsecis. Et nō miraris neq3
ipi etiā mirātur quin mutilatio vel mors
que p illo iuste scdm̄ leges seculares infli-
gitur ppetua sit. et q2 nō est sanitas a mu
tilatiōe in vita ista nisi resurrectiōe a mor
te corporis vel miraculo diuine virtutis.
Ex quarta vo compatiōe peccati per- O
petratio. ligatio est seu vinculatio peccan
tis. Natura aūt vinculatiōis ē vt bre
ui tempore fiat. Uerū eiusdē natura ē. vt
tamdiu ligatū teneat q̄diu vincula ipa
insoluta durauerint et indirupta. Ex
quinta quoq3 comparatione peccati per
petratio quasi ɔtractus est et emptio in-
fernaliū tormentorū. necnon et venditio
qua precio breuis voluptatis seipsū tam
anima q̄3 corpore vendit insanus pecca-
tor. Cui autē dubiū. quin ex vēditione z
emptione. quantumcunq3 breui tempore
fiant illa. ius ppetuū rei empte acquira-
tur emptori et q2 transferat res empta p-
petua alienatione z venditione. Ex sex P
ta etiam comparatione peccati ppetratio
sicut extinctio lucerne est Lucet enim
salutari cognitione. et ardet vitali seu vi-
uifica dilectione peccator anteq̄3 peccet.
peccādo vero q̄si in spurciciis peccati se de
mergens semetipsū extinguit. Attēde
igitur sex istas compatiōes quas diximus
et videbis non solum non leuē sed et in-
tollerabilis stulticie ammiratiōnē icredu
lorū in hys. Mirātur eni q2 ex vulneratio-
ne breuissimi tpis remanet vuln9 ppetuū
vl mors q2 cadēs in pfundū diucius ī eo re
manet hoc ē lōgiori tpe q̄3 fuerit casus.
Silr̄ q2 pl9 ē tp9 mutilatiōis seu suspendij

furis q̃ȝ tempus furationis. Similit᷑ mirabile eis videtur ꝙ detẽtio alicui⁹ in vinculis longioꝛis tp̃is est q̃ȝ ip̃a ligatio. Similiter.⁊ ꝙ aliq̈s habet ius in re empta nisi tanto tp̃e q̃nto durabit emptio. Et ꝙ lucerna nõ potest vel debet maioꝛi tp̃e remanere extincta q̃ȝ fuit tp̃us extinctiõis sue. Hec aũt omia q̃ȝ leniter quãq̃ȝ insipiẽter dicãtur ꝑ se euidens est.

Addem⁹ aũt tibi ⁊ alia ꝑ que diuina iusticia imꝑpetuitate suppliciõꝝ infernaliũ etiã lucidius declaret᷑. Manifestũ eñ est ꝑ se.q꞉ qui addit sup peccatũ impenitenciã seu contumaciã. addit de iure et penã ⁊ iustissime q̃ȝtũ durat in vnoquoq̃ȝ dei iniuria tñ in eodem durat et pena.

Quia igr̃ existẽtes in inferno sup peccata sua etiã addunt impenitenciã ⁊ cõtumacia nunq̃ȝ penitẽtes. nec vnq̃ȝ penitere volentes꞉q꞉ eis semper durat in eis dei iniuria id est peccatũ. quare semp merito durat et eis pena. et de iure etiã meritoꝝ ipoꝝ.q̃m ꝑpter additiõnẽ cõtumacie addi posset eis ⁊ pena.tãdiu eñ durat ĩ vnoquoq̃ȝ dei iniuria que nõ est nisi peccatũ q̃ȝdiu eidem nõ emendat᷑. Alibi autẽ declaratũ ẽ q꞉ nec penitẽcia nec emendatio aliqua apud inferos est. Amp̃. Q̃nto minus bonũ ẽ deo ꝙ ei p̃fertur. siue ꝑpt᷑ qđ ip̃e desere᷑.tãto maioꝛ ei cõtumelia irrogatur. Quia igr̃ omne qđ ẽ vel eẽ potest in infinitũ min⁹ bonũ ẽ in ipso quicquid ei p̃feratur.aut ꝓ quocũq̃ȝ alio deseratur infinita ei cõtumelia irrogat᷑. In omĩ autẽ peccato moꝛtali aliquid ei p̃fertur.⁊ ꝓ illo desere᷑. quare omni pctõ moꝛtali infinita deo cõtumelia irrogatur. Hoc aũt ẽ manifeste videre ex ꝓpoꝛtionibus. Si eñ p̃ferret deo duplo min⁹ bonuȝ q̃ȝ ip̃e sit.aut q̃nta ⁊ ꝯtumelia irrogaret᷑. Si autẽ quadruplo min⁹ bonũ eidẽ p̃ferret᷑ duplo maioꝛ iniuria eidẽ irrogaret᷑.⁊ ita in infinitũ. Quia igit᷑ non est reperire aliquid qđ nõ sit eo in infinitũ minus bonũ manifestũ ẽ quia quicq̃d ei p̃feratur.aut ꝓ quocũq̃ȝ alio deseratur infinita ei contumelia siue iniuria irrogatur. Iã igit᷑ declaratũ est tibi꞉ q꞉ ois peccãs moꝛtalit᷑ infinitã ꝯtumeliã vel iniuriã irogat deo. Infinite aũt iniurie vl̃ cõtumelie infinita de iure debetur pena ⁊ hoc aut intelligit᷑ infinita duratione ⁊ ita declaratũ est qđ intendebamus.aut infinita acerbitate.⁊ sic nihilominus habemus ꝓpositum.

Cum eñ omnis virtus hũana ad agẽdũ et paciendũ finita esse videatur.nõ videtur ei posse infligi infinita in acerbitate pena. Quapꝛopter infinitate durationis compensabitur ex necessitate acerbitatis infinitas. Amplı⁹. Equales sunt ex necessitate pena finite acerbitatis ⁊ infinite durationis. ⁊ pena finite durationis ⁊ infinite acerbitatis. Ponam⁹ eñ ꝙ pena infinite acerbitatis ⁊ finite durationis sit pena vnius diei vel anni.⁊ sumam⁹ ex altera parte penã eiusdẽ infinite duratiõis sed finite acerbitatis.⁊ nominem⁹ p̃mã. a.scđam b. Dico igr̃ ꝙ a. ẽ in infinitũ maioꝛ q̃ȝ b intensione scilicet in acerbitate ⁊ hoc ẽ q̃m a. infinicies cõtinet b. In infinitũ eñ magis punitur qui punit᷑ a. q̃ȝ q punit᷑. b. Quare ĩ infinitũ magis punit᷑ q punit᷑ vno a. q̃ȝ q punitur duob⁹ b. et similiter. q̃ȝ qui punitur tribus b. et ita in infinitũ. Quoniam si nõ est ꝓpoꝛtio vnius a ad vnum. b non erit ꝓpoꝛtio vnius a. ad quodcunq̃ȝ. b. Quodlibet enim. b. certam habet ꝓpoꝛtionem ad vnum. b. sicut centupla et mille millecuplã ⁊ ita de alijs. Quia igitur ꝓpoꝛtio extremoꝛum semper componitur ex ꝓpoꝛtionibus intermedijs si esset ꝓpoꝛtio vnius a. ad qđcunq̃ȝ b. sicut ꝓpoꝛtio certa ad vnum b composita꞉ ex ꝓpoꝛtionibus quarum altera esset vnius a ad illa b et altera eoꝝ illoꝛum b ad vnum b. Ut autem ista euidẽtius videas. Ponamus vnũ hominẽ puniri vno a. ⁊ alium vno b. Manifestũ est quia qui punitur vno a. in infinituȝ plus punitur q̃ȝ qui punitur vno. b. Eodẽ modo si duo homines punirẽtur duobus. b Uerum esset ꝙ in infinitũ magis puniretur qui vno a puniretur꞉ q̃ȝ illi duo simul sumpti. Eodẽ modo ⁊ q̃ȝ tres simul sumpti. et ita in infinitum. Quare qui punitur vno a. eque puniretur vt infinitis infinitis b. Unum ergo a. ẽ equale infinitis b. Non refert autem vtrũ simul intelligatur infinita b. aut per successionem. Equalia enim sunt siue successiue ordinata siue simul intellecta. Quia ergo successiue oꝛdinata infinita sunt b sunt vna pena ꝑpetua. manifestum est quod volumus. quia ꝓ vno quoq̃ȝ peccato moꝛtali debet᷑ pena ĩfinita duratiõe. Amp̃. Si aliquis peccaret in aliquẽ equalẽ sibi ꝓculdubio aliquantũ peccaret in eũ. Et si idẽ vel simile peccatũ cõmitteret in

lorē magis. ⁊ q̃nto in maiorē tāto magis
verbi gra. Si in sacerdotē3 suū magis q̃z
si in equalē. Et iterum in archidyaconum
grauius. ⁊ deinde in epm̄. et ita de gradi
bus superioribus. quare manifestū est. q̈a
q̃nto in maiorē peccat tāto magis. Qua-
re si in infinitū. ⁊ in infinitū magis. q: igr̄
deus in infinitū maior ē quocūq3 alio in
infinitū magis peccat. quociēs peccat in
deū q̃z peccetur in hominē eodē3 genere
peccati. verbi grā. Si occideretur deꝰ ⁊ oc-
cideretur hō q no ē deus. In infinitū magꝭ
peccati ē. occasio dei q̃z occasio hois. Eo-
dē mō si ꝯspuitur deꝰ ⁊ cō spuitur homo
huiꝰ vel percutit vel vulneretur. Quare
si cōtempnitur deus et ꝯtēpnitur hō. vel
offendit deus ⁊ offendit hō. in infinitu3
maius peccatū ē tā offensa q̃z ꝯtēptꝰ dei.
offensa vl' contēptu hois. Quia omī pctō
mortali offenditur et ꝯtēpnitur deus. q̈a
eius mandatū ⁊ volūtas p̄teritur. Mani
festū ē omī peccato mortali in deū infini-
tū peccari vl' saltē in infinitū magis q̃z pec
caretur in hominē si hō offenderetur: vel
ꝯtēpneret.   Quid si dixerit q̈s. q: nō ex
hoc ostensū ē. q᷑ ideo ois offensa dei vl' in
iuria infinita sit. Nō eñ sequit si a. ē in infi
tū magis b. vl' si a ꝯtinet infinita b q᷑ ideo
a sit ifinitū. Ois eñ linea ē in ifinitū hoc
ē supra oēm ꝓportionē maior omī pūcto
Uel ois linea cōtinet sup oēm ꝓportōe3
atq3 infinities quodlibet punctū vel infi
nita puncta. nulla tamē linea est infinita
Sic offensa ⁊ iniuria dei licet cōtineat in
finities similē offensam vel iniuriā homi
nis siue in hoiē. nō tamē est infinita. quo
niā nō ē aggregata siue cōposita ex illis si
cut neq3 linea ex punctis.   Et reuera oē
q᷑ cōtinet infinita causata cōtentione si-
ue ꝯtinēcia aggregatiua siue totali. Hoc
ē q᷑ cōtinet ea vt totū partes. ⁊ vt aggre
gatum ex illis ex necessitate est infinitum
Sed dicet forsitan q᷑ offensa siue iniu-
ria dei nō est totū ad offensas siue iniuri
as hominis. neq3 ad aggregatum ex illis
Uerū nec per hāc viam effugit. nec minus
propter hoc necesse habet cōcedere perpe-
tuitatē penarū: Cum eñ ꝓ offensa vel in-
iuria hominis aliquāta pena debeat. ꝓ
offensa vel iniuria dei debebūtur infini-
te pene aut finite. Uerbi gracia. Esto q᷑ ꝓ
aliqua offensa vel iniuria hominis debe
atur pena vnius diei. ⁊ hominemꝰ illam
a cui offensa dei sit in ifinitū maior offen-
sa hominū de qua agitur. Proportiona-
biles autē3 sunt offense siue iniurie ⁊ pene
eis debite. erit ex necessitate pena debita
iniurie vel offense dei in infinitū maior a
quare etiā duobꝰ a et tribus erit a in infi-
nitū. erit igr̄ equalis infinitis a simꝉ sum-
ptis vl' maior illis. Infinita aūt a simꝉ sū-
pta nō sunt nisi pena infinitorū dierū3 si
ue penaꝝ. hoc aūt nō est nisi pena perpe
tua: quare ꝓ omī offensa dei mortali de-
betur ex necessitate pena ꝑpetua.   Amp̄.
Obligationes et trāsgressiones sp equa-
les sunt ⁊ sp ꝓportionabiles. Quicūq3 eñ
equaliter tenetur ad aliqd equaliter pec-
cant ⁊ nō faciēdo illud: et q duplo magis
tenetur ad aliquid q̃z alius: duplo maiꝰ S
peccat nō faciēdo illud. Silr̄ ⁊ qui triplo
vel q quadruplo: ⁊ ita in infinitū. Quare
q̄ ē ꝓportio generaliter obligationis ad
obligationē. ea est trāsgressionis siue ob-
missionis ad trāsgressionē siue obmissio-
nē. Silr̄ ꝓportionabiles sunt culpe et pe
ne: ita vt generaliter que proportio culpe
ad culpā. ea sit pene merite seu debite ad
penā meritā seu debitam. Querimꝰ ergo
vtrꝫ obligatio qua quis tenetur deo obe- T
dire atq3 seruire sit finita an infinita. Q:
si dixerit finita destruit istud duobꝰ mo-
dis. Primū q: non est finitū. q: aut intrā
sibile est debitū aut trāsit et transitur ser-
uiendo. Quia igit debitū siue obligatio
de qua agitur non ē soluēdo. Hoc ē obe-
diendo atq3 seruiendo transibilis. conse-
quēs est ex necessitate vt non sit finitum.
Ratio eñ finiti transibile est sicut et ratō
infiniti intransibile. Q: autē impossibile
sit transiri vel transire huius debitū. inde
manifestū est. quia si transiret vel trāsire-
tur in aliqua creatura necessario ꝑficere
tur: eius trāsitus in aliqua hora vel istan
ti. Esset igitur tunc perfecte ꝑ transitū hu-
ius debitū vl' obligatio. Nihil igit restau
ret de illo vel illa esset ergo huius debitū
perfecte solum̄. quare debitor ab illo esse3
penitus absolutus. Non igitur esset am-
pliꝰ debitor in aliquo creatori. in aliquo
inq3. nec inobediencia nec in seruitio ali
quo. Contingeret igitur scdm̄ hoc aliquā
creaturam posse liberari omnino a serui
tute creatoris et a debito obediendi atq3
seruiendi eidem. Hoc autē est manifeste
impossibile: vt sit homo vl' angelus q nō
teneatur obedire vl' seruire creatori. ⁊ qui
cousq3 eidē seruient. vt ampliꝰ seruire ei

nō teneat. Amplius. Si finita est obli
gatio qua vnusquisqʒ tenet deo obedire
atqʒ seruire et finita est obligatio q̄ vnus
quisqʒ tenet cuicūqʒ alii hominū obedi-
re atqʒ seruire erit ex necessitate certa com
paratio seu ꝓportio alterius ad alteram cum
sint eiusdē generis quēadmoduʒ omnia
debita pecuniaria incompabilia ad inui
cem certa comparatiōe et ꝓportionata ad
inuicem Similiter et debita similiū serui
tutū. Debita igit sine obligatiōes de qui
bus agimus qm̄ silia sūt videlicet obediē
ciarū atqʒ seruitiorū erūt certa ꝓportiōe cō
pabilia. Erit igr̄ vl' dupla vl' tripla vel cen
tupla ꝓportio alterius ad alterā. Ponamus
igit exempli gr̄a q̄ debitū quo qs tenet
obedire deo sit cētuplum ad debitū quo
qs tenet obedire pr̄i suo vel mgr̄o ī eodē
madato. Et vocemus debitū quo tenetur
obedire deo. a. et aliō debitū noiemus b q̄
igr̄ a ē cētuplū ad b erit ex necessitate vnū
a eqle. centū. b. et ita nō erit maius debi-
tū. quo aliqs tenet deo obedire debito.
quo centū hoīes tenēt obedire patribus
suis in eodē mādato siue debito. quo mi
nus tenet pr̄i suo in centū filius mādatis
v Caue aūt ne erres in hoc qd̄ diximus
debitū quo vnusqsqʒ tenet deo esse in in
finitū. Hoc em̄ euidēter verū ē si intelliga
tur infinitū fm̄ magnitudinē hoc ē scdm̄
sui vniuersum. vniuersitati em̄ eorū q̄ deo
debēt ab vno quoqʒ nostrū neqʒ nume-
ratiōe trāsibilis ē. q̄ innūerabilia sunt q̄
debētur eidē ab vno quoqʒ nostrū. Eo
dē mō infinibilis ē et intrāsibilis solutiōe
siue soluēdo. sicut supra ostendimus. qm̄ ī-
possibile ē vt soluendo trāseat et pueniat
ad absolutionē siue liberationē ab ipso.
Verū nō ꝓpter hoc consequēs est. vt
sit infinitū intensiōe. et si em̄ maius sit debi
tū vniuscuiusqʒ totius q̄z ptis sue maius in
q̄z magnitudine. nō tn̄ maior ē obligatio
ad totū q̄z ad ptem. ymmo equalis fm̄ in
tensionē. Equaliter em̄ debet debitor. ois
quācūqʒ summā. et quācūqʒ partē illius.
Nec magis obligatus ē debitor centū mar-
carum ad solutionem earum q̄z ad solu-
tionem vniuscuiusqʒ illarum. Qui enim
mutuatus ē centū marcas. et qui mutuatus
ē vnā soli equaliter obligati sūt q̄ztū ē ex
mutuo. Equalit' inq̄z intentiōe obligatio
nis. nō aūt equaliter magnitudine obli-
gatiōis. qm̄ alter est ps et reliq̄ totū. Quē
admodū em̄ summa centū marcar totū
ē ad vnā quācūqʒ earū aggregatū ex illis sic
obligatio ad solutione centū marcarū to
tū ē ad obligationē solutiōis vnius marce
et hoc qm̄ debitor centū marcar debitor ē
vniuscuiusqʒ ear. Ad hoc ergo valet ista
rōtinatio solūmō. Quia ꝓculdubio quī
qʒ peccat mortaliter. summā totā debito-
rū deo in facto seruitiorū q̄ztū in se ē au-
fert illi. Dū em̄ graciā in se extinguit si ha-
bet aut magis se elōgat si illā nō habeat
impotentē se ꝓculdubio efficit aut magis
inpotentē ad reddendū deo debita. Ser
uicia quippe q̄ dei gr̄a grata deo nō effi-
cit. seruicia reputāda nō sunt. Cū igit frui
cia deo debita ex quocūqʒ tpe in antea i-
finita sunt et soluēdo siue solutiōe intrāsi
bilia. Manifestū ē oēʒ qcūqʒ peccat mor x
talit. q̄ntū in se ē in infinitū deū dāpnifi-
care. et in infinitū rapinā ī ipm̄ cōmittere.
Ex quo sequit euidēter ipm̄ īfinitā penaʒ
mereri. tū q̄ deū debito seruitio ꝓpetuo
et absqʒ fine defraudat. tū q̄ ꝑ vno quo
qʒ eorū q̄ deo vt diximus q̄ztū ī ipso ē aufert
penā aliquā et aliq̄ntā meret. Quēad
modū igr̄ cū. huius dāpna omia aggre-
gata fuerint. summā infinitā ꝯstituent. sic
et pene ꝑ singulis huius dampnis debi-
te tamē aggregate simul in vnā fuerint pe
nam. vnā constituent infinitā. Quemad-
modū em̄ si quis in domo aliqua perpe-
tuā haberet seruitutē aut censum ꝑpetuū
qui eam irrepabiliter destrueret. nō solū
vnius anni censum. sed etiā infinitoꝝ an-
niorum census eidem auferret. sic et qui se
ipm̄ irreparabiliter destruit. nō vnius diei
seruitiū solum eidem aufert. sed totius fu-
ture perpetuitatis innumerabilia infinita
qʒ seruicia. Non enim sola presentis vite y
seruicia domino deo debētur. sed etiam
seruicia future. que tanto nobiliora sunt
atqʒ prestantiora presentibus q̄nto gracie
gloria antecellit. Nec ideo minus delinqt
in deū qui peccat mortaliter. q̄ reparabi
lis est ipe peccator. Hoc ē reparari et resu
scitari possibilis a deo. Quēadmodū nō
ideo minus qs in eū cuius domū destruxerit
eruerit. q̄ ipe cuius domus ē potest eā repa
re vl' reedificare Nihilominus tn̄ ꝓpt' hoc
aufert ei q̄ntū in eo est omnē censum tā
presencialiter q̄z in futuro. et ea ꝑpetuan-
dum. Reuertamur aūt et dicamus q̄ z
si maioritas debiti vel obligationis acci-
piatur scdm̄ intensionē. sequit euidenter
quocūqʒ mō attēdēda siue metienda sit

tentio q̄ omne mortale peccatū īfinita ē
iniuria siue cōtumelia creatoris. Manife-
stū ei ē p se. q̄ debitū et obligatio intēdit
erga bn̄factorē iuxta magnitudinē bene-
ficii ex illa. Nō em̄ dubiū ē omne bn̄ficiū
obligare receptorem erga datorē. τ q̄nto
maius fuerit tāto magis obligare. Di
cam⁹ ergo. q̄ si aliq̄s mille marcas grat̄
alicui dederit. proculdubio aliq̄ntū intēsa
obligatiōe obligat ei. siue aliq̄ntū inten
so debito. Et si duo milia eidē dederit du
plo magꝰ τ ita in īfinitū. Quare si in īfini
tū melius aut p̄ciosi⁹ eidē dederit q̄ mil-
le marce sint. in infinitū magis oblit⁹ ē ei
q̄ solus oculus vel lingua ne dicā totum
corpus incōpabiliter melior ē atq̄ p̄ciosi
or mille marcis auri. et in infinitū magis
obligat⁹ ē deo datori ratiōe solꝰ lingue
vel oculi q̄ essei eidem ratiōe doni mille
marcarū hui⁹. Cōtinet igr̄ hec obligatio
illa scd̄m intensionē infinitas tātas τ ideo
A infinita scd̄m huēmodū. Amp̄. Po-
22 nam⁹ q̄ alicui dederit de⁹ mille marcas
auri tm̄. Alii autē dederit infinita milia.
Manifestū ē q̄ obligatio τ debitū gratitu
dinis atq̄ seruicii ei⁹ qui recepit donū in
finitū. in infinitū maior fm̄ intensionem
obligatione τ debito deo tenet̄. illo qui
p̄nominatū finitū donū solū recipit Lau
se igr̄ obligatiōis τ debiti isti⁹ infinicies
illi p̄tinēt. Quia igr̄ p̄portionabiles sūt
cause sīles et eor̄ effectus infinicies scd̄m
intensionē cōtinet effectū. Et proculdubio
dubitationē nō habet qd̄ diximꝰ. q̄m nō
solū magnitudo obligatōnis aggregata
ex magnitudinibus ptiū. Quēadmodū
magnitudo doni ex magnitudinibꝰ ptiū:
sed eciā intensio ex intensionibus. Et hoc
ē q̄m magnitudo doni causa ē intensiōis
obligatiōis q̄ est ex eo. Silr̄ τ magnitu-
dines ptiū cause sunt intensionis obliga
tionis. ad gratitudinē τ seruitiū siue obli
gationē q̄ sunt ex ipsis ptibꝰ doni antedi
cti. Quēadmodū igr̄ linea recta cōti-
nēs infinitas tātas lineas rectas sue spe-
ciei ex necessitate infinita est. Sic obliga-
tio seu debitū quo obligatus est iste deo
ratiōe doni infiniti qd̄ diximus. cū conti
neat infinitas tātas sue speciei ex necessi-
tate infinita erit. hoc em̄ nusq̄ dubitati-
onē habet. Immo vbiq̄ demonstratōē.
Lingue obligatio qua quis tenet̄ deo ra
tione solius lingue vel oculi in infinitum
maior sit hac. quā manifestū est esse infi-

nitam. nō solū infinita est. sed maior in-
finito. Multo fortius igit̄ obligatio qua
tenet̄ deo ratiōe totius corporis incōpara-
biliter multo magis infinita est obligatiō
qua tenetur deo ratione anime. Cū em̄
incōpabiliter melior atq̄ preciosior sit ani
ma q̄ corpus. τ eadem gratuita bonita-
te vtraq̄ data. incōparabiliter maiorem
necesse est obligationē esse vniuscuiusq̄
nostrū ad deū qua ratiōe anime tenetur
eidem q̄ sit obligatio qua ratione corpo
ris ipi obligati sumus. Amp̄. Si ani-
ma humana deberet esse vel durare seu
viuere nisi p diem vnū. obligata eēt deo
ratione diurni esse vel vite aliquāta obli
gatione. et ratiōe biduane vite duplo ma
iori. et ratione quadriduane quadruplo
maiori et ita in infinitū. Quare ratione p
petue et infinite vite in infinitum maiori.
Manifestū igitur est omnē animam hu-
manam obligatā esse deo ratiōe existen-
cie seu vite infinita obligatione. quia cō-
tinet infinitas tantas demonstrata obli-
gatione qua tenetur deo vnaqueq̄ ani-
ma ratione existencie sue siue duratione
vnius diei. Palam autē est alibi demon
stratiue declaratū. quia om̄e aggregatū
ex infinitis tantis generis siue sue speciei
infinitū est simpliciter. Quia igit̄ ob-
ligationes ratiōe vite immortalis siue in
finibilis. non est alterius generis siue spe
cie q̄ obligationes p̄uenientes ex parti-
bus eiusdem. videlicet ex vita diurna bi-
duana triduana. et ita de aliis. Manife-
stū est q̄ continet infinitas tantas qua-
cunq̄ quantitate durationis: vel tem-
poris demonstrata. Declaratum autem
est ex his eam esse infinitā. Jam igit̄
declaratum est tibi per vias multas obli
gationem siue debitum gratitudinis atq̄
seruicii quibꝰ deo tenetur vnusquisq̄ ho
minum infinitas esse. Equales autē sunt
obligatio τ transgressio ipius. quare om B
nis transgressio istius obligationis vl̄ de
biti necessario ē infinita τ ideo pena eius
iure τ merito infinita. Transgressio autē
huius obligationis et debiti triplex est.
Et prima quidem est nō seruire deo siue
debitum seruitium eidem subtrahere.
Secunda debitum eidem seruitium alii
impendere. Tercia deum impugnare.
Intelligimꝰ aūt τ subtractōe debiti deo
seruicii. grās non ei agere de bn̄ficiis ab
eodē receptis. Est em̄ ps non modica di-

uini seruicij actio graciarũ. Amp̃. cũ in
rerũ vniuersitate inuentatur pura et vera
felicitas. ⁊ inueniat̃ mixta. erit nõ vera mi
xta. mixta inq̃ ex felicitate et miseria q̃lis
ẽ p̃sentis vite. Necesse ẽ vt inueniat̃ etiã
pura ⁊ vera miseria. In omni eñi genere
cõtrariorũ si inueniatur alterũ ⁊ ambo-
rũ mediũ necesse ẽ inueniri naturaliter ⁊
C reliquũ. Quare sicut ẽ s̃m veritatẽ in vni-
uerso pura et vera felicitas. ita necesse vt
in eo sit pura ⁊ vera miseria. Nõ aũt
ẽ pura ⁊ vera felicitas q̃ p̃hennis atq; p-
petua nõ est. qm̃ impossibile ẽ: purã ⁊ ve
rã esse felicitatẽ ad quã attingit defectus
et mors. Quare neq; pura ⁊ vera miseria
est. quã bonũ liberationis siue terminati
onis abscidit. ẽ eñi pars aliqua felicitatis
liberatio ⁊ imunitas a malis. In hoc
autẽ scire debes q2 ratio ista siue p̃bato
validissima nõ esset ⁊ irrefragabilis si ve
ra et pura quã diximus felicitas. vera ha-
beret contrariũ. Nõ aũt habet verũ cõ-
trariũ: ⁊ hoc ẽ. qm̃ p̃ma ac pura redundã-
tissimaq; bonitas. cui⁹ cognitio seu frui-
tio vera et pura felicitas ẽ nõ h3 cõtrariũ.
Si eñi haberet contrariũ. haberet et cõ-
par ⁊ coequeuũ ⁊ coequale. Iã aũt decla
rauim⁹ tibi impossibilitatẽ inconueniẽtis
D istius. Q2 vero ex hac radice elici po-
test ad ostensionẽ eius qd̃ intẽdim⁹ hoc ẽ
videlicet q2 necesse ẽ cõpleta esse opa dei
in vniuerso. Qua p̃pt̃ necesse ẽ. vt opa
iusticie eius nec diminationẽ habeãt nec
defectũ. ⁊ ido necesse ẽ vt quẽadmodum
retributiões seu remũerationes iusticie
dei p̃petue sunt siue sempiterne i bñficijs
Sic vindictas et penas eiusdẽ iusticie ne
cesse ẽ eẽ sempiternas. Si eñi ⁊ tẽpo-
rales ⁊ sempiterne inueniãt̃ remũeratio
nes iusticie ⁊ solũmõ tp̃ales vindicte seu
pene eiusdem. nõ est cõpleta sine dubio
vniuersitas opeꝝ iusticie dei ĩ p̃te ista. ne
q3 cõpleta vniuersitas cõtrarietatis isti⁹. vi
delicet p̃miorũ atq; penarũ. cũ tantus sit
defectus et diminatio ex parte penarum.
nec etiam equalitas reperietur in huius
cõtrarijs. q̃ reuera cõtraria sunt in ratio-
ne. ⁊ nominatione in quib⁹ ea accipim⁹
p̃mia eñi ⁊ pene. in q̃ñtum p̃emia et pene
Similiter remũeratio ⁊ vindicta inq̃ñtũ
tales cõtrarie sunt. Amp̃. cũ p eundez
modũ causandi iusticia dei causa sit p̃mi
orũ atq; penarũ hoc ẽ p semetip̃a3 qd̃ est
dicere p hoc qd̃ iusticia ẽ sit p se affectrix ẽ

perpetuitatem in p̃mijs ergo et in penis.
Amp̃. Mala merita omĩno nr̃a sũt. bo E
na v̓o merita fere oĩno dei sũnt. exmini-
mũ habẽta p̃te nostra. Magis igĩ debẽ-
tur nobis de iusticia pene maloꝝ meri-
torũ q̃ p̃mia bonorũ. Quare de iusticia
magis puniẽdi p malis meritis sum⁹ q̃
remunerãdi p bonis. Si igĩ eternaliter
sum⁹ remunerãdi p bonis. multo fort⁹
eternaliter puniẽdi p malis. ⁊ de iusticia
Amp̃. Si virtus ⁊ vicia vere cõtraria
sunt. ergo ⁊ effect⁹ coꝝ imediati et per se
erũt contrarij. Quare remũeratio q̃ de-
bet̃ vnicuiq; virtuti veri nominis ac rati
onis cõtraria erit pene q̃ debet̃ vicio op-
posito. Nõ est aũt cõtraria pena tp̃alis re-
munerationi eterne. Pena igĩ eterna est
nõ tp̃alis q̃ debet̃ vnicuiq; vicio de iusti
cia dei. Amp̃. p̃portionabilia sunt ip̃
peccata suis penis. Si igĩ nõ est cõpara- F
tio peccati ad peccatũ nõ est cõpatõ pene
ad penã. Quia igĩ nõ est cõpatio peccati
eius q furatus ẽ vl̓ rapuit alienũ animal
vel occidit illud. ad peccatũ eius q furat⁹
est. vel rapuit vl̓ occidit dñm ip̃m anima
lis. nõ erit cõpatio pene ad penã. Da
rũ ergo penarũ aut vtraq; est tp̃alis. aut
vtraq; eterna. aut altera tp̃alis. aut eter
na siue p̃petua. Siue aũt vtraq; sit perpe G
tua siue altera tm̃. Manifestũ est qd̃
intendimus quia perpetue pene debent̃
aliquibus peccatis. Si aũt vtraq; sit tẽ
poralis. erit necessario comparatio alteri
us ad alteram cũ fuerint eiusdẽ generis.
quare erit compatio peccati ad peccatũ:
positũ ergo erat ymmo manifeste veruz
contrariũ. Scito autẽ quia virtus ve
ri nominis et vere rationis et vicium nõ
sunt contraria quia nec sub eodez gene-
re sunt. et hoc alibi declarauimus. Pos-
sibile autẽ est vt in virtutibus naturalib⁹
et consuetudinalib⁹ inueniat̃ vera cõtra
rietas s3 ille apud nos nec veri nominis
nec vere rationis v̓tutes sunt. In adã
vero et eua ante lapsum et in sanctis an-
gelis erant et sunt virtutes naturales ve-
ri nominis que in nobis et sopite pene ⁊
sepulte sunt. Theologice vero quoniam
desursum sunt velut data optima et do-
na perfecta descendẽtia a patre luminũ.
⁊ si fortissimã repugnantiam habẽt ad vi
cia. verã tamẽ contrarietatẽ ad illa nõ ha
bẽt. Iã igĩ expediuim⁹ nos auxilio dei
de hijs q̃ videbãt̃ esse cõ dei misericordiam q̃

bonitatē. videlȝ de multitudie dāpnatorū de ppetuitate tormentorū. vl' de paucitate electorū ꝛ saluādoꝝ. deīde de iusta dāpnatione quorundā ignorantiū quorundā vo sic errantiū ꝛ errore pbabili dece ptorū. Et vedimus causas ꝛ pportiones in hoc ꝛ exempla put ꝛ de dignatione diuine largitatis accepimus.

Unc aūt relinquit nobis vt ostē
B damus tibi. q: peccatuȝ et iniuria seu cōtumelia dei ē vna cōparatione ꝛ lesio ē peccatis scdm aliā ꝑparationē ꝛ in seipo actus aliqs ē seu puatio. ꝛ propter hoc scdm vnāquāqȝ ꝑparationū istarū
D recipit magis ꝛ minus. siue intēditur ꝛ remittit. verbi gracia. vna ꝛ eadē fornicatio. dei iniuria ē ꝛ lesio fornicātis. et insup ē in seipa act⁹ aliquis videlicet ꝑcubitus Potest igr esse vt sit minor cōcubit⁹. Hoc ē minoris delectatiōis et opis ꝛ tpis ꝛ tamē erit maior dei contumelia vl' iniuria. Uerbi grā. si sacerdos: aut sanctimonial' illo se polluat licȝ minori tribus illis modis quos posuimus q̄ȝ si simplex layc⁹ in illū incidat. Eodē mō. et potest eē maior lesio peccatis videlicet si maiora dona ei graciarū et virtutū auferat. vel si peccātem magis captiuat et irreciet. Hoc ē si fortior in amore mulieris illū irrecint aut inflammet ꝛ hic ē modus. quo grauissimū peccatū dē ignorācia dei. q: videlicet nihil vitale relinquit et omnē radicē boni inde fun
F ditus euellet. Loquitur aūt huius erroris de iusticia et misericordia dei. ac si altera vellet qd alterius ē vsurpare et tāq̄ȝ miscdia vellet euacuare iusticiā cuȝ inter ea sit par in vltimo tranquillitatis ꝛ deo nonissimū si qten⁹ eū deceat misereri vni uscuiusqȝ aut qtenus vindicare in illum. Nouit em̄ et misereri salua et illesa iusticia sua. ꝛ vindicare salua miscdia ꝛ vtraqȝ sine iniuria alterius vti. Uides igr manifeste q: error iste aut euacuat ex toto diuinas aut ridiculosā efficit. Cū em̄ manifestū sit ex eis q̄ diximus et etiā sine eis. q: possibile ē aliquē mereri penā eternā q̄
K quā sit de ea infligenda vel sustinenda.

Ponunt em̄ huius erronei ꝛ imbecilles q̄ nō sustinet dei clemēcia tāta pena ꝛ tāȝ diuina queq̄ȝ puniri. Ab hus ergo q̄rim⁹ vtȝ saltē aliqua vl' nulla. Q: si nulla. Erit euacuatio omnimoda iusticie. Si vo aliqua nō tamē eterna. Sed temporalis nū. Erit ridiculositas. Et hoc est; quo

niā quecūqȝ pena tpalis ad ꝑpationē pene eterne. id ē ppetue. Nec etiā est sicut leuatio vnius festuce de terra ad excoriatio nē seu totius corpis decaluationem. Qui aūt eū qui excoriari meruisset leuatione vnius festuce solūmodo puniuisset. pro culdubio ridiculosus esset iudex. ꝛ cachinnis oim atȝ subsannatiōibus omniuȝ videnti ꝛ audienciū hanc iusticiam suam si tamē iusticia dicēda ē exponeret. incōpabiliter aut multo forti⁹ in dei iudicio atqȝ iusticia scdm positionē istā erroneam istā ridiculositatē abscindere necesse ē euidēter. Q: si dixerit quis. q: boni iudicis ē ad correptionē subditoꝝ intēdere et penas ꝑpter hoc. solūmō infligere quaten⁹ inde fructū habeat correptionis vel vtilitatē: q: si nō certū habet ꝛ euidēs est nō esse ꝑuenturū. ex penis ab ipis debet desistere Similiter ꝛ malignitatis est inimice atȝ dyabolice penas q̄ nō nisi tormentū ꝛ pacientiū operit irrogare. Cū igitur manifestū sit deo altissimo deputatos iā ꝛ in posterū deputādos omēs eternis supplicijs. nūq̄ȝ esse corrigēdos neqȝ post iudiciū vniuersale. aliquos alios ꝑpter penas eorū. Necesse est. et tāta causa: boni iudicis bonitate cessaturas eē penas eius omnes saltē post iudicium. alioquin nō ex bonitate diuina. sed ex malignitate dyabolica penas huius post suū vniuersale iudiciū irrogabit. cum ex tunc nihil operentur nisi pacientiū cruciatuȝ.

Intende igitur ꝛ in erroneā istam ratiocinationē. Manifestū est tibi quia iudices qui hic hoc est in vita ista constituuntur hominibus. vtiqȝ iusti sunt. licet vtrūqȝ istorū deo cedat ad gloriā et honorem Manifestū ē tibi quia intentio hu⁹ iudicū ꝛ officiorū suorum vtilitas hominū est. et illa triplex. videlicet vt corrigant. vt innocenter viuant. Tercio vt in tranquillitate seu pace. Cum igitur huius iudices et suis officiis nihil harum vtilitatuȝ prouenire cognouerint. necesse habēt a suis officiis desistere. Cessante nempe causa. necesse est et effectum. Deus autem sicut bonus est apud se et in se et nō propter homines. quāq̄ȝ bonitas eius et iusticia inestimabiliter prosint hominibus. qui et si velit et intēdat prodesse hominibus. pcipuū tamen intendit in gloriā ꝛ honorem suuȝ. et vt faciat quod decet eū facere scdm oēm nominationē ꝛ ꝑpationē L

suã. videlicet vt faciat in eo qd misericors qd decet misericordiã suã. et in eo quo iustus. qd decet iusticiã suã et sic de aliis. Nõ igitur qd ide puemat facientibus refert. quantũ ad ipm in primis et maxime. Sed magis qd eũ facere deceat qd iusticia eius exigat quid gloria eiusdẽ requirat. nõ enim pua gloria ipsius ẽ inimicos suos in rebelles et contu-
m maces legibus suis et mãdans vindicta perpetua multare. Nec solũ decẽs aut decorũ ẽ deo altissimo in eos. qui nec peni tere nec emendari volunt vindicare suas et suorũ iniurias. sed hoc euidẽter exigit eiusdẽ iusticia cui nunq̃ cõtraria ẽ eiusdẽ misericordia. Dẽ sentẽtia philosophi nobiles in hoc cõsenciunt quod prima causa nõ intẽdit aliud neque operatur propter aliud. Ymmo propter se tm̃ et gratis. sic legitur puerbiorum. xvi. vniuersa propter semetipm operatus est dominus. Quod aut intendere gloriã suã et laudẽ quãdoque dicitur. nõ vt ope precium. neque vt emolimẽtũ intẽtionis et operationis sue mũera intẽdit. sed ẽ decẽs ac decorũ. et per se debitum. In dãpnatione aũt reprobor tãto maior
n ẽ dei gloria q̃nto maior erit magnitudo multitudoque ipsorũ. Similiter et tãto maior decor iusticie q̃nto magis apparebũt vicia eorũ et peccata. peccantisque superaddita obdurantissima et nunq̃ emollibilis contumacia. Nec esset cõpleta laus dei aut gloria. q̃ nõ aliud ẽ q̃ sublimis clara et lata fama si non esset ei perhennis et perpetua laus et gloria de iusticia. Quẽadmodũ de bonitate et misericordia. cõplebitur igitur tandẽ opa iusticie sue sicut et misericordie. et ideo cõplebitur laus eius et gloria quã diximus ex vtrisque
o Et quẽadmodũ iuges laudes et graciarũ actiões cõtinue resonabũt eius misericordiam in redẽptis atque saluatis et glorificatis. Sic planctus eiulatus. suspiria et rugitus clamores et vlulatus resonabũt dei iusticiã in maledictis et dampnatis. Et propter hoc sicut semus ibi in glorificatorũ auribus ineffabili suauitate resonat in paradyso. auribus enim sanctorũ iestimabili iocũditate dei iusticiã deique honorẽ et gloriam sicut supra p parte ostendimus resonabit.

Post hec aũt transibimus ad nephan-
p dissimã ydolatriã. vt eã radicitus cũ omnibus partibus suis et ramis atque sequelis destruamus. Dicemus igitur in primis essenciã eius et rationẽ. Dein de originẽ. Consequẽter partes eius et modos. verũ cũ cautela et circũspectione. vt auertamus ab impiis execrationibus ipsius. oẽs qui hoc legerint. et nullã prorsus demus occasionẽ ruine insanissime curiositati studiosorum. Incipiamus igitur et dicamus. quod latria summe venerationis cultus ẽ et vltime honorificẽtie obsequiũ. et propter hoc soli deo altissimo debita. Ipse enim in pri-
mis et maxime et omnibus modis et venerandus et honorandus ẽ. Cũ igitur huiusmodi q cultus aut obsequiũ ad aliud transfert siue illud sit siue non sit. et quicquid illud sit. intolerabilis et omni gladio et igne exterminãda iniuria et contumelia. deo altissimo irrogatur. et illa duplex vel potius triplex Prima ex eo quod subtrahitur debite honorificẽtie cultus. Secũda ex eo quod alii impenditur. Tercia ex eo quod aliquid ei coequatur.

Quẽadmodũ si quis regi suo honorẽ regiũ subtraheret. et alii illũ impenderet et in regis illius regno vel ciuitate aliquẽ ei in potẽcia vel honore equaret. Aggrauant aũt nephas istud vilitas et ignobilitas et quod in potencia sine infirmitas. et quod honor ille incõmunicabiliter transfertur. Execrabilius ei peccauerũt q honorẽ istũ in quadrupedes aut reptilia trãstulerũt. quam qui in homines. et qui ymagines hominũ aut animaliũ quam qui in hoĩes aut animalia. Sic
r legitur ad Roma. primo. mutauerũt gloriã incorruptibilis dei in similitudinẽ ymaginis corruptibilis hoĩs et volucrũ et quadrupedũ et serpentũ et in psalmo. mutauerunt gloriã suã in similitudinẽ vituli comedentis fenũ. Vides igitur ad q̃ntas dei iniurias et contumelias deducti sũt insipientissimi homĩes. vt nõ solũ in minimas vilissimasque creaturas honorẽ et gloriã creatoris trãstulerũt sed etiã ymagines eorũ. Et sicut legitur in hystoria siue in itinerario clementis. Hoc ẽ qd in libro disputationũ petri cõtra symonẽ magũ legitur etiã strepitus vẽtris adorare. nec verum nec erubuerunt Sic et hodie extãt in barbaria gentiũ aquilonariũ q tonitruũ adorãt. Hec igitur insanissima supstitio. execrabilissimaque animarũ seductio ydolatrie. ad tã abhominanda incõueniẽtia cecissimos hoĩes perditissimosque perduxit. Nominata est ydolatria est q̃si ydolorũ latria. nõ quod oĩs
s execratio huiusmodi cultus ydolis impendetur. sed vel primũ ydolis exhibita est vel frequencius. vel quia primũ ydolo filii regis babylonie qui acerbo luctu dolore de morte filii ymaginẽ sibi ad memoriã [illegible]

quo duo incōueniēcia sequunt. Primū vi-
delicet q iniqui sunt alterius partis dii.
Scdm q ex necessitate sibinuicem ad
uersentur et pugnent contra seinuicem p
cultoribus suis. Quare inter eos erūt
bella τ inimicicie sicut inter homines. Et
ideo subiecti erūt similibus passionibus,
hoc ē ire inuidie. Et cōtinget aliquos eoꝝ
vinci. Quid ergo distabūt a malis homi
nibus. Preterea cū ipsi sunt p̄sciꝫ futu
roꝝ. quō aggredientur bellū in quo se vin
cendos esse p̄noscent. Aut ergo deserent
cultores suos in eo casu τ inutiliter colen
tur ab eis. aut scienter se τ suos dabūt in
periculū pugne. cū in ea se vincēdos p̄ui-
deant. Amp̄. Aut eque fortes siue po
tentes sunt oēs dii. aut alii fortiores aliis
Q si eque fortes siue potētes. Impossibi
le ē ait forte ab eque forti superari. Impos
sibile quoqꝫ gentē a gente superari. nisi dii
alterius diis alterius p̄ualeāt. Impossibi
le igr̄ erit inter gentes diuersoꝝ deoꝝ cul
trices quocūqꝫ bello victoriā. Ampl.
Adiutoriū deoꝝ in bellis nō ē in armis τ
viribus. sed in nutu tm̄ τ bn̄placito eoꝝ.
quare q̄diu durat fauor τ gracia eoꝝ cul
toribus suis. tamdiu τ adiutoriū. Aut igr̄
S adiuuāt q̄ntū nolunt. aut non. Si sic. Im
possibile igr̄ ē p̄uenire victoriā ꝯ quēcū-
qꝫ eoꝝ. q si non adiuuāt. appet euidēter
impotēcia eoꝝ. τ miseria in hoc. q volun
tas τ bn̄placitū eoꝝ incōpleta relinquit.
Quod fieri non potest absqꝫ dolore et
afflictione spūali. Amp̄. Si bella sunt
inter ipsos deos p cultoribus suis necesse
est vt sint inter eos etiā victorie. Quid
igitur fit de victis diis. An capiūt. an reli-
gantur. an in seruitutē victoꝝ rediguntur.
Apparet etiā ex hiis miranda stulticia
omnium ydolatraruꝫ. qui potēciores deos
aut saltē potentissimū inter eos. si qs iter
eos ē talis. nō eligūt aut colant. Am-
plius. Cū p bello τ victoria nō colat nisi
mars eque colentibus et venerātibꝰ ipm
equaliter fauere debet. sed intuitu tantuꝫ
culture fauet cultoribus suis. Quapropt
impossibile ē huiꝰ bellātibus de inuicē p
I uenire victoriā. q si dixerit quis. quia dya
na etiā p bello et victoria colitur. Reuer
temur ad id qd in primo diximꝰ. videlicꝫ
q si eque fortes sunt mars τ dyana. neu
tri parti p̄ueniet victoria. Si aūt alterut
fortior sequit relinqui defectus τ miseria
atqꝫ stulticia quā diximus. Amp̄. Aut

par aut amicicia est inter huiꝰ deos. aut
nō. Si sic. Necesse igitur ē. vt vnusquisqꝫ
eoꝝ amet cultores omnium alioꝝ τ faueat
eis. Amicoꝝ eīm maxime tanta amicicia τ
tam sancta vt deos decet sese inuicē com
plectentiū. manifestū est oīa esse ꝯmunia
Quare impossibile erit aliquē illoꝝ vel
munera sacrificioꝝ vl' aliarū oblationum
recipe a cultoribꝰ suis. vt impediat culto-
res alicuiꝰ alioꝝ. In hoc enim iaꝫ ageret
cōtra illū. cuiꝰ cultores τ subditos impe-
diret. Hoc aūt nō p̄mittit v̄itas amicicie.
Uane igitur τ inutiliter offerent huiꝰ mu
nera et sacrificia nō accipient. Si v̄o nō U
est par neqꝫ amicicia inter eos. sunt igr̄ in
discordia τ odio inter se inuicē. Hee autē
sunt passiones pessime quas diuinitatis
bonitas omīno nō recipit. Amplius.
Aut iusto odio seinuicē oderūt. aut non.
Si sic. Igit merito odibiles sunt τ p̄pter
hoc omni honore indigni. Si v̄o non iu-
sto odio sese ōderūt eo igr̄ ipo iniqui sūt
τ mali. et p̄pter hoc magis pena τ contu
melia q̄ꝫ honore aut seruicio digni. Iā
igr̄ declaratū est tibi ex hiis culturā deoꝝ
q̄ ydolatria vsualiter dicit stulticiam esse
atqꝫ sacrilegam.

p Ost hec igit relinquit nobis de
clarare insaniā τ vanitatē atqꝫ im
pietatē ydolatrie stellaꝝ τ luminū
Dicemus igr̄. q ydolatrie huiusmōi. aut X
intendebāt huiꝰ cultū seruire corpibꝰ in-
animatis. aut corpibus animatis q̄ eñaꝫ
aialia ēēnt. aut spiritibꝰ forinsecis. q aia-
bus huiꝰ vl' corpibꝰ p̄siderēt q si spiritibꝰ
eadem ē ydolatria hic quā supra destruxi
mus. Quare nō optet nos in destructio-
nē ipiꝰ iterū laborare. Si v̄o corpibꝰ ani
matis vel animalibꝰ. necesse ē hꝰ anima
lia aut esse irrationabilia τ nō intelligibi
lia. Uane igr̄ τ ignominiose eis seruit cū
neqꝫ ipm seruiciū agnoscāt neqꝫ seruito
res. Et p̄pter hoc in remuneratione eoꝝ
nullatenus intēdant. Cultū enim diuinū
agnoscere nō est nisi rationalis anime et
intelligentis Ampliꝰ. brutis animalibus Y
diuinū honorē impendere manifeste in-
sanie est. Omne nanqꝫ animal rationale
nobilius est atqꝫ p̄stantius sublimiusqꝫ in
cōparabiliter omī irrationabili. Incōpa
biliter igit inferiori atqꝫ ignobiliori se sub-
ditū animal rationale quā homo. Et sei
scilicet hmōi animalibꝰ vt dicūt celestibꝰ
p adorationē τ culturā se subdit. quare or

dinē nature intolerabili peruersitate sub
uertit. Est igit̄ cōtra naturā ista insania. ē
q; manifesta puersitas. Preterea cum
hui⁹ animalia nec audiāt nec videāt ado
rātes. pinde ē ac si surdis ⁊ cecis talia of
ferētur pinde etiā ac si nō existētes orarē
tur ⁊ inuocarētur. Tanta nāq; distancia ē
tantaq; remocio hui⁹ animaliū a nobis:
vt null⁹ clamor noster ad eos pungere
possit. Preterea orationes ⁊ adorati
ones q̄ mente solūmō fiūt. hoc ē in corde
de internis ad ipas īpossibile ē ad eos p
venire. quare frustra fieret eis huiusmōi.
Amp. vt deitas sit in nō intelligēte est
impossibile. hoc enim ē quo potissimum
aia diuinitati hūana assimulat̄ videl; ipso
intelligere. In quo aūt ipossibile ē esse di
uini honoris dignitatē. cū diuini honoris
dignitas aut diuinitas sit aut ex diuinita
te sola. Quare ipossibile ē hui⁹ animalia
digna esse diuino honore. Preterea aut
possunt quicq; boni facere aut nō cultori
bus suis. Si nō possunt. Vane igit̄ ⁊ in
sanissime colūtur. Q; si possunt aliqd bo
ni facere cultoribus suis. aut naturaliter
igī hoc faciūt. aut violenter. aut volunta
rie. Manifestū aūt ē. quia volūtate nihil:
cū volūtas nō sit nisi racionabiliū aīaliū
Si vo solūmō naturaliter aut violenter
manifestū ē quia naturalia ⁊ violēta. nec
cultu nec muneribus indigēt. neq; sic possi
bile obtineri ab opatorib⁹ suis. hoc ē ab
alijs q̄ naturaliter vel violenter operant̄
Quia igitur hoc ē extrema fatuitas et ve
sania q̄ euidēcia ppe falsitatē. Per seipā
euanescit ⁊ de omī corde intelligētis abs
q; vllo racionationis impulsu corruit.
Transeam⁹ ad ea q̄ pbabiliter aliqd
habere potuerūt. ⁊ in q̄ etiā nobiles phy
losophoꝝ plapsi sunt. Dixit eī plato in ty
meo. quia mūdus ē animal intelligēs di
uine puidēcie sanctiōe; Et auicēna. quia
celū est animal deo obediēs. Aristoteles
A 26 q; et oēs sequētes ipius. celos posuerunt
animalia. ⁊ animas eoꝝ intelligentes. et
vnicuiq; huius animarū appropant sub
stanciā separata quasi animatū pp̄riū se
paratū quā ⁊ vocauerūt intelligenciam.
Desideriū autē spūalis et inmaterial
virtutis siue substancie nō potest esse nisi
in natura intelligente. Quare vnā quāq;
animarū huius necesse ē esse intelligentē
scdm eos. Mercuri⁹ vo in libro quē sepe
nominauim⁹. Mundū vocat deū sensibi
lē ⁊ etiā planetas Boecius vo de anima
mūdi loquens dicit. mentēq; pfunda cir B
cuit: ⁊ simi cōuertit ymagine celū. Isti igit̄
intenderunt celos et stellas et lunā diuina
animalia quedā esse. Et tanto pstātiores
esse animas eoꝝ animabus hūanis. quā
to corpa illa celestia corpibus hūanis an
tecellūt. Et hac de causa visum est eis. q̄
et nobilitate sublimiores esse hominib⁹
mortalibus potenciaq; ac sapiēcia homi
nū custodes et rerū humanarū rectores.
Et hec est causa ppter quā honores eis
diuinos sacraq; sacrificia statuerunt.
Solē igitur ⁊ lunā colebāt vt substan C
cias racionales ⁊ intelligētes. aliosq; pla
netas silr̄. Et hoc est qd̄ legit̄ Sapiencie.
xiij. Solē et luna rectores orbis terrarum
deos putauerūt ⁊ ipis planetis atq; signis
xij. orbē inferiorē terrarū toni pita sunt.
Sicut supra tetigimus vt marti germani
am. Saturno ytaliam. Cypri veneri. Se
ctas etiā et leges et artificia virtutesq; et
vicia eisdem distribuerūt. Eodē mō orna
menta et instrumenta colores odores et
sapores p singl'os diuiserūt nec nō ⁊ ani
malia. omnisq; generis dn̄s etiā fumos.
molendina. et quicqd etiā de locis et ha
bitudinibus hominū. Animalia q; eidē
partiti sunt vt animalia grisei coloris at
tribuerūt veneri. et aues rufi coloris mar
ti. ⁊ coruinū fedus febi siue appollini. lit
teras etiā ⁊ numeros simir̄ eisdē partiti
sunt. ⁊ ad vltimū tōm corpus humanū p
partes et mēbra distribuerūt eisdē. ⁊ hec
omnia in libris iudicioꝝ astronomie ⁊ in
libris magorū atq; maleficioꝝ tempē ado
lescencie nostre nos meminimus inspexisse
Quecunq; autē contra culturā deoꝝ spū D
aliū diximus supra. et contra culturā isto
rum deorū sensibiliū ⁊ animaliū absq; vl
la dubitatione induci facile est intelligēti
⁊ etiā que in destructione iudicioꝝ astro
nomie supra diximus. Si ei veri dij sūt nec
retrogradatio nec infortuniū neq; combu
stio nec aliud impedimētū locum habet
apud eos. Amplius. Si veri dij sunt
n utu solo et beneplacito iuuant cultores
suos secundum astronomos vero nihil
possunt cum ipsi neq; infortunati sunt vel
non liberi a malis. Amplius. Secundū
astronomos frequenter ipsimet impedi
untur. aut casu. aut operatiōe forcioꝝ aut
contrarietate signorū inquib⁹ sunt. Dei
nitas aūt semp libera ē et iuncta

Ad bonū posse et ad bonū nō posse. fortunari quoq; impediri alias manifesta indicia sunt defectus et impotentie. vera autē deitas imunis ē omnino ꝛ libera ab hui9. Manifestū igr̄ ē vl̄ astronomiā mendacē esse in parte ista. vel nihil habere de diuinitatis deos hui9. Amplius. Cū sol et luna ceteriq; planete ex necessitate motuum suoꝝ ad eos situs ꝛ positiōes deuenient. et ad eas ꝯiūctiones ꝛ opatiōes i q̄bus necesse ē eos fortunari quoq; ꝛ exaltari vl̄ cadere vt astrologi dixerūt atq; scripserūt. Prosperātur autē ꝛ īpediūt̄ res humane iuxta dispositionē ipoꝝ. impossibile autē ē non ꝓsperari qd̄ fit sub fortunata seu infausta cōstellatione ipoꝝ. Frustra igr̄ rite et vane sacrificiis et muneribus q̄ritur fauor eoꝝ ꝛ ꝓpiciatio. frustra timetur ira vl̄ indignatio eorūdē. cū omnino nihil possint cōtra ꝓprias fortunas aut infortunia. ꝛ fortunas eoꝝ ꝛ infortunia cetera. s3 hui9 dispositiōes illoꝝ sequit̄ ex necessitate fortunationis reꝝ humanarū alieq3 hui9 dispositiōes illarū. Si enim mars cadens fuerit. et in signo sibi cōtrario fuerint fortiores q; planete eius cōtrarii ꝛ ipemet retrogradus nō potest ꝯ hec infortunia sua ꝛ īpedimēta. quare nō poterit iuuare cultores suos illa hora. vl̄ ad obtinēda victoria vl̄ ad aliqd aliud. Inutilit̄ igr̄ illa hora recurret̄ ad ipm. inutilit̄ et sacrificabitur.

E

Amp. Aut illa hora fauet cultoribus suis aut nō fauet. Si sic. cum nō possit eos iuuare. Dolet igr̄ illa hora de infortunio cultoꝝ suoꝝ. quare similis defect9 et ipotēcia similisq; miseria doloꝝ inuenit̄. apud eū turpēq; infortuniorū3 suoꝝ defectū patitur et ipotēcie atq; doloris cultorū ipius. Similibus igit̄ miseriis atq; defectibus obnoxius ē ꝛ subdit9 talib9 vt cultores ipius. Si vo illa hora videli3 infortunioꝝ suorū3 ꝓnominatorū nō fauet cultoribus suis. Ingratus igr̄ ē eis. cū ipi eidē venerari ꝛ colere nō desinat ꝛ optātes exaltationē ꝛ liberationē a mal. Illa ingratitudo omniū vitioꝝ odibili9 cadit i deos hmōi. Iuxta hūc modū ē ratio [illegible] de aliis. Amp. Iuxta qd̄ sepe [illegible] astrologi et adhuc tenet̄ et obseruat̄ [illegible] quibus vicibusq; determinatis do[illegible] annis ꝛ annoꝝ ptibus. vbi gr̄a.

F

Saturnus q ē dn̄s anni videlicet si fortior fuerit ꝛ plures habēs dignitates q̄3 aliquis alioꝝ sole ingrediente initiū arietis. et iuxta hūc modū incipit et iteꝝ in eisdē annis plus aut minus dominat̄ ꝛ possūt f̄m q plus vel minus adiuti fuerūt a beniuolis suis vel impediti ab aliis vel etiā a domibus ꝛ triplicatibus atq; signis in quib9 fuerūt in illa hora videli3 initiali tocius anni. Quare manifestū ē nō eos posse sicut volūt. s3 vt adiuuātur aut īpediūt̄. Quare nec ꝓsunt nec nocēt nec dñi sunt sine dñi adiumentoꝝ ꝛ nocumentorū. sed potius vt p se ipotētes ab aliis impediti. quare manifestū est astronomiā ꝛ ydolatriā sibi inuicē contradicere. ꝓ hoc autē alterutrā esse vanā ꝛ falsā. Amplius. Ista limitatio aut distributio dn̄orū seu dominationū atq3 potestatū huius nō ē eis a se ipis. qa nūc voluntaria esset eis restrictio potestatis sue ꝛ diminutio dignitatū suarū. ceteriq; impedimēta. ꝛ hoc quidē verū ē f̄m positiōes astronomoꝝ. cū paruē locitate fugiunt seu recedūt a locis dignitatū suarū seu fortunarū q̄ reuertunt̄ ad ipa. Indifferēter igitur se habēt ad hoc ꝛ ad illa. quare ꝛ ad effectus eorū. Quēadmodū igr̄ nō plus curāt ipi seu amāt esse in locis dignitatū suarū atq3 fortunarū q3 in cōtrariis necessario ꝛ plus morarētur ī illis q3 in cōtrariis. non autē ē ita.

G

Q si dixerit qs. quia violēter recedunt ab illis s3 voluntarie reuertunt̄ ad illa. Hoc ē erroneū ponere hāc ꝯfusionē in motib9 celestibus. Na ponit eos in pte eē voluntarios ꝛ in pte violentos. Blasphemat insup deos suos dum cōcedit eos de dignitatibus suis tam sepe deici atq; deponi ꝛ nō hr̄e potestatem nisi ex locis ꝛ nō ex se. nec erubescat cōfiteri. hāc eē deorū suoꝝ inpotenciā. vt violēter et inuiti de dignitatib9 suis atq3 dn̄ationib9 in tātū infortunia deturbent̄. Preterea qs erit iste violent9 deiector eoꝝ. Necesse ē indubitāter ipm esse potētiorem. ꝛ circa hoc multe patent ibi vie. quia iuste hic facit ille aut iniuste. Quod si iuste. Indigni igitur sunt dignitatib9 et dn̄ationibus a qbus deiciunt̄. Multo fortius igit̄ indigni sunt. vt in eis aut ꝑ eis honorentur. Si vo iniuste. Habent igit̄ illum velut tyrannū sup se cui9 iniquā oppssionem patiuntur. Quare serui illi9 sunt vel spontanei et inuiti ꝛ ideo nec dñi nec dn̄i. Amp. Si a se ē hmōi limitatio ꝛ distributio dignitatū. Hoc mō scilicet quia alter alterius potestatē3 minuit. impedit et restringit. ꝛ quādoq; adiuuant

⁊ cõfortat. sequit̃ hũc erroꝛẽ q̄ inter eos
sit pugna ⁊ cõtrarietas. et nihilominꝰ q̄
frustra ⁊ vane colant̃. Cũ nec in muneri-
bus. nec sacrificiis nec oꝛatiõibus obtine-
ri possint ab aliq̃ eoꝝ vt adiuuet alterũ vl̃
H impediat. Hoc ẽ inter eos nõ agit̃ nisi ex
ꝯiunctionibus oppositiõibus aspectibus
⁊ aliis q̃ circa hoc eoꝝ vanitas somnita-
uerit. Amp̃. Quõ operãtur in rebꝰ hu
manis planete ⁊ stelle ⁊ luna ⁊ in mũdo
isto inferioꝛi aut operantur naturalr̃ aut
volũtarie aut violẽter. Quꝰ si naturalr̃. er
go nõ plus adoꝛãdi venerandi vel colẽdi
sunt ꝑ hus q̃ʒ ignis ꝑ naturali calefacti-
one sua. Si violenter. multo minus cum
violẽter nõ violenter opanti illud sʒ ma-
gis violenciã inferenti et cogenti debeat̃
⁊ ꝑpter id magis adoꝛandũ ac venerãdũ
si alteruter eoꝝ colendus esset. Quẽ-
I admodũ si ꝑ bono qđ ꝑuenit ex reuolu
tione male molẽdinarie. ipa rota adoꝛan
da vel venerãda ẽ multo foꝛtius aqua ro
ta mouẽs illud efficere violenta ĩpulsione
ꝯpellit. Ymmo nullo modo rota sʒ aqua
Du ergo huius nullo mõ ꝑpter huiꝰ bo
na colẽdi sunt. Si vo voluntarie ope
rant̃. aut hoc faciũt volũtate sola. hoc ẽ
nutu ⁊ bñplacito solo sine motu vllo coꝛ-
pali suo aut nõ. Si sic. Cũ volũtas et bñ
placitũ nõ ꝑpendeant ex locis dignitatum
ipsoꝝ. Alioqn mutabiles eẽnt volũtates
eoꝝ sicut nostre. ⁊ etiã plus q̃ʒ nr̃e. Nõ ei
quia mutamus loca ⁊ situs ideo et neces
sitatem vtamus volũtates nostras. ipsis
a ñt accidit ille miseriarũ cumulus ⁊ infeli
citatis inquietudo. vt nũq̃ʒ in eodem sta
tu q̃ʒtũ ad voluntatẽ pmaneant. Et hoc ẽ
qm̃ ꝯtinue ea velocitate qua intuent̃ mu
tãt situs ⁊ loca. Si vero nõ sine motu
coꝛpoꝛali ⁊ opatiõe. Jam igr̃ nõ operant̃
vt dii. Ymmo nec vt homines vel anima
lia. Hec em̃ est volũtas deitatis siue diui
nitatatis vt solo fauoꝛe ⁊ gracia ipius bñ
sit moꝛtalibus. Isti autẽ erronei ponunt
deos suos indigere motu coꝛpali ⁊ opati
one ad hoc vt viuent cultoꝛes suos.

Manifestũ igitur ẽ q̃ʒ longe sit ab in
tellectu eoꝝ deitatis seu diuinitatis nobi
litas q̃ ex necessitate habũdantissima est.
ac redundantissima gratisq̃ʒ influens so-
lo beneplacito suo in eos quos voluerit
bonitas. Debes aũt memoꝛ eẽ ⁊ remi
niscĩ eoꝝ que supꝛa diximus de bonitate
⁊ malicia deoꝝ atq̃ʒ ira ⁊ ꝑpiciatiõe ipsoꝛ-
rũ. Si em̃ boni ⁊ iusti sunt. gratis fa-
uent moꝛtalibꝰ in oĩu bono. ⁊ gratis eos-
dem adiuuãt. ⁊ tãto magis oderunt acce
ptionẽ munerũ omnẽ venalitatẽ q̃ʒ face
⁊ iusti homĩes. q̃nto ipi sanctioꝛes ac me
lioꝛes sunt hmõi hominibꝰ. Repellunt K
igitur mũera sacrificioꝝ et oblationũʒ et
indignant̃ offerentibꝰ. Reminiscere igit̃
eoꝝ que supꝛa diximꝰ circa hoc ⁊ sufficiat
tibi. Quoniã aũt visũ ẽ qbusdã ⁊ tẽpies
aeris ⁊ itempies oẽsq̃ʒ generatiões ⁊ coꝛru
ptiões q̃ fiũt in sublimi. videlʒ pluuias ⁊
grãdies. niues. estũ. frigꝰ gelu. fulgura to
nitrua ⁊ choꝛuscatiões. oẽsq̃ʒ aeris pas-
siones ab ipis eẽ. Et insup generatio
nes animaliũ ⁊ plantarũ. nõ solũ bruto-
rũ animaliũ sed etiã hominũ. sicut etiam
dicit aristot̃. quia homo generat hominẽ
⁊ sol. Et ipi astronomi scripserũt in libris
suis. quia saturnꝰ p̃mus opatur in gene-
ratiõe animaliũ infrigidãdo sẽ ⁊ ꝯgelãdo
semẽ generatiõis. Deinde iupiter. vnde ⁊
posuerũt eos ⁊ foꝛmatoꝛes et figurato-
res membroꝛum animalium. vnde et mer
curium posuerũt extenuare linguã ⁊ la
bia ad expeditionẽ eloquẽtie. et iouẽ dif
fingere duos dẽtes supioꝛes ⁊ multa alia
huius. circa figuras ⁊ foꝛmas animaliũ
⁊ mẽbroꝝ ipoꝝ. quoniã inq̃ʒ ita visum ẽ
eis opinati sunt cõsequẽter ipos esse ado
randos atq̃ʒ colẽdos ab hoibus vtpote
foꝛmatoꝛes ipoꝝ ac fabricatoꝛes ⁊ vt da
toꝛes serenitatis ipius aeris pluuiarũ et
roꝛis. ceteroꝝq̃ʒ huius ex quibus videtur
esca esse ⁊ nutrimentũ moꝛtalibus. Ergo
in rebus vite hominũ necessariis: lumen
⁊ esca p̃cipua sunt magisq̃ʒ salubria. ado
randos eos esse putauerũt ex quibꝰ ista
videant̃ eẽ moꝛtalibus. Hoꝝ autem
omniũ facilis destructio intelligentibus L
modos animaliũ: et nunc ꝓsequemur ⁊
singula hoꝝ que diximus singulariter eis
destruẽtes. Quꝰ igitur eis inposuerunt
aeris contemperationes. roꝛemq̃ʒ ⁊ plu-
uiam ceteraq̃ʒ huiusmõi. Non cogit̃ enĩ
si verũ esset vt ꝑpter hoc debeat̃ eis cul-
tura hmõi que ydolatria nuncupat̃. Si
em̃ naturaliter ab eis ꝑueniũt quẽadmo
dum lumẽ a calore solis. sicut caloꝛ ab igne
Manifestũ ẽ q̄ nõ per modũ diuine ope
rationis ꝑueniunt ab eis. quare nõ ope
rãtur hmõi operationes vt dii. ꝑpt̃ illos
igit̃ non sunt habendi dii neq̃ʒ colẽdi vt
dii. Alioquin et panis et vinũ ⁊ medi-

menta omnia et vestimēta et calciamēta. ceteraq; vite humane necessaria. adoran da essent nobis et diuinis cultib⁹ honorā da. cū tam magna bona tāq; salubria no bis ab ipsis naturaliter ꝓueniant. ꝛ ita in creaturis visibilibus ac sensibilibus inue niri posset qd̄ habendū esset deus colen dūq; et venerandū vt deus. ꝛ tāto magis colende ēēnt ac venerāde q̄nto manifestiꝰ bona magnifica ac salubria nob̄ opanť. Si aūt nutu et bn̄placito solo hec opera tur nobis. ergo vbicūq; sint et quecūq; sit figura vel situs eoꝝ siue aspectus nihilo minus hec opabunť. ea ei est excellencia eaq; nobilitas diuinitatis. vt nec ex loco nec ex tempore pendeat fauor aut gracia ipsius sililiter neq; ira aut indignatio eius dem. Insup ea ē imperiositas volun tas ipsius vt nec impediri possit ab eo qd̄ vult. nec cogi ad id quod nō vult. Quare oī hora. oī loco. oī tpe idē possunt. nō pē det igiť possibilitas eoꝝ ex hmōi. Nōmi nus aūt libera est neq; nobilis voluntas eoꝝ q̄ꝫ potestas ergo neq; volūtas eoꝝ pēdet ex hmōi. Frustra igr̄ explorāt astro nomi loca dignitatū fortunationes situū q; hmōi vel contraria hus. Modis igitur omnibus appet quia astronomia aufert

m eis diuinitatem diuinamq; nobilitatem

Astronomi autē sunt qui maxime effe ctus eorū explorāt et maxime noscere de bent eosdē et ipi ꝓ hmōi opationib⁹ nō cultū diuine honorificēcie eisdē impendē dū dixerūt. Ampli⁹. Egypt⁹ vbi ma xime coli consueuerūt non habꝫ pluuias

n seu grādines vel alia hmōi. Amp̄. A tpe quo coli desierūt in toto orbe xpiano ꝛ regno iudeorū atꝫ sarracenoꝝ. nihil ho rū vel mutatū de pluuijs et ronib⁹ et grā dinibus et alijs hmōi ab antiquo cursu. nisi forte sicut ipi astronomi docuerūt de his atꝫ scripserunt aut diuino miraculo iuxta id quod legitur. Jeremie. iij. quādo ꝓpter peccata populi ꝓhibite sūt et stille pluuiarū et serotin⁹ ymber nō fuit. Si eī hec bn̄ficia cult⁹ ydolatrie prestabāt mor talibus in terris. in quibus exercebať. ces sante illa debuerant et ista cessare et anie cessarant. quare vanissime inpendebať cultus ydolatrie dijs huius propť preno minata beneficia. Ampli⁹. Dederatū

o enim honor mr̄ehezoꝝ omnia hmōi videli cet que fiūt in sublimi ex vaporibus fieri. quos eleuente calore aterris et aquis ꝛpa

ludibus ꝛ alijs locis ascendūť. ꝛ secundū q magis aut minus frigiditate ꝛ siccitate facientibus coagulať. aut congelātur. nūc ex eis nubem nunc pluuiā nūc niuē. nunc grandinem ex hys fieri. Similiter secū dū q copiosiores subtilioresq; sublimari q ascendētes ventos tonitrua chorusca tiones ꝛ fulgura ex collisione eorum fieri

Ad hoc igr̄ deducūtur ydolatre hmōi vt ꝛ calorem ꝛ frigiditatē humiditatem ꝛ siccitatem. deificare atq; adorare necesse habuerūt. cū iste quatuor radicales natu re. maxime ꝓnominatas res operentur ꝛ si celū totum cuꝫ omnibus stellis et lumi naribus staret. nihilominus fieret. gene ratio niuiū pluuiarū ꝛ alioꝝ ꝑ quatuor ꝓnominatas virtutes. ꝛ hoc appet apud nos in materijs humidis in quibus ope

ratur calor. Manifestius aūt apparet p in operibus sublimationis quorū vnum est aqua rosacea. vbi pmū ex ipsis rosis vapor resoluitur. qui cū ꝑuenerit ad sup ficiem interiorem operculi ipius vasis in quo huius operatio fit. coagulatur in nu bem densaꝫ. Deinde in guttas seu stillas que paulatim defluētes ad ipius opercu li labiū ibiq; conuīcte ac collecte. postmo dū ad exituꝫ siue rostrū ipius operculi cō uenientes atq; defluentes riuulū faciunt Ibi eīm ex calore vapor. ex vapore nubes. ex nube stille. pluuie ex stillis vt diximus defluentibus tandem riuulus. Nūqd necesse est aliqueꝫ planetarū ad hoc ope rari. Manifestū ē q non. et nūqd ꝓpter hmōi operationem necesse est vt deifice mus ignem. subter vas sublimationis ca lentem aut operculū vasis vel superficieꝫ ei⁹. Uaporem hōmi in stillas pluuie coa gulantem quasi pluuie datorem. Preser tim cū hec pluuia aque scilicet rosacee mľ to preciosior sit quā pluuia ꝯmunis aque Quis autē dubitat quin frigiditas aeris in sublimi id faciat de nubibus coagulā do eas in pluuiā quod superficies huius vasis de vapore rosarū. Manifestum igiť est hmōi erroneos omnino ignaros esse rerū naturaliū et ꝓpť hoc merito de sipuerunt in cognitione animaliū. et cum omnino non cognouerunt modos gene rationis nubiū pluuiarū et ceteroꝝ hui⁹ nō est mirū si errauerūt circa modos ge

nerationis animaliū. Qui ergo posue q rūt deos hmōi formatores figuratores intollerabilis demencie est. Manifestuꝫ

ẽm̃ est animalia ex inuicem ⁊ ab inuicẽ ge
nerari ꝑ parte. alia ꝟo ex materijs. fabri-
catio aũt ⁊ generatio impossibile ẽ vt di-
cant̃ de eodem. Nemo em̃ dicit statuas
generari neq; vasa q̃ formãtur vl' figurãt̃
quolibꝫ modo. ⁊ generaliter vbi faber si-
ue fabricator est. nec pater nec mater ne-
cessario est nec generatio. Statue nanq;
vt diximus contente sunt fabris suis. et
fabricatione nec genitorem requirũt aut
generationẽ. Quare nec patres nec ma
tres essent in animalibus nec generatio.
R Manifestum autem est deos huius-
modi nec fabricatores aut esse vt forma-
tores corporum animalium. Ampli-
us. qȝ celestia corpa dant formas ⁊ figu
ras hominibus ⁊ ceteris animalib⁹. aut
hoc ẽ p' virtutẽ corpalẽ. aut ꝑ virtutẽ sub
limiorẽ atq; nobiliorẽ. Q si fuerit per vir
tutẽ corpalem. tũc nõ debet hoc esse nisi ꝑ
formas et figuras ipoꝝ. quẽadmodum si
calidũ imp̃mit calorẽ ꝑ virtutẽ suã corpalẽ
ex necessitate hoc ẽ ꝑ calorẽ ꝓpriũ. ⁊ si fri-
gidũ frigiditatẽ. et ita de alijs. quare cele-
stia corpa hoc ẽ stelle ⁊ luminaria et celi
ipi imp̃mũt formas ⁊ figuras animaliũ
et dicũt̃ nõ imp̃mũt eas nisi ꝑ formas et
figuras suas. Corpus aũt generaliter
qȝ ꝑ formã aut figura suam format aut fi
gurat aliud. nõ dat ei nisi formã aut figu
rã qualem habet sicut vas aque quã cõti
net. et sigillũ cere cui imp̃mit̃. Quare oim
animaliũ forme et figure sperice erũt. cũ
forme celestiũ corpoꝝ omnes sperice sint.
S Q si quis dixerit. quia malleus et in
cus non habẽt formas aut figuras qȝ va
sis fabricatione imprimũt Responde
mus. quia malleus ⁊ incus non imp̃mũt
huiusmõi formas aut figuras nisi ꝑ par-
tes. ymmo particulas hmõi formarũ ac
figurarũ habent diuisim seu particulatiꝫ
nõ in totalitate que apparent in vasis li-
cet instancia ista sophistica sit ex mõ aliq̃
ꝑ violenciã. em̃ est operatio fabricationis
⁊ ꝑ aggregationes multas particulariũ
operationũ. et nõ ꝑ virtutẽ solam mallei
et incudis. virtus aũt agens anima ẽ fa-
bricantis in qua animal' forma aut. cuius
similitudo vasi imp̃mitur. ⁊ per formam il
lam agit fabricator. Ideo silitudo eius im
p̃mitur. Eodem mõ necesse ẽ eam eẽ ⁊ in
corporibus celestib⁹ si ꝑ formas est figu-
ras suas fabricant hoc ẽ formãt aut figu-
rant illa. Amplius. hmõi operatio in
celestib⁹ corpibus. aut naturalis erit: aut
voluntaria ẽ. cum violencia apud deos
locũ non habeat. Q si fuerit ẽ tamen om
nis opatio naturalis ꝑ similitudinẽ. sicut
dicit Aristo. Si ꝑ formas aut figuras su- T
as ẽ hmõi operatio ex necessitate nõ im-
primet nisi formas et figuras similes su-
is. hoc ẽ sphericas. Q ȝ si sit voluntaria. nõ
erit igitur a pte corporeitatis ipoꝝ. hoc ẽ
ꝑ virtutẽ corporalẽ. voluntas em̃ virt⁹ spi
ritualis ẽ. et ꝓpter hoc diuinitas nõ erit
in eis nobilitas corpoꝝ. sed ꝑsidentiũ hu
iusmodi corpibus animarũ quas quidã
eoꝝ vocauit animas angelicas. Huic
autẽ errori cõtradicit̃ ꝑ omnes vias qui-
bus superius ꝯtradiximus ydolatrie spi-
rituũ. Ampli⁹ Si naturales sunt ope
rationes celestiũ corpoꝝ. hoc ẽ celoꝝ stel
larũ et luminũ. natura autẽ semp opere-
tur ad modũ seruientis. ⁊ ꝓpter hoc sit.
Manifestũ ẽ quia ex hijs operationibus V
nõ debuerunt queri vel reputari dij quẽ-
admodum ex seruitute nemo debet repu
tari dominus. nec ex nigredine alb⁹ nec
ex calore frigidus. Jam igit̃ declara-
uimus tibi in hoc nõ solum erroreꝫ quo
ꝑdictas substancias opinati sunt deos:
sed etiã deliramentũ ridiculosum quo ex
ipa seruitute ipas eẽ domios putauerũt:
et insup quia in opationibus naturalib⁹
q̃ nõ sunt nisi seruitutes esse possunt om̃i
no ceci fuerũt. Est em̃ ex necessitate semp X
sublimis et imperiosa vera diuinitas. Ex
necessitate inq; essencie sue. Ipi aũt extre-
mã omniũ seruitutũ et diuinitatũ in hu-
iusmõi celestibus simul eẽ arbitrati sunt.
Extrema quippe omniũ seruitutũ seruit⁹
ẽ nature. ⁊ hoc ẽ quia longissime ẽ a liber
tate. ⁊ maxime differẽcie ad illam. Opera
tio em̃ naturalis ignis videlicꝫ calefactio
nihil omino habet in potestate ignis. nõ
em̃ ẽ in igne. vl' plus vel minus vel aliũ ca
lefaciat vel nõ calefaciat. vl' vt qñq; cale-
faciat quãdoq; nõ. Sed necesse habet. ⁊
quãtũcunq; potest. ⁊ qualitercũq; potest
et quicquid potest. In nullo autẽ ge
nere seruicijꝫ repiri potest ista vniuersal
necessitas videlꝫ vt nihil possit detrahere
vel addere cuicũq; operi sue seruitutis. q̃
re manifestũ ẽ sublimitatem diuinitatis
istos deiecisse in infimã seruitutis. et con
iunxisse in eisdem substancijs duarũ con
trarietatũ. extrema videlicet sublimitatis
et vltimũ inferioritatis et vltimũ impe-

nitatis et vltimū seruitutis. Ultimuȝ eñ
sublimitatis. ⁊ vltimuȝ imperiositatis di
uinitatis sunt essencialiter et incōmūica-
biliter ppa. quare impossibile ē cōtraria
eorum ad ipam attingere. Amplius.
Si naturales sunt hmōi operaciōes eñ
vnius subiecta vna sit natura. erit ex ne-
cessitate tanta diuersitas atqȝ multiplici-
tas operationū. nō per se ex hmōi substā
cijs. sed per accidens et a casu. vnius eniȝ
per vnam naturā suam naturaliter ope-
rantis. vna ē semper operatio p se. Qua-
re si multiplicentur aut diuersentur opati
y ones. erit hoc per accidens et a casu.

Iste igiť operationes que fiūt in mū-
do isto inferiori. aut fiunt omnibus dijs
hmōi cōmunes. videlicet vt eas simľ ope
rentur ⁊ concorditer atqȝ naturaliter. aut
singulis sunt proprie. Utrumlibet autem
istorū. Si nihil mutabitur de cursu mun
di istius inferioris per ipsos. nec habēt in
potestate aliquid mutare postqȝ natura-
liter et ideo seruiliter operantur. Si quid
igitur melioratiōis in rebus hūanis vni-
uersaliter. si alicui ex hominibus cōtingit
Nec erit hoc ex virtute vel intentione de
orum hmōi. sed erit ex accidente ⁊ a casu
et ita non erat eis imputanduȝ. sed casui
aut fortune. Quare non erit deoruȝ bene
ficium reputandum. Similiter neqȝ
Si quid deteriorationis aut aduersitatis
cuiqȝ hoc contingent eorum ire imputan
z dum erit. Nec bona igitur nec mala
rerum humanarū. deorum gracie vľ ire
imputanda erunt. quare propter hoc nec
venerandi nec placandi ⁊ ideo nec colen
di. Qz si qs dixerit. qz corpa hmōi colēda
sunt et veneranda a mortalibus. p eo qz
etsi nō auctores sint mortaliū neqȝ fabri
catores. cum instrumenta sunt fabricatio
nis et formationis eorum dijs mortalib⁹
Hoc ē ac si diceret qz nō solus figul⁹ ado
randus eēt a fictilibus. sed etiam tota ipi
us. Ex quo sequiť qz et limus. q̄ de causa.
et omnes cause mortaliuȝ potissime qua
tuor: que principales sunt. adorande erūt
ex necessitate mortalib⁹. ⁊ ita materialis
a et formalis que sole cause essenciales sūt.
27 hoc est de essencijs cantorum. Adorabit er
go vnusquisqȝ mortaliū corpus suum qđ
est eius causa materialis et animam suam
que est causa eius formalis. Ex quo eī
sequitur. qz tenetur colere adorare singu-

las sui partes. cum singule ptes cause sūt
totius. Manifestū igiť ē ex his qz cau
salitas per hoc qz ē causalitas non cogit
causatum ad debitum adorationis ⁊ cul
tus causantis. Relinquitur ergo vt q̄-
dam causalitas et non omnis. Noueniȝ
naturalis causalitas vt diximus. neqȝ vi-
olenta. neqȝ volūtaria nisi sublimis ⁊ no B
bilis. Sublimis scilicet hoc ē libere et
in impedibilis potestatis. Nobilis hoc ē
gratuite et nulla ex parte venalis bonita
tis. hec enim est cui se totum semper debȝ
causatum Ampli⁹. Cum non debeať
cultus nisi ratione diuinitatis. causa eñ
debendi cultum per se a parte eius cui de
betur sola ē diuinitas. Quare si a pte
corporuȝ hoc ē ratione corporeitatis sue
deberetur prenominatis substancijs. cul-
tus huiusmodi ex necessitate esset eis a p
te corporeitatis sua diuinitas Quare
nihil esset eis nobilius qȝ ipa earū corpo
reitas et ita neqȝ animate essent neqȝ vi
uentes. Incōparabiliter igitur min⁹ no
biles essent cultoribus suis. qui vtiqȝ ⁊ vi
uentes et intelligentes sunt naturaliť. Et
ppter hoc incomparabiliter magis repu
tandi sunt dij ⁊ magis adorandi atqȝ co
lendi a prenominatis substancijs qȝ ecō-
uerso. Amplius. Neqȝ corpa mortua C
hoc ē inanimata a parte corporeitatis sue
possunt nosse vel diligere vel odire culto
res suos. Quare a parte illa nec pla-
cari nec irasci. nec vllo genere affectionis
moueri in ipos cultores. Non auteȝ
impendēdus ē et cultus nisi ppter impe-
trandum fauorem vel placandam iram.
A parte igitur illa. nullus ē ei cult⁹ impen
dendus Nec oportet nos laborare ad de
struendum cultum ydolatrie in corpibus
omnino inanimatis. cum verba prophe-
tarum ad hoc per se sufficiāt. Et omni in-
telligenti intelligibile adeo ridiculosus
sit. vt qui illum exercent non solum pena
indigere sed sensu etiam carere penit⁹ vi-
deantur. Adorator enim lapidis et ligni
seu cuiusqȝ alterius huiusmodi. ipa ado
ratione confitetur et testificatur viliorem
se esse ligno ⁊ lapide. Et propter hoc ado
rator lutee ymaginis. luto viliorem se esse
confitetur. Consequenter autem ⁊ vitam
et animam et intelligenciam et rationem
habere se negat. Ipa quippe adoratio de
huiusmodi cōfitetur se nihil nobili⁹ eē vľ

habere q̄ sit id quod adorat. ⁊ ꝓpter hoc cōfitetur se non esse hominē.

Post hec loquemur de ydola-
p tria elementorum cuius pars ꝑma ē cultura ignis. Secūda
D cultura aeris. Tercia cultura aque. Quarta cultura terre. Et ydolatria quidē ignis in chaldea vigebat tpe abrahe ꝑriarche. quē iuxta traditiones hebreoꝝ babylonii viuū exurere volentes in ignē miserūt. ꝓ eo q̄ ignē colere detestabat̄. Unde illesū eū omnipotēs deus seruauit et de igne liberauit vtpote cultorē sanctissimū suum. Et hoc ē qd̄ aūt qd̄ iam crebro legit̄ in sacra scriptura. q̄ abrahā liberauit de⁹ de hur caldeoꝝ. Hur eñ interptat̄ ignis
E Expsse aūt dicit Esdras in nono. Et Neemias in oratione sua ad deū. Tu ipse dñe deus qui elegisti abrahā et eduxisti eum de igne chaldeorū. Quod aūt ignē coluerit vanitas ydolatrarū. expsse legit̄ Sapiē. xiij. vbi dicit̄ de ydolatris. q̄ neq̧ opib⁹ intendentes agnouerūt quis esset artifex Sed aut ignē aut spiritū. aut citatū aerē aut gyrū stellarū. aut nimiā aquā aut solem et lunā rectores orbis terrarū deos putauerūt. Quid autē ad istā insaniā induxerit. nō parū habet dubitatiōis ⁊ admirationis. Si eñ isti quē colebant intelligebant ignē elementū. qui vtiq̧ corpus mortuū ē. id ē vita carēs et omino inanimabile ⁊ inuiuificabile. nō videm⁹ autē q̄d eos inducere potuerit nisi opatiōes q̄ ex igne sunt et quas ipsi attribuerunt.
F Calorē eñ vitalem quasi vita quedā ē. seu cuiusdā vite ꝑncipiū illi attribuerūt dicentes. exinde esse calorem hui⁹. Ex illo etiā dicebant esse lumen et alias innumeras vtilitates que ex operationibus caloris ꝑueniūt. Qua insania vero igni quē videbāt ab aqua cotidie extingui. ⁊ subtractione lignorū aut alteri⁹ materie deficere. diuinitatē attribuerant nō ē facile videre. Non eñ verisile est vt deū estimarent deū id eē qd̄ tam facile extingui tam cito deficere conspicerent. De igne vo elemento qui supuacat aeri. q̄ illū colerent quē omino nō videbant nō est verisimile. Qualiter eñ innotuisset vulgo corpus huius quod vix a phylosophis inuētum ē. verū qui pauloante dictas insanias eorū cogitat. non mirabitur si etiā in istam dementiā inciderunt. Qui eñ potuerunt credere lignū combustibile et ymaginē luteam tam facile confringibilem deū esse. non mirū est. si eousq̧ delirare potuerunt vt ignem crederent deū esse cuius virtutē videbant fortissimam ⁊ operatiōes eius necessarias ac salutares In lustrationibus autē et aliis supstitiōibus q̄ fiebant per ignē vl' ad ignē nō ē dubitandū ludificatiōnes multas fieri sicut falsas sanationes paruuloꝝ: quibus et suadebatur et firmabatur credulitatis istius demencia. et superstitionis istius obfuscacia. cuius apud nos multe extant reliquie ⁊ plures apud ydolatras.
Quicquid enim vetule insensate ꝯsulunt fatuis mulieribus vel ꝓ se vel ꝓ liberis suis. de transiliendo igne. vel de transiliendis ignib⁹ vel de accipientibus torribus ex trib⁹ vel septē ignibus vel alio quoq̧ nūero ignium seu focorū. totum est de reliquiis ydolatrie istius. ⁊ de viis amorrei. G
Similiter et q̄ foci fiunt ex ossib⁹ tempore solsticii. ꝓ quo vulgus hoc facit in natiuitate beati iohannis baptiste. Quod enim hoc fieri credunt quidam in memoriam combustionis ossium beati iohānis baptiste mirum est. Neq̧ enim veneratio est sancti iohannis combustio ossium canum ⁊ equorum. nec ipsi qui hoc faciunt hoc intēdunt. Preterea a pueris et insipientibus fit hoc solum. Amplius. In multis locis fiunt hmōi foci de solis lignis. Preterea lustrationes ⁊ tota superstitiositas fere que de hoc remāsit apud nos fit in huiusmodi ignib⁹. ⁊ maxime credunt ignes illi virtutem habere. Unde transilitiones et circuitiones eorum fiunt maxime in hac nocte. Nonnullis autem visū est. ad sacra solis talia pertinere. Ad hanc superstitionem pertinent foci illi q̄s in eadem nocte facere ꝯsueuerunt in quibusdam regionibus homines. Exeunt H
enim ad montana gestantes faculas accensas quam superstitionem non est dubium ad sacra ignis pertinere. licet culturam ignis non intendant qui hoc faciunt. Eodem modo et foci qui fieri consueuerunt in vigiliis epyphanie. que est quinta dies ianuarii per quos credunt insipientes se extinguere et exterminare pestem incendium. et hoc etiam ritu eorum habuisse videntur combustiones mortuorum: quibus consueuerunt comburi maxime magnates. Quod ergo verisimile est de hoc superstitioso ritu. hoc est quod igne [illegible]

erebat tam ipsum corpus igneum vel ignitum quam ipse spiritus quem credebant deum ignis cuius nomen de industria preterimus. Quemadmodum cupido et ipse amor et deus amoris dicitur. et thetis quod ipsum mare et dea maris vocatur. Quemadmodum ergo neptunus et thetis in mari colebantur. sic et istum in igne
I quemadmodum illos in mari tanquam deum et deam maris. sic istum in igne tanquam deum ignis. Et generaliter vnusquisque deorum in eo colebatur quod ad dominationem suam pertinere credebatur. vt dyana in siluis et lares atque penates in laribus et penatibus. Et habuit ortum ex hac superstitione indificatio piromantie hoc est diuinatio in igne que vel ex sonitu ignis. vel ex figura lignorum eius fieri solebat et hoc maxime in ignibus qui propter huius culturam fiebant. et hec diuinatio sicut et alie pro parte causam dedit huic ydolatrie sicut supra tetigimus. Inualuerat autem adeo in terra chanaan et in egypto. et in vicinis regionibus. vt necesse fuerit eam prohiberi tam crebro et tam districte in lege hebreorum et ad eam recurrebant maxime pro lesionibus que ab igne proueniebant. vel sanandis vel precauendis. quasi libera virtute sua ignis vel lederet vrendo vel sanaret a lesione cessando. Iam autem
K declarauimus. quia operatio ignis in vrendo vel calefaciendo non solum seruilis est sed etiam extreme seruitutis: et in quantum in hoc nihil omnino potestatis habet ignis. et propter hoc longe a nobilitate et sublimitate diuinitatis in vltimo elongatus est. que destructio sufficit hanc superstitionem subruere. De ipso vero spiritu quem ponebant principem et deum ignis: quid habeat veritatis. verum videlicet sit. An aliquis spiritus siue princeps ignis qui presit ei et regat eum et de aliis elementis similiter ad alium tractatum pertinet. cui et hoc reseruamus. Verum quod huiusmodi spiritui cultura ydolatrie impendenda non sit: iam in precedentibus declarauimus.
L Manifestum autem est quod ignis magis adorare deberet paleas et stipulam et ligna arida et folles et insufflationes earum et cineres quibus tegitur ne extinguatur quam adorari a quoque. ab his enim et ex his generatur. et propter hoc subsistit. Amplius. Non magis parceret ignis adoratoribus suis quam extinctoribus. eque enim vtrosque cremaret si vtrique in eum mitterentur. Videtur autem eraclitus hyplosophus huius superstitionis auctor extitisse. qui nec

veritus est nec erubuit proferre principium rerum ignem esse. processerunt ista ydolatria quicunque crediderunt celum ignem vel igneum esse. Celo enim et celestibus diuinitatem attribuit antiquitatis vanitas sicut et eternitatem. que non est nisi de diuinita- M
tis et in his non oportet nos amplius immorari. Aeri vero similiter culturam impendit antiquitas que et diuinitatem similiter de eo credidit insania hominum perditorum. qui et principium rerum ipsum esse delirauit. sicut supra ostendimus ex .xiii. Sap. qui et vitam nos habere ex ipso et per ipsum sompniauit propter spirationem et respirationem. demum quia nubes et pluuias et rores ipsum ministrare creditur. ex quibus fruges et fructus et vegetabilia viuere et nutrire ac crescere videbantur. Ipsum tonitruum etiam vocem eius esse credebant et quia adeo terrifica erat ipsam opinati sunt esse vocem dei minantem mortalibus
et iram eius nunciantem. quam sequentia N
fulgura nisi placaretur indicabant. Error autem istorum manifestus est et ignorantia simul. omnino enim nescierunt sicut supra tetigimus generationes nubium pluuiarum et rorum. essenciam vero tonitrui et fulguris nec cogitauerunt. Certum enim est quia tonitruum est sonitus collisionis ventorum et extinctionis ignis in nube. quemadmodum qualem sonitum efficit extinctio ferri candentis in aqua. Fragor igitur ex collisione est sonitus sequens extinctionem. Choruscatio splendor est ignis qui generatur ex collisione. fulgur igitur ignis est quam violencia collisionis deorsum mittit cui propter acumen subtilitatis et vehemenciam caloris corpora inferiora nulla duricia sua resistunt. Adeo autem processit ydolatria quatuor elementorum quod etiam nominibus eorum virtutem mirabilem attribuerunt et scribenda et inuocanda esse in quatuor anni partibus in maleficis operibus statuerunt. Quia ergo vita non minus nutritur esca quam aere nec
minus ea indiget. Cur non similiter et O
omnem escam colendam et adorandam esse non similiter posuerunt. Magis autem colendus et adorandus esset pulmo in nobis. cuius virtute aere sic viuimus. Non enim se sponte aer ingerit sed virtute pulmonis attractus. Amplius. Per violentiam et motum suum naturalem illum attrahimus. quare magis violenta vt ita di

camus rapinamq; et nostra aspiratione et respiratiōe paciat̄ q̄z p̄ster b̄nficenciā. Aliena em̄ vi ⁊ violētia extrahit̄ ab ae re quicquid nobis in p̄te illa acquiritur. ⁊ nō eius benefica volūtate. Eodez mō est disputare cōtra ydolatriā maris et terre. siue ipsis corpibus impēdat̄ siue spiritib⁹ q̄s eisdē p̄esse autumabāt. ad quā destru

P endi hec ⁊ p̄missa sufficiūt et habundāt.

Hinc ergo trāsibimus ad ydolatriam ydoloꝝ. Ydolis igit̄ duobus modis ipen debat̄ cultura. videlz interdū ꝑpt̄ se. iter dū ꝑpter ea q̄rū ydola erant. Qui em̄ di xerūt in. xxxij. Exodi. Ad caput vituli aurei qd̄ cōflauerat aaron. Hij sunt dij tui isrl̄ q eduxerūt te de terra egypti. adorasse il li ꝑpter seipm̄ videnť. cui liberationem sua ab egypcia s̄uitute attribuebāt q̄ fuit oīm demenciarū extrema. Si qs aūt que rat. quare potius vitulos vel tunc vl̄ post modū adorauerit ppl̄s hebreoꝝ q̄z alteri us forme vel figure ydola. credunt aliqui quia nō intēdebat aaron ꝯflare eis vitu lū. s̄z de auro liquefacto et fuso vitul⁹ exi uit casualiter hoc ē p̄ter intentionē ipsius.

Nōnulli autē credunt. q̄ ꝑ eo exiuit forma vituli ꝙ thauri signū erat in ortu. et caput eius ascēdebat. Et hij sunt ī opi nione eoꝝ q oēs figuras animaliū celesti

Q bus corpibus attribuūt. Alijs autē vi detur ꝙ formā vituli cōflari sibi pecierūt ab aaron. et hoc ꝑpt̄ ꝯsuetudinē egiptie ydolatrie vbi adorabat̄ serapis q i forma thauri cōsueuerat appere egyptijs. ⁊ hoc sonat textus in xxxij. Exodi vbi ita legitur Formauit ope fusorio ⁊ fecit ex eis vitu lū ꝯflanlē. p q̄ verba forma ⁊ casus euidē ter excluduntur. Alijs em̄ videtur ꝙ in vitulo illo ꝯflatilī colere intenderēt thau rum celestē id ē signū de quo fecim⁹ men tionē tanq̄z ꝑpriū signum suū et a q̄ tota fortuna ⁊ infortunium eorum penderet.

Opinati namq; sunt aliq ex astrono mie ꝑfessoribus thaurum signū eē regis et legis hebreoꝝ. quēadmodū et saturnū planetā eoꝝ de quo supra fecim⁹ mentio nē. Stelle quoq; saturni veneratio ⁊ cul tura apud barbaros mirabiliter inoleuit antiquitus. et adhuc apud spurcissimas gentes et barbarissimas gog scilicz ⁊ ma gog. viget atq; generaliter obseruatur.

Unde ⁊ lingua sua vocant eā marcho

S lon. id ē stellā deorū. Uerisimile autē est hoc qd̄ in ydolo illo thauri vel vituli cole retur thaurus celestis ꝑpter ea que dicit dn̄s Deutro. iiij. Ubi cum generaliter ꝓ hibeat adorare quācunq; similitudinem piscis volucris. reptilis q̄drupedis. Sub dit causam ꝓhibitionis sue dicens. Ne forte oculis eleuatis ad celum videas so lem et lunā et oīa astra celi. et errore de ceptus adores ea et colas. Uerisimile aūt est et pietati fidei consonū dyabolū non permisisse fuisse vt de alterius animalis similitudine adoranda populū illum te ptaret. sicut neq; per aliud animal p̄mos parentes quā per serpentē. Hac de causa videlicet vt verba serpētina despecta ha beret. et pomum ore serpentino sipor re ctū vel oblatum respuerent. magis vene natum illud atq; mortiferū q̄z salutare vl̄

vtile suspicantes. Sic et ydolatria nostri T tempis sub forma cati nigri vel bufonis apparere pmittitur lucifer cultoribus et adoratoribus suis. et ab eis exigere deo sculationes. alteram abhominabilem vi delicet cati sub cauda. alteram horrificā bufonis scilicet in ore. vt ipsa abhomina tio et horror hui⁹ formarū eos a tanta ve sania auertat. Sic cum animal illud vide licet bouē viuū sibi tam officiose seruire ꝯspicerent. ymagini eiusdez mortue serui re erubescerent. ymmo duz ipi vilitati hu ius animalis se tanto imperio dominari conspicerent vt ipsam et viuere ⁊ mori vi bus suis videlicet similitudinez eius q̄ ea incomparabiliter inferior ac vilior ē subi cā tam impia seruitute dedignarentur. vt ꝑpter hoc quia ip̄m serapin cultorib⁹ su is egypciacis. nihil auxilij nihil p̄sidij fer

re potuisse. paulo ante cognouerant cul V turam eius vtpote vanam et inutilem de clinarent. Quocunq; autem modo ado rentur huius ydola. hoc est siue ꝑpter se siue ꝑpter celestes formas. siue ꝑpter spi ritus in eis dantes responsa iam destru cta est ydolatria eorum. Postq̄z enim declaratum est. quia nec ipsis spiritibus. nec ipsis formis celestibus. Declaratuz est etiam cū hoc. quia nec alicui impenden da est ꝑpter illa. Si enim ipendenda est ill̄ ꝑpter illa multo magis illis ipendēda est quoniā ꝑpt̄ quod vnūquodq; tale illud magis. Quod autem ipsis ydolis in se vel ꝓ pter se impēdendū sit qd̄ veritati cui ydo la vl̄ ymagines sunt. impendendus nō es de his que sunt honoris ⁊ veneratio qui credit. Consequēter necesse habeat

dere meliorē esse incompabiliter similitudinē ipa veritate et signū rei. Et a pictura vel sculptura querendū ē auxiliū. quod nec ipsa veritas pstare potest. Posset autē mouere aliquē q ipa ydola terrifica sunt et aspectu suo terrorē inducencia hominibus maxime de nocte et solis quibusdā hominibus quorū ymagines sunt. nullū terrorē incuterēt. Unde terror huius si nulla est virtus nisi a pte materie sue. Et nos respondemus in hoc. quia si huius terror deberet quēq inducere ad adorationē ydolorū induceret multofortius ad adorationē corporū mortuorū. Nō ergo virtus numinis terrifica facit ydola vl' hoies mortuos. sicut nec serpētes: sed horrei natura huāna mortē in cadaueribus mortuorū et mortis similitudinē in ydolis. Alibi autē causas alias in hoc assignabimus. Consequenter autē hus. destruamus ydolatriā ymaginū scdm omnē modū: et faciemus
F sancti quanti erraueru mercatinus q eas deos facticios mētitus ē et virtutē diuinitatis eis attribuit. Et declarabimus verbū illō apli qd legit in. xiiij. pme ad Cor. quia ydolū nihil ē. Jam autē destruximus in pcedentibus. quia ymagines iste iuxta duos modos intelligant. alias enī possunt habere spūs inhabitātes de quibus multa legimus in gestis sanctorū. sicut de astaroth et berith. Alias vo virtutē diuinā adeptas ex verbis quibusdā et aromatibus quasi ex quadā psecratiōe. Et de pmo mō querimus ab eis qualiter intelligāt spūs inhabitare huius ymagines. Si enī spūs hmōi vl' corporei sūt vl' corpa. cū ymagines iste omnino solide sint. et nihil cō cauitatis habētes. Manifestū ē ipossibile eē habitatiōnē quā ponūt et hoc ē qm corpus nō intrat corpus nō habēs aliqd vacuū vl' pcauans: quin faciat diuisionē cōtinuitatū ipius: quare frāgi vel dissolui necesse esset huius ymagines in subintractiōe huius huiusmodi. Si vo spūs sunt incorpales et oīno impassibiles: tūc magnū ridiculū est ponere habitationē eorū i corpib huius enī huiusmodi corpe eē localiter error ē sine intellectu. nec possūt dicere q si sūt spūs huius in ymaginibus istis. quēadmodū aīe in corporibus. Sūt enī animabus animalium
g vires seu virtutes ad corpalea opatiōes quāter organa siue instrumēta: vnde visus est in oculo sicut virtus i instrumēto sue opationis: et anima in corpe sicut virtus in instrumento vniuersali oim suarū opationū. omniū inq quas habet iqtū anima hoc ē quas habet exercere p id qd aiatū huius autē spūs nihil opant p huius ymagines vt p organa vnū nō mouet labia vl' linguas huius ymaginis q dāt respōsa et videtur loqui hoibus. quare nec mēbris ymaginū vtitur vt organis: nō igr habitāt vt ibi virtutes in organis. hoc est vt operātes in illis vel p illas. Quare supuacue fiūt eis huius ymagines qntū ad opationes. et magis superuacue qntū ad inhabitationē cum nullo corpali habitaculo indigeāt: nec eo etiā vti possint vt habitaculo. Quare manifestū ē ymagines huius nihil amminiculi pstare spiritibus; vl' ad dāda respōsa vl' ad alia q spūs cultoribus suis facere videntur et ppter hoc ydola nihil eē in virtute vl' opati
Z one manifestū ē. Sed hoc solū reuera efficiūt q honori ac venerationi sunt spiritibus quorū cultui facte sunt. Declaratū etiā ē in hoc q nec in ipis nec per ipas loquitur spiritus: vl' quicqd opantur. Et ideo verbū inhabitationis id est qd dicūt huius spūs inhabitare ydola apd huius homies: verbū ē sine intellectu; cū in pte ista nō intelligāt quod loquitur. Similem errorē habet verbū reclusionis spirituū quo dicitur salomon inclusisse: omnes demones in fiala vitrea et q recludi credūtur in speculis anulis lapidibus. Qd quidem nulla consignatione nulla clausura: nulla obstructione vel obturatione
A aditū fieri posse certū est in substancijs
28 omnino incorpalibus. Similem autē imbecillitatem intellectus habuerunt errones qui animarū humanarū immortalitatem destruere opinati sunt: p hoc: quasi includeretur homo viuens in vase ferreo nullam habente rimulā. nullaq aperturam nullū omnino foramē. huius hominis anima non haberet in quiūi qua exiret ex necessitate retineretur in vase illo nec ascendere posset in celū nec descendere ad inferos. De his igitur manifestum est quam imbecilles intellectu fuerunt et qlonge a cognitione nature substanciarū incorporaliū ac spiritualiū. Jam enim declarauimus et suo loco latius declarandum referuamus q etiam corporibus nostris glorificatis resistere nō poterunt alia corpora nec phibere vllo modo motū eorū. quin trāseant p illa et sine lesiōe et diuisiōe iporū p q trāsire ea ptigerit

Qñtoforci⁹ igit' animas hũanas nec re-
tinere possunt corpa. nec vllo mõ ꝓhibe
re quin eant ⁊ ascendãt in celũ. vel descen
dant ad inferos ꝑ modũ quo ascensũ, vł
descensum ɔtigerit intelligi de hmõi sub
stancijs. Amplius. Cũ nõ ē manifestũ
ꝙ religatio hui⁹ ⁊ retẽtio quas isti decipi
entes sompniãt. nõ sunt nisi ꝑ ɔtactũ. nec
ipi eas aliter fieri intelligũt. Contact⁹ aũt
nõ corpis ad corp⁹ manifeste impossibił
B ē. Quare manifestũ ē eos ponere animã
humanã corporeã esse seu corp⁹. aut som
pniare ɔtactũ quẽ null⁹ intellect⁹ nisi de-
lirus recipit. Amp. Cũ corpi in motu
suo nõ possit resistere nisi corpus. quõ su
pnaturalib⁹ substãcijs in genere motuũ
suoꝝ resistẽt corpa q̃ icõpabilit' ifirmiora
sũt ⁊ debiliora quã ipe Et qdẽ sic tetigim⁹
natura spũaliũ substãcialit' nõ facile ino
tescere potest hoibus tam breuis intelle-
ctus. qa etiã sapiẽtes ad modicũ penetra
uerũt illã. ⁊ nõdũ ꝓfundauerũt in ea nec
tractatũ aliqñẽ de eadẽ scripserũt qui ad
nos ꝑuenerit. excepto solo anẽcebros. q ⁊
si multa sublimia ⁊ longe a vulgari intel
lectu de eis dixerit ⁊ scripserit. multo am-
pliora tñ dicẽda de eis ⁊ scribẽda reliquit
et scienciã de hijs licet aliquãtul⁹ inchoa
tã. peul tamẽ a cõplemẽto ⁊ pfectione di
misit. Debes igit' scire. qa verba et noia q̃
motus corpales et de corpibus aut ĩ cor
poralibus dicũtur significãt. Cũ ad hui⁹
substãcias trãsferũtur alijs significationi-
bus ⁊ intelligẽcijs eis aptanda ⁊ appli
cãda sunt. Nõ eñi patit' spũalitas et i cor
palitas eacũ vniuocationẽ. hoc ē vnitatẽ
vocationis in illis. sicut palã faciemus in
tractatu de ipis. Nũc aũt reuertamur
C ad id in quo eramus et dicam⁹ qa ydolũ
siue ymago i nullo ꝓrsus iuuãt spm̃. ad lo
quendũ vel dandũ responsũ. sicut in par
te videre potes ex hijs q̃ diximus. et insu
per ꝑ hoc qa nõ minus apte. nõ min⁹ cla
re loquit'. vel dant responsa etiã sine ydo
lis sicut in gemmis in annulis in speculis
in vnguibus pueroꝝ. ⁊ etiã sine hijs omi
bus interdũ. Attende aũt ꝙ non du
D patefeceam⁹ tibi intellectũ nostrũ de hoc.
qđ dicit' loqui ⁊ dare responsa hui⁹ sub
stancie. sed verbis vulgariũ hominũ nos
vtimur intellectu nostro ⁊ intentionibus
ꝓter quas nõ sub ē veritas hui⁹ sermoni
bus. nec subesse potest ⁊ hoc sciri faciem⁹
Manifestũ igit' ē iã ex hijs ydolũ reuera

nihil ē in eo scilicet in quo credit' aliquid
esse. hoc ē in numine vel virtute locut'õe
responsione. occultoꝝ reuelatione seu di
uinatiõe. Illo eñi subtracto ꝑ se nihil re
perit ꝑ dictoꝝ qa nihil amminiculi ꝑstat.
ex aliquo quo in se habeat ad ꝑdicta sed
sola veneratio q̃ est in mente adorãtis et
colentis ydolũ ꝑ quã sensus inducit' i ea
qua diximus pacienda. Unde prudenter
deus altissimus non de altero duoꝝ che
rubyn qui stabant sup ꝓpiciatoriũ. sed ĩ
medio amboꝝ respõsa dare voluit filijs
israel. ne daret eis occasionẽ colendi alte
rutrũ coꝝ. mediũ aũt sanctoꝝ nullam ha
bebat ymaginationẽ ꝓpter eandẽ causã.
Si quis aũt querat vnde ista insania
in animabus humanis vel substãcijs spi
ritualib⁹ vt adorari ⁊ coli appetant ⁊ etiã E
ymagines seu ydola sibi fieri. sicut expres
se legit' de nabuchodonosor in .iij. Dañ.
Qui statuã aureã quadraginta cubitoꝝ
altitudinis ⁊ sex cubitorũ latitudinis sibi
fieri fecit ⁊ erexit eam in campo dura. sta
tuens edicto publico sub pena supplicij
eam adorari ab vniuersis tribubus ⁊ lin
guis et populis qui suberant eius imperio
ita vt qui eam adorare ɔtempneret. eadẽ
hora mitteretur in fornacem ignis arden
tis. sicut legitur Dañ. iij. Sic et gayus ce
sar ꝑcepit sibi fieri statuã ⁊ eã erigi in ipo
tẽplo domini in hierusalẽ. vt narrant hy
storie. In quo respondemus qa totũ F
hoc ꝓuenit ex ꝑuersitate corruptiõis quã
diximus. Sicut eñi anime nostre ex illa ꝑ
uersitate ⁊ cupiũt et querunt delectari. ꝑ
uerse q̃tum ad vim concupiscibilẽ. sic eci
am ꝑuerse honorari q̃tum ad vim irasci
bilẽ. Amplius Innatus ē animabus
nostris naturaliter amor diuine similitudi
nis ⁊ eiusdẽ desideriũ. quod vnusquisq̃
assensu interiori suo accipe potest in ani
ma sua. ꝑsertim cũ amor dei ⁊ desideriũ
beatitudinis naturalit' nobis innata sunt
et indita sicut et fuga miserie. Beatitudo
autem non est nisi similitudo siue assimi
latio creatoris. Quia igitur hunc amorẽ
⁊ desideriũ ꝑuertant tenebrositas atq̃ cor
ruptio in quibus sumus. querimus non
tam falsam assimilationẽ siue similitudi
nem eiusdẽ. quã etiã impia atq̃ sacrilegã
sicut falsam beatitudinẽ in voluptatibus
falsam opulenciã in diuicijs temporalibus
seu terrenis. Amplius. Si ꝑpter [illegible] G
nẽ responsoꝝ seu diuinationẽ [illegible]

re videtur huius spiritus in ydolis ado-
randa erūt ydola vel colēda. ergo ꝛ gem
me q̄ neq̄ sculpturā neq̄ picturā habent
ꝛ specula de quibus diximꝰ ꝛ vngues pu
erorū. et pelles et oua ꝛ pelues ꝛ manica
eburnea cultellorū adorandi essent seu erūt
atq̄ colendi. In omnibus enī hys certū est
spiritus dare responsa de preteritis p̄sentī-
bus ꝛ futuris. Mandal aūt et amādel
figura est erea quadrāgula q̄ cū hꝫ omnes
execrationes suas ꝛ supstitiōes. puenit
ad eam vt dicit vniuersi spiritus hꝰ obe-
dientes execrabili ministro illius operis.

Manifestū igitur ē quia huiꝰ locutio
nes ꝛ responsionū manifestationes non
sunt cause q̄ debent inducere culturā ydo
lorū. Alioquin ea q̄ p̄nominauimꝰ necesse
habent adorare et colere cultores ydolo-
rū. Nondū aūt peruenit ad nos q̄ talium
cultura inducta esset apud ydolatras vel
vnq̄ ab alio obseruata. Nunc autē p
cedemꝰ ad destructionē erroris mercurij
quo posuit statuas cū illis execrationibꝰ
quas vocat cōsecrationes deos factiuos
D esse. ꝛ hūano artificio atq̄ potencia deos
effica. Attribuens illis virtutes diuisas
mirificas sicut supra diximꝰ. Primum
igitur in ipa sua radice destruamꝰ errorē
istū ꝛ dicamus. quia omne datū naturalit̄
magis ē apud datorē. et magis et omne
causatū naturaliter magis ꝛ maiꝰ ē apud
creantē. sicut calor magꝰ naturalit̄ apud
calefacientē. quare si deitas siue diuitas.
tantū naturale ē. et p se humane nature ī
statuis erit ex necessitate ꝛ magꝰ et maior
apud humanā naturā naturaliter. quare
ꝛ humana natura ꝛ magis dea. ꝛ maiorē
Z diuinitate naturaliter erit q̄ huiꝰ statue.
et ideo magis adorāda magisq̄ colenda

Amplius. scōm hoc nō solū erit dea
humana natura sed etiā deifica quod est
longe maius. longeq̄ p̄stantius. maius
enim est esse. magisq̄ q̄ magnū. Si
ho nō naturali sed voluntatis tm̄ opera
tione. et hoc idem mirabilius ꝛ incredibi
lius videlicet vt solo nutu sue voluntatis
humana natura diuinitatē prestet seu cō-
ferat huius statuis. Non enī solūmō diui
na est sed diuina longe sublimior natura
hominis in cuiꝰ nutu ac potestate ista po
sita est diuinitas. vt eā largiri possit p bn̄
placito sue voluntatis quare hominibus
edificanda sunt tēpla ꝛ impendende cul-
ture nō statuis. et versa vice statue adora
re ꝛ colere debet homines vt factores su-
os deificos et diuinitatis sue largitores.

Amplius. Ipi credebant homies dei
ficos. Nō autem auditū ē a seculis q̄ ho
minē adorare etiā deificat. quare nec de-
bet audiri nec cogitari in seculis vt deifi-
cā a se statuam quis adoret aut colat.

Ampliꝰ. Cum longe ppinquior sit na
turaliter natura humana diuie q̄ aurea
vel argentea vel erea. quare etiā magꝰ ca
pax diuinitatis ac acceptabilior capax Si
igitur statuis prestare potuerūt homines
multo fortius sibiinuicem. Non enī ē aut
adhuc auditū a seculis vel visū. q̄ homo
hominē deificauerit illo mō deificatiōis
Quod si dixerit. quia virtus ista causa est hu-
mane nature q̄ herbarū ꝛ aromatū. Di-
xit enī mercuriꝰ. quia vsi sunt maiores no
stri ad hoc herbis et aromatibus vim di
uinitatis in se habentibus. Et ppter hoc
merito querimꝰ ab eis quā vim diuinita
tis credant hr̄e herbas et aromata. Aut
enī intelligunt vi creāde diuitatis aut ge-
nerande. Manifestum aūt ē. quia creā
de diuinitatis nō est vis alicui nisi creato
ri omnipotēti qui ē deus altissimus. Cre-
atio enī vniuersaliter opano ppa est dei
altissimi. Quod si dixerit se intelligere vim di K
uinitatis scilicꝫ generāde. et hic oblitꝰ est
sciencie naturalis. in qua declaratū ē sub
stanciā impatibilē recipe esse. quia igit̄ di-
uinitas. id ē diuina quecūq̄ substācia. ex
necessitate impatibilis ē. necessario. id ē in
generabilis. Non dat igitur iste intellectꝰ
vim generande diuinitatis. Si igitur nō
dixerit vim suscipiēde. ꝛ vt ita dicamꝰ di-
uinitatis. quēadmodū in semie humano
vim esse humanitatis nō quidē creande:
vel generāde sed suscipiende. quoniaꝫ ex
semine illo potest fieri homo. et hic error
sibi manifestatꝰ ē. q̄ nō ex materia neq̄ ī
materia credibiles sūt diuie substācie. cū
abstracte sint a materia ꝛ a cōditiōibꝰ ma
teriarū ꝛ ab eis naturalit̄ spoliate. nō ei sūt
hmōi substācie sicut anime hūane. vt cor
poribus organicis indigeant. Amplius. L
us. Huius substācias vocat ipsemet mer-
curius animas demonū et dicit. qa maio
res nostri animas demonū statuis indi-
derunt. que locutio non potest habere in
tentionē nisi erroneā. Si enī itelligat ani-
mas demonū q̄ fuerūt demonū. non po
test effugere alterutrū istorū duorū incōue
nientiū. an vel moriant̄ demones amis-

sis huius animab⁹. vel quia anime hui⁹ simul pereūt et ꝓprius corporibus et corporibus statuarū. Ipse autē mercurius et alij ydolatre demones deos immortales appellant. alterū vero manifestū ē vnā et candē animā nō posse esse in duob⁹ corporibus et regere illa. quid igitur intellexit mercuri⁹ in eo sermone. quia si intellexit animas demonū quēadmodū ꝛ superi⁹ diximus. quia animas celestiū corporū quidā phylosophorū vocauerūt animas angelicas ꝓpter similitudinē quā habēt ad nobilitatē angelice nature. Si ergo itelligit animas demonū hoc est demonib⁹ similes. Et hic error similiter facile destruitur. Si eīn veri nominis sūt anime. nūq̄ sūt exute a corporibus nisi p violentiā. non ē repire corpora in quib⁹ hui⁹ anime vnq̄ fuerint. Ampli⁹. Ubi erant huius anime anteq̄ statuas intrarēt. Oēs eīn necessario creantur in corporib⁹ suis sic declarat Aristotiles. Q: si dixerit. q: in cōsecratōe statuarum creantur vel generantur. ergo manifestū ē oia verba quib⁹ ad hoc vtūtur malefici supuacua esse cū nec ad creatōnē nec ad generatōez verba necessaria sint. Jam igitur declarauimus in pcedentib⁹. quia impossibilis ē ꝯiunctio
M aliquarū animarū ꝛ statuarū siue ymaginū qm̄ ꝯiūctio anime ad corpus nō ē nisi sicut virtutis ad organū suum. et sicut materie ad formā. et sicut pfectiōis ad potētionale receptibile ipius. Sensu vero manifestū ē nec statuas nec partes earū organa esse aliquarū opationū animaliū. vnde nec agūt nec paciunt in datione responsorū.

Amplius. Confractis vl' resolutis statuis illis. aut pereūt anime ille aut pmanēt. Q: si pereūt. nulla igr̄ ī eis diuinitas Comes eīn inseparabilis ē diuinitas immortalitatis. Si vero pmanent ꝛ hoc extra corpora. Si vero anime sunt necesse est eas redire ad corpa vl' statuarū vel alia. Apparet aūt manifeste eas nō esse animas. cū corpa statuarū nec moueāt naturalit' nec mouere possint. Preterea oīn anime innatū ē diligere corpus suū ꝛ ꝓficere ei cōtra oīa pericula. videlicet contra ignē. cōtra aquā. cōtra gladiū. ꝛ cōtra oīe destructiuū illorū. sicut appet euidēter ī oībus animab⁹ animaliū. q̄ ab igne corpa sua p fugā eripiūt. et ab alijs periculis similiter. Interdū etiā ꝛ ꝓtegēdo hoc ē
N aliquibus periculis obtendēdo vl' opponendo. Iste aūt anime statuarū pericula omnia nō curant sicut euidēter legit in hystorijs omniū gentiū quia vbi tēpla ydolorū exurebant. cō cremabatur pariter et statue. vtpote ab animabus suis omnino neglecte. Neq: eīn effugere potuerūt dum enee. id ē statue de troiano excidio. nec dij laban cauerūt sibi a captiōe ꝛ furto. cū eos secū detulit rachel filia ipius sicut legit Geñ. xxxj. vel cum eos infodit iacob subter terebintū. sicut legit eiusdem. xxxv. Et ex his elucesat tibi intellectus ꝓpheticorū quo dr̄. Aures habent et nō audient oculos habent et nō videbunt. ꝛc. Nō enim veri oculi sunt et oculi animaliū sed equiuoce. Si eīn huius statuis h⁹ anime pstare nō possunt ea q̄ minora sūt opibus suis. videlicet visuz auditū ꝛ alia hmōi. multo fortius nobiliores operationes suas eisdē pstare nō possunt. quare nec scienciā nec pscientiā futurorū. Mercurius aūt vocat eas futurorū statuas. Quapropter relinquit ex necessitate hmōi animas quas vocauit demonum. nullo modo veri nominis animas esse. Amplius. Huius statue vel viuūt. vel non viuunt. Q: si non viuūt ergo multofortius nec loquuntur. loquela eīn et vox nō possūt ē nisi viuentis. Ampli⁹. Si nō viuunt. ergo nec vident nec audiūt. Sensus eīn super vitā intus fundatur. Omniū eīn ani- O
maliū opationū fundamentū ē et radix ꝓpter hoc sublata vita nulla earū remanet. Manifestū autē est. et declaratum in sciencia de anima q̄ vna ē ex partib⁹ phylosophie naturalis. q: pūatio auditus et pūatio loquele ꝯcomitatiue sunt inseparabilis. ita vt qui surdus est. naturalit' ex necessitate sit et mutus. Quare cū surde sint huius statue. erūt ex necessitate et mute ꝛ ita sine loquela. et ita nec dabunt responsa nec pdicent futura. Jam autē remouimus ab eis euidenter ista duo signa diuinitatis videlicet pditionem futurorū et dationem responsorū. Hec aūt erāt ꝓpē que maxime colebāt. Q: si dixerit quia viuūt. manifestus est error quia nō solū indigent intellectu sed etiā sensu. nullum etiā omnino signū vite in eis apparet. quia nec motus qui primū est signum vite nisi forte quis dicat. quoniā motus corruptionis in eis apperet. videlicet a rubigine et P
putrefactione. corruptio autez huius nō ē signū vite. scd̄m hec eīn omnia alia me

nilla τ ligna arida q̄ putrifactibilia sūt vi
uerent. Amp. Ante aduentū bui⁹ ani
marū ista signa appebāt i eis. Amplu⁹.
Ista sunt in istis statuis a pte materiaruʒ
suarū putrefactio saliʒ et rubiginatio et
nullaten⁹ a pte diuinitatis. Si v̄o di
xerit statuas ipas non loq̄ sed demones
in eis. nō effugiat qn intelligat in sermōe
isto alterutrā duarū intentionū. videlicʒ
aut sicut anima loquitur in corpe vocē p
corpus tanq̄ p organū loq̄le. aut in eis sic
i vase. verbi gr̄a. Sicut in archa vl'i alio
vase. Jam aūt remouim⁹ p̄orē bar inten
tionū. p hoc q̄ organum vocis τ loquele
necessario mouetur in formatiōe voc̄. et
necessario fit collisio aeris in organo loq̄
le et spiratio eiusdē. nihil aūt ē hor sit in
ore statue. quare nō loquūt demones in
statuis bui⁹ sic anima in corpe p q̄ etiaʒ
Q declaratū ē cōsequēter. quia nec i statuis
tanq̄ in vasis loquitur. sed nec in vngue
quē puer suspiciat neq̄ in spata nec in ouo
neq̄ i peluī neq̄ in manubrio eburneo cū
īpossibile sit in aliquo istoꝝ vocē formari
Addemus etiā aliā declarationē ad hoc.
quia si vera vox esset necessario cōmunit̄
audirēt eam oēs astātes. quoꝝ essent au
ditus eque bn̄ dispositi. et in eadē ꝓpinq̄
tate sue distantias cum ipo inspectore.

Manifestum aūt ē q̄ solus inspector
ꝑmissorū instrumentoꝝ audit vel audire
sibi videtur bui⁹ voces. cū nullus astātiū
vl audiat vel audire sibi videat. eodē mō
et responsa bui⁹ soli sacrificātes audiunt
vel audire sibi vidētur pleriūq̄. Interduʒ
autē τ in astātes ydoloruʒ sacrificiis siles
illusiones demones operantur. ita vt sibi
etiā ipi respōsorū voces audire videātur.
quare manifestū ē auditū buius audituʒ
esse sic sompniantiū. quibus vocū ymagi
nes voces esse vidētur. Utrū aūt verā vo
cē formare possint et loqui ipsi demones
p se ipos vocē aliis instrumentis. De hoc
R loquimur si deus voluerit loco suo. Dice
mus aūt plane quia possibile ē demo-
nes in corpibus būanis vinctib⁹ voces
formare. et loqui et modo aliq̄ quem hic
nō docemiam⁹. Uerū inter vocē ipi⁹ bo
minis. vocē quā homo ipe p se format. τ
vocē ipi⁹ apta differēcia ē sicut accepim⁹
ab illis qui multos audierūt τ eiecerunt.
Vox enī ipius demonis subrauca ē semp
cōparatiōe ipius bois. et forsitan causa in
hoc ē quia istrumēta vocalia nō ita obe

diunt abutenti eis demoni vt ipi aīe cui⁹
naturaliter sunt ꝓpa. Declaratū etiam ē
cū hoc ipossibile esse q̄ tam famosum ē
apud astronomos. et in tot libris eorum
scriptū videlicet q̄ in ortu saturni si quis
ymaginē de ere fuderit. Loqui eaʒ vt bo
minē ꝓbabit. Jam enī patefecimus yma
ginē ereā etiā q̄cūq̄ aliā loqui nō ē pos S
sibile nullo modorū. Ortū autē saturni i
tellige ingressuʒ ei⁹ i p̄mū arietis. Uel ve
rius ē videt̄ aliquib⁹ ingressū ei⁹ esse in
p̄mū gradū capcorni Amplı⁹. Si loq
tur i eis sic in vase potis vel pixide. Tunc
nullus honor debet̄ ꝓpt̄ hoc bui⁹ statu
is nisi quēadmodū deberet̄ arche vl' pi
xidi. Nec amplius nomie diuitans digne
sunt q̄ʒ archa vel pixis seu aliud q̄dcunq̄
vas. Nō ē autēʒ auditū a seculis q̄ quis
archā vocaret deū suū. vel ollam vl' pixi
dē vel q̄ alicui hoꝝ sacra vel sacrificia cō
stitueret. vl' templū edificaret Ampli⁹
fm hoc videlicet si statue nō aliud q̄ʒ va
sa sūt in pte ista demonib⁹ loquētibus in
eis. nō potius necessarie sunt eisdē statue
figuratiōes humane q̄ʒ olle vel pixidis τ
hoc ipm tā multa diuersitas ymaginū in
dicat euidēter. pene enī nulla ē figura i ge
nere animaliū in q̄ ydolatriā nō exercue-
rint huius insipiētes. sicut euidēter osten-
dit apl's in p̄mo ad Roma. Et de iudeis
celeberrimū ē q̄ vitulos aureos et ereos
multis annis adorauerūt in. iu. v̄o ysiō.
de talpis τ vespertilionib⁹ apte scriptum ē.
Q̄ʒ si dixerit. quia diuersitas figuraꝝ erat
iuxta electionē τ bn̄placitū demonum eli
gentiū sibi formas τ ymagines ꝓut vnus
quisq̄ volebat vt in eis tolerent̄. tūc iaʒ
cecidit in errorē quē in p̄cedētibus destru
ximus videlicet in ydolatriā demonū. Si
militer et fmo eius qui dixit q̄ demones
in statuis dabāt respōsa. τ ꝓloquebat̄ di
uina quēadmodū in vasis eundē erroreʒ
ineuitabilit̄ reducit τ reducere necesse hʒ
In cuius destructiōe non opiet nos labo
rare amplius. cum ea que diximus omni
intelligenti merito sufficere possint.

p Rocedamus igit̄ ad destruendū T
scōm errorem quo ipe statue vise
sunt insipientibus esse dii facticii
Execrabilibus consecrationibus accipiē-
tes virtutē diuinā τ splendorē deifici. ver
bi gratia quēadmodū sapbir⁹ iuxta opi
nionē quorundā virtutē habet naturalit̄
curandi auctoritatē extinguēdiq̄ ardorē.

et repmendi timores. q̄ virtus celestis et
diuina. nō cultus esse videt. Nō enim a
pte cōpositionis tm̄ nec vllo modo tm̄ a p
te materie sue vł forme. sed fm totā natu
rā suā desup infuso splēdore. ⁊ desup ipo
sita irradicatōe. Etiā ad hūc moduz car-
bunculus ⁊ adamas. ceteriq̄ lapides p̄ci
osi virtutes quas eis attribuerūt homies
accepisse vident. Sic statuas ⁊ ymagines
aliquaten⁹ virtutes virtutibus lapidū ex
ecrabilibus illis ɔsecrationib⁹ accipiant.
Si enī forme ceree q̄ vtiq̄ similitudinez ha-
bēt agnorū. hāc virtutē accipiūt p bndicti
u onē romani pontificis. vt fulgura arceāt
et cōpescant ne ledant eos qui illas detu
lerūt. Si capane q̄ vtiq̄ nec forma habēt
nec animalē naturā similē virtutē in cōse
cratione sua seu bndictione recipiūt vt tē-
pestates ⁊ fulgura nihil ledere possit ī re
gionibus quibus sonitus earū eo tpe au
ditus fuerit. Si sal et aqua p exorcismos
et benedictiones virtutē effugādi demo
nes ⁊ benedicendi recipiūt. Si cerei q bnī
dicūtur in purificatōe beate virginis vir
tutē arcendi fulgura ex benedictione illa
suscipiūt. que omnes virtutes diuine esse
dubitari nō possunt. verisile videri potu
it erroneis hoc. vt maledictis bndictioni
nibus suis ⁊ execrationibus virtutes da-
x rent ymaginibus. Manifestū autē est ti-
bi quia hec que narrauimus tibi nō fiūt
nisi virtute omnipotentis creatoris. Un-
de non petit xpiana deuotio ab aqua be
nedicta vt fuget demones neq̄ a cāpana
neq̄ ab agno vel cereo benedicto vt arce
et fulgura et tempestates. sed ab omīpo-
tente creatore. Sicut ergo regale sigilluz
seu aliud quodcunq̄ signū ducatus tuet
deferentes. et securos effiat ne eis nocea
tur ab hiis qui regi subsunt. ⁊ hoc nō sua
virtute sed potestate regia et voluntate.
Similiter hmōi res vel signa. non ex vir-
tute aliqua q̄ ex eis sit sed omnipotentis
virtute et beneplacito creatoris illesos a
p̄nominatis nocumentis ꝓtegent se por
tantes. Questionē autē illā vtruz aliquid
aque sanctificate accrescat et ipa sanctifi-
catione aliquid mq̄ quod in illa sit d no
uo. et vtrū illud sit substancia vł accidens
conuenētius alibi et queritur et declarat
y et de p̄missis similes sunt questiōes. Re
uertamur igitur in quo eram⁹ ⁊ dicam⁹:
quia fundamentū intellectus et sciēcie vi
a est. et cōmunicans vtrūq̄ inseparabil

ter. quare si vite omnino insusceptibiles
sunt statue erunt ex necessitate insuscepti
biles iam intellectus q̄ sciēcie. Quare
manifestū est mercurij sermonē quo dicit
statuas futurorum esse p̄scias. sermonez fal
sum et impossibilem esse similiter. ⁊ sermo
nem quo dicitur statue dij posse esse vł fi
eri. Manifestū est erroneū esse cum diui-
nitas siue deitas esse non possit in substā
cia nō intelligente. Amplius. Iste splē z
dor quē vocant deificū. et cuius irradica
tione dicit statuas deos et fieri ⁊ eē. Aut
substancia est. aut accidēs. q si fuerit sub
stancia. Aut intelligens p se aut nō. Si
dixerit. quia est substancia intelligēs p se
metipam. Erit igit vel abstracta substan
cia videlicet demon. vt ipi aiunt. vł sicut
anima hūana. Q⁹ si vt demon. iam remo
uimus hoc. quoniā nullo modo coniun
gibilis est hmōi substancia corporibus sta
tuarū. et si fuerit vt anima humana. sic
impossibilis est cōiunctio eius ad statuā
a parte eñ virtutis intelligencie non cō
iungibilis anima humana corpori cuius
cunq̄. quoniā operatio intellectiue virtu
tis nec in corpe est. nec per corpus sicut ali
bi didicisti. Nosti etiam quia a pte vi
rtū nō ɔiūgibilis nisi partib⁹ corpis que
nate sunt organa esse operationū anima
liū quēadmodū virtus visibilis nō est cō
iungibilis nisi parti corpis que nata ē eē
instrumentū videndi. et hec verissima ra-
tione oculus est. Et similiter a parte virtu
tis irascibilis ⁊ ad hunc modū se habz in
aliis viribus ⁊ operationibus earū et or
ganis. q̄re manifestū quia īpossibile con
iunctio aīe hūane ⁊ cuiuslibz corpis statu-
arū cū mēbra statuarum organa esse nō pos
sint operationū seu virtutū ipi⁹. Q⁹ si fuerit
substancia nō intellectus splēdor ille dei-
ficus. tunc magis apparet sermo p̄dictus
magis esse impossibilis et erroneus. cum
manifestum ipossibile sit substanciā non
intelligentez dare aliij cuiuscunq̄ siue pe
illius sit siue non scienciam vel intellectū
Amplius. Intellectus ⁊ sciencia aut
essent in hmōi statuis scdm partem. aut
scdm totū. q si scdm totuz. tūc esset pabil
intellectus. et scdm hoc ex necessitate seq-
tur pribilitatē ipius statue et ita intellect⁹
eēt in pede ⁊ digito statue. ⁊ ita in quo
bet pte ipius. tu autez vides. quia hec ab
surditas adeo impossibilis et irridibilis
vt ad eam destruendā nullo modo

randū sit. cū₃ p seipm credat anima cuius
cunq₃. Q² si dixerit. q² nō ē in statua scōm
totū. ergo vel est in ea scōm aliquā ptem
huius statue. videlicet in pede vel in digi
to vel capite. et hoc iam remouim². vel ē
scōm alia parte ipius statue. vl' fm aliud
qđ ē huius statue. Non est aūt statua fm
naturā aut formā ipius. quia tunc magis
esset in materia vel forma ipius. Ma
nifestū aūt ē tibi. quia nec metallū nec es
nec lignū nec lutū receptibile ē intellect²:
B aut sciencie vllo modoꝝ. q² nec fm partē
vt diximus nec scōm totū. sed nec etia₃ vi
te que longe minus ē: ꝛ et necessitate pce
dens vtriq₃. Q² si fuerit in statua fm for
mam suā hoc est longe magis inconueni
ens. cum forma statue qua scilicet statua
est sit tm̄ accidēs alicui² ex materijs quas
nominauimus. hoc est metalli vel eris vl'
ligni vel luti. Nulli aūt potest esse dubiu₃
vel ignotū. quin impossibile sit intellectū
vel scienciā esse in acciden̄. q̄re relinquit
ex necessitate vt itellect² et sciēcia si sint in
huiusmodi statuis sicut in eis secundum
aliud q̄₃ scōm totū vel partem corporeita
tis sue ꝛ q̄₃ sit eaꝝ materia vl' forma. Qua
re qm̄ aliud in parte ista somniare nō pos
sunt q̄₃ istū quē fingunt deificū splēdore₃
erūt necessario i statuis vel intellect² vel
sciencia scōm istū splēdorē. quēadmodū
in hominibus scōm animas ꝛ ppter hoc
hmōi deificus splendor erit substācia. Iā
aūt remouimus hoc. q² nec potest eē sub
stācia intelligens que intellectū et scienci
am prestet ei in quo ē. nec potest esse sub
stancia intellectus. que piungit hmōi cor
pibus. quare necesse habent concedere ꝛ
cōfiteri virtutē istā et splendorē deificum
accidens tm̄ esse. ꝛ ppter hoc remouerūt
ab eo intellectū et scienciā et diuinitatem
Amp. Iste splēdor deificus magis de
bet cadere sup substancias magis recepti
biles. Quare sup asinos ꝛ porcos ꝛ canes
magis descendere deb₃ q̄₃ super statuas
In his enim animalibus sunt vita ꝛ ap
prehensio que sunt fundamentu₃ et appa
ratus ad nobiliores et sublimiores operati
ones. In statuis aūt cōtraria impedimē
ta esse manifestū ē. quare pnominata alia
adiumenta habent ad sublimes et diui
nas operationes. statue vo impedimenta.
quoꝝ nō est possibilis remotio. Amp
Ad pphetias et diuinationes certū ē ani
mas humanas ꝛ homines habiliores et p
paratiores eē quā statuas. quare ad eaꝝ
virtutes. et ppter hoc ad deitatē seu diui
nitatē. Uirtus enī ex qua sunt pphecia et
diuinacio diuinitas ē. Manifestū igitur ē
quia facilius ꝛ dignius ē homines deos
effici q̄₃ statuā, ymmo porcos et asinos et
canes. Manifesta igit̄ ē insania mer
curij ex vtraq₃ parte. cum impossibile sit ꝛ
animas seu animab² siles substācias sta
tuis aduenire ꝛ eis piungi. et impossibile
sit euidenter illū fictū et somniatū deifi
cum splendorē adesse in statuis. cum nec
substancia illud sit possibile esse nec acci
dens. Et prioris quidem sermonis impos
sibilitas p viam diuisionis facile declara
tur. Coniunctionis enī anime ad corp²
tres sunt modi et eoꝝ pmus ē vita. secun
dus sensus. et nō distinguim² a sensu ea
q̄ a sensu relinq̄ūtur. videlicet ymagina
tionē ꝛ memoriā. Ista enī videntur ē sen
sus repositi et thezaurisati. Terci² mod²
est affectus cuius rami et ptes sunt passio
nes motiue vt tristicia ꝛ delectatio. timor
et ira ꝛ hmōi alia. pquas eis cōicant hoīes
cū alijs animalibus. Et nō est dubitatu₃
apud intelligentes quin vita sit pma ope
ratio anime in corpore et sensus secunda
et affectus tercia. et quin vita sit fundamē
tū aliarū. ꝛ velut ypostasis aliarū. et quin
ea remota remoueant̄ cetere. et quin po
sita quelibet aliarū necessario ponit̄ vita
Quod enī nō viuit nec sentit nec irascitur
nec aliqua aliaru₃ hmōi passionū afficit̄.
Similiter eē q̄ irascitur seu aliqua aliaꝝ
hmōi passionū afficit̄ necessario et sentit
et viuit. Manifestū igit̄ est impossibile esse
piunctionē animarū et statuarū. Si eni₃
vnūquodq₃ particulariū est impossibile.
necesse est sermonē indefinitū ꝛ vtilem d̄
hmōi impossibilem eē. Quarta vero
operatio animarū q̄ ē intelligere nec ē sic
diximus corporis nec p corp² nisi forte qs
dicat virtutē intellectuā de thezauris me
morie et ymaginationis formas materia
les siue sensibiles recipe ac spoliare eas a
condicionibus particularitatis. Mercu
rius aūt et qui sitr ei senserunt nō ponūt
animabus quas animas demonū dicūt
vires sensibiles neq₃ virtutē ymaginandi
quin non eas tūc animas demonū s₃ ani
mas hominū tūc nominarent. quare ne
cesse habent eas ponere abstractas ꝛ om
nino incōiungibiles corpibus qbuscūq₃
et etiā. Si enī piūgibiles eēnt corpibus si

guratis in similitudinem hominū aut ali
orū animaliū cum in nullo sit eis necessa
ria corporalis quecūq; figura. non enim
habent operationes anime ille quib9 ne
cessarie sint ptes corpm ppter hoc vt sint
F organa earum cū hmōi organis impossi
bile sic eas vti. Amplius in consecratio
nibus ymaginum iuxta sermonē mercu
rii. aut fit inuocatio alicuius alterius vir
tutis. aut solariū animarū illarū. Qz si di
xerit quis q fit inuocatio alicuius alteri9
virtutis. querimus ab eis quid petat ab
hmōi virtute. In quo non aliud respōde
re possunt nisi q ab hmōi virtute petitur
vt animas immittat statuis. cum non p
pter aliud inuocetur. Illa igit virtus est q
statuas deificat seu deos efficit. Non igit
hūane virtutis seu inuentiuis ē deos hu
iusmōi efficere. Si vo sole ille anime inuo
cent. τ p hmōi inuocationes veniūt. aut
veniunt coacte aut spontanee. Qz si coa
cte. Nulla igr est diuinitas cum manife
stum sit eam fm hoc subiectā esse mortali
bus. τ ideo infirmiorē. Qz si sponte veni
unt cum veniāt nisi vt psulant mortalib9
Nō igitur ē necessaria inuocatio seu aro
matū adhibitio nisi ad eas placandas si
ue alliciendas. Et ita incidit mecurius in
omnia inconueniencia que pus ex ydola
tria demonū seu quorūcunq; spirituū se
qui ostendimus. Amplius. Aut habēt
in potestate ne adueniant statuis huius
anime siue his execrabilibus consecrati
onibus. aut nō habent. q si non habent
Aut igit sunt ligate ppria impossibilita
te seu necessitate aut alicuius superioris
potestate et voluntate. Qz si ppa necessi
G tate apparet earū infirmitas q τ aroma
tib9 indiget adiuuari. τ a vinculis hmōi
atq; ligatione absolui. q si superioris vir
tutis potestate τ voluntate. Non igr sunt
anime hmōi dii. sed omnipotentis dei τ
altissimi velut serui. herbeq; et aromata
que consecrationibus ymaginum adhi
bentur in hmōi consecrationibus deo al
tissimo in sacrificiū offerūtur ad impetrā
dum scilicet ab ipo. vt eas dimittat et ab
soluat a vinculis quibus obligatas eas
detinet et in statuas ipas illas mittat vel
saltem intrare pmittat. vl detinentur dei
alterius seu deorū potestate et volūtate.
Cum aūt vides. quod vtrūq; istorum re
mouet ab ipis nobilitate diuinitatis. Fe
licitas eīn q diuinitati inseparabilis est
comes. quare miseria nec actio nec poten
cia attigit ad ipsā. ligatio aūt seu vincula
tio miseria non modica ē. Qz si dixerit q
sola ppa volūtate adueniunt hmōi ani
me statuis. verūtamen attracte sacrificiis
herbarū et aromatū. et illecte verbis τ cā
tilenis. nos iam in pcedentibus multa de
his diximus ad destructionē erroris ipi
us nec oportet nos quicq; addere pcedē
tibus. Post hec cōsequēs ē vt destru
amus ydolatriā characterū et figurarū.
stigmatū τ impssionū. Dicemus igr quia
ea fuit stulticia quorundā hominū. eaq;
imbecillitas vt eas siue sculptas siue scri
ptas aut pictas siue impssas crederēt vir
tutē habere diuinā ad opanda mirifica. q
manifestū ē ipossibilia ēē. pterq; soli om
nipotētis creatoris virtuti huiusmodi autē
erroris destructio facilis est et manifesta
cū euidēter impossibile sit figurā virtutē
habere quācunq;. q non sit et a pte mate
rie sue figurationis vel generationis sue
materie videlicet metalli vel ligni vl cere
vel lateris. et tūc dignius ē et magis debi
tū scdm materiā. vt hmōi virtus sit ipsius
materie q figure. Omne eīn datū fm na
turā et magis τ verius ē apud datorem.
Jam aūt pbibuimus hic. τ ostendimus
virtutē diuinā nō posse esse vllo modo ni
virtutē corporis et intolerabili demencia di
uinitas attribuit substācie corruptibili et
q; pnibili. vt quēadmodū supradiximus.
nec fm totū nec fm partē hmōi virtus ē 3
non possit in corpe. Si vo dixerit hmōi
virtutē inesse figure ex pte lineationis seu
ptractiōis sue videlicet ex pte angulatio
nis aut circulationis. nō apparet insania
maior hmōi errore. Exempli autē causa
ponem9 penthagonū quē dicunt salomo
nis. necesse igr ē. vt iste penthagon9 ha
beat hanc virtutē mirifica ex ista lineatiōe
q intus habet quinq; angulos obtusos.
et extra quinq; acutos quinq; triangulo
rū exagonorū quib9 circūdatus interior
penthagonus. Ut aūt vel angulis vl
angulo attribuat diuinitas nullus potest
intellectus. Primū quia angulus quanti
tas ē impfecta. sola eīn soliditas in quāti
tatibus cōtinuis pfecta quātitas ē. sic de
clarat Aristol. in libro celi et mūdi. τ hoc
est quia nihil deest ei de vniuersitate di
mensionis que omēs in vniuerso nō sunt
nisi tres. videlicet longitudo latitudo et p
funditas. Si igr angulo vel angulis

tribuit diuinitas p se. hoc ē q angulis sūt
et sic diuinitas erit maior in pluribus angu-
lis q̄ȝ in paucioribus. et ppter hoc figura
q̄to pluriū angulorū erit. tanto erit diui-
K nior et diuinitate sublimior. Amplius.
Si angulus a figura diuinitatē habȝ cur
nō circulus. nōne hmōi figurā ē inscribe
re circulū. Quālibet em̄ angulorū formaȝ
ptingit inscribere circulo et designare itra
ipm p quartū geometrie. Quia igr̄ omnē
figurā inscripta circulo necesse ē esse ptem
circuli. quare partē cuiuslibet circuli possi
bile ē habere virtutē diuinā. Omis autēȝ
circulus ē totū hōgeniū hoc ē vni9 natu-
re p totū. Quare si possibile ē aliquibus p-
tibus diuinitatis aliquid esse et toti.

Amplius. Si virtus diuina inuenit i an
gulo p se. id ē p hoc quia angulus inueni
etur in omī angulo quare omē angulatū
erit diuinū. et ideo omē corpus anima-
lis et omis domus quadrata vel quilibȝ
aliomō aliter angulata. Q: si dixerit nō
in angulo p se. sȝ in quodā angulo videli
cet recto qui videt esse inter angulos no
bilior. Sequit ex hoc manifeste. vt in om
ni angulo inueniat diuinitas naturaliter.
Quicqd em̄ inuenit in pte toci9 hōgenij
necesse ē inueniri et in toto. q: igr̄ rect9 an
gul9 ps ē obtusi. et acut9 ps recti. necesse ē
diuinā hāc virtutē inueniri tam in obtuso
q̄ȝ in acuto. et etiā in angulo ptingēcie. et i
angulo portiōis. cū in eos pfecte velut in
L partes diuidat rect9 Amp. Cū omnis
angulus cōtinua quātitas sit et accidens
corporis. erit ex necessitate deitas i accidē
te. q absurditate nulla maior Amplius
Si in quātitate cōtinua inuenit hoc. cur
nō et i discreta et potissimū in nūero. qui ē
cū quātitate cōtinua natura prior et digni
or et exemplar ipsius. Amplius. Qua
re in quātitate et nō sit in qualitate vide-
licet in calore vl' colore. Manifestum igit
ē ex his q̄ diuinus figuris impossibilem
ē diuinitatē aut virtutē diuinā. siue figu-
re intelligātur q̄ntitates. siue intelligātur
q̄litates. Figuris inq̄ȝ p hoc q figure sūt
Manifestū etiā ē quia nullo generis cōse-
crationis vel execrationis potest eis adue
M nire virtus hmōi. Academia ei ipossibile ē
hmōi virtutē quomōlibet suscipe. quare
declaratū ē. q: quicqd mirificū videt opa
ri figure. nō ppt hoc q figure sunt. sit il-
lud a eis p virtutē acqsitā figuris. sȝ p vtu
tē sublimiorē. neqȝ naturalit possibile est

p figuras opa hmōi fieri. q: figure nihil
habent vl' hre possūt. nisi q vel figure sūt
vl' signa positiua rerū aliqsarū et inter ali
quos. et hoc ex pacto seu volūtate illorū.
Declaratū est in pcedentibus p figuras hu
iusmōi nihil fieri posse nisi quēadmoduȝ
p signa posita seu instituta int aliquos ex
psensu mutuo siue pacto. Nulli em̄ intel- N
ligēti dubiū esse potest figuras hmōi seu
characteres naturaliter nihil significare.
nisi eo vl' q̄ scriptura signat scriptorem. et
omē op9 generalit opatorē. Hmōi autēȝ
significatio nihil virtutis mirifice pstare
potest vl' figuris vel alijs quibuscūqȝ reb9.
nec p hmōi significatio ē aliq̄ ex rebus alit
qd mirificum opat. Exempla aūt opatio
nū q̄ p signa vident fieri manifesta sūt in
regib9 et subditis eorū. Int q̄s discurrunt
lr̄e regie cū ipssione annuli vl' ymaginis
sue. quib9 credūt et obediūt subditi. velut
ex pacto obediētie q̄ regib9 suis tenent. et
ipi reges velud ex pacto q̄ tenent veritatē
et iusticie debent absqȝ falsitate p hmōi si
gna suā expmere voluntatē. Silia signa
currūt inter amicos. Silr int psonas pu-
blicas et vniuersales. et hmōi signis se cō
sueuerūt obligare hoīes inuicē. pter hoc
aūt fiūt subscriptiōes. Primū in testimo
niū assensus. Sicut i puilegijs pōtificuȝ
romanorū. scdo i testimoniū subiectionis
q̄les faciūt epi psecrati corā pōntifice ro
mano. Tercio i testimoniū pfessiōis qua
les faciūt regulares coraȝ platis suis. fiūt
signa pactorū et quorūlibet ptractuū. que
vulgarit dicit cyrographia. Et generalit
ad oīa q̄ volūt indicare hoīes signis vtū
tur ptinēt ipos cōuenit. Sicut signa cer
ta scripture quā iudei in pselitis suis faci
unt. vt vbiqȝ iudei recipiant a iudeis. Si
militer et epi clericis suis seruientibus dāt
lr̄as testimoniales vl' alia insignia quibus
cognoscāt eē clerici eorū vl' seruientes. Sic
abbates mōachis. Quid ergo mirū si cō
uenit int demones et cultores suos de di
uersis figuris vt eas deferrēt vl' sc̄ptas vl'
ipsas vl' isculptas p mcisionē. vt cultores
eorū hoc ē p cultuȝ subditi se pfiterent et
agnoscerentur. eo ipso quo huiusmodi fi
guras deferrent. et propter hoc ab ipis ea
sibi fieri obtinerēt. que cultus eorum re
quireret. Si cum ipsi demones hoc pos-
sent et facere permitterentur. Nonnulla
enim pars culture demonuȝ est signa hu
iusmodi vel insignia eorum deferre.

Quare e declaratũ ẽ tibi figuras ⁊ chara
cteres hmõi nõ ex v̈tute sua aliq̃ naturali
opari mirifica illa. sed ex demonũ pacto
quo cultoribꝰ suis per huiusmõi signa se
adesse polliciti sunt. sicut et signa sacra q̇
bus vtit̃ xp̄iana religio nõ ex virtute sua
naturali aliqua sed ex dei altissimi pacto
q̃ cultoribus suis se adesse firmissima pro
missione pollicitus ẽ opari di. eo tropo lo
quendi quo signis hmõi opationes attri
bui fas ẽ. Nõ enĩ signa deificat fides aut
O religio xp̄iana ꝑpter hoc dicit sanctus ac
sapiens. Augustinꝰ q2 oia hec pacta sunt
demonũ. Debes aũt scire. q2 q̃tuor ge
nera figurarũ posuerũt ydolatre stellarũ
planetis. videlet. sigilla. annulos. chara
cteres ⁊ ymagines. Nõ intelligas autem
ymagines istas planetaꝝ silitudines. ym
mo quasdã characteres q̃ ĩ lineatiõe sua
et figuratiõe nullã habẽt silitudinẽ plane
tarũ. Et hec ydolatria q̃tuor scʒ istoꝝ hoc
ẽ p q̃tuor ista exercebat. et intus erat ydo
latria demonuʒ. Ad hoc genus ydolatre
pertinẽt ille quatuor figure q̃ annuli salo
monis. ⁊ quinta q̃ vocat̃ sigillũ salomo
nis. et nouẽ alie q̃ vocãtur nouẽ cãdarie.
quon omniũ execrabilissime ↄsecratiões
P et detestabiles inuocatiões scꝑture yma
gines apertissimã ydolatrie continent im
pietatẽ. De nephanda autẽ ymagine
illa q̃ ydea salomonis ⁊ entoca dicit̃ nul
la fit mentio apud xp̄ianos. Silr nec de li
bro quẽ sacratũ vocãt nec de opibus eius
dẽ. Eodẽ mõ neqʒ de figura que mandal
siue aman del dicit̃. aut opibus eiꝰ. Hec
enĩ omnia adeo impia adeoqʒ sacrilega
sunt. vt sine horrore pia corda ea nec lege
re valeãt nec audire. Unde ⁊ nos istoruʒ
memoriã honorificã nõ tam bonitateʒ ꝑ
stringimus. q̃ʒ etiã fugimus ⁊ fugamꝰ. ne
maioris insanie occasionẽ demus insipiẽ
tibus. Contra stigmata aũt et impssiões
euidenter dici possunt. que ↄtra characte
Q res et figuras diximus. q2 ⁊ ipa expsse ver
gũt ad ydolatriã. Ista enĩ in ꝑpris corpi
bus et mẽbris faciebant ydolatre. ꝑpter
quod euidẽter cultores eius ydolatrie ad
quã insignia illa ptinebant corpore se ꝑfite
bant̃ quẽadmodũ equi certo insignio co
gnoscunt̃ eẽ vngari siue vngarici. ⁊ falsa
riũ dephensi atqʒ puniti eo signo appent
eẽ falsarij. videlicet impssione apostolice
bulle. Sic dyabolicoꝝ illoꝝ characterũ et
sigilloꝝ impssionibꝰ consignato se cultũ
dyabolico atqʒ additos ostendebant. Si
cut iudei signaculo circumcisionis pacto
abrahe ⁊ legi mosayce astrictos se confi
tentur et suscipiendo hmõi signaculũ ad
ea se obligãt obseruanda. Nõ igitur
ẽ mirum. si hmõi demonioꝝ cultores ab
ipis p istas execrationes interdũ obtine
bant videlicet q2 et ipi demones potenũ
naturali virtute sua. ꝑmittebãtur iustissi
ma dei altissimi voluntate. Ex his igitur
omnibus apparet iusticia diuine legis q̃
oĩa ista nepharia ꝓhibuit. vtpote ⁊ hu
mani generis pollutiones. abhominabi
lissimas. ⁊ creatoris ĩtolerabiles iniurias
Quẽadmodũ enĩ xp̄iano nephas ẽ circũ
cidi. sic ei hmõi stigmatibus incidi et cha
racteribus imprimi et multo amplius vi R
delicʒ q̃nto execratio ydolatrie detestabi
lior est q̃ʒ ritus iudaicus. Septima pars
ydolatrie sicut diximus in precedentibus
ydolatria ẽ verborũ et nominũ. quibꝰ in
tam virtutem imponunt malefici. vt ipso
auditu et homies et animalia occiderit
et etiã inspectione litterarũ et figurarum
quibus scripta esset. sicut dicebat iudeus
ille maleficus qui sola infusione verborũ
quorundã thauriũ visus ẽ occidisse. assere
bat quippe qa verba illa nec homo nec
aliud animal audire poterat quin mori
retur continuo. nec etiam litteras inspice
re quibus verba illa scripta essent. Pro
pter quod et necesse habebat dilere p
scripturam eoruʒ in aqua factam. vbi p
tractio litterarum sicut fiebat ita et abole
batur. Quã falsum autem sit et q̃ʒ impos
sibile declarabimꝰ paucis. Si ei ista vis
inesset verbis. esset eis ex necessitate vno
quatuor modorũ. Hoc est vel a parte ma
terie sue. et hoc est aer. aut a parte forme
sue hoc ẽ soni siue sonationis. aut a par
te significatorum. aut ex omnibus his.
aut ex aliquibus illorum. De primo quidẽʒ
modo manifestum ẽ tibi. quia impossibi
le est: nisi cum aer veneno aut alia causa
corruptus fuerit vt mortẽ inferat. Hec au
tem virtus venenei est aut alterius pestis
non veneni vel venenorũ. qualis virtus
apparet in aere quem spirant dracones. S
quedã similis virtus apparet in aere quẽ
insufflat buffo. Propter quod et buffo di
cit̃ quasi buflo. quia buccis flat. seu insuf
flat venenũ. De secundo mõ facile ẽ vide
re. q2 non ẽ possibile p modum illũ tanta
virtutẽ in eẽ verbis eorum illorum forme al

sive sonatio nō potest nocere audiētibus nisi p vehementiā acuminis sui. aut p magnitudinē suā p quā ē interdū terrificus sicut fragor tonitrui. sicut rugitus leonis. vnde etiā p terrorē seu timorē possibile ē mori audientes vel homines vel alia animalia. Manifestū em̄ ē passiones animarū vehemētia sua mortē posse inferre pacienti. et hoc apud vulgus famosum est videlicet nimio ardore et odio nimio. dolore et gaudio. nimia iracūdiaq; tristicia interdum mori homines. et etiam canes nimia tristicia de morte dn̄or suor multociēs mortuos eē audire potuisti. nimio vero acumine vocis vel soni potest mors accidere. ex vehemēti em̄ pcussione siue pcussione ossis petrosi in q̄ fit auditus pōt tanta pturbatio fieri in interiorib⁹ capitis vt mortē inducat. Hee aūt virtutes ambe sunt naturales ꝛ nihil omnino diuinitatis habētes. quare manifestū est nomina et verba ex parte ista nihil diuine virtutꝫ habere. Manifestum etiā est iudeū illuz virtute nominū et verborū thaurū illum nullatenus occidisse. Q⁹ si dixerit qs q̄ cōsonācia ꝛ dissonācia in sonis ṽtutē habēt plurimā atq; fortissimā. ppt̄ qd̄ et plato dixit in thymeo quia potentissima aūt nostra est musica. Respondem⁹ ei q̄ verū est hoc. Sed virtus hui⁹ tm̄ naturalis est quēadmodū virtutes aliarū qualitatum sensibiliū hoc ē pulchritudinum colorum odor atq; saporū in quib⁹ diuinitas aliquid esse natura putatur vel opinatur.

Tercia via siliter erronea est ꝛ impossibilis. videlicet vt a pte figurati sit hm̄oi virtus verbis atq; nominibus. Si enim malicia et nocumenta signati p̄staret hāc virtutē nocēdi verbis atq; noib⁹. nomen mortis atq; inferni mortē ꝛ tormentū intolerabile. ꝛ tormentū necessario īferrēt audiētibus. Ampli⁹. Bonitas atq; salubritas signati s̄m hoc virtutē prestarēt verbis atq; noibus. ꝛ hoc iuxta magnitudinē sue imensitatē bonitatis. quare tāta virt⁹ esset vnicuiq; nominū creatoris vt ad p̄lationē ipsor ꝛ oia mala tollerent ab audiētibus. ꝛ oia bona p̄starent eisdē q̄re ꝛ mors tolleret ꝛ ois īfirmitas. ꝛ ppter h̄ necessario ꝛ resurrectio mortuor fieret. et sanatio cuiuslibet infirmor. ꝛ ablatio penitus oim̄ nocumentor. Ampli⁹. Ista virtus aut eēt noibus ꝛ verbis a parte signati. q̄ signāt hoc ē ratiōe significatiōis aut quia res. hoc ē ppt̄ ipaz rem q̄ signatur. Q⁹ si dixerit q̄ ratiōe significationis. tūc necesse ē vt q̄ magis eādē signāt. maiorē habeāt hui⁹ virtutē. quare virtutū ymagines rerū siue picte siue sculpte siue fuse mag⁹ hui⁹ virtutē habēt q̄ verba ꝛ noia. cū magis hoc ē euidētius ꝛ exp̄ssius significent. ꝛ ita fortior erit ymago aliq̄ntulū siilitudo ad occidendū respicientē eā q̄ noia q̄cūq; vl' verba ꝛ ita inspectōe alicui⁹ ymaginis vl' visu. moreret quicūq; visor vl' inspector illius ꝛ de omi signo naturali siliter se hr̄e necesse erit cū naturalia signa magis significēt q̄ positiua. Q⁹ si dixerit. q̄ noibus ꝛ verbis ē virtus hi⁹ ppt̄ res. nō q̄a signate nec recte significatiōis Manifestū hoc eē falsū ꝛ friuolū res ei. q̄ res nō potius ptinēt ad verba et noia q̄ ad alia quecūq;. Nō em̄ ptinēt ad ea nisi ppt̄ significationē. ꝛ ita nō potius p̄stāt eis virtutē huius q̄ aliis quibuscunq; rebus. q̄re nulla erit a pte illa virtus noib⁹ ꝛ verbis. Quarte ṽo vie īpossibilitas ex p̄cedētibus facile patefiet. Cū enim ad p̄dictā virtutē p̄standaz nullum iuuet. Manifestū eē debet tibi. quia nec oia illā simul p̄stare possunt. Ampli⁹. In nō intelligētes nihil virtutis habebūt noia ꝛ verba ratiōe significatiōis. Ampli⁹. Cū significatio nihil possit nisi ratiōe ymaginationis aut intellectus. ipa ṽo ymaginatio et intellectio significatiōis sunt maxime atq; fortissime. erunt necessario virtutis intellectiue iste virtutes in primis et maxime. et ita ymaginando atq; intelligēdo absq; nominibus et verbis fient mirifica illa que virtutē verborum et necessario fieri opinantur. Jam autem declarauimus tibi errorem istuz. quo nominib⁹ ꝛ ṽbis ṽtutes mirificas attribuebāt. q̄re ɔsequēter patefactū ē tibi q̄ ꝛ ṽbs ꝛ noia. nō habēt vires vllas siue virtutes hui⁹ in pte illa nisi vel exorcismata vl' errores vel laudes vl' alio q̄libet mō sub veneratiōe cuiuslibet vl' dicta vl' scp̄ta vl' portata curat aliqd̄ istor ē. certū ē nō ṽtute verbor aliqd fieri sed virtute illius cui veneratio talis impendit. Ex q̄ etiā cōsequenter apparet tibi quia duplex ē ydolatria verborū et nominū. videlicet altera qua virtutes ille mirifice ipis attribuunt. Altera q̄ veneratio que soli creatori altissimo debet. alii cuicūq; siue scp̄tura siue plationē ṽbor īpēdit quēadmodū ei veri cultore.

dei altissimi. z pnūciādo sermones eius
et etiā scriptos interdū deferēdo ipm ve-
nerant. et p hui⁹ venerationē mira inter
dū a creatore obtinēt. Sic et isti malefici
nō virtute verboꝝ. q̄ vel pferūt vl scripta
deferūt. sz veneratiōe quā vl pferēdo vel
deferēdo illa demonib⁹ impēdūt. ab eis-
dē obtinēt multociēs q̄ hoīes admirātur
multociēs vel nō obtinēt. vel quia ipsi de
mones dei altissimi creatori impio illa fa
cere phibētur vel intelligencia vel fraude
ipoꝝ q forsitan pposuit petita cultorib⁹ su
is nō annuūt. vt eas gratis seruos possi-
deīt dū coꝝ fulcus omino impendūt ali
quid. et exinde grauius deus altissimus
offendatur vel forsitan. vt ampliora serui
cia ab eis extorqueant. qui nec de offensa
dei altissimi nec de sanguine animarum
possunt vllatenus saciari. Exemplū d
hoc euidēter fuit in astaroth qui in psen-
cia sancti Bartholomei apli loqui non p
A mittebat. et hoc ipm berith alius demō
30 cultoribus suis respondit De alijs du
abus causis malignitas demonū plenis-
simā fidē facit. Ja igr declaratū est tibi q̄li
ter thaurus ille occisus est de quo fecim⁹
mencionē. Euidenter enim apparere de-
bet tibi quia ministerio occulto demonū
sic. et ad plationē quorundā verboꝝ li-
gantur interdum serpētes a maleficus et
aggregantur. Non quidem ipsorū virtu
te. sed ptextu venerationis quā diximus.
¶ Aliter autem a dei altissimi seruis. hoc ē
alia veneratiōe saltēt veneratione crea-
toris et platione sanctorū verborum. acci
dit etiā interdū q mali homines sanctis
exorcismis z talia faciunt z demones abi-
erunt. Demonibus dātibus honorez deo
altissimo. inuocationē eius ferre nō susti-
B nentibus aliquando. vel in eos qui talia
acceptāt seuiunt. sicut legit. actuū. xix. de
filijs scene pncipis sacerdotū. In multis
autem animalibus ligatio z congregatō
vl diuina virtute et miraculose vt dixim⁹
vel sensu nature que est vna de radicib⁹
magice naturalis Jam igitur patefecim⁹
tibi errores hominū qui verbis z caracte
ribus virtutes mirificas attribuerūt et q̄-
liter habent eas. et qualiter non habent.
et q̄tū errauerunt qui sapientissimi repu
tati sunt videlicet magi qui sigillis z anu
lis ymaginibus z caracteribus planetarz
tantas virtutes attribuerūt. q totū mun
dū inferiorē p illa in potestate se hrē cre-

debāt. Silr q̄ longe a veritate qui vni ex
nominibus creatoris pene omia maiora
seu magica et malefica opa imposuerūt.
Declaratū est etiā tibi cū hus erroribus
su magi simul et philosophi qui libz scri-
psit de virtute verborū z caracterū. et p-
pter hoc ydolatrie impietate sacrilegum.
Nec ptereunda ē illa vesania magorū et C
astronomorū. qua virtute cuiusda ex noi
b⁹ creatoris opinati sunt. se opari dyabo
lica omia mirabilia sua. Cui etiaz illō
honoris z reuerēcie impendi voluerunt
vt librū in quo scriptuz esset nemo tangere
psumeret nisi mundus z mundis vestib⁹
indutus. Scito autē q; nomē illud vl vox
q̄cunq; sic valde barbara ē. et nō est vllo
mō aliqd ex quatuor nominibus quib⁹
apud hebreos nominat creator. z d isto
noīe ea q̄ dixim⁹ inueniūt i libro nephe-
rio ymaginū lune licet autē ter sufficiant
ad defensionez isti⁹ erroris ea q̄ diximus
tradem⁹ tibi z aliā destructione. q: igit p
nomē illud scdm illos fiūt maleficia qb⁹
nocetur innocētibus. Manifestum est
eos execrabiliter polluere nomē illud in D
quo tam detestabiliter abutunt videlicz
ad maleficia et flagicia ad turpitudines
pficiendas. Amp. Cū hmōi opa non
virtute creature. sed ab ipo creatore effici
ant vel p nomen suū vel gra vel nois sui
ipe creator opabitur iniurīā z contumeliaz
sui vel virtutē suā accomodabit et exhibe
bit cōtra seipm. z pter hoc erit omniuz
insipientissimus z pessimus. dum nec in-
nocentibus nec sibimetip̄si parcat
Amplius. Quid magis ꝯ sanctitatez et
dignitatē noīs illi⁹ fieri potest. q̄ polluto
eidē magis aduersari potest. qua abusio
eiusdē ad tam impia taq̄ turpia opa q̄ p
ipm se facere menciūt. Quare corpo vir- E
tutē noīs illius impedirent. qd ad tā dete
stabilia opa eo abuti psumerēt vl creator
virtutē suā pstaret. Quanta autē mala z tāz
displicencia creatori faciūt p illa malefici
apparet librū illū legētibus. et alios om-
nes prestigiorum et ymaginū et ligatura
rum si tamen et libri illi inueniantur. qd
nunc auertat deus sed pereat mēoria co-
rum cū corūz consonitu. Post hoc re-
stat nobis loquēdū de octaua parte ydo F
latrie que est temporis quaz etiam adeo
processit error maleficiorum vt etiam no
minibus dierum z horarum virtutē mi-
rificam attribuerent et opib⁹ maleficis

hoc illa a dōiberent. vn de creberrime in
scriptur in operibus maledictarū ymagi gu
mi. scribens in ea ymagine scʒ nomē diei
et hore. Et hoc de genere ydolatrie est
illud qd in parietibus domoꝝ scribitur etiā
cum hore nomē diei. quo post audita sūt
tonitrua in regiōe illa. credūt em̄ insanis
simi multi q̄ virtute huius scripture tuta
sit domus a lesione fulguris. qua creduli
tate quo maior potest cogitari dementia
B De hoc genere est omnis error ille q̄
creditur quedā hore fortunate et fauste.
quedā infortunate et infauste rebus inci
piendis siue aggrediēdis. Huiōi autē in
sanie faciles est destructio. necesse enim ē
ut altero duoꝝ modoꝝ attribuāt hāc vir
tutē tpi. videlicʒ aut ex natura ipa tēporis.
aut ex aliquo qd fieri potest ex natura tē
poris cū natura tpis sit omogenea. in toto ⁊
in qualibʒ eius pte. Eodē mō igr̄ eadē vir
tus totius ⁊ singularū partiū eius. quare
toti faustū erit. et hore singule. Similit
autē totū infaustū et hore silr. aut totum
D neutri. Amp. Omniū virtutū ista for
tissima est. videlicet fortunandi ⁊ infortu
nandi. psperandi et destruendi seu ledē
di. Fortissima em̄ virtus ē qua pseruatur
pnceps cū toto exercitu suo in plio. et na
uis magna in medio mari cōtra impetū
ventoꝝ et inundatōnē fluctuū huiusmōi
oia ipi attribuerūt homines horis. vl' exi
tus ad bellū vl' accensus in mare. Simili
ter pseruatōes domoꝝ a ruina. et sabboꝝ
segetū ⁊ fructuū ab omī lesione sibi. et cō
traria oia horis attribuerūt. Quare sicut
omnus virtutē fortissimā rei debilissime
attribuerunt. quia et rei q̄ accidēs ē. ⁊ int'
oia accidēcia debilioris esse. cum ei' esse
nō sit nisi fluxus et desino atqʒ defect' ab
ipo eē. Amplius. Cur tpi et non potius
motui virtutē hui' attribuerūt. cū temp'
nō sit nisi mensura ipius motus. Am
3 plius. Cur tpi et nō loco. cū locus euidēter
sit stabilioris eē ⁊ fortioris quaʒ tempus.
Amplius. Si ista virtus ē naturalis tē
poris erit maior et necessitate in toto q̄ʒ in
parte. et ita maior in anno q̄ʒ in mense. et in
mense q̄ʒ in die. et in die q̄ʒ in hora. ⁊ ita
in toto tpe qd fluxit ab origine mundi q̄ʒ
in quibet hora vel die. Q: si dixerit
q: talio nō inuenimus q̄ aliq attribue
rint hāc virtutē tpi nisi vel ex ꝯstellatione.
sicut dicūt ē martis diē aut horā aut alte
rius planete. aut ex rebus q̄ facte sunt in

tpe. sicut adhuc dies egyptios multi īfau
stos credūt ⁊ infortunatos ꝓpter plagas
quib' dieb' vel credūt flagellatum fuisse
egyptū ⁊ egypnos ⁊ istoꝝ duoꝝ p̄mū ptī
net ad ydolatriā stellarū de qua sufficiūt
tibi ea que iā dixim'. Scdm adeo euī
dentis erroris ē. vt ratiōe destructio eius
nō idigeat. Manifestū ei ē. q: duo mi R
lia annoꝝ sūt inter istos ⁊ int' illos. dies
in quib' pcussa fuit egyptus ⁊ dies isti nō
cōmunicat nisi nomē ⁊ species cum illis.
Hec igit̄ causa ē. quia isti dies īfausti sūt
ga sunt eiusdē speciei. ⁊ eorūdē nominū
dies. ⁊ hoc ē sicut diceret. Quia quidam
petrus fuit malus et infortunat' q̄ omīs
hō q de cetero vocabit̄ petrus sic malus
aut infortunatus. q̄ nihil magis friuoluʒ
⁊ irrationabile dici potest. Jam igit̄ pate
facta ē tibi ydolatria tpis. ⁊ error aut im
pietas eius. Post hec loqmur d' nona
parte ydolatrie q̄ de inicijs ē ⁊ de teb' ini Z
cialibus. ⁊ hoc ē scdm duos modos. qa
res iniciales et inicia quo vocant homi
nes huiusmōi aut intelligunt causas esse
subsequentiū euentuū aut intelligūt eos
esse signa. verbi gracia. cum surget aliqs
de loco suo si motuʒ surgēdi inchoauerit
a parte sinistra sui videlicet mouēs eam
p̄orem q̄ʒ dextram aut super pedem sini
strū. plusq̄ʒ dextrū mouerit. aut vestimen
tū p̄mo induendū euersum. aut non ince
perit vel induerit. aut euersio in vno quo
q; istorū fuerit. credunt huius erronei q̄
talia inicia vel cause sint vl' signa infortu
niorū vel fortuniarū illa die vel mense vl'
anno futuraruʒ iuxta vel cuʒ p̄mo die an
ni vel mensis vel septimane talia accide
rint. q̄ autem talia causa esse nō possunt
euentuū nostrorum facile est videre. Si
em̄ hoc esset in potestate ymmo in volun
tate nostra positum esset quicquid nobis
vnaquaqʒ die vel anno accideret. cum in
potestate nostra positum sit quicquid p̄
dictorū et similiū inicialium in prenomi
natis temporibus faciamus. et ita nō ac
cideret nobis nisi prosperum. et si accide
ret aduersum de voluntate nostra nobis
accideret. Amplius. Manifestum ē.
q̄ talia causa esse per se non possunt euē
tuum nostrorum. omnino enim in cōtin
gencia sunt euentibus nostris atqʒ omni
no inordinata ad illos. Omnino enim
inordinatus est motus pedis vel alteri
us partis nostre ad maluʒ et ad bonum

contrahendū ē. ⁊ ad alia multa hui⁹. Cū
aūt oīns q̄ p se causa ordinata ē ad oīe
illud cui⁹ causa p se ē. Amplı⁹. In hoc
nō ꝓuidēcia seu dispositione cogemur. ⁊
euenirēt nobis vel ꝓspera vel aduersa. ſz
vt ex hui⁹ causis nisi forte dicat ꝙ ꝓuidē-
cia diuina ordinat apud nos ⁊ de nobis
que pedē p̄mū moueam⁹. aut qđ ex cala-
amentis nr̄is p̄mū accipiamus ⁊ hoc ma
nifestū ridiculū videt. Amp̄. Scđz er
rorē istū. ista nō sunt causa eventuū nr̄o
rū nisi quia inicialia. Hoc aūt accidit eis
videlicet vt sint p̄ma in aliquo p̄dictoꝝ
tempoꝝ siue inicialia opa nostra. Inicia
litas igit̄ siue p̄mitas p̄stat eis hoc vt sint
fortunata vel infortunata. ⁊ infortuenīt vł
fortueīt euētus nostros. sed ⁊ hoc vnde.
Nihil em̄ dignitatis vel fortunitatis ha-
bet aliqs hō ex hoc ꝙ p̄mus ingredit̄ vel
egredit̄ locū aliquē q̄z q̄ secūdo vł tercio
ingreditur vł egreditur tp̄m. Preterea
m hora q̄cūq̄z tpis in nullo īmutat̄ p ea q̄ ī
ea fiunt. Alioqn oīs hora ⁊ fortunissima
eēt ⁊ īfortunissīa. cū in oī hora īcipiāt fieri
⁊ fiāt inūerabilia bona ⁊ inūerabilia ma-
la ⁊ optīa ⁊ pessīa. Amp̄. Si inicialitas ꝓfert
opibus nostris vt fortunēt vł infortunent
bona opa nr̄a videlicet ꝯueniēcia cur nō
⁊ finalitas: Cōtraria em̄ equaliū virtutū
esse necesse ē. ⁊ si alterū hoꝝ altero vel di-
gnius vł poti⁹ esset. dignius ē vt hoc sit fi
nalitas. ꝑfectio em̄ ⁊ ꝯsumatio digniores
sunt quā inciū siue inciatio. Ampli⁹
Si ꝓpter hoc quia p̄cedit hui⁹ op⁹ seq̄n
cia potestatē habet vt ea fortunet vł infor
tunet. quodlibet opus habebit potestatē
n fortunādi vł infortunādi sequēcia ip̄z opa
Quod si dixerit. quia nō ꝓpter hoc opus ini
ciale anni vł mēsis vł seq̄ncia vł diei fortu
nat vł īfortunat sequēcia q̄ p̄cedat illa so
lūmō. sed quia p̄cedit illa inicialit̄. videlꝫ
quia ē p̄mū in aliquo p̄nominatoꝝ. Pri-
mū dico in tp̄e illo. cur nō sil'r ꝙ p̄mū fue
rit scđm locū. nō habebit similē virtutem
fortunādi ⁊ infortunandi opa sequencia
id est ordinatione locali. Magis em̄ con
sequenter certa sunt opera secundū locuꝫ
q̄z sint secundum tempus. quare maioris
virtutis ⁊ maioris influencie indicent
Amp̄. Quod res viliores sint cause nobi
liū ⁊ debiliores fortiū ⁊ miores maioꝝ cō
tra ordinē nature ē. ⁊ cōsequēcia rationē
o simul esse cause inq̄z efficientis. Cū enim
efficiens naturaliter omnis de plenitudi
ne ⁊ habūdancia sua influēs. causat om
nem effectū suū. ⁊ ꝓpter hoc maior ⁊ for
tior ē atq̄z nobilior. sicut vides in lumino
sitate solis ꝙ maior ⁊ fortior est oīū splē
dore quē causat. ⁊ calor eius sil'r. ⁊ ad hūc
modū se habet de omnib⁹ causis natura
lib⁹ ⁊ p se efficientibus. Ecōtrario autēz se
habet scđm errorē istoꝝ. Inicialia ei opa
nostra interdū vilissima sunt ac debilissi
ma ⁊ sequētibus opibus nullaten⁹ com-
paranda. Apparet igit̄ huius erroneos
cōtra naturā ⁊ rationē simł talia sompni
asse. ⁊ in hoc impietatē ydolatrie incidis
se. ꝓpter hoc ꝙ ꝓsperationē ⁊ infortuna
tionē totius vite nostre. ymmo totam e⁹
gubernationē rebus tam vilibus attribu
erūt bonorē em̄ creatoris et gloriā q̄ntum
ad hoc res hui⁹ transtulerūt. Ordinatio
em̄ vite nostre dei altissimi opus est. opa
autē nostra inicialia sunt de quibus men
tionē fecimus causalia sunt ⁊ voluntaria
⁊ talia. ex quibus nullo mō pendēt seq̄n
cia. Manifestū igitur ē eos nimis erra
se qui dixerūt inicialia opera nostra non p
causas esse sed signa sequentiū euentuū.
Error autē iste manifeste destruit̄ per
hoc ꝙ huius signa nec naturalia sunt bo
noꝝ nec maloꝝ euētuū. nec posita seu po
sitiua naturalia quidē signa nō sunt. quo
niā nec p similitudinē signant. nec p conse
quenciā vt fumus ignē. ⁊ vt effectus natu
ralis generaliter causam posita vero non
sunt. quia a nullo auctore posita vel insti
tuta sunt ad hec significāda. Preterea
significatio neminē retrahit ab agendo.
neq̄z aliqs curat eam. Si em̄ miles quis
stultissimis vel legat vł audiat significati
onē mortis sue vel cuiusdā alterius hui⁹
Si millesies legat vel audiat se regē esse
vel fieri seu quātūcunq̄z aliud bonuꝫ. de
se non ꝓpter hoc aliqd dimittit facere vł
aggredit̄. Similiter quātūcunq̄z expresse
pictum aliquid videat infortuniū suum
aut fortunam. non mouebitur ad agēdū
aliquid vel nō agendū. sciens quia hui⁹
significatio non fit ad eū p̄muniendū vel
instruendū vel forsitan conuincendū. Tan
da autem significatio omnino nō moue
bit eū ad aliquid faciendū vł dimittendū
Quod si dixerit quis ꝙ in rebus hui⁹ ob
seruatores plerūq̄z inueniunt veritatem.
Respondemus tibi. quia hoc duob⁹ q
modis fit. ⁊ p̄mus modus naturalis est.
Qui em̄ obseruationib⁹ credunt hui⁹

fortant anime eorum et exhylarantur cum bo-
na sibi euentura credunt. et propter hoc magni-
ficentius agunt atque strenuius. Magnificen-
tia autem atque strennuitas opera meliorant
interdum et prosperant. Econtrario vero cum
mala sibi euenire stulta credulitate suspi-
cantur timore atque desperatione et dolore
simuliter deficiunt et concidunt. et ideo se-
gniter atque debiliter agunt in operibus su-
is. Segnicies animi et defectus animi pu-
sillanimitas sicut opera ipsa deteriorant.
sic malis imminentibus non resistunt. quin po-
tius ea euenire paciuntur. et bona ipsa quo-
minus eueniant impediunt. Secundus
modus est suggestione demonum. qui ea vel
K bona vel mala que preuident stultis ob-
seruatoribus suggerunt. et non est dubium
quin aliqua preuideant et presciant demones de
futuris aut imminentibus nouis euenti-
bus. Non est ergo mirum si que suggesserint
interdum experiuntur homines euenire.

Nouissima pars ydolatrie quam supe-
rius decimam numerauimus rerum inuenti-
S carum est. In quibus iuxta errorem antiquo-
rum si quis oua cum matre in nido cubante in-
ueniret vel cum pullis locum optimum obti-
nebit. de quo superius fecimus mentionem
huic autem tantam attribuerunt virtutem. vt si quis
illum inueniret. et si custodiret vt matrem abi-
re non sineret. fecunditas et prosperitas a
domo sua nunquam recederet vnde adeo in-
ualuerat apud eos ista stulticia. vt nidum
huiusmodi tanquam causam fecunditatis et prospe-
ritatis sicut et temporalis habundancie
vnusquisque qui eum inueniret custodiret
De matre etiam sit inuenta multa malefica
atque venefica operabantur. et ad reconcili-
andum amorem prestandamque fecunditatem.
virtutem eidem mirificam inesse credebant
et ita dei opera atque dona aliud quam ipsi attribue-
bant. Quare aut aliud actorem fecunditatis et
opulentie temporalis quam deum altissimum opinabantur
hoc autem erat ydolatrie impietas. Et
ideo vt supradiximus remouit eam deus
...i. Deutro. De hoc errore processit ver-
bum illud vulgarissimum quo quis dicitur
non esse fortunatus ad inueniendum nidum
... Ad hunc errorem tendunt qui credunt
esse inuentionem modica ferri quam milii au-
ri esse magis faustam. et inuentionem ferri
fortunatissimam credunt esse acus. Credunt
L etiam non minori stulticia meliorem esse in-
uentionem obuli quam nummi Credunt
etiam infortunatam esse inuentionem bouis
vel ouis. fortunatissimam autem lupi vel colu-
bri. Processit autem hec insania eousque
apud omnes barbaros. vt omne illud quod
primo inuenerint adorent vndique siue por-
cus sit siue canis siue aliud quodcunque.

Debes autem scire quod inuentam acum vel
obulum inuentum artissime custodiunt er-
roris huius professores. tanquam causam for-
tunationis et prosperitatis. Hic autem error ma-
nifestus est. vt nec contra eum ratiocinandum
esset. Quis enim dubitet acum nec ex parte ma-
terie nec ex parte forme sue quicquam posse ad
fortunam vel prosperitatem. Si enim ex parte
materie quicquam posset. tunc inuentio maio-
ris ferri vel ferri magis fortunata esset quod
ipsi negant. Si autem ex parte forme. tunc
non refert vtrum ferrea vel lignea materia
sit acus et hoc ipsi iterum negant. Si vero ex am-
bobus simul tunc non restat nisi vt omnes
vie seminentur acubus. vt quocunque ineri-
mus acus inueniamus. et bona nobis in
omnibus vt per omnia eueniant. Quod si dixe-
rit. quia non est fortuna inuentio acus ni-
si ab alio perdita fuerit et casu inuenta vel
quod melius est reperta tunc ex infortunio
et perditione alterius pendet fortuna hec et
ita aliquod contrariorum pendet ex altero.
De obulo vero et nummo facilima est destru-
ctio. Si enim a parte materie sue causa est bo-
ne fortune. multo fortius nummus integer:
cum in eo sit plus de materia eadem. Si
vero a parte forme. Similiter cum eadem forma
et maior sit in ipso nummo. Eodem modo et si
a parte amborum. Ambo enim et maiora et for-
tiora sunt in nummo integro quam in obulo
Quod si dixerit. quia non est hoc ex obulo secundum
se. sed ex inuentione nostra est ista virtus
ipsi obulo. non refert igitur an obulus sit
an nummus illud inuentum. et insuper an om-
ne inuentum a nobis habebit ex necessi-
tate virtutem istam et nullum erit infortuna-
tum. Preterea qualiter inuentio nostra hanc
virtutem prestabit obulo et non nummo.
cum et quantum ad materiam et quantum ad for-
mam nummus receptibilior sit cuiuscun-
que impressionis quam obulus. Quod si dixerit quia
ratione minoritatis est hoc. tunc melius esset
inuenire vilissimam partem vnius nummi.
et ita in infinitum et modicum ferri quam mille
milia auri et argenti. Amplius. Que
causa et prohibens aurum a receptione
huius virtutis.

P Ostquam igitur expediuimus nos au-
xilio dei de ydolatria et partibus

cias et apervimus tibi aliquatenus vias destructionis ipsius. Conveniens est ut consequenter accedamus ad ritum seu ad ritus et sacrificia atque sacra et declaremus veritatem eorum patefaciamusque tibi. quod ipsorum placeat deo altissimo. et que sint veri nominis sacra et sacrificia. et que nominibus istis omnino indigna sint.

z Dicemus igitur in primis quod ritus proprie mos est initiationis sive sanctificationis secundum opinionem uniuscuiusque legis et maxime atque frequentissime dicitur sacramentorum ut ritus circumcisionis. ritus baptismi. Interdum autem extenditur nominatio hec ad totam observanciam uniuscuiusque legis. Unde dicitur ritus iudaicus tota observatio iudaice legis et ritus christianus et ritus sarracenicus eodem modo. Et de sacramentis quidem iam expedivimus nos prout tractatus ille requirebat. et secundum intentionem et propositum nostrum in ipso.

x Tria igitur ista videlicet sacramenta sacrificia et sacra propter tria generaliter instituta sunt. Sacramenta scilicet ad sanctificationem. Sacrificia ad repropiciationem. Sacra ad dei honorificationem. Unde sacra dicuntur festorum et ad festa pertinentia. Hec enim tria nobis necessaria sunt. Necesse enim est ut sanctificemur et sanctissimus. Necesse iterum est ut iram creatoris declinemus. et ut pacem eius et graciam habeamus. Necesse iterum est ut ipsum creatorem cultu sibi placito iugiter honorificemus. Et primum quidem per sacramenta nobis tribuitur. Quemadmodum enim per vestimentum vestitio. et per ornamentum ornatio. et ita de aliis sic per sacramentum sacratio perficitur. Sicut igitur non est vestimentum cuius applicatio sive appositio non vestit illum cui apponitur. neque ornamentum cuius convenienter appositio non ornat illum cui apponitur. Sic non est veri nominis sacramentum. cuius adhibitio seu appositio quantum in ipso est non sacrat seu sanctificat illum cui ad hoc adhibetur seu apponitur.

y Signum utique et adiutorium sanctificationis esse potest. alias quam sacramentum nominatur. sed instrumentum et causa sanctificationis nullatenus esse potest. sicut apparet in circumcisione. que quidem in se est adiutorium sanctificationis quantum ad munditiam carnis ut supra diximus et signum est sive signaculum spiritualis circumcisionis ex ipsa similitudine resecationis preputii et ex nominatione sua. Si ergo fiat circumcisio tantum manualiter absque ulla invocatione creatoris. et intentione ulla spiritualis circumcisionis erit quidem et signum et adiutorium quid diximus ut esset per tempore quo instituta fuit. si hoc modo tunc fieret: qualis fuit circumcisio philisteorum ducentorum quorum preputia petebat saul a david. sicut legitur in. xviii. i. Reg. Manifestum igitur est

z quia circumcisio. id est ablatio manualis preputii non est per se. et in se sacramentum veri nominis. sed quemadmodum diximus tamen ante tempora legis rite fiebat videlicet sicut et patribus tradita et ab eis servata. valebat ad tollendum originale peccatum ex obediencia et devotione servantium. et ex obligatione qua per ipsam se custodiendum pactum et fedus iniuit. deus inter se et abraham atque semen ipsius qua propter insigne federis et obligationis servandi pactum predictum solummodo instituta fuit circumcisio. Pactum autem illud et fedus erat inter deum ex una parte. abrahamque et semen eius ex altera. ut ipse esset deus eorum. Quare manifestum est quod per ipsam circumcisionem obligant seu obligabant se ad cultum dei. quoniam ad hoc obligabant se ut essent populus dei. et ut ipse esset deus eorum. Quare consequenter per ipsam circumcisionem ydolatrie renunciabant et omni cultui superstitioso. Et de omnibus his expresse legitur in xvii. Gen. Quare ex necessitate valebat circumcisio generi abrahe cui soli imposita fuit. Valebat inquam ex consequenti. et si non expresse ex institutione ad tollendum originale peccatum. et forte contra alia peccata. non enim parum est obligare se ad dei culturam et intrare per eam per portam tam artam. Verum quoniam per circumcisionem. et quantumcumque. et quocunque valeret servantibus non erat consultum nisi modice particule generis humani videlicet soli seminis generis abrahe. et illi etiam non toti sed soli masculis in illo. Plaga autem originalis peccati. et aliorum peccatorum communis erat toti generi humano. quare naturaliter requirebat commune remedium quare decebat communem omnium deum. omniumque miseratorem universorum communem tantis plagis adhibere remedium. Sicut igitur una erat plaga. sic oportebat unum esse remedium.

A B Amplius. Si debebant electi dei vivendi erant in unum dei populum cum unius ritus sola mutatione populum efficiat. necesse erat unum ritum instituere per quem in populum dei intrarent et operarentur

z in unum dei populum viverent. si enim diversi essent ritus in populo dei non esset populus dei sed populi et ideo non esset inter eos unio seu fraternitas spiritualis. Necesse autem

tē ē inter dei electos fraternitatē esse spūa
lē. ⁊ hoc ē qm̄ oēs dei electi et filii ei⁹ sunt
p graciā. ⁊ heredes. q̄re et fratres et neces
sitate. Amplius. Ista disparitas cult⁹
qd aliō faceret quā diuisiōes et dissensio
nes et tādē inimicicias et bella tā spūalia
disputacionū et ꝯdictionū q̄ȝ et corporalia
vnoq̄ȝ pplō certāte ꝓ lege sua ⁊ ritu ⁊ cul
tu et eū exaltare conāte. et oēm aliā aspnā
te detestāte et ꝓ viribus ipugnante. sicut
videmus hodie et de iudeis ⁊ sarracenis
de hereticis et paganis hoc est ydolatris.
q oēs belliū vtrisq̄ȝ sese inuicē impugnare
nō cessant. et tātis cōtradictiōib⁹ ⁊ repū
gnātiis. simplices et ieruditos. aut i dubie
tatē aut i cōfusionē aut in errorē inducūt.
dū ȝ nesciūt quē cultū eligere debeāt. aut
cui ptīsi potius ad herendū. modis igit
omibus necesse fuit vnū ritū. vnū cultuȝ.
vnā legeȝ i mūdo institui et vbiq̄ȝ ꝑdicari
B et in ea oēs nationes vniri. Amplius
In ꝑcedentibus diximus. vna est veritas
de creatore de magnificencia videlicet ⁊
gloria ipius. Sic necesse ē ⁊ vnā fidem eē
hoc ē verā credulitatē de ipa. Fides vere
vera necessario sequitur veritatē. Fidē aūt
vna sequitur spes vna. Itē sic vna ē magni
ficencia et gloria creatoris apud oēs nati
ones. gloriā aūt et magnificenciā sequit
honorificencia et cultus. ita necesse ē esse
vnā magnificenciā vnū q̄ȝ cultū creatoris
apud oēs nationes. Amplius. Qō p
habundanciā ō vni soli ꝯuenit. q̄: igit la
tria ē summe venerationis obsequiū siue
C cultus. necessaria ē vna latria. quare vn⁹
ē et solus cultus creatori debitus. ⁊ ꝑpter
hec nullus alius cultus debet eidē. null⁹
autē decet eum q nō debeat eidem. qua
D re vno solo cultu decet eum vbiq̄ȝ coli.
Ampli⁹. Ex vtraq̄ȝ parte est vnitas. vi
delicet et pte creatoris qui ē vnus ⁊ solus
deus. Ex pte autē generis hūani vnitas ē.
⁊ vtroq̄ȝ scȝ eoȝ q̄ p ritū et cultū a creato
re obtinere intēdit. nihil eñ intēdit a crea
tore ꝑncipaliter obtinere nisi īmunitatē si
ue puritatem a peccatis. ⁊ graciā qua filij
dei sint ⁊ heredes. Neutrū autē istoȝ diui
ditur. quia vero puritas ista diuersa ē in
iustificatis seu peccatoribus seu iustis. gra
cia vero filiationis ipossibile est diuidi in se
cundum speciē. Forsitan autē vtraq̄ȝ suscipit
magis et minus. Cōsequēs igr̄ ē. vt p viā
vnā vtriq̄ȝ queratur. Unius eñ finis. vna
ē vera via essencialiter. Exterius aūt. ⁊ ex

accedenti nihil ꝓhibet diuersificari vnaȝ
sic p eandē graciā ⁊ p virtutes easdē. neces
se ē intrare in finem quē diximus videlicȝ
E in hereditatē eternā. Ampli⁹. Cōmu
nis est inquinatio tocius generis hūani.
⁊ q̄ntū ad originale peccatū. et etiā q̄tuȝ
ad actualia. q̄: si in vnoq̄ȝ naturaliū indi
uiduorū generis humani. nō inueniatur
actualiter omne genus peccati potēcialit̄
tñ inuenitur in illo. Nō esset aūt cōueniēs
remediū qō solū malis actualiter existēn
b⁹ occurreret. nisi ab iminentibus ⁊ potē
cialiter occurrentibus p illud caueretur.
Manifestū igr̄ ē q̄: cōis ablutio et cōmu
ne lauacrū exhibenda fuerunt generi hu
F mano. Ampli⁹. Unius domus. vni⁹
ciuitatis vnus est ingressus ⁊ porta. Nō
eñ diuersant porte i vnaq̄q̄ȝ ciuitate sm̄
qō porte. hoc est sm̄ essenciā suā vł subaȝ
Sed sm̄ plagas. Porta eñ orientis non
diuersificatur sm̄ speciē aut porta occidē
tali vel meridionali vel septētrionali. q̄re
in ciuitate dei que nō est nisi popul⁹ dei.
necesse est vnum esse ingressum a quacū
q̄ȝ parte veniatur in illā. Ingressus auteȝ
iste initiatio et sanctificatio est vero noie
a c verissima ratione. quare vna est initia
tio atq̄ȝ sanctificatio ingredientiū in ciui
G tatem dei. Amplius. Unū fedus cum
deo de adherendo scȝ ei. vna ciuilitas ci
uitatis ipius. videlicet obseruatio legis ⁊
iuris quibus in ciuitate illa viuitur. nihil
aliud est ingressus iste siue in dei fedus si
ue in dei populū vel ciuitatē q̄ntuȝ ad in
gredientes pertinet nisi susceptio cultus ⁊
legis ipius. et hec susceptio nō est nisi pa
ctū verum hoc est ex corde de istis seruan
dis. quare et necessitate vn⁹ est ingressus
generalis in dei populuȝ et ciuitatē ⁊ ideo
oportet vt sit etiam in signis q̄ ad hoc ad
hibentur minus. Signa eñ hmōi p q̄ scȝ
designatur pactū hmōi et roboratur. Si
enim diuersa fuerint per diuersitatē nati
onū scissuras et alia mala que supra dixi
mus introducent. Jam diximus in tracta
tu de baptismo. quia omibus signis ꝯue
H niētius est ablutio exterior in aqua facta.
et causas i hoc dedim⁹. Unde nullo mō
approbanda est consuetudo nubiorum.
qui signum crucis per vstiones faciebant
ꝓ baptismali ablutiōne imponi. estimā
tes se p hoc in igne spiritus sancti bapti
zari. in quo et diuine auctoritati et euāge
lice veritati aplice q̄ȝ traditioni euidētissi

me contradicit. Adinuenire etiā talia ec-
clesiā dei ē scandere. quā necesse ē externus
vnitate signoꝝ sacramentaliū esse cōfor-
mem sicut interius vna est. nō difformis
neq̄ dissimilis gracie vnitate. Q̄ si dixe-
rit quis quia mlta diuersitas mlta varie-
tas inuenit̄ in ecclesia dei. quia alij coniu-
gati. alij continentes inueniuntur in ea ꝛ
quomō vniri possūt tot diuersoꝝ varieta-
tes. et nouoꝝ et veteꝝ. Respondem⁹ q̄
I in eis q̄ sūt de substācia et veritate religi-
giōis nulla est in illa discrepācia et ex eā-
dē sinceritate vere religionis ꝑcedit tota
illa varietas sicut apparet in vno et eodē
hoīe. q̄ ex timore et amore dei nunc pere
grinat̄ nūc pascit paupes. nūc induit̄ sac-
co. nunc sericis. nūc cantat corā domino.
nūc plorat corā eo. Sic ex eisdē spe fide et
caritate et ex eadem prorsus interna et ve
ra religione ꝑcedit ista varietas pulchri
tudinis. Neq̄ intendūt secūdū dei cultū
cū trāsferunt se a seculari ꝯuersatione ad
religionē minus esse vel omīno fieri non
xpiani. nec intendunt cultū dei in se minu
ere sed augere. ꝛ cōtaminatōe peccati ab
admixtiōe secularitatis totaliter deputa
re. Quēadmodū dicit sciens ꝛ sapiēs Au
gustin⁹. Om̄i in via dei alius sic ibat. quē
admodū et per eandē viaꝫ. alius pedes.
alius equos ali⁹ exoneratus. Et iteꝝ. Ali
us sol⁹ alius cū comitiua. plerisq̄ icedit
sic. ꝛ per eādē viā verissime ac sincerissime
religiōis ābulāt. oīm ordinū veri professo
K res. ac seruatores Jam igit̄ declarauí
mus tibi. quia cōmunis debet esse inicia
tio ꝛ sanctificatio quā requirit inquinatio
seu cōtaminatio generis humani. quem
admodū ipa sanctitas que per eam intē-
ditur et querit̄ ꝛ obtinetur. vna est indiui
sa ꝛ communis oīnibus. Et quia signum
q̄ hmōi sanctificationi adhibendū ē de-
bet esse cōuenietius omnibus. et q̄ debꝫ
esse vnū nō diuersificatū ꝑpter periculū
cisurarū et alioꝝ maloꝝ que supra noīa
uimus. Patefeciam⁹ etiā tibi de signo isto
et de his que adhibētur cum ipō. et hoc
est omnibus signis sanctificatiōi cōueni
entius. quia igit̄ non decet creatoreꝫ. nec
possibile est creatori facere nisi cōueniē-
tissime quid faciat. nec decet eum aut pos-
sibile est pferre: minus conueniēs cōueni
entioꝛ. Necesse est igit̄ euꝫ eligisse signuꝫ
baptismalis sanctificatōis. ad omnē inici
abuenē toi⁹ generis humani. Quare
omnis ritus ali⁹ inicialis sanctificatiōis.
et irritus est ꝛ deo displicens. solū eñ qd
elegit ei placet. Nulli nationi. nulli perso
ne licet aliū ritū vel introducere vel serua
re. vel licuit ab eo tpe quo ritū istū. indu-
xit creator. Similiter neq̄ istuꝫ negligere
vel nō seruare a tpe ante dicto quare ab
eodē tpe alius ritus ꝑditōnis est ꝛ dam- 1
pnatiōis. Q̄ si dixerit aliquis nōne ꝑ
solā fidē sanctificabit̄ adult⁹ ꝛ saluabitur
cū habere non poterit qui eum baptizet.
Respōdem⁹ q̄ penitētia cū fide ꝛ de
siderio baptizmi. suplebit in eo vicē bap
tizmi qntū ad remissionē culparū. et pfec
ta emūdationē ab ipis. nec reputand⁹ est
esse sine baptizmo. qui fidē habet et desi-
deriū ipius. vnde et baptizmū nominare
cōsueuerūt sacri doctores penitētiā meri
orem siue pūctitudinē. vocantes eā bap-
tizmū flaminis. Cū aūt cōsideraueris.
q̄ totuꝫ gen⁹ humanū ardet a parte sui
inferioꝛ. Ardet inq̄ amore eoꝝ que car- D
nis sunt et mūdi. amore inq̄ puerso. ꝛ fri
get ecōtrario a pte sua superioꝛ velut cō
gelata. friget inq̄ ab amore spiritualiū ꝛ
eternoꝝ bonoꝝ. apparebit tibi lucidissi-
me totū genus humanū incendio parit
ꝛ extinctione egere videlicet vt ecōtrario
frigeat et ardeat. Qu apropter adhibitio
ne ignis et aque sic supra tetigim⁹ ꝛ merci
onē in vtroq̄ manifestissime tibi videbit̄
indigere. vt se habeat sicut debet. ꝛ sic req
rit necessitas salutis. vna autē ꝛ eadē san
ctificatio et inflammatio eius est a parte
puerse congelationis et extinctio eiusdeꝫ
a parte puerse arsionis. Silr vna est ꝛ
eadē gracia sanctitatis et ignis ad dissol- n
uendū ꝛ sanctificata ad inflammāduꝫ in
nobis puersum gelicidiū. et aqua ē ad ex
tinguendū in nobis puersum incendium
Ampli⁹. Eandē cōsideratiōnē faciēs
inueniens in toto genere humano. nō so
lū peccatoꝝ actualiū aduenticiā inquinati
onē. sed etiā innatā et ꝑfundam ꝛ adhe-
rentissimā corruptionē. corruptionē inq̄
spiritualē. Hoc ē animarū interiū. Intel-
ligens ergo naturā humanā interius nō
solū ablutione qualibet sed fortissima et
penetrabilissima indigere. que aduentici
as sordes diluere sufficiat. ꝛ innatas pre-
ualeat expurgare. quare necessariū ꝯioni
generi hūano cōmune extentoriū. cōmu
ne inflāmatoriū cōmune lauatoriū. cōmu
nē fontē purgatoriū atq̄ purificatoriū

q̄ viuifici cōmunē fornacem sanctissimi
ardoris. Et vt ad vnū dicamus. cōmunez
officinā gracie dei in qua fiat omnia. q̄ sa
luti necessaria sunt in qua plena fiat san-
cificaciō et pfecta sanctitas digne intrāti
D bus tribuatur Si quis autē querat q̄
re ritus cōmuni saluti generis huani taz
conueniēs tanq̄ necessarius tādiu dilat9
sit et tam tarde mūdo impositus et exposi-
tus. Sic nos in hoc iam respondimus in
tractatu de sacramētis. Si quis etiā q̄rat
qualit̄ puidebat miserator deus aliis na
cionibus cum soli genere abrahe pactuz
circūcisionis: et legem dedisset videatur.

Respondemus q̄ nullā ex nationib9
desperaverat vel neglexit deus nisi q̄ semet-
ipsam neglexit. et salutem suā pui curāda
fuerat non curauit. Pene enī totus mun-
dus eo derelicto in ipietate ydolatrie ab-
ierat sed in partibus orientis atq̄ meridi
ei necnō et occidentis: et potissimū in par
te egypci fuerit viri magni qui deū agno-
scerent et colerent ritu quē vel a patribus
acciperent. vel quā diuina reuelatione p
pa prudencia didicerant. Legimus etiaz
melchisedech sacerdotem fuisse dei altissi
mi. ritus tn̄ sacrificij eius non legit̄ nisi q̄
panē et vinū offerebat. et hoc in xiiii. gen̄.
legit̄. etiā legimus abrahā ante legē et eci
am an̄ pactuz circūcisionis deo placuisse
et ritū sacrificādi quendā habuisse et hua(?)
se et ab ipso deo altissimo accepisse. sic ex-
presse continetur. Gen̄. xv. Legitur et Job
in pmo capitulo libri sui. filios sacrificas-
se et holocausta p singulos obtulisse. qui
non de legalibus sed gentilis fuit. Legit̄
etiam in gestis alexandri magni: didimū
phylosophū bragmannoz nobilissimuz:
om̄ia munera sibi ab alexandro missa re
cusauit: exceptis aromatibus ex quib9 sa-
crificiū deo altissimo obtulit. In lege ve-
ro que machometi dicit̄ quā et sarraceni
pfitentur si tamen ei in aliquo credendū
est. q̄ xx. pphetas miserat deus ad diuer
sas nationes ante aduentū ipsius macho
meti. vt pdicatione eorum ab erroribus
suis apud omnes etiaz phylosophos no
biles de vno vero deo videlicet deorum:
multa sublimia et deo digna leguntur ex
hystoriis librorū legaliū manifestū ē ubi
in babylonia per abraham primo. Dein-
de p pphetas tēpe captiuitatis et deinde
p loca mesopotamiā et syriam totāq̄ terrā
[illegible]sionis; et tandē in egypto p gentē he

breorū et mirabilia que ibi operatus ē al
tissimus noticiā eiusdem fuissem. Quare
non est dubitandū aliquē cultū honorifi
cencie dei altissimi. cultū quidez exterior
operū oblationū et sacrificiorū eos fuas-
se. Interior enī cultus qui in puritate et de
uotione potissimū consistit. etiā pariū do
ctis omni tempe fuit natus. Hec aūt oīa
ideo congessimus. et longe plura ptereūt
vt agnoscatur misericordissimū deū sem-
per curasse eos qui curare et curari ab ipso
puit decuit curauerunt et qui intollerabi-
li negligencia sue salutis atq̄ impietate
operū misericordie illius auxiliū nō retulerit.
Consuluit igr̄ clementissimus de9 saluti
electorū suorū semper sicut voluit. Veriū-
tamen cōmuni saluti totius generis hūa
ni nullo ritu generaliter puisum ante in-
stitutionē baptismi. et nullo ritu sicut iam
declarauimus a deo cōsequenter potuit
puideri. nec dubitandū est aliū modum
deo semper fuisse possibilem. et alios mł
tos modos cum in solo beneplacito illi9
tota posita sit salus et perdicio singulorū
Q̄ si qs dixerit. qa deberet adhuc suffi-
cere ad salutem in vtroq̄ modernorū q̄-
cunq̄ suffecerint ad salutez antiquorum.
Respondemus q̄ non est verū. Nō enī
licet legem auctoritate diuina impositaz
tātis sanctoz testimoniis approbatā. tan
tis miraculis confirmatā. tot et tantis mū
di partibus. tam longis temporibus ob-
seruatam. et sue ipsius vtilitatis ac salubri
tatis euidencia tam acceptam quicq̄ ne-
gligere vel mutare. Neq̄ enī concuciēda
est veterū consuetudinū suscitatione reli-
gio. Nec est scindenda discrepancia rituū
ecclesia. Iam igit̄ expediuimus nos hic d̄
ritu inicialis sanctificationis. et patefeci-
mus. quia nō est alius ritus cōueniēs cō
muniter omibus et singulis sanctificādis
sed aliis ritibus vsi sunt antiqui sancti tē-
poribus suis. et in tractatu de baptismo
multa diximus que hic industria preteri- P
mus. Post hec transibimus ad sacri-
ficia et dicemus in pmis. Quia sacrificia
animaliū per se esse inutilia manifestū ē.
et nullam habere virtutē ad placandum
deum altissimū vel impetrandā graciam
ipsius nec habuisse vnq̄ nisi queadmodū
munus apud receptorem ipsius. Ma
nifestū enī est non esse eā ligationem seu
vinculū inter animas immolantiū aīalia
ipa que naturaliter cogat vel exigat vt p-

pter mortē animaliū sequatur mors pec-
cati. qd totū in anima vel in animab⁹ est
⁊ ꝓpter ꝯsumptionē eius qđ in sacrificio
de animali imolato consumitur vl' sequa
tur consumptio peccati vel peccatoꝝ. Ne
q̧ vllomō necesse ē vt passiones rerū im-
molaticiaꝝ sequātur siles passiones i aia
bus operantiū vel aliqd imutetur aut in
nouetur in animab⁹ offerentiū siue eorū
ꝓ qbus offerūtur animalia. ꝓpt aliquid
qđ sit in animalib⁹. Quare manifestū ē.
mactationes vel ꝯbustiones animalium
ex ꝓpa virtute ꝓdesse nō posse animab⁹
offerentiū vel eoꝝ ꝓ qbus offerunt. vl' ad
emūdationē a peccatis vel ad graciaꝝ in
quisitionē. munera vo apud receptorem
nihil possunt nisi vel placare suo vl' ferro
re donāns. Et quidē q̧ placorē nullū apđ
deū habeāt aialia in se manifestū ē sicut
ipemet dicit. Nunqd manducabo carnes
thauroꝝ. aut sanguinē hyrcorum potabo
Nihil em̄ habēt ꝓpter qđ placere de
beant vel possint. nisi aut vtilitatē ad refi
ciendū. vl' suauitatē gustabilē ad delectā-
dum vel preciositatē ad ditādum. vl' pulch-
ritudinē aliquā ad ornandū. De hijs aūt
omībus nihil ad creatorē. Quare ꝓpter
ꝓpium placorem nullatenus placere po-
tuerūt vnq̄ creatori. Restat igit' si vn
q̄ ei placuerit. q̧ hoc fuerit ꝓpter offeren
tes ꝓpter deuotionē seu obedienciā offe-
rentiū vel ꝓpter aliā vtilitatē eoꝝ placue
runt deo altissimo talia quīcunq̧ placu
O erint. Quoniā autē nihil odit eoꝝ que
fecit altissimus. ⁊ qm̄ generalit' odio ha-
bet iniquitatē. Manifestū ē q: vita aialiū
nunq̄ fuit odiosa. vita vero vicioꝝ ⁊ pec-
catorū semper eidem odiosa et inimica ē
quare mors eorundē placita seu accepta.
Quia vo sacrificia duob⁹ modis fiebāt.
videlicet mortificādo siue gladio siue igne
Et igne quidē quatuor modis videlꝫ cō-
burēdo sicut in holocausto: assando. sicut
in sacrificijs de craticula frigendo sicut in
sacrificijs de sartagine. coqnēdo sic i sacrifi
cijs de clybano. et in cornibus q̄ coq̄bāt'
in caldeis seu in chaldarijs seu lebetib⁹.
Manifestū est quia apparat⁹ iste co-
quinarius deo nunq̄ ꝑ se placuit. sꝫ sicut
diximus vel ꝓpter deuotionē ⁊ obedien
ciā offerenciū. vel ꝓpter exercitationē eo-
rūdē. Videlicet vt esset eis materia ⁊ occa
sio rememorationis vl' ꝓpter instructiōē
seu eruditionem videlicet vt in sacrificijs
ipsis legerent qd in semetipsis deo placere
debent. vl' ꝓpter ꝯseruationē et retencio-
nē eorūdē in cultu diuino. Carnificina ē
illa nō parū trahebat illos atq̧ carebat in
cultu creatoris. quēadmodū ⁊ i ydolatria
adipes victimarū. ⁊ vina lybamīnū i ydo
latria multos retinebant et ad eā conuoca
bāt sicut ⁊ hodie vides in cōfratrijs ...
fieri. In qb⁹ si deesset ꝑparatio cognata
pauci vel nulli ad eas conuenirēt vl' ꝓpt
alymoniā sacerdotum qui de huiusmodi
sustentabātur. Mortificatio vo viciorum et R
peccatorū ꝑ se creatori semꝑ accepta ⁊ pla
cida. et ꝑ se sacrans ⁊ sanctificās faciens
⁊ per se mundās atq̧ purificās ipm. ꝑ se
em̄ expellens execrationē et auferens ipu
ritatē ⁊ immūdiciā peccatoꝝ. q: nihil ali
ud ē mortificatio eorū q̄ ablatio ipsoꝝ. q
igr desertio siue recessius ab eis mortifica
tio eorū est. Manifestū ē q: desertio pec
catorū et recessus ab eis. sacrificiū ē deo
acceptū. sicut legit' Ecclīastic. xxxv. Quia
sacrificiū salutare ē discedere ab omī iniq
tate. Et iteꝝ. Beneplacitū ē dño recedere
ab iniquitate et de peccato recedere ⁊ ab
in iusticia. Et q: ista mortificatio nō solū
placita deo semp est. sed etiā saluti huma
ne adeo necessaria. vt sine illa nec fit nec ē
possit. Manifestū ē. q: ipa ꝑ se et essencial S
ter ē sacrificiū. ⁊ q: ipa ē sacrificiū iusticie
q: ex necessitate debita. et qm̄ ē iusticie q̄
deo ipi de nobis facimus verissime iusti-
ficantes nos. Et iterū ē iosticie. id ē iustifi
cans. dum iniusticiā nobis mortificat ⁊ ex
tinguit. Hec igit' spiritualia animalia vi-
cia scilicet et peccata. tam imunda. tamq̧ ve
nenata. tam noxia ex necessitate i nobis
occidenda sunt. ⁊ q̄ntū ad nos pertinet a
nobis quorū vita quia execrabilis ē ⁊ ex
ecrans animas in quibus sunt. erit ex ne-
cessitate mors eorū sacra et sacrans eos i
quib⁹ ⁊ a qbus fit. ⁊ quāuis hmōi sacrificia
spūalia que diximus offerentib⁹ semper
necessaria fuerunt. et nūq̄ necessaria fu
erūt sacrificia animaliū sensibiliū seu materi
aliū. nec vnq̄ sunt necessaria vnq̄ tum ad
emundationē. Manifestū ē q: postq̄ T
ista offerunt necesse habent illa cessare in
q̄ superflua q̄ntū ad emendationē ⁊ sancti
ficationē. Quare q̄cito ista ipposita ⁊ expo
ta sunt. cessare oportet illa. ⁊ ideo spiritu
ali populo interdicta sunt merito ... ...
... spūali em̄ ꝑplo hoc ē ...
cognoscēti nec necessaria sunt ad ...

onē neq₃ ad emendationē vel sanctifica-
tionē. neq₃ ad eas qs diximus sc₃ ad ꝯser
uationē et retinentiā in dei honorificētia
et cultu neq₃ ad alimoniā sacerdotū cum
alias et melius et honestius ꝓuideaꝛ sa-
cerdotibus spiritualib⁹. Quare manife-
stū ē nullomō ea eē necessaria deo aūt ac
cepta vel placita īpossibile ē eē nisi ꝓpter
vtilitatē ppli sui. ergo manifestū ē. quia fa
cto spirituali pplo nec deo placita sunt vt
ei offerantꝛ ab hmōi pplo. nec ipi pplo
expedit vel vtile ē ymmo onerosum atq₃ su
ꝑuacuū. quare spirituali populo nō tam
dimittenda sunt q̄₃ etiā interdicēda. Qꝫ
si dixerit quis. qm̄ adhuc ⁊ tot⁹ popul⁹ iu
daicus carnalis ē. ⁊ magna ps xp̄iani po
puli ergo necessaria sūt adhuc hmōi ho-
u minib⁹ carnalia illa sacrificia. Respō
dem⁹. qꝫ culpa sua carnalis ē quicūq₃ car
nalis ē cū spūalis eruditio ⁊ doctrina nul
li desit. Carnalitas vō q̄ culpāda ē et mo-
dis oīmbus deserēda est. sacrificiisq₃ car-
nalibus nullaten⁹ nutriēda. sed ad spūa
lia nō tm̄ ꝓuocāda q̄₃ etiā ꝯpellenda. Car
nalia vero sacrificia carnalitatē in homi
nib⁹ potius nutrirēt q̄₃ tollerēt. ⁊ ideo nul
lo mō reducēda. ne in populo dei fiat scis
sura qui dixim⁹ aliis fulibus innitētib⁹
aliis spūalia sola querētib⁹ atq₃ fuātib⁹.
Si qs aūt querat. quare aīalia mūda occi
di sibi dn̄s pcepit. cū ea q̄ mūda sūt i homi
nib⁹ tenen ꝯseruari roborari ⁊ augeri ve
lit. ⁊ mūda illa aīalia significēt dona grā
rū suarū ⁊ virtutū. Rn̄dem⁹. qꝫ nihil a deo
ē mundū in hoībus qd nō mūdatiōe in-
digeat. vel qd emēdari nō possit. sicut le-
giꝛ Ysaie. lxiiij. Quasi pannus mēstruate
vniuerse iusticie nr̄e Apoca. vltimo. Qui
iustus est iustificetur adhuc vel qꝫ illa aīa
lia et si mūda eēnt. id ē nō polluta ydola
trijs vel sortilegijs gentiū. tn̄ habebāt im
mūdicias naturales qbus nr̄e immundi
tie spūales signātur. vt i thauro ē ceruico
sitas. in ariete efferitas hoc ē cornib⁹ feri
endi leuitas spūalia nr̄a signāt sc₃ super-
biā id ē ceruicositatē seu ꝯtenciositatē. vl̄
occidebātur mūda animalia ꝓ ipetrāda
ꝯseruāda roborāda ⁊ augenda in di
... ppt̄ hoc eo ipo agnoscerent: q offe
... nō aliter in dei partē trāsire nisi mā
... eadē offerrēt. ⁊ nō aliter ad ipsū p
... posse nisi p ignē spūalē et gladiū.
... ingressus padisi ꝑmis parētib⁹ ꝓhi
... vl̄ qd ē sublimioris significantie

vt nō alit̄ se viuere deo posse nisi sibi mo
rirentur offerentes agnoscerēt. Sicut igi-
tur animalia illa per mortem corporalē
pars dei efficiebantur. sic ⁊ omnes electi
per huiusmodi mortem spiritualē. Jam
igitur patefecimus tibi esse vtilitatem sa-
crificiorū legaliū seu litteraliū. ⁊ causas
assignauimus ⁊ tempus durationis eoꝝ
atq₃ cessationis ipoꝝ ⁊ ꝓhibitionis qd ē
tempus ꝓlationis sacrificioꝝ spūaliū et
interne sanctificationis. ⁊ ostēdimus tibi
etiā inutilitatē eoꝝ qd videlꝫ in semetipis
deficiūt ab oīm virtute sanctificandi ⁊ ab
oīm grā ⁊ placatiōe qbus aliqd obtine-
atur vel ipetreꝛ a deo altissimo. ⁊ de hiis
aliqua dixim⁹ i expositiōe lr̄e legis hebre
oꝝ. Nūc aūt addens alias declara z
tiones ⁊ ostensiones cū dicemus. qm̄ per
se ē q̄ q̄ posito ponitur ⁊ q̄ remoto remo
uetur. sicut dicit Aristot. ⁊ p hoc p se sacri
ficiū ē. quo posito ponitur id qd ē sacrifi-
ciū. id aūt ꝓpter qd ē sacrificiū ē ꝓpropi-
ciatio dei altissimi hoc ē ꝓpiciatiōis ipe
tratio qd ē vt deus habeatur ꝓpici⁹ ad
ꝓstandū qd ab eo petiꝛ. ⁊ ꝓpt̄ hoc sacri-
ficiū ē mun⁹ deo imediate oblatū. ꝓpici
atiōis eius ipetratoriū imediate dicim⁹
ꝓpter elemosynas q̄ et si interdū oblati-
ones dei facte. sacrificiū dei interdū inue
niāꝛ. iꝓpie tamē sacrificia sunt. q̄re ma
nifestū ē qꝫ sacrificiū laudis ē laus ipa. si
cut ⁊ hostia vociferatiōis. Unde ⁊ vituli
labiorū vocantur psalmi ⁊ alie cantatio-
nes ecclesie. sicut Osee vltio. Reddem⁹
vitulos labioꝝ nostroꝝ in vltimo ad he-
bre. Quia igiꝛ positis hmōi sacrificiis q̄
diximus ponitur dei ꝓpiciatio. ⁊ remo-
tis remoueꝛ. Manifestū ē ista eē ꝓpie ⁊ p
se ⁊ imediate sacrificia. Amp̄. Nil iusti y
us ē. q̄m innocētie pcere. q̄re nihil hꝫ iusti-
cie innocentē occidere. occasio igitur aia-
liū innocētiū nō ē sacrificiū iusticie. Am
pli⁹. cū ratiōe culpe solūmō debeatur pe
na. soli igr̄ illi debeatur pena i q̄ ē culpa.
Quia igr̄ soli hoīes peccāt nō aīalia ista.
solis hominibus debeatur pena. Juxta
illud. Quid meruere boues. Quare solis
animalibus iumentis mortuis ⁊ peccan
tibus hominibus omnino impunitis ad-
huc remanet debitum pene penes homi
nes. quare nec solutū nec remissū ē per
hmōi penā animaliū. Qꝫ si dixerit qs. sal
tem penam dampni delet omne debitū
istud vel remissū vel solutum. nihil dicit

quia sine sacrifitio penitudinis interioris
in adultis pena dãpni omnino nihil remis
sionis opatur. Alioqn paupes et omnino
nihil habẽtes imunes essent a peccatis. ac
cideret etiã sm hoc ꝙ latrões ⁊ raptores
⁊ pdones iustificarẽt ⁊ sanctificarẽt hoĩes
Si pena dãpni p hoc qḋ ẽ pena dampni
oparetur remissionẽ peccatorũ ad solutı
onẽ spũalũ debitorꝝ. Amplꝰ. Nihil
aliud a nobis requirit diuina iusticia. ni
si vt mala nostra id ẽ vicia ⁊ peccata dese
ramꝰ occidẽtes ea et mortificãtes in nob
⁊ vt virtutes ⁊ alia dona: graciarũ ipius
ab ipo obtinẽtes sm eã viuamus. ⁊ i istis
duobus pfecte ɔsistit sanctificatio nostra
Perfecte: eĩ sanctũ ẽ in q̃ et mala illa mor
tificata sunt ac si nũq̃ fuerũt i illo ⁊ bona
⁊ supradicta viuũt. Cui autẽ alterutrũ eo
rũ deest pculdubio sanctus nõ ẽ. In quo
autẽ grã nõ viuit bonus nõ ẽ ea bonita
te qua hic intẽdimꝰ. bonitate siquidẽ na
turali boni fuerũt etiã et adã añ peccatũ
nõ autẽ bonitate grẽ statim vt creati sũt.
ista ergo duo genera operꝝ. videlicet mor
tificatiua malorꝝ et effectiua bonorꝝ. dici
mus eẽ duo genera sacrifitiorꝝ. Et pmum
A 32 genꝰ ptinet ad penitẽciã. ⁊ scdm ad disci
plinã. His enĩ duobꝰ mala in nobis pse
qmur ⁊ occidimꝰ. et di: hoc genere sunt ti
mor et dolor pudor ⁊ ira. qua cõtra nos
metipos in dei vindictã accẽdimur. Silr
⁊ oẽs hmõi affectiões videlicz idignatio
abhomiatio. aspnatio. detestatio. execra
tio. aduersio odiũ. Qĩa enĩ hec in extermi
niũ pctõꝝ sunt. ⁊ penitens sm ꝙ de peni
tẽs hus oibus vel aliqbꝰ vł aliq̃ eorꝝ ma
la pterita in se psequit ⁊ vnũ quodq; eorꝝ
sacrificiũ ẽ deo acceptũ ⁊ sacrificiũ iusticie
qm mactatio est pessimi animalis ⁊ ideo
inimicã ẽ cui pci salua iusticia sine iniuria
creatoris ipossibile ẽ. Eodẽ modo ⁊ disci
plina in illis intẽtionibus velut armis ve
lut fustibꝰ et gladũs vtitur ad dispdenda
de huiana anima hmõi immunda aĩalia
sed ⁊ oẽs virtutes aĩalia ista psecuntur ⁊
p posse mortificãt ⁊ cũ amplꝰ nõ possũt
saltẽ captiuãt vel vt ea ne regnẽt repmũt
⁊ eisdẽ resistũt. sicut dicit apłs in. x. scdã
ad Corꝝ. In captiuitatẽ redigentes omnẽ
intellectũ extollentẽ se aduersus sciencia
dei in obsequiũ xpi. Et iterũ in vj. ad Ro
manos Nõ regnet peccatũ in nro morta
li corpore. Et in. iii. ad Colos. Mortificate
mẽbra vestra que sũt sup terrã. Scire ta
men debes ꝙ vtrũq; istorũ videlicz capti
uatio et repressio quã diximus. repssio sci
licet qua phibet regnare peccatũ mortifi
catio ẽ peccati. ⁊ si non omnimoda. mortu
um enĩ reputatur omẽ peccatũ quod vita
gracie non extinguit. tunc enĩ nec vitã glo
rie auferre potest Quare mortuũ reputa
tur cũ non regnat. Quia igr̃ per se mani
festũ ẽ ꝙ mors et occisio animaliũ omni
no non placat deũ peccatis et vicus sic vi
uentibus. et omnino illesis animalibꝰ ⁊ re
bus quibuscunq;. Manifestũ est ꝙ hanc
solam mortẽ in nobis ⁊ a nobis requirit
deus per se. mortẽ vo animaliũ et destru
ctionẽ quarũcunq; rerum. sicut thuris et
thymiamatis et aliorꝫ huiusmodi nũq̃
deus per se aut ppter se. sed ppter hanc
quã diximus mortẽ scilicet viciorꝫ et pec
catorũ sine qua inutilis omnino ẽ illa. qre
in tm̃ solũmodo vtilis fuit mors animali
um. in q̃ntũ ad hanc pstabat aliquod ad
miniculũ. per se aut aliud amminiculum
nec prestare poterat nec vnq̃ potuit nisi
causa instructionis et significationis. qre
reuelatione veritatis instructio dei pplo
penitus inutilia remanserunt. et ideo ces
sante illo tempore. cessare debuerũt. sicut
dicit Apostolꝰ ad hebreos. ix. In varijs
baptismatibus et iusticijs carnis vsq; ad
tempus correctionis impositis. Am- B
plꝰ. Quid est supuacuũ ⁊ superfluum ni
si illud quo posito nihil additur. vtilitati
propter quã ponendũ est. et quo remoto
nihil detrahitur vtilitati ppter quã remo
uendũ est Tota autẽ vtilitas sacrifitiorꝫ
ẽ ppiciatio creatoris. quare cũ p sacrificia
spũalia que diximus sola sufficienter ob
tineatur. ista vtilitas. et per illa animalia
nihil de illa addat. Manifestũ est illa eẽ
inutilia per se. Amplius. Cum huius
modi sacrificia animaliũ offerunt ab ini
quis. Clamãt autẽ omnes pphete. ꝙ do
na iniquorũ non pbat altissimꝰ. sicut le
git Ecclesiastici. xxxiiii. Si quis aũt q̃rat C
q̃re tpe legis a viris sanctissimis. et hmõi
instructione vel significatione nõ indigẽ
tibus seruarentur. Respondemus. quia
totũ cõtra ppłi hebreorꝫ iposita fuerũt et
salũ synodũ obediẽcie et deuotiõis in illa
acqrebãt viri sãcti ⁊ eruditissimi. Sim
plices vero et rudes instructionem quã
diximus pter ista duo bona ⁊ si viri sancti
ab eis recederẽt duos fructꝰ q̃s diximus
amitterent. ⁊ legis transgressores fierent.

Jnsup scismas in populo dei facerent. et scandalū magnū tpe illo. Ipa etiā sacrifi cia atēptibilia redderēt minoribus. Qua re sequeret dissipatio legis ex toto quātuz ad sacrificia et sacerdotū egestas ꝛ sciss̄u re cēnt scandalū in poplo. alijs sacrificia illa cōtempnētibus. alijs illa honorātib⁹ ꝛ offerentibus Ampli⁹. Qui sine ma
D ciatiōe vinoꝝ offerebāt animalia. mani festū ē q; seipos ymmolabāt vicijs ꝛ ppt̄ hoc demonijs. Animalia ei offerebāt cre atori. ꝛ sic se diuidebant. sicut cayn. ex. iiij. gen̄. Quare interi⁹ exercebāt spūalē ydo latriā. exterius aūt dei culturā. Quis autē dubitat quin vacare luxurie ꝛ eis q̄ luxu rie sunt sit venerē colere ꝛ eius ydolatriā spūaliter exercere. ꝛ ad hūc modū d alijs quare manifestū q; p exteriorē cultū solū nō recedebat a cultura demonū. nisi for sitan externis. cū interius corda p vicia et peccata demonibus offerentur. ꝛ in vitio rū et peccatorū opib⁹ corpa humana ser uirent eidem. Quare manifestū ē. q
E nec vera latria nec verus dei cultus fuit p se ritus sacrificioꝝ. ver⁹ em̄ cultus dei om nem supstitionē exterminat. et secum esse nō patitur. et ipos exercentes etiaꝫ faciat atq; sanctificat. Ampli⁹. Cū huiusmo di sacrificioꝝ ritus p se exercētes nō faciet aut sanctificet. nec p semetipm deo place at. ppter neutrā istaꝝ causarū impositus est populo iudaico. ppter causam igit̄ q̄ erat apud populū illū. Que autē causa poterat esse apud populū. ppter q; non imponeret ei p seipm ritus seu cultus ac ceptus deo ac p se sanctificās exercentes. cū talis esset maxime necessarius. ꝛ maxi me salutaris. nisi incapacitas ꝛ iperfectio populi illi⁹ qua nōdū viuerat in ritu sub limioris atq; diuinioris cultus. Vñ post modū p pphetas paulatim ad spiritua lem cultū et interiorē sanctificationē inuitati sunt. sicut appet Jeremie. iiij. vbi dr̄: Nouate vobis nouale ꝛ nolite serere sup spinas. Circūcidimini dño. ꝛ auferte pre puciā cordiū vestrorū. Et iteꝝ eiusdē. vj. Ecce incircūcise aures eoꝝ. et audire non possunt. Et iterū eiusdē nono. Omnes gē tes habent ppuciū. oīs aūt domus isrl̄ incircūcisi sunt corde. Jam igr̄ manifestū ē q; nec veritas nec virtus nec salubritas huiꝰ sacrificioꝝ causa fuit vt imponerēt populo hebreoꝝ sed sicut generaliter veꝝ est q; p rudibus et nouicijs pfecta ab ini tio nō traduntur vl̄ iponūtur. ymmo mini ma quedā et leuia et oīa pfectionē nō ha bencia. sola impfectio eoꝝ efficit. Si eniꝫ eque capaces essent ad maiora ꝛ minora a sapientissimo institutore potius impone rētur eis maiora q̄ minora ꝛ pfecta q̄ in pfecta et magis vtilia q̄ minus. Am F
plius. in scola doctrine ꝛ in scola virtutū paulatim pficit̄. traditiōes autē semper pporcionales debent esse pficientib⁹. Qua re sicut pficiebat fera eruditiōe populus ille. Sic maiora ꝛ minora eidē gradatim imponenda erant. ꝛ doctrine legis succes sit doctrina pphetarū. tanq̄ perfectione vicinior. tandē aūt aduenit euangelice p fectionis excellencia vltra quā non ē quo se extendat in vita ista pfectio sanctitatis ꝛ ideo prenominata rudimenta et inicia lia in aduentu eius penitus cessauerunt ꝛ interdicta sunt toto orbe cōmuniter ad p fectionem spirituale; per apostolos inui tat et miseratore deo toti mundo p eos p fectionis euangelice graciam efferente. ꝛ graciarū diluuiū in ablutione ipsius. eis qui ad eam recipiendaꝫ se pparare cona ti sunt inundante. ꝛ sicut alibi diximus gra ciarū fonte septem sacramentis quasi se ptem fluminibus eos purificante. sancti G
ficante atq; replente. Post hec aūt p sequemur sacrificia sacramenta spiritua lia nostra que deo altissimo offerre debe mus quibus solis et non alijs eidem pla cere possumus ꝛ que offerentibus quecū q; sibi salubria vel necessaria concedunt. Uerum igitur et generale sacrificiū quod deo in primis et maxime offerendū et q; deus maxime et in primis requirit ꝛ quo non ablato non acceptat q; aliquid ei of feratur est vnusquisq; nostrum. Oblatio autem ista tribus modis fit. Primū cum iuguꝫ sacratissime ac liberrime doctrine seruitutis sue suscepim⁹. tunc em̄ ꝛ pars eius efficimur et sacramur simul seu san ctificamur. Omē igitur sacrificiū qd deo rite offertur ipa oblatione ꝛ deo sanctifi catur ꝛ pars eius efficit̄. Sic fit et in nob eꝫ xpiani efficimur. quia per manus ba ptizantium deo oblati et sanctificamur ꝛ et pars dei efficimur. sicut dicit Apostol⁹ ad Colos. Qui eripuit nos de potesta te tenebrarum. et transtulit nos in regnū filij dilectiōis sue. Et iteꝝ. Qui dignos nos H
fecit in ptē sortis sctoꝝ i lumie. De hys autē qui religiōes ingrediuntur vnusq̄sq;

eorũ dicat q̃ oño offerũtur holocaſtũ. ho
locauſtũ autẽ dicit̃ ab olon qḋ ẽ totum ⁊
cauma qḋ eſt icendiũ q̃ſi totũ incendium
ſeu incenſum. Holocauſtũ autẽ ꝑpẽ dice
bat̃ ſacrificiũ qḋ totũ igne ꝯſumebat̃ de
q̃ nihil relinq̃bat̃ incõbuſtum. ſic ⁊ iſti ni
hil de ſe vel de ſuis relinquũt qḋ i igne ſã
cte dilectiõis eadẽ vice nõ offerãt. nemo
autẽ dubitare poteſt: quin ⁊ deo offerẽdi
ſimus. ⁊ q̃n eciã eꝰ totalit̃ effici debeamꝰ
et quin hmõi oblatiõe q̃ dei efficimur ſa-
cremur ⁊ ſanctificemur. Secundũ ſa-
crificiũ ẽ penitẽcie ſeu diſciplĩe. quoꝝ alte
ro videlꝫ pñia vetera vicia atꝫ pctã macta
mus: altero vero id ẽ diſciplina dona gra
ciarũ ⁊ virtutũ ĩ nobis cuſtodimus: et vi-
cia atq̃ peccata q̃ minus in nobis oriãt̃:
aut creſcãt ſaltẽ debita vigilãcia p̄cauemꝰ
I Terciũ ſacrificiũ eſt oratiõis in q̃ itelli
gimus etiã ſacrificiũ laudis. Nõ ei eſt vſq̃
quaq̃ pfecta oratio q̃ laudẽ nõ habet. et
q̃diu durat corrupcio in q̃ ſumus: ſp iue-
nit vnaq̃q̃ virtus i nobis qḋ deo mactet
⁊ occidat. ſp eñi iueni t fides obmurmura
tiones vł ſenſuũ exterioꝝ vł interioꝝ ſcꝫ q
K ẽ itellectus cõtra veritatẽ dei. Officiũ au
tem fidei ẽ et opus ꝓpꝛiũ mortificare. Hoc
ẽ imponere eis ſilenciũ. Et ꝓpter hoc nõ
ſolũ victorioſiſſima ẽ fides in ſacramẽto
altaris vbi ⁊ ſenſus exteriores et ſenſus i
teriores ꝓut diximus omnẽq̃ cõtradicti
onẽ phyloſophoꝝ et hereticoꝝ admiran
do triumpho vincit et ſuperat: ſicut ⁊ ym-
molatiui opulentiſſima atꝫ ditiſſima: q̃ tã
tarũ beluaꝝ carnificinã offert deo ⁊ imo-
lat. Sic diſciplina intellectus vanarũ ⁊ in
mundaꝝ ⁊ noxiarũ cogitationũ ſtragem
innumerã mactans. ⁊ exterminiũ in ipſis
faciẽs mortẽ illaꝝ iocundũ deo ſacrificiũ
exhibet ſpiritui ſancto habitaculum intel
lectus pacatũ ⁊ quietũ efficiens. ipm q̃dã
modo ibidẽ retinet ne recedat: maxĩe aũt
eidem gratum ſacrificiũ faciens de morti
ficatiõe cogitacionũ veniẽciũ a ſpũ blaſ-
phemie quoꝝ improbitas maxime inqui
etat et contriſtat in quibuſdam ſpiritum
ſanctũ et interdũ extinguit. non quidem
eſſencialit̃ ſeu pſonaliter ſed ꝓpter graciã
eius que ſic extinguit̃ interdũ ſicut dictuꝫ
ẽ et ſcriptũ Sapiẽcie p̄mo capitulo. Sic
timor dei a q̃s cõcupiſcẽciarũ mortificat.
velut frigus ſpirituale tremorẽ incuciens
eos cõgelat et mouere vel fluere nõ ſinit.
⁊ ꝓpter hoc ſuo tremore illas deo ymmo
lat. ꝓpter qḋ in pſalmo dictũ ẽ. Confige
timore tuo carnes meas. Sic ſpes terro-
res et minas que ſũt a parte carnis ⁊ mũ
di ſic charitas omnia odia ⁊ mala q̃ ſunt
odioꝝ vt lites rixas et bella. ⁊ ad hũc mo
dũ de alijs interioribus. vt beniuolencia
inuidiã ei que inuidie ſunt. Pax turbulẽ
ciã et irã et que eoꝝ ſunt. et de exterioribꝰ
idem ẽ videre. vt diſciplina oculoꝝ illici-
tos aſpectꝰ ⁊ diſciplina auriũ illicitos au
ditus et diſciplina oris illicitos et inhone
ſtos guſtus. Sic illicitos et inhoneſtos
⁊ ocioſos ſermones ⁊ ad hunc modũ de
oĩbus alijs q per corpus agunt̃. ⁊ inde
quia oĩes occiſiões ⁊ victorie ſunt inq̃n
tuꝫ p certamen et belluꝫ fiunt et ſacrificia
ſunt inq̃ntũ ꝓpter ſanctificationem ſcḋm
ipius dei honorẽ fiunt. Manifeſtũ igit̃ eſt
tibi quia ſacrificia noſtra nos emundant
et ſanctificant intus ⁊ exterius. ⁊ deo gra
tum obſequiuꝫ ſunt. cui ſemper grata et
placita eſt mortificatio peccatoꝝ. ꝓpter
hoc diximꝰ quia ſingule virtutes offerũt
deo munera placita ex nobis ipĩs. Sed fi- L
des offert deo intellectum illuminatum
ſaluberrima veritate purificatum a tene
bris ignorancie ⁊ erroꝝ et cautuꝫ a diu
dicatione quam ſupra expoſuimus ⁊ for
tem a debilitate dubietatis et opinionis
quã ſimiliter ſupra declarauimꝰ. Of-
fert etiam ipm deuotum ⁊ incuruatum p
obedienciam ad diuine auctoritatis ve-
nerationem et ad veritatis quam ſupra
fundamentalem nominauimus recepti-
onem. ⁊ in his omnibus que diximus fi
des ipã exiſtens ſanctitas intellectus ſan
ctificans ipſum caput mentis id eſt intel
lectum ⁊ ſacrificans ipſuꝫ id eſt mactans
⁊ hoc duobus modis q̃bus diximus. vi-
delicet mortificans ipm q̃ntuꝫ ad vicia et
peccata ipius. ⁊ q̃ñtuꝫ ad ſcipm. videlicet
vt ſibi mortuus deo viuat et hoc ẽ cõmũe
oĩm virtutũ. Similiter et ſpes offert deo
altiſſimo totum ſecurum iocundum ⁊ in
pudicantem affectum tanq̃ terrorum ſolũ-
tem quaſi agnos ouium. Charitas vero
tria ſacrificia illa offert que nominantur
Leuitici p̄mo iuxta tres ramos ſuos quo
rũ primus zelus eſt quo ad dei contume-
lias cor per eam vritur et aſſatur. Secun-
dus. Pietas quo ad tribulationem ſiue
ſpiritualem ſiue temporalem proximoꝝ.
cor frigitur in oleo ſcilicet miſericordie p igne
ſupne dilectiõis. Tercius eſt benevo

lencia. p quã pijs desiderijs cor coquitur
et quo dãmõ velut panis suauissim⁹ deo
offertur. p se autẽ notũ ẽ nihil deo fragra
re suauius aut sape q̃ȝ cor: qd zelo eius sic
vrit̃ ꝯpatiõe ꝓximorũ sic frigit̃. pijs desi-
derijs sic coqtur. et i bijs oib⁹ t sibib⁹ que
meta ꝓlixitatis ꝓterim⁹. t adeo euidẽs ẽ
veritas. vt ꝓbatiõe nõ egeat. Sic de spũ
ꝯtribulato qm̃ sic deo acceptissimũ sacrifi
m cium nullus intellectus pmittitur dubitare
Est enĩ tribulatio cordis nõ solũ mortifi-
catio vitiorũ et pctõꝝ sȝ etiã cordis spiritu
ale martyriũ. qd gladius pctõꝝ ex omĩ pte
ꝯfoditur. et oib⁹ ꝯpũctionib⁹ istis atȝ vul
nerib⁹ suauissimos dolores atȝ deo gra
tissimos sustinet. Si enĩ martyriuȝ corpis
deo acceptũ ẽ. multo fortius martyriũ cor
dis. Jam igit̃ declaratũ ẽ tibi p hec q̃ dixi
mus. quia duo genera sacrificiorũ spũa-
liũ offerũt̃ deo altissimo p vnaquãq; vir
tutẽ. quoꝝ alterũ ẽ interius vicij contrariũ
Alterũ autẽ ẽ fructus et operatio ꝓpa ipi
us virtutis. Unaqueq; ei virtus ratiõe cõ
trarietatis mortificat viciũ sibi contrariũ.
et peccatũ. t nihilomin⁹ ex se velut õ fon
te viuifico atȝ purissimo emanationẽ ꝓpe
n operationis emittit. sic de charitate velut. õ
fonte viuo atȝ purissimo tres emanatio-
nes effluũt. quarũ pma zelus ẽ siue zelare
secũda cõpatio siue cõdolere. tercia bonũ
alius appetere seu desiderare. Sũt et alij
ex eodẽ fonte sacratissimo pfluentes. riui
purissimi. fratres optimi p̃cedẽtes. quas
hic nos de industria p̃terimus. Pret aũt
emanatiões istas t fluctus ex eadẽ ṽtute
offertur deo altissimo mactatio siue mor
tificatio oim viciorũ et pctõꝝ p̃sertim di-
o recte charitati repugnãtiũ. Si vis aũt
ad aliqd videre q̃ diximus. ymaginare vi-
rũ sanctũ t disciplinatũ. t fac de eo diligẽ
tẽ ꝯsiderationẽ. t apparebit tibi euidẽt ani
mal ẽẽ in quo nihil vacat a sacrificio. totũ
ei mentẽ ipius iplent illa duo genera vir-
tutũ q̃ diximus. totũ corpus eiusdem occu
pãt exteriora opa virtutũ. t ꝓpter hoc ve
lut agnus ẽ aromatibus virtutũ t gracia
rũ replentissimus ac fragrantissimus tota
liter q̃tũ ad vicia et peccata mortificat⁹
detruncatus ac circumcisus. cũ in eo nihil
superfluum. nihil fedũ. nihil inordinatũ omĩ
no relictum sit et ꝓpter hoc totus ẽ in sa-
crificio. totus sacrificium totus oblatio.
Lauis exẽplar xp̃s dñs ẽ in cruce pen
dẽs in quo nihil a martyrio vel sacrificio
vacauit. Primũ igit̃ ac p̃ncipale sacri- p
ficiũ qd a nobis regrit̃. nosipi sum⁹. sine cu⁹
oblatiõe nihil qd deo offerimus placitũ
ẽ vl' acceptũ. cuius placatiõe alia deo ac-
cepta t placita sunt. ꝓpter qd dictum est
genes. iiij. Respexit dñs ad abel t ad mu
nera ei⁹. Et ſm aliã lr̃aȝ iflãmauit dñs su
per abel t mũera eius. nõ ẽ dictũ ad mu-
nera abel. t p⁹ ad abel. q: ꝓpt' abel acce
pta fuerũt deo altissimo mũera. nõ abel
ꝓpter munera. Scdm̃ sacrificiũ ẽ opm in q
terioꝝ sic illud ẽ. Cor ꝯtritũ t humiliatuȝ
sacrificiũ deo spiritus ꝯtribulat⁹. Terciũ
ẽ opm exterioꝝ videlicet q̃ p corpus agũt̃
t q: hoꝝ duo sunt genera sacrificioꝝ isto
rũ. videlicet sacrificia passionum t sacrifi
cia actionũ. et i sacrificijs passionuȝ excel
let martyriũ. Martyriũ ei ẽ passio ꝯsũ
mata vltra quã nulla. Sacrificia ṽo acti-
onũ euidẽciora sunt in opibus disciplinẽ
claustralis. sic sunt orationes vigiliaruȝ.
psalmodiaꝝ laboꝝ etiã corpaliũ q̃les hȝ
ordo cisterciensiũ. In hijs autẽ sacrificijs
excellit oratio cuȝ ptibus suis cum pfecta r
fuerit. excellit inq̃ȝ q̃tuȝ ad pinguedinem
deuotionis. Doctrina autẽ t p̃dicatõ
excellunt q̃tum ad fructum. In doctrina
ei t p̃dicatiõ e sincera atȝ deuota nõ solũ
offerunt̃ ṽbs t labor q̃ i vtrisq; sustinet̃.
sȝ etiã ipi auditores q p eã ꝯuertũtur. Ue
rus ei atȝ sincerus doctor seu p̃dicator. ve
rus occisor t mactator t ver⁹ mãducator
ẽ animaliũ imũdoꝝ sic legit̃ Job. xl. Cõ-
cidẽt illũ amici. diuidẽt illũ negociatores
Et Actu. x. Occide petre t mãduca. Occi-
sor inq̃ȝ t mactator i gladio spũs qd ẽ ver
bum dei sic legitur ad Ephe. vj. t Jerem.
xlviij. Maledictus q ꝓhibet gladiũ suuȝ a
sanguie. t i psal. Gladius i labijs eoꝝ; t
qm̃ nec sapor ẽ nec odor ẽ habẽt suauitat̃
sacrificia nisi et virtutibus t gracijs. vel q̃
sunt vl' ex qb⁹ sunt. Nulla autẽ sacrificia
ṽtutes sunt vel ex ṽtutibus nisi q̃ noiauĩ
mus t numerauimus. Manifestũ ẽ nulla
ẽẽ sacrificia q̃ saporẽ aut odorẽ suauitat̃
habeãt p̃ter hec q̃ noiauimus t nũerauĩ
mus Amplius. Cum sacrificium nihil s
placationis habeat nisi ex virtutibus vel
gracie condimento. Non enim sunt aro
mata alia que ad nares dei aliquid sua-
uitatis vl' boni odoris transmittãt q̃ȝ gr̃e
vl' ṽtutes q̃re sola sacrificia õ qb⁹ agim⁹
placationeȝ hũt q̃ deo accepta sunt t nõ
alia. quare in nullis alijs vl' placatur de⁹

vl placet deo. Hec aūt sunt q̄ offert ecclesia catholica. quare sola sacrificia catholice ecclesie. Hoc ē xpiane deo altissimo accepta sunt et placatoria. Amplius. quia nihil quod apud homines sit vl in hominibus eos sacrat vel sanctificat nisi virtutes ⁊ gracie aut opa que sunt et illis. Sacrificia aūt noīs veri sacrāt ⁊ sanctificant offerētes. ideo nulla alia placent deo vel placant deū. Z Attēde aūt qa sacrificiū dn̄i saluatoris qd̄ in ara crucis patri misericordiaꝝ p recōciliatiōe mundi obtulit: qd̄ ipemet fuit velut tota apotheca: spūaliū aromatū ꝯditissimū fragrātissimū: qa hic nō tangimus nec ipm cū de cōitate generis humani: aut vniuersitate hominū loquemur in p̄cedētib9 ſmonibus nostris apphēsum intelligimus quā ⁊ sacrificiis ipius et ꝯdimēto graciarū et virtutū eminētissimaꝝ placuit eousq̄ q deū mūdo placare potuit.

U Ost hec aūt loq̄mur de sacris de quib9 iā diximus: qa sacra p se ad diuine honorificēcie cultū ptinēt: ymmo ipa sunt cultus ipe. Et q: honorificēcia diuini cult9 in tēplis maxime ⁊ agit et exercet qa vero duoꝝ genera temploꝝ sūt diuino honori et cultui deputata: necessario erūt et duo genera sacroꝝ. Et duo genera temploꝝ sunt. Alterū viuū ⁊ verū qd̄ ē tot9 cetus sctōꝝ et vnusq̄sq; eorū. Alterū vero mortuū videlicet ex mortuis lignis ⁊ lapidibus. et hoc ē ad viuū ⁊ verū templū. sicut figura ad veritatē. q̄re cult9 eius ad cultū illius sit ꝓportionabiliū eīn vt ait Aristot. Si alterū ē alterū ē: ꝓportionabilia sunt tēpla ista cultib9 seu cultūris. Cū igit silr se habeāt ad cult9 suos. erit pmutatim: qd̄ sic templū ad tēplū ita cultus ad cultū: et ppt hoc qa tēpluz figura ē ⁊ ymago latrie: erit latria ver9 atq; liber cultus. Euidens aūt ē istud in dedicatione ecclīe et recōciliatiōe eiusdem. Dedicatio ei siue ꝯsecratio ecclīaꝝ figura ē dedicatiōis siue ꝯsecratōis baptismal'⁊ recōciliatio ecclīaꝝ recōciliatōis pnial'qd̄ facile ē videre intelligētibus et exercitatis in his. Et qa sicut diuin9 sacra exteriora ad honorificenciā dei specialit̄ pertinent et ꝓpe: vnde et tēpla exteriora loca habitationis glorie dei vocant. Sicut ibi. dn̄e dilexi decorē dom9 tue: ⁊ locū habitatōis glīe tue. Declarandū ē nobis p diuisionē q̄ sunt modi siue maneries sacroꝝ istoꝝ.

Dicemus igit qa septē sunt q̄rū primus ē ꝓcessio in qua et ornate ⁊ ordinate incedit donec puenit ad maximū sacroꝝ qd̄ ē misse celebratio exterior. Sacramentuz eīn altaris. ⁊ veritas ē in eo q ꝯtinet intus videlicet dn̄m saluatorē et integritate nature hūane et forme seruilis quā p nob̄ suscepit. et scd̄us ē in eo q exteri9 sensibus exhibet vn̄ cōicatio exterior ad sacramēta exteriora ptinet. Z Terci9 ē laudū diuinarū audibil' resonācia. Quart9 ē ministroꝝ ornatus exterior. Quint9 est ipius tēpli appatus. Sextus ē signoꝝ seu cāpanarū pulsatio. Septimus ē aspiratio exterior id ē aque bn̄dicte aspersio. Hoꝝ ergo sacrorū exteriorū veritas sunt sacra iteriora. Interior ei ꝓfect9 q̄ de virtute in virtutē ꝓcedit. q̄ ⁊ veniēti sponso cū debito ornatu et apparatu occurrit. vl'in meliora et sublimiora ꝓficit veritas ē ꝓcessionis illi9 exterioris. et illa figura istius. Nō potest aūt dubitari qn ista ꝓcessio interior ⁊ salutaris sit et ex necessitate debita. ⁊ ppt hoc nō solū decēs et expediens vt vulgo cōpetēti figura ⁊ silitudine conuenientissima mōstraret. cū nō nisi p expressas silitudines ad spūalia itelligēda ꝯmunitas vulgi possit ptingere. Nisi ei cognita nō diligeret ⁊ nisi dilecta nō quereret ⁊ nisi q̄sita non inueniret ab adultis. Indoctis igitur ē ad doctrinā ⁊ eruditionez ista exterior ꝓcessio. Doctis aūt magna ꝓuocatio ē. et magnū incitamentū ad ꝓfectū et ꝓcessum interiorē apte enim legūt in ipo ordine ornatu et apparatu ꝓcessionū. qliter ⁊ incipiēdū sit eis et pgrediendū ⁊ i celestē ecclesiā intrādū ⁊ ad celestez mēsam hoc ē eterne refectiōis intrandū p mēsam eīn altaris eterne facietatis mensa. et acquirit ⁊ lignat. et ista ē meditatio ⁊ cātatio et signatio valde dulcis ⁊ iocunda specie istoꝝ honoꝝ habētibus. Nō solū aūt iocundū ē. sed et salutare ē sepe rep̄sentari popul' quare obuiā eat. venturo regi pariter et iudici et qualit̄ obuiā ei eūtes ꝓcessionaliter cū apparatu qui in apparatu ꝓcessionali legit ⁊ intelligitur ab eodē ducēdi sunt triūphali vexillo crucis p̄mo et intro ducēdi in illā celestē domū et aulā nō manufactā ⁊ vt ſmonē de huiusmodi rebus abbreuiem9. totū qd̄ in sacris exterioribus agit. figura ē ⁊ repsentatio ꝯuenientissima veritatis. et q̄ in nob̄ et debemus et q̄ in futuro nobis ꝓmittit et ob

speris. sicut totus apparat⁹ palliorū seri
cor et sacroꝝ vestimētoꝝ decor: ē q̄ hic ite
rius fulgere debem⁹. Hoc ē decorē virtu
tū et graciarū. ꝛ decorē q̄ in futuro seculo
decorādi sumus. et lucide ꝛ valde vtiliter
repñtat. sic splēdor luminariū ꝛ internū
grē splēdorē. et futurū glorie fulgorē. Sic
pulsatio cāpanarū et sonitus doctrine et
pdicationis voces. Sic expiatio illa quaꝫ
dicimus aque sanctificate inges ꝛ quoti
dianas expiationes. et nouissimā p quaꝫ
omīs macula ꝛ ruga tollet a tota ecclesia
dei. q̄ vocatur in sacra scriptura circūcisio
nouissima. Mystice p quā nihil culpe ni-
hil pene remanet in electis designat ꝛ repñ
sentat intelligentibus. Sic sacra ꝯmunio
exterior ꝛ internā cōmunionē atqꝫ refecti
onē. hoc ꝑstat et eterne refectionis cōmu
nionē pariter et refectionē euidenti simili
tudine repñsentat. Sic iugis laudū diuina
rū resonantiū ppetue iocunditatis cantu-
ones in gloria sanctorū in futuro cantan
das. et hic in terris triūphatiōes videre
valētibus: euidēter ꝯstat. et vt abreuiem⁹
smonē illū. quia manifestū ē sacra exteri-
ora q̄ vtiqꝫ signa sunt interioꝝ absqꝫ veri
tate eoꝝ nō posse pdesse inquā ad hoc vt
sacrentur et sanctificentur celebrantes.

Sacrorū aūt interioꝝ nulla est virtus
ßterq̃ diuina⁹. Manifestū ē sacroꝝ ex y
teriorū quorūcunqꝫ nō eē virtutē sacrādi
vel sanctificādi. Uerūtamē quintuplex est
vtilitas eorū. Prima est eruditio ad sacra
spūalia. ꝛ hanc expssam repñsentationē fa
ciūt in rudibus ꝛ indoctis. Secūda est re
memoratio eorundeꝫ p quā etiā docti in
amorem eorū et augentur et roborantur
Tercia est inuitatio et ꝓuocatio intuenti
um exteriora ad amorē et desideriū inter-
ioꝝ. Quarta ē impetratio exterioꝝ sa
crorū. Cuius exteriora impetratoria sunt
hoc aūt ē p quid cultus dei altissimi sūt.

Quinta enī ē rememoratio beneficio
rū dei aut alioꝝ mirabiliū. sicut apud he
breos festū tabernaculorū in rememora
tionē. q̄ in tabernaculis quondā habita
uerat deus tribus israel. et festū pasche ī
rememorationeꝫ liberationis de egyptia
seruitute. Apud nos q̄ similia multa inue
niuntur in sacris nostris qualis ē repñsenta
tio dñice resurrectiōis et sacrarū mulierū
colloquio ac solitudo vngendi eum aro-
matibus. qualis ē repñsentatio gestorū q̄
apparent in sculpturis et picturis ecclesiaꝝ
nostrarū. Quia igr̄ nulla sacra istas vtili- Z
tates habent nisi nostra. ꝛ ppt̄ has vtili-
tates omīa sacra instruēda sunt. Manife
stum ē nulla debere eē ꝑter hec. Nulla et
sunt vel fuerūt q̄ adeo vtiliter ostendant
in doctis ꝛ tantā rememorationē faciant
eorundē. que adeo inuitent et ꝓuocēt ad
amorē interioꝝ sacrorū. nulla sunt vl̄ fue
runt quibus adeo honoretur deus altissi
mus. nulla sunt vel esse possunt in quib⁹
dei mirabilia ita euidenter legerentur. et
generaliter nulla sunt que istas quinqꝫ
vtilitates habeāt vel efficiant. ergo nulla
sunt digna nomine sacroꝝ ꝑter hec. Qui
bus enī libris euidētius ornatus noster i-
terior apparatus qui ē virtutum et graci-
arū ita euidēter describi potest. sicut orna
tu luminariū et apparatu palliorū serice-
orū. appensis templi parietibus. et sacris
altaribus circūdantie. qua affluencia ser
monū qua disertitudine vel eloquencia
adeo suaderi potest spectantibus. qualí-
ter videri templū ornari vel apparari cō-
ueniet. quā inspectione hui⁹ ornat⁹ ꝛ to-
cius templi visibilis apparatu. Quibus li
bris excogitari potuerit. quib⁹ adeo ru-
diati sue. adeoqꝫ lucide doceri possꝫ nul
lus indoctus de templo interno et spūali
quod nos eē debemus. et de omni appa
ratu qua via adeo conuenienter ostendi
hominibus potuit quales in dei myniste
riis eos eē oporteat et qualiter se habere
vt sacris vestibus ꝛ ornatu ministrorum
in sacris vestibus atqꝫ gestaculis. siue re-
liquiarū. siue sacroꝝ vasoꝝ. siue in ꝓcessi-
onibus siue in aliis sacris. Amp. Quis
verus ē cultus exterior: necessario summe
venerationis exterioris ꝯpandus huic cui
innitatur religio xpiana ergo nō ē ali⁹ cul
tus dei exterior: siue latria quā hec. quare
nō sunt vera sacra ꝛ deo accepta nisi hec

Amp. In isto cultu et in his sacris nō A
solū speciosissima sensibus oculoꝝ ꝛ auri 33
um adhibētur. sed etiā speciosissima vt au
rū ꝛ argentū ꝛ lapides ꝑciosi: quare sum
mus decor exterior necessario ē in his. ꝛ
summus decor interior subest ei. Quare
iste cultus summi decoris p omnia est. et
ideo summo deo summe dign⁹. Ma-
nifestū etiā ē ipso sensu nec negari potest
nisi qui negat niuem eē albam. nec vnq̄
fuisse cultū pfectū decoris ꝑter istū. quo de
us honorat in sola ecclesia xpiana. Et si ei
cultus hebreoꝝ aliqd decoris habuit mo

l

dictū illud et iniciale solum fuit. Adeo cū ea que diximus sensu manifesta sunt vt quicūq; vident decorem domus domi ni exteriorē apud nos ipm incredibiliter admirentur. et corde confiteātur. cultum istum non esse inuentum instinctu huma ni artificij. sed diuine reuelatōis ⁊ celestis magisterij documentū. Cultum autē istū exponere p singula. et cultum istum inter ptari declamatōe. et popularis ē exhor tationis. et pter ppositū psentis negocij. et hic quidē finem faciem⁹ presentis tra ctatus. Si in aliquibus debitum pmissi onis exsoluimus. diuine gracie hoc attri buentes. In quibuscunq; autem min⁹ fe cimus nostris hoc defectibus imputātes

Completus est quintus tractatus cū dei laude et eius adiutorio. Amen.

vt placet deo. Hec aūt sunt q̄ offert eccle sia catholica. quare sola sacrificia catholi ce ecclesie. Hoc ē xpiane deo altissimo ac cepta sunt et placatoria. Amplius. quia nihil quod apud homines sic vel in homi nibus eos sacrat vel sanctificat nisi virtu tes ⁊ gracie aut opa que sunt ex illis. Sa crificia aūt nois veri sacrāt ⁊ sanctificant offerētes. ideo nulla alia placent deo vel placant deū. Attēde aūt qa sacrificiū dūi saluatoris qd in ara crucis patri mise ricordiarū p recōciliatiōe mundi obtulit: qd ipsemet fuit velut tota apotheca spūa liū aromatū odoriferrimū fragrantissimū: qa hic nō tāgim⁹ nec ipm cū de cōitate gene ris humani: aut vniuersitate hominū lo quemur in pcedētib⁹ sermonibus nostris apphēsum intelligim⁹ quā ⁊ sacrificiū ipi us et odimēto graciarū et virtutū eminē tissimarū placuit eousq; q deū mūdo pla care potuit.

P Ost hec aūt loq̄mur de sacris de quib⁹ iā dixim⁹: qa sacra p se ad diuine honorificēcie cultū ptinēt: ymmo ipa sunt cultus ipe. Et q; honorifi cēcia diuini cult⁹ in tēplis maxime ⁊ agit et exercet qa vero duo⁊ genera templo⁊ sūt diuino honori et cultui deputata: ne cessario erūt et duo genera sacrorū. Et duo genera templo⁊ sunt. Alterū viuū ⁊ verū qd ē tot⁹ cetus sctō⁊ et vniusq; eo rū. Alterū vero mortuū videlicet ex mor

P Ostq; diximus et ordi ne ipo rerū diuinalium atq; sciencia⁊ sapien cialiū. sciencias de vir tutib⁹ et morib⁹. de vi cijs et peccatis. necnō et demeritis ⁊ retribu tionibus consequentē esse pcedētibus. Incipiem⁹ auxiliante deo pscrutari de hijs p modū sapiencialē. ⁊ p vias pbationum donec stabiliat eē eo⁊ qd hȝ questionē ⁊ cōtradictionē. et acqui tur tibi certitudo sup questionib⁹ ⁊ opini onibus q̄ de eis fuerūt ante. ⁊ etiā adhuc sunt. Post hec vo loq̄mur de hijs mo dis alijs vt sit nō solū multiplr lucida ipo rū cognitio sȝ etiā iocūda. et generis affe ctiones qbus adiuuet animarū nostra⁊ pfectio. qbus incitētur ⁊ etiā armētur ad bella cōtra vicia et peccata. qbus virtutes ⁊ mores efficiātur eis desiderabiles nō so lū spe retributionū. sed etiā ipa pfectione decore suauitate salubritate ⁊ multitudi ne ac pulchritudine mirabiliū earū. Dice mus etiā in pmia sermones eorū q pceffe rūt nos et declarabim⁹ eos expositiōe bre ui ⁊ lucida. Tullius igr qui dixit. quia virtus ē habitus mētis bñ ↄstitute. Si in A tellexerit sermōe hoc q virtus sit mētis bñ 34 ↄstitute. id ē mentē bñ cōstituēs qd est be ne ordinās. relinquit nobis adhuc ambi guitatē nō paruā. quia vel intellexit de vir tute qd eēt bñ ordinās mentē fm qd: siue fm partē aut simplr. hoc ē fm totū. Nō videt autē q fm totū cū quedā virtutes alio mō se hr̄e videātur. Prudēcia nanq; solā vim intellectiuā in mente. nō autem totā mentē bñ cōstituere siue ordinare vi detur. Si vo intellexit fm qd. siue fm ptē forsitan nō bñ videt dicere. nō solū pter hoc q; mens hūana impartibilis ē. sed pter duas alias causas. Videlicet quia forsitā ipossibile ē mentē humanā fm partē nō bene cōstitutā siue bene ordinatā eē. Im possibile eī ē forsitā aliquā et viribus eius dē superioribus solā ita corruptā vel puersā eē. vt alie sint omnino imunes ⁊ libere a p uersitate ⁊ corruptiōe. Deinde virtus ois habit⁹ vniuersalis ē. forsitan nō suffi net secū in eis mentibus aliqd puersitatis siue inordinationis. Quare a tota mente expellit omnem inordinationem. et pp̄ B hec ex necessitate totam mentem bene or dinat siue ↄstituit. Hec autē in seq̄ntibus

determinabim⁹. Q: si dixerit qs. q: vir
tus ẽ habitus mẽtis bñ ꝯstitute simplr id
ẽ habitus qui est in mente q̄ ẽ bñ cõstitu-
ta. qd est bñ ordinata. ad instar ciuitatis
in qua rite iperat et rite paretur q̄ prudẽ-
tib⁹ cõsiliarijs siue cõsulibus. iustis iudi
cibus ceterorq; magistratu vt decet ammi
nistratur. Hec ratio nõ magis ẽ virtut; q̄ς
sciencie. nisi in hoc forsitã. q: virtutem veri
nois nõ cõtingit eẽ alterius modi mẽtis
sciencia aũt in veri nois cõtingit etiã i mẽ
te valde puersa. vt arismetricã geometriã

C Sermo vo aristotel. q̄ dicit. q: virtus
ẽ q̄ subiectũ habẽs bñ pficit. et qua opus
suũ bonũ reddit. nõ aliã vid tur hr̃e iten
tionẽ. nisi q: virtus ẽ q̄ subiectũ suũ sanũ
eliciat elesiõe cõtraria. Bñ em̃ habẽs idez
ẽ qd sanũ sicut legit mathei. ix. Nõ ẽ op⁹
medico bñ habẽtibus. sed male habenti
bus. Et marci. xx. Nõ necesse habẽt sani
medico. sed qui male habẽt. Potest etiã i
telligi bñ habẽs. hoc ẽ bene se habẽs ad
opatiões qd appacet ex hijs q̄ i eodẽ s̃mo
ne sequẽtur videlicet ex hoc opus suũ bñ
reddit. Magis autẽ nobis videtur q: va
lra aristotel. in loco suo sit hec. que bonũ
habẽs pficit. vt accipiat habens accusati
ui casus. ac si diceretur. Virt⁹ ẽ q̄ perficit
bonũ subiectũ habẽs illã. Et q: sequit de
claratio ẽ eius. qd ẽ bonũ ac si diceret bo
nũ ẽ quod opus suũ bonũ reddit. et hoc
vult ipa declaratio et exemplũ qd ponit
aristol. de oculo. nec ẽ ɔtẽpnenda illa lr̃a
Quoniã ois virtus cuiuscũq; fuerit virt⁹
id bñ habet ⁊ pficit. ⁊ eius opus bonum
reddit. sicut virtus oculi et oculũ bonum
reddit et opus eius. Oculi em̃ virtute bñ
videmus. Sil'e exemplũ ponit de equo ⁊
de virtute eius. Deinde temperãs s̃monẽ
Aristo. subiũgit. Si vtiq; hoc in homib⁹
sic se habet. hoc ẽ dicere si virtus in hoib⁹
vitia hũc modũ dicit videlicet quẽadmo
dũ in oculo et equo. erit ois virtus vtiq;
habitus a q̄ bonus hõ. ⁊ a q̄ opus suum
bonũ reddit in quo s̃mone virtutẽ et bo-
nitatẽ idẽ eẽ intellexisse videtur. quemad-
modũ ⁊ ante hũc s̃monẽ virtutes ⁊ mali
cias ɔiũgit quasi cõtraria. Qd vtiq; nõ fa
ceret nisi virtutẽ ⁊ bonitatẽ ꝓ eodem acci
peret. Apte etiã dicit. Quoniã s̃m virtutes

D et malicias boni ⁊ mali dicitur. Habz au
tẽ duas dubitatiões s̃mo iste aristo. Alte
ra sc; i hoc. q: virtutẽ dicit habitũ a q̄ hõ
bonus ẽ. quare nõ solũ ex virtute hõ bo-
nus ẽ sed etiã ex vnaquaq;. Quare videt
cõtingere eundẽ hominẽ s̃m ipm simul eẽ
bonũ ⁊ malũ. maxie aũt i virtutib⁹ ɔsue-
tudinalibus. vbi grã. Aliqs videt castus
eẽ simul ⁊ auarus. vl' largus et inuid⁹ vel
castus ⁊ ꝓdigus. Nõ aũt habet hec cõsue
tudo loquẽdi vt simul dicatur aliqs bon⁹
⁊ malus simplr. sed solũmõ s̃m qd. et ita
nõ circũspecte nec etiã ṽe vt videt dixit il
lud quia virtus est habitus a quo hõ bo
nus siue a quo qs bon⁹ fit. quare nec vir
tus bonitas erit simplr sed tm̃ scdm quid
quẽadmodũ neq; calor erit simplr a q̄ ꝓ-
priũ subiectũ nõ ẽ calidũ. neq; ppe color
a quo ꝓpriũ subiectũ nõ ẽ simplr coloratũ

Altera autẽ dubitationẽ nobis relinqt
i sermõe isto i hoc q: dixit. q: nec passioni
bus nec potẽcijs boni vel mali sum⁹. Ne E
q; scdm eas laudamur nec vituperamur
sed scdm habitus tm̃ cũ manifestũ sit s̃m
naturã solũmõ opantes bñ tamẽ ⁊ lauda
bilit opari. Natura eĩ p se nihil prauũ ni
hil malũ suggerit. hec aũt eundẽs ẽ i pmis
parẽtib⁹ Qui si solã suã naturã secuti eẽnt
nõ declinãtes ab ea. nullaten⁹ peccassent
nec dubitat aliquis vllatenus intelligẽs.
quin et obediendũ sit p oia creatori. ⁊ qn
natura ipa hoc ipm suggerat. Maxie aũt
dubitari nõ potest. qn i pmis parẽtib⁹ in
quib⁹ nihil obtenebratiõis vel prsus lesi
onis habuit hũana natura istud sugges-
serit. et hoc absq; nulla cõtradictione vel
rebellioue. verũ cũ mulier ad vocẽ serpẽ-
tis aurẽ iclinauit. vl' vir ad vocem mulierẽ
contra dei mandatũ suadentis. A voce i-
mo clamore nature aurem vterq; vertit.
et bonum instinctũ nature deferens. sug
gestioni puerse acquieuit. Quare manife
stũ ẽ solis naturalibus naturalir tm̃ vten
tes. bñ ⁊ laudabilit opari. Quare non so
lum habitibus boni sumus. aut solũ bo
num opus reddimus. Amp. Mento q̄s- F
rimus ab Aristotile et sequacibus eius.
Utrũ adam ⁊ eua in statu innocencie bo
ni fuerũt an mali an neutri. Manifestũ ẽ
q: mali nõ fuerunt eo tpe. cum totum qd
i eis erat creasss; i eis de⁹. Malicia aũt nec
i eis nec i alijs vnq̃ creauit de⁹. q̄re mali
cia in eis nõ erat. Nõ erãt igr mali tpe il-
lo q̄re vl' boni vl' medij. Q: si boni nõ erãt
sz medij totũ aũt qd erãt naturalir erãt so
lũmodo. Quare naturaliter fuit medius
ille status. anteq; alter extremor; hoc aũt
est impossibile manifestũ videlicet vt me

diũ in quocũq; genere ↄtrarietatis sic na
turalit' aũt q̃ꝫ alterꝫ extremoꝝ. Amp̃. Si
posuerim⁹ aliquẽ hominẽ in cõtrario sta
tu creatũ fuisse certũ ẽ illũ malũ eẽ eo tpe
videlicet tpe sue creatiõis. et malicia ipsa
erit hmõi naturalis. Quẽadmodũ fm er
roꝛẽ manicheoꝛũ. Quare cõtrarius stat⁹
erit bonitas. ꝛ ita adã et eua boni fuerũt
in statu illo. Nõ aũt fuerũt boni ex passi-
onibus vł habitib⁹ acq̃sitis. siue p frequẽ
cia opationũ siue alit'. q̃re ex solis poten-
cijs ꝛ fm illas solas boni erãt. Amp̃.
Quales dicit intelligẽcias et angelos fu-
isse ex sola creatiõe si creatos cõfitet'. aut
si icreatos. q̃les eẽ cũ omĩno nõ ponat in
eis aliq̃d acq̃sitũ eẽ nihil aducticiũ. vtiq;
oẽs hmõi substãcias nõ ponet eẽ nisi bo-
nas. ꝑsertim cũ demones siue dyabolos
ↄ ĩuino nõ esse cõtendat. et ꝓbatiões ad
hoc conet' iducere. Q: si dixerit iuxta
sentenciã suã q̃ in hmõi substãcijs idẽ ẽ
potẽcia et actus ꝛ ideo nõ ẽ mirũ si hmõi
substãcie bone sunt fm potenciã. q: hoc ẽ
dicere bonas eẽ fm actũ. cũ act⁹ ꝛ potẽcia
ꝓsus idẽ sit i illis. Nõ ꝓpter hoc euadit
quin necesse habeat ↄfiteri bonitate potẽ
cie bonas illas eẽ. Q: si potencie natura
les in hoibus siue vires nõ sunt eius pfe
ctionis. vt ex necessitate ↄiũcte sint actib⁹
suis vel idẽtice illis. Nõ ideo tamẽ aut ma
le aut nõ bone sunt cũ sint ꝑncipia per se
bonoꝝ actuũ et laudabiliũ. Amplı⁹.
Iracũdia in leone. rapacitas in lupo. ꝛ in
sidiositas in vulpe et auaricia in coꝛuo ꝛ
hus silia. Si vituperanda essent in hmõi
animalib⁹. ex necessitate et vicia essent. et
naturalia in eisdem Quare cõtraria hus
naturalia vbiq; laudabilia erunt ṽtutes
naturales in ill'. q: igit' cõtraria naturalit'
sunt i hoibus. et vtiq; laudabilia in ipis.
verbi grã. mãsuetudo naturalis. bñficen
cia naturalis. simplicitas naturalis. largi
tas naturalis. et ad hũc modum de alijs
Quare naturales virtutes et naturaliter
sunt. et naturaliter fuerũt in hominibus

Scito aũt q: manichei etiã in anima
libus ponũt ꝑnominatas dispositiones
eẽ malicias. et a deo maligno quẽ ꝑnci-
pẽ tenebrarũ vocat cũ ipis subiectis earũ
creatas eẽ et ↄditas. Ipm eñ ponũt non
solum maloꝛum auctoꝛẽ sed etiã oĩs mali
cie. Amp̃. In lege machometi dr. si iñ
sermones illi sermones sunt alicui⁹ q̃ no
mine hoĩs dignus sit Q: deus creauit an

gelos de luce. dyabolos aũt de flãma. In
q̃ apte videt' dyabolos creatos fuisse ma
los intellexisse. angelos aũt bonos ꝛ po-
suisse naturalẽ eẽ bonitatẽ angeloꝝ ꝛ ma
liciã dyaboloꝛũ Amplius. Si malicia
naturalis nõ est nisi lesio atq; deturpatio
siue defectus vis aut potencie q̃ in se et ꝑ
se naturalit' ẽ bona Que malicia ex hoc
vtiq; malicia ẽ solũmodo. q: bonũ hmõi
aliquo modorũ istoꝝ ledit videlicꝫ aliq̃d
minuẽdo seu detrahẽdo. vt ꝑuatio. vł ali
quid addẽdo q̃d nõ ↄuenit ymmo discõ
uenit vt viroꝛ in facie humana. vł q̃d sup
fluit q̃d nimiũ ẽ. Manifestũ ẽ q: sublata
malicia et a malo homine. ꝛ a mala ria
remanet vtrũq; bonũ. Manifestũ igĩ est
ex hus q̃ ꝑter virtutes istas q̃s sic diffini
uit sunt ex necessitate ṽtutes et bonitates
naturales et in substãcijs abstract' nobi
libus. et fuerunt q̃nq; in hoib⁹ videlicet i
adam et eua. Declaratũ etiam est tibi B
ex hus q: virtutes naturales nõ sunt nisi
potencie naturales ꝛ hoc cũ libere sint et
omĩno imunes a diminutiõe quã diximꝰ
ac supfluitate et indecẽcia. Habet aũt
questionẽ quid differt potencia ab habi-
tu. Et iam estimauerũt aliqui q̃ subiecto
vnũ sunt potencia ꝛ habit⁹. et q: habit⁹
nihil addit sup potẽciã nisi expeditionẽ q̃
nõ ẽ nisi sublatio vł ꝑuatio impedimenti
q̃ ipedit' bñ reddere opus suũ ꝛ eodẽ mõ
se habet de libertate. Vocãt exemplũ ẽ
virtus gressibil' in hoĩe cõpedito vel cui⁹
pedes ligati sunt ita tamen vt ambulare
possit quoquomõ. ambulãdo cõfringe-
re. aut vincula disrũpe. Sicut igĩ inquiũt
Iste hõ ambulãdo nõ nouã virtutẽ gres-
sibilẽ acq̃rit sed ꝑstinã. confringẽdo ↄpe-
des aut disrũpendo vincula liberat ꝛ ex-
pedit. Sic quibuscũq; bonis opib⁹ se ex-
ercẽs nõ nouũ aliud acq̃rit sꝫ vires suas
naturales liberat et expedit. Cũ aũt obij
cit' eis. q: etiã q liberũ habet virtutẽ gressi
bilẽ a ↄpedib⁹ ꝛ vincul' exercẽdo se ambu
lãdo currendo saltando efficit' meli⁹ ha-
bẽs et melius opus illi⁹ virtutis reddens
ꝛ ita acquirit vł habitũ vł habilitatẽ. vel
ꝓmptitudinẽ vel facilitatẽ ad op⁹ illius
q̃s nõ ꝑus habebat. Respondent q̃
hmõi exercitatiõib⁹ nihil nouũ et acqui
rit' sicut ꝑus. sed impedimẽta solũmõ tol
lunt' sicut foꝛte in neruis ꝛ lacertis in coꝛ
dis et ligamentis pedũ et tybiarũ atq; co
xarũ et foꝛte alioꝝ membroꝝ huius aut

viscositas aliqua que agilitatē eorū impediebat cōsumitur et calor: etiā qui nō parū adiuuat virtutē hmōi. augetur: sic ꝛ i aiabus nris obscuritas ꝛ crassitudo q̄ viribus eiusdem adherēt apte corporis istar rubiginis elimatur ꝛ deterguntur et splendificātur. instar ferri qḋ exercitio alicuius operis a naturali obscuritate sua ꝛ nigredine splēdidatur atq̄ cādescit. vel instar speculi aut vitri qḋ tersione clarescit. aut instar lapidis preciosi qui politione radiosus atq̄ coruscus efficitur aut instar aque que motu sue labilitatis admixta. sordes deserens: depuratur in claritatē. et hec oīa nō fiūt ꝑnominatis rebus addiuone aliqua sed magis detractione. Sculptores enī et elimatores atq̄ politores nihil addūt rebus in qbus operantur. Sed magis detrahūt. Uidetur autē horū sentencia multū cōcordare opinioni platonis qui posuit sciencias sepultas et obtectas in animabus humanis nō acqri neq̄ aduenire vllo mō sed disco opiri ꝛ apparere q̄ ꝑus erāt. Quēadmodū ferrū p elimationē speculū effectū fuerit potēciā sue virtutē reddendi ymagines non acqrit ex elimatione sed disco opitur eidem ꝛ apparet in illo. Q: aūt posuit plato d sciencias necesse habet ponere de virtutibus q̄ p frequenciā operū acquirūtur. Manifestū igr̄ ē ex oībus ꝑcedētibus aristot. nō diffiniuisse virtutem generaliter neq̄ bonitatē intentione generali accepisse. sed moralem solūmodo siue ciuilē. vel potius cōsuetudinalē. videlicet eam qua vulgus ꝛ cōmunitas hominū bonos hoīes vocare ꝯsueuerūt et de qua eos laudant. de cuius q̄ cōtrario vituperāt. bonitatem quoque naturalē quā diuinus pauci ex hominibus capiūt. qr soli philosophi. quēadmodū ꝛ bonitatē gratuitā nō capiunt forte nisi quibus reuelata ē de hoc quidē latius loquemur in sequētibus.

D De habitibus vero q̄s ponit aristoteles nō leuē habet questionē an sint noue qualitates addite super potēcias naturales. an sint libertates ꝛ expedimēta sicut supra narrauimus. Si enī super potenciā agendi q̄ iusta sunt ex freq̄ncia agendi talia. acquirit habitus q vocatur iusticia videtur silr ex frequēcia videndi visibilis additio sup virtutē visibilē siue visiuā. ꝛ ita erit visus cōsuetudinalis super visum naturalē. ꝛ eodē mō sup auditū. ꝛ sup vnūquēq̄ quīq̄ sensuū alioꝝ. In quo videtur dicēdū p aristot. Q: potēcia agēdi q̄ iusta sunt. ad ea q̄ iusta sunt. patitur mediū ꝓpter elongationē sui ad illa. et ob eandē causā indiget medio. visus vero nec patitur nec idiget ꝓpter ꝓpinquitatem sui ad operationē q̄ ē videre. vn̄ ꝛ stati illā reddit oblato visibili sibi vel obiecto. Potencia vero natural' agēdi q̄ iusta sunt nō sic propter causā ꝯtrariā. Q: si dixerit qs. q hmōi habitus cū sit īpartibil' impossibile ē vt acquirat in tpe vel p ptes. Impossibile enī oēe totū simul generari ꝛ subito. Si enī ps post partē i eo generaretur. partibile essꝫ ex necessitate. habitus ergo hmōi totus simul ꝛ subito generatur. qre i vna vel ex vna opatiōe. nō igitur ex frequēcia opationum. Amp. Aut generatur i ꝑma opatiōe aut nō. si sic ex ꝑma. nō igr̄ ex frequēcia. si nō aut aliud eius generatur aut nihil. si aliud erit igitur partibil'. si nihil. eadē ratiōe nec i secūda nec i aliq̄ ex sequētibus. cū omnes eiusdē virtutis sint i agēdo. qre nec in omnibus simul. Q: si dixerit qs. ex vltia opatione generatur. sed alie sunt ꝑparatorie ex vna ergo sola ē ꝓpe nō ex freq̄ncia nisi equoce. sed hec aliter optet inuestigari. dr enī omnibus modis ipossibile qḋ ex opatōne q̄cūq̄ q̄ ex aīa sit aliqd generetur i illa vbi gr̄a. Cū operatur qs aliud eoꝝ q̄ iusta sūt. videlicet puniēdo maleficiū aliquē. manifestū ē q hmōi operatio absq̄ reflexiōe erit i eū q punitur. qre nihil generat i aīa puniētis. sed i eo solūmō q punitur. Amplius. Ista opatio ē actio puniētis. ipossibile aūt est q actio cuiuscūq̄ agentis agat in ipm. qm̄ nec seipā pōt agere i ipm nec alia actione. Si enī alia actiōe iret res tūc in ifinitū Nulla enī eēt ratio q̄re ꝑma actio nō posset agere p seipam potius q̄ secūda vel q̄re potius requireret aliā actionē q̄ scḋa q̄re ipā nō reqrit aliā actionē ad agendū in animā. Uel secunda requiret hoc ipm. et ita in ifinitū. Ualde aūt absurdū videtur vt actio. q̄ ex anima ē aliud generet i illa agēdo ipam seipā. Actio enī nō ē nisi via ꝛ generatio sequētis passionis. Scḋm hoc autē eēt generatio passionis. videlicet eius que per ipam fieret in aīa. et ita ageret q̄si in ante ꝛ retro. hoc aūt aperte ipossibile videtur cū tota ipā actio tota intentiōe agentis feratur in pacientē. Amplius Totū qḋ in anima ē puniētis istī maleficū qḋ ad hāc punitionē pertineat. nō ē nisi vel deliberatio vel ꝯsiliū vel cogitatio actualis ipsius punitionis aut delicti. aut

volũtas siue velle actuale ipius punitionis aut finis. Hoc ē boni qđ intenditur p hmōi punitionē. Certũ aũt ē q2 nihil hoꝝ oim ē vl fit i anima ex actōe illa quā punitionē vocam⁹. imo ipa punitio et oĩb⁹ illis ē simul aggregatis. qre oĩno nihil generaſ vel fit i aīa ex hac vel ab hac opinioe. ⁊ ad huc modũ ē ostēdere de aliis.

Amp. scōm hec. cũ aīa sit agēs illā actionē. erit agēs et oĩe id. ⁊ i oĩe id qđ ex i quo p illā actionē agiſ. qre et erit agēs in seipam ⁊ generās i seipa id qđ illā p illā actionē generaſ. q2 erit agēs in seipam et paciēs a seipa. ⁊ hec scōm idē. cuꝫ habit⁹ scōm hanc sententiā genereſ in ipis virib⁹ anime ex frequētia opationũ suarũ. Nec ē sile exemplũ aristoſ. de medicāte atq3 sanate seipm. q2 ibi manifeste scōm aliud ē agēs ⁊ scōm aliud paciēs. Scōm animaꝫ ei ē agēs in ipa medicamēta. ⁊ ptes eoꝝ pterēs cōmiscens atq3 coquēs illa. Scđꝫ corpus aũt solũmō ē paciēs a virtutibus eoꝝ.

Amp. fm hoc. ex frequēti apphēdere siue cogitare generabiſ habitus vel bon⁹ vel mal⁹. qre ex ipo cogitare siue apphēdere erit aliqđ in vi nr̃a intellectiua siue cogitatiua. Aliqđ inq͂ȝ aliud q͂ȝ ipsum apphendere vel cogitare. ⁊ per hunc modũ. in virtute ipa visibili p ipm videre fiet vel erit aliqđ aliud in virtute visibili q͂ȝ sit ipm videre. Quare ⁊ p illud fiet eadē rōe terciũ in eadē. ⁊ p terciũ quartũ. et ita i infinitũ.

Amplius. illud qđ ē vl fit ex ipo cogitare p se in vi cogitatiua. ex necessitate eiusdē ē speciei cũ illo cũ ois opatio nature p silitudinē fit. Albedo eñ p se i subiectũ albabile naturaliter ipmit albedinē quare fiet ipo cogitare imprimiſ aliud in vi cogitatiua naturaliſ ac p se ipmetur in eadē ex necessitate aliud cogitare eiusdeꝫ speciei et ita erũt duo cogitare eiusdē speciei actu simul in eodē subiecto fm idem. Hoc aũt ē dicere q duo albedines simul sint in eadē supficie.

Amplius. albũ ab equo albo nullomō ē passibile fm albedinē quare nec vis cogitatiua ē receptiua vllomō alici⁹ q͂ȝdiu hȝ i se passiōeꝫ eiusdē spēi i effectu ⁊ ita q͂ȝdiu hȝ vnũ cogitare in seipa in effectu nō ē receptibiſ alteri⁹ eiusdē speciei.

Amplius. Ipa virtus cogitatiua ēēt fm hoc agēs in seipam p ipm cogitare. ⁊ paciēs a seipa p illud ⁊ hoc scđꝫ idem qm̃ iptibilis. ⁊ ita cōtraria ēent i eodē fm idē. Agere eñ ⁊ pati simplr ɔtraria sunt.

Amplius. Qualiſ intelligitur q forma aliqua agat in ɔpriũ subiectũ. cuꝫ forma et subiectũ eadē res sit. ⁊ ita forma agere vel ipmere aliud i ɔpriũ subiectũ; hoc erit ipm subiectũ agere vl ipmere aliqd in seipm.

Amplius. Habitus hmōi hoc ē sic generat⁹ ex frequētia ei⁹ qđ ē apphēdere vel ei⁹ qđ ē velle. ex necessitate erit eiusdē speciei cũ ipis. Nō ei refert an ex vna calefactiōe. an ex multis fit generatio caloris. Siue eñ vna agaſ calefactioe siue multis idē calor in specie generaſ ab vna. ⁊ a multis. ⁊ hoc ē qm̃ vna calefactiō cũ multis eiusdē ē speciei. Siliſ vnũ velle cũ multis siue quociēs libet iteratũ vnũ ē fm speciē. quare vna erit impssio eiusdeꝫ ex semel tm̃ opantis ⁊ multociēs. Quare habit⁹ quē ponit aristoſ. p iteratione huiusmōi generari. aut erit eiusdē speciei cũ ipo velle vel cũ ipo apphēdere seu quacũq3 alia opatioe. ex cui⁹ freq͂ntia vl iteratione acquiriſ.

Amplius. si alteri⁹ speciei ē habitus generat⁹ q͂ȝ passiōes vel opationes illi generātes vñ illi speciei diuersitas. Ex vno ei agēte ⁊ fm vnũ nunq͂ȝ est multitudo naturaliſ siue diuersitas. vnũ aũt ē agēs ⁊ fm vnũ i tota frequētia. quēadmodũ igr̃ calidũ p id qđ ē calidũ semper agēs non generat p se nisi calidũ. siue semel tm̃ siue multociēs opeſ. Sic ipossibile ē quācũq3 opationē vel passionē taꝫ semel q͂ȝ multociēs opantē p se diuersũ a se in specie siue dissile generare.

Amp. manifestũ est q2 freq͂ntia videndi ipata ⁊ media visibilia visum adiuuat ⁊ ɔfortat. Abstinere aũt oĩno a videndo. ipm debilitat ⁊ ad vltimũ extinguit. Nũqđ freq͂ntia hmōi generat nouũ habitũ ad videnduꝫ ⁊ ita erũt duo habitus i vno q͂ȝ hoie bñ vidēte. videlicet naturalis. ⁊ iste vidēdi habit⁹ exercitio acq͂sit⁹. Si aũt duos visus ponit aristo. necesse est eũ simpliciter ponere duas cecitates. Q2 si dicerit q nō nouus habit⁹ generaſ i virtute visibili p hmōi freq͂ntiā. Sȝ ɔfortaſ naturalis expediſ ⁊ adiuuaſ multiplr. cur nō silr dicet ex in aliis potēciis. q2 nō nouus habitus i eas vl fm eas generaſ sed ipe potēcie p opationũ suarũ frequētias ɔfortaſ ⁊ roboraſ libere ⁊ expedite efficiũſ.

Amp. Cũ habit⁹ ab habēdo dicat⁹ sit. Erit igr̃ habitus alicui⁹ rei habite. habit⁹ aũt rei habite nō ē genere qualitas sed magis relatio siue ad aliqd. virtus aũt ois de q͂ ipse

ntem dit genere qualitas ēsicut ⁊ malicia
quā fm eas quales dicuntur id ē boni vł
mali. Amplius. Quid differt disposi-
tio a habitu fm ipm. nisi ꝙ hec est facile:
J ille vero difficile mobilis. Facilitas enī ⁊
difficultas mobilitat᷑. nō diuersificāt spe
ciē. nō enī alteri⁹ speciei ē nigredo i coruo.
⁊ albedo in niue q̄ʒ sint in eis q̄ facile tn
gibilia aut distinguibilia sunt Albedo eī
⁊ nigredo veri nominis species specialis
sime sunt. Amplı⁹. Quid ē sciencia ver
sa in habitū nisi sciencia radicata atqʒ fir
mata. Firmatio aūt ⁊ radicatio nō sunt
generatiōes noue sciencie neqʒ acqsitiōes
quēadmodū alibi dr. Quia firmatio nō
est creatio noui iuris ſʒ roboratio pstini.

Amplı⁹. Esto ꝙ vno ⁊ eodem docēte
audiāt duo ab ipo eādem scienciā. Sʒ al
ter sit fortis ac tenacissime memorie. alter
vo labilis et infirme. Manifestū ē quia i
vtroqʒ generabit᷑ sciēcia sed in altero faci
le mobilis ꝓpter labilitatē mēorie. In al
tero vo difficile mobil᷑ ppt᷑ bonitatē me-
morie. Erit aūt in altero dispositio: in alte
ro habitus. Si vtiqʒ dispositio et habitus
nō alit᷑ differūt qʒ facilitate et difficulta-
te mobilitat᷑. quare sciēcia ē habit⁹ i alte
ro eou nō ex aliq̄ qd ad generatum siue
additū sit ei sup essenciā dispositiōis: sed
ex bonitate vi dinm⁹ recipiētis. Quēad-
modum si quis scriberet vel sigillaret in
cera molli et cera dura eandem scriptu-
ram vel sigillationem. certum est ꝙ eadē
esset specie scriptura et sigillatio: sed alte-
ra facile mobilis: altera difficile.

Iuxta hunc modū potest accidere de
virtutib⁹. Eadē ei pdicatiōe siue exhorta
tiōe in iracūdo naturalit᷑: ⁊ naturalit᷑ mā
sueto generabit᷑ deo actore paciēcia. sed
i altero facile mobil᷑. in altero vo difficile
mobil᷑. Iracūdi eī naturalit᷑ facile pacien
ciā deserūt ⁊ i irā atqʒ vindictā accēdūtur
atqʒ psiliūt: māsueti aūt difficile. Ista au
te difficultas nō ex assuetudine vel freqn
cia operū est sed ex bonitate seu ex bona
dispositiōe subiecti: quēadmodū dic Tu
lo De natura ingt excelsū animo creauit
[illegible] de magnanimitatis virtute indita
[illegible] insedit oratio. Amplı⁹. virtus
⁊ bonitas ex alio ē bonitas: ⁊ ex alio ha-
bet⁹ enī aūt est ꝙ essencialit᷑ bonitas ē
Quid ergo est ex eo ꝙ habit⁹. Nō videt᷑
aliud posse respūderi nisi qd q̄litas ē spūa
lis difficile mobilis quare videt᷑ nihil ad

dere habit⁹ sup essenciā sciēcie vel bonita
tis: nisi firmitatē vel difficultatē mobilita
tis. Quia igr̄ frequēcia operū nō additur
bonitati vt bonitas sit. neqʒ sciēcia vt sci-
encia sit sed forte vt maior: aut vt melior:
aut vt firmior sit. Quare manifestū est ꝙ
habit⁹ ex freqncia operū nō gignitur nisi
fm qd. Quēadmodū qs diceret homieʒ
albū generari. sic ⁊ habit⁹ nō scdm totū
qd ē ex freqncia operū gignitur ſʒ id forsi
tan eo gignitur vn̄ habit⁹ noīatur. Quē-
admodū siqs dicat scienciā firmatā gene
rari ꝓ eo quia firmitas ipi sciencie adge
neratur. Uerūsilr aūt forsitā dicet aliquis
q: quēadmodū applicatio vna calidi ad
frigidū aliud opatur scʒ iminutioneʒ fri-
giditatis vel ipsiōnē aliquātulā caloris.
Deinde iterata multociēs paulatī destru
cta frigiditate calorē purū ac vim tādem
impmit. Si forsitan iterate bone opatio
nes siue interiores siue exteriores aliō qd
est ꝯtrariū virtuti paulatim minuēdo cō
sumūt. donec vltima dispositio impmat᷑:
q̄ ꝓpter hoc habit⁹ ē. q: subiecto p̄cedē
tibus opationib⁹ p̄pato et optato ꝓfun
de ac tenaciter adheret. Dicet qs for
sitan quia frequencia opeꝝ ꝓfundatio ē
dispositionis et infixio ipsius. quēadmo
dū palus multis īpulsionibus aut desup
malleationibus paulatim ꝓfundatur ⁊
figitur donec firmit᷑ stet aut difficile mo-
ueatur. Sic scienciā vel bonitatē iteratio
vel frequēcia operum infigunt atʒ ꝓfun-
dāt donec intime hereat anime humane
vel quemadmodū plantula radices pau
latim mittit in terrā. donec terre vitaliter
hereat. sic sciencia et virtutes paulatim p
assuefactionem diffūduntur in interiora
mentis humane. donec et quasi vitaliter
hereant. et tunc habitus nominātur cum
possessio earum firmata est. Unde et ex
hoc habit⁹ nominare videntur. quia tūc
solum vere haberi videntur cum infirmā
possessionē mentis transierint. q̄ʒdiu enī
facile amitti possunt quasi non haberi vi
dentur. sed sunt velut hospites ad temp⁹
recepti. Postmodum autem tanq̄ʒ ciues
et mansionarij in ipa mente morantur.

Amplius. Scdm Aristotelem habe-
bemus supranaturaleʒ potenciam. vt ex
ea operemur expedite siue prompte. de-
inde firmiter. tercio gaudenter. alioqn eī
nō opatur quis virtuose. nisi pmpte ⁊ ex
pedite op⁹ virtutis reddiderit. Si enī nō

et corde sed quasi p vim aut p difficultatē
Jam nō ex habitu sȝ potius ex dispositiōe
infirma et debili. eodē modo si infirmiter
aut debiliter. quod ē si leui aut modica vl'
discussione vel difficultate videlicet dam
pno vl' labore modico desistat opan. Ista
eñ certa indicia sunt nōdum firmate nō-
dum verse in habitū in eo bonitat'. Silr
si nō gaudēter sed cum metu vel tristicia
indicat sm aristol'. q nō ex ꝟtute opet. sȝ
magis motus a pncipio exteriori gaudiū
est eñ iusto facere iudiciū sic legit prouer
uerbioꝝ. xxj. An autē veritas ita se ha
beat videlicet q operatio virtuosa tria il
la ex necessitate habeat aliqd hȝ questio-
nis qd nos in sequētibus declarabimus
Verū tēptabimus pmū perficere declara
tionē questionū quas pmisim⁹. Dicem⁹
igit q differt inter memoriā et scienciam
habitum quēadmodum differt int' cyster
nā et fontem vel alio modo. Memoria eī
thezaurus est continens ꝛ custodiens re
posita. habitus autē ē generans ꝛ efficiēs
noua videlicet nouū apphendere ꝛ nouū
velle. ꝛ nouas operatiōes. quēadmoduȝ
fons eructuans et effluēs cōtinue nouas
aquas cysterna vero repositas continet ꝛ
custodit. nec ex ea est fluxus vel emanatio
aque noue. Vetera igr et iam pterita de
thezauro memorie extrah'nt scilicet q in
ea. vt diximus recōdita erāt. De sciēcie ve
ro habitu noue conclusiones ꝛ noue ad-
inuentiones instar fontis pdeunt. Assue
tudine igit operū vel bonoꝝ operationū
fiūt vires naturales velut fontes et putei
pmpte et expedite emanatiōis que pus
erant aluei aut aridi aut pene aridi. vñ et
quasi pene implētur frequēcia bonarum
operationū. Nō vt eas solas reddāt quē
admodū cysterna vt diximus et thezaur⁹
qui vtiqȝ nō reddunt nisi deposita. sed vt
eas generēt. Est etiā assuefactio operū bo
noꝝ sicut irrigatio. ꝛ sicut seminatio. et si
cut impregnatio viriū nostrarū naturali
um. Qua de causa postmodū ex ipsis pro
ducuntur et generātur vel fruges ac par-
tus operatiōnes laudabiles. Nō mul
tū autē refert si quis dicat habitū fontem
esse eroꝝū p assuefactionē operū in terra
alicuius virium naturaliū aut puteū fos-
sum in illo. aut illā ee factam fontem. aut
puteum per hmōi assuefactionem An di
cat habitum hmōi vim naturalem im-
pregnatā aut irrigatam aut fecundatam
aut seminatam per prenominatam as-
suefactionem. Si quis autem querat
quid ē essencialiter qd additur vl' acquiritur
ē in anima humana vl' aliqua viriuȝ eius
dem per frequenciā opeꝝ. Et quid ē essen
cialiter. Respondem⁹ q essencialit' ē bo-
nitas vel malicia radicata pregnans seu
grauida ꝛ ad part⁹ opeꝝ suoꝝ pmpta aȝ
parata. Et iterū. nō solū plena sed cumu
lata ꝛ ad redundanciā facilis et presto. ꝛ
ex hoc forsitan habitus nominata. et ha-
bendo scilicȝ fontalem ac redundantē co
piositatē. Merito eñ habitus dr ex eo q
habentē faciat et diuitē possessorē suum.
Diuitē inq̄ȝ et copiosū opeꝝ. Vel forsitan
ex eo q habeat ꝛ possideat subiectū in q
est et ei plenissime dominet'. Passiones
eñ ꝛ dispositiōes facile mobiles neqȝ ha-
bent nec possident subiecta in quib⁹ sunt
Habitus autē siue boni siue mali illa to-
taliter habēt et possident et eisdē imperāt
et dominātur. Quibusdā tamē visuȝ
ē q habit⁹ spūales et interiores de qbus
hic loqmur instar habituū exterioꝝ ha-
bitus noiati sunt. Aut eñ vestiūt ꝛ ornāt
si boni sunt animas nostras vl' ꝯtrariū in
eisdē faciunt. ꝛ quēadmodū varietas ha
bituū in psonis religiōsꝫ varietatē indicat
pfessionū. velut pprium insigne religiōis
vt habitus cysterciensiū. habitus dynacē
sis et ita de aliis. Sic velut insignia varia
rū pbitatum aut maliciaꝝ pfessores eoꝝ
spiritualiter intuentibus demonstrant. 2
Quod vo querit'. vtrū vna operatio
ne habitus generetur vl' ad eius. Jam re
spondimus in hoc. quia vna operatione
quādoqȝ totus habitus generatur. ꝛ hoc
duobus modis. videlicet p vehementiaȝ
impssionis. vel per bonā dispositionē ac
cipiētis. Accidit eñ plerūqȝ suadere quod
vicij ē vel virtutis alicui. adeo efficaciter
vt penetret in pfundum cordis et tenaci-
ter inhereat eidem. Accidit etiam ex vno
concubitu vel etiam aspectu mulieris ali
quē vitio incōtinencie imperpetuū corrū
pi. Famosuȝ etiam est captum semel ab
hostibus perpetuo contra eos timidum
fieri. et forte accidit hoc in plerisqȝ. Quo-
ciens autē generatur habitus per frequē
ciam operationum. ita q ex nulla sed ex
oībus simul dicim⁹. q generat'. Quēad-
modū calor aut color ꝯtinuad qd genera
tur eñ dispositio post dispositionē donec
veniat' ad nouissimā vel nouissimas que

eim debēt eē maxīe. queadmodū generatur calor: p⁹ calorē donec veniaẗ ad nouissimū calorē maximū: ⁊ hoc ē manifeste videre qm̄ generaẗ cogitatō p⁹ cogitationē ⁊ deliberatio p⁹ deliberationē. ⁊ ꝯsiliū p⁹ ꝯsiliū. Sic ⁊ velle post velle: ⁊ opatio exterio: post opationē in oib⁹ bus q eas dez frequēter iterāt opationes. ⁊ quemadmodū in generatione caloris destruiẗ sp aut tepiditas aut aliqs ex caloribꝰ modicꝰ generatus ⁊ vnicuiqꝫ illoꝝ sic destruiẗ succedit calor fortior ⁊ maior donec veniaẗ ad extremū maximū. ita fit in generatōibꝰ ⁊ destructionibꝰ dispositionū ſpūalium donec cōpleaẗ generatio habitus. Et attēde q: in generatione caloris ⁊ extremi ⁊ maximi nihil generaẗ. cuiuscūqꝫ p̄cedētis generatiōe. q̇ sit aut debeat eē ps ipiꝰ sed tm̄ generātur dispositiōes quibꝰ aptatur subiectū caloris nouissimi ad recipiēdū illū. ⁊ ad hoc vt fiat generatio eius in ipo. In generationibꝰ vo corp̄m secus ē. qm̄ ī illis ps post partē corpis generaẗ. et pmanēt partes generate. ⁊ ꝯgregāẗ altera alteri. donec cōstituaẗ ac pficiaẗ plena integritate partiū suarū corpus qd̄ generaẗ. pmanēt itaqꝫ partes successiue ita generate ⁊ ꝓpt̄ fortitudinē substātie sue. et q: necesse sibi ad hoc vt ex illis ꝯstituatur generatū et q: hoc intēdit natura vt ex illꝰ aggreget totū. Preterea nihil omino contrarietatis fm̄ essenciā suā habēt ad totū hoc aūt intelligimꝰ ī generatōe corp̄m simpliciū siue hōgeniorꝫ. In generatiōe vo caloris iā nō pmanet generati calores añ nouissimū. qm̄ ꝯtrarij sunt nouissimo caloꝝ. eo mō q̄ mediū ꝯtrariū ē vterqꝫ extremoꝝ. Veni igr̄ ē manifeste q: nihil caloris nouissimi generaẗ generatōe cuiuscūqꝫ medioꝝ. nihil inqꝫ actu. ⁊ nihil qd̄ debeat eē ps eius actu. Sed potēcialiter in vnoquoqꝫ medioꝝ generaẗ aliud qd̄ ē extremū generādi. In generationibus ergo corporū ⁊ corpaliū dispositionū ita se habet: vt in generatōibꝰ corpoꝝ sp generetur actu aliqd̄ qd̄ erit ps nouissimi generati. In corpabiliū vo dispositionū generatōibꝰ fit fm̄ potenciā. ⁊ hoc ē qm̄ in his sp generaẗ mediū qd̄ nō potest esse ps alicuiꝰ extremoꝝ. In corpoꝝ vero generatōibꝰ sp ē aliqd corpis generādi qd̄ ⁊ ꝯpꝰ ⁊ ps illius videlꝫ generādi. In spiritualibꝰ vo generationibꝰ nō currit res p cōtinuū neqꝫ p ptes. q̄ sunt ipartibiles:

vnde cū queritur. vtrū p̄ma opatione frequēcie generetur aliud ipiꝰ habitus boni vl' mali. Respōdemꝰ q nō generatur aliud qd̄ sit pars fm̄ actū. sed generatur forte amare aut velle. qd̄ ē adiumentū magnū ad hoc vt tandē generetur amor habitus aut volūtas. et in secūda opatione generabitur forsitan amare ⁊ velle fortiꝰ nihil autē istoꝝ ps ē habitꝰ generādi. Sꝫ adiumentū magnū ē vt generetur habitus q̄ ē bonitas vel malicia aggregatꝰ ex hmōi dispositionibꝰ. sꝫ relictꝰ ex illꝰ ⁊ nō ex illꝰ vt ptibꝰ sed vt seminibꝰ. Q: si q̄si erit. vtrū totū simꝰ generetur vl' p partes. Vel p partes quidē potēcialiter: nō autē fm̄ actū: qm̄ fm̄ actū ipartibilis ē. Generatur igr̄ ex hmōi dispositionibꝰ q̄si in seminibꝰ. ⁊ q̄si pullus in ouo. Unde valde abusiue vocamꝰ ibi generationē: q: generatio habitꝰ put intēdit Aristo. q̄si seminatio tm̄ illius ē. Q: si q̄sierit vtrū aliqñ p̄mū sit habitꝰ. Rñdemꝰ q sic videlicet cū p̄cesserit frequēcia ex q̄ vel p quā debeat relinqui et mala dispositio. sicut supra tetigimus operātis nō impedierit. Q: si dixerit quis. Iste habitus nunc ē cū ante nō fuerit nec omino ad eius. ergo nūc generatur vl' creatur. Rñdemꝰ p aristol' q: nō seqtur: ⁊ ē hoc manifestū si accipiat generationē fm̄ intēcionē aristol'. Idem ē em̄ ac si argumentaretur dicēs. Nūc ē cuꝫ añ nō fuerit: nec ad eiꝰ ergo nunc p̄mo seminatur vl' p̄patur a d oīe. Possibile autē ē sicut diximꝰ: vt in vno solo instāti absqꝫ vlla p̄paratōe habitꝰ generetur vt diximꝰ. Q: aūt q̄rit de reflectiōe actionuꝫ hmōi. Solutumꝰ dicēres: res apprehense agūt ī aīas nr̄as ⁊ ip̄mūt eas im̄p̄ssiōes et passiones q̄s vocamꝰ cogitationes et affectiones. p quas postmodū siles generātur. Vbi gr̄a. vidit aliqs aut audiuit aliquē aliqd opari eoꝝ q̄ iusta sunt: ⁊ cōplacuit sibi ī illo ꝓpt̄ bonitatē iusticie ⁊ pulchritudinē eiusdē et incepit amare illud: et excitatū ē in eo desideriū silia faciēdi. et adauctū ē desideriū illud donec generaretur in eo voluntas operandi simile. Deinde operatus est illud . Vides igitur q operatio illa generauit in ipso apphēsionem per sensum siue cogitationem aut ymaginationem et complacenciam aꝰqꝫ delectationē in illa. postmoduꝫ amorem deinde desiderium. postea voluntatem simile operādi. Quod si prima operatio

que vtiqꝫ extra erat τ longius remota ab
ipo et a longe apphensa generauit i eo af
fectiōes hmōi quāto fortius ista ꝓpinq-
oꝛ generauit in eo affectiōes hmōi τ a ꝓ
pinquioꝛ agens silia τ ita fortioꝛa et ma
ioꝛa opabit̄ i eodē. Alie ergo sūt ipsi
ones in anima q̄ generate sunt ꝑ apphē
sionē ē pme opatōis. Alie que per secūdā
et ille vnqꝫ maioꝛes et fortioꝛes. Nō igr̄
ē opatio ista vllo modoꝝ et illis eisdē co-
gitationibus et affectionibus quas ꝑ sui
apphensionē generat i aīa. neqꝫ operās
opatur ex ill' istā opationē ymmo ex poꝛi-
M bus. q̄re nō ē incōueniēs vllo mō vt acti
ones q̄ sunt ī animab⁹ nr̄is agāt in eas τ
reflectat sup eas. Neqꝫ incōueniēs est vt
siles apphēsiones siue cogitatiōes τ affe
ctiones ill' cogitatiōibus τ affectiōib⁹. ex
quibus et ꝑ q̄s exeūt. sed oino incōueni-
ens τ ipossibile ē vt easdē numero. Neqꝫ
īconueniēs ē animā et agere in se τ pati a
seipā. et hec scđm diuersas vires. Uis em̄
memoꝛatiua in vi ymaginatiua interdū ge
nerat apphēsionē ymaginatiuā τ vis sen
sitiua agit in memoꝛatiuā thesaurizās in
ea foꝛmas sensibiles et qđ amplius ē fm
eandē vim agit τ patit̄ in seipā. Alioqn i
uentio et disciplina nihil essent. Cum em̄
aliqs syllogyzat ex aliquib⁹ p̄ncipijs con
clusionē aliquā: τ addiscat illā ex eis. ꝑcul
dubio ipa anima scđm vim itellectiuā vel
ratiocinatiuā ē agens et generās sciēciā
cōclusionis illius. et paciens. id ē recipiēs
illā. Uerū ex alijs est agens. q̄ ex p̄ncipijs
hoc ē ex rebus p̄ncipioꝝ et ex alijs ē paci-
ens hoc ē et rebus cōclusionis. Nec ē dif-
N ferēcia int' vim ītellectiuā τ vim ratōcinati
uā vna ei ꝑrius vis ē aie hūane apphēsi-
ua nobil' sublimiū rerū. Jn eodē ei ꝑrius
generat' sciēcia cōclusionū in quo ē scien
cia vl' intellectus p̄ncipioꝝ. Et nihil ꝓhi-
bet in eadē aīa humana scđm eandē vim
esse duas qualitates eiusdē speciei sic du-
as sciēcias duoꝝ filiū. τ duos amoꝛes du
oꝛū hominū. et duas tristicias de duab⁹
moꝛtib⁹ duoꝝ amicoꝝ ꝯ mino filiū. Jpsa
em̄ vis intellectiua siue apphensiua no
bilis. nō solū subiectū est et loc⁹ sciēciarū
Sed τ fons redundās ac generatiuus si-
mul vtrūqꝫ et generatiua siue influens et
receptibil' eaꝝ iuxta verbū veritatis. Johā-
nis. iiii. Aqua quā ego dabo ei. fiet in eo
fons aque salientis in vitā eternā. Si ei nō
esset potēs aīa hūana. τ agere in se et pa

ti a se. et mouere se. et moueri a se. Foꝛe
nihil esset in ea libertas arbitrij. et nihil
esset apud eā virtus vl' viciū. Sicut neqꝫ me
ritū aut peccatū. τ iterū nō scđm idē vtrū
qꝫ posset videlicet et agere et pati. Eadeqꝫ
foꝛsitā incōueniēcia sequeret' τ vergere vi
det' aliter sentire in insaniā manicheoꝝum
Quapꝛopter conueniēs erit cōsideratōēꝫ
aliquā. de hijs facere qñ loq̄mur de cogi
tationib⁹ et de resistēcijs et de bellis eaꝝ
atqꝫ victoꝛijs. Si qs aūt querat ō hijs
q̄ rapacissimi sunt: rapiētes vndecunqꝫ
possunt. τ rapinā ꝓdigaliter τ ꝓfusissime
alijs largiētes. Utrū in eis ex cōtrarioꝝ
actuū frequēcijs generent' habitus cōtra O
rij auaricie videlicet τ ꝓdigalitat' an neu
trū eoꝝ. Quod quidē magis videri potest
Uidet' em̄ cōtrarioꝝ actuū vterqꝫ destru
ere nō solū reliquū sed τ id qđ ex eo reli-
quit'. Juxta id quod legit' Ecclesiastici. xxxi
iij. vn⁹ edificās τ vn⁹ destruēs. qđ ꝓdest ei
nisi laboꝛ. Queadmodū si qs calefieret τ
iteꝝ frigefieret τ ecōuerso nec calid⁹ nec
frigid⁹ remaneret: nec reliq̄e caloꝛis aut fri
goꝛis in eo vllo mō saluarent'. q̄re relinq
tur vt simul auarus τ ꝓdigus sit. Eaꝫ P
dem est questio de lubrico qui interpola
te et vicissim multa frequēcia facit ea que
castitatis sunt: et sepe similiter relabitur.
Utrum contrarij habitus videlicet in cō
tinencie et castitatis generētur in ipso aut
nihil hoꝛum. Jn quo respondem⁹. quia
neutra in vtroqꝫ casu neuter habituū ge
neratur impediente cōtrarietate operati
onū. Uerum quia tam opera ꝓdigalita-
tis q̄ꝫ auaricie mala sunt licet ꝯtraria sint
Jn hoc conueniunt et cōcoꝛdant q̄ ma-
la sunt et anime humane lesiua. τ vtrūqꝫ
eiusdem valde nocencia. Licet igit' con-
traria sint. τ alterū alterū destruat. tamē
quod cōmune est ambob⁹ videlicet no-
cumētū et lesio anime et ab vtroqꝫ relin-
quit'. τ cum vtroqꝫ permanet. Quemad-
modū nimius caloꝛ nimiū frigus destru
it. Non tamen lesionem que et illo ē tol-
lit quin potius auget et ecōuerso. Sic ca-
sus et releuatio contraria sunt. et alterūꝫ
alterum funditus tollit. lesionem tamen
vel inquinationem que ex casu est non fi
nat aut diluit. Quid etiam est qđ seq
tur in sermonibus aristotelis. quia virt⁹ Q
est bonitas duarum maliciarum media.
et nomināt duas malicias supfluitatē et
indigenciā quas vulgariter nos vocam⁹

nimiũ aut parũ questiones multas τ dubitatiões generat. Mediũ em duorũ extremoꝝ minus distat ab vtroq₃ illorũ q̃₃ illa abinuicẽ. Quare min⁹ distabit bonitas a bonus p bonitatẽ sic malo. q̃₃ sic malus a sic malo. Amp̃. Sicut ipsemet dicit ibidẽ. Cõtraria sunt q̃ maxĩe ab inuicẽ discedũt. Et in libro p̃dicamentoꝝ ẽ. Que maxime differũt. Et in libro metha phisicorũ. quia cõtrarietas ẽ differẽcia cõpleta quare magis differunt seu distãt ab inuicem q̃₃ a medio vel mediũ ab illis. et ita magis distãt ab inuicẽ due malicie q̃₃ virtus media distat ab illis. ecõtrario aũt videtur qm̃ bonũ τ malũ cõtraria sunt. Similr bonitas τ malicia q̃re maxime ab inuicẽ differunt siue distant. Minus ergo distant due malicie ab inuicẽ q̃₃ distẽt a bonitate. Amplı⁹. Si bonitas media ẽ: vt ipse dicit inter duas malicias. erit ergo natura posterior. mediũ em̃ oĩe. si verũ₃ mediũ ẽ inter duo hec cõtraria. natura posterius ẽ vtroq₃ illorũ. quẽadmodũ medius color vtroq₃ extremoꝝ. Respondem⁹ autẽ in hoc. qa bonitas nõ ẽ hec medium inter duas malicias et hoc appet. quoniam nõ ẽ trãsitus p illã ab altera carũ i reliquã. Iterũ nõ ẽ cõposita ex ipsis sicut medi⁹ color cõpositus ẽ ex albo τ nigro. et tepiditas ex calido τ frigido. S₃ reuera res circa quas bonitates sunt de qua intẽdit. Aristot. medie sunt inter res supflaas et diminutas vel inter nimiũ τ parũ eo mõ sicut numer⁹ inter duos quoscanq₃ circa se positos quẽadmodũ inter denariũ τ quinariũ vl quicũq₃ alioꝝ mediorũ. Vbi grã Quẽadmodũ inter comedere nimium τ comedere parũ ẽ comedere i aliq̃ quantitate sicut int comedere libram panis τ comedere quartã. ẽ comedere medietatem eiusdẽ. Qð aũtẽ obiicit. q₃ contraria maxĩe ab inuicẽ differũt itelligimus inter duos generis illi⁹ sic p̃nominate malicie in genere suo. quẽadmodũ color alb⁹ τ color niger i genere coloꝝ maxĩe differunt. Nõ autẽ magis differũt ab inuicẽ color albus et color niger q̃₃ color etiã gramatus. Si qs autẽ q̃rat cum virtus τ ars circa difficilima sint. difficiliores autẽ sint operatiões ex qbus relinqtur habit⁹ q̃₃ ille q postmodũ pcedũt ex habitu. ymmo cũ habitus firmatus fuerit. nõ solũ faciles sunt operatiões ex illo s₃ etiã iocũde. min⁹ ergo virtuose q̃₃ pcedẽtes vl omnino non virtuose. Respõdemus. quia difficultas et molestia in operationib⁹ ex infirmitate ẽ nõ ex virtute. Qð eñ equus debilis τ morbidus sessorẽ vel pondus cũ labore portat at₃ dolore. nõ ex virtute ẽ. s₃ ex infirmitate ipsius. Qð vo equ⁹ fortis τ valid⁹ alacriter portat τ leuiter ex virtute illius ẽ τ bonitate. Sic τ qð oculo videm⁹ inter dã cũ molestia τ dolore ex vitio τ malicia illi⁹ ẽ. sic qð clare τ cũ iocũditate videm⁹ ex virtute eiusdẽ ẽ ac bonitate. virt⁹ igit τ ars circa difficilima sũt. faciẽtes ea nõ solum facillima sed iocanda operantibus.

Iam igr declarauimus p pte sermões aristotel' in diffinitiõe virtutis cõsuetudialis. τ ostẽdimus tibi modũ generationis illius. τ q hmõi virtus nõ ẽ thezaur⁹ vllo mõ. neq₃ aggregatis ex operationib⁹ vl dispositionibus ex qbus relinquit. Quoniam ex thezauro τ aggregato nec magis nec melius exqt. nec etiã aliud q₃ qð ẽ in eo repositũ. Ex habitu vo hmõi exeunt τ maiora et meliora opa q̃₃ essent illa. ex quibus relictus ẽ aut generat⁹. Et in sup infinita cũ illa eẽnt finita. Et q₃ generatio eius nõ ẽ p cõtinuũ. τ ptes nisi potẽcialiter. qm̃ nõ ẽ partibilis eẽcia sua. Et q₃ aliqñdo pmo ẽ hmõi habitus. nõ tñ dicit tũc generari. qm̃ tũc nõ ẽ in via ad esse. Sed in ipo eẽ cõpleto. Generatio autẽ est via ad eẽ. Assignauim⁹ etiã tibi cãs sas noiatõis sue. quare sc₃ noiatus ẽ habitus. τ ostendim⁹ tibi qualit ẽ medius duarũ maliciarũ. Declaratũ est etiã tibi cũ his. q₃ tres sunt modi generatiõis huius habitus et ostẽdimus eos tibi τ nũerauimus. Patefecimus etiã tibi qsdã virtutes naturales eẽ τ stabilitũ eẽ earũ. τ nos loqmur i sequẽtibus de cõpatiõe earũ. τ inuestigabim⁹ alia q̃ circa ipa sunt. His ergo ita se habẽtibus pscrutabimur de hmõi virtutibus qualiter vl bonitates sint vel bonos efficiãt. et que sit vl eẽ debeat intẽtio boni vel bonitatis in his.

i Llud ergo pmũ q̃rẽdũ ẽ q̃lẽ₃ scil₃ opteat ac deceat eẽ vitã humanã Dicim⁹ ergo q₃ vitã hũanã opt₃ datori ei⁹ deo eẽ honorificã. i se decorã. i alios vtilẽ siue bñficã. Manifestũ eñ ẽ. qm̃ si deo cõtumeliosa fuerit aut i se idecora seu turpis aut in alios noxia seu mala. erit τ iniq̃ in ipm deũ et etiã i ipm viuẽtẽ. τ i alios qb⁹ nocebit. Nõ eñ min⁹ iniquũ ẽ irrogare cõtumeliã quã inferre iniuriam. nec minus

iniuriosam p se. si p se esse posset nocere si
bi q̄z nocere alii. Et hoc inde manifestum
q̄m debitū innocētie ō p̄mis ip̄sionib⁹ ē.
ꝛ cordi humano naturaliter inditū et im
p̄ssū. nō ē ei cor hūanū qḋ i semetipso nō
ꝯfiteaṫ naturaliṫ se nulli debere nocere.
Q̄ aūt natura vniuersaliṫ ꝛ naturaliṫ cō
fiteṫ necesse ē verū eē. Naturā ei natura
liṫ ꝛ vniuersaliṫ mētiri īpossibile ē. Quare
manifestū ē debitū inocētie de p̄mis ip̄si
onib⁹ ꝛ oē p se naturaliṫ notis vnū eē. nō
min⁹ aūt nocet q aufert cuicūq̄z debitum
honorē. et gloriā aut irrogat ꝯtumeliā. q̄z
q debitā retinet vl' aufert alienā substātiā
seu pecuniā. Manifestū igitur erit q̄ deo
ꝯtumeliosa ē aut nō honorificata. eē ini
qua in deū. atq̄z nocentē ꝛ insup i eo i q̄ cō
tumeliosa ē vl' nō honorifica iniquā eē at
q̄z nocentē i illū. Si ei dixerit qs q̄ sufficit
vt i p̄te solūmō sit deo honorifica vita hu
mana. Errat idubitāter. q̄z sicut tota est ex
eo. sic tota debet eē ad illū. Amp̄. Quo
p̄uilegio exemptū erit residuum a dei ho
norificētia. Amplius. Cui⁹ ē arbor to
ta ꝛ nō ē eius totus fructus. cui⁹ tot⁹ ager
et nō tota fruges. cui⁹ ē totus equus ꝛ nō
T tot⁹ labor totū eiusdē ē qui seruitiū. Quia
igr̄ totū q̄ sumus. totū q̄ viuimus ꝛ mo
uemur. totū qḋ boni vel habem⁹ vel faci
mus. totū ē dei opus. dei donū dei bene
ficiū. Ex toto q̄libet bonū honorādus ē a
nobis. q̄re tota vita totis opib⁹ tā interio
ribus q̄z exterioribus nostris honorādus ē
de⁹. ex oib⁹ ei opib⁹ suis. ex oib⁹ donis su
is ꝛ bn̄ficiis suis honorandus ē. quare to
ta vita nr̄a tota debꝫ esse honorifica deo

Amplius. Nō ē natio adeo barbara
adeo indocta vl' incōposita. que deos su
os adorādos nō eē audire patiaṫ. et que
nō reputet istud blasphemiā intolerabi
lē. et que eā ferro et igne nō vindicet adeo
vt q tale quid dicere p̄sumpserint. nec do
ctrina nec correctiōe dignos iudicet. sꝫ so
lis suppliciis nisi statim resipuerint. Qua
re manifestū ē q̄ honor creatoris de pri
mis ip̄sionibus ē cū humana natura eti
am verbū cōtra illū sustinere nō possit et
tam seuere vindicet. Q̄ si dixerit qs.
Reuera honor creatoris imp̄ssus ē natu
raliṫ mentib⁹ humanis. Sed nō opꝫ p
pter hoc. q̄ ex tota vita et in tota vita hu
mana honoretur creator. Responde
U mus quia ex toto dato debeṫ honor da
tori generaliter. Quare ex oīū et toto bo
no honorādus ē creator vtpote cui⁹libꝫ
boni totius dator ꝛ auctor. Totā igr̄ vitā
humanā honorificā eē deo necesse ē. alio
qn vel in toto vl' in p̄te erit iniqua nō red
dēs deo qḋ suū ē hoc ē debitū honorem.

Ampli⁹. Quis audeat dicere in p̄te eē
seruiendū deo ꝛ in p̄te nō seruiendū. Si
ei i oibus oino dn̄s ē. In oib⁹ igr̄ eidē ꝛ
p oia seruiendū. Nō ē aūt seruitiū qḋ nō
ē honorificū ei cui impēditur. Ampli⁹
Si oēs ope ꝛ oia opa seruorꝫ tēpaliū. dn̄o
rū eē debēt. Nec licet suis aliud ō bonis
subtrahere dn̄is. q̄nto fortius dn̄o domi
nātiū dn̄oq̄z seculorꝫ. nō licebit nob opa
vl' opa detrahere. Amp̄. Omnia opa
mea necesse ē eē vl' bona vel mala. vl' in
differētia aut ociosa: mala aūt eē nō licꝫ
sꝫ neq̄z idifferētia aut ociosa. Quēadmo X
dū suos nō liꝫ ociosos eē. vl' n facere ope
ra q̄ fructuosa nō sint dn̄is suis. Sic incō
parabiliṫ. fortius nō licꝫ nos opa facere
q̄ nō sint ad honorē dei vl' ociosos eē cū
possim⁹ opari ad honorē illi⁹. Omnia er
go quecūq̄z facim⁹ q̄ mala nō sunt in ho
nore debem⁹ cōuertere illi⁹. Ampli⁹
Si honor dei adiunctus opibus nostris
bonis vl' indifferentib⁹ vt q̄buſdā videṫ.
in nullo facit illa difficiliora vl' magis gra
uia. Nūquid nō culpabiliter p̄termittitur ho
nor dei in talib⁹. Quāto fortius igr̄ si ex hoc
aut leuiora erūt aut iocūdiora nō erit i illis
p̄termittēdus honor dei. verbi grā comedis
aut bibis aut dormis exigente necessitate
corporis. Si adiecceris honorē dei in inten
tione tua. vt cogites in corde tuo. q̄ etiā
necessitati corporis vis ꝯsulere p̄pt honorē
dei. qḋ q̄so tibi deperit. aut qḋ grauaminis
impositū est tibi ex hoc videlicet si vis co
medere vel bibere vel dormire cū ip̄a ne
cessitate corporis etiā p̄pter honorē dei. q̄
etiā ex ista appositiōe nisi vltra modū p
uersus es magne condimentū suauitatis
operi tuo addidisti. cū intentioni tue dei
honorem apposuisti. Q̄ si dixerit quis
quia sufficit ad p̄ficiendā operationē hu
iusmōi itentio ꝯsulēdi infirmitati corporis
ergo superuacua ē alia intētio. Respon
dem⁹ quia sufficit ad comedēdū etiā ma
la intētio verꝫ ad hoc vt comedas bene. ꝛ
ad hoc vt sicut dei fili⁹ ꝛ cultor hoc facias
non sufficit nisi dei honorē ꝛ honorificen
tiā operi tuo misceas. Q̄ si quis dixe
rit quia non ē necesse nec requiriṫ ab ali
quo vt in omnibus ita faciat licet in ho

beat sanctus sermo. siue comederitis siue biberitis. seu quid aliud feceritis. omnia in gloriā dei facite. et iterū Alibi. vt in omnibus honorificetur deus. Querimus vtruȝ aliquis finis querēdus sit in hmōi operationibus. Q: si respōdent q: finis hmōi operationū sustētatio ē siue refectio. aut
y ꝯseruatio corporis hūani. Querim⁹ iteruȝ vtrū hmōi cōseruatio querēda sit ꝑpt se tm̄. ꝛ nō ꝑpter aliud. Non potest aūt dicere qꝫ ꝑpter se tm̄ querenda sit sicut nec ipm corpus. ꝛ hoc ē qm̄ ipm corporis organū ē siue īstrumentū operationū q̄ sunt ab anima ꝑ illud. Uniuersaliter aūt manifestū ē. q: organū eē ꝛ ei⁹ salus et eius bonitas ꝛ queriẗ ꝛ ꝯseruatur ꝑpter operatiōes que fiūt ꝑ illud. Sicut ocul⁹ ꝛ eius salus et eius bonitas nō ꝑpter se queritur sed ꝑpter videre. Q: si dixerit. qꝫ operationes hmōi querēde sunt ꝑpter se tm̄. Manifestū ē ipm errare. Quoniā ſm hoc nō essent querēde ꝑpter maius bonū. quare nō possent eē vtiles vel ammiculātes ad obtinendū mai⁹ bonū q̄ȝ ipe sunt. et hec ēe manifeste falsꝫ. qm̄ videre ꝛ audire ꝛ silia vtiles sunt ad ipm scire. ꝛ ad vltimū ipm scire vtile ē euidēter ad optinendā felicitatē eternā. Silr ꝛ alie omēs pfectiōes anime hūane atqꝫ operatiōes bone. licet ꝑ multa media sunt vtiles et expedīētes ad felicitatē eternā. Omniū aūt vtilitatū hec maxia ē felicitas eterna. ꝛ oīm vt ita dicamus vtilitatū vtilitas: Quare si querēda est nobis ipsa. querēda sunt nobis omīa q̄ vtilia sunt ad ipam. Manifestū est oīa illa querenda esse ꝑpter ipam. In nullo ergo citeriori bono sistēdū est. q̄re nulluȝ citerius bonū querendū est ꝑpter se tm̄.
Z Ampli⁹. Quoniā ad illū et nati et creati sumus totaliter. et quicqd naturaliẗ vel sumus vel habem⁹ ꝑpter illā sum⁹ et habemus ergo in illā totaliter ꝯferēda nobis sunt oīa seu referenda. illā ergo debem⁹ intēdere ꝑ oīa q̄ facim⁹. Ampli⁹. Quid vita bona nisi via recta et ducēs ad felicitatē eternā. ꝛ qd aliud sunt bone operationes in vita q̄ȝ boni passus vel gressus in via felicitatis eterne. q: ergo tota vita eiusdem est. ꝛ totis passib⁹ ad finē vie. Tota ergo vita totisqꝫ opib⁹ eundē est ad felicitatem eternā. Quare nec licet stare in aliquo ex opibus nec declinare a via. Declinaẗ aūt ꝑ malicā ab illa. Statur aūt cuȝ intētio ei ꝑposita citra figiẗ. ꝛ vsqꝫ ad felicitatē eternā nō extēditur. Ampli⁹. cū
A 55 multe sint intentiōes eius qd ē bonū ipe aristot. determinat qꝫ bonū i ꝯsuetudinalibus ē: mediocre siue mediū siue temperatū aut mensuratū inter superfluitatē ꝛ indigenciā. Quēadmodū dixit i libro topicorū. q: bonū diciẗ q̄ȝtū vti mediocri. vnde nō videtur dici bonū nisi ꝯparatōe magnorū et apertorū maloꝝ ſm hanc intentionē. Adeo em̄ apta mala sunt prodigalitas ꝛ auaricia. adeoqꝫ magna superfluitas est ꝑdigalitas magnaqꝫ diminutio auaricia. vt qui ab vtroqꝫ recedit bon⁹ hoc ē tpat⁹ iudicetur q̄ȝuis nullū mediū teneatur. ꝑpter hoc solū q: i eo recediẗ ab vtroqꝫ extremorū. ꝛ nulla media via incediẗ. Nec ꝑpter hoc tm̄ vt seorsum vel longe sit ambulās ab vtraqꝫ illaꝝ. Sed ꝑpter hoc potius vt ꝑ ipam veniatur ad finē viatiōis. ꝛ forsitā vt rectius ꝛ cōmodius ꝑ illā q̄ȝ ꝑ alterutrā illarū veniretur. sed nō propter hoc solū vt declinetur vtraqꝫ malicia extrema tenetur mediū. Sed vt acqratur ꝑ mediū qꝫ nō ꝑ alterutram acqretur extremarū maliciarū qn potius amitteretur ꝑ vtrāqꝫ illarū. necesse ē mediū finē hr̄e meliorē se ꝑpter quē queritur ꝛ intenditur.
Ampli⁹. Si simplr̄ ꝛ ꝑ se bonū est. id quo obtento. alia nec querūtur nec q̄renda sūt. Alia vero nō sufficiūt vel beatos vel felices efficere. ymmo eis obtentis restat querēdū ꝑ ea illud bonū. Manifestū igr̄ est alia oīa ꝛ bona esse ꝑpter illd et q̄renda. Amp̄. Uirt⁹ hmōi et bonitas aut ē q̄renda ꝑpter se tm̄: aut ꝑpẗ aliud tm̄. aut ꝑpter se et aliud. Et manifestū est q: i nullo bono sistendū est nob̄ citra bonū vltime felicitatis. cū ad eā ꝛ ire ꝛ puenire nati sim⁹ ꝛ ad ipam obtinendā creati. Quia ergo in omni bono sistendū ē q̄ obtento nō aliud querendum. Manifestū ē q: nullū ē bonuȝ citra illud q̄ obtēto nō sit aliud q̄rendū. Omne aūt tale videliꝫ i q̄ nō ē sistendū ꝛ q̄ obtento restat aliud q̄rendū via ē quare hmōi virt⁹ vl̄ bonitas de q̄ hic loqmur via ē. Uia aūt nō ē q̄rēda ꝑpẗ se. q̄re nō est querēda hmōi virtus ꝑpẗ se tm̄. Q: si dixerit qs qꝫ ē querenda ꝑpter aliud tm̄. querenda aūt est. q: bona tantū. querēda ergo est q: bona est ad aliud. ꝛ bonitas ei⁹ est bonitas ad aliud tm̄. hmōi aūt bonitas via tātū est ad acqrendū maius bonū. ꝛ vera sui noīatiōe noīatur vtilitas Q: si dixerit
B

q: quereda e ppter se. z aliud erit simul'fi
nis et via. q ei ppter se. qrendu e finis e
inqsitu ois. q ppter aliud via. hec aut ico
uenies e p se. Amplius. Si qs quereret
hmoi virtute vl bonitate ppter se tantu.
fm hoc peccaret cu sit quereda etiaz ppt
aliud. Eode mo si ppter aliud tm. silr pec
caret cu sit quereda ppter se. Amplius
Esto q aliqs querat ea ppter se vt ea ob
teta qescat i ea Nuquid no male faciet cu
sit natus z creatus ad maius bonu. Amp
Nullo mo e i ea sistendu. ergo nullo mo
e poneda finis. Finis aut e qd querit p
pter se. qre nullo mo e quereda ppter se.
Q: si dixerit quis. q hoc mo quereda
e ppter se. qm z si aliud bonu no pinge
ret acquiri p se m et amada e et z quereda
sic etiam pmu declinadu. Uez v nqz dic. Nos
aut no querimus qd faciendu e et tunc. sed
qd mo faciendu sit videlz cu ita e. q p hu
iusmoi virtutes aut bonitates e acquire
re felicitate eterna Ja igit declarau e
C tibi ex hys q: virtus z bonitas de qbus in
tedit aristo. vie sunt ad acquiredu z obti
nendu aliud bonu z illud bonu vocatur
apud eos felicitas eterna. licet aut multa
alia bona ex ea z p ea sint tn finaliter z vl
timo p ea obtinet felicitas eterna. Propt
ista aut bona hoies dicut boni sic dic tul
lius de iusticia. q: ex ea boni viri noiant.
qm i ea e splēdor maximus honestatis. Ex
iusticia em e pax hoibus adiuice z ab ini
quis. Per iusticia naqz ipi qui iusti sut ca
uent ne quequ noceat vl ledant. Et p ean
de copmunt iprobi et audaces. ne in lesi
one alioz psiliat. Ex pace etia z securitate
puenit multiplicatio no solu in rebus huia
nis sed etia in hoibus sicut econtrario ex
bellis z rapinis. z alus pturbationibus p
uenuit cotraria. videlz diminutio non so
lu rerum humanaru sed etia hoim. Ad
huc modu se habet de temperatia z inte
peratia. Uix ei e malu in rebus humanis
qd ex aliqua specie intemperancie no pce
dat sicut apparet i luxuria ebrietate z gu
lositate. Merito igr et boni dicunt qui vir
tutibus istis pollent psuetudinalibus. Bo
ni inqz hoc e reipublice vtiles. et ipe virtu
tes bonitates. hoc e vtilitates cu p ipsas
tot z tanta bona hoibus et rebus humanis
puenuit. sicut econtrario mali imo pestile
tes qui econtrario se habet nominadi sut.
D Si quis aute dicat q sicut similitudo
cum supius diuinisqz substacys iusticia e

vt ait Boetius. ita et bonitas. vera vnies
dicit. Et queadmodu dicit aristotel. Quo
nia alba dicunt queda q: vel de bre vel o
a libere. videlicet q: ppinqua sunt vere ac
pure albis. Ita boni et bona. Quia vero
pfecta bonitas etia perfecta beatitudo e.
et similata bonitas et similata felicitas e
sicut in sequetibus declarabimus. Necesse
e bonitate que via est ad illam quodamo
do bonitate esse videlicet tanqz vmbra ac
siltitudine pmodica e ac perfecte bonita
tis. sicut generaliter medie dispositiones
quibus venit ad extrema perfecta veraqz
z puram. Aliquatenus sunt siltitudines il
lius. et que ppinquiores magis assimilat
illi. Sunt ergo virtutes hmoi bonita
tes et similitudine qua habent ad veri et
pfecta bonitate. Queadodum dicere sole
mus. q: gra est vmbra quedam glorie z si
militudo ptenuis. Potencialiter em non
sunt sine admixtione malicie. donec pro
matur ad puru perfectu nouissimum. Et E
hoc e qd dicit sermo ppheticus Ysaie lx
iiij. Quasi pannus menstruate omnes iu
sticie nostre. sicut em vulgares hoies z in
docti magna bona vocant etia que mini
ma sunt videlicet temporalia. Maria ve
ro omnino non capiunt et in temporali
bus etia pueriliter errant: reputantes ma
gna vel maxima q minima vel pene nul
la sunt. sic et bonitates vocant hoies etia
magnas et maxias que valde modice sut
et interdu etiam que magis malicie sunt
z sepe virtutes opinant ea que vicia sunt
Jam em patefecimus tibi q: qui sistit in
tentione et pposito citra felicitate eternaz F
diminutus est et abusor bonoz que circa
felicitate eternaz sunt et hoc est qui bona
que via sunt fine pstituit. Queadmodum
igit qui fine istum faceret via: z no sistes
in eo siue quiescens. sed p illam quereus
aliud fine ipo abvteretur Sic qui in via si
stens atqz quiescens finaliter. via ipa ab
vtitur finem illa constituens. Amplius
Et nature sue inimicus est. cum eam frau
det bono bonoz omnium ppter quod z
ad quod natus et creatus est. Quem
admoduz si quis natus ad regnum vile
pdiolo contetus regnu negligat z recipe
re recuset ignauia vel pigricia sola sibiipi
inimicus maximus esset. Amplius Or
dinatoi rectissime creatoris hmoi homo
pcul dubio cotradicit cum ordinatio cre
atoris sit vitam istu viam esse ad fine ....

cādissime iocundissime quietis et oēs mo tiones nr̄as gressus eē ad patriā cumulā tissime felicitatis et ꝓpter hāc et ad hāc sic̄ supra tetigim⁹ totū sum⁹ qd̄ naturalit̄ su
b mus. et totū habem⁹. quicqd boni vn̄cū q̄ in nobis habem⁹. ꝓpter quā ⁊ vitā no strā sūma velocitate currere voluit cū tpe vt esset puentio nr̄a ad illud bonū celerri ma et bona minima a quibus tāta veloci tate fugim⁹ et q̄ tāta velocitate nos fugi unt decurrere nō possent nec iter nostrū vl̄
D impedirēt vl̄ retardarēt. Jam igit̄ ma nifestū ē ex oībus his. q̄ bonus et boni tas tripl̄r dr̄. Et p̄ma intētio bonitatis est vtilitas. Secūda intētio simitudo ṽe ac ꝑ fecte bonitatis. Tercia vocalis admixtio ṽe bonitatis. Et huic intentioni vt dixim⁹ ⁊ noiationi causaꝫ dat ignorancia vulga ris. ⁊ paucitas ac breuitas intellect⁹ multo ꝛꝫ. Paucis em̄ adhuc hoībus innotuit gloriā dei ꝑpuū eē finē. et solū forsitā ne q̄ ṽe bonarū opationū. Sic ei cōitas ho minū minima sola bona diligit ⁊ illis cō tenta ē. nisi aliter erudiantur et instituan tur. Sic et illa sola cognoscit ⁊ cogitat in star pueroꝛ qui solū lac et pira atq̄ poma
3 norunt et curant. Habet autē questio nē. vtrū qui solam felicitatē eternā inten dit ⁊ ꝓpt̄ eam solūmodo obtinenda bo na opatur nullaten⁹ inspecto dei hono re vel gloria bonus vel iustus dicend⁹ sit Et videtur q̄ manifeste iniustus sit. Pri mū sicut diximus quia deum iure suo de fraudet. honorē ei ⁊ gloriā nō solū nō ex hibēs in opibus suis. sed nec etiā intēdēs Deinde cum ipsa felicitas eterna bonum creatū sit. nō est in ea vllatenus quiescen dum finaliter aut sistendū. Sicut em̄ nul lū tale bonū ꝓpter se ē sic nec ꝓpt̄ seipm solūmodo diligēdū. Alioquin multipli citer ordinatiōi creatoris et ipi nature cō tradicit̄. Cū em̄ nullū tale bonū in seipso finis sit sed magis via tibi sit ꝓpter aliud nullo mō via sed magis finis habendū est quēadmodū cum creator et in se finis sicut ⁊ p̄ncipium omniū bonoꝝ. nullo mō via tm̄ habendus est. sic et quod via tm̄ esse natum est. vllo modo finis habendū est. Amplius. hmōi homo diligit felicitatē et vitā eternā ꝓpter se ho norē autē diligit ꝓpter illā. aut non Si sic ergo magis illā q̄ꝫ deū. Si nō. Jn iuriosus igit̄ ē dator illius deo. cū eousq̄ diligat datū illius. et datoreꝫ non diligat

ꝓpter illud. Q̄ si dixerit q̄ nō diligit deū ꝓpter illā sed ꝓpter se tm̄. aut equalit̄ di ligit deū ⁊ illam. aut alterum magis siue autē equaliter siue magis illā q̄ꝫ deū. Jn iuriosus ē deo cū ipe sit incōpabiliter ma gis diligēdus q̄ꝫ ipa. Amplius. Oia facit ꝓpter illā hmōi homo. et nulla ꝓpt̄ deum. magis ergo diligit illam q̄ꝫ deum Amplı⁹. si hmōi hō seruit deo ꝓpter ob tinendā ab eo felicitatē istā solūmodo vē dit ergo deo suū seruitiū quod eidem im pendit. Quare nō est inter ipm et deū q̄n tuꝫ ad hoc nisi venalitas aut mercatio si ue negociatio. Negociatores autē si inui cem non seruiūt sed merces et pcia tm̄ cō mutāt Amp̄. hmōi hō sibi solūmo ser uit. Sibi enim soli ꝓdesse intendit et nō deo. Nos autē de his meritis ⁊ retri butionibus pscrutaci⁹ et lacius loq̄mur. Jn tm̄ autē determinatū sit tibi. quia hmōi hō nec bonus nec iustus simplicit̄ dicendus est scd̄m aliquā trium prenomi natarum intentionum.

Postq̄ hec autē inq̄remus de hmōi habitu an sit equalit̄ volūtas vel sciēcia. aut ambo illa. aut alterū in cōpatione alterius. Dicit em̄ aristotel̄. Q̄ virtutes aut volūtates quedam sunt aut non sine volūtate. Jncipiamus ergo et dicamus q̄m in anima hūana nō inue niūtur nisi tria genera viriū. Videlꝫ app̄ hensiua deinde motiua. cuius due speci es vl̄ partes scilicet impatiua motus ⁊ ef fectiua illius. et effectiua quidē nullaten⁹ susceptibilis ē virtut̄. Nulla ei habilitas mēbroꝝ ad motū. nullus habitus q̄ i eis generari possit. virt⁹ inq̄ꝫ de qua hic agi tur noīatus ē. virtus ergo ē q̄ tempoꝛū et opationū sequēcia generat̄. aut i app̄hē siua vi generat̄. aut in motiua impatiua motus. q̄ si in app̄hensiua tūc facile ē de clarare q̄ vel opinio ē vel sciēcia. Dubita tio ei ⁊ admiratio hactenus ṽtutes a nul lo hoīm nomiate sūt. Q̄ aūt nec opinio nec sciēcia virtus hmō isit inde manifestū est q̄m nō q magis opinat̄ aut scit i eis q̄ ṽtutū sunt magis bonus aut virtuosus ē Hoc aūt ex necessitate sequeret̄. Si eniꝫ opinio aut sciēcia virtus eēt augmentum hmōi eēt augmētū illius virtutis. ⁊ i q̄ au geret̄ hec augeret̄ ⁊ illa. Quēadmodū et alibi dicit aristot̄. Quoniā amor nō ē ꝯcu piscēcia coit⁹. nō ei q magı̄ amat ⁊ magı̄ ꝯtubitum cōcupiscit Jpe aūt aristot̄ testa

tur. q̄ scire vel paruz aut nihil opatur ad virtutē. Restat igr̄ vt hm̄oi habitus generetur in vi imperatiua motus tm̄. Imperatiua autē motus ē siue vis volendi. In vi v̄o volendi nō generatur habitus nisi volūtas aut voluntasquare hm̄oi habitus non erit nisi voluntas aut voluntas.

Amp̄. Si ex frequēter app̄hendere nō generatur nisi habitus app̄hēsiuus: ergo ex frequēter velle nō generatur vt ita dicatur nisi habitus ad volendū siue volitiu⁹ habitus aūt ad volendū nō est nisi volūtas. quare virtus s̄m hoc cōsuetudinalis non erit nisi voluntas. Amplius. Posita voluntate habitus: volūtate inq̄ʒ bona solū ponitur bonitas et ponitur quis bonus ꝛ remota remouetur. ergo voluntate per se et ꝓp̄e est quis bonus. q̄re voluntas bona per se et ꝓp̄e bonitas est.

Amp̄. Ea sola posita nihil ponitur qđ non sit ip̄m. et ea sola remota nihil remouetur qđ non sit ip̄m. Ponitur autem sic ꝛ remouetur bonitas. ergo ip̄a est bonitas et bonitas ip̄a. Q̄ꝛ autē verꝫ sit hoc qđ ea sola posita ponit̄ ꝛ bonitas. ꝛ sola remota remouetur. Inde manifestū ē. quoniā homo bone volūtatis simpliciter bonus ē. ꝛ q̄ꝛ habet bonā volūtatē talē videlicet habitū. bonitatē habet ex necessitate qcquid aliud non habeat. ꝛ qui caret bona volūtate hm̄oi bon⁹ non ē. quicq̄d aliud habeat. quare nihil nisi bona voluntas bonū facit habentē. hoc et Augustin⁹ dicit in libro Enchyridion q̄ꝛ volūtate recte viuitur. ꝛ volūtate peccat̄. Silr̄ Seneca. Omne peccatū adeo voluntariū. q̄ si nō ē voluntariū nō ē peccatū quare ꝛ de bonis necesse ē silr̄ se habere. Amp̄. Cum in mente humana volūtas sit instar imꝑatoris cui subsunt ꝛ parēt om̄ia alia. Sciencie autem ꝛ memorie ceteraq̄ʒ hm̄oi instar consiliarioꝝ qui suggerere atq̄ʒ suadere vtilitates et pericula ostēdere in opib⁹ solūmodo possunt. sed nec imparare qcq̄ʒ nec exequi. mēbra v̄o et vires motiue iferiores velut ministri sunt et executores tm̄ iussionū seu p̄ceptorū huius imperatoris. Sensus v̄o exteriores sunt velut nūcij et cursores ea q̄ foris viderint vel audierint ad cōsiliarios et imperatorē hm̄oi reptātes. Manifestū est qđ vt bn̄ vl̄ male om̄ia hm̄oi admīstrent̄ totū ꝯsistit in bonitate vel malicia huius imꝑatoris. bon⁹ aūt ē q̄ hm̄oi oia bn̄ ammīstrat ꝛ regit ꝛ mal⁹ q̄ eque bō sit totū ē ex bonitate vl̄ malicia volūtatis. Amp̄. Tolle bonitatē a voluntate relictis in hoīe q̄buscūq̄ʒ vl̄ q̄ntiscūq̄ʒ voluer̄is sublata est bonitas ab illo. Pone bonitatē in ea sublatis ab eo aliis q̄buscūq̄ʒ voluer̄i bonitatē in eo posuisti. Et de malicia q̄dē manifestu⁹ ē. q̄ꝛ posita malicia in volūtate. de necessitate ponit̄ malus hō sublatis aliis q̄buscūq̄ʒ. Et remota malicia silr̄ a volūtate remanet hō nō malus remanētib⁹ aliis q̄buscūq̄ʒ i eo p̄ter solā maliciā volūtatis. Rñdem⁹ I ergo i oībus his q̄m ꝓculdubio bonitas ista ꝯsuetudinal̄ nō ē nisi volūtas habit⁹ hoc ē volūtas firmata ꝯsuetudine in operādis bonis licet vis app̄hēsiua forsitā nō siti nob̄ assuefactiōib⁹ suis. nō sit sine acq̄sitiōe multiplicis melioratiōis sue. Acq̄ritur ei illi ꝛ ꝓmptitudo ꝛ certitudo cognoscendi que bona sūt. De ip̄a exp̄iētia opꝫ toꝝ generat̄ in eo cognitio aliorꝫ multoꝝ nec potest eē melioratio ei⁹ in opeīs vel operādis q̄ non adiuuet multipl̄r bonitatē quā dixim⁹ hoc ē bonā volūtatē. Erudti eīn sic dic̄ aug⁹ melius mōis oīb⁹ operantur. ꝛ qđ dic̄ aristol̄. q̄ꝛ sciēcia nihil aut parū opatur ad virtutē. de sciēcijs aliis ꝛ rerū aliaꝝ itelligēdū ē. nō d̄ sciētia q̄ cognoscitur ipe virtuose opatiōes. Quēadmoduz ei visus vel videre nō nihil vl̄ nō parꝫ opat̄ ad gressū ymmo multuz. Sic sciēcia operādoꝝ ꝑmultū q̄dē opatur ꝛ ad opatiōes eoꝝ. ꝛ sic virtus gressibil̄ valde impedita eēt si nō adiuuaret̄ visu q̄ gressus regit̄. q̄ʒ eidē ꝓfidetur ac p̄eamet. Sic virtus absq̄ʒ hm̄oi sciēcie lumine quasi ceca eēt. nesciēs q̄d aut q̄lit̄ ageret. quēadmodū cecus gradiēs ꝛ piculose. ꝛ nesciēs qua vel quorsuz iret ambulare videt̄. quēadmodū igit̄ in quibusdā ex hoībus. aliud ē virt⁹ aggrediēdi ꝛ agēdi magnifica edificia ac sumptuosa. Aliud ars eadē faciēdi architectonica videlicet. Sic ꝛ in bonis viris. aliud ē sciēcia qua cognoscit quid agendū ꝛ qualiter et quādo ꝛ cū. aliud virtus ꝛ facultas aggrediēdi talia et agendi.

Posset tñ intelligi verbū illud aristol̄ q̄ dixit scire vel parū vl̄ nihil opari ad virtutē. hoc ē ad eē virtutē vel ad essenciam ip̄ius. Ad bn̄ aūt se hr̄e illi⁹ ꝑmultum videlicet dixim⁹ opat̄. vtpote dirigēs et illuminās opatiōes illi⁹. Quemadmoduꝫ visus ad v̄tutē gressibilē nihil opatur q̄tū ad essenciā. Ad bn̄ aūt se hr̄e illius. hoc ē ad hoc

vt bene ꝛ bonas reddat opationes gressibiles ꝑ multū. Si qs aũt dixerit. qȝ ṽtus ꝯsuetudinalis nõ generat̃ in alteru tra viriũ ꝓdictarũ seu in ambabus simul Sermo ei⁹ ẽ ĩpossibilis. et hoc ẽ. qm̃ scđm eũ hmõi habitus aut totus ẽẽt in vtraqȝ hmõi viriũ aut partim in altera ꝛ partim in altera. vt aũt idem numerus habit⁹ sit in duobus subiectis simul impossibile ẽ. Sic̃ et vt partim in altera. partim ĩ reliqua ĩpossibile ẽ cũ habitus ille sit impartibilis Si aliud eẽt scđm hoc etiã habitus ille nihil vnũ esset. quẽadmodũ enĩ ex generãtibus illis nihil vnũ fieri potest. videlicet ex scire ꝛ opari vel ex potẽcijs eoꝝ. Sic ex generãtis ex ipa vl' ex ipis. nihil vnũ fieri vl' ꝯponi potest. Et quẽadmodũ ex frequẽcia opeꝝ gressibiliũ ĩ sola vi gressibili vel organis ipius nõ autẽ in oculis vl' in visu quãqȝ sine ill' nõ agãtur hmõi opa. Sic habitus ṽtuosa sã in sola vi motiua q̃ gressibil' spũalis ẽ solũmõ generat̃. Nõ in vi appꝛhẽsiua nobili que ẽ visus interior.

Si quis aũtẽ querat quare voluntas boni bonos efficiat volẽtes ꝛ sciencia boni bonos nõ faciat scientes. Respondem⁹ qꝛ voluntas impatiua ẽ vt supꝛa diximus. ꝛ oĩa opa nr̃a sunt subdita et obediẽcia ei. Et ꝓpter hoc bonitatẽ ei⁹ ꝛ maliciãȝ sequitur ex necessitate bona ammĩstratio et laudabile regimẽ nr̃i met ꝛ nr̃orũ hoc ẽ oĩm eoꝝ q̃ nostra sũt. Amplius. Nos ipi vt ita dicam⁹ subditi sum⁹ voluntati nr̃e licet subiectione liberrima. nõ autẽ sciẽcie nullo mõ qre cũ bona voluntas nr̃a ẽ cui paremus ꝑ oĩa. bona ẽ oĩs opatio nostra. qm̃ oĩs opatio nostra tunc nõ ẽ nisi execucio bone ꝛ bñ impantis voluntatis. Amplius. Uoluntas intimoꝛ ẽ qȝ sciẽcia ꝛ magis penetrãs. Nõ ẽ ergo mirũ si magis assiilat sibi volentẽ q̃ȝ sciencia scientem. Amplius. Uolũtas ẽ vniẽs volentẽ et volitũ et etiã ipos volẽtes inuicem. Jnde ẽ qꝫ vnũ volẽtes vnũ dicuntur ẽẽ. quod ẽ ꝓpter vnitatẽ volũ. Maioꝛ autẽ ẽ cõiunctio et foꝛtioꝛ quoꝝcunqȝ extremoꝝ ad mediũ q̃ȝ illoꝛum ad inuicem Quare maioꝛ est volentis ad volituȝ. q̃ȝ volẽciũ per illud ad inuicẽ. Eodẽ mõ est inter amantẽ et amatũ ꝛ inter amãtes ad inuicẽ. Amãtes eĩ se ad inuicẽ ꝛ amicũ vnũ eẽ cõi sermõe dicitur. Amãs enĩ et amatũ adeo vniũt. vt amãs se nõ aliud esse reputet q̃ȝ id qđ amat. Sicut apparet de auaro ꝛ diuicijs eius qui non aliud se esse reputat q̃ȝ acerbũ diuiciarũ suaruȝ. Unde ꝑdia sua et toꝛcularia ꝛ grãgias membꝛa sua nominãt. De sciente autẽ qđ aliquod scitoꝝ suoꝛũ et scitũ eẽ membꝛũ suũ noĩet inauditũ ẽ a seculis. Amoꝛ ṽo ꝛ volũtas ꝛ si ratiõe differre videãtur. subiecto tamẽ ꝛ eẽncia vnũ sũt. Utrũ aũt sciẽcia operandoꝝ q̃ assuetudine ꝛ expiencia illoꝛuȝ acquirit̃ virtus noĩari debeat. aut virtus sit sicut eẽ videt̃. cũ pꝛudencia nomiatissĩma virtus sit. ꝛ inter quatuoꝛ cardinales ꝑma. questionẽ habet nõ levẽ. ꝛ nos qđ intelligenti sufficere debeat qđ in pte ista diximus in q̃rta pte tractatus toci⁹ videlicȝ in capitulo đ fide. ꝛ adhuc necesse habemus repetere cũ additiõe eoꝝ q̃ necessaria sunt ad cognoscendã ṽtutẽ q̃ noĩat̃ pꝛudẽcia. ꝛ faciem⁹ ibi sciri qꝫ nõ sola pꝛudẽcia ṽtus ẽ appꝛhẽsiue nr̃e nobilis superioꝛis imo etiã multe alie sicut iam declarauim⁹ de fide. Uerũ generatio earuȝ nõ ẽ ꝑ aliquẽ triũ modoꝝ qbus ostẽdimus generari virtutẽ ꝯsuetudinalẽ ymmo ꝛ irradiatio ꝑmi luminis qđ ẽ deus ver⁹ ac vn⁹ ꝛ ẽ aspsio ꝑmi fontis ꝛ vniuersalis. qui est inplens oĩa secula. in tm̃ igr̃ nunc determinata sint tibi q̃ diximus. vt scias nõ eẽ necesse generari habitũ. q sit virtus ꝛ sciẽcia. ex frequẽcia appꝛhendi vl' cognoscẽdi q̃ opanda sunt. Neqȝ oẽm hmõi scienciã etiã cũ fuerit habitus virtutẽ eẽ. Possibile tñ ẽ hmõi scienciã generari q̃ virtus sit. et hoc declarabim⁹ in capitulo pꝛudẽcie m

p Ost hec aũt nobis relinquit̃ vide
re noĩatiões virtutũ ꝛ causas eaꝝ
Prima igr̃ generalis eaꝝ noĩatõ n
ẽ q̃ ṽtutes nominãt̃. q̃ noĩatio eaꝝ vt dic tullius. antiquitus soli⁹ foꝛtitudinis fuit. Causa autẽ in hoc manifesta ẽ qꝛ nõ statĩ innotuit virtuositas seu vigoꝛositas aliarũ. pene aũt semꝑ foꝛtes apparuerunt et nominati sunt qui laboꝛib⁹ ꝛ doloꝛibus nõ facile vinci potuerũt. Postmodũ autẽ innotuerũt ꝑ expienciã multiplicem. alia certamina alia bella consurgere ꝯtra mẽteȝ humanã videlicet a delicijs ꝛ diuicijs ab hono rib⁹ ꝛ gl̃ia ceterisqȝ hmõi. quoꝝ victoꝛia ẽ valde rara et difficilis. ꝓpt̃ qđ et foꝛtes et virtuosi noĩati sunt q talia vel vicissent vel vincere possent. Et bone qualitates quib⁹ hec possent virtutes et foꝛtitudines noĩate sunt. Nominata ẽ igr̃ virtus a vi ꝛ tuendo. vi enĩ ab hmõi hostib⁹

Ytus

tuetur possessorē suū. ne ledat aut corrūpatur aut capiat ab illis. Probabiliter q̄ qȝ virtus a viro quasi viritas a quibusdā dici putata ē. eo q̄ veri noīs vires interiores animos viriles efficiat. sicut econtrario vino effeminātur infirmāt quoscūqȝ possederint. Sūt et alij qui dixerūt q̄ virt⁹ q̄si viri status noīata ē. p similitudinē igit corpalis fortitudinis et virilitatis ꝛ vtus et fortitudo noīatus est hmōi habit⁹. Et p similitudinē naturalis potētie. Hoc est autē ex tribus causis vel potius quatuor. Fortes enī dicūtur corpaliter quidā ad onera portāda. Alij ad labores tolerandos. alij ad bella. alij ad lesiones repellēdas. sicut aper et cocodrillus pp̄ter duriciā ac spissitudinē cutis. Inuenit ei i vnaquaqȝ istarū sine alijs. Inuenit enī fortis ad onera qui nō ē fortis ad aliqd aliorū. Inuenit etiā carne tenerrimus ad bella fortissim⁹. Onera vō spūalia sunt gubernatio multitudīs cuiuscūqȝ. Ad qd onus multi infirmi inueniunt et debiles malētes laborare scribendo legendo studēdo disputādo p̄dicando. Uel etiā corpaliter vt agricolando q̄ portare onus regende multitudinis maxime discole ꝛ discordis sicut euidenter apparuit in moyse ex ipis testimonijs eius. labores aūt spirituales sunt et corpales. videlicȝ psallendi legendi cantandi orandi et multi alij hmōi q̄s primo noīauimus et multi alij corpales aūt per se noti sunt. Ad vtrosqȝ aūt inueniūtur multi fortes qui in bellis spūalib⁹ plerisqȝ infirmi. facile quippe aut vēto inanis glorie deijciuntur. aut ira vel inuidia vastant. aut cupiditate seu ambitiōe facile capiuntur. Sic et multi ad bella temptationū spiritualiū fortissimi sūt atqȝ magnifici. Ad prenominata vō videlicet onera et labores infirmi. ꝛ hoc est quoniā ꝑvina dedignātur ex sancta superbia ꝛ p̄oculis semper habent deū certaminū p ipo ingenij inspectorē. pmptissimū adiutorē. magnificentissimū remuneratorē. sicut dixit sanctus et sapiens. Augustinus. D celo inquit clamat dominus certate adiuuabo. vincite coronabo. Quibusdam enī ex magnificencia cordis molestius est vinci. ꝛ potissimū ab hoste qui vires et arma nō habet cōtra nos nisi quas ei forte dederimus. Quibusdā quoqȝ est fortitudo in mēte. sicut durities in lapide. aut in cocodrilli cute vel quēadmodū in manibus eorū qui duris operib⁹ assueti sūt. vt in coriarijs et agricol' fabrisqȝ ferrarijs et metallorū operarijs. ꝛ hac bonitate difficile leduntur. et facile repellunt iacula ab hostibus spiritualibus emissa. qualia sūt vba conuiciorū detractionū. et aliorū hmōi que corda transuerberant atqȝ transfigunt.

Hac etiam virtute facile irrumpunt resistencia quēadmodum lapis tum ponderositate sua descendit. irrūpit aera ꝛ aquā postmodū ꝛ deinde etiā terrā intrans aliquatenus in eam. sic ꝛ isti cum dura iaciunt vel vborū vel contumeliarū vel verborū irrumpunt ea facile et absqȝ lesione vel vulnere cordium. Utrum aūt vna sit fortitudo ex qua omnes iste opatiōnes exeant merito questio ē. Similiter ꝛ vtrū eadem sit ipa que paciētia. Deinde quid erit mansuetudo. et qd bonitas illa vn̄ gemitus dicitur. et qualiter adiuicē differūt. vtrū ratiōe tm̄. an subiecto etiam ꝛ essencia. Merito querat quis. nos autem nondum venimus ad hec et ideo suo loco illud determinandum reseruamus.

perfectio Etranda autē est ex nominationibus quibus vtutes noīari cōsueuerunt pfectio. et hec ē. qm̄ mens humana cum est sine illis. eius eē est valde incōpletum qītum ad bene se habere et valde informe. et homo ipse in illo statu velut potenciale quoddā ē ꝛ materiale ad hominē pfectiōibus istis cōpletum. Et dixim⁹ aliqn̄ q̄ ipe ē sicut ymago sculpta non aut polita nec tota decēcia mēbrorū circūcisa. hoc autē dicimus fm̄ statū hmōi corruptionis. Ista vō pfectio in ea videlicet virtutū ē sicut cpositio colorū nobiliū aut sicut deauratura. Cū igr̄ ymaginatus fueris mentē humanā in ista pfectione. videbis eā an̄ hmōi pfectionē velut materiale quoddā et potēciale ad hmōi pfectiōis cpletionē. ꝛ inueniēs eā in istis duobus statibus sic se habentē. quemadmodum puer se habet ad virū. Puer enī et si homo noīetur. ad virū tamē potēciale quoddā ꝛ materiale ē. cum aūt patefecerim⁹ tibi statū originalis corruptionis. ostendem⁹ tibi alias istarū rerū similitudines. que omnino improbabiles et incredibiles sunt. corruptionē illam ac puerilitatem ignorantibus. Similitudo vero qua vtitur aristot. in rebus istis de tabula non scripta. ꝛ de speculo in quo nondum relucent forme al. cui⁹ apparitio

tionē eius satis exponunt. ⁊ sentenciā ipsi us de ipa anima humana quā opinatꝰ ē creari esse vacuā a sciencijs vel virtutibꝰ, veritamē receptibilē earū ⁊ nos concedimus ꝙ aliquatenꝰ verū dixit. Sed totaȝ veritatē de statu anime humane qualiter scilicet se habet statim vt creata est. nec vidit nec attigit totaliter. Sed eam reuera tetigit. ⁊ hoc ē quoniā corruptionē ꝙ diximus penitꝰ ignorauit. Preterea si corruptio et immersio corpis non impediret forsitan nō vacua crearet vt sensit aristot' qđ tñ hic nō diffinimꝰ. Aie ei ade ⁊ eue ꝙ gñ oēs alias create sūt: ñ vacue create sūt. Cum eñ constet animam humanā scđm superiores vires suas nobiles regioni lucis. ymmo ipsi luce eterne. que fm arist' vltima dece intelligenciarū ē, ⁊ vocat eaȝ intelligenciā agentē. Scđm platonem vo mundus specierū siue ydearum quem vocat mundū archetypum ⁊ mundū exēplarem ⁊ mundū intelligibilē. Augꝰ vo vocat eam eternā veritateȝ. Luminꝗȝ hmōi luci prima sit ⁊ absqȝ medio. nisi a pte corporis aliquo modorꝫ impediretur nō videtur possibile esse quin statim in ipa sua creatione ab hmōi luce irradiaret. Omne enim illuminabile a quacūqȝ luce ꝙ cito est ei contiguū tam cito ab illa pfunditur nisi mala aliqua dispositio anime humane hoc phibuerit. Nulla aūt ē mala dispositio anime humane in ipa sui creatōe nisi a parte corporis. Quare merito videri posset non esse possibile animaȝ humanam creari sic vacuā vt ponit aristoteles, nisi in statu hmōi corruptionis.

Tercia ex nominationibus virtutis seu bonitatis est qua nominatur sanitas spūalis. et hoc cōparatione lesionis ⁊ vulnerationis atqȝ morbidationis vicioꝝ et pctōꝝ. et ē hmōi sanitas in aiabus bonis ad silitudinē ⁊ pportioneȝ sanitatis. corporibus Quēadmodū eñ cuȝ humores spiritus et mēbra bñ se habent in corpe. hoc ē absqȝ supfluitate ⁊ indigēcia tam in qualitate ꝙ in quātitate bñ se habet corpus ⁊ sanū ē. Sic pportionalr cū cogitatiōes et affectiōes se habent in aia humana bñ se hȝ ⁊ sana ē. Et iteꝝ. cū vitalis calor bñ se hȝ in corpe vt nō excedat in ardore febrili vel quēcūqȝ aliū bñ se habet corpus a pte illa ⁊ sanū ē. Sic cū amor vel voluntas bñ se habet in anima hūana. vt nō excedat in ardore desiderioꝝ inaturaliū atqȝ inordinatorū. bene se habet a parte illa anima humana et sana ē. Et quemadmodū cū virtus visibilis nihil hȝ turbiditatis vl' obscuritatis aut seqle illiꝰ bñ se hȝ et sanꝰ ē oculus. Sic virtꝰ nrā visibilis interior cum nihil habuerit obtenebrationis aut sequele ipius bene se habȝ et sana est anima humana in parte illa. Hec autem pars mens fm quosdaȝ in anima nominatur iuxta verbuȝ aristot'. in libro thopicoꝝ. Fiet autē manifestius qđ diximus cum declarabitur tibi. quia vicia velut morbi sūt et lāguores ac vulnera peccata vo vulnerationes et casus.

Quarta vero ex nominationibꝰ est qua nominatur decor. nominatur autem decor a decēdo siue ab eo quod decet. et hoc est quoniā nihil adeo decet animā humanā vt virtus. ⁊ hoc manifestū est ex contrario. quoniā nihil adeo dedecet eam sicut contrariuȝ virtutis siue viciū nihil oīno adeo alienū adeo discrepās a natura hūana vt viciū. Quēadmodū eñ nihil adeo decet oculū vt visꝰ aut qđ visuȝ adiuuat. vt pupille rotūditas. claritas ⁊ nobilitas. sic nihil adeo dedeceȝ eūdē vt cecitas aut macula. aut nebulositas seu quodcūqȝ aliud ex hijs que visum impediunt et generaliter sic se habet monstruositas morum brutalium ad mentem humanam sicut monstruositas membroruȝ brutalium ad corpus humanū. Sicut eñ in corpore humano caput asini valde indecenter et incōgruenter esset. Sic in anima hūana sensus brutalis siue despiēs. et sicut in corpore humano os serpentinū Sic in anima humana detractionis vicium seu quodcunqȝ aliud venenatum eloquium. Et iterum sicut in corpore humano rostrum porcinum. sic in anima humana gulositatis vicium. Et ad hunc modū se habet de alijs. et longe etiam maioris ymmo incomparabilis indecencie ē monstruositas ista spiritualis magis est offendens oculos spirituales. et magis horribilis aspectu ꝙ illa corporalis. et hoc est quia maior est distancia huiusmodi ineptarum et incongruentium appositionū. Hoc est viciorum ad animam humanaȝ ꝙ illorum corporalium membrorum ad corpus humanū.

Quinta est qua noiatur pulchritudo ⁊ ista ē que sicut in hūano corpe maxime est ex coloribus. et est ista pulchritu

do velut ornatus decoris. Ex decentibus
eñi mébris et decéter inuicé ꝯiūctis ꝛ coa-
ptatis. decor ē corpus humanū pulchrū.
aut cū fuerit flauus color in capillis. glau
cus seu varius in oculis. candidus cū am
mixtiõe rubicūdi in facie. Sic cū aīa huma
na sup decorem virtū naturaliū habuerit
velut colores virtutū ꝛ erit pulchra atꝫ de
cora. ¶ Et ideo tā crebro in libro canticorꝫ
vtrūqꝫ in laudibus eius dr̄. Si qs au
tē econtrario intelligere voluerit vocans
pulchritudinē qđ nos decorem. ecō uerso
Nos nō pugnam⁹ de noīe. dummodo
res elucescat. nec coget nos ordo verborū
vt q: positio mébrorꝫ ꝛ forma ꝑor natura
liter ē. quā sup impositio colorū in corpo-
re decoro ꝛ pulchro. qđ ideo sponsus de
buerit dicere. decora es et pulchra cum sa
cra eloquia hūani artificij ordinē multo-
ciēs nō sequātur. ꝛ maxīe i amorꝫ ꝛ aman
tiū alloquijs. Quāqꝫ eñi amor ille sanct⁹
ordinatissim⁹ sit. Illū tamen ordinē nec
seruat nec curat in vbis amantiū. sed in-
terdū et ꝑmū ꝛ maxime loqui cogit qđ ꝑ-
mo et maxīe illexit vel inflāmauit amātē
Merito igit ꝑmū pulchrā ꝛ postea deco-
rā vocauit sponsam. Quia vo Iero. Pul
chrū nigrū vocat. vt vestē pulchrā nigrā
noiat: vt ex pulchra vel lucida nigredine
nō improbam⁹ si qs intelligat pulchram
pulchro. id ē indecenti colore carentē et ꝑ
insinuationē decéter sed apte nō dixim⁹
x coloratā. Debes autē reminisci q: iste
decor nō inuenitur in animab⁹ hūanis.
nisi cū vires earū ab originali puersitate.
et alijs vitiorū deformitatib⁹ purgate sūt
et liberate. Ante vero nec decore nec pul-
chre sunt exceptis aiabus ꝑmorꝫ parentū
ꝓ statu innocēcie vt supra dixim⁹: in quo
nec purgatiõe nec liberatione indiguerūt.
naturali adhuc decore pollētes. Excepta
etiā aīa dñi saluatoris: qꝫ nihil oino ma-
cule originalꝭ vnqꝫ habuisse ibi debet eē
certissimū. In animabus aūt ꝑmorꝫ parē
tū in statu incorato idē ex necessitate fuit
decor ꝛ pulchritudo: sicut reminisci potes
ex ꝑcedētib⁹: qm̄ ipe vires naturales ani-
marū ipsorꝫ etiā vtutes in eis fuerūt: hoc ē
laudabiliū opationū voluntariarū imme
diata ꝑncipia.

y agilitas

Sexta ē qua noiat agilitas. ꝛ hec
est in ꝑmis silitudine corꝑalis agi
litatis. Quēadmodū eñi q ad ma
gnos et veloces motus corꝑis atꝫ artifici
osos ꝓmpti sunt agiles nominat ab agē
do et circū agendo corpora sua. Vbi grā.
qui ad cursus ꝛ saltus et alias circūactio-
nes corporū ꝓmpti sunt et expediti et ad
alios etiam motus qui difficillimi viden-
tur alijs hominib⁹. Agiles vulgo noiant
vt saltatores ꝛ saltatrices similiť pugiles
Sic qui ad operatiões laudabiles expe
diti sunt atqꝫ veloces: ꝛ in his que diffici
lima videntur alijs hominibus parū aut ni
hil difficultatis omnino paciētes. agiles om
mo sunt ꝓmptiqꝫ. et vt ita dicam⁹ leues
molē grauitatis aut tarditatis nescientes
Hoc aūt est accipere a sensu et maxime i
sanctorꝫ virorū conuentibus atꝫ collegijs
vbi est euidenter videre viros ad omnes
sacras obseruācias ꝓmptissimos. Vbi grā
Ad surgendum media nocte ad confiten
dum dño sacrificios ad laborem psalmo
die et sacrarū cantionū strenuissimos.
ad secretas orationes feruentissimos ad
lectiones auidissimos. ad labores corpo
rales inuictissimos ꝛ vt vno vbo dicam⁹
oēs pias exercitationes quasi de ꝓmptu
ario apto eis exeunt filiosqꝫ bonorū ope
rū cum labore et dolore pariunt. illud au
tem [illegible] eue maledictū longe a se faciunt. z

vestis

Septima qua nominat vestis seu
vestimentū ad similitudinē et ꝓ-
portionē vestimenti corꝑalis. Si
cut eñi vestimētū corꝑale tres hꝫ vtilitates
Prima qua ꝓtegit ꝯtra frigus ꝛ alias in
iurias aeris. Scda qua tegit verenda vi
delicet ac turpia membra. Tercia q̄ ornat
quaqꝫ decori et pulchritudini nō parum
splendoris atqꝫ placoris addere videtur.
Sed et vtus vnaqueqꝫ et protegit contra
frigus inordinati amoris et timoris et cō
tra estum innaturalium ac secularū desi
deriorum et tegit preteritorum viciorū et
peccatorum feditatē. et ornat animas no
stras multiplici splendore vt dixim⁹ ꝛ pla
corē celesti sponso reddit per omnia gra
tiores. Nec mireris q̄ amorem inordina
tum siue carnis siue mundi frig⁹ dixim⁹
sed spirituale cum alibi didiceris. quia fri
giditas est congregatiua ethereogenarū
hoc est rerum diuersarum naturarū. An
non vides qꝫ diuersa et abinuicem natu
raliter distancia congregat auaricia. Si
militer et omnis amor inordinatus men
tem humanam ꝛ res exteriores atque vias
congregat ꝛ inuicem ligat. An non vides
qualiter menti humane per auariciam

adhere͂t. ⁊ argentū ligna et lapides.cam
pi et silue.domus et vinee. molendina et
iocalaria iumenta et homines. Similit͛
et ipa vicia p eundē amorem adhere͂t ani
mabus humanis. que omia q̄z longe di
stancia sint a natura earuz nullus intelli
gens ignorat. De omi aūt timore tā bono
q̄ malo qđ frigus spūale sit. Manifestuz
ē ex tremore quē inducit cordis. ⁊ ex alijs
A que loco suo dicentur in sequentibus.
Debes aūt scire. q: vestis in sacra scri
ptura ⁊ i vsu etiā vulgarissimo dr̄ tota vir
tutus pulchritudo atq̄z varietas simul sum
pta Sic mathei.xx.dr̄. Amice quomō huc
intrasti non habens vestem nuptialē. Si
militer et stola eadem intentione accipit͛
Luce.xv. Cito pferte stolā p̄mā. Si eīn de
sola innocēcia recte acciperet͛. Filius ille
pdigus nō sufficienter neq̄z decenter de
nuo vestiret͛. Hec aūt intētio cōgruit eui
denter vtriq̄z textui. : Q: autē ⁊ vestes et
vestimentū p vnaquaq̄z virtute accipiat͛
Apte legit͛. Zacha.iiij. Auferte inquit
ab eo vestimenta sordida.et induite eum
vestibus albis.sitr̄ Ecclesiast.ix. Omi tem
pore sint vestimenta tua candida In psal
mo aūt dr̄ expsse. Diuiserunt sibi vestimē
ta mea et sup vestē meā miserunt sortem.
Ex hijs igit͛ manifestū ē tibi q̄ quedā vir
tutes nominande sunt vestes hyemales
contra frig⁹ scilicet timoris atq̄z corporis. ⁊
quedā estiuales contra estum atq̄z feruo
rē secularium atq̄z carnaliū desideriorū. Si
militer contra ardores ire inuidie et odij
ceterorūq̄z hmōi.
B o Ctaua est qua noiat͛ armatura si
ue arma pper vsuz earū necessa
riū atq̄z putilem ad bella spūalia
Nos aūt dicem⁹ in sequētibus que earū
sint arma ptectionis ⁊ q̄ sint arma impu
gnatōis. ⁊ dicem⁹ modos ptectōis ⁊ de
fensionis earū.modosq̄z victoriarū.et assi
gnabim⁹ exercitus earū ⁊ duces vniuscuiusq̄z
C n Ona noiatio ē qua nominat͛ no
mib⁹ mēbrorū aīaliū. vbi grā. vt
q̄dā noiant͛ oculi.q̄dā man⁹ q̄dā
pedes quedā ale quedā aures quedā vm
bilicus quedā dētes. sicut appet ex libris
pphetarū. ⁊ ex sermonibus visionū. et po
tissime ex libro canticorū in cui⁹ expositione
ne multa i diximus. Uerūm put nobis
tūc datū ē. ⁊ put requirebat expositionis
illius negociū. hic aūt pscrutatius ⁊ lati⁹
de hijs psequemur.

d Ecima noiatio ē qua noiat͛ nomi
nibus elementorū. Queda eniz ex D
illis noiant͛ ignis vt amor rectus
Quedā noiatur aer ⁊ ventus ⁊ quedā no
minatur aqua ⁊ quedaz terra. Et causas
noiationū istarū docebens in sequentib⁹
et quibus etiā hmōi nominationes con
gruunt patefaciemus tibi
v Ndecima ē qua noiant͛ nomib⁹
elemētatorū animatorū tm̄ nō ani E
maliū.sicut plantarū. Quedā eīm
ex illis noiatur cedrus. Quedā cypssus.q̄
dā mirtus.quedaz lybanus. ⁊ ita de alijs
arboribus vel nobilib⁹ vl̄ cōmunibus si
cut sunt pomus et pyrus ficus et vitis.
d Uodecima est qua nominat͛ her
barū noibus.vt noīe ysopi et nar F
di et generaliter noīe herbarū vi
rentiū Et licet pauce hmōi noiationes in
ueniūtur in scriptura sacra, multe tñ ada
ptari possūt eis ex siītudine vtutum. hoc
est virtuosarum operationum que ex her
bis sunt et hec scire faciemus.
i Erciadecima ē q̄ noiant͛ noībus
florū.sic sūt rosa ⁊ liliū. ⁊ hoc inter G
dū generalit͛.sic i scdo cātic. Fulci
te me florib⁹ q: amore langueo. Interdū
aūt specialit͛.sicut in pnominatis exēplis.
q Uartadecima est qua noiant͛ no
minibus elementatorū inanima H
torū que cum cō gelata sunt vl̄ so
lida.et p̄mū nominibus metallorū. vt no
minibus auri et argenti ⁊ electri et aliorū
deinde nominibus lapidū preciosorum.
quedā ei ex illis nominat͛ saphyrus.que
dam margarita: et ita de alijs certis noi
bus liquidorum.vt nomine olei balsami
et quorundam aliorum.
q Uintadecima ē q̄ noiant͛ noibus
stellarū aut planetarū. Sicut noīe K
solis ⁊ noīe lune noīe luciferi ⁊ no
mine vesperi. ⁊ nomine stelle matutine et
interdū etiā nominib⁹ astrorū vt arcturi et
plyadū et yadum ⁊ orionum.
s Extadecima nominatio qua no
minātur nominibus edificiorum L
vt porte fenestre gradus gazophi
lacia.coque sine culme. et iterum muri et
antemuralia et propugnacula.
s Eptimadecima ē qua noiant͛ noi
b⁹ instrumētorū. vt claues vincla M
cōpedes frena calcaria et singula
Ctauadecia ē q̄ noiant͛ noib⁹ va
o sorū videlicz sacrorū.hoc ē tēpli. vt N

crateres. olle. lebetes. fuscinule lãpades: candelabra et alia huiuscemodi.

O n Onadecima ẽ qua etiã nominãt nominibus ministrorũ. et maxie fm ritũ nostrũ in quo ministri ordinãtur. nũc in choris nũc in ꝓcessionib⁹ ꝓcessio ei naturalis litteralis exterior. id e clerus ordinatus et ornatus ꝓcedens liber est. Et representati o ꝓcessiõis spiritualis, quod in sequentibus declarabimus.

P v Jcesima vero ẽ qua nominãt noibus varie suppellectilis in domo vt mappe mantilia. cortine culcitre puluinaria tapete ⁊ cetera hmõi opationibus earum congruencia ꝑ silitudinẽ

Q v Jcesima pma est qua nominant noibus ornamẽtoꝶ viroꝶ aut mulierũ sicut in aures monilia discriminalia.

R v Jcesima secunda est qua nominã tur nominibus ipsoꝶ animaliũ. sicut agnus. mansuetudo et bos laboriositas. Forsitã sunt et alie. Nos aũt ꝓseqmur de his aptãtes virtutib⁹ et ꝯpantes iuxta ꝯgruenciã silitudinũ suaꝶ ad illas. His igitur ita dictis. reuertamur ad id i q̃ eram⁹ ⁊ dicam⁹. q: sciẽcia q̃

S dã ẽ virtus. ⁊ q: hmõi sciencia generatꝰ ex frequẽter scire: ⁊ vocatꝰ alio noĩe pericia. Hec sciẽcia ẽ fortitudo magna intellect⁹. sustentãs ipm et fulciẽs cõtra ipulsus suggestionũ atq: suasionũ: necnon ⁊ opinionũ atq: cogitationũ: ne eis temere aut piculose assenciat. Siliꝰ et cõtra mutatiões dubitationũ: ⁊ generatꝰ ista virt⁹ ex multociẽs expiri in rebus volũtarus: q: aliter videtꝰ ⁊ aliter ẽ: q ei in hmõi expti nõ fuit. circũferuntꝰ omi vẽto doctrine ⁊ agitãtur diuersitate cõsilioꝶ vt leues. Cũ igr vel se vel alios errasse in talibus qs multociẽs exptus fuerit nõ facile neq: leuiter ad credendũ se dabit. Merito ergo pericia siue sciẽcia qbus se fortiꝰ tenet: ne i temeraria vel piculosa aut etiã falsa corruat virtus ẽ fortificãs intellectũ ꝯtra mutatiões ⁊ ruinas hmõi. Ut ei et vigor et ⁊ violẽcia illius irrũpit ista obstãcia que dixim⁹ et resistit illis. Et hoc tãto fortius tãto q: virtuosius q̃nto ꝑ maiorẽ expienciã et maiorẽ cõsuetudinẽ erit firmatus in his. Licet autẽ hmõi virtus bonitas sit intellect⁹ siue vir

T tutis intellectiue. nõ tamẽ ex ea erit bon⁹ hõ. Jam ei declarauimus tibi: ꝓpter qd sciẽcia boni nõ facit bonum: ⁊ manifeste potest eẽ vt in homine malo hoc est male operãte et malo sit hmõi habitus. Est eñ hmõi homo sicut homo malus habens bonũ ꝯsiliariũ sed eius ꝯsilio regi nõ vult. Intellectus ei habitu hmõi illustrat⁹ ⁊ armatus vt diximus ẽ sic bonus ꝯsiliari⁹ et fidelis iuxta malũ regẽ vel impatorẽ vide licet voluntatẽ q̃ velud rex quidã aut impator in homine toto regnat et imperat. Talis aũt hõ bonus ꝯsiliarius ẽ nõ autẽ bon⁹ opãrius. Et ẽ sicut hõ qui habet bonũ et sanũ visum vel oculum: sed nolens ꝑ illum regere gressus suos scienter p̃cipitas seipm ledit aut ingnat: aut i captionẽ ⁊ p̃dã hostib⁹ et bestijs se tradit. Ut aũt scia hmõi nois veri sciẽcia sit ⁊ eiusmõi sit tibi apte elucere potest ex his q̃ diciasti in tractatu q̃nto ⁊ in capitulo de fide. Est eñ indubitanter hmõi sciencia examinis mortua: queadmodum sciẽcia medicine in medico egrotante: que et si eidem ostẽdat qualiter sanari possit: ipm tamen nõ erigit aut confortat ad hoc vt necessario aut salutari medicamento vtatur.

p Ost hoc determinabimus tibi que differencia sit inter habitus et mores et dicemus q: mores sunt habitus et quib⁹ sine p̃meditatione est frequẽcia operũ vt ait auicenna. ⁊ exemplũ de hoc est in hominibus qui non solũ sine p̃meditatiõe. sed etiam sine meditatiõe et cordis appositione percurrunt psalmos vel alias narrationes quibus assueti sunt. Mos igitur dicitur vl' ab eo quod mox hoc ẽ sine mora ex eo est operatio. vel verisimili⁹ a mora hoc est longitudine assuefactiõis. Ut de vulgata acceptione ꝓ eodem accipitur mos et consuetudo. Unde idem est dicere scdm vulgalem intentionẽ iuxta morem quod iuxta consuetudinẽ. Habitus ergo non statim vt est habitus est et mos sed per moram transit in morem. ita vt vere dici possit. quia mos est habitus morosus. Jam ergo declaratum est tibi et omnibus his. q: non omes habitus statim mores sunt. et quia non est necesse vt qui habet vnam ex hmõi virtutibus consuetudinalibus habeat ⁊ omnes alias. Causa autem in hoc est quoniam non est necesse et forte neq: possibile. vt qui assuefaciat se in operatiõibus ex quibus relinquitur vna quod assuefaciat se in operationibus ex quibus omnes alie relinquãtur

Et q̄ etiā manifestū est tibi. q̄ nō necesse z
eq̄uales esse oēs ɔsuetudinales v̄tutes sī neq̄ causas eaꝝ. hoc ē frequētias opationū ex quib⁹ sunt. possibile eñ ē vt magis ꝑ omnē modū assuefaciat se q̄s ī opationib⁹ iusticie quā castitatis et ecōuerso et vt etiā sit anima illi⁹ melius disposita z ꝑpho: naturaliter ad recipiendū alteraꝝ q̄ alterā. Declaratū etiā ē tibi ex hiis q̄ nulla hmōi virtutū bonitas est veri nois aut ɔpleta: sed magis fm qd et diminuta valde: z q̄ nulla earū dign⁹ ē aliquis nominari bon⁹ nisi in quo vel fm quid quoniā nulla earū totaliter bonificat hoiem. causa aūt in hoc ē: q̄ nulla eaꝝ totalit̄ exterminat z eradicat malicia ab anima hūana imo vnaqueq̄ eaꝝ patit̄ secū ī ea aliquā maliciā. Ostensū etiā ē tibi ꝑ hec. q̄ appropinquatiōes quedā sunt z velut conatus quidā ad veri nois bonitates atq̄ virtutes. Verūtamen multū longe a ꝑuētione. Et q̄ ꝓpter nōnullā elongationē a maximis z euidētissimis maliciis z viciis virtutes et bonitates nōiate sunt ex causis quas assignauimus. Q̄ aūt apud phylosophos videlicet tulliū platonē senecam macrobiū: z quoscunq̄ alios de quatuor virtutibus quas vulgo cardinales vocāt legit̄. nihil nisi de veris z veri nomis: prudēcia iusticia temperācia et fortitudine vllo mō verꝫ ē. Quales aūt ille sint faciem⁹ scitū in sequētibus. Et q̄ mentionē iaꝫ y
fecim⁹ ibi de naturalib⁹ virtutib⁹ ɔseq̄nter loquemur de eis. Dicem⁹ igit̄ ī p̄mis. q̄ naturales v̄tutes sūt laudabiliū opationū volūtariaꝝ naturalia z imediata p̄ncipia. Hoc ē animab⁹ hūanis seu quib⁹cunq̄ aliis naturalit̄ idita z īpssa. quales sunt naturalis māsuetudo. naturalis pietas. naturalis magnificēcia seu magnanimitas: et generalit̄ noīa ɔsuetudinaliū z etiā aliaꝝ naturaliter aliis ɔgruūt et ɔuenienter apcit̄. Stabilitō aūt hmōi v̄tutū ē facil. Primā ꝑ diffinitionē quā posuim⁹ videlicet. q̄ sūt laudabiliū opationū voluntariaꝝ naturalia et imediata p̄ncipia hoc ei ē de manifestis z ꝑ se notis. nihil ē aliud virtus recta ratiōe intelligi vel nominari potest. In substāciis eī nobilib⁹ abstractis z ī materialib⁹ manifestū ē ɔsiderare volētibus virtutes hmōi naturales videlicet esse z eisdē cōcreatas fuisse. si vero ē q̄ ꝑfecte create sunt: hoc ē ī ipo actu ꝑfectiōis natural' nō ī sola potēcia quēadmodū sensit aristotel' de animab⁹ humanis. Plato vero sic supra dixim⁹ ecōtrario In hmōi eī substāciis nō ē necesse nouos habit⁹ assuetudie opeꝝ generari. cū vires eaꝝ totū desursuꝫ recipiat. nihil deorsum z
Causa aūt ī hoc ē qm̄ ab hiis q̄ postea sūt hoc ē ab iferiorib⁹ nullo modoꝝ passibiles siles sūt. Causa aūt ī hoc ē. qm̄ omnino incōtingētes sūt ill'. In animab⁹ aūt nr̄is alit̄ ē: qm̄ aīe nr̄e cōtingētes sūt ill'. In animab⁹ aūt nr̄is alit̄ ē. qm̄ aīe nr̄e ɔtingentes sūt q̄dāmō corpib⁹ suis. z ideo ex necessitate cōicātes passiōib⁹ eoꝝ z ꝓpter hoc etiā recipiētes ipssiones m̄ltiplices ꝑ illas etiā ab aliis corpibus. Substācie vero abstracte adeo seorsuꝫ sūt. adeoq̄ lōge et ī regione mite dissilitudinis vt ad eas nō attingat passio aliq̄ ab hiis q̄ sub eis et postea sūt. nec conseq̄t̄ illas impssio vlla ab hmōi. qn potius influāt de plenitudine z ꝑfectiōe sua sup īcōpleta et diminuta atq̄ īdigēcia que sub eis z post illa sunt. Ex ꝓpinquitate igit̄ ad p̄mū z vniuersalē fontem in ipa creatiōe sua implent̄ atq̄ complent̄ cōplemento ꝑfectiōis naturalis. nihil expectātes a ꝑte inferioꝝ. Cui⁹ exēpluꝫ ē in corpib⁹ celestib⁹ q̄ ī ipa creatiōe sua vitā cōpletiōe sua cōpleta sunt fm ipos z nihil ab inferiorib⁹ corpibus expectācia nihilq̄ prsus ab eis recipiēcia influere in ea influctiōes multiplices nō cessant. vbi gr̄a. Illumiatiōes. calefactiōes. frigefactiones. humefactiōes z desiccatiōes et hoꝝ oim tpationes totū desursū habēcia vnī ī iferiora influūt. Sic substācie nobiles abstracte totū desursuꝫ habēces. nihil ex deorsū vl' recipiūt vl' expectāt. Anime vero nr̄e ex vtraq̄ ꝑte receptibiles sunt ac ꝑfectibiles. z ꝓpt̄ hoc ex vtraq̄ ꝑte influunt̄ atq̄ ꝑficiunt̄. Hec aūt oīa alibi declarāt̄. Manifestū igr̄ tibi eꝫ esse ex hiis. q̄ ipse vires naturales in hmōi substāciis sūt sic habitus cōsuetudinales. ymmo sic mores. q̄ntū ad hic scilicet q̄ ꝓmptissime atq̄ expeditissime sunt ad voluntarias rectas atq̄ laudabiles operationes. quare virtutes sunt veri nois lꝫ naturales. Naturalitas eī neq̄ nomē neq̄ rōēꝫ vere bonitat' aut v̄e virtutis ab eis ꝓhibet. Alioqn deus altissimus ab vtraq̄ esset maxime ꝓhibitissimus cuꝫ maxime naturaliter bonitas ei virtus de ipso dicantur. Amplius. q̄ vere bonitati vel virtuti propinquius. Et que maxime bono maximeq̄ A 37

virtuoso similiora maxime virtutes τ bo-
nitates ei necessitate sunt. quare virtutes
τ bonitates hmōi substāciarꝫ. maxie vtu
tes τ maxime bonitates sūt. ipeqꝫ substā
cie maxime bone et maxime virtuose. cuꝫ
bonitati et vtuti dei altissimi virtutes ea-
rū τ bonitates ppinquiores sint τ ipe hmōi
substācie deo altissimo pximiores. Am
plius. Quales dicem⁹ hmōi substancias
naturalr̄ bonas aut malas aut neutras.
τ iterū virtuosas aut viciosas. Quia ergo
neqꝫ malas aut neutras. Neqꝫ viciosas
aut medias dicere aut credere fas ē scd̄m
statū suū naturalem. necesse ē vt credātur
et bone esse τ virtuose. quare bonitates τ
virtutes naturales necesse est in eis esse.

Amp̄. Quid dicem⁹ in nobis māsue-
tudinē naturalē. pietatē naturalem. beni-
gnitatē naturalē magnificenciā naturalē
paciēcia naturalē. τ ad hūc modū ꝺ aliis
Dicemus eas nō esse virtutes. cū ꝯtraria
eorꝫ euidenter vicia sunt. Nemo em̄ dubi
tat ea que diximus bonitates quasdā esse
τ virtutes quasdā esse licet paruas ac ipe
B ditas. Paruitas ei speciē nō destruit sicut
nec magnitudo. Amp̄. Si ista sola in
nobis essent absqꝫ viciis contrariis. eēnt
inqꝫ naturaliter. et p ea boni et virtuosi
essemus. Quare manifestū ē ea esse virtu
tes τ bonitates naturales. Horꝫ aūt vesti
gia ymmo expsse silitudines inueniūt in
animalibus. sicut naturalis pietas in leo
nibus qua deuiātes siue aberrātes ad vi
am reducere dicūtur. τ naturalis magni-
ficēcia qua pstratis τ corā se hūiliatis ho
minib⁹ τ infirmioribus qꝫ ipi leones sint
animalib⁹ parcere credūtur. nisi vehemē
cia famis atꝫ necessitas cogeret. Eodem
mō fidelitas τ veritas amicicie apparēt i
canibus. Silr̄ pietas naturalis in lupis si
ue lupabus qua paruulos derelictos τ a
matribus expositos. ab aliis bestiis defē
C dere et eciā nutrire multis expimentis cō
pertū est. Gratitudo vero ergo benefacto
res suos in omni genere animaliū repit̄.
Sicut in leone nr̄is tpibus a faucib⁹ dra
conis cuiusdā τ dentibus liberato. q libe
ratori suo adeo gratus τ deuotus extitit
vt in medio exercitu mitissime se haberet
τ omni die venationū eidē iocūdissima
exēnia τ multiplicia p̄sentaret. Reuerten
teqꝫ nauigio sequi phibitus p mare ipm
sequi aggressus ē τ natādo deficiēs in eo
dem extinct⁹. Sic et de delphin q puerū
panē sibi porrigere cōsuetū. eiusqꝫ benefa
ctorē recognouit vt eū p mare quō puer
ipe vellet dorso suo insidentē vectaret. τ
cū vellet ad litus eundem reuectaret. De
bus aūt innūerabilia τ legūtur et apparēt
videre volētib⁹. Quis ei nō miretur qrū
dā equorꝫ fidelitatē vt ita loquamur q in
mediis cōflictib⁹ ꝯ hostes ascensorꝫ suorꝫ
pedib⁹ τ dentibus incredibili audacia τ
fortitudine dimicāt. τ de māibus eorꝫ eos
dem eripiūt τ liberāt. Plerīqꝫ aūt victori
am eis faciūt. Inueniūtur eciā i aīalibus
icredibilia exempla. prudencie. prudēcie.
medicinal' sciencie artis architectonice et
astucie venatorie. Manifestū eciā est vt
supra diximus. qꝫ i adā τ eua ipē vires na
turales virtutes fuerūt anteqꝫ naturalia
dona in eis illustrarent̄ gratuitis De
D his ergo merito questiōeꝫ habet vtrum
equales sint i qbuscūqꝫ sunt. Et qdem in
substāciis nobilibus et abstractis merito
videri potest. cū nec a pte creatoris sit ine
qualitas: nec a pte recipientiū. Ex vna eī
luce solis. omnes radii descendentes sup
idē receptibile equales sunt ex necessita
te. Sic ex luce p̄mitiua q̄ est de⁹ altissim⁹
omnes radii quorūcunqꝫ donorꝫ sup idē
receptibile cadētes seu descendētes equa
les esse videntur. Et hoc vtiqꝫ verum
esset si natural' esset ifluxio hmōi radiorū
Sed qm̄ volūtaria est τ tota posita in bn̄
placito creatoris. liberꝫ ē ipi creatori equa
les vel inequales radios. in q̄ τ qn̄ volue
rit ifluere. Et hoc est i quo pene oīs phy
losophi errauerūt. Considerātes eī virtu
tem naturalē creatoris omni mō impassibi
lē τ indiuersabileꝫ opinati sunt ex illo p se
multitudinē aut diuersitatē esse nō posse
vn̄ τ p p̄ncipio posuerūt. ex vno secūdū q
vnū nō posse esse multitudinē Et ex eodē
p se nō posse esse diuersitatē. Causa autē
erroris istius manifesta ē. vt diximus igno
rācia libertatis ipius q̄ est i vltimate elon
gationis. a coactione τ ipedimento p om
nem modū. Silr̄ τ incōsideratio supemi
nentissime volūtatis eius qua pmpassi
mū est ei facere quicquid voluerit. τ sicut
voluerit siue vnū siue multa. siue idem si
ue diuersa. Amplī⁹. Scd̄m aristo. τ
sequaces eius. sensus τ intellectus duo ra
dii sunt descendentes ab vno fonte τ pa
tre luminū sup eandem animā hūanam
nec tn̄ equales naturalr̄ sunt. cuꝫ sensus
euidenter pmptior τ expeditior sit

er. videtur in opationibus suis q̃z intelle
ctus. Statim ei vt creatus ē opatur certis
sime ac pfecte. nō aūt intellectus neqz i vi
ta ista nunq̃z pducatur ad pfectā sue ope
rationis. Silr visus τ olfactus duo radij
sunt in vna τ eadē anima brutali videli
cet canina. Et videtur olfactus in eadem
subtilio: longe atqz sublimio:. Eodē mō
et visus q̃z auditus in nobis. et quidē fm
aristotelē oiam⁹. Amplius. Quid ali
ud ē multitudo viriū in anima hūana aut
alia substācia nobili q̃z radiositas in stel
la. Et quid aliud anima hūana in corpo
re hūano. q̃z stella radiosa in nube. ex es
sencia ei aīe hūane emicat radiositas viriū
naturaliū in toto corpe p captu singuloꝝ
mēbroꝝ. sicut ex ipa stella existēte in nube
radioꝝ varietas et multitudo radiositas
aūt eiusdē stelle vna ē et equalis videtur
p totū. Quare vires oēs naturales τ vtu
tes ex eadē anime hūane essencia pcedē
tes equales eē videnf. Rūdem⁹ i hoc
q duobus modis diuersanf radij ex ea
dē luce micātes. pmū ex ppinqtate τ elō
gatiōe sue originis. Debiliores ei sunt ra
dij solis qn̄to ab ipo sole sunt elongatio
res. Diuersanf etiā p diuersitate recepti
biliū. In aqua eñi debiliores sunt q̃z i ae
re. Qn̄ta aūt diuersitas sit receptibiliū ra
diositatis aīe hūane in corpe hūano. ma
nifestū ē ex ipa diuersitate operationuz et
organoꝝ siue mēbroꝝ. Ossa ei in corpore
hūano nō recipiūt nisi vitā. Oculi aūt re
cipiūt visum. τ aures audituz. et ad hunc
modū se habet de alijs. Et forte veꝝ ē. q
maioris luminis ē anima hūana q̄ntum
ad vitā q̃z q̄ntū ad sensum vel intellectū
Et hoc ē. qm̄ a ppinquiori fluit ex ea vite
radius quā sensus vel intellectus. Simili
ter forsitā τ mot⁹. vñ τ pmo ista duo ope
ranf in corpe hūano vita scilicet τ motuz τ
ea nouissime. Extincto aūt sensu p vehe
menciā egritudinis. et sopito intellectum
adhuc vigent vita et motus in nob̄. Nō
igr̄ necesse ē vt radiositas anime hūane,
q̄ dicimus vna sit equalis p totū. Hmōi
aūt exemplū est in corpib⁹ tam celestib⁹
q̃z terrestribus. Nō ei in sole equales sūt
lumē et calor. ymmo lumē ē maius τ lati
us q̃z calor. Neqz in eodē corpe equales
sūt odor τ sapor. ymmo qñqz odor maior
sapore. vt in quodā genere rosaꝝ. Et quā
doqz sapor maior odore vt in pipe. et de
his sūt innumerabilia exēpla. Forsitan
eñ iracundia in leone maior multis alijs
eiusdē virtutib⁹ Et in rebus mirabilibus
qb⁹ magica naturalis vtif inueniēs quas
dā virtutes pcelle alias τ lōge eminencio
res atqz pstanciores eē alijs virtutib⁹ natu
ralibus. q in eadē aīa vel in eodē aīali in
ueniūtur. Scito aūt q: naturalis pietas i
nob̄ τ naturalis mā suetudo τ alia hmōi
nō sunt in nob̄ virtutes sed habilitates q̄
dā τ ppinquatiōes ad ea q̄ virtutis sunt
Hoc ē ad operatiōes τ passiones lauda
biles. τ forsitā nō minus ad vituperabiles.
Sic ei q naturalr̄ magnifici videnf licet
ei ad magnificenciā pmpti vel apti. ita et
ad supbiā τ idignatiōnē ppinqui sunt. et
q naturalr̄ pij dicūf sic ad verā pietatē re
quirendaz. aut recipiendā apti τ habiles
sunt. Ita τ ad misericordiam quā phylosophi
viciū vocāt. id ē quendā miseriā cordis: q
nec mortē galline vni⁹ aut agni vidē pos
sint ppe sunt. τ i remissiōis viciū patissimi
Sic et q ad constanciā videnf apti ex eadē
dispositiōe ad ptinaciā erūt pni. In adā
aūt τ eua. τ i substācijs nobilib⁹ abstra
ctis. cōpleti atqz pfecti sunt creati habitus
hmōi. qm̄ vires naturales i eis ppt̄ pm
ptitudinē et expeditiōnē ad operationes
laudabiles volūtarias habitus ipi sunt.
In nob̄ ergo ista sunt sic inicialia semia q̄
corrūpi possūt i vicia sic dixi⁹ Et hec vocat
tulius virtutū inicia dicēs. Sūt in qt nob̄
inata ipa vtutū inicia. q̄ si adolere liceret
τ pateremur nos ad beatitudinē cum di
uino mūere ipa natura pduceret. Et ali
bi vero vocat istas habilitates seu aptitu
dines igniculos a natura datos. Nos iqt
igniculos τ a natura datos restringimus
Hij aūt igniculi τ hec inicia seu semia fm
aristo. nō aliud itelligi debēt q̃z vires ipe
naturales. Scdm platonem vero cōpleti
Uerū quasi sepulti in terrā corpis τ obscu
rati nebulositate materie. Licz aūt opina
tus sit aristo. platonis sentenciā destruxis
se in libro metaphysicoꝝ. τ veritatē super
hac re declarasse. Multas tñ questiōes de
terminata difficiles p⁹ et cō tra se relinqt.
τ rationibus platonis. vt opus nob̄ esset
forsitan nec cō tradunt. nec ridit. Et ideo
loco suo videlicet tractatui de substācijs
nobilibus abstractis huiuscemodi reser
uamus. In tm̄ igif determinatum est
tibi ad psens de virtutibus naturalibus
vt q̄ τ cuiuscemodi sint. Quia vo affe
ctiones nr̄as passiones vocat aristo. τ vi

uere ſm paſſiones reputat malū et vitio
ſum. pſcrutandū eſt nobis de hus. Nō ei
videtur ſm ipm ꝙ amor aut odiū. dolor
aut gaudium. ira aut pax. ⁊ cetera hmōi.
poſſint eſſe virtutes. Dicem⁹ igr in pmis,
q: manifeſtū p ſe eſt quedā amāda eſſe ⁊
quedā odiēda eē. Et q: ɔtingit quedā bn̄
⁊ laudabilr̄ amare. Silr̄ quedā bn̄ ⁊ lau
dabiliter odire. Paſſio vero q̄ tm̄ paſſio ē
in eo ꝙ paſſio nihil laudis aut vituperij:
B nihil ꝓſus h⁹ bonitatis hȝ aut malicie.
Quare iſta non tm̄ paſſiones ſunt. Ex ali
enis em̄ inq̄tū aliena ſunt. nemo dign⁹
eſt laude vel vituperio. Paſſiones autē
inq̄ntū paſſiones aliena opa ſunt: ⁊ non
ſunt pacientiū opa licet in eis ſint. cui⁹ ex
emplū eſt ymago artificioſe ſculpta et de
corata. Non em̄ laudanda eſt ymago de
hmōi pulchritudine vel decore. cuȝ in ea
pulchritudo et decor tm̄ paſſiones ſint. et
tm̄ ab alio: licet in ea ſint. Sed tota laus
debetur artifici ſicut neqȝ de ɔtrario vitu
perāda eſſet. Eodē modo. Si iſta que di
ximus paſſiones tm̄ ſunt ⁊ ab alijs in no
bis. Nō ex eis boni vel mali ſumus. neqȝ
laudandi vel vitupe rādi. Sic ex mēbris
noſtris nec boni nec mali ſumus nec lau
dandi vel vituperādi. qm̄ vniuquodqȝ eo
rū alienū opus tm̄ eſt nobis omino nihil
ad hec agentib⁹ ab alio in nobis factum.

Amplı⁹. Per ſe manifeſtū eſt. ꝙ ex fre
quenter traſci ſiue bn̄ ſiue male acquirit̄ i
nob ad iraſcendū. habit⁹ q̄ iracūdi dicit̄
vel dicimur ⁊ ſum⁹ Silr̄ ex frequēter gau
dere habitus generat̄ q̄ iocūdi dicimur ⁊
ſumus. Manifeſtū autē eſt p ſeq: hmōi
habitibus vel boni vel mali ſum⁹ quare
hmōi habitus bonitates ⁊ malicie ſūt. et
ppter hec virtutes et vicia. Amplius
hmōi habitib⁹ bn̄ ⁊ male nos habem⁹
ad paſſiones et ad opationes forinſecas
volūtarias. hmōi ei habitibus vel bn̄ re
ſiſtimus paſſionib⁹ vel bene admittim⁹
illas vel male. quare hmōi habitus vtu
tes et vicia ſunt ſm ipm. Amplius. Ex
hoc maxime atȝ potiſſimū bon⁹ qs indi
cat̄ ꝙ amat que amanda ſunt ⁊ odit que
odienda ſunt. Impoſſibile eſt em̄ eſſe bo
nū q amat que odienda ſunt. aut q odit
q̄ amāda ſunt. Quare amor hmōi ⁊ odi
um bonitates ⁊ virtutes ſunt cōtraria ve
ro ex neceſſitate vicia. Amp̄. Quis du
bitat auariciā eſſe viciū que vtiqȝ nō ē niſi

ſi amor inordinatus vel imoderat⁹ pecu
nie. Silr̄ ⁊ inuidia. nonne viciū ē q̄ vtiqȝ
ſm ipm ē dolor de pſperitate alicui⁹ ...
cuiū. Et generalr̄ inuidiā dicūt dolorē ali
eni boni. Q: ſi amor et dolor tales vicia
ſunt. erūt ex neceſſitate contraria eorū vir
tutes. Si qs aūt dixerit. ꝙ ariſtoteles
non intellexit in paſſionib⁹ niſi malas di
poſitiōes animarū nrarū. et eas vocauit
paſſiones ꝓ eo ꝙ leſiones ipaꝝ ſūt. Nō
videt̄ ariſtol'. intellexiſſe. Paſſiones enim
apud ipm ſunt diſpoſitiōes non pmanē
tes ſed ſtatim tranſeūtes. Quēadmodū
in libro p̄dicamentorum manifeſtū ē. vbi
diſtinguit paſſionem a paſſibili qualita
te. vbi et dicit de paſſionib⁹ qm̄ ab eis nō
fiūt denoiationes. Non em̄ inqt q ppter
verecundiā factus ē rubeus. rubeus dicit̄
Nō ei intelligēda paſſio. effect⁹ illatioq
actionis ſicut dīc in libro ſex pncipiorū. ſȝ
diſpoſitio ſolūmō non pmanēs. ⁊ dr̄ hoc
cōparatione. habit⁹ q ē firmus ⁊ pmanens
paſſio vō facile mobilis et non pmanēs.

Quicqd aūt itelligat hic ariſtotel'. opter
pſcrutari de hus an ſint opationes ... ſi
ne actiōes licet interne ⁊ ſpūales. An ſint
vō impſſiones. Aut ei fiunt in nobis ⁊ nō
a nobis. Et nūc manifeſtū q: nec habent D
laudē nec vituperiū. neqȝ ex eis boni vel
mali ſumus bonitate vel malicia de qb⁹
hic agit̄. ſic nec ex mēbris nr̄is nec ex alijs
que in nobis vel facta ſunt vel fiūt. ſic cōi
ter et vſualiter dr̄. Paſſionib⁹ non mere
mur. Si vō fiunt in nob ⁊ a nobis. erunt
anime nr̄e ſimul operātes in ſemetipis. ⁊
ita agētes et paciētes ſimul. ⁊ dantes ſibi
ipis et recipiētes a ſemetipis. Hec autē
ſūt cōtraria. quare non erūt in eodem vl
idē. Et ita vel nō erūt in animab⁹ noſtris
ſimul. vl' erūt in ill' ſm diuerſa. quare vi
dent̄ anime nr̄e eſſe pibiles ſic ſupra teti
gimus. Accidet etiā ſm hec. ꝙ vno reſpe
ctu erūt laudabiles ⁊ vituperabiles. Iaȝ
aūt diximus. ꝙ nihil ꝓhibet alterū virium
agere in eadē anima vt appꝛhenſiua i mo
tiuā. Quēadmodum ymaginatio in deſi
deratiuā ſic dīc ariſtol'. Deſiderabile yma
ginatū mouet deſideriū. ymago ergo eius
qd ē delectabile gignit deſideriū. quēad
modū lumē gignit calorē. Utrū autē
eadē vis ſeipam mouere. vl' in ſeipā age I
re poſſit queſtionē habet. vt ſupra tetigi
mus ⁊ de ipa volūtate videt̄ ꝙ operatio

desiderã q̄ est velle ipa de se eliciat. Nō em̄
velle naturaliter ē ex volūtate siue volēdi
actu vel habitu. sicut ē ex calore calefacere
vel calere ymmo volūtarie et libere. Im
possibile ē em̄ ipam velle aliquid inuitaꝫ
hoc ē nolentē velle illud. Declaratio aūt
huiꝰ facilis est. Sit a volitū. ꝛ voluntas
nolit se velle a. Dico igr̄ si nolit se velle a.
nō vltra ipm a. velle em̄ nec querit nec fu
git nec recusat nec odit nisi ꝓpter voli
tū. Quare si velle a ē recusatū vel oditum
vel fugit ꝓpter ipm a. Multo fortiꝰ ipm
a ē recusatū vel oditū vel fugitū. Quare si
ipm velle a ē volitū. multo fortius ipm a
erit nolitū. Manifestū igr̄ ē qd apud quē
cūqꝫ ē nolitū se velle a ē nolitum ipsum a
Declaratū igr̄ ē ipossibile eē aliqueꝫ velle
adinuitū. id ē nolentē se velle illud. Qua
re quicunqꝫ vult aliqd. aut vult se velle il
lud aut sustinet. Manifestū igr̄ ē. q̄ ex vo
lūtate siue ex vi volendi non ꝓcedit velle
ad moduꝫ nature qd ē seruiliter. vt supra
dixim⁹ ꝛ nō libere. liberꝫ ei ē volenti ꝛ vo
lūtati ipm velle sup quodcūqꝫ volitū ca
K dat. Nō ei potest ad illud cogi vl' trahi in
uitus vt dixim⁹. Eodē mō declarabimus
tibi. q̄ nō potest volūtas siue volēs ꝓhi
beri vel impediri qn velit. ymmo q̄ vult
se velle a ex necessitate statim vult ipm a.
Et hoc ē qm̄ nō vult se velle nisi ꝓpt̄ ipm
a quare magis vult ipm a velle ei nō q̄ri
L tur nisi ꝓpter nolitū. ꝓpter qd aūt vnū
quodqꝫ ipm magis. Iuxta hunc mo
dū negociari potes circa amare et deside
rare et odire. sed circa odire ꝑ cōtrariū. et
circa nolle similiter. verbi grã. Si odit ali
quis se odire a non odit a. et si non vult
se nolle a non vult a. sed si amat amare
a ex necessitate amat a et si desiderat de
siderare a desiderat ipm a. q̄ aūt legit in
psalmo. Quia cōcupiuit anima mea desi
derare iustificationes tuas in om̄i tpe. ꝓ
culdubio qui sic concupiscebat et deside
rabat desiderare iustificationes dei. desi
derabat eas. sed nō desiderabat eas eo
desiderio. hoc est tanto et tam feruenti q̄
vellet eas desiderare. Alioquin nō ē true
qd dicat. Cōcupiuit anima mea deside
rare. Nemo em̄ ꝯcupiscat vel desiderat id
qd sciat se habere. Si em̄ quis desiderat se
desiderare a. ꝓculdubio desiderat a. ha
bet igr̄ desideriū ipiꝰ a et sentit illud apd
animam suã. Quare nō desiderat illō sꝫ
desiderat aliud desideriū ipius a. qd nō
dum habet. vnde verū ē euidenter q̄ nō
desiderat simpliciter desiderare a sed ma
gis quoddã desiderare a aut qualit̄. nec
desiderat simpliciter desideriū ipius a sꝫ
quoddam desiderium ipius a vel quale.
Manifestū igr̄ factū ē tibi q̄ volūtas M
liberrima ē in nobis a coactōe et impedi
mento seu ꝓhibitione ꝛ hec est vna de ex
cellēciis qbꝰ hō ꝑcellit ceteris animalibꝰ
et anima rationalis ceteris aīabꝰ. Sci
to aūt quia ceteras vires mouet ꝛ impel
lit necessitas tam in nobis q̄ȝ in brutꝭ ani
malibus et hoc ē videre ꝑ singula. vis em̄
nr̄a intellectiua necesse habet consentire
ꝑmis impr̄ssionibꝰ. et ꝑmis ꝑncipijs ꝛ oi
bus ꝓpositionibus que vocantur cōmu
nes animoꝝ ꝯceptiones aut dignitates.
Silr̄ et cō sequēcijs syllogismoꝝ ꝛ etiā cō
clusionibus coꝝ postq̄ȝ ꝯsenserit ꝓpositi
onibus coꝝ. Non em̄ ē cō tradicere in hu
iusmodi ad interius rationeꝫ. Sicut dicit
aristoteles. Quis igr̄ in talibus nō est li
berū virtuti nostre intellectiue consentire
vel dissentire. similit̄ neqꝫ in oppositus co
ni. manifestū ē eã esse necessitati subditaꝫ
ꝛ obnoxiã in parte ista. In quibusdã N
tamē sicut in tractatu de fide diximꝰ liberꝫ
ē ei cō sentire val dissentire credere vl' dis
credere. et ꝓpter hoc circa illã imminet ei
bonitas et malicia. laus et vituperiū. me
ritū et demeritū atqꝫ tandē pena et ꝑmiū
De apprehensiuis autem inferioribus. et
maxime ō hiis que apprehendūt affo͛ris
vt sensus. Nō em̄ liberū est visui iudica
re albū alterius modi esse q̄ȝ albuꝫ. neqꝫ
tactui de frigido vel calido aut de quocū
q̄ȝ alioꝝ sensatoꝝ suorū aliter iudicare q̄ȝ
ꝓut ab eo recipit aut patitur. Hoc ē nō ni
si iuxta testimoniū passionis seu immuta
tionis q̄ȝ recipit a sensato. Est eniꝫ passio
que imprimitur sensui a sensato generalit̄
vel testis testificans a sensato quale sit. et
velut nuntius ex parte eius veniēs. annū
cians de eo quale ipm sit. Idem est repe
rire in omnibus alijs sensibꝰ egritudie vl'
alia occasione nō impeditis. Quod dici
mus ꝓpter ꝑstigia magoꝝ et illusiōes de
moniorū. Idem est videre de apprehensi
uis ab intus. sicut in sensu ꝯmuni ymagi
natione et memoria. Nihil enim potest O
sensus cōmunis non impeditꝰ vt diximꝰ
nisi ꝓut recepit a particularibus. et yma
ginatio simpliciter. Nisi prout recepit a
sensu cōmuni. ac si diceretur prout ei tra

dtũ est. Est enĩ sicut paruulus pingere nesci
ens aut nõ valẽs pingere. sꝫ qđ apud ipm
ẽ simplr ac veloquẽs. ꝛ ꝓpter hoc vulga
riter đr. a pueris veritas auditur. Q̄
si qs hoc obiecerit de monstris q̄ nũq̄ vi
sa sunt aut alio sensu ꝑcepta. q̄ tñ ymagi
nãtur et effigiãtur picturis ꝛ sculpturis. et
etiã fabricãtur varijs artificijs. Respõ
demus q: ꝑtes eoꝝ ꝓculdubio sensibus
ꝑcepte sunt. ꝛ ab illꝰ ymaginatiõi tradite.
nec nouus ẽ aceruus cuiꝰ oĩs ꝑs vetus ẽ.
nec simplr nouũ aliqđ dicẽdus est facere.
q sola vetera solũmõ aggregat. Silr ne
q: figmentũ simplr nominandũ ẽ. cuiꝰ q̄li
bet ꝑs veritas ẽ. Manifestũ aũt magis ẽ
in memoria. q̄ nõ reddit reminiscẽdo nisi
que apud ipam reposita vel thezaurisata
sunt. De motiuis aũt inferioribꝰ manife
stũ ẽ singulas ꝯsiderãti q: necesse sũt pas
siones coꝝ. nõ libere vllo mõ. ꝛ ꝓpt̃ hoc
dixit Augꝰ sup genesim ad lr̃am. q: bruta
ex necessitate feruntur nõ libertate seu vo
lũtate. Alioqn peccata ꝛ merita laus ꝛ vi
tuperiũ. virtutes ꝛ vicia locũ haberent ne
cessario apud illã. Imputandũ enĩ essꝫ ca
ni vel cato q: frustũ carnis rapet. quod tn
alia animalia fecit. imputanduꝫ inq̄ ad
viciũ ꝛ peccatuꝫ. ꝛ esset faciẽda iusticia de
eis sicut de hoibꝰ. ꝛ querimonie deponẽ
de. nemo aũt sanemẽtis imputat leoni q:
irascitur aut p̃nominatis animalibus qđ
raptũt. vel q: in alia animalia seuiunt.

Q: si quis dicat q: verberãtur canes
et equi. ꝛ corã leonibus verberant̃ catuli vt
corrigatur. Et q: aristol' dicit. quedaꝫ aĩa
lia disciplinabilia eẽ in libro methaphysi
coꝝ. Rñdemus q: ꝛ ista que vocat̃ in
eis correctio. nec volũtaria est neq: libera
ymmo necessaria. Sequitur enĩ ex necessi
tate passionis timoris fomis ꝛ voluptat̃
cuiusq: cuiꝰ receptibilia sunt. Iste autem
passiones generantur in eis ex necessitate
q̄tũ ad ipa. quia nõ ẽ in eis virtus vl' vis
aliqua qua illas repellant cũ iduerit de
lectabilia vel terribilia sibi. vnde nũq̄ ni
si vi ꝛ violẽcia aliena ab eis abstrahũtur.
p aut nisi metu. hec aũt a foris sunt non ab
ipis. Jam igit̃ declaratũ est tibi ꝑ sin
gula. quia de oĩbus viribꝰ naturalibꝰ
aĩe rational' sola voluntas ẽ vsq̄q̄ q: libe
ra. Uis aũt intellectiua ſm qđ ꝛ in aliqui
bus. cetere aũt oẽs necessitati subdite vel
obnoxie naturalit̃. Et hoc scđm aristotel'
nõ aũt ſm nos. ꝛ hoc tractabimꝰ in seq̄

tibus scilicet in tractatu de originali pctõ
quãuis in tractatu de matrimonio ꝛ i tra
ctatu de baptismo đ hoc multa dixerimꝰ
quoꝝ reminisci oꝑtet. Nũc aũt reuer
temur ad ipam voluntatẽ ꝛ ipm velle. Di
cemꝰ igr̃ q: sic ipa liberrima ẽ. Sic et velle o
qđ ẽ ꝑma ꝛ ꝑ se oꝑatio ipius. ꝛ ex illa eru
pẽs ꝓcedit liberrime. hoc ẽ absq: necessi
tate q̄ sit a ꝑte volũtatis. aut q̄ a foris ad
ueniat. Tribus enĩ modis fluũt oꝑatiões
ex suis virtutibꝰ seu viribꝰ. Et p̃mũ qdeꝫ
inundatiõe plenitudinis. sic ex fonte cop
iosissimo aqua. ex igne calor. ex sole lumẽ.
et hic ẽ modus oĩm naturaliũ oꝑationũ.
Secũdo mõ alieno influxu seu influẽcia.
ꝛ hoc mõ fluũt appꝛ̃hẽsiones ꝛ passiones
animabꝰ brutoꝝ. Ex hus enĩ q̄ a foris ad
ueniunt ꝛ sentimus et afficimur passioni
bus doloris et gaudij ire ꝛ mãsuetatiõis
et sic de alijs. Tercio iussu siue imperio
sicut ẽ motus in nobis ꝛ in alijs aĩalibꝰ.
et ea que sunt ex motu: vt loquela. ꝛ arti
ficioꝝ oꝑationes. et etiã rerũ necessariarũ
vt arare ꝛ seminare et cetera hmõi. Uir
tus enĩ gressibilis nõ elicit ex se motũ am
bulatiõis nisi cũ fuerit impata vel a volũ
tate vel ab aliq̄ passione. quẽadmodũ ti
mor imperat fugã. spes insecutionẽ. ira ꝑ
cussionẽ. ꝑ pedẽ vel dentẽ vel cornu vl' ali
ud quodcũqꝫ ex hus q̄ vice armoꝝ dedit
creator animalibꝰ. Eodẽ mõ ẽ ꝛ de loq̄la
que nõ exit ex lingua ꝛ labijs et palato et
dentibus nisi impatis ꝛ vocẽ formare iu
sis. Et ꝓpter hoc recte diuiserũt phylozo
phi virtutẽ motiuã in duos ramos. vide
licet impatiuã motus. ꝛ effectiuã siue exe
cutiuã ipius. ꝛ impatiua sublimior mot
volũtas ẽ. Impatiue etiã inferiores ꝯcu
piscibilis ꝛ irascibil' sunt. quas ſm aristol
cõicamus cũ brutis Quartus ho mo
dus p̃ter istos tres ꝓpos ẽ. voluntas ad
cognoscendũ difficilis. quo scꝫ fluit vl' exit
velle ex ipa sponte tantũ sine impulsu ne
cessitatis et attractu. sed vt diximꝰ liberri
me: ꝛ ideo semꝑ imputandũ ad bonũ vl'
ad malũ. No enĩ licitũ ẽ vt cadat velle su
per ociosum. siue qđ nõ ꝓdest: ꝛ hoc ex ꝑ
te iam declaratũ ẽ tibi in hus q̄ p̃cesserũt.
Uidelicet vbi ostendimꝰ causas ꝓpt̃ q̄s
oꝑatio intellectus nõ sequit̃ dispositiões
rerũ sup quas ẽ. Uidelicet ꝓpter quid sci
re vel intelligere virtuosum nõ est virtuo g
sum. ꝛ scire vel intelligere malũ vel viciosũ
nõ ẽ malũ vl viciosum. velle aũt bonũ vl'

virtuosu3 bonū ē ꝛ virtuosum. Silr velle
vel amare malū vel viciū malū ē et vitio-
sum. Penes voluntatē eī residet tota au-
ctoritas mouēdi mēbra. vt dic augusti. Et
nos addim⁹ ꝙ tota potestas ꝛ totū dn̄iū
ꝛ ei⁹ qđ sumus. et oim q̄ in potestate ha-
bem⁹. Qua ꝑpter ipm velle totam tradit
voluntatē volito. ꝛ totā in volitū trahit ꝛ
totā alligat eidē. ꝛ adherere fac eidē. Qua
re ꝑ ipm velle totū hominē trahit volitu3
post se ꝛ totū h3 subiectū. Nō aūt ita ē de
passionib⁹ q̄ sunt gaudere ꝛ tristari. ꝛ ce
tere hmōi. Ille eñ nō subiecte sūt volūta
ti. nisi lesa fuerit aut oppressa. ꝛ velut egri
tudine iacēs ꝓstrata. sic nbi declarabif in
sequētibus et insinuaf vtcūqꝫ in epl̄a Ad
Rom. vij. vbi d: Velle adiacet mihi. hoc
ē iuxta me ꝓstratū iacet. tangere se nō va-
S lēs. Scđo igr̄ ꝙ tribus modis fluit vel
le et volūtate. Interdū eñ de plenitudīe
eius spōte emissum siue emanans. et hoc
gratis ꝑ oīa sic accidit in eis qui vl' virtuti
bus vl' vicijs dediti sunt. Vn̄ eī v̄tutibus
ex toto dediti In oēe bonū qđ eis possibi
le ē facere ꝙ cito aspectib⁹ eoꝝ vel cogita
tionibus oblatū fuerit corda eoꝝ ꝯfestim
declinātur. Silr se h3 ꝛ in eis q prauitati-
bus dediti sunt vt in oēe malū qđ nequi
cias eoꝝ aut pascat aut adiuuet i mira ce
leritate rapiuntur vt ea velint. Scđo mō
erit ꝯsiliatū. In qbus eī retinef obice du
bitatiōis quēadmodu3 aqua parata flu-
ere tenetur exclusorio. Quidā eī viri boni
parati sunt velle qđ bonū eē cognouerit
Sed ipa dubitatio retinet in eis fluxū vo
lūtatis. id ē velle. Nolētes eī ipm velle qđ
bonū nō ē ipm velle retinent donec ape-
riatur eis veritas qua quidē apta. ꝛ itelle
cui eoꝝ ꝑ deliberationē fluente3 dimittit
fluere in voluntatē ꝛ exit nolle quasi sub
lato obice dubitatiōis at3 periculi. Et li
cet illa detinentur in obice dubitatiōis at
ꝙ periculi ipa tn̄ voluntas est q̄ se retinet
ne fluat per velle vel etiā ꝑ nolle. Nō eñ
ē volūtas in alterius alicui⁹ ꝙ in sua pro
pria potestate. Tercio mō erit velle ꝑ
suasū. ꝛ hoc suggestiōibus suasiōibus ꝛ ꝑ
cibus. Et sic ipi viri boni ꝛ etia3 mali et de
T lectabiles volētib⁹ faciūt plerūqꝫ volen
tes ꝛ econuerso. Nulla eñ alia ē potestas
humana apud voluntatē humanā nisi cō
siliū suasio atqꝫ ꝑcatio. Qđ eñ mūe
ribus interdū qui nolūt alias volētes ef-
ficiunf ad suasionis et suggestionis viā3
referendū ē. Moneta eī apud venales ho
mines vicem obtinet ꝛ potestatē cōsilioꝝ V
ꝛ suasionū. Propter qđ non ꝯsilijs sanis
aut bonis suasionibus s3 solis munerib⁹
homines vilissime ꝓstitutōis ipudētissi-
me acquiescūt. Et sic ꝓcuraf viri sancti vt
inclinēt volūtates alioꝝ in bona. Sic ꝛ d
suis volūtatibus hoc ipm sanctis cogita-
tionib⁹ in spectiōe et auditu sacroꝝ diui
noꝝqꝫ elogoꝝ satagunt ꝓcurare. Pleꝝ
qꝫ eñ multa vellent se velle que nō dū vo
lūt. Nō eī ē idē dicere vellē ꝛ volo. Opta
tiuus eī modus ex re nomen habet. Qui
ergo dicat vellem. optare se indicat non
aūt ꝑcise velle. Qui aūt dic volo velle se ꝑ
cise indicat. Est ergo velle ab eo qđ ē volo
Sicut diffinitio aut decretū regis magni- X
fici et pertinacis qui modis oīb⁹ enitif vt
fiat qđ diffiniuit. ꝛ vt seruef statutū ei⁹ si-
ue decretū. Et inde ē ꝙ totū posse suū cō-
mouet ꝛ colligit et cōcitat quaten⁹ requi-
rat res quas fieri statuit aut decreuit. Vn̄
aug⁹. Nō ē dicēdus velle qui cum potuit
nō fecit. Est igif differencia inter optare
cupere siue desiderare ꝛ velle ꝑcise. que ē
inter trahi. rumpi. que ē inter appropinq̄-
re aliquātum et abire totaliter post trahē
tē. Silr et q̄ est inter moueri suasionib⁹ ꝛ
allegatiōib⁹ et ꝑsuaderi vsqꝫ ad diffiniē-
dū. Qui eī dixit vellē. cupio vel opto vl' de
sidero moueri se indicat aliquātū ꝛ decli
nari in ipm desideratū et cupitū. Qui au
tē dic volo ꝑsuasu3 se indicat atqꝫ ꝑmotū
iamqꝫ diffiniuisse ꝛ etiā executiōi mādare
Vt eñ tam dixim⁹ Volūtas vis est sub
limior imperatiua motus et vires q̄ sunt
i lacertl' et muscul' et neruis executiue sunt Y
et mot⁹ mēbroꝝ. ꝛ eoꝝ q̄ ꝑ illū sūt q̄les sūt
loquela ambulatio fabricatio et hmōi.
Ipm igr̄ velle ab eo qđ est volo impera-
re ē executoribus quos dixim⁹. Dicere au
tē volo hoc ē affirmare ipam imperatiōe3
Interdū autē facere ipam iperationē siue
impare videl3 cū animo imperādi dicatur
Quēadmodū vt quis dicit seruienti. volo
vt facias hoc intendēs per hoc impare ei
dē. Interdū dicat hoc amicus amico volo
vt facias hoc. ꝛ hoc ē qm̄ per amiciciā alt'
alteri subiectus est. Propter hāc causam
ridenf et merito ridendi sunt qui de his
que ꝑcise et imutabilif volūt ꝯsiliant. nō
eñ ꝑcise vult aliqd qui iuxta consiliū mu-
tare parat⁹ ē voluntatē. Alioqn non q̄rit
ꝯsiliū sed consensum. Quēadmodū bala

am cõsulebat dñm. Numeri. xxij. Utrũ eũ
dem esset ad balaach regem moab. qui
eũ vocabat ad maledicendũ populũ dei
Diffiniuerat eñi apud se cupiditate illect⁹
et abstractus ire ad balaach. In sequen-
tibus aũt dabim⁹ tibi silitudines plures
τ expressiones et exempla euidentiora de
his. In tantũ ergo ad p̃sens tibi de-
terminatũ sit q̈ voluntas velut rex aut im
perator ẽ vsq̈q̈ꝫ liber. et plene dominãs
Z in toto. eo q̈ sumus aut nobis subest. Et
q̈ inferiores vires motiue pleno iure sub
sint et velut serui parati parere oĩb⁹ mã
datis suis. et hoc siue impatiue sint mot⁹
siue executiue. Sensus aũt exteriores siue
p̃ticulares velut nuncij sunt discurrentes
circũquaq̈ꝫ. et que foris sunt vł fiũt ĩ reb⁹
sensibilibus renũciãtes. Sensus vero cõ
munis et ymaginatio τ etiã memoria sũt
sicut armaria vł librarie cõnnectes oĩm ce
tus que foris sunt vel fiunt vel facta sunt
descriptiones. Quẽadmodũ apud reges
fieri cõsueuit. Intellectus vo sicut cõsilia-
rius ẽ. Ratio vero sic iudex. media p̃bati-
onũ vt testes. Cũ ergo in agendis suis se-
quit̃ consiliũ intellectus. prudenter admi-
nistrat regnũ suũ volũtas cũ s̃m rationẽ
iudicat. facit iusticiã τ iudicium in toto re
gno suo. τ ẽ rex sedens in solio iudicij q
intuitu suo dissipat oẽ malũ. sic legit̃ p̃
uerbiorum. xx. Cũ autẽ dat se cõsilijs seruorum
hoc ẽ inferiorum viriũ et sensuũ dat se in ser
A uitutem fuorum τ ẽ sic rex qui derelicto cõsi
38 lio τ prudẽcia seniorum. sequit̃ volũtates et
cõsilia puerorum insensatorum. τ ideo subuer
titur in regno eius iusticia τ iudiciũ. τ ẽ
sicut p̃nceps qui libẽter audit verba men-
dacij τ ideo habet omnes ministros im-
pios. sic legit̃ p̃uerbiorum. xxix. Oẽs eñi vi-
res impatiue inferiores τ etiaꝫ omẽs alie
impietati eiusdem seruiũt libidinose eniꝫ
voluntati eius seruit visus τ auditus. et q̈
cunq̈ꝫ viriũ aliarũ. Impij igit̃ sunt hmõi
ministri. quoniã impietatis ministri sunt
et p̃curatores. sed culpa ẽ impie imperã-
tis. Propter libertatẽ igit̃ atq̈ꝫ dñationẽ
volũtatis. Genes. iiij. Subter te erit appe
tit⁹ tu⁹. τ tu dñaberis illius. Manifestũ
B ẽ igĩ ex oĩbus q̃ dixim⁹ iam. passiones fa-
cile mobiles p̃ vias quas supra ostẽdim⁹
firmari posse in habitus bonos τ malos
atq̈ꝫ in bonitates τ malicias. q̃ sunt virtu
tes et vicia τ ideo amorẽ τ odiũ. dolorẽ τ
gaudium ira et mansuetudineꝫ ceterasq̈ꝫ

hmõi cũ in habitu firmate fuerint virtu-
tes τ vicia. bonitates τ malicias radica-
les atq̈ꝫ fontales ex quib⁹ p̃cedunt passi-
ones siue dispositiones bone τ male inte
riores. atq̈ꝫ opationes bone τ male exte
riores. Et quicq̃d videat̃ aristot. iam ma-
li mala facim⁹. nõ solũ mala faciẽtes ma
li simus vel efficiamur. Sicut eñi nõ potest
solui vel euacuari sermo veritatis. q̃ dicit̃
ĩ euãgelio Mathei. vij. Nõ potest arbor
bona fructus malos facere. Et iter. Omis
arbor bona fruct⁹ bonos facit. Et eiusdẽ. C
xij. Aut facite arborẽ bonã et fructus eius
bonos. aut facite arborẽ malã τ ei⁹ fructũ
malũ. τ ibidẽ. Ex fructu arbor cognoscit̃.
Et rursus. De habundãcia cordis os log
tur. Et iterũ bon⁹ homo de bono thezau
ro cordis p̃fert bona τ mal⁹ hõ de malo
thezauro cordis p̃fert mala. Et eiusdẽ. xv
Que p̃cedũt de ore d̃ corde exeũt τ ea coin
quinant hominẽ. De corde eñi exeunt co-
gitationes male homicidia adulteria τc.
Silr̃ τ marci. vij. Nihil ẽ extra hominem
introiens in eum q̃d possit eũ coinquina-
re. Et iter. Que de homine exeunt illa
coinquinãt hominẽ. Ab intus eñi de cor
de hominũ male cogitationes p̃cedunt.
adulteria fornicatiões τc. Et postea. Om-
nia hec mala ab intus p̃cedunt τ coinquinãt
hominẽ. Qualiter eñi sensit aristotel. D
Qui g consentit ad horã vel momentũ vt
neget deũ. τ q blasphemat deũ semel tm̃
aut occidit hominẽ. q̃d fit ĩ momẽto. q̈ nõ
fit mal⁹ illa hora τ morte dign⁹ an nõ erit
mal⁹ nisi cũ mlta milia hoiꝫ occideret. qs
ẽ q nõ iudicet illũ illa hora malũ τ morte
dignũ. Sꝫ forte dicet aristo. eũ nõ eẽ ma
lũ habitu cõsuetudinario. q̈ vtiq̈ꝫ verũ ẽ.
sed grauiter peccasset et egisset q̈ est mor
te plectendũ. Quia vero manifestũ ẽ
malũ esse quod operatus est hõ hmõi τ
malam esse operationem. que vtiq̈ꝫ mala
nõ est. id ẽ culpabilis. nisi malicia volũta
E tis ex qua p̃cessit. Si eñi casu vel ignoran
ter hominẽ occidisset. nõ imputaret ei ad
peccatũ. p̃ se igit̃ ex malicia volũtatis ma
lus est. aut male fecit nõ ex malicia operis.
Quare pot⁹ male volẽtes sive mala ma
li sum⁹. q̃ꝫ mala facientes. τ iter intus. id
est in corde vel anima peccantes. magis
peccam⁹ q̃ꝫ foris mala opantes. Am
pli⁹. malicia vel bonitas quib⁹ mali vel
boni sumus. certũ est q̈ in nobis sunt. et
apud animas nostras sunt. Ex illis aũt p̃

cedunt mala opa quare ex illis mala facimus. ex illis ergo mali sumus et mala facimus. Quare male agere frequēt et malicia ē iniusticia que est apud animā qua mali sumus. Nō igit̄ econuerso ex male agere frequēter mali sumus. Amplius. Quis dubitat quin malicia iterior voluntas crescere possit et firmari in habitum absq; villa operatiōe exteriori. qua absq; eo q frequēter male agere malus potest fieri quis. sicut apparet euidenter in ira. q̄ tanto amplius crescat ymmo feruet et ardet quanto minor et rarior fuerit operatio exterior. Et hoc manifestū ē. sine el opatio eius exterior vindicta sit sine victoria p eā mitigatur atq; quiescat. Nullus autē dubitat iram esse vnā ex maximis maliciis atq; viciis. quare manifestū est non ex frequēter agere vel bene vel male. nos effici bonos aut malos sed magis ecōuerso.

Amplius. Ex eo q quis semel tm̄ cogitaret in mortē pncipis. iudicatur pditor et reus maiestatis. et haberet vnus de pessimis. et punitur pena grauissima. Similiter et ex eo q aliquis vnū solū occidit hominem p maliciam. similiter et sacrilegus iudicatur. qui ex vna sola violatiōe sacri loci. et ad huc modū de aliis maleficiis. nec ē lex aliqua istius q̄ cōsuetudinē expectet

Nec ē dubiū quin leges et diuine et seculares recte iudicent. Male enī esset rebus humanis. si cōsuetudo expectaretur in maleficiis. et non iudicarent esse mali singulorum maleficiorum perpetrationes et p singulis maleficiis. Omnia enī sacra prius contingeret et omnes pncipes occidi et omnes homines etiā. et omnes ciuitates incendi atq; subuerti. q̄ omnes malefactores perpetratores in suis maleficiis cōsuetudinarios fieri. Debes autem reminisci hic quatuor modos quos supra assignauimus quibus generantur habitus. Aristotelis igitur intentio nō videt hic alia esse nisi q vel de habitibus cōsuetudinalibus solūmodo loquitur. Uel de hiis

F habitibus qui laudem ciuilem seu popularē merent aut vituperiū. Et reuera. In nullo genere bonitatis vel malicie consueuit communitas ciuium laudare vel vituperare ex vnico opere bono vel malo quasi et vnius solius testimonio. sed magis ex pluralitate aut eorundē operum vel similium cōsuetudo ē veri nois et rationis. leges autem tanq̄ intendētes consulere saluti hominū et vtilitati atq; paci. malicias statim vbi deprehendunt pcidunt. vt inimica hoībus. ymmo vt radicē pditionū. vt pestem et vt causam tempestatis atq; turbatiōis rerū humanarū. non sinentes eum crescere. nec mittere radices. Merito ergo malos iudicant leges. et legislatores maleficiorū singulorum actores. malos inq̄ et idē nonnos. et alios pestilentes. Si enī vnū homicidiū multū remaneret. pcederet occasione illius ad multa. tā ab hiis quibus impunitas incentiuū cōsueuit parere delinquendi. tam ab inimicis occisi vindicare factum volentibus. q̄ ab amicis occisoris. ppter quod ipm homicidiū pestē diuinam quia tam late depasceret velud incentiuū nisi seueritas legum illud statim extinguer et. Uiros igit bonos dicere non cōsueuit communitas hominū. nisi quorum bonitas est. eis multiplicii bonorum testimoniis approbata. Siliter neq; malos. hoc autem est propter subitas et transeuntes velociter passiones. bonas vel malas. ex quibus non ausi sunt homines iudicare bonos vel malos. quia nō est eis visum. conueniens iudicare homines nunc bonos nunc malos. Neq; tam bene esse mutationē a bono in malum aut econuerso. Equiuoce igitur vtuntur legislatores et leges nominibus bonitatis et malicie. et cōmunitatis hominū q̄ sequit aristoteles in hoc. Hiis igitur ita positis. restat no-

B bis perscrutandum de ipsis virtutibus naturalibus. quid vel qntum possint ex eis qui eas perfectas habent. et quatenus differunt operationes earum ab operationibus gratuitarum. Similiter et fines earum a finibus. vbi etiam determinādum nobis erit. an sole sufficiant perfecte bonum facere deoq; altissimo acceptum. Ponentes igitur quādam prudenciam et scienciam naturalem virtutē esse ex causis et rationibus quas diximus quas sufficere tibi debere non dubitamus. Querimus in primis an eius res sciant vel cognoscantur

D hmōi sciencijs et prudētijs. Et videtur in pmis q res quarū ignorācia nec turpis ē nec vituperabilis sic rerum geometricarum et phylosophicarum et arismeticarum. et generalit mathematicarum. eodē mō videt et res naturales ad hmōi scias nō ptinere p ignorācia eī rerum hmōi nēo ē dignus vitupio. nēo culpādus. earum igit solarum rerum cognitio. quo vita nra vl laudabilis vl vitupabilis ē et bona vl

mala. ad istas virtutes pertinere videtur
Qui ei diffinuerūt physica artē eē viuēdi.
vt tullius τ seneca. phylosophiā posuerūt
I pculdubio rerū hmōi solarū scienciam.
Amp. Sola ignorācia bñ viuendi eru
bescēda ē τ vituperāda atq; culpabil'. sicut
docet apulei⁹ p inductionē. in libro d͛ deo
no socratis. Interrogat⁹ inqt an scias sta
tuas facere. audacter respōdebis nescio.
nec pudet me nō eē statuificū. Interroga
tus aūt an scias bñ viuere. nō audebis di
cere nescio. vel metu mendacii. vel p̄ eru
bescēcia q̄ ē iuste rephēsiōis timor. Quia
igit hec erubescēcia naturalis ē; et ideo ē
apud oēs manifestū istā naturam in nob
erubescere ista ignorānciam. quare τ nō
subsistere eā naturaliter in nobis. Quare
manifestū hāc sciencīā naturalit' gignere
K in nobis. Amplius. Bñ viuere reqrit
a nobis ipa natura. τ naturalit' tenemur
bñ viuere. quare et ad oia qua reqrit ipm
bñ viuere. τ p hec ad scienciā earū rerū q
bus vita nr̄a bonificat'. Amp. Que ē
lex in corde hois naturalit' scripta nisi ra
tione mandaꝝ natural' honestat' τ qd
ē ipa inscriptio naturalis eaꝝ. nisi sciencia
natural' ipaꝝ. Amplius. Quia verꝫ p
culdubio ē qd dicit Tullius quia natura
auidissimi sumus appetentissimiq; hone
status. Nullū autē bonū appetit' nisi bo
nū et quatinus notū. Quare natura scie
tissimi sumus honestatis. nihil eñ est ho
nestas nisi bonitas vite. Eadē autem scie
cia est bonitatis vite τ bñ viuētis. Quare
naturaliter scientes sum⁹ bñ viuere. τ pro
pter hoc eoꝝ que ad bñ viuendū ptinent
Amp. vt ipemet tulli⁹ dicit. nemo nos
inspicere potest qui nō cognoscat nos ad
honestatē natos. Quare finis pp̄ter quē
sumus et ad quē naturaliter tendim⁹ ho
nestas est. Unicuiq; autē creature innata
est virtus mouens ipam atq; perducens
ad finē pp̄ter quē est. Quare nobis inna
ta est virtus que ad honestatē nos perdu
cat nisi impediat'. τ qm̄ ad honestatē nō
venitur casu nec ignoranter. necesse est no
bis innatā eē scienciā ipius. Amp. Si
cut pōdera sunt in corporibus. ita affecti
ones i animab⁹ vt dic aug⁹. pondera au
tē naturalia sūt in corpib⁹. τ naturalit' ea
iclinācia τ inducēcia i loca sue qetis natu
ralis. igit' τ affectiōes sūt naturales i ani
L mab⁹ naturalit'. τ iclinātes eas τ inducē
tes i statū sue qetis naturalis. Stat⁹ aūt

quietis animarū nostrarū natural' beati
tudo ē. Beatitudo aūt nō ē nisi honestas
vt docebim⁹ i seqntib⁹ quoꝝ aūt affectio
nes nobis innate sunt naturalit'. hoꝝ et
cognitiōes naturales. q: cognitiones ho
nestatis seu beatitudinis. Ampl. Si
oculus ē in hoie pp̄ter aliquē actū pp̄iū;
vt pp̄ter videre. et auris pp̄ter audire. et
ad hūc moduꝫ de aliis. erit et tot⁹ homo
ex necessitate qui erit eius actus pp̄ri⁹ sit.
Et si equus ē pp̄t' aliquē actū pp̄riū τ ce
uus et bos et vnūqdq; alioꝝ animalium
Inde erit τ homo sic. quare erit actus ei⁹
aliqs pp̄rius. Amp. Actus pp̄us ho
mis hic ē q maxīe eū decet. τ maxīe in eo
reqrit'. Maxie aūt decet hoiem bñ viuere
et maxie i eo requirit'. quare inter oēs scie
cias sciēcia bñ viuēdi in eo maxīe reqrit'.
τ maxie illū decet. Amp. Scd̄m ordi
nē nature aut ē hois aliud pp̄riū officiū id
ē aliqs cōgru⁹ actus sic ē canib⁹ hoim cu
stodia τ rerū ipoꝝ τ equis cursus aut ho
minū vectitatio aut aliqd tale τ ita d͛ aliis
Aut nullus ē pp̄us hois act⁹. Q: si nullu⁹
ē pp̄us ei⁹ act⁹ τ officiū. Minori ergo cu
ra puidēcie diuie creat⁹ ē q̄ȝ alia aialia. vi
det' etiā fm hoc inutiliter τ vane creatus
quēadmodū vas nulli offitio certo depu
tatū inutilit' τ vane videt' fabricatū. Q:
si dixerit. q: hois multi sūt act⁹. τ pp̄t' il
los creat⁹ ē. oēs aūt illi aut eq̄les sūt. aut
ē i eis aliqs p̄stātior. Manifestuꝫ autē ē. q:
nō oēs eq̄les sūt. q: videre τ audire ineq
les sūt τ iterꝫ edificare. aut arare aut semi
nare et deuꝫ colere vel bñ viuere ineq̄les
sunt. Quare manifestū ē aliquē in istis vl
aliqs p̄stātiores eē. Nihil autē ē in eo vel
equale et quod ē bene viuere. vel eo p̄stā
tius. Quare bene viuere ē actus eius no
bilissim⁹ τ optim⁹. Optimū aūt in vno q̄
q̄ illud finis illius τ actus pp̄us ipi⁹ na
turalis. In vno q̄ȝ vero vno existēte opti
mo naturaliter cetera naturalia amminicu
la sunt. τ pp̄t' illō τ qm̄ naturalit' natura
docet vnūqdq; naturalē τ pp̄riū eius qre
naturalit' natura docet hoiem bñ viuere
Amp. Si cantoris verū τ pp̄riū offi
ciū ē cātare τ lector' legere τ nō ē veri no
mis cātor qui nō scit cātare. τ ita de aliis.
nec veri nominis lector qui nescit legere.
nec erit veri nominis homo naturaliter
qui naturaliter ignorat bene viuere. et q
prohibitus est naturaliter bene viuere. p
hibitus est naturaliter esse homo.

Et quidā fm aristo. creant̄ ⁊ nascunt̄
hoīes pfecti pma pfectōne q̄ ē nature. qđ
ē dicere pfectiōe materie ⁊ forme. Hoc est
aīa ⁊ corpe potēcijs ⁊ viribus pfectibiles
sūt ant̄ scđa pfectiōe. q̄ ē scienciaꝝ ⁊ virtu
tū decor. fm platonem vero vt sepe tetigi
mus vtroqz mō pfecti. sed pfectio scđa in
eis ipedita ē. quā nos fm opiniōnē ipius
narrabim⁹ in sequētib⁹ ⁊ declarabimus
fm veritaté. In tm̄ aūt hic declarare in
p tendim⁹ q⁊ sciēcie naturales fm tres intē
tiones vel modos dicūt̄. Et pmo quidez
naturales itelligūt̄. id ē naturaliter insite
vel edite. hoc ē ex ipa natura. q̄les ⁊ i sub
stācijs naturalib⁹ hoc ē nobilib⁹ ⁊ abstra
ctis eē supius dixim⁹. Scđo naturales di
cunt̄. hoc ē ab ipa natiuitate seu creatiōe
date q̄les adā ⁊ euam habuisse diximus.
Tercio naturales dicūtur p sola natura
lia. hoc ē absqz doctrina et reuelatione ac
quisite. Unde ⁊ pper hoc naturales no
bis et interdū innate dicūtur. q⁊ interduz
nō a foris nob aduenire. sz magis ab in
tus. hoc ē ex intimis naturaliū nasci et p
dire. ppt̄ qđ dicit Aug⁹. Quia innata sūt
nobis amor boni ⁊ notio veri. intelligēs
innatas. hoc ē ab int⁹ siue ab intimis no
stris naturalib⁹ natas. Ex his igr̄ q̄ dixi
mus manifestū ē tibi. qꝛ sciēcie iste natu
rales quas v̄tutes vocamus. nō sunt nisi
de his q̄ ptinent ad bn̄ viuere siue ad ho
nestaté. ⁊ hec sunt regule naturalis hone
R status. qualia sūt deū eē timendū. In deū
eē sperandū. deū eē diligēdū. deū esse ho
norādū. deo eē obediendū. deīn de oib⁹
alijs subueniēdū nemīnē eē ledendū. nul
li iniuriandū. nulli fraudendū. cū oībus
iuste et pie et vere agendū. tercio rebus q̄
post nos sūt sobrie ⁊ moderate vtendū ⁊
nō sine graꝝ actione vtpote dei donis et
bñficijs vides aūt q⁊ regulas honestatis
naturalis i tres ptes diuidim⁹. quarū pri
ma ptinet ad deū. Scđa ad nos. Tercia
ad res q̄rū nobis vsus a largitore bono
rū pcessus ē. Si quis aūt querat: ppt̄
qđ sciēcie hmōi virtutes sūt: iā respondi
mus in tractatu de fide: ⁊ in eisque in isto
tractatu pcesserūt. q⁊ ipe sūt et fortitudines
virtutis nre intellectiue. ⁊ armature ipi⁹.
⁊ ppria laudabiliū volūtariaꝝ operati
onū. Queadmodū ignorācie ⁊ opiniōes
cōtrarie ⁊ culpabiles sunt ⁊ vicia. ⁊ opera
D tiones eaꝝ culpabiles ⁊ pena digne.
Si qs aūt querat qs ē modus cogno

scēdi p hmōi sciēcias. videlicz an sit sicut ē
cognoscere p sensū. puta p visum aut au
ditū. An sic ē itelligere pncipiorū an sic p
demōstrationē. An p alia viā pbationis
Rñdemus q⁊ mod⁹ cognitiōis ē sic itelle
ctus pncipioꝝ pmoꝝ disciplinaliū aut do
ctrinaliū. ⁊ forte nobilior in hoc. q⁊ reruz
istarū cognitionē tāto intimius impssaz.
⁊ tāto magis adherētē voluit eē bonitas
creatoris substancijs hmōiqz rerū doctri
naliū aut disciplinaliū. Hoc ē mathema
ticoꝝ ⁊ naturaliū. q̄nto vtiliorē ac salubri
orē eisdē sibiqz honorificenciorē eā esse co
gnouit. In animab⁹ vero nris etiā aliqte
nus sic̄ se habet q̄z ⁊ facilius et pfundius
intrāt ⁊ recipiūtur in animas nras. et for
tius adherent eisdem: q̄z res pnominato
rū pncipiorum et hoc est quonia oīus vir
tus ⁊ omnis potencia magis accomoda
est et prona naturaliter ad ea quib⁹ expe
ditur et adiuuat̄ ad id qđ est optimū suū
Hoc est ad finē et pfectionē suā vlum am
quā ad alia. Quia igit̄ res iste sunt ad be
ne siue beate viuere magisqz aliter ideo et
facilius et intimius eas admittūt aīe nre
sicut et aera intimius recipiūt corpa nra
q̄z aquā. vtpote vite vtiliorē ac magis ne
cessariū: ⁊ ipt hoīnes magis vtiles sibi
homines. magisqz necessarios intimius
recipiūt. hoc ē in maiorē amiciciā ac fami
liaritaté. Si qs vero querat. vtꝝ diuer
sificētur hmōi sciēcie p diuersitate recipiē P
tiū. Respondem⁹ q⁊ nō sicut neqz vi
sus habitus p diuersitate visoꝝ. causa au
tē in hoc est q̄z assignauim⁹ de fide qua
re nō diuersificātur p tāta diuersitate cre
ditoꝝ. Q⁊ si quis querat. vtrū sciencie Q
iste lex ipa naturalis fuit q̄ dr̄ scripta esse
in corde hominis. a de scilicet ⁊ eue natu
raliter. id ē a natiuitate vel in nobis sicut
exposuimus. Rñdemus. quia sciencia p
prie veritatis est. veritas autem affirmati
onū ⁊ negationū pprie. De modis enim
locutionū sola affirmatio aut negatio ve
ritatem habet aut falsitatem. lex autem in
eo q⁊ lex imperatiua est. Unde nec dicit̄ ve
ra nec falsa: sed magis iusta vl' iniusta. te
nenda vel non tenenda. Et ideo lex ē con
tinencia siue aggregatio mandatorum.
Est ergo sciencia eius quod est deum esse
timendum. lex vero eius quod est deum
timere pprie et similiuz. Sacri tñ docto
res ⁊ vsus cōis iterdū ɔfuse ambob⁹ vtūt̄
et nos diuersitate acceptionū ⁊ intētionū

legis in p̄cedenti tractatu videlʒ de fide ꝛ
lege vel legibus. Jaʒ ergo declaratū
ē tibi p hec.q̄ et quales sunt sciencie ꝛ pru
dēcie naturales q̄ noīe virtutū digne sūt.
Et etiā ꝑpter quid virtutes noīate sunt.ꝛ
etiā quarū rerū sint ꝛ qs modꝰ cognoscē-
di in ipis.ꝛ q: res hmōi sunt res que per-
tinent ad bene siue beate viuere ꝛ cōtra-
ria eaꝝ. Ex quibus manifestuʒ ē etiā tibi
q: nō essent create pfecte substanciae nobi
les pfectione naturali sine eis: ymmo cuʒ
īpfectione erubescēda et turpi.q̄ essʒ igno
rancia vel insciēcia bñ seu beate viuendi.
Et idem senciendū ē de animabus ade ꝛ
R eue Si quis aūt querat.vtrū alias etiā
sciēcias.hoc ē reꝝ aliarū habeāt natura-
lit̄ hmōi substāciae. sic habuerit eas adaꝫ
et eua ex sua creatiōe. videt̄ nobis ꝙ sic.
Non autē eiusmodi sciencias quales acq
rūtur apud nos p vias ꝑbationū. Sʒ co
gnoscere eoꝝ in rebus hmōi erat sicut vi
dere interius. Hoc ē intelligere sicut dixi-
mus neqȝ ociose vel supuacue in eis sunt
sicut neqȝ in bene viuentibꝰ apō nos. Mul
ta enim mirabilia dei sunt in rebus illis.
Et ꝑpter hoc cognitio earū reꝝ bñ victes
erigit. ꝛ dirigit ad magnificanduʒ creato
rē. Nec parū laudis ꝛ glorie sue detractū
fuisset creatori apud eas.hoc ē apud sub-
stācias abstractas nobiles ꝛ adam ꝛ euā
si tot et tanta magnalia creatoris q̄ sunt
in rebus naturalibꝰ et mathematicis igno
rarent. Ipis etiā non parū splēdoris ꝛ lu
minis.si sciēcias istas nō haberēt defuis-
sent.essentqȝ intellectus earū magis tene
bris obsessi et inuoluti. sic nec celū nec ter
rā nec aliqua de hijs q̄ in eis sunt cogno-
scerent. Essent ei quēadmoduʒ hō viator
qui nihil nisi gressus suos et finē itineris ꝛ
vestigia sua videret.q̄ʒtū ad oīa alia cecꝰ
S Si quis vero querat.vtrū vna nūero sciē
cia sit eis vel esset illis.q̄ cognoscerēt oēs
hmōi res videt̄ nobis ꝙ sic. Sicut enim
vno lumine visus videmꝰ oīa visibilia vi
su nr̄o naturali. Sic taʒ isti q̄ʒ illi.et lōge
sublimiꝰ atʒ nobiliꝰ oīa itelligibilia itelle
ctu naturali intuēt̄ ꝛ intuebāt̄.ꝛ hoc simil̄
Causa aūt in hoc ē. qm̄ nō p passiones a
rebꝰ sic nos visibilia cognoscamꝰ.et ideo
nec tpe nec vicissitudine indigebāt ad illa
oīa intuenda. Hec aūt discuciemꝰ ꝛ pscru
tamꝰ in tractatu de hmōi substācijs. Hic
em̄ pter ꝑpositū ē. Potissimū aūt hāc sciē
ciā virtutē vocamꝰ.scdm̄ qd dirigit ad be

ne viuendū.qm̄ erigit ꝛ vivificat possesso
rē.mouet ꝛ cōcitat ad faciendū que facien
da ostēdit. Si quis aūt querat vtr̄ sci- T
encia hec l̄ris descriptibilis sit. ꝛ sermoni
bus interp̄tabilis. Rñdemus ꝙ sic aliq̄
ntis. verūtamē ipossibile ē s̄mones nr̄os
vel descriptiōes respōdere hmōi intelle-
ctui vel sciencie sicut in eodē tractatu ostē
demus. His aūt ita determinatis tra-
sibimus ad virtutes naturales affectiuas
ꝛ incipiemus ab affectionuʒ potissima ac
nobilissima. Et videtur in p̄mis amor iste
oim esse maximꝰ. Juxta illud. ꝑpter qd V
tale vnūquodqȝ ipm magis tale. Qua
re que naturali amore diligunt̄.maxime
diligunt̄.videtur aūt vl̄ nihil habere lau
dis diligere se vel bona sua p eo ꝙ adeo
naturale est.et nihil hʒ difficultatis omni
no.et potissimū ex verbo euāgelij.Math
v. Si diligitis eos qui vos diligūt quam
mercedeʒ habebitis. Et iterū Luce.vi. Si
diligitis eos qui vos diligunt que vobis
ē gracia. Nam ꝛ pctōres diligentes se dili
gunt. Eodē modo nihil videt̄ hr̄e laudis
vel gracie.id ē regratiationis diligere pa
trē et matrē ꝑpter eandē causam. Am
plius. Si dilectio nō ē nisi bonū inq̄ʒtum
bonū nec debet eē. ꝛ pater ꝛ mater non ē
melior.q: vel inq̄ʒtū pater aut mater q̄ʒ si
ne hijs.ergo nō sunt magis diligendi cū
hijs vel ꝑpter hec.q̄ʒ sine hijs. Amp̄.
Ista sunt indifferēcia.paternitas videlʒ ꝛ
maternitas et cetere attinēcie.et nihil ad-
dunt bonitati.ergo nihil addere debent
dilectiōis. Quare nō ē tibi magis diligen
dus pater tuus q̄ʒ alius quilibet homo.
Amp̄. Si nō sūt diligēda bōa nisi iq̄ʒtū
bona vl̄ q: bona.ergo equalit̄ bona eq̄li
ter diligenda. Quilibet ergo bonꝰ equa-
liter patri tuo erit tibi equaliter diligēdꝰ.
In hijs aūt et in huiuscemodi omni X
bꝰ sciendū ē quia amor naturalis non est
in bonum.inq̄ʒtum bonū simpliciter.ym
mo in bonū determinatū.hoc ē in bonū
hoc.et ꝑpter hoc:et non eque bonꝰ sit pa
ter tuus cuicunqȝ alij simpliciter. non ta-
men equaliter diligis eum. nec equaliter
est tibi diligendus. quoniā nō equaliter
est tibi bonus et alqs. Necȝ sequit̄. Isti
duo homines sunt equaliter diligēdi.er
go sunt equaliter tibi diligendi. Sicut ne
qȝ equaliter boni.ergo equaliter boni ti
bi. Si quis aūt diligenter intueat̄ sermo
nes istos, non est melior pater inq̄ʒtum

pater aut mr̄ q̄3 fine bōs. Si de bonitate naturali intelligat falsū dicat etiā simpliciter. Qm ei pater ē habet bonitatē q̄3 h3 in q̄tū hō. et insup bonitatē q̄ ē vtilitas generatiōis q̄ ē bonitas redundās z superfluēs. vn̄ nō solum melior ē nbi bonitate naturali sed etiā melior simpl'r. Fecunditas ei nō parua bonitas ē. z hoc agnoscimus oēs in ouibus et bobus. z etiā arboribus et agris. q: hec omnia meliora iudicamus et fecunditate et fertilitate. Sil'r nō sequit. si aliqua duo sunt eque diligēda. q peccet quicunq: nō eque diligit ea qualibet sint eque diligēda. nō sunt tamē eque diligēda vnicuiq:. fm hanc causam eque diligēdus esset eque bonus vnicuiq:. vt ipe sibi: z magis bon⁹ diligēd⁹ esset vnicuiq: q̄3 ipe sibi. Nō aūt videt iste ordo nature vnde vsualiter et cōiter dr̄ ō charitate. q: ordinata charitas incipit a se ipsa. hoc ē a ppo subiecto. z hoc idē q̄ntū ad hoīes videt. videlicet q inter homies vnusq̄sq: seipm̄ i pmis et maxime dilectione naturali diligat. et diligere teneatur.

y Mirabile aūt valde et difficile videt ad cognoscēdū. Utrū aliqs diligat se an etiam diligere possit. Dilectio enim vinculū ē et ligatura. Quō aūt potest eē vinculū eiusdē ad semetipm aut ligatura. z q̄liter intelligat aliquis esse ligatus sibipsi.

Ampli⁹. Si dilectio amicicia est quō erit in vno solo. et cu3 relatio sit. quō erit vnius ad se. Amicicia eni relatio ē genere equiparancia specie in p̄dicamēto relatōis

Amp̄. Sic fraternitas corpalis nō potest esse nisi inter duos ad minus. sic neq: fraternitas spūalis. nō ē nisi amor aut dilectio. quare non poterit eē nisi inter duo

Ampli⁹. Quid ē amor aut habit⁹ nisi largitas vltra quā nō ē largitas z amor actus nisi donū oim donoz pmū z maximū. Largitas aūt et datio nō sūt vni⁹ ad se. z hoc ē qm̄ datū ē magis naturalit' apō dantē q̄3 apud recipientē. Quare si idem esset dans et recipiēs amorē esset ex necessitate maius z minus amor apud ipsum.

Amp̄. Quid ē dare nisi trasferre i accipientē. z datū facere suū accipiētis. et hoc ē datione. cū alias nō esset illius quomō erit hoc vnius ad se. Amp̄. Dans prius naturalit' ē datū q̄3 accipiētē. Quare si idē est dans z recipiēs. naturalit' erit hmōi donū qō est amor naturalit' prius z posterius in eodē. Amp̄. Scōm qd ē dās et scōm qd recipiens. Et quō largus in eque diuitē z eque habūdantē videl3 i semetipm ppter hec et alia. nullo mō videt amor posse eē eiusdē ad se. nec ppē eē dictū illud apl'i in. iij. c. ij. ad thymo. q: i nouissimis dieb⁹ erūt hoies seipos amātes neq: illō Aug⁹ in libro de ciuitate dei. q: fundamentū ciuitatis babylonice ē amor sui et crescit vsq: ad cōtemptū dei. sed eo tropo dictū ē de hmōi hoibus q querunt q̄ sua sūt. Quēadmodū eni q amat alter et querit q̄ sua sūt z m̄lti querūt q̄ sua sūt ac si amarēt seipos vn̄ amare seipos dicitur effectu nō affectu. q: nō videt possibile q affectū amoris possit aliqs hr̄e ad semetipsum. nec ex affectu quē habeat ad semetipm q̄rit qs diuicias aut delicias sed ex affectu quē h3 in ipas solumō. ppter se eni diligit voluptuosus delicias. hoc ē eē ppter ipsas delicias tm̄. Sil'r z veri nois auarus aut cupidus diuicias. Et sil'r se h3 Y
de alijs. nec ambitiosus honores. No ei ad se trahijt res hmōi. s3 p⁹ illas abeunt eis adherētes z sui coz effecti. turpissima et vilissima fuitute. Meli⁹ aūt ac recti⁹ sciendū ē. q amor potest esse z est alicui⁹ ad Z
se hmōi aūt declaratio duos h3 modos. Prim⁹ est p diffinitionē seu rationē ipius amoris. Amor ei verissima rōe nō ē nisi itētio igrēs aliō. hoc ē mouēs ad obtinēdū illō z hoc iterū ē fm duos modos. qa vl mouet ad acqrendū idipm in q̄ ē. z tunc merito noiat cōcupiscētia. vel cupiditas vel ambitio. aut aliq̄ alia ex noianonib⁹ hmōi. Manifestū ē q: ɔcupiscētia amor ē voluptatis et in ipam voluptatē. z ē inq̄sitio ei⁹ z mouēs ad obtinēdū eā. Sil'r cupiditas diuiciarū z ambitio honoz inq̄sitrices sūt z mouētes ad obtinēdū eas z q̄etantes motū in eis. Secund⁹ mod⁹ est quo amor est intentio inquirens non illud in quo est sed illi. scōm quā intentionem amicicia amor est. Est enim intentio inquisitrix honoris vel cōmodi illi⁹ i quē ē. hoc est amici. Non eni amicicia mouet ad querendū vel obtinendū amicum sed magis ad querendū vel obtinendū amico commodum. vl' honorem vel aliquid aliud ex eis que placere credūtur amicis.

Quare manifestum est q amor voluptatis et amor amici equiuoce dicunt. nisi i eo casu quē ponit seneca dicēs. Si ad futuros casus amicicias paras. negociatō ē ista quā iactas nō amicicia. Quidā ei sic

amicos querūt. sicut agros aut arbores. aut sicut muroꝝ aut ꝓpugnaculoꝝ presidia. qđ ē dicere vt cōmodū aliqđ ex amicis capiant sic queruntur equi vl' equi. Quare manifestū hmōi homines nō amicis intendere sed sibimetipsis. Et ideo vocauit eas negociationē seneca non amiciciam. Quēadmodū enī negociatores alijs negociatorib⁹ dant vt plura vel meliora recipiāt. Sic isti amicis pstant obsequia non vt eius ꝓfint. sed vt ab eis maiora recipiant. Equalibus nō ꝯtenti sicut negociatores nō sunt ꝯtenti si merces eoꝝ data precia nō excedāt. Quia ergo manifestū est neminē esse ꝓhibitū naturaliter ab intentione ingrendi. qđ sibi vl' placet vl' expedit. Hec aūt intētio ꝓculdubio amor ē iuxta scdam intentionē. manifestū ē neminē ꝓhibitū esse ab amore suipius. Quare manifestū ē possibile esse amorē alicui⁹ ad se

B Secūda declaratio. q2 nulla substācia intelligens ꝓhibita ē cognoscere vel intelligere naturaliter ymmo ex necessitate vnaqueq; hmōi substācia rn̄i itelligit ⁊ cognoscat se. Si aūt cognoscat se bonā quō ꝓhibita est diligere se. Eisdē enī rationib⁹ quibus inducti sunt aliqui ad credendum q̄ nemo potest diligere se. necesse ē vt inducātur ad credendū q̄ nulla substācia itelligens potest intelligere vl' cognoscere se.

Amp. Si bona alioꝝ diligere possumus et debem⁹ quō bona nostra diligere ꝓhibemur. An ꝓpter hoc quia nostra sunt. hoc aūt absurdissimū est ſm naturā Cum vnaqueq; natura diligat se. Unumquodq; ei aialiū sibi querit cibū et indu3 ⁊ etiā cōpat ꝓpter generationez. Quare vnūquodq; animal naturaliter diligit se ex diffinitiōe amoris cum naturaliter sibi querat bona vel vtilia atq; salubria.

Amp. quis sani capitis audeat dicere q̄ hō nō diligit naturaliter corpus suuz. aut ptes corpis sui q̄ tāto ope nutrit ⁊ fouerat atq; defendit vt omni pcio redimeret si periculū eoꝝ eidem immineret et posset. Quare manifestū ē. q2 negare hoc. est negare naturā. cū omni mō sit inquisitrix vtiliū et salubriū ꝓprij subiecti et custoditrix atq; defensatrix eorundē. Propter qđ dicimus. q2 iuxta verbū augustini q̄ dixit Sicut pondera i corpibus. ita affectiōes in animab⁹. Sic ex natura pondus ē in corpore ponderoso. ita ex natura ē amor ille naturał' in oīm substācia nobili. Et sic pondus ē ingsitiuū loci ꝯuenientis ⁊ salutaris ad quiescendū ipsi corpi. Sic ⁊ amor iste ingsitiu⁹ ē cōuenientiū et salutariū omni substācie nobili. ⁊ iste amor nō ē quasi vinculū vel ligatura eiusdē ad se. sed magis substācie in q̄ ē. et eoꝝ q̄ sunt vtilia vel salutaria eidē. Quapropt' q̄rit illa ꝯiūgere adinuicē. quēadmodū pondus vl' inclinatio nō ē vinculū vel ligatura ipius corporis ⁊ loci eidē cōuenientis ⁊ ꝓpter hoc q̄rit ꝯiūgere illa. videlicet locū ⁊ corpus i esse eni. Un̄ quēadmodum pondus seu inclinatio corpus trahit ad locū sibi naturaliter ꝯuenictē. ⁊ illū querit eidē. Sic amor iste oēm substāciā nobilē trahit ad statū sibi naturaliter ꝯuenientē ⁊ ipm q̄rit eidē

Scito etiā. q̄m amor hmōi. nō ē relatio veri nois. Sed magis qualitas ēm nā ⁊ veritate. licet respectū aliquē habeat ad amatū. Hoc aūt inde manifestū ē. q2 nō requirit de necessitate vt sit amatū. hoc ē inquisitū. nec aliqd in ipo. Relatio autē veri nois correlationē exigit i correlatiuo ⁊ comitātur se adinuicē comitantia necessaria et insepabili. vt si alteꝝ ē aliqñ. et alterū ex necessitate tunc sit. Scito etiā q̄ iste nō cadit in ratiōz dati et accepti. sic neq; pondus aut iclinatio p illū ei nō itēdit natura aliqd dare vel in illo. s3 magis que sua sunt tuere nature. ⁊ que sibi debētur acqrere vel vendicare. ⁊ i qbusdā reddere. sic ꝯsequēter declarabim⁹. Quēadmodū vides q̄ natura corpis ponderosi nō intēdit p pondus ⁊ motū aliqd dare vl' etiā in illis. an amore aūt gratuito forsitan locum haber ratio dati ⁊ accepti.

Nos aūt loq̄mur de illo in sequētibus Et q2 diximus duas intētiones isti⁹ amoris videlicet acqrendi ⁊ reddēdi. Necesse habemus ondere: quibus p hūc amorez vel ad quid reddendū sit. et quibus iste amor reddendus sit. Consenciūt etiā oēs q2 naturalibus bnfactoribus quales sūt deus et parētes. vnde ꝯmuniter dr̄ q2 deus diligēdus ē. vt creator dator vite et bonoꝝ oīm naturaliū ꝯseruator ⁊ auctor doctor atq; illustrator eoꝝ. Parētes vo id ē pater ⁊ mater ⁊ ꝓgenitores: quaten⁹ eos attingit noticia: ipi ei adiutores fuerūt et ministri quoꝝ mynisterio datū est nobis esse sic dr̄ Ecclesiastici. vij. Memēto qm̄ nisi p illos nō fuisses retribue illis quō et illi C

ibi. Filijs aūt ratiōe bñficētie nō debet
hmōi amor. sed magis lege et institutiōe
nature. que amorē istū quēadmodū ē vir
tus ē generatiua trāsfundi in oēs genitos
aut quēadmodū factū est illis a genitori
bus. Sic ꝛ ipsi faciant eis q̄s genuerunt.

Quoniā autē substātie angelice nobi
les adāq; ꝛ eva in sua pfectione naturali
cognitionē de creatore naturalē habebāt
et de largitate bñficētie sue in ipos neces
sario et amorē habebāt in ipm. ꝛ natura
lē amorē habebāt vt iā diximꝰ inseipsos.
Questionē habet vtrū isto amore natura
li quo deū diligebāt et seipos. An equali
D ter seipos vt deū diligerēt. an se plꝰ q̄ de
um. vel deū plus q̄ seipos. Et visū ē mul
tis q̄ plus diligebāt seipos q̄ deū natu
rali dilectione. q̄ nec cōtra se nec supra se
poterāt p naturā suā. Nulla eñ natura cō
tra se vel supra se videtur aliquid posse.

Amp. si hmōi dilectiōe videlicz natu
rali nō diligebat deū nisi in eo q̄ actorē
suū ꝛ oīm bonoꝝ suoꝝ nō diligebant igr
ipm nisi q̄ et inq̄tū bñfactorē suū; quare
nō nisi intuitu ꝛ rōe bñficioꝝ suoꝝ. Bñfi
cia aūt illa nō diligebant nisi ꝓpt semet
ipsos ꝛ quia nec ipsum deum nisi propter
semetipos et propter hoc semetipsos ma
gis q̄ ipm. propter qđ vnūquodq; ipsum
magis. Videt aūt ecōtrario. quia nec
simplr ipi diligēdi sunt plus q̄ deꝰ. cū in
cōparabiliter minus boni sint simplicit.
E nec sibi ipi meliores sicut q̄ deus eisdem.
ymmo ecōtrario. Incōpabiliter ei deus
ē melior eis atq; vtilior. q̄ ipi sibi. In nul
lo ei ꝓdesse sibi possunt nisi in ꝓcurando
ꝯseruationē sui esse ꝛ vite sue. ꝛ inqueren
do ea q̄ ꝑtinēt ad bñ viuere. et in bñ viuē
do. Hec aūt oīa p̄stat eis deus. ꝛ insuper
ipm eē cū oīm pfectiōe sua et decore natu
rali. Amp̄. ipm bñ viuere naturalit̄ in
eis nō ē nisi bñ vti naturaliter donis dei
naturalibus. Naturał eñ bonus vsus a
natura ē. Quicqd ei a natura ē. dei donū
ē. Amp̄. Ois inq̄sitio naturał opꝰ na
ture ē ꝛ a natura. Et ꝓpter hoc dei donū
ē. Silr ꝛ oē acq̄situ naturaliter. id ē per
naturā dei donū silr ē. Quare manifestū
ē eos naturaliter nihil habere vł posse ac
quirere nisi dei dona. Manifestū igr ē de
um eē incōpabiliter vtiliorē eis q̄ ipos si
bi. Quoniā etiā si crescere possent i natu
ralibus bonis naturaliter. siue acq̄rendo
noua siue meliorādo iā habita. ipm cre

mentū hmōi esset etiā donū et opus dei.
licet p naturā. hoc ē p naturalia bona ipo
rū. Quicqd ei ē causa cause. ē causa causa
ti. ꝛ ōis causa p̄maria plus ē influēs etiā F
supra causatū scđe ꝛ hoc ē q̄m de ꝓpa ple
nitudine et habūdācia ē influēs p̄maria.
Scđa v̄o ex solo fluxu ꝛ influētia quā reci
pit a p̄ma Sic ei alibi declarauimꝰ. cau
sa scđe siue medie nō sunt nisi sicut nūcij
ꝛ deferētes influētiā cause p̄me ad causa
ta sua scđa. Amp̄. Cū nihil ꝑuersū vł
habeat vel doceat vel operet natura. vt
pote velut magisterio creatoris edocta. ꝛ
rectitudine volūtatis eiꝰ directa ac re
gulata ac p oīa ordinata. cū manifeste ꝑ
uersum sit deo p̄ferre vel anponere q̄cq;
aliud vel etiā equare. Impossibile ē natu
raliter vel a natura. vt aliqua substātia i
amore vel dilectiōe deo se p̄ferat vel etiā
equet. Quare ꝛ sequēs ē nullā substātia G
rū p̄noīataꝝ plus se q̄ deū diligere natu
raliter vel equevt illū. Amp̄. Quoniā
amor vt diximꝰ inq̄sitor ē boni. Videlicet
q̄ ē bonū ipiꝰ i quē ē amor. Nullū aliud
bonū deo inquirendum est q̄ gloria ho
nor collaudatio et bñdictio graꝝ actio ꝛ
obsequiū. ꝛ ista bona querēda sunt ei tā
in nobis q̄ i alijs. q̄ vtiq; querēda sūt ei.
nō q̄ eis idigeat. cū illiꝰ diuicie sint in vlti
mitate sufficientie ꝛ copiositas. Amor ho
naturał q̄ se diligūt hmōi substātie inq̄si
tor est silr bonoꝝ naturalit̄ ꝯuenientiū seu
cōuenientiū. qualia supra noīauimꝰ. Vi
delicet bñ seu beate viuere. honestas na H
turał. ꝛ ea q̄ pertinent ad vtrūq; istorum

Querimꝰ ergo an ista p̄ferēda sint ab
eis dei bonis q̄ nomiauimꝰ. Q. si dixerit
q̄ p̄ferēda sūt ab hmōi substātijs istis bo
nis. ergo aliud eoꝝ vel aliqua vel oīa si
mul p̄ferēda sunt dei obsequio. Quare si
ꝯtigent. vt illa nō possent haberi cū dei
obsequio dimittendū esset dei obsequiū
ꝓpter illa. quā falsū aūt sit istud. inde eui
denter apparet q̄ illa oīa etiā in dei obse
quio expēdenda ꝛ ꝯsumēda essent si opꝰ
eēt in dei obsequio. Lege ei ꝛ iusticia gra
titudinis ad id vel tātū tenet receptor bñ
ficij largitori eiusdē videlz vt vel illud. vł
tm̄ si facultas eis suppetat ipi repēdat vel
donando vel expendendo. ac etiā ad ma
ius si ei possibile fuerit. Si ei receptor bñ
ficij nō teneretur datori nisi in tanto q̄tū
ē qđ ab ipo recepit. nō esset bñfactor nisi
mutuator aut creditor. ꝛ ipe receptor nō

esset nisi debito: mutui.ipm'qz beneficiuz siue benefactio nō esset nisi mutuatio seu cōmodatio. Amp. Cū oīa illa natura lia ab ipo creatore receperint. ergo ex om nib' tenētur ei fuire ꝛ ꝓ oībus et in oīb' bus. Nō licet eis igit̄ aliqd eoꝝ vel habe re vel retinere absqz fuitio creatoꝛ. Qua
I re nō ē dimittendū seruitiū creatoꝛis pro aliquo eoꝝ soluēdo vel retinēdo vl' ꝓ oī bus. Quare nec aliqd eoꝝ nec oīa, etiā si mul p̄ferēda sunt seruitio creatoꝛis. In q̄ etiā declaratū ē. q: nec eq̄nda siue equan da. siue ei expēdenda et ꝯsumēda sint oīa illa in seruitiū et in fuitio creatoꝛis si op' esset. Manifestū ē fuitiuz creatoꝛis eis eē oībus p̄ferendū. Restat igr̄ vt magis inq rēda siue querēda sint hmōi substantiis bona creatoꝛis q̄ȝ sua naturaliter. Qua re maioꝛ debet eē amoꝛ eaꝝ in creatoꝛem q̄ȝ in seipas. Qualis aūt debet eē natura lis amoꝛ in eis. talis ꝛ fuit ab initio ꝛ ē ad huc. q̄re naturali amoꝛe ꝛ ab initio plus dilexerūt deū q̄ȝ seipas et adhuc diligūt.

K Amplius. Quo fine data sunt eis illa naturalia tā pura ꝛ tam excellētia bona. nisi ad dei honoꝛē ꝛ gloꝛia et obsequiū ꝛc̄. Est ne alius finis vniuersaliter bonoꝝ q̄ȝ ipse q est ꝛ p̄ncipiū. sic legit̄ ꝓuerbioꝝ. xvi vniuersa ꝓpter semetip̄m opatus ē dn̄s.

Amp. Nulli dubiū ē qn oīa dei bona ꝛ bn̄ficia in honoꝛē ei' ꝛ gloꝛiā cōuertēda sint. Nihil aūt aliud ē de eis faciendū nec ad aliō detoꝛquēda sunt seu declināda q̄ȝ ad finē ꝓpt̄ quē data sūt. Hic ergo ē finis omniū donoꝝ et bn̄ficioꝝ dei. Finis aūt semꝑ est melioꝛ. eo q ē ad ipm. siue pro pter ipm et eidem necessario p̄ferendus. Manifestū ergo ē ex his q: magis aman da sūt deo bona hec que diximꝰ q̄ȝ hmōi substātiis dona illa q̄ p̄noiauimꝰ. Quia deo magis amandū ē generaliter cui' bo na magis amāda seu magꝰ querēda. Ma gis igr̄ amādus ē deus naturaliter hmōi substātiis q̄ȝ ipse sibi. Quicqd aūt ē facien dū naturaliter ꝛ faciūt ꝛ fecerūt ab initio Nō eni p̄uaricatoꝛes sūt legis naturalis neqz iusticie naturalis trāsgressoꝛes. q̄re deū naturali amoꝛe plꝰ diligūt q̄ȝ seipas
L ꝛ ab initio dilexerūt. Addimꝰ etiā q ler nature hoc reqrit in eis. ꝛ ipse amoꝛ na turalis ad hoc eos instigaret ꝛ induceret si opꝰ eēt. vt eē et vitā et oīa alia bona sua ꝓ deo ponerent. si dei honoꝛ aut glo ria hoc requireret ꝛ hec eis possibile esset

Amplius. Naturales virtutes eaꝝ et necessitate oēs sunt equales. quare obe diētia eoꝝ ad deū. et dilectio et necessita te in eis sūt equales. certū aūt ē. q: si deus p̄cipet eis vt bona sua oīa ꝓ honoꝛe eius diminuerent hoc facere parati essent si pos sent ex naturali obediētia seu iusticia. nō aūt imutaret̄ i aliq̄ natura eaꝝ q̄ntuz ad naturalia ex mādato hmōi. q̄re ex obedi entia naturali q̄ i eis creata ē. ꝛ eis cōcre ata. etiā mō pati sūt id facere si possent et deus p̄cipet. Quare manifestū ē qd iusti cia naturali tenet̄ p̄ferre dei volūtatē eis ꝛ oībus suis. eq̄les aūt sūt naturalis et ista iusticia. ergo etiā i cōpatione amoꝛis hoc ē in amādo p̄ferre tenet̄ deū sibi ꝛ oī bus suis. Pꝛopoꝛtionabilit̄ ei se habent obediētia ad obediendū ꝛ amoꝛ ad amā dū. Ex his igit̄ manifestū eē tibi debꝫ q: ꝓculdubio naturali amoꝛe plꝰ diligūt D hmōi substātie creatoꝛē q̄ȝ seipas ꝛ magꝰ querūt seu iquirūt naturalit̄ ea q̄ creato ris sūt q̄ȝ ea q̄ sua sūt ꝛ q: iste amoꝛ ēē in ex lege seu iusticia naturali gratitudis. et patefactū ē tibi. q: iste amoꝛ ē i creatoꝛē vt creatoꝛē. ꝛ vt patrē ꝛ vt datoꝛē oīm bonoꝝ ꝛ nutritoꝛē ꝛ ꝯfuatoꝛē ꝛ gubernatoꝛē ꝛ ge neralit̄ vt vniuersalē ꝛ gratuitū bn̄facto rē. et istū amoꝛē vocamꝰ q ē p̄ma species amoꝛis amoꝛē debiti. Iste igr̄ amoꝛ ē sic amoꝛ gratitudinis et debitꝰ ꝛ redditꝰ. A

Secūdus amoꝛ: siue scda species quā supra scdo noiauimꝰ ē amoꝛ venditꝰ ꝓ co ipius amati qlis ē amoꝛ voluptatꝫ diuitia rū ꝛ honoꝝ ꝛ alioꝝ oīm q̄ ꝓpter se solū q̄runt̄. Terciꝰ amoꝛ ē deditꝰ seu donatꝰ ꝛ gratuitꝰ. Iste eī fluit ex amoꝛe q ē gr̄e ꝛ nō debitū q ē nō vendēs sꝫ donās. nec vendi tus sed donatus. ꝑ quē nō intēdit̄ bonuz amāti sꝫ amato. in quo amās seipm ꝛ oīa sua donat amato. cū ꝑfectus fuerit hmōi amoꝛ. ꝛ de hoc ꝛ de intētionibꝰ eius latiꝰ loq̄mur i sequētibus. Scito aūt quia ꝑ hoc qd dicimꝰ adam ex amoꝛe naturali ante peccatū vl' substātias angelicas deū dilexisse vl' diligere plus q̄ȝ se nō cogimur vt dicamꝰ naturā aliqd posse supra se vel cōtra se nō ei ꝯtra naturā ē naturā facere q creatoꝛ ipaȝ facere ꝯstituit. aut natura li lege p̄cepit. neqz aliud ē a deo ꝑ naturā vl' fm naturā q̄ȝ q ipa ꝑ creatoꝛe fac. nec magꝰ ē supra naturā. Naturā diligere ali ud plus q̄ȝ se q̄ȝ naturā aliud cognoscere plus vel melius q̄ȝ se. sic et anima hūana

multa nouit meli⁹ q̃3 se. et vnusquisq3 no
strũ multa videt. meli⁹ q̃3 se visu corpora
O li. Fortassis aũt neq3 naturalˀ iusticia hoc
patit vt huiusmõi substancie diligãt se na
turaliter. q3 nisi ꝓpter creatorẽ. Si enim
diligerẽt se ꝓpter se. abuterẽtur se amore
quo inhererẽt sibi ꝓpt se. Quare fruerẽtur
se nõ autẽ est fruendũ nisi beata ⁊ glorio
sa trinitate. sicut docet beat⁹ augustinus
Amplius. cũ non sint diligẽde nisi q3 bo
ne et inquantũ bone. et nõ sint bone pro
pter se. Non enĩ sũt ipsemet finis bonita
tis sue aut causa alia illius nõ sũt ergo di
ligende ꝓpter se. manifestũ igit est q3 na
turalis iusticia nõ patit vt diligant se nisi
ꝓpter creatorẽ. cũ non sint diligẽde natu
raliter ꝓpter se neq3 ꝓpter aliud a creato
re cũ aliud a creatore nõ possit esse finis
P bonitatis eorũ. Si quis autẽ querat.
vtrũ isto amore amant velˀ amauerũt deũ
in eo q̧ deus vel in eo q̧ bonus iam re
spondim⁹ in hoc et diximus q̧ iste amor
non est absolute in deũ in eo q̧ deus vel
in eo q̧ bonus sed magis in eo q̧ deus.
eorũ vel in eo q̧ bonus in eis Neq3 cogi
mur dicere q̧ qui diligit benefactorẽ suũ3
in eo q̧ benefactorẽ suũ vel etiã quia be
nefactorẽ suũ qd ideo diligat eũ ꝓpt be
neficia et qd amplius est si dilectõis isti⁹
causa sũt beneficia. non seqˀ ꝓpter hoc.
vt diligant beneficia Non enĩ omnis cau
sa ex necessitate finalis est. Ardet eĩ ignis
p flatũ et p ligna non autẽ ꝓpter flatum
aut ꝓpter ligna. Sic ardet ignis hui⁹ di
lectõis per ligna beneficiorum et p flatũ bo
narum allocutionũ. sicut ⁊ p appꝓhensiones
pulchritudinis ⁊ bonitatis amati. nõ aũt
ꝓpt hec quẽadmodũ interdũ ardet sitis
et fames p odorẽ cibi vel potus Non aũt
ꝓpter odorẽ Non autẽ querit esuriẽs vel
sitiẽs in cibo vel potu odorẽ finaliť. Sed
p odorẽ pot⁹ q̃rit saporẽ ⁊ refectionẽ3 in
vtroq3. Beñficiis eĩ creatoris q̃si quibusdã
odorib⁹ sentiť bonitas ipi⁹ necessaria et
salutaris. ⁊ ideo illˀ ⁊ p illã diligiť nõ aũt p
pter illa. Si qs aũt q̃rat. vtrũ circũscri
ptis beñficiis isto amore amaretur creator
Q Rñdem⁹ q̃m nõ circũscriptis ei benefi
ciis nõ amareť vt beñfactor vel in eo qd beñ
facit. quẽadmodũ circũscripto odore ci
bus ⁊ pot⁹ nõ appeterẽť appetitu ꝓuoca
to p odorẽ. Si vero q̃ratvtrũ amareť
simplř creatori eo q̧ de⁹ velˀ i eo q̧ bonus
amore naturali velˀ alio. Rñdem⁹ q3 si hoc

possibile esset. videlicet circũscribi beñficia
creatoris i creatura hmõi q̧ adhuc ama
retur ab illa creatori i eo q̧ de⁹ velˀ in eo q̧
bon⁹. Si appꝛhẽderet diuinitatẽ aut bo
nitatẽ ipius. ⁊ puersitate corruptiõis sue
non impediret Si querat autẽ modũ
diligendi Respondem⁹ quia gratis. Et q3
ista dilectio eẽt gratuita. q̃m absq3 venali
tate vlla et nihil prorsus hñs negociationis
q̃3 supra exposuimus esset etiã recta id est
nec habẽs curuitatẽ nec reflexionẽ Et ista
exponemus in sequẽtibus. etiã eẽt grã ab
eo q̧ est gratis Et esset donũ veri nois. et
amor datus. purissima ac sincerissima dati
one Uerũ tamẽ nõ esset gratia vllo mõ q̃
media ẽ inter naturã et gloriã. ⁊ arra ipi⁹
gloria ac pgustatõ q̃ ẽ nobilissimũ adiu
toriũ nature ad diligendũ deũ et adherẽ
dũ eidẽ et est incõpabiliter sublimior ac
pstantior q̃3 natura. et naturalis quecũq3
dispositio q̃m est eleuãs naturã ⁊ rapiens
eam supra se in creatorẽ. et eleuans eã ve
lut ab infimo gressus ad sublime volat⁹
et hec oĩa stabiliem⁹ in sequẽtibus. Q3
si qs querat. Utrũ etiã isto amore q vtiq3
naturalis ẽ diligať deus sup oĩa alia. Di R
cimus q̧ sic. ⁊ etiã sup ipm diligentẽ. Alio
quin puersa eẽt ⁊ iniqua hmõi dilectio si
ea plusq̃3 deus vel etiã equaliter illi aliqd
diligeret. neq3 ꝯsequẽs ẽ si isto amore di
ligať de⁹ sup omia et gratis q̧ iste amor
charitas sit et gratuita illa dilectio q̃ gra
tos deo atq3 acceptabiles atq3 regno celo
rũ dignos facit. Apꝑebit aũt differẽcia in
ter eas cũ patefecerim⁹ ⁊ stabilierim⁹ essẽ
etiã illi⁹. Si qs aũt querat vtrũ etiã mõ
iste modus naturalis dilectiõis inueniť i
hoibus vel saltẽ in substanciis spoliatis.
Rñdemus q3 in hoibus ꝓpt puersita S
tẽ ⁊ depssionẽ originalˀ corruptiõis ⁊ diffi
cilimũ ⁊ ipossibile ẽ vt inueniať. Adeo ei
recuruat hũanam naturã in semetipsam
adeoq3 coangustat illam circa se ⁊ sua vt
ita in creatorẽ ⁊ erigi et extendi pene ei im
possibile sit. donec libereť a seruitute cor
ruptionis isti⁹. Uerũ in spoliatis substan
ciis ⁊ ab ista suitute ⁊ angustatiõe liberˀ
nõ dubitam⁹ amorẽ hmõi ⁊ eẽ ⁊ habun
dare. Dubitabit aũt aliqs. Utrũ cum
creator diligiť in eo q̧ beñfactor aut in eo T
q̧ creator vtrũ diligať ꝓpter se. an ꝓpter
aliud an diligatur gratis licet per alia
Et si quis dixerit quia nõ diligiť gratˀ
in ista intẽtiõe. q3 ocul⁹ intẽtiõis dirigiť i

bñficia ⁊ q: hmõi bñficia dilectõe3 hmõi
suasisse videt̃. forsitã nõ improbabilit̃ di
cet. Et si qs dixerit etiã q: hmõi amor
nõ ẽ pur⁹ vl̃ rectus ꝓpt̃ admixtionẽ bñfi
cioꝝ. ⁊ recurvationẽ intẽtiõis in ꝓpria cõ
moda. bñ dicet. Uerũtñ diligenter distin
guendũ ẽ. qd intẽdit ꝓpter se. Multiplex
eñ ẽ intẽtio ei⁹ qð ẽ ꝓpter se. Interdũ eñ ꝓ
pter se dicit opꝰ ꝑaũ siue ꝑciũ ope. Quẽ
admodũ cũ d: volũtas eñ diligitur ꝓpter
se. qa ipa ẽ ꝑciũ dilectiõis. ⁊ qa ꝓ ea obti
nẽda dat̃ vl̃ impedit̃ vl̃ potı⁹ expenditur
Certũ autẽ ẽ qa isto amore de⁹ hoc mõ ꝓ
pter se nõ diligit̃. qa ad eu3 obtinendum
isto amore nõ intẽditur. Scða intentiõe
dicit̃ diligi ꝓpt̃ se hoc ẽ ad cõmodũ ipi⁹.
ac si diceret̃ diligit̃ ꝓpter se. hoc ẽ ipsa di
lectiõe bonũ ei intendit̃ vl̃ q̃ritur. et hoc
vtiq3 mõ naturali dilectiõe. In eo etiã q
bñfactor diligit̃ ꝓpter se. q: naturali dile
ctione bonũ ei⁹ vel ei intẽditur quale qui
dẽ decet ei intẽdi vel queri. Nullo mõ
sñr diligitur de⁹ naturali dilectiõe ꝓpter
ipsa bñficia. tũc eñ magis diligeret̃ ipa bñ
ficia ⁊ hoc eẽt iniqtas at3 ꝑuersitas videlt
cet vt bñficia finis essent siue causa finalis
dilectiõis in eũ. Hoc eñ ẽ dicere. diligit̃ ꝓ
pter bñficia id ẽ amore bñficioꝝ quemad
modũ diligit̃ magister ꝓpt̃ puerũ. Hoc ẽ
amore pueri cui⁹ magister ẽ. Et sic ẽ in dile
ctiõe eẽt inferior at3 posterior bñficiis su
is. quẽadmodũ mgr̃ qui diligitur amore
pueri inferior ẽ atq3 posterior in amore l̃
dilectione. Queret aũt aliquis. vtrum
naturales virtutes in hmõi substãciis fre
quẽcia opeꝝ et lõganimitate aut robora
tiõe. quẽadmodũ in nobis ois virtus et
ois potẽcia exercitio sui moderato ⁊ debi
to ꝯfortatur. roborat̃. intendit̃. invalescit
Cur ergo ⁊ in sublimib⁹ hmõi substãciis
videlic3 angelicis sãccis. et si q̃ alie sunt.
nõ silr̃ se habebit. Cũ eñ nõ cessauerint a
seculis agere q̃ iusticie sunt ⁊ benignitatis:
⁊ etiã aliarũ naturaliũ virtutũ. nũquid tã
longa assuefactio et exercitatio nõ robo
rabit aut nõ augebit siue intendet virtu
tes eoꝝ hmõi. Rñdemus in hoc quia
substãcie hmõi nihil paciũt̃ a reb⁹ vel q̃s
vel in q̃s operant̃. Sec⁹ aũt ẽ in animabus
nr̃is. Anime eñ nr̃e ⁊ nouas appbẽsiones
⁊ nouas affectiões in oib⁹ recipiũt que d
nouo operit̃. Et idõ assuefactiõe ⁊ exerci
tatiõe multiplr̃ ꝓficiũt in virtutib⁹ vel q̃s
operant̃. Substãcie aũt abstracte nõ sic.

Domino eñ seorsũ sunt a tumultib⁹ passio
nũ ⁊ īpssionũ ꝓcedẽtiũ a reb⁹ q̃ p⁹ ipsas
sunt. ⁊ ꝓpter hoc assuefactio siue exercita
tio forsitã nihil ẽ apð illas q̃tu3 in ipsis ẽ.
Cõtinue nãq3 operant̃ operatiões q̃s operã
tur apð se. ⁊ nõ trãsmutat̃ stat⁹ eaꝝ in ali
quo s̃m trãsmutationẽ quã operãtur in no
bis ⁊ apð nos. verbi gr̃a. Operat̃ i nobis
apud nos plerũq3 nouas illũiationes et
nouas reuelatiões. ⁊ alias diuine dignati
onis multiplices visitatiões. neq3 necesse
ẽ vllo modoꝝ. vt ꝓpt̃ hec noue passiões
aut īpssiones fiãt in eis. Quẽadmodũ ne
q3 i sole. et nouis illuminationib⁹ q̃s operat̃
aut ex nouis calefactionib⁹. seu quibusdam
q3 aliis operatiõib⁹ suis. nõ ẽ necesse nouã
aliquã generari passionẽ i ipo. de his au
te ⁊ silibus acqretur tibi certitudo i tracta
tu de hmõi substãciis. Interim aũt scito.
q: tot⁹ ꝓfectus hmõi substanciarũ de sub
limi ẽ. hoc ẽ de ĩfluẽcia ꝑmi ⁊ vniuersalis
fontis. ⁊ de irradiatiõe ꝑmi ⁊ vniuersal
luminis. licet hmõi ꝓfectui occasionẽ dei in
terdũ ꝓfect⁹ nr̃. Reuelat̃ eñ eis seu aliqui
b⁹ eaꝝ q̃dã occulta ꝓuidẽtie dei q̃ i nob ꝑ
eas eiðe operari placet. q̃re occultũ fuit mi
sterii icarnatiõis filii dei et salutis mũdi
ꝑ eã ⁊ alia hmõi. ⁊ hoc ẽ quod legitur ad
Ephes. iii. Ut inotescat ꝑncipibus ⁊ pote
statib⁹ i celestib⁹ ꝑ ecclesiã multiformis sa
piẽcia dei. qð ẽ dicere ec̃cl̃ie siue ꝓpt̃ eccle
siã. Utrũ autẽ ⁊ alit̃ istud cõueniat intelli
gi certificaberis i eodẽ tractatu. Qð autẽ
dilectio gratuita siue gratuita q̃dã etiã na
tural̃ sit. manifestũ ẽ a sensu. Null⁹ eñ ho
minũ tãta ẽ malignitate ꝑuers⁹ corruptio
one vt bonũ nõ diligat. bonũ dico hoie3
cũ eñ inotuerit. nisi forte bonitatẽ ipi⁹ no
xiã sibi suspicat⁹ fuerit. qui met⁹ ꝓpe aut
supbie ẽ aut iuidie. aut alterius ex hmõi
passionib⁹. Silr̃ cũ impiũ ⁊ ꝯtumacẽ ⁊ in
alios crassantẽ flagellari ꝯspiciũt hoies.
aut alit̃ puniri generalr̃ adgaudẽt penis
illi⁹ et amore naturali iusticie. ⁊ generalr̃
verũ ẽ qð ait sãct⁹ ⁊ sapiẽs aug⁹. q: amor
boni ⁊ notio eiusdẽ naturalr̃ nobis idi
ta sũt. Si qs v̓o q̃rat numeꝝ virtutu3
naturaliũ rñdem⁹ q idẽ ẽ q ⁊ bonitatũ ⁊
bonoꝝ opeꝝ. meli⁹ aũt ⁊ lati⁹ d eo determi
nabit̃ in sequẽtibus. Quia si queret̃. U
vtrũ castitas corpalis sit etia3 virtus natu
ralis. Rñdebit aristot. q: potı⁹ ꝯ natura ẽ
vel q ipa nq̃ ẽ nisi quedã tẽperãcia cõcu
bitus ⁊ medietas eiusdẽ inter [illegible]

et indigenciã. Hoc est parũ et nimiũ: vel q:
ipa nõ ẽ nisi ↄsuetudine inueterata conti
nencia ab huiõi voluptate: vnde ad hãc
deuenit demẽciã vt insensibiles ab huiõi
voluptate castos esse negẽt cũ pfectio ca-
stitatis vltima vel insensibilitas huiõi vo
luptatis sit: vel eam tandem inducat. Ul-
tima eñ perfectio virtutũ est: nõ soluz in-
uictũ aut inuictibilem siue inexpugnabilẽ
pficere opationibus sed etiã tandem im-
pugnabilẽ siue oppugnabilẽ. Hec er-
go hactenus diximus de virtutibus el cõ
suetudinalibus et naturalibꝰ: et hoc spar
sim questiones multiplices suscitãtes et ex
agitantes: vt studiosis palestram q̃n daz
pponeremus ingenij et disputatõe exer
citationis materiã. amore veritatis flagrã-
tibꝰ et vt occasionẽ ampliora sapiendi da
remus sapientibus sequẽtes in parte ista
aliquatenus phylosophoꝝ rudimenta et
inicialia quibus et si ad perfectũ nõ inue
niatur veritas eiꝰ tñ qualitercunq; inuen-
tio adiuuatur.

o Deinceps igitur pscrutabimur de vir
tutibus iuxta theologicã ac sapiẽ
cialẽ altitudinẽ palã faciẽtes q̃z lõ
ge fuerint et adhuc sint a veritate cognitio
nis coꝝ mundi sapiẽtes. Dicemꝰ igitur in p̃
mis q: virtutes naturales sic sunt in ani-
mabus sicut pedes in hoĩbꝰ aut in aliis
Z animalibus. Et ↄsuetudinales sic ligni pe
des aut gradiendi ammicula. et etiã gene
raliter naturales virtutes ad silitudinẽ et
pportionẽ mẽbroꝝ nostroꝝ sic habent in
C animabꝰ nr̃is. Cõsuetudinales vero ad
silitudinẽ et pportionẽ coꝝ ammiculoꝝ. q̃
nobis adhibemꝰ ppter defectũ vel lesionẽ
mẽbroꝝ nr̃oꝝ sic ppter defectũ pedis ligni
pedẽ et ppter defectũ manuũ interdũ vn
cos siue vncinos ferreos. Sic et ppter defe
ctũ tibiaꝝ baculos sustentatorios q̃s vul
go potẽcias vocãt. Eodẽ mõ se habet et cõ
ditio ammiculi q̃ lesio vel defectꝰ corpa
liũ mẽbroꝝ nos medicare nobisq; appli-
care cõpellit et hoc ẽ q̃m vires sic sũt in ani
mabꝰ nr̃is quadã silitudine sic mẽbra no
stra in corpibꝰ nr̃is. Quare lesiones earũ
se habent in eis sicut lesiones membroꝝ in
ipis mẽbris. Quare et admicula cõtra il
Y las lesiones sic sunt sicut ammicula ↄtra
illas alias lesiones aũt virtutũ naturaliũ in
animabꝰ nr̃is sunt ex originali pctõ. et ex
originali corruptõne q̃z stabiliemꝰ i seq̃n
tibus. Quã multi ex phylosophis ignora
uerũt penitus. Multi vero ex illis et ex poetis
eã sompniasse videri potuerunt. Multi ex
hereticis itolerabili ↄtumacia credere vo
luerũt. Quẽadmodũ igitur deficiẽtes mem
bris aliq̃bꝰ aut lesi siue occasionati i ipis
coguñt querere sibi aut ammicula fabrica
re quibꝰ defectꝰ huiõi et lesiones vtrunq;
suppleãt siue ad gradiendũ siue ad aliter
operandũ. Sic lesi et occasionati viribus
nostris naturalibꝰ necesse habemꝰ ad bñ
opandũ cõquirere nobis ammicula con
suetudinaliũ virtutũ et ea nobis fabricare
multo labore ac difficultate assuefactionũ

Scito autez q: sicut ligni pedibus aut
aliis grandiendi ammiculis. nunq̃z recte
ambulaf ita nunq̃z cõsuetudinalibꝰ vir-
tutibus adeo nã q̃z recte vt aliis ambula-
tur et hoc est q: lesiones naturaliũ et occa
siones nunq̃z p̃fectas ad pfectum sanantur
Quare remanent p parte etiã cum eis le
siones et occasiones huiõi. Et sicut etiã p̃
notauimus vel difficile vel impossibile ẽ
omnes animarũ nostrarũ lesiones et oc-
casiones huiõi virtutibus adiuuari ppter
multitudinẽ et tpis et assuefactionis quã
requirũt. Breuis autẽ ẽ vita nr̃a et ad tot et
tantas assuefactiones non facile pceptu-
bilis vt eas in tanta breuitate valeat ob-
tinere. Jam ergo manifestũ ẽ tibi qa Z
virtutũ naturaliũ causa efficiens et dator
ipaꝝ ẽ creator immediate et p se et qa ipse
sũt sic organa voluntariaꝝ bonaꝝ opati
onũ. Organa dico pfecta et nihil habẽtia
lesionis aut occasionis et q: ipe sunt p̃mi
tiuus decor animaꝝ nostrarũ et pulchritu
do eaꝝ p̃maria atq; pfectio fundamenta-
lis seu radicalis. Cõsuetudinales vero sicut
defectionũ et lesionũ adiumẽta quedaz et
supplemẽta. Uerũ q̃ nunq̃z ad perfectionẽ
naturaliũ deueniunt neq; in decore neq;
firmitate et hoc ẽ q̃m magis decent vnum
quẽq; mẽbra naturalia quã supplemẽta
coꝝ et firmius inherẽt et adherent natura-
liter indita vnicuiq; q̃z aduenientia seu ac
quisita. Necessitas autẽ qua stabiliuntur
vtereq; necessitas est honestatis et bone vi
te ad quã nos esse natos natura humana
vniuersaliter confitetur atq; testificatur.

Tria aũt alie virtutes sunt sublimi
v ores atq; nobiliores his quas ve A
lut alas creator electis suis et dile 40
ctis inserat ad volandũ in sublime beati
tudinis et felicitatis eterne. q̃d et nos pos
suisse aliq̃ñ meminimꝰ temptabimus dein

ceps pscrutari. multis eñ ⁊ pcipue heretici
cis visũ ẽ sola bona naturalia nostra suf
ficere posse nobis ad bene viuẽdũ ad di
gne et laudabiliter creatori seruiendũ et
ad pmerẽdũ ab ipo remuneratonẽ feli
citatis eterne. Et de hoc genere fuerũt pe
lagiani heretici. qui et graciã esse negaue
rũt et eã omino nõ eẽ necessariã posuerũt
Fuerũt et alij q̃ iter naturales v̄tutes et
gracias nihil distare posuerũt f̄m speciẽ
siue substãciã sed solũmõ f̄m maiꝰ et mi
nus Neuter igit̃ istaꝝ graciarũ essencias
aut vtilitates siue necessitates agnouerũt
Videt̃ aũt p illis facere ꝙ inter naturam
substãciarũ abstractaꝝ hoc est sãctorũ an
gelorũ et gloriã ipoꝝ. nõ itercessit mediũ
nullũ. sed cũ esset pfecta ex eoꝝ natura ⁊
ab omni lesiõe et occasiõe imunis suce
ptibilis absq; medio gracie inuẽta est glo
rie. Cur nõ igit̃ similiter ⁊ aĩe humane so
la naturaliũ virtutũ pfectione absq; me
dijs graciarũ suceptibiles possũt esse gra
B cie Q̄ si dixerit quia longius distãt aĩe
hũane a sublimitate glorie sue q̃z substã
cie angelice manifestũ ẽ istud nõ esse veꝝ
cuz pfectibilitas eoꝝ naturał educta fue
rit in actũ sue pfectõis. Tũc eni indubitã
ter pfectio q̃ naturalis ẽ sãctis angelis. et
ex ipa creatione sua erit aiabꝰ hũanis ac
quisita. Quare nõ erit tũc in ppinqtate.
et elõgatõe a gloria ⁊ ad gloriã inter sãc
tos angelos et sic pfectas humanas aias
differẽcia   Quia vero graciã mediũ int̃
naturã ⁊ gloriã nõ poniꝰ nisi pptet neces
sitatẽ statꝰ p̄sentis vite. quo ad adã ⁊ euã
quãtũ ad statũ coꝝ añ peccatũ. et ppt̃ p̄e
sentẽ miseriã. que partĩ origiał corruptõ ẽ
et partĩ ex illa orta̾ Intẽtio ppositi p̄ntis ẽ
stabilire graciã hmõi p necessitate p̄ntis
vite nr̃e quã necesse ẽ eẽ rectã ⁊ acceptam
creatori. ⁊ habere alias pfectiões. q̃s dici
mus ex solis viribꝰ naturalibꝰ atq; cõsue
C tudinalibus eẽ nõ posse Dato eciã ꝙ na
tura mẽtis humane quãticũq; pfecta na
turalibꝰ ⁊ cõsuetudinalibus virtutibꝰ nõ
ẽ susceptibił glorie ꝙ inde palã ẽ. Si enĩ
stilla ymo id ꝙ nec eciã stilla diuine largi
tatis dicẽdũ ẽ mortẽ corpis inducit. Quẽ
admodũ interdũ cõtingit i raptu et extasi
sanctorũ. Sicut declarat. beatus augusti.
factũ eẽ i raptu pauli. in libro. xij. sup geñ
ad literã. Quãtoforciꝰ nõ sustinebit inmẽ
sitatẽ diuine claritatis. cũ se nudã exhibue

rit et infuderit. Que exhibitõ ⁊ infusio glia
est virtutis nr̃e intellectiue. et hoc est ꝙ le
git̃ exo. xxxiij. Nõ videbit hõ me ⁊ viuet q̄
claritatẽ diuine visiõis vita humana qual
est hic nõ sustinet Simile ẽ illud Job. xxvj
Cũ vix paruã stillã sermois eius audieri
mus. tonitruũ magnitudinis eiꝰ quis po
terit itueri. Amp̄. Manifestũ ẽ a sensu q̄
eciã p̄ magnitudine et vehemẽcia virꝰ ei
iusq; passionũ sp̃ualiũ mors corpora
cueit facientibꝰ. sicut ex vehemẽcia amoris
timoris. gaudij. Manifestũ autẽ est quia
corpale gaudiũ quãticũq; sit ad torrẽtẽ vo
luptatis glorie. nec stilla est ad abissũ vel
fluuiũ Quare cõsequẽs est ex necessitate
vt si corpale gaudiũ magnitudine sua vo
tã p̄ntem extinguit multoforciꝰ torrẽtẽ vo
luptatis glorie inmẽsitate sua. Ex quo eci
am declarat̃ tibi adã ⁊ euã in eo statu per
fectiõis naturaliũ viriũ ⁊ virtutũ suarum
glorie susceptibiles nullomõ fuisse donec
ad vitã inmortalẽ ⁊ ipassibilẽ transferrent
Licet vita eoꝝ lõge firmior atq; solidior
esset nostra in eo statu et passionibꝰ lon
ge minus obnoxia Ex hoc eciã manifestũ
esse tibi debet. paradisũ carnalẽ qualem
machometi pfidia somniauit eẽ non pos
se cũ padiso spirituali. Nos aũt declarabi
mus. quia nec eciã p se nec nomen padisi
hmõi spũtiue si possibilis eẽt aliter et cõ
ueniret q̃z sterquilinio et volutabro padi
sũ esse porcoꝝ. Nulla eni latrina immũdi
cia cõparabilis illi padiso cogitari potest
Reuertamur autẽ ad id in quo eramꝰ et
dicamus quia graciã intelligimus hic di D
uine largitionis adiutoriũ ad operandũ
q̃ bona sunt et beneplacita creatori et di
gna remuneratione sp̃ũaĺ q̄ est merces eter
ne felicitatis. Iterũ ad certãduz contra se
et contra oĩa q̃ impugnãt impugnatione
spirituali. Et iterũ ad vincẽdũ se et omnia
que impugnãt p̄dicta impugnatione. Et
iterũ. Ad tenendũ cõtinendũ ⁊ retinẽdũ
se ad frenãdũ ligandũ domandũ subiciẽ
dũ se pfecta dñatione. Et iteꝝ Ad cõseruã
dũ se inuulneratũ et illesũ omnino in me
dio gladioꝝ. iaculoꝝ sagittaꝝ omniũq;
armoꝝ hostiliũ vndiq; penetrãtiũ ⁊ mortẽ
spiritualẽ intentantiũ. Similr̃ ⁊ i medio
flãmaꝝ. et in medio fornacis babilonice.
nõ solum absq; vstione sed eciã calefacti
one omio frigidũ. in vinculis ⁊ cõpedibꝰ
et carcere solutũ. et vt paucis dicamus in

seruitute liberū in ipsa cloaca inmundicie mundissimā. Sunt et alia similia multa in eccīosita te vite istius ꝓpter ꝙ dicta est vita ista milicia et temptacio. Job. vij. Accipiemus igit̄ asensu suppositiōes quemadmodū in omni facultate philosophantibus cōcessū est quas non est necesse singulorū sensib⁹ eē manifestas. Quēadmodū et astrologi a sensu acceperūt reuolucionē stellarū omniū atqꝫ celi stellati. nec
E ipe manifeste sunt singulorū sensibus qꝛ nec singuli sensus suos ad eas cognoscēdas exhibuerūt. Simulit̄ ꝙ nō est nobis colluctacio aduersus carnē sanguinē cois et aduersus pncipes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarū harꝫ cōtra spiritualia nequicie in celestib⁹. Innumerabiles autē viri sācti et mulieres sācte ipo sensu cognouerūt demōes cōtra ipos impugnare oī genere impugnatiōis hoc est et p blanda et p aspera. Quēadmodū et ipe. apostol⁹ de seipso locut⁹ est. in. xj. scōe. ad Cor. Et ne inquit magnitudo reuelationū extollat me datus ē mihi angelus sathane qui me colaphizet. Sensu experiēcie innotuit istud primis parētib⁹ quos et spoliauerūt et vulnerauerūt grauiter in naturalibus. et a paradisi terrestris gaudijs et felicitate expulerūt. Sicut legit̄ Gēsis iij. Cognouit istud ⁊ Job. simili experiencia sciās qm̄ ad maledicēdū deo tantis impugnatioīb⁹ et astucia eciā sathan inducere conat⁹ est. Sicut legit̄. Job. ix. Ipe eciā cristus dn̄s. eiusdē fraudis conatus in semetipo est ab ipo multiplicit̄ tractatus sicut legit̄. math. iiij. Et marci. j. et luce. iiij. et ꝑuenit ista experiēcia vsqꝫ ad tpa nostra. qui conquerentes de hmōi tēptacioībus multos audiuim⁹ varias flagellationes quas ab ipis demonib⁹ paciebant̄ miserabiliter referētes. et a nobis sup hijs cōsiliū requirētes. Sed et viros sctōs atqꝫ sacerdotes audiuim⁹ pro huiusmōi tēptatis et afflictis viros sctōs et sapiētes et epōs cōsulētes innumera eciā hmōi temptamēta relicta sunt nobis in scriptis sanctorꝫ. Sicut igit̄ licuit ptholo
C meo supponere ea que expt⁹ aīi eū a bragmanis in rebus astronomicis et eos qui fuerūt post ptholomeū eaqꝫ ptholome⁹ cōsideratioīb⁹ suis dephēdit. et de stellis et de luminaribus. Sic licere nobis debꝫ supponere que nobis tantorū tam re

nerāda i scriptis suis reliquit antiqtas. Et que nos ipi ꝓpria experiencia cognouim⁹ ⁊ eciā que singuli insemetipis aut in alijs experiri possunt si sensus sui diligenciam ad hec voluerint adhibere. Nequeni fas est aut vllo modo conueniens vt veritas salutaris quoniā de medio ipsarum contradictionū eripere et vincere intendim⁹ deterioris cōditionis sit qꝫ veritas illa cuius inuestigacio plus habet laboris qꝫ fructus. Hoc ergo supposito videlicet quia bellum agendū est nobis cōtra huiusmodi potestates. et victoria facienda sed ad huc alio. ꝙ ꝑse manifestum est. videlicet quia fortiores longe et astutiores nobis sunt manifeste cōsequens ē necessariū esse nobis ꝑter vires nostras atqꝫ prudenciam adiutoriū. quod non nisi diuine gracie manifestum est esse donum. Nos autem nominabimus tibi et numerabimus ista adiutoria. Ex quibus vnū illud est bellādi salꝫ pericia quod agnoscebat. dauid cum diceret. Benedictus dominus de⁹ me⁹ qui docet man⁹ meas ad preliū et digitos meos ad bellum. propter hoc dictum est illud. prouerbio. xxiiij. Uir sapiens fortis est et vir doct⁹ robust⁹ et valid⁹. Similiter et illud. Sapiencie. viij. Timebunt me reges horrendi et in multitudine videbor bon⁹. et in bello fortis. Quemadmodum enim speculatio et exploratio adiutoria magna sunt bellantium Similiter et reliqua bellandi pericia Sic et prudencia hec qua cognoscuntur insidie astucie necnō ⁊ vires prenominatorū hostium. magna sunt adiutoria bellatorib⁹ spiritualib⁹. Secundū adiutorium est ipsorum hostium impugnatio qꝫ misericordia de⁹ ꝑ seipsuꝫ interdum facit pugnans p bellatorib⁹ suis sicut legit̄ Exodi. decimoquarto. Fugiamus israhelem dominus deus pugnat pro eo Et eiusdem decimo quinto. Dominus quasi vir pugnator. Istud adiutorium agnoscebat dauid quando dicebat ad eum. Apprehende arma et scutuꝫ et exurge in adiutorium mihi. Terciū autē adiutorium est hostium refrenatio siue religatio qua omnipotentis dei misericordia tenet hostes huiusmōi ligatos ne pugnēt contra nos quantuꝫ vellent. sic apparuit in Job ad quē tēptādum sathan a deo sibi dari pecijt potestatem dicēs. et

Margin letters in right column: A (beside "denciam adiutoriū"), B (beside "insidie astucie"), D (beside "autē adiutorium").

ten de manū tuā in pmo Job. Et in psal.
Catuli leonū rugiētes vt rapiant z querāt
a deo escā sibi. escā scilicet animaꝝ nostra
rū quarū mortē esuriūt et sitiūt querūt. in
qua relaxatiōe ligate sunt potestates sue
Nō ei īmittit deus aīas nostras ī fauces
eoꝝ ꝫ solūmō pmittit eos tēptare nos vt
pugnare ꝯ nos. ppter hec dicit apl's in .x.
ij. ad Coꝝ. Fidelis de' qui non pacietur
vos temptari supra id quod potestis.
Quartū adiutoriū ē ꝯsolatio siue con
fortatio. que qntū adiutoriū sit ex ꝯtrario
ipius appet videlicet pusillanimitate atꝫ
defectione animi. q̄ nihil magis deijcit p
liātes. nihil turpius eos victos efficit. qm̄
etiaꝫ sine vulnere z sine ictu eos terga da
re hostib' et fugere cōpellit. Quintuꝫ
adiutoriū ptectio. et ē ista ptectio filis ei
qua ptecti sūt tres pueri in fornace baby
lonica. z seruati illesi in medio ignis q̄ꝫ p
mittit deus electis. ysaie. xvij. Cum transi
eris p aquā tecū ero et flumina nō operi
ent te. Cum ambulaueris in igne non cō
bureris. z flamma non ardebit te zc̄. De
hac ptectiōe legitur Sap. v. Dextera sua
teget eos z brachio sancto suo defendet il
los Quis ei dubitat deū mirifice operari
in quibusdā sanctis suis ymmo in oibus
adulte etatis. Omnia em̄ concupiscibilia
mundi ignis sunt ad inflammāda corda
hominū. Corda autē electoꝝ in medio tā
toꝝ ignium frigida sunt ab incendio ꝯcu
piscenciarū: z hoc sola diuina ptectione
et non minori miraculo q̄ꝫ tres illi pueri ī
fornace babylonica corpaliter seruati sūt
illesi. Sextum adiutorium diuine gra
cie virtus ē mirabilis: instar virtutis que
sampsoni data fuisse dicitur sup alios ho
mines Judicū. xiiij. xv z xvj. Sicut em̄ vir
tus illa corporalis admiranda erat alieni
genis in sampsone z similis in hominib'
non inueniebatur naturaliter. Sic et mi
rabiles fortitudines semper inuente sunt
in sanctis. qualis fuit fortitudo in moysi re
sistēdo z helya et similes fortitudines ad
paciendum et ad agendum inuente sunt
in martyribus z confessoribus: z eas eti
am cottidie experimur in aliis sanctis.
Quis enim nō miretur vigilias orati
onum instancias: psalmodiarū labores,
ceterarūqꝫ sacrarū exercitationum virtu
tes in viris sanctis. et quis eas nature at
tribuere audeat. cum vniuersalis natura
hominū eas naturalib' sublimiores mi
retur. Septimū adiutoriū diuine gra
cie in bellantibus armatura: qualē arma
turam diximus aliquādo paciencā. que
ꝯ omia tela nimia ignea inuulnerabilia
custodit corda sanctoꝝ. Sic et gladio spi
ritus quod est verbū dei adeo armantur
sancti viri aliqui: vt stragem hostiū spiri
tualiū vbicunqꝫ illum adduxerint fugere
faciant. Sicut legitur de helya Ecclesiasti
ci. xlviij. Surrexit helyas propheta quasi
ignis. et verbū eius quasi facula ardebat.
ppter hoc dicitur et gladius in labiis eo
rum in psal. Ubi alia littera habꝫ z mors
in labijs eorū. In quorundā aūt labiis
verbū dei non ē gladius neqꝫ mors mor
tis. sed est quasi carmen musicū quod su
aui dulciqꝫ sono cantatur: sicut dicit domi
nus Ezechiel. xxxiij. Non em̄ se in pdicam
do gerunt vt pugnātes in gladio verbum
dei mortē hostibus intentātes: sed magis
ioculatorem aut ystrionicā gesticulacionem
vel musicā exercentes. Hec igitur sunt se
ptē adiutoria necessaria bellantibus z sub
vno eorū cōprehendimꝰ angelorū custo
diam atqꝫ p̄sidiū, quā sepē vel maceriam
vocat dn̄s ysaie. v. dicens. Auferam sepē
eius z erit in direptionē. diruā maceriam
eius. et erit in cōculcationē. Nō em̄ dubi
tandū est sanctos angelos demones cō
pescere arcere religare ne noceant homi
nibus q̄ntū vellent. Sicut legitur Thob.
viij. Quia raphael apphendit demonium
nomine asmodeus et religauit euꝫ in de
serto superioris egypti. Quoniam au
tem manifestū est omnē principem z om
nem ducem exercitui bellatorū suorū iu
xta vires et facultates suas et indigenciaꝫ
ipsorum pportionalia adiutoria puidere
Alioquin inique et pditiose cum eo age
ret: z gladio hostiū eos exponeret. atꝫ in
ppriam ignominiaꝫ et perniciem vtpote
imperator eos ad bellum mitteret. Ne
cesse est regem regum exercitui suo omnia
adiumenta que nominauimus et enume
rauimus exercitui suo prestare. quoniam
indigencia hmōi adiutorium manifesta
est in toto exercitu sanctorum. et facultas
talia p̄standi apud ipsum. Quare mani
festū est ex hiis dei graciaꝫ hominib' deo
bellatorib' esse necessariam in tantis spiri
tualiū bellorum discriminib', z ad habē
dum victoriam sicut diximus adiumentum
Manifestū etiam ē istam graciā supna
turaꝫ esse. Hoc autē lucidius faciemus

miseriã τ infirmitatē hũanarũ animarũ patefecimus. Que quidem assensu i vno ꝙ facile accipi potest. Manifestum enĩ est oĩa gladio et igni spũali velut inermē: et nudã expositã esse animam humanã i ista vita p̄senti. Ariditatis enĩ iudiciũ certissimũ facilitas arsionis. ꝙ ad obuiatione ignis vel tactũ statim ardescere. et nisi occurratur statim totaliter exuri. Vulgatũ est q̄ hec i seipsa experiri nõ possit. Statim enĩ vt ꝯcupiscibile obuiat et p cogitationē et tāgit eam p sensum ardescat desiderio seu ꝯcupiscētia illius. et nisi occur-
D ratur tota. statim abyt in flammas τ exuritur ardore libidinis. Idem concupiscibile etiã gladius ē vulnus amoris mortiferi. statim vt cor humanũ tetigerit ifringens ipmq; trãsuerberãs. ex qua facilitate sc; transuerberationis. appet iermitas ab armatura scilicz ptectionis. Quia igr̄ sine p̄uoiatis adiutorijs incessãter hmõi arsiones ac vulnerationes paciũtur anime humane. Manifestum ē eas aridas hmõi ignibus et inermes hmõi gladijs expositas esse. Manifestũ etiam ē p se eas versari in medio hmõi igniũ. τ in medio hmõi gladiorũ. Sic ignes et gladios omnia molesta manifestũ ē esse verbi gracia Iguominias iniurias. molestias siue tormenta oĩa et ista ira τ odio exurũt aĩas τ vul-
B nera dolorũ infligunt eisdē. Amp̄. Et omnia cõcupiscibilia et laquei sunt. ad irretiendas eas. et carceres ad detinendũ Ja omni ei male amato captiua τ ligata tenetur anima amãtis. Sunt et alie innumerabiles miserie quibus exposite sunt anime humane in statu p̄sentis miserie. a quibus naturalib⁹ viribus suis sese defendere non preualēt. Quia igitur nõ miraculũ est neq; minoris virtutis animã humanam in medio ignis spiritualis illesam permanere. quã corpus in medio ignis corpalis. τ nullo mõ est virtutis naturalis corpus cõbustibile i medio ignis inflāmatũ illesũ pmanere. Manifestũ est nullo modo esse virtutes natural' anime humanã in medio hmõi ignis atq; flãmarũ illesaz seruari. Quare necesse ē hoc esse virtutis mioris atq; nobilioris. Est igr̄ vel ex ipsa natura ꝓtegente vt diximꝰ p se ipsam vel ex diuine virtutis adiutorio naturalibus ad eorũ ꝯseruationē τ defen-
B sionē a diuina bonitate gratuito dato.
Quod si obiecerit quis. q; nõ est necesse animabus nostris aliqd melius ꝙ vt naturalia eorũ bona sint. sed sufficiũt naturalia earũ bona. Hoc ē vires mũdari tm̄ atq; sanari. Sola enim mundicia et sanitate naturaliũ tueri se possũt anime nostre ab hmõi periculis. Respondemus: quia in adam τ eua et in angelis qui ceciderũt mundissima atq; fortissima fuerunt naturalia. nec tamen mundicia illa et sanitate defensi et conseruati sunt. Respondemus ad illud. quia quãtacũq; esset mundicia τ sanitas naturaliũ bonarũ animarũ nostrarũ tamen ex immũdicia τ corruptiõe corporũ nostrorũ. et inquinarētur et infirmaretur. Certũ enim est. quia mũdissime creātur anime nostre atq; sanissime. tamen ꝯiūctione corporũ corrũpunt τ infirmātur vt diximus. Amp̄. Si corpo-
ri febricitanti id est febri leui in se distem- C
perancia habenti ꝯiungatur anima quãticũq; sana in naturalib⁹ virib⁹ suis. nũquid nõ sencient febriles estus τ ardores atq; tremores. Sic et insipiditatē atq; amaritudinē oris. Eodē modo necesse est. vt τ alia sensibilia siue delectabilia sint siue tristia similit̄ se habeant. Quare necesse est vt infirmetur iuxta infirmitatem corporis τ corrũpatur iuxta corruptionē ipsius q̄ntum ad inferiores vires suas. τ hoc ē qm̄ non solũ corpori coniũcta ē scdm̄ illas. sed etiã pene conmixta. ita vt quicqd passionis fit in corpe. τ in ipa sm aliquã dictarũ virium quodãmodo fiat. Quare iaz declaratũ ē vbi per hec. quia nõ potest stare sanitas et mundicia bonorũ naturaliũ in ani-
mab⁹ nr̄is p se. cũ corruptione et imundi- D
cia in qua corpa nr̄a sunt in statu miserie p̄sentis. tanta enĩ ē coniũctio. ymmo societas animarũ τ vnio animarũ nostrarum τ corpm vt necessario corruptionē et infirmitatē corporũ sequat̄ corruptio τ infirmitas animarũ. Amp̄. Sicut oculus ad virtutem visibilē et pes ad gressibilē. Sic totũ corpus ad totam animã. Sicut igr̄ turbatus aut obscuratus oculus aut alic̄ occasionatus. turbat et impedit operationem virtutis visibilis. et pes obliquatus aut curuatus operationem virtutis gressibilis detorquens eam atq; deturpans in in claudicationem. Sic necessario totum corpus quolibz modo lesum aut impeditum in parte lesionis: et impedimenti sui ledet et impediet opationes anime tocius et h̄ generale ē i organis tã naturalib⁹ ꝙ

artificialibus quēadmodū in cythera vł
neruis diminuta vel inepte tensa impedi
tur opatio cytharizationis per hec. Et ad
hūc modū se habet de aliis. quia igit̄ le-
sum et corruptū ē corpus hūanū in interi
oribus. ymmo ī intimis suis necessario le
dit et corrūpit opacōes aīaꝝ nostraꝝ inti-
mas. que in ipō et per ipm̄ sūt. Ampli
us. Si humor corruptus licet naturaliter
corrumpit atq; puertit vim gustabilem ⁊
appetitiuā exteriorem hoc est corporalē.
Quātofortius substancia cordis naturał
et intima corrumpet et puertet palatū cor
x dis ⁊ vim appetitiuā interiorē. Que vtiq;
corruptio atq; puersitas sensu manifesta
sunt. dum tam generaliter nobis ⁊ bona
male sapiūt. et mala bene. malaq; appe-
timus ⁊ bona declinam⁹. Qđ eñ est dul
ce ⁊ amarū ad palatū corpis. hoc ē bonū
⁊ malū ad palatū cordis. Bonitas enī ⁊
malicia sapores spūaliū rerū sunt. vn̄ re-
cte ⁊ veri nois sapiēs ē atq; spirituali gu-
stu sano preditus. cui res sapiūt prout sūt
hoc est bone bene. et male male. Amp̄
Natura aīaꝝ nr̄aꝝ nō ē p se abstrahēs
semetipsam a corruptiōe ⁊ puersitate cor-
poꝝ nostroꝝ. neq; ē per semetipsā potēs
vincere illā. ymmo trahit̄ ad ipam. ⁊ vin-
citur. ⁊ cū illa inuoluitur. hmōi aūt exem-
plū pueniens. simū et indiciū certissimū
ē in medico peritissimo febricitante. Cū em̄
inualuerit ī eo sitis potus noxii. aut appe
titus alteri⁹ qđ sanitati eius nocere debe
at. ⁊ egritudinem augere. nec pericia sua
nec amor salut̄ siue sanitatis ꝓpē abstra
hunt eū ab appetitu puerso ymo obtene
brat̄ ei⁹ picia et amor sanitat̄ absorbet̄ ī
eo. abutq; tot⁹ ipē in desideriū hmōi nō
curās vite sue piculū. Uides ergo qa
ista corruptio ⁊ puersitas corpalis appeti
tus totā animā illā medici cū oib⁹ bonis
suis vincit ⁊ trahit post se captiuā in peri-
culū mortis corpalis. Nec potest ei resiste
re magna medicinalis artis pericia. neq;
magnū salutis desideriū. Sile ē ꝓrsus in
y passionibus spūalibus. qles sunt appeti-
tus voluptatis carnalis. ⁊ alia puersa de
sideria. q cū inarserint. nec amor naturał
honestatis neq; litterarū quarūcūq; qn-
tacūq; prudencia sufficit illa extinguere ⁊
vincere. ⁊ animā humanā ab eis defēde-
re. Fortassis aūt in inicus eoꝝ cū adhuc
debilia essent. et qsi scintille tantū potens
ē sup ea anima ex naturalib⁹ bonis suis.

Cū aūt in flāmas ⁊ incendia iam creuerit
instar furoris ⁊ insanie. instarq; rabie be
stialis atq; tempestatis vehementis. captiu
uā animā in omne periculū rapiunt. Qđ
vidisse videtur poeta qui dixit. Sero me
dicina paratur. Cum mala per longas in
ualuere moras. Qui vtiq; nō nisi de me
dicia naturali locut⁹ ē q; nec aliā docebat
cōtra morbū hmōi amoris. Omnia eni
illa remedia natura excogitauit. Qđ si z
dixerit quis. qa sufficit vnicuiq; libera vo
lūtas ad resistendū hmōi incendiis. cum
nemo peccet vel peccare possit nisi volun
tarie. ⁊ nemo possit quicq; mali agere ni
no inuitus. Quare si nō vult separari. nō
superabit̄. ⁊ si nō vult succūbere. non suc
cūbet. ita vt nō vult intelligatur quasi dic
cio vna ab eo quod ē nolle nō ab eo qđ
est nō velle. Respondem⁹ quia reuer
ra si vult quis vincere quācunq; tempta
tionē. vinqt eam. vult inq; ꝑ se ⁊ absolu
te nō dicimus si vellet. verū hoc mō vo
di nō potest velle ex se id ē ex naturalib⁹
bonis suis anima hūana omi hora. quo
niā in hora qua concupiscibilia vel trista
bilia penetrauerint ad ipam. nō potest se
seruare illesam ⁊ inuulneratā sicut neq; li
gnū aridū in medio incendii. nec etiam li
gnū viride virere vel florere vel frondere
potest in hmōi statu est eñ adeo alligata
corruptioni corpis vt cū illa adiuta fuerit
a foris concupiscibilibus aut tristabilib⁹
sequi eam per se necesse hab;. De hoc au
tem iam diximus in pcedentibus. ⁊ plan
tacius dicemus in sequentibus. videlicet
in tractatu de temptationibus et resisten
ciis. Reuertamur ergo ad id in q̄ era a
mus ⁊ dicam⁹. quia natura humana ad
ea que post ipsam sunt. videlicet ad ea q̄
cam is et mūdi sunt non patitur defectū
in cognitione vel cognitionis certitudine
siue bona siue mala sint. Et etiam ad illa
est pfecte sensibilis. verbi gracia. Ad igne
et aquam. ad gladios et tormenta et vin
cula et carceres. ad feditates ⁊ deformita
tes ad vulnera et mortem. ad omnia alia
similia mala et corpalia. et certissimā ha
bet cognitionem ⁊ sensus infallibiles. Si
militer ⁊ ad boꝝ contraria. ad spiritualia
vero bona ⁊ mala prenominata similiter.
nec certitudinem habet cognitionis nec
sensum. Unde absq; dolore irruit in gla
dios ⁊ ignes spirituales. ⁊ in mortem spi
ritualem. que est separatio anime a deo.

Ponam⁹ ergo ſilem illā hr̄e pfectionē
ad ſpūalia q̄ hꝫ ad carnalia. Erit igiť ī
ea eq̄les ſpūalitas atꝫ carnalitas. Quare
neutra vicet, alter aūt. ſi igr̄ alt a miorē i
infinitū remanebit altera in ifinitū ea for
tior. Ita aūt ē i ſtatu miſerie iſtius q̄ ſpūs
alitas et ſenſu et certitudine pene nulla ē
in animab⁹ nr̄is. Cū ei deus ſit fons oīm
ſuauitatū. oīno īſuauis ē aiabus nr̄is ꝛ
neqꝫ odorē neqꝫ ſaporē ſuauitatis ei⁹ ſen
timus. Placorē atꝫ ſuauitatē virtutū pene
oino nō ꝑcipimus. mortē peccati ꝛ petōꝝ
vulnera nō ſolū nō ſentimus eē mortē. ſꝫ
etiā in eis inſaniſſime delectamur. De
inde q̄ videt mūdū iſtuꝫ mare eē ſpūale ad
imergēdas et enecādas animas nr̄as. vi
det inqꝫ adeo clara viſione vt videt mare
viſibile ad imergēda corpa. Silr̄ ꝛ maris
huius ſpūalis ſpūalia pericula videlicet ſi
cut ſirenas. ſillā caribdim. tēpeſtates et
alia pericula ſpūalia. qui ſilr̄ viſione ſpūa
li videt et viſioni qua corpalia ſillia pcula.
Ex hiis igiť et multis aliis q̄ facile aggre
gare potes. manifeſtū ē tibi ſpūale noſtꝝ
hoc ē qd̄ in nobis ē ſupius atqꝫ nobilius
in infinitū depꝛiſſum eē. ꝛ debilius factum
eē qꝫ ſit id qd̄ in nobis inferi⁹ videlicꝫ car
nale noſtrū. Neceſſe erit eſt vt ſpūale no
ſtrū vincat ꝛ ſupet carnale noſtrū, ꝛ vt ſpi
ritualitas ꝑualeat i nobis contra carnali
tatē noſtram. Neceſſe igr̄ ē nobis dari ad
hoc adiutoriū qd̄ ſufficiat ſpūale nr̄m de
fendere. fuare. ꝛ carnale noſtrū ſubiicere
calcare. fugitereqꝫ mortificare. et hoc ē qd̄
nos vocamus graciā videlicet gratuitum
creatoris donū qd̄ naturalib⁹ nr̄is appo
nitur. vt p ipm̄ ſpūalitas nr̄a animalitatē
noſtra vincat ꝛ ſupet. captiuet atqꝫ morti
ficet. vides igr̄ neceſſitatē. q̄ cogit nos po
B nere graciā. Amplı⁹. Iā declarauim⁹
q̄ vis appꝛhenſiua noſtra. ad hoc vt reli
gioſa et deo accepta ſit. indiget cognitōe
ſublimiori atꝫ nobiliori q̄ ſit naturalis eius
de cognitio vel quecūqꝫ alia eidē acqſita
naturaliter. Nō aūt minus debuit ē re
ſpōſitans vis motiua nr̄a nobilis q̄ꝫ ap
pꝛehēſiua illa. quare ad hoc vt religioſa ſit
ꝛ deo accepta. neceſſaria ē ei affectio ſub
limior atqꝫ nobilior. q̄ꝫ ſit eius q̄cūqꝫ affe
ctio naturalis. q̄ nō ſit. aut gracie aut glorie.
Affectionē vo glorie nō ē capax aut ſuſce
ptibilis aīa hūana in ſtatu iſto vt taꝫ decla
rauimus. quare nō neceſſaria ē ei in ſtatu
iſto affectio glorie. Affectio autē gracie in
ſtatu iſto neceſſaria ē. Amplı⁹. Caro
ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄. ꝛ ſpiritus aduer
ſus carnē. Hec ei ſibiinuicē aduerſať vt di
apl's in. v. ad Galat. Aut igr̄ eque fortes
ſunt. aut alterū fortius. Qꝛ ſi eque fortes
Cū igr̄ tā rara ē victoria ſpūs ꝯ carnē. ꝛ tā
crebra carnis ꝯ ſpm̄. Pares ei deberēt eē
victorie ꝛ nūero ꝛ magnitudine cū habe
ant cauſas pares. Si vo caro fortior ē. in
diget igr̄ ſpūs adiutorio ꝯ illā. Minus em̄
fortis fortiorē vincere nō poteſt p ſe ꝛ hoc
ē adiutoriū qd̄ querim⁹. Qꝛ ſi dixerit.
q̄ deus adiutor ſit ꝑlianciū. vtute ſua pre
ſtās eis victoriā. abſqꝫ eo q̄ aliqd nouuꝫ
apponat aiab⁹ eoꝝ. Queadmodū qn̄ pu
gnabat ꝓ filiis iſrl̄. vtute ſua deuicēs egy
ptios aut alios hoſtes filioꝝ iſrael. iſte in
pmis deſtruit victoriā in ꝑliantibus hmōi.
Nō em̄ vincit qui virtute ſua non vincit.
cū em̄ ab alio occidiť aduerſarius. alio ī
q̄ꝫ cui⁹ virtus ipſius nō eſt. qd̄ dicimus ꝓ
pter reges qui vincere dicūtur cū exercit⁹
eoꝝ vincūt. licet ipi pſonaliter nō pugnēt
quoniā virtus eoꝝ virtus exercit⁹ ē quo
dammō. poteſtas em̄ regia exercitus eſt.
Amplı⁹. Nomine regis ꝛ auctoritate
pugnať ab exercitu ſuo q̄re ipe illo tropo
et genere loquēdi pugnat. quare ꝛ vincit.
Si quis aūt amore alicuius occident ho
ſtem ipſius vel vicerit aliter. Non ꝓpter
hoc idem vel occidiſſe hoſtem vel viciſſe
dicendus eſt. Manifeſtū igitur eſt. quia g
ſic dicit deſtruit victoriā. quare deſtruit et
coronā. Amplius. Deſtruit virtutē om C
nem et bonitatē in electis. Cum enim nō
poſſit aliquis ſcd̄m eum per aliquod qd̄
in ipo ſit vincere luxuriam in ſe. Non po
teſt ergo habere caſtitatem. cum caſtitas
ſi quid eſt aut eſſe poteſt virtus ſit ꝛ boni
tas per quā reſiſtitur luxurie ꝛ vinciť eius
malicia. Et ad hunc modum ſe habet de
aliis. Amplius. Deſtruit et merita et
opera bona. quia vel oīno non ſint ne
ceſſaria opera bona ſcd̄m errorem ipſius
deo per ſemetipm̄ et ꝓpria virtute operā
te reſiſtenciā et deſtructionē vicioꝝ. Et ſi
militer ab eadem ratiōe alia bona. Quia
ex neutra parte erunt merita videlicet nec
in reſiſtencia vel mortificatione viciorum
nec in affectione aliorum bonorum. quia
nō min⁹ attribuēda ē deo affectio bono
rū q̄ꝫ declinatio maloꝝ. Amꝑ. Quale
ſeruiciū debeat vis nr̄a appꝛehēſiua nob
lis creatori i alio tractatu iā declarauim⁹ī

in capitulo scilicet de fide. z hoc ē illud videlicet credere et supra se et ꝯtra se. Quia igit nō minus bonus ē creator. q̄z verus vel verax. Sed hmōi seruitiū debet ei ratōe sue veritatis. debebit ei sile fruitus a virtate nr̄a motiua nobili. rōne sue bonitatis. Q si dixerit qs q: nō debet ei p̄mū illud fruitū ratiōe sue veritatis aut veracitatis sed ratiōe sue dn̄ationis. q: sal; dn̄s ē. z iubet vt ei sic credat. Uerū vtiq;
D dicit. Sed eodē mō iubet. z vt sic diligat videlicet vt supra oia z cōtra oia z gratis diligat. q: si illud ē sup vires virtutis itellectiue et posse ipius et donū desup ei aduenienꝯ erit et hoc supra posse v̄tutis motiue z donū desup adueniens. Non eñ potentiorē fecit deus virtutem illā apprehensiuā ad cognoscendū quolibz mō q̄z istā motiuā ad diligendū. neqꝫ ecōuerso. Quare necessariū ē donū gratuitū diuie bonitatis virtuti nostre motiue nobili.
E Amplius. Ibidē diximꝰ z declarauimus q: diligere bonū ingn̄tū bonū vl' q: bonū. nō ē simplr virtuosum. neqꝫ gracia habēs aut meritū. Est eniz hmōi dilectio suasa aliena bonitate vel attracta beneficijs. sic z dilectio amicoꝝ z bñficioꝝ. quare nihil habet laudis aut grē iuxta testimonia veritatis in euāgelio. Diligere autem malū aut aduersariū hoc est virtutꝭ z grē diligēns. z p easdē vias generaliter est declarare z stabilire dilectionē virtuosā siue virtutē p quas stabiliuimus z declarauimus fidem virtutē. Sicut eñ non sua virtute credit aliquis qui ꝓbabilitate ipius suasus a a t euidencia veritatis illiꝰ vel necessitate sylogistica et pulsus credit illud. z non sua luce vt ita dicamꝰ. licet in parte ista. sed aliena videlicet quā vel ꝓbabilitas inducit. aut euidencia veritatis inmitit. aut necessitas demonstratiōis inpingit atꝫ infigit. Sic nec sua virtute nec sua bonitate diligit aliquid qui bonitate ipius illectus z abstractus diligit illud. z nō suo calore vt ita dicamꝰ sed alieno. talis est eñ bonitas aliena que vtiqꝫ ignis est spūalis ad calefaciēda corda calore amo
F ris cum ipm calefecerit. Amplius. Generatio ista amoris naturalis ē. Natural' eñ ē generatio affectiōis p apphensiōem sicut dicit aristot'. quia delectabile ymaginatū mouet. z motus ille intelligit desideriū. nec itendit aristo. de generatō e desiderij nisi natural'. Cuiꝰ aūt generatō naturalis ē ipm q̄z naturale ē. Quare hmōi amor siue dilectio qua aliud diligit inquātū bonū. natural' ē eñ. Amplꝰ. qs nō videat. q: innatū ē vnicuiqꝫ nām diligere bonū inqn̄tū bonū. z q: bonū z q: natus ē amor generari p apphensionē bonitat. B
quēadmodū calor per lumē. qd eñ est lumē ad calorē hoc ē apphēsio siue cognitio bonitatis ad amorē. Attende ergo q amor dei. q: bonus. z ingn̄tū bonꝰ. Si ē ex dono vel bonitate in amāte sic calor in lucido vel luminoso. z sicut calefactio. s; hoc quidē ē naturali efficiēcia z generatione. amor autē virtuosus quē hic stabilire intendimꝰ ē silr ex diuia bonitate veꝝ nō p apphēsionē nec p generationē naturalē vt diximus s; p donationē vt ita loquar z vt donū. Si quis aūt querat. vtrū creet hmōi amor a deo. dicimus q sic. Ille autē aliꝰ nō creatur a deo. ymmo alio mō creationis z effectiōis ab eo efficit. Creatio eñ eiꝰ solius diuine volunta D
tis ē absqꝫ vllo mō effectiuo cuiuscūqꝫ ra. Ibi aūt nō ē effectio absqꝫ medio. qm media ē apphensio. Sicut calorē non ꝓpe creat deus: qm p mediū lumē solis illum operat in mundo isto inferiori. Eo autē mō q̄ ḋr creator oim z creasse oia: manifestū ē ipm creare quātūcunqꝫ bonū amo 3.
rē. Si qs querat qualiter amor creet et generetur absqꝫ apphēsiōe cum calor nō videat in multis generari sine lumie. Rn̄demꝰ. q: z calor ex solo motu sine lumine generat. Et q: ignis elementū q totū aerē circūdat z circūsolua atꝫ desup circūtegit. Cū sit calidus in vltiate caloris tenebrosus ē i se: hoc ē lumine carēs. Si eñ luminosus eēt. totū celū sp ardere lumie videret. z quēadmodū flāme desup totū R
aerē circūtegeret. Amplius. Declarauimꝰ in tractatu de baptismo quia oēs virtutes et oia dona graciarū quas requirit necessitas salutis infundūt simul in paruul' baptizatis. Qd manifestū ē fieri sine apphensione. nisi forte quis vocet apphensionē hic tactus quo sentit paruulus aquā frigidā sanctificatā qua ꝑfundit vel in quā mergitur. Et generale ē dona graciarū atꝫ virtutū de quibꝰ hic agimꝰ ꝑ maiori parte sine apphensiōe reꝝ suaꝝ illa... di. z nō per apphensionē efficiunt. Lic... interdū cum apphensione aliqd eoꝝ vel aliquid infundatur. Sicut interdum ... cō punctionis z grā deuotionis ...

et multiplices gracie reuelationū. plerasq;
sacras exhortationes audientibus. aut in
diuinalibus rebus meditantib⁹ infundun
tur. Et qm̄ sufficere tibi debet ad stabilien
dū hmōi amorē ea q̄ in prenominato tra
ctatu de fide loquētes diximus. nō repete
mus ea hic. tu ergo debes reminisci eorū
L vt nos alia psequamur Si qs ergo q̄
rat qualit̄ hmōi amore videlicz gratuito
id est gratis dato et non naturali sz supra
naturā diligat de⁹. Dicim⁹ q: virtuose et
fortiter hmōi amore intendit ei: et eius q̄
ritur honor et gloria et eo diligitur inq̄ztū
bon⁹ nō aūt q: bon⁹ vt determinauim⁹:
et sicut de fide diximus. q: ipsa ē obedien
cia virtutis nr̄e apphensiue nobilis q̄ ē in
tellectiua. Et sic fide hmōi creduntur oīa q̄
ptinēt ad fundamentum vere religionis.
Sic hmōi amore diligūtur oīa q̄ ptinent
ad dei gloriā et honorē. et etiā queruntur et
fiunt et sustinētur. Silr̄ et omia beneplacita
ipius et declinātur cōtraria. hmōi etiam
amore amat mors ppa et delectabil' effi
citur in quo pculdubio hmōi amor na
turā suā euidētervincit et etiā semetipsū:
amore nāqz naturali sustineri possz mors
p se amator amari vero nō possz qm̄ ado
amara ē ado inimica nature Si qs aūt
querat de insanissimis hereticis. q viden
tur amore dementissimo amare mortem et
nō tm̄ sustinere fortiter quin etiaz ample
cti delectabiliter. Jam mdem⁹ in hoc q:
M sicut fortitudo videtur in eis et paciencia
qd ē infirmitas atz debilitas. Sic et amen
cia nō amor ē qd in eis amor videri pōt et
illudit eis dyabolus quēadmodū cōsue
uit illudi paruulis quibus casus fllāt esse
saltus. et qntūcūqz saltu se vulnerauerint
dicitur eis a nutricibus etmatrib⁹ q̄z bn̄
saltasti fili mi. p quā adulationē se magz
saltasse strennua q̄z stulte cecidisse credūt
hinc enī ē q: gaudent de ipa vulneratiōe
casus: nō vnqz vero gaudio sz poti⁹ som
pniato. instar freneticoꝝ ridentiū atz cre
pentiū. Amplius Sicut fides infirma
et claudicās est que pendet ex dispositiōi
b⁹ que sunt apud res vt in nominato tra
ctatu declarauimus. Sic et dilectio infir
ma que pendet et rerūz bonitatis: quare
sicut hmōi fides virtus nō est. ita nec dile
ctio hmōi virtus erit. Q si dixerit: qa
N dilectio que in deū ē ideo firma ē et virtus
q: bonitas dei cui innitit̄ imutabilis ē: et
fixa atz firma in vltimitate firmitatis. Er
rat euidēter: quēadmodū claud⁹ nō ideo
firmior ē: q: solidius ē pauimentū aut su
stentamentū cui pede claudo vnit̄. Nec
ipe pes inde fortior. Sic nec affectus siue
vis motiua nr̄a nobilis ex hoc firmior ē i
parte illa: quia firmissimo fulamento di
uine bonitatis innititur: nec pes eius mi
nus claudus id ē dilectio. Lūc enī p ean
dem viam stratā aut idem pauimentum
claudi et ceci ambulātes eque firmit̄ am
bularēt. Hoc aūt nō ē verū et hoc ē: qm̄ et
si eiusdem fortitudinis vl' firmitatis fulci
mento innitant̄ nō tamē eque fortit̄ inni
tūtur eidē. ymmo claudi ifirmiter. Hmōi
autē exemplū euidēs est in hoīe altero pe
de mutilato. qm̄ gressus eius nō est rectu
or: si ambulet ligni pede ferrea q̄z si ligni
pede lignea. Nec ipsemet in se magis fir
mus aut fortis. Et de his satisfeciam⁹ tibi i
pcedētibus. Amp. Si vis nr̄a apphē
siua nobis desup recipit illuminationes
nobiles naturalibus sublimiores atq; p
stantiores. cur non silr̄ et vis nostra moti
ua nobilis congruētes sibi desup recipiet
pfectiones naturalibus meliores. cū et ill'
magis egeat et piculosius careat. Ea siqui
dē bello quocūq; vicioꝝ expugnata. nihil
sup ē nobis residui. ea vo defensa atz sal
ua et oīa in tuto sunt. et victores existim⁹.
O Amp. Manifestū q: pphecia illumia
tio ē sup oēs illuminatiōes animarū nr̄a
rū. Manifestū aūt ē illā nō nature nr̄e vi
su vel opatiōe. sed solo creatoris munere
gratuito aduenire. Sic et sunt multe alie
tales illuminationes. sicut et reuelatiōes
oēs eoꝝ. quoꝝ cognitionē nō attingit itel
lect⁹ humani naturalis possibilitas. aut
igr̄ cum istis dabit pportionales affectio
nes de⁹ eis qbus dat hmōi illumiatiōes
aut nō. si dat. Habem⁹ qd intendim⁹ Si
vero nō dat. Jn solo igitur lumine pphe
cie erūt pphete sublimiores aliis hoib⁹.
Jn aliis aūt siles aut equales. Hoc autez
manifeste semp apparuit falsum eē. sp eī
pphete ceteris sanctis viris vita sanctio
res et sublimiores extiterūt tanto qnto p
phecie lumine clariores. Amp. Cum
naturalis cognitio nec sit naturali dilecti
one inferior. nec magis distās a statu glo
rie. intercidit aūt mediū inter cognitionez
naturalē et eā q̄ ē glorie. Mediū inq̄z gra
cie qd ē fides. vt iā declarauim⁹. Interci
det igr̄ et inter dilectionē naturalē et eam
dilectionē q̄ est glorie media. Et ad hunc

modũ ẽ ostendere de alijs affectionib⁹.
et habitibus. videlicet de spe timore et qui
buscunq; alijs. P Q; si querat. vtrũ apphensio
siue cognitio q̄ ẽ vel erit glorie. pa
riat dilectionẽ sibi congruentẽ in gloria.
Respõdemus q; nõ ẽ necesse. quoni-
am simul anime hũane infundet totum
qđ ẽ glorie nõ pars post partẽ sed ex fon
te vno totũ simul effluet. et si istud ꝯcede
remus. nõ esset cõtra id qđ hic dicim⁹. sȝ
potius cõtra aduersarios. Si eñ natura
lis cognitio naturalẽ parit dilectionem et
ea q̄ est gracie cognitio eã que ẽ glorie di-
lectionem. quare et ea que ẽ gr̄e cognitio
videlȝ fides congruentẽ sibi pariet dilecti-
onẽ que sil'r erit glorie nõ nature. Iaȝ
igr̄ stabiliuimus tibi virtutes sublimes et
nobiles trãscendẽtes nobilitate iam con
suetudinales q̄ȝ naturales stabiliuĩõ vni
uersali. et ostendim⁹ tibi differẽcias eorũ
videlicet cõsuetudinaliũ et naturaliũ. Et
q; consuetudinales adiumenta quedam
sunt viriũ nostrarũ naturaliũ lesarum et
multipliciter infirmarũ. quẽadmodum q̄
dã instrumenta et adiumenta sunt pedũ
occasionatorũ et manuum. Et qm̃ natura
les virtutes sunt sicut mẽbra sana pedes
scilicet et manus. Uerũtamen quib⁹ nõ ẽ
possibile ambulare supra vel vltra planũ
naturalis equitatis. Et qa nõ est per eas
operari vltra limites nature vel supra. ne
q; corpaliter neq; spiritualiter et quia iste
etiã si in nobis pfecte inuenirẽtur. nõ pos
sunt nos defendere vel tueri a corruptiõe
in qua sumus. neq; a passionũ prelijs. ne
q; insidijs et insultib⁹ malignorũ spirituũ
Etiã quia si esset vera sententia platonis
Q de aĩabus hũanis eẽt vnaqueq; earuȝ in
ista miseria sicut eger medicus febricitãs
Legim⁹ aũt exempla multa de ista
miseria et cõparatiões videlicet quia aĩa
humana est in corpe mortis hmõi sicut li
gnũ aridũ in medio ignis. et sicut hõ mer
sus in pfundo maris aut aquarũ multarũ
et sicut aqua fluidissima atȝ labilissima in
vase vndiq; pforato. Et similia multa di-
rimus que sensu manifesta sunt. Ex qbus
cõseques ẽ ex necessitate sublimiores ani-
mabus hũanis in hac vita virtutes esse
necessarias q̄ illas in medio ignis hmõi
tueant ab incẽdio et pfundo aquarũ alia
q; defectiõe et in vasis foraminosis. id est
in corpibus istis eas ꝯtineãt atq; seruẽt a
fluxu et dispsione. Faciem⁹ aũt sciri in se-
quẽtibus q; originalis corruptio est tota
discrimiositas ista atq; periculositas quã
dixim⁹. et ẽ longe maior atq; numerosior
in periculis quã dixerim⁹. Declarauimus
etiã cuȝ hijs oibus. quia iste sublimiores
virtutes. que merito theologice nominã-
de sunt. q; iste sublimiores sunt sic ille qs
creator electis suis inseruit ad volandum
in sublime beatitudinis. Et quia operati
ones earũ volat⁹ sunt cõparatione opera-
tionũ que sunt ex alijs duobus virtutum
generib⁹. Exẽpla vo que de miseria aiarũ
humanarũ quas in psenti vita patiũt p
posuimus psequi supsedimus. plurimũ
timentes. Declarauimus etiã tibi q; neq;
ꝯsuetudinales neq; naturales sunt pfecte
bonitatis aut virtuositatis. Et pptr hoc nõ
sunt digne vo noie virtutis aut bonitatis.
qa neq; vo bonos aut virtuosos efficiunt
eos i quibus sũt. Specialit' aũt de dilecti
one naturali latius psecuti sumus. pptr
multas eius questiones q̄s audisti et ppt
opiniones aliquorũ qui nõ recte senserũt
de ea. credẽtes q; p eã nõ posset aliq̃ crea
tura diligere creatorẽ plus q̄ȝ se. et hũc er
rorem euidẽter tibi destruximus. Simili-
ter et errorẽ alium quorundã qui opinati
sunt eã non differre scdm speciem ab ista
dilectione sublimi et nobili. sed fm mai⁹
et minus solũ. quos ex necessitate sequit'.
q; natura et gloria. et ea que sunt nature
et glorie nõ differũt nisi fm magis et mi-
nus. Et pptr hoc vita psens stat⁹ anima
rũ hic et status glorie nõ erunt differẽtes
nisi p eundem modũ. hoc autem destrue
mus in sequentibus. Cũ sũt voluens R
ymaginari puritatẽ ac nobilitatem subli
mis dilectionis. reminisci debes eorũ que
audisti in tractatu fidei virtutis. Est eñ si
milima fidei in generatione: quia desup
tantũ ẽ videlȝ a datore bonorũ quẽadmo
dũ fides ẽ et generatõis mõ qm̃ vt dixi ẽ
ab eo quẽdmodũ fides nõ p operationem
naturalẽ ipi⁹ quẽadmodũ cultell⁹ alit' ẽ a
fabro alit' a datore q dat eũ fabricatũ atȝ
ꝯpletũ. Tercio silĩssima ẽ ei rectitudine cõ
tra claudicationẽ quã ibi dixim⁹ et hic teti
gimus. Quarto fortitudine q̄ armat et p
tegit animã in qua ẽ. maxie ab odio et ira
contra iacula ignita iniuriarũ cõtumelia
rũ atȝ psecutionũ omniũ. Cũ vo volu S
eris ymaginari ceteras virtutes siles hunc
ymaginaberis eas ex similitudine apphen
sionũ sublimiũ qualis ẽ pphecia cum in

mis suis ⁊ intellectus sanctus. et modi di uinarū reuelationū q̄ sunt in hoc mūdo apud nos. Quēadmodū eīm illa suspensum et eleuatū in sublimi intellectuz hūanum. Maxime autē a sensib⁹ et aliqs que corporis sunt. Sic ⁊ ille in spiritualib⁹ ⁊ sublimibus suspensum et eleuatū detinēt affectū. Hoc ē vim nostrā motiuā nobilem. Cui⁹ exemplū vnū ē in beato mauro beati benedicti discipulo. quē virtus obediētie adeo rapuit et suspendit a sensibus vt aquas nō videret. ⁊ p̄ eā intrepidus curreret. Aliud exemplū in adā ⁊ eua quorum mētes hmōi virtutes velut in sublime raptas adeo in hꝫs q̄ sursuz sūt occupabāt vt nuditatē suā corꝑalē nō cognoscerent. vt legit̄ Gen. iij. Scḋo ymaginaberis ipsas et sui ꝑfectiōe quales apparēt in viris sanctissimis. q̄ ita sūt i mūdo isto. ac si iam extra essent. et quasi viuunt in seculo

X altero et altiori. sicut dicit Apl̄us. Nostra aūt ↄuersatio in celis ē. Lucidius aūt apparebūt tibi cū didiceris qd̄ ē esse in spiritu. Iste eīm virtutes faciūt nos eē in spū et faciūt eē spūales. ⁊ faciūt hoīes supra homines ⁊ plusq̄ hoīes. qḋ īsinuabat apl̄s i p̄mo p̄me ad cori. dicēs. Cū sitis īt ↄtentiones sint in vobis. in me adhuc hoīes estis.

Tercio ex ↄpatiōe vitiorꝫ quēadmodū ei vicia animā humanam deiciūt atq̄ demergūt. in ea que sub ipa ⁊ post ipam sunt. et in eisdē illā alligāt incarcerāt et captiuant. Naturales v̄o virtutes eam tenēt custodiūt ⁊ ↄseruāt i statu suo ⁊ rectitudine naturali. Sic iste sublimes et nobiles virtutes eam rapiūt et eleuāt a seipa. hoc ē a naturalib⁹ suis. et supra se velut suspēsam in spūalibus et eternis eam tenent. Manifestū ē autē hoc et causa et ꝑportione. Cū eīm iste virtutes sublimes ⁊ nobiles nō min⁹ potētes sicut naturalit̄ in animā humanā q̄z ipsa vicia. consequēs erit vt eam naturaliter aut plus aut eque possint naturaliter eleuare supra se vt vicia eā deiicere infra se. Amp. Si corporalia ista et caduca ꝓ infirmitatē dico corruptionis. possunt in eam hanc depꝛehēsionē quā diximus. erit et necessario vt spiritualia et eterna per sanitatē p̄dicte infirmitatis ⁊ liberationē ab illa corruptione poterūt in ipam eleuationē quā diximus et eā tanto ampli⁹ qnto ipa fortiora sūt caducis ⁊ corꝑalibus. Et ipa anima hūana sursum tendere ad sublime salūs glorie q̄z deorsum retrocedere et recidere naturaliter potentior ⁊ aptior sit vtpote ad illud creata. Qḋ si quesierit quis. et vbi et vnde veniat sanitas a p̄nominata īfirmitate et liberatio a p̄dicta corruptione.

Respōdemus qꝛ a datore hmōi virtutū q simul cuz illis vtranq̄ largit̄ quibus ipas infudent. hoc aūt maxime virtutes sacramentorꝫ et sacramentaliū q̄ in ipsis fieri consueuit. licet ⁊ alibi et aliter īterdū hoc faciat sicut declarauim⁹ in tractatu d̄ eisdē. Si qs v̄o dixerit q̄ pauci sūt q hmōi virtutibus p̄diti sunt. vel eas habeant. Respondem⁹ qꝛ reuera perpauci sūt qui eas habeāt in ꝑfectione et cōplemento. Minus aūt pauci sunt qui eas habent mediocritate multo ꝑ plures autē habēt eas in maxima imꝑfectione ⁊ pene inicialiter. ⁊ hꝫs oēs cōꝑatione viciose multitudinis ꝑpauci sunt. Dicim⁹ etiā quia multi eas habēt in quibus nō apparent ꝓpter multas causas. quarū vna ē silitudo que ē in forinsecis opationibus naturalibus ⁊ virtuosis et etiā viciosis. sicut est in ipso ambulare et in ipo comedere. siue enīz ex virtute quis comedat siue ex naturali appetitu siue ex desiderio voluptatis gustabilis simillime sunt opatōnes forinsece in actu comedendi. et plerūq̄ nihil omnino differūt vel differre vident̄. Scḋa causa ē raritas operationū sublimium. Paucissimis eīm datū ē illud s. eē in spū. Ubi aūt sepius hoc ↄtingit hoc ē opationes. q̄ magis sepe animam humanam sic eleuant oratio sunt et ↄtēplatio. Nec mirandū est tibi si rare sunt opationes hmōi cuz rarissimi sint operatores. De bonis eīm ac sanctis viris paucissimi sunt qui intendāt ad

Z

eas. Tercia causa est subtilitas ac spiritualitas earū. hoc ē virtutū hmōi q̄ difficillime cognoscibiles sunt. ipsos eīm plerūq̄ latēt in quib⁹ sunt. ⁊ ipsimet sunt q maxime timēt etiā cū ipas habēt vt forte non habeāt. Reminisci etiā debes hic eorꝫ

Y q̄ p̄diximus in p̄cedētib⁹ in declaratiōe huiusmōi s. q̄m nec veri nomis bonitates nec sunt. nec v̄e bonos efficiūt. neq̄ v̄e virtuosos nisi virtutes iste d̄ quib⁹ hic loquimur. Et hoc quidē ē q̄m nec v̄e rectos nec v̄e iustos. Si enīz vt alibi didicisti rectū ē cui⁹ media nō exeūt ab extremis. rectū inq̄ in magnitudinibus erit ad silitudinē et ꝓportionē hmōi in morib⁹. cuius media nō exeūt ab extremis. extrema aūt

vite nostre nō sunt alia nisi ꝑncipiū ei⁹ et
finis. no ē autē ꝑncipiū ex quo fit vita nr̃a
et finis ad quē fit nisi deus. Cū igit̄ sicut ē
ex deo totaliter sic erit et ad ipm̄. Tūc erit
recta ꝓculdubio vita nostra. Eodem mō
de intentiōe et de opatiōe se habet. quo
niā cū fuerit intentio ex deo ⁊ ad ipm̄ non
exiens ab eo in aliquo erit recta. Am
plius. Rectū nō habet curuitatē nec defle
Z xionē. Curuitas autē reditus ē ad ꝑncipi-
um. deflexio vero exitus in latus. Intētio
igit̄ et opatio quibus aliqs intēdit ⁊ ope
ratur sibimet. hoc ē ꝓpter se. qd̄ est dicere
ꝓpter comodū suū vel vtilitatē suā vl' ali
quid aliud eoꝝ circa que versant̄ hūana
desideria intentio ⁊ operatio curue sunt.
exeuntes em̄ ab intendēte et operante. in
eundem redeūt et recuruātur. Deflexionē
vero habēt intentiōes ⁊ opatiōes que in
ꝓximi cōmodū vel nocumentū finalit̄ fi
unt. In latus vō sinistrū exit intentio vel
operatio iuxta ꝯsuetudinē scripture sacre
cum ꝑ eam nocumentū ꝓximi finaliter q̄-
ritur. In latus vō dextrū. cum eiusdē ꝓxi
imi cōmodū. Intellige aūt ꝯmodū larga
intentiōe vt etiā honor et voluptas ⁊ pla
citū ꝓximi. eius cōmodū accipiatur. Cū
vō intentio vel operatio ē in fine summū
deū videlz. hoc ē ꝓpter deū glorificādū
vel honorandū. vel ꝓpter bn̄placitū ei⁹
implendum. ipa indubitanter est recta.
A Amplius. Ex necessitate rectū ē quod
42 recto applicatū vel applicatū ab eo nō dis
crepat. Manifestū aūt ē omniū rectorum
spiritualiū. rectissimā esse diuinā volunta
tē. quare omnē intentionē et operationez
que ab ea in nullo discrepat necesse ē esse
rectam Et idem de voluntate sentiendū
Voluntas em̄ q̄ diuine voluntati totalit̄
cōcordat necessario recta ē. hec aūt ē qua
quis vult qd̄ deus vult. et sicut deus. ⁊ ꝓ
pter qd̄ deus. Nullū em̄ dubiū est curuū
et reflexum cū recto applicata fuerint. ab
eodem discrepare. Et hanc applicationē
spiritualē et in spiritualib⁹ nō ītelligimus
nisi ꝯsiderationē ⁊ cōparationē eorū ad
inuicē. Quēadmodum em̄ qui corpale re-
ctū ponit iuxta regulā positione corpalivt
dinoscat an rectū sit. Sic ⁊ qui compat vo
luntatē suā volūtati diuine. considerans
an velit qd̄ deus. et qualiter ⁊ ꝓpter qd̄.
Applicationē spiritualē facit sue volunta
tis ad dei voluntatē ex qua applicatione
dinoscere potest si dei voluntatem videt

aut nouit. Merito aūt querit̄ q̄ gratia B
vult bonū alterius. quemadmodū dicūt
qui de amicicia scͥpserūt. vtrū recta sit eius
volūtas. Rn̄demus q̄ hmōi voluntas ꝑ
scrutati⁹ ꝯsiderata deflexa ē a recta volun
tate. et diminuta a ꝑfecta. recta enim vo
luntas in sublime diuine glorie dirigit̄. ⁊
vsq3 in illud extēditur. Hmōi volūtas ia
cet in plano. qm̄ nō eleuatur supra vtilita
tē ꝓximi q̄re deflexa ē ex necessitate a sᷣa
pra volūtate quā necesse ē esse rectam. Di
minuta etiā ē euidēter a ꝑfecta siue cōple
ta. cū tam lōge sistat a termino siue fine q̄
ē deus. Est ergo hmōi bō q̄ sic vult. simil
viatori qui debet ambulare in sublime. et
ambulat ꝑ planū. Et qui debet ꝑambula
re spaciū multoꝝ stadioꝝ de quib⁹ non ꝑ
transit nisi vnū. cessans in fine illius a vi
atione sua. Ois em̄ volūtas ⁊ ois intētio
q̄ ꝓpter deū ē glorificandū. aut beneplaͨ
citū eius iplendū. naturaliter vsq3 in eū
extendit̄ ⁊ in eo finitur. Manifestū igit̄
ē tibi. qd ꝓpe ē rectū in morib⁹ siue i mo
ralibus. hoc em̄ ē ꝓpe atz verissime quod
nec habet recuruationē neqz deflexionez
⁊ qd̄ in nullo discrepat a ꝑmo recto. qd̄ ē
verissima regula rectitudinis. hoc autem
ē diuina voluntas sic dicit aug⁹ sup illud
verbū psalmi. Rectos decet collaudatio.
Tunc ergo ē tota vita hūana recta. cū in
nullo erit a suis extremis. hoc ē a suo ꝑn
cipio qd̄ ē deus ⁊ a suo fine qd̄ est ipemet
hoc autē ē cū tota ē ab ipo et tota ad ipm̄.
Nō ei est tota ab ipo cū aliqd hz peruersi
⁊ multo fortius nō est ad ipm̄ in eo qd̄ ē ꝑ
uersum. Silr̄ se habet de intentiōe de vo
luntate ⁊ de opatiōe. Debes aūt scire
quia nō sufficit rectitudo pficere aliquod
istoꝝ ⁊ ex toto depurgare seu depurare a
malicia. ⁊ hoc ē qm̄ intētio ⁊ voluntas etiā
si sic ex deo et ad deū interdū debilis ē ⁊
remissa. Insup particularis vel fm̄ quid.
Si em̄ aliquis vult aliqd qd̄ deus ⁊ sicut
deus: est quidē eius volūtas in illo ⁊ fm̄
illud recta. In aliis autē multis forsitan ē
discrepans a ꝑscripta regula rectitudinis
Et in hoc ipo forsitan nō satis firma. nec
satis feruens: nec omnino depurata a suo
ꝯtrario. Iuxta id qd̄ legit̄ ꝓuer. xiij. vult et
non vult piger. et ad Rom. vij. Qd̄ nolo
hoc ago. potest igitur eē q̄ voluntas in ali
quid vt diximus bona sit. ⁊ non simplici
ter nec vniuersaliter. Sed cū voluntas il
ē vis volēdi feruēs ē ⁊ firma. ⁊ vniuersali

G

ter sine totaliter extensa in deū nihil hñs
remurmationis aut deflexionis. tūc ē bona
bonitate pfecta simplr. bonitas ei volūta
tis hñs q̄ttuor cōsistit videlicet rectitudine
feruore firmitate et integritate sive totali-
C tate. In viris eī malis ꝛ aliq̄bus vicijs la-
borātibus expimur. vt ꝛ bonas dispositio
nes volūtatis habeāt ꝛ bonos etiā habi
tus volūtatū sed particulares. Nonnulli
eī carne lubrici pn̄ i paupes inueniūt. Et
inuenitur voluntas pticularis in eis recta
et feruēs ad subueniendū paupib⁹ ꝛ hoc
ppter deū sic et alie multe bone volunta
tes pticulariter ꝛ recte inueniūt in viris ꝛ
mulieribus ꝛ vocantur virtutes ꝛ mores
laudabiles. Nos autē intelligimus ꝙ
virtutes sunt fm quid et pticulares atꝫ di
minute valde. nec sunt noīe virtutum di-
gne simplr ꝛ hoc declarabim⁹ i seq̄ntib⁹
D Potest autē videri ex que dixim⁹. non
esse nisi vnā virtutē nūero et vnā bonitatē
vel forsitan eē quattuor sicut videt allega
re aug⁹ In libro de morib⁹ eccl'ie catho-
lice. Ubi prudenciam dicit q̄ntū ipe capit
aut intelligit nō nisi amorē prudent' oīa
faciendi nihil temere vel incaute. Simili
ter ꝛ iusticiā amorē silem ad ea q̄ sūt iusta
faciēda ꝛ fortitudinē similē amorē ad tole
randū vel sustinēdū fortiter quicqd optet
temperanciā similē amorē ad pscindēdū
q̄ corpi nostro sint pscindenda. bn̄ igit' se
habet disputare ꝛ pscrutari de hijs vtrū
veritas ita se habeat. Dicim⁹ igit' in p
mis qa amor vie ppter finē. ꝛ amor ipius
propter se. vel vnus amor sunt vel ex vno
amore. quēadmodū amor vini ppter sa-
porem. et amor saporis ppter vinū vnus
amor est. Quare amor dei ppter se tm̄. et
amor cuiuscūq̄ alterius ppter deū. erunt
ex necessitate vel vnus amor habitus. vel
due dispositiones ex vno amore habitu.
Hoc aūt dicimus quia amor dicit' fm du
as intentiones. Dicit' eī amor ꝛ ipe habi-
tus quo aliqs amicus vel amator dicit' ꝛ
ipa dispositio qua amās in effectu vl' ama
ti recepui etiā ē apud oēs nostros videli
cet sacros doctores atꝫ scolares. ꝙ vna ē
dilectio dei et pximi licet duo mandata.
E Iuxta hunc modū necesse est vnū esse
amorē dei et oīm aliorꝫ q̄ ppter ipm solū
mō diligunt' q̄cunq̄ illa sint. Quicūq̄ igr̄
amat bn̄facere beneviuere. aduersa pati
seu quodcūq̄ aliud bonū ppter illud tm̄
eo amore amat id qd̄ etiā ipm. vnus aūt

est ꝛ solus amor quo ipe diligit' scꝫ quē-
cunq̄ triū modorꝫ q̄s determiauim⁹. q̄re
vnus erit amor ex necessitate quocunq̄
alio ppter ipm solūmō diligitur. quare
nō erunt quattuor. vt visum est beato Au
gustino. Qui eī recte ꝛ laudabiliter amat
prudēter agere nō amat illud nisi ppt' de
um sicut iam multipliciter declarauimus. q̄
re non erūt neq̄ quattuor virtutes nisi ra
tiōe vel relatione. neq̄ quattuor amores
amores illi de quibus loquit' ipe. Am
plius. Si amores isti diuersi essent ppter
diuersitatē rerū necessario et fides valde F
diuersa in vno et eodē fideli ppter tantā
diuersitatē creditorꝫ. Diuersa inq̄ꝫ non so
lū numero vel specie sed etiā genere ꝛ pre
dicamēto cum in ipis creditis inueniant'
oēs iste diuersitates manifeste. Qꝫ si dixe
rit quia non ē necesse vt fides diuersificet'
fm diuersitatē creditorꝫ qm̄ nō ē ab ipsis
creditis. ymmo ē lumē desup infusuꝫ ani
me fideli. et est vna numero et non subie
cto sequēs vnitatē principij sui atq̄ dato-
ris. quēadmodū diximus ꝛ declarauim⁹
in tractatu de ipa fide. que veri noīs vir-
tus caput ē ꝛ fundamentū ħe religionis.
necesse habet dicere et de amore vero et
puro creatoris qui desursum est. ab ipso
scilicet creatore. vt donū gratuitū ipi⁹ de
amoribus eīn̄ et desiderijs que ab ipis re
bus in animab⁹ nr̄is generant'. Nō de-
bet eē tibi dubiū. q'n sequātur disposici-
ones rerum a q̄bus generātur. Hoc ē qm̄
varient'. ꝛ diuersitate iuxta vnitatem ꝛ di
uersitatem ipaꝝ rerū hmōi. Amplı⁹. G
A contrarijs hoc ē a cōtrariorū similitu-
dine manifestū tibi fieri potest ꝙ dixim⁹.
Quēadmodū eīn̄ et eodē amore turpi q̄
ardet in mulierem aliquā turpis amator
ipius tam multa tanq̄ diuersa et etiaꝫ cō
traria opatur vt in ea suas expleat libidi-
nes. Similiter et auarus ex vno ꝛ eodem
amore pecunie. nunc arat. nunc seminat.
nūc negociatur. furat' q̄nq̄ rapit quādo-
q̄. emit et vendit interdū ꝛ etiam occidit
Eodē mō se habet ꝛ de supbo in oī ramo
vel specie supbie. Innūerabilis eī ē diuer
sitas opationū ipi⁹ quas opatur. vl' ppt'
inanē gloria adipiscendā vel ppt' hono-
rē aliquē habendū vel ppter aliqd aliud
ex hijs q̄ reqrit supbia. Quare ex vno eo
demq̄ amore dei nihil phibet esse posse
quātūcunq̄ multitudinē aut diuersitatē
opationū. q̄ vie sūt ad obtinendū finem

b q p amorē dei q̄rit. Amp. Interroga sin
gulos sctōꝝ viroꝝ q tā multa ꝛ varia opāt
siue i claustris siue i alijs locis aut officijs.
ppt qd vnusqsq3 eoꝝ illa opat. Rndebit
idubitāt vnusqsq3 se oia hmōi opari ppt
amorē dei ꝛ ex amore dei. Certissimū aūt
h3 vnusqsq3 apud se qd sit ei principium
mouens ad operandū quicqd operatur.
Nec habet locū in hoc apud aliquem er
ror vel ignorancia. Quare manifestū ē ex
vno et eodē amore dei posse esse quantā
libet multitudinem atq3 diuersitatem bo
narū operationū. Scd3 hec igitur est ne
cesse eē quatuor amores aut quatuor vir
tutes de quib9 supra fecimus mentione3
non inq3 necesse est ppter diuersitatē ope
rū solūmodo. Si quis autē dixerit qa
tota illa varietas bonarū opationū po
test eē ꝛ sufficiēter ex solo dei amore. ergo
nō est necesse ponere virtutē aliquā alia3
vel superuacuū est ponere quācūq3 aliā.
Respōdemus in hoc quia ꝛ si nō pro
pter solā essenciā operationū necesse est
alias virtutes ponere. tn̄ ppter melius se
habere ipsarū operationū ponende sunt
quēadmodū ꝛ si ppt solā essenciam ope
rationis que ē gressus nō sit necesse pone
re visum tn̄ necesse ē ponere ipm ppt me
lius se habere ipius gressus. Multo eni3
ex securior ꝛ rectior ē ipe gressus ppter vi
3 sum gradiētis. Similiter ꝛ ppter duricie3
cutis in plantis pedū aut fortitudinem in
calciamentis. Eodē mō se habet et ī pru
dencia in opationib9 amoris que multo
meliores et multo melius fiūt cū pruden
cia eas rexerit. ꝛ sīlr cum fortitudo eas fir
mauerit. ꝛ cum iusticia eas regulauerit. ꝛ
cū tēperācia eas circūciderit. Et quicqd ti
bi videatur forsitan operatō fidei de qua
mentionē fecim9 nō potest eē ex illo amo
re. Amor enī nō potest imperare nisi quā
tū ipa natura p se potest. aut q̄ntū potest
ex adiutorijs siue graciarū siue alijs. qua
re nō potest imperare intellectui nr̄o hu
mano operationē que fidei est. nisi quate
nus illā exequi nō autē potest in illa3 p se
nisi ex adiutorio fidei sicut alibi ostēdim9
Nō enī potest impare hmōi amor nisi id
cui9 potentē inuenit aut potentem efficit.
Quia igr̄ nō efficit potentē credere. neces
se ē vt inueniat potentē credere intellectū
Aliunde enī ē potens intellect9 credere q̄3
ex amore. Sīlr autē valde ē licēt nō vi
deatur. quia sicut nō potest impare vola
tū. ꝛ hoc ē quoniā nec potentē inuenit eū
nec potentē efficit. ita nec ipm credere nisi
cū intellectū potentē eius inuenit. Sic enī
non prestat volatū. volare imperans ita
nec credere cū illud imperat. Iste igr̄ R
amor qn̄ semp rectus ē cu3 fuerit fortis si
ue firmus. ꝛ cū fuerit feruens cū fuerit vni
uersalis. erit virt9 veri hoīs nec vicium sciē
sustinens nec peccatū. ꝛ ē aliud fortitudo
eius aliud feruor. Fortitudo ei est9 ē in ad
herēdo amato. hoc ē inseparabilitas vl dif
ficultas separationis ab amato. Feruor
vero nihil aliud ē q̄3 vehemētia desideri
orū earū rerū que querūtur amato. seu q̄
libet mō alio ex amore illo. Hoc aūt inde
manifestū ē quia multo fortius ꝛ firmius
adherent deo qui multis alijs minus fer
uent in eū et in ea que eius sunt et minus
firmiter adherent eidem. Sicut vides qa
interdū ardētius amant amici q̄3 fratres.
ꝛ vehemencius queruntur ea que sūt eo
rū. q̄3 ea que sunt fratrū nō tamen firmi9
aut fortius amant q̄3 fratres. Simlr acci
dit interdum q feruencius amat ꝓrim9
q̄3 deus a viris sanctissimis nō tamen for
tius qd facilitas ꝛ difficultas separatiōis
faciūt manifestū. Incōparabiliter enī fa
cilius a ꝓximis viri sancti separentur q̄3 a
deo. Sicut eni3 apparet in naturalib9 q
quedā q̄busdā alijs et facilius ꝛ vehemē
tius calefiunt. non tamen calorem aut fir
mius aut diutius retinent q̄3 illa ppter si
militudinē in naturalib9. vt in ligno ari
do et ferro quo ad calorē. in aere et lapi
de et omni metallo quo ad frigiditatem.
ꝛ in diuersis partib9 terre quo ad hume
factionē. Sic et accidit de isto calore vita
li at3 viuifico. lignū enim aridū facilius ꝛ
vehemētius calet in tanto tempore q̄3 fer
rū. non tamen fortius aut firmius calorē
retinet. ymmo ecōtrario. Eodem mō acci
dit in aere et lapide et omī metallo de fri
giditate et frigefactione. vehemētius enī
friget aer atq3 facilius q̄3 ferrum vel argē
tū nō aūt frigiditatē firmius retinet. Sic
accidit in humefactiōe quedā enī partes
terre et facilius et vehementius humectā
tur quibusdam alijs et sunt debiliores re
tentionis in hoc. ꝛ faciliores desiccatiōis
Verbi gracia. partes terre que diutius cō
sueuerint esse sub aquis cum aque humē
recesserunt aut consumpte fuerint. inueni
untur maioris desiccationis et humectatiōis q̄3
alie et etiam priores atq3 faciliores ꝛ peri

tes huiusmodi terre vocantur vulgariter noctis fine quia natent in aquis diu. aut a que in eis siue quia diuerse diu iacēt sub eis. Si in aer et aer vehementius atq; facilius illuminatur multis aliis et etiam q3 oculus cuiuscunq; animalis. Facilius tamē aliquando totaliter eruitur q3 in oculo. qd tali ter ē. q3 post recessū lucis exterioris remanet ipsiois et vestigiū i oculo vr̄ et vel postea ad modicū ipedit. Ex his igr̄ et aliis inuē rabilibus euidenter appere potest tibi. q3 nō magis diligit qui feruentius. Feruor autem iste et si de radice dilectionis pcedat. adiutorii tamen habet fortissimū ex bonitate et intentione apphensionis hoc autē est ex vicinitate seu pximitate amati Quid ergo mirum si interdu3 minus feruens est dilectio in deū propter debilitate3 apphensionis et elongatione amati in illa hora. Et quid mirū si vehemencia apphensionis et ipe sensus adiuuatur. vt magis ferueat in amatū magis apphensum et magis ppinquū. Propter hec dixit Johannis in quarto pme canonice sue. Qui non diligit fratrē suum quem videt. deu3 quem non videt quomo potest diligere. De ipa vo fortitudine et firmitate amoris legitur in Cant. viij. Fortis vt mors dilectio. Et ad Rom. viij. Certus sum qa neq3 mors neq3 vita tc. poterit nos separare a charitate dei. Sicut etiam ex eodem igne vnus 7 idē hō potest. nūc magis nūc minus calefieri. Sic ex eade3 dilectione potest nunc magis nunc minus feruere. 7 nihil phibet ex eodem igne nunc maiorem nunc minorem flammā emicare. Quēadmodū scōm q3 adiuuatur ignis aut flatu aut appositione seu aptatione lignorum. aut impeditur contrariis. maiore3 aut minorem flammam emittit. Sic eadem dilectio vel flatu apphensionū seu meditationum seu allocutionū aut rememoratōne beneficiorū. quasi appositione seu aptatione lignor3 adiuuatur interdum vt maiorem flammā. id est feruentiorem actu3 dilectionis emittat. eodē mō 7 impedit contrariis. 7 ē conueniēs similitudo. vt quod est flatus ad ignem corpalē vel augendū vel extinguendū. hoc allocutio d amato siue apphenso. Uel quod appositio vel aptatio lignorum ad adiumentū ignis corporalis. hoc ē rememoratio seu recogitatio beneficior3 ad ignem spiritualē q ē amor siue dilectio. Ex hoc autem manifestius est quod dicimus. videlicet quia firmitas vna est ex dispositionibus que requiruntur ad hoc vt dilectio sit virtus. quoniam sine firmitate nec est etiam habitus. quare nec virtus. cum omnis virtus sit habitus

In rationem ipsius virtutis cadit fortitudo seu firmitas. Inde enim 7 nomē habet. Relinquit ergo nobis vt declarem9 tibi quia requiritur ad ipm etiam quarta dispositio quā supra nominauimus vniuersalitatem. Quoniā igit iam alibi didicisti. quod nec simpliciter nec vere dicitur de aliquo quod scōm quid siue fm partem tm̄ de illo dicitur. vt non vere nec simpliciter album quod in parte est albū tm̄. sic nec amicus alicuius dici potest vere atq3 simpliciter qui scōm quid tm̄ et in parte amicus illius est. Similiter 7 qui in parte inimicus non ve inimicus vel amicus neq3 simpliciter illius dici potest. Eodē modo qui in parte persequitur aut impugnat aliū nō potest dici pacificus illius. aut pacē habere cu3 eo. Et generaliter receptū ē apud omnes. q3 qui amicus est totum diligit. quod est amici. vnde 7 vulgariter dicit. Qui diligit me diligit 7 canem meū Et generaliter qui aliquid odit d bonis alicuius nō est amicus illius. Amplius. Qui aliquid diligit de iniuriis aut contumeliis alterius aut dampnis illius aliquod. non est amicus illius. Quia igit omnes homines sunt bona dei nō solu3 sed etiam magna bona ipius. Non ē amicus dei simpliciter aut ve qui aliquē ex hominibus odit. Amplius. Si qs odit canem vel equum alterius. non diligit ipm simpliciter aut ve. Quanto amplius si non diligit aliquē ex filiis eius. Quia vo sola vicia et peccata dei iniurie et contumelie sunt. manifestū est q3 quicunq3 diligit qdcunq3 ex viciis aut peccatis mortalibus 7 amicus dei non est. ymmo inimicus manifestus. Et hoc saltem facto et si non intentione. Quod si dixerit quis. quoniam ad hoc quod aliquis non sit amicus. vel sit dei inimicus. non sufficit vt oderit aliquid ex bonis dei vel quod diligat aliquem ex inimicis aut contumeliis dei sed requiritur vt hoc faciat scienter 7 ex intentione videlicet vt intendat hoc facere contra deum vel saltem sciat hoc esse contra ipsum. Respondemus. q3 conseq3 diligit deus veros amicos suos. vt non sinat ignorare eos; que ei placent: aut

displicent. Sicut legit̃ p̃me canonice Jo-
hānis. ij. Unctio quā accepistis ab eo ma-
neat in vobis. et nō necesse habetis vt ali-
qs doceat vos sed vnctio eius docet vos
de oībus. Si ei oim piculoꝝ maria mari-
meq; cauēda sunt vicia et peccata. Est au-
tē de⁹ diligētissim⁹ ac fidelissimus custos
diligentiū se marime cū custodit illos ab
hiis piculis. q̃re marie ostēdit eis illa. ꝛ p̃-
muniit eos ab illis. Quare nō sinit eos er-
n rare in hmōi. Amp. q: dilectio dei est
bonū qḋ marime diligit in electis suis. q̃-
niā ꝓpter illud et dat ꝛ diligit et remune-
rat illos ꝛ marie vult vt custodiāt illud. et
vt sibi caueant a contrario. q̃re marie lar-
git̃ eis ea p̃ q̃ custodiāt illud ꝛ sibi caueāt
a cōtrario. nō possūt aūt vel custodire il-
lud vel cauere a ꝯtrario. nisi cognoscāt ꝛ
amissiōis piculū ꝛ ei⁹ contrariū. Quare
necesse ē deū illūiare amicos suos in hiis
q̃ tāta districtiōe p̄cipit obſuari ꝛ tam pe-
riculose obmittere. De hmōi aūt ignorā-
cia ꝛ ō aliis iā multa ī singulari ī illo tracta-
tu iā dixim⁹ ꝛ scripsim⁹ ꝛ vbi excuset ꝛ vbi
nō. ꝛ quatenus excuset vel non excuset.

Jam igit̃ declaratū est tibi ex hiis oī-
bus qa vera dei dilectio scilicet que verū
dei amicū efficit simplr̃ vniuersalis est. et
o nō admittens s̃m qḋ siue in parte. odiū
vel intentiōe vel facto. silr̃ neq; iniuriam
aut dei cōtumeliā. q: vtraq; illarū impu-
gnat̃ deus ꝛ hostiliter cū eo agit̃. Eodē
mō non patitur ista dilectio impugnatio-
nē vel bellū ꝯtra aliquē seruoꝝ. Unusq̃s-
q; enī rex et p̄nceps in suis subditis impu-
gnatur ꝛ merito hostē reputat eū q mili-
tes suos impugnat. Raro enī accidit vt p̃-
sonaliter ipi reges pugnent. vel vt sic con-
tra eos pugnetur. Si qs autē querat
p verū leones et vrsi cocodrilli ꝛ c̄ hmōi ani-
malia que infesta sunt hoībus diligenda
sint tanq̃ bona dei ꝓpter ipsum. ꝛ ita nec
occidēda erūt ergo nec exterminanda.

Rn̄dem⁹ ī h̄ qa diligēda sūt ad id q̄ sūt
videlicet ad vsum hominū. iq̃ntū ad vsū
hoīm sunt. ꝛ qa nō ꝓsunt hoīb⁹ q̃nq; nisi
occisa. occidēda sūt vt habeat̃ vsus pelliū
eoꝝ ꝛ carniū et aliarū partiū. vel ad esū
vel ad medicinā. Generalit̃ autē omia di-
ligenda sunt opa eius et qa p̃dicant vnū-
quodq; suo mō eius potenciā sapienciā ꝛ
bonitatem. ꝓpter quod dicit beatus Au-
gustinus. qa omnia laudant deū. diligen-
de enī sunt vniuerse creature sicut ꝛ sillā-
be carminis pulcherrimi. in quo laus cre-
atoris incessanter canitur. Est enim sicut
ipsemet ait. vniuersa series seculoꝝ. sicut
carmen pulcherrimū quod modulat̃ deo
cui⁹ singule creature sillabe sunt. Singu-
le vo generatiōes vel secula singule ꝓ[illegible]
sunt. Proculdubio enim qui non diligit
carmen seu cantionem. non diligit illum
cui⁹ laus in illo canitur. Si vero quę-
rat quis quomodo diligūtur serpentes ꝛ
scorpiones cum occiduntur. Jam respon- Q
dimus quia diligūtur sicut diligēdi sunt.
cum occiduntur ad medicinā. Similiter
et cum occiduntur ne infesta sint homini-
bus vel ne noceant eis. Hoc etiaꝫ ex amo-
re dei potest esse. Sic etiam cum occidun-
tur heretici tanq̃ venenata animalia ne
spiritualiter occidāt homines alios. fidē
viuificam in eis extinguendo nō ex odio
ymmo ex amore dei et hominum occidū-
tur. Et etiam quod amoris est cū eis agi-
tur. dum ne sibi vel aliis noceant ꝓhibē-
tur. Non multum tamen curandū est de
nece muscarum. sed etiam maioꝝ anima-
lium. siue infesta sint hominibus siue ne-
cessaria atq; salubria. quia reparatio faci-
lima est et etiam hoc est lex dei altissimi ꝛ
statutū ipius et hmōi vt inuicē se occidāt
et etiam deuorent et in hoc videntur alie
hmōi nascivi sint in cibum aliis. Jure enī
nature rapaces aues et bestie et inferiores
se deuorant. Preterea ipō deo auctō-
re homines dominantur piscibus maris
ꝛ volatilibus celi. vt inde prout voluerint
comedant et occidant. sicut legitur Gene-
sis. ix. Sit terror et tremor vester super om-
nia animācia terre. et super omnes volu-
cres celi. cum vniuersis que mouentur in
terra. Sicut autem nō oportet quod ami-
cicia aut fides eius extendatur vsq; ad fe- R
stucam vel paleam inter veros amicos na-
videlicet vt si alter paleam alterius exar-
serit vel quolibet alio modo disperdide-
rit contra ipsam amiciciam vel fidem ipi-
us fecisse dicendus sit. Similiter neq; qui
ceruum aut aprum occidit aut etiam Ele-
phātem. quia etiam elephas in tāta magni-
tudine honoꝝum dei vix palea sit. Et
si quis autem querat. quid differat inter
amorem et voluntatem et intentionem. S

Dicimus quia idem sunt subiecto sed
amor vel amicicia ab adherēdo dicitur ꝛ
voluntas inquantū imperat aliquid fie-
ri vel nō fieri. et intentio ab inquirendo

unde ab intendendo siue ab attendẽdo ad q̃d queritur intentio dicta ẽ. ⁊ ẽ in omni negotio intẽtio p̃ncipalis volũtas. id ẽ voluntas finis. Voluntas vero simplr̃ imperiũ faciẽdi vel nõ faciẽdi aliq̃d quicq̃d illõ sit. volũtas vero habẽdi vel nõ habendi aliq̃d id desideriũ aut ↄcupiscẽcia est. Amor autẽ volũtas ẽ alicui boni, p̃ut de eo hic loq̃mur. Veruntamẽ amor d̃r ab adherencia et affixiõe in amato. vl̃ vniõe ad amatũ. de qua vnione legitur. Actu. iiij. Multitudinis credentiũ erat cor vnũ ⁊ anima vna Jam igr̃ declaratũ ẽ tibi q̃s amor sit dignus noĩe virtutis et noĩe bonitatis ⁊ cũ q̃ tres sunt differencie q̃si essenciales ip̃ius p̃ficiẽtes eius virtutẽ ⁊ bonitatẽ ⁊ hec sũt rectitudo fortitudo siue firmitas ⁊ vniuersalitas Quarta aũt differẽcia de qua locuti sumus q̃ ẽ feruor siue amor ip̃ius dilectiõis. illustrat quidẽ et facit vt melius se habeat. sed nõ ẽ de necessitate ip̃ius in eo q̃ virtus aut bonitas. Et ostẽ
I dimus tibi. q̃r separaẗ ab eo multociens

Sunt autẽ ⁊ alie differẽcie q̃bus p̃ficitur ad eminentiã. alie q̃nq̃; scilicet quarũ p̃ma ẽ teneritudo. Cui᷒ cõtrariũ suggillat deus Amos. vi. Dicẽs. Et optimo vnguẽto delibuti nihil paciebãtur sup̃ ↄtritione ioseph. Sunt eĩ quidã duri amatores. q̃ nihil senciũt aduersorũ q̃ amicis accidunt sensu cõpassionis. vnde et teneri amatores dicitur vel tenere diligẽtes. qui oĩa mala amicor̃ p̃ cõpassionẽ quodãmodo paciũtur in ip̃is. Silr̃ ⁊ omnia bona per gratulationẽ. Secunda ẽ amplitudo seu latitudo p̃pter q̃d de mãdato q̃d ẽ d̃
D dilectiõe dictũ ẽ. latum mandatũ tuum nimis. Latitudinẽ autẽ istaz nimiã intelligimus qua eciã comprehenduntur inimici.

Nos autẽ extendimus eam vt etiam cõp̃hendat vniuersum. ymmo vniuersaz simul seculorum sicut iam p̃ediximus.

Tercia v̾o p̃fectio eiusdẽ ẽ charitas siue charitudo. Quedã eĩ vt ita loquamur deũ diligũt p̃ modico ip̃m ⁊ q̃si vile mancipiũ ip̃m taxantes. Et q̃d ẽ deterius quãdo p̃ minori possunt ip̃m hr̃e volentes sp̃ modico carior ip̃m reputãtes. ⁊ vt ita dicatur de p̃cio p̃ q̃ eis offertur totis virib᷒ diminuere conãtes Si ei offertur eis de᷒ totiq̃ regnũ celor̃ p̃ obs̾uatiõe ordinis caruisset ac si nimis carus eis exhiberetur. ⁊ nimiũ p̃cii p̃ ea exigeretur. Respondent se nõ tũ velle facere vl̃ dare p̃ eo obtinẽdo. ⁊ q̃ p̃ minori vellẽt ip̃m hr̃e. ⁊ vt vno verbo dicam᷒ vix inuenitur atq; rarissime q̃ nõ p̃ leuiori p̃cio q̃ ei offeratur velit ip̃m hr̃e. ac si deus minus valeret õi eo q̃d p̃ eo habẽdo exigitur. ac si p̃iculũ eis imineret i emptiõe ip̃ius. ne forte nõ valeat tm̃ q̃tũ p̃ eo ab eis exigitur. Hij sunt stultissimi imo insanissimi negociatores. nescientes. q̃r q̃nto carius deus emiẗ. tãto mai᷒ lucrũ ex eius emptiõe reportatur. et q̃nto leuius emitur seu vilius. hoc ẽ p̃ leuiori p̃cio vel viliori. tãto minus lucrũ ex ei᷒ emptione acquiritur. Ecõtrario aũt se habz in mẽtibus dyabolicis et secularib᷒ et mẽtibus diuino amore succẽsis in q̃bus charitas dĩ diffusa ẽ p̃ sp̃m sanctũ. Ro. v. Que ẽ finis p̃cepti de corde puro et ↄsciẽcia bona et fide nõ ficta. p̃me ad thy. p̃mo. Que scilicet charitas siue charitudo totũ ↄtrariũ in mẽtibus iustor̃ opatur p̃dictis iam ↄditionib᷒ Quarta v̾o ẽ imẽsitas. quidã eĩ metiri ac limitare volũt amorẽ ip̃m q̃ntũ ad opa. p̃figẽtes apud semetipsos. Z
Quot ⁊ qualia faciẽda sint eis p̃ amore dĩ vt vltra se extẽdere nõ volẽtes. cogitantes apud semetip̃os tot ⁊ tanta p̃ deo faceremus vel daremus et nihil vltra vl̃ amplius. Isti nõ attendũt q̃d dĩc veritas. Joh. iij. Sic deus dilexit mundũ vt vnigenitũ suũ daret. Inmẽsus aũt ẽ vnigenitus ei᷒ sicut vniuersalis ecclesia cõfitetur ⁊ predicat. Inmensus pater. inmensus fili᷒. imẽsus et spiritus sanctus. Silr̃ ⁊ Johannis xv. Hoc est p̃ceptũ meũ vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. Hoc est absq; mensura ne aliquis limitet sibi mensurã aliquã in paciendo vel agendo amore ip̃ius. Hec inmensitas vocatur nimietas. Ad ephes. ij. Propter nimiaz inquit charitatẽ suam qua dilexit nos. Similiter et vocatur excessus. Luce. ix. vbi legitur. Erant autem moyses et helyas in maiestate visi stãtes et dicebant excessum eius quem completurus erat in hierusalem. Excessus igitur vocata est ista inmẽsitas simpliciter quasi excessus mẽsure. excessus enim ⁊ terminatio cõtraria sunt. Quinta vero stulticia est siue demencia. qua instar amore et insanientium sp̃retis atq; relictis omnibus illum multi sequuntur. quemadmodum amore insaniens amasius. relictis patre et matre et omnibus alijs amasiaz sequitur vilipendens omnia alia. De hoc Mathei. quarto. Relictis rhetibibus et y

patre secuti sunt eum. Similiter Luce .v.
Relictis omnibus secuti sunt eũ. Hoc est
stultũ dei qđ est sapientius hominibus si
cut dicit aplŝus pmo pme ad Cor. Hec est
stulticia de qua dicit idem in q̃rto eiusdẽ
Nos stulti ppter xpm. Manifestũ ẽ ipsa
cotidiana expiẽcia sensus. q̃ꝫ stultos ym-
mo q̃ꝫ insanos reputet mũdus eos q ita
deũ diligũt. Huius rei exempla euidẽ
tissima sunt. illi qui mundo spreto ad fra-
tres minores vel pdicatores se transferũt
nec mirũ cũ ipi apli dñm hiesum insanũ
eẽ crediderũt. p eo q doctrine ꝛ pdicatio
ni adeo instabat vt nõ posset neq panez
mãducare. vt hoc legit Marci .iii. Exierũt
tenere illũ dicebãt enĩ. qm̃ in furorẽ versus
ẽ. Audemus aũt et amplius dicere. q
si pposuisset in cõuentu omniũ angelorꝫ
quia queda fornicaria ẽ in terris omi libi
dini pstituta. omni turpitudine coinqna-
ta. cui vilidate vel feditate. nulla meretrix
pparabilis. Hãc volo ducere in vxorem ꝛ
cõstituere reginã celorꝫ. et omnino coequa
re. ꝛ insup eousq amare eã. aut pro latro
cinus ac turpitudinib eius crucis affigar
patibalo. Si inq̃ꝫ ista eis proponeret. et
Z hmõi vtita dicamus stulticie profundis
simã et inuestigabilẽ sapiencia eiusdẽ non
reuelaret ipm insanissimũ reputarẽt. ꝛ q
petrus silia audiẽs dixit eidẽ. Mathe. xvi.
ipi pculdubio responderẽt videlicet. Ab
sit a te dñe. nõ erit tibi hoc. Uerũ dubitã-
dũ nõ est de sanctis angelis. ꝛ illa clarita
te fruentib glorie. si talia eis ibidem ve-
ritas pponeret. quin ita faciendũ esse sta
tim agnoscerent. Sed pculdubio si petri
tenebras paterent petro silr respõderẽt.
A Habet autẽ questionẽ nõ parũ diffici
45 lẽ. ꝛ ammirationẽ multã apud multos q
virtutes tam cito et tam facile et tam leui
bus vt videt viciorũ ꝛ peccatorꝫ i pulsib
ꝛ insultibus vincunt ꝛ etiã extinguuntur
Primũ qa cũ habitus sint. sunt ex necessi
tate difficile mobiles. Contrariũ autẽ pe-
nitus apparet in multis. Pene eĩ nihil fa
cilius mouetur seu remouet a mentibus
humanis q̃ꝫ ipse virtutes. et nullus casus
videtur facilior quã ab ipis sicut dicit po
eta. Facilis descensus animi. Ampl.
Eo ipo q virtutes sunt. sunt fortitudines
fortificãtes mentẽ humanã q̃re ꝛ inuictas
siue inuincibilẽ maxime ab equali et infe
B riora. Uicia autẽ nõ solũ infirmiora sũt q̃ꝫ
virtutes sed etiã infirmitates et debilita-
tes sunt. Amp. Qualiter ẽ q habitus
castitatis vel cuiuscunq alterius virtutis
vnica opatione contraria penitus extingui
tur. ymmo vnico consensu in turpitudinẽ
fornicationis. Silr et charitas quaq of-
fensa mortali penitus extinguitur In
habitibus autẽ naturalib ecõtrario con
tingit. quia neq multociẽs aut frequẽter
quiescere destruit in nobis virtutẽ gressi
bilẽ aut voluntatẽ nobilem. ꝛ multociẽs
nõ videretur aut nõ audire destruit i no
bis habitũ naturalem visus aut auditus
Amplius. Si aliquis habet scienciaꝫ
grãmatice scienciã inq habitũ. nõ ppter
sel loq barbarice aut soleocistice nec ppt
semel scribere. nõ recte amittit habitũ sci
encie. Et silĩ modo. si quis habet scienciaꝫ
etiaꝫ musice in habitu. scienciam etiã prac
tica. si millesies absurde canat aut cytha
rizet. non ppter hoc extinguitur in eo sciẽ
cia hmõi neq minuitur aut leditur. quin
potius interdum auget. Que igit ẽ causa
sa vt virtus quãtũcunq fortis aut firma
sit. vno contrario actu destruitur. ꝛ non si
milit sciencia. Deinde cum fortitudo bel-
lica corpalis tot sibi cõtrarios actus susti
neat. videlicet interdum fugam interdũ
casum. interdum captionẽ. carcerem ꝛ vin
cula sustineat. non ppter hoc moritur in
viro forti et bellatiuo egregio. qualit erit
hoc. q fortitudo bellica spiritualis nihil
contrarij actus aut passionis sustinere po C
test quin statim cedat et etiam moriatur.
Ampl. Cum incompabiliter maior sit
charitas et quicqd ei ẽ q̃ꝫ cupiditas et lu
xuria. et quicqd eorꝫ ẽ. Qualiter cedit alte
ri earũ. Uel q lex ea sit. qualiter vincat ab
altera earꝫ vel ab aliquo quod ab ipsa sit
Ipa enĩ est sicut pira pgrandis. ille vo nõ
sũt nisi stille pmodice. Quõ igit tãta pira
tam modice aque iniectione siue super ef
fusione extinguitur. Dixerunt quidaꝫ
in hoc quia virtutes indignantis nature
sunt. et nec modicum fetoris seu abhomi
nationis a parte viciorum propter hoc pa
ti possunt. et hic est sermo hominum pue
riliter sencientium ꝛ res de quibus loqui
presumimus pene penitus ignorantium.
ac de ipsis vanissime somniantium.
Aliorum autẽ sermo est in hoc. quia
facilius est destruere q̃ꝫ construere. Hic au
tem sermo est hominũ q̃uomõ effugere
volentium. sed non est sermo dissoluẽtis
nodũ questionis ꝛ auferẽs dubitationẽ.

Scito igi᷑ q᷑ virtutes nec cadunt nec
deficiūt.nec succūbunt.nec cedunt vicijs.
E nec extinguūtur infirmitate aut debilita-
te sua.sed infirmitate aut debilitate sub-
iecti sustinētis et portantis ipsas sic enim
in anima huāna q̄ntū ad p̄sentē miseriā:
quēadmodū bellator fortissim⁹ sup equū
debilē aut viciatū. Quēadmodū ei hmōi
bellator casu talis equi necesse habet ca-
dere. Et hoc ꝓpter debilitatē ipius equi
nō ꝓpter suā cum sit fortissimus sic ⁊ vir-
tutes. Adeo enī debilis est anima huma-
na.adeo lesa siue vulnerata siue viciata ori-
ginali corruptione. vt leui impulsu facile
cadat ⁊ cū ea v̄tutes quas sustinet et por-
tat. Q᷑ si dixerit quis q᷑ virtutes debēt
hoc ꝓhibere fortitudine sua.cum eā for-
tem efficiant et robustā. R̄ndem⁹ q̄a hoc
vtiq᷑ faciūt q̄ntū et q̄zdiu vult. Q̄diu ei
vult vti eis et pugnare in ipis siue agēdo
siue paciēdo tādiu fortis est ⁊ robustus p
eas. vbi autē negligit et auertit se ab vsu
earū et cōuertit se ad cōtraria. et ē sicut in-
sanus pugnator qui ꝓicit arma sua ym-
mo qd̄ plus est ipam fortitudinē et dat se
in man⁹ hostiū. Hic igi᷑ nō ē defectus ar-
morū ymmo defect⁹ bellatoris.arma ipa
⁊ fortitudinē abijcientis. Que etiā si per-
sisterent victo vel capto aut interfecto bel
F latore nihil tamen per se possent. At-
tende autē q᷑ licet virtutes fortificent ani
mas humanas.nō tamen eas liberant a
vulnerib⁹ et infirmitate originalis corru-
ptionis in hac vita. Et ideo quantūcunq᷑
fortes ⁊ firme sint virtutibus anime hu-
mane .multa tamen infirmitate et vulne
rate et arciidate sunt in vita ista. Per-
scrutatius aūt ⁊ lati⁹ ꝑscrutabimur d̄ hoc
in sequētib⁹ scilicet in tractatu de tempta
tionibus et resistencijs et plene de hoc in-
G telligentibus satisfaciem⁹. Debes au
tem scire. q̄a volūtarie op̄ationes sunt q̄-
bus maxime impungūtur virtutes. ⁊ hoc
q̄a virtutes vt supra dixim⁹ aut volunta
tes aut nō sine volūtate sunt: et ꝓp̄ hoc
impugnāt etiā sciētias q̄ virtutes sūt. q̄m
voluntati ꝯiūctissime sunt. vtpote erigen
tes vnificātes ⁊ viuificātes ipam. ⁊ ꝓp̄
hoc ipa cadente ⁊ moriente q̄ntū ad vitā
hanc scilicet grē cadūt moriūt᷑ ipe. Sciētie
vero minime a volūtate separate sunt. et
ꝓpter hoc nihil ad eas de errore aut per-
uersitate volūtatis vn̄ ⁊ pfectissime ēē pos
sunt cū peruersissima volūtate nihil enī gn

net de geometria vel grāmatica ad recti-
tudinem vite vel volūtatis aut ecōuerso
pessimus enī hominū potest esse optim⁹
geometer vl' grāmatic⁹. Jam igitur solui
mus illud quare soleocismi vel barbaris
mi voluntarij nō minuūt aut ledunt sciē
ciam grāmatice. Sciencias autem virtutē
ex necessitate contraria esse oportet puer
sa igitur voluntaria operatio lederet eas
aut extingueret. De hoc autē qd̄ que-
rebatur q᷑ multociens non videre visus
habitū naturalem nō minueret aut lede
ret. Respondemus quia tociens ⁊ tā
diutinū posset esse q᷑ omīno illū extingue
ret et tale q᷑ velut quies ei esset. ⁊ ideo illū
efficeret ac roboraret. Si quis autem H
querat si omīno extinguuntur virtutes q̄-
modo tam facilis est resurrectio ad illas
et operaciones. Quidā adeo ⁊ facile ⁊ cito re
surgūt a lapsib⁹ nō tardi tamen ad peni
tentiam. vt castitas non videat᷑ in eis ex-
tincta fuisse.sed ad modicum dormiuisse
Jn quo respondemus q᷑ quēadmodum
carbo subito extinctus adhuc remanet ca
lid⁹. calore quodā q̄lis inuenit᷑ in cineri-
bus. ⁊ ideo facil⁹ reaccenditur q̄z sit infri
gidatus penit⁹ . ⁊ aqua frigida humect⁹
aut lotus sit. Et in quibusdā carne lubricē
se habet q᷑ in eis etiam post lapsū rema
net quidam calor. id est amor caste viuen
di. Longe quidem distans ab ipa virtute
castitatis. quēadmodū calor in carbone
extincto subito remanens ab ardore ipsi
us. Jn hijs igitur facile reaccendi potest
per graciam penitudinis virtus castitatꝭ.
Quidam v̄o remanent non solum extin-
cti sed etiam frigidi et madidi. hij sūt qui
post lapsum remanent torpidi vl' torpen-
tes. et iste torpor est in eis frigiditas spiri
tualis. Remanent etiā madidi reliquijs
quibusdam preterite voluptatis. et horū
resurrectio longe difficilior est. quēadmo
dum reaccensio carbonū. qui post extin-
ctionem frigidi et madidi sūt facti. ⁊ sicut
lignorum de aqua frigida extractorū vel
extinctū Jnde est q᷑ dum in delicijs sunt
aut in delicíarum reliquijs siue etiam pre
ludijs anime humane seu homines. dif
ficilis est reuersio seu conuersio ipsorum
quemadmodum difficilis accensio ligno
rum ꝑ aqua frigida aspersorum. ⁊ eam ad-
huc distillāciū. Jam igi᷑ dixim⁹ essen
ciā virtutis scdm̄ omnē intentionē ⁊ mo-
dum. et declarauimus ꝑfectiões eius seu

differētias quibus pficitur in eo q̄ virtus veri nois ad hoc vt sit virtus simplr et nō scdm quid. Firmitas videlicet vniuersalitas rectitudo nō diminuta. s; extēsa vsq; ad finē vltimū qui ē deus. deinde viuacitas que sufficiat mouere mentē humanā 7 erigere at; eleuare a languore pn̄tis corruptiōis q̄ mortē contrariā nullatenus sustineret. hoc aūt ē sepatio a deo qui ē vita animar;. 7 hec sepatio ē sepatio offense q̄ amor gracie inter deū 7 mentē humanā; rūpit et amica dei eē desinit. donec eidē; p penitenciā recōciliet. Dixim⁹ etiam pfectiones q̄ sūt veri ac sancti amoris at; purissimi quibus pficitur ad eminenciā, 7 cumulū. Dixim⁹ etiā spēs amoris 7 modos
i oēs 7 differētias earū ab inuicē. Post hec vo dicem⁹ ea que restāt de hiis q̄ cōiter ptinēt ad virtutes cū ostenderim⁹ etiā differētias triū noiationū quibus iterdū noiari videt̄ vtutes videl; dona. vtutes et fructus. sic legitur ad Gala. v. Fruct⁹ aūt spūs ē charitas gaudiū pax paciencia 7c.

Quartā nominationē addūt quidā; videlicet beatitudinē. Octo em̄ virtutib⁹ q̄ noiant in. v. mathei. Premittit ipsa veritas beatitudinē. quēadmodum dicitur. Beati paupes spiritu. Et in hac quidē declaratiōe siue distinctiōe nō ē ea vtilitas q̄ disputationē aut inuestigationē requirat Sed ppter hoies erroneos 7 imbecilles qui sub pretextu theologicorum querunt grāmaticalia. nesciētes differētias horum ad illā. Ideoq; de hiis tumultu mlto corrixant. Et vt ita dicam⁹ de deo vanissime cornicātur. Dicemus tibi ratiōes istarū noiationū. Qm̄ igr̄ iam alibi didicisti q̄ donū ē datū irredibile. Hoc ē tale datū qd recipientis efficit. Vn̄ donare ppe ē suū accipiētis facere. q̄ igr̄ suū fit donū accipiētis. merito nō ē cure illō tenet reddendo illud datori vel alii. Nō autē ita est de pecunia data mutuo siue de dato i mutuo. Quare manifestū ē. q̄ ois virtus
k que vel ē datū optimū et donū pfectū desursū est descendēs a patre luminū. vt ait iacobus. In pmo ex necessitate est donū. q̄ vnaqueq; talis largitate diuina sua facta ē accipiētis. Et idō donū quāq̄ vex sit ex. xxv. math. 7. xix. luc. qa vnaq̄q; data ē possessori suo mutuo. sicut talentū ad negociandū 7 sicut mna. Non oportet aūt vt detineamus te in declarādo qualit̄ dona vel eius sunt 7 eius remanent. Postq̄ ea nobis largitus fuerit nostra efficiunt. nullū em̄ bonorū alienat a se largiendo qd in aliis donationibus non inuenit. Causa aūt in hoc est dominātissime potestatis eius. et imperiositatis vniuersalitas a q̄ i possibile ē aliquid eximi et p quā necesse est. quicquid cadit vel cadere potest in vniuersalitatē. siue in vniuersū subiecti eidē esse subiectiō e vltima et possideri ab ipso possessione plenissima. Nihilomin⁹ aūt et dona eius sunt accipientiū et habentiū ea. vides igr̄ q̄ oēs virtutes naturales 7 gratuite dona dei sunt ex ipa ratione. eo qd est donū. ppter hoc dicunt in pmo iacobi. data optima 7 dona pfecta ppt qd 7 aug⁹ dicit. Inter dona dei maximū charitas. Q̄ si quis quesierit. vn̄ visus sic
inoleuerit. q̄ septē dicūtur esse dona spiritus sancti. Et cū d donis spiritus sancti sermo est sacri doctores et scolares de huiusmodi donis solūmodo agi intelligūt. l

Respondemus. q̄ aliquādo visum ē nobis septē illa dona magis in recipiēdo cōsistere q̄; in effluendo seu emanando. Lu; em̄ virtutes in eo q̄ virtutes pncipia videātur esse quarundā voluntariarū operationū vt sepe dixim⁹. Ista septē dona magis videbatur nobis pncipia esse quodāmodo passionū. hoc est aptitudines receptionū;. a fonte gracie in mentē humanā descendētiū ac defluentiū. Sapere eni; 7 degustare spirituales delicias ac sapores magis est recipe ac influi q̄; effui. Silr 7 intelligere spūalia ac diuina. Intelligere inq̄; intellectu qui est donū. magis videt nobis illuminari siue lumen recipe q̄; lumen hmōi intellectus agere vel effluere. Iuxta hunc modū videbatur etiā nobis de dono consilii et hoc est. qm̄ viri sancti de dono isto vel sibi vel aliis cōsulunt. De hmōi dono nō videbātur nobis sententias consiliorum velut de thezauro memorie pferre aut de fonte pericie illas effluere sed potius ipsa hora illuminari consultationis et lumina recipere. quib⁹ nos videntibus sua pericula ipi efficiantur videntes. Iuxta illud quod legit̄ in Job. xxix. Oculus fui ceco. Similiter quoq; de dono fortitudinis. quod ipm esset aptitudo quedam et habilitas ad recipiendam confortationem desursum. Confortari aūt magis est recipere q̄; agere. et pcul dubio quia aliud est esse fortem aliud esse confortabilem. vt ita loq̄mur. Aliud ē vir⁹ qui

fortitudo dicit̃. aliud donū qd̄ in ista nūc tanq̃ de fortitudo nominatur. Iuxta vias istas de dono sciencie q̃ ꝓpe ē boni et mali. qa ipm scire siue videre in bonis et malis est illuminari. ꝛ tamen quoddā de sursum recipe nō sicut ex thezauro elicere velut fonte ꝓfluere. Et de dono pietatis. Silr̄. Pietas em̄ hec congruētius intelligitur veneratio siue reuerēcia sanctorum hoc ē omniū eoꝝ q̃ facta sunt. In primis ei ipsius qui ē sanctus sanctoꝝ ꝛ oīm sanctoꝝ. Reuereri ei sancta seu venerari interius. hoc ē corde nō videbatur nobis aliquid agere sed magis recipe ab ipsis sanctis. Eodē mō de dono seu spiritu timoris sentiendū putabam⁹. Qui em̄ timet magis pati et recipe videt̃ q̃ȝ agere. preterea non videtur virtuose vel virile aliqd agere qui timet. Fuga ei potius videtur infirmitatis eē q̃ȝ virtutis. Quidā autē addiderūt huic rationi nostre. quia septem ista dona ideo specialiter dona dici obtinuerunt. quia septē dn̄ice oratōis petitionibus ꝛ petunt̃ ꝛ impetrantur. sic inuenies in scriptis eoꝝ. ꝛ in libello beati Bern̄. q incipit. Quinq̃ septena. Tu vo ne decipias animā tuaȝ in his q̃ grāmaticalia pene sūt nec multū cures vtꝝ dona an virtutes nominēt. quia ꝛ reuera et dona sūt ꝛ virtutes cū virtutisq̃ nōīatiōis ratio eis conueniat. Sapiēcia ei virtus ē de qua hic agimus. et fortitudo maxima ē fortificās possessorē suū. sic legit̃ Eccl'ia. vij. Sapiēcia ꝯfortauit sapientē sup decē principes ciuitatis. Et iterū. puerbioꝝ. xiiij. Uir sapiens fortis ē. ꝛ vir doctus robustus ꝛ validus. ꝛ multa alia hm̄ōi. Sic ꝛ de omnibus aliis scꝫ intelligendū ē. vnde et melius dicit̃ sapiēcia q̃ȝ vires. ꝛ vir prudēs magis q̃ȝ fortis. Maiora ei ꝛ fortiora bella sūt interiora q̃ȝ exteriora. ꝛ spūalia q̃ȝ carnalia. et nō minus forcia bella aut acria intellectus q̃ȝ affectus. Qd̄ maxime appet in ꝑtis aut certaminib⁹ spūs blasphemie. Et per vtraq̃ȝ certamina dictū ē. Prouer. Melior ē paciens viro forti ꝛ q dn̄atur animo suo expugnatore vrbiuȝ. Qui ergo ita loquuntur de virtutib⁹. qui nec nomina eorū vt dicit poeta. nec ꝓlia nec certamina virtutū. neq̃ȝ nobiles triumphos adhuc intelligūt. merito circa grāmaticalia reputantur in reb⁹ parū vtilibus occupari. Veni q̄ ista dona fm intellectū hm̄ōi ꝛ virtutes sint. multis modis aꝫ

vijs manifestū eē potest. ꝛ vt incipiam⁹ a nouissimo. qd̄ videt̃ oīm infirmissimū. Dicam⁹. q: timor virt⁹ ē. Alioqn spes ei⁹ cōtrariū virtus nō eēt. cū oīa cōtraria aut i eodē genere sint aut i cōtrariis generib⁹ aut genera alioꝝ vt bonū ꝛ malū de qb⁹ dic aristo. Q⁹ nō sunt in genere sed genera alioꝝ spes vo non ē in genere ꝯtrario virtuti. cū nō sit viciū neq̃ gen⁹ aliorum Quare relinquit̃ ex necessitate ipam esse virtutē. Q⁹ si dixerit q: timor dn̄i ꝛ spes virtus. nō sūt ꝯria. aliqn ipossibile eēt q vnq̃ simul eēnt in eodē. Uerū vtiq̃ dicat q: in eodē ꝛ fm idē ꝛ eodē mō accepta cōtraria sunt spes ꝛ timor. sic sperare ꝛ timere. Spes ei nō ē nisi de bono. ꝛ timor contrari⁹ illi nō ē nisi de malo. q: timor etiam pene gehēnalis donū dei ē. Consense runt aūt oēs sacri doctores i hoc q timor inicialis hoc ē inicialiter timēs. oculū habet ad vtrūq̃ scilicet ad penā ꝛ ꝑmiū. ꝛ fugit deo partim amore premii siue iusticie. partim timore pene. Quare spes ꝛ timor cōtrarioꝝ simul sunt in eodē ꝛ ideo nō sūt cōtraria fm hūc modū id ē i hoc respectu sed cū ad idē relata fuerint ꝓculdubio cōtraria sunt. Omino ei ipossibile ē idē scdm idem sperari et timeri ab eodē. quare manifestum ē q reuera simplr̄ cōtraria sunt spes ꝛ timor. sic ꝛ motus eoꝝ cōtrarii sunt videlicet sperare ꝛ timere. sunt em̄ quēadmodū isequi ꝛ fugere. Cū igr̄ vtrunq̃ sit bonū ꝛ alterū manifestū ē eē virtutem. videlꝫ spem. Necesse ē ꝛ alteꝝ esse virtuteȝ

Uidet̃ insup q vna virtus sint spes ꝛ timor. Quēadmodū ei ex vna virtute gressibili sūt i animalib⁹ mot⁹ in ante ꝛ mot⁹ in retro. insecutio et fuga. accessus ꝛ recessus. Sic in anima hūana ex eadē virtute sūt ꝓportionales ꝑnoīatis motus spirituales. videlicet mot⁹ i añ ꝛ mot⁹ i retro spirituales accessus ꝛ recessus fuga ꝛ isecutio spūales. sperare aūt ꝛ timere sūt sic fugere ꝛ insequi. Quare ex eadē vtute sūt Timor igr̄ nō solū virtus ē sꝫ eadē virtus cū ipa spe. Amp. Nō minoris virtutis ē fugere. virtutis inq̃ȝ gressibil' q̃ȝ inseq nec minoris fortitudinis cū fuerint eiusdē velocitatis. nec virtuosius ē insequi sic q̃ȝ fugere. Quare insequi spūaliter qd̄ est sperare nō ē virtuosius q̃ȝ fugere spūalit̃ qd̄ ē timere. Amp. Eiusdē modestie sunt loqui et tacere. Silr̄ eiusdē sobrietatis bibere vinū ꝛ ab ipo abstinere. ꝛ generalit̃

de omnib⁹ aliis actibus ꝯtrariis ⁊ bonis
Amp. Cōtrarioꝝ eadē ē disciplina. idē
sensus ergo eadē virt⁹. Amp. Eripe se
de vinculis peccatoꝝ effugere de carcere
abicere iugū grauissimū pessime ꝯsuetu
dinis. dimittere palliū egypciace sic legit
Gen. xxix. Uincula mūdi erūpe. de sepul
chro ꝓsunditans petōꝝ ligans manib⁹ ⁊
pedibus institis ⁊ facie sudario abiecto a
grege terre seu tumulo sic legit. Johā. xi.
quis dubitat eē virtuosissimū: manifestū
autē ē. q: hec oia ꝑ timorem dei sunt. Hec
aūt ex fiřa ⁊ incōparabilit fortiora et mira
biliora in sequēti tractatu de opib⁹ et mi
rabilib⁹ virtutū latius enarrabim⁹. Dein
de. Si timor dñi expellit peccatū. sic legit
Ecclasti. ꝑmo. Timor inquit dñi expellit
peccatū. Et si in timore dñi fiducia fortitu
dinis sic legit ꝓuerbio. xiiij. et qui timet
deū nihil trepidabit sicut Ecclasti. xxxiiij.
quō timor dei īfirm⁹. Amp. Quomō
timor dei ipe thezaurus ei⁹ sicut legit ysa.
xxiii. Quō timor dñi diuicie ⁊ gloria ⁊ vi
ta. sicut legit ꝓuerbio ꝝ. xxij. Si timor dñi
virt⁹ nō ē. thezauri ei⁹ spirituales aut vir
tes aut sciēcie ex necessitate sūt. Amp.
Qualiter iste timor dñi fons vite. sic legit
ꝓuer. xiiij. qd ei aliud potest eē vl vita spū
Q alis vl fons vite. Deinde pietas. Quō nō
erit virtus. Si ei itelligat reuerēcia vl ho
nor sanctoꝝ necesse ē ipam eē virtutē. cum
ei⁹ contrariū scilicet irreuerēcia manifeste
viciū sit pessimū. Quod si dixerit qs nihil
ꝓhibet vicia opposita eē donis siue ꝯria
licet dona virtutes nō sint. Manifestū est
ipm errare ⁊ hoc ē. qm vni vnū soli ex ne
cessitate cōtrariū ē. Cū igit virtutib⁹ ⁊ do
nis vicia ꝯria sint. absolute necesse est qs
dā virtutes eē dona. Amp. Esse donū
ē noiatio seu denoiatio affor̄s. ⁊ ab acci
dēte tm̄ nominās siue denominās. Mani
festū ē ei essenciā. qa rei cuiuscūq; q̄ dona
bilis ē preter ei dari siue donari. Quare ⁊
fieri ⁊ eē donū accidūt rebus hmōi post
ꝯpletā eoꝝ essenciā. Quare manifestū est
q cuicūq; accidit dari siue donari accidit
eē ⁊ fieri donū: quare ⁊ omi v̄tuti. Ni
bil igit habet questiōis ista distinctio do
noꝝ ⁊ virtutū circa quā tāta curiositate la
borāt. ⁊ tāta ībecillitate intellect⁹ errat ni
si hoc solū videlicet. Quare ysaias ꝓphe
ta lquēs de dño saluatore exp̄sse ⁊ nomia
tim dixit de ill. q requiesceret sup eū sex illo
rū. De vltimo vo id ē de spū timoris dixit
exp̄sse q repleret ipm. Cū igit alia dona
sint nō minora ymmo etiā queda maiora
vt charitas. quare de aliis tacuit ꝓpheta
⁊ ista sola exp̄ssit in laudē redēptoris. Ui
det nob: quia hec fuit causa scilicet. quia
ista min⁹ i eo dē apparuisse videnē opinōe
iudeoꝝ ⁊ etiā spectantiū: ⁊ de eo s̄m hom
minē solūmō cogitantiū: totū eñ qd age
bat s̄m hominē aut despiciēcia aut insipiē
cia hmōi hoib⁹ videbat: ⁊ hoc ē stulticia
dei atq; stulticia. De qbus apls in ꝑmo ⁊
q̄rto ad Coꝝ loqtur. Silr ⁊ sine intellectu
videbat eisdē eē saluator: ꝓpter qd iniu
bant eū velut dementē dicentes q demo
nū sicut Johā. viii. De dono vero cō D
silij. ꝓpter eius eminenciā vocat⁹ ē. cōsili
arius et magni cōsilij angelus. ꝑ quē cō
tra omnia mala mūdo cōsultū; ē omne
nihil de eo dē cognouerūt. Potest tamen
intelligi cōsiliū ibi ꝓfundissima secreta
maq; volūtas dī patris quā beat⁹ Aug⁹
vocat altitudinē mysterij generi d salute
hūani. ⁊ i q̄rto ad Ephe. vocat mysteriū
absconditū a seculis. Et vsualiter etiam
omne qd volum⁹ haberi secretū: vocam⁹
consiliū: ⁊ cū volumus illud abscōdi dici
mus consiliū sit. Spūs ergo cōsilij sup eū
requieuisse dr: qa spūs ꝑ quē tm̄ ꝯsiliū eidē
cōmissū ē etiā ꝑ eundē tandē adimpletū;
Ideo absq; vlla ingetatōe peccati regē
uit. De spū vero fortitudinis oino ignari X
fuerūt iudei atq; iudeis siles q eo sola infir
mitatē nostrā eē opinati sunt: eūq; magis
mortuū fuisse siue mortē sustinuisse ex infir
mitate carnis q̄ ex fortitudine spūs: sine
spū fortitudinis putauerūt. De dono
vo sciēcie q̄ vere ncp se ē boni ac mali: cir
ca eū silr errauerūt. vidētes eñ ipm eligē
re atq; diligere. necnō ⁊ ꝑdicādo extolle
re q̄ mala ipi putabant: ea vero respuere
ac fugere q̄ ipi bona iudicabāt magis in
sciū atq; ignarū boni ⁊ mali quā sciēcem
estimauerūt ipm. Cum eñ predicaret eis
Beati paupes spū. Beati q lugent. ma
gis ipm erraneū ⁊ falsa ꝑdicantē q̄ scien
tem atq; veridicum ipm esse crediderunt
Nec dubites totū illud scilicet quod
Mathei cū declaratiōib⁹ suis atq; ꝓbati
onib⁹ ad donū sciēcie ptinere sicut appet
ex ipa expositione quā iam dia sup illud
scripsimus. De spiritu vero pietatis
minus manifestū vtrolibet duoꝝ modo
rū pietas accipiat. Dicit eñ pietas secū
duas intentiones. ⁊ s̄m alterā ipe de

tas q̃ grece theoſebia vocatur. q̃ cū in xp̄o
5 dño vltra omnē creaturā incompabiliter
eſſet. Iudeos tamē latuit. ꝓpter qḋ ⁊ dice
bant. Nō ē hic homo a deo qui ſabbatū
nō cuſtodit. Nō eñ dei cultorem ſed ma
gis diuini cultus diſſipatorē gentiſq; illi⁹
ſubuerſorem ipm̄ habebāt. ꝓpter qḋ mar
cus.xv.dicebāt. Huc inuenimus ſubuerten
tem gentē noſtrā. Scd̃m alterā vero
pietatis intentionē intelligitur virtus cō-
paſſionis q̃. in eo nō cognouerūt qui eū
nō ex cōpaſſione generis hūani ſ; magis
p impietate ſua mori putauerūt. ꝓpt̄ qḋ
⁊ barrabam latronē et homicidā eidem p̄
8 tulerunt. Spiritus autē timoris eum
ſpecialiter repleuiſſe dr̄. q̃uū ad grām re-
uerēcie quia ſcd̄m hominē ꝓuidebat deū
in cōſpectu ſuo ſemꝑ. ꝓpter hoc vltra om
nem cogitatū noſtrū repleuerat ſanctiſſi
mā animam illius gracia reuerēcie. ſic di
cit apl̄s in.v. Ad hebreos. In oibus exau
ditus ē p ſua reuerēcia. Hec autē grā mi
rabiliter purificat animas vidētes ſiue ꝓ
uidētes deū. nec patit̄ aliqḋ culpabile vl̄
accedere ad ip̄as vl̄ remanere in ipis. Tā
ta quippe reuerēcia ē diuine maieſtat̄ in-
tuentib⁹ illā vt nihil culpabile in ſeipſis
ſuſtineant. ⁊ ſi quid tale in ſe ꝑpendat to-
ta feſtinatione excuciāt atq; a ſe abijciant
Quare ſicut bñdictus redēptor plen⁹ erat
viſione patris ſic erat plenus et reuerēcie
eiuſdē. et ſicut viſio qua patrē cōtinue int
ebatur incōpabilis erat charitatis ad om
niū aliorū patrem videntiū viſiones Sic
reuerēcia ipius erga patrem ad reuerenci
as aliorum. Quare ⁊ puritas ſanctiſſime
anime illius ad puritates nō ſolū anima
rū humanarū ſed etiā angelorū oīno in
cōpeiabilis hoc ē ſup omnē comparatio
nē maior. Quia igitur timor reuerēcie ita
eſt purificās et ſanctificans eos in quib⁹
eſt ſpecialiter ipm̄ repleuiſſe dicitur quē i-
cōparabili ſinceritate purificauit. De
T timore vero offenſe aut timore gehenne.
manifeſtū eſt repletionē iſtam non poſſe
intelligi. Nunq̃ eñ ei fuit timor ne patrē
offenderet qui certiſſimus erat quia et ra
tionē qua pater in eodē cōplacuit. nec mi
nus poſſe nec ledi vllo modorū. Si enim
certus erat apl̄s ſicut ipemet teſtat̄ in.viii.
ad Roma. q2 neq; mors. neq; vita. neq;
inſtancia neq; futura ſepare poterant eū
a charitate dei q̄ eſt in xp̄o ieſu. q̃nto for
tius certus erat. ꝙ hoc ſcd̄m hominē ipe xp̄s

dñs. De timore q̃q; gehenne certū erat ei
vltra omnē eſtimationē noſtrā. q2 ipſe in
fernū erat et cōfracturus et ſpoliatur⁹. et
captiuitatē ſuam inde cum triumpho glo
rie reducturus. Nec timor igit̄ offenſe nec
timor gehenne repleuit eū. nec in eo locū
habuit vllo modorū. ꝓpter iſtas aūt tres
ſpecies timoris videlicet timorē reuerēcie
timorē offenſe timorem gehennalis pene
quam ab ipo ſpū ſancto ſunt tanq̃ dona
ipius Spiritus ſanctus ſpiritus timoris dr̄
Timor eñ naturalis videlicet horroꝛ mor
tis nature ē nō ſpiritus. Timor eñ huma
nus atq; mūdanus. mali ſunt vſitata acce
ptione. Iam igitur dixim⁹ tibi. quia ſeptē
iſta dona exp̄ſſa ſunt et enumerata in lau
dē redēptoris. nō qa p̄ſtantiora ſint alijs.
ſed quia minus in ipo ⁊ ſcd̄m hominē ⁊ in
firmitatē noſtrā ſolā attendentibus in eo
minus apparuerunt. Cum ergo audis di
ci ſeptem ſunt dona ſpiritus ſancti. Sub-
audire debes exp̄ſſa et enumerata in lau
dem creatoris ab yſaia ꝓpheta Non eñ
illa ſeptē ſola ſunt neq; p̄ſtantiora vt dixi
mus. Scito autē quia inuenies ſcōs U
expoſitores ſcripturarū varie de iſtis loquē
tes. Donum itaq; ſapiencie grego. vocat
fidem ſup p̄mū Cap. Iob.xl.ſo Ezechiel̄
dicit. quia ſapiencia pellit ſtulticiā intelle
ctus hebetudinem conſiliū temeritatē. for-
titudo ſimiliter ſuum contrariū. et ita de
alijs. Uerum intentiones iſtas textus ſcri
pture generaliter non ſequitur. Et multa
quidē poſſemus hic dicere. Sed onera-
re te volumus. Paucis igr̄ apiemus tibi
intentiones ſeptem iſtarū nominationū
iuxta generalitatē ſcripture ſacre. Di-
cemus igit̄ eas intentiones in quib⁹ nō
inuenies diſcrepanciā a libris ꝓphetarū
vel alijs libris canonice ſcripture. Sa
piencia igr̄ donum eſt quo mundat̄ atq; X
rectificatur palatum cordis ⁊ etiam ſubli
matur. vt in eos ſapores poſſit in q̃s na-
ture poſſibilitate non poſſet. De quo be
atus Bern̄. Sapiencia inquit eſt qua ſa-
piunt res ꝓut ſunt. hoc eſt bone vel male
De hoc Eccli̅aſti.vj. Sapiencia doctrina
ſcd̄m nomen eius. hec eſt ſapida ꝓut no
men eius qḋ eſt ſapiencia indicat. ꝺ hoc
tullius videtur aliquid ſompniaſſe cū di
xit. quia ſapiencia eſt virtutum condita ſa
piencia. Ex his ergo omnibus euiden
ter colligitur quia ſapientia ſapida eſt vl̄
ſoporata cognitio. ⁊ hoc duobus modis

intelligendū ē. videlicet quia sapore afficit cognoscentem. sapore scilicet sublimis delectationis que est ex sensu spirituali diuine suauitatis. ppter quod diximus. quia donum sapiencie sublimat palatum cordis. adeo enim ē longe ab alijs suauitatibus ↄ voluptatibus illa q̄ de seipa effundit. ↄ quia mētes hūanas pfundit diuina bonitas. vt non nisi nouo gustu ad eam posuit palatū humani cordis. ppter hoc igit sapiencia donum. gustū istum nouū ac sublimē intellexerunt quidam nō improbabiliter. Neq̃ necesse est vt vnus gustus sit spiritualis. ad gustandos omnes sapores spirituales sicut vnus ē gust⁹ corporalis ad gustādos omnes sapores corpales. Causa autē in hoc ē. quia oēs sapores corporales in vno genere sunt. sapor autem diuine bonitatis nec eiusdem generis est cum alijs sed longe dissimilis ex eis nullatenus compandus. Quare p̄pō gustu solūmodo gustabilis. ↄ non cōmuni cum alijs. Secūdo modo est sapor affectionis p cognitionē. Quēadmodū accidit in cognitiōe pulchritudinis. ex qua cognitione est sapor amoris ipi⁹ pulchritudinis atq̃ sapor delectationis in illa. Generaliter eñ sapores appellam⁹ affectiones animarū et etiā dispositiōes rerū ex quibus generant hmōi affectiones quēadmodū bonū saporem dicimus bonum amorem in anima humana. ↄ bonitatem in re bona saporem ipius dicimus Est enim sapida siue sapora sciencia. Siue cum ex sapore rerum est siue cum saporem affectionis gignit in anima. et ppter hoc sapiencialis siue sapiencia merito nominanda est. Quēadmodū eñ esce ex gustu cognoscunt ↄ olfactu. sed hoc p sapores ↄ odores suos. Et posset dici hmōi cognitio sapida vel sapora et etiā sapiencialis a sapiencia vt ita dicam ↄ gustabili corpali. Sic et res q̄ cognosci possunt velut gustu spūali per sapores suos quos diximus. Quod ē dulce ad palatū oris hoc videtur esse bonū ad palatum cordis. ↄ qđ amarū silr ad palatū corpis. hoc maliū ad palatū cordis. Et silr se hab3 adinuicē bonitas et dulcedo malicia ec amaritudo.

y Questionē tamen habet. vtrū in anima humana sit gustus spūalis respōdēs gustui corpali. et an delectatio gustabilis spūalis sit aliud q̃ delectatio amoris. Et hoc ideo videtur. quia scripture attestari videntur tam veteres q̃ noue. Gustate inquit ppheta ↄ videte quoniā suauis est dominus. Et itez. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Et idez. Q̃m dulcia faucibus meis eloquia tua ↄc. super mel et fauum.

Similiter Ecclesiastici. xxiiij. Spirit⁹ meus sup mel dulcis. Et hereditas mea sup mel et fauum. et in eodem eiusdem. Qui edunt me adhuc esurient. ↄ qui bibūt me adhuc sicient. Que omnia verba ↄ nomina ad saporem et gustum ptinēt. sicut illa ad olfactū ↄ odorem. In eodem. Ecclesiastici. Quasi balsamū non mixtū odor me⁹. Et iterū. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris. In nouo testamēto. Mathei v. Beati qui esuriunt et siciūt iusticiam. et in euāgelio Johā. Q̃m crebro clamat ipa veritas. Ego sum panis viuus. et qui mā ducat me viuet ppter me. Que oīa testimonia ad gustū spiritualē ↄ sapores spūales indubitanter ptinent. nisi quis forsitan dicat. quia metaphorice et non p̄prie oīa illa dicta sunt. Qđ si verū ē. videlicet q̄ deus non est verus panis animaꝝ humanarū. et vera refectio. sed p similitudinem tm̄. dictū est quēadmodum si diceretur pulchritudo visibilis cibus esse visus atq̃ refectio p eo quia illum vel scz illā videntē dicimus. Et sicut generaliter reficere dicit omne quod delectat. multa videntur incōueniencia sequi. Necesse z igit habemus inquirere de hoc In p̄mis ergo dicimus. quia videri potest. q̄ sicut visus et auditus spūales idem sunt ad inuicem. ↄ idem cū ipo intellectu. ita gustus et olfactus spūales idem sunt inuicem et etiā cum eodem. Uerūtamen hec non est ita. ↄ hoc ē. quoniā spūalis apphensiua nobilis vnica est in animabus humanis Motiue vo spirituales ac nobiles multe que manifeste diuerse sunt ab ipa apphēsiua et etiā ab inuicem. Olfactus autez et gust⁹ spūales vel motiue due sunt. vł motiua vna. ↄ ideo nullo mō eadē cum intellectu. non improbabiliter tamen dici potest. q̄ visus ↄ auditus spūales licet subiecto et essencia intellectus ipe sint cū intellectus id ē ipa intellectio opatio scilicet p̄ma virtutis intellectiue. Inqntū ē p visibilia. visus vel visio nō īmerito dicit. Inqntū vo pverba aut alia signa audibilia auditus vł auditio non minus racionabiliter noiatur. Eisdē quoq̃ cōparationib⁹ ipa virtus intellectiua visus ↄ auditus. et vo.

ius visibilis spiritualis virtus audibilis
spiritualis nō incōuenienter nominātur
Quociēqz mō intelligat. qd sup euangeli
um mathei dicit. quia visus et audit⁹ in
teriores idem sunt. Patefactū est tibi per
hoc. Quia igitur visus et gustus spiritua
les. virtus vna esse non possunt. Manife
stū est ex hoc. quia gustus virtus motiua
est. ex necessitate. visus autem apprehensi
ua. Manifeste autem impossibile ē vnaz
z eandem virtutē siue vim apphensiuam
esse atqz motiuā. Qz si gustus spiritualis
est vis aliqua in anima hūana. erit ex ne
cessitate donū sapiencie. vel vna ex perfe
ctionibus eius. vel vnica et tota pfectio il
lius. Gustus enī per se et ppe non nisi sa
A 44 por est atqz saporabiliū. Iam enī intelle
xisti: quia sapiencia ista ē donū vel habi
tus quo res sapiunt prout sunt. Apparet
etiam ex hoc. quia hmōi gustus siue sensi
bile diuina suauitas est. in pmis et maxie
Et quia illa sola sacietas ipius ē atz reple
tio seu plenitudo. Hmōi etiaz sua sensibi
lia: hoc ē gustabilia sunt res alie in tm̄ sa
porabiles. Hoc ē per suos sapores. z hos
noiabimus etiā ubi atqz nnmerabimus
in sequētibus: licet autem nō gustu. Un⁹
esse videt ppter causam quā dixim⁹ supi
us. Nō enim vniuocātur sapores alij cuz
sapore diuine suauitatis sicut nec vniunt
specie nec vniunt genere cū illa. Nō opor
tet tamen vt gustus diuine suauitatis ali
us genere sit qz gustus rerū aliarū: vterqz
enī gustus et donū ē z virt⁹. Qz si dixerit
qs qz cū vna fides sit de deo et reb⁹ mul
tis alijs vt de resurrectiōe mortuorum: et
B iudicio futuro que sunt res in infinitū di
stātes ab ipo. z neqz genere neqz specie a
ppinquantes eidem. debet et esse vnus
gustus saporis diuine suauitatis z alioz
saporū. Non obstāte diuersitate predicta
siue distancia. In quo respondemus: qz
fide non apphendit hic deus nisi p ipas
res. Non enim fide nuda veritas ipi⁹ in
vita ista apphenditur: sed quasi sub ope
rimēto z velut sub nube vniuersi siue vni
uersitatis sicut dicit Apls in. xiii. pme ad
Co. Uidem⁹ nūc p speculū in enigmate:
tūc aūt facie ad faciē. Manifestū aūt ē qz
visio rei sub opimēto z visio opimēti visio
vna sunt inqntū visio. Sicut visio homi
nis sub vestimento suo et visio vestimen
ti eiusdem: z sicut visio coloris et visio co
rpis sub illo vel p illū. Sic fides de deo

per res siue sub rebus visio vna ē. Hic gu
stus autem diuine suauitatis gustus est.
quo ipa veritas diuine suauitatis licz ad
modicū spiritualiter ab hys quib⁹ datuz
ē hic sentit: nō p operimentū ipius aut si
gnū quare nō ē simile qd p simili inducit
de fide et gustu. Qz si qs dixerit: quia
charitas qua diligūtur deus z proxim⁹ vna
ē. Licet a deo remoti ab inuicē atqz distā
tes sint de⁹ z proximus. Sapiēcia igit qua
sapores diuine suauitatis: z sapor rerum
aliarū vna erit: nō obstante pdicta remo
tione siue distācia. In q̄ simr respondemus
quia motus in finē: et motus in viā ppter
finē siue p viam ad finē motus vnus sem
per sunt. Simr et pncipiū motus in finem
z motus in viam ppter finē pncipiū vnū
sunt: merito ergo charitas habit⁹ qua de
us z proximus ppter illuz diligit. charitas
vna ē cū sit pncipiū motus dilectionis in
deū vt finē z pncipiū motus dilectionis i
proximū vt viā ad deū finē. Charitate enī
proximus nō nisi ppter deū diligit. Simi
liter dicimus z de charitate q̄ ē actus seu
motus diligēdi. Nō aūt sic se habet. Sa
piencia que ē gustus diuine suauitatis et C
sapiēcia q̄ ē gustus alioz sapoz. Non enī
ita veniūt saporationes aliarū rerū dua
bus de causis. Primū quia res male. id ē
vicia z peccata vie nullo mō sūt ad sapo
rationē diuīe suauitatis. Scdo quia res
bone z bene sapientes fm hmōi gustum
non sunt vie ad diuine bonitatis suauita
tem. nisi eo modo generali quo omīa bo
na vie quedā sunt ad indicandā diuinaz
bonitatē. Siquis autē voluerit dice D
re qz sapiēcia vna numero est oim sapora
biliū. ita vt deus de vniuersitate sapora
biliū esse intelligat. Nos nolumus ptem
dere de nomine dūmodo rerū veritas q̄
tenus possimus elucescat. Sam⁹ enī vnū
tactū numero naturalē habitū eē licet tā
ta sit diuersitas atqz discrepancia tāgibili
um. Calidū enī z frigidū asperum et leue.
molle z durū acutū z obtusum. graue et
leue licet in generib⁹ quinqz sint. vnius ta
mē tactus numero sensata sunt videlicet ta
ctus causa aūt in hoc ē ppa quia z idem
instrumētū z idē modus sentiēdi oīa illa
Eadē eī pulpa digiti q vocat index. omīa
illa tactu sensibilia sūt. In gustu aūt quē
sapienciā vocamus sicut nec idē genere sa
poris ita nec mod⁹. Ipo eī sapore suo senti
tur diuina suauitas; Res aūt alia non sic

sed magis p̲ apphensiones. τ introducũ-
tur apud animam tam ip̃e q̃z sapores ea-
rũ. nisi forte de reb⁹ sint que apud animã
sicut ꝓprie virtutes et dona vnicuiq̧ ani-
me saporibus suis sapiũt eãq̧ delectant
atq̧ reficiunt cum ea senserit qd̕ valde ra-
rũ ẽ. Res vero que foris sunt hoc est extra
animas sapores suos animabus nostris
nõ nisi p̲ apphensiones suas ingerũt. nisi
forte fuerint res abstracte quales sũt an-
geli sancti quoꝝ p̃sencia et spiritualis agi
tatio animas humanas et interdũ licz ra
rissime mira suauitate refiat et delectat. τ
hoc ẽ quoniã applicatio earũ ad animas
et a cõtagus sensibiliũ ac vitioꝝ eleuatas
facilis ẽ. Hmõi anime sunt in orizonte re
gionis ip̃oꝝ. τ tantaq̧ est ꝯiunctio inter-
dum ad ip̃as. vt ip̃os angelos sanctos in
tra seip̃as senciant esse. ꝓpter qd̕ prophe
ta zacharias dicebat tam crebro. Et dixit
angelus qui loq̃batur in me. Nec mirũ si
hec de angelo facta cuz de ip̃o dei filio di
xisse legatur sicut dixit dauid regũ .ij. penul-
timo. Spiritus dñi locutus ẽ p̲ me. Et in
psal. Audiã quid loquat̃ in me dñs deus
De hmõi aũt cõiunctione seu applicatio
ne loquimur loco suo videlicet in tractatu
E de substãcijs abstractꝭ seu spoliatis. Re
uertamur aũt ad id in quo eram⁹ et dica
mus. q: si nõ eet diuina suauitas nisi quẽ
admodũ suauitas pulchritudinis. nõ eet
ex eo iocundatio aut beatificatio p̲ se aut
ꝓpe nisi visus spũalis hoc ẽ intellect⁹. Et
hoc posset alicui videri ex eo qd̕ dic̃ aug⁹
Quia nobis ꝓmittit̃ aspect⁹ summe pul-
chritudinis et ex eo qd̕ alibi dicit. O pur-
gatorũ mentiũ suauissima lux. Sicut eñ
lux τ pulchritudo corꝑales suũ sunt sensi-
bile suũq̧ delectabile visus exterior siue
corꝑalis. Sic lux et pulchritudo spiritua-
les suũ sunt sensibile spũaliter. suũq̧ dele
ctabile visus spũalis hoc ẽ itellect⁹ Quare
fm hoc non esset deus p̲ se τ fm se iocun
dans atq̧ beatificãs totã mentem huma-
nã. sed solam vnã ex viribus ei⁹. Hoc aũt
ẽ manifeste ĩpossibile ẽ. cũ aliaꝝ viriũ nec
minora sunt merita nec minores grẽ apd̕
ip̃m. Quare τ nec erũt minores retributi
ones eterne beatitudinis in alijs viribus
superiorib⁹ saltẽ ac nobilibus q̃z in virtute
intellectiua. Amp̃. Cũ in reb⁹ creatis
p̃ter lucẽ veritatis qua lucẽt. alie visui cor-
porali tm̃. alie visui spũali tm̃ vt sunt ĩ ma
terialia materia τ abstracta. τ p̃ter pulch
ritudinẽ q̃ sic̃ delectãt. vtrũq̧ inueniatur
suauitas ac saporositas taz multiformis.
tam multa tãq̧ varia. Merito fontⁱ in fon
te omniũ istoꝝ deo videlicet in fonte luci
pulchritudinis atq̧ suauitatis. inuenit̃ sua
uitas ꝯgruẽs copiositati ac redundancie
tãti fontis. si luminositas ac pulchritudo ĩ
rebus ex luce p̃ma sunt ac pulchritudine.
Quoniã suauitas tã multiplex in reb⁹ nõ
erit ex p̃ma suauitate. Amp̃. Et si i deo
essencialiter vnũ sũt pulchritudo et boni-
tas ratiõe tamẽ ac relatiõe adeo differre F
videt̃ vt pulchritudo inq̃tũ pulchritudo
p̲ se ac ꝓpe delectabile sit intellectus. erit
ex necessitate bonitas in eo q̧ bonitas p̲
se ꝓpriũ delectabile affect⁹. Amp̃. Aut
affectus noster suũ hz delectabile in deo
ꝓpriũ aut nõ si nõ. Nõ ẽ igit̃ ip̃e sufficiẽ
ter beatificãs animã humanã p̲ seip̃az si
tm̃ fm ptẽ siue fm quid. si sic. qd erit illud
nisi vl̕ bonitas vl̕ suauitas vl̕ aliud hmõi
Amp̃. Nulli dubiũ ee debet quin de⁹
τ amabilis sit et desiderabilis. Aut igit̃ ẽ G
amabilis et desiderabilis tm̃. qa lumino-
sissim⁹ atq̧ pulcherrim⁹ aut in alia aliqua
noĩatiõe seu cõparatione. Q: si ẽ amabilis
tm̃ ĩ eo q̧ luminosissim⁹ atq̧ pulcherrim⁹.
ergo tm̃ fm visũ interiorẽ hoc ẽ fm intelle
ctũ. Quare non erit amabilis toto corde.
neq̧ anime hũane fm se totã et ideo nec
querẽdus. quare nõ erit finis ip̃ius totali
ter. nec ip̃a ad fruendũ eo totaliter creata
Q: si ẽ amabilis in alia ꝯparatiõe et nomia
tione. videlicet qa bonus aut qa suauis.
Erit igit̃ alia suauitas anime hũane ex il
lo q̃z suauitas fm visũ interiorẽ seu intel
lectũ. Quare fm affectũ erit de⁹ etiã iocũ
dãs ac beatificãs animã humanã. Q: si
dixerit suauitas ĩestimabil̕ erit anime hu-
mane ex gloria ip̃ius cũ viderit eã. quẽad
modũ gaudiũ ẽ amãti ex gloria amati cũ
eũ viderit et tãto mai⁹ q̃nto magis τ ma
iorẽ eam viderit. Vel ꝓ vtiq̧ dicat indubitã
ter et gaudiũ hmõi gaudiũ ẽ sincere vere
q̧ dilectiõis. de q̃ nõ ẽ dubitandũ. qa eo
gaudio gaudeãt inestimabilit̃ angeli sem
cũ regẽ regũ in decore suo vidẽtes sicut le
git̃ ysaie. xxxiij. Et nõ incõgrue intelligit̃
de isto gaudio id qd̕ supra dixim⁹. Saci
abor cũ appuerit gloria tua. Verũ hec di
cere cũ p̃cedẽtib⁹ ẽ ponere animã hũanã
intellectũ tm̃ ee. q̃ntũ ad id qd̕ ẽ in ea no
bile atq̧ p̃apuũ vis eñ creata ꝓpter vidẽ
dũ tantũ siue spũaliter siue corꝑaliter ve.

fus tm̄ ē siue corporalis siue spiritual'. Qua
re nō aliā posuit beatitudinē anime hūa
ne hoc ē vltimā pfectionē ei⁹ q̄ȝ videre dī
pulchritudinē aut gloriā siue luminositatē
et sine tm̄ visum spūalē. id ē intellectū eaȝ
ponit. Amp. Qualiter fm hoc beati
sunt angeli sancti. Si ei vidēdo tm̄ vt dici
m⁹ cū tota substācia eoꝝ ꝛ beata ꝛ gl'iosa
sit ipe substācie angelice nō erūt. nisi intel
lectus absq̄ȝ sensu spūali ꝛ affectu quēad
modum diuin⁹ affectū scilicet amorē ha
bēt ad creatorē. p quē de gloria ei⁹ incre
dibiliter gaugēt ꝛ beatificāt. Sensuȝ autē
spūalē vocam⁹ quēadmodum q̄ vita sen
titur q̄ nos viuere sentim⁹. Q. si angeli sā
cti nō senciūt se viuere sed sciūt tm̄ se viue
re quēadmodū sciūt ꝛ de alijs nisi q̄ vitā
suā a ppinquiori vidēt q̄ȝ alienā. Nā iste
ē qui inducit nos in cōdempnationē ho
minū et q̄ntū in eo ē in ꝯfusionem rerum
D Sensus enī de quo loquimur intima sci
encia est nec aliud est sentire q̄ȝ ex intimo
ꝛ imediato scireq̄ ppt' g er itimo et imme
diato diuinā bonitatem sciūt illam ex ne
cessitate senciūt. Senciunt autē illaȝ qua
lis ipa est. ꝛ pp̄ter hoc suauissimā illā sen
ciunt. Et iste sensus diuine suauitatis gu
stus intus est sapiencialis siue sapiēcia de
qua loquimur hic. Nullatenus enim
dubitandū est de fonte suauitatis. quin ꝛ
ipe suauissimus sit vltra omnē cogitatū ꝛ
in vltimitate suauitatis. ꝛ quin ipa totali
ter gloria sit ꝛ beatitudo atq̄ȝ pfectio vlti
ma animarū humanarū glorificans eas
et beatificans atq̄ȝ pficiens coniunctione
sua ad illas. cōiunctione inq̄ȝ illa vltima
que in patria expectatur. Et de hac loque
mur in tractatu vltimo huius partis vide
licet in tractatu de meritis ꝛ retributioni
I bus. Hec igit' est intentio huius nominis
sapiencia videlicet sapida seu sapora sciē
cia. Sapiencia etiam hec vel generalis ē
omniū saporabiliū vt p̄dixim⁹ vl' duplex
est. Quaruȝ altera pp̄a est diuine suaui
tatis seu saporasitatis altera vero genera
lis omniū alioꝝ saporꝝ atq̄ȝ saporabiliū.
Interdum autē et apud nos ꝛ apud phy
losophos sapiencia intelligitur sublimiū
atq̄ȝ pfundorū cognitio. vnde diuinales
scientie sapiencialeṡ apud eos vocantur
Et diuina ipa sapiencia pp̄e dicitur sapiē
cia. pp̄ter quod insipiens pp̄e rerū diui
nalium ignarus ē quātūcunq̄ȝ perit⁹ sit alia
rū. Iuxta illud. Dixit insipiēs in corde suo
nō ē deus. Profundoꝝ vero atq̄ȝ latentiū
cognitio etiā sapiēcia vocat'. pp̄ter quod
etiā calliditas sapiēcia accipit' Sic ꝛ pui
dēcia. sicut Prouerbiorū. xiiij. Sapiēcia
edificauit domū. Et eiusdē. xiiij. Sapiens
mulier edificat domū suam. insipiens ex
structā quoq̄ȝ manibus destruet. De
calliditate quoq̄ȝ in eodem eiusdem. Sa
piens timet et declinat a malo. pp̄ter sub
limitatē igitur ac pfunditatem rerū dicit
Augustinus sup p̄mū Job. quia sapiēcia
fides est. vel pp̄ter hoc forsitan q̄ compa
ratione future cognitionis etiam sapien
cialis cognitiō in vita ista fides est. id ē cre
dulitas licet indubitata. Ars quoq̄ȝ ope
randi interdum sapiencia dicitur. Exodi.
xxxvj. Fecit ergo beseleel ꝛ oliab. et omis
vir sapiens quibus dedit deus sapienciā
et intellectum. vt scirent fabre opari que
in vsus sanctuarij necessaria sunt. ꝛ que p
cepit deus. Scito istas intentiones si K
ue acceptiones esse vsitatas. et in scriptu
ris creberrimas. Debes autem scire.
quia quādoq̄ȝ in ea opinione fuimus vt
crederemus vnamquaq̄ȝ virtutem sapiē
ciam et artem esse pp̄e opationis. Verbi
gracia. Iusticiā sapienciā esse et arteȝ ope
randi ea q̄ iusta sunt et iuste agēdi. Hoc
autem opinabamur duabus de causis.
videlicet quia virtus omni arte certior est
ꝛ melior sic dicit Aristot'. Et pp̄ter hoc me
lius operatur ac sapiencius qui ex virtute
operatur q̄ȝ qui ex arte. Deinde quia ipsa
virtute cognoscit' res interius tanq̄ȝ ex o
dore et sapore. et ideo sapiencialiter. Arte
vero cognoscitur res exterius tanq̄ȝ ex colo
re et alijs extrinsecis. Nō enim iustus sim
pliciter solummodo cognoscit iusticiam.
Quin etiam saporabiliter in ea delectari
videtur sicut legitur Prouerbiorū. xxj. vbi
dicitur. Qui gaudium est iusto facere iu
diciū. Videbatur enīȝ nobis quia castus
non solummodo odiret feditatem luxu
rie sed etiam abbominatur. Abbomina
tio autem propria saporatio est fediatis et
petulancie. Verum non sequitur si castus
abbominatur feditatem vel petulanciaȝ
luxurie q̄ hoc ex castitate faciat. Sapien
cia enim hec forsitan omnium virtutum
comes est. Ex castitate igitur fugit. odit.
atq̄ȝ persequitur contrarium. Ex sapien
cia vero abbominatur illud vt feduȝ seu
spurtum. Virtus enim castitatis sicut pu
rificat carnem et spiritum. Sic et cordis

mundat palatū. ꝛ pparat ad gustū spiri-
tualem seu sapiencialē pparat illud. ꝺū-
do vero palato cordis semp infundit de-
sapiencia istā. De ipa vero inimicicia iu-
sticie ꝙ etiā saporano quedā eiꝰ sit. vna
intentiōe dubitari nō debet. Silr ꝛ ð ini
micicia castitatis ꝛ hoc appebit ex ipa no
minatiōe et enumeratiōe sapoꝝ. Unum
quodqꝫ enī vicioꝝ eciā cū non impugnat
virtutē contrariā. sapit tamen eidē virtuti
inimicū temptando quidē ꝛ impugnādo
se gerit inimicū. quoniā et p omnia pala-
to virtutis contrario sapit inimicū. Unð
ꝛ odiū sui eidē ingerit cū more intellectus
p cogitatiōnē fuerit. Quemadmodū qð-
libet saporū cum in ore saporem suū pa
lato et faucibus ingerit. Quod igit pala
to virtutis contrariū viciū odiū sui semp
ingerit. cū ·/· in ore eiusdem vt diximus fu
erit. licet in nullo hostem se gerat. Hoc ē.
licet nec temptādo nec impugnādo virtu-
osam animam contra se pvocet. odium
ꝛ inimiciciā saporē spiritualem merito di
ximus.   Deinceps vero nominabimꝰ
ꝛ numerabimus ac declarabimus tibi sa
pores istos sapienciales. Dicemus igitur
2 in pmis. quia sapores isti sunt dispositio-
nes rerū que nate sunt in nobis generare
affectiones sicut sunt amabilitas ꝛ odibi
litas. ex quibus naturaliter in animabus
n... generātur affectiones q̄ sūt amor
ꝛ odium. Et ad hunc modum se habꝫ de
aliis. Quare necesse est eundē esse nume-
rum hmōi dispositionū qui ꝛ saporum ꝛ
hmōi affectionū. Quia igit bonitas pri-
ma est in dispositionibus. hmōi erunt ex
necessitate primi sapores in rebus ipi mo
di siue maneries bonitatis pter hoc ne
cessitas qua res aliqua necessaria alicui ē
Deinde salubritas. tercio sanitas. quarto
vtilitas. Quatuor hee bonitates vsu no-
tissimo vocantur. Uerum iste bonitates
sunt bonitates recuruate siue reflexe ꝛ bo
nitates cui. Contraria autem earum sunt
similes malicie. id est malicie cui. Et pro-
pter hoc non generātur in animabus no
stris ex eis nisi similes ac proportionales
eis affectiōes. videlicet odia recuruata si
ue reflexa. Huiusmodi bonitates siue bo
na vnusquisqꝫ amat et querit sibi vl̄ suis.
Similiter et contraria sibi ipi ac suis odit.
Bonitas ꝟo absoluta hoc ē absolute sim
pliciterqꝫ considerata amorem rectū pa-
rit in vere cōsiderante siue cognoscente il

lam. et iste amor ē veri nominis amicicia
sicut ostendimus in p̄cedentibus. et hec ē
bonitas diuina que non habet vel nois
contrariū. Si enim haberet contrarium.
haberet coequale et coequeuū. cum om-
nia contraria veri nominis et coequalia
sint et coequeua.   Debes autem remi-
nisci quia in p̄cedentibꝰ et nominauimꝰ
et numerauimus tibi affectiones anima
rum humanarū in deū. quarū primā dixi
mus esse timorem et hunc diximꝰ esse tri
plicem. Primum atqꝫ rectissimū diximus
reuerencie ꝛ hunc parit in nobis gloriosi
tas ipius et magnitudo siue magnificen
cia. Scdm diximus esse timorem offense.
quem potissimū parit in nobis amor no-
ster in ipm et p̄larga beneficencia eius in
nos. Terciū diximus esse timorem pene ꝛ
hunc parit in nobis eiusdem iusticia que
nos non sinit inpune peccare.   Prima
igit affectionū nostrarū in deum p̄mulqꝫ
sapor ipsius quod nobis sapere incipit ti
mor est. pter quod et in psal. et Ecclesiasti
ci. scriptum est. Initiū sapiencie timor do
mini. Hoc est inicium sapiencie celestis et
saporationis qua deum sapere et sapora
re incipimus timor eiusdem est. Forsitan
et pter hoc dictum est illud. Primus in
orbe deos fecit timor.   Secunda affe-
ctio in eum spes est. et hec similiter triplex
p̄ma venie. secunda gracie. et istas duas
parit in nobis misericordia eius. per hoc
enim ꝙ misericordem eum nouimus. et
veniam delictorū que cōmisimus. ꝛ gra
ciam qua similia de cetero deuitemꝰ eiqꝫ
acceptabiliter viuamus ab eodē speramꝰ
Tercia ē spes glorie siue retributiōis eter
ne quam pariunt in nobis misericordia ꝛ
veritas ipius miscdia. scilicet qua pmisit.
et veritas qua in pmissis veracem se exhi
bebit.   Tercia affectio in ipm ē pudor
quo in cōspectu sanctissimorū oculorum
eius aliquid indecens vel inhonestū vel
habere vel facere erubescimus. ꝛ hanc af
fectionē parit in nobis iugis et continuus
omniū ꝛ nostrorū ꝛ alienorum intuitus.
Quarta ē amor et hūc parit in nobis
pulchritudo ipius cuiꝰ aspectꝰ parit gau
diū inexplicabile. ꝛ hic amor ē. vnde dicit
amator. Et de hoc liber canticorum refer
tissimus est pter quod et canticum amo
ris quadam sui nominatione dicit ð hoc
Sapiencie. ix. Amator factus sum forme
illius. Et iterum. Hec enī ē speciosior sole

Quinta est esuries siue sitis. ꝛ hāc pa-
rit in animab⁹ humanis eiusdē reficien-
tissima suauitas. de hac Ecclesiasti. xxiiii.
Qui edunt me adhuc esurient. ꝛ q bibūt
me adhuc sicient. et ad eam ptinent om-
nia testimonia illa que ꝑ gustu spirituali
ter induxim⁹ superius. Sexta ē amor
necessarius seu debitus. quā supnaturalē
dicimus et hanc parit in naturalib⁹ ꝛ co-
gnoscentibus plarga bnficēcia ipi⁹. q̄ cre
atorē patrē nutritū custodē defensorē ac
ptectorem ac incessanter omniū bonorū
largitorē se exhibuit ꝛ exhibet. Septi-
ma est amor rectus. qui veri nominis ami
cicia ē ꝛ dilectio sincerissima ꝛ scōm vsum
modernoꝝ charitatis nomie sola digna.
Hanc vero parit in agnoscentibus ꝛ con
siderantib⁹ bonitas ipius pura ꝛ absolu
ta p seipam considerata. Parit inq̄ꝫ q̄ntū
in se ē. Non enim ydonei sumus tam san
cta dilectiōe ardere in ipm Sicut nec ydo
nei intueri ipm vel agnoscere ꝑpter mali
ciā originalis corruptiōis. et elongatione
nostram multiplicem ab ipo. quam ꝛ sta
A tus ꝑsentis miserie facit ꝛ peccata. Ap
paret igit̄ tibi. qꝛ septem sunt affectiones
bone animarū nostrarū in deo. Ultima
autem ē omnium rectissima purissima ac
nobilissima. et sola scōm se remuneratōe
digna. Qꝛ enim omnes alias remunerat
deus. ex affluentissima largitate ipius est
ꝛ veritate. qua sperantes nunq̄ꝫ ꝑmissis
defraudat. Iniuria do ꝛ peccata sunt
affectiones quas narrabo et enumerabo
tibi. affectiones inq̄ꝫ bone. quarum p̄ma
timor: peccatū em̄ omne penale est ꝑpter
dei iusticiam. ꝛ etiam ꝑpter ꝑpriam ma
liciam. ꝛ hic ē p̄mus sapor peccati quo pa
lato cordis sapit penale ꝛ iste sapor seu sa
poratio eiusdem timorē ꝛ ē initiū sapien
tie isti⁹ qua peccata ꝛ vicia nobis sapiūt
q sunt et qualia sunt Secūda ē dolor
ꝛ p hunc sapit peccatoꝝ vulnus aut lesio
sicut legit̄ ysa. Uulnus ꝛ liuor et plaga
tumens non ē circūligata medicamine.
Tercia ē pudor ꝛ p hunc sapit turpe ꝛ
erubescendū. Quarta ē ira. ꝛ per hanc
sapit nobis iniuria ꝛ ꝑuocatio ad vindi-
ctam. ꝛ de ipo et de nobis. Quinta ē indi
gnatio. p hāc sapit nobis indignatio :nō
solū q̄ indignū ē vt fiat a nobis sꝫ etiam
vt sustineat. Sexta ē odiū. Et per hāc
sapit nobis inimicū nr̄i et impugnatorꝫ.
Ideo armamur contra ipm. ꝛ bellum ei

dem indicimus. Septima ē contēpt⁹
siue aspernatio. ꝛ p hāc parit in nobis vi-
litas ipius. Octaua est abbominatio
ꝛ hanc parit in nobis spurciositas et fecu
lencia ipius: et ē nobis ꝑuocans nauseā
spūalem qua ipm a nobis reiicimus.
Nona ē horror: qua ab ipo resilimus
sicut a mortifero et venenato. ꝛ hāc parit
in nobis mortiferitas vt ita dicam⁹ ipius
sic legit̄ Ecclesiasti. xxi. Quasi a facie colu
bri fuge peccatu. ꝛ alia queda q̄ ibi legūt̄
Decima execratio et hanc parit in no-
bis ipsa pollutio et ꝑphanitas ipsius. et
ꝑpter hoc declinamus ab ipso quasi a sa-
crilegio spūali. Undecima est detesta
tio. Et hanc parit in nobis impietas ipi⁹
qua contra deū est et cultū eius. Scito
autem. quia omnes cetere dispositiones
viciorū et peccatoꝝ ad has referunt̄. Qꝛ
em̄ peccata et vincula et carceres et serui-
tutes sunt ad mortiferitatem euidenter p
tinent. Hy sunt vndecim sapores boni q-
bus vicia et peccata sapiūt palatis cordis
bene dispositis. Hec sūt aromata. ex qb⁹
medicamētum contra peccata conficitur.
hec sūt cuspides peccatorū. quibus salu-
taris compunctio cordium nostroꝝ. fit et
medicina vulnerū que ipa peccata intule
runt hec sunt repercussiones haste peliadis
que suorū vulnerū medicamentū prestāt
hoc est plumbū in sagitta cupidinis. Hec
est tyriaca de ipo veneno venenatorū cō
fecta. que venenum viciorū et peccatoꝝ
mortificat et expurgat. Hy sunt loci. de q
bus argumenta elicit spiritus sanctus. ex
quibus vndecim cōclusiones infert ꝛ vn-
decies concludit cordi humano sicut legi
tur Johannis xvi. Arguet mundū de pec
cato. Hoc ē de ipo peccato elicet argumē
ta ad repellendā et confundendā insaniā
atq̄ꝫ stulticiā peccantiū. Hee sunt allegati
ones ex quibus dictat̄ sentencia dāpnati
onis peccati. Iuxta id qđ legit̄ ad Roma
viii. De peccato dāpnauit deus peccatuꝫ
Hoc ē de pctō ipo allegatiōes sumpsit ꝛ
cottidie sumit in penitētib⁹ allegationes.
ex qbus in ipis dāpnat ꝛ dampnari facit
peccatū sicut ꝑpo gladio golyas occidit̄
sic legit̄ Romano. xvii. sicut ꝑprio pugio
ne holofernes occiditur. sicut legitur Ju-
dith. xiii. Res autem temporales que
diuicie vocantur sunt animab⁹ bene dis-
positis etiam sapores bene dispositi siue
affectiones. In hys ergo primum est vt

sapiāt lutum. sicut legit Abacuc .ii. vsq̄ꝫ q̄
aggrauat contra se densum lutum. Aua
ro eñ nō lutum sapiunt aurum et argen
tum. sed diuicias. Scdm ē vt sapiant
picem. Juxta quod legitur Ecclastic. xiii.
Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea.
Terciū est vt viscū sapiant glutinosita
te sua. sicut dicit Aug⁹ super psal. q: amor
tpaliū viscus est spiritualium pennarum
Quartū est vt sapiant stercora. Juxta
illud qd dicit Apl's in. iii. ad phylip. Oia
arbitratus sum vt stercora. vt xp̄m lucrifa
cerem. Quintū ē vt sapiāt spinas. mul
tiplciter pungētes et exulcerātes cor hūa
nū. Sicut legit. viii. luc. et iiii. marc. in pa
rabola de seminib⁹. Sextū est vt sapi
ant fallaciā siue deceptionē quā habēt sic
dicit veritas math. xiii Fallacia diuiciaꝝ
suffocat vbū. Septimū est vt sapiant
vanitatē. Que igit sunt disposiciōes bo
norū tempaliū videlicet que cū tempe ve
niūt et cum tempe transeūt et amittūt. vt
septē sapores in bene dispositis animab⁹
P parūit Primū lutū cuius vilissima est
habundācia ppter qd cui diuicie lutū sa
piūt. habūdancia eorū sapit eis vilissimā
et ideo reiabilē. et nullaten⁹ congregabi
lem id est congregari dignā et diuite non
aliud esse q̄ꝫ homi nē ō aceruo seu luti cō
gerie magna demētissima cecitate illusū.
et de eo tenq̄ꝫ de aceruo diuiciarū nobili
um gloriantē. Et de alijs in sermonib⁹ ex
hortationū iā multa diximus ꝛ in scriptu
ris canonicis scriptisq̄ꝫ sanctoꝝ mlta me
moria digna legūtur Quomō eñ pix sūt
diuicie inquinātes amatores suos inqui
natione adherenti et glutinosa. Quomō
viscus misera corda que se eis afficiunt re
tinent. ꝛ hoc vel in parte vl' in toto instar
auicularū. que se virgis viscatis affricant
ibiq̄ꝫ vel ex toto capte retinētur. vel nō si
ne amissione ac detrimēto plumarū inde
euolāt. Unde plumas bonarū cogitatio
num et bonarū affectionū auari et cupi
di aut ex toto aut ex parte. magna emise
runt. et in visco diuiciaꝝ reliquerunt. Jbi
eñ intima sua proiecerūt vt legit. Eccl. v.
Q Quomodo stercora sunt et propter quid
vnde et inquinant semp. et fetere faciūt
contrectantes. Qui eñ celū et celestia re
dolere deberēt. et aromatib⁹ virtutum ce
terarumq̄ꝫ graciarum fragrare terrā olēt
et terram sapiunt. Manifestū est quia ter
ra fex est comparatione celi. et fex elemen
torum apud philosophos reputatur pro
pterq̄ꝫ et in imo siue in infimo hoc est in R
medio mundi residet. Quomodo spi
ne sint ipse diuicie innumerabilium solli
citudinū timorum dolorum. ꝛ etiam vlce
ra seu vulnera contrectantibus inferant
Quomodo fallaces et muscipula que vo
lentes et putantes capere capit. Quomo
do mendaciū dum pmittentes sacietatē
et copiam solam famem aut inopiā aut
eorum augmentum exsoluunt. Quomo
do vanitas sunt. dum nec cōferunt pleni
tudinem continenti. nec fulcimentum in
nitenti. nec fructū laboranti in eis aut p
eis vt in alijs locis iam multociēs et mul
tipliciter declarauimus. ꝛ in sermonibus S
declamatorijs declarare cotidie non ces
samus. Sunt et alij sapores earum vi
delicet quibus sapiunt onera demergen
cia in pfundum mortis et tenebrarum re
clamatoria furum. latronum. et raptorū
et puocatoria eorum non solum ad om
nem surreptionem et rapinam eorū. sed
et in omne piculum et omnem mortē pos
sidentium eas. Tercio sapiunt litigiū.
vnde et mulierem litigiosam plerumq̄ꝫ af
fluentiam istam temporalium in exposici
onibus librorum salomonis interpretati
sumus. Pro hac eñ oīa auditoria seu
consistoria litium tumultibus et clamori
bus psonant. Eodem modo ꝛ bellū
sapiunt diuicie et bellorum picula omni
um. ppter qd vir diues ꝛ opulentus om
ni genere insidiarum ꝛ oppugnationum
expositus est. non alia de causa q̄ꝫ pp̄ter
ipsas diuicias Sapiunt etiam gladiū
quia vulnere amoris mali sui transfigunt
corda hominum. Sapiunt et ignem.
quia ardoribus cupiditatū exurūt eadē.
Sapiunt et aquam nimiam. quia flu
ctibus seu vndis noxiarum sollicitudinū T
demergūt et extinguūt corda hominum.
Jn vniuerso igit q̄tuordecim sūt sapo
res diuiciarū in eo q̄ diuicie sunt quibus
palatis sanis ꝛ gustu saporē talē pcipiunt sa
piunt Specialiter aūt aboꝝ ꝛ potuū duo
decim sunt sapores spirituales quilibet sa
palatis sapiencialibus sapiunt. Primus
est defectio seu consumptio propria corpo
ris. ꝛ hanc sapiunt in eo q̄ alimēta seu re
fectiones. nō ei alimentū seu refectio. sed
deficiētis et cōsumpti reparatio. Scdus
est medicamentum in quo sapiunt h
sapientib⁹ egritudines ꝛ febres quam

hui accessiones sunt fames et sitis. ppter qd̄ dicit Aug⁹ sup.xiiij. Ad Roma. quia alimēta sumenda sunt tanq̄ȝ medicamenta. Et ppter hoc nō solū cū temperancia et mensura debita. sed etiā cū ipa memoria mortis cuius pulsatio ē siue impulsio impellens ad illā accessio tā famis q̄ȝ sitis

Tercius sapor ē quo sapit cibū corpalē sicut iumentū aut equinū. qm̄ corp⁹ habendū ē vt iumentū. ꝛ ppter hoc ipa mēsa corpalis vt ꝑsepe et totū habitaculum. Cū autē iste sapor palatū cordis bene dispositū erubescet indubitāter spūs sessor vł ascensor isti⁹ equi comedere ad ꝑsepe eq vel asini sui. atq̄ȝ comedere cū equo vł asino suo. ꝛ reiciens a se cibū corpalē tanq̄ȝ venū vel avenā equi vel asini sui. quereret sibi cibū congruentē ꝛ ppūm salicet spūalē. Ad cuius delicias ptingere non potest equus dict⁹ vel asinus ppter hoc ergo dictū ē Jere.xv. Si sepaueris p̄ciosum a vili quasi os meū eris. Spiritū scilicet sessorē a carne equo vel asino ꝛ delicias spirituales a veno et avena corpis. mēsamq̄ȝ a ꝑsepio ꝛ celeste palacium a corpis stabulo Quis ei nisi insensatus nō solū nō erubescat sed etiā abbominetur ꝛ phorrescat comedere cū asino suo in ꝑsepi aut cum porco vel porca sua in vase furfureo. Porcus aūt spūalis aut porca verissime corp⁹ humanū ē. si quis imundiciā ꝛ spurciositatē eius attēdit. Quartus sapor ē q̄ sapit nobis diuinā largitatē. ꝛ hoc in eo quod donū. Quint⁹ est quo sapit nobis diuinā pietatē ꝛ hoc in eo q̄ bñficiū elemosynaȝ qd̄ diuina pietas distribuit in alimoniaȝ oīm nostrū tanq̄ȝ pauperū suoȝ. Sextus est quo sapit nobis nostrā paupertatē. dum ppter indigenciā nostrā et dei mi
D sericordia nobis tribuitur. Sublimiores aūt sapores sūt q secūt. Quoȝ prim⁹ ē quo sapit nobis dei famulatū. siue dei familiaritatē quā tanq̄ȝ filys familias velud a deo velud patre famulis nobis distribuitur. Et ppter hoc tanq̄ȝ fur ꝛ latro se hmōi mense ingerit: qui ꝟ filys dei patris aut de familia eius non est Secūdus est quo sapit nobis spiritualis patrocinationis salariū. Quoniā nobis clericis et sacerdotibus datur vt salariū tāq̄ȝ advocatis animarū tam mortuoȝ q̄ȝ viuentium. ad allegandū salꝫ causā aīaȝ corā patre misericordiarū. Qua ppter tanq̄ȝ fur et latro et sine causa illud comedit. q causaȝ animarū put dixim⁹ allegare nō satagit. Necesse ergo habent ꝛ leges ꝛ allegationes hmōi ī tā sublimis cōsistorij seu auditorij nō solū nosse. sed etiā elegantia q̄ decet atq̄ȝ sollicitudine qñcūq̄ȝ oportunū ē allegare. heu qd̄ hꝫ et tā auidos pceptores quāq̄ȝ flāmeos cōceptores hmōi salarij et q̄ȝ paucos quāq̄ȝ imperitos atq̄ȝ negligentes oratores cause animarum.

Tercius sapor ē quo sapit hīi sapōrantibus vt dixim⁹ miliciā. ꝛ hoc in eo quod stipendiū. Est ei stipendiū milicie clericalis et si nō solū ꝛ totū stipendiū. Ut fur ergo et latro quia sine causa pcipit hmōi stipēdiū qui animab⁹ negligit militare quod ē p animabus eoȝ cōtra hostes eorum. ꝛ qd̄ plus ē etiā contra deū iratus eiusdeȝ pugnare. Pugnas aūt et plia ista ī tractatu sacramentoȝ et sacramentaliū in capi. de cōfessione ibi nominauim⁹ ꝛ nūerauim⁹ et propter hoc ista hic non repetimus Heu quot ꝛ q̄ntos habet ne dicam preceptores sed fures ꝛ latrones hmōi stipendium qui nō solum p animabus militare negligūt sed etiā totis studys ac virib⁹ militant cōtra eas ꝛ etiā contra deū stipēdiorum hmōi dulcissimū largitorē. et qd̄ deterius ē. magisq̄ȝ horrificū capitali hosti et dei et animarū suarū scilicet dyabolo militant dei stipendys ab ipo diabolo cui militāt non aliud stipendiū q̄ȝ mortē ppetuam: et eterna supplicia percepturi. sicut legitur ad Romanos.vj. Stipendia peccati mors est. Propter defectum et infidelitatem eoȝ qui spirituali hoc ē milicie clericali asscripti sunt. datus est dei populus in predam et in direptioneȝ demonum propter hoc enim catervatim centenatim miliatim capiuntur captiuantur et trucidantur. quia nec est a parte eoȝ qui defendat. propter hanc causam clerici attonsi sunt in circulum instar pugillum. vt se esse ppugnatores animarū agnoscant Heu q̄ȝ turpe est quāq̄ȝ erubescendum se pugilem seu propugnatorem animarum tonsura et habitu gerere et nihil ppugnatorie strennitatis vel pugilaris fortitudinis. vel agere vel habere. in omnibus hostem animarum se exhibere ꝛ muliebrem fragilitatem atq̄ȝ imbecillitatem vite mollicie: et infirmitate artuum profiteri.

Quartus sapor est quo sapit redemptionem animarum sicut legit̄ pver.xiij. Redēptio anime viri ꝓꝑe diuicie. Et dan

iiii. peccata tua elemosynis redime ⁊ iniq
tates tuas misericordijs pauperū. Omnia
enī bñficia ecclesiastica data sunt ecclesijs
in redemptionē animarū. redēptionē in-
q̄ꝫ a captiuitate pctōꝝ ⁊ penarū. Quotq̄t
ergo clerici sumus q hmōi bñficia pcipi-
mus redēptionē inqꝫ. id ē p̄ciū redempti-
onis. Nō solū igr̄ sine causa sed etiā ꝓdi
tiose hmōi p̄ciū recipim⁹ qui ꝓ liberatio
ne animarū nō satagim⁹. q eā put hmōi
redēptio requirit nō ꝓcuram⁹. Quis enī
adeo ꝓditor eē auderet. vt cuꝫ redemptio
nē amici sui accepisset. eo scilicet pacto et
conditione vt ei⁹ liberationē a carcere et
vinculis ꝓcuraret. ⁊ eū ibi diu torqueri ⁊
tandē patibulo affigi absqꝫ vlla miserati
one sustineret. Quintus sapor ē quo
sapit esca hamatā. vel hamū inescatum. q
suauitate delectatiōis q̄ in esca esse credi
tur faucib⁹ ⁊ gutturi infixus comedentem
capit. Queadmodū muscipula murem. ⁊
⁊ piscis hamū ⁊ laqueus auiculā. De
muscipula legis expsse Sapi. xiiij. Quoni
am creature dei in odiū facte sunt. ⁊ in tē-
ptationē anime hominū ⁊ i muscipula pe
dib⁹ insipientiū. De hamo vero et la
queo legis Ecclesiastes. ix. Sicut pisces ca
piunt hamo. ⁊ aues laqueo. sic capiūtur
hoies tpe malo. Cibus ergo corpalis esca
ē abscondens hamū. hoc ē lenociniuꝫ gu
lose voluptatis qd dū venari ⁊ capere cre
dit gulose comedens capit ab illo. et vul
go dicit inescat. Hinc ē q oēs epulones
oēs glutones oēs ebriosi sunt velut pisces
inescati hamo scilicet breuissime volupta
tis faucib⁹ et gutture transfixi. De hoc
hamo legit Abacuc p̄mo. facies homies
quasi pisces maris subaudias q̄ntum ad
hmōi captionē. Deinde. Totuꝫ in hamo
sublevabit traxit illud in sagena sua. Alu-
bi vero diximus tibi. quia hmōi homies
sunt hoies morti addicti. iāqꝫ infernali pati
bulo affigendi atqꝫ suspendendi qui p fu
nes collis circūdatos siue funib⁹ p colla.
⁊ vt vulgariter dicatur p gulas ligati tra-
hūtur ad infernale patibulū. et eodē vul
gali sermone ipi suntq ꝓpe dicitur p gu
las suas capti. Funis enī collo circa collū
ymmo funis in gula. vulgaliter hoc dica-
mus amor ē gulose voluptatis in gutture
seu collo. Heu q̄ꝫ miserabile pioꝝ ocu
lis spectaculū multitudo innūerabilis sit
inescatorum p gulas horribiliter ligatorū
qui trahunt ad infernale suspendium.

Sextus est quo sapit sublimiter sapi-
entibus diuine suauitatis bonitatē. hec
velut aspsione sui per modica ⁊ odore p-
tenui. et quasi p interpositū illius ci suaui
tatis vt dicit aug⁹ aliquid in ista regionē
aspgitur. Et in libro de vera religione. ve
inquit illis q se auertunt a lumine tuo. et
in carnali ope suo velut in vmbra sua de
siri delectant vbi tamē habent qd eos de
lectet ō circūfulgencia lucis tue. Ac si dice
ret de circūfusione suauitatis tue. Omis
enī suauitas in creaturis nō ē nisi velut as
psio pmodica ⁊ odor ptentus quasi vesti
giū in vltimitate parauitatis diuine suaui
tatis. Sicut ergo odor odorātes inuitat ad
ipm a quo aspgitur. et aspsio ad plenitu-
dinē a qua distillauit. ⁊ vestigiū ad transe
untē vel inpmentem illud. Sic omis in q̄
cūqꝫ creatura suauitas ad redundantissi
mā plenitudinē diuine suauitatis. Sic er
go esuriens ⁊ siciens nō ē cōtentus aspsi
one quā lingat hīc. nec odore cibi aut po
tus. sic venator nō ē cōtentus vestigio fe
re quā cupit ⁊ querit capere. sic sublimiter
et spūaliter saporantes ⁊ odorantes istis
vt ita dicamus aspsionibus odorib⁹ ⁊ ve
stigijs diuine suauitatis cōtenti non sunt
Isti enī sunt sublimiter ac spūaliter esuriē
tes et sicientes ac odorātes. Isti sunt sub
limes ac nobiles venatores ac nobilē p̄e
dam diuine suauitatis insectātes et inuesti
gantes. sicut dr̄ Eccli̅a. xiiij. Vadens post
illam quasi inuestigator. E cōtrario autēꝫ
dicitur de quibusdā. Inimici eius terram
lingent. Hij sunt qui spreto diuine suaui-
tatis fonte copiosissimo ac redundantissi
mo aspersuras has quas dixim⁹ lingunt
et in eis imergunt eisqꝫ inebriant ebrieta
te qua insaniunt vsqꝫ in omnes brutales
desipiās. Mirabilis autem ⁊ miserabilis
tante multitudinis hominū imersio et ca
ptio dementissima in vna gutta suauita-
tis. et mirabilis demencia guttam illaꝫ p̄
ferre abysso fontali vel fonti abyssali diui
ne suauitatis. sicut enim gutta roris ante
lucani sic ante te. id est comparatione tui
est totus orbis terrarū. sicut legitur. Sapiē
cie. xj. Lingunt ergo amatores temporalia
non tempalia non inuenientes in eis vn
de sacientur. Lingendo tñ impossibile ē
aliquē saciari. Hij sunt qui appendunt ar
gentū suum non in panibus. et laborem
suum non in saturitate. Turpissimi aūt
ac fedissimū et incuruari ad lingendū is

modicas.tāq; tenuas aspsiones. τ dorsū vertere ad mensam paratā in celo. ö qua legit Luce.xiij. et omino non curare vbertate domus dei et torrentis voluptatis q̄ inebriandi sunt electi ipius   Septimū ē quo sapiūt omnia hec offitiosissimū seruitiū. sua em̄ consumptione omnimoda in omne sui dispendiū nobis seruitiū oīa hec. Jn nostruȝ quippe seruitiū alia affliguntur laboribus alia depilātur. alia deplumātur alia decorātur alia deuiscerātur alia dissecātur alia cruciātur. alia p oēs modos mortis destitutionis cōsumūtur   Ad hanc valet iste sapor vt talib⁹ seruire dedignemur q̄ tam offitiosa seruitute intantaq; sui pernitiē nobis seruire nata sunt et nobis seruire absq; vlla cessatione sentimus.   Jam igitur in vniuerso narrauimus tibi duodecim sapores spūales quibus sapere nobis debent cibi et potus corpales., Nesciat autem comedere qui nescit masticādo sapores ex cibis elicere. Quare nescit masticare corporales cibos spūaliter qui ex cibis sapores hmōi attritione meditationis extrahere nō nouit. nec palatū habet siue fauces ad manducandū. qui sapores hmōi sentire nō p ualet. Sine his em̄ saporibus non vt homines sed magis vt asini vel porci cibos corpales potius consumūt q̄ȝ comedūt τ eis cibi non sunt nisi fm quid. quia scōm corpus tm̄. Cum ex eis.xij. vt dixim⁹ saporibus refici possunt anime coꝝ τ sola indo corpa in defectionē animarū reficiantur.
Meminim⁹ aūt nos aliqn̄ dixisse. q̄ tredecimus sapor est quo sapiūt pciū suū
3 hoc est xpi sanguinem siue mortē. Morte em̄ preciosissima redemptoris ac sanguine viuifico illius acquisita τ empta sunt q̄dāmodo sacerdotibus τ toti clero. Unde τ patrimoniū crucifixi vsualiter nominatur sic τ morte martyrū laboribusq; sactissimis confessoꝝ et virginū. ppter qđ multociens dixim⁹ in sermonib⁹ declamatoriis omnia hmōi rubere sanguine xpi: et martyrum distillare sudorē confessoꝝ et virginū.   Ualet autē iste sapor ad duo Primū ad parsimoniā dū em̄ tanto pcio empta cogitant parcissime inde nobis sumendū ee non tam suasione suggeritur sȝ etiam violēter ingeritur. Scōm ē ad reprimendū lasciuiā et dissolutionē voluptat?. Quis enim non horreat lasciuire in sanguine xpi et martyruȝ ac voluptate dissolui in tantis laboribus sudoribus atq; doloribus omniū sanctorum. omnia em̄ hec deuotione fideliū et a xpo reddita sūt meritis sanctoꝝ et a fidelib⁹ oblata.   Nūc aūt reuertemur vt ppas operationes. vij donoꝝ ubi narremus τ numerem⁹ iuxta modum aliū a supradicto.   Dicim⁹ igi
tur quia septem mala sunt mirabiliter ac P
miserabiliter subuertencia ac deturpācia vitam humanā. Primū est morum puerilitas de qua Ysaie.lx. Puer centū annoꝝ morietur. Et apl's.j. ad Corin.xiiij. Nolite pueri effici sensibus. sȝ malicia paruuli estote. De hac seneca Turpissimū est q̄ nomina habemus senū. et vicia pueroꝝ. Et iterū. Jn nobis nō puericia sed quod deterius ē puerilitas remanet. De hac Sap. xij. Jnfantiū insensatoꝝ more viuentes.

Contra igitur hoc malū puerilitati est grauitas atq; maturitas sapiētie qua puerilia despicimus et digna viris. id est magna atq; sublimia τ capimus cognitione τ amplexamur dilectione estimantes omnem suauitatem temporalem velut lac. τ omnia bona tempalia velut pyra poma: nuces. hoꝝ autem oblatione declaratur an puer sit quis an vir. Similiter et ablatione temporaliū siue amissione. Qui em̄ aggaudet cum sibi offerūtur. aut dolet cū ei auferuntur pueri se esse vel quod verius est puerilē se esse hmōi gaudio τ dolore pculdubio psitetur. Qui autem vir est grauitate ac maturitate sapientie hmōi magis irrideri se reputat cuȝ hmōi dona puerilia sibi offerūtur ac sibi contumeliaȝ irrogari. Quis em̄ nisi irridens et ptumeliam facere volens barbato aut grandeuo pirum vl' nucem offerat aut papillam
ei porrigat ad suggendum   Scōm est Z
brutalitas qua forinseca sensibilium sola capimus. et eis solis heremus foris stantes intima occultoꝝ attingere non valentes. contra hoc malū ē penetrabilitas doni intellectus. per hanc enim et occulta rerum et occulta signorum attingim⁹ vnde et nomen intellectus sumptum est videlicȝ ab eo q̄ intus quasi interiorum siue interna lectio. ppter hoc dixit Grego. sup Eze. quia intellectus iste tollit hebetudineȝ. Est enim velut lumen acutum et clymaciū penetrans omnia exteriora iam rerum q̄ȝ signorum et pertingens ad omnia interiora. Jsto dono legimus in exteriorib⁹ creaturarū non solū interiora earum sed etiā

inuisibilia dei sicut dicit apostol⁹ ad Ro
manos .j. Quemadmodum p motus et
operationes corporũ animaliũ que vtiqz
omnia foris sunt legimus interiora ipso-
rum animaliũ videlicet animas eorum ⁊
vires ipsarũ. Similiter in exterioribus si-
A 45 gnorum siue positiuorũ siue naturaliũ. le
gim⁹ interiora significatorũ. Per hoc do
num omnia tam naturalia q̃ artificialia
nobis signa sunt. et liber eruditione salu-
tari plenissimus. huic dono seruiunt secũ
da et tercia et quarta ps sciencie contẽpla
tiue scilicz meditatiua speculatiua atqz sim
bolica siue comparatiua. quas cum alijs
si dederit deus vitam et spacium scribere
intendimus. Huic dono omnis creatura
alloquitur creatorẽ. Hoc dato interroga
bat Augustin⁹ creaturas sicut ipsemet dic
Interrogaui solem et lunam et mare ⁊ sy
dera de deo meo. et responderunt mihi.
q: non sumus ipe. sed ipe fecit nos. Huic
dono celi enarrant gloriaz dei ⁊c. Propt
istas loq̃las siue locutões vocauit ipe idẽ
Augustinus oẽs creaturas nutus dei. ita
dicens Nõ em̃ cessas nobis innuere qua
lis et q̃nta sit pregatiuarũ mentiũ suauis
sima lux et virt⁹ tua sunt omne creaturaꝝ
decus. Huic dono omnia sacramenta ex
terioribus formis suis loquentur inuisibi
les virtutes suas ⁊ operationes. Huic do
no loquẽtur templa et apparatus eorum
cum modus et ministri et apparatus eo
rum. ⁊ omnis cultus exterior. Huic dono
loquentur cerimonie legis omnes ⁊ figu
re. Similiter parabole enigmata et visio
nes pphetarum. vt dicit Job quia intelli
gencia est opus in visione. Q: si quis
dixerit ergo qui habet donũ intellect⁹ in-
telligit omnia hec que p̃diximus. Respõ-
demus istud non esse consequens. quem
admodũ licz visus ostendat omnia visibi
lia nõ tamen consequens est vt quicunqz
habeat visum videat om̃ia visibilia quẽ
admodũ qui visum habet paratus est vi
dere omnia visibilia quibus illũ conueni
enter applicuerit. Sic et qui habet hmõi
donũ paratus est intelligere omnia intel
ligibilia. Silr aut se habet phylozophia
p hmõi donum vt curiosus viator qui di
uersa loca et regiones circuit vt videat vi
sibilia que in eis sunt. Qui em̃ vtitur actu
hmõi dono mente circuit res quas intel-
ligere querat. ambulans spiritualiter ad
lumen ipius quasi ad lumen lucerne accẽ

se in nocte. Status em̃ vite isti⁹ velut nox
est in qua multiplicib⁹ lucernis seu lumi-
nibus indigemus quorũ luminũ tamen ẽ
donum intellectus. Debes enim scire
quia istud donum intellectus: non om̃es
habent equaliter nec equale. Quida em̃
habent ipm pmptissimũ quẽadmodum
ad intelligenda omnia intelligibilia q̃ co
ram posita eis fuerint. Alij autem habẽt
pigrum quẽadmoduz visum exteriorẽ ad
intuenda omnia visibilia que corã eis po
sita fuerunt. Alij aũt habẽt ipm pigrũ
quẽadmodum habent visum qui dolorẽ
vel aliquid aliud impedimentu paciũtur
in oculis q̃ agilitatem oculorum et facili
tatem videndi impediat. et quidã habẽt
hmõi donũ valde exercitatũ ⁊ ppter hoc
fortissimũ et etiam luminosissimũ exerci-
tatione em̃ confortanẽ et clarificanẽ om
nia dona ⁊ omnes virtutes sicut ignauia
et desidia obtenebranẽ et deficiũt. Cuius
rei manifestũ exemplũ ẽ in viribus natu-
ralibus. vt vides in virtute gressibili. que
conuenienti exercitio gradiendi confortaẽ.
quiete autẽ immoderata debilitaẽ inter-
dum vsqz ad defectũ. quẽadmodum etvi
sus et longa mora in aliquo loco aut de-
bilitatur aut ex toto deficit. conueniẽti au
tem exercitio clarificatur et confortatur.

Debes etiam scire quia istud donuz
scilicet donũ intellectus tante claritatis ẽ
et acuminis in quibusdã. vt valde assimi
letur spiritui pphecie qualem crediderũt
nõ nulli fuisse in abbate ioachim. et ipse-
met de seipo dixisse dicitur. quia nõ erat
ei datus spiritus pphecie sed spiritus in-
telligencie. Si quis autẽ inspexerit li-
bros eius quos scripsit sup Apoca. ⁊ sup
concordiã duoꝝ testimoniorũ mirabitur
donũ intellect⁹ in eo. Q: si qs q̃rat cu
iusmõi cognitio ẽ cognitio q̃ dono intelle- B
ctus acquiritur. videlicet an sit credulitas
tm̃ an certitudo. Et si fuerit certitudo. nõ
differt a fide nisi scdm materiã tm̃ videtur
quia fides est circa res fundamentales ⁊
iniciales vere religionis. Hec autẽ est cir-
ca res occultas atqz pfundas que sũt ve
late misterijs aut adumbrate significatio
nibus. Et si fuerit certitudo erit vel visio
aut erit ex pbatiõe relicta certitudo. hoc
autem manifeste falsum est. In hmõi em̃
rebus donũ intellect⁹ nõ vtitur demõstra
tionibus. expositores em̃ libroꝝ pphetaꝝ
et legis hebreoꝝ pbationib⁹ nõ vtuntur

sed solis narrationibus declaratiuis. Ui
so ergo esse nō potest opatio hmōi doni
quoniaz res in qua ē opatio hmōi velate
sūt hmōi res vt dixim⁹ ꝛ adumbrate. res
aūt que p se vident ꝓpē nude sunt. ꝛ abs
ꝗ interposito cadūt et in visum vel visus
sup eas. Quare intelligere ꝛ videre cōtra
ria sunt. quēadmodū videre sine opimen
to et estimare de re opta. licet igit̃ opatio
hmōi doni credulitas sit: tñ et materia et
forma differt a fide. In materia quidem.
quēadmodū diximus ꝙ intellectus ē cir
ca res designatas et significationibus ad
umbratas p se ꝛ inq̄ntū sunt liber ꝛ lectio
interna. Quantū tñ salutaris est cognitio.
Fides autē ē circa res iniciales atq; fun
damentales religionis nō p hunc modū
Hoc ē nullo respectu ad signa vel ad vela
mina. sed ad veritatē eoꝝ et salubritatem
eaꝝ iniciabilitatē fundamentalitatē religio
nis. solas respiciēs incūbens eis. ꝛ innixa
tanq̄ fundamēto salutis. In forma autē
hec materia cognitiōis. Per hec ipa que
dixim⁹. appet manifeste inter ea diuersi
tas. Cognoscere enī rem vt rem p se ꝛ rem
signata saltez p aliā rē. qđ dixim⁹ ꝓpt ver
ba ꝛ alia signa qb⁹ loco verborū vtimur.
qualia sunt lr̃e et alie figure silēs litteris.
manifeste diuersi sunt modi cognoscēdi.
Diuersitas enī in modis cognoscēdi diuer
sificat cognitiōes et necessitate. nec ē itelle
c⁹fusus cognosc̄ opatio visus sub opimēto
Nō ei vtitur visus opimēto. vt signo eius
rei ꝙ sub opimēto ē sed vt alligato eidem
ꝯiūcte. Unde si aliqua res sub codez
opimento eētcq; videret eā ꝛ eque pos
sibile ē quācūq; aliā rem sub illo opimen
to eē vel p toto vel p pte. Et ꝓpter hoc sub
eodē opimēto videri. non aūt ita est de si
gnis. nō eī sub q̄libet signo potest esse q̄
libet res. ymmo determinate sunt res q
c bus ꝓpter q̄s signis posit̃ sine po
sitione. qualia sunt verba et noīa. noībus
aūt et verbis nō magis vtit̃ donū intelle
ctus ꝙ fides. Sigs aūt querat. vtrū in
telligēcia oim eoꝝ q̄ dono intellectus in
telligitur possit acquiri p doctrinam. dici
mus ꝙ sic. Quoniā omnē ꝓphecia et oia
mysteria p q̄ hmōi donū intelligit̃ ab in
telligentibus possibile est ꝛ doceri et scribi
[illegible] ac dilucide. Uerū intelligencia
sic acquisita a rebus ipis eēt ꝛ nō desup. et
inter hoc differētia ꝛ ꝯpatio eoꝝ eēt ad
modū ꝯpatio luminis descendentis

a lumine pmo sup animas nostras. et lu
minis reflexi et ascendētis a rebus ad eas
dē ꝛ sicut solaris luminis. hoc ē a sole de
scendentis et luminis luna descendentis
scdm opinionem eorum qui dicunt ra
dios lunares. radios solares esse sed refle
xos. Auuennathan enī philosoph⁹ scri
psit sup hoc tractatū singularē in q̄ sibi vi
sus ē lunā declarasse. lunā a sole non illu
minari a sole p refractionē radioꝝ solari
um. Reuertamur aūt et dicam⁹. qꝛ lu
mē istud quod donū intellectus vocam⁹
cōtra brutalē ebetudinē qua naturali. id
ē innata nobis corruptiōe brutaliter ebe
mus vel brutemus. vel grācie diuine mu
nere electis apponitur. vel p doctrinaz aut
ꝓpam exercitationē. Hoc est libroꝝ inspe
ctionem aut diligentē meditationē acqui
ritur et appet quod dicam⁹. Uidelicet qa
brutali ebetudini donū intellectus oppo
nitur ex eo ꝙ p ꝓphetiam dictū est saltē
Nolite fieri sicut equus et mulus quibus
nō est intellectus. Certū enī ē bruta exteri
orib⁹ inherere. et in illis sistere. ꝛ vt ita di
camus quasi foris stare. De intimis vero
nihil pcipe. nisi q̄ntū vis naturalis estima
tiua eis suggerit. Et hoc est quod dic̄ Bo
etius in libro suo de arte musica. Sensus
nihil integritatis capit. sed vt ad ꝓximū
venit. ratio vero quiddā subesse ppendit.
ratio intellige id estimatio ab eo quod ē
reor reris ratus sum. Debes autez sci
re. quia vis estimatiua in animabus ani
maliū siue rationaliū siue alioꝝ multū si
milis est dono intellectus. Sed donū in
tellect⁹ latius est incompabiliter atq; sub
limius ꝛ vis estimatiua solis signis natu
ralibus vtitur. non inq̄ntum signa sunt sꝫ
inq̄ntū comitāia. Donū vero intellectus
et naturalibus ꝛ positiuis signis vtit̃ ver
inq̄ntū signa tm̄ Si quis autē querat D
vtruz sine hoc dono sit salus alicui. videt̃
ꝙ nō intelligere enim in pcepto esse vide
tur. cum eius contrariū in scriptura culpe
tur videlicet ibi. Ecce homo qui noluit in
telligere vt bene ageret. Et ibi. Quoniam
non intellexerunt opera domini. ꝛ opera
manuū eius destrues illos. Expsse etiam
pceptum videtur rectorib⁹ intelligere ibi
Et nunc reges intelligite. Similiter ꝛ con
trariū eius ibi est ꝓpheticum. Nolite fie
ri sicut equus ꝛ mulus quibus non ē itel
lectus. Rñdemus ergo tibi. quia non
est xpianus adult⁹ in quo non appeat do

nū istud vel ex ipō vsu aliquo intelligendi vel ex facilitate et promptitudine. Et si enī multi magna et sublimia significationū non capiūt. aliqua tamē p captu sue simplicitatis et incruditiōis capiūt. Et hoc experiri potes etiam ex pueris qui loq̄las misteriorū cape nō sufficiūt. et tamen nō nulla ōēs intelligūt. Silr in surdis et mutis adultis. Excellenciā autem hmōi luminis in sacris doctoribus atq̄ scriptoribus ex doctrina et scriptis eorū merito poterit admirari. Et eadem ē questio ō aliis donis

E et eadē responsio. Terciū malū est discriminositas siue periculositas. et cōtra hēc diuine pietatis munere electi apponitur donū consilij. quo qui carent. ruunt in pericula qui ea prūdere et precauere non preualent. Has ergo ruinas parit ruentibus preceps temeritas. hmōi autē doni due sunt operationes proprie. harū prima ē priuatio seu retentio impetuositatis et retardatio agēdi ante completā exactam. ac perscrutatam deliberationē. Quidā enī adeo vehementes sunt vt perfectam deliberationē non expectent in suis agendis. Quidā vero neceti am eam incboari sustinent. Secūda etiā eiusdē doni operatio ē periculorum preuisio. Tercia quoq̄ omniū precipua atq̄ maiorī luminis ē effugij siue euasionis inuentio siue excogitatio. et hec proprie consilium dicitur. Relique vero due magis proprie nominātur. altera consilij expectatio. altera consiliatio siue deliberatio. Licet aūt viri consilij multi nominētur. non tamen hoc dono omnes prediti sunt. Sunt enī viri qui pericia sciencie ipsius iuris in causis et alijs que iuris sunt presto sunt atq̄ parati dare recta consilia. Sunt et alij qui hoc habent et ex ipsa rerū experiencia atq̄ exercitatione. Agricole etiā et vinitores et omniū artium opifices consulūtur. et recte sapieq̄ consulunt ō artiū suarum operibus seu artificijs. Sed donum consilij ad ea solūmodo que diuine honorificencie sūt et humane salutis extenditur. Et ista duo sunt in quibus omnia pericula homo precauere intendit. et sunt vel circa ea versantur. Ad istud donū ptinet cui et quando consulendū ē vel morari in seculo. vel religionē intrare. Et iterū priuatam vitaq̄ ducere aut publicū officiū assumere. videlicet epatum archydiaconatum et similia. Hoc dono semp illud cōsulitur. quo maior honor deo. maiorq̄ salus animabus acquiritur. Sicut est de translationib9 personarū ab ecclesijs ad ecclesias. videlicet quādo morandū quādo trāseundū. quādo status mutandus et quādo non. In quibus omnibus. siue ad consulendum siue ad eligendū sit. Et si exercitatio et eruditio aliquatenus et cōsulentes et cōsultos adiuuent. Donū tamen consilij longe luminis maioris ē lumini. quādo ipm in quo ē et erigere et aggredi facit qd dictat virtute et viuacitate sua. Hec autem sua virtute non prestant exercitatio et doctrina. et propter hec in hmōi consulendi sunt potissimū non quidem quocūq̄ modo. Sed qui habent ipm multi luminis. Horū enim responsa plerūq̄ ibi videbūtur quasi prophetarū oracula. Et hoc ē propter reuelationē periculorū et vtilitatū que sensus humanus p se videre non sufficeret. propter quod qui officio consulendi animabus cōstituti sunt tota instantia orationis ac deuotionis petere debent a datore graciarū. vt illud lumen in eis augeat atq̄ multiplicet. ita vt ipsemet p eos consulentibus respondeat consilia salutaria siue responsa subministrando ac suggerendo. Spūs namq̄ consilij multū assimilatur spiritui prophetie. et quodāmō spiritus prophetie est sine donū videlicet in hoc q̄ interdū profundissima et occultissima reuelat de tenebris. Huius doni lumine pplenitatū omnium tenebre diffugātur vita. Sine hoc dono est nauigatio siue gubernatio et sine cognitione omniū periculorū que nauigantib9 imminent. Amplius vita sine hmōi dono pīlatio est sine duce. et exercitus sine rectore. cum dispositione enim initur bellū et erit salus vbi multa consilia. sicut legit̄ prouerbio. xxiiij. Quoniā enim vita humana nauigatio quedā est in mari mūdi istius. et milicia sine belligeratio ē. Nauigantibus autē et belligerātibus et plura et maiora imminēt pericula. dono consilij muniuntur electi contra illa. Si quis aūt F querat. vtrū hmōi dono de tēporalib9 et corporalibus periculis consiliū aliquādo prestetur. Respondemus q̄ sic. sicut plerūq̄ legit̄ in libris Regū ō dauid. q̄ consulebat dominū vtrū egrediendū eēt contra hostes populi sui. In quibus omnib9 consultationib9 manifestū est contra planū littere consuluisse dominū. et consiliū reddidisse super temporalibus aut corporalibus periculis etiā generaliter. Sic generaliter

Iter iuxta testimoniū beati augustini vbi
nō habet homo de humana ratiōe quid
faciat diuinū semp implorandū est oraculum.
Sicut et vbi de ppa virtute vl' potestate
nō habet homo quid faciat. diuinū
ē ei postulandū auxiliū. In gestis etiā sanctorū
plerūq; legitur eos pstitisse consilia
aliquibus cōtra imminēcia picula corporalia.
Quemadmodū sanctus Eligius
cuidam cornatēn. epo dedit consilium ne
ad vrbem suā reuerteretur pter piculū corporis
qd ei imminere pdixit qd t postmodū
eidē epo certū ē accidisse. In hys autē
casibus et sili⁹ euidēter apparet luminositas
doni istius p quā pphecie spūi vt iā
diximus assimilatur. Si qs vero querat
G vtrū partes et radij sint huic dono quemadmodū
diximus de dono intellectus: et
vtrū possint in scriptis redigi et artem vel
saltē aggregationē aliquā. Rūdemus q
aliq possent scribi et doceri. sed generalis
aggregatio ex illis nō posset adinueniri t
hoc ē quoniā nemo ē vel fuit vnq; in nūero
sanctorū qui omniū hominū pericula
spiritualia et tempalia inotuerint. sic nulli
pphetarū omnia mysteria adhuc reuelata
sunt. Ietro enī quoddā salutare cōsilium
pter moysen t populū suū reuelatū
fuisse legitur. xviij. Exodi. qd ab ipo moyses
humiliter acceptauit. et cum eēt moyses
spū pphecie tam eminēter pditus hmōi
cōsiliū anteq; ab ipo ietro audiret ignorabat.
leguntur aūt cōsilia viroz eruditoz
scripta in casibus multis. Uerum sicut nec
omnis casus puideri poterūt. Sic nec oīa
cōsilia salutaria scripserūt. Ipi etiā vl'
orādo vel meditādo vl' cōferēdo cū alijs
aut deliberādo suggerente, spiritu sancto
et reuelante accipiūt cōsilia q alijs ipendūt.
Quēadmodū enī spūs sanct⁹ nō sp
tangit corda pphetarū. hoc est nō sp illustrat
eas reuelationib⁹ suis. Sic neq; consultores
sine sacros cōsiliarios. s; quēadmodū
diximus. cū vel ipi hec pcurent oratiōibus
aut ieiunijs. aut alijs sacris exercitationibus
vel cū eis etiā ab alijs pcuratur.
Procurāt quidā sicut helyseus. iiij. Regū
iij. Qui cū interrogatus esset a rege israel
iussit adduci sibi psaltē. cūq; caneret psaltes
factus ē sup eū manus dñi t pphetauit.
Beatus vero hylarius cū aliquid
obscurū in scripturis sanctis per se videre
nō poterat refugiebat ad beatū martinū
t dicebat: Ora martine. hinc inoleuit laudanda
consuetudo in ecclesia dei. vt quociens
quid agendū nobis sit ignoramus
ad viros sanctos recurrim⁹. vt vel nobis
inspirari vl' ipis reuelari a dño impetrent H
quid nobis sit in casu isto faciendum.

Quartū vo malū belloz atq; certaminū
spiritualiū cōtinua concussio. Contra
hoc ergo malū armat deus ac munit electos
suos dono fortitudinis. quo miris t
pene innūerabilib⁹ modis vincūt omia
aduersaria. Inter alia enī que mūdus diuersis
cōparationibus noiatur et dicitur
merito vocat campus certaminis ymmo
spiritualium bellatorum. ex omni pte vallant
eos obsidio sicut in tractatu speciali
de dono sciencie latius atq; diffusius nos
dixisse meminimus. Que ergo sit necessitas
que salubritas que tandē vtilitas aut
merces doni fortitudinis. ex hus euidenter
apparet cum per ipm electi seipsos defendant
impugnātes vincant. et innumerabilium
victoriarū coronas a bonorum
retributione recipiant. Habet autem I
dubitationem. an vna sit fortitudo. q cōtra
omnia aduersa pugnetur. An hic aliq
specialis fortitudo donuz fortitudinis sola
habenda sit. Sunt et alie questiōes
circa hec quas psequi breuiter et determinare
studebimus. Et videtur in pmis fortitudo
non esse virtus aliqua. sed magis
genus omniū virtutū quēadmodū et virtus.
quelibet enim virtus fortitudo est armans
et muniens ac roborans subiectuz
suū ꝯ contrariū viciū. sicut castitas corporalis
contra luxuriam carnis. t abstinencia
contra gulam. et sobrietas cōtra ebrietatem.
t ita de alijs. Si igit ista tria operatur
fortitudo et nihil aliud. ex necessitate
eadem est cum vnaquaq; virtutum. cū
eadem prius. et sola eadem alijs operetur.

Amplius. Cum ista tria que nominauimus
videlicet armare munire roborare
vnaqueq; virtus alia contra suum contrariuz
vicium faciat. ociosum est ponere
aliquā virtutē vel donū inter hec tria.

Amplius. dicit tullius q fortitudo est
molestiarū indefessa ppessio. Scdm hec
ergo pati indefesse siue viriliter molestias
erit opatio ppria fortitudinis. Nulli aūt
dubiū est qn hec sit paciēcie opatio ppa.
Erit igit idem paciencia et fortitudo hec.

Amp. Que differēcia inter fortitudinē
et mansuetudinē. magnanimitatē t virtutem
illā qua quis mitis dicit. Q: si qs di-

xerit quia vbi pugnat castitas cõtra luxu
riam etiam pugnat fortitudo. dum p eaʒ
molestia temptationis portatur et vincit
necesse habet concedere q vbicunq mo-
lestia temptationis ē ibi pugnat ex neces-
sitate fortitudo. Si eñ molestia est contra
quā p se et ꝓprie pugnat fortitudo. neces-
sario vbicunq molestia vincit pugnabit
et fortitudo. Amp. vbi temptatio per
blanda agit et delectatiõa temptatio ibi
ipm resistere tẽptationi molestū ē. Susti
nere aūt molestū inqntū molestū fortitu-
dinis est. Quare omne resistere quod mo
lestū erit ex virtute fortitudinis. Quia igr
omē resistere molestū ē ex necessitate. erit
ex virtute fortitudinis. et ita omnis victo-
ria. si enim resistere temptationi suauis tñ
esset nec bellū esset. et ideo nec virtuosum
nec victoriosum. licet eñ scriptuʒ sit. Gau
dium est iusto facere iusticiam ꝓuerbio.
xv. Non tamen merum gaudiū neq
semper. Ut q autē appareat veritas
determinabimus tibi species infirmitatū
sine debilitatum spiritualium. Harum er
go. Prima ē pusillanimitas et est species
timiditatis. Hac debilitate infirmant cor
k da multorum. vt ea non solū magna. sed
etiam modica interduʒ et nihila vt ita di
camus deiciant. modica eñ in reb⁹ sunt
vani loquor hominum. Qui ergo hmōi
verba timent metu eorum vel mala faciē
tes vel bona facere dimittentes omnium
hominum imbecilliores sunt. hij sunt mi
lites qui non vento valido sed leui sibilo
tenuissimo q susurro deiciuntur atq vin
cuntur. hij ridiculosiores sunt. et in nume
ro bellatorum nullatenus habendi. Nec
hominum nomine censendi qui verbis q̃
nec dum dicta sunt quasi vento qui non-
dum flauit depulsi cadunt bona facere vl'
mala dimittere metu hmōi non audētes
quos chymere et figmenta que nec vnq
fuerunt nec erunt deiciūt et vincunt. So-
lo enī cogitatu hostium. quos ipi apud
semetipsos sibi cõfingunt. Sunt et isti
omni cachinatōne subsannandi. hij sunt
qui alienis temptatōibus quasi alienis
impulsibus cadunt. et alienis vulneribus
moriūtur. et alienis egritudinibus pendi
tantur. Hoc genus hominuʒ insanissima
vanitate virtutem et fortitudinem ymmo
perfectionem vtriusq de seipso somniat
cū enim audiūt aliquē turpi aliqua tẽpta
tione fatigari, cadunt in contemptuʒ et as

pernationē ipsius. et fortes se esse existimāt.
ꝓ eo q neq q̃ tẽptatores sustinent. hij
cum vulnera alienorum peccatorum vident
vel audiunt stupore simul et arrogantia
ac despectione fraterna peccantes mora
liter moriūtur. Dyabolico vtiq miraculo
cum alij vulnerentur ipi de eoruʒ vulneri
bus moriūtur. instar mulierum pavidis-
mari que cum alienū sanguinē. aut vul-
nus viderint palmas cõplodunt. genua
sua percutiūt. et vehementia timoris ma
dunt spasmū. hij dum aliorum infirmita-
tes irrident. infirmosq despiciunt aliena
infirmitate non solum turpiter ac viliter
sed etiam ridiculosissima maioreq debi-
litate q̃ sit illa. quā irrident periclitantur.
Hmōi infirmitati quā diximus et oīb⁹
eiusdem speciebus opponitur magnani-
mitas quam tulli⁹ excelsitatem animi vo
cat. vulgariter autem apud nos cordis al
titudo dicitur. et quia opposita ei vicia tā
te tāq ridiculose debilitates sunt atq im
becillitates merito dicitur fortitudo. Hoc
ē per quā magna et ardua tam visa q̃ au
dita delectant illum in quo est sicut dicit
tullius. Te inquit animo excelsuʒ natura
creauit. Audita igit de magnanimitate abi
statim insedit oratio. id ē intime sedit qd
ē intime placuit. nec ē alia virtus longani
mitas q̃ ista magnanimitas. Sic ei longitu
do magnitudo ē. sic longitudo animi ma
gnitudo ai et ido lõganitas magnanimitas
Licet alia comparatione longanimitas eā
dicit inqntū p eam longitudo laboris et
molestie aut etiā tediū longe expectatōis
vincitur et etiā ꝯtempnitur. Quidam eñ
animo breues sunt vt ita dicamus. statim
volentes fieri vel venire desiderant. Sic
et trāsire cõfestim quicquid molestū susti
nent igitur quodāmō breuiorē animum
habēt rebus hmōi. Similes aūt sūt agri
colis q messem seminationi volūt esse cõ
tinuā. qui iacto semine statim metere vo
lūt et omne quod longas moras exigit re
pente pfici cupiunt. hac ergo virtute laboꝛ
contempnit que magna videtur. siue ma-
gna lõgitudine siue magna amplitudine
siue etiā altitudine. Magna altitudie sunt
honores iuxta estimationē secularium. ma
gna amplitudine videtur diuicie et cogita
tiones. Hec ergo virtus ē qua magna ista
tū magna vincunt et contempnuntur sicut
dicit Seneca. nihil magis animo cū ma
gno. id ē postq̃ magnus fuerit nihil ē ma

gnā. Et iterū Nihil ē maius q̄ anim⁹ ma
gna despiciens. Q᷑ si dixerit quis q̄a ma-
gnitudo molestie nō vincatur hac virtute
que ē magnanimitas. non vincit inq̄ʒ ea
inq̄ntū ē magnitudo. sed magis inq̄ntuʒ
ē molestia licet magna. Nobis autē
videtur quia magnitudo siue sit molestia
nisi siue cor que dixim⁹. que vtiqʒ fuania
videntur ad virtutem magnificencie siue
magnanimitatis pertinet. videlicet v i b o
his contra quem pugnat et materia circa
quā versatur. et aliud ē vincere molestiaʒ
inq̄ntum molestia ē. aliud magnitudinē
eius inq̄ntū magnitudo ē. Inq̄ntum em̄
magnitudo est despiciendo vincatur a c p
superdendo. hoc ē parua reputando. In
q̄ntū vero molestia non timendo anteqū
veniat et cum venerit vincatur sustinēdo.
Est et alia infirmitas humani cordis que
ppe teneritudo eiusdem dicit. Et ex hac
infirmitate ē cor humanum interdum fa-
cile vulnerabile siue exulterabile. Hu
iusmōi autem infirmitatis iudiciū certis-
simū est. facultas dolendi. et hoc et modi
co. et ē infirmitas ista valde similis debili
z tati corpali que teneritudo corpalis dicit
qua facile vulnere vel fractura vl' alia hu
iusmōi occasionatione leditur ppt̄ hmōi
teneritudinē causantur hac infirmitate la
borantes alienam duriciam cōquerētes
sibi dura verba dicta esse. vel aut secū du
re actuʒ esse. ⁊ expresse corda sua vulnera-
ta esse. ⁊ alios corda eorū pupugisse atqʒ
transfixisse se transuerberasse. Interdum
etiam percussisse. Huic ergo infirmita
ti seu debilitati merito contraria ē fortitu
do. que sicut quedam duricies ē in mente
humana. Hec autem ē difficultas pacien-
di pdictas lesiones. quemadmodū duri-
cies in corpe per quam lesionibus resistit
⁊ ledencia retunduntur vel non admittū
tur. et hec ē virtus in vi concupiscibili no-
stra superior q̄a in eadeʒ sunt habitus cō
trarius et que scdm̄ illum sunt passiones
videlicet teneritudo vulneraqʒ ⁊ dolores
Similis est autem huiusmōi duricia du-
ricie corpali. que sensibilitatem in corpo-
re animalis minuit. et pp̄ter hoc difficile
passibile. difficileqʒ lesibile atqʒ dolibile
ipm facit. Similis duricies acquiritur in
manib⁹ hominū et etiam in aliis mēbris
assuetudine durorum operum ac passio-
num. Quemadmodum in manibus quo
rundam coquorū qui carnes feruentes
et carbones ardentes absqʒ lesione vsti-
onibus ⁊ dolore trectant saltem ad modi
cum. Similis duricies seu fortitudo acq-
ritur in manibus carpentariorum labo-
rum. cortariorum agricolarum. ppor
tionabil' ergo huiusmodi duricies corpo-
rali duricies spiritalis fortitudo consuetu
dinalis est quedam. Tercia debilitas
est in corde humano sicut vstibilitas spi-
ritualis. hec est irascibilis. hec est irascen-
di facultas. Huic ergo debilitati op-
ponitur velut cōtraria fortitudo. qua vsti
onibus iracundie resistitur. In lignis
autem aridis et facile cremabilibus. simi- m
liter et paleis inuenitur predicte debilita-
ti similis vrendi vel ardendi facultas. In
ferro et quibusdam lignis et in lignis hu
mentibus inuenitur contraria fortitudo.
Differt autem hmōi fortitudo de qua
loquimur. spūalis ab illa quam proximo
nominauimus. Primum quia illa' est in
alia vi videlicet in concupiscibili. et hec in
trascibili. Secundo. quia illa ē contra
tristicias et dolores. ista vero contra iras
Manifesta autem est differencia inter do
lorem et iram. quia dolor proprie inquisi
tiuus est mitigatiōis et cōsolationis. Ira
vero inquisitrix victorie et vltionis. ⁊ illa
potest dici intristabilitas: siue indolibili-
tas atristādi siue dolendi difficultas Ista
aūt in irascibilitas qua iracundie resistit
incendiis. non immerito pax intelligitur.
Ira enim et pax contrarie esse videntur.
quemadmodū et bellum exterius. et pax n
exterius. sicut enim belluʒ exterius ad pa-
cem exteriorem. ita bellum interi⁹ ad pa-
cem interiorem. Quare sicut illa cōtraria
sic et hec. Irascibilitas autem nihil aliud
est q̄ ira habitus. Amplius. Sicut ira
qua victoria queritur per bellum ad ipm
bellum sic pax interior ad pacem exterio-
rem. Quoniam vt causa efficiens erit. igi
tur et permutatim. videlicet vt sicut huius
modi bellum forinsecum ad pacem exte-
riorem. ita ira habitus ad pacem habitū.
Quare sicut illa contraria sic ⁊ hec. Quia
igitur vnum solum vni contrarium. Hu-
iusmodi autē ira et fortitudini de qua lo-
quimur. et pati ꝯtraria est necessario ideʒ
sunt fortitudo hec et pax. Q᷑ si quis
dixerit q̄ per pacienciam resistitur huius-
modi irarum vstionibus. Respondem⁹
quia interdum pax paciēcia nominatur.

pprie autem paciēcia dolor est siue mole
stiarū inq̄tū dolores siue molestie. et q̄m
ira nō sine molestia ē. sicut nec contumelia
quādoq̄ paciēcia ē cōtumeliarū dicitur
ampliato vocabulo et extensa intentione
ipsius. vt paciencia sit omniū passionū ali
unde irrogatarū que moleste sunt victori
osa ꝑpessio. Forsitan autē videatur et
alicui. ira potius ē actio q̄ passio ꝑ eo q̄d
ē ad agendū. hoc ē ad vindicandū et vincē
dū videtur esse motus atq̄ principiū. Nos
aūt de hoc et siīlibus loquemur in sequēti
bus scilicet in tractatu de temptationibus
et resistenciis. Interim aūt debes scire. q̄
sicut ꝑdiximus. Ira ista et pax sunt sic bel
lum et pax. et sicut in mari tempestas et trā
quillitas. et sicut motus et quies in corpe
quo motu seu cōmutatione turbat sicut
est aqua. et sicut nubilositas in aere et se
renitas Debes etiā scire quia ira ē sicut
eleuatio vel erectio interior cui9 vmbra ē
et indiciū eleuatio ipa cordis atq̄ erectio.
huiꝰq̄ exemplū apparet in gallis quorum
criste eleuātur atq̄ erigunt cū ira eos ad
Q mutuā pugnā accenderit. Quarta de
bilitas in corde humano ē leuitas siue in
stabilitas cui infirmitati seu debilitati op
ponitur virtus que constancia stabilitas
et etiam perseuerancia nominatur et inue
nitur hec tam in vi apphensiua nobili q̄
etiā in motiuis. ꝑpter quod legit Ecclesia
stici. v. Nō ventiles te in omnem ventum
et non eas in omnē viam. Et eiusdem. xix.
Qui credit cito leuis est corde et minorabi
tur. Et apls Ephese. iiij. Ne sicut paruuli
circumferamini omni vento doctrine.

In virtutibus aūt apphensiuis mani
festum est cottidiana experiencia. q2 qui
dam facillimi sunt ad gaudendū et riden
dum similiter. et ad contrariū eodem mo
do et in virtute irascibili quidam enim fa
cile turbātur et eadem facilitate pacantur.

Jam ergo nominauimus et renume
rauim9 tibi quatuor debilitates in corde
humano quarum quelibet viciū est Sic
et quatuor virtutes in contrarias quarum
quelibet fortitudo merito nominatur.

Que autem istarum quatuor donum
fortitudinis accipienda sit. merito questi
P onem habet. et potius videtur virtus cō
stancie donum istud. ꝑpter hoc. quia cō
stancia mirabiliter exaltat mentem huma
nam et assimilat sanctitati et perfectioni
angelice. sic dixit illa sapiēs mulier thecui

tes ad regē dauid. Sicut angelus dn̄i sic
est dominus meus rex. vt nec benedictio
ne nec maledictione moueatur sicut legi
tur. ii. Regum. xiiij. Adeo enim indicatum
est in nobis malum instabilitatis vt pro ex
tremo malorū seu cumulo. Job illud po
suerit in. xiiij. subiungēs aliis malis mise
rie humane. Et nunq̄ in eodem statu perma
net Est enim ymago quedam eternitatis
siue eterne beatitudinis admodū mirabi
lis in ipa presentis vite inquietudine qui
etum esse in tot tantisq̄ cōmotionibus et
impulsionibus non mutari. Quia vero
ista mirabilia et maiora etiam idem pos
set videri de vnaquaq̄ aliarum. Sermo
autem eius qui dixit quia donum fortitu
dinis est in aggrediendo magna et ardua
sed si dixerit. quia donum fortitudinis facit
viriliter aggredi. virtus vero fortitudinis
viriliter siue fortiter assequi. sermo errone
us ē. Et hoc quia ex necessitate oporteret
vnicuiq̄ virtuti ꝑesse donum proprium.
Que enim possit esse ratio vt due essent for
titudines. altera ꝑpter aggrediendū for
cia. altera propter prosequendum illa. Et
nō oporteret similiter duas esse iusticias.
alteram ꝑpter aggrediendum que iusta
sunt. alteram ꝑpter ꝑsequendum. Simi
liter et duas castitates et ita de aliis. Om
nium enim bonarum operationū et virtu
osarum eam sine principio indigeat ag
gressio q̄ ꝑsecutio. Esset igitur preter vir
tutem castitatis etiam donum castitatis.
Et propter hec tot dona quot et virtutes
Manifestum igitur est ex his quia ipsum
donum fortitudinis. virtus fortitudinis ē
et cum fortitudo in eo quedam fortitudo
circa ardua et difficilia. sic i eo q̄ talis vni
uoce et non equiuoce dicitur de quatuor
prenominatis virtutib9 dicitur. et de aliis
duabus videlicet paciencia et illa que pre
dicatur per hoc nomē mitis. que mitis a Q
n mittendo dicitur. Mitis enim iacula tri
bulationum et persecutionum admittit.
sed sine lesione sui. Quēadmodum moL
lia atq̄ cedenda magnorum tormentorū
et petrariarum lapides sine lesione sui ex
cipiunt. quasi et applaudunt illis eos eciā
amplectuntur. Paciens autem admittit
iacula sed cū lesione atq̄ dolore. sed vir
tute paciencie eos absq̄ sui turbatiōe su
stinēdo vincit. et in hoc attestat nobis ari
stotilēs dicēs i libro thopi. q2 mitis ē q nec
tur nec deducit a statu subintelligit [illegible]

paciens vero qui vtiq; patitur sed nõ de
dicatur. patitur intellige dolorē z lesionē.
Tam minus autem q̃ paciens fortis dr. Et
paciens melior dicit viro forti. itellige bel
latore vl' forti fortitudine quã supra voca
uimus grandē diuinã cordis eo q᷑ victo
riosius sit vulneratū et dolentez pugnare
et vincere. q̃ sanū penitus et illesum. et ꝓ
pter hoc cū salomon dixisset ꝓuerbiorū.
xvi. Melior ē paciens viro forti. consequē
ter subiungit. Et qui dominat animo suo
expugnatore vrbiū. Licet autē non paciat
minus a iaculis ꝑsecutionū vel tribulatio
nū non paciatur vnq; lesionem aut dolo
rem. Non ideo tamen minus fortis ē: aut
eius virtus min⁹ ꝓpter hoc fortitudo ym
mo tanto magis maior q; virtus vl' magis
maior q; fortitudo. q̃nto vincit facili⁹. qn
toq; a vulneribus et alijs lesionibus mi
nus passibilis. Dolor enim et passio atq;
vulnus ꝑ se nihil addunt virtuti. sed ma
teriã ꝓstant eius victorie Q᷑ si quis di
xerit quia minus ꝑillam virtutem nõ pati
tur. et adiecerit quoniã neq; agit. ergo vir
tus illa ociosa ē. ymmo ꝓsus inutilis. Iã
determinauimus hoc videlicet in hec. q᷑
suppleuimus orationē z expositum ꝑ sup
pletionez. vbi diximus quia mitis ē q nec
patitur subintelligendū esse dolorem z le
sionē. Iterū vbi diximus. qui a mitis sine
lesione et dolore concipit iacula ꝑsecutio
nū. Ratio em̄ ꝓpter hec minus agit qa si
ne labore dolore z difficultate agit. Tunc
em̄ virtutes in ꝑria omnino ociose essent z
inutiles. cū nec labor nec dolor nec diffici
litas ibi locū habeāt. ymmo etiaz ibi eēnt
inualentes. cū virtutū ꝓpria vtilitas actio
nes eaꝝ sint seu opatões. Scdm̄ hec om
niū ociosissimus eēt deus. z omnino nihil
agēs cū ab eo in vltimo elongatiõis sint
labor et fatigatio remotissima. Iam
igit declarauimus tibi. quod de sex virtu
tibus ꝓprie dicitur fortitudo. z qd̃ est velut
genus ad illas. Et q᷑ nõ ē ratio quare ali
que eaꝝ potius dicat donū fortitudinis
q̃ alia. Sed fortitudo i genere siue gene
rale donū fortitudinis intelligit z spirit⁹
fortitudinis in. xi. ysaie vocat. z hoc scdm̄
intentionē quã declarauim⁹ videlicz cum
fuerit donū gratuitū. nõ ea intentione q̃
fortitudo cõsuetudinalis aut etiã natura
lis virtus dicit. Sed cū habuerit pfectiões
quas supra numerauim⁹ et narrauimus
Quintū malum ē fallacia et erronei
tas qua decipiūtur homines et errant cir
ca bona et mala z hoc tam fm̄ qualitatē R
q̃ scdm̄ quantitatē. scdm̄ qualitatem vbi
credunt bona esse que mala sunt aut ecõ
uerso. sicut legit. ysaie. v. Ue qui dicitis bo
nū malū. et malum bonū zc. scdm̄ quãti
tatē vero vbi credunt magna esse bona q̃
parua sunt aut ecõuerso et de malis simi
liter. Contra hec igitur hoc malum fal
lacie deceptionis armantur et muniūtur
electi dono sciencie que ꝑ se boni et mali
est. sicut et nominat genesis. ij. vbi no
minatur lignū sciencie boni et mali. ꝓpt
hunc errorem dicitur Sapiencie. xiiij. In
magno viuentes insciencie bello tot z tam
magna mala pacem appellant. Ex hoc ei
errore bella acerrima ac ꝑiculosissima vo
luptatum et etiã pacis vtriusq; ac si essent
paces a vicijs. hoc ē dono sciencie et carē
tibus amãtur. sicut enim ait socrates. In
bello corpora hominū telis in pace corpo
ra eorundē cordis voluptatibus vulnerã
tur. ꝓpter hec dixit salomon ꝓuerbiorū.
xiiij. Uade contra virum stultū et nesciet.
subintellige contra eum. Non enim sciūt
stulti homines q᷑ corda eorum capiūt vo
luptates et captiuent. ligent. in seruitutē
redigant et occidant. z alia mala que bel
lorum sunt eisdem irrogent. ymmo quod
est supra omnem insaniam tam execrãdã
miseriam felicitatem reputant. et magna
ac gratissima obsequia sibi ꝓstari credūt.
cum eis tam perniciosa mala irrogantur
De pace vtraq; hoc est tam a tempta
tionibus interioribus q̃ ab exterioribus
iam multociens diximus eius prelia siue
impugnationes omnium periculosiores
ac perniciosiores sunt. et in vita ista viris
sanctis nulla ē periculosior temptatio q̃
ipsum non temptari. Nullumq; bellum
aduersus eos consurgit acrius aut forti⁹
quam ipa pax quam multi querunt.
Huius doni videlicet sciencie lumine de
teguntur viris sanctis fallacie quas dixi
mus bonorum atq; malorum. hmõi do
ni radij z partes sunt iuxta bonorū z ma
lorum diuisiones. Uerbi gracia. vn⁹ eius
radius est quo diuicie temporales z pau
pertas videntur. Isto radio intuentur vi
ri sancti diuicias. z vident q̃ parua bona
sint in primis. Deinde q᷑ viscata bona. de
inde q᷑ spine pungētes z exulcerātes. Ter
tio q᷑ vanitas dū nec saciant inanitētes nec
plent ꝑinaētes. Hoc ē nõ saciant herētes

fier fructum pstant laborantibus p illis.
Deinde quãtis malis obnorios efficiant
amatores suos. post eã fallaciã quasi duz
se eas rape credũt cupidi capiunt ab ipis
q̃ fallacia pculdubio fallacia ẽ laquei atq̃
muscipule sicut ostẽdim⁹ ex. xiiij. Sapien
cie vbi legit. Quia creatura dei in odium
hominũ facte sunt in ruinã atq̃ muscipu
lã pedibus insipientiũ. Sũt ⁊ alia mł
ta mala circa diuicias. q̃ doni istius lumi
ne clarent eo pditis. sił et bona paupta
tis. Scõs vero hmõi luminis radius est
quo cognoscit bonoꝝ seu dignitatuꝫ ma
S la ⁊ etiã bona que in eis inueniũt ⁊ ex eis
sopiunt q eas bene amministrãt. Ter
cius radius est quo cognoscitur cuiusmo
di bonũ sit hec vita hoc ẽ q̃ fugax. q̃ꝫ de
bile q̃nusq̃ malis atq̃ picłis imixtũ atq̃
obsessum. similiter ⁊ de morte q̃ꝫ bona sit
quotq̃ ⁊ q̃nta bona ex ea pueniant.

Quartus radius est quo videt mun
dus iste ex oibus faciebus suis spũalib⁹.
de qbus circiter. xxx. meminimus nos scri
psisse. a scribẽdo vero alijs negocijs cogẽ
tib⁹ destitisse. Hmõi ergo facies sũt opa
tiones et similitudines quib⁹ mala mõi spũ
alia doni istiꝰ lumine cognoscũt. Vbi grã
vna sua facie mũdus appet euidenter eẽ
via cũ omnib⁹ discriminib⁹ q̃ viantes im
pedire aut ledere possunt. Scdo campus
certaminis cũ oibus similitudinib⁹ et ꝯpati
onibus eorũ q̃ in campo certaminis reali
inueniuntur. Tercia obsidio spũalis val
lans nos ex omĩ pte. omni genere hostiũ.
omniq̃ belli appatu electos impugnans
⁊ ita de alijs quoꝝ visꝫ ⁊ destructionem
triginta p̃dictarũ facierũ intelligentibus
apuim⁹. Quint⁹ radius est quo ma
la animarũ nostrarũ et bona que innata
sunt quasi aduenticia intuemur. Se
xtus est corpa nostra et ea q̃ corporũ sunt
bona vł mala. Septim⁹ ẽ quo illumi
namur ad sciendũ bona ⁊ mala in virtuti
bus et vicijs atq̃ peccatis. Est ergo donũ
sciẽcie velud stella sex radioꝝ istoꝝ quorũ
vnusquisq̃ diligenti ac pfecta descriptiõe
diuisionũ suarũ ptiũ aut librum nobilem
ac p̃ciosum impleret. sufficiat autẽ tibi ap
tio vie ⁊ quasi p̃lubario tantarũ scienciaꝝ
siue vnius tante sciencie. Appet autẽ eui
denter tibi vtilitas doni istius simul atq̃
Z necessitas. ⁊ in sequẽtibus lucidius appe
bit. Sextũ malũ in vita humana ẽ p
phanitas siue execrabilitas. qua vita nr̃a
deo vł nõ honorifica ẽ vel etiã [illegible]
sa. quo malo nullũ p[illegible] ẽ. Cõtra hoc
ergo malum munu deus electos suos et
armat dono pietatis. que pui hic accipit
ꝓpe est veneratio sanctorum videlicet in
p̃mis ipius dei. deinde ipoꝝ que sibi [illegible]
ctificauit. et que honorificencie eius [illegible]
p̃pata sunt vt etiam ymagines nihil sancti
ficatõnis habentes inter sancta numerant.

Hoc dono p̃dita sunt qui omnia san
cta venerant. ⁊ sanctoꝝ etiã signa. q [illegible]
crucẽ etiã in publica strata non exeunt [illegible]
q̃ inclinatione capitis ad eam. similit ⁊
sacra vasa non contrectãt nisi lotis mani
bus ⁊ absq̃ alijs veneratonib⁹. Qui er
go in minimis ista faciũt. quid i magnis
facere credendi sunt. nisi forte papulardi
id est pueriles et ridiculose religionis ho O
mines sunt. et est istud donũ ꝓpe i vim
sibili. Septimũ ⁊ vltimũ malum est
stulta securitas q̃ nihil habere potest ho
mo tot ⁊ tantis periculis obsessus picło
sius. securitas enim ẽ que spirituales custo
des nostros aut a nobis diffugat aut sibi
interficit. Hec ergo pueriles eẽt vita sa
ctorum grauitate atq̃ maturitate sapien
cie erudiuit et inaltauit eaꝫ miserator do
minus. Hec brutalis et ebetudine anime
li tenebrescens dono intellectus ei simul
illustrauit et acuit. Hec ruinosa periculis
dono ꝯsilij eam suffulsit. vt victoriosa eẽt
dono eam fortitudinis armauit. vt ab er
roribus et deceptionib⁹ libera. dono eaꝫ
sciencie pfudit. vt esset eidem honorifica
videlꝫ religiosa dono eam pietatis deco
rauit. vt esset tuta a picłis et insidijs. do
no eam timoris firmauit. Licet eñ timor
animi interimit videri possit aut infirmitas.
eo tamen nihil est in nobis fortius. Pro
pter quod legitur. Prouerbiorũ. xiiij. In
timore domini fiducia fortitudinis. et Ec
clesiastici vicesimonono. Qui timet de
um nihil trepidabit. Et hoc in sequẽtibus
vbi de operibus et mirabilibus timoris
loquemur declarabitur. Ista ergo de se
ptem donis tibi sufficiant velut p̃gustati
ones atq̃ p̃ludia magnorum tractatuum.
qui p alios dei faciente gracia adhuc for
te scribentur. Scito autem quia Beatus
augustinus vtitur largius nomine scien
cie ⁊ nomine doni istius in p̃mo libro do
ctrine xpiane. De donis aũt non fuit
intentio nostra hic. nisi aperire tibi viam
et dare occasionẽ. saltem vel modicã [illegible]

plicibus et exercitatis.
Uune autē revertemur ad ea q̄ se-
a quent. ⁊ dicemus tibi. q: virtutes
bona sunt ꝓpter causas quas di
x ximus. Beatitudines aūt nō solū effective
videlicet ꝓpter fructū vel effectū beatitu-
dinis q ex eis a retributore bonoꝝ inō tri
buitur sed etiā formaliter. qm̄ in habēdo
eas ⁊ ꝑ participādo beati sumus. Quem
admodū eñ vicia et peccata vere miserie
sunt. ⁊ vere miseros eos faciūt in quibus
sunt. Sic vere beatitudines vere virtutes
eē necesse ē. Uerissime eñ dictū ē illud ꝓ
verbioꝝ. xiiij. Justicia elevat gentē. mise
ros facit populos peccatū Declaratio
aūt huiꝰ scʒ q: vicia ⁊ peccata vere mise
rie sunt. et hoc manifesta est: quia vicia ⁊
peccata veri morbi. vere vulnera vere fui
rites vere ingnationes sunt ⁊ alia hmōi
de quibus dubitari nō potest qn ip̄a sint
vere miserie. Quare virtutes veras beati
y tudines esse necesse est. Sicut eñ beatitu
do ad miseriā sic virtus ad viciū et pecca-
tū: quare ⁊ ꝑmutuatim sicut virtus ad be
atitudinē sic viciū vel peccatū ad miseriā.
Amplius Omnia cōtraria necesse est
aut sub eodē genere eē. primo aut sub cō
trariis aut esse generalia sicut dicit aristo
de bono et malo scilicet q bonū et malū
nō sunt in genere sed sunt genera alioꝝ.
Uirtus ergo et viciū seu peccatū. aut sunt
in altero duoꝝ generū istoꝝ qd̄ manife-
stū ē eē īpossibile aut sunt sub illis duob'
ita q alterū sub altero ⁊ reliquum sub re
liquo. Aut ip̄a sunt genera alioꝝ. Nō ē
autē necesse vt multū imoremur hic. quo-
niā de octo beatitudinib' tractatū singu-
larē alibi iam scripsim' et in sequentibus
vbi loquemur de meritis et retributioni-
bus istud irrefragabiliter patefacerem'.
z Fructus aute dicunf virtutes. vel qa
cibus vel refectio mentis sunt. vel q: fru-
ctus spūs hūane mētis sunt. Ip̄a autem
mens virtutū ⁊ scienciarū velut ager ⁊ pa
radisus ⁊ ꝓpter hec exp̄sse fructus spirit'
dicuntur id ē ei' qd̄ ē in nobis spirituale.
Hoc autē ē qd̄ p̄est et supeminet ei quod
in nobis ē animale quo scilicʒ brutis ani-
malibus p̄cellim'. q ⁊ ymago dei sum'.
Hic ager seminaf vivifico semine verbi
dei. vt fructus istos ꝓferat. Parēs etiam
sponsi ē anima hūana quas cōcipit. et pa
rit et amplexibus celestis et eterni sponsi
huius videlicet dei ⁊ dñi nr̄i hiesu xp̄i. Uel ꝓ
pter hoc dicunf fructus spūs hoc ē spirit'
sancti quasi datoris ⁊ actoris eaꝝ Q:
si dixerit quis q spiritus sanctus non po-
terit ibi nomine spūs intelligi. ꝓpt illud
quod sequitur in sequenti cap. ad galath
id ē in sexto. Qui seminat in spū. de spiri-
tu metet vitam eternam. quō eñ possibi-
le esset seminare in spiritu sancto. Ad
qd̄ respōdemus q: ip̄e deus respondet d̄
spiritu in. ij. Jeremie. Nunqd solitudo fa
ctus sum israheli aut terra serotina. In q̄
apte insinuat q possibile ē in eo seminari
⁊ nō tanq̄ȝ in solitudine vt fructum debi-
tum nō reddat neq; tanq̄ȝ in terra seroti-
na vt fructū debitū reddat tempe debito
Seminare autē in deo debiti cult' hono
rificenciarū dicuntur. eo modo quo servi
grata servicia in dominis suis seminare
dicunf ⁊ fructuʒ inde expectare mercedis
Sic ⁊ psal. scriptū ē. Qui semināt in lachri
mis semina scilicet dei servitioꝝ. in exul-
tatione v̄o metent retributionē eternam.
Et apostol' dicit. qui seminat in spiritu d̄
spiritu metet vitam eternā. Si qs aūt
querat quare duodecim illas vl' virtutes
vel dona potius noīauit fructus aposto-
lus quā alias seu alia. Respondere possu
m' quia exempli causa duodecim illa ex
p̄ssit. relinquens idem intelligendum de
aliis. Imponere ei istis duodecim q ma
gis sint fruct' spūs q̄ȝ alie virtutes nō est A
tatū. ꝓbabiliter tñ credet aliqs illa duo- 46
decim potius nominasse aplm̄ fruct' spi-
ritus. qa cōtra carneʒ evidenti' militāt q̄ȝ
alie. vel quia evidentior est ex eis refectio
spiritus sicut apparet singula cōsideranti-
bus. Prima eniʒ quatuor sunt. charitas
gaudiū pax paciencia que sunt manifeste
reficientes animā humanā. Sequētia ve
ro octo sunt longanimitas bonitas beni
gnitas mansuetudo fides modestia con-
tinencia et castitas. vel propter hoc dica-
tur fructus spirit'. quia valde spirituales
sunt. et spirituales efficiunt possessores su
os sicut contraria earum carnales et ani-
males. Uel ideo fructus spiritus huma-
ni intellige. quia maxime propter eas cre
atus est spiritus humanus. et maxime ex
eis ex debito tanq̄ȝ fructus ex arbore req
runtur Hiis autem ita expositis rever B
tamur ad id quod ē principale nostre in-
tentionis. Et loquemur de virtutibus ser
mone universali iuxta traditionē sctōꝝ et
sublimē itellectū eoꝝ. ponētes ī p̄mis ⁊ ex

ponẽtes diffinitionẽ beati augustini q̄ dixit. Quia virtus ẽ bona qualitas mentis qua recte viuit̃ qua nemo male vtit̃. quã deus in homine sine homine opatur Bona inq̄ꝫ qualitas dicit̃ nõ p̄ticipatiõe. id ẽ nõ p̄ticipãdo vl habẽdo bonitatẽ. ſꝫ magis eẽncia ſiue eẽncialit̃. hoc ẽ in eſſendo ipa bonitas quẽadmodũ color alb⁹ non d̃r albus in p̄ticipãdo vel habẽdo albedinẽ. ſed in eſſendo ipa albedo. Idẽ igit̃ eſt dicere bona q̄litas mẽtis qđ bonitas mẽtis. quẽadmodũ color albus corpis idẽ ẽ dicere qđ albedo corpis Qđ aũt ſequit̃ i eadẽ diffinitiõe ſic exponim⁹. q̃m iam alibi didiaſti. quia rectũ ẽ cuius media non exeunt ab extremis. Extrema aũt vite nr̃e ſunt de⁹ p̄ncipiũ a quo ẽ. et deus finis ad quẽ. vl̃ ꝑpter quẽ ẽ. Quare recta vita ẽ ex neceſſitate. q̄ in nullo exit ab hmõi extremis ⁊ hoc ẽ qđ ſupra dixim⁹ q̄ nec hꝫ reflectionẽ neqꝫ recuruationẽ. Que eñ hꝫ recuruationẽ exit ab altero iſtoꝝ extremoꝝ videlicet a deo. hoc eſt vita qua multi ſibi viuũt. q̄ ſua ſunt ſolũmõ querẽtes. intentiones ⁊ opationes ſuas in dei honorificenciã nullatenus extẽdentes. ymmo eas in ſe vl̃ in ea q̄ ſunt ſua penitus recuruantes. ac in ſeipis eaſdẽ retinẽtes. Apparet etiã tibi ex p̄cedentib⁹ detrũcata atꝫ decuruata pene tota longitudine ſua. dũ extra ꝓpriũ ſubiectũ nõ extenditur q̄ vſqꝫ ad deũ ptingere debẽt vt diximus ꝓpter hmõi decuruationẽ. ⁊ debitã ꝓtenſionẽ. dictũ eſt in. viij. ſapiẽ. quia ſapiẽcia attingit a fine vſqꝫ ad finẽ fortiter ⁊ hoc verũ ẽ de ſapiẽcia creata. q̄ nec ſe nec opationes ſuas recludit ſiue incarcerat in ꝓpo ſubiecto. ymmo extẽdit eas p gratitudinẽ ſiue deuotionẽ in deũ p̄ncipiũ dum eas illi attribuit. et ex eo ſiue ab eo tanq̄ꝫ dona gracie ſue illas eẽ recognoſcit. vſqꝫ ⁊ ad deum finẽ eas extendendo ptingit dũ p eas gloriã dei querit. Sapiẽcia vero increata attingit virtute atqꝫ poteſtate ſua omnipotenti. a p̄mo creato vſqꝫ ad vltimũ. cohercens ſtregens ⁊ moderãs retinẽs ⁊ conſeruans totũ fortiter hoc eſt abſqꝫ reſiſtẽcia ac rebellione. Nõ enim eſt aliquid quod reſiſtere poſſit beneplacito volũtatis ip̄i⁹

Habet autẽ queſtionem nõ leuem iſta pars p̄miſſe diffinitionis. Neceſſe enim ẽ

L hanc partẽ vnicuiqꝫ virtuti cõuenire. vnãquãqꝫ eñ partiũ diffinitionis generis neceſſe ẽ cõuenire cuilibet ſpeciei illi⁹. ⁊ etiã vnicuiqꝫ indiuiduoꝝ cuiuſcumqꝫ illarum.

Qualibet ergo virtute recte viuitur. Quare quelibet p ſe ſufficit ad recte viuẽdum. ex quo manifeſte ſequitur. omnes p̄ter vnã ocioſas ẽẽ vel inutiles. Amp. Caſtitas non ſufficit niſi ad agendũ. que caſta ſunt in eo q̄ caſta. quare nõ ſufficit dirigere ſeu rectificare niſi partem vite Ea igĩ ſimpliciter nõ recte viuitur ſed ſm qd. Et ad hunc modũ ẽ dicere de multis aliis. Nõ ẽ igĩ diffinitio quã ponit aug⁹. Neqꝫ eñ diffinitio nec genus vel ſpecies ſcḋm quid dicũtur de diffinitis aut ſubiectis. ſꝫ ſimpliciter. Amplius. cum tot ſint tortitudines vite ſiue diſtorciões q̄t vicia vel peccata. et nulla virtus per ſe auferat niſi diſtorſionem contrarii ſui nõ erit vna virtus auferens omnes diſtortiones a vita humana. Q: ſi dixerit quis. q: vna rectitudo oppoſita eſt ſiue contraria omni tortitudini et curuitati ⁊ vnaqueqꝫ etiam omnẽ tollit ſufficienter. quẽadmodũ vna ſanitas omi egritudini contraria ẽ. ⁊ omnẽ illã p ſe tollit. Siſr̃ ſe habꝫ veritas vna ad falſitatẽ omnem. Sic ⁊ pfectio vna ad omnẽ impfectionẽ. Quare vna vite rectitudo p ſe ſolam ſufficit tollere omnẽ eius tortitudinẽ ſiue curuitatẽ ſiue deflectionẽ Rñdemus in hoc. quia vnius rami rectitudo nõ ſufficit tollere omnẽ tortitudinẽ arboris ſiue curuitatem ſiue deflectionẽ arboris ſue. vel q: non ſufficit tollere tortitudinẽ ſtipitis. neqꝫ tortitudinem aliorum ramorũ. Sic cum vita noſtra tanta ramorum multitudine diuidatur non ſequitur q: tota vite noſtre ramoſitas vna rectitudine dirigatur. Amplius. Cum tres vires anime humane ſuas habeant tortitudines et diuerſas. quomodo vna virtute poſſibile eſt illas tres vires dirigi ſeu rectificari. Preſertim cum nulla virtus ſit rectitudo. niſi eius vis in qua. vel ſcḋm quam ineſt. Fides eñ non eſt rectitudo. niſi virtutis noſtre intellectiue. Et iterũ. Illi⁹ etiã nõ ẽ rectitudo ſiue rectificatrix. niſi ſm qd videlicet ſcḋm ea q̄ ptinent ad fundamẽta religionis. Q: ſi dixerit quis. q: virtus vna nõ eſt formaliter rectitudo tot⁹ vite noſtre ſed effectiue. vt cum ſit in vna vi. in alias vires et in earum operationes tranſfundit rectitudinem. et ꝓhibet ab eis tortitudinẽ ⁊ erroꝝ ab ea ꝓhibet quẽadmodũ ptinet a dipam: quẽadmodũ viſus in oculo ſolũmõ ſit. nõ ſolũ oper

tem suā dirigit et toꝛtitudinem ⁊ erroꝛem ab ea ꝓhibet. sed etiam ab opationibus virtutes gressibus. Gressus eñ regit ac dirigit. Similiter et rectitudo instrumentoꝝ gressus dirigit. ⁊ verissime dicitur. q̈ visu rectissime ambulat et etiam pedib⁹ actibus bonis siue rectis. Sic et vnaquaq̈ virtute viuitur. ⁊ recte ambulat in via moꝝ siue mandatoꝝ dei. sed aliter et aliter. Respondem⁹. quia si velut īmtī exemplo suo. errat manifeste. quoniā si ita esset vt ponit. necesse eēt in vnaquaq̈ opatione. aut oēs virtutes aut plures saltem operari neq̈ verū ē neq̈ dici consuetum q̈ visu seu visione recte ambuletur sed tm̄ q̈ vt qua ambulandū ē visu videtur siue cognoscitur. licet eñ manuū opatio interdū visum adiuuet. nō tamē verū est. neq̈ ab aliquo dicat q̈ manib⁹ videt quāq̈ multiplex sit suffragatio manuū ad videndū sicut apertio fenestre. exhibitio lucerne. oculoꝝ ablutio ac p̄paratio medicinalis

Preterea sm hec nō vniuoca eēt diffinitio nec vniuoce diceret de omni specie ⁊ indiuiduo diffinitū. Rn̄demus; quia mens augustini fuit in hoc diffinire virtutē charitatis. quā vnā subiecto et essencia

D dicit eē in libro ecclesiasticoꝝ dogmatum Quatuoꝛ aūt relatione seu officiis ō quo supra fecim⁹mentionē ⁊ nō ē dubiū. quin amore illo recte viuit ⁊ hoc ē ꝓpter duas causas. Primū. qm̄ ipa ē dirigens ⁊ regulans volūtatē et rectitudinē. vel vt regulā diuine volūtati. Scd̄o quia hmōi amori tota vita subiecta est. ⁊ totā habet in potestate et ꝓpter hoc totā trahit post se. ⁊ totam sequi facit diuinā voluntatē. Hoc autem facit imperio et potestate vt diximus Imperat eñ vi rationabili studere. cogitare miracula reuoluere libros ꝓpter pellendos erroꝛes et dubietates ⁊ ignorācie tenebras. hoc ergo mō ē dirigens atq̈ rectificans charitas ipam vim rationabilē. in ipa in ꝯcupiscibili solūmō sit. ⁊ ad hūc modū se habet de aliis. Quemadmodū vt paterfamilias qui bene p̄eest domui sua vna rectitudine seu vna voluntate hominis omnē vitioꝝ et peccatoꝝ toꝛtitudinem omnē maliciā in tota familia sua corrigit hoc solo imperio. Sic et virtus hec est dominus in tota familia operum seu operationū nostraꝝ cū domum coꝛdis nr̄i sui mens p̄fuerit. oēm toꝛtitudinē vicioꝝ terminat et coꝛrigit et ad noꝛmā rectitudinis reducit. quēadmodū etiā bonus ac fidelis magister. multis ac diuersis p̄positis operariis carpentariis videlicet cementariis. fabris ferrariis ⁊ aurificibus omnium q̈ opa suo imperio regit dirigit. et ab eis omnē toꝛtitudinē et alia vicia ꝓhibet et auertit. Sic et charitas omnib⁹ virib⁹ et mēbris anime hūane. et mēbris etiam nostris imperās velut vniuersis multiplicibus operariis imperās. nihil toꝛtitudinis aut alterius prauitatis in opibus eoꝝ eē pmittit. ⁊ rectitudo vite quā exposuim⁹ indubitāter ad hoc ꝯcoꝛdat. Sic eñ rectam nulla alia virtus efficit vitā nisi charitas.

Quoniā autē vita hic cōuersatio intelligit. Conuersatio aūt quatuoꝛ habz partes videlicet. cogitationes affectiones locutiones opationes merito quis itelligat virtutē esse qua recte viuit. Hoc ē quacunq̈ parte vite. hoc est conuersationis recte agitur quod est dicere quia virtus est bona qualitas mentis. qua quecunq̈ parte E huius vite recte viuitur. videlicet qua vel recte cogitamus vel recte afficimur. siue mouemur interius. vel recte agim⁹ exterius vl' recte loquimur nō quidem rectitudine grāmatice. sed morali. cui ꝓprie oppositū ē viciū seu peccatū. Non ergo ꝓ tota cōuersatione vita ibi accipiēda. est sed cōmuniter. quemadmodū ⁊ p̄dicat p hoc verbū viuit. viuit eñ ⁊ viuere cōiter dicit qui quacūq̈ pte tpis viuit. Eodē modo recte viuit. qui quacūq̈ hmōi q̈tuoꝛ partiū recte viuit ⁊ ē rectitudo ista. qua a regula diuine legis seu rectitudine nō discoꝛdat cui rectitudini scd̄m eundē. Aug⁹ oppositū ē peccatū sic ab eo diffinitū. Peccatum inquit ē dictū vel factū vel cupitum cōtra legē dei. hoc ē cogitatio vel affectio. facto vel dictio cōtra legem dei. Cupitum eñ p duobus accipit. hoc ē ꝓ. cogitatione ⁊ affectione. Per hec ergo que diam⁹ solute sunt p̄misse questiōes. Non eñ sequitur si hac virtute recte viuitur q̈ alie q̄ntū S ad recte viuendū supflue sint vel inutiles duabus de causis. Quoniā vnaqueq̈ efficiat suū recte viuere vt diximus et si nō essz necessaria aliqua alia virtus ꝓpter hoc recte viuere qd̄ ista efficiat. esset tamē necessaria ꝓpter suū recte viuere qd̄ ipa efficiat vt diximus Alia etiā de causa. quia multipliciter mutuo se inuicem adiuuāt virtutes i operatiōibus suis. sicut apparet in exemplo manuū ⁊ oculoꝝ qd̄ posuimus Q ca

li eñi manus operãtes multipliciter adiuuant. et multipliciter adiuuãtur ab ipis vt ostẽdimus. Debes aũt reminisci eorũ q̃ diximus tibi de rectitudine. ⁊ attendere q᷒ rectitudo fm vnã intentionẽ contraria ẽ erroꝛi siue peccato. ppter qd̃ dic̃ Aristot̃ q᷒ circa sensum sunt rectitudo et peccatũ et ista rectitudo vel eẽntia ẽ vniuscuiusq; virtutis vel comitãs illã. Rectitudo ṽo extensa inter duo extrema absq; exitu ab alterutro coꝛ nõ ẽ nisi virtutes. q̃ vel voluptates sunt vel nõ sine volũtate siue amores aut nõ sine amoꝛe. Debes etiã scire quia extrema hmõi ṽtutũ nõ sp sũt deus pncipiũ ⁊ deus finis Sed interdũ ipe operans ẽ alterũ extremoꝝ. Deus vero reliquũ. Opatio aũt recta sil'r et intẽtio que ab operãte et intendente extendit̃ in deũ finẽ sicut pdiximus. Hoc ẽ ppter gloꝛiam vel honoꝛẽ ipsius aut beneplacitũ. Virt᷒ ergo gratitudinis opationes suas ⁊ intẽtiones in deũ extẽdit velut pncipium ⁊ auctoꝛẽ. Huius aũt virtutis quoq; sunt opationes de quib᷒ in sequentibus loquemur

Quod sequit̃ in pmissa diffinitiõe beati augustini videlicz qua nemo male vtitur verissimũ ẽ ex necessitate. Cũ eñi ṽtus

B sit pncipiũ ⁊ causa atq; radix p se omniũ bonoꝝ vsuuz qui ex quibuscũq; reb᷒ eliri possunt. Nullaten᷒ abusionẽ siue malum vsum suscipius sustinet. Preterea cum omnis abusio et omnis malus vsus peccatũ sit. manifestũ ẽ impossibile eẽ. quãq; virtute aliqua male vti. Hoc eñi esset ṽtute male agere seu peccare. Amp̃. cum omnis virtus bonitas sit vt diximua ⁊ rectitudo nihil aliud eẽt virtute male vti q̃z ex bonitate malum vsum elicere. et ita ex bonitate male agere. et ex rectitudine distoꝛte. Male aũt agere et distoꝛte. hoc ẽ malũ eẽ siue distoꝛtũ. quare virtuti male vti eẽt tandem bonitatẽ malũ eẽ ⁊ rectitudine distoꝛtum. Quod ṽo dicit alibi Augustin᷒ quia timoꝛ seruilis ẽ bonuz q̃

D nemo bñ vtit̃ . nõ est ꝯtrariũ. quia timoꝛ hmõi et si bonũ dei datũ sit. non tamẽ est virtus. et hoc ẽ q2 licet mala declinari faciat. id ẽ vicia ⁊ peccata. nõ tamen hoc facit bene id ẽ laudabiliter. ymmo seruiliter et brutaliter videlicet solo metu fere. Ita eñi occupat animũ et intentionẽ timentis vt oculos coꝛdis ad solã pene euasionem habeat. Quẽadmodũ canis videns erectũ baculũ contra se sole metu illi᷒ abo

absterret̃. et quẽadmodũ fur. cui videns custodes armatos furari nõ audens ab illo metu solo custodũ auertitur. Similiter et quemadmodũ nauigãtes volentes exonerare nauẽ imminentem tempestatẽ euadant. merces suas in mare pciũt. sic hmõi homines sarcinas peccatoꝝ pꝛoiciunt videntes imminere tempestatẽ iudicij ac demersionẽ suã in pꝛofundũ infernalis abyssi. Quẽadmoduz igit̃ cum in pmisso exemplo non agit abstinenter nec fur in scd̃o innocẽter. nec hmõi nauigãtes in tercio exemplo largiter. Sic omnino seruiliter timentes ex hmõi timoꝛe nihil agunt bene nihil laudabiliter. Quod vltimo sequit̃ in eadẽ diffinitione. videlicet quã deus in hoĩe sine hoĩe opat̃. Videt̃ nõ cõuenire omĩ virtuti. Primũ q2 pcuratas virtutes et impetratas oꝛationibus lacrimis ieiunijs ⁊ alijs exercitationibus. nõ sine hoĩe videt̃ de᷒ in hmõi operari. Nõ eñi solũmõ cooperãtur pparantes et habilitãtes se ad pceptionẽ earũ. sz eciã videntur eas aliquo genere meriti pmereri videlicet merito quod meritũ cõgrui vsualiter vocat̃. Alioquin qd eẽt quod dicit Greg᷒ Interim fac quicqd boni potes vt deus illustret coꝛ tuũ ad penitenciam. Ysidoꝛ᷒ ṽo dicit. quia castitas interno gemitu impetratur. Amp̃. Quid ẽ dicere sine homine. Aut hoc ẽ dicere sine merito hoĩs aut sine coopatiõe ipi᷒ siue adiutorio. Sine merito nõ; quia interdũ etiam p meritũ ꝓpꝛiũ sed congrui vt dixim᷒. Interdũ etiã p meritũ cõdigni. sicut dicit alibi augustin᷒. Quia stephan᷒ ꝓthomartir oꝛatiõe sua qua dixit: domine ne statuas illis hoc peccatũ. ꝯuerti paulũ obtinuit. Qꝛ si dixerit q᷒ sine homine ibi intelligitur id est sine coopatione quid erit igitur conatus et pparatio quibus peccatoꝛes intẽdunt ⁊ veniã ⁊ graciã impetrare. Nunqd frustra ad dei dona se pparãt. Amp̃. Qui fenestrã aperit. ymmo qui obstacula apertionis tollit ingressui luminis sine illuminatiõe domus illius nõ cooperat̃. et qui accedit ad lumen nunqd illuminationi sue non cooperat̃ et eciã ipi soli ad illuminationẽ hmõi pficiendaz. Sil'r ergo accedit ad ignẽ nunqd sue calefactiõi non cooperat̃. ⁊ ignis sil'r ad hmõi operatiões ⁊ iste similitudines conueniẽtissime luminũ virtutes sicut lumina sunt ⁊ caloꝛes. Sol vero intelligẽcie ⁊ iusticie xp̃us dñs et

sapiende z tercio malachie Rñdem⁹ in hoc quia intelligẽdũ ẽ in homine. hoc enō p̃pum. Qđ aũt hic dicit de pmissis meritis z coopatioib⁹ Cause itaq; sũt me z ei bmōi et coopationes ac p̃paratões z ei merita vñ cause sunt p quas virtus efficatur aut tribuat sed sine quib⁹ nō fieret attribueret. Causam aũt p quã aliqd fit vocam⁹ efficientẽ. instrumentũ z medium deferẽs actũ efficiẽtis ad idĩ quo pncipaliter intẽditur. Sicut aer mediũ ẽ deferens lumen ad extremũ illuminabile z calorem nō nunq̃ȝ ad pncipale calefactũ. et adiuuatur p mediũ instrumentũ tã agẽs sine efficiens. In largitiōe aũt virtutũ atq; affectione homo in qua virtutẽ de⁹ opat deo operantes nō adiuuat. quia neq; ei⁹ adiutor nō omnipotentis creatoris virt⁹ idiget cum nō minus sine bmōi p̃parationibus et opationib⁹ sepissime tribuat virtutes et infundat. sicut apparet in paruulis baptizatis qui nec se ad illas p̃parãt. nec illo mō cooperãtur. Si quis aũt querat ad quid valent bmōi conatus z p̃parationes facientib⁹. Respondem⁹ qa mora in peccato et negligencia querendi
K remissionẽ et gracia vl' peccata sunt. vl' circumstancie peccati. que adiuuante dei iusticia adueniẽti gracie nō paciũtur. et grẽ obstant sicut merita. non tamen deũ adiuuant cõtraria eoꝝ. qui adiuuant non indiget aut ex bus. aut fortio⁹ aut copiosio⁹ ẽ ad p̃standã remissionẽ et agendã. Sed q̃dammō loci et q̃ndã occasionẽ dat misericordie dei vt ampliora prestet que istas preparationes z conatus p̃donauit. Et vt breuiter dicam⁹ se adiuuat non deus qui bmōi p̃parationes facit. Nec ẽ sile d sole tigue qm̃ eoꝝ opationes p potẽcias eoꝝ nō influũt nisi in p̃parata sicut diximus. Opationes vero diuine p ei⁹ omnipotenciã et in p̃paratos et in nō p̃paratos influũt et penetrant iuxta solũ beneplacitũ sui. Si quis vero obiecerit. q: p mistros atq; p misteriũ z sacerdotũ sanctificat de⁹ sacramentũ z virtutes in eis ac dona gratie operatur. Idem. Rñdem⁹ q: p⁹us
L qua sine sacerdotib⁹ et ministerio eoꝝ cadẽ. Nec minus libere aut potẽter. Nec minora opatur omnipotens de⁹ cũ ei⁹ bñplaciti fuerit. z hoc sine sacerdotib⁹ z ministerio eorũ. Ueritamen sicut dixim⁹ de pre p̃parationis negligẽcia et ꝯtemptu sic diximus hoc de negligencia sacerdotũ et mynisterũ eoꝝ. quia occasionem dãt iuste seueritati dei qui a negligẽtes seu cõtempnẽtes sacros mynistros et mynisterium eoꝝ in peccatoꝝ suoꝝ fecib⁹ derelinquit. Quemadmodũ cõtrarie solicitudo z veneratio occasionẽ dant largissime misericordie dei vt eos in quibus sunt. imo qb⁹ illa p̃rogauerit. respiciat et visitet donisq; graciarũ suarũ et virtutum illustret.

Apparet etiã tibi ex bus verbis nouissimis diffinitionis istius. quia nec virtutes naturales nec ꝯsuetudinales hic diffinire intendit Aug⁹ Naturales quidem ꝑpter hoc quia illis plerũq; male vtunt hoies. quẽadmodũ visu auditu itellectu. memoria in quibus vltra q̃ȝ oporteret habũdamus. Cõsuetudinales vero p hoc a dicta diffinitiõ e exclusit. quia z si de⁹ illas operetur. nō tamen sine homine. quoniaȝ in multo labore et frequẽcia operũ hoĩs generant. sicut supra exposuimus non subito et gratis. et desup infundit. Debes autẽ scire de bmōi coopationibus. quia z si fiant alicui virtuti vel dono. non tamẽ omnibus. et hoc ẽ quoniã in ipo actu orationis seu cuiuscũq; alterius opatõnis q̃ virtutes querũtur non mouetur orãs aut operans motibus nisi paucis. Omẽs autem virtutes sine quibus non ẽ salus eidẽ
tunc infundũtur cum directe z per se non coopetur nisi illis quarũ motibus similes habet seu ꝑpinquos. Quẽadmodũ etiaȝ aliqđ desideriũ placendi deo. simile ẽ alicui ex desiderus q̃ ꝑcedunt ex charitate. z aliqđ amare deũ. similiter multũ simile ẽ atq; vicinũ ei amare quod ẽ ex charitate. Similiter et quoddã credere est. sile ei credere qđ ẽ ex fide virtute. Cũ ergo orando vel operando mouetur bmōi motib⁹ merito cooperatur et p̃parat se ad hoc vt infundantur ei virtutes ille. sicut enim ꝑpinquat sine vicinatur motibus illarũ p huiusmodi motus. sic et illis Qui cum in generali vel orat vel operatur vt deus largiatur ei dona qbus ei placeat ad oẽs virtutes quibus deo placere oportet generaliter se p̃parat. Cardinales autẽ q̃sdam
N virtutes nominãt sacri doctores videlicet prudenciã iusticiam temperanciã fortitudinem aliqua ex tribus causis quas diximus. sicut nobis videtur harũ prima est. qui a tota vita humana circa eas voluit. et ab eis portatur. et si ab eis exierit vl' ab vna earũ necesse habet cadere vel in par-

te vel in toto. queadmodum hostiu se habet ad cardines suos tota vita ho ista velut hostiu e quo vita beata nobis aperit cu bona fuerit. clauditur vero cum illa mala fuerit. Bona enim vita presens ingressus e in illa et tota et his cardinibus pedere et portari videtur. quemadmodum hostium a cardinibus suis. Secunda est quia cardines celi quatuor toti mundo inferiori supereminent. et ipos celestes motus determinant et limitat vnde et plage secundum eos in celo distinguuntur videlicet oriens et occidens septentrio et meridies. Sic iste quatuor virtutes in sublime vite nostre i sereno et claro velut in quoddam celo supereminent et totam vitam bonam continent limitant distinguunt. et queadmodum a prenominatis cardinibus et plagis est omnis motus celestis. Sic et ab hijs virtutibus et omnis motus virtuosus et omnis operatio vt multis videtur qui nec alias virtutes esse opinantur. Tercia causa videtur sumpta a sacro cetu cardinalium vt queadmodum illi presunt toti clero post summum pontifice Ita et iste omnibus virtutibus alijs. et queadmodum summo pontifici prenominatus cetus cardinalium assistit eidem ad regendam totam ecclesiam ita vt de magnis et arduis nihil faciat preter eos. Sic et mens humana. de magnis et arduis operibus videlicet in quibus salus consistit aut perditio nihil faciat aut facere postponat nisi p istos. Bn aut est menti humane et omnibus que sub ipsa sunt et regitur quadocumque per huiusmodi cardinales et regit que sub ea sunt et regitur.

Nonulli autem quatuor paradysi flumina interpretati sunt. cum ipsorum fluminum et cursu eorum cum ex officijs ipsarum virtutum Veritas autem in hoc e sicut magis credimus quia ex hoc principata quem habere sunt vise ad alias et pcellencia nominauerunt eas cardinales. Vn et apud phylosophos nominatissime sunt et de eis solis apud eos sermo est propter quod quidam eas phylosophicas tm nominat. separantes eas a theologicis atque euangelicis quas dicunt esse fidem spem et charitatem. Quantum aut errantium hoc apparet euidenter quia scriptura sacra veri nominis theologia est. Expresse quatuor istas virtutes et nominat et numerat. Sapientie .ix. hijs verbis de sapiencia loquens eterna. Sapienciam enim inquit et iusticiam sobrietatemque et veritatem docet. quibus nihil e vtilius in vita hominibus. Sapienciam apte p prudencia accipiens et sobrietatem p temperancia. Cum crebro vero prudencia iusticia fortitudo et temperancia in vtraque scriptura noui et veteris testamenti nominentur a sensu oculorum et aurium accipere possunt nisi qui illis carent. Si igitur hec causa e quare eas phylosophicas et non theologicas dicunt vel nominant. manifestum est eos errare non minus vel note vel nominate sint apud theologos et in vera theologia quam apud phylosophos et in eorum phylosophia. Sunt et alij tam re quam nomine circa eas errantes qui politicas eas solummodo nominantes nescientes q loquitur neque de quibus affirmant. Debes aute scire quod quedam virtutes sunt singulares videlicet quarum officium soli proprio subiecto deseruit scilicet decorans componens et perficiens vitam ipsius. et iste vocantur monastice a monande quasi vnice siue singulares Sunt et alie quarum officium e pluribus necessarium et hoc secundum alterutrum duorum modorum. videlicet vel seruiendo dispensando videlicet quod est planum et iste vocantur yconomice id e dispensatiue vel regendo siue imperando. et iste vocantur politice. a polis quod e ciuitas quasi regie siue ciuiles et hoc e quoniam rex est vnius ciuitatis rector. Hanc aut diuisione habes et libro plotini de gradibus virtutum teste Macrobio huiusmodi ergo homines intelligunt virtutes politicas quasi seculares non sacras aut sanctificantes possessores suos. D

Qui aut dixerunt non esse virtutes nisi istas quatuor inde inducti videntur quia vnde lumen eis sufficere visum e ad cognoscendum facienda et declinanda omnia. et illud lumen vocauerunt prudenciam. Preterea vnius artificij vna ars tm. si ergo bn viuere vnde artificium tm est. siue vnum opus artificiosum. ars illius ex necessitate vna erit

Amp. Et tullius et seneca arte viuendi phylosophiam vocant. Que autem est ista phylosophia nisi prudencia de q agimus. Amp. Bene et male agere vna cotrarietas e vna tantum igitur erit disciplina siue ars bene agendi vel male Amp. Sunt ne plures artes viuendi si sunt. Que sunt ergo et quot. si vero vna e. q sola qz prudencia. Amp. Vnius actus vna virtus et vna ars naturaliter et vna ars. si igitur viuere vnus actus e vna erit ars ipsius. Rndemus in hoc q: phylosophia e et vna sciencia ex multis et multe simul aggregatis E

dicimus. Et de arte vivendi quod vna est aggregata ex multis. et diuiditur in multos ramos. Quemadmodum et ipsum viuere. Aliter enim viuitur in seculo. et aliter viuitur in claustro. et iterum in seculo aliter officio clericali aliter officio militari. Et iterum. Aliter in vrbe aliter in rure. et ita de aliis. Similiter in claustris multiplex est viuendi varietas. Et iuxta vtriusque varietatem tam secularem quam claustralem est varietas scienciarum vel prudenciarum. peritiarum artium seu quocunque alio nomine eas conueniat appellari. Quod ergo dicitur vnius artificii vna ars. verum esse concedimus sub hoc intellectu in distinctione quam fecimus de vnitate et multiplicitate vt intelligatur vna ars et vnum artificium. conformiter similiter et multa ars et multiplex. Apparet igitur tibi ex hiis que diximus quia multe sunt prudencie. pro multitudine vt ita dicamus vitarum. Quod euidenter ostendit multitudo et varietas regularum claustralium. Alia enim est regula beati Augustini. alia regula beati benedicti. Regula autem beati augustini non est nisi doctrina vel ars vel prudencia qua scitur vel docetur qualiter viuendum sit professoribus illius. Eodem modo et regula benedicti non est nisi quedam prudencia vel ars vel doctrina qua scitur vel docetur qualiter viuendum sit monachis aliter professoribus illius. et ad hunc modum se habet de aliis. Similiter et alia est doctrina et sciencia de re militari. Non igitur est

Q vna prudencia viuendi simpliciter. nisi quemadmodum diximus vnam esse phylosophiam videlicet scienciam aggregatam ex omnibus scienciis seu doctrinis rerum arte vel doctrina cognoscibilium. Responsum igitur est tibi per hec ad omnes premissas questiones et adhuc declarabimus tibi in proximo cui proprie iuxta consuetudinem sacrarum scripturarum conueniat nomen prudencie. et quia huiusmodi homines vltra regulam scripturarum sepe extendam. Quod si quis dixerit quia sicut non est nisi vnus visus propter videnda exteriora visibilia. ita non debet esse nisi vnus visus interior propter videnda interiora visibilia. quare prudencia non erit nisi vna sciencia ramificata in partes vel species. sicut neque visus exterior. Respondemus. quia visibilia exteriora inquantum visibilia vnica sunt ab vno quasi genere quod est coloratum. visibilia vero interiora non habent dispositionem vnam sub qua vel per quam videantur et in qua videantur. sicut ostendimus de intelligibilibus. quia sub alia dispositione sunt inquantum intelligibilia dono intellectus. quam scibilia inquantum scibilia dono sciencie. Sub alia inquam dispositione non solum specie sed etiam genere. Designatio enim alia dispositio est genere quam bonitas et malicia. Designatio autem est dispositio proprie dono deseruiens intellectus. Bonitas vero et malicia deseruientes sunt dono sciencie vt iam diximus. Amplius. Sicut non est sensus vnus aut vna cognitio exteriorum sensibilium aut cognoscibilium. ita nec debet esse vnus sensus aut cognitio interior interiorum sensibilium aut cognoscibilium. Presertim cum maior sit longe diuersitas interiorum sensibilium seu cognoscibilium quam exteriorum. In sequentibus autem dabimus tibi causas in numero certo propter quas luminare et apprehensiue virtutes non sunt nisi quinque. Si quis autem querat quare in vi intellectiua nostra non inueniuntur vicia que non videntur esse opposita huiusmodi virtutibus. et propter hoc ex necessitate requirunt vel aliam vel alias virtutes sibi contrarias R

verbi gracia. Inuenitur leuitas ad credendum que notatur credulitas. de qua Ecclesiastici. xix. Qui credit cito leuis est corde. Sunt et tarditas ad credendum. de qua Ecclesiastici. j. Non sis incredibilis timoris domini. Et ipsa veritas Luce vltimo. O stulti et tardi corde ad credendum. similiter et Marci vltimo. Exprobrauit incredulitatem eorum et duriciam cordis. de hoc seneca. Et omnibus et nulli credere vicium est. de hac leuitate apostolus ad ephe. iiij. Vt iam non simus paruuli fluctuantes. et circumferamur omni vento doctrine. Amplius. Tarditas ista et leuitas manifeste vicia sunt. ergo cum sint secundum superfluitatem et indigenciam contraria. necessario est inter ea virtus media.

Amplius. Vtrumque huiusmodi extremorum declinandum est et ab vtroque recedendum. Non autem receditur ab vtroque nisi ambulando inter vtrumque. Inter vtrumque igitur ambulandum est. Hoc autem est medium. Sola autem virtus via est per quam ambulandum est. quare inter huiusmodi duo vicia est virtus media. Respondemus tibi in hoc quod reuera prudencia virtus media est inter huiusmodi. et est velut temperancia quedam virtutis nostre rationalis. vnde et vocatur alio nomine rationabilitas. qua tenet se virtus nostra rationabilis non temere assenciat suasionibus. scilicet et ne temere dissenciat ab eis maxime in rebus salutaribus et eorum contrariis et hec in rebus ad prudenciam pertinentibus. In

reb⁹ eni aliorū donorū p ipa dona occurruur ipis vicijs sicut in rebus fidei p fidē et in rebus consilij p consiliū et ita d alijs ⁊ hoc ē quoniā quodlibet cuiuslibet quinq3 donorū credulitas quedā ē sicut supra diximus ⁊ ppter hoc medicina ē siue sal⁹ cōtra morbū credulitatis contrarie. De fortitudine autem quid ipa sit fm omnē suā intentionē nec nō ramos eius seu species aut partes iam tibi declarauimus ⁊ etiā numerauimus. De iusticia vero dicimus hic. quia ipa ē virtus qua reddit vnicuiq3 qd suū est per se videlicet inq̄ntum suū seu debitū. Huius autem sex sunt species seu rami vel partes. Quarum pri-
S ma est obediencia et hec debet superioribus inq̄ntū supiorib⁹. hoc ē q̄nti ad magistratū eorū imperare. Quapropter in pmis deo deinde mynistris ipius tam secularibus q3 ecclesiasticis sicut legit ad Romanos. xiij. Omnis anima potestatib⁹ supioribus subdita sit ⁊c. Petrus. j. vo Regē honorificate serui subditi estote in omni timore dominis nō tm iustis domesticis et modestis sed etiā discolis. Qd obediendū sit mynistris ppter deum ipa veritas expsse dicit Mathei. x. Quicūq3 non recepent vos. neq3 audient sermones vestros tolerabilius erit terre sodomorū et gomorreorū in die iudicij. Et iterū. Qui recipit vos me recipit. sitr ⁊ Luce. x. Et iterū in eodē eiusdē. Qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. Secunda et quasi correlatiua pars iusticie disciplina ē. ⁊ hanc debem⁹ subditis siue inferioribus. et ē illa que apud phylosophos vocatur virtus regia. Per hāc enim regūtur inferiores. ⁊ hoc parcēdo. puniendo. terrendo a malis et ad bona puocando.

Tercia ē equitas. hoc ē q̄ debetur paribus: non supgredi quēq3 illorū aut pmere sed vt parem nature conditionē3 habere. Quarta autē virtus est fides siue fidelitas et hec ppie contra fraudes ⁊ dolos. Quinta veracitas. hoc in dictis ⁊ pmissis hec ē cōtra mendacia pluria contra pmissa ē pacta nō seruata. Sexta ē veritas hec ppe factorū seu operū ⁊ hec ē ppie cōtra falsitatē ypocrisis et aliarū neq3 simulationū. et licet tullius dicat i libro de officijs. Quia fides dicit ab eo qd fiat dictū tamen intētio quā diximus de fide in scripturis sacris crebrior ē de tam crebro i-

culcat dñs in euāgelio. Fidelis seruus et fideles diximus homines ab hec fide viceliceti: q; de his fidendū est: q; eis ⁊ nos ⁊ nr̄a secure credere possum⁹: ppter quod et deus etiam fidelis dicitur. ij. ad Corinthios decimo. Fidelis inquit apostolus deus qui non pacietur vos temptari supra id quod potestis. similiter ⁊ in psalmo Fidelis dñs in omibus verbis suis. Et ista fides siue fidelitas tam veracitas q̄3 veritas iusticia ē. Inuenies in scripturis vnū pro alio accipi ⁊ generale nomen iusticie etiā poni p vnaquaq3 istarū triū. sicut ibi Fidelis dñs in oib⁹ verbis suis. id est verax. sitr ⁊ iust⁹ dñs in oibus vijs suis. hoc eī ē dicere fidelis. Est ergo fidus siue fidelis fm hanc intentionē fidēcia dign⁹. hec aūt manifeste appet ex cōtrario. Perfid⁹ eni dē ē qd dolosus siue fraudulent⁹ siue fallax quare indignus fidēcia siue in quē cōfidat. Si qs vero q̄rat de seueritate et misericordia siue clemēcia de qua librum itegrū seneca scribit ad neronē: sub q istarū specierū cōtineant. Respondem⁹: quia sub disciplina. Disciplina eni dicit seueritas inq̄ntū seuit. id ē dare vindictā in malefida siue quasi sequēs veritatē meritorū supple. Clemēcia vo inq̄ntū lenit merentas seu debitas penas vel penit⁹ indulget ppter qd alio noie lenitas dicitur Vocatur aūt clemencia a cleos qd est gloria q2 nihil in pncipe vel in plato gloriosius clemēcia vn de et cū vnctiōe vtraq3 dignita s pstatur. vt agnoscant se reges ⁊ sacerdotes p sacrā vnctionē nō ad carnificinā sub ditorū se pfici sed ad piam custodiam et gubernationē et de laudib⁹ virtutis Z
istius clemencie sc3 totus liber pnominatus ē. Apparet igit ex his ppt quid ⁊ mendaciū ⁊ simulatio et dolus seu fraudulentia vicia sunt seu peccata. quonia ipe te cōtra virtutes sunt quas dixim⁹. et ideo cōtra iusticias. Quare iniusticie et necessitate sunt Debes aūt scire quia iusticia interdū generale nomen esse videtur omniū virtutū et tunc accipitur p tota diuine legis obseruancia. In qua quonia etiā se pcipiūtur omniū virtutū opa necessario diuine legis obseruatio tota est eni omnium opez virtuosorū execucio siue effectus Erit ergo iusticia scdm effectum omnium virtutū effectus seu opa. Merito igitur iusticiā vocauerūt quslibet virtute cum

hāc intentionē cuiuslibet virtutis opatio iustitie sit et non ē dubiū. Quia si quis di ligit deū ea intentione quia retur vl'ne in tenetur et ipm diligere reddit ei tanq̄ su um id ē tanq̄ ei iure debitum. Est igit ibi dilige̅re ⁊ de iusticia et ð vtute amoris eis. Sed ex altera videlicet iusticia tanq̄ imperate eis. Ex altera vero videlicet vir tute dilectionis. ex virtute dilectionis tan quā fonte quemadmodū si dicatur. q̄ di spensator: dat pecuniā de mandato domi ni et dat eā de bursa vel archa vel thesau ro. Expressions aūt similitudinis exem pla sūt dicens. q̄ dat minister aquā de vo luntate dñi et dat eam de puteo vl' ð fonte. Omnia autē virtus velut fons aut pute' est ad opationes suas medias et inmedi atas ⁊ omnes virtutes et operationes ve lut emanationes. sunt ex fontib' ppriarū virtuti. Si quis autem querat que sit ppria emanatio ex fonte iusticie per se id est in eo q̄ fonte. Respondem' qm̄ red dere. Et propter hoc siue obediamus su perioribus nostris siue imperemus sub ditis ex iusticia pfect ppa evtriusq̄ reddi mus. et reddere intendimus quod suum est eoꝝ. hoc est eis iure debitus. Quia ve ro reddere contingit vnius cuiusq̄ virtutis ppria emanatione. sicut ostendimus i ea operationeque est diligere quemadmodū est diligere suū ē dei. hoc a nobis ē eidē iure debitū. Sic et timere et sperare et cre dere. quodlibet enim istorū lege diuina p̄ cipitur. Sic et ceteroꝝ similiū vnūquodq̄ iure deo debitū est. quare contingit illud reddi et fieri ex iusticia obediencie. ⁊ hoc ē pter quod dicitur iusticia circuire om nes virtutes videlicet. quia omniū actus ppaos siue operationes suas efficit. duz eos ex se velut imperante elicit. Si autez aliquis ea intentione iuste aliquid agat. videlicet vt deum non offendat. vel quia deo placitum est istud erit illud opus ⁊ ex amore et ex iusticia sed amore imperante Iusticia vero velut fonte quoniam iustū tamen iustum et redditum ingniū red dere et ipsum reddere iusticie sunt pro prie per se emanatiões et ista exempla sufficere tibi debent. Habet autē que stionem non leuem. cuiusmodi actus sit ipsum reddere ⁊ an sit genus ad amare ⁊ ad omne agere virtuosum. qui enim dili git deum reddere videtur ei quod suū est id est ipsi iure debitum. Similiter et qui timet eundem et credit vel sperat in ipm.

Ampl'. Si omnes hmōi actus a no bis babuit deus. quid ampl' exigere po tent quare actus quem reddere vocam' supuacuus videtur et omnino inutilis.

Amp. Si debeo tibi pecuniam vl' rem aliquā nū quid ad hoc vt liberer a debito hmōi necesse habeo aliquid facere q̄ nu merare vel appendere tibi pecuniam. Nū quid potes a me exigere aliud q̄ ipas pe cuniam ratione debiti talis. Eodem mo do videtur deus non posse a nobis nisi actus spirituales petere vel exigere quos exempla posuimus. Quare illis obtentis omnino apud ipsum liberati sum' apud creditorem: Amp. Nunquid actū red dendi ipsam pecuniā a me petere potest. cum solam pecuniam numerauerit mihi vt quod ergo requirit deus a nobis ipm actum reddendi. Respondemus tibi in hoc quia si mutua cum animo vel inte tione reddendi. non tradidens creditori tuo non libereberis apud ipsum. Si em animo dandi vel comodandi vel dispo nendi vel transmittendi alii dederis pecu niam mutuatam non es liberatus apud ipsum ab obligatione mutui ymmo ipse est obligatus tibi viceuersa vl' ad a . . . tav' ad alia. Quēadmodū ⁊ si aliqs voca tus si ius ad capitoliū casu illuc venerit nō quia vocatus hmōi aduentu casuali nō est absolutus ab obediencia iudicis qua tenetur ante eum venire vocatus. non ta men dicimus quin sic veniens possit se of ferre iuri. et quin admittendus sit se offe rens. omnino igitur de obligatione nihil cogitans et absolui ab obligatione peni tus non intendens. et si faciat tamen dovl' amando deum. quod deus habeat ab il lo id quod ei debetur. non tamen reddit proprie aut per se. nec est liberatus apud deum a debito obligationis. nec cum li berari timuerit vel curet. Tenemur enim fortissima obligatione credere: et sentire nos esse ad omnia dei mādata artissime obligatos. Si enim aliquis impleret om nia huiusmodi mandata tm̄. quia bona sunt vel honesta omnino non habens in mente q̄ dei mandata sunt. et q̄ propter hec teneat eadē implere esset quidā bō iste aliq̄ mō ad implēdo ea. nō aūt iust' aut dei fu' nec deo fuiēs nec deū vē ōnm

y babēs nec etiam vt deum. de cuius legis custodia vel obediencia om̄ino nō curat.

De hoc vero qđ querit. an necesse sit in quolibet actu virtuoso vel saltē in aliquo ꝛ etiā aliquādo intendere actū illum exercere intentiōe iusticie qđ ē dicere vt debitū sine animo reddendi deo qđ suū est. siue absoluendi se ab hm̄ōi obligatione q̄ ad hm̄ōi actū tenetur. Rn̄demus. qa nō videtur nobis necesse. Uerūtamen necesse est. vt credulitas ista qua obedire in om̄ibus ꝛ p omnia deo tenemur sic in habitu apud vnūquēq. cū em̄ p̄cepit de⁹. vt timeretur vel amaretur. aut honoraretur aut quodcūq aliorū hm̄ōi non p̄cepit vllo modo vt intentione vel hac vel illa. de quibus diximus ista ei exhiberent. sꝫ nude ac simpliciter precepit vt timeremus et amaremus ipsum. Quare non obligauit nos ad has intentiones quas dixim⁹. sꝫ ad actus. Unde p solā exhibitionē hm̄ōi actuū liberamur ab obligatione qua nobis p̄cepta sunt. Queadmodū em̄ si quis vouit intrare religionē si postmodum intret. licet nō cogitet aut intendat. p hm̄ōi ingressum absolui a voto emisso. Nihilominus tamē absoluit. non em̄ vouit intrare nude hm̄ōi animo vl' cū intentiōe. Sꝫ intrare nudū. Eodē modo se habet ꝛ de iuramēto si iurauit intrare vel aliud facere et postmodū faciat illud. Eodē modo igitur necesse est et se habere. ꝛ in obligatione mandatorꝫ dei. cum ipsa nude precepta sint. Quia etiā si cū ipsa p̄ceptiōe diuina votum vel iuramentū de hijs seruandis interuenerit. non tamē adhuc obligatur nisi ad ea. Nude a modis et conditionibus supradictis. Nō igit̄ necesse est vt exequens diuina mādata siue adimplēs ea cogitet vel intendat de obligatiōe huiusmodi vel absolutione sua. sed habitu necesse ē vt dixim⁹. vt sit apud ipm̄ credulitas de obligatione hm̄ōi. Et hoc ē quoniā si ex solo amore sincero et recto. adimpleret quis om̄ia mādata laudabiliter et deo acceptabiliter impleret ea. ymmo nō aliter acceptabiliter apud deū. ꝛ hec ē vna ex causis ꝓpter quas plenitudo legis dicitur dilectio in. xiij. Ad Romanē. Reddere ergo qđ suū ē deo ꝛ sine intentiōe reddēdi contingit in hm̄ōi videlicet in adimpletione mandatorꝫ. In rebus aūt forinsecis nō videmur liberari nisi animo reddēdi vel restituēdi agam⁹. verbi grā. Si aliquis abstulerit de templo violenter aurū vel argētum. nō potest illud in templo ponendū vt donū vel oblationem. nec acceptari posse videtur a deo. nisi vt reddi [illegible] restitutū. sine animo reddēdi aut [illegible] di. Hoc autē ē quoniā qui animo donandi aliquid offert in animo gerit illud esse suū quare si alienū est de rapina offert [illegible] crificiū vel oblationē. Quādiu enim [illegible] vel possessorꝫ se gerit rei in qua se ius [illegible] habere credit. tamdiu rei illius raptor [illegible] illa res apud eum rapina. Quare qui sic dispositus rem hm̄ōi offerre p̄sumit. d[e] rapina sacrificiū vel oblationē facit. Si quis autem dixerit quia scđm hoc deo nihil offerre possumus cum omnis e[ius] sint iure plenissimo sicut ipse testat̄ in psalmo Dei⁹ ē orbis et plenitudo eius. ꝛ dauid in vltimo p̄mi paralippom̄. cum offerret deo copias auri et argenti eris lapidum ꝛ lignorū dixit. Hec copia quā preparauimus vt edificetur domus nomini tuo de manu tua ē et tua sunt omnia. Et iterum. Que de manu tua accepimus dedim⁹ tibi. Non plus ergo sua videtur esse que in templo sunt. q̄z que in manibus nostris. Respondem⁹. quia que in manibus nostris sunt et dono ipsius et sua sunt etiam. Alioquin. si nostra omnia sua nō essent. nō essemus serui eius iure plenissimo ac singularissimo. Que aūt in templo sunt. sua tantū. sunt sci scilicet approp[ri]ata [illegible] vt non liceat ea nobis postq̄ illa ei obtulerimus sumere aut nostris vsibus applicare

Summa igitur omniū istorꝫ est in hoc z vt intelligas duas esse intentiones iusticie. vnam videlicet largam scđm quam omne opus debitum opus iusticie dicit̄. siue fiat quia debitum siue alia intentiōe et iuxta hunc modum omnia opera mandatorum opera iusticie sunt quocūq modo fiant. Et hic est modus quo dicit Augustinus. Duas esse partes iusticie. declinare a malo ꝛ facere bonum. Similiter istud iusticia est que nec miserꝫ facit nec miserum deserit. et hec iusticia diuiditur generaliter in innocentiam ꝛ beneficentiam. per innocenciam enim declinam⁹ indebita et illicita. hoc est nocumenta q[uorum]cū q. Per beneficenciam vero vel [illegible] ipsi q̄ntum in nobis est. vel procura[mus] debita bona. et horum duorum bonorum debitores sumus. Debemus enim [illegible] nare nona. Et facere bona. hoc est [illegible]

et salutaria. Justicia vero qua ius suum
vnicuiq; tribuitur. fm vtraq; acceptione3
istarum intelligitur quia quodammodo ius
dei ē aman timen. sane iusticia quā diffi-
nit tullius in libro de officijs in q̄ vt dicit
ē maximus splēdor honestatis. ⁊ ex q̄ viri
boni nominātur. Justicia ē rectoꝝ siue p̄-
sidentiū cū3 habuerit sex illas ptes. quas
ei supi⁹ attribuim⁹. Cū eñ rectores a deo
regitur ⁊ p̄sidentibus ip̄e p̄sidet de⁹. hoc
ē cū rectores alioꝝ deo plena subiectione
obediūt cū3 fideles cū veri in factis. vera-
ces in dictis equi in negocijs seueri simul
atq; demētes in subditos sunt ea pollent
iusticia in qua ē maximus splendor hone
statis. Fulgēt eñ in genere hūano hmōi
rectores sic luminaria magna. Jllumināt
eñi subditos eruditiōe sua et disciplina.
sicut dicitur alibi. Quoꝝ doctrina fulget
ecclesia vt sol et luna. Secūda vero in
tentio iusticie in rebus t̄palibus vł oblati
vel accomodatis vel alias debitis. sicut cē
sus vectigalia et silia necessaria videt. p̄-
pter hoc qđ diximus videlicet q: nō aliter
A liberari videt debito: nisi animo redden
47 di talia exhibeat Si quis autē querat
de aliquo qui debet exercitū regi. ⁊ voca-
tus venit in exercitum magis amore ra-
piendi tam ab hostib⁹ regis q̄ animo ser
uiedi seu seruiciū hmōi reddēdi. vtru3 sa
tisfaciat regi suo sic veniēs in exercitū. Rñ
demus q: regi satisfacit exterius et cupidi
tas lic3 iniquitas sit nō impedit eū ibi mi
litare seruiciū. ymmo p̄mouet et adiuuat
Quāto ei maiori cupiditate ardēt et in bo-
na hostiū tāto in oppugnatiōe eoru3 fer
uentiores sunt. Verū si cupiditas hec de-
traheret militari seruitio. non satisfaceret
obediēcie debite ⁊ regi. Nec ē impossibile
vnū opus duos fines hr̄e. et p vnū opus
aliquādo duos fines intēdere. vno eñ et
eodē furto nihil p̄hibet seruū intendere
honorē dñi sui. ⁊ p̄priū cōmodū vel alienū
sic ⁊ nos dei honorē simul ⁊ nostrā salutē
B vno ⁊ eodē ope querere possibile ē Q-
si qs querat. vtrū seruiciū p̄nominatū. vi-
delicet exercit⁹ an cupiditatis. an iusticie
sit an amboꝝ simul. Respondem⁹ distin
guendū eē. an cupiditas sit causa mouēs
⁊ efficiēs p̄stādi hmōi furtū. an sit inge
rēs se ⁊ inadēs et sit de iusticia obedien-
cie. si eñ intēdit dño furtū ad oculū serui-
re eñ videlicet nō curās de iure dñi vel vi
cinia sed volēs solūmō cōsulere cupidita
ti sue. Manifestū ē q: opus hmōi solūmo
do cupiditatis ē. Simulatiōne eñ iusticie vel
obediēcie illudit dño suo. Pellē igit solā
vt ita dicam⁹ siue speciē iusticie hab3 op⁹
illud veritatē aūt cupiditatis sibi se habet
⁊ in monacho. q de virtute obediēcie aut
merito omnino nō curās s3 sola cupiditate
aut ambitiōe illect⁹ ⁊ abstractus p̄oratu3
recipit. Si autē ecōtrario se h3 vt iusticia
⁊ obediēcia causa mouens sit et efficiens
p̄dicti opis. cupiditas autē iadēs erit op⁹
illud iusticie et hoc ē. qm̄ cessante oino cu-
piditate nihilomin⁹ fieret opus istud per C
iusticiā. Debes autē scire q: nō ois cu-
piditas vt vulgariter loquamur mortale
peccatū ē. Quēadmodū multis accidit in
in p̄dicto casu. Multi nāq; bona hostium
cōcupiscunt et hostibus illa auferūt q: sci-
unt iure bellādi hec sibi licere. ⁊ iusto bel-
lo acquisita sua facere alias ea nullaten⁹
vel cupe vel inuadere cupiētes. Hmōi er
go cupiditas vt ita loquamur videlicet q̄
iusticiā sic sequit nō ē mortale peccatum.
et qñāq; etiā nullū peccatū. Jnterdum
vero et meritoriū esse potest. si quis enim
cupiat arma inimicoꝝ fidei vel castra. vł
munitiōnes aut equos seu quecunq; alia
cupiat inq̄3 hac de causa ne p illa noceant
religioni xp̄iane cui hoc dubiū esse potest
quin hec meritorie fieri possint. Exem
plū autē euidētissimū p̄missē distinctiōis
ē in ope cōiugali. cui qñq; cōcupiscēcia dat
causā vt verbo iuris vtamur. ⁊ hoc ex de-
siderio voluptatis exercetur quādoq; ve
ro iusticie opus est. videlicet cum animo
reddendi debitū agitur tunc eñ incidit vo
luptas carnis. sine qua aut vix aut nunq̄3
illud exerceri possibile est Sunt ⁊ alie
questiones fere innumere circa iusticiam ⁊ D
potissimum circa obedienciam. Utrū
eni3 monachus sciens se carne esse lubri-
cum et alijs passionibus carnis infirmū.
sciens sibi bene esse in claustro. in mūdo
vero premissis periculis et alijs exponi se
debeat exire de claustro ad preceptū ab-
batis. et recipere prioratū foris in medio
huiusmodi periculorum multorum clau-
stralium corda turbat et exagitat. Quibus
dam eni3 videtur. q: adeo debet confide
re de virtute obediencie vt pericula hmōi
vincat ⁊ euadat. Attendēs q: petr⁹ v̄tute
hmōi fretus at3 suffultus sup mare pedi-
b⁹ ambulauit sicut legit Mat. xiiij. Et bea
t⁹ maur⁹ scī bñdicti discipul⁹ lōgo tractu

sup aquā sūt virtute p̄ditus cucurrit. verū p̄uilegia paucoꝝ siue iubentiū siue obediētiū nō faciūt legē cōmunē. quāq̄ verū sit q: petrus omīpotētis dñi virtute iubentis hec fecisse merito credēd⁹ sit. et maur⁹ merito tanti patris iubente virtute dei ab aquis suscitatus sit. Nobis aūt videt̄ q: in hmōi casu quē posuim⁹. si obtinere nō poterit monachus supplicatōis instāciā vt abbas mandatū hmōi reuocet. significare debet illud epō loci ⁊ de ipo similiter. si voluerit adhibere remedium. ⁊ munire se appellatōe. q: pculdubio grauat̄ manifeste. Nec videt̄ nob q: abbas ex potestate vel officio suo possit huiusmōi picula p̄cipe. Potestatē em̄ illā dedit de⁹ in edificatione ⁊ nō in destructione. sic legit̄ .ii. ad Coꝝ vlti. et iterū ibidē. Nō possum⁹ aliud aduersus veritatē sȝ p veritate. Q: si diceret qs. q: illa picula īcerta sunt q̄ dicat se timere monach⁹ periculū vero inobediēcie certū ē et euidens. Rñdem⁹ q: nō ē verū. Nō em̄ ē inobediēcia vbicūq; nō fit iussū. sic nec iiusticia vbicūq; nō fit iustū. Quēadmodū em̄ lapis nō ē iniustus quāuis nō faciat iustū siue iuste. Sic nec iste monachus inobediēs ē Amp̄. Ubi nō habet qs potestatē imperādi. ibi nō hȝ locū inobediēcia sicut idē nō paret ⁊ hoc nobis hic videt̄. q: nō hȝ abbas auctoritatē vel potestatē tā piculosa imperādi. Et si qs diligētius cōsideret. nō videt̄ abbas imperare vt abbas. Hoc ē vt p̄r ⁊ mynister salutis. sed magis monachū exponere piculis. ⁊ tradere bestiis vicioꝝ ⁊ demonū deuorandū. vt hostis. Tolerabili⁹ aūt lōge eēt mōacho illi sentenciā excōicatōis icurrere vsq; ad expulsionē monasterii ad quā si veniret. necesse hȝ tūc vel iussū abbatis īplere vł ad aliud monasteriū se trāsferre nisi p supiorē ꝯ hoc remediū obtineret. Ubi vero dubitat subdit⁹ an id licitū an illicitū sit. qd̄ iubet p̄latus determinatū ē. q: parere debet iussui p̄lati. Causa aūt i hoc ē. quoniā in hmōi dubiis ad ꝯsiliū p̄latoꝝ recurrendū ē ⁊ eidē stādū. In hoc ei subdit⁹ p̄positi sūt p̄lati vt in hmōi ꝯsulāt eisdē. Si tñ ea fuerit ipericia p̄lati. vt merito in talib⁹ nō sit ꝯsulēd⁹ ad prudētioꝝ ꝯsilia recurrēdū erit. De mynistro vo q sciat iniq̄ iu-
F ditio ꝯdempnatū eē innocentē ad mortē. ⁊ iubet̄ eū suspēdere. Nō credim⁹ q: teneat̄ imo potius mortē subire. Cōsiliū autē in hmōi casib⁹ ē pcurare liberationē innocētiū siue p retractationē sententiaꝝ vnq̄ q̄s hic scribere nō ē p̄sentis ꝓposi. Qd̄ el legit̄ puer. xxiiii. Erue eos q ducūtur ad mortē ⁊ eos q trahūt̄ ad interitū liberare ne cesses. ad oīs ptinet ꝓut vnicuiq; facultas talis faciēdi a deo ꝯcessa ē. Intelligim⁹ aūt hec de innocēter ad mortē tractis iuxta lrām. facultates aūt liberādi intelligimus hic p̄ces potenciā prudenciā p quā iterdū caute occurrit̄ maliciis. Cū aūt vl obediendū sit nisi ꝓpt̄ deū. videlȝ in q̄ministter dei ē. sic legit̄ ad Ro. xiii. Et hoc ē dicere ratiōe ministerii nulli cōtra deū obediendū ē. ⁊ si excesserit fines ministerii. sui siue officii iubēdo. scȝ ea q̄ ad officiū suum nō ptinēt nō ē necesse vt eis obediatur. et hoc ē qd̄ legit̄ sup illud Mathei. xiii. q̄ dicunt facite vbi autoritas supplet ex cathedra qd̄ est dicere ex offitio seu magisterio
De p̄ncipe vero q hȝ iniustū bellū. si notorie aut manifeste iniustū ē. videt̄ nobis q: B
subditi nō tenēt̄ ei ad exercitū i hmōi bello neq; iuuare eū i hoc. Si q aūt de subiectis adeo potētes fuerīt. vt possint ei i hoc ꝯdicere ⁊ resistere credim⁹ q: tenēt̄ ad hoc vt p eos reueletur multitudo minoꝝ subditorū ⁊ a pctō iniuste bellādi ⁊ ab opp̄ssione q̄ ꝯpellat̄ ad illud. Hmōi em̄ p̄nceps furū ē atq; raptoꝝ cōpellens subditos ad furta rapinas. incēdia sacrilegia. homicidia et alia innūera maleficia. Bello em̄ iniusto nō alia fiūt. Quapropt̄ si eēt q de eo iustitiā faceret. nō tāq̄ fur aut latro. nec tāq̄ incēdiari⁹ aut sacrileg⁹ aut homicida tāmmodo iudicand⁹ eēt. sȝ tāq̄ tal̄ ⁊ insup tāq̄ ille q oppssiōib⁹ subditos suos tales eē cōpellit. Q: si dubiū ē d̄ bello. an iniustū sit. ipugnādū ē ꝯceribus si p̄ncipē in pte ista sequit̄ anq̄ plene discussū atq; declaratū sit iniustū eē bellū. Et meli⁹ ē eis vim iniq̄ oppssionis ab hmōi tyrāno pati q̄ȝ fauere ipsi⁹ iniquitati. ⁊ iniq̄ agere cū ipo. Expediret aūt vt hmōi homi suaderet̄ q: nec deū haberet adiutorē ⁊ q: merito timēdū eēt ei. ne multitudo subditoꝝ i ipo discrimine pl̄r ipm̄ desererēt p eo q: ꝯ deū ⁊ iusticiā ad bellādū eos cogeret ⁊ q: ei assisterent nō ex corde vt sic deterrit⁹ a tā impio ausu desisteret. Iā ergo dixim⁹ vbi iusticiā ⁊ ptes ei⁹ ⁊ opatiōes ei⁹ duas ⁊ p̄libauim⁹ vbi q̄stiones aliq̄s q̄ sūt circa eas. reliq̄ scolasticis disputationibus relinquentes.

t Temperancia vero. ipsa nomine

one sua innotescere potest tibi vtcunq; nominatur vero a temperamento quo quod
nimis est precidit: et hoc in hijs que corpori nostro seruiunt. Huiusmodi prima est in vsu
mulierum. vbi virtus temperancie omnem vsum
alienarum precidit solum vsum vxoris concedens.
et in illo etiam superfluitatem. et vehemenciam
3 non patitur. propter quod dicit Aug. quia vehemens
amator vxoris proprie adulter est. precidit enim ista vehemenciam vsque ad extorsionem
voluptatis et vsque ad violenciam nature. et
vsque ad inquirenda incentiua luxurie. et vsque
ad feditates inominabiles. et vsque ad abusiones
etiam abhominabiles. ita vt vxor non
vt vxor. sed tanquam meretrix. Nec vt vas in
sanctificatione et honore possideatur. sed in
passione desiderij et vt vas execrande turpitudinis
habeatur. sicut docet apostolus in
quarto prime thesalonic. Secunda
pars est in vsu ciborum et potuum. circa quam
duo vicia sunt notissima. videlicet gula siue
comessatio. que in vsu ciborum. et ebrietas
que in vsu potuum. quiuterque magis abusio est.
Tercia in vsu eorum. quibus corpora
nostra pteguntur. Et horum alia sunt vestimenta.
alia habitacula. Horum autem duorum
dicitur vsus intemperans et nimius luxus et inuenies
in genere hominum quosdam ita deditos apparatui vestimentorum.
vt et vestimentis annexorum. qualia sunt fibule
anuli cinctoria lacune. vt nullum aliud bonum
vel amare vel etiam cogitare videantur.
Inuenies alios non minus speciositati
et magnificencie domorum deditos sicut
dicit Seneca. Ne viuas parce et edifices
luxuriose. Quod quidem multi faciunt.

Prima igitur species seu pars temperancie
castitas a castigando rebellionem et
petulanciam carnis. que cum eousque inualuerit.
vt etiam coniugale remedium non querat
sed abdicet sanctimonia vocatur. Unde et
sanctimoniales vocantur mulieres sancte.
que ita omnem voluptatem libidinis a se abdicauerunt.
vt etiam nupcias amore celestis
sponsi reliquerunt. Accidit ergo castitati sanctimonia
esse: quoniam ex hac perfectione sanctimonia
et est et dicitur. Similiter accidit ei esse
virginitatem et integritatem carnis siue porte
carnalis. Sicut ei dicit apostolus in .ij. prime ad
Cor. Virgo si nubat non peccat. impossibile
ei est aut aliquam virtutem amittat nisi per peccatum. Si
ergo virgo nubat et nupta debitum coniugale
marito reddat. non propter hoc amittit
virtutem: que prius dicebatur virginitas
quare remanet ea virtus in illa post contractum
matrimonium. Sed reuera desinit et
vocari et esse virginitas. Sicut ipsa mulier
et desinit et vocari et esse virgo. Virginitas
enim nomen est et ab accidente impositum
virtuti castitatis vt dixim. quemadmodum
et virgo. Nec sequitur. Hec mulier habebat
virginitatem et modo non habet virginitatem: ergo
amittit virginitatem. Quemadmodum non
sequitur. Iste habebat scutum album: et modo
non habet scutum album. ergo amisit scutum
album. Si enim scuti albedinem solum
amisit et denigratum fuerit. Verum est. Iste
homo habebat scutum album. et modo non
habet scutum album non tamen amisit scutum
album vel nigrum: quia nullius coloris
scutum amisit. Expressius autem simile videtur
de illo qui habebat thaurum. et fecit
ipsum castrari iuxta rusticanam intelligenciam.
Habebat thaurum et modo non habet
thaurum: non tamen amisit thaurum. Si
mulier et ante non habebat bouem. et modo
habet non tamen propter hoc bouem acquisiuit.
Idem enim est ac si diceretur: habebat
castitatem cum integritate carnis. et
modo non habet castitatem cum integritate
carnis: cum coniugale debitum reddiderit
non tamen amisit castitatem cum integritate
carnis necnon sine integritate

Prima ergo pars vel species virtutis temperancie
castitas nominatur et continencia. 2
Secunda nominatur sobrietas siue
abstinencia et opponitur ista virtus duobus
vicijs prenominatis. Nec mirum si
vna virtus opponitur duobus vicijs aut
etiam pluribus. Quemadmodum enim sanitas
mentis est vt supra diximus virtus. et
quemadmodum equalitas quedam. Una
autem sanitas opponitur omnibus egritudinibus
et vna equalitas omnibus inequalitatibus.
Tercia vero que opponitur
generaliter luxui non habet nomen determinatum
apud nos. Frugalitas enim et
parsimonia in victu tamen videntur esse et ad
victualia solummodo respicere. Quarto
non irrationabiliter addiderunt quidam.
et vocant eam congruentissimo nomine
modestiam. Ista est que moderatur incessum
et totum motum corporis risum similiter et vocem.
In huiusmodi enim quidam imoderati sunt et incompositi
vt non moueri voluntarie tanquam homines
sed magis ferri inordinata exagitatione videantur.
qui vero composite et decenter in hijs
se habent modesti vsualiter vocantur.

Quatuor ergo erūt vel rami vel ptes virtutes temperācie. ꝛ vsus earū videt̄ eē circa ea que corporis sunt vt diximꝰ. Qꝫ si quis dixerit ꝙ omnis virtus media inť duo vicia q̄ sunt fm̄ supfluitatem et indigenciā debet esse temperancia. quēadmodū dispositio media inter calorem nimiū ꝛ nimiū frigus temperancia ē duoꝝ illoꝝ. Respondemus. quia temperācia fm̄ intētionē p̄sentem circūscriua est excessuū in q̄tuor rerū generibus iuxta quatuor eiusdē partes vel ramos. ꝛ illa sunt ꝑpria materia ipius opationū. Nemo autē dubitare debet. quin nomē tēperācie dicat̄ fm̄ largā intentionē ipius de omibus virtutibus que sunt medietates inter supfluitatē et indigenciā. Quia ꝑfecto vicia hmōi distemperācie quedaꝫ sunt ꝛ excessus mali. Ueritamē virtus temperācie maxime videtur resecatrix supflui inq̄ntū supfluū. ꝓpter qđ dixisse videt̄ seneca. qꝫ temperācie ē facere. ne quid minus subaudias sit in sermonibꝰ aut opibꝰ nostris in materijs p̄nominatis. Qꝫ si dixerit qs quia i cibis ꝛ potibus potest esse nimis et parū siue supfluitas et indigēcia. Quēadmodū enī cōtingit aliquem interdū nimis comedere vl' bibere. ita ꝛ parū ꝛ nimis iusto vl' debito. Quidā enīꝫ ieiunant vsqꝫ ad euacuationē capitis et vsqꝫ ad eam debilitationeꝫ corpis. q̄ eos ad alios sanctos labores ꝛ sacras exercitationes impotētes efficit ꝛ ineptos. In quo potest dici iuxta verbū Senece. quia virtus tempancie. id est abstinencie in casu hmōi ꝓuidet et efficit ne quid minus sit vel in comedendo vl' in abstinēdo. ꝛ vtrūqꝫ p̄cidit supfluū siue nimiū. et ad hoc habet oculū intētionis sue p se. nō vt qđ parū ē de cibo suppleat. sed vt qđ ē nimiū de afflictiōe ieiunij p̄cidat. Qđ ergo supplet vbi diminutio seu paruitas vsqꝫ ad debitā mensurā. consequēs ē ꝛ comitās abstinēcie intentionē seu temperācie abstinēcialis. p̄cisio vero nimietatis ab afflictione et debilitatiōe carnis p ieiuniū. p se finis ē ꝑmus et intentio immediata temperācie istius. ꝛ hoc videtur Seneca sensisse in verbis p̄missis. Qꝫ si dixerit ꝙ ideꝫ ē dicere ne sit nimis i paruitate cibi. sed ne magis sit nimis in afflictione carnis ex paruitate cibi. qđ ē. ne sit indigencia in cibo. et ideo hoc intendit tēperācia sicut ꝛ illud. Respōdemus qꝫ nec hoc p se intēdit temperācia scilicet ne sit nimis in paruitate cibi: sꝫ magis ne sit nimis in afflictione carnis ex paruitate cibi. Temperācie enī interioris intentio esse videt̄ castigatio carnis atqꝫ repssio p moderationē cibi et potus. ne imoderatio eā frenē illam faciat spiritumqꝫ rebellē. Nemo dubitat quin hoc intendat omnis vere abstinēs p abstinenciā temporalem vt ita loquamur. Sunt enī et alie abstinencie. Quedam enī abstinēcia iusticie vindicās dei iniurias et ꝯtumelias in carne nostra. et quedā ē sanctitas sanctificās corpa nr̄a p ieiuniū. et quedā iterū ē obediēcia. p quā nō aliud intendit abstinens seu ieiunās. nisi obedire statutis eccle dei.

Sunt forsitan ꝛ alie. Nolumꝰ aūt imorari in hmōi. q̄m ad alia festinamꝰ. ꝯtenti vt aperiamus tibi vias aliq̄s exercitationū: et demus tibi occasionem maiora ꝛ sublimiora videndi in hiis. Jā igit̄ ꝑdiximus de septē donis. de duodecim fructibꝰ: de octo beatitudinibꝰ. de quatuor cardinalibus virtutibꝰ pauca dicentes ōibus ꝓ amplitudine ac ꝓfunditate ipoꝝ. multa alijs reseruantes.

p Ost hec temptabimꝰ inuestigare et stabilire numerū virtutum siue donoꝝ siue graciarū. quibꝰ spiritus dei ornat celos. id est celo ipo celestiores animas sanctoꝝ. an dona vero an virtutes. an gracias eas vocemꝰ. tu ne cura ueris ꝓpter causas quas diximꝰ. Jā igit̄ numerauimꝰ tibi ꝛ noiauimꝰ quinqꝫ virtutes apphensiuas. que sunt sicut quinqꝫ astra micācia celū serenissimū vis intellectus nr̄e itellectiue sua lumiositate illustrātes. Harū p̄ma fides ē cuiꝰ vtilitatē et necessitatem in capitulo speciali de illa posuimus. ꝛ hec etiā idip̄m licet via altera faciemꝰ. Dicimus igitur: qꝫ cū sit nobis deo seruiendū siue viuēdū. necesse habemus vl' ipm vt cūqꝫ cognoscere. ꝛ hec ipe q̄ diximꝰ sūt videlicet ꝙ eidem nobis seruiendū ē atqꝫ viuendū. Impossibile enī manifestū ē omino ignoto a quoqꝫ seruiri. Impossibile sūt ē aliquē ad seruitutem alicuiꝰ sponte accedere sponteqꝫ illam suscipere nisi cui aliquo mō hmōi seruitutē nouerit deberi sꝫ neqꝫ hec nosse cuiqꝫ possibile ē. nisi ei q talia de ipo nouerit. ꝓpter q̄ illi seruitus hmōi debeat. Accedentibꝰ igit̄ ad dei seruitutē eamqꝫ suscipientibꝰ necesse ē deū nosse et insup talia de illo ꝓpter q̄ merito sit ei in seruitute hmōi sit

piciēdū. Hmōi autē noticiā fidem vocaui mus et vocamus. qua scilicet credit deus eē. tantusq; ac talis cui merito huiusmōi seruitus debeatur. Necesse etiā ē vt ista sic credātur. vt ipe modus credēdi seruit⁹ vel seruitiū sit nō ɔtumelia aut iniuria illius cui seruiendū sit. cū ipa hmōi fides caput sit ꝛ fundamentū hmōi seruitutis. hec est religiose. et que grece latria dicitur. Ex his igitur declaratū ē tibi. ꝙ necesse est fidē hmōi eē nō solū in deo fuiētib⁹ſʒ etiā in accedētib⁹ ad ipm. sic dicit Apl's in. xj. ad hebreos Credere eñi inquit optet accedentē ad dñm. quia ē ꝛ inquirētibus se remunerato: sit. Radix autē euidentissima p se. ꝛ cui⁹ ignorāncia gladio et igne exterminanda est. illa est. quam posuimus videlicet: quia deo seruiendum est ac viuendū. ꝛ hoc ab vnoq̃ʒ q ad hoc potēs ē
P vel ydone⁹ ē p naturā. qd diām⁹ ppt paruulos morones ꝛ furiosos. vl' aliter inuincibili impedimento ꝓhibitos. Ex hac radice sequit euidēter vt ostēdim⁹ fidem esse in deo seruiētibus vel ad ei⁹ seruitutē accedētib⁹. Declaratū ē etiā p eandem radicē. cū eē de necessitate huius virtutis ita vt ea remota remoueat ꝛ fuitus. cuʒ ipsa caput et fundamentū sit huius seruitutis q̃ vera religio nominat. Hac aūt stabilita videlicet fide. facile ē stabilire prudenciam. Quis eñi nō videat in seruis necessariā eē prudenciaʒ. qua sibi cōmissa et ad honorē dñi dispensent. ꝛ in illis ad lucrū dño negocient. Sicut in seruis dñorū tēporaliū tpalis requirit prudēcia. ne p cōtrariū id ē imprudenciā bona dominorū dissipēt. ꝛ p prudenciā ea ɔseruent et multiplicent. et hoc vel fructu vel essencia. quātoꝯ magis in dei seruis prudēcia spiritualis requirit. vt bona eiusdē vel in se vl' i alijs eis ɔmissa ɔseruēt honorifice ꝛ lucro se dispensent. p quā ponderare ꝛ numerare et mensurare nouerint sibi ɔmissa ꝛ accipiēda. quicqd maioꝝ honori sit domino. Quid magis placitū. quid magis lucrosū. Deinde de ipa negociatiōe manifestū ē q ipsa ē q̃ p se stabilit prudenciaʒ istam
Q Quare sic manifestū est. qa si negociatores nos esse oportet. qđ eē sine dispendio rerū nobis a deo cōmissarū. nostrisq; innumerabilib⁹ piculis. necessaria ē nobis valde prudēcia. Ipa eñi ē ꝓpriū lumen. q̃ dispensationū ꝛ negociationū ꝛ obsequiorū officia illustratur atq; regunt. ppt hoc tam crebro. mathei. xxv. ꝛ luce. ix. De prudēcia seruoꝝ in negociationib⁹ rememoratio fit. De dono vero sciencie fallacia ꝛ deceptio falsoꝝ bonorū et etiā verorū ꝓut tetigim⁹ supra. ꝓfidē plenissimaʒ facit. dū innumerabiles inuoluit. Ab hmōi enim fallacijs et deceptionibus nō est effugiū absq; lumine reuelante ac detegente illas. Nō ē inq̃ʒ in adulta etate diu hic viuentib⁹. Est ꝛ alia tenebrositas nō parū pniciosa mortalib⁹. qua vera ꝛ magna bona nobis absconduntur. falsis et modicis bonis illudētibus nobis. Delicie siquidē et diuicie p̄sentes. honores glorie potencieq; falsi nominis. se p veris ac magnis bonis oculis mortaliū vetustate originali caligātiū. Pro veris ac magnis bonis se ingerūt. atq; amore suo omnes capiūt donec luminositate doni isti⁹. hmōi caliginositas diffuget. Nō ē igit necesse necessitatē tam salutaris luminis. vel alia radice vel alijs ꝓbationibus astringi. cū manifestū ac patentissimū sit tenebrositate cōtraria capi totū genus humanum. ꝛ captiuari. et in eterne mortis pditionē trahi. Hac enīʒ tenebrositate creature dei in odiū hominū facte sunt ꝛ in temptatiōeʒ anime. et in muscipulā pedib⁹ insipientiū Hmōi muscipule fallaciaʒ detegit lumen istud hoꝝ laqueoꝝ ꝛ vinculoꝝ nex⁹. virt⁹ huius luminis assecat et disrūpit. ymmo vbicūq; illuxerit. ad splēdorē eius vt somniū euanescit. Donū vero intellect⁹ stabilitur p ipos modos loquēdi. ymmo loquelas varias seu linguas. quibus de⁹ ꝛ beneplacita sua et nobis salutaria q̃dam mō loquitur. Quid aūt nobis magis necessariū aut salutare q̃ʒ intelligere dei beneplacita. ꝛ nostre saluti necessaria. ppt qđ legitur Prouerbioꝝ. xiiij. Acceptus ē regi mynister intelligens. Qualiter eñi diuine volū⁹ īa obedire poterit. qui eam non intelligit. Preterea omnia signa omnia mysteria. oēs figure inutiles erunt absq; hmōi dono. sicut docet apl's. p̃mo ad Coꝛ. xiiij. dicēs. Si venero ad vos liguis loquēs. qd ꝓdero nisi vobis loquar. aut reuelatiōe. aut sciencia aut ꝓphecia. aut doctrina. et alia hmōi multa de hoc i eodem capitulo legunt. Donū vero cōsilij necessitas occurrendi piculis i numeris fide indubitata necessariū esse manifestū facit de qbus multa supra diximus. Tu aūt attende. q radices ꝛ p̃ncipia ꝓbatio

R

S

nũ solũmodo causa breuitatis ibi apui-
mus. Si quis autẽ dixerit, q quemad
modũ quinqz sunt lumia sensꝰ corporalis na
turalis. ita debent eẽ sensus spũs. id ẽ itel
lectus quinqz lumina gratuita. vel quem
admodum sunt quinqz lumina interiora
naturalia in anima humana videlicet yma
ginatio virtus estimatiua. memoria. ratõ
et intellectus. Ita debent esse intellectus
quinqz lumina interiora gratuita. volẽs
p hoc statuere quinqz lumina supradicta
rethoricã magis suasionẽ et cõiecturam
debilem allegat non physicam. aut theo-
logicam ꝓbationem adducit. Tu autem
attende in his z inuenies q ea que dixi-
mus veritatem habent subnixam firmis
radiatibus. et armata validis ꝓbatiõibus

L Jam igitur stabilita sunt quinqz lumi
na apphensiuarũ virtutũ. que sunt fides
prudencia. donũ intellectus donũ sciẽcie
et donũ consilij. de quibus manifestũ est
q sine eis nec religiose. nec laudabilit vi-
uitur. Sine fide enim nec religiosa vita.
nec dei seruiciũ inchoatur. Sine pruden-
cia vero. nec laudabiliter ei seruiri vl sine
detrimento atqz dispendio bona eius dis-
pensari vel fructuose negociari manifeste
impossibile ẽ. Sine dono vero intellectꝰ
qz multa necessaria atqz salutaria ipsamqz
salutem multipliciter adiuuancia lateant
aperte patet. mysteria scripturarũ formas
sacramẽtoꝝ et alia signa intelligibilia in-
tuentibus. Dono sciencie vero. quibꝰ illu
sionibus ac deceptiõibꝰ falsorũ minime
rũqz bonoꝝ pateamus. Similiter z malo
rũ nulli intelligenti dubiũ est. Donum ve
ro cõsilij nõ habẽtes quot et q̃nta pericu
la ineuasibiliter circũdent z obsideant so
li norunt quibꝰ ẽ data videre illa. Ex his
igitur apparet necessitas simul et vtilitas
quinqz hmõi luminum. hoc est virtutum
apprehensiuarum.

a Effectuarũ autem seu motiuarũ
virtutũ stabilitio q̃ntũ nobis vide
re datur. non est nobis possibilis
hic nisi per vias quas dicemus. Harum
vna ẽ et pma per res ipsas a quibus et in
quas sunt motus earũ. z inter illas deus
U pamus z quoniam ex necessitate aliq̃ mõ
naturaliter agẽte in animas nostras nõ ẽ
possibile eẽ motus nostros vel affectiões
nisi tria genera. et vno triũ modoruz. aut
ei in ipm sunt scdm ipm. hoc ẽ ratiõe eoꝝ
q̃ eiꝰ sunt p se. et hec tria sunt sicut fas est

tibi numerũ cogitare. horũ pmũ est boni
tas absoluta z pura. In qua et a qua mo
uemur motu siue affectione amoris. amo
ris dico gratuiti purissimi et rectissimi.
Scdm ẽ suauitas in vltimo delectãs
atqz reficiẽs et cetera hmõi operis in ani
mas nostras ad similitudinẽ et ꝓportionẽ
corporalis cibi de quo in pcedẽtibus multa
scripture testimonia posuimꝰ. sicut est gu
state et videte quoniã suauis ẽ dñs. Et il
lud Eccliastici. xxiiij. Spũs meꝰ sup mel dul
cis. et hereditas mea sup mel et fauũ. Et
iterũ. Qui edũt me adhuc esurient. et qui
bibũt me adhuc sicient. Et iterũ in psalmo.
Quã magna multitudo dulcedinis tue do-
mine. et iterũ. Memoriã habũdãcie suaui
tatis tue eructabũt. Propter hãc refectiuã
delectationẽ. et delectabilissima refectiõe
dictũ ẽ Exodi. xxiiij. Comederũt z biberũt
et viderũt deũ israel. Q si de corporali refe-
ctione itelligeretur. superuacue prius dictũ
videret. Terciũ ẽ magnificẽtissima glo
ria seu dominatissima illius maiestas ad
quã z a qua cũ datur nobis eã digne co
gitare seu cõsiderare. mouemur honore
seu veneratione. Tres ergo sunt affectio-
nes nre in ipm fm ipm videlicet amor. et
hec ẽ in eũ inq̃ntũ bonitas siue bonꝰ. Se
cũda esuries seu sitis q̃s ꝓpria reputamꝰ
cũ ipa delectatiõe refectiois sue. et õ his
dicit in psal. Quemadmodum desiderat
ceruus ad fontes aquarum. ita desiderat
anima mea ad te deus. Silr z illud. Siti
uit anima mea ad deũ fontẽ viuũ. De re-
fectiõe vero vtraqz dictũ ẽ illõ. Saciabor
cuz apparuerit gloria tua. Si quis au
tem dixerit quia pulchritudo eius est
scdm seipm. Respondemꝰ. quia delecta-
tio in ipm ex pulchritudine ipiꝰ visus spiri
tualis ẽ. id ẽ virtus nostre intellectiue. quẽ
admodũ delectatio ex pulchritudine cor-
porali vi sus ipius corporalis ẽ siue fm illã.
Q si adiecerit. quia amor ẽ in illũ. ex pul-
chritudine siue fm pulchritudinem Juxta
qd legitur Sapiẽcie. viij. Amator factꝰ sũ
forme illius. Quẽadmodũ enĩ pulchritu-
do corporalis amorem gignit intuentibꝰ eã
naturaliter. Sic et incõpabiliter fortius
pulchritudo illa ita intuentibus illã amo
re sui generabit. Respõdemꝰ tibi. q
nihil ꝓhibet amorẽ eẽ in ipm inq̃ntũ est
pulchritudo. cuiꝰ aspectus vt dicit Augꝰ.
nobis ꝓmittit et amor. vnde amator mi
nime videtur eẽ pulchritudinis inq̃ntũ

pulchritudo. sicut appet ex. viij. Sapiēcie. Amator factus sum forme illi⁹. Et iam di ximus in p̄cedētib⁹ q̄ amor hm̄oi q̄dam species amoris ē. ⁊ vocauim⁹ eū amorem vendiū p̄cio scilicet voluptatis. Nihil au tē p̄hibet pulchritudinē bonitatē esse. sed per solū visum cognoscibilē. Jntantū igr̄ ē bonitas ingn̄tū conueniēs affectui nr̄o Hoc ē ingn̄tū mouēs ad p̄iunctionē suivir tutē nostrā motiuā. Bonū eī p̄p̄e ē sic de clarauim⁹ in tractatu singulari de bono ⁊ malo. qd̄ ē p se motiuū nr̄i affectus ⁊ hoc p p̄iunctionē siue vnitionē q̄ vnitio nō ē ni si amor. Malū vero econtrario videlicet qd̄ ē motiuū nr̄i affectus ⁊ hoc ad diuisio nē ⁊ elongationē ab ip̄o. Quare sicut crea tor bonus ē delectabiliter in vltimo scd̄m aspectū spūalē ratiōe pulchritudinis sue sic ē ex ip̄o ⁊ in ip̄m amor hm̄oi. Et sicut ē beneficus in vltimo largitatis ⁊ effluēcie. Sic ex ip̄o ē amor ⁊ in ip̄m naturalr̄. quē dixim⁹ supra naturalē. Et sicut ē bonus in semetip̄o in vltimo graciositatis. Sic ē ex ip̄o ⁊ in ip̄m amor gratuit⁹ etiā naturalr̄ p̄pter hoc q̄ hm̄oi amorē rectissimū gra tia et dono infundit iuxta bn̄placitū om̄i potentis volūtatis sue. Tres igr̄ species amoris sicut supradixim⁹ sunt. ex ip̄o ⁊ in ip̄m naturaliter. hoc ē q̄ntū est de natura sua et nr̄a. nisi nostrā naturā originalr̄ aut adueticia corruptio impediret. Jam igr̄ numerauim⁹ tibi tres species affectuariū virtutū. q̄ sūt in deū fm̄ ip̄m. hoc ē ratiōe eoꝝ q̄ habet p se. Per se em̄ ē bon⁹ quoli bet mō p̄nominatoꝝ bonoꝝ in vltimo. p se sapor⁹ in vltimo suauitatis. p se p̄cel lens in vltimo eminēcie et altitudinis. Et p̄pter hoc sunt in ip̄m et ex ip̄o amor. sa por siue sapiencia siue saporabilitas. ho nor seu veneratio. Quartā vero affe ctionē pariūt beneficia ip̄ius in nobis. et hoc noiatur p̄p̄e gratitudo. cui⁹ operatio p p̄ria vr̄itate vocatr̄ actio graciar. Qui ntam vero ⁊ sextā operātur eiusdē bonitas ⁊ mala nostra quodāmō. videlicet timo rē et spem. Timorē em̄ pene nobis incuci unt mala nr̄a. q̄ vel iam fecim⁹. vel credi mus nos fecisse. aut etiā an ea fecerimus dubitam⁹. Timorē aūt offense mala que nobis insidiantr̄ quodāmō nobis incuci unt. hoc vteroꝫ istoꝝ timoꝝ dei donū sit⁊ principaliter ab ip̄o tantū Nō em̄ tanta bo na efficere sufficiūt mala nr̄a qd̄ inde ma nifestū ē. q̄ nisi omnino mala cessauerint videlicꝫ in p̄atria. neutra istoꝝ timoꝝ erit

Septimā affectionē silr̄ opatur non q dē dei bonitas vt bonitas: sꝫ magis sapi encia lucidissime ⁊ iugiter intuēs omia. si cut dicit ap̄ls ad hebreos. Nō ē vlla crea tura inuisibilis in cōspectu eius. oia enīꝫ nuda sunt ⁊ apta oculis eius. Silr̄ et Ec clesiasti. xxiii. Oia videt ocul⁹ eius: ⁊ iterū Oculi dn̄i multoplus lucidiores sup solē circūspicieētes omnē via homīū ⁊ p̄fundū abyssi. ⁊ hominū corda intuētes in abscō ditas ptes. Et alia silia de hoc multa legr̄ in ip̄o textu scripture Boeci⁹ aūt in fine li bri sui. Magna inquit ē nobis indicta ne cessitas p̄bitatis nisi dissimilare velim⁹: cūꝫ omnia agam⁹ in oculis iudicis cūcta cernētis. Pudorem istū id ē virtutis isti⁹ motūꝫ incuciūt nobis mala nr̄a: vt large accipias mala: ita q̄ etiam diminutio bo noꝝ nostroꝝ malū intelligatr̄. Nescit enīꝫ erubescere q sola mala sua erubescat ⁊ de fectū diminutionēqꝫ bonoꝝ nō erubescat Sicut em̄ turpe ē male agere ita ⁊ nō be ne agere et minus bn̄ agere q̄ deceat vel oporteat. Q si qs dixerit q̄ pudor nō ē alia affectio a timore p eo q̄ seneca dic q̄ verecūdia ē iuste rep̄hensionis timor.

Rn̄demus ad hoc duob⁹ modis. Pri mū quia verecūdia cū ab eo qd̄ est vereri exp̄sse dicta sit: nō aliud ē verecūdia quāꝫ verencia seu reuerēcia. Reuerēcia aūt nō aliud q̄ timor reuerēcie. Verū qa pudor fuga spiritualis est quemadmodum et ti mor idem videtur eē pudor et timor. Veꝝ sciendū ē tibi quia p̄mus ⁊ nobilissimus timor fuga ē pene ⁊ inquisitor euasionis ab illa. Secūdus aūt timor ē offense ⁊ in quisitor declinationis ab illa. Et vt veruꝫ dicamus. Timor pene declinatio ē pene. declinatio in q̄ spūalis. Silr̄ ⁊ timor offē se declinatio offense. Finis autē vtriusqꝫ mtū ē sed p̄mi timoris tutum a pena. scd̄i vero tutuꝫ ab offensa. Timor aūt reuerē cie sic fuga ē sed magnitudinis aut altitu dinis. hoc ē ab illa. Finis aūt hm̄oi mo tus p̄pria paruitas aut dep̄ssio est. Nihil em̄ aliud est reuereri magnū aut altū ali quē quā p̄sideratione magnitudinis aut altitudinis ip̄ius inter p̄p̄e paruitatis ac inferioritatis limites resilire. Et quo acci dit interdū tanta coangustatiō quibusdā atqꝫ dep̄ssio. vt in conspectu sapientū vel parū aut nihil se scire sencia[n]t in conspe ctu eloquēciū pene elingues efficiātr̄. Quē

y

Z

A 48

admodū accidit moysi. Exodi.iiij. vbi dixit moyses ad dominum. Ex quo locutus es ad seruū tuū. impeditioris τ tardioris lingue sum. Simile ē et illud Trenorū.iij. Ego vir videns paupertatē meā in virga indignationis tue. Est enī virga indignationis dei. hoc ē et flagello altitudinē atq̧ magnitudinē diuine potēcie considerās paupertatē suam .id ē paupertatē et inferioritatem defectūq̧ omnimodū clare vidit τ sensit. Erubescencia vero siue pudor est fuga aspect⁹ siue visus et declinatio ab illo. Finis autē hmōi fuge absconsio ē siue latibulū. siue non apparitio eius quod videri fugiebat. Quia ergo mot⁹ determinātur distinguūtur et diuersantur penes terminos et plagas. manifestū ē quatuor istos mot⁹. videlicet timoris pene timoris offense. timoris reuerēcie et pudoris siue erubescencie diuersos esse motus diuersitate essenciali atq̧ specifica. Quare τ principia eorū simili diuersitate diuersa eē necesse ē. ab alio enī ad aliud mouet pudor q̄ȝ timor fm vnamquāq̧ speciērū suarū p̄nominatarū. In vniuerso igitur septē

B sunt affectiones in deū. tres quidē in ipm fm ipm. videlicet honor amor et sapor vt ita dicam⁹. Quarta pure ex bñficiis q̄ ab ipso sunt velut redundancie ex ipsis in illuȝ τ hoc nominat vsitato vocabulo gratitudo. Quinta in ipm ex occasione maloruȝ nostrorū videlicet timor. scdm duas spēs suas p̄mas. Mala enī nostra sunt τ peccata et offense in deū. Sexta vero pudor vt diximus qui mouet ab aspectu siue intuitu ipsius dei ad latibulū siue ad nō apparitionē feditatū nostrarū. quod latibuluȝ confessionē siue reuelationē ipsarum sepe nos meminim⁹ nominasse. Septima vero spes ē venie liberationis et gracie. cuius motus nō ē sine occasione malorū nrorū sicut supra tetigimus. Nemo enī sperat a deo veniā nisi culpe quā agnoscit. Nemo liberationē nisi a malo vel in quo ē. vl' qđ sibi imminere cognoscit. Nemo graciā nisi qui defectum ꝓpriarū viriū ad placendū ac seruiendū eidem cognoscit. Spes autē retributiōis et glorie nō videt habere occasionē a malis nostris cuȝ ex bonis meritis magnificentissimaq̧ dei bonitate solūmodo et nullo mō malis speretur eterne mercedis retributio. Uerum mala nostra nōnullā dant occasionem diuinis ꝓmissionibus. Torpor enī noster et pusillanimitas. remissioq̧ τ tepiditas excitantur animātur roborātur ac tendūtur magnificencia diuinarū ꝓmissionū sicut psal. dixisse videtur de seipso vbi ait Inclinaui cor meū ad faciendas iustificationes tuas in eternū ꝓpter retributionē. Quēadmodū enim quondam populum hebreorū allexit et attraxit ad cultū suū deus ꝓmissionibus temporaliū. τ cōminationibus penarū conuertit ab ydolatria et aliis malis. Sic et populum euangelicū alliciendū τ attrahendū duxit ꝓmissiōib⁹ eternorū. vt quos dei amor et bonitas sincera ad dei cultum per seipsas gratis non inducerent. saltem magnificencia ꝓmissionū celestiū alliceret et quodāmō mercaret. Nec dubiū ē sacras scripturas frequētātib⁹ et intelligentibus ꝓmissiones illas temporaliū figuras fuisse ꝓmissionum istarum.

Si qs vero dixerit quia timor reuerencie nō aliud ē quā honor. Respondemus quia indubitāter errat cum honor euidēter motus in deuȝ sit inq̄ntum honor. Timor vero reuerencie ab eo ē. nō solum sicut auctore. quia de hoc non agitur sed etiaȝ sicut termio. Reuerēcia enī ē sicut secessus ymmo sessio spiritual' et dacio loci. q̄ maioribus cedi et dari locus ꝯsueuit. Quemadmodū enī videntes maiores nostros cedimus eis et damus locuȝ eis. cōngruistantes nosipos corꝑaliter seu localr. Honorātes autē ad eos quos honorem⁹. τ in eos potius spiritualiter mouemur. Nec cōtradicim⁹ nobis q̄ dicamus septē istas affectiones. id ē virtutes affectiuas in deum esse intelligētes velut terminū. cuȝ dicamus aliquas esse ab ipso velut termino C
quoniā terminuȝ intelligim⁹ large videlȝ determinatiuū quodāq̧. Cū enī q timet dicim⁹ esse terminū timoris non in quem ē finaliter. sed in quem ē vt ita loquamur materialiter pro eo q̄ determinat quodāmodo timorē cū dicitur timeo deū. terminus enī ān quē finaliter quicūq̧ motus ē. illud ē cui⁹ acquisitio per se intēdit. Qua propter eo acquisito cessat. Quoniam igit necesse ē oēs affectiones q̄ in deū sūt affectiones inq̄ȝ rectas aut esse in ipm propter ipm. hoc ē sine ꝯparatione beneficiorū aut cū cōparatione beneficiorū. et hoc iterū duobus modis. videlicet aut cū occasiōe maloꝝ nroꝝ aut sine occasiōe τ sine occasione ꝓpt' bñficia gratitudo. Cū occasiōe vero timor spes et pudor vt diximus. ho

nor vero amor et sapor in ipm scdm ipm. Mala vo nra nō nisi in tribus generib⁹ inueniunf. videlicet culpe pene defectus. Manifestū ē septē affectiones siue septez affectiuas virtutes nostras posse eē i deū cū mala nra nō dant occasionē nisi trib⁹ bñficia vo p se nisi vni. Cōsideratio vero ipius dei p se nō nisi tribus. Quoniā
E aūt res q̄ pter ipm deū sūt. Aut nosipi sumus aut ppter nos facta sūt aut a nobis fiunt. necesse est omnes affectiones nras i ista tria genera rez cadere videlz vl' i nos vel in ea q̄ ppter nos facta sūt vel in opa nostra cadere. ꝛ i pre ista nō separam⁹ nos ab angelis q: virtutes eedē pene oēs sunt nobis et angel'. Nō em alie sūt virtutes aut naturales aut gratuite āgeloꝝ q̄ꝫ nostre nisi ppauce quales sūt fides spesq̄ apud eos loci nō hñt. Ubi em lucidissia est ac psentissima cognitō. nō ē loc⁹ fidei vbi aut res ipa psns nō ē loc⁹ spei sic dicit. apłs. Quod em vidz quis quid sperat. Simil'r ꝛ videre p speculū et in enigmate nō cōuenit glorie future. sicut dicit apost. i xiij. i. ad chorin. videm⁹ nūc p speculū et in enigmate. tūc aūt facie ad faciē. Et iterū Nunc cognosco ex pte tūc aūt sic ꝛ cognitus sum. Forsitā aūt sūt ꝛ alie virtutes se dona quas glia patrie ppter eaꝝ impfectionē nō patif. sicut est timor offense. qui vsitate vocaf filialis. simil'r et timor initialis. Causa aūt hmōi in istis duab⁹ virtutibus ē inuita omino timori securitas In tato em erim⁹ et a pena et ab offēsa. cum
F alterutra eaꝝ multitudine stat⁹ illius glie attingere ipossibile sit. Primū igif nobis inquirēdū erit hic. quod affectiōes i nos inuicē habere debeam⁹. Quia igif affectiones q̄ res ipe sūt. et areb⁹ ipis imp̄munf diuersitatē rerū ipaꝝ ꝛ numeꝝ secuf Necesse ē numeꝝ rerū scdm spēm siue statū siue dispositionē scdm quā grātiue sūt affectionū. eundē eē quā et rerū siue dispositionū hmōi Et qm rem vnā cōtigit ieē multoꝝ statuuz siue dispositionū taliū necesse ē in vna eandē rem siue ex illa multas esse hmōi affectiōes. verbi gratia. Omn⁹ et idē bō. et bō est. ppter qd̄ et debef et ab vnoquoqꝫ alioꝝ dilectō. et priceps aut plat⁹ ē. ppter qd̄ debef ei honor. reuerētia et obedientia. et subdit⁹ est. ppter qd̄ debef ei eruditō disciplīa et defensio. et interdū aduersari⁹ veritatis ppter qd̄ vt ita dicamus debef ei cōtradictō ꝛ interdum miser vl' spūaliter vl' corpaliter. ppt' qd̄ debetur ei miseratio. et si facultas adsit etiā subuentio ꝛ ipemet omniū alioꝝ socius ē ad minus nature. Interdū aūt et fortune qñqꝫ aūt et gracie. ppter quod debenf ei fides veritas et equitas. Fortune autem societatē large intelligim⁹ vt etiā in bello in negociatione in mensa in itinere societas ista intelligaf Interdū sanctus ē non tm̄ sanctitate grē gratū faciēte. sz sanctitate sacramentali. ppter quā etiaz si sola esset debef ei veneratio et pphanatiōe elōgatio. Uides ergo q̄nta multitudo et varietas bonarū affectionū orif in eundez hominē ex multitudine seu varietate statuū atꝫ dispositionū ipius. licet aūt ita dixerimus nō ignoram⁹ quin eruditio correctō ꝛ defensio possint esse ex vna et eadē affectione et etiā ex diuersis sicut ex charitate possunt esse p se vel ex pietate sola. vl' ex zelo vel ex iusticia tāqꝫ ex debito officii pastoralis ex oībus istis simul. ex solo etiam honore dei oēs possent eē Debes etiā scire. q: non intelligim⁹ p hec q̄ diuersitatē dispositionū hmōi sequatur diuersitas affectionū. quēadmodū ōndim⁹ de apphensionib⁹ et maxime in tractatu de fide Sed reuera diuersitas affectionū ē. quoniā affectiones oēs mot⁹ sūt ē ex necessitate fm diuersitatē terminoꝝ q̄ sūt vt supra dixim⁹ a q̄ ꝛ in q̄ꝫ. Quēadmodū motus pietatis est in leniendā siue tollendā miseriā alienā. motus iusticie in reddendo qd̄ suū ē alij. Motus beniuolētie in alienum bonū vl' augendū vl' pseruandū vl' defendendū. Motus zeli in tollendā vl' phibendā dei ptumeliā. ꝛ ad hūc modū de alijs Motus fidelitatis ꝛ veritatis ꝯ fraudem atꝫ mendaciū q̄ indubitāter ambo sūt partes iusticie et inigtatis. ꝛ ad hunc modū se habet de alijs. Quia igif motus diuersi sunt ex necessitate q̄rū fines diuersi. erūt ex necessitate pncipia eorū imediata diuersa pncipia em eadē remota possunt eē diuersoꝝ motuū eadē et etiā contrariorū motuū. Hoc ē quādo mot⁹ licet diuersi sint vel etiā cōtrarij in hoc saltē vniunf qd̄ vterqꝫ eoꝝ. vel qlibet si plures sūt duob⁹ via ē ad acquirendū finē. cui⁹ acqsitio p eos intēdif. verbi grā. Cū aliqs intēdit vt largus appeat vel de largitate laudetur. manifestū ē ipm interdū furari rapere vel alias male acquirere et sic acquisita largiri. Licet ergo cōtrarij mot⁹ sint ra

pere et largiri tamen in hoc viuunt apud
huiusmodi homines q utrumq; via est ad finez
id est vanitatem glorie quã intendit. utrum
q; enim propter huiusmodi finem facit. Sed hic
amor vane laudis. principium remotum
est ad utrunq; naturaliter. Principiũ enim
propinquum et immediatũ rapiendi auari
cia debet esse siue cupiditas aut odium si
ue ira in eũ qui sic dampnificat.

B b [H]is autẽ ita se habentibus facile ẽ
tibi videre et numerare rectas af
fectiones que sunt vel esse possunt
hominũ inuicem vel in alterutrũ. Osten
dimus autem hec etiam tibi alia via. et di
cemus. q vis nostra concupiscibilis non
est susceptibilis nisi sex affectionũ que sũt
amor et odium. dolor et gaudium fames
spiritualis atq; sacietas siue fastidium. et
hanc famẽ non intelligimus nisi desideri
um Contrariũ autem desiderio non inue
nimus nisi sacietatem atq; fastidium siue
abhominationem. Nisi quis dicat puas
sionem desiderij contrariũ eidem. Et de
amore iam expediuimus nos. quia virtus
est secundum vnamquãq; triũ specierum sua
rũ. Ueritamen amor qui est in quodcun
q; aliud propter deuz. ex eodẽ habitu amo
ris est ex quo est motus amoris in deum.
Generaliter enim motũ in finem. et motũ
in viam propter finem ex eodem primitiuo
motiuo esse necesse ẽ. Amor ergo in deũ
et in homines propter deũ idem habitus est
Eodem modo se habet et de honore quo
inuicem nos honoramus propter deũ. Si
militer se habet et de pudore si in aliq̃ ca
su hoc reperiri posset q erubesceret quis
intuitũ hominis propter intuitum dei. Affe
ctio igitur amoris in nos inuicem nõ au
get prescriptum numerũ affectiuaruz virtu
tum. Similiter neq; honor.

D De odio autem questionẽ habet an virtus sit alia
q̃ amor. Neq; enim contrarietas multi
plicat disciplinã neq; sensum. Eadẽq uip
pe disciplina qua cognoscitur sanuz et ea q̃
sani sunt cognoscitur egrũ et ea que eius
sunt quomodo ergo non eodez habitu q̃
amatur alterum contrariorũ odietur et re
liquũ. Similiter eadem virtute sobrietas
ex sumitur cibus ad necessitatẽ. et abstine
tur a superfluo. quomodo ergo nõ eadẽ
virtute amabitur alterũ contrariorum. et
odio habebitur reliquũ. Preterea cum
eodem gustu sapiat alterũ contrariorum
et despiat reliquũ appetatur alterũ et eij

ciatur reliquũ vel repudietur. Quõ ergo
erit quod nõ eodem habitu amoris am
plectetur alterũ contrariorum et fugietur re
liquũ. Preterea ex eodẽ principio mot
voluntarij exeunt motus contrarij scilicet
in sursum et deorsum. et in ante et retro.
dextrorsum et sinistrorsum. Amplius.
Ponamus q iste nõ habeat nisi habitũ
amoris ad aliquod bonũ. et nullũ habe
at habitũ ad contrariũ siue sit possibile si
ue impossibile. Querimus qualiter iste se
habebit ad contrarium predicti boni cum
sit manifestũ quia nõ amabit ipm sed ne
q; indifferent se habebit ad illud cũ amet
eius contrariuz. Uel odio igitur habebit
ipm vel amabit illud. Nõ amabit autem
illud cũ amet eius contrarium odio ergo
habebit illud. Cum igitur nõ sit apud eũ ali
us habitus circa alterutruz huiusmodi contra
riorũ q̃ amor erit ex necessitate istud odi
um siue odire ex amore habituquo amat
eius contrariũ. Nõ est igitur necessarius alius
habitus q̃ amor positus propter odiũ con
trarij eius quod amatur. Et hoc quidez
multis visum est predictis rationibus. Ueri
tas autem ecõtrario se habet vt nobis vi
detur quod enim alteruz contrariorum ex alte
ro naturaliter sit impossibile ẽ. quare im
possibile est ex amore esse odiũ vel ex odio
amorez. Similiter ex eo quod est amare non erit
odire aut econuerso. Amplius. Si ex
amore esset odiũ opteret ex necessitate similiter
ex odio amorẽ esse et nõ ẽet dignius. vt ẽet
solus habitus amoris propter amare et odi
re q̃ vt esset solus habitus odij propter eu
dem. Dicamus igitur. q reuera duo habitus
boni sunt cũ autem in hoc ẽ. Quia quemad
modũ in rerũ vniuersitate inueniuntur dili
genda vel propter se vel propter aliud sic et odi I
enda. Et sicut quedã diligere precipimur le
ge dei sic et quedã odire. Uicia enim et pecca
ta per se et propter se odiẽda sunt et si nulla le
ge preciperetur nullus bonor inde dei sequere
tur. Et expresse vtrumq; habitũ posuit qui dixit
Iniquos odio habui et legem tuam dilexi.
Nec tante passioni boni odij q̃ de habi
tu ipsius se laudasset et quasi iactasset pro
pheta. nisi et hãc virtuosam et illã ẽe virtu
tẽ agnosceret cũ dicebat Nõne qui oderunt
te dñe oderã et super inimicos tuos tabesce
bã. Perfecto inquit odio oderaz illos et ini
mici facti sunt mihi. Quod si dixerit quis
q si odiũ esset virtus ẽet actus eius lege p
ceptus. Rñdemus q lege preceptũ est. Si

[..]latur veritas Math. v. Audistis in q[..] dictū ē antiquis. diliges ꝓximū tuū. et odio habebis inimicū tuū. Expsse aūt dici[..] Ecclesiasti. nimis odito execrationum

Amp. Cū odire et psequi vicia ⁊ pecca[..] sit actus p se laudabilis ⁊ bonus erit ex necessitate p se alicui⁹ virtutis. Amor⁹ au[..] nō potest esse p se quare erit virtutis. q̄ odiū ē vt diximus. Amp. Cū ad hoc tenea[tur] vnusq̄sq̄ videlicet odire vicia et peccata et hoc cōfitetur vniuscuiusq̄ itel[..]gentis cor tanq̄ scriptū in seipo natura[..]liter. Hoc autem lex diuinissima ē. quare hmōi actus lege diuina ē p̄cept⁹. Am[..]plius. Amor viciorū ⁊ peccatorū ē vicium p se quare eius contrariū ē virt⁹ p se ⁊ hoc vtiq̄ nobis ita esse videt̄. Qr autē vi[..]det̄ quibusdā qd ex amore alicui⁹ boni ē [..] odiū cōtrariū. Verū est eomō quo di[..]xim⁹. Quia cū aliquis amat aliqd ex ipso
K amor dispositus ē vt cū ymaginatus fue[..]rit contrariū impmatur ei odiū illi⁹. et vt moueatur odio in illud. Sed hmōi odiū nō est ex amore p se. ymmo p actionē con[..]trarij vt diximus. et verū est quia ad ama[..]re et odire est vnus habitus. sed remotus ē. qui nec ē amor nec odiū. ymmo est p or[..]troq̄ et vocatur simpliciter bonitas d̄ q̄ psal. Bonitatē et disciplinā et sciēciā do[..]ce me. Et que nominatur in q̄rto ad Ga[..]lathas inter duodecim fructus spūs vir⁹ Hanc bonitatē vocat Aug⁹ dulcedinem cordis qua maliciā nō admittit nec susti[..]net ymmo psequit̄. Quēadmoduz et bea[..]tus Bernardus maliciā vocat amaritudi[..]nē cordis qua bonū ei amaratū ē ⁊ inimi[..]cum. Et hac enī bonitate et ad ample[..]ctenda bona paratū. et ad euitenda con[..]traria. ex hac ergo bonitate sunt amor bo[..]nus et odiū. et hāc bonitatem doceri. nō ē nisi eam habere vł recipere. Similiter et amorē oīū et generaliter virtutes non do[..]cerē nisi obtinendo et operando. Quem[..]admodū igitur caliduz ē ex quo p se fluit calefieri in contingencia receptacula. ⁊ re[..]sistencia atq̄ repugnatio in frigida. sic bo[..]num cor quod ad bona et mala similiter
L se habet. Differt autem inter bonita[..]tem et benignitatem. quia ꝓp̄e benignus ē q ꝓuocatus ad iraz et odiū ipm prouo[..]cantem diligit ⁊ ita sonat vulgariter beni[..]gnus. ⁊ hoc ē qd dicit Grego. sup illō apli [..] pme ad Cor. Charitas paciens est benigna ē. Paciens ē inquit grego. vt ma[..]los toleret benigna est vt etiam quos por[..]terat amet ⁊ ꝓpter hoc qui dixerunt. qa be[..]nignus quasi bene ignitus dicit̄ aliq due[..]runt sub hoc intellectu vt bene ignitus cu[..]ius ignem bone dilectionis a qua tribula[..]tionis non extinguit nec minuit. Si q̄[..]ratur quis sit ꝓp̄us motus siue operatio bonitatis istius. Dicim⁹ quia facultas si[..]ue ꝓmptitudo ad bonū quodcūq̄ admit[..]tendū sustinendū faciendū ⁊ malū quod[..]cunq̄ declinandū repellendum psequen[..]dum. Qr si dixerit quis. quia sufficiunt ad hoc particulares habitus verbi gracia Castitas sufficit ad bona que sunt castita[..]tis et ad mala contrarij. ⁊ ita de alijs. Su[..]peruacue igitur est ista bonitas que ē vni[..]uersalis. Respondemus. quia idem poss[..] dicere de sciencijs vniuersaliū vniuersali[..]bus. Non enim superuacua est sciencia quinti geometrie. per quam vniuersaliter sciuntur quanta que in magnitudinibus vniuersaliter ibi demonstrantur. licet eaz particulariter siue specialiter de numeris in arismetrica ⁊ de continuis quantitati[..]bus in geometria eadē doceantur. Mul[..]tum enim inter est esse simpliciter paratū ad omne bonum. et contra omne maluz vt diximus ex habitu vno radicali et vni[..]uersali et esse paratum ad aliquod bonū particulare ex habitu proprio particulari ad illud. hec enī bonitas mirabiliter deo assimilat possessores suos ymmo vnit atq̄ concordat. Si vis autē nosse bonita[..]tem istam considera voluntatez alicuius qui non nouit multa de beneplacitis dei sed est paratus velle quicquid agnosceret deum velle. et ex nunc vult et fieri et face[..]re voluntatez dei per omnia. Quis aude[..]at dicere istam voluntatem. ita bonā. ita rectam vt in nullo a regula diuine volun[..]tatis discordantem diceret superuacuam esse. licet enim nulla subsequeretur parti[..]cularis boni voluntas particularis. Ex ista sola est huiusmodi vir bonus ⁊ rect⁹ Nisi quis forte dicat. quia cum huiusmo[..]di voluntate posset ipse velle in particula[..]ri quod deus nollet. verum nec illud ob[..]stat quin verum sit quod dictum est. quia iste hac voluntate sola absq̄ adiutorio cui⁹cūq̄ volūtat⁹ pticular⁹ ē et bon⁹ ⁊ rec[..]t⁹ deo q̄ accept⁹ ⁊ si i hoc statu discede re[..] ab eodē magnifice coronād⁹ fortassis a[..]

tem particularis voluntas mali non potest esse aut mala mortaliter. cum ista aut etiā ex se sic eē dispositos τ sibi cōcordes errare nō sinit misericors deus. vnctio enī docet eos de omnib⁹ sicut p̄mie canonice Johannis.ii.

De dolore vero et gaudio questionē habet nō facile determinabilē vtrū passiones tm̄ sint. an etiā virtutes. Si enī passiones tm̄ sunt cū passiōibus omino nō mereri nec demereri possimus sic in sequētib⁹ declarabim⁹ supuacue dolēt penitētes de peccatis suis inaniter lugent ea. qd nō solū contra catholicam ac verifica doctrinā est sed etiam contra naturam per quā innatum ē nobis cōdolere dolētib⁹ et flere cū flentib⁹. sic docet ap̄ls.xii. ad Ro. Preterea penitudo interior que reuera aut reuersio ē animaru ad deū. aut ps reuersionis nō modica. Quid ē aūt nisi dolor p peccatis cōmissis. Sed τ inuitatiōes p pphetas nobis facte ad luctū τ ad planctū. qd erūt cuz luctus τ planct⁹ miscdiaz apud deū nō mereant. Si ei radix q vtiq3 ē dolor nihil hz meriti neq3 ram⁹ opis. Inuitat aūt deus ad hec. sic testaf Ysaias.xxii. In die inqt illa vocabit dn̄s de⁹ exercituū ad fletuz τ ad planctū. sz τ ip̄e Jeremias in ix. desiderat et querit fontē lacbrimarū hys verbis Quis dabit capiti meo aquas τ ocul' meis fontē lacrimarū τ plorabo die ac nocte interfectos filie ppli mei. Scd̄m hoc qd ē qd dic in p̄mo treno. Idcirco ego plorās τ ocul⁹ me⁹ deducēs aquas. Sz τ dauid dixit. Exitus aquarū deduxerūt oculi mei q2 nō custodierūt legē tuā. vt qd hec si dolor et luct⁹ meritū nō habēt Preterea q̄liter nūerauit ap̄ls gaudiū īter alias virtutes in.v. ad galat'. videlicet inter.xii. fructus. Amp̄. Si gaudiū nō ē virtus. vt quid op⁹ eius in p̄cepto ē τ tā crebro p̄acipit sic in psal. Exultate iusti in dn̄o τ ap̄ls in q̄rto ad phylip. Gaudete in dn̄o semp. iterū dico gaudete. Amp̄. Gaudendū eē et dolendū de qbusdā scriptū ē natura sit' in corde hois. quare habit⁹ ex quibus ē gaudere et dolere, vt gaudendū dolendū ē virtutes sunt. Amp̄. Circa gaudere τ dolere sunt rectitudo τ peccatū. laus τ vituperiū. Quare virtus τ viciū sunt. ex qbus cōtingit illa eē. Amp̄. Cōtingit male gaudere et bene τ laudabiliter τ vitupabiliter necesse ē eē viciū τ virtutē qb⁹ q̄n̄q3 depraueāt q̄n̄q3 rectificent Amp̄. Qualiter et frequēter bn̄ gaudere non generabit' habit⁹ virtus. Silr τ ex frequenti male gaudere viciū. Silr et ex frequenter male dolere. Rn̄demus in hoc quia reuera virtutes sunt dolor et gaudiū cū nomina habituū accipiunt. Et ē gaudiū istud pene cōtinua serenitas cordis ex p̄sencia inhabitātis dei. quaz non obnubilat sine obscurat etiā3 aduersitas et illud est p̄e vnus de fructibus.xii. τ de hoc dicit ap̄ls in quarto ad Philippen. Gaudete in domino semp τc. Et scitote quia gaudiū spei et gaudiū charitatis et gaudium paciencie longe altera sunt ab isto Nec virtus que gaudiū suum non habeat hic an nexū sicut et in futuro gaudium. Sicut ei vere scriptum est Prouerbiorū.xxi. Gaudium est iusto facere iudiciū: ita τ casto facere quod castitatis est: et ita de alijs et hoc etiam dicit Aristoteles sicut supra exposuimus. Gaudium enī spei d̄ futuris bonis est gaudiū vero charitatis de honore dei gaudiū paciencie de salute proximorum. Gaudium vero de ip̄a tribulatione ē p̄pter quod dixit dauid: virga tua τ baculus tuus ip̄a me consolata sunt. Non dixit ex ipis spero vel acquiretur mihi cōsolatio. Similiter et Job locutus est.vi. dicens. Et hoc sit mihi cōsolatio vt affligens me dolore non parcat. Gaudiū vero apostolorum de quo legit' Actuū quinto. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij quoniā digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati: hoc enim poterat esse dupliciter. vel ex hoc q ad cōmunionē christi passionis quasi ad cōmunionem calicis vel cyphi regis recepti sunt vel pro eo q tam nobili congressu sine cōflictu atq3 victoria digni habiti sunt.

Attende autem quod et istud gaudiū quod diximus fructum spiritus: in plerisq3 viris sanctis inuenies quorum vultus semper hylares et iocundi. Cui aliquid simile videri potest habuisse socrates. De quo dicit Senec. Quia vxorē habuit scortatricez: et filios scortatores quinquaginta passus tyrannides nunq̄ risu: nunquā frontem mouit. Et scito quia risus nō est exuberancia gaudij istius. Est enī gaudiū istud res seuera: que in risum non dissoluitur. In eo enim est verum quod dicit Seneca ad lucillum. Crede inquit tibi gaudium verum res seuera est.

Scito autē quia siliter ⁊ dolor iste q ⁊
Q donū lacrimarum et gracia lachrimarū visitate
vocat̄ q̄uis vehemēcia increscat. quāta
cūq amaritudine mentē affligere videat̄
nō sine dulcore aut gaudio nūq̄ ē. ppter
qd dicit salomon puer. xiiij. Cor quod co
gnouit amaritudinē anime sue. i gaudio
eius nō miscebat̄ extraneus. Et inuenies
generaliter in viris sanctis vult⁹ eorū nūq̄
q̄ graciori serenitate splēdere q̄ cum grā
cōpunctiōis corda eorū amaricauerit ⁊ la
crimis ora pfuderit. De quo experiencia fa
ciet tibi plenā fidē. Dolor eīn ex hmōi do
no suauissim⁹ ē ac iocūdissim⁹. admiran
deq spūalis refectiōis. Vñ et lacrime dul
cissime sunt que ex illo fonte pfluxerunt.

R Neq cōtraria sunt et hmōi gaudiū ⁊
hmōi dolor. gaudiū dico fruct⁹ et hoc est
qm̄ nunq̄ iocūdiores inuenimus inter vi
ros sanctos q̄ quos lugubriores cogno
uim⁹. Absit aūt vt iste dolor repellat
hoc gaudiū cū causam gaudij pducet et
augeat euidēter. Quis eī dubitat dolorē
cōpunctiōis dei p̄sencia p graciā aduocare
si nō adfuerit et augere si affuerit. Am
plius. Ipam causam tristicie videlicet pec
cata cōsumit et diffugat aut cōsumpta ma
gis elongat. Si qs autē querat cuius
modi gaudio cōtrarius dolor iste. vel cu
iusmodi gaudiū repellāt a cordibus san
ctorū. Dicim⁹ q vanū solū quale est
omne carnale atq mundanū gaudiū. de

S quo veritas Luce vj. Ve vobis q nunc ri
detis quia lugebitis. De hmōi vero dolo
re Mathei. v. Beati qui lugent. Et in hac
tribulatione dilatat nobis dn̄s sicut dicit
psal. et nobiscū ē in hac tribulatione. De
illo dictū est Ecclesiastes pmo. Qui addit
scienciam addit et dolorem. de qua scien
cia simul et dolore pmo Augustin⁹ in. j
libro de doctrina xpiana. Sciencia hec fa
cit hominē nō foris iactantē sed inter⁹ la
mentantē. Qūtū autē bonū sit dolor
iste apparet ex eo quod seneca dicit ad lu
cilliū. Iniciū bone mentis est nō gaudere

T vanis. Et statim subiungit. Perfectio et
culmen est longe autem magis dolere de
vanis q̄ non gaudere de illis. Si qs
autē querat qualiter gaudent viri sancti
ex p̄sencia inhabitantis ipos dei. vtrū. q
sonant vel sapiūt vel p̄sumunt p̄senciam
eius in seipis. Respondemus. quia il
lud esset iam aliud gaudiū quale est gau
diū ipsi. Sed sic gaudent ex p̄sencia inha

bitātis dei in eis. sicut et dolent dolore p̄
dicto saluberrimo ac iocundissimo absen
cia ex p̄sencia ipius. Bene enī donat hu
iusmodi gaudiū sicut et graciā cōpuncti
onis. Neq est mirū si ex presencia tan
ti tanq iocūdi luminis serenitas in cordi
bus sanctorum diffunditur. Si qs au
tem querat cuiusmodi tristiciam vel dolo U
rem repellat hmōi gaudium. Responde
mus quia tristiciā seculi de qua apostol⁹
in. vij. ij. ad Corint. Tristicia huius seculi
mortem operatur. Repellit autem et gau
dium vanissimū seculi. Specialiter autē
repellit malum accidie quā tedium inter
ni boni multi nominant. Verissime aūt
accidia est fastidiū spiritualis boni quod
nec excitatur desiderio nec sapit suauitate
vel gaudio. Nec verum est q quidam
dixerunt q ipsa est dominice crucis id est
discipline angaria. quoniā per solam in
paciencia aut debilitatem carnis porta
tur hmōi crux in angaria. Deum igit̄ ipm
fontem omniū suauitatū in pmis fasti
dit accidiosus. Deinde apothecam spiri
tualem psalmodiarum ymnorū cantico
rum et quicquid est sacrorum eloquiorū.
tercio sacrarum obseruationū dulcissimā
exercitationē. nubiloso et caliginoso cor
de. facie obscura semper existēt inerti cor
pore ad ea que sunt piarū exercitationū.
Augetur interdū et iuuatur istud viciū
humore vel fumo melancolico. huiusmo
di medicamentum primum et maximum
est gracia. Quod aut est humanum inste
rū. indulgencia ē a laboribus et aliis exer X
citationibus. et relaxatio a conclusione
claustrali. credimus autem et multum va
lere etiam ad hoc musicam. cetera autem
medicis relinquimus. Potest autem
videri vicium istud eis que diximus con
trarium dono sapiencie. Fastidium enī
circa gustum esse maxime videtur. ⁊ reue
ra non solum dono sapiencie. sed omi vir
tuti contrariū ē. Omne enim sanctum de
siderium. omne gaudium spirituale extin
guit. Qua de causa cum omnis virtus ef
fectiua habeat sua desideria. suas suaui
tates sua gaudia in rebus que ad ipm pti
nent cum nihil horum paciatur. omni vir
tuti contrarium est. et nullam secum pati
tur in corde humano. Ne cōturberis
quia nominauimus ipm fastidium. Inde
enim nominauimus ipsum fastidiū. quo
niā quēadmodū fastidiū reicit oēm cibū,

et medicinam a stomacho humano. Sic
morbus iste omne qd' ē salutare vel iocūdū
spūaliter reiicit a corde hūano totalit'. hoc
enī ē sicut infectio orificij stomachi solum
mō que infectio pprie fastidiū ē. Sed est
infectio totius cordis vniuersalis. Est enī
in corde vniuersaliter. quemadmodū eēt
infectio vniuersalis in corpe omnem sen-
sum corpis inficiens non solū gustū. faci
ens eū fastidire et reiicere gustabilia. sed
etiam visum. faciēs eū fastidire ꝛ reiicere
visibilia. Silr et de auditu et oībus alijs.
Prohibet igitur vniuersalitas morbi isti-
us ipm esse pprie ac directe contrariū do
no sapiencie. cū donū sapiencie pprie ac
spiritualis gracie sit gustus spūalis. ꝛ ori
ficij stomachi vt ita dicamus seu ventris
cordis. Abbominatio vero put intentio
ne hac vti cō sueuimus affectio ē vl' dispo
sitio nauseam faciēs seu vomitum cordis
Hec autē nausea vel confessio est qua vsi
tate dicimus euomi spurcicias vicior ū et
peccatoꝝ. Uel indignatiua vel aduersiua
desertio siue bonoꝝ siue maloꝝ. Ex mala
enī dispositione stomachi spūalis contin
git eam bona indignāter reiicere. Quēad
modū ex bona dispositōe ipius mala qd'
in nobis ipis pbauimꝰ qui quia aliquid
boni vel eē vel in nobis hr̄e putabamur.
ab ipo indignāter ꝛ inbominabiliter. nō
sine execratiōe ꝛ exspuitiōe ꝛ cū hijs ver
bis si fi. papulat reiecti sumus qd' vtiqꝫ ipi
audiuimꝰ et ore ipiꝰ ipo nesciente nec ad
uertēte qui erat sentina notoria sodomi-
tice abbominationis. Scdm vero Augu
stinū abbominatio absqꝫ aspiratiōis no
ta scribit' ab eo qd' est omnis nota vel est
y intentio eius. Scdm hec infortunatio vel
infaustitas Uulgo aūt male astreita s vel
male astructas vn̄ et male astructus vul-
gari gallicano dicit' ifaustus vl' infortuna
tꝰ Quātū aūt et qīter mēte corrupti homi
nes abbominent' vtroqꝫ mō viros sctōs
ꝛ sancta oīa frequencia eorum et exper
iencia melius qꝫ sufficiamus scribere edo
cebunt. De pma autem intentiōe ab
bomiationis scriptū est expsse. Prouerbi
oꝝ. Abbominatio hominū detractor. de
scda vero Prouerbioꝝ. xiij. Abbomina-
tio est dn̄o vita impij id ē infortunatio et
infaustitas. Predicta vero abbominatio
spurcicia ē nausea puocās et hoc ē qm̄ de
z tractor alienoꝝ petōꝝ sordes sp in ore por
tat ꝛ reuoluit ꝛ aliena stercora rumina.

incessanter De desiderio vero qꝫ habi
tus sit videt' ex eo qd' legit' Daniel. ix. vbi
dicit' ei a gabriele archangelo. qꝛ vir desi
deriorū es tu Et puerbioꝝ. xiij. Lignū vite
desideriū veniēs. Ubi nō ē dictū flos s; li
gnū. Propter qd' magis videt' sonare in
habitu magis aūtē videt' nobis qꝛ deside
riū actus est tm̄ ꝛ ē interdū actus amoris
et ē etiā ad amorē quo flāma vl' ardor ad
ignē. Et sicut amoris tres sunt species. ita
ꝛ tres species desiderij iuxta illas. ꝛ gene
raliter nō ē virtus q̄ non habeat suū desi
deriū sicut supra diximꝰ. Quēadmodū ꝛ
suū gaudiū. Quis eī dubitat castitatis p
priū eē desideriū puritatis ꝛ imaculatōis
ab illicita voluptate. Similr et iustice vt
vnusquisqꝫ ius suū habeat. Eodem mo
do et discipline vt vnusquisqꝫ subditoꝝ
Eodē modo gustu ista picciali siue sapiēcie
desideriū ē ymmo sitis. fons viuus qui deus
est sicut testatur psal. Sitiuit anima mea
ad deū fontē viuum. Quēadmodum de
siderat ceruus ad fontes aquarū. Ex odio
etiā videt' esse desiderium sed alieni mali
Silr ꝛ et ira desideriū humiliatiōis siue
subiugationis. sed hoc est per modū quē
supra diximus. Est enim ex amore odiū
et ex odio amor non per se sed nec pprie
sed per accidens. quemadmodum supra
diximus. Nemo enim adeo odio plenus
ē in quo nō sit amor mali quodi isto suo
desiderat. Neqꝫ sunt amor iste et odium
hmōi contraria aut repugnancia ymmo
sunt sese inuicem comitancia et adiuuā
cia et alter alteruꝫ causancia. Jam igi
tur diximus tibi passiones et affectiones
atqꝫ virtutes que nate sunt fieri et esse in
concupiscibili Et antea diceramus appre
hensiones nobiles ꝛ virtutes q̄ nate erāt
fieri et esse in vi nostra apprehensiua no
bili et numerauimus illas tibi et inueni
mus eas quinqꝫ numero scdm speciem.
Sequentes vero que sunt concupiscibi
lis prout processimus nō sunt inuente ni
si quatuor prout eas nominauimus vide
licet amor et odium dolor et gaudium at
si quis fastidio boni quod supra diximus
ponat fastidium mali contrarium. et esse
virtutem quasi regitiuam vniuersalem to
tius cordis humani qua omne mali per
uersum quod est vicii aut peccati reiciat
ꝛ hoc vt onerosū siue nociuū siue ifsipidū
hoc est male sapidū. et fm vltimū mēbrū
huiꝰ diuisionis qd' scilicet ē male sapidū

non erit hic virtus nisi donum sapiencie generalis de qua superius locuti sumus. Suauitas vero vel saporositas quam su perius diximus esse sensum affectionis nrē in deū procul dubio virtutis nostre concupiscibilis ē.

Nominauimus etiā ubi alias virtutes sicut temperanciā q̄ cū oībus ptibus suis et ramis siue speciebus in eadē vi sūt ē. De iusticia vero propter generositatē suam nō dū certū ubi fieri potuit. an totaliter sit in vna ex dictis viribus noīatis. an sm quid in vnaquaqz: an totaliter in duabus earū. Quia vero partes seu species habet de quibus nemo dubitat eē eas in virtute irascibili noīabimus ubi et numerabimus passiones oēs et affectiones tā bonas q̄ȝ malas q̄ nate sunt fieri et eē in illa. Debes igitur reminisci. qz qd̄ p̄pe inquirit. et i q̄ p se requiescit vis nrā apphēsiua nobilis. Verū ē siue veritas. et hac de causa sūt cōparatiōes ei⁹ nō solū circa verū aut veritatē. sed etiā circa falsum et falsitatē videlicet vt declinet illa sicut lumen et tenebras Silr se habent ad concupiscibilē vim nrām suaue siue suauitas et bonū atz bonitas. et propter hoc nō solū circa illa sed etiaz circa cōtraria sunt opationes eius. nō vt acquirat sed potius vt declinent. Intelligitur autē noīe boni et bonitatis vtile et vtilitas. silr necessariū et necessitas atz salubre et salubritas. Qr vero p̄pe inquirit et i quo p se quiescit vis nostra irascibilis altū ē siue altitudo et magnificum Similiter nobile siue nobilitas et arduum siue arduitas. similiter difficile et difficultas. et

a propter hoc passiones eius et opatiōes nō

b solū circa hec sūt sed et circa cōtraria huius sicut de aliis viribus diximus Inueniunt igitur in. 3rietates passionū siue affectionū in hac virtute irascibili siue sm ipaz. que oēs quoniā sm supfluitatē et indigenciā sūt viciose sūt siue vicia. Harū p̄mā ponam⁹ excandencā et extinctionē. Quidam enī nō irascitur vt homines. sed excandescunt i furorē et in rabiē. vt fere nō attendētes vel quanti sit eis irascendū. vel quo suo vel alieno discrimine irascitur. vtētes oīm eo qd̄ eis occurrerit vt gladio. etiā dentibus prorsus in eos quibus irati fuerint seuiētes Quidā autez adeo extincti sunt. vt nullo ignē iniurie siue cōtumelie ad irā accendi vel etiā calefieri possit. Mediū horū est ira obediens. qualem sanctum malachiam habuisse scribit beatus bernardus dicēs. quia ira illi notata veniebat nō se improbam ingerebat. Et nos ipi ex ore alicui⁹ viri religiosi audiuim⁹. cui et credidimus qz nō irascebatur nisi quādo volebat. nec nisi q̄ntū volebat. Secūda ē rigor inflexibilis. et remissio siue lautas in flexibilis. de quibus peccantis faciebus nobis multa copia suppetit exemplorū. et est ista pestis scdm Gregoriū in moralibus sup Job species supbie vbi dicit. Supba mens ad id qd̄ per seipaz nō appetit nullis exhortationibus flectitur. ad id vero quod sponte appetit. etiam cogi querit. Sicut ergo iste rigor in nullis exhortationibus flectit. sic contraria remissio siue lautas nullis suasionibus intendit. Mediū autē horū duorū viciorum vocatur vsualiter tractabilitas. Apud Jacobū vero in quarto suadibilitas vbi describit sapienciā que desursum est dicens quia suadibilis est. hoc ē suadibiles efficiens quod est dicere suasionib⁹ acquiescentes. Tercia est duricies indomabilis seu infrangibilis. et fluxa mollicies. Quidam enī nec beneficiis molliuntur. vt recipiant xpm super corda sua. vt signaculū quo imprimantur eis pulchritudinis sue similitudines. nec flagellis frāgūtur. sicut de pharaone tam sepe legitur in libro Exodi. quia induratum est cor pharaonis. Et sicut legitur in Job. xli. de vehemoth. Indurabit cor eius quasi lapis et stringet quasi malleatoris incus. Istud est cor lapideū quod auferre pmittit dominus a filiis israel et dare eisdem cor carneum. Ezechielis. xxxvi. Isti nec franguntur timore nec molliūtur amore. ymmo leduntur tam beneficiis q̄ȝ flagellis nec domantur sicut legitur Prouerbiorū. xiij. Impius procaciter obfirmat vultum suum. Contrarij vero hiis omni flagello franguntur omni beneficio molliūtur ad quevis facienda et pacienda. hii serui sunt personarum in acceptionibus et munerum. serui minarum et munusculorum pro buccella enim panis deserunt veritatem. et personas accipiunt. cōtra id quod legitur prouerbiorū. Pro nulla re desere veritatem.

Duriciem istam magis sensu probabilis q̄ȝ litteris. generale eniz est in huiusmodi hominibus vt quicunqz se eis allisent vel applicuerit. siue rogādo siue suadēdo siue q̄ocūqz negociū cū eis tractando eis se allisent vel applicuerit. q̄si a lapide durissimo nō sine vulnē vel liuore ab eis

abscedit. iuxta qđ legit Ecclesiasti. xiij. Qđ
cõmunicabit cacab⁹ ad olla. nõne si se col
liserint cõfringet. Omniũ em̃ aliorũ homi
nũ corda velut cacabi sũt ad corda hmõi.
ipa vero sic olle enee cõfringẽtes fictilia.
Cõtraria ṽo viciũ corda parata facit ad
oĩa turpia effeminãs ea. ⁊ velut ꝓstituẽs
vt nulli turpitudini resistãt hmõi que cõ-
petit irascibili virtuti. Quarta vero ẽ
D credulitas ⁊ muliebris misc̃dia iuxta ĩtel-
lectũ ciceronis qui misc̃diam voluit esse
viciũ. ea em̃ infirmitas ⁊ misc̃dia cordis ĩ-
uenitur in mulieribus. vt nihil flagelli. ni
hil discipline videre possint vł audire abs
qȝ dolore intolerabili. hinc ẽ qȝ cum audi
unt situm roladi vel venditionem ioseph
dolore vehemẽtissimo affligũtur. Si vide
rẽt agnũ iugulari vel edũ. pene ĩ spasmũ
inciderẽt p̄ dolore nec vulnus nec sangui
nẽ nec liuorẽ hmõi homines videre pos-
sunt nec verberari paruulos intueri. ꝓpť
qđ ⁊ cũ filiis eorũ si patres ⁊ matres sũt ve
subditis si p̄lati. Crudeles vero ecõtrario
sunt quibus carnificina hominũ nõ solũ
tolerabilis ẽ sed etiã placet. ꝓpter quod ⁊
crudeles dicunť a feritate eorũ. ꝓpť qđ
⁊ crudeles dicũtur q̇ carnes crudas cum
ipo sanguine comedere cõsueuerũt. vł a
cruore cui⁹ effusionẽ nõ abhorrent. Horũ
mediũ hũanitas ẽ velut inter beluinã se-
ritatẽ et muliebrẽ. hãc ⁊ effeminatã miseri
cordiã hoc ẽ miserendi infirmitatẽ. Belui
nũ quippe oĩmmõ ẽ ⁊ inhumanũ effusio
nẽ humani sanguinis nõ horrere. multo-
magis etiã et facere et etiam ꝓcurare. In
fra humanã aũt rectitudinẽ ẽ muliebriter
misereri. Quinta ṽo cõtrarietas inqe
E tudo ẽ atqȝ desidia siue inercia. Quidã em̃
adeo inquieti sunt. vt nunq̃ȝ cessent a scã-
dalis aliorũ. ꝓpe quietis ⁊ aliene prorsus
ĩpaciẽtes. ad lites et cõtentiones. ad iurgia
paratissimi. Alii vero adeo inertes ⁊ desi
des. vt nec se nec alios vnq̃ȝ moueãt sine
rebellione et contradictiõe. quascũqȝ dei
cõtumelias quascũqȝ animarũ pditiones
trãsire sinẽtes. vnde et desides dicunť q̃si
de sede sue quietis inauellibiles. et inertes
quasi paci sue ⁊ quieti inherẽtes velut ei-
dem infixi vel alligati. Mediũ hmõi gna
uitas siue strẽnuitas. Gnauus eñ siue strẽ
nuus ẽ qui nec inquiete ꝓsequiť siue exeq
tur officiũ suũ nec inercie seu desidiose de
sistit. Sexta ẽ animositas et pusillani
F mitas horũ mediũ equanimitas siue ma-
gnanimitas. Animosus em̃ ẽ qui q̇ vltra
vires sunt erectus et feruẽs aggrediť. Pu
sillanimus ṽo. qui etiã ea que infra vires
sunt hoc ẽ minora virib⁹ animo deficiẽs
declinat et refugit. Equanim⁹ ṽo siue ma
gnanim⁹. qui nec in altiora virib⁹ suis se
erigit. nec ad minora deficit. sed reb⁹ atqȝ
negociis vires suas coaptat ⁊ cõmensurat.
Septima impudẽtia et pudorositas. B
Harũ media verecũdia. Impudens em̃
ẽ qui nec turpia in oculis hominũ anteca
am det facere vel dicere erubescat. Pudo-
rosus vero qui etiã que honesta sunt icõ
spectu alieno erubescat. verecũdus vero q
sola turpia aut turpiter agere erubescat.
Octaua ẽ vehemẽcia ⁊ tepiditas. Ho D
rum medium oportunitas. Uehemẽs em̃
est qui vltra quã res requirit ope vel ope
ris ingerit. Tepidus vero q min⁹. Opor
tunus ṽo qui quod oportet et quantum
oportet. Ad vehementiã pertinent impro
bitas ⁊ importunitas. Uerum improbus
ẽ qui nimis feruenter rem aut negocium
agit vel aggreditur. importunus ṽo q p̄-
lixum et tediosum ĩn alterutro se exhibet
Interdũ autẽ importunus dicitur hoc est
oportunitatẽ loci vel tpis nõ expectãs hic
aũt importunus dicit. quasi in porta vide
licet assidens vel obsidẽs illũ cum quo ei
agendũ ẽ aliqđ negociũ vł egredi ab ipo
vel ingredi ad ipm q̃ntũ in eo ẽ nõ sinẽs.
Nona ẽ cõtẽciositas seu litigiositas ⁊ i I
becillitas siue imbellitas. mediũ ṽo q̃daȝ
iusticia. Contẽciosus em̃ siue litigiosus ẽ
qui modis omnib⁹ vult vincere: siue per
fraudes siue p clamores et iurgia. Imbe
cillis aũt siue inbellis. nec per equitatẽ ⁊
veritatẽ atqȝ iusticiã vult vincere vł obtine
re cũ possit. sed magis sustinet ⁊ eligit sub
iici q̃ȝ rebellare et etiam resistere. Medi⁹
aũt horũ ẽ iustus qui nõ nisi iuste vult qđ
ad se pertinet obtinere. sicut p̄cipit dñs. le
uitici. xix. Iuste qđ iustũ est exequeris.
Decima ẽ superbia sm̃ p̃mã sui p̃tẽ
q̃ ẽ dominãdi libido: et seruilitas. Hmõi K
enim supbie ꝓpria operatio est velle su-
peresse aliis ⁊ dominari. Seruilitas vero
ꝓprie viciũ est quo seruitus etiam turpis
seu vilis amatur ac tolerať. quod viciũ
euidentissimũ ẽ in gente serracenorũ ⁊ ne
grorũ qui se vẽdi et venales vt animalia
bruta exponũt. nec aliquid est qđ p̄ do
minis eos vel pati vel facere non placeat
saltẽ nõ recusant. Horũ mediũ est equa-

les. qua qui pditus ē nō ambulat in ma
gnis et mirabilibus super se. Nec exaltat
animā suam super naturā sibi coequales
et pšentis miserie cōsortes quoscunq; bo
mines. Et vocatur ista eqlitas humilitas
ab humo quā de humilis semp habꝫ pre
oculis humū se esse semp cogitans. Quē
admodum abrahā in. xviij. Gen. dicens.
Adhuc loquar ad dominū meū cum sim
pulvis ⁊ cinis. Isti autē infra humū se de
primunt dū humo id ē hominibus tam vi
1 liter se subiciūt Undecima ē ambitio
sitas et vilitas. Ambitiositas autē ē appe
titus honoꝝ et dignitatū ppter ipas. Cō
trariū eius est fuga et reiectio eoꝝ similit̄
ppter ipas. Sicut em̄ quidā eousq; obce
cati sunt q̄ honores et dignitates videnť
eis ppter ipas desiderabiles. Sic ⁊ qdaꝫ
adeo sibi ipis viluerūt vt ipas ppter se re
pudient seu recusent nō ppter onus atq;
periculū qđ in eis est annexū. sed quia di
gnitates et honores quibus se adeo indi
gnos reputāt. vt eas oderint ⁊ horrescāt.
et hoꝝ duoꝝ mediū ē similiter humilitas
alia qua collū oneribus eoꝝ subiciť. Et
nihilominus ipe q̄ntū in se ē et ppt̄ se re
cusanť. Et qui hac humilitate pditi sunt
honoꝝ altitudines obprobrii spectacula
reputant. et cū honorātur ab hominibus
nō honorari se gaudent sed illudi sibi po
tius dolent. Verissimū em̄ est illud beati
Bernhar. quia omnis purpura illusiōis
ē postq̄ꝫ dn̄o ihesu in purpura illusum ē.
Cui addim⁹ q̄ similiter omnis corona et
omne sceptrū regni illusionis ē postq̄ꝫ re
gi glorie in illis illusum ē. Elatiōis au
tem pars vł ramus ē aspnatio cōtempt⁹
sive despectus aliorū et indignatio quan
doq;. Est enim aspernatio motus in vili
tateꝫ in eo q̄ vilitas ē. Indignatio vero
motus in indignuꝫ ppter indignitatem.
Quidoq; etiam pvenit ex dignitate. quā
se credit habere. hmōi em̄ homines indi
gnanť et rebus indignis se. Et hominib⁹
quibus maiora fieri vident quā dignitas
eorum requirit. Indignať etiam p eo q̄
eisdem nō fit quod dignitas quā se habe
re credunt requirit ex arrogancia. Simili
ter vtraq; istarū pcedit interdum. Du
odecima ē elatio et delectio. Est auteꝫ ela
tio elevatio animi in altum vanitatis. eo
usq; vt alii parui eidem videanť. quemad
modum existentibus in monte alto vł tur
re excelsa qui ad terram sunt. licet magni
homines ⁊ pceri statura sint parui graves
aut etiam corui videntur. Delectio vero ista
depressio ē animi infra se eousq; vt longe
minor sapiencia bonitate virtutib⁹ videa
tur. Mediū autem horum humilitas
tercia ē que ē consistencia in gradu pprio
et infra limites bonorum suoruꝫ. Tre
decima est inanis gloria et eius contrari n
um qđ ē cōtumeliositas. Quidā em̄ adeo
erraverūt amore glorie vt de veritate me
ritorum non curent omnino. sola opinio
ne hominū ⁊ munusculis vane laudis cō
tenti. ppter quod et chymeras eos irriso
rie vocare consuevimus quoniam opina
bilia sunt tm̄ hmōi homines nō in re sed
in opinione solummō consistentes. et qa
non refert an vigilans quis credat mēda
cium ar illud somnier nō magni et esse
boni sed somniari ab hominibus tales
esse glorianť Contumeliositas vero in id
ignominie devenit vt nec de probris aut
obprobriis nec de fama irascatur aut do
leat crudelis contra semetipm̄ sicut ait se
neca. Crudelis inquit ē qui famā negligit
et ecclesiasticus contra hoc. Curam habe
đ bono nomine. ⁊ aug⁹. vita necessaria ē
nobis ppter deū. fama ppter pximum.
Apostolus autē in. ij. pme ad thymotheū
specialiter dicit de episcopo. q: optet euꝫ
testimoniū habere ab his qui foris sunt
Mediū hoꝝ pcellencia est. qua ⁊ chymera
lis illa vanitas fugitur et ignominiositas
declinanť de q̄ Ecclias̄tic⁹. xxxiij. In omi
bus operibus tuis pcellens esto. Est autē
hec pcellencia soliditas mentis qua ⁊ res
et nomē sive veritas et fama servať. Qui
dam enim adherent rei sive veritati vt de
fama non curent. quidā vero adeo fame
inhyant vt ppter eam negligant veritatē
Decima quarta est arrogancia ⁊ eius
contrariū quod aliud nomen notum nō
habet sed derogancia vł abrogancia cō
venientissime dici potest. Est autem arro
gancia de viribus vel meritis erectio im
moderata qua sibi quis ascribit quod su
um nō ē vł deberi meritis suis qđ eis nō
debetur. Contrariū vo viciū ē quo de vi
ribus suis et meritis ecōtrario quis affici
tur. minores semper iusto reputans vires
suas et merita. Et hmōi homines sunt sp
se et sua anullātes sive adnihillantes q̄c
quid agūt boni. quicquid suū est alienis
viribus semp aut meritis tribuentes. Hu
ingressibus reꝝ sp animo deficiūt. Deficiē

tes pri⁹ ab onere quã illud susceperint. Isti
quandoq; nec deũ audent rogare. vt eos
adiuuet τ misereatur eorũ eosq; parui pen-
dunt pccã. vt deũ ad eos respicere nõ cõ-
fidãt. Horũ viciorũ mediũ modus est siue
mensura qua seipos τ sua viri boni vera-
citer meciunt. vt de se nõ senciãt vltra q̃
sint nec infra q̃ sint. Nec ẽ cõtrariũ qd di-
cit Greg⁹ sup Job. q̄ hoc pprĩu speculum
solet eẽ bonorũ vt de se senciant infra q̃
sint. Senciant inq̃ intelligencie. id ẽ time-
ant nõ vt certũ asserant. iuxta quod alibi
dicit. quia bonarũ mentium ẽ ibi culpas
agnoscere vbi culpa nõ ẽ. Agnoscere inq̃
id ẽ timere dubitare non p certo hr̃e qd ẽ
p ppne eius vicu qd cõ trariũ arrogãcie di-
ximus. Decimaquĩta ẽ audacia et timi-
ditas quas forte dicet aliquis animosita-
te et pusillanimitatẽ sed reuera differunt.
Animosus enĩ ẽ nõ solũ feruens sed et p-
tinax in magnis aggressib⁹ atq; pcessib⁹
τ hoc cõtra rerũ ipsarũ magnitudinẽ. Ma-
gnũ enĩ ppne sui e magnificũ intẽdit ani-
mosus τ ideo vincere magna finis ei⁹ est
Audax vero ppẽ cõtra pericula se erigit.
τ in ea supra se impingit. Timiditas vero
fuga est et resilitio a periculis facile euasibi-
lib⁹ et etiã ab hijs que pericula nõ sunt τ
ẽ filia vicio qd vmbraticitas vocat in eqs.
sicut in psal. Trepidauerũt timore vbi nõ
erat timor. Et leuitici. xxvi. Terrebit eos so-
a nitus folii volãtis. Decimasexta impa-
ciencia τ impassibilitas. Horũ mediũ paci-
encia. Impacientes enĩ sunt nõ solũ q ali-
enas iniurias vel cõtumelias pati nolũt:
s3 nec etiã seipos vel sua paciunt. quapro-
pter et sue paupertati et suis quibuscũq;
molestijs irascunt τ qd est mirabili⁹ ipi⁹
impaciẽcie sue impaciẽtes sunt. ppter qd
dixit plato. Quia iracũdus cũ alijs irasci
desierit sibipi irascit. Scito aũt q̄ quia
est impaciencia alia in vi cõcupiscibili τ ẽ
quasi teneritudo cordis qua faciliter lesi-
bile ẽ a molestijs. videlicet a laboribus τ
afflictionib⁹. Ista autẽ impaciẽcia de qua
hic agim⁹ ppẽ puocatur iniurijs aut cõ-
tumelijs in eo q̄ iniurie aut contumelie.
τ motus eius non ẽ dolor qui est inq̄sitor
solacij siue mitigationis. sed ira ad vindi-
ctam vindicari enĩ querit ppne hmõi im-
paciẽs. Impassibilitas vero hec quasi in-
sensibilitas ẽ ad iniurias et contumelias.
Nec est sicut virt⁹ illa que pdicatur p hoc
nomen mitis. Mitis enĩ placide excipit in-
iurias nõ insensibiliter et est virtus in ira-
scibili tamen habet sibi respondentẽ in vi
cõcupiscibili. que molestias similiter pla-
cide recipit. hoc ẽ molliter τ absq; lesione
doloris. Scito autem q̄ impaciencia
hec de qua hic agimus idem est q̄ iracũ-
dia. Uerũtamẽ nominatio impaciẽcie re-
spicit ad irrogatas iniurias. quia pacien-
s a paciendo dicit. Nominatio vero iracũ-
die nihil innuit de passionib⁹. Iracundi
enim eque irascitur benefacientibus τ mo-
lestantib⁹ et hmõi homines multi indi-
stincte impaciẽtes vocãtur sicut iracũdos
Septimadecima cõtrarietas ẽ scdm R
quosdam psumptio et desperatio. Est au-
tem psumptio nimia cõfidencia. despera-
tio vero diffidencia est. Mediũ bonum spes
est et fiducia moderata. Nec spes est ali-
ud q̃ innixio siue affectio. qua quis inniti-
tur vel viribus suis vel meritis. vel miseri-
cordie dei. vel alij cuicunq3. Et est presum-
ptio viciũ bonum timorẽ euacuans. quẽ-
admodũ desperatio et diffidencia bonã
fiduciam τ spem bonam. Desperatio enĩ
fulcimentũ omẽ subtrahit et misericordie
dei et meritorũ. nec animã innititur niti
alterutri eorũ vł ambobus. Quapropter
euacuat dei misericordiã in casu isto. sic τ
psumptio bonum timorẽ euacuat τ ideo
dei iusticiã. Manifestum igitur est. quia
ista duo vicia contra dei bonitatẽ pugnãt
Quasi enĩ due partes diuine bonitatis sũt
tam ad effectũ sanctitatis iusticia τ misericordia
ipsius. Quia igitur altera videlicet psump-
tio alteram. id est iusticiã. altera videlicet
desperatio alterã. id ẽ misericordiam eua-
cuat. Euidẽter cõtra dei bonitatẽ pugnat
Et quia vniuerse vie domini misericordia
τ veritas sunt. vias eius ad cor humanũ
siue cordis humani ad ipm obstruunt. et
obcludũt quare deũ a corde humano in-
dubitanter excludant. Decimaoctaua
leuitas siue incõstancia τ pertinacia. Medi- S
um autẽ cõstancia siue pseuerancia. leuis
enĩ siue incõstãs est. qui facilis nimis ad
aggrediendũ similiter ad desistendũ. per-
tinax autẽ q ad vtrunq3 surdus atq; difficil
Mediũ autẽ constans siue pseuerans τ ista
cõtrarietas inuenitur in qualibet virtutum
nostrarũ triam pnominatarũ iuxta passi-
ones et dispositiones earum. Quidã enĩ
nimis faciles sunt ad credendum. similiter
et ad discredẽdum. Alij vero pertinaces in
vtroq;. Similiter et quidã nimis faciles

ad ineundas amicicias. eodemq̄ mō ad
easdem deserendas quidā autē in vtroq̄
difficiles eodē modo se habet in magnis
et arduis q̄ quidā ad aggressus eorū ni
mis faciles sunt. Similiter et ad desertio
t nes eorū alii autē in vtrisq̄ econtrario se
habentes Decimanona irreligiositas
siue pphanitas atq̄ supsticiositas pphā
nus enī siue irreligiosus est q nec sacra ve
neratur. Supsticiosus autē qui et nō san
cta veneratur aut colit aut parū sancta p
valde sanctis. Hoꝝ autē mediū est religi
u osus qui q̄ veneranda sunt. put veneran
da sunt veneratur aut colit. Vicesima ē
feritas siue canina domesticitas. Qui-
dam enim adeo feri siue ferini sunt vt soci
etatē non paciantur. nec eos humana so
cietas delectat sicut dicit Seneca. Vita si
ne socio vita leonis aut lupi ē. Quidā vero
quibuslibet societatibus absq̄ vlla discre
tione siue comitancia se inmiscent vel a d-
herent. quēadmodum canes qui vulgali
ter vocantur truancini q non magis domi
nus q̄ aliis adherētārt vt de quolibet do
mo esse videantur. Mediū vero socialitas.
x Vicesimaprima adulatio et mordaci-
tas. Quidā eī adeo mordaces sunt vt nul
li loqui velint q̄ ei placeat. quidam vero
adeo blandi vt vnicuiq̄ loq studeant qd
ei placeat. Et de his quādoq̄ dixim⁹ qa
ppꝛie sacerdotes dyaboli sunt siue iferna
les. cōmendationē quod est officiū mor-
tuoꝝ semp facientes. et officiū mortuorū
quod a placebo. incipit semp agentes sūt
ter et mortuos infernales semp sepelictes
sicut Mathei. ix. dicit veritas. Sine mortu
os sepelire mortuos suos. vbi dicit aucto
ritas quia mortuos mortuū sepelit cū pec
cato: peccatori adulatur. Mediū hoꝝ sm
tullū vere amicicie officiū ē sicut ipe dicit
q̄ monere et moneri officiū vē amicicie ē
ita tamen vt adulatione careat ammoni
tio. et cōtumelia careat obiurgatio. Vi
y cesimasecunda assentatio et discolitas.
Quidam enī ab omnibus dissenciūt. nec
ad consensum aliquē boni induci possūt
Alii vō omibus assenciūt que alios senti
re vidēt. callide pcemptātes quid alii sen-
ciant. quod est ppꝛiū viciū aulicorū siue
curialiū. hoc enim est speciale studiū quo
rundam. videlicet psentire quid dñi senci
ant. et hoc vt eis assenciant. quod vitium
adulatio est quodāmodo. Placere enī p
illud dominis intendunt. quēadmodum
et per adulationē. qd viciū apud eos ma
xime locū habet. qui a secretariis suis atq̄
domesticis non intendunt habere ꝯsiliū
sed consensum. Sunt pter has alie af
fectiones due que ad vtrūq̄ se habēt. Cū
enim fuerint in materias bonas vicia sūt
cum vō in malas virtutes. Hee autē due z
sunt horror et execratio. horror siquidem
spūalis mali. id ē peccati vel vicij. vtpote
morifen. bonus ē et virtuosus. Similiter
et execratio eorundē. vtpote sacrilegorum
et impioꝝ bona est et virtuosa. Cum vero
ecōtrario fuerint. proculdubio vicia pessi
ma sunt. Procacitas vō et infronitas nō
sunt diuerse a vitio impudencie. Procaci
tas enī est in verecundia ad loquēdū. In-
fronitas vō idē ē qd infronitas. sicut ap
paret ex eo quod legitur Ecclesiastici. xxiii.
Animo irreuerenti et infrunito ne tradas
me. Nominantur et inter virtutes puri-
tas et innocēcia que cū imera puatiōe cō
sistunt nec virtutes sunt nec vicia. cum vō A
in positione saltem ex parte sequētur affe 50
ctiones quas ponunt. verbi gracia. si pu-
ritas est vel fuga vel odium maculatiōis
aut peculautis admixtionis sequitur fugā
illam et odiū. hoc est dicere. erit fuga illa
vel odium. et erit in vi iniqua est et fuga il
la vel odiū eodē modo et de innocencia. si
positiue intelligatur. erit quedā iusticia vel B
pars quedā iusticie. Nominatur etiā et
numerantur iter virtutes sanctitas. cui⁹ opa
tiones due sunt ppꝛie. Prima est elonga
tio ab his que carnis et mūdi sunt. siue li
cita sint siue illicita. Secunda est occupa-
tio in his que diuine honorificēcie et cul-
tus sunt. Illos enī solūmodo sanctos di-
cere cōsueuimus. qui seorsū se faciūt a se-
cularibus. et totaliter vacant diuinis ob-
sequiis religiositas autē idem est. Verū
quonīā operatiōes iste ex aliquib⁹ nomi
natarū affectionū pcedūt subiecto et esse
cia. idem ē semp sanctitas. quod vel dei ti-
mor vel dei amor vel honor.

Is autem ita positis et expositis re
b uertemur ad declarandū numeꝝ
virtutū que sunt scdm vim irasci- C
bilem. Quia igr manifestū est vigintidu-
as esse contrarietates nominatas vicioꝝ
in ea vel scdm eam. vniuscuiusq̄ autē cō
trarietatis. nō est nisi vnum medium. erit
necessario nū er⁹ vtutū hmōi vigintiduas
Q: si quis dixerit quia inter album et
nigrū sunt multa media rubeū et viride et

alia multa hmõi. Rñdemus quoniã albũ et nigrum nõ dicunt̃ fm supfluitatẽ et indigentiã. Intelligentibus aũt facile ẽ videre. Inter supfluũ enĩ et diminutũ. non ẽ nisi equale siue cõmensuratũ. Similit' inter parũ et nimiũ non est nisi sat siue satis. Eq̃le aũt et cõmẽsuratũ et sat nõ diuidunt̃ essentialit' s3 q̃si p accidẽs videlic3 p diuersitate subiectoꝛũ. q2 qd̃ ẽ satis vni subiecto nõ ẽ satis alij in cibo potu vestitu et aliis. Mediũ vero albi et nigri essencialiter diuiditur. videlicet p diuersitate cõmixtionum ipoꝝ et qua media cõponuntur. et fiunt. Q: si dicent qs q2 parcitas et largitas duo sunt media inter pdigalitatem et auariciã. Similiter iusticia et misericoꝛdia at3 eq̃tas inter duas iniq̃tates quarũ altera fm supfluitatẽ. altera scd̃m indigẽciam. Respondemus q2 vnũ sũt subiecto et essencia parcitas et largitas sed ratione siue relatiõe solũmodo differentes Parcitas enĩ a parcẽdo seu retinendo bene. largitas vero a bene largiẽdo. Eiusdẽ enim virtutis est bene retinere et bñ largiri. quemadmodum eiusdem sobrietatis est bene abstinere. et bene sumere cibum bene id est virtuose seu laudabiliter. Sic idem sunt iusticia et misericoꝛdia et equitas in p̃nominato casu. Sed quando merita iniq̃ntũ merita dant causam opi. dicitur opus iustũ. Hoc est equale meritis vel respondens cum vo miseria dat eidẽ causam dicitur opus miscd̃ie. Miseria enim ẽ cui opus interdũ debetur sicut et meritis Sicut enim dandum est vel benefaciendũm est cuiq3 ratione meritoꝝ. sic et ratione miserie. Et sicut debitũ est vel debetur op' cuiq3 ex meritis. sic et ex miseria
D in qua est. Nihil enĩ iustius est vl' magis debitũ vel districtius a nobis deus exigit q̃3 misereri. nihil seueri' vindicat q̃3 ei' cõtrariũ. sicut euidẽter apparet ex Mat. xviij. Ubi etiã remissa repetita seruo nequã. p eo q2 conserui sui noluerat misereri Nihil etiã iustius ẽ q̃3 misereri. Et si quis diligẽter attendat. pie subuentiones non tã dantur miseris q̃3 etiã redduntur. Unde et quidam elemosynarius increpabat paupes de beneficiis elemosynariis eidem grãs agentes dicens. tace noli mihi regraciari. q2 nihil do. sed reddo tibi tantũ quod tuum erat. Hoc aũt a nobis similiter dictũ est et a multis prudentib' dicit̃. quia dispensatio illi' est non iuris diminutio: vel derogatio vel in aliq̃ lesio. Causa vero pp̃ter quã dispensatio sic facit. pruidabi vt iustum sit quod indulgetur. alioq̃n non dispensatio est sed dissipatio. Amplius. Nemo dubitat q̃n contrarium misericoꝛdie iniquitas sit et iniusticia. quare ipa misericoꝛdia iusticia est. Amplius Jus naturale indubitãter totũ ẽ equitas. Misericoꝛdia ergo naturalis eq̃tas ẽ q̃ fortiorius ergo gratuita miscd̃ia equitas erit. Amplius. Quid erit miscd̃ia nisi at equalitas: de qua apostol' in p̃me ad Coꝝ. viij. Miseri enĩ ẽ hanc equalitatem facere. Est enim miscd̃ia velut fluuius inundans et inundatione sua loca vacua circũ adiacencia implens donec adequent̃ altitudini sue. Sic miscd̃ia cũ copiosa fuerit et exuberans vacuitates et indigencias: inundancia beneficioꝝ implet et larga cõmunione omnes indigentes pp̃o subiecto adequat. Sunt igitur in vniuerso E
virtutes iste vigintidue adiectis aũt duabus de q̃bus vltimo secim' mentionem. videlicet quarũ opationes sunt execratio et hoꝛroꝛ maloꝝ. erunt omnes simul sumpte vigintiquatuoꝛ. Uicia vero eiusdẽ vl siue scd̃m eandẽ erũt quadragintaquatuoꝛ et duobus illis adiectis quadragintasex. Execratio enĩ et hoꝛroꝛ licet male non dicunt̃ scd̃m supfluitatem et indigenciã. et ideo neutra earũ facit cõtrarietatẽ. et hec est causa pp̃ter quã numer' earũ idẽ est q̃ et numerus virtutũ oppositarũ id est binari' siue duo. Si qs aũt dixerit quia humilitas virt' est vna specie nec diuiditur. Scito quoniã errat homo hmõi cui' declaratio est hec: q2 cum humilitas et superbia simpliciter et totaliter cõtraria sint et dicatur supbia fm supfluitatem: sitq3 ei contrariũ qd̃ dicitur fm diminutionem et diuidatur vtq3 in q̃nq3 species: quarum bine et bine dicũtur fm supfluitatem et diminutionem ita vt q̃nq3 faciant contrarietates. Impossibile autem sit vnã speciẽ F
numero mediam eẽ. pluriũ hmõi contrarietatum: humilitas vero euidenter media sit in singulis hmõi contrarietatibus necesse euidenter humilitatẽ diuidi in q̃nq3 species. Alioq̃n vna species numero indiuim' esset media multoꝛũ contrarioꝛũ. Impossibile autem manifestũ est multorũ terminoꝛũ directe sibi oppositoꝝ idem esse mediũ. Si enĩ fuerint a et b termini duo in eadem recta linea constituti. c cũ

vo eiusdem suppositi et directe oppositi.
impossibile ē idem punctū mediū esse inf
ſ et c. ⁊ iter b et d. Similiter aūt se habēt
oppositione et rectitudine spūali eque di
stancia supbie species et vicia eius oppo⸗
sita pnominans terminus sequi distancia
et oppositione ⁊ positione pscripta dispo
sitis Manifestū ergo ē humilitatē diuidi
in quinq; species iuxta supbie species ⁊ vi
cia opposita earū. In vi vo cōcupisci
bili siue fm ipam nō inueniret nisi amor
⁊ odiū. dolor ⁊ gaudiuz. fames siue sitis
spiritualis atq; sacietas atq; fastidium de
quo supra locuti sumus contrariū. cui fa⸗
stidio cōtraria ē fames et sitis. que non ē
nisi desideriū. pui hic intelligimus. alias
vero fames et sitis ipm donum sapiencie
sunt. Inueniuntur ergo in vi concupisci⸗
bili siue fm eaz sex numero virtutes. vide
licet amor ⁊ odiū dolor ⁊ gaudiū. fames
siue sitis siue desideriū. Et ei⁹ contrariuz.
qd est vel bona indignatio vł bonū fasti
diū. qua vel quo mala velut inmūda vel
noxia reiciūtur quare virtutes duaruz vi
riū in vniuerso nō sunt nisi triginta. Spē
enī ⁊ timorē fiłr ⁊ honorē in deū nec non
et pudorem inter virtutes que sunt virtu⸗
tes irascibilis. Jam nominauimus et
numerauim⁹ q: vero virtutes fm vim ra
tionabilem nō sunt nisi quinq; vt iā ostē⸗
dimus erunt virtutes omniū viriū in vni
B uerso trigintaquinq;. Si quis autez dixe⸗
rit quia numerositas ista nō est fm essen⸗
ciā ⁊ veritatē sed fm rationes aut relatio
nes aut cōparationes nō improbabilit for
sitan neq; absq; ratōe hec dicet. Cum enī
vera salutaria siue ad salutē nostrā ptinē⸗
cia in hoc vniant vt cōmunicēt q salnta⸗
ria siue ad salutez ptinencia sint. ⁊ hoc sit
potissimū ac pncipale ppter qd cognitio
eoz querit. laudatur ⁊ a deo acceptatur.
merito videri potest vnā esse virtutem so
limodo q de eis aut circa ea est. inqntuz
talia sunt. In vnū enim inqntū vnū nō ē
nisi vna vel spphensio vel affectio. vnum
vo sine dubio est verū salutare inqntū sa
lutare. Nec veritas enī nec salubritas in⸗
qntū tales diuidunt aut diuidūt subiecta
sua. Quare vna ē virtus cuius operatio
cadet sup verum salutare inqntū verū sa
lutare siue sit salutare inicialiter aut radi
D caliter aut fundamentaliter. aut finaliter
hoc ē siue inicians siue radicans. siue fun
dans salutē siue dirigens eam ⁊ adiuuās

et medio siue ex fine. Quare prudencia
vna ē mentē humanā illuminās. firmans
et armans veritate qualibet salutari. nec
diuersificat eaz diuersitas veritatū hmōi
quoniā desursum est prudencia et nō ab
ipis sicut iam sepe tetigimus. Et etiā si se⸗
queret materiā suam prudencia. materia
eius non est veritas inquātū veritas sed i
qntum salutaris. Salubritas autem eaz
nō diuidit. quia nec ipa diuiditur. quoni
am salubritas hec efficiencia ē. vel effecti⸗
uitas salutis siue materialitas quod veri
us est salutis vtrūq; tamen verū est fz mo
do diuerso veritas enī salutaris quodam
modo materia ē circa quā ⁊ de qua est cre
dulitas fidei. Et alio modo est causa effi⸗
ciēs motiua virtutis intellectiue nostre et
effectiua quodāmodo meriti. meriti inq;
salutis. Motus enim salutares res mouē
tes quodāmodo efficiūt videlicet occasio
naliter. licet spiritus sanctus eosdem pnci
paliter efficiat. Hec ergo ratio non ni
hil pbabilitatis habet ad ostendendum
quia vnica virtus specie prudēcia ē ⁊ ma⸗
teria circa quā cadit omnis ei⁹ operatio.
et cuius prudencia sciencia est viuax et vi
ua veritas est salutaris. De credibilib⁹ ei
veris salutaribus ⁊ salubriter credibilib⁹
prudencia est salutaris. viuax et viua co⸗
gnitio. Eodem modo se habet de iusticia
et temperancia. de reb⁹ enim que ad nos
et alterum vel alios pertinēt hoc ē in qui
bus contingit esse alienū nocumentum
seu detrimentū. Fraus dolus et hmōi iu
sticia nos expedit et dirigit. necesse enī ha
bemus iuste agere cum quolibz alio. hoc
est ius suum vnicuiq; reddere. et ius alie⸗
num in nullo ledere. Nemo autem du⸗ 3
bitat multa nos debere aliis. et multa no
bis agenda esse cum aliis. quare necessa⸗
ria est nobis virtus. que nos in hiis diri⸗
gat. et a malis alienaruz iniuriarum nos
custodiat et ptegat. Ad hec autem omia
sufficiat iusticia vna per se. Cui enī dubiū ē
vt necesse habeam⁹ iuste viuere. hoc ē sine
vsurpatione iuris alieni atq; lesione. Iu⸗
ste inq; ad alterum et ad omnes alios qd
cunq;. Justicia ergo necessaria est nobis
ppter res ad alterū pertinentes. quia vo
sunt ⁊ alie res ad nos solummodo perti⸗
nentes. sicut sunt victus vestit⁹ et que ad
illos pertinent necessaria est nobis virt⁹
que vitam nostrā dirigat et decoret in hu
iusmodi et hec vsitato nomine vocat tem

perancia qua sine excessu rebus hmôi vti
mur. Intemperantes em̄ sunt ꝓ prie q in
hmôi excedunt sicut supra diximus ex ver
bis senece. quia temperancia est ꝓprie ne
quid nimis. Gulositas em̄ et ebrietas bal
K neoꝝ et vngentoꝝ vestimentoꝝ ꝛ stratuū
necnon et habitaculoꝝ vanissime delicie
intemperancie sunt et vicia pessima. Hác
virtute sacra scriptura celesti magisterio
edita et conscripta sobrietatez vocat. viij.
Sapiencie et ad Tytū. ij. Sobrietatē mgr
enim et prudenciā et iusticiam et virtutez
docet. Et iterū. Sobrie et iuste ꝛ pie viua-
mus in hoc seculo. vocat autez eam sobri
etatē quasi consummacionem Uides
ergo quia duo vicia sunt. intemperancia
que in seipsum et iniuria que est in alterū
nec possibile est aliquem peccare nisi alte
rutro duoꝝ modoꝝ et secundū alterum
duoꝝ generum rerum que nominauim⁹
Quare non contingit esse vel alia vel plu
ra vel alterius generis vicia vel peccata.
ꝛ ꝓpter hoc nec alias nec plures possibi-
les est esse oppósitas vel virtutes. Ui
dentur ergo stabilite esse per hác viam iu
sticia et temperancia et hoc ꝓpter duo ge
nera rerum bonarum. et duos vsus earū
Bona enim sunt omnia vel que debem⁹
alijs. vel in quibus cōmunicare debem⁹
cum illis. Quia vero est et tercuū genus
rerū que mala vsualiter vocant videlicet
aduersa. vt paupertas morbi ꝛ vulnera vin
cula ꝛ carceres iniurie ꝛ contumelie lites
et bella. labores et dolores. et nouissime
ipsa mors. Quia etiam ab hijs contingit
turpiter vinci et multipliciter ꝓpter ista de
clinanda vel effugienda peccare. Necessa
ria est nobis virtus qua hec omnia vincā
L tur. que cōtra hec omnia nos roboret. ar
met et muniat. Et hec in. viij. sapiencie vo
catur virtus. nunc autem cōmuniter for-
titudo. Hec autem est qua omnia terribi-
lia p̄nominata vincuntur. ꝓpter bona er
go vel que debemus alijs vel que cōmu-
nicamus cum alijs ē necessaria iusticia ꝓ
pter bona que nostris necessitatibus ap-
plicamus temperancia. ꝓpter mala vero
que nos frangūt atqȝ deterrent fortitudo
Quia ergo omnes res tribus istis generi
bus compr̄hendūtur Uirtus autem ē que
nos bene vti reb⁹ et bene habere ad oēs
res nos facit. Bonus autem omnis ex ne
cessitate: quia ad om̄es res bene se habet
et quibus vtendū ē bene vtitur. quare su

ficere videntur ex necessitate tres iste virtu
tes cōponere dirigere ac decorare vitam.
nostrā q̄ntum ad duas vires nostras co-
cupiscibilem scilicet et irascibilem. De
O si dixerit qs q̄a de amore et odio ꝛ cē mul
tis alijs nihil ptinet ad istas tres. Recur
rat qui ita sentire noluerit. ad verba Au
gustini. quibus expresse sentire videt istas
quatuor de q̄bus loquimur. non esse nisi
vnam. ꝛ nō esse eas essencialiter nisi amo
rem ordinatū ꝛ fortem subiectio sive essen
cia et veritate. Racione autē seu relacione
s̄m eundem Augustinū officiꝰ quatuor
esse. similiter ꝛ ad verba Aristot. quibus
P dicit. Quia virtutes aut voluntates quo
dam sunt aut non sine voluntate. Que
stionem autem habet non leuem. vtrum
om̄es virtutes duplices sint sicut supra di
ximus de amore odio dolore ꝛ gaudio et
multis alijs. Sed et de ipsa fide similiter vi
detur. sicut em̄ tenemur credere salutaris
veritatis articulos. ita et tenemur discre-
dere cōtraria. Quare sicut nec necessaria
nobis pia viuaqȝ credibilitas eorum. ita
et pia viuaqȝ est discredulitas hereticum
contrariarū. Iuxta hunc modum se habz
et de alijs. Sicut tenetur vnusquisqȝ face
re qđ iustū ē et amplecti. ita declinare qđ
viciū ē et reijcere vel horrere Si quis volu
erit hoc dicere nō cōtradicim⁹ ei. verū dis
cussione vel disputacione hoc negociū in
diget. Hoc em̄ eē videtur ac si diceret. q
necessaria ē vna virtus seu potencia natu
ralis calido ad repellendum frigus ꝛ alia
ad faciendum calorē ꝛ siles geminacōes
seu duplicaciones ē inuenire in numeras
per quas eē friuolū duplicare sic virtutes
Quod autem verius videtur in hijs ē vt
sit numerus virtutum sicut posuim⁹. Nec
ē necesse exemplum vt amor alicuius aut
odium contrarij due virtutes sint vel duo
vicia. licet possibile quādoqȝ sit ita eē. Ex
amore enim alicuius expellitur eius ꝯtra
rium et hec repulsio semper vocatur odiū
sicut effectus plerumqȝ nomine cause. Re
pulsio enim et separacio p se effectus odij
sunt. ꝛ ideo cum ex amore sunt. licet p acci
dens. adhuc odium vocantur p̄dicto mo
do. Eodem modo discredere hereses
ex ipsa fide potest esse et potest esse ex alia
disposicione per se. de qua et similibus meri
to dici posset eas nō esse virtutes ꝛ hoc ē.
quoniam non ē finis eorum per se nisi decli
nacio malorum. declinacio autem malor

rum nō facit bonum p se. sed per se defen
dit a malis atq̧ malicia cor humanū. qua
re apparet eas ꝓpē non esse bonitates ꝛ
ideo nec virtutes. Si quis autem eas di-
cere virtutes voluerit. quia directe cōtra-
rie sunt viciis et directe contra ea pugnāt
eaq̧ rectificant. Deinde roborant. armāt
et muniunt mentem humanam non con
tendim⁹ de nomine vel nominatione hu
iusmodi. Sufficit enim nobis q̄ntum ad
p̄sens ꝓpositum vt rerum veritas cogno
D scatur. Accedendum quoq̧ tibi ē dili
genter. quia iusticia ꝛ omnes alie virtutes
quas supra nominauimus et numeraui-
mus in hoc semp duplicis intentiōis sūt
quod interdum sunt affectiones virtutis
concupiscibilis et interdum sunt affectio-
nes virtutis irascibilis quod enim puniū
tur malefica. vel ex amore pacis et trāquil
litatis hominū potest esse. vel ex zelo recti
tudinis id est ira sancta et bona. q̄ iudex
excandescat in malefica et ſm primam in
tentionem iusticia ē in vi concupiscibili ꝛ
ꝛ ſm illam. in secunda vō in irascibili ē. ꝛ
et ſm illam. et ad hunc modum se habet
et de multis aliarū. et forsitan de omībus
Nos aūt vigintiduas p̄nominatas ꝯrietates
accepim⁹ ſm intentiōes qb⁹ cōgruūt v̄tuti
irascibili. ꝛ hoc videre potes ex supradictꝭ

Post hec loquemur de mensuris ꝛ
P comparationibus virtutum tam
adinuicem q̄ȝ ad vicia. Ad natura
les etiam virtutes siquidem p̄ter numerū
sequūtur alie mensure. et de numero qui-
dem multa pretermittimus partim impe
ricia deficientes. partim occupationibus
impediti. partim ipsa rerum ꝓfunditate
ac multitudine onerati. In hoc tamen de
siderio et proposito nostro satisfecim⁹. q̧
philosophari de his volentib⁹ atq̧ valē
tibus exercendorum ingeniorum occasio
nem. nonnullam dedimus viam querēde
inueniendeq̧ veritatis exercitatis atq̧ p
D fecis aliquatenus aperuimus. Sed to
ergo in p̄mis virtutes omēs gratuitas in
eodem subiecto esse equales. Cuius et de
daratō multiplex ē. et p̄ma a datore ꝛ fon
te primo virtutum ꝓcedit. Quantum em̄
est a parte ipsius non est inter eas maiori
tatis et minoritatis diuersitas ipse enim ē
vnus p omnia in vltimo elongatiōis ab
inequalitate remotissimus. Quare si ē in
equalitas apud eas erit ex necessitate ex
parte recipientis. et hoc quidem verisimile ē

nobilitatē operationū creatoris nō intel-
ligentibus quēadmodum enim in eadem
massa quod aridius ē atq̧ tenuius ab eo
dem igne maiorem calorem recipit. quia
quod est humidius atq̧ durius igniq̧ re
sistentius. Sic et in eodem subiecto men-
tis humane verisimiliter videt̄ fieri ꝓ va
rietate dispositionū ipsius. Qui em̄ natu
ra iracundi sunt ad zelum rectitudinis et
seueritatem suscipiendā magis habiles
aptiq̧ videntur q̄ȝ ad virtutem paciencie ꝛ
mansuetudinis. Quare maiores illas q̄ȝ
istas recipiunt. Ab eodem em̄ influēte qd
capacius est plus. id est maiorem influen
ciam recipere ꝛ ab eodem agente qd ma
gis resistens est siue minus ydoneum. mi
nus v̄tutis ipsius recipit. quare in eodem
subiecto virtutes prenominate inequales Q
erunt. In quo respondemus quia hec est
nobilitas et libertas virtutis omnipoten
tis dei. vt sit iuxta beneplacitum ipsi⁹ per
omnia non iuxta dispositiones recipien-
tiū. Qui modus operationis nature ē
que sicut supradiximus ignobiliter ꝛ serui
liter operatur ſm hoc enim aut minimas
aut nullas infunderet fleumaticis de⁹ cū
fleumatica cōplexio nulla virtutē anime
iuuet. vt dicit Galien⁹ in libro de elemen
tis. Judicium autem euidens hm̄oi ē
q̧ superbissimis et naturali corruptione et
adiectione consuetudinis. magnas atq̧
mirificas virtutes hūilitatꝭ obediencie et
subiectionis subito videm⁹ ꝯfundi. cū ad
illas ineptissimi sint. Amp̄. Q̄nto ista
natura magis iracūda ē. tāto indigentior
maiori remedio v̄tutis contrarie. Quare
tāto magis illud exp̄stat misericordissim⁹
atq̧ sapientissim⁹ deus. Amplı⁹. Si ꝓpt̄
hoc q̧ iracūdus ē minorē daret ei v̄tutē
de⁹ paciēcie aut māsuetudinis ꝓpter hoc
minus adiutoriū cōtra domesticū hostē
p̄staret q̧ magis ꝛ maiori eo indigeret ꝓ
pter hoc debiliorē medicinam apponeret
q̧ magis eū egrū aut egritudinē ei⁹ vide
ret fortiorē. ꝓpter hoc minorem aquā in-
funderet quia maiori incendio eū ardere
cognosceret. Iracūdia q̄ppe naturalꝭ ꝛ etiā
ꝯsuetudinalis et domestic⁹ hostis. ꝛ egri
tudo pestilēs et incendium spirituale est.
Amp̄. Ex quatūcūq̧ p v̄tute gratuita
potest quilibet resistere cuicūq̧ et quantecū
q̧ temptationi sicut declarabimus in se-
quentibus videlicet in tractatu de tēptati-
onib⁹ et resistencijs. Non ē ergo necesse

ꝑpter maiores ꝛ crebriores temptatiões
maiores aut fortiores infundere virtutes
ꝓferam cum infirmitas ipa. id est obnoxi
tas atq; facilitas temptationũ magnã oc
casionem et adiumentũ prestet ꝑfectioni
virtutũ. sicut expsse dicit apostolꝰ in. ij. ad
Cor. xij. Uirtus in ifirmitate ꝑficitur. ꝛ ite
rũ. cũ infirmor tũc fortior sum. Sicut enĩ
multis obest occasionaliter ipa virtutum
firmitas. Sic ꝛ multis ad cumulum ꝛ cul
mẽ humilitatis ꝓdest ipa infirmitas. Est
enĩ iustus qui perit in iusticia sua. sicut le-
git Ecclesiastes. vij. Et quẽadmodũ scię-
cia interdũ inflat sicut legitur ꝑme ad Co
rinth. xij. Sic et ṽtutes sicut expsse ostẽdit
dñs in euangelio de phariseo et publica
no quorũ alter de virtutibꝰ inflatus repro
batus fuit. et alter de peccatis humiliatꝰ
descendit iustificatus in domũ suã quod
R totũ expsse legitur luce. xviij. Amplius
ṽtutes naturales naturaliter equales eẽ
videnẽ omnes. vnde enĩ esset illis inequa
litas. neq; enĩ naturaliter visus vl' maior
vel fortior esse videtur ad videndũ q̃ au-
ditus ad audiendũ. ꝛ ita de alijs. Simili
ter et memoria ad memorandũ ꝛ ymagi-
natõ ad ymaginandũ inq̃ntũ est dicto a
parte sua. Quõ enĩ plura vel maiora habꝫ
adiumenta aliqua vis siue virtus natura
lis. aliqua alia non facit eam debere esse
maiorem non enim quia claritas pupille
in quodã maior est aut claritas ipius ae
ris aliquã adiuuat. magis propter hoc vi
sus maior licet eum videre contingat. ex
hoc aut magis esse. aut melius videtur er
go virtutes naturales naturalit' equales eẽ
quare et gratuite. Si enĩ ille sequunẽ vni
tatẽ ꝛ equalitatẽ datoris multoforꝰ iste
gratuite videlicet cum quasi a ꝓpinquio-
ri ab ipo descendant. Amp. si adiumẽ
ta maiora nõ addãt ṽtutibus. licet addãt
operationibus. ergo nec impedimenta de-
trahẽt illis vel minuent ipsas. Quare nõ
adiumenta vel impedimenta sua sequun
tur. hoc mõ virtutes sed vnitatẽ et equali
tatem datoris. Q: si quis dixerit quia
exteriora adiumenta aut impedimẽta re-
uera non secũtur. sed interiora ex illis enĩ
minuunẽ aut augẽtur essencie ipau ꝓpter
ꝓpinquitatẽ. ymmo cõiũctionem sui ad il
las. Rñdemus q: hmõi adiumẽta vel im
pedimenta in nullo impediũt vl' adiuuãt
omnipotentissimã aut liberrimã volunta
tẽ datoris earũ neq; hoc attẽdit ipe sed so

lũ qd expediat honori ꝛ glorie sue atq; sa
lus recipientiũ et magis impeditus hmõi
impedimẽtis interdum expedit. vt mino-
res recipiant eas. propter minorem exerci
tationẽ. vt crebriora habentes certamina
crebrioribus victorijs potiãnẽ. ꝛ vt semp
sciant se esse homines rememorãtes infir
mitatem. Et timorẽ dei iugiter in se habe
ant. q pene omni hora patent naufragijs
et aguntur hostiũ iaculis. Et si enĩ quibus
dam virtutibus hmõi infirmitates impe
dimenta ꝓstare videanẽ. Alijs tamẽ ma
nifestũ est eadam ꝓbere non modica ad-
iumenta. sicut apparet euidenter de timo
re dei et humiliatione et multis alijs.

Amp. Si hmõi adiumenta ꝛ impedi
menta inequalitatẽ virtutum efficerent ꝑ
se et sola. Illis ergo cessantibus. cessabit
inequalitas. cessante enĩ causa ꝑ se necesse
ẽ cessare eius effectũ. Quemadmodũ ces
sante interpositiõe terre. cessat eclypsis lu
ne naturalis. in patria ergo cessabit ex ne
cessitate in virtutibꝰ inequalitas. vbi oim
impedimentorũ hmõi erit causa sublata
purgatis et parificatis. animabus huma
nis et ad purissimum nature sue redactis
omni labe detersa. tam adueniticia q̃ in-
nata. omni naturali admixtione procul
ab illis separata. Quõ si in patria equales S
erũt. sequiẽ ex necessitate et q: in via equa
les sint. Proporcionabilia enĩ generaliter
sunt premia et merita siue gracie et glorie
Ut que est ꝓportio meriti ad meritũ. ne-
cesse sit eam esse ꝓmij ad premium. verbi
gracia. Si duplum est meritũ ad meritũ.
erit et premium. duplum ad premiũ et si
equale equale. cũ ergo ṽtutes vie merita
sint ṽtutes vero patrie ꝓmia. Sequitur ex
necessitate in eodem subiecto. vt sicut pre-
mia equalia futura sunt. ita et merita mõ
equalia sint. virtutes autem patrie nemo
intelligens dubitat esse et premia presenci
um virtutum. ꝛ glorias ꝓsentibus gracijs
successuras Amplius. Si ineq̃les sunt
virtutes gratuite in eodẽ subiecto ꝓporti
onabilia sunt aut merita omnia operũ vir
tutibus ex quibus sunt ista. vt q̃ est ꝓportio
virtutꝰ ad virtutẽ. eadẽ sit ex necessitate me
riti q: ex hac est ad meritum quod ex illa.
Impossibile ergo erit remunerari aliquẽ
seu ꝓmiari nisi ꝑ exigẽciam meritorũ qd su
dedacamꝰ. Cũ ei omi ope meritorio mere
aẽ operãs illõ vitã eternã siue ꝓmiũ eius.
Inequalibus ergo meritis merebitur

equalia premia eterna siue vitam eternaz in gradib⁹ inequalib⁹. Impossibile ē aūt illā reddi gradib⁹ inequalib⁹ siue illā eē ineq̄lez

Attende autē radicē pbationis istı⁹ et vide quia necesse ē vt vita eterna q̄ sanctis in premiū danda ē. Aut sequit̄ in mēsura ⁊ pporcione sua virtutes ipas merentium: aut ipsa opa meritoria earū. quia ergo et virtutes equales sunt s̄m positionē pmissam. ⁊ ipsa opa siue merita inequalia cuz ī pporcionabilia sint radicib⁹ suis. id ē virtutibus ex qbus sunt necessarie. erit ipam vitā eternā maiorē ⁊ minorē eidē reddi. cuz vnicuiqz virtutū successura sit. et vnicuiqz meritorio opi reddēda eiā. Erit itaqz aliquis beat⁹ et beatior. et sedebit sublimis ⁊ sublimior: q̄si ī diuersis sedib⁹ ⁊ hoc manifeste ipossibile ē vnusqsqz ei sedebit ī loco suo ⁊ ordine. sicut ei legit̄ Ecclesiasti. xvj. Omīs miscōia faciet vnicuiqz locū scōm meritū suū ⁊ s̄m intellectuz pegrinatiōis sue. Sic ergo ipossibile ē aliquē obtinere maiorē et minorē gloriā in patria. Sic impossibile ē aliquē obtinere simul maiorē ⁊ minorē graciā in via. ⁊ hoc ē q̄r vnicuiqz gracie reddet̄ tota gloria. Silr̄ ⁊ vnicuiqz opi meritorio. Suffıciet em̄ miscōie simul et iusticie diuine vniquodqz opus meritoriū si in illo inueniat̄. finaliter operans illud. Silr̄ ⁊ vnaqueqz virtus gratuita atqz meritoria sufficit in q̄z ad obtinendā retributionē eternā. Si em̄ diceret aliqs. q̄ requiritur duo vel plura opa bona ad hoc ergo si aliqs inueniret̄ bon⁹. ⁊ in vno solo bono ope meritorio inueniret̄ in q̄z discedēs in illo solo nō obtineret retributionē vite eterne qd̄ nuenıat deus. Q⁹ si quis obuciat q̄a virtutes in multis crescūt et opa atqz merita. ⁊ nullū bonū irremuneratū relinquit deus. bonū in q̄z meritoriū ergo cū aliqs fuerit bon⁹ postmodū efficiatur melior reddet̄ ei vita eterna inequaliter siue due glorie inelq̄es. Rn̄demus. q̄r vna vita eterna reddet̄ p oībus. ⁊ sufficiet p oīb⁹. verūtamē mensurabit̄ vnicuiqz s̄cōm optimū ei⁹ statū vl' maximū eiusdem meritum. Hic autem est finalis status vniuscuiusqz electorum in vita ista sicut econtrario finalis status malorū pessimus ē. Sed illa meli⁹ determinabim⁹ ī sequēti tractatu de meritis ⁊ retributiōib⁹

Amplius. Si p viā nature oīa membra nature crescunt pporcionabiliter. hoc ē s̄m pporcionē equaliter. vt si pes cresca in duplū ⁊ manus ⁊ ita de aliis. Quare si equales infundūtur omnes virtutes. cuz equaliter semp crescāt siue pporcionabiliter semp manent equales. Amplius. Equalia bella sunt omniū viciorū. hoc est equales temptatiōes et insultus equales intelligim⁹ s̄m potenciā qd̄ ē dicere. quia nullus potest temptari de luxuria eousqz quin possit temptari adeo de auaricia. et ita d̄ aliis. Eque ergo armāde sūt anime humane eque roborande contra omnia p̄lia viciorū. sicut autē armāde ⁊ roborande sunt. sic armat eas et roborat deus q̄re equaliter cōtra oīa p̄lia viciorū. Equalibus ergo armis virtutū impossibile ē eas armari vel roborari ⁊ equaliter in equalibus armis atqz virtutib⁹. Amplı⁹. Cū omnia vicia potēcialiter equalia sint. hoc ē potencia ⁊ fortitudine quod apparet ex equalitate insultuū ⁊ p̄liorū que diximus. Quia ergo cōtra vicia dātur animab⁹ humanis arma virtutū dāda sunt eis equalia. qualia autē dāda sunt. et dat eis optimus ac sapientissim⁹ deus quare dat eis equalia arma virtutū. Amplius. Om̄ castus ē vnusqsqz tam bonus ē. Quis em̄ audeat dicere qd̄ minus ē bonus q̄z cast⁹ aut ecōtra. Quare q̄z bonus ē tam cast⁹ est similiter et q̄z iustus est tam bonus est ⁊ econuerso. Ergo q̄z castus est tam iust⁹ est. Quecunqz enim equalia eidem ⁊ sibi inuicem equalia esse necesse est. ⁊ ad hūc modum est ostendere de aliis. Om̄es ergo virtutes in eodem esse equales necesse est. Amplius. Si inequales sint in aliquo virtutes. aut mensurabitur in eo ei⁹ bonitas s̄m maiores. aut scōm minores. aut s̄m vtrasqz. q̄ si s̄m maiores aut ergo erit eque bonus hmōi homo alteri q̄ haberet omnes virtutes suas equales maioribus virtutibus illius. verbi gracia. Si posuerimus socratem habere tres virtutes maiores. aliis virtutibus omnib⁹ suis Platonē vo omnes virtutes suas habere equales illis tribus quas exempli gracia nominemus. A b c. Erunt ergo socrates ⁊ plato eque boni seu virtuosi. Socratis enim bonitas mensurabitur scōm magnitudinem. A b c. Platonis vo bonitas ē scōm magnitudinem omniū suarū virtutū que om̄es equales sunt A b c. Equales ergo erūt bonitas socratis ⁊ bonitas platonis qd̄ ē ipossibile. Amp̄. Scōm hoc si decresceret oēs v̄tutes platonis. ex

ceptis tribusvsq; ad equalitatē minorum virtutū socratis tribus illis remanentib⁹ ī equalitate. a b c. Tūc nulla debet eē dubitatō. quin socrates ꝛ plato sint eque boni sicut et erāt prius. Cū ergo platonis bonitas nec in toto nec in parte minuta sint. nec decrescet bonitas platonis tanto decremento partiū suarū. Qr si quis dixerit quia bonitas mensurat̄ fm minores. eadē ē destructio si cōuersa videlicz positis tribus virtutib⁹ minorib⁹ in socrate aliis maioribus licet tamē equalibus. Qr si dixerit scḋm vtrasq; hoc nō potest dicere nisi scḋm alterū duoꝝ modoꝝ. videlicz per modū diuisionis videlicet sub hoc intellectu. quia bonitas istius ē scḋm magnitudinē maioꝝ virtutū finaliter. ꝛ similit̄ fm paruitatē minoꝝ qḋ est dicere. qa ille est bon⁹ ꝛ melior ei nō ē p̄cise in aliqua quātitate bonus. quia nec tam bonus quāte sunt maiores eius virtutes. nec tam bon⁹ p̄cise q̄nte sunt minores eiusdē qḋ euidēter sequit̄. qa nullū erit p̄miuz eius in patria. et nullus locus sessionis eius cert⁹ in gloria sanctoꝝ. vel qḋ in duobus locis simul ibi sedebit aut ꝑ modū cōiunctionis qḋ est dicere vt neq; tam bonus sit quāte sunt maiores eius virtutes. neq; tam parū bonus q̄z parue sunt eius minores virtutes sed in medio. Ex quo multa incōuenientia sequitur. videlicet vt et maiores eius virtutes minus iusto remunerētur ꝛ minores plus iusto. Nō em̄ remunerabitur pro magnitudine sua in eo virtutes ꝛ hoc ē qm̄ scḋm q̄ bonus fuerit ꝑut bonus sic erit beatus siue gloriosus in patria Nō aūt ē bonus fm magnitudinē maioꝝ suarū virtutū ymmo infra fm hunc errorem Quare nō erit beatus aut gloriosus fm magnitudinē earū. Sic aūt remunerabitur iste. sic remunerabūtur virtutes ei⁹ et ecōuerso. Et sicut erit beat⁹ ꝛ gloriosus. sic erit remūerat⁹ ꝛ v̄tutes ei⁹ ecōuerso. Quare min⁹ iusto remunerabunt̄ virtutes ille ipsius maiores. Eodē mō est oñdere quia plus iusto remunerabūt̄ virtutes ei⁹ minores qḋ ē euidēter friuolū et cōtra dei iustitiā. Primū qa neminē minus iusto remunerat. hoc em̄ esset iniuria. Scḋz qr detrahere maioribus v̄tutibus de p̄mijs debitis. et addere minoribus supra debitū p̄mioꝝ. nō solū puerisitas ē ꝛ absq; ratione. ymmo euidēter cōtra rationez q̄re nulla est remuneratio seu merces inequalitū virtutū in eodē. hoc aūtē impossibile ē manifestū quare id ex quo ipm̄ sequit̄ ex necessitate īpossibile ē. hoc aūtē ē inequalitas virtutū in eodē. Impossibile ergo ē hmōi inequalitas. Amplı⁹. Nulla dubitatio ē qn deus eque timendus sit timore reuerētie vt diligendus vt honorādus causarum que apud ipm̄ sunt equalitas. verbi grā. Supereminentissima nobilitas ipsius qua honorādus est equalis ē bonitati eius qua diligēdus. et ita de aliis. I

Amp̄. Quid ē diligibilitas siue diligiditas hoc ē diligendi debitū seu dignitas nisi eiusdem ipa bonitas ꝛ ad hūc modū de aliis quare diligibilitas seu diligendi dignitas et honorabilitas siue honorandi dignitas equales sunt. Eque ergo honorabilis siue honorandus vt diligibilis siue diligēdus ꝛ ad hūc modū se habz de aliis quis ergo in patria honorabitur ab vnoquoq; q̄ntū ibi ab eodē erit honorandus similiter et diligetur ꝛ ita de aliis erit necesse ī patria amor dei ꝛ timor ꝛ honor ꝛ retere hmōi equales in eodē. Amp̄. Liberū arbitriū erit ibi plene liberatū. et plene liberum habens in potestate sua liberrima omnes virtutes suas. Sz nec virtutibus erit impedimentum aliqḋ in operationibus suis quare ex illis eliciet liberū arbitrium motus et operationes quātecunq; ex illis elici poterunt. Diliget ergo vnusquisq; in patria deuz q̄ntum ex charitate quā ibi habiturus ē diligere poterit. Similiter et timebit et ita d' aliis nō aūt tunc minus timebit q̄z diliget quis. ꝛ ecōuerso. Quoniā si minus timeret q̄z diligeret deū et econuerso iniuriam ei faceret. cuz eque timendus sit vt et diligēdus. et econuerso. Et simpliciter vniuersaliter vides ergo quoniā omnes motus in deū erunt equales in patria motus aūt erunt ibi equales v̄tutib⁹ suis ꝓpt̄ causas q̄s diximus quare omnes virtutes que in deum sunt erunt ibi equales. Omniū autē virtutū motus p̄ncipales in deū tunc erūt oēs q̄ v̄tutes ibi eq̄les. D Amp̄. Ibi ꝛ depurate erunt anime nostre totaliter et equaliter scḋm omnes vires ꝛ ꝓpter hoc equaliter receptibiles donorum glorie seu beatitudinis. quapropt̄ equalia recipiēt illa. Illa autem dona virtutes sūt patrie. quare virtutes patrie in eodem equales. Ergo et virtutes vie. Amplius. Cum erit glorificatio animarū nostrarū nō

pilatio eaꝝ ad ipm. Assilatio aūt nr̄a ad ipm nō est nisi in donis patrie siue virtuti bus glorie. Sicut ergo in ipo quecūq3 ipi⁹ sunt naturalr̄ aut p se equalia sunt. Sic ꝛ silitudines virtutū quib⁹ ei assilabimur sic equales erūt in vno q3 nostrū. Amplius. Aut opabitur in nobis gloriā nr̄am hoc ē totū decus atq3 decorē beatitudinis nostre naturali opatiōe sicut sol calefactionē ꝛ illuminationē. aut gratuita tm̄ ꝛ voluntaria iuxta diuicias largitans sue. Qꝫ si naturali opatōe. ergo in eque receptibilibus equalia. Cū ergo vis apphēsiua nr̄a nostra suprior scilicet itellectiua eque receptibilis sit tūc illuminatōnis. vt vires nr̄e motiue nobiles suor motuū et ecōuerso. Quoniā eque depurate ab oībus impedimētis equalia dona ab vniuersorū datore recipient. hec autē sunt virtutes prie. Si autē gratuita tm̄ ꝛ volūtaria largitione illā opabitur in nobis. cum ex vna sola causa. videlicet ꝓpter solā dilectionē qua dileximꝰ ipm. oēs retributiōes erūt equales. Si em̄ sola ē charitas q̄ meref p̄mia illa aut fm illā solū ē meritū. erūt ex necessitate oīa merita virtutū vie equalia. quare ꝛ p̄mia hec aūt sūt virtutes patrie. quare ꝛ virtutes patrie in eodē equales. si autē hoc ꝛ virtutes vie et necessitate. Qꝫ si dixerit qs qꝫ vnaq̄q3 virtus vie p semetipā meritoria ē. et vnicuiq3 ē meritū ꝓprium. g
Quāq3 de hoc latiꝰ disputaturi sumꝰ i sequētibꝰ. Error tamē ille videf valde iprobabilis. Eodē mō videtur dicere posse de mēbris corpalibꝰ. qꝫ maior fuit in eo virtus gressibilis q3 virtus opatiua manuū. et qꝫ plus i ea siue p ea deo seruiuit laborādo pedibꝰ vtpote pegrinando siue aliter deambulādo q3 labore manuū ꝛ ita gloriosiores faciet deꝰ pedes eius i patria q3 manꝰ. sitr ꝛ aures q3 aliqua ex mēbris eiꝰ qꝫ sitr plus in eis ꝛ p eas deo fuiuit q3 p aliqua alia mēbra. Hec aūt ꝛ silia valde incōueniēcia sunt. Amplꝰ. ꝓut cognoscetur ibi deus ꝛ diligef. ꝓut suadebit ibi vel ōndet vis intellectꝰ. sic ꝛ afficief vt ita loquamur affectus quāq3 hic nō sit. Hoc autē ꝓpter egritudines multiplices ꝛ corruptiones affectꝰ quibꝰ impeditur sequi pualentē ꝛ ōstendentē qd ei faciendum sit intellectū. Ibi ei totus hō noster interior sequif intellectū passibꝰ affectionū pari velocitate qua pedes corpales fortissimi atq3 expeditissimi sequūf ducē visum. Nec em̄ erit tūc volūtas affectꝰ nostri tardior vel inefficacior ad ea q̄ sua sunt. hoc ē ad affectiōes suas quā intellectus ad illuminatiōes ꝛ visiones suas. Amp. Quid ē glorie mētis hūane nisi potēcialitatis ipius vltimus actus. ꝛ possibilitatis siue cumulatissima plenitudo intelligimꝰ autē cū oculis cumulū fcom speciē nō fm gradū. qm̄ in ipa specie glorie etiam multi gradus sunt. fcōm magis ꝛ minus solūmō ꝛ nō substācialiter siue fm speciē differētes. Quia ergo potēcialitates omnes ꝛ possibilitates triū virtū supior animarꝫ nostrarū equales sunt erūt et actꝰ vltimi tā nature q3 glorie i eis eq̄les. Nature dicimꝰ ꝓpter aliq̄s phylosophos. Manifestū autē ē qꝫ actꝰ vltimi earū virtutes glorie sunt. Qꝫ qd in pte ista sompniēt phylosophi. Qꝫ aūt potēcialitates et possibilitates quas diximꝰ equales sunt manifestū p se ē. cū eque potēs sit naturalr̄ intellectus ad intelligendū ꝛ cognoscendū vt affectus ad amandū timendū ꝯcupiscendū ꝛ ita de aliis. Et hoc quoniā nō minꝰ necessarie sunt affectiōes animabus humanis q3 apphensiōes neq3 magnitudo affectionum eis minus necessaria aut vtilis q3 magnitudo apprehensionū. Sicut ergo in eadem anima potēcialitas ꝛ possibilitas hec sunt eq̄les. Sic ꝛ vltimi actꝰ earū siue completi. si tamē tales inueniūf equales sunt similiter et actꝰ glorie p eandem viam equales esse necesse ē. Tu aūt attende in omnia hec que diximꝰ et videbis quia in quibusdā ponimus radices ꝛ capita ꝓbationū. in aliis ꝓcedimus vlterius que et si nō sufficiant tibi ad fidem vel certitudinem de equalitate virtutū gratuitarum. erunt tibi tamen vie ꝛ occasiones acquirende certitudinis et materia exercitationis. y

Post hec loquemur de comparatione virtutum gratuitarum ad naturales ꝛ operationes atq3 motꝰ naturales. Nec non et ad vicia atq3 motus et passiones earum. Dicemꝰ ergo in primis qꝫ ea que glorie sunt scilicet virtutes et opationes earū in vltimo sunt perfectionis. Similiter in vltimo puritatis ꝛ bonitatis. Ea vero que nature sunt in infimo sunt ad illa. et sunt ad illa sicut semina ad arbores vel fructꝰ et sic vestigia ad trāseuntes. ꝛ sic silitudines ptenues atq3 p modice ad vitatē. ꝛ sic vmbre ad ea a qbꝰ A 51

iaciunt. In hijs autē nō dubitat qui ple-
nitudinē atq; pfectionē glorie itelligit. τ de
clarabim⁹ istud pmū in dilectiōe gratui-
ta et dilectiōe naturali. Mani festū est
B ei psideratib⁹ q: plus diligit iusticiā vir sā
ctus pp̄ter deū dilectiōe gratuita. q̄m̄ dili
git vitā ppriā dilectiōe naturali. Et addi-
mus q: in infinitū plus diligit eā. Primū i
sūt declaratū facilis ē et multas h3 vias
Primū q̄m̄ exponit eā3 morti. vt retineat
iusticiā τ hoc nō tm̄ semel facere parat⁹ ē
neq; tm̄ bis aut ter sed absq; numero infi
nicies sc3 Quare ipam iusticiā dilectione
gratuita pferi infinicies vite sue nō obstā
te dilectiōe naturali qua eā diligit. In in-
finitū ergo plus diligit iusticiā dilectione
gratuita q̄3 diligat vitā istā3 naturali dile
ctione. Amp. Infinitas tantas vitas i
infinitū plus diligeret dilectione naturali
quā vnam et illas. in infinitū ergo ē etiā ma
ior dilectio naturalis in infinitas tātas q̄3
sit in hanc solam siue in vnā quācūq; ex il
lis. Sed τ adhoc maior ē dilectio gratui-
ta ipius in iusticiā q̄3 dilectio eiusdē natu
ralis in infinitas omnes illas vitas p re-
tinēda eā iusticia omnes illas exponeret
siue relinqueret. Quare manifestū est di-
lectionē gratuitā q diligitur iusticia ppt̄
deū in infinitū maiorē esse dilectione na-
turali qua quis diligit vitam ppriam. cū
euidenter maior sit dilectiōe qua infinici
es continet illam. Amp. Nulli dubiū
ē quin plus diligat vir sanctus et iust⁹ di
lectione gratuita iusticiā pp̄ter deū. q̄3 p
priū filiū dilectiōe naturali. sic τ q̄3 duos
filios suos eodē modo τ q̄3 mille. Intelli
gamus ergo qd̄ habeat infinitos τ equa
liter dilectus dilectione naturali. Nemo
dubitare potest quin dilectio in omnes
illos in infinitū maior sit dilectione eius-
dem naturali in quācūq; illorū. τ hoc est.
quoniā ipa est aggregata ex infinitis dile
ctionibus tantis q̄ta ē illa. Omne ei ag
gregatū ex infinitis tātis sui generis quā-
tūcūq; pua quātitate demōstrata ē in ifini-
tū maius q̄3 illarū sicut alibi declaratū3 ē.
qa ergo maior ē dilectio gratuita iusticie
isti⁹ q̄3 sit dilectio eiusdē naturalis i oēs
filios suos infinitos. Illa aūt maior ē i in
finitū dilectiōe eiusdē naturali in quēcūq;
q3 ex filijs. Manifestū ē dilectionē gratui-
tā maiorē eē in infinitū dilectiōe naturali
alicui⁹ in ppriū filiū qd̄ euidēter apparu
it in abrahā. Ampli⁹. Si salua posset

esse alicui viro bono vita gracie sine vita
nature. nunqd nō mallet talis vir viuere
vita grē q̄3 vita nature. plus ergo dilige-
ret simplr̄ vitā grē q̄3 vitā nature. Quare
τ singula vite grē plus q̄3 singula vite na-
ture ppor̄onabiliter psiderata τ accepta
qd̄ ē dicere plus diligeret visum grē q̄3 vi
sum nature. et auditū grē q̄3 auditū natu
re. τ ita d̄ alijs. Amp. Dilectiōe gratu
ita diligūt ea nō solū q̄ grē sunt sed etiā
q̄ glorie sūt. Dilectiōe vero naturali ea q̄
nature sunt tm̄ inq̄ntū nature sunt. Quia
ergo vita grē ordinata ē. videlicet vt ea di
ligant res s̄m ordinē suū. qd̄ ē dicere ma
iora bona magis et minora minus. τ eq̄-
lia etiā equaliter. Et iterū s̄cdm q maiora
magis τ s̄cdm q minora min⁹. In infini-
tū aūt maiora bona sunt bona q̄ sunt grē
τ glorie quā ea q̄ sunt nature tm̄. In ifini
tū ergo magis diligūt dilectiōe bona grē
quā bona nature. sed τ iterū ipa bona na
ture magis diligunt dilectiōe grē q̄3 dile
ctione nature. q̄m̄ τ ad maiora bona τ est
maior dilectiōe. Ipm ei corpus qd̄ diligi
tur ad gloriā futurā ad maius diligat in-
cōpabiliter ex dilectiōe grē q̄3 sit p̄ns vita
bona p̄sentis vite q̄cunq; naturalia ad q̄
sola diligūt dilectiōe nature. Ampli⁹
dilectio illa grē qua diligit corpus ad glo
riā futurā et anima silr̄. In p̄mis vincit di
lectionem nature et absorbet ita vt cogat
bona nature negligi p bonis grē τ glorie
Beatus eīm bn̄dictus sciēter q̄ sunt bona
naturalia magna anime hūane p bonis
grē neglexit. sicut dicit beatus Grego-
rius. q: recessit scienter nescius τ sapiēter i
doctus. de bonis aūt corpis naturalibus
τ etiā de vita eiusdē. Maior ergo grē dile
ctio ē i ipa bona nature q̄3 dilectio nature
in illa. In ifinitū sūt maior ē dilectio grē
in ea q̄ sūt grē τ glorie q̄3 in ea q̄ sunt na-
ture. Quare in ifinitū maior ē q̄3 dilectio
nature. Amp. Ipa dilectiōe grē diligū
tur tam ea q̄ sūt gracie et glorie quam ea
q̄ sunt nature aut finite ergo magis aut i
infinitū. Si eīm in ifinitū. hoc ē qd̄ quere-
bam⁹. si finite tm̄ vbi ē ergo ordo dilectio
nis cū manifestū sit bona grē et glorie in
infinitū maiora bona eē q̄3 sint bona na-
ture. Quare bm̄ūi dilectio qua nō sciūt
q maiora bona magis diligunt nō dile-
ctio grē ē cū ordinata nō sit. Eodē mō C
ē ratiocinari de timorib⁹ dolorib⁹ τ eis
ptrarijs. In apphensiuis aūt sufficit

declaratio quaz de fide faciem⁹. Omniū
eū luminū duoꝝ iuxta se positoꝝ alter ē
magis qđ alterum absorbet. Manifestū
aūt ē fidelib⁹ qa lumē fidei in sacramēto
altaris ita absorbet lumina quinqꝫ sensu
um vt nullū ex eis luceat cō tra eū nullū
obmurmuret et etiā si obmurmuret capti
uatur ꝯculcat. ita vt ei contra illā penit⁹ ī
nullo credatur. Silr et absorbet ⁊ obscu-
ratur sensus intellectus et rationis ⁊ oē
lumē sciencíarū naturaliū. omniaqꝫ testi-
monia accidentiū sensibiliū exsufflantur
testimonio fidei et assertōne. Appet ergo
tibi euidenter magnitudo luminositatis
fidei q̄ tot ⁊ tāta lumina sic euacuat ⁊ ab
sorbet aut saltem vincit atqꝫ captiuat asser
tiones eoꝝ et testimonia vel elidit vel ex-
sufflat vt illis nō obstātibus illi soli creda
tur. Amp̄. Nemo ē fidelis qui non iu
raret facilius posse eē. qđ triāgulus non
haberet tres angulos equales duob⁹ re
ctis q̄ minimū ex articulis fidei falsū esse
D Amp̄. Omnis intellect⁹ fidelis nō mi
nus habꝫ incredibilē fidē catholicā in ali
quo falsam esse q̄ quodcūqꝫ aliud īpossi
bile scilicet qđ fidē nō tangat. Oīs etiā in
tellect⁹ fidelis pl⁹ crederet asinū eē caprā
q̄ cōtrariū cuicūqꝫ ex articulis. magis er-
go incredibile quodcūqꝫ cōtrariū alicui ex
articulis q̄ quodcunqꝫ aliud impossibile
scilicet qđ fidē nō tangat vel improbat. q̄
autē ꝓportio ē incredibilitatis ad incredi
bilitatē in quibuscūqꝫ duobus eadē ē cre-
dulitatis ad credulitatē in eoꝝ contrariis
Magis ergo credibile ē magisqꝫ ꝓbabi-
le intellectui fideli vnūquodqꝫ eoꝝ que fi
dei sunt. q̄ꝫ qđcūqꝫ aliud credibile vl' ꝓba
bile. Que autē ꝓportio credibilitatis ad
credibilitatē siue ꝓbabilitatis ad ꝓbabi
litatē ea ē creditiōis ad creditionē. Qua-
re magis ē apud intellectū fidelē credituꝫ
quicqd ē fidei articulus q̄ꝫ qđcūqꝫ aliud.
Amp̄. Respice in plures ex articulis fi-
E dei inuenies eos īprobabiles in vltimo
improbabilitatis et incredibiles ī vltimo
incredibilitatis quales sunt deū eē homi
nē deū eē mortuū. corpa extincta et in pul
uerē redacta in o mēsqꝫ ventos dispsa re-
surgere tāto quippe ē incredibilitas ⁊ im-
possibilitas istoꝝ tāq̄ꝫ tenebrositas vt vin
cat oē lumē intellect⁹ hūani et ratiōis. ⁊
omnia lumina sciencíarū atqꝫ doctrinaꝝ
phisicarū. Uincunt aūt a lumine fidei. in
credibilissimaqꝫ efficiūt hoc ē ꝓbabilissima ⁊
credibilissima. ymmo qđ plus ē. creditissi-
ma ex lumine ipsius. quare maius ē lumē
fidei oībus luminib⁹ illis quātūcūqꝫ eīn
tenebrosa sint tria illa q̄ ꝑnoīauim⁹. luce
tamē fidei lucent itellectui fideli et nō alij
De dono vo sciētie qūta sit luminosi-
tas ipius ex tenebrositate eoꝝ q̄ ꝑ ipm lu-
cent facile ē vt appeat tibi. Respice ī octo
beatitudīes et videbis q: tenebrositas pe
nalitatū illas inuisibiliter. ⁊ icognoscibili
ter abscōderet nisi lumine doni sciētie ve
lud supaspso lumīe splēderēt. Penalitas
siqdē paupertatis ꝑma ⁊ ita de aliis. Defici
ebāt qppe ad eas ostēdendas lumina in
tellectuū humanoꝝ silr ⁊ lumina sciencia
rū physicarū donec p lucē verā xp̄m dn̄m
effuso lumīe doni sciētie claruerīt. Am-
plius. Lū dilectiō e gratuita diligūt bona
corpalia. naturalia corporū ⁊ bona natu
ralia silr animaꝝ. Sed ꝓpt bona gracie ⁊
glorie diligūt aūt dilectiōe naturali simi-
lit. sed ad bona nature tm̄. Naturali qp-
pe dilectiōe diligūt aīa ⁊ corp⁹ ad ea que
sūt nature tm̄. videlicet ad salutē robur et
decorē ⁊ alia hmōi. Lū ergo iste dilectio-
nes ordinate sint vtraqꝫ diligit dilectum
suū. ⁊ qūtū ⁊ sic diligēdū ē vtraqꝫ ingritur
dilectio boni ei⁹ qūtū. et sic eidē reqrēdū
ē. Manifestū aūt ē. q: bona grē ⁊ glorie q̄
dilectiō e gratuita inquirūt. aīaiue ⁊ cor
pori in īfinitū sunt maiora q̄ꝫ bona natu
re. que aīab⁹ nr̄is ⁊ corpib⁹ naturali dile
ctiōe ingrūtur. quare si ordinata dilectō e
hec ⁊ illa querūt. in infinitū maiori dilecti
oni querūt. hec qua illa ⁊ in īfinitū. magi
qꝫ diligūt quare in infinitū maior ē dile-
ctio grē in sua dilecta. q̄ꝫ dilectio nature ī
sua. Quare simplr maior in īfinitū. Tāta
ei ē vtraqꝫ simpqlr ntalē in sua dilecta. et
q̄ntū ea diligūt sua dilecta Debes au
tē reminisci eoꝝ q̄ alibi didicisti. videlicet
q: nō ē necesse q: si aliqd ē in īfinitum ad
aliud qđ ipm sit infinitū simplr. Quēad-
modū corp⁹ ē infinitū ad supficiē. ⁊ supfi-
cies ad lineā ⁊ linea ad punctū cū vnūqđ
qꝫ eoꝝ finitū sit determiatōne certissima.
Debes etiā scire qa nō idē ē aliqd esse
aggregatū ex infinitis tātis. ⁊ aliqd ꝯtine
re infinita tanta vl' maiora. Lōtinet qppe
angul⁹ rect⁹ infinita tāta vl' minora q̄ꝫ sit
angulus ꝯtingētie q: cōtinet infinitos an
gulos rectilineos acutos quoꝝ qlibet est
maior angulo ꝯtingētie. Impossibile est
aūt illū videlicet angulū rectū aggregari

F

ex infinitis angulis cõtingencie et quod ē mirabilius. Impossibile ē ex infinitis angulis cõtingencie aggregari q̄ntumlibet paruū acutū rectilineū vl' etiā aliud qd' sit ei equale. Huiꝰ autē declaratio siue demonstratio facilima ē hijs qui vel ad modicū in hmōi exercitati sunt. Si qs autē dicat. q: deus inq̄ntū bn̄factor. inq̄ntū pater ē. bonū nature nostre et diligit dilectione naturali inq̄ntū talis. Rn̄demꝰ. q: verū dicit sap:a sic oñdimꝰ. Si autem querat vtrū i infinitū maior sit in eo dilectio gratuita q̄ȝ dilectio naturalis. Respondeꝛi potest q: sic etiā hoc ē quoniam purus et rectus a' q̄ȝ vlla ꝯpatiōe. puri aūt ad nō purū nulla ē cōpatio siue proportio sicut declarauimꝰ alibi. Amp̄. Incomparabiliter plus diligit amicū qui seip̄m illi diligit. q̄ȝ qui illum sibi. Hoc salno. q: diligere hmōi nō est vniuocum. et ideo non ꝯparabile. quia eā grā media ē inter bona glorie que sūt maxima et bona nature ex necessario minor maximis et maior maioribus. Quare generaliter virtutes gracie virtutibꝰ nature. et motꝰ eaꝝ motibus istarū sunt maiores.

H [b] (H)is autē ita positis facilis ē declaratio. quia maiores sunt virtutes et grē q̄ȝ vicia et motus earū motibus viciorū delectationesq̄ȝ earū atq̄ȝ dolores siue tristicie delectationibꝰ et doloribus viciorū si tamē veri nominis delectationes ex vicijs vel f'm vicia sunt. de hoc q̄ȝ aliqua diximꝰ in tractatu de matrimonio quibus aliqua hic supaddere intendimus.

Dicemus ergo in p̄mis quia plus diligit quātuscūq̄ȝ amator voluptatis corpꝰ suū omni voluptate corpali plus autē diligit vel saltem nō minus corpus suū. vir sanctus et iustus q̄ȝ voluptuosus. Hmōi plus inq̄ȝ vel saltem non minus diligit illud naturali dilectione. Ponamus ergo equales esse hmōi dilectiones. Quicqd ergo ē maior altera ē maior reliqua. Omnium enim duoꝝ equaliū ad quodcūq̄ȝ terciū eandem esse ꝓportionē necesse ē sicut alibi ordidisti. Cum ergo ois dilectio grē misericordie omnis virtus grē maior sit dilectiōe nature. erit maior illa alia eidem equali videlicet dilectione nature qua voluptuosus diligit corpus suū. Quare erit etiā maior omni minore q̄ȝ illa sit. Minor autē q̄ȝ illa sit ē dilectio quecunq̄ȝ in voluptatem corpalem quācunq̄ȝ. Manifestius autē fiet hoc si nominauerimꝰ p̄mā dilectionē. A videlicet qua vir sanctus diligit bonū gracie vel bonū glorie. Dilectionē vero scd̄am videlicet qua naturaliter diligit corpus suū vocemus b. Dilectionē v° terciā qua voluptuosus diligit corpus suū nominemus c. Dilectionē v° quartā qua diligit voluptatē quācunq̄ȝ. D. Quia ergo declaratū ē a esse maiorē. b. b vero et c equales sunt. Sequitur de necessitate a esse maiorem c. Quare et maiorem d. cum d minor sit q̄ȝ c. et hoc est quoniam nullus est adeo insanus amator voluptatis qui nō maiori amore diligat corpus suū q̄ȝ voluptatē quācūq̄ȝ corpalem. Eadē K via est ostendere de amore pecunie. quia minor ē quocunq̄ȝ amore grāe. quia minor est amore cuiuscunq̄ȝ in corpus ꝓpriū. Nullus enī est tantus amator pecunie. cuius amor nō sit minor in pecuniā q̄ȝ in ꝓpriū corpus. nullus enī est qui non mallet carere omni pecunia q̄ȝ ꝓprio corpe et qui non ꝓijciat omnem pecuniā vt corpus ꝓpriū redimat. Quare non aliquis adeo insanus. qui nō p̄ferat corpus ꝓpriū omni pecunie. Manifestū ergo est quia maior est amor quātuscūq̄ȝ auari vl' cupidi in corpus propriū q̄ȝ in quātamcūq̄ȝ pecuniam. Quia ergo omnis amor gracie omī amore cuiuscunq̄ȝ in corpus ꝓpriū maior est sicut iam declarauimꝰ. Maior est omnis amor gracie omī amore nature. et ita maior omni auaricia vel cupiditate cum omnis auaricia vel cupiditas minores sunt omni amore et nature in vitam ꝓpriā corporis vel ip̄m corpꝰ silr' se hȝ de amoribus potestatū dignitatū honorū vanarū laudum et inaniū gloriarū. Nemo enim est L qui nō oībus hijs et ꝓpꝛium corpus et vitam p̄ferat. et si enim multa paciant homines vanitatibus hmōi dedīti multos labores et dolores in corporibus suis ꝓpter ꝓ vanitatibus illis. tamen nullus eorum eousq̄ȝ desipit. vt mori velit vel corpꝰ amittere ꝓ omnibus illis ymmo potius econuerso. Nec obstat q: forsitan aliquibꝰ videri potest videlicet q: aliqui plus contumelias oderunt vt dicuntq̄ȝ mortē et q: dicunt se malle mori q̄ȝ in cōfusione vel obꝓbrio viuere. Non enim sequitur si magis oderunt contumeliā q̄ȝ mortē q: ideo magis diligāt honorē q̄ȝ vitam. Verum est istud Senece q: ꝓfundiꝰ iniurie q̄ȝ beneficia descendunt. Nec credimꝰ illud dic

verũ quãtũcunq; ab aliquibus affirmet. videlicet q plus oderint contumeliã q̃ mortẽ. Si enim eque pulsurent eos mors et cõtumelia si eque vicine essent. et eque imminerẽt credim⁹ eos p̃rsus et aliud dicere et aliud sentire et mortẽ potius q̃ cõtumeliã si libera esset eis optio declinare. Neglĩgitur enim vita q̃ñq; et quanti amet nõ sentitur donec mors pulset p egritudinem aut aliã lesionẽ. quãticunq; ei tenacit ad hereãm⁹ nõ cognoscitur donec mors trahat p egritudinẽ et quasi ab ipsa abrumpere nos timetur. Merito aũt querat quis de infidelitate et vesania hereticoꝝ. qbus iam ptinaciter tanq; indissolubiliter amare videtur errores suos. vt pprie vite atq; corpib⁹ eos p̃ferant et qd ẽ maioris demẽcie mortẽ corpoꝝ suoꝝ cũ gaudio magno plerũq; suscipe vident. Nos aũt tibi iam

D respondimus in hoc tractatu de fide. Hic autem dicimus tibi quia facta hereticorũ que ex heresi fiunt facta demoniacoꝝ seu arrepticioꝝ habenda sunt et nõ alia neq; aliter iudicanda. Nullo enim peccato adeo datur aliquis in potestate dyaboli adeo ei subiectus efficitur vt peccato heretico. Illud enim ẽ qd virtũ gracie radicit⁹ extirpat ac totaliter extinguit. Queadmodum enim arreptici et demoniaci nõ amore faciunt quod faciũt. sed impetu furoris et exagitatione maligni spiritus. Sic et heretici. etsi cui in corde arreptici q̃libet vmbra et ymago et quãtũcunq; paruu vel ptenuis vehementes tamen atq; fortissimoa in corpore mot⁹ corpales exercet. et p illud sicut fantasia heretice vanitatis in corde heretico existens magnu in corpe et p corpus operatur. Et per illud licet ipsa modica sit. natura vo in hmõi subuersia et mente captis hominib⁹ et non sui nature sed aliene potestatis effecta etiam seipam curare nõ p̃ualet. Queadmodũ ex virtute vel magnitudine quod ugit freneticus non est. sed ex alienu vi et exagitatione. sic et qd agunt heretici. Q: autem grauiter et mature agere videnẽ. ẽ altitudine et astucia sathane est qui hmõi exteriori grauitate interiorem insaniã nititur opire. quod et in multis melancolicis interdũ fit delectatõnes

A virtutũ sunt maiores delectationib⁹ viciorũ. Delectationibus aũt que scdm virtutes atq; doloribus q maiores sint delectationibus viciorũ atq; doloribus. facile est ostendere. saluo eo quod diximus. Q²

in viciis vel scdm ipsa nõ est delectatio veri nominis cuius declaratio hec est. Delectatio enim iuxta diffinitionem phylosoforum cõuenientis cõiunctio est cum cõueniente. Nihil autem naturaliter est magis discõueniens magisq; discrepans a natura animarum q̃ vicia et viciosa. Ymmo illa sola sunt que ledunt et corrumpũt animas humanas. Quare impossibile est q sit veri nominis animabus nostris delectatio in vicia vel scdm ipsa. Alia vero diffinitio delectationis ẽ hec. Delectatio est apph̃ensio rei naturalis virtuti apph̃endenti. Nulla autem intentõ ẽ. Potest cõuenienter accipi naturalis hic. nisi hoc modo videlicet naturaliter cõueniẽtis virtuti apph̃endenti. Cum ergo omne viciũ naturaliter incõueniens sit omi virtuti nostre. et discrepantissimum ab illa. Manifestũ est non posse esse delectatiõ ẽ veri nomis in illo vel scdm illud. Amp. Cum omne viciũ insania sit. demẽcia dementẽ mentem humanã faciens. dementium et insanorũ non sit veri nominis delectatio s; magis sompnista. Manifestũ est. q viciosorum non ẽ veri nominis delectatio. sicut legitur Sapiencie. vii. Sum quidem et ego mortalis &c. Ex semine hominis et delectatio tanto sompno conueniente. Amplius. Sanis oculis creden- O dum est de coloribus et sanis palatis de saporibus et sic de aliis. Non est autẽ dubiũ alicui. quin viri sancti melius videãt et sapiant vel saporẽt corde. q̃ qui corrupti sunt et putruerunt delectationib⁹ corruptibilibus sensibilibus siue carnalibus. Stultũ enim est eorum iudicio de hmõi. Quia ergo ipsi iudicant delectatiões sensibiles siue carnales abhominatiões mortiferas et non delectationes. nullatenus habende sunt delectatiões sed magis mortifere abhominationes. Amp. Non sunt interrogãdi de naufragiis et aliis piculis qui in eis perierunt et submersi sunt atq; extincti. sed qui inde euaserunt. neq; de sompniis interrogandi sunt sompniantes aut eis credendum sed euigilãtes. Vigilantes enim ẽ narrare sompniũ. sic dicit Seneca. Quia ergo dediti hmõi deliciis velut immersi sunt et periclitan cõcupiscenciarũ fluctib⁹. et velut soporati sũt. et sompniantes in illis q̃diu sic se habẽt. Nec interrogandi sunt. nec credendũ est illis. penitentes vo de hmõi sunt. velut q

P eu asserunt de naufragiis. et velut qui eui gilauerunt de huiusmodi laporibus et somniis atque somnis. Hi autem omnes testantur in confessionibus suis se velut absorptos fuisse a syrenis voluptatum. et illusos fantasmatibus somniorum. Quare procul dubio somnia sunt et delusiones sunt veri nominis delectationes. Amplius Penitentibus enim amare sapiunt et abhominabiliter preterite delectationes sicut apparet ex testimonio ipsius et contestatione gemituum singultuum rugituum ciulatuum ploratuum et aliis
Q multis huiusmodi atque ipsa amarissimarum effusione lacrimarum. Quis autem dubitat ipsum esse saniorem iudicem eum penitet quam cum penitenda agebat. Quare standum est in parte ista iudicio penitencie et non peccantium. que ergo sunt et quales delectationes carnales iudicio penitentium. hec vero sunt. et tales habende sunt ergo abhominationes secundum veritatem. et amare et ebhominabiles habende. Amplius. Quod natura tale magis tale. quia ergo virtutes natura delectabiles. Vicia autem insania et errore nature manifestum est virtutes delectabiles magis esse quam vicia si tamen comparatio locum habet inter istas et illa. Amplius. Delectabilia omnia delectabilia sunt pro magnitudine amoris qui est in illo et pro magnitudine bonitatis ipsorum et convenientie sue ad eos quos delectant. quia ergo nec est comparatio nec proportio amorum qui vel virtutes vel secundum virtutes sunt gratiarum ad amores. qui vel vicia vel secundum vicia sunt. neque bonorum ad bona: neque convenientie virtutum atque bonorum suorum convenientias inquam ad animas nostras. Non ergo comparatio delectationum que sunt secundum virtutes ad delectationes que sunt secundum vicia. Et hoc est quod dicit beatus Augusti
R nus. Absit quod tanta sit delectatio in viciis. quanta est in virtutibus. Quod autem delectationes virtutum maiores sint delectationibus naturalibus. inde manifestum est. quia propinquiores sunt delectationibus glorie que maxime sunt. Quod enim propinquius maximo et ex necessitate maius est. Et hoc est quod legitur in Psal. quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. et iterum. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et dulciora super mel et favum. Quod si dixerit quis. quod natura tale magis tale et propter hoc natura magis delectabilia. et ita delectationes naturales maiores delectationibus virtutum et gratie. Respondemus quod ipse virtutes natura delectabiles sunt natura inquam sua et nostra que ad illas et propter illas nata est seu creata. vt supra ostendimus ex testimonio tullii. Quod si quis querit cur
S ter delectationes naturales. id est naturalium bonorum temporalium et etiam viciorum ita rapiunt capiunt captiuant mentes humanas suavitate sua. delectationes vero virtutum et gratiarum non sic. immo pene insensibiles esse videntur. a paucissimis enim et etiam ad modicum senciuntur. Respondemus quia non pro magnitudine sua vel hec vel illa senciuntur sed pro dispositione animarum nostrarum. hoc est corruptione minori vel maiori palati cordis. Quemadmodum enim sapores sensibiles quos quidam magis. alii minus manifeste senciunt. Non est ergo necesse vt si maiores ideo a quibuscunque senciuntur magis sicut non est necesse de maiori igne vel calore vt a quocunque magis senciatur. Quidam enim aliis in huiusmodi magis sensibiles sunt. et propter hoc vnde ipsi vruntur vel ardent alii ad modicum calescunt.

Post hec loquemur de connexione
P et colligatione virtutum. hoc est inseparabili concomitancia earum. propter quam dicitur a phylosophis et a sacris doctoribus convenienter quod qui habet vnam habet et omnes. Scito ergo quod declaratio
T huiusmodi multiplex est. et prima quidem declarationem efficit natura ipsa virtutum que vniversales sunt in se hoc est complete bonitatis non secundum quid neque particulariter. Hoc enim de veri nominis virtutibus nunc intendimus. Hec ergo vniversalitas est que in totum. hoc est in omnibus et per omnia mentem humanam dirigunt. perficiunt illuminant contrarium suum in nullo penitus pacientes. verbi gratia. Non est veri nominis castitas que non totaliter mentem humanam castificat. que contraria sua hoc est fornicationem adulteria et alia que sunt alia non excludit. Quis enim dicat castum simpliciter ac proprie qui cum aliqua fornicatur hoc est dicere vas fractum integrum quod habet magnam fracturam. et sanum quod habet nisi vnum vulnus quod tamen est letale sive mortiferum. Similiter et illum esse mundum. qui non mergit se neque voluntat nisi in vnam cloacam. et frigidum qui non ardet nisi vno igne. et illesum illum. qui non est transfixus nisi vno gladio. sic et mortuum illum qui non est mortuus nisi vna morte. Manifestum ergo est non esse castum illum qui

quecunq; libidine coinquinatus est.
Q Ampl'. Sicut sunt noxie delicie carna
les. sic et quedam delicie spirituales noxie
sunt atq; mortifere. sicut delectari in filiis
ex prosi multitudine subditorū. quēadmo
dū legit' Ecclesi. xvj. Nō iocūder' in filiis
impiis si multiplicent'. nec oblecteris sup
ipsis. Sil'r delectari in diuiciis. honorib'
pleruq; mortiferū est. sil'r et delectari et ali
quo malo. nemo dubitat malū esse. Ma
nifestū ergo ē delectationes tā carnales
q̄ spirituales mortiferas esse. et castitatē
corrumpere mentis. Et quia nō ē necesse
vt sit nisi vna castitas cōtra fornicationes
omnes tam spūales q̄ carnales. Nō enī
equiuoce dicit' fornicatio et adulterium in
his et in illis. Nō refert enī de matrimo
nio spūali. qd inter regem regū. et vnam
quāq; fidelē animam ē contractū p quā
adulteriū violetur. nō refert cuius adulte
rii amplexus sponsi illius amplexibus pre
ferant'. Simplr enī dicit' illud et vniuoce
Jeremie. iij. Tu autē fornicata es cū ama
toribus multis. In quācunq; enī rē amo
rem soli creatori debitum transferat. in q̄
cūq; re alia delicias suas quas i solo cre
atore habere debuit cōstituat. cū illa for
nicatur aut adulteriū cōmittit. et hoc est si
spūalis sit res illa spiritualiter. si corpalis
X corpaliter. Amplius. Si necesse ē duas
esse castitates alteram scilicet corpalē alte
ra scilicet spūalem necesse erit sil'r ē ē duas
iusticias alterā scilicet spūalem alterā scilz
corpalem siue temporalem. Quare et duas
fides alterā scilicet de rebus tpalibus siue
corpalibus. et alterā de rebus spūalib'. et
ita scilicet de aliis. Amplius. scdm hoc
erit iusticia simpliciter et hec q̄ nihil erit de
iustū. Possibile eī est q aliqs sit iustus in
tpalibus sine iniuria alteri' ea possidens
cōtractans et de eis iudicans et nihilomi
nus iniquus atq; iniuriosus atq; iniuste iu
dicans in spūalibus. Habebit ergo ille iu
sticiā temporalē vt ita loq̄mur. nec tamen
est iustus vere ac pprie siue simplicit' et hoc
ē quoniā iniquus et iniuriosus ē i spūalib'
ille idē. Justicia ergo temporali sua nihil
erit iustū. q: nec ipe nec anima ei'. nec ali
quid aliud. Manifestum ergo ē ex omni
bus his q: tā iusticia q̄ castitas vniuer
salis ē vna omnino tam circa tpalia seu cor
poralia q̄ spūalia. et ad hūc modū se hz d
aliis oib'. Si enī materia circa quam
sunt diuersitate sua vel multiplicitate diuer
sificaret aut multiplicaret virtutes. nulla
carū eēt vna nūero vel specie cū qualibet
materia virtutū. materia inq̄ circa quam
sunt pter solū deū multiplex sit. sicut appa
ret singulis ꝯsideratione facientibus. De
clarata ē ergo tibi natura virtutū p hec p
quā facile declarabit' tibi ꝯcomitācia inse
parabilis earū. Si enī iustus ē q in nullo
cuiq; ē iniuriosus. totūq; ius suū vnicuiq;
reddens siue tribuēs. Necesse ē eū q iust'
ē oēs habere virtutes. Et hoc ē quoniā ne
cesse ē hmōi hominē totā dei legē imple
re. et singula virtutū mādata exequi. qua
re ei deo debitā fidem. debitū timorē. de
bitū honorē. debitū amorē. et quicqd aliud
vel et vel hominib' debetur reddere. Si
militer et debitā castitatē. debitā fortitudi
nē et omniū aliarū virtutū opa vel opati
ones agere. Ampl'. Cū sit debitor ho
nestatis et mūdicie. et totum reddat deo
qd suū ē. necesse ē vt nec auaricia nec luxu
ria nec aliquo aliorum viciorū se polluat.
quare necessario se custodit imunē et mū
dū ab omi vicio. sil'r et ornatū omni v'tute
q̄ntū in ipo ē. Quare q habet iusticiā veri
nois. habet ex necessitate omnes alias.
Potest illud etiā declarari. et indirecte.
Si enī cū hmōi iusticia possibile ē aliquē
hre qdcūq; ex viciis ergo eo posito nō ac
cidet impossibile. Esto ergo q habeat lu
xuriam. quoniā pceptū dei ē declinare lu
xuriā. deo aūt debet' in omibus et p omia
obediencia. cū in hoc ergo nō obediat in
obediens ē deo. et iniustus in eum. quare
iustus ē et iniustus simul. Hoc aūt impos
sibile illud ergo quo posito accidit est im
possibile. hoc autem ē illud scz cū iusticia
habere aliquā luxuriā. Et eodē mō ē rati
ocinari de quocūq; alio viciorū. Eodē
mō ē ostēdere q nō est prudens simplici Y
ter qui ex aliqua parte imprudēs ē. Quis
autē potest verius iudicari imprudens ex
aliqua parte. q̄ quicunq; fallacia viciorū
decipitur. Quicūq; autē peccat mortaliter
turpissime decipit'. et in metamonio vilis
simo fraudem patit' infinitam. sicut legit'
pverbi. vj. Preciū scorti vix ē vnius panis
Mulier aūt pciosam animā viri rapit. Et
ad hūc modū se habet de aliis peccatis et
viciis. Sil'r nō potest dici vere et simplicit'
fortis qui aliqua parte sui vel debilis vel
vulneratus vel mortuus ē. talis aūt ē qui
quocūq; ex viciis laborat. nō est ergo sim
pliciter aut vere fortis q cuiuscūq; vicii in

firmitate debilis est. Ad hunc modum est ostendere de charitate. siue amicia ad deum. Non enim est simpliciter amicus et vere. qui ex aliqua parte est inimicus. Inimicus autem dei est expresse. qui odit vel minimum ex filiis suis quia homicida eius est. sicut dicit Johannes in .iij. prime Canonice sue. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et Jacobi .iiij. Si quis vult amicus esse seculi huius

Z inimicus dei constituitur. Eodem modo est ostendere de temperancia. quoniam impossibile est aliquem esse simpliciter temperatum siue temperantem et in aliquo intemperatum siue distemperantem. quemadmodum aliquem esse frigidum aut tepidum simpliciter. et in aliquo ardentem. et similiter simpliciter in aliquo circumcisum et in aliquo excedentem siue minus habentem. Non minus autem manifestum est in generali verbi gracia. Si dixerimus sic. Impossibile est aliquem simpliciter virtuosum esse et in aliquo viciosum esse vel simpliciter esse viciosum et in aliquo bonum. Quemadmodum aliquem simpliciter esse album. et in parte aliqua nigrum. cum quacunque ergo bonitate veri nominis impossibile est maliciam quamcunque esse. quia ergo contraria immediata sunt bonitas et malicia. virtus et vicium circa quemcunque adultum. necesse est vt quacunque existente virtute in quocunque adulto. et nullum cum

A eo esse vicium. et omnes virtutes simul in eo

52 dem esse. Secunda declaratio est per dei iusticiam. que omnem virtutem veri nominis remunerat felicitate eterna. et per quam omni virtuti et gracie redditur gloria sibi congruens et respondens. sicut docebimus in parte vltima tractatus. Quia ergo impossibile est gloriam futuram et dampnationem simul alicui reddi. hoc autem contingeret. si huiusmodi virtus et quodcunque vicium simul essent in eodem. tamen impossibile esset ipsum in ambobus decedere quare illud ex quo sequitur necesse est impossibile esse. Impossibile est virtutem veri nominis et quodcunque vicium simul in eodem esse. Amplius. Sicut se habet gracia gratificaciens ad remuneracionem eternam. sic et culpa mortalis ad dampnacionem oppositam. quia vt earum suo modo est meritum. quare et permutatim similiter se habebunt. Sicut ergo eterna remuneratio ad eternam dampnacionem. sic huiusmodi gracia ad huiusmodi culpas. quare sicut ille nec ex parte nec ex toto simul possunt esse in eodem

B nec iste. Ampl. Effectus graciarum siue virtutum vie inseparabiles sunt. et se inuicem necessario comitantur Ita vt vbicunque vnus et omnes. vbicunque enim vna virtus glorie et omnes. quare virtutes vie inseparabiles sibi comitancia erunt necessario colligate. sicut ergo in quocunque vna est. sunt omnes ex necessitate.

Attende autem quia probationes quas hic inducimus fundate sunt super hanc radicem quam omnes doctores sacri recipiunt videlicet quod quelibet huiusmodi virtutum dignificat vita eterna. et cuilibet operi ex quacunque talem. debetur de iusticia dei vita eterna et cuilibet operi ex quacunque tali virtute procedente. opere dico voluntario. et de hoc loquemur tractatu de meritis et retributionibus.

Post hec loquemur pauca de intensione virtutum et remissione. vbi primum inquirendum nobis erit. an intendi et remitti possint. an tamen intendi et non remitti. et qualiter. Et videtur primum quod intendi non possint vllo modo. quemadmodum nec augeri nec minui. cum sint impartibiles. Impartibile enim impartibile manens manet minimum et in vltimo paruitatis. non recedit ergo a paruitate in qua erat. et ideo non crescat. minui autem non potest cum postulmitatis paruitatem non sit paruitas. Amplius. In essencia virtutis cuiuscunque non fit additio cum sit impartibilis. nec fit depuratio in ipsa ab admixtione contrarii cum nulla fiat detractio ex ea. Si ei fieret detractio ex ipsa esset inuenire in ea partem et partem quam esset inuenire in ea id quod detraheretur et id quod relinqueretur quare esset ex necessitate partibilis. hoc autem impossibile est. cum subiectum eius impartibile sit. C

Amp. Intensio fit in qualitatibus corporalibus secundum depurationem et remissio secundum admixtionem contrarii. et istud non habet locum in virtutibus. his ergo est modus intensionum in eis aut remissionum si remissiones sint apud illas. Amplius. Intensio est accessus ad modum veri nominis impositionem sicut dicit Aristot. in libro sex principiorum. Que ergo erunt virtutes veri nominis. has ille que sunt vie. an ille que sunt patrie. Impossibile videtur quod alterutre. Omnes enim albedines veri nominis equales sunt. Quoniam albedo veri nominis est albedo pura. et album huiusmodi albedine est album in vltimo. Omnia autem alba in vltimo equaliter alba sunt. et albedines eorum equales. Siue ergo virtutes vie. siue virtutes patrie veri nominis virtutes sunt. necesse est illas

et equales. hoc autem impossibile est Si
enim hoc esset vel omnes anime q̄ hic sunt
essent eque bone. vel que in patria sunt es-
sent eque bone. cum virtutes vie vt singu
le bonitates sint. vl' omnes simul sumpte
vna bonitas. qua bona ē anima in q̄ sunt.
et similiter singule bonitates vel virtutes
patrie singule beatitudines. vel omnes si
mul sumpte que in vno subiecto sunt. vna
beatitudo beatificans illud. In quo respō
demus quia intensio in virtutib⁹ elonga
tio ē a contrario. vnde et q̄ sunt in vltimo
elongationis a vicijs in vltimitate sunt in
tensionis. hoc ē intensissime vel s'm intēsi
onem maxime Similiter intensio virtutū
appropinquatio ē ad primā et maximam
virtute que deus ē. et intensio iusticie ap-
propinquatio ad iusticia que deus est et pie
tatis ad pietatem que deus est et charitat'
ad charitatem que deus ē. et ita de alijs.
quod inde euidenter declarat' Que enim
magis deo assimilant ille maiores siue in
tensiores sunt. et que equaliter equales si
ue equaliter intense. Et ppter hoc dic̄ Io
hannes in .iij. Canonice sue. Scimus qm̄
cū apparuerit similes ei erimus. qd̄ qdē per
antonomasiā dictū ē. Tūc em̄ maxime si
miles ei erim⁹. cum v̄tutes nostre maxime
erunt hoc ē in vltimo pfectiōis sue quod
D erit in patria. Nihil est aliud ē glorificatio
animaꝝ nostraꝝ sicut docebim⁹ in sequē
tib⁹ q̄ȝ assimilatio illa ad deū. Si qs
aūt q̄rat in q̄ vel p qd cognoscet' et mensu
rabit' hmōi intēsio. Rn̄dem⁹ q: elon
gatio a vicijs cognoscit' alijs circūstācijs
particu ex hmōi motib⁹ q̄les noīabimus
vbi grā. Qui odit magis horret. magi' ab
hominat' corde q min⁹ eas sentit. equalit'
pulsat⁹ affons. et sit dispositi⁹ alijs. qd̄ di
cim⁹ ideo. q: dissilitudo dispositionū atq;
diuersitatū vel iuuat vel impedit motus
quos dicimus. vbi grā. Aliqs vicium nō
sūt pcognitū vel auditū nō taȝ magnitu
dine q̄ȝ nouitate horret vt monstrū. et de
testat' vt nephariū. lōge amplius multis eo
deterioribus et sanctioribus et aliqs vir san
ctus lōge magis et maiorē sentit insultum
luxurie aliquo min⁹ sancto et iusto et hoc
vel ppter cibū et potū vl' ppter multiplica
tionē materie ex q̄ ē luxuria. Ille v'o mino
rē ppter ieiuniū vel aliā afflictionē vel oc
cupationē vel aliqd aliud hmōi. et ppter
hoc equales sunt virtutes q̄ equaliter subie
cta p omnia disposita. equalib⁹ motibus
mouent. et ad equalia opera aggredien-
da equaliter. id est equalium difficultatū
sicut ad equales elemosynas et ad equa-
lia ieiunia ad equales labores minuunt'
et intenduntur. remittuntur huiusmodi
motus: adiuuantur aut impediuntur bo
nis vel malis dispositionibus subiectorū.
sicut motus audacie impeditur ex natura
li pusillanimitate et motus magnificētie.
Similiter et aliqui alij: similiter et motus
zeli adiuuatur et intenditur ex naturali ira
cundia et etiam colerica cōplexione et p-
pter hoc non sequitur: q' si magis mouet'
quis quod et maiori virtute. Quemadmo-
duȝ magis ardet aut calet quod ex maio-
ri calore vel si minus calet quod ex mino-
ri calore sicut accidit i ferro et ligno arido
Unde em̄ arderet huiusmodi lignum vix
caleret ferrum. et vnde lapillus longe ia-
citur: vix moueretur magn⁹ lapis. Remit
ti autem vl' minui huiusmodi virtutes im E
possibile est. Per peccata enim mortalia
extinguuntur totaliter. Per peccata vero
venialia si minuerentur: minuerentur et p̄
mia eterna: et ita aliquid de eis detrahe-
retur. Detractio autem de premio eterno
pena eterna est: quoniam eterni dampni
et eterni boni ablatio videlicet partis ipi-
us premii et eterni. et ita peccatum venia
le puniretur pena eterna Amp̄. Scdo̅ꝫ
hoc per sola venialia posset consumi' vir-
tus hmōi. Si enim aliquo peccato venia
li in tm̄ minuitur. ergo p duo equalia ve-
nialia duo tanta ex detraherentur. Cum
ergo non sint in ea infinita merita siue in
finiti meriti tante partes. Per infinita er-
go venialia consumetur ex toto. Esto er-
go q' decedat in illis venialibus absq; vl
lo mortali. Ille enim dampnabitur dam
pnatione eterna cū culpam mortalē non
habet ne p̄miabitur vita eterna cum vir-
tus in eo extincta sit. Sufficiat ergo ti-
bi in his apertū esse viā ad declarandam F
v̄tutes nō posse minui. et quia hoc nō est
de fortitudine aut impossibilitate essenci
arū earū. sȝ de veritate et equitate diuine
iusticie que pro veniali non patitur afflu-
gi penam eternam. Quēadmodum adā
fuit immortalis ante peccatum. et ideo in
uulnerabilis et illesibilis. Hoc scilicet mo
do protectione diuine iusticie. Non au-
tem naturali impassibilitate. Si quis
em̄ gladio ferro vel igne extinguere vellet

x iiij

adam ante peccatū. nō ꝑmitteret hoc di-
uina iusticia que nō finit vt pena culpam
ꝑcedat. ymmo ordinat eam post culpam.
Adam ergo a gladio vel igne ī eo statu nō
teneret naturalī impossibilitas quaꝫ vtiqꝫ
nō habebat sed ordo diuine iusticie vt di
ximus. q̄ vt pena culpā ꝑcederet non sine
bat. sicut em̄ culpa causa mortis fuit. qua
B non ꝑcedente nō eēt inflicta. sic ⁊ totiꝰ pe
nalitatis ꝑsentis. vides ergo quia nō ita
ē in virtutibus. Quemadmodū innume
ris. Qꝰ eniꝫ numerꝰ nec augeri potest nec
minui. determinatio facit essencie ipsius ꝓ
pter quā q̄cunqꝫ additione vel detractio-
ne diuersificat essencialiter. et ē alius qui
relinquitur post detractionē ab eo q ꝑus
erat. similiter et alius qui constituitur per
additionē ab eo qui ꝑus erat. Alius eniꝫ
specie numerꝰ ē ternarius ab eo q post de
tractionē vnitatis ab eo relinqtur. hoc est
binario. Alius q et additione vnitatis cū
eodem adiungitur videlicet quaternario
quare si virtus hoc modo eēt determina-
te eēncie nec minueret nec augeret. nec in
tenderetur nec remitteret. Manifestū aūt
ē quoniā intenditur. q ergo nō minuitur
ē ꝓtectione diuine iusticie nō determina
tione vt dixīmꝰ eēncie. Addemꝰ autē
tibi aliā declarationē ad hoc. Esto eniꝫ q
aliquis decedat cū vno veniali tm̄. q ali-
qd eius minuerit in centesima ꝑte illiꝰ nō
ē dubitādū qn illud veniale ī purgatorio
expietur ⁊ nō ante quia cū eo decessit qui
illud cōmisit. non remittet aūt donec ex-
pietur aut penitēcia plena ꝓ eo agatur. q̄
D re nō remittet nisi in purgatorio. Queri-
mus ergo vtrū grā q̄ in eo iminuta ꝑ veni
ale erat. reuertatur ad ꝑstinā quātitatē si-
ue intensionē. an nō. si sic: ergo resurget il
le melior q̄ꝫ decesserit ⁊ ꝑseniabit ī indutō
melior q̄ꝫ ex hac vita exierit. Aliogn iutilit
cresceret grā illa: sed ſm magnitudineꝫ si
ue intensionē ipsius non esset ille remune
randus Amp̄. Scdm̄ hoc erit locꝰ me
rendi in purgatorio. Cum em̄ maior glo-
ria debeatur illi ꝓ statu purgatorij. q̄ꝫ ꝓ
3 statu in quo decessit. sic adductū ē ꝑmiuꝫ.
quare ⁊ meritū: et ita acquirit nouū meri
tū in purgatorio. videlicet meriti partem
q̄ ei restituitur. Q: si expiato hmōi pecca-
to veniali non restituat ei gracia per ipm̄
ante detracta. ergo punitur bis in idipm̄.
quia punit ex detractiōe siue diminutiōe
gracie. et pena iam in purgatorio exsolu-
ta. Amplꝰ. Qui ſm hoc peccaret veni
aliter magis mereret ī purgatorio. ⁊ hoc
ē quoniā si centupliū magis peccaret a 3
b: centupliū magis minueret bonitas ei
hic et ꝓpter hoc centuplo amplꝰ restitue
retur ei in purgatorio. Tota aūt restitutiō k
nō eī nisi augmentū meriti ⁊ eīa meri-
tū. Quare q̄nto amplius quis hic venia-
liter peccaret. hic decedēs in statu grācie
tanto maior gracia ei fieret in purgatorio
et magis eius meritū augeretur. ⁊ ita de
malicia reportaret quis comodum et ita
de maiori maior. Ampl. Pena illa in
purgatorio inflicta aut ē sufficienter expi-
ans peccatū illud veniale ꝓ quo inflicta
ē aut non: si sic. Jnique ergo agitur cū eo.
dum ei ꝓ eodem alia pena infligit. Qua
re nulla alia infligitur ꝓ illo eodem ergo
diminutio gracie non infligitur eidem q
si non est sufficienter expians illud pecca-
tum: non potest tamen inficiari quin ꝓ ꝑ
te expiet illud. si em̄ nec ꝓ parte inutilit et
inuacuū infligeretur. si vero ꝓ parte ma-
nifestum ē quoniaꝫ ꝓ aliquāta pena pur
gatorij: potest totaliter expiari peccatum
illud. Maior autem ē diminutio gracie ⁊
glorie q̄ꝫ q̄ntacunqꝫ pena purgatorij ⁊ ne
mo ē in purgatorio: qui non quālibet pe-
nam purgatoriam sustinere mallet q̄ꝫ du
as illas. Nec enim estimationē habet gra
cia vel aliq̄ pars eius et incomparabiliter
multo fortius nec gloria nec pars eius ali
qua. Pena autem purgatoria modis
omnibus finita ē. Maiori ergo pena in in
finitum punitur ille cum detractione ⁊ di
minutiōe grē ⁊ glorie siml̄ punit q̄ꝫ puniē
dꝰ sit cū puniēdus nō sit nisi pena sufficiēt 1
expiante peccatum illud hoc autem ē pur
gatoria aliqua vt diximus. Amplius.
Si peccatum veniale diminuit graciam
huiusmodi aliud peccatum equale cū in
ueniat eam et diminutam et debilitatam
plus eam diminuet ⁊ debilitabit q̄ꝫ illud
quare tandem adeo diminutam et debi
litatam eam inueniet aliquod equale ex
huiusmodi venialibus quod eam fundi-
tus extinguet. sicut accidit in egro cuiꝰ vir
tus diminuitur per accessiōes febriles eq̄
les q aliqua ex illis inueniet virtutē eius
ita diminutam et debilem: q eam radi-
tus extinguet. Simile est de aspersionibꝰ
equalibus aque super aliquem ignem q
vltima aspersio inueniens eū diminutū
et debilitatū equalibꝰ aspersionibus per

tibus totaliter illā extinguet. quāuis non sit maior aliqua aspsionū precedentiū. Amp. Nihil natū cōminuere aliqd̄ virtute sua ꝙ nō sit natū et totū illud consumere si multalescat sine crescat virtus eius contra illud. Quare si peccatū veniale natū est minuere virtutē sua quantumcunq̃ ex gracijs siue virtutibus multiplicata virtute peccati paulatim poterit consumere illam. multiplicatur autē ei virtus per additionē alioꝝ venialiū ac si cresceret in se. q̄re ꝑ venialia siue ꝑ vnum continue crescēs in se consumetur totaliter. aliqua ex virtutibus graciarū. Amp. Aut aliqua est comparatio seu ꝓportio mortalis ad veniale. aut mortale est in infinitū maius. Q: si ē aliqua comparatio videlicet vt mortale sit centuplo vel millecuplo maius. aliquot ergo venialia equabunt vni mortali. Si enim
D centuplo est maius. equabunt ei centum venialia equalia. si millecuplo. mille. Ex quo accidunt duo inconueniētia. Primū vt sicut ꝑ mortale totaliter. extinguit quolibet ex virtutibus graciaꝝ ita per cētū vel mille venialia extinguntur. Et sicut nō potest esse aliqua ex biniō virtutibus cū aliquo peccato mortali ita nec possit esse cū centū vel mille venialibus que simul accepta sint equalia vni mortali. Si enī malicia
N vnius mortalis vel vi sua vel contrarietate quacunq̃ gr̄e virtutē vel extinguit. vel non patitur esse secū equalis malicia multoꝝ venialiū idem necesse est operetur. Secundū est ꝙ quecunq̃ est ꝓportio culpe ad culpam eam esse necesse sit pene ad penā. erit ex necessitate aliqua ꝓportio pene debite ꝓ mortali ad penā debitā ꝓ veniali. Quia ergo ꝓ mortali quocūq̃ debetur pena gehennalis ꝓ veniali aūt nō ꝑmmo vel tp̄alis vel purgatoria tm̄. Quare erit ꝓportio aliqua pene gehēnalis ad aliquā aliā. hoc autē manifeste īpossibile ē cū gehennalis infinita sit duratiōe quicquid sit de acerbitate ipsius. Ois aūt alia finita sit duratiōe et acerbitate saltem nō maior q̄ gehēnalis. ⁊ ita vel minor acerbitate vel equalis. quare in infinitum minor simplr̄. Oēs enī due pene quarū altera ē infinita duratione. altera vō finita. si equales sunt acerbitate vel saltē ꝓportionales. q̄ infinita ē duratiōe. ⁊ ī ifinitū maior ē reliqua. Et hoc iā declarauimꝰ in quo tractatu. ⁊ in ea pte eiusdē in qua ostēdimꝰ ꝓ quocūq̃ mortali peccato deberi penā ꝑpetuā seu infinitā. ⁊ ꝙ de diuina iusticia. Jam ergo declaratū ē vbi ꝙ nō ē ꝓportio mortalis ad veniale ī culpa sine in malicia. quare nec effectꝰ ad effectum. hoc ē nocumēti et lesionis peccati mortal' ad nocumentū ⁊ lesionē quā irrogat veniale nec ergo lesionis quam irrogat mortale ad lesionē quā irrogat veniale. In ꝯpabiliter ergo maior ē lesio quā irrogat peccatū mortale gr̄e ea lesione quaꝫ irrogat ei veniale. ergo nō ē ꝯparatio diminutionis sine detractionis q̄ fit de gr̄a ꝑ mortale ad illā. q̄ de eadē fit ꝑ veniale. Fit autē detractō gr̄e tocius ꝑ mortale. Nulla ergo ē cōparatō tocius gr̄e q̄ totaliter ꝑ mortale detrahitur sine cōsumit ad id qđ detrahit ꝑ veniale de eadē. quare idqđ detrahit de gr̄a ꝑ veniale. nō ē gracie ps cū tocius gr̄e ad quālibet sui partē aliqua ꝓportio sit. Si autē nō detrahitur pars nō diminuit totuꝫ impossibile ē ergo minui quācunq̃ virtutē gr̄e gratificātes ꝑ veniale peccati. Q: si dixerit quis ꝙ nō ē necesse si detrahit ps ꝙ ꝓpter hoc detrahatur aliud ꝓportionale toti quoniam nō necesse ē oēm partē esse ꝓportionaleꝫ suo toti. Sicut euidēter appet in angulo ꝯtingēcie. q̄ vtiq̃ ps ē anguli recti nec tñ ī aliqua ꝓportione se habet ad illum. Secus enim ē in virtutibus. virtutes enī non augēt nisi augmēto cōpabili et ꝓportionali quod ei additur vel quod augeꝫ. Et hoc est quoniam qđ additur virtuti semper. eiusdem speciei specialissime est cum ipa et cum ipso. et si aliud detraheretur. similiter se haberet. Angulus autem cōtingencie non est eiusdem spēi cuꝫ recto nec etiam eiusdem generis Omnes autē magnitudines eiusdem speciei necessario cōparabiles sunt ex necessitate. et hoc dicimus hic. Forsitan enim in patria aliter se habet. Charitas enī christi hominis nulli alii cōpabilis ꝓculdubio vel forte alterius speciei ē de quo nihil hic ꝓ certo asserimꝰ.

De ꝯparationibꝰ aūt virtutū vie ad eas q̄ sunt ī patrie loq̄mur in vltima pte tractatus istiꝰ. Hic ergo finē facimꝰ ptis p̄me de virtutibꝰ et moribꝰ de q̄bus multa ꝓpter impiciā. multa ꝓpt occupatiōes aliās. multa ꝓpt ignorauiā multa metu pluritatis. plurima peccat' faciētibꝰ q̄ maxie ī talibꝰ ⁊ nos ⁊ alios impediūt nō scripsimꝰ moribꝰ tamen detractorum nos patere nō dubitamꝰ et curiositati atq̃ superfluitat'

nos esse et ab ipis et a quibusdaȝ aliis in parte ista arguendos. qui cum pauca vel legerint vel audierint vel noverint de virtutibus ⁊ moribus suspicant nō esse alia de virtutibus et moribus inquirēda. vi'sicut dicit Aristo. Tanq̄ȝ inperiti res tā magnas tāq; sublimes de longe speculantur nō attendentes q̄ȝ pia sit. quaq; salutaris in talibus curiositas neq; qntū temporis ipimet reb9 inutilibus. ac a pietate aridis vanissima curiositate incessanter impendunt. Facientes ergo quod possumus occasionem nonnulla dedimus sapientib9 et ingeniorū exercitationibus nō aridam arenam infructuosarū questionuȝ ac disputationū ꝓposuimus. sed palestrā perutilem ac salubrem ad vincēdos errores. ⁊ cripiendā veritatē virtutum cum triumphis nobilibus de medio coꝝ.

P
Ost hec autē aggredi
mur cū dei auxilio ptē
huius p̄me de v̄tutib⁹
⁊ morib⁹ partē scđam
in qua nō ē nobis ne-
cessariū p vias ꝓbati-
onū incedere. sed ma-
gis p viā narrationū q̄ vnicuiqʒ legētí vel
audiētí p seipa manifesta sint scribere. vt
autē ipe narratiões lucidiores ⁊ iocūdio
res pariter sint. Introducem⁹ ipas vir
tutes loquētes magnificenciā ⁊ mirificen
cia operū suoꝝ pſia queqʒ et victorias. Et
inter hec p̄ma fides sic de seipa īcipit loq.
A Ego sum prima vita mentis humane
deo ipo teste in secūdo capitulo Abacuc.
Justa mens ex fide viuit. Cum enim deus
vita animarū sit. vt dicit Aug⁹. et tres sint
ꝯiūctiones ipius ad animā humanā. Pri
ma scilicet ad eius intellectū. Secūda ad
eius affectū. et vtraqʒ istarū vita sit gracie
Tercia vero ad eiusdē fit sensum scilicʒ in
interiorē spiritualē in mediū ⁊ fm totū di
uine luminositat̄. et hec ē diuine vita glo
rie. quare ego sum p̄ma vita grē. Quia p̄
ma cōiūctio viuificantis virtutis que de⁹
est ad mentē humanā. Prima eīn ꝯiūctio
illius. cōiūctio inqʒ grē ad mentē huma
na cōiūctio eiusdē est ad intellectū ipius
Quare ego mortē mēus hūane p̄ma mor
B tifico. p̄ma de illa triūpho. Ego sum
lux que p̄ma tenebras ignorācie ⁊ infide-
litatis irrumpo. Ego sum lux in opib⁹ re-
creationis ⁊ reformationis humane. Pri
mū creata. quēadmodū lux cuʒ operationi
bus diuinis moyse attestāte. Ego sum co-
lumpna lucis de egypto. tenebraꝝ ⁊ erro
rū. ducatu meo intellectū humanum edu
cens potenter ⁊ victoriose. sicut legitur in
Exod. xiij. Ego sum in bellis spūalib⁹ bel-
lantis p̄ma ⁊ ordine dignitans vite p̄mus
debet cōgressus. Sicut beat⁹ prudenci⁹
dicit Primo subit campū dubia sub sorte
duelli pugnatura fides. Ego sum ante cu
ius faciē abijt mors. Juxta qđ legit̄ Aba
cuc iij. mors quidē infidelitat̄ detractiua
ignorancie que et erroris. Ego sum radix
sapiencie que nunqʒ concidit sicut legitur
Sapiencie. iij. Fides eīn in seculū stat. sic
legit̄ Ecclastici. xl. Ego sum porta vite. p
qua solam vita ingreditur in mentem hu
manam. via qua de⁹ ad mentem huma
nā ingreditur. et ꝓpter hoc vbi ego non
C sum nullus aditus patet deo. Ego sū po

ta illa. q̄ porta morti ⁊ mort̄ auctori dau
sa est. Sed p̄nceps vniuersitatis deus in
trat per eam. sicut legitur Ezechielis. xliij.
Ego sū via. Teste augustino p̄terqʒ inuti-
liter curritur. ymmo quod plus est p̄terqʒ
nō nisi ad mortē curritur. Et ideo via sum
vite. quoniā per me solam ad vitam veni
tur. Ego sum via veritatis quam elegit ꝓ D
pheta dauid que veritatē dei vsqʒ ad nu
bes euangelizantiū adduxit. vt infiniti er-
rores mortiferi euanuit per me euanesce
rent. Ego sum argumentū teste apo-
stolo. in. xj. ad hebreos que dedignor esse
confusio ꝓbationū atqʒ quarūcunqʒ sua
sionum credi faciens improbabilissima p
meipam. ⁊ eleuans intellectum humanū
ad ea sublimia cognoscenda. que nec
oculus vidit nec auris audiuit. nec in cor
hominis ascenderunt. Teste apostolo in
ij. ad Romanos. Ego sum argumentū q̄
morti et omnib⁹ erroribus impietat̄ con E
cluditur. Ego sum argumentum quo
humana sapiencia confutat̄ atqʒ cōfun-
ditur et omino stulta efficit̄. Ego sum
stulticia omni sapiencia mundana subli-
mior. Ego sum stultū dei sapienci⁹ homi
nib⁹. sicut legit̄. j. ad Cor. j. Ego sum
colūpna veritatis firmissima. humanum
subfulciēs intellectū. vt nō paciar eū rue
re in ꝓfunduʒ erroris mortiferi aut igno
rancie. nec paciens mutare dubitatiōe ali
qua vel hesitatione periculosa. Hoc est q̄
ruine approximet. Ego sum virtus eri F
gens ipm a claudicatiōe naturali. qua vl̄
euidēcia veritatis sustētari naturaliter vl̄
baculo ꝓbatōis aut cuiuscūqʒ suasionis
incūbere vl̄ inniti possit ne ruat ī aliqs ex
noiatis ꝓfundis atʒ periculosis Ego sū
tocī⁹ edificij spūal̄ fundamētū teste apło
in. xj. ad heb. et ꝓpter hoc qui me non p̄-
iecerit. ruinam sibi tm̄ edificat. ꝓpter hoc
confidenter dico alijs sororibus meis vir
tutib⁹. vt in me glorieient̄. q̄ sine me nec
edificant̄ nec stat. ymmo ruūt oēs. Porro
virtute mea sum tanqʒ fundamentū eaꝝ.
Si ergo me subtraxero oēs corruūt. Per
me intrāt oēs in habitaculū suū. hoc ē in
cor humanū. Nullus patet eīn ad id adi
tus vel ingressus nisi p me. nisi id eis pan
dam. nec colligentur hospicio. nec etiam
cognoscentur hospicio digni esse nisi per G
me. Ego enim sum per quā cognosci
tur. per quā appciātur. que quid ad quid
valuerit. ꝓpter qd querēde et amande et

hospitande sint hominib⁹. ostendo τ sua
deo vilissime eēnt et subiectissime. Nemo
illas requireret. Nulla esset mētio vel me
moria earū. Nemo de eis curaret nisi ego
ꝓcurassem nō sue firmitati deni totū qḋ
stant et qḋ viuūt que statim caduni et ex
tinguūtur cum eas portare desttero. Ideo
semꝑ indigent mea supportatōe. Ego
sum galea salutis caput humane mentis
τ intellectū ꝓtegens contra iacula hereti
corū τ pħorum eorū τ eas velut sagittas
paruulorꝫ retundens. et in ipos iaculātes
decoras linguas eorꝫ cōtra ipos ifirmās.
τ vt sibi solei mēciaꝭ iniqias eorꝫ efficiēs.
h Ego sum pmus dei bellator. arcē hūa
ne mentis. id ē virtutē intellectuā pmus ex
pugnas. τ prima potenter et victoriose in
grediēs. τ ipm pmū dei hostem. id est sen
sum humanū et mūdi sapienciā in eadeꝫ
arce occidens aut saltem captiuās. Sicut
docet Apl's in .x.ij. ad Corꝫ. In captiuitatē
redigēies omnē intellectū extollentem se
aduersus scienciā dei τ in obsequium xpi
i Ego in ista arce expugnatura vexilluꝫ
eius. hoc ē regis regū in signum victorie τ
triumphi erigo. id ē dei filiū in cruce pen
dentem ꝫ morte vincentē. Et serpentem in
palo. Iuxta qḋ legitur Numeri. xxj. Antiꝯ
quū serpentē τ veterē hominē nostrum si
mulꝯ cū eo crucifixū i alto erecto mee ꝯfessi
onis porto Ego sum pmipula siue signife
ra regis regū vexillū qḋ pdiu ante exerci
tū omniū virtutū pferens. Immo ante to
tū exercitū sanctorꝫ in quod q aspiciūt. sa
nātur. saluanꝭ atqꝫ triū phant. Iuxta qḋ
legiꝭ Nume. xxj. et Sapiē. xvj. Ego suꝫ in
k domo dei pma lucerna in templo eiusdē
lampas prima. Neqꝫ eñi in domo cordis
humani qḋ vtiqꝫ domus dei ē aliqua lu
cerna ante me poniꝭ neqꝫ in templo eius
dem qḋ idē ē cor humanū ē aliqua lāpas
anteqꝫ ego accendor. Siquidē idē cor hu
manū et domꝯ dei ē habitationi eiusdeꝫ.
digno virtutū apparatu sibi paratū et tē
plū eiusdē cultui τ honorificencie cōsecra
tū. Ego sum in celo spirituali. id ē quocū
qꝫ sanctorꝫ sum in tota ecclesia dei stella q̄
pmo in ea oritur. τ stella matutina q̄ noc
tis spiritualis id ē ignorācie mortifere te
nebras pma irrumpo. et diē grē in ea nun
tio ei diē grie q pleni luminis est τ ardoris
solē intelligēcie τ iusticie ipm dnm pueni
ens pnuntio. Sigdē ex ortu veri solis hoc
ē apparitione eius in iudino dies ille glo
rie illucessit Ego sum stella cardinalis na
uigātibꝯ p mare mūdi hmōi portū osten l
dens et patriā. sine ducatu meo nauigan
tes in omia picula incidūt. frustra haben
tur omia armamēta siue instrumēta naui
gij pter me. Quorsuꝫ eñi dirigāt taceros
gubernationis nauigātes p me solam sa
unt. Ego sum stella noua que tribus ma
gis ducatū pbens eos ad domū vbi erat m
puer pdum. sic legiꝭ Mathei. ij. Ego luce
cerna ad quā in nocte psentis vite ambu
laꝭ sicut testaꝭ Apl's in. v. ij. ad Cor. Sine
me ergo in tenebris ambulaꝭ. p fidē eñi
ambulamꝯ τ nō p spem sic testaꝭ Aplus
in. v. pme ad Corꝫ. d. Per fidē ambulamꝯ
τ non p spem. Ego sum victoria q̄ vincit
mundū testāte Johāne in. v. pme canoni
ce sue. Quis victorias meas enumeret
Que mundū vinco. quis digne narret vi
ctorias videlicet qbus potior in sacramen
to altaris vbi simul vinco qnqꝫ sensus et
ita ꝓsterno. vt neqꝫ obmurmurare vale
ant ꝯ veritatē sacramēti et ꝯ eā penitꝯ cō
ticescant. Quis mirari sufficiat sensus hu
mani τ ipsius sapiēcie virtutē ibi ita humi n
liatā atꝫ calcatā vt velut sathanā sub pedi
bus eā pterā. vt nec pedē mouere valeat
nec gannire. Silr τ hereticorꝫ atqꝫ phylo
sophorꝫ iacula adeo retusa adeoqꝫ repul
sa vt nec vsqꝫ ad me iam ea iacere possint
Nihil eñi in illo sacramēto ab hus peior
nec me iam tangūt vel attingūt eorꝫ sagit
te. Quia gloriā meā dignis laudibꝯ extol o
lat quā sequūꝭ miraculorꝫ opa magnifica
sicut testaꝭ Marci vl. Signa aūt illos qui
crediderint hec sequēꝭ Mea ē gloria mira
culorꝫ oim de me eē dictū ē. Si habueritis
fidē sic granū synapis τ dixeritis huic mō
ti tolle te et transfer te in mare. statim tol
let se et mittet in mare. sicut etiam legitur
Mathei. xxj. τ marci. xj. Quapropꝭ τ mi
hi obediūt fulgura miraculorꝫ in illo sub
mino sathanā vbiqꝫ sic legiꝭ Job. xxviij.
Nūqd mittes fulgura τ ibūt. sed quid hec
inmoror. Ego sum q̄ deū si fas ē dicere in
mūdo deifico. Neqꝫ eñi ad ipm colendū
accediꝭ nisi p me. Teste aplo in. xj. ad he
breos. Accedentē ad deū opꝫ credere qꝛ
ē τc. Si ego nō eēm qs ei crederet. qs eiꝯ
assertionibꝯ aut testimoniis fidē adhibe
ret. vbi ego non suꝫ. nemo ei crederet vbi
ego non sum nō maior fides assertionibꝯ
eius aut iuramentis q̄ cuiuslibet pditi et
latronis creditur. Immo nec plus eiꝯ

monibus auscultat. Ego abstuli a de
P monibus et ydolis aliisq3 creaturis cultu
ram eius et restitui ei gloriā cultus et bono
rificēcie sue. Et si fas est dicere ego restitui
ei et reedificaui in hominib⁹ soliū glorie
sue qd ydolatria deiecerat atq3 polluerat
p me ereptus ē de cōtradictionib⁹ populi
iudaici hereticoꝝ et phylosophoꝝ. Ego cō
tradictionibus qui cōtra ipm se erexerant
detractionibus et blasphemiis eius omni
bus silenciū imposui. Ego ranas iu
O deoꝝ ne contra ipm coaxent. canes hereti
ticoꝝ. ne cōtra ipm latrent et loq̄ces phy
losophos ne ꝯ ipm garrulent obmutescē
re feci. Ego feci victimas et. humanorum
sensuū. et naturalis intelligencie immola
ri et cotidie imolare nō cesso. Ego ca
put humane mentis scilicet intellectu i in
eius veneratione et adoratione p credēdi
obedienciā inclinaui. Ego cultū ei⁹ in ho
a onficenciā p hmōi sacrificia et adoratio
nes inchoaui. Ego p̄ma in omni gene
re obsequioꝝ eidem seruiui. p̄ma scilicz in
officio militari dum p eo p̄mo pugnaui.
Prima in officio sacerdotali. dum prima
ei sacrificia et capitis inclinationes obtuli.
Prima in officio lucerne. prima in officio
lampadum. p̄ma in officiis stellarū spiri
tualiu. et ad hūc modū de aliis. Ego sū
p̄ma armatura in capite mētis humane.
Prima corona in eodem. p̄ma vestis idē
pileus vel mitra siue tyara eiusdē. vl' p̄ma
gemma in corona intellectus quā ex quin
q3 luminibus apphensiuarū virtutū deo
auctore constat esse fabricatā. Quē em in p̄
cedente diximus pre austrū quinq3 stella
rum. hoc hic coronam intelligimus quin
q3 gemmarū. et dyadema ex auro natura
R lis intelligencie et quinq3 iam dictis p̄cio
sis lapidibus fabricato. Ego sum vgi
nitas mentis humane id ē integritas por
tellis⁹ que intellect⁹ est. nec ydolatrie nec
heresis adulterio violata. Ego sū an
nulus argente⁹ in digito sponse regis ce
lesti. hoc ē signaculū et insigne castitatis
candore puritatis et luce salutaris verita
tis resplendens. suauitatem sincere cōfes
sionis resonans. Tria em̄ hec in argento
intelligunt. In hoc autem q annulus di
gitū totaliter circuit atq3 circundat intelli
gitur munime et ptectio virtutis fidei cor
S ruptionem infidelitatis ex omni parte re
pellens. Ego sum in gemmis saphyr⁹
in calculis lucidus in pannis byssinū splē

dens et candidū in mynistris mynistrator
luminis sum vt vulgo dicitur seruiens de
candela sum portitor lucerne aut lucernā
pferēs in nocte. Ja initinerib⁹ et victoriis
dux et vie p̄monstrator. Attende q2 ex hiis
laudibus tantis fidei. euidenter apparēt
p cōtraria obprobria et vituperia fidelita
tis. Quid em̄ ē hereticus nisi dom⁹ sine fun
damento et ita totaliter corruens. et terra
in via id ē sine via. et domus sine lucerna
et templū sine lampade. et nauigans sine
ducatu cardinalis stelle. Quid ē cultor p
uersi dogmatis nisi adorans ydolum mē
dacii erroris sui inclinatio ad eum capite
mentis ymmo imolatio et velut animalis
T occisionis sensus naturalis intelligencie.
Quid ē mens heretica seu aliter ifide
lis nisi dyaboli p̄mipula siue signifera cō
tra dei scienciam se extollens et cōtra dei
veritatem se erigens. Quid ē deniq3 mēs
heretica vel aliter infidelis nisi cornix gar
rula contra veritatē dei garriens. et rana
tumultuosa contra eam coaxans et canis
rabidus adeo in mortem latrans. et veri
tatem dei in mendaciū transferens glori
amq3 ipsius in ydolum cōmutans. Quid
est iniqua mens infidelis. nisi mens deo
sponsa relicta: mendacio corrupta et erro
ribus pstituta et a puersis dogmatib⁹ ve
lud caldeis fornicantibus abhominabi
liter inquinata. Quid ē mens infidelis ni
meretrix p ipm omnis corruptionis inici
um et radicem infidelitatis dyabolo exe
U crabiliter viciata et capitaliter dedicata.
Quid inq3 ē mens hmōi aliud nisi mens
insani capitis id ē furiosi intellectus qui si
ne argumēto contra dei veritatē disputa
re cōtendit. Quod est mens infidelis nisi
bellator imbecillis et omnino inutilis qui
capite id ē intellectu letalit' vulneratio vul
nus mortiferum in eo gestans: ymo capi
te erroribus confiscato: qua dei veritatez
impugnare p̄sumit. Quis em̄ laudes me
as enumeret aut enarret quas tam studi
ose scribere aggressus ipse ē apls in. xi.
ad hebreos. Nō cōpleuit sicut ipsemet te
stat' ibidem dicēs. Et qd adhuc dicā defi
ciet nisi mihi tempus ꝛc. Sunt indubita
ter et alie laudes fidei multe et magne et
alia obprobria et sugillatiōes infinite in
fidelitatis. quēadmodū si diceret. Quia
mens infidelis est viator nocturnus sine
duce et luce. et multa huiusmodi. Sed in
pfectum meū omib⁹ non sufficit.

t Imor vero laudes suas huiusce modi sermonibus ordit atque prosequitur fides magnas et miras laudes suas recensuit nec tamen omnes. plurimas enim pretermisit. Vera dixit p omnia, necnon in toto cetu seu choro virtutum atque donorum ius & honorem obtinet primogeniture et in multis sicut ipsamet testata est. primatum atque principatum Verum laudes eius ita recipio vt meas nō derogem & meas sic predico. vt suis non detraham. Et primū quidem ab hijs in qui
x bus debilis videor: pusillanimis et tremulus animi est deficientis et concidentis. Ex ordiar declarans euidenter q in illis fortissimus sum. Fugam me esse fateor spiritualem nō quidem fugam pusillanimitatis aut formidulositatis sed caute declinationis. sicut dicit prouerbiorum. xiiij. salomon Sapiens timet et declinat a malo. & iterum eiusdem. xv. Per timorem domini declinatur a malo. & iterū eiusdem. xiiij. Timor domini fons vite vt declinet a ruina mortis Sicut enī non ē audacia sed impetu insania toto se precipitare in infernale incendium. sic declinare ab illo non pusillanimitas est sed virtuosissima fortitudo irrumpens laqueos atque fortissima vincula diuiciarū et deliciarū trahentiū ad illud. Sicut non fortitudo demoniaci erat qd frequenter insiliebat aquā et frequēt in ignē Sed arreptio demoniaca sicut legit marci. ix. sic illa que videt insipientibus fortitudo qua fortes sunt ad bibendū vinum & miscendam ebrietatē. sicut legitur ysaie v. Sic nō fortitudo ē frenesis vel insania sed magis infirmitas & egritudo pessima licet freneticus aut maniacus fortior videatur longe q̄ si esset sanus. sic iste insanie quibus fortes iudicantur carnales & seculares homines. magis rabies sunt exagitantes eos et energie pessime. propter qd ipo tes sui et mente capti dicunt. Non potest dubitari admirande fortitudinis esse cum igne deuorante habitare d quo legit ysa
y xxxiij. Cum igne qui est vsque ad cōsumationē deuorans et vltima eradicans genimina de quo legit iob xxxi. Hic est ignis carnaliū secularium que desideriorū. In hijs ardoribus ego frigus facio. Caro enī peccati et corpus mortis huiusmodi. De quibus legit in. vij. et in. viij. ad Roma. Nihil aliud ē q̄ fornax ardoris hmōi & scaturigo flammarū seuissimarū in medio hmōi flammarū ego tremere facio. In medio huius ardoris frigere facio omnes illos in quibus sum. Ego mediū fornacis babylonice facio quasi ventū roris flantem vbi atque mitor sicut legitur Danie. iij. Angelus domini fecisse. ego enī frigus sum sine frigiditas spiritualis et tremorem cordis inducens. Quēadmodū enī tremor corporalis ē a vehemēti frigiditate corpali. sic tremor spiritualis ex vehemēcia frigoris spūal siue frigiditatis. Quis aūt dubitari potest fortitudinē z
magis esse magnificā atque mirificam q tantas flammas superat de tantis ardoribus tam mirabiliter triumphat. Probo autem istud et p testimonia sphenica. Ait enim salomon prouerbiorum. xiiij. In timore domini fiducia fortitudinis. et ecclesiastici. xxxiiij. Qui timet dominum nihil trepidabit. non pauebit ait et phylosophus. Qui timet dominū omnia timent eū. Denique adeo magnifica est fortitudo mea vt pessimus auctor malicie vbi ego sum appropinquare non audeat. sicut testatur salomon prouerbiorum. xix. Timor domini ad vitam & in plenitudine commorabitur absque visitatione pessimi. Non nouit me qui turpiter me fugitiuū aut pusillanimem putat. Audiant iob loquentē de me. xxviij. ecce timor domini ipse est sapiencia. et recedere a malo intelligencia. Non turpiter malum declinat vel etiam fugit qui sapienter ab eo declinat. et intelligenter recedit. ego sum qui de serui po cōpedes & vincula. Quēadmodū sampson in. ix. Iudicū ligatum funibus p me a 54
disrumpit & liber de vinculis exiuit. Ego sum qui infirmitates & debilitationes tollo & vires restituo. Quemadmodū in paruulis et inadultis febres interdum e meo e lecto quasi adherentes et affixos imo alligatos mirabili agilitate et subita exilire facio per me impletur illud ysaie vaticinium. Tunc saliet sicut ceruus claudus.

Ego membris cōtractos subito currere facio et ambulare etiam nō valentes interdū volare. Iuxta illud poete. Pedibus timor addidit alas. Ego exanimes et iam iamque extremū spiritum exalantes viuifico. & eousque conforto iuxta litteram ac finibus passi essent ad queuis agēda & patienda expeditissimi ac strenuissimi fiunt.

b Ego ad portanda onera penuriāciū fortissimos ac robustissimos facio penitentes. Ego ad transiliēdos montes & colles excellsos dignitatū & principatuum secularium

agilimos ymmo volucres facio me habē
tes vehemētes accelerātes. Quis infirmū
me dicet cum mecū nullus claudus ac de
bilis esse possit. Nullus qui nō irrumpat
vincula et carceres peccatorꝝ nullus qui
non transiliat vt dām montes ꝛ colles alti
tudinū mundanaꝝ. Nemo calumpnietur
fugam meā. fuga quidē mea fuga partho
rū est. que vtiqꝫ nō ē formidolositati igna
uia sed bellandi pericia. Fugiendo nāqꝫ
vincit partbi. ppter quod ꝛ fugientes ab
hys qui eorū plia norūt fugiūtur ꝛ maxie
timētur fugientes. Sic ego dum fugio fu
gor. quoniā dū timeo timeor. Nō nouit
phylosophus qui dixit. Quicūqꝫ timet de
um omnia timet eum. Qui vero nō timet
deū timet oīa. Nō est fuga pusillamini
tatis excludere iacula aut protegere seuel
eciā abscondere ab eis. Sed pliandi peri
cia nobilissimū artificiū acvictoriosissimū.
Nō hostē fugio quē psentē semꝑ habeo.
sed vires ei subtraho duꝫ meipm ab hys
que vires illi pstaret longe me facio. Qui
eīm ab arce et menibus simulata fuga abstra
hunt hostes ꝓtrahunt nō pusillanimita
ti ascribendū est. Sed magis bellandi pe
ricie. sicut populus dei nōnunqꝫ fecisse le
git. Veniam ad mirifica opa mea. Di
co ergo q maxime mihi minetur hostis
ꝛ inferni carcerē mortem ꝛ tormenta. Ego
C ignem ꝛ gladiū cōtra eum in armaturas
fortissime ꝓtectiōis ꝛ tutissimū refugium
ꝯuerto. ymmo arcem inexpugnabilē ipm
infernuꝫ mihi facio. Sciens quippe ignea
tela carnaliū ꝯcupiscenciaꝝ aut secularīū
desideriorū mittit vt me trahicīat ipm infer
nū ante oculos meos pono. ꝛ illam velut
clipeum iaculis illis obtundo eoqꝫ me tu
eor et ꝓtego. Quis habens eīm ante ocu
los infernū leditur ab hmōi iaculis in eū
velut in domuꝫ refugij quociensciīqꝫ tem
pore fugiens in tuto sum. Ex illo velut ar
ce fortissima hostiū tela despicio velut ar
matura ipenetrabili et infallibili circūda
tus et munitus omnia hostiū tela elido ꝛ
tundo et quod est mirabilius in illo igne
D sempiterni ardoris ardores cōcupiscenci
arū mearū extinguo. In omni estu tēpta
cionū mearū fornacē illā infernalem refri
gerū mihi facio. et quod ē mirabilius ab
illa fugiens ad illam fugio ꝛ qntū ab illa
fugio tanto ipsa est mihi fortius refugiuꝫ
atqꝫ securius. Qnto enim illam magis ti
meo tanto ab illo magis secur? suꝫ. Nul
lus eniꝫ in ipsam immittitur nisi q ad ipsam
passibus aut saltibus maloꝝ desideriorū
aut aliarū passionū malarū. aut operum
maloꝝ aut cōmissionū currit vel in illā se
ꝑcipitat aut demergit. Amplu?. Cū mi E
hi formido sine expauētaculū i orto meo.
quo aues volatiliū cogitationū vanaruꝫ
immundarū atqꝫ noxiarū deterreo. simili
ter in bestias viciorū omniū. Infernū eīm
erexi mihi viua ac iugi recogitatione. ym
mo errore continuo in omni anima vt cō
sciencia quā inhabito. Ad cor eniꝫ in quo
hmōi formido erecta ē. null? est accessus
hmōi feris vel auibus. Amplius. In
fernus est mihi medicina mirifica. solo in
tuitu innumeras infirmitates ꝛ plagas ꝑ
me sanans in omni anima quā inhabito
Omnia enim vulnera carnaliū ac secula
riū desideriorꝝ omnes paralises seu disso
lutiones voluptatū noxiarū oēs ardo
res et febres concupiscenciarū ꝑ aspectuꝫ
eius extinguo. Ego sum ianitor et cu F
stos cordis humani ipm inferum ꝓ claua
nodorꝝ innumerabiliū seu clauorꝝ vibrās
et nōn vnam solam mortē vel ictum cordi
humano siue ad dexteram vel sinistram
declinauerit intemptans. Similiter vicia
et peccata tam terribili claua ab ingressu
eiusdem terrens et diffugans. Ego suꝫ ia
nitor gladium ex vtraqꝫ parte acutuꝫ siue
bypennem diuine sentencie ad deterren
dos fures viciorū ꝛ peccatorum manu ge
stans et vibrans. mortem vtriusqꝫ scilicet
anime et corporis. non solum hmōi furi
bus sed etiam anime que aliquē ipsorū re
ceperit vel ad se intrare ꝑmiserit intentās
Ego sum tortor non ad mortificandū
sed potius ad vitaꝫ qui a morte eterna fu
gere ad vitam velut a tergo fustigans cō
pello. Ego sum tempestas ad libera
tionem ꝛ salutem terre motū spiritualem
in corde humano faciens. et omnia dya
bolica edificia in eo subuertēs et discuci
ens ab eodem. Ego dyabolum ascen G
sorem cordis humani mea compulsione
ꝛ agitatione ex illo exagito vel deiicio. et
aliū in eo sessorem ꝯtra deū non sustineo
quēadmoduꝫ equus regis alexandri qui
dicebatur bucefalus. omnem aliū sessorē
sua exagitatiōe deiiciebat et soluꝫ regem
sustinebat Ego sum fortitudo ꝛ virtus
sic exagitans quemcunqꝫ possideo vt dya
bolicā loricam sic disrumpat ac laceret vt
macula macule non adhereat aut se tene

al ficut dicit de ogero dato qui fuit vn⁹ de
duodecim egregius bellatoribus francorum
tpe Caroli regis qui se de hoc iactasse le-
git vel dicitur. videlicet q adeo valida se
exagitatione concuteret. vt quacunqz for-
tem loricam ferreā pdicto modo laceraret
qd' r sivel fabulose. vel potius p yperbolē
dictū sit de illo. de me tamen verissimū ē.
Dyabolice autē lorice sunt de quib⁹ legit
Apocal'.ix. vbi dicit. Et habebant loricas
H ferreas. Ego sum ventus aquilo. nu-
bes cogitationū r affectionū carnaliū q
diem mentis obnubilant dissipans iuxta
quod legitur pverbio r.xxv. Et serenū pu
ritatis in eadē faciens muscas volatiliū
cogitationū frigore meo interficiens. Si
militer et reptilia viciorum carnaliū de terra
corporis humani exterminās. riuos concu-
piscenciarū restringens et congelans r to
tam vitam ymmo omnes vias. id ē semi-
tas vite humane purificans. Hec eñ
omnia litteralis aquilo litteraliter opera
tur frigiditate sua. Ego sū ventus aq
I lo frigiditate mea mare mundi huius cō
gelās et solidans. ita vt p ipm ymmo sup
ipm mare fidi id ē viri timorati quasi sup
solidū pauimentū ambulent. Quod ī pe
tro sup mare ambulante euidenter ē ostē
sum p me eñ in conspectu dei sedis. quē
p parte ad infernū diuigo. est mare mūdi
huius vitreū simile cristallo. sicut legitur
Apocal'. iiii. Ego aquā hūani cordis
in deorsum semper fluentem cōgelo et in
duro sicut cristallū. sicut legitur in ecclesia
ti.xliij. r ita de aqua vilissima virtute mea
gemmā facio. Ego sum custos. qui cō-
tra fures r latrones semper clamo. et eciā
vbi non sunt. clamorib⁹ meis illos deter
reo. r vbi sunt interdū sed eos esse ibi ne
scio. Instar custodū litteraliū qui dū cla-
mant contra latrones. quos tamen nō vi
dent neqz senciūt clamorib⁹ suis eos dif
fugant Unde Grego. Bonarū mentium
ē ibi culpas agnoscere vbi culpe nō sunt.
K Ego sum qui a pditione viciorum. ne
scilicet sub specie virtutū humanā animā
interficiant. vtcunqz eruo. Sicut faciebat
Job in.ix. Uerebar omnia opera mea sci
ens q nō parceres delinquēti vbi Grego
Plerūqz enim sordet in conspectu interni
iudicis quod intentione vulget operāns.
Ego sum custos p cuius custodiam et
sollicitudinē eciā ab ipsis virtutibus armē
tur. ne vel seinuicem vel ipm possessorem
suū occidant. Aut enim superbiam q̄ mors
ē omniū virtutū gignent occasionaliter aut
securitate in man⁹ viciorum incidarent. aut
corpore iactare aut in pace dormirent. q
rubigine omnes cōsument. quēadmodū
et ferrum et quies et pax p rubiginē corrū
pit atqz cōsumit. excito ergo eas instar fer-
ri. ne in pace dormientes rubiginent. stī-
mulo eas ne quiete torpescant. Exerceo
igitur eas ne falsa securitate ab improuis
sis hostibus occidatur Comprimo ne in su
perbiā intumescant. Uerissimū enim ē il-
lud quod legitur ecclesiastici.xxvij. Si nō
in timore domini instanter te tenueris. ci
to subuertetur domus tua. r quā cito di-
xerint virtutes pax et securitas. repentin⁹
eis superueniet interitus. Iuxta qd' dic apo
stol⁹.iii. pme ad Thes. In pace ei hmōi ē
amaritudo scilicet virtutū amarissima vt
legit ysaie.xxxviij. Uirtutes enim tempta-
tione pficiunt sicut infra docebimus pfe
ctu multiplici. quemadmodū r bellatores
israeles et quēadmodū quondā filii israel.
qnto amplius opprimebant. tāto ampli⁹
multiplicabant. sicut legitur exodi. primo
Uirtus eñ vt ait Grego. aut pficit aut de
ficit. Ego sum q custodio ipsos custo- L
des id ceteras virtutes et etiam meipsam
quemadmodū formido non solum fruc-
tus aut fruges custodit sed etiam seipsa r
a se enim ipsumis et ab illis aues et feras
deterret. Sic ego mihi et aliis virtutibus
caueo Ego sum custos euigil assidu⁹
qui eque tempore pacis. vt tempore belli
vigilo. Ipsam eñ pacem pter predicta
pericula menta timeo. et q etiam est mul
tis mirabile contra ipsam securitatem vi-
gilo. Securitas enim est omnium hosti
corum primus r maximus vtpote mihi ptra
ria. Nihil eñ tam inimicū est alteri con-
trariorū q̄ alterum securitas mihi contra
riū nihil aliud ē q̄ debite cure r sollicitu-
dinis omissio vel negligencia. Unde secu
rus quasi sine cura. hoc ē quod dicit sene-
ca. q hoc habet ignauia vt interdū secu-
ra sit. nunq̄ vo tuta. Ista securitas vt dixi
mus timorem omnium bonorum custo-
dem interficit arma sumere nō sinit et qd
ē deteri⁹ ea deponere in medio hostium
interdum facit. Hec ē que gladiis r hosti
bus r omnibus periculis eos qui in ea con
fidūt exponit. Innumera sunt exempla in
veteri scriptura. sicut de holoferne in. iii.
Iudith de amalechitis in principio prim re

gũ de phylisteis in .xv. iudicũ. Qui g sam
psonem in templo dagon corruentes sup
eos interfecti sunt. Ecce in pscriptis of
ficiis mihi seruit infernus seruit ⁊ in alijs
duobus. quẽadmodum pedagogus vir
gam vel ferulam ostẽdit. paruulo ⁊ a stul
ticia auersus doctrinã ⁊ disciplinã ample
ctatur. licet alteruter earũ nõ tangatur. sic
infernus mihi virga vel ferula ẽ. cuius intui
tu vel osione puerulos meos velut dei
pedagogo erudio ⁊ castigo. Infernus ẽ mi
hi barbaldus cuius ostensione paruulos
meos. ⁊ ab omnibus stulticiis auerto. ⁊ ad
omnia bona faciẽda ⁊ sustinẽda cõpello
nõ derogo fidei soror prenominate mee
nec in derogatione laudis: aut glorie eius
quicq̃ dicam. Verissime dixi qd ipa quo
dammõ deũ deificat ⁊ ego non minus et
hoc ipsi pagani ydolatre mihi testificantur
sicut ille qui dixit Primus in orbe deus fe
cit timor. Et ipse ysaie. viij. Dñm exercituũ
ipm sanctificate. ⁊ ipse pauor vester et ipse
m terror vester. Attende tres filias meas
scilicet timorẽ pene. timorẽ offense timorẽ
reuerencie ⁊ cosidera laudes singularum
⁊ mirabilia. Quis haberet deũ iudicẽ nisi
esset primogenita mea scilicet timor pene
Quis iudiciũ eius aut iusticiaz formidat
nisi per eam. Quis ab eo vel ad ipm fuge
ret nisi per eam Quod ergo timetur q ab
eis vel ad ipm fugitur per me est. Deinde
quis eum nõ offenderet nisi esset secunda
filia mea videlicet timor offense. ego auer
to paratos offendere ipsum ne offendãt.
quis pacem vel ad momentũ seruaret. si
ego non essem. quis in eum vel vereturvl
reuertetur nisi esset tercia filia mea. videli
cet timor reuerencie. Sed quid in hus in
moror laudes meas et ipse spiritus sanctus
studiose describere curauit. Et potissimuz
in pmo sic incipiens. Timor domini glo
ria ⁊ gloriatio et leticia et corona exultati
onis. quid pclarius aut sublimius de qua
q virtute dici potuit Deinde timor domi
ni delectabit cor et dabit leticiam et gau
dium in longitudine dierũ. et cõsequenter.
Timenti deũ bene erit in extremis. ⁊ i die
defunctionis sue benedicetur. Post hoc.
Iniciũ sapiencie timor domini. ⁊ hoc idẽ
Dauid psal. sine me ergo ad sapienciam
stulte quis conatur etiã post pauca. Timor
dñi sciẽcie religiositas ego ei sũ plenitudo
religiõis religiõis iq̃z sciẽcie nõ supsticio
sitas puerilis stulticie que vulgari gallica

no papilardia pprie dicitur. Ego ple
nitudo sapiencie sicut ibidẽ post pauca le n
gitur. et plenitudo a fructibus illius. o ĩm
domũ meã ⁊ implebit sapiencia a genera
tionibus et receptacula a thezauris eius.
q ẽ dicere. Quoniam omnẽ domũ meã in men
tem quã inhabitauero implebit generati
onibus suis sapiencia et omnia receptacu
la hoc ẽ tres vires nobiles superiores im
plebit thesauris suis. hoc ẽ absconditis ⁊
preciosioribus diuiciis suis. ⁊ deinde. ego
corona sapiencie replens pacem et salutis
fructũ. replens id ẽ pficiens ⁊ cõsumãs vl
replens id ẽ plene conferens. Qualis aũt o
sit gloria et gloriatio leticia ⁊ corona exul
tationis et corona sapiencie in vltima pte
tractatus huius declarabitur Ego gloria
senũ. sicut legitur eiusdez ecclesiastici. xxv.
ego fons modestie id ẽ cõsumatio certifi
cans spũalis diuicie gloria et vita. sicut le
gitur puerbior. xxij. ego dei thesaurus: si
cut legitur Ysaie. xxxiij. Timor domini ipse
thesaurus eius. Ego sup sapienciã ⁊ scien
ciam ymmo sup omnes virtutes: et velut
opimentum pulchritudinis: sicut legit ec
clesiastici. xxv. Quã magnus ẽ qui inuenit
sapienciam et scienciã sed non ẽ sup timẽ
tem deũ. Timor enim se domini sup omnia
supposuit: et iterũ eiusdem ecclesiasti. Su
per omnẽ gloriã opuerunt illũ id ẽ operi
mentũ posuerũt illũ viri sancti. subaudis
in eo suphabundancia et plenitudo sicut
loquitur in psal. Non ẽ inopia timentibus p
eũ. ⁊ puerbior. xl. Timor dñi ad vitam.
⁊ in plenitudine cõmorabitur. ex me ame
nitas atq3 sterilitas spiritualis. ⁊ propter
hoc legitur ecclesiastici. iiij. Timor dñi sicut
padysus benedictionis. Sunt ⁊ alie mul
te et magnifice laudes mee quas p ora p
phetarũ spiritus sanctus auctor meus ca
nere dignatus ẽ. Inter quas et illa est exi
mia q ipm xpm dñm apothecam ymmo
fontem graciarũ omniũ ⁊ virtutũ replere
dictus sum. Cum enim alijs datũ sit in ipso
quiescere soluz mouere replere eũ ab ipso
spiritu sancto mihi attributũ ẽ. ita enim ibi
dem dicitur Requiescet super eum spiritus
sapiencie et itellectus et ita de alijs. Dein
de vero dictum ẽ. Replebit eum spiritus ti
moris domini. Nec mirum est. Cum ego
plenitudo sapiencie sim: cum ego paradi
sus sim benedictionis. Cum ego sim diui
cie gloria et vita. Cum sim ipse dei thezau
rus. Quid ergo decuit magis implere illũ

in quo sunt omẽs thezauri sapienčie et sci
encie dei sicut legit ad Lo॥.ij. Et in q̃ com
placuit omnẽ plenitudinem inhabitare si
cut legitur eiusdẽ p̃mo. De me specialiter
dixit spiritus sanctus in p̃mo ecclesiastici.
Timor dñi expellit peccatũ. Nã qui sine ti
more ẽ nõ poterit iustificari. Apparent er
go officia mea tam salutaria. et opa mea
tam p̃clara tãq; miranda. In pub⁹ eñi
sapienčie ego sum initiũ siue p̃ncipiũ hoc
ẽ quod vulgo dicit. Introductores qua-
re sine me et non nisi p me patet ad sapiẽ
ciã ingressus. Sum ꝛ plenitudo s̃m terciã
filiã meã vel partẽ. q̃ ẽ timor reuerẽcie i or
namẽtis regalib⁹ corona sic supra dixim⁹
corona exultationis et corona sapiẽcie ti-
mor dñi. In ornamẽtis dom⁹ vl' ẽna҂ ani
me humane opuлentũ glorie ex.xl. Eccl'a
stici. Sup omnẽ gloriã opuerunt illum in
agris vel in ortis padysus benedictionis
In mynistris custos arcens dyabolum et
deterrens in mẽte quã inhab to ex.xx. p
uerbi. Timor dñi ad vitã custodienda sup
ple et in plenitudine cõmorabit absq; vi
sitatione pessimi. ꝛ iteruũ. In mynistris ia-
nitor vt dixim⁹. Et tercio in mynistris mũ
dator domus scilicet expellens peccatum
vt dictũ ẽ. Et mundo in mynistris tortor ꝛ
eam ifex sicut legitur in psal. Cõfige timo-
re tuo carnes meas vt dicit aug⁹. quia ve
lut quidã tortor carnales cõcupiscencias
timor trucidat at҂ mortificat in oportuni-
tatib⁹ seu cõmoditatib⁹ foris. ꝛ in.xiiij. p
uerb. timor dñi fons vite. In pubus li
gni sapiẽcie radix. eccl'iasti.j. Radix sapien
cie timere dñm. In forinsecis instrumẽtis
formido siue expauentaculũ vt supra dixi
mus. inuentis aquilo pp̃ter causas quas
supra notauimus. In elemẽtis terra frugi
fera et ager plenus cui benedixit domin⁹
in armis claua. in numerabilibus clauis
siue bullis aut nodis terribilis furibus et
hostibus spiritualibus ꝛ hoc in supiorib⁹
declarauimus.

f Spes vero in p̃mis dicit. timorem
qui laudes suas ita p̃secutus est.
nullo mõ esse sibi contrariũ quin
etiam adiutorẽ fortissimũ. Sicut eñi timor
fugit hoc ẽ fugere facit vt effugiat. sic ego
insequor vt assequar licet contrarij fines
sunt effugatio malorum ꝛ assecutio bono
rũ ymmo ad alterũ sine altero nõ puenit
Nemo eñi assequit bona. diuine p̃missi
onis nisi a mal' effugerit siue euaserit. hoc
ẽ liber ꝛ imunis effect⁹ fuerit eiusdẽ cõm
nationis. Amplu⁹. Iste intẽtiones nõ
sunt cõtrarie ymmo sese sociabilissime cõ
paciunt simul eñi intẽdet quis et effugere
a malis ꝛ assequi bona repromissa. sicut
appet in timore quẽ saucii vocat initialez
Amplius. Timor ẽ mihi medicina cõ
tra timorẽ p̃sumptiõis et velut pond⁹ me
retin ẽs at҂ custodiens ne eleuer ad ruinã
A Euidẽtius aũt appebunt laudes mee
ac p̃clare opatiões si filias meas aut par
tes enũerauero. Partũ ergo p̃ma est fidu
cia siue fidẽcia q̃ ẽ spũalis innixio in illud
in quo sperat. Secũda ẽ securitas nõ stul
ta illa quã supra dixim⁹ incurie quã habet
ignauia sed potius sensus quidã et robo
ratio vallationis ꝛ p̃tectiõis diuine. Ter
cia ẽ erectio 9tra ea q̃ aduersus nos se eri
gunt seu cõsurgunt. ꝛ huĩ contrariũ est
defectus seu diffidencia dei. Quarta ẽ cõ-
solatio de qua legitur in psal. Hec me cõ
solata ẽ in humilitate mea. Quinta cõfor
tio q̃ ẽ velud resumptio viriũ et respiratiõ
ex p̃sencia diuini adiutorij. Sexta expecta
tio bonoꝛ repromissoꝛ absq; hesitatiõe.
Septima iocunditas q̃ spem huĩ velut
comes insepabilis comitatur. et fidencia
quedam ẽ velut columpna mentẽ huma
nã ꝛ totũ edificiũ virtutũ sustinẽs. Et ipsa
velut sup duas bases diuine miscdie at҂
iusticie erecta et eisdẽ suffulta. Qui eñi cõ
fidunt in dño nõ solũ in miscdia 9fidunt
seu sperant sed etiã in iusticia ꝛ veritate q̃
p̃misit se non deesse sperantibus in se. Et
hac ꝛ pp̃ter hanc dixit dauid. dñs firma-
mentũ meum. etiã alia littera que habet.
Dñs petra mea. pp̃ter hãc eandez dixit et
illud. Statuit supra petram pedes meos.
Et illud vt mons syon qui habitat in hie-
rusalẽ nõ cõmouebitur in eternũ. sic q cõ
fidũt i dño. nõ ẽ ergo mihi timendũ a rui
na quã tale firmamentũ portat ꝛ sustinet
Non ẽ mihi timendũ ab impulsu et muta
tione que immobili p omnia fulcamento
totaliter innitor. Non ẽ ergo mirũ si cũ la
bentibus labunt qui solis labilibus inni
tunt sicut dicit beda. Qui eñi cadenti mũ
do incũbit vel innititur cum ipo incessan-
ter necesse cadere habet. Ventio ei totalit
innitor quẽ miscdia mihi fundamentum
supposuit. Non eñi ita crudelis ẽ vt se sub k
trahat et me cadere pmittat sicut dicit Au
gustin⁹. et ego supaddo. quia nõ ẽ ꝑ dece
qui illusor vt me sibi inniti iubeat ꝛ se me

bi ad me supportandum offerat ad ruinã
meã se mihi subtrahat. Propter qd enĩ di
ceret. Spera in dño. ppter quid tã crebro
ad sperandũ in se inuitaret nisi nos susful
cire et supportare vellet: de hoc aug⁹ sup
psal. Ante omnia in ecclesia catholica di
dici vt spes mea nõ esset in homine. Ma
ledictus enĩ qui confidit in homine. sicut
legitur Hieremie.xvij. hanc maledictionez
declino & benedictionẽ q̃ ibi subsequitur
obtineo. Baculo arundineo innititur q
sub innitente cõfringitur et ipm vulnerat
qui confidit in homine. sicut legit̃ Ezechi
xxix. pro eo q̃ fuisti baculus arundineus
domui israel et confractus es et lacerasti
omne humerũ eoꝶ. Alijs ergo inniti vel
inhibere nõ ẽ nisi cadere. Ego sum firma
mentũ quod deus secunda die videlicet
post creatam lucem fidei erat in creatõne
mentis humane que ẽ iustificatio maloꝶ

S Ego sum qui nunq̃ꝫ confundor. sicut
et ipse dauid dicit. In te speraui non ꝯfun
dar in eternũ. & Ecclesiastici.ij. Scito. quia
nullus sperauit in domino & confusus est
Confunditur inquit. augustinus qui spe
rat in homine et hoc est quoniã hõ sperã
ti in se se subtrahit. Aut ppter ppriam in
firmitatem et impotentia ipsum minime
fulcire sufficit qn i ruinam pon⁹ secum il
lum trahit ppter hoc impulsiones aduer
sitatum et aliarum temptationũ me mini
me deiiciunt aut concutiunt. Quoniã do
mus mea fundata ẽ supra firmam petrã
Sicut legitur matthei.vij. Descendit plu
uia et venerunt flumina. flauerunt venti
et irruerunt in domum illam et non ceci
dit fundata enĩ erat supra firmã petram.
Non sum velut ille qui relicto beato mar
tino innixus est salici infirme ac fragili.
Edificii meĩ fundamentũ habet in subli
mi. immo in supmo celorũ. Et idcirco to
to pondere innixionis mee in illud feror.
Vento ergo dum inferiora mihi subtra
huntur si illa non sequor subtractione eo
rũ mihi quicq̃ꝫ mihi depit. quẽadmoduz
& in ... edificiis subtractio supioꝶ in
nullo nocet & hoc ẽ qn superioribus in nul
lo penitus innititur. hmoi ergo filie mee
ppa laus ẽ firmitas & incõcussibilitas cõ
tra ruinã. Merces aũt salus & liberatio ex
oĩbus ꝑsequentibus. qua et petebat da
uid cum diceret. Domine deus me⁹ in te
speraui saluũ me fac ex omnib⁹ ꝑsequen

tibus me et libera me. Si fides et q̃: fides
fundamentũ ẽ in edificio spũali. ego sum
paries siue murus desup edificat⁹. Nihil
ominus columpna ex pma filia mea quã
diximus fiduciam. Ex secunda autem que
est securitas paries siue mur⁹ nec sunt cõ
traria ista inquãtum securitas siue per se
curitatez quicquid me impellat quicquid
concutiat fũdamento meo me teneo. ille
initor et inmobilis statum effinior: enĩ sub
aduersario dum ab ipso contero: et con
vulnero: de victoria adhuc spero Sicut
legitur pũer xiiij. Sperat autem iustus & T
in morte sua & sicut dicit Iob. xiij. enĩ si oc
ciderit me in ipo sperabo. scio q̃ nõ ẽ dif
ferẽtia apud eũ de quãta humiliatione vel
ꝯculcatiõe eripiat. inquãta ĩfirmitate seu
debilitate sperãtib⁹ in se de hoste fortissi
mo victoriã tribuat q̃ & dauid pueꝶ in fun
da & lapide atꝫ baculo de golya gygãte fe
cit mirabiliter triũphare sicut legit̃. ij. Re
guꝫ. xvij. Nouit enĩ virtutẽ suoꝶ in ĩfirmi
tate pficere omĩpotẽs & misericors deus.
Sicut legitur i.ij. Coꝶ. ij. ppt̃ quod dicit
aplis ibidẽ. Cũ ĩfirmor: tũc potẽs sum. tũc
enĩ adest virtus omĩpotẽtis dei p ipo cer
tãtib⁹. cũ ppria eius defuerint et cum a se
metipis diffidũt. tũc maxime cũ deo fidẽ
dũ ẽ eis.   Ego suꝫ cui daẽ veritas itelli
gẽtie. Sicut legitur sapiẽ. j. Qui ꝯfidũt in
dño itelligũt veritatẽ. Ego sum cui daẽ li
beratio. sicut euidenter apparuit in susan V
na. de qua legitur i. xiij. dañ. Erat enĩ cor
eius fiduciam habens in domino. Sicut
legitur in psalmo. Beat⁹ vir cuius est no
men domini spes eius. et hic beatus. De
futuro eniꝫ dicitur illud. Cum exarserit in
breui ira eius beati omnes qui cõfidunt
in eo. O desperatio ruina horrifica ex al
tissimo diuine virtutis fundamẽto a qua
nullus adiicet vt resurgat. O profunduꝫ
perditionis in quo omnia bona perdun
tur et inutiliter habentur. O baratruꝫ in
fernale a quo nec queritur nec curatur ex
itus. Sicut legitur Prouerbioꝶ decimo
octauo. Impius cum in profundum viti
oꝶ m venerit contempnet. Hoc est negli
get ex toto se dampnandum. O dei con
tumelia intolerabilis. quid enim aliud ẽ
dicere despero q̃ꝫ q̃ peccata mea vincunt
dei misericordiam. quemadmoduꝫ cayn
dixisse legit̃ in.iiij. Gen. Maior est iniqtas
mea q̃ꝫ vt veniam merear. Quid cogitas

miser cum dicis despero. Si eniz cogitas deū vel nō posse vel nō scire vel nō velle misereri blasphemiā cogitas vel execrabilissimā et subita fulminatione dignissimā. Si vero cogitas te vel nolle vel nō velle sequi misericordiā ꝛ hoc ipm detestabilis insania ē. O verbū sempiterni obprobrij ꝛ confusionis atq; ignominie indelibilis scilicet despero. Hoc em̄ ē quod vulgo dicitur malus mot⁹ quo scilicet miserrimus peccator victū se esse confitet ꝛ pugne totaliter cedens ad instar victi pugilis seu ꝑ pugnabilis ꝓpugnatoris victorē esse dyabolum ꝑdicat ꝛ se victum. Quādiu enim sperat peccator de misericordia dei tādiu resistit et repugnat viciīq; dyabolo. Postq̄ȝ autem malū illud verbum dixerit videlicet despero totus abijt post dyabolū. tāq̄ȝ victus et captus ab ipo et seruus ei⁹ effectus. A quo et quis superatus est huius et seruus effectus ē. Utinam videres dyabolum coronari ductorem cui tam turpiter succubuisti. vtinam videres infernale patibulum ad quod tanq̄ȝ victus pugil. ignominiosissime duceris. O extremi aliꝰ tus efflatio turpissima. O spirit⁹ extinctio horrifica postq̄ȝ nihil vite vt vulgo dicit nihil fumi vel anhelitus relinquitur. Qui enim desperat velut mortuus quocūq; voluerit a dyabolo trahitur omnib⁹ virib⁹ spiritualib⁹ et omni vitali calore destitutus nihil defensionis nihil resistencie. nihil etiam opponit dyabolo. O inexplicabilis gloria et laus dei videlicet verbum spei etiam in extremo aduersitatis. in quātūcunq; ꝓfundo viciorum et peccatorum magis est em̄ incōparabiliter ipa spe immēsitatē diuine misericordie in intimo cordis sentire quātūcunq; laudibus eandem exterius ꝑdicare. Quod iob se sensisse apte indicat dicens Si occiderit me in ipo sperabo verūtamen in conspectu eius vias meas arguam et ipe erit saluator meus.

z Secunda filia mea securitas de qua salomon in ꝓuerb. xv. Secura mens q̄si iuge conuiuiū Ubi Gregor. Spes eterne societatis cōtinuatio est eterne refectiōis Securitas ista duplex ē. Prima est de obtinenda eterne felicitate. Secunda ē contra timores et errores vite ꝑsentis et etiaȝ contra timorē seruilem. Alios autem dei timores non excludit ꝛ quidē ꝑma diuisio securam se esse et assecuram. et primū per ipm pignus spiritus sancti sicut in ꝑmo. ij ad Cor. Qui signauit nos et dedit pignus spiritus sancti in cordibus nostris. et itē in ꝑmo ad ephes. Qui est pignus hereditatis nostre et nihil tantū est de hereditate eterna ꝑ ipum deū ac dei filium sicut testatur augustinus dicens. q: ipe ē pignus nostre redemptionis mihi tantū dedit ꝑ litteras patentes euāgelicas quib⁹ non aliud sigillum q̄ȝ ipemet deus ac dei filius appensus est. Ipe est enim ymago dei inuisibilis. In ꝑmo ad Coll. ipe est ꝛ figura siue character substancie dei patris. sicut legitur in ꝑmo ad hebreos de quo cōstat quia ꝓ confirmatione ac testificatione veritatis euangelice in ligno crucis appensus est. Mynister enim fuit circūcisionis id est iudaici populi ad confirmandaȝ veritatem dei ꝓpter ꝓmissiones patrū. Quid plura mihi seruiunt testes apostoli. mihi testes ꝓphete mihi ipe spiritus ꝓphetie. Spiritus em̄ ꝓphetie testimonium est ihesu. sicut legitur Apocal. pf ꝑmo. Testes ei apostoli. sicut dicit veritas Actuū primo. Quid enim ego firma essem tot ꝛ tantos y testes tot et tanta testimonia scripturarū diuinitus exhibita sunt. Et vt ad vnū omnia concludam incarnatio domini saluatoris. passio mors ꝛ resurrectio seruiūt mihi me fulcientes vndiq; et firmantes. Ut em̄ neq; de venia neq; de gracia neq; de gloria que sanctis dantur ꝛ ꝓmittuntur a deo tanta signa et mirabilia facta sunt. sicut dicit apostolus in. viij. ad Romanos Qui enim ꝓprio filio suo non pepercit: sed ꝓ nobis omnibus donauit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit. nulla hesitatio de venia relicta est. omnis locus dubitationis sublatus. quando ipse iudex viuorum et mortuorum christus dominus peccata nostra in corpore suo super lignum perferre dignatus est. sicut legitur ꝑma petri. ij. Similiter neq; de gracia. Postq̄ȝ enim semetipsum dedit ꝓ nobis sicut legitur in. ij. ad Cor. Qui dedit semetipm ꝓ nobis vt redimeret nos ab omni iniquitate. De gloria eciam omnē dubitationē abstulit. cum in seipso qui primogenitus est in multis fratribus gloriam resurrectionis ostēdit. Gloriam ꝗ̄ȝ illa hereditas est celestis que ꝛ si nō equalis omnibus. tamen fratrib⁹ et heredib⁹ indubitanter debetur et cōuenienter ad dēda. sic in tractatu d renouatōe mētis ... pit de resurrectōe mortuorum declarat ...

ructore ꝓponimus. In dei logica nulluȝ
argumentum validius ad me ſylogiſan-
dum atqꝫ probandum ꝙ mors vnigeniti
filii ipſius. nullum medium vrgētius aut
violentiꝰ nullū ad deſtruendā heſitatōeȝ
vel obiectionē mihi contrariā adeo efficax
aut validū. Cū ei nō ſoluȝ nō inferat ſed
etiā nō ꝯferat ſecuritas de oībꝰ dei bene
ficiis ꝑ hmōi mediū. Qui enī recipiat
morē vnigeniti filii dei. recipiat inqꝫ fide
ꝑfecta. Qui vero et ꝯſequēter ſecuritatē ob
tineat meritoꝝ omniū ⁊ ex vlla pte cō pa-
randoꝝ bñficio mortis illiꝰ. In dei the
ſauris nullū pignꝰ ꝑcioſius nullū magis
efficacias aut certius ꝙ ipe dei filiꝰ et ſpi
ritus. quoꝝ vterqꝫ in pignus datus eſt vt
Z ſupra dīu. Ue tibi heſitatio mihi cōtraria
ꝙ aures miſcōie dei petētibus obſtruis et
obclaudis. ⁊ eos qꝫ impetrare nō ſinis
ſicut teſtatur Jacobꝰ in ꝑmo dicēs. nō er
go eſtimet hō ille qꝺ aliqd accipiat a dō.
Ue tibi nutatio mater. imꝑfectiōis vt ait
phyloſophꝰ. ve tibi nutatio ꝙ ſpē das dy
abolo obtinendi omnē illū in quo viuis.
Sicut vulgari gallicano dr poſtqꝫ iaȝ nu
A tatū habeoꝛ. o dei ꝯtumelia. o dei intoꝛ-
55 lerabilis iniuria. o omni gladio ⁊ igne vi
dicanda et ꝓfligēda pnicies qua tanta ꝯte
ſtimonia. tu teſtes tam valida argumē-
ta tam ꝑcioſa pignoꝛa vel nō admittunt
vel etiā repelluntur ve cordi tremulo et poſ-
tremo inter tāta ſecuritatis ꝑſidia heſitā-
ti. Quis ei ē a deo mēdax adeo fallax ade
one piurus de quo nō tāte cautiones ſuf-
ficerēt ad omimodā ſecuritatē. Qui ergo
ꝑ tātas cautiōes de deo ſecuri nō ſunt. de
terioꝛis ꝯditiōis habēt deuȝ ꝙ quēcunqꝫ
mendacē aut piuꝝ. A nullo eīm mēdaci vl
piuro tātas cautiōes ſecuritatꝭ exigere nō
auderēt. Ex quo appet qntā deo cōtume
liā faciāt. aut qnte ſunt diuine paciēcie lō
ganimitatis in eos.
B Ecunda ſecuritas ē ꝯtra inſultus
ſ temptationū ꝯtra inſidias demo
nū de dei adiutorio indubitata ꝑ
ſumptio. Qualē habebat q dicebat. Do-
minꝰ illuminatio mea ⁊ ſalus mea quē ti
mebo. Illuminatio quidē cōtra inſidias
vt eas videā atqꝫ ꝓuideam. ſalus ꝯ impu-
gnatiōes vt eiꝰ ꝓtectiōe vallatꝰ inuictꝰ et
illeſus pmaneā. Ex eadē ſecuritate dixit et
illud. Si exurgat aduerſum me ꝑliū in hoc
ego ſperabo. ꝓpter hoc ⁊ dictū ē illud ꝓ-
uerbio. xiiij. In malicia expellit impiꝰ ſpe

rat aūt iuſtus in morte ſua. ꝓpter hoc dic
veritas in euāgelio Luc. xxi. Hiis aūt fie-
ri incipientibꝰ leuate capita vr̄a qm̄ appro
pinqt redēptio vr̄a. Quā ergo dicat beatꝰ
Greg. leuate capita veſtra. id ē exhylarate
corda: cōgruēter tamē dicit leuate capita
id ē ſecuri eſtote. q. d. Mūdo pauēte tremē
te ꝑ iminēte ruina ſua vos ſecuri eſtote le
uatio enī capitis ſignū ē euidēs ſecuritatꝭ
ſic et deiectio ſiue inclinatio eiuſdē ſignuȝ
ē cordis decidēs atqꝫ deficiētis. ꝓpt hanc
ſecuritatē dictū ē. Dn̄s in circuitu ppl̄i ſui.
tanqꝫ ꝓſpectās ymmo tāqꝫ cuſtos ⁊ excu-
bitoꝛ aſſiduus. Ne inqꝫ deuoꝛet leo ille i-
fernalis qui rugiens circuit querēs quem
deuoꝛet. Sicut legit. i. pet. vlt. Propt eā
dē ſecuritatē circuit vniuſqꝫqꝫ fideliū ſicut
murus ad ꝓtegendū ⁊ ſupponit ſe vniu
iqꝫ ſicut colūpna ad fulciendū ⁊ patet vni
cuiqꝫ ſicut ciuitas munita ⁊ vt refugiuȝ tu
tiſſimū ad ipm. ſi ad eū refugere voluerit.
et hoc ē qꝺ ad ipm dicit in ꝑmo Hieremie
eiuſdē. Nōne ego dedi te in ciuitatē mu-
nitā et columpnā ferreā et in murū ereuȝ
ꝓpter hoc clamat pſal. Deꝰ noſter refugi
um ⁊ virtus adiutoꝛ in tribulationibꝰ. et
omnia ea. ꝓpe eſt dn̄s omnibꝰ inuocan
tibus eū. Iuxta eſt dominꝰ hys qui tribu
lato ſunt corde ⁊c. Quibus teſtificat ſpiri
tus ſanctus ꝙ ꝑſto ē diuine pietatis auxi
liū electis ſuis ꝓpter hoc q̄ in. vi. iiij. Reg
viſio illa oſtenſa ē ⁊ deinde. Nonne plu-
res ſunt q nobiſcū ſunt ꝙ qui contra nos
Propter hoc dicebat Apl̄s in. viij. ad Ro
manos. Si deꝰ ꝓ nobis quis cōtra nos
Hmōi autē teſtimonia ꝓpter hoc ſcripta
ſunt vt ſciant iuſti viri nihil eſſe timenduȝ
vbi adeſt eis diuinū auxiliū. quēadmodū
enim dictū eſt Prouerbioꝝ. xxi. Non ē ſa
piencia nō eſt prudencia. non ē conſilium C
contra dominū. Ita veriſſime dici poteſt
Nō eſt potencia non eſt virtus ꝯtra ipm
Hoc ergo ſolum agendū eſt ad hoc vt ſe-
curi ſimus. vt dominū ꝓtectoꝛem habea
mus. Sicut enim nihil poteſt virga cōtra
percucientē in ea. nihil ſerra contra ſecan
tem in ea. nihil nouacula contra radentē
nihil flagellum contra flagellantem. Sic
nihil poſſunt impii contra omnipotenciā
creatoꝛis qui in manu. id eſt in volunta-
te et beneplacito eius ſunt. ita vt nihil fa
cere poſſint niſi qntum ille vel voluerit vl
permiſerit. Et de ſecuri virga ſerra legitur
expreſſe Yſaie decimo. De nouacula vero

legif eiusdem ysaie. vij. Augustinus vero dicit. Quid gloriatur impius. quia de illo flagellum sibi facit pater meus. Sicut enim sepe diximus et sepius dicendũ est. instar fabri ymmo fabricatoris vniuersal' omnibus malis vtitur omnipotens deus ad electos fabricandos sculpẽdos elimãdos splẽdidados omniqz modo decorãdos. Sicut igitur maleus fabalis seu qdcunqz aliud instrumentũ eiusdem non ẽ timendũ metallo vel ligno vel lapidi. vel cuicũqz alij materie in qua ei placeat operari. Sicut impius nõ est timendus iusto quia nec gladius timendus est qui p se nihil potest. sed ille solus q in manu tenet illũ. Sic neqz flagellum quo omniũ magister et eruditor deus electos flagellat ad eruditionẽ timendũ est dei discipulis. sed potius magister. Neqz enĩ paruuli virgaz timent aut ferulam. scientes eas per se nihil posse. Sed solum magistrũ qui eos pcutit in eis. quas z ipse in ignez proiicit. cũ eruditionem eorũ compleuerit. Sic z vnus magister noster xps in ignẽ infernalẽ impios proiiciet cum eruditionem nostram
D cõsumauerit. Resumit ergo sermonẽ laudũ suarum securitas et dicit. Hec sunt cause z rationes euidentes quib⁹ nec me expugnant nec me exturbant nec me capiunt impij. Addã et aliud fortius. q: vt dicit apl's in. viij. ad Roma. Diligentib⁹ deũ oĩa cooperatur in bonũ. Omnia ergo eis seruiunt et eos adiuuãt vbi ergo magis intrepida magis pensata eẽ debeo q̃z inter cooperatores et coadiutores meos. De hijs autẽ in capitulo de laudib⁹ paciẽcie plenius a clarius dicemus. Amp. Quicũqz minanf quicũqz diffamãt. Quicũqz psequi videnf officiosissime mihi seruiunt. sicut legitur pverbiorũ. xij. Qui stult⁹ ẽ seruiet sapienti. z vt verũ fatear non minatur diligẽter cõsiderãtibus in interiora videre valẽtibus nec deterrent. sed pot⁹ assecurant. Cũ enĩ minanf mortem corporis magnã a ssecuratione pmittunt. Nullus enĩ hostis pniciosior. nulla domus piculosior. null⁹ carcer horribilior. nulla cloaca ĩmundior nullus infidelis amic⁹ ma
E gis pditor q̃z corp⁹ nostrũ. Qui ergo mortẽ eius minanf innũerabiliũ z valde formidabiliũ piculorũ sublationem siue ablationẽ minãtur. quare potius scdm veritatem bona magna et multo precio comparãda indubitanter pmittũt minari se mi-

ra demencia opinãtes vel potius somniantes. Sed ista et parte pertinere videntur ad laudes paciencie. ppter hoc quoniaz securitas quedam vel comes est paciẽcie vel effectus. Securitas vero de qua hic intendimus ex psumptione et pmptitudine diuine protectionis et adiutorii procedit. vel est ipsa hmõi psumptio vt diximus. Si autẽ ad pericula spiritualia respeximus ex eadem hoc est ex eo quod psto ẽ nobis diuina ptectio eiusqz adiutorium tanto maior erit ista securitas q̃nto ipsum nobis magis paratum occurrere tam spũalibus periculis q̃z corporalibus. et hoc quoniã q̃nto apud eum nihil errat nullo mõ nec fallit. Preciosior ẽ anima humana q̃z corpus. to ex necessitate ad diuertẽda pericula earũ q̃z corporũ magis presto ẽ. hoc saluo q pericula corporũ sicut diximus videntib⁹ z volentibus. non pericula veri nominis sed magis saluatiões et salutis adiutoria sunt. ppter hoc testaf Jaco. pmo. Omne gaudiũ existiate frẽs mei. cũ in varias tẽptationes icideritis scdm eñ q crescũt z multiplicãf crescũt et multiplicãf etia nobis adiutoria Quẽadmodũ scdm numerum dolorum consolationes diuine letificant sicut dicit psal. Amplius. Job in. viij. Juxta aliam translationem. Temptatio est vita hominis super terram. quare si timerem tẽptationẽ timerẽ vitã. Amplius. Apl's pme ad Cor. Fidelis deus qui non paciẽtur vos temptari supra id quod potestis F
sed faciet cum temptatione etiam prouentum vt possitis sustinere. Amplius. Quis rex non mittet succursum cuicunqz castro suo si id obsideri cognouerit. quis princeps bellatorib⁹ suis in conflictu constitutis et pro ipso certantibus de esse audeat. Quis preclaram hereditatem suam a b hostibus capi vel velit vel pacietur. qs filios charissimos et filias ab hostib⁹ diripi z captiuari sustineat. quis illa non solum crudeliter sed etiam infideliter agat. Quis quod incomparabili precio emit: ita vile habeat et de preda illius inimicos suos placabiles gaudere permittat. z sibi insultare. Qualiter ergo in omni temptatione in omni certamine non prestabit deus auxiliũ electis suis p quib⁹ semetipsum preciũ dedit. Absit vt de rege meo xpo dño aliud vel aliter senciam qualiter intollerabilius posset blasphemare aduersus eũ q̃z cogitando. vel qd nõ posset vel eum

pellet. vel quod non foret auxiliari mihi
pro ipso videlicet certanti. Absit autem vt
succumbat in corde meo qz temptatio quantum
cumqz vigeat fortior sit qz auxilium ipsius aut
quod hostes eius aliquid possint aduer-
sus eum sicut supra ostendimus ex testimo
nio x capitulo Ysaie. Quid ergo mirum
si supra ipsum tanqz supra firma petra fun
data atqz stabilita incóncussa permaneo. Sta-
tuit enim supra petram pedes meos Sicut in
psalmo legitur. Ipse etiam est petra mea et fir
mamentum meum sicut alibi legitur. Quid mi
rum si ego vndiqz protecta atqz circumualla
ta velut muro eneo in medio hostium in
trepida consistam. Quid mirum si in eo velut
in domo refugii et loco munito ymmo tur
re excelsa et hostibus inaccessibili posita
B absqz terrore dormio. sicut dicitur in psalmo
Esto mihi in deum protectorem et in locum mu
nitum. et ipse ad me dicit. Altissimum posuisti
refugium tuum. Ex ipse autem dicitur in prouerbi.
xviii. Turris fortissima nomen domini ad ipsum
confugiet iustus et exaltabitur. et Ysai. xxvi.
Urbs fortitudinis nostre syon saluator po-
netur in ea murus et ante murale. Quid
mirum si secura sum tanto aduocato allegan-
te causam meam coram patre milítantium tanto
propugnatore pro me aduersus hostes me-
os pugnante. Unde propter hoc dicit ipse-
met Ysaie. lxiii. ego qui loquor iusticiam et
aduocatus fidelissimus sum ad iudicandum et propu
gnator ad saluandum. ex cuiuscunqz periculi
periculo. propter hoc confidenter peto. Apprehen
de arma et scutum et exurge in adiutorium
mihi. et quod maius est quasi imperans di
co. Exurgat deus et dissipentur inimici eius
D. et quod est omnibus his prestancius a dextris
mihi est ne commouear. Tercia nominata
rum affectionum spei erectio est verum. Quoniam
si alterum oppositorum multipliciter dicitur et al
terum cum incuruatio siue inclinatio mul
tiplex sit. erit similiter et erectio multiplex
de necessitate. Est enim incuruatio ad onere
re siue iugo seruitutis. Iuxta quod dicit dominus
Leuitici. xxvi. Ecce dominus deus vester confregit
cathenas ceruicum vestrarum vt incederetis
erecti. Sit Ergo hec erectio libertatis contra
incuruationem seruitutis. est et inclinatio humi
liationis et hec vel est depressionis de qua le-
gitur Ysaie. ii. Et incuruabitur omnis sublimitas
hominum et humiliabitur altitudo virorum vel
deuotionis siue adorationis sicut legitur
in eodem In die illa inclinabitur homo ad
factorem suum. Est et incuruatio turpitudi-
nis sicut legitur Job. xxiiii. et incuruantur su
per eam alieni. est et inclinatio deiectionis
sicut legitur Ysaie. li. Incuruare vt transe
amus. Non enim transeunt super miseram ani
mam demones neqz vadunt et veniunt sup
eam horribiles sicut dicit Job. Nisi cum po
suerit viam et terram transeuntibus sicut legi
tur in eodem Ysaie. Sunt ergo qui se vilissi
me deiciunt desperatione et quodam defe
ctu atqz decadencia cordis cedentes omni
temptationi reputantes se viribus et auxi
lio destitutos. et sicut fabulose dicitur de
harundine et quercu cum quercus confra
cta esset impetu venti. harundo vero illesa
sa permansisset. Admirata quercus confra-
ctionem suam et euasionem harundinis inter
rogauit arundinem qualiter hoc factum
esset et respondisse fertur harundo. quia
tu inquit presumens de fortitudine tua vo-
luisti resistere vento qui fortior erat te. si-
cut euidenter ostendit confractio tua. ego
autem cessi humilians me et ita euasi. et eua
do similiter ab omni vento quia vnicuiqz
vento cedo. Sic et multi desperantes om
ni temptationi cedunt. et post omnem con
cupiscenciam suam abeunt. Quemadmo
dum exprobrat deus vnicuiqz tali In typo.
Hieremie. ii. Desperaui nequaqz faciam. quem-
admodum enim propugnator aduersarium
prostratum et sub se tenens crebres percussio
nibus tundit et pro viribus viget vt ab eo
extorqueat malum verbum de quo supe-
rius diximus. Sic antiquus hostis mise-
ram animam frequencia pariter et vehemen
cia temptationum fatigare conatur vt in de
sperationem deiciat ac prosternat. De pro
strata enim anima siue deiecta facillimum
reputat triumphare eo scilicet triumpho
vt illa resurgere nunqz adiiciat et rebella
re aduersus eum vlterius non presumat.
Quapropter tanto studiosius tantoqz ob-
nixius erigenda mens est. quanto crebriori-
bus ac fortioribus temptationum insulti
bus impellitur. ymmo quanto profundiori-
bus vulneribus transfigitur. quanto qz gra- k
uioribus deiectionibus eliditur atqz precipitatur. et
contra hanc elisionem est quinta erectio de qua psal
mista. Dominus erigit elisos Heu quot
inuenies qui quocunqz casu elisi quocun
qz vulnere peccati transfixi. non solum re
sistere temptationibus formidant. sed etiam nec an
te deum comparere vt veniam precentur vt auxili
um gratie expetant mira demencia audent. Istos
incessanter conculcat dyabolus velut omnino

extinctos et mortuos et nihil vitalis virtu
tis penitus habētes. Illis dicit spūs sanctus
in psal. Nunquid q dormit nō adiciat vt
resurgat. Hi sunt quos sp iacētes sparsos p
stratos inuenit temptator dyabolus. Talibus
dicit apl's in. v. ad Ephes. Surge qui
dormis et exurge a mortuis et illuminabit
te xp̄s. hi habent debiles manus et genua
soluta: de qbus apl's Ad heb. xij. ppt qd
remissas manus et genua soluta erigite. erectio
vero ab infirmitate spūali. Secūda
ē incuruatio ad terrena de q hic intēdimus.
et hec ppe cupiditas est siue amor terreni
cuiuscūq. Erectio aūt ab illa charitatis p
pe ē siue amoris celestiū licet et multū non
immerito dicat qd etiā spei ē eo q spes celestiū
contemptū inducat terrenoz vt quibusdam
visum ē. Fortassis aūt nō ē nisi consequens.
Hec aūt comitas ipius spei ē. et nō
ē affectus. Hec ergo erectio de q hic agimus
eleuatio ē spūalis a pstratiōe quā dicimus
Sicut em̄ languore quidā iacent. Iacent
inq̄ corpaliter languore corpali detenti.
Sic et nonulli spūaliter iacent erigere se
L no valētes adhoc vt vel venia sperent. Et
hoc ē qd dicitur ad Cayn. Genes. iiij. Cur
cōcidit facies tua. Quāq̄ et hoc de cōfusi
one intelligi possit iuxta hūc modū Spes
in dimensionibus spiritualibus altitudo
habetur. De hac erectione habetur Job
quinto. Merētes erigit sospitate sperate.
suauitatis nō statim data ppter erectionē
sunt tante pmissiones tāteq magnificati
ones diuine miscdie i scripturis. vt eas au
diētes ab ymo dsperatiōis animo surgāt
et erigatur ad pugnandū cōtra hostes in
uisibiles. ppter hoc apponit velut suppo
diacula et velut leuaria vt vulgo dicitur.
Eloqa sacra quibus magnificat et extollit
miscdia dei qbus eleuat et erigant q desperatiōe
putrescūt in sordibus suis sic legi
tur pmo Re. ij. Suscitans de puluere ege
nū et de stercore erigēs pauperē. Et i psal.
Suscitās a terra inopem et de stercore eri
gens pauperē. Ue illis q tot et tātis fulti
leuariis fulturis et suppodiaculis erigi nō
possunt. hmōi homies sunt velut elephā
tes q postq̄ ceciderint sep se leuare non
possunt. et qd ē mirabilius cū minimus ele
phantoz elephantē magnum qui corruit
subleuet. Alij em̄ videlicet magni q īclina
re se non possunt ppter inflexibilitatē po
plicū ipm subleuare nō valent Quā parabolā
ad xp̄m dn̄m multi referūt qui in
ter homines humilitate vt ita dicatur mi
nimū se exhibuit velut paruus elephas i
ter magnos et vnicuiq peccatori p casu
suo clamāti ad ipm portandū quodāmō
et eleuandū seipm supponit. sicut expsse
legit ysaie. xlvj. Usq ad canos ego portabo.
et iterū Ego feci et ego feram. Et Deu
tro. xxxij. Portauit eos i humeris suis Pondus
em̄ peccatoris peccata ipa sunt cū se
quela ipoz que ē psens corruptio atq pe
nalitas que in euāgelio Mathei. xviij. et
Luce. xv expsse legit de oue errabūda q
pius pastor ppriis humeris eam reportauerit
ad ouile. Ue illi qui adeo ponderosum
se reputat vt humeris xp̄i pastoris vel
portari non possit vel leuari. seipm adeo
vilem vt ipm deus erigere dedignetur vel
deū adeo parū misericordē vt eum vel le
uare non velit vel non curet. Quarta D
affectionū pnominataz ē cōsolatio. Deso
lātur em̄ nōnulli ex peccatoribus tribus de
causis. Pmū magnitudine aut multitu
dine peccatoz quasi nō eque facile sit om
nipotenti deo de magnis et paruis ō mul
tis et paucis eripe. Secūdo ex vehemētia
atq frequētia temptationū quas paciūt
opinātes se vel negligi ab ipo vel parum
curari adeo dū vel nō dat eis pacem ab
ab hmōi insultibus vel p voto eos cōcu
ciunt temptatiōes aut nō adiuuat aut nō
firmat qn potius eos cadere pmittat. Ter
cio ex paucitate cognitiōis diuie misericor
die. In eo em̄ qd deū vel diuinū sibi vel mi
nus misericordem reputant maiorem eis
misericordia m impendit. Sicut in paulo
aplo euidenter appet cui pfecto lōge ma
gis p ipam temptationē subueniit q̄ si ei
pacē dedisset et angelū sathane qui eum
colaphisabat ab eo auertisset. In spū em̄
elationis illum sic id ē p temptationē de
fendit et humilitatis in eo gratiā custodi
uit sicut ipe testat in. xij. Cor. dicens Ne
magnitudo reuelationū extollat me. da
tus est mihi stimulus carnis mee angelus
sathane qui me colaphiset. Impugnatio R
ergo castitatis mee et defensio erat humi
litatis. et impugnatio supbie siue elatōis
licet ipe nō aduerteret idem ista ducebat.
Manifestū ergo ē q cū eo misericordius
agebatur per ipam temptationē q̄ agere
tur p temptatiōis sublationē. Sunt alie
vtilitates pene innumere s dei misericordie
ligētibus deū et ex ipis tēptationibus q̄ pa
ciunt. et etiā ex ipis lapsibus peccatorū

cit τ pcurat. τ notícia eaȝ vnus ē de sep tē
gradus boni sciētie quod ē lumen p̄clarissi
mū ac salubertimū de quo cū p̄cedētibus
multa dixerim⁹ innūerabilia tamen p̄ter
misim⁹. Defectus em̄ huius sciētie fa
cit multos dicere bonū malū τ malū bo
nū. τ ppter hoc vocari facit impugnatio
nes. q reuera scd̄m temptatoꝛis intentio
nem ipugnatōes sunt s; s̄m intentionem
dei miseratoꝛis defensiōes sunt vt dixim⁹
et insup erudicōes exercitacōes et aliaꝝ
innūmerabiliū vtilitatū actiones vl' occa
siones qd lumine predicto plenissime elu
O cescit. Si qs aūt querat qd s̄m verita
tē sit ipa ꝯsolatio inueniet hoc ex ipo con
trario videlicet desolatiōis. Nō ei ꝯsola
tio leticatio ē vt aliqb⁹ videri potest. S;
magis doloꝛ; timoꝛis aut tristicie repssio.
ac mitigatio siue lenitio. Cōsolatus ē ei q
tristiciā deposuit. τ si gaudiū nō accepit. τ
ꝯsolatus vtcūq; vel ex pte eius tristicia in
pte repssa ē vel lenita. Interdū em̄ q cōso
lant nō ex toto a tristicia imunes sunt. s;
q̄si mixturā; in se patiūt qd appet ex ipis
rebus ex qbus tristicia τ cōsolatio sūt. Si
mul ei et quasi mixti versant in coꝛde illi⁹
q ꝯsolat quasi ꝯopatiōes earū dū ei ma
la pungūt vt vulgo dicit illū q ꝯsolat bo
na vnctiōe vngūt τ hoc ex ipa intētiōe cō
solatiōis appet. Nō em̄ cōsolari dicit nisi
q tristiciā timoꝛis vel aliā ex aliquo euētu
patitur. τ q cōtrariū sp̄e cōcipit τ ex auditu
vel aliūde. Neq; em̄ q om̄ino bn̄ se h; cō
solat. nec q om̄ino male cōsolari dicitur.
Qd; euidēter appet in eo qd dicit in psal.
Hec me cōsolata ē in hūilitate mea. hoc ē
P in depssione mea. Et ex eo qd le. ysaie xl.
Cōsolamini ꝯsolamini popule me⁹ dicit
deus noster. quoniā cōpleta ē malicia ei⁹
dimissa ē iniqtas illius. Ecce q̄liter miscet
ibi deus bona malis videlicet cōpletiōe;
malicie. τ dimissionē iniqtatis. Interdū
aūt cōsolationis verbū in aliqd̄ gaudiū
extēditur. sicut in psalm⁹ In cōuertēdo do
minus captiuitatē syon. facti sumus sicut
cōsolati. Et postea. Tūc repletū ē gaudio
os nostrū. τ iterū. Facti sum⁹ letantes. τ
alibi. Scd̄m multitudinē doloꝛū meoꝝ
in coꝛde meo cōsolationes tue letificaue
rūt animā meā. Verissime ergo dicit hec
affectio. quia ei resonant diuine ꝑmissio
nes quēadmodū fieri solet eis qui i ama
ritudine aliqua sunt. Musice em̄ modula
tiones ei adhiberi solent et resonātie mu

sicoꝝ. Potest et dicere q; mediatrix est ē Q
diuina misericoꝛdia q̄ ꝯtra pūcturas ma
loꝝ parat et cōficit velut vngenta bonoꝝ
Quot eni; auxilia mittit. quot cōsilia sug
gerit quot vtilitates temptationū reuelat
tot anime sic afflicte vngenta dulcedinis
Iuxta qd legit ꝓuerbioꝝ. xxvij. Vngēto
τ varus odoꝛib⁹ delectabit coꝛ. et bonis
amici consilijs anima dulcoꝛat. Foꝛtas
sis aut nō immerito quis dicat quia sola
men nō ē nisi solitudinis leuamen. et de
solari maxime videnf qui soli relicti sūt a
cōsiliarijs vel auxiliarijs vl' amicis. Qua
re illis solis videtur p̄beri solaciū. quib⁹
ista vel aliquod istoꝝ adhibetur. Cum er
go miseratoꝛ deus talibus se velle assiste
re eosq; iuuare ostendit quod vtiq; facit.
spem de auxilio suo eis inspirando. ꝓpe
ac verissime eos cōsolari dicendus est. Et
reuera p hmōi spem offert se spūaliter de
us auxilio suoꝝ τ spūaliter venit in coꝛda
eoꝝ ad eos cōsolandos et auxiliandū ill'.
Quare apte gloriari potest gracia cōsola
tionis τ dicere. Dn̄s mihi adiutoꝛ: non ti
mebo. τ iterum. Dn̄s mihi adiutoꝛ: et ego
despiciā τc. Deū eū p̄sto ad auxiliandū sibi
videre videbatur aut sentire qui hoc dice
bat sicut in Michee. vij. dicebat angel⁹ i p
sona ecclesie. Cū sedeo in tenebris domi
nus lux mea ē. venit ergo hmōi electis su
is in solaciū eu; ab alijs auxiliarijs desti
tuti sunt sicut dicebat dauid ad eu;. Tibi
derelict⁹ ē paup. oꝛphano tu eris adiutoꝛ.
Magna gloꝛia dn̄i venire ad ꝯsolandum
desolatos. ad adiuuandum alijs auxilijs
destitutos. qd videre visus est. qui dixit ꝓ
uidebā dn̄m in cōspectu meo sp a dextris
ē mihi ne cōmouear. Et Stephan⁹ ꝓtho
martyr in actib⁹ aploꝝ. vij. Ecce video ce
los aptos τ ihesum stantē a dextris. Sub
audis paratū adiuuare certantē pꝛo ipso
Siūr τ ipe xp̄s dn̄s ysai. v. Iuxta ē q iusti
ficat me qs cōtradicet mihi. stemus simul
qs ē aduersari⁹ meus accedat ad me. Ecce
dn̄s deus auxiliatoꝛ me⁹. Inde ē illud. ꝓ
pe ē dn̄s om̄ibus inuocātib⁹ eū. Quin R
ta affectionū spei cōfoꝛtatio ē. hec autē re
sumptio vt diximus seu reparatio viriu;.
Quidā em̄ instar mulierū infirmissimaꝝ
cum aliqd terribile vel viderint vel audie
rint vel in spasmū spūalem incidūt. vires
coꝛdis penitus amittentes. Quemadmo
dū qui; in spasmū coꝛpalem incidūt vires
coꝛpis amittūt. Contra hmōi defectū spi

rituali͠u. propterea dat deus istam gratiam cōfortationis ꝙ hoc et precise legit Daniel. x. Dn͠e mi in visione tua desolate sunt compages mee et nihil in me remansit virium. Et post pauca. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis et confortavit me et dixit Noli timere et cetera. Et post pauca. loquere domine mi quoniam confortasti me et de hoc ad hebreos xii. Confortate man⁹ dissolutas et genua debilia roborate. propter hoc dicitur ad Josue a domino. Cōfortare et esto robustus. de hoc legit Eccl. vii. Sapia confortavit sapiētē super decē principes civitatis. Dat autē vires vel reparat illa gratia hominū nō in se vt nō vti se fortis sit sed in deo vt possit dicere cū apostolo in ii. ad chorin. xii. Omnia possum in eo qui me confortat. Inde est illud In deo meo transgrediar murū. Et illud circumdantes circumderunt me et in nomine domini quia vltus sum in eos vel vindicabor in eis. Et beat⁹ martin⁹. Ego signo crucis non galea protectus aut clipeo hostium cuneos penetrabo secur⁹. Videtur autē ista gr͠a ad sp͠m fortitudinis pertinere. Deficiētibus ergo viribus nostris vires suas nobis ministrat deus. Et hoc est qd̄ dicit apl's i. xii. secunde ad chorin. Cum infirmor: tunc potens sū hoc est cum in memetipso deficio divine virtutis auxilio

G potens aut fortis efficior. Si quis autem querat cuiusmōi affectio est illa quā confortationē dicimus. Respōdemus quia ipsa nominatione sua satis claret. confortatio enī̄ fortificatio est. sicut enī̄ albatio et albificatio idem est sic fortatio et fortificatio idem. et est de spe victorie procedens. Ideo enim timore succūbendi virib⁹ cordis destituuntur. et seipsos dant hostib⁹ nihil eis rebellionis opponentes. Qui vero confortantur a deo etiam deiecti atque prostrati tanquā viribus resumptis acrius quā prius pugnant. Et propter hoc legitur.

H Ecclesiastici. xlii. melior est iniquitas viri quā mulier bene faciens. iniquitas enī̄ viri idē virilis sim⁹ quia revera vulnus spūale cū virilē animū provocat et cō citat contra hostem diabolum. Provocatio autē et cōcitatō iracūdie interdū vires reddit et augꝫ vulnerati animum. Mulier autem id est mulieb͛is anim⁹ vulneratus peccato: vel etiam temptatione pulsatus statim deficit viribus et quasi incidit in spasmū pre timore. Quēadmoduꝫ mulier videns sanguinē vulneris sui vel alieni. statim stupet et velud spasmo deficiens pavet et trepidat cōplodens man⁹ suas et allidēs eas ad genua sua vociferat vt vulgo dicit totū esse perditū. totū esse mortuū. nullā superesse resurgendi vel evadendi facultatē. Et fit hec passio plerūque in eis qui in magnitudine vel multitudine peccatorū suorum studiosius cōsiderātes immensitatē divine misericordie nō attendunt. Inde ē quod stu-

I pent atque deficiūt in semetipsis desperātes et de spe misc͠dīe dei vires resumere nesciētes. Ista ē confortatio sive fortificatio idē est quod alia nominatione dicitur animatio et hoc ab animo sive animositate. Sicut et contrarium videlicet disfortatio exanimatio dici potest. Verum exanimatio et ab anima que est voluntas: et ab animo qui est audientia dicitur Exanimare enī̄ dicitur quis aliquem frequenci⁹ ab eo a quo voluntatem eius avertit. Similiter et exanimare cui animū id est audentiā vel infirmat vel minuit. De ista cōfortatione dicitur illud Si ceciderit non collidetur. quoniam dominus supponit manum suam. Similiter et illud. Impulsus eversus sum vt caderem et dominus suscepit me. Cadit enī̄ et collidetur. cui ipse casus vires resurgendi atque repugnandi vlteri⁹ et desperatione funditus tollit. Cadenti miserator dominus manum suam supponit. cū sic collidi eum non patitur et manum id est virtutem qua resurgere et repugnare audenter proponit. per spem subministrat sive apponit. vires enim sive virtutem hmōi. nisi animū vel animositatem sive audentia quam diximus hic intelligimus. De enī̄ dicit poeta. Inmersos animos mens generosa capit. intelligendū est etiam quā magna quando nostra defecisse hoc ē quā subcecidit et sub eo prostratus iacet. tunc enim cum deficit ymmo plerūque prostratus fortius resurgens hostem fortius vice versa subiicit et prosternit instar pugnatoris aut pugilis qui ab adversario deiectus et sub eo iacens fortius repugnat. et obnititur donec ipsum subiiciat et superior eo fiat. Nos autem de his lati⁹ lo- K
quemur in sequentibus videlicet in tractatu de temptationibus et resistētiis ad idē pertinet et illud. Si natura negat facit indignatio versum Indignatur enim plerūque mens viri sancti repulsum temptationis deiecta et a diabolo turpiter victa et

ad fortiora manum extendens ad deuincendum in diabolum vehementius exardescat. ꝑ hac dictū ē ysaie.lviij. Orietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt sicut meridies. ⁊ iob.xj. Quasi meridian⁹ fulgor tibi cōsurget ad vesperū. ⁊ cū cōsumptū te putaueris orietur vt lucifer. Secunda affectionū spei expectatio est. ex q̄ solet diffiniri spes expectatio futurorū bonorū ⁊ meritis ⁊ bona cōsciencia. de hac dicitur puerbiorū.xvij. Femina gemma gratissima expectatio pstolantis. Et questionem habet an sit in vi apphensiua an in motiua. et reuera vnomō indubitata credulitas de obtinēdis futuris bonis eternis dicitur spes eorū in vi apphensiua est sicut fides. Aliomō ista expectatio cōtraria est timori desperationis. qua quis dampnationē eterna sibi imminere timet absq̧ vlla spe redemptionis vel liberationis. Et est hmōi desperatio expectatio future dapnationis excluso omī adiutorio misc̄dīe dei. Hic ergo ē qui sic videlicet expectat dampnationē futurā. Jā omnino reuersus ab eternis gaudijs ⁊ funiculis peccatorū suorū ligatus die ac nocte trahi se videt ad infernale pabulū. siue incendiū. Sic econtrario expectans expectatione spei videt se continue deduci ad eterni regni soliū. hic dicit. Expectās expectaui dominū et intendit mihi ⁊c. hmōi expectator dicit. Tenuisti manū dexterā tuam ⁊ in voluntate tua

Z eduxisti me pviam siue hmō i. Et tandem cum gloria suscepisti me. ppter hanc dicit Sapiencie.x. Justū deduxit sapiencia per vias rectas et postmodū ostēdit et regnū dei visione integra. et dedit illi sciencia sanctorū cōplete illuminationis. Hinc pstruit de qua dicitur in psalmo. Hec recordat⁹ sum et effudi supra me animā meā. quoniam transibo p viam salicet veritatis in locum tabernaculi admirabilis vsq̧ ad do

A mū dei. Ego inquit hmōi animo expectabo dominū. sicut mihi in psalmo p̄ceptuȝ

56 ē. Expecto eū inq̄ȝ vt sponsum adulterorū salicet viciorū et demonū amplexus respuens tanq̄ȝ inquinamēta execrationis. expecto euȝ vt dnm seruus quādo reuertatur a nuptijs vt cū venerit ⁊ pulsauerit siue p mortē siue p aliā tribulationē. siue p internā visitationē confestim aperiam ei. Expecto eum vt liberatorē ac saluatorē. Nolēs dare manus hostibus: siue blandientib⁹ siue impugnātib⁹ sciens eū ppe esse. ⁊ ad liberationē meā festinare. Expecto eum vt pontificē vel epm meū cū pcessionali occursu et apparatu. Festino em̄ venientez recepturā videre cū lucernis seu lampadibus ⁊ alijs. Expecto eū vt regē militū iaȝ me remuneraturū ⁊ me tanq̄ȝ fidelem ac strennuū militē suū coronaturū. Expecto

B em̄ regnū decoris et dyadema spei d manu ei⁹. sicut legitur sapiēcie.v. Expecto eum omnia alia ptempnēs. īmmo vilipēdens ⁊ abhorrens. Expecto inq̄ȝ eū vt totū ⁊ solū bonū meū. qd in futuro mihi reseruat. Nihil em̄ habeo in p̄senti vel hre possum quo cōtentus sim. Quemadmodū dixisse quidā senex dicit parciuallo galensi ⁊ interrogat⁹ ab eo qui expectaret in via quadā sedens. Expecto inqt totuȝ bonū meū qd adhuc venturuȝ ē. Cogitauit aūt parciuallius intra se si iste senex ⁊ decrepitus ⁊ in fine dierū suorū adhuc expectat bonū suū qd totū vt dicit venturū ē. Quāto magis ego iuuēcul⁹ sperare ⁊ expectare possum bonū mihi venturū. ⁊ qdē vterq̧ de bono tpali solūmodo intendebat. Quāto fortius ergo de bono futuro eterno nobis intendendū est. vt videtur ista expectatio esse ipa virtus longanimitatis. Sed a longitudine animi qua supatur ⁊ vincitur tediū longe expectatiōis dicit longanimitas. quidā em̄ adeo breues animo sunt vt statim sibi fieri velint queq̧ a deo sperāt.

C Expecto dnm vindemiatorē vt vua nō dū matura. Expecto dnm messorē vt messis q̄ qn̄ metenda sum ipse nouit. Expecto regē meū remuneratorē meū qui certamē meum iugiter intuetur. ⁊ quādo plene vicero sicut nō latebit eū sic differet coronā meā. Expecto vt pcurrerim finē stadij mihi proposiu qd dū pcurrero. nō ignorabit deus q: tūc dabit mihi brauiū. Nō dū cursū cōsumaui. nondū totū certamē bonū certaui. Adhuc restat mihi de certamine aliqd. et de cursu similiter pficiendū nō dū ad apostolicā pfectionez perueni. Ad quā puenisse se dicit in.iiij.ij. ad Thymo. Mira ⁊ intolerabilis omnino p̄sumptio sic festinare ad p̄miū. Cum expsse dictū sit in.vij. Job. quia sicut mercēnarij sic dies hominis sup terram. Quare sicut mercēnario expectanda ē merces donec opus cōsumauerit. Sic ⁊ merces retributionis donec opus vł operationē vite eterne cōsumauerit. Sicut expsse legit in psal. Exibit homo ad op⁹ suū ⁊ ad opationē suā vsq̧ ad vesperaȝ. Pro

pter hmōi festiuos atq; pter operarios homines scriptū ē ecclesiasti.xx. hodie venetatur quis. et cras expentodibilis erit hō hmōi. Feneramur siquidē dño qcqd boni fecerimus. quia ergo tempus solutōis ipē deus pfinit. videlicet diē mortis et diē iudicii. stultissimū ē ac pcacissimum ante tempus illud premium debitum vel mercedem expectare. vl' in parte illa exemplo aplico stulte innitēdū ē. Et si eñ cupiebat dissolui et esse cū xpo sicut ipēmet dicit i pmo ad phylip. Non tamen pcise hoc volebat aut petebat a dño. Magis ergo faciendum ē quod Jacobus dicit in quinto. Paciētes igit estote fratres vsq; ad aduētū dñi. ecce agricola expectat pciosum fructū terre pacienter ferēs donec recipiat tēperaneū et serotinū Ampl'. Cum quid hic agimus non sit pparatio loci nostri in celo et non sit nisi fabricatio corone nostre et non sit nisi pparatio hospicij nostri ibidem. sicut legitur ecclesiasti. xvj. Ois misericordia faciens locū vnicuiq; fm meriti ipius et fm intellectū peregrinationis illi'

D Septima affectionū spei iocūditas ē. que vsualiter vocat gaudiū spei et nō du rei. Sicut eñ ex timore future dampnationis atq; desperatione future glorificationis oritur tristicia incōsolabilis. sic ō spe eternoꝝ gaudioꝝ oritur ista iocūditas. et de hac dicitur offia illa. Exultate iusti in domino. et quod dicit Apls in vltimo ad Phylip. Gaudete in dño. et iteꝝ dico gaudete et qd de gaudio spei hoc itelligat apparet et eo quod statim subiungit. Dominus ppe ē. Differt aūt illud gaudiū ab eo gaudio quo numeratur secundo loco inter fructus spiritus. v. ad Galathas.

Quia gaudiū illud ē ab ipa pñsencia inhabitantis dei in corde gaudentis. Illud autem est ex ipa futuritōne glorie sanctis repromisse. Quare manifestū est qr illud gaudiū ē sicut arra eterne mercedis et sicut podoratio future sanitatis. et potest intelligi pptet ipm dictum illud. Gustate et videte quoniam suauis ē dñs. licet ex alio intellectu ptineat ad donū sapiencie ppt hanc dicit Aug'. quia spes nos in aduersis ridere facit. Et pptet hoc inter nostros vocamus hmōi gaudiū falsariū. Ipsi eñ concessum ē intrare ortū voluptatis et ortū deliciarū scilicet paradisum celestem et inde afferre odores ad dulcorandā et cordiendā amaritudinem aduersoꝝ nroꝝ s

Illud est ruius organa. Hoc ē cuius iubilationes et tripudia nulla intercidit vl suspendit aduersitas. ppter hoc dictū ē. In die mandauit dominus misericordia sua et nocte aduersitatis scilicet cantat sub eadis canticū eius. ppter hoc et dictum ē illud. Cantabiles erant mihi iustificatiōes tue in loco pegrinationis mee. Inde est et illud iob. Deus qui dedit in nocte carmina. i nocte scilicet aduersitatis. Hec ē tympanistria siue ioculatrix iocunditatis. continue deducens et psequēs electos velud sponsos ad celestes nupcias. et velut victores ad eterne vite coronam. hmōi eñ nō solent ad talia deduci absq; tympanis et tripudiis Hic ē hynnitus de quo domin' xxviij. iob. Nunquid circūdabit collo eq hynnitum. de hoc ibidem dicitur. exultat audacter. hic ē videlicet de quo dictū ē ibidem. Cum audient buccina dicet vach q ē interiectio gaudentis. Sicut eñ gaudent equi et tripudiant atq; strepunt cū signū ymminentis conflict' audierint. sic et viri sancti hmōi gaudio gaudent. cum bellum tribulationis aduersum se cōsurgere cognouerint. hoc ē quod veritas dic Luce. xxj. His autem fieri incipientibus. leuate capita vestra. vbi Greg'. exhylarate corda. Quevtiq; exhylaratio seu gaudium ē de appropinquatione nostre redemptionis sicut ibidem dicit. Scientes quonia ppe est regnū dei. Alio tamen modo ptinet ad pacienciā verbum illud sicut dicemus in sequentibus. Paciencia vero viro ac pfecto cibus suauissimus tribulatio ē. et licet illud gaudiū non sit nisi odor remissimus et vmbra p modica torrētis voluptatis quo potandi sunt in regno celorū sancti tamen magna refectio ē hic. et future refectionis cautio fortis atq; securitas Jam ergo pcurrimus affectiones spei singulas licet breuiter et pfunctorie.

p Ost hec igitur exequamur laudes charitatis iuxta nominationes suas et ptes seu ramos. Dicem' ergo in pmis quia in vltimo .ij. ad Cor. nominantur tribus nominationibus videlicet Gracia domini nostri hiesu christi. deinde charitas dei: tercio cōmunicatio spiritus sancti. et gracia quidem domini nostri hiesu christi. quia et per hmōi misterium specialiter pfessus ē in .xiiij. iohannis dicens. hoc ē pceptum meū vt diligatis inuicem. et ex ea atq; p eam discipulos suos

E

A
57

agnosci voluit. in .xiij. eiusdem dicens. In hoc cognoscent homines q2 discipuli mei estis si dilectionẽ adinuicem habueritis Et illam in seipso maximã exhibuit Sicut ipsemet dicit in Johan .xv. Maiorem hac dilectionẽ nemo habet q3 vt animam suam ponat quis pro amicis suis. vnde et nimiam charitatem vocat eam apostol9 in ĩi. ad ephes. Propter nimiã inq3 charitatem suã qua dilexit nos q̄ ꝓpter hoc gracia dicit dñi nostri iesu xpi. q2 talis ac tãta gratis ab eodem nobis impensa ẽ. et ꝑ illam semetipm ipe nobis et ꝓ nobis impendit. In nobis vero ipsa charitas q̄ deum et que ꝓpter ipm diligenda sunt ꝓut dignũ et iustũ ẽ diligimus tribus de causis gracia dicitur. Primum quia gratuita dei bonitate vt donũ eiusdem carituĩ no

B bis tribuit. Scdm quod gratos nos deo efficit. Terciu3 quia gratis et tanq3 dono nos facit omnia facere. de pmo Augustinus. Inter dona dei nullũ ẽ maius charitate. de secundo idem Sola charitas discernit inter filios regni et filios tenebrarũ et iterũ. Charitas ẽ fons ꝓprius bonorum cui non cõmunicat aut alienus. de tercio Aplus in .ix. pme ad corinthio. Unusquisq3 ꝓut destinauit in corde suo et nõ ex tristicia aut ex necessitate hylarem enim datorem diligit deus. Certum enim est quia quod nõ gratis fit ex tristicia fit aut ex necessitate quia necessitas intelligitur vt ia3 debitũ aut cupiditas aut timor. Ex hac ergo dicebat apostolus in .xv. pme ad cor. Gra dei sum id quod sum. et gracia eius in me vacua non fuit. Q2 enim bonus et sanctus erat q̄ apostolus q̄ deo placit9 fuit et acceptus. Et iterum q̄ bona et bene operans soli deo graciae tribuebat. verissime dicit hec gracia ꝑ me gratus ẽ et acceptus deo quicunq3 ei placet per me grata sunt ei et accepta omnia opa sanctorum.

C Sine me nullũ eorum eidem placet. sine me non seruitur ipsi quia nec seruitiũ nec obsequiũ dei dicendum ẽ quod eidẽ non placet. Ad alias etiam virtutes oẽs audenter dicit ꝓpter me grate estis omnes. et grata oĩa opa nostra. Sine me nihil graciae habetis in conspectu dei. Nec mirum ego gracia sim si meũ ẽ gratificare et vos et opa nr̃a. Tu enim o iusticia reddis debitum quod exigeris. Tu timor reddis incõmodum quod tibi imminet. tu spes amus cõmodũ quod obtinere tendis. Tu castitas vereris offẽdere sponsum vel abhominaris sordes et spurcicias luxurie. et ita de aliis. Ego liberaliter omnia facio. ego totum recipio a datore bonor et totum ei redono Quicquid enim gratis impenditur donum ẽ. Et ꝓpter hoc sicut dono sic mihi debetur redonatio. et sicut tribuo sic mihi debetur retributio correlatiue em̄ dicũtur hec. Quia ergo apud nos nihil donatõis vel retributionis s3 apud me solam. mihi soli debetur donatio et retributio in pmis et ꝑ se. Si quid autem inde nobis ꝓuenit vl' ꝓuenturum ẽ. ꝓpter me est. Ego labem symoniace prauitatis a me et meis totaliter abdico et excludo. Ubi enim ego non sum aliquis aditus ei patet. Ubi autẽ ego sum longe est ipse Etiam spiritus sanctus ꝓpter hanc puritatem donationis et sinceritatem liberalitatis nomen suum mihi ꝯmunicat. Ipse enim est gracia in pmis et maxime et ex illo ego gracia nominor. Ego enim ꝓprium signaculum ipius sum et ꝓpria impressio et si fas est inter ipm et aliquod de donis eius similitudinem cogitare. Ego sum que ei maxime assimilor et quod cõmunicatio nominationum suaꝝ expsse iudicat. Ipse enim vocatur et gracia et donũ et amor et charitas. Sic et ego licet incomparabiliter distanti similitudine. D Laudes vo ipius in eo q̄ charitas ẽ ex tribus causis sũt. ꝓpter quas et charitas nominat. Primo enim quia ea siue ꝑ ea3 deus carus habetur. Unde et vulgari gallicano cherter recissime nominatur. Secundo q2 ꝑ eã nos ipos caros habemus. Tercio quia et ꝓximos similiter ꝑ eam caros habemus. Et pmum quidem dicitur charitas quia sine me non solum vilis sed et vilissimus etiã deus esset. Ubi eñ ego nõ sum ꝓ q̄ntulocũq3 vili deus deseritur. Quid enim vilius momẽtaneo lenocinio carnalis voluptatis. et tamen vbi ego non sum ꝓ illo deus deseritur. Sed et luto diuiciar3 temporalium quid vilius. et tamen auarus ꝓ illo deum deserit vilitatem autẽ suam etc. Reuera diuicie omnes pedib9 nostris naturaliter calcande ymmo cõculcande et supponende sunt. conculcande inq̄3 pedib9 corporis. quãto et go fortius pedibus cordis. Has enim si eleuare sup pedes nr̃os voluerimus toto pondere obmittunt. et vt sint in infimo q̄ possunt virtute corrumpuntur. In infimũ aũt locus ẽ conculcati

onis. Sic et pompatici homines atq; vanissimi ꝛ pro vento modico inanis glorie deū deserunt quo vento inde nihil vilius sicut deo nihil ē p̄ciosius vel eque p̄ciosū.

E Attende autem quia non habet rē aliquā caram quis qui eam daret vel dimitteret ꝓ equiualenti quia nec deū carū hꝫ qui eum daret vel qui dimitteret ꝓ equiualenti si posset illi equiualens inuenire.

Amplius. Q̄nto minꝰ valet deo id ꝓ quo deus deseritur tanto deus ab hmōi desertore vilior habetur. quia ergo omne aliud a deo incōpabiliter minus valet incompabiliter deū vilem habet qui ꝓ quocunq; alio illū dimittit. Manifestū ergo quia in infinitū vilis deus vbi ego nō suz dicit charitas. Amplius. Q̄nto minꝰ eo est id ꝓ quo ipse deseritur tanto maior ei contumelia irrogatur. Quociens ergo ꝓ quocunq; alio deseritur infinita ei contumelia irrogatur. Ubi autem ego suz dicit charitas in tuto ē ab omnibꝰ hmōi cōtumelijs.

F Amplius. Ubi ego nō sum fimus et stercora vilissima p cupiditatem auide et studiose colliguntur. deus autē omnino negligitur nec curatur. vbi autem ego sum ipse solum eligitur diligitur. omnibusq; p̄ponitur et omnia alia ꝓpter ipm̄ dimittuntur. Sicut expsse legitur Cantic. viij. Si dederit homo omnē substanciā domus sue ꝓ dilectione quasi nihil despiciet eam sal[u]cet substancia Ego ergo suz dicit charitas que deo seruo valorem suuz. sine me enī nullus habetur precij vl' valoris. Ego sola noui ꝛ sola notū facio q̄ntū valeat et q̄ntū sup omnia valeat q abs[q;] vlla compatione de me dicit Johannes euangelista iii.ii. prime. Quia si quis diligit mundū non ē charitas patris in eo. et hoc quoniam qui diligunt mundū indubitanter magni estimant mundum quare non diligunt deū dilectione que charitas ē. Si enī charitas dei esset in eo vilitas mundi esset in eodem. hoc ē cōtemptꝰ mūdi. Nō enī sese cōpaciuntur charitas dei ꝛ amor mundi sicut dicit Jacobꝰ. iiij. Quicunq; voluerit amicus esse seculi huiꝰ inimicus dei cōstituitur. Isti sunt qui non separant p̄ciosum a vili. et ideo ceci estimatores sunt ac deceptissimi mercatores propter me dictū ē dei charitas Hieremie. xv Si separaueris p̄ciosum a vili quasi os meum eris. Ego aūt sum que separo p̄ciosuz deū a vili hoc est a quocunq; alio. Quod

nec estimationē haber nec preciū ad illud. ꝓpter hoc quicquid a me expectat ... eius vel errorqueunt ipm̄ vt mihi p̄ciosissimū atq; charissimuz retineo nihil ... me habere reputant vel eo retento atq; seruato me penitus pdidisse. Ipse est p̄ciosa margarita qua inuenta p̄ gaudio vendidi id ē contempsi omnia. sicut ipsemet dicit Mathei. xiij. Ipse ē mihi thezaurus absconditus in agro sancte conuersationis. sicut in eodem eiusdem legitur. Omnia mihi vilent ꝓpter ipm̄. solus ipse mihi p̄ciosus ē scdm̄ id quod caros nobis nosipos efficit. Laudes eius iste sunt Prima laus ea ē qua dicit. quia soli possessores mei p̄ciosi sunt et mundo atq; dyabolo inuendibiles sunt ymmo ꝛ immercabiles. De alijs enī prouerbiorū. x. Cor impiorum nihil est Hoc ē quoniā ꝓ nihilo se dat. Auarus ei cupiens pecuniā ꝛ non obtinens cor suuz dedit ꝓ nihilo hoc est quoniā ꝓ pecunia quā cōcupiuit dū eam nō recepit. Sic et luxuriosus dum voluptatem carnis cōcupiscit. et ideo eam non assequitur quia non valet. cor suū similiter ꝓ nihilo dat. et ad hunc modū se habet de alijs. Uana ista cupientibus ꝛ non obtinentibꝰ quis corda eorū ꝓ nullo habet dyabolus Nō autem aliquid possessorū meorū dicit charitas tactare dyabolus. quia non habet qd offerre audeat. quemadmoduz enim si ꝓ massa auri vel ꝓ magno p̄claro atq; magnifico regno festucā quis offerat. habenti massam illam auream vel regnū cuz indignatione ab eo repellitur. Interdū aūt et percutitur qui tam vilia ꝓ tam p̄ciosis offert quasi contumeliā irrogauerit. sic ipsi faciunt dyabolo. In ipsa enī suggestione G temptationis dyabolus offert corda eius quoniā temptat aliquod temporale videlicet vel voluptatem vel pecuniā vl' aliqd aliud qua oblatione seu suggestionē. qui seipm̄ carū habet cum indignatiōe repellit. Sicut fecit petrꝰ oblationi symonis magi. Pecunia tua tecū sit in pditionem. etiā ad hunc modū de alijs. Interdū autem et irascitur ꝛ ꝯtumeliam ei reddūt ꝓ hmōi vilificatione sua et spuunt in faciē eius. et sic clamant ei phy. de omni eo qd offeret quod habes. queadmodū si regina ... ta sollicitaretur de turpitudine a garcione vilissimo si seipam caram ac p̄ciosam haberet nō solū cū indignatiōe ipm̄ repelleret sed cū grauiter torqueri faceret. Sic

dyabolo faciendū ē.torqꝫ aūt dyabolus
ira magna ⁊ indignatione cū viliter repel
litur erubescens ⁊ dolens se victū esse.tor
quetur etiā spiritualiter cū videns aliquē
se torquentē ꝑ eo ꝙ suggestionē ei⁹ sine
taxatione in seipso sustinuit. Et indubitan
ter magnā sibi cōtumelia facit. qui tam vi
liter taxari se videt et inde vehemēter nō
irascitur dyabolo sic taxante nō lōge a mer
cato vt vulgo dicitur. hoc ē multū ꝓpinqui
us esse venditioni suspitus. qui vel ad pun
ctū sustinet se sic taxari. De hoc salomon.
ꝓuerb. vj. Preciū scorti vix vnius panis ē
mulier aūt p̄ciosam vitam viri capit. dicit
vnusquisqꝫ possessor me⁹. merito mihi ca
rus sum. qui tāto p̄cio emptū ab x̄po deo
me scio. sicut dicit Apl's in. vj. p̄me ad Co
rinth. empti estis p̄tio magno Et pe. in p̄
ma pri Non corruptibilib⁹ auro et argen
to redempti estis de vana vestra cōuersa
tione paterne traditionis. Credo augusti
no dicenti ⁊ consulenti mihi. Ne tibi vile
scas inquit appende te ex p̄cio quod ꝓ te
datū ē subaudis ipe deus qui me creauit
tunc precium ꝓ me dedit. Si quis minus
offerat ꝙ ipm deū qui dignatus ē esse p̄ci
um meū no ipm audeo ymmo nec audi
re volo. Et si quis alius tm̄ offerri ei vl' of
ferre posset vellem enim ꝓ tanto dari. Si
eī venalis essem ꝓ minori me habere de
beret ipse cui totū debeo ꝙ quicqꝫ alis.
D de hoc Augustin⁹ Absit vt postꝙ̄ scio me
emptū esse sanguine xp̄i me vlterius exhi
beā venalem. Huic ergo charitati vilitas
contraria ē. de qua Hieremie. ij. Quā vi
lis facta es nimis iterans vias tuas. sicut
enim carū ⁊ vile contraria sunt sic caritas
et vilitas. Ex hijs igitur laudibus cha
ritatis apparent sugillationes et vitupia
vilitatis. Sicut eīm charitas p̄ciosos nos
efficit ⁊ caros nobis vt nihil nobis quod
dyabolus offerat p̄feramus aut etiam cō
paremus. Sic vilitas nos nobis adeo vi
les efficit. vt omnia que dyabolus ꝑ sug
gestiones nobis offert magna aut p̄ciosa
reputemus et quodlibet eorum nobis p̄
feramus aut saltem conferamus Ter
tio charitas nobis proximos efficit caros
vt fratres et socios ⁊ hec affectio facit eos
nobis caros: ⁊ ita vt cariores habeamus
eos corporibus nostris non solum reb⁹.
sicut dicit Johannes in. iij. p̄me Canoni
ce sue. Si christus ꝓ nobis posuit animā
suam: et nos debem⁹ ꝓ fratrib⁹ animas
ponere: de hoc Gregorius. Qui nō dat ꝓ
fratribus pecuniam suam quomodo da
turus est ꝓ illis animam suam. dē vitas
De hoc Augustin⁹ Multi plus dolent de
morte passeris vnius quomodo passer il
le sit pulcher atqꝫ canorus ꝙ de morte vni
us hominis. Cari autem proximi habendi 3
sunt spiritualiter non carnaliter quia puer
sitate multi laborant qui cum fratres cor
poraliter infirmantur vel aliud quod sm
corpus incōmodi paciuntur pene incon
solabiliter dolent et lugent super eos. Cū
autem spiritualiter affliguntur. videlicet
cum ardentia vel odio vel libidine. q ar
dores sunt omni ardore febrili perniciosi
ores. nihil vel pene nihil patiuntur super
huiusmodi afflictionibus eorum. vulne
ra peccatorum et ipsam mortem animarū
duro ac pene insensibili corde audiunt d̄
proximis. Vulnera corporum et mortem
aut egritudines quascunqꝫ cum dolore ⁊
luctu miserabili audiunt. Plangentes et
lachrimantes gementes et rugientes. Sꝫ
et si forte amicus asinam perdiderit con
dolet vehementer. Si autem animaꝫ nec
curatur euidēter. sicut dicit beatus Bern K
hardus. Asina perditur et tot habet perq
sitores: anima perditur et vix est qui reco
gitet et vt ad vnum dicam⁹. vere nihil vi
lius est apud aliquos animab⁹ proximo
rum licet magni et spūales habeantur.
Quā rarus est qui animam proximi sui p̄
tio bibliē sue redimeret qui illaꝫ daret vt
illam a peccato mortali liberaret. Et sicut
supra diximus ipā stercora litteralia ꝑ pla
teas sparsa tot habent studiosissimos at
qꝫ auidissimos collectores. Anime & vul
neribus peccatorum prostrate ⁊ pene vbi
qꝫ latentes paucissimos habent qui curēt
Sic ceciderit nummus ymmo si obul⁹ in
via. fere tot habet reuelatores quot prete
reuntes. Sic ceciderit anima in via morti
negligitur vt stercus. et quod deterius est
contemptu et aspernatione spiritualiter
conculcatur. Sicut dicit Psalmista. Po
nes eos vt stercus terre. ⁊ hieremie nono
Et cadet morticinium hominis quasi ster
cus ⁊c̄ Vere autem vel saltem non sterco
rib⁹ viliores aīe haberēt Si viderim⁹ fra
trem infirmantem corporaliter. Et cibum
corporalem sumere non valentem mise
rabiliter, dolemus super eum ⁊ dicimus

Ecce iam duo vel tres sunt dies postq̃z ci
bū nō accepit. Ecce de cibo spūali si p an-
num non acceperit. rarus est qui doleat.
Quid est o miser corp⁹ humanū nisi equ⁹
vel asinus ipius spiritus et quid spirit⁹ ni
si sessor et rector corporis asino vel equo il
lo ꝯpatens sessorem atq₃ rectorem omni
no negligis. Quid ē quero vulnus in cor
pore nisi foramen in veste Sicut dicit Ju
das in epistola sua. Carnis maculataz tu
nicam. τ apostolus in.vj.ij.ad Cor. Non
enim querimus expoliari sed superuesti-
ri. Vesti compaterís dolore pene inconso
labili. vesti inq̃z fraterne τ ipm fratrem ve
stitum non curas. Amplius. Quid est
vulnus in corpore nisi rima vl' fissura in ta
bernaculo corpus enim non est nisi taber
naculum militantis in eo spirit⁹. sicut do
cet petrus in.v.ij. Scio q velox ē taberna
L culi mei depositio τc. Quid ē mors corpo
raliter nisi ruina tabernaculi istius. Quā
ta igitur demencia ē tantopere curare rui
nam vel fissuram in tabernaculo hmōi. τ
inhabitatorem atq₃ militantem in eo. nō
attendere casum equi et hmōi ruinam ta
bernaculi mirabiliter expauescis et ruinā
equitis atq₃ inhabitantis penitus negli-
gis. Manifestum ergo est ex hiis quia
hmōi homines nō fratres reuera diligūt
sed fratrum equos aut asinos vestes τ ta
bernacula sicut diximus quod inde appa
ret quod per se est posito ponitur. quo re-
moto remouetur. Posito autem hiis scili
cet equo vl' asino veste seu tunica taberna
culo corporis ponitur hmōi dilectio. et re
motis remouetur morte enim corporis ex
tinguitur ab hiis transeuntib⁹ euanescit.
Unde vulgo dicitur q mortuus amicum
M nō habet. Dicit ergo fraterna charitas nō
in humana sum vt fratruz corpora vl' ode
rim vel non curem sed ordinata sum vt in
pmis animas ipsorum diligam τ maxime
Secundo corpora. Tercio corpalia queq₃
bona ipsorum. Nullum enim in bonis fra
ternis inamatum ptereo. sed que vilia et
vilipendenda sunt cara non habeo. sicut
que pciosa sunt et cara habenda non vili
pendo. Ego iustissima et verissima estima
trix pciosarum et vilium et maxime homi
num qui non aliud forū vel pcium eis im
pono q̃z deus. Non enim ppter hoc mi-
nus deserendi sunt q̃z ipse sit. Non enim
deserendus vel dimittendus est proximus
nisi cum eius societas aut contubernium
deū nobis auferret sicut multis infirmis
accidit qui malorū contubernio facile cor
rumpuntur. ibi pculdubio recedenduz in
firmis ab hominibus hmōi interduz sci-
licet charitatis officia illis subtrahenda.
Quemadmodum si sacerdos iuuenis re-
quiratur vt audiat confessionem iuuencu
le in cuius cōcupiscencia ardet potest sub
trahere se et relinquere eam alij confesso
ri ppter periculum pprium. et hoc ne amit
tat deum. Sunt et alij casus in quibus
etiam officia charitatis subtrahēda sunt
proximis ppter similia pericula. Sicut ips
posuit animam suam p fratribus vt ipse
met dicit Johannis.x. Sic iudico facien-
dum esse et sic etiam fieri facio. charitas
enim effectio proximos alijs et sibinuicē q̃z
anime id ē vite eorum. sicut dicit Aposto-
lus de seipō in.xij.ij.ad Cor. Ego autem
libentissime impendo et super impendar
ego ipse p animabus vestris. Dicitur
autē charitas dei virtus ista et gracia. vel
quia dei donum est vel quia ea carus ha N
betur deus. Tercia nominatio eius ē
qua communicatio sancti spiritus nomi-
natur non solum quia ea cōmunicat ipse
spiritus sanctus ab eis qui de eo cōmuni
ter viuunt. Sed quia omnia. hoc ē bona
et mala spiritualia et temporalia. cōmunia
sunt illis. De quibus ē sicut legit' Actuum
iiij. Erant illis omnia communia. Hec ē
communio τ societas. de qua Johannis
pmo pme canonice sue. Et vos societatē
habeatis nobiscum et societas vestra sit
cum patre et filio eius ihesu christo. Anti
quum pverbium socratis. Amicorū om
nia communia. Unde cum quidam pau-
per diceretur coram eo amicus cuiusdam
diuitis. Cur ergo iste pauper: ille diues.
Amicus autem non ē qui particeps fortu
ne non ē. Verissime ergo dicit habēs istā O
graciam communicationis. Mea omnia
sunt magna desformia. In omnibus dei
nundinis omnes negociatores mihi lu-
crantur: hoc est quoniam particeps sum
omnium illorum et socius. Sicut dicit da
uid de seipō. Particeps ego sum omniuz
timentium te et custodientium mandata
tua. Nemo enim dubitat de socijs nego-
ciatoribus quin quilibet eorum et omni-
bus negociatur et singulis et econtra. Et
quin omnibus et singulis lu cret τ pdat.
hoc ē τ lucrū cōmune omnibus et singulis
τ detrimentū quod vulgo dicitur perde.

Tota autem vita sanctorum que vita gratie est. negociatio ē sicut docet veritas in parabolis euangelicis. mathei xiij. Simile est regnum celorū homini negociatori querenti bonas margaritas. ⁊ eiusdē xv. in parabola de talentis. Similiter et Luce. xix. vbi expresse dicitur. Negociamini dum venio. Merito ergo non solū diues sed ditissima sū. que tot habeo negociatores mihi tot et tanta lucrantes. Videlicet p̄clararas diuicias gratie ⁊ glorie statim vbi video bonam palmata alicui fieri. dico partem ibi habeam vt vulgo dici-
p tur et statim efficior particeps lucri illius. Quot bona vel video vel audio fieri. tot bona mercata. siue tot bonas palmatas audio vel video fieri Omni bono em̄ opere quisquis ē opatur. Mercatur regnū celorum quicunq; sūt et quodcūq; sunt qui bona operantur et oparij mei sunt. Oim enim operum illorum ego particeps sum cum audio pulsare ad matutinale seruiciū i vna ecclesia. Gracias ago deo ⁊ glorior: quia illa hora scio surgere operarios meos ad operandum mihi hoc ē ad arandum vomere discipline corda ⁊ corpa sua ad seminadum et ipas dei laudes ⁊ ip̄as deuotionis lachrimas. Semina enī nr̄a sunt vt dicit Augustin⁹. quicquid boni fecerimus. Similiter ⁊ ad edificandum mihi celeste palacium scio eosdem oparios surgere. Omni enim bono opere edificatur opantū. ⁊ ei ꝑ quo ip̄m opus fit dom⁹ non manufacta in celis. Cum audio pul-
Q sari in alia ecclesia: et similiter de omnib⁹ in quibus pulsationes fieri audio. Nec solūmodo de hys est gaudium meū ⁊ gloriatio. sed etiā de omnibus illis quos ad bona facienda surgere illa hora credo. Quicūq; orant deum quiq; laudant aduocati mei sunt causam enim meam apō deum agunt: orationibus enim cōmunibus psalmodijs cantionibus lectionibus non solum causa totius ecclesie agitur coram deo: sed etiam singulorum fidelium: quanta ergo mihi fiducia esse deb; quod feliciter agatur causa mea quā tot ⁊ tanti aduocati tanq; graciosi allegāt corā deo. Quis ergo potest equaliter vel similit᷑ gloriari mihi: cui tot et tanti: tanq; diuites atq; prudētes negociatores mercaꝫ. ymmo lucraꝫ tot ⁊ tāta opari om̄i genere bonoꝝ opeꝝ opanꝫ cui⁹ causa tot ⁊ tāti aduocati allegat ⁊ vt pauc; mag̃ ⁊ mira de lapidib⁹ maris dicā ꝙ bone lachrime et oculis sanctorum ꝓfluunt super peccata mea defluunt: vt eorū ardores extinguant vt sordes eorum diluant super cor meum cadunt vt illud cōpluant irrigent et fecundent. quot cilicia vel alie aspere vestes corpora sctōꝝ armāt cordi meo se affectant vt eis abstergant rubiginem. vt illud clument atq; splēdificent. quot vel fustes vel virge vel flagella corpora sanctorum vbicunq; terrarum percuciunt peccata mea fustigat ⁊ cōterunt. Quot elemosyne de manibus sanctorum exeūt tot lapides in hostes meos iaciuntur ad lapidandum eos. Quot manus sanctorū ad erogandū aliquid pauperibus extendunt. tot manibus implenꝫ celestes thesauri mei. Manus enim pauperum vt dicit Augustin⁹ christo sunt gazophilacium. Quotq; a quibuscūq; sanctis ꝓ ip̄o dimittuntur vel contempnunꝫ in celo mihi reponuntur thezauri. Quod si dixerit quis ꝙ ista cōmunicatio vel societas eque vel pl⁹ damnosa est q̄ꝫ fructuosa. Quia et si multi de socijs lucranꝫ aut bene operentur bona. Sunt et alij innūerabiles qui om̄ia perdunt et dissipant. cōmunis autem perditio ē ⁊ dissipatio. sicut et cōmune lucrum. quare maior perditio et dissipatio tua q̄ꝫ lucrum. cum plures et fortiores habeas perditores et dissipatores q̄ꝫ lucratores ⁊ bonos operatores. In quo respondeo ꝙ pietas vel compassio que pars mei est sufficienter respondebit Ista enim que dicis detrimenta et perditiones ad eaꝫ pertinent et pars eius sunt Potest idq; legittima bona eīn mihi retinui omnia, et mea illa facio. Mala autē ip̄a sibi retinuit. mihi spiritualiter fuit sacramentum sacre ꝯmunicationis hoc est eucharistie sicut ip̄m nomen ip̄i⁹ indicat. Inter multos enim saluberrimos affect⁹ eius et iusticias ego sum vna non minor. et ꝓpter hoc cōmunicare vere dicuntur'q me per virtutem tanti sacramenti in ip̄o ⁊ cum ipso recipiunt. Quia vero ego communicatio sancti spiritus sum. Manifestum est ꝙ contrarium meum excōmunicatio est eiusdem de necessitate Quare ꝓprietas siue ꝓprietarietas excommunicatio est Sicut enim commune se habet ad proprium. sic communitas ad ꝓprietatē. Quia ergo vnum vni contrarium. excommunicatio autem est mihi contraria. fiūt ⁊ ꝓprietas ex necessitate. vnde et idem sunt

R excõmunicatio ꝛ ꝓꝓetas quare ꝛ excõmu
nicatũ et esse ꝓpꝓetariũ idẽ. ꝓpꝛietarij er
go verissime excõmunicati sunt. ꝛ hec ꝓro
petarietas ẽ amoꝛ ꝓuatus qꝺ dicit eẽ bea
tus augꝰ fundamẽta babylonice ciuitatꝭ
ꝛ vocat illũ amoꝛẽ sui. ꝛ dicit ꝙ iste amoꝛ
crescat vsqꝫ ad ꝯtemptũ dei. Ex bonis aũt
meis ꝛ laudibus manifesta sunt mala hu
ius excõmunicationis. sic enim excõicatꝰ
id ẽ ꝓꝓetarius ẽ ille solus de quo salomõ
Ecclīastes. iiij. Ue soli qꝛ cũ ceciderit non
habet subleuantẽ se. Omnibus enĩ bonis
ꝓnominatis seipm ꝓuat. qui se ꝑ hãc excõ
municationeꝫ diuidit ab alijs. Ego facio
S vnũquẽqꝫ possessorẽ meoꝝ ciuitatẽ firmã
sicut legitur ꝓuerbioꝝ. xviij. Frater q ad
iuuat a fratre quasi ciuitas firma. ꝓpter
me dictũ ẽ ysaie. vnus erit in mille ꝛ mini
mus in gentẽ foꝛtissimã. Jn vno enim pu
gnatoꝝ meoꝝ ymmo i vnoquoqꝫ pugnat
totus sanctoꝝ exercitus ꝑ me et ꝓpter me
Et ꝓpter hoc spũaliter terribilis dicitur ec
clesia. Canticoꝝ. vj. Terribilis vt castroꝛuꝫ
acies oꝛdinata. Quẽadmodũ vni mẽbꝛo
bene se habenti cõgaudent oĩa ꝛ male se
habenti cõdolent. Quemadmoduꝫ pꝛo
vnoquoqꝫ pugnat oĩa. sic se habẽt ꝛ de to
to coꝛpe siue exercitu sanctoꝛũ. Ego sciens
descẽdere pluuiã donoꝝ ꝛ graciarũ expã-
do palliũ meũ ymmo vas meũ. videlicet
coꝛ omne qꝺ possideo adeo dilato adeo-
qꝫ in omnẽ partẽ extendo vt ne vna stilla
pluuie istius vas meũ effugiat. Siquideꝫ
oĩe datũ optimũ ꝛ omne donũ ꝑfectum
desursuꝫ ẽ descendẽs a patre luminũ. Su
per cuiuscũqꝫ coꝛ descẽdat. sup coꝛ qꝺ pos
sideo descẽdit. Quicqd enĩ boni cuicunqꝫ
alioꝝ fit. vnicuiqꝫ possessoꝛũ meoꝝ fit per
me. sicut iam ꝓostendi. Ego coꝛ omne qꝺ
possideo oꝛtũ deliciarũ facio ꝛ paradisuꝫ
celestem. Omnẽ enĩ arboꝛẽ fructiferã om
ne lignũ pulchꝛũ visu ꝛ ad vescendum su
aue. hoc ẽ vnũquẽqꝫ sanctoꝝ virtutũ ꝛ gra
ciarũ speciositate atqꝫ varietate decoꝛo ꝛ
fructũ bonoꝝ operũ ꝓferentem in coꝛ qꝺ
possideo ĩfigo ꝛ planto. ꝛ in illo gesto. Jn
coꝛde enĩ habemus infixos et adherẽtes
quoscunqꝫ ꝓcoꝛdialiter diligimus. Jdem
L dico de bonis graciarũ atqꝫ virtutibus. qꝛ
vbicũqꝫ eas audiam vel credam eẽ cordi
possessionis mei eas infigo ꝛ vt meas eas
diligo. Quicquid aũt plantatũ ẽ in terra
mea mihi fructificat. quare oĩes electe ve
lut arboꝛes ꝓciose ac nobiles oĩa dona
graciarũ in agro coꝛdis qꝺ possideo scili-
cet plante mihi fructificant. Ue ignoran-
tibus istas diuicias meas. sicut enĩ firmuꝫ
et electis et sanctis a coꝛde meo auelli per
mitterem. quod non aliud est qꝫ separari
a me. ita vt eum diligere desinerem. vnaꝫ
nobilem arboꝛẽ ac ꝓciosam ab agro meo
auelli sustinerẽ. Sic qui nullum sanctoꝛũ
diligit vel qui quãticunqꝫ illoꝛum sic dili
gere desinit ꝓ oꝛto deliciarũ coꝛ suũ vastã
solitudinem habet et hoc ẽ quoniam qui
diligit vnum diligit vnum dilectione hac
ex necessitate diligit omnes et qui vnum-
quẽqꝫ nõ diligit. sic nullũ oĩno diligit hac
dilectione. Qua de causa vno amisso sic a
coꝛde humano omẽs auulsi sunt. Ex quo
apparet qꝫ ꝑiculosum sit vel vni homini
cuicunqꝫ irasci ira moꝛtali. vel vnũquẽqꝫ
illesum non diligere. Sine me dicit ista
gracia. quicunqꝫ me non habet excõmu-
nicatus a cõmunione sanctoꝛum ꝛ coꝛpo
re xp̄i mystico separatus. mihi ergo oĩs
arboꝛes fructificant. omnes agri pleni qꝰ
bus benedixit dominus fruges ferunt.

Si qs dicat ꝙ hec iusticia supne hie
rusalem id est spiritualis. sicut dicit Augu
stinus. vt cui cõmunicantur ac aliqua bo
na communicet ipẽ ꝛ sua et ita necesse ha
beo cõmunicare omnia mea toti ecclesie
sanctoꝛũ. quare nihil mihi relinquit. cuꝫ
omnia mea necesse dare habeam Re
spondeo qꝺ dando et cõmunicando illa V
possideo atqꝫ retineo. retinendo vero illa
amitterem. Hoc enim ẽ pꝛiuilegium et mu
nificencia spiritualiũ donoꝛum quod dan-
do retinentur et eciam multiplicantur licꝫ
enim de sola sapiencia hoc dixerit quidã
ꝙ sapiencia ẽ nobilissimus anime thezau
rus qui distributa suscipit incrementum ꝛ
auaruꝫ dedignatur possessoꝛem. si nõ pu
blicetur thezaurus elabitur. Sic ꝛ de amo
re manifestũ ẽ. quia qui non dat amoꝛeꝫ
ipsum non habet. Amare enim nihil ali-
ud ẽ qꝫ amoꝛem dare. quia ergo qui non
amat. amoꝛem non habet. Manifestũ est
ꝙ qui amoꝛem nõ dat. amoꝛẽ non habet
Qui autem retinere vult ipm no dat ipm
ergo neqꝫ habet. Sũt enĩ dona grãrũ ꝛ
virtutum velut lumina ꝛ splẽdoꝛes. qꝺ si
qs retinere conaret extinguerent. sic se hꝫ nõ
solũ de donis graciarũ atqꝫ virtutibus sꝫ
etiam opibus earum. ꝓpter qꝺ dicit Ex
go. ꝙ virtꝰ aut ꝓficit aut deficit. Expsse au
tẽ de amoꝛe dei dicit ꝙ non est ociosus in

Omelia de penthecoste. Sine me etiam mortuus ē quicūq͂ me nō habet. sicut di
z cit iohānes in .iij. ꝑ me Canonice sue. q nō diligit maēt in morte qui ergo me nō ha bet mortuus ē et excōmunicat⁹ vt dicim⁹

Quarta nominatio eius ē qua nominatur amor ꝛ hoc ē essencialis eius nominatio et ideo omnibus nota. Manifestū aūt quia amor ē quedā vnitas siue vnio amantis ad amatū. ꝑpter quod ꝛ vinculū amor ipse dicitur Ad ephes .iiij. Sollicite seruate vnitatē spiritus in vinculo pacꝭ. ecce ibi vnitas simul ꝛ vinculū dicitꝰ. ꝛ iterū ad Coloſ .iij. Sup omnia aūt charitatē habete quod ē vinculū pfectionis. vnū ergo sunt amans ꝛ amatū. colligata sibi colligatione spūali. Queadmodum dicūtur corpora corporali ligatura seu vinculo colligata vt archa et scamnū et etiā ipm corpus animalis. ꝑpter quod dicit augustinus. In sugillationē auaricie periculosum ē fieri vnū cum eo a quo necesse habes separari. vniunt enī se hmōi ligatura seu vinculo se ligantes temporalib⁹. et ꝑpter hoc iuxta passiones illoꝝ paciūtur q̄si in ipsis. Unde dicit auarus se destructū cū eius temporalia destruitur. et grandinatū cum eius vinea degrandinata est ꝛ exustū cum eius domus exusta est. ꝑpter hmōi vnionē seu ligationē amoris. Beatus vero Dyonisius in hierarchia sua vocat amorē totalē declinationē amātis i amatū hoc ē totalē fluxū siue raptū quo amās fluit vel rapitur in amatū cū omnib⁹ suis
y ꝛ hoc si pfectus fuerit amās ac vehemēs. Omnia ei quodāmō que amātis sūt trahit ꝛ ipellit amor in amatū. Hmōi ergo doni seu gr͂e mgn͂tū amor ē pma virt⁹ ꝛ laus ē qd̄ delectabile atq͂ iocundū facit. amatū quātūcun͂q͂ amarū vel molestū. Sic etiā si infern⁹ amaretꝰ dulcꝭ ꝛ delectabilis esset. Secūda laus ꝛ virtus eius est. q: quicqd tetigerit suum facit amātis. qd̄ multi ignorāt. Cū enī manifestū est q: ipm amantē ꝛ q̄cūq͂ eius sunt facit amatū. Perfectus amor nō vidit quādo econuerso hoc faciat cū verius hoc efficiat qd̄ inde manifestū ē. q: bona ꝛ mala eoꝝ q̄s amamus nostra sūt ꝑ cōmunionē quā supra ꝑlocuti sum⁹. Nō aūt ita ē ecōuerso Nō ei bona et mala nostra ei necessitate ꝛ sp sunt eoꝝ quos diligim⁹ Interdū diligim⁹ nec diligimur. Interdū aūt plus diligētes min⁹ diligimur. Sicut dicit Apl's de se in .xiij. ij. ad Coꝝ. licet pl⁹ vos diligēs min⁹ diligar. Hoc ē qd̄ dicit dn̄s Josue .1. Quēcunq͂ locū calcauerit vestigiū pedū vestroꝝ. vester erit. ꝛ alia lr̄a habet. Quē
cūq͂ locum tetigerit pes vester. vester erit Z
Pes cordis dicit Augustin⁹ amor ē. qui si rectus est dicitꝰ charitas si vero curuus dicitur cupiditas Manifestum aūt quicquid tagit amor noster nostrū ē. ꝑ modū ꝑdictū. facilima ergo est nobis acquisitio omniū bonoꝝ dum solum hmōi tactu ea acquirim⁹ ꝛ nostra facim⁹. Merito ergo paup est qui nec tangere curat spirituales diuicias tali tactu. nō est miseranda paupertas hmōi hominū. qui nec tangere volūt nec diuicias spirituales amare Iste amor ē velut accipiter rapacissim⁹. cui⁹ rapacitatē nullū volatile effugit. bona enim spiritualia seu virtutis siue opera. si sint recta volucres sūt spirituales in sublime celoꝝ volantes. ꝛ vsq͂ ad conspectū altissimi penetrantes. Iste accipiter statim vbi vise vel audite fuerint capiuntur ꝛ rapiūtur et habentes illū vt diximus efficiuntꝰ. Cor enim hmōi amore ꝑditum omne bonū statī vbi vl' viderit vl' audiuerit, amat ꝛ ꝑpter hoc suū facit illi⁹ in quo ē siue cuius ē. Huius accipitris omnis ꝑda nō nobilissima ē nisi volet ad dn̄m in ꝑmis ꝛ deinde ad omnia ea q̄ ei⁹ sūt. Hmōi volatū atq͂ rapacitatē vt ipse deus aufugit aut euadit licet enī scriptū sit. Q: omnibus mobilibus mobilior est sapiencia. et qui ascendit super cherubyn ꝛ volauit sup pennas ventorū Cum iste accipiter eum cōsequitꝰ et cōprehendit. et ligatuꝫ tradit possessori suo sicut ipsemet testatur ꝑuerbioꝝ .viij. dicens. Ego diligētes me diligo. Qui enī diligit vinculo amoris ligatus est et traditus amato sic ligatus quantūcun͂q͂ enim longe sit deus a te. Iuxta quod dictum ē.
Longe a peccatoribus salus. Tamen sta A
tim cū amaueris. ymmo q̄ꝫ cito ipm amas 58
eundem capis et tenes. Iste amor est vinculum quo solus de⁹ tenet et possidet cor humanū Per hoc vinculum ei se tradit vt illud teneat ꝛ possideat. Alioquin id est si ue hoc nec tenet ipsum nec possidet deus possessione pacifica eiq͂ accepta. Qui ergo rūpit hoc vinculum dn̄i seipso spoliat Si vero aliqd qd̄ cōtra euꝫ sit amet ille se ꝑ vinculū amoris possidēdū se iā tradidit ꝛ tenēduꝫ. Queadmodū solet tradi equ⁹ vl' asin⁹ ei a q̄ possidend⁹ ē. Ex quo appet

q̄nta insania sit aliqđ amare contra deū.
Ille em̄ et dyabolo se ligatū tradit qui sic
amat. Iste amor ē in p̄dicamēto relatōis
equiperātis. Et ꝓpter hoc si fas ē dicere.
deo quodāmō vel cōparat eos in qb⁹ ē.
id ē amatores dei. Amici ei inq̄ntū amici
pares sunt. vtpote inuicē p̄ cōperanciā re-
lati ꝓpter qđ ꝛ ipsa veritas dicit Johā. xv
Iam nō dicā vos suos ꝛ post pauca vos
aūt dixi amicos. Iste amor ē ꝓprie spiritus
adoptionis filioꝝ in quo clamam⁹ abba
pater sicut legim⁹ ad Ro. viij. Est enī iste
amor grā adoptiōis hoc est filiatio spūa-
lis qua nature filij dei p̄ graciā sunt. in q
bus ipe ē. hoc ē germanitas siue fraterni-
tas spūalis siue natio siue cognatio. sic le-
git. Ecclasti. iij. Filij sapiencie ecclesia iu
stoꝝ ꝛ natio illoꝝ obediēcia ꝛ dilectio. p̄
hūc amorē fratres apl̄os ꝛ alios electos
vocat dei filios. iohānis. xx. Vade ad fra-
tres meos ꝛ dic eis. Ascēdo ad patrē me-
um ꝛ patrē vestrū. Et vt v̄bis ip̄i⁹ vtamur
iste amor dicit. Ego sum radix viuifica. de
qua q̄cunq; nō ꝓcedit ramus aridus est.
Sicut testatᷣ Greg. Nihil habet viriditatis
ramus boni opis. nisi de radice ꝓcesserit
charitatis. Ego radix sapiēcie q̄ nūq̄ cōci
dit sic legitᷣ Sapie. iij. Et p̄me ad Coꝛ. xiij.
B Charitas nūq̄ excidit. Ego honorabilis
sapiencia sic legitᷣ eccl'iastic. j. Dilectio dei
honorabilis sapiēcia. ego sum ignis quē
dei fili⁹ venit mittere in terram. Sicut ip̄e
dicit Luce. xij. Ignē veni mittere in terrā
ꝛ qđ volo nisi vt accēdatᷣ. De hoc igne nō
incōuenicter intelligitᷣ qđ legitᷣ Trenorū
Ignē misit in ossibus meis ꝛ erudiuit me
ego ignis illuminās atq; splendificās ad
splendorē eterne pulchritudinis quicqđ i
me ardescerit p̄ducēs sic dic Greg. Nō ful
gebit anima in splēdore eterne pulchritu-
dinis nisi i officina arserit charitatis. Ego
ignis purificans ꝛ examinans ad ꝑfectū
omnē q; aliene mixture spurciciā a corde i
quo sum expurgās sic dicit psal. Igne me
examinasti ꝛ nō ē inuenta in me iniqtas
Ego sum vitalis calor q̄ extincto vite gra-
cie relinqtur sic supra ostēdim⁹ et tercio p̄
C me Canonice iohānis. qui nō diligit ma-
net in morte. Ego calor disgregās ꝛ ab in-
uicē separās et hro genea. Non em̄ corpo
ralia pacior adherere et miscere spiritib⁹
hūanis ex quo manifestū ē q̄ amor mun
di frig⁹ vel frigiditas ē: que tam diuersa vt
sunt corꝑalia ista ꝛ mentes humanas ag
gregat et adiuuat. Nulla em̄ magis diuer
sa sūt q̄ corꝑales delicie et diuicie ad mē
tes humanas; que tamen ita eis conglu-
tinat ꝛ adherere facit vt mēbra sua ea re-
putent et eta dicere non erubescant. De
grangia em̄ aut furno aut molendino cō
sueuerunt dicere auari: hoc ē melius mē-
brū qđ ego habeā. ego oleū leniae q̄ ipse
xp̄s dicitᷣ vnctus p̄ participib⁹ suis. Nō so
lū agnominari sed etiā noiari voluit xp̄s
Ego oleū ad medicamēta morboꝝ spūa-
liū ad leniendos dolores animaꝝ ad cō-
diendos cibos bonoꝝ opeꝝ. Sine me ei
nec suauitas ē animab⁹ nec solamē seu le
uamen doloribus earū nec sapor aut suaui
tas bonoꝝ operū cibis. Insipidi em̄ sunt
sine me. ꝛ si em̄ vt dicit Aug⁹ bonū fit qđ
fit nō tamē bn̄ fit qđ sine charitate fit.

Ego sum oleū sanctū quo inungūtur ꝛ
efficiuntᷣ vt ac sancti dei sacerdotes Sine D
me ei nec sanctitas ē nec sanctificatio. ego
sum vnctio sue docens de om̄ib⁹: sic legi
tur p̄mo iohā. ij. Sicut em̄ amor mūdan⁹
atq; carnalis in oibus excecat eos quos ar
ripuerit ita vt ipsa q̄ amant nō cognoscāt
Ita ego quos vngo in om̄ibus illumino
ꝓpter hoc dicitᷣ vulgari ꝓuerbio. Si qs
amat botrathā luna videtur ei. Adeo em̄
excecat amor mūdan⁹ atq; carnal' vt ster-
cora tp̄aliū diuicias nobiles reputari fecit
at et p̄claras. Nec solū int⁹ excecat amor
hmōi sed ꝛ foris: verbi gracia. Si qs de-
formissimā mulierem amet videtur ei spe
ciosa ꝛ si nigerrima ē videtur ei saltē fusca
Hoc aūt vel excecatio est. vel saltem cecu-
ciatio. Causa autē in hoc est quoniā mun
dana atq; carnalia tenebre sunt apud id
quod ē nobile aut sublime in anima hu-
mana et q̄si puluis et terra iniecta in ipsa
Unde q̄nto ꝓfundius se iniecerint vel in
heserint menti humane. tanto magis illā
obtenebrant vel excecant. Spiritualia ve
ro lux sunt et lumina apud illud ꝛ q̄nto ꝓ
fundius aut vicinius in eo fuerint. tanto
plus illud illuminant. q̄ntoq; plus p̄ plu
ra illorum apud eam fuerint tanto pl⁹ lu
cis vel plura lumina erūt apud illā. Hoc au
tem inde manifestum est quia elongatio E
ab his. que carnis vl' mundi sunt. mentē
humanam facit ꝓpinquare ad illumina
tionē suam. Quemadmodū elongatio a
tenebris ꝛ appropinquatio ad spiritualia
appropinquatio est ad lumina. ꝛ ad pri-
mū et ad purissimū lumen. ꝓpter qđ legi

tur in psalmo. Accedite ad eum et illumi-
namini. Ego sum unctio crismalis. reges
ac sacerdotes constituens per me enim solum
veri reges regnant et veri reges ac recto-
res sui sunt ac suorum. sine me enim serui
sunt nequissimi viciorum. Ego sum fons ple-
nitudinis et habundancie vniuersalis om-
nium bonorum. propter quod Aug. Ubi cha-
ritas est quid est quod non possit prodesse
vbi vero ipsa non est quid est quod possit pro-
desse. Ego fons proprius bonorum vt dicit
augustinus cui non comunicat alienus. ego
sum vita virtuti vt dicit prosper de vita con-
templatiua. sine me enim omnes mortue
sunt. et sicut supra ostensum est. ego vestis
nuptialis sine qua a nupciali conuiuio eij-
citur quicunque intrare presumpserit. sicut le-
gitur mathei. xxii. Ego stola prima atque preci-
osa que filio prodigo reuertenti de regione
dissimilitudinis id est peccati reddi precipitur.
Luce. xv. Ego tunica thalaris vel polimi-
ta suauitate fragrans quam figurauit tuni-
f ca ioseph Gen. xxxvii. Et vt breuiter de laudi-
bus meis multa ac magna et mira. non ta-
men omnia dicam. ego sum in elementis
ignis nunquam decidens aut descendens. in gem-
mis carbunculus ardentissimus ac rutilantissimus
in coloribus rubor de xpi sanguine tinctus o
sanguine murice expressus. Xpi enim passio vt ait
beatus Bern. amore ipsius et imprimit via-
mus et exigit a nobis iustius. Ego sum pre-
sens purpura ac coccino bis unctus. propter
duo mandata diligendi deum: videlicet quia
creauit et quia recreauit ardens velut illo
sanguine tincta. Ego sum in liquoribus
oleum in arboribus oliua. In vestibus sacer-
dotalibus infula vel planeta. In floribus
rosa vel lilium flammeum. in metallis aurum
ignitum. In vestibus militaribus palium atque
B cappa alata. Palium quia posteriora per
obliuionem opto vel anteriora reuelo. hoc
est spiritualia et eterna. in suppellectibili-
bus coopertorium operiens omnia immun-
da et erubescenda: sicut dicit salomon pro-
uerbio. x. vniuersa delicta operit charitas
et iacobi. v. Charitas operit multitudinem
peccatorum. ego sum in membris pes. quo in
via mandatorum dei curritur. Sine me
ergo inexpeditus ambulare nititur quicun-
que aliquid de dei mandatis adimplere ag-
greditur. Ego in mensuris spiritualibus la-
titudo. Quare sine latitudine est qui me non
D habet. ego in potestatibus secularibus rex
vel imperator. In ecclesiasticis sacerdos ab-

bas vel episcopus. Ad nutum enim meum vel
imperium omnia fiunt apud eos in quibus
sum. ego sum in ministris camerarius: om-
nia venire faciens omnia que ea facultate
qua supra diuinus habundare faciens. ego
sum in dispensatoribus bonorum distribu-
tor. omnia distribuendo retinens. ita vt
ipsum apud quem sum post me in primis do-
nem deinde omnia que eius sunt. ego pri-
ma et maxima largitas que nihil indatum
relinquo cor quod inhabitauero. Instar
domus dei celestis ordino et dispono. ibi
enim et hanc dispensationem obtineo. ipsum
enim deum ac dominum seculorum ego dedi. si-
cut legitur in. viii. ad Ro. Qui proprio filio
suo non pepercit sed pro nobis omnibus tra-
didit illum. ego sum in instrumentis seu in
vehiculis currus quo in celum curritur. ego
sum currus quo in celum raptus est hely-
as sicut legitur. iiii. Regum. ii. ego sum ra-
dix ex qua pendet tota lex et prophete sicut
legitur Mathei. xxii. ego sum finis ad quem
tendit tota lex. sicut legitur. i. Thymothei pri-
mo. Finis precepti charitas. ego sum pleni-
tudo legis sicut legitur ad Ro. xiii. Pleni-
tudo legis est dilectio. et ad Galathas. v.
Omnis lex in vno sermone impletur. per
me dimittuntur peccata sicut legitur Luce
vii. Dimissa sunt ei peccata multa quoni-
am dilexit multum. Ex his autem laudibus
manifeste sunt sugillationes contrarii mei
quod est odium. Similiter et alterius inimi-
ci mei qui est cupiditas siue amor tempo-
ralium. Quid plura. lege apostolum in. xiii.
prime ad Corinthi. et inuenies quod quasi to-
tum se effudit in laudes meas. lege primam
canonicam Johannis. et apparebit tibi quod
de ea dicit Gregorius quia omne quod loqui-
tur charitatis igne vaporatur. Et ad vlti-
mum lege in. xiiii. et. xv. euangelium iohan-
nis et legis euidenter quia precepto et meum
solummodo se dicit ibi deus his verbis
Hoc est preceptum meum vt diligatis inuicem.
De me est scola eius in primis et maxime p
me enim sunt discipuli eius quicunque de sco-
la eius sunt sicut ipsemet testatur dicens eius-
dem. xiii. In hoc cognoscent homines etc.
Ego de alienis laboribus siue lucris mer-
cedem et lucrum percipio. vnde inde gaudeo
Sicut dicit Augustinus. Uis habere mer-
cedem de alieno opere gaude inde et mer-
cedem tibi inde comparasti. Felix ac no-
bilissimum commercium nihil dare et merce-
dem vel lucrum percipere ymmo de alie-

no laboꝛe duplicē mercedē accipere gau-
dere enim gaudiū recipere est Dum ergo
de alieno laboꝛe gaudeo .p̄mā merce-
dem videlicꝫ gaudiū hic ꝑcipio .ꝛ ſcḋam
in futuro. Teste Aug. Expecto per hoc ipꝫ
ꝗ mei sunt alieni laboꝛes. ꝛ lucra aliena
euidēter ꝓbans. Certū em̄ est. q: gaudiū
quibus est cibus ꝛ potus est ſpūalis atqꝫ
refectio coꝛdis. Quia ergo de fructibus
ſeu opibus bonis alienis licet mihi gau-
dere quantū volo quocūqꝫ inuito vel cō-
tradicente Quare mei sunt omnes em̄ fru-
ctus de quibus ſine iniuria alterius poſ-
ſum comedere. quantū ꝛ quando ꝛ quo-
tiens volo. quocūqꝫ inuito ꝛ contra dicē-
I te. procul dubio mei ſunt. Ego ſum fur
fidelissim⁹ atqꝫ iustissim⁹ ꝛ in nocentissim⁹
q omnia bona aliena clā capio .mea fa-
cio. acquiro. amādo em̄ illa atqꝫ inde gau-
dendo .neſcientibus illis. quoꝛū ſunt claꝫ
illa rapio mea facio ꝛ acqro. nihil moleſta
vel dāpnoſa ſunt furta mea. ymmo vtilia
ꝛ iocunda. non ꝓpter hoc aūt minus hꝫ
aliqs. aut minoꝛa bona ſua. cū ea moꝛe
ꝛ modo meo rapuero. ꝛ furatus fuero ſi-
ne detrimēto bona poſſidēciū illa capio
ꝛ de illis ditoꝛ. cum multo fructu ꝛ lucro
eoꝛū. Cum em̄ illa per modū dictū poſſi-
deo ſi ad noticiam eoꝛū hec veniūt dupli-
cant eis q: prius nō niſi in ſeipſis illa poſ-
ſidebāt. nūc aūt in ſeipſis ꝛ in me illa poſſi-
dent. Si ꝟo boni id eſt bonoꝝ amatoꝛes
ſint laboꝛant multi mēdicātes hoſtiatim
ſingulatim rogātes viros ſctōs vt eos col-
ligant ꝛ aſſocient ſibi in bonis ſuis. non
incūbit mihi laboꝛ iſte vel mēdicando. nec
eſt mihi neceſſarius conſoꝛtem atqꝫ par-
ticipem omnium bonoꝛū que viri ſancti
poſſidēt me facio ex hoc eſt eis neſciētib⁹
vel etiam prohiberi vel etiam contradice-
re non valentibus. Quare manifeſtū eſt.
vbi ego non ſum paupertatē omnino eſ-
ſe et laboꝛem mēdicationis neceſſario aſ-
ſumendū vbi ego ſum omnia affluere fa-
cio ꝓpꝛia et aliena. Ego ſum dei nū-
mus ſiue nūmiſma hoc ē iſta moneta ꝯ
K ymago ſum illius et per me dinoſcit̄ ſicut
ſupꝛa dixit. Auguſtinus Amoꝛ em̄ alieni
boni quevere bonitas eſt ſuper oīa aīas
ſauctoꝝ deo aſſimilat cū eius indiuidu-
um id eſt ꝓpꝛie ꝓpꝛium et eſſēciale ſit bo-
nitas pura implens omnia ſecula boni-
tatibus ꝛ cauſis ꝛc. Ego de alienis bo-
nis toꝛ exennia regi regum offero vel pꝛe-

ſento. quot eidem laudes ꝛ graciarū acti-
ones ꝛ benedictiones deo reddo Hoc er-
go ē ius meum. Hec dignitas ꝛ poteſtas
vt de omnibus bonis vbicūqꝫ ſint. ꝛ cu-
iuſqꝫ ſint exennia mea ꝛ donationes hu-
iuſmōi facere poſſum. Ego ſum debi-
tum quod ſemꝑ ſolutum ſemꝑ detinet de-
bitoꝛem ſicut dicit Aug ſuper illud Apo-
ſtoli. Nemini quidq̄ꝫ debeatis niſi vt ad-
uicem diligatis. Ego ſum debitū quo
reddito reddunt̄ omīa debito ꝛ nihil fur-
ti vel rapine remanet apud reddentem ꝛ
quo non reddito totū furtū aut rapina
eſt quidqd eſt apud ipꝫ. Qui em̄ non red-
dit deo ꝛ ꝓximo amoꝛem debitū. fur eſt
ꝛ latro etiam coꝛdis ſui. Ego ſum cenſus
ꝛ redditus quē deus in omni coꝛde ſibi ꝛ
ꝓximis reddendū conſtituit. ꝛ litteras ſu-
as videlicet veteris legis ex huiuſmōi red-
ditus vel cenſus aſſignatione dedit. ſicut
legit̄ .xviii. leuitici ꝛ .vi. deutronomii.
Heu quot fures ꝛ latrones hꝫ vnuſ-
quiſqꝫ veſtrum qui cenſum iſtum vel red-
ditum. nondū nobis reddiderunt. ſi tñ et
de cetero reddere vellent. conſiliū meum
eſt. vt conſiliū bonum haberem⁹ de ſub-
tractis id eſt de retroactis ammitendis. L
Heu quia de furto illo pene nemo confi-
tetur. ꝛ nemo qui inde faciat reſtitutōē.
Ego vinculū quo ſolo alligari potuit dñs
foꝛtis ꝛ potens dominus potens in ꝑlio
Alligari inq̄ꝫ ante pꝛeſidem ꝛ ante pyla-
tum ad columpnā. Si totus mundus fer-
rum eſſet aut acerum non poſſent ex illo
ferro aut acero fabricari cathene. quibus
vel ligari vel teneri potuiſſet: ego ſola ſic
eum alligare potui ꝛ tenere. Ego vinculū
quo ſolo trahi potuit ad terrā ymmo vſqꝫ
ad inferos ꝛ per ipſam miſeriam ꝛ moꝛtē
noſtram. per ſpinas ꝛ clauos dei filius ꝑ
me adhuc trahitur a diligētibus ſe. qui-
cūqꝫ eo indiguerint ꝛ in ipm̄ venire volu-
erint. per me ſolam gloꝛiant̄ electi dei ſe
habere in vinculis ſuis. Ita em̄ ſolet dici
mulierib⁹ de amatoꝛib⁹ ſuis non habes
ipm̄ in vinculis tuis. Gloꝛiando incogita-
bilis eſt audere eſtimare ſe deū habere
in vinculis. vel eum vinctū tenere. Tene-
bat eum Iacob. vinctū hoc vinculo cum ei
diceret dominus. Jn. viii. Gene. Non po-
tero ibi quidq̄ꝫ facere donec inde exeas.
. ꝓpter quod dixit Yſa. ad eum. lxiiii. Non
eſt qui conſurgat ꝛ teneat te. Tenet autē
eum vinctum quē ipſe ſimiliter vinxit

meruit. Sicut ipsemet testatur dicens. Prover-
biorum .viii. dicens. Ego diligentes me dili-
go. Ac si diceret. Quos hoc vinculo vinctos
teneo. Similiter et ipse me vinctum tenet. Ego
D funiculus triplex qui difficile rumpitur de
quo legitur. ecclesiastici .iiii. Velud enim ex
tribus cordellis contextus: quorum primus
procedit ex beneficio nature. Qua bona
nature largior. Secundus ex beneficio gra
cie qua bona gracie tribuo. Tercius ex
beneficio glorie. qua bona glorie presto.
Qui habet in iugi et viuaci memoria tri-
plicem istam beneficienciam creatoris
habet materias vnde extrahat cordellos
istos. et vnde nectat funiculum istum tripli-
cem. vel ex vna sola bonitate diuina. Tres
isti cordelli digitus mulieris fortis qui fu-
sum apprehenderit. Ex prouerbiorum vltimo
Mirabili artificio extrahitur dum diui-
ne bonitatis illius in largitorem bonorum
naturalium erga nos deinde bonorum gra-
tuitorum. Tercio bonorum glorie pro vt di-
gnum et iustum est cogitantur. possunt isti
cordelli aliis modis multipliciter inueni
ri propter istos cordellos non solum funi-
culus sed etiam funiculi et vincula nomi-
nor. osee. xi. Vbi dicit deus. In funiculis
adam traham eos in vinculis charitatis
N Ego sum funiculus et vinculum quo solo ex
trahitur quicumque peccator de lacu miserie
et de luto fecis quo solo trahitur de culpa
ad graciam et de gracia ad gloriam: per me
solam dei filius traxit ad se omnia et per me
a terra exaltatus est sicut ipse dicit Johan
nes. Ego si exaltatus fuero a terra omnia
traham ad meipsum. Per me enim solam ad
altum crucis tractus est et in ea leuatus. Ne
minem vnquam traxit nec tracturus est nisi per
me. Similiter nec aliquem traxit pater ni
si per me. Quare manifestum est quod nemo
venit ad christum dominum nisi per me. Ego
via excellentissima. sicut testatur Aposto-
lus in .xiii. prime ad Corinthios dicens. Adhuc
excellentiorem viam vobis demonstro.
Ego in domo dei celestis dispensatrix po
tentissima omnia habens in manu ad dan-
dum etiam ipsum regem et dominum seculo
rum. Ipsum enim dedi et do. quibuscumque
volui et volo. Hoc ipse enim et pater testa
tur Johannis .iii. Sic deus dilexit mundum
vt vnigenitum filium suum daret et cetera.
De ipso filio in vltimo ad titum. Qui de-
dit semetipsum pro nobis. Quicquid autem vter
que dedit ex me dedit et per me. In quocum
que enim sum ipsum iam dedi omni amato
ri istius. Omnis vere amans per me amat
et per me quasi per vinculum vel funiculum
tenetur et possidetur ab amato: vt supra di O
ximus. Ego sum pleni iuris et possessionis
domina a deo habens in potestate omnem
illum apud quem fuero vt illum pleno iu
re amari ipsius faciam et vt in omnem eius
vsum ipsum transferam. propter hoc ipsum regem
celorum et dominum dedi humano generi
in precium redemptionis. sicut in Psalmo
Redemptionem misit dominus populo
suo. In sacrificium reconciliationis: sicut pre
dictum fuerat ysaie .liii. Oblatus est quia
ipse voluit. et ad Hebreos .ix. Quanto magis
sanguis christi qui per spiritum sanctum semet
ipsum obtulit immaculatum deo et cetera. In An
tidotum sanationis sicut in eodem Ysaie
capitulo legitur. Vere languores nostros P
ipse tulit et dolores nostros ipse portauit.
et .i. petri .ii. Cuius liuore sanati sumus. In
scutum protectionis: sicut in psalmo legitur
Scuto circumdabit te veritas eius. Et alibi
Improperia exprobrantium tibi ceciderunt
super me. in cibum et potum refectionis.
Sicut ipsemet dicit iohannis .vi. Qui man
ducat carnem meam et bibit sanguinem meum
ille in me manet et ego in eo. Et in quarto
iterum. Qui manducat me viuet pro- Q
pter me. In aduocatum iugis interpel
lationis apud patrem misericordiarum.
in propugnatorem dyaboli re debellatio-
nis: propter quod dicitur Dominus fortis et
dominus potens in prelio. Vbi Beda. il-
lo nimirum prelio: quo potestates aereas de
bellare et illarum tyrannide mundum venie
bat eripere. Expressius autem apostolus. xii
ad Colossenses. Exspolians principatus et po
testates traduxit confidenter palam trium
phans illos in semetipso. De vtroque autem
simul hoc est de officio aduocationis et de
officio propugnationis ipsemet loquitur ysa.
lxiii. Ego sum qui loquor iusticiam supple
vt aduocatus: et propugnator sum ad sal
uandum. Dedi enim humano generi in
pontificem et in sacramentum sanctificati
onis: et de pontificio latius legitur .iii. luc
et .ix. Ad hebre. fere totum. De sacramen
to hoc notum est omnibus fidelibus quod my
sterio altaris ipsemet sacramentum est
quo sacrantur et sanctificantur digne ipsum
recipientes. Dedi ipsum in fedus sue ad de
um pacificationis sicut legitur expresse ysai
xlii. Dedi te in fedus populi mei propter quod

percussus est quemadmodum percuti solet gladio vel mortem animalis apud barbaros animalis inq̄ cuius morte firmabat inter eos pax aut amicicia propter quod de us pater dicit eiusdem. liii. propter scelus populi mei percussi eum. Sed quid in his immoror non est genus donationis q̄ ego in eo usa nō sum dedi enim eū in pignus humane assecurationis. propter quod dicit Augustinus Ipse est pignus certissimū nostre redemptionis. et si legeris Ysaiam diligēter. inuenies multos alios modos donationis Sicut est simul ubi dicit. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. longum esset enumerare solos modos qui apud eundem prophetam leguntur sicut q̄ datus est in lapidem angularem. ad fundamentum totius ecclesie dei. Sed istos modos enumeraui ut liqueat de iuris possessione et usu quem habeo in eo et habere me glorificor. Adeo enim ipsum possideo ut qui in me manet in eo maneat et ipse in eo sicut dicit Iohannes in. v. et qui me plenus est eo plenus sit dicit augustinus. Quomō alio q̄ deo plenus est qui charitate plenus ē. ego sum ignis quo omne sacrificiū coquitur quo omnis victima salitur. sicut legit Marci. ix. Omnis victima igne salietur. Sine me ergo et cruda et salsa sunt sacrificia. ego ignis quē in altare dei semper ardere precepit deus. hoc ē in corde humano. Qui eum enim dixit deus in Leuitico. Ignis in altari meo semper ardebit. ego sum ignis quo totum celum id ē omniū celestium miliciarum exercitus ardent. et hec non cōsumpta sine penalit sed ultra omnem admirationem suauiter sicut ait Greg. de apostolis. Quia primo modum per eius amorem suauiter arserunt frigore mortifero mortui extincti sūt ac gelidi quos ego nō calefacio. Nunc potes loqui laudes suas soror mea pietas. cuius laudes etiam mee sunt omnia enim ut supra dixi bona mea facio beniuolentissima cōmunione. Insuper et omnia bona in partem meam et ius cesserunt ut supra dixi.

D Init ergo pietas. Loquor laudes meas sine inuidia et detractiōe sororis mee beniuolencie cui nec inuidendum ē nullatenus nec detrahendū Cum eius bona omniū sint et omnibus cōmunia q̄ntum in ipsa ē. Dico ergo q̄ mala porcio mea sunt. et in ius meū cesserūt sicut bona. et in ius et partem sororis mee beniuolencie seu cōmunionis. Q̄ si dicens quia ergo infernus de parte tua ē. Respondeo q̄ nō. quoniam infernus nō est malus immo valde bonus et diligendus propter quatuor. Primū quia est pars domus regie et regalis pallacii ipsius regis regum Carcer enim pars ē domus regie valde necessarius. Ibi enim fures raptores et latrones. et omnes alii malefactores vincti et compediti detinentur et arctissime custodiuntur ne alius ulterius noceant. A 53

Secunda causa ē quia formido est q̄ vulgo dicitur expauentaculum deterrens eos qui male agere vellent ne illud opere impleant timorem seruilē eis incuciens et cohibens manum nō autem animum ex toto. Manet enim in huiusmodi hominibus sicut ait Ambrosius peccandi voluntas. et sequeretur opus si speraretur impunitas hoc ē ut vulgo dicitur expauentans malū quemadmodum ribaldi dicunt de patibulo quod vulgo gybetum dicitur. Sicut enim ipsi ribaldi licet irrisorie ipsum nominant videlicet expauescens eundem quem vulgo maluesonie vocauit. Hoc ē barbualdus qui paruulis ad terrorem ostēditur. Etiam de quo matres et nutrices paruulis minātur quod eos deuoret si fecerint hec vel illa. Barbualdus enim vulgari gallicano dicitur figura vel pictura terribilis q̄ matres et nutrices utuntur ad paruulos deterrendos. q̄ necessarius ergo sit infernus cōmunitati hominū ad deterrendū eam a malo. manifestū est per hoc. hac ergo de causa diligendus. Tercia causa est. quia innumerabiles peccatores ad penitenciā terrore suo compellit. et ipsa peccata de cordibus eorum expellit sicut legitur ecclesiastes primo. Timor domini expellit peccatū Quemadmodum et magni in timore subito et magno a febribus interdum curant Si peccatores ab ardore carnaliū et secularium desideriorum plerumq̄ liberantur. sicut supra ostendimus in laudibus timoris. Quare manifestum est q̄ infernus diligendus est ut medicina salutaris. febres carnalium et secularium desideriorum extinguens et expurgans. Si quis autem dicat ex precedenti causa diligendus ē ut medicina preseruatiua et ex hac in qua sumus ut medicina curatiua. nō inconuenienter hec dicit. Quarta autem causa propter quā diligēdus ē hic. quia oēs dei iniurias et cōtumelias vindicat. et deum de omnibus ini- C

mids fuis. Non est ergo diligendus solū modo ex amore iusticie. Hoc est q: instrumentum est et locus iustificationis malorum et vindicte sed etiam ex amore sincerissimo quo deus diligitur Si quis enī regem aliquē ve diliget seruum illius q omnes iniurias et contumelias eius vindicaret. et de omnibus inimicis eū perfecte vlcisceretur non solum diligeret sed charissimum haberet Quia ergo infernus hmōi dei seruus ē. merito ab amicis dei diligēdus est. Apparet ergo ex istis quatuor nō ad me sed magis ad sororem meam beniuolencia in infernum pertinere. Or si dicerit quis et mala dyabolica ad me pertinent. et quia miserandū est eis qui in tanta miseria positi sunt. Respondeo q non Iimitata enim est miseratio et forma prescripta miserendi in. vj. Luce vbi dictū est Estote misericordes ec. Quibus ergo pater misericordiarum non miseretur, mihi non est miserandum. Quod dico et de oībus dampnatorum. salua pace eorum qui dicunt suffragia pdesse dampnatis. Mala ergo hominū mala mea sunt. siue sint mala culparum siue sint mala penarum. Sicut enim soror mea beniuolencia communio est bonorū sic et ego cōmunio sum malorum, et mea sunt re uera mala omnia huiusmodi. Et inter mirabilia mea hoc p mirum mirum est. q de malis aliorū ego bona sum. et per omnem modū verbi gracia. De aliorum sordibus ego mūda sum et eis lauo: liniuiā faciens ex cinere qd ipi peccatores sunt. sicut dicitur in Psal. Cinerem tanq panem manducabā. vbi dicit Gregori9. Cinis ille peccatores sunt
D cinis et reliquie sunt incēdij ardoris alicuius et concupiscencie carnis oculorum et mundi. quas enumerat Johannes in. ij. pme canonice sue. Et de peccatore legitur in. q. sapiencie. Ignis est cor eius Ipsi ergo peccatores mihi mynistrant cineres.

Ego autem cor cōpassionis supereffundo et admisceo. et sic lachrimarum lasciuiam conficio in quibus assidue versor. Nō est ergo mirum si munda sum ex sordib9 eorū quia cineres mihi sunt. Et ppter hoc acumea salsedo et amaritudo liniuie de vulneribꝰ eorū vulneribꝰ meis sanitas peruenit. ministrat ei mihi qdā mō vinū cōpunctionis. quod est lachrime compassionis. quod dum illis compassionem infundo. pro dicet lugens supra ea. vulneribus meis sanitatem ppter hoc ipsum pcuro. Cor enim meum hmōi lachrymis in pmis infunditur et replicatur non solum ipa veritate sed etiam merito. quia sic apud deū vulnerum meorum mereor sanitatem. Attestante mihi veritate Mathei. v. Beati misericordes quoniam ipi misericordia consequentur. Sic se habet et de aliis infirmitatibus. Dum enim cum infirmis p compassionem infirmor: sicut faciebat apostolus in. xj. ad Corint. ij. Tunc fortis sum et potens efficior. Sicut de semetipo ipse testatr et quomagis sic infirmor tatomagis fortis efficior. Quod inde euidenter probatur quia magnitudo et vehemencia operationis indubitabile testimoniū est magnitudinis et fortitudinis non solum mee. sed etiam cuiusq alterius virtutis. Que ergo infirmatio huiusmodi scilicet compassionis ppria operatio mea, et proprius fontis mei riuus aut emanatio est. Quantomaior vehementiorq fuerit. tanto maiorem ac fortiorem me indicat esse et testatur. Eodem modo de superbia eorum ego humilior et generaliter de omni corruptione ipsorum et vicio. Puritas et incorruptio mihi accrescunt. Et hoc est quoniam liniuia lachrimarū tanto apud me redundat et copiosior et acutior amarior ad lauandum et purificandum aptior quāto vita fratrum seu pximorum mihi vl' visa vel audita fuerit impurior atq corruptior. Hec enim est natura mea mirabil' hec mirifica virtus. vt quāto in fratrib9 magis multiplicantur impuritas atq corruptio. tanto aqua ista fontis mei. videlicz aqua lachrimarum copiosior exuberet. Nemo enim dubitet quin pia corda tanto lachri- E
mis compassionis vberius affluant. quāto proximorum mala magis habundare vel conspexerint vel etiam audierint.

Ego de paupertate aliorum ditior. paupertate inq spirituali maxime. Inde enī crescunt diuicie mee. ymmo inde mihi accrescunt diuicie nanq mee compassionē sunt fletus et lachrime. Diuicie inq psentes future autem sunt consolationes et risus sicut ipsa veritas testatur Mathei. v. Beati qui lugent. quoniam ipsi consolabuntur. Et Luce. vj. Beati qui nunc lugetis quoniam ridebitis. Vniuscuiusq enī virtutis ppie diuicie sunt. psencia merita et futura pmia. Presencia autem merita sunt vniuscuiusq ppie operationes eius

F Quare manifestum est quia de pauperta
te aliorum ego ditor. Inde enim crescunt
diuicie mee tam presentes quam future. Ex quo
manifestum est. quia de meritis aliorum ego
mereor. et de dampnatione eorum ego premior:
quia ipsa dampnatio occasionaliter
auget mihi meritum. propter quod similiter
et premium. Sic de stulticia aliorum ego sa
pientior sum. Dum enim proximos meos
stulte agere conspicio prospicio vel audio.
Inde ego sapienter vel sapientius ago. quia
enim suscipit animas sapiens est. Sicut le
gitur prouerbiorum .xi. Ego autem cum stul
te eas agere video eas in animo compassi
onis suscipio. ego de perditione aliorum
lucror eo modo quo iam dixi. quia inde cre
scunt diuicie mee. ego enim in dei spiritu
alibus nundinis socia sum. solummodo
perdentium et mentes suas male venden
tium et perditiones eorum lucra mea sunt
sicut iam exposui. ego sola soluo antiquam
illam questionem vulgarem qua queritur
quis lucratur: quicquid enim mercato
res perdunt mihi negociantur ad lucrum
quicunque in suum negociantur ad lucrum.
B Non enim paruum lucrum est dolor com
passionis et luctus quem in suis detrimen
tis atque perditionibus socii mei faciunt. quan
tum autem valeant cuiuscunque precii sunt.
nouit sapientissimus deus qui pro eis dat
consolationes eternas. et risum intermina
bilem vt supra ostendi. ego sola porto one
ra aliorum et ideo sola impleo. legem ipsi
in parte ista que sola difficultatem habe
re videtur. Quod enim facit soror mea be
niuolencia communicando bona sua. et
aliis largiendo. Non solum leue est. sed
etiam iocundum atque suauissimum. Nihil
enim quam dare iocundius. sicut neque beatius
sed omnium oneratorum onera portare.
quod habeat difficultatem aut molestie do
lor in me compassionis et luctus eviden
ter ostendit. Hoc autem est vnum de mi
rabilibus meis. quia quanto maiora et plu
ra huiusmodi onera porto tanto velotius
curro Ipsa enim portatio onerum huiusmodi
non solum mea vehemens ambulatio est.
et etiam cursus. et in vnaquaque virtute si
militer se habet. Uniuscuiusque enim vehe
D mens operatio cursus eius quanto que inten
sior fuerit. tanto cursus istius velotior.
Non enim aliter virtutes ambulant vel nos
per eas nisi operando. Nec alii sunt pas
sus vel earum vel nostri nisi operationes

quare augere vel intendere passus est au
gere vel intendere operationes quia ergo
ambulatio fortissima cursus est ingressi
bilibus interaibus. manifestum est. quia
operatio fortissima aut intensima cuiusli
bet virtutis cursus eiusdem est siue habens
illam. Est et aliud de mirabilibus meis in
cursu. quia quanto plura et grauiora onera
huiusmodi porto. tanto minus onerata sum
quam illi qui nullum ex huiusmodi oneribus
portant. hoc est qui peccantibus in nullo
compaciuntur omnium peccatis se onerat.
et penam occasionaliter pro omnibus pati
entur. Non enim frustra dixit spiritus san
ctus de quibusdam per Amos m. vi. Qui
nihil compaciebantur super contritione io
seph. Oblata enim materia compassionis
nisi compassio impendatur. indubitanter
peccatur. Quare manifestum est cum omni
bus peccantibus compaciendum sit. qui
nulli compaciuntur. omnium peccatis occa
sionaliter onerantur. et qui minus compaci
untur minus se exonerant et qui amplius
compaciuntur amplius se exonerant. Cum
ergo ipsum portare onera aliorum compas
sit sit. manifestum est quod dixi: quia quan
to plura et grauiora et huiusmodi onera
porto, tanto minus onerata sum. Quare
onerando me exonero ex quo etiam aliud
bonum mihi prouenit vt per ipsam rationem
dati et accepti hoc est communionem que est
iusticia spiritualis hierusalem vt dicit Augu
stinus. Omnia onera mea portantur ab
omnibus electis. Quare manifestum est
me mirabiliter exoneran per huiusmodi
portationem onerum. Si enim vnusquis
que eorum non portaret nisi pondus vnius
pili de omnibus oneribus meis mihi tan
tundem portandum remaneret. Omnes I
ergo socios portatores onerum meorum
habeo quia omnium et bonorum scilicet
et malorum onera scilicet quantum mihi da
tur per compassionem porto. Sequitur et
et hoc aliud non minus mirabile. quia quan
to mala aliorum mihi magis assumo ma
gisque mea facio. tanto ab eis magis mun
da magis libera magisque immunis rema
neo. Ue insipientibus quibusdam qui non
fratrum onera portare. sed propria magis
fratribus onera imponere ad portandum
studiosissime curant. singulatim eos rogan
tes vt adiuuent eos ad portandum one
ra sua. Hii de propriis humeris propria
onera deponere. et fratrum humeris illa

apponere intolerabiliter laborant. medi
cantes orationes et alia suffragia ab eis
qui ea que alijs per semetipsos debent et
soluere vix sufficiũt. huiusmodi homines
fratres pene importabiliter oneratos am
plius onerare conantur. vt semetipsos ex
onerent cum officium meũ sit. ymmo chri
sti lex fratrũ onera de humeris alioꝝ assu
mere ⁊ ꝓprijs apponere. Sicut dicit apo
stolus in. vi. ad Galathas dicẽs. Alter al
terius onera portate ⁊ sic adimplebitis le
gem christi. Et ipse christus dominus one
ra peccatorum nostrorum in ligno crucis
portauit. sicut dicit petrus in. ij. pme. Pec
cata nostra pertulit ĩ corpore suo super li
gnum. hmõi ergo non legem xpi iuxta te
stimonium apostoli sed contrariam legẽ
antichristianam scilicet implere videntur
⁊ xpi non christiani sed antechristiani esse
k Si enim oratiões et alia suffragia a san
ctis petenda sint vtpote necessaria ac salu
berrima non tamen ita onerandi sunt spi
ritualibus suffragijs. vt iam susceptis offi
ciorum suorum oneribus et illis non suffi
ciant. quod enĩ religiosi tanta multitudine
psalmorum ⁊ psalmodiarum ex ipsa sue ꝓ
fessionis officio onerati sunt vt spiritualia
suffragia nisi per pauca aut modica petẽ
tibus impendere sine detrimento alioꝝ
non possint Quapropter cũ modestia mul
ta ⁊ compassione aliorum petenda sunt a
viris sanctis suffragia sua. videlicet vt nec
seipsos vltra modũ grauent nec alijs quo
rum debitores sunt taliũ fiat aliquod de
trimentũ. Dicam autem in hoc aliud mi
rabile. quia nõ petendo ꝓpter dictas cau
sas a sic oneratis hmõi suffragia illa ego
obtineo. et hoc est quoniam ꝓpter xpum
dominũ illa dimitto parcendo scilicet ꝓ
pter ipsum fratribus ꝓpter dictas causas
Quia ergo qui dimisit agrum ꝓpter xpm
centuplum hic recipiet. et in futuro vitam
eternam sicut ipse dicit multo ciens in euã
gelio. Quãto fortius ista suffragia nõ amit
tit. qui ea ꝓpter christum et ex compassio
ne fratrũ sic dimittit. Ergo dicit pietas nõ
alia suffragia mendico. ymmo meã tota
l largitate impendo. Non onera mea hu
meris alienis impono ymmo econtrario
aliena onera mẽdico. vt ea portem pecca
ta a fratribus peto quecunq; bona ha
bent eis dimitto. Noua et inaudita peti
tio mea que a fratribus vt de peccatis lar
gam portionem. et si posset fieri vt tota ea
mihi tribuant peto. Et cum dare volunt.
furor ea ⁊ rapio multis enim nescientibꝰ
⁊ etiam inuitis atq; renitentibus peccata
eorum mihi assumo. ⁊ humeris meis por
tanda impono. Sed eo modo quo xpus
dominus ea portare me docuit. quod est
dolendo lugendo ꝓ eis orando elemosy
nas faciendo et ipm possessorem meũ di
sciplinis penitencialibus affligendo. Hec
sunt ve onera fraternorum peccatorum a
quibus humeri mei nunq; vacant in hoc
euidenter eius vestigio xpm dominũ sequor.
qui bona nostra nobis om̃ino dimittens
mala nostra sibi assumpsit quatenꝰ decu
it et fas fuit. et hec ẽ saluberrima societas
quaz vulgo deus fecisse dicitur. Quia au
tem genus hominum qui boni habentur
et tamen que sua sunt in parte illa solum
modo querere videntur. qui bona aliena
sibi dari cõmunicari studiosissime petunt
⁊ mala eorum eis omnino relinquunt. in
super et mala sua et onera peccatorũ fra
tribus dare ⁊ cõmunicare paratissimi bo
na sua absq; vlla diminutione sibi retine
re volentes. ⁊ hec est dyabolica societas.
Nullus enim adeo nequã ẽ inter dyabo
los qui non hoc cuiuis homini faceret li
bere videlicet qui nõ cuicũq; homini ma
la sua libenter daret. ⁊ de bonis eiusdem
si quid posset libenter minueret vel aufer
ret. De bonis vero quecunq; habet nulli
hominũ aliquod libenter impartiret ver
bi gracia. De astucia sua de sciencia quaz
habet eminentissima. et alijs bonis natu
ralibus suis que si lesa sint ⁊ obtenebrata
in eo per maliciam non tamen penitus ex
tincta Et hmõi verba cuidam viro sancto
nos meminimus respondisse cum de ta
libus nobiscum ageret et conferrat. Ego m
sum comes vnica defunctorum teste Am
bro. Ego sum q̃ ex vno semine duas mes
ses colligo sicut testatur apostolus in. iiij
ꝑme ad thymotẽ. dicens. Pietas hec pro
missionẽ vite que nunc est et future. Ego
sum que ad omnia valeo. sicut ipsemet si
bi contestatur dicens. pietas ad om̃ia va
let. Ego sum quem ipse deus prefert et pre
elegit omnibus sacrificijs in. vi. Osee di
cens. Misericordiam volo et non sacrifi
cium. Ego sum cuiꝰ vnus ex fructibꝰ vniũ
q; ex operibus vnusq; fontis mei riuulꝰ.
elemosyna est que animam a morte libe
rat et non ire sinit in tenebras. Sicut legi
tur Thobie. iiij. Ipsa est redemptio vniuẽ

cuiusq; peccatoris. Sicut legitur prouerbi-
orum.xiiij. Ipsa est redemptio iniquitatis et
n peccatorum Sicut legitur danielis.iiij. Ipsa
ē custos gracie in homine. Sicut legitur.
xxix. Ecclesiastici. Ipsa ē sicut sacculus pecu-
nie nostre redēptionis. Sicut ibidē legit
hus verbis. Elemosyna viri quasi saccul⁹
cū ipso et graciā hominis quasi pupillam
oculi cōseruabit. Ipsa protegit sup omē scu
tū et pugnat et pugnat pro datore suo sup
oēm lanceā ꝯ inimicū suū. sicut ibidē legi
tur hus verbis. Super scutū potēcis et su
per lanceā aduersus inimicuꝫ tuū pugna
bit. Ipsa ē dissoluens gelicidiū peccatorū.
sicut legit Ecclesiastici iij. Unde cantat ec
clesia. sicut aqua extinguit ignē. sic elemo-
syna extinguit peccatū. Ipsa est que mun-
dat omnia sicut testatur veritas ipsa Luce
xj. Quod sup ē date elemosynā. et omnia
mūda sunt nobis. Si tante sint virtutes ꝛ
tantū fructus vnius ex opibus meis. quid
de me ipsa senciendū Ego hospitalaria in
ipso celesti palatio loca distribuens et assi
gnās vnicuiq; qui illic recipitur. sicut legi
O tur Ecclesiastici.xvij. Omnis misericordia faci-
et vnicuiqꝫ locum scḋm meritum suum ꝛc̄
Ego volo habere omēs remissiones. om
nes indulgēcias; ꝛ mihi omnes debentur
ꝛ habeo inde litteras euāgelicas duo pa
ria ymmo tria. Primum mathei.v. Beati
misericordes quoniā misericordiam cōse
quent. Secunde sunt in.vj. Luce. In qui
bus dicitur. Dimittite ꝛ dimittetur vobis.
Tercie sunt.in.xviij. Mathei quod totum
de remissionib⁹ ē. Expresse enim ibi legitur.
Quia vbi ego nō sum oēs remissiōes su-
as ꝛ absolutiones reuocat deus. seruo ei
qui conseruo suo dimittere noluit qui in
ipm peccauerat dicitur ibi. Non exibis in
de donec reddideris nouissimū quadran
P tem. Ego volo libera esse ab omi cruce pa
tibulo et tormento in futuro. ꝛ hoc ē quo
niā omnia hic pro compassionē sustineo in
presenti. Quis enim patitur cui ego non cō
paciar. Sicut dicit apostolus de seipso in
xij.ij.ad Cor. Quis infirmatur ꝛ ego non
infirmor. Ego sola pfecte penitenciaꝫ ago
que non solū de peccatis meis satisfatio.
sed etiā de alienis. ꝛ propter hoc plenā libe
rationem ac restitutionē preteris mereor.
et mihi super omnes debetur. Ego de
fetore mortifero. videlicet fetore mortuo-
rū non mortem aut egritudinem incurro
Sed potius augmentum inde salutis ac-

quiro. fetor mortuorum infamia est peccato
rū quā quociens detractores velut nuncij
superne mortis thuribularij infernales ma
nibus meis ingerunt non risum mihi sed
luctū inde potius mihi facio. Et hoc qdeꝫ
dignū et iustū. et humanitatis congruen
tissimū officiū plorare sic mortuos ridere
aūt vel non irridere eos. non nisi dyabo-
lorū ē. et furiarū infernaliū. a quib⁹ nisi
abest vt quē nisi fecere dolores Ego huius
modi mortuis semper aliquid suffragij im
pendo viso feretro vel sepulchro non ri
deo vel irrideo quod indubitanter dyabo
lice nequicie atq; crudelitatis ē. Sed ora
tiones statim pro mortuis illis ad deum
fundo et aqua benedicta lacrimarū mea
rum feretrū id sive sepulchrū spiritualiter
aspergo Sepulchrū enim anime mortue
corpus peccatoris est vt dicit. Augustin⁹
Non minus autē conuenienter et fere Q
trum accipitur et sicut insania intollerabi
lis esset viso feretro vel sepulchro literali.
vel ipso cadaueri mortui hominis ridere
vel irridere Sic et incomparabiliter mul
to fortius viso mortuo spirituali vel audi
to aut sepulchro seu ferretro hmōi. nō so
lum ridere vel irridere dementissima im-
pietas est. sed etiam orationē cōtinere in
consueta adhuc inter eruditos xpianos ī
humanitas iudicat. Ego sola huiusmōi
mortuis exequijs impendo. Ego solā no-
ui et meū proprium est officiū sic hmōi mor-
tuos funerandi. Ego ad exemplū domini
saluatoris non cum in sanguine corporis
possessoris mei. sed etiam in sanguine aie
ipsius lauo sordes peccatorum fraternorū.
dum super eos ploro velut enim sanguis
animarum lachrime sunt vt ait. Jeroni.
Ego crux in dei moneta siue nummisma
te sicut soror mea beniuolencia ymago re
gis celorum est in eadem. Ego crux preio
sa ymmo aurea dum ad omnia valeo vt
dicit Apostolus. Crux enim corporalis di
scipline seu maceratiōis crux lignea vel fer
rea est dum ad modicum valet exercitatio
corporis sicut dicit Apostolus in .iiij. prime
ad. Thymo. ego crux dn̄i nostri iesu xpi
vera et propria quā nullus portat nisi in-
nocens et ea que non rapuerit exoluens
ad exemplum ipsius. Ego crux aurea seu
preciosa q̄ i solēnib⁹ processiōib⁹ virtutū cho
ro precedo cū aqua benedicta lachrima-
rum mearum. Iuxta illud misericordia et veri
tas precedunt faciem tuam. Aqua illa de

nedicta lachrimarũ mearũ ego aspgo an
te me et circumquaqꝫ oculos sicut de xpo
dño legitur ysaie.lij. Ipe aspget gẽtes mľ
tas. Sic τ ego aspgo illa aqua benedicta
omnes illos ꝓ qbus lachrimas cõpassio
nis fundo vt breuiter multa colligã. Ego
in elementis aqua nõ solũ aspsionem et
ablutionẽ quã dixi sed etiã ꝓpter munda
tiones largissimarũ erogationũ quas fa
cio. Instar enim fluminis inundantis lo
ca humilia et vacua arca me repleo. id est
pauperes. vt fiat equalitas vt dicit Apo
stolus in. viij. ij ad Cor. similiter τ ꝓpter
emunctionẽ peccatorꝫ quaꝫ dixi merito a q̃
sum. In liquoribꝰ oleũ. ex quo et nomen
habeo grecũ quo voco: oleos. Oleos enĩ
grece misericordia latine. In arboribus oliua
que de amaritudine corticis in pabulum
luminis in medicina vulneris. in refectio
nem cõsurgit societatis. τ si enĩ hec forori
mee beniuolencie cõpetunt videlicet esse
oleũ τ oliua. Ex alijs tamen causis hoc
est mihi vero ꝓprie ꝯgruit amaritudo ra
dicis et corticis q tota in amaritudine suꝫ
vt amaritudines alienas vel leniã vel dul
corem mihi cõgruit medicamentũ vulne
rũ que dolores nõ solũ vulnerũ spiritua
liũ sed etiã corpaliũ τ omnes affectiones
corpales cõsolationibꝰ meis mitigo τ ple
niqꝫ sano. Mihi ꝯgruit pabulũ luminis τ
lumen gracie indigentibꝰ merito quod vľ
desolatio vel afflictio extinguet et vľ penu
ria victus spũalis aut corpalis. sic enĩ ipm
panẽ verbi dei distribuo audientibus ad
refectionẽ τ consolationẽ animaruꝫ. sicut
alimenta corpalia paupibus mihi specia
liter refectio societatis compet. Quia et
spirituales et litterales paupes a me victũ

S qs reficiunt Ego in coloribꝰ nimirum
sue vermiculus in lapidibꝰ elitropia. co
lorẽ quidẽ viridissimꝰ. sed stellis et guttis
sanguineis aspsa dicitur elytropia quasi
solem conuertens. Ego aũt solem iusticie
quanticunq ira in iustissimam a pecca
toribus auersum ad eosdem conuerto in
cessanter dicens ei. Conuertere dñe vsqꝫ
quo et depcabilis esto super seruos tuos
Ego stellis et guttis sanguineis rutilo. qa
sanguine fraterno ꝫ vulnerũ ꝓ compassio
nẽ incessanter me castigo. sicut et christus
dominus de seipo dicit ysaie.lxiij. As
persus ẽ sanguis eoꝝ sup vestimẽta mea.
Sanguis ergo peccatorꝫ qui ipos pecca
tores inquinat et deturpat viro:em meuꝫ

stellari rutilancia decorat. ego in medici
nalibus cõfectionibus vngentũ suauissi
mũ ac p̃ciosissimũ quo pedes saluatoris
maria magdalena vnxisse legitur Luc. vij
Me enĩ ꝓpe sagittauit illud vnguentuꝫ q
xpi pedes misticos laborantes hic et affli
ctos intus et extra velut vngẽs refitio. In
electuarijs restauratiuũ. Per me enim at
tenuati. τ ab humore gracie diuine arefa
cti ad p̃stinam gracie plenitudinem atqꝫ
pinguedinem restauratur. ego vitis vinũ
lachrimarũ compassionis ꝓferẽs. Ego in
vestibus lanea super alias animam hũa
nam magis fouens et suauius vestiens.
ego in officialibus seu ministris thesaura
ria in celo thesaurizans atqꝫ reponẽs om
nia quecunqꝫ vel relinquere vel dare vi
deo pauperibꝰ. Sicut docet veritas Ma
thei. vij. Thesaurorꝫ meorum custos fide
lissimus deus est sicut dicit Apostolus in
quarto scđe ad Tymotheum. De reliquo
reposita est mihi corona iusticie. quaꝫ red
dat mihi dominus in die illa iustus iudex
Ego quicquid de paupibus in gazophila
cium christi mitto. Manus enim pauperũ
gazophilacium est. vt dicit Augustinus.
Sum et elemosynaria cuius largitatẽ ne
mo sufficit admirari τ de hac loquor in ca
pitulo de mirabilium meorum in sequen
tibus. Ego in agricolis seminatrix. cuius L
ager est omis paupertas omnisqꝫ inopia
Semina vero sunt quecũqꝫ potuero ero
gare. Omne enim id quo fratres indigẽt
semen meum est. et dum illis eis erogo.
ipsum in eis semino messem inde duplicẽ
vt dictum est collectura. Ego in viribꝰ spi
ritualibus sensus sum minificus quo alie
na mala senciuntur. et propter hoc absqꝫ
me insensibilia sunt corda. τ ideo mortifi
cata vel mortua. ego coquinaria spiritua
lis frixuras optimas. et faucibus regis re
gum suauissimas adhibens mihi ignem
tribulationum suarum ferens. Ego vero
appono oleum. vt sic frixuras de ipso cor
de passionis mee facio et offero regi regũ
Peccata enim malorum frixorium iusto
rum vt dicit Augustinus. ego sola offero
sacrificium de sartagine. De quo legitur
Leuitici secundo. Nunqꝫ enim deest. mi
hi hic ignis fraterne tribulationis neqꝫ ole
um compassionis.

A Eniam autem ad mirabilia mea
60 v et dico in primis quia omnis pau
pertas. omnis fames omnis sitis
omne frigus et omnis indigencia. et oēs
diuicie mee. diuicie inq̄z vt predia. vt ager
vt vinee vt orti nō vt thesaurum. Uineas
enim semina et fructus reddūt mihi vber
rimos ac preciosissimos. Semino lapides
et ligna quod ē aliud mirabile in structu-
ris piorum edificiorum. ⁊ ex eis colligo ce
lestis habitationis perpetuam ac iocun-
dissimā habitationem. Semino nō solū
tritici aut aliud granū: sed etiam panem.
⁊ inde colligo panem vite panem delecta
mētum et omnē suauitatem saporis in se
habentē Sicut legitur Sapiencie. xvj. Se
mino vestes semino ignē calefaciendo in
de pauperes. Non tam planto vites aut
vineas q̄z etiam ipm vinum. Semino dū
xpi pauperes inde reficio. De hoc semine
torrentem voluptatis colligo ⁊ cellarium
indeficiētis plenitudinis inde recipio hec
ergo mirificencia mea. quod oīa q̄ ero-
gare possum semina mea facio. ⁊ mihi fru
ctificare compello. Ego feneratrix exa
B cutissima cuius vsurā nec deus effugit teste sa
lomōe i lib. puer. ⁊ dicēte. xix. puer. Fene
rat dn̄o qui miseretur paupi ⁊ qd̄ seq̄t eti
am quod seruū meū ipm efficiam. Eodē
salomone attestāte in. xxij. eiusdē. Qui ac
cipit mutuū seruus ē fenerātis. sed de hac
seruitute maiora locutura sum. Ego agri
colatrix mirifica. que de spinis colligo fi-
cus et de rubo vuam. De spinis enim fra
ternorum pctōrum pinguissimos fructus occa-
sionaliter colligo dū opa misericordie in
eos facio. sic et vuam de rubo vindemio
dum aculeatis ⁊ aculeosis peccatoribus cō
passionem lacrimosam occasionaliter ca
pio opera misericordie velut ficus sunt ce
terisq̄z operibus pinguiora magisq̄z refi-
ciencia comedētes sicut ficus literales ce-
terisq̄z fructibus pinguiores sunt et magis
reficientes comedentē ⁊ sicut ficus ceteris
arboribus vberior ē in fructibus. sic operū
misericordie maior vbertas ⁊ copia ab ele
ctis requiritur. et euidēter ostendit discet-
ptatio illa que faciēda ē in iudicio de opi
bus mi̅sc̅die. Sicut legit̄ mathei. xxv. Acu
liati vero ⁊ aculeosi siue pctōres homines
scandali maxime accipiēdi sunt q̄s nemo
tāgere audet ⁊ q tetigerit nō sine vulnere
ab eis recedit. Uua vo ē q̄ cū miseratiōis
tributio siue elemosyna fit siue oratō dū

mō fuerit lachrimosa ⁊ propter vinum la-
chrimarū vuā maturā dicimus. Ego
vt dixi elemosynaria sum in palacio regis C
celestis videlicet in domo dei. vbi p̄ cōsue
tudinē aliorum elemosynariorum nō portionē
certā. id est decimā vl' aliā solūmō habeo
ad erogādū. cū erogare i pios vsus. imo
oīa. ⁊ quod ē vltra oēm admirationē co
gitatū. ipm regē celorum ⁊ dn̄m seculorum ego
vendidi p redēptiōe captiuorum meorum.
Ego coxi eū in clibano passionis eiusdē
p refectione pauperum ⁊ famelicorum meorū
Ego assaui eū i veru crucis tāq̄z agnū pas
chalē ⁊ imaculatū p eadē refectiōe sicut ei
dr̄ sūp exo. Agnus assus xp̄s passus. Quid
aūt ista coctio siue assatio. sic in tractatu d
sacramētis in caplo d sacratissima eucha
ristia plene exposuimus ⁊ declarauimus isto
rū mirabiliū fides ipa pia atq̄z veridica. te
stis ē de hoc aplūs in. vj. pme ad Corin. Em
pti estis p̄cio magno. ⁊ pe. in. j. pe. nō cor
ruptibilibus auro ⁊ argēto redēpti estis de
vana vr̄a querfatiōe. sed sanguie q̄si agni
incōtaminati et imaculati hiesu xp̄i. Nō
pecu a patre mis̅c̅diarū thezauros alios.
ipm vnigenitū eius pecuq ⁊ obtinui. ⁊ ipm in
elemosynā mō dedi. nō solū vt panē i re
fectionē famelicorum sed etiā in redemptio-
nē captiuorum ⁊ morti eterne addictorū.
Propter quod in Psalmo dicitur. Redē-
ptionem misit dominus populo suo. ⁊. j. D
ad Cor. Qui factus est nobis a deo
sanctificatio ⁊ redēptio. humanitas eīm quā
p salute generl humani assūpsit q̄si saccus
pecunie redēptiōis eiusdē fuit sic legit̄ ec-
clesiastes. xix. sit ⁊ puerb. vij. sacculū pecu-
nie secū tulit abijt via lōngissima. humani-
tas ei ipa velut saccus panē vite id ē dei fi
lium intrasse absconditum continebat. et
velut pecuniam ⁊ precium redemptionis
tocius mundi. Insanus autem populus
iudaicus velut multitudo canum rapido
rum patre non cognito. saccum concidit
atq̄z discerpit. et illud comedendum gen-
tibus reliquit. Sic et thezaurum qui erat
mundi precium in hoc sacco absconditū:
non videns ad cidendum ipsum saccum
totum se contulit et thezaurum illū inpre
ciabilem perdidit. qui postmodum in re-
demptionem gentiū. ⁊ partem istius po-
puli cessit. propter quod ⁊ ipsemet dicit in
Psalmo. Concidisti saccum meū. id ē con
cidi pmisisti vulneribus passiōis. ⁊ circūde-
disti me leticia. gl'iose videlz resurrectiōis

Hic est saccus benyamin in quo inuent⁹
est cyphus argenteus .i. e saliter dei filius
graciarum et gloriarum populi redundā
tissimus in quo p̄terita omnia presencia ꝛ
futura maxime conspiciuntur. In eo em̄
sunt omnes thezauri sapiēcie ꝛ sciēcie dei
absconditi. Sicut legitur in .ii. ad Colos.
Iste saccus quo rex niniue indut⁹ fu-
isse legitur. vt huius iiatione sua ciuitatem
suam liberaret ab imminēti subuersione.
Sicut legitur Jone .iii. Ipse ergo dei fili⁹
elemosyna mea est. quam in sacculo isto
reposui vel potius est saccus ꝛ in eo ipe fi-
F lius dei absconditur⁹: elemosyna vna mea
est quem celi capere non possunt quam ꝛ
ego in vna parua elemosynaria sed tamē
pulcherrima atq; p̄ciosissima videlicet be
ata virgine genitricis ipius. ipo die annū
ciationis ipius imposui. ꝛ ipo die natalis
ipsius illam inde abstraxi ad multiplices
necessitates pauperum meorum. In die
ho sancte parasceue illam in prenomina-
tos vsus famelicorū pauperum non tam
expendi q̄; etiam suspendi. Q; autez ego
ipm hominem fecerim exp̄sse dicit Augu
stinus super illum versum psalmi. Mise-
rere mei deus scdm magnam misericordi
am tua. vbi dicit magna dei misericordia
que deum celo deposuit. et carne induit.
Si phas est dicere. Ego ipm regem secu-
lorum ꝛ dominū. Ego in seruitutem eum
redegi. ꝛ hac vite in ipo multipliciter vsa
sum videlicet vendendo obligando velut
pignus et obsidem ꝛ omnia etiam opera
seruitutis mee illi imposui. quia ipm ꝛ mi
nistrare mensis. et lauare pedes seruorū
dei ipm feci sicut ipa euangelica testat hy
storia. Q; obsidem et fideiussorem illum
p humano genere posuerim. Apparet ex
eo quod legitur Ecclesiastici .xix. Graciaz
fideiussoris ne obliuiscaris. dedit enim p
te animam suam. pp̄ter hoc velut obses
et fideiussor in die parasceue captus est et
ligatus et in vinculis positus. Ibi enim fi
deiussit siue spopondit p emendā nostre
excōmunicationis soluenda pp̄ter quod
et illa die solēpnes sunt in ecclesia dei vbi
q; absolutiones Fide iussore enim posito
ꝛ recepto pro emenda excōmunicationis
statim excōmunicatus absoluendus est ꝛ
de consuetudine vbiq; absoluitur. Sic et
christo domino pro nobis obside posito.
capto atq; ligato absoluendi eramus ab
excōmunicatiōe illa magna qua a dei cō

sorcio ꝛ omnium sanctorum separati eram⁹ G
Memor igitur huius magne absolutiōis
celesti magisterio edocta christi ecclesia.
absolutiones illas solempnes illa die fa
cere cōsueuit. Ego feci eum pastorem oui-
um mearum. ipso attestante in .x. Johan
nis. Ego sum pastor bonus. iterum. Qui
intrat per hostiuz hic pastor est ouiū. ego
feci eum custodem totius populi mei. qui
nec dormiet neq; dormitet. Sicut ipse spi
ritus sanctus in psalmo testatur dicēs. Ec
ce nō dormitabit neq; dormiet qui custo
dit israel. Unde enim ei ista dignatio.
vt tam vigilanter tanq; sollicite custodiat
israel nisi ex me. Quid plura. Ego eum lo-
torem siue lauatorem sordium omniū spi
ritualium eum feci. propter quod ipemet
dicit ad petrum Johannis .xiii. Si nō la
uero te non habebis partem mecum. Pe
trus vero intelligēs tunc ipsum hmōi of-
ficiū suscepisse. videlicet lauationis. Sta-
tim respondit. Non tm̄ pedes sed et ma-
nus et caput. De hoc iohannes in primo
Apocalipsis. Qui dilexit nos et lauit nos
a peccatis nostris in sanguine suo. quid
est a peccatis nostris nisi a sordibus spiri
tualibus. Et mirabile ego feci. videlicz de
sanguine eius lixiuiem in quo q̄ntū ama
ret deus mundiciaz humani generis quā
tumq; odiret inquinationes eius. Ego
euidenter ostendi. dum pp̄ter illam diu-
endam. et istam super inducendā sangui
nem vnigeniti filii sui lixiuiam feci. Ego
ipsum feci mundatorem cloacarum spiri- H
tualium. Quid eniz est cor humanū spur
cicia peccatorū plenum nisi cloaca immū-
dicie. quod Augustin⁹ dicit super oratio-
nem dominicam. quod officiu me illi im-
posuisse agnoscens dauid confidenter di
xit. A peccato meo munda me. Sicut ꝛ p
pter aliud officium paius dixerat. Amplī⁹
laua me ab iniquitate mea. quasi diceret.
Exequere p̄dictum officium. quia illi⁹ es
debitor. quid plura. Meus es. eousq; vt
eum cumbare faciam cum voluero sicut ꝛ
feci. De celo enim p̄mum cumbū feci euz
facere in sacratissimum vterum virginalē
Scdm in crucem Tercium in sepulchrum
Quartū in inferos. In possessione hmōi
iuris sum. et eo spoliari non possum. cum
nec ledi nec minui possim. Deniq; me⁹ ē.
ad pendendum seu suspendendum. ꝛ dis
faciēdū vt vulgo dr. Hoc ei iure vsa sū i eo
ꝛ vterer adhuc si necesse est. Nō ei minus

qui infirmior sum q̄ᵹ eram cuꝫ hoc de ipo feci. Mea est domus dei celestis. ꝛ in eaꝫ introduco quos voluero. Nec mirū. quia omnis domus dei mea est ꝛ sole domus pauperum domus dei appellari consueuerunt. que indubitanter domꝰ mee sunt quoniam sunt domꝰ pietatis. Et que ipsemet dominꝰ seculorū testatur Mathei.v. et Luce.vi. Beati paupes spiritu quoniā ipoꝝ est regnū celorum. Et iterum. Beati paupes quoniaꝫ iporum est regnum dei. ꝓpter quod ostiū illius domus. id ē xp̄m dominū in passione non solum vulneribus clauorum et spinarū et lācee aperui. sed etiam in morte confregi. et in duo frusta volare feci vt vulgo dicitur quorū alterum videlicet corpus iuit in tumulū. Alterū scilicet anima ad inferos spoliandos.

Ostium enim cristus dominus est sicut ipsemet dicit. Johan. x. Et hec vis est quā regnum celorū patitur. Sicut legitur mathe.xi. vt enim publicanis et meretricibus et omni genere viliūiac perditorū hominum nobis ad illa d pateret ingressus ostium eius sicut supra dixi confregi. Uidit. Johannes. in .iiij. Apocal. Ostiū apertum in celo sicut ipse dicit ibidē. Plus autē dixisset si illud non solum apertū sed etiā confractum illud fuisse dixisset. Non enim
3 per aliam viam patebat familie mee. id ē miseris. Ego enī mat̄ sum ꝛ natrix et ꝓtectrix atqꝫ saluatrix miseroꝝ. Illos adoptaui in filios vt heredes regni celoruꝫ ipsos constituā illos natrio et foueo. lauo ꝛ poto ipo sanguine redemptoris et cibo carne dn̄i redēptoris ꝛ hec omnia facio in cotidiano ac venerando altaris mysterio. Ego cum deus pater extendisset velut sinistraꝫ iusticie sue ad percuciēdos eos morte dāpnationis eterne. ipam dexteram eius velut scutum ꝓtectionis opposui ꝛ obtendi dexteram eius. id est filiū sicut legit̄ Sapientie.v. dextera tua teget eos ꝛ brachio sancto suo defendet illos. Quod idem et in psalmo dicit̄ aliis verbis. Saluabit si-
K bi dextera eius ꝛ brachium sanctum eius Saluauit sibi inq̄ꝫ familiaꝫ quā multitudine misericordie dei vocat Psal. dicens. In multitudine misc̄die tue introibo ī domū tuaꝫ. sic̄ et ysaie. lix. Saluauit sibi brachiū sanctū hoc est scutū quo totā familiā meā circūdedit veritas dei patris ꝛ protexit. sic et in psal. ꝑdixerat. Scuto circundabit te veritas eius. Ipe enī de seipso dixit.

in .xiiij. Johan. hec. Ego sum via veritas et vita. Sup hoc scutū cecidit ictus tam dire dureqꝫ percussionis. sicut ipse deus pater testatur. Ysaie. liij. Propter scelus populi mei ꝑcussi eum. et ipe filiꝰ in psalmo. Improperia exprobrantiū tibi ceciderunt super me. ꝓpter hoc ꝛ multipliciter ꝑforatum ipa morte ꝯfractum fuit in ipius passione scutū illud. hoc ē scutū quod ad pugnādū ꝓ nobis apphendit paciencia ꝛ humilitate incogitabilibus nihilominus armata. ad pugnandū ꝓ nobis. sicut ab ipso petebat Ecclesia in psal. dicens. Apphende arma et scutum ꝛ exurge in adiutoriū mihi. L
Ego feci vt custodiret familiā meam vt pupillam oculi. sicut ipa petit in psal. dicens Custodi me domine vt pupillam oculi. Pupilla oculi siquidem custodit̄ obtentu manus ꝓtectione. Sic ꝛ fecit qđ deus pater manū dexterā suā. id ē filiū imminenti eis dampnationi mortis obtenditqꝫ illaꝫ ꝓ illis excepit ꝛ ipi tanqꝫ pupille oculi illesi per eam custoditi sunt. Ego feci vt hanc ꝓmissionem deus paterfamilie faceret et impleret. Qua scilicet dictum est ei. Scapulis suis obumbrabit tibi. Cum enī eidē familie mee immineret estas eterne ꝯflagrationis cum etiam estuaret concupiscētiarū ac desideriorum secularium ardoribus scapulas suas dei filius hmōi estibꝰ opponens illos ab ipa ꝓhibuit. ꝛ hec est causa ꝓpter quam spiritualiter dicitur. ecclesiastici. xxxiiij. Tegmen ardoris ꝛ vmbraculum meridiani dicitur. Ego in deum si m
fas est dicere potentissima dominatrix. q̄ minas eius et sentencias dampnationis in miseros meos latas reuocare ipsum cōpello. Nunquid non ego comminationem ymmo sentenciā subuersionis in niniuen ciuitatem ipm reuocare feci. Sicut apparet in ipo iona per totum. Ego sentēciam dampnationis in achab ꝛ posteritatem eius lata sentenciā dico durissimaꝫ q̄ dixerat deus demetam posteriora achab ꝛ nō relinquā de achab mingentē ad parietem. et delebo domū tuā sicut domum ieroboam ꝛc. De quo legitur. quia nō fuit alter talis. Sicut achab q venūdatus ē vt faceret malaꝫ alia multa cū audisset tā duram sentenciam contra se et totū genꝰ suū scidit vestem. ꝛ operuit cilicio carnem suam. Jeiunauitqꝫ et dormiuit in sacco ꝛ dn̄s ad heliam. qꝛ humiliatꝰ ē mei causa nō inducā malū in diebus eius. Sic

tum ipse dn̄s deus dixisset in .x. iudicū. nō
addā vltra vt liberem vos. Ite ꝛ inuocate
deos quos elegistis vobis ꝛ liberent vos
Sed q̄ doluit de⁹ sup miseriis eoꝝ. sicut
ibidē scriptū ē. Pamū ergo dedit penitē
tes reuerti ad ipm deinde vt ipse ad eos
Ego arma oīa quibus ad vindictā pec-
catoꝝ se armat ei aufero: acuit enī diram
iram in lanceam induit ꝑ toꝛace iusticiā.
ꝛ accepit ꝑ galea iudiciū certū sumit scu-
O tū inexpugnabile equitatē sicut legit̄ Sa
piencie .v. Ego exarmo eū omnino ligans
fortitudinē eius vt peccatores confodere
nō possit qui ad me cōfugerint. Aufero ei
lanceam hoc ē iram frango eā. extinguo
ignem quē peccatoribus cōterminandis
parauerat. Aufero ei toꝛacem iusticie qn̄-
tū ad effectum vt a peccatoribus ꝯtra euꝫ
pugnātibus defendere se nō possit vl̄ sua
quoniā ꝛ ipm et illa armis penitētis ꝛ oꝛa
tiones de ipso mirabiliter inuīpbantes
optineant. Aufero ei similiter scutū equi-
tatis. ne illam scilicet obicere possit pecca-
toribus et obtendere ad defensionem ire
sue vel suiipsius. vel alicuius eorū que de
bonis suis sic pugnantibus placuerit de
hac victoria legitur expresse. Genes. xxxii.
Ubi legitur iacob luctasse cū viro tota no
cte ipse vir dixit ei ex persona dei. q̄ si con
tra deum fortis fuisti quanto magis con-
tra homines preualebis. et paulo ante q̄ꝫ
vir cum videret quod scilꝫ iacob superare
non posset. Sapiencie vero .xiiii. legit̄ de
aaron quod restituit ire et finem imposuit
necessitati. ꝛ iterū Is autē cessit qui exter̄mi
P nabat. Dixim⁹ etiam in p̄cedentib⁹ q̄ vi-
ri sancti a diuinitate eius misericordia tenēt ipm.
sicut dicit ysa. lxiiii. Non est qui inuocet no
men tuū qui consurgat et teneat te. Sed
ꝛ illud diximus quia ligatū eum tenebat
loth ꝑ misericordiam suam Ipo teste. xix.
Gen̄ ꝛ dicente. Festina et saluare ibi. qa
nō potero quicq̄ꝫ donec ingrediaris illuc
et quod ammirabilius omnibus videtur
ego deum facio obedire voci hominis. si
cut expsse legitur iosue .x. Non fuit antea ꝛ
postea tam longa dies obediente domi-
no voci hominis et pugnāte ꝑ israel. Qd̄
aūt legitur Job. ix. de⁹ cuius ire nemo re
sistere potest nō cōtradicat mihi cuꝫ ibi ex
psse dicat Greg. ire dei tunc resistit̄. quan
do ipsemet qui irascitur opitulatur. Nulli
aūt videat̄ illud mirabile qd̄ ego ita in po
testate habeam regem seculoꝝ ꝛ dominū

cum stilla misericordie. multos viros misericordie
compulerit sua omnia dare pauperibus
et etiam seipsos atq̄ꝫ vendere in perpetu-
am seruitutem. Sicut expsse narrat̄ in vi-
tas patrū de iohanne elemosynario. Si-
militer et paulinus nolane ciuitatis epūs
seipsum dare in captionem et carcerē ad h-
yle regi omniū ydoloꝛum ꝑ filio cuiusdaꝫ
vidue liberandum. Si stilla misericordie Q
huiꝰ viros in tāto habuit precio. Quāto
fortius ego fons abyssalis miserationū si
milia et maioꝛa et possum in rege et dn̄o
seculoꝛum. Sicut ergo p̄ces ꝛ lachꝛyme fi-
lioꝛum patrem iratum placant ꝛ iram ei⁹
vincunt ꝛ flagellum de manibus eius eri
piunt vt illud dimittat faciunt. manusq̄ꝫ
ipius quodammodo ligant vt eos exten-
dere non valeat ad percuciendum illos.
ꝛ hoc totum faciente stilla pmodica mise
ricoꝛdie seu compassiōis que in coꝛde pa-
tris est. Quāto foꝛtius ego non minoꝛ ipo
similia in eo potero et etiam maioꝛa. De
magnitudine enim mea scriptū est. Ecclia
stici .ii. Scd̄m magnitudinem ipsius sic et
misericoꝛdia ipius cum ipo est ꝓpter hoc
dictum ē in Psalmo. Quomodo miseret̄
pater filioꝛum misertus ē dominus timē-
tibus se. Ecclesia tota dei viui que colum
pna est in firmamentum veritatis. Sicut
dicit Apostolus in .iii. p̄me ad Timotheū
Que cantat ipo filio. que te vicit clemen-
cia vt ferres nostra crimina. Uinctū ergo
ipsum deum ꝛ ligatum modis quibus di
xi eum trādo cum oībus suis ad me cō- R
fugientibus meq̄ꝫ ex intimo coꝛdis inuocā
tibus. Ego doleo de memoꝛia eius pecca
ta et debita meoꝛum omniū. obliuiscatur
quecunq̄ꝫ ego voluero. Quod intelligēs
dauid petebat dicens. Omnes iniquita-
tes meas dele. et ipsemet ezechielis. viii.
Quacūq̄ꝫ hoꝛa ingemuerit peccatoꝛ. om
nium iniquitatum eius non recoꝛdabor
amplius. Unde est hoc nisi per me nō qd̄
obliuio apud deum locum habeat. Sed
quia tanq̄ꝫ oblitus estꝫ vt ea omino igno
raret non vindicat. confugite ad me om-
nes qui timetis iusticie dei iudicium. qui
timetis grauari in iudicio illius appellate
ad me ab ipso et ab omni imminenti vo-
bis in iudicio eius grauamine. ego enim
superioꝛ sum sicut testatur Jacobus. quia
mia superaltat iudicio vl̄ iudiciū. alia lr̄a
audiēoꝛia mea seu ꝯsistoꝛia. ꝛ vt ita dicat̄
sessiones siue assise vulgari gallicano di-

Audiencie penitenciales sunt. et forum me-
um forum penitenciale est Officiales ac iudi
ces mei prudentes auditores confessionum
sunt ibi quicunque iudicari voluerit. aliud
ipsum iudicium timere non oportebit. In huiusmodi
iudiciis seu officialibus. ego sedeo iudex
et presidens auditorio Assidet autem mihi
iusticia. Econuerso erit in futuro iudicio.
S ibi enim presidebit iusticia et ego assidebo si
cut scriptum est. Quia iudicabit orbem ter-
rarum in iusticia et populos in veritate sua
Iudicium iusticie ego retracto sicut in mul-
tis exemplis supra ostendi. Preterea ipsa ve
ritas iohannis. iii. dicit. Qui non credit iam
iudicatus est. Hoc iudicium si ad me refuge
rit. numquid ego non retractabo. ymmo quis
officialium meorum sic iudicatum iudicio iusticie
absoluet. sicut expresse legitur Math. xvi. Quod
T cunque solueris super terram erit solutum et
in celis propter quod dicit apostolus prime ad
Cor. xi. Si nosmetipsos diiudicaremus non
vtique iudicaremur. Ego reos in adiutorio
meo confisos non solum absoluo. sed etiam
de via qua ibant ad infernale patibulum
reduco sicut scriptum est prouerbiorum. xxviii
Qui abscondit scelera sua non dirigetur.
Qui autem confessus fuerit et reliquerit ea
misericordiam consequetur. et in psal. Susce
pit eos de via iniquitatis eorum. Ego sti-
lum teneo non ad scribenda peccata. non
ad conficienda memorialia dyabolica. sed
delenda et abolenda penitus. In foro meo
nemo dampnatur nisi qui confiteri nolue
rit. et tunc non per me dampnatur quod con-
tra morem aliorum iudicium confitentes
omnes absoluo sed per iusticiam. In foro
enim meo experiri non vult homo huiusmodi
in quo per confessionem peccatorum solum
modo iudicatur. Quare iusticie iudicio se
reseruat dum meum iudicium sic declinat Of
ficium meum totum est reos confessos absolue
re presenti gracia munerari et futura gloria
premiare. Mira potestas iudiciaria mea. a
qua ab illo tremendo districtoque dei futu
ro iudicio per appellationem eo fugitur et quod
absque retractatione sic effugitur post iudi
V cium absolutionis mee non restat iudicium
dampnationis sicut ipsemet deus testatur.
in primo Naum. vbi littera nostra habet
Non consurget duplex tribulatio alia trans
latio habet. Non iudicabit deus bis in id-
ipsum. Ego inundaui contra diluuium pec
catorum vt terram peccatis omnibus to-
tam inquinatam diluuio inundationis mee

abluerem propter quod dictum est. Miseri
cordia domini plena est terra. Cum autem
ita loquimur de misericordia dei prout fas
est. Similiter similia intellige de misericor
dia humana sciens non alteruisque quamque
bene ordinatam domum humane men-
tis nisi elemosynariam similis potestatis
habuerit in seipsa misericordiam. Simili-
ter et hospitalariam. similiter et iudicio in
iuriarum que contra ipsam commissa sunt
quatenus enim possumus et nobis datur
desuper. Conandum est nobis assimilari
patri misericordiarum sicut veritas dicit luce X
vi. estote misericordes sicut pater vester ce
lestis misericors est. sicut enim vt Seneca
dicit Clemencia est que maxime nos deo
assimilat. Ego seminatrix viuifica que de
vno grano seminato in terra cui benedixit
dominus videlicet vtero sacratissimo inte
merate virginis excrescere feci totam sege
tem ecclesie. ego negociatrix prudentissima
que stercora temporalium do et eternas di
uicias a deo recipio Ego tectum vilissimum
ac fragilissimum prebeo et celum pro illo re-
cipio sicut dicit augustinus prebe tectum et acci
pe celum ego calicem aque frigide anime
sicienti propter christum prebeo et totum torren
tem voluptatis ad potandum inde recipio. Y
sicut scriptum est. Quia torrente volupta
tis tue potabis eos. De calice vero aque fri
gide legis mathei. vi. ego sum magus non
malefica sed mirifica Ego enim de lapidi
bus suscito filios abrahe Sicut legitur ma
thei. iii. et luce. iii ego de persecutore et ho
ste saule feci apostolum Ego de ipso lupo
rapaci feci ouem mansuetissimam et pasto
rem piissimum sicut dicitur super primo ge-
nesis super verbum istud Benyamin lu-
pus rapax etc. Ego omnia reptilia et qua-
drupedia immunda in homines sanctos
deoque dilectos conuerto sicut legitur Actuum x
Ubi ostenso disco talium animalium ple Z
na dicitur petro Quod deus sanctificauit
tu ne commune dixeris. Ego panem elemo
sinarium in lapidem conuerto et mense re-
liquias quantumcunque modicas aut mi-
nutas in lapides magnos duros ad lapi
dandum et obruendum dyabolum sicut
supra ostendi ex. xxix. ecclesiastici. Ego
spinas et vepres peccatorum in arbores
fructiferas electorum conuerto. Ego paleas in
grana et zizania in triticum demuto dum pecto-
res iniustos et malos in bonos preuerto. Non
est mirum neque ammiratio mutationis eius

fado de malo in bonū ꝛ de bono in melius Ego terrā in celum. ꝛ infernū in paradisum transmuto. Cur em̄ inqt origenensis
A super gene. dicat peccatori. terra es. ꝛ in terrā ibis In.iij. Gen̄. ꝛ non pocius dicat iusto celum es ꝛ in celum ibis. Sicut si vir sanctus est ortus voluptatis tuta vernancia virtutū amenissim⁹. Cur non ꝛ pctōr infernus fuerit abbominatōe victoꝝ horrendissim⁹. ꝛ hec est mutatio dextere excelsi. qua facio de terra celum. de inferno paradysum. Dyabolus aūt vt magus maleficus ecōtrario operat̄. Facile aūt est ubi videre de omnib⁹ laudibus pietatis diuine quas dixim⁹. quatin⁹ ꝛ siqdem ptinent ad pietatē humanā. Est em̄ pietas humana nōnulla similitudo nōnullum vestigiū illius Quare p pauitate ac tenuitate sua cōgruent̄ aptari possunt eidē laudes diuine pietatis. ꝛ hoc qm̄ pporcionabilia sūt semp laudes ꝛ laudata. Sicut em̄ laudes queq3 ad laudatū suū3. sic queciq3 alie ad laudatū suum. ꝗre ꝑmutatim. sicut laudatū ad laudatum. sic laudes ad laudes. Nota q benivolēcia ꝛ pietas dei cōuenientissime intelligunt̄ ibi. Sub vmbra alarum tuaꝝ sperabo. ꝛ ibi Quociens volui ꝯgregare filios tuos quēadmodū galīa ꝯgregat pullos suos sub alas. Sicut legit̄ Math.xxiii. In omnibus vero ad spūalia referunt̄ beniuolencie ꝛ pietatis ale. Cum aūt ad tempalia vel corpalia pedes spirituales quod ē dicere. quia p beniuolenciā ꝗrunt̄ bona aiaꝝ spūalia. ꝛ p pietatē portāt̄ onera eorū spūalia. ale sunt. sublimiter portantes hoc est in alto regionis que spūaliter vocatur anima. cui inserte vel date sunt. Cū autem bona tempalia seu corpalia queruntur fratrib⁹ per beniuolēciam. vel mala eoru3 tempalia portantur. pedes sunt quibus anime nostre per regionē inferiorem scilicet corpalitatis quasi per terram gradiuntur De his pedib⁹ dicitur. lucerna pedibus meis verbu3 tuum. Et iterū. Custodiuit oculos meos a lacrimis. pedes meos a lapsu. Nunc resumat pietas sermonē intermissum ꝛ dicat. q3 quēadmodū soror mea bn̄iuolēcia oia bona aliena sua efficit ꝛ sibi acquirit. ꝛ oēs cuiuscunq3 generis bonos operarios ꝛ artifices atq3 negociatores aduocatos bellatores. sibi operari. sibi lucrari. causam suam agere. ꝛ pro se pugnare compellit Sic ꝛ ego omnia prenomiata mala. omnesq3 malos operarios ꝛ infortunatos negociatores. omnes imperitos ꝛ negligētes aduocatos. oēs ignauos victos et captos bellatores. malis suis mihi seruire compello. Distat autem inter me et illam quantū ad hoc. Quia ego portando mala huiusmōi. ꝛ malos leuio vl̄ minuo ꝛ vt mihi datur persequor quantū ad maliciam Illa vero magis portatur ab eis ꝛ pascitur atq3 nutritur letificat̄. Tota em̄ intencio mea est. vel ut non sint mala huiusmōi. vel vt minus sint. vl̄ non noceant vel vt minus noceant. vel vt tolerabilius ledant pacientes. Qua ppter cum venerim⁹ ante feneratorem aliquando exactissimū ꝛ strictissimū deum. scilicet de sorte nobis tradita. ꝛ interrogabimur. ꝛ de lucro acqsito Sicut legitur. xix. Luce ꝛ Mathei. xxv. Rn̄debimus q3 omnia acqsiuimus ego ꝛ ipsa. ꝛ lucrum nostrum illa fecimus. Quia illa quidem omnia bona. ego autem oīa mala. Tradidisti nobis sacculos quasi vacuos ipsos scilicet habitus seu virtutes que ipsemet sumus vel ipsa corda hominū in quib⁹ nos posuisti Uacuos inq3 sacculos ab huiusmodi lucris. vel vacuos a cogitationib⁹ et affectionibus. Tales em̄ virtutes traduntur paruulis in baptismo Quia ergo oia merita nostra sunt ꝛ bona et mala. q3 et omnia premia a iusticia tua nobis dari petimus.

Post hec loquemur de zelo qui iuxta intencionu3 nostram videtur esse tercia soror etiam hoc modo solemus ea distinguere per officia. super ij. Leuitici. Ita scilic3 vt beniuolencia offerat sacrificium de clibano. coquens scilicet cor ꝛ operationes suas. amore suaui ꝛ pus desideriis. ꝛ hoc sine ardore. pietas vero sacrificium de sartagine. frigens oleo ꝛ igne vt dixim⁹. Zel⁹ autem offert officium de craticula videlicet assatis. que non assant̄ sine ardore ꝛ vstione in craticulis. De qua vstione dicit Apl's in .ij. B
scđe. Ad Corintheos. Quis scandalizat̄ ꝛ ego non vror. Habet autem questione vtrū vstio illa ira sit. ꝛ qdam ita senciūt ꝛ qdā ita senserit de sacris doctorib⁹ Unde ꝛ qūdam disputatō3 de ira p zelū faciūt Qđ si ita ē. nec soror nec ram⁹ nec ps ē caritatꝭ. Ira em̄ ꝛ amor non solū spē sed etiā genere dr̄ñt. ꝛ in diuersis viribus

omnino sunt. Amor enim in concupiscibili totaliter id est cum tota vniuersitate specierum putium et ramorum suorum sicut supra latius declarauimus. Ira vero similiter totaliter est in irascibili. Uisum autem est nonnullis. et videtur adhuc. quod zelus est vehemens amor viri in vxorem. quod alium ad ipsam accedere non patitur quia quidem oratio diffinitio zeli nullo modo esse potest. Hoc est quoniam quilibet castus amor mariti in vxorem impaciens est adulterii ipsius.
C Preterea querendum est ab huiusmodi diffinitoribus quod est differencia inter zelum et zelotipiam siue spiritum zelotipie. quod si idem sunt. certum est autem quod zelotipia vicium est. et habet duo vicia comitancia videlicet suspiciositatem et furorem conatantissimum. Ex suspiciositate omnem nutum omnem aspectum omnem gressum vxoris suspectum habet quod similiter vel seruiat adulterio vxoris. Similiter et omne alloquium alterius ad ipsam omnem attactum omnem frequentationem domus sue. vnde etiam frequenter accidit vt vir zelotipus de domo propria exire non audens ac si captus ibi detineretur. timens vxorem vel ad momentum dimittere ne eo absente pateat adulterio. Furor vero adeo preceps est zelotipis vt nunc in vxores quamquam innocentes. nunc in sic suspectos si tamen audeant seuiant. Quam longe autem sit huiusmodi zelus vel zelotipia a zelo rectitudinis cuilibet intelligenti manifestum est. Nemo enim sic deum diligit. vt non paciatur alios diligere illum et etiam obtinere. ymmo quicunque vere diligit quantum in eo est alios eiusdem participes efficere conatur et ipsum deum similiter quantum in ipso est ad hoc ipsum inducere nitatur vt alios diligat
D Zelus ergo qui dicitur rectitudinis affectio est qua dei contumeliam quis prosequitur vnde zelare deum soli dicuntur qui contumelias eius ferre non possunt. Ex qua affectione tres motus procedere videntur. Primus ira qua excandescunt in vindictam diuine iniurie seu contumelie et vocatur etiam zelus quelibet istarum affectionum sicut ista Numeri. xxv. Dicente domino phinees filius eleazari auertit iram meam a filiis israel. quia zelo meo commotus est contra illos Secundus est dolor quem vulgari gallicano vocamus domit. et est dolor iste velut quem interdum indicat scissura vestium et similia. sicut fecit Machabeus et socii eius. Primi Macha. ii. Ibidem etiam legitur de mathathia quod vidit quod quidam iudeus accessit sacrificare in omnium oculis et super aram in ciuitate modyn et doluit. et contremuerunt renes eius. et de precedenti motu legis conse quenter. et accensus est furor eius secundum iudicium legis. et insiliens trucidauit ipsum super aram et post pauca. Et zelatus est legi sicut phynees. et iste dolor vocatur tabescencia. cum vehemencior ac diuturnior fuerit. de qua Dauid. Super inimicos meos tabescebam. sicut et de contrario dolore alibi in psal. de Peccator videbit et tabescet. Tercius E motus est odium. Differt autem a primo motu sicut odium differt ab ira Jam autem declarauit quidam phylozophus quod ira est inanitio victorie Aristot. autem dicere videtur. Quod ira est appetitus vltionis. quod vtique esse non potest: cum ira appetitus non sit. sed re vera motus est: cuius finis vltio et propter hoc illa acquisita cessat. sic enim appetitus in concupiscibili videretur esse. Item. Sic ira prouocatur vel ex iniuria vel ex eo quod videtur iniuria. Odium autem absque prouocatione iniurie plerumque inuenitur nec qui ex odio mouetur de vltione cogitat nec est de iniuria vel prouocatione aliqua. vltio enim non dicitur nisi ad iniuriam vel veram vel apparentem. Persecutio vero non dicitur ad illud. si tamen ad aliquid dicitur vel respicit contra id est odium. quia nec proprie aliquis aliquem persequi dicitur nisi cum et odio malum ei vel querit vel irrogat. et illud odium contrarium est amicicie de hoc Psalmista. Nonne qui oderunt te domine oderam. perfecto odio oderam illos. Perfectum odium est quo inimicos vsque ad delectationem persequimur. Juxta proprietatem nominis que est perfectio. Perfecte enim odio inimici dei. quia inimicus dei est cum persequitur qui quamdiu inimicus dei est cum eo quantum ad hoc pacem non habet. etiam si in modico quod est dicere donec funditus inimicicias deuin dicet et deleuerit. Dicitur tamen perfectum odium sanctorum virorum. quo scilicet peccata hominum oderunt non homines. Zelus autem quo deus zelotem se dicit in xx. exodi. similis est zelotipie maritorum in vxores. Isto etiam zelo omnem occasionem omnem accessum et omnino quicquid dare potest occasionem adulterandi cum ydolis vel demonibus synagoge per legem sibi desponsate penitus interdixit. De hoc zelo legis Sapiencie primo. Auris zeli audit omnia. Auris vero zeli non est aliud quam dei sapiencia qua omnia videt intelligendo. sicut et oculus ipsius idem eius proprius in eo est auditus et visus secundum quod deus est Dicitur autem auris eius auris zeli audi[illegible]

nes oīs vt anime illi desponsato anulo fidei timeāt oia. vba siue sint spūalia siue corpalia miscere cū adulteris. Quapropter ⁊ ab ipsis cogitatōib⁹ suis timere debent. ne forte allocutiones dyabolice sint siue collocutōnes cum ipso dyabolo. De hoc ipse terribil s loquit̄ sibi puerbiorum. vi. dicens zelus ⁊ furor viri non parcet in die vindicte nec aquiescet cuiusq3 precibus nec suscipit p redēptione dona plurima. huic zelo simile illi habent. qui xpo dño legittimant animas vt legittimo spō so quaꝝ equalem supra ostēdim⁹ in phynees ⁊ mathathya. Qui autē eas sibimet zelāt adulteri pessimi quales fuerūt
F et adhuc sunt heretici. qui errorū suorum discipulos sibi zelant. et pro eis cōtra catholicā ecclesiam. ⁊ etiam cōtra se inuicem inerorabili odio et inuidia inextinguibili pugnant. cui insanie similes vnū non inuenirentur apud sacros magisterii professores. videlicet vt non sibi sed xpo dño zelarent. discipulos et abraderent de medio sui. Hanc intentōꝫ pessimā videlicet vt nō vellet vocari vl' ipi ab hoīb⁹ Rabi. neq3 discipl'os xpianos agnoīari ex nomine suo. sicut docet Apl's in. j. pme. Ad Corinth. dicens. Nunciatū ē mihi q2 cōtentiones sunt inter vos. hoc aūt dico Quod vnusqsq3 vrm dicit. ego sum pauli. ego sum cephe. Et statī subdit. Diuisus est xps Et post hec. Gaudeo aūt. q2 neminē vrm baptizaui preter crispū ⁊ gayum. Ne forte aliquis vrm dicat q noīe pauli baptizati estis. Hāc inuidia iohānes baptista dāpnauit qsitum in eo fuit. in. iij. Johan. Cum venissent ad eū discipuli eius ⁊ dixissent Rabi q erat tecum trās iordanem cui testimoniū perhibuisti. Ecce hic baptizat ⁊ oēs veniunt ad eum. Quib⁹ inter alia ait. Qui habet spōsum spōsus est. Amicus aūt sponsi qui stat ⁊ audit eum. gaudio gaudet ppter vocem sponsi. q2 se spōsuꝫ non esse sciebat. non sibi discipl'os sed xpo spōso zelabat. Et qm amicus spōsi erat. ppter vocem id est doctrinā sponsi per quā videbat ei discipulos multiplicari gaudeo gaudebat. licet eos videret sibi minui. Propt̄ qd ⁊ dixerat Me oportet minui. illū aūt crescere in hoc gaudiū meū ipletuꝫ ē. Dolor āt huiusmōi adulterorum est subtrahi sibi ⁊ minui multitudinem auditorꝫ. licet xpo domino accrescāt. Non eñ de profectu eorꝫ spūali curant sed de repletione scolarū suarum. nec mirū. turpiter q̄ inuerecūde sonat crebrerrie in labiis hmōi mgrōꝫ. hic ē clericus me⁹. hic intrat scolas meas. hic incipit sub me obliti videt̄ verbi istius qd de se veritas dicit in. vii. Johan. Doctrina mea nō est mea. sed eius qui misit me. Quanto fortius ergo doctrina hmōi hoīꝫ sua corum nō ē. q si doctrina eorū non ē. ergo neq3 discipuli doctrine illius. Cuius eñ est generaliter doctrina. eius sunt ⁊ discipuli q eā docent. Melius aūt apparet hoc ex verbis augustini in libro de magisterio p to-
tū. Ideo ⁊ multos nrīs tempib⁹ cōfutat spōs⁹ subtrahēs eis auditores. ita vt ppt̄ defectū auditorꝫ hui adulteris ne dicam magisteriis cōpulsi sunt desistere pchdolor. q2 pmissionib⁹ ⁊ muneribus instar meretricū eos vel emunt vel cōducūt. Interdū etiam pcibus ⁊ terrorib⁹ extorquēt ab eis. vt ita dicam⁹ violētā audiētiaꝫ. Bnūs aūt Greg Non tā adulteros vocat hmōi mgrōs sed etiam meretrices exponēs locū illū libri Regū. iii. venerūt due mulieres meretrices ad regē salomoneꝫ ⁊c. vnū nō scole s3 pstibula spūalia. vbi ipsi tāq3 meretrices seipos constituūt. ⁊ auditores tam turpi venalitate corrūpunt. Qui instar iohannis zelat ⁊ facit xpi discipl'os vere amicus sponsi est. ⁊ vere xpm predicat. ⁊ vere xpus apud ipsuꝫ predicat̄. Uere eñ predicare est pcedenti xpo auditores dicare. i. copulare vel associare quod est sequaces efficere. non autē sibi. Btūs autem q tanto hmōi zelo succendit̄ vt in xpi sponsis adulteriū seu fornicatōꝫ pctā absq3 vlla pcedentiū affectionū pati non potest. Beatior aūt si nec signa neq3 occasiones neq3 aditū vel accessum adulterorū ad illas. ⁊ signa quidam adulterij quod cū mūdo corruptore pessimo cū se hmōi cōmittūt Inordinatio ē vite exterioris videlicet gestus ornatus habit⁹ incessus atq3 sermonū fili ⁊ malorum familiaritates atq3 cōsortio Queadmodū eñ in matrona ornatus meretrici⁹ fornicatōnis sptum ē indiciū. Sic in religiosis secl'ari habit⁹. ⁊ hoc ipimet confitent̄. sicut nos eis sepe rn̄disse meīm⁹. Interrogati eñ mlti ⁊ multe sunt ppter qd seculariter aut lasciue se gerāt in hmōi exteriorib⁹ Rn̄derunt nobis multociens q p mūdo vl' propter mundū. Uidelicet vt ei placerēt. vel saltem vt ei nō displicerēt. Quib⁹ statum

dicebam⁹ q̄ de meritrico aut lenocinio
suo qd̄ cum mūdo omittebāt confitebāt
ꝛ ipm̄ mundū leccatorem aut corruptorē
suū eo ipso cognoscebāt. dum ꝓpter eū
videlicet vt ipi placerent. vel saltem ne di
splicerent se sic ornare ꝛ pare fatebantur
Mos enī meritricū est vt placeāt amatori
bus suis vel corruptorib⁹ se cōponere et
ornare. ꝓpter hoc viri zelatores animaꝝ
B huiusmōi cōpositiones ꝛ inordinatiōnes
studiosissime ꝓsequunt̄ Quis enī videat in
scimoniali ꝛ virgine xp̄o q̄z dn̄o sponsa
cōsecrata ornatū vel apparatū meritricū
adulteriū. ꝛ non excādescat ꝛ in illam ꝛ i
illum. Silr̄ ꝛ in clerico ornatū vel habitū
militarem. Quis absq̄z dolore cōspiciat
nisi corde insensibilis ꝛ tot⁹ extinct⁹ Quis
posteriora clericoꝝ stellis sūptuosissime
pictis circūdata capita ꝛ colla et pectora
equorū suoꝝ falleris fabrefactis argenta
tis ꝛ deauratis ornata intueat̄ ꝛ sanctoꝝ
corpa vl̄ reliquias nec lapidea nec lingnea
interdū habere receptacula ꝛ non animo
torqueat̄ Quemadmodum enī monachus
aut alterius ordinis ꝓfessor. si habitu sui
ordinis abiecto secularē habitū deferat.
mōachus apostota iudicat̄ Sic ꝛ cleric⁹
clericalī habitu abiecto militarē secularē as
sumpsit. clericus apostota iudicandus est
Accedit aūt ad cumulū doloris q̄ isti lu
xus tante incōpositionis atq̄z ꝑuersitatis.
nō de patrimonialibus huiusmōi hominū
ac mulierū bonis aut labore ipon vel ar
tificio acquisitis sed de ipsa redemptiōne
K animaꝝ de elemosinis ꝛ legatis viuoꝝ
atq̄z defunctorū fiunt. Ex eodem zelo viri
zelatores claustra excogitauerūt et insti
tuerunt. vt per eas ad animas religiosoꝝ
access⁹ clauderet̄ ꝑdictis adulteris. Mos
enī est zelotipoꝝ maritorū vxores si facul
tas eis sit in turribus aut alijs altissimis
custodijs recludere. Sic etiam xp̄s domi
nus per viros huiusmōi ab adulterātis
mundi ꝛ seculariū sponsas suas segregat
ꝛ arcet frequentia qui ꝛ sepe claustralib⁹
ꝛ viris ꝛ mulieribus meminim⁹ nos di
xisse Cum em dicerent se contēptibiles eē
ꝛ despectui haberi. et ꝓpter hoc in clau
stris suis reclusas a parentibus ꝛ ꝓpin
quis. ridebamus eis. Q: zelus domini
exercituū fecerat hoc. ꝓpter hoc enī eos i
tam arta custodia quasi incarcerauerat.
ne quis ad eas pateret accessus mundo
vel dyabolo corruptori. in quo q̄ȝ caras

q̄z preciosas eas haberet euidenter ostē
debatur. Extenditur aūt zelus iste sancto
rum viroꝝ non solum in xp̄i sponsam vl̄
sponsas vt dixim⁹ Sed etiam in ipam le
gem. ꝛ in ipsa loca scā ꝛ in oīa deo sa
crata. ꝛ de lege quidem euidens testimo
niū posuim⁹ de mathathya. De locis ve
ro sanctis nullū maius testimoniū vel ex
emplum poni potest. q̄z de xp̄o domino.
qui de huiusmōi zelo succensus Matha
xxi. Facto de func flagello. eiecit emētes L
ꝛ vendentes de templo. ꝛ mensas nūmu
larioꝝ. ꝛ cathedras vendentiū colūbas
euertit. Silr̄ ꝛ Johan .ij. vbi etiam legit̄
Quia recordati sunt discipuli eius qd̄ scri
ptum i psal. zelus dom⁹ tue comedit me.
Silr̄ ꝛ in omnia sacra extendit̄ cū ꝓpha
nantur. vt non solum in sacra ornamēta
vel vasa. sed etiam in ipa bona temporalia
ecclesiaꝝ. Illa enī pia deuotiōe fidelium
oblata et scificata sunt domino. propter
quod ꝛ viri zelatores cū ea in lusibus et
luxurijs clericoꝝ aut regulariū. vel alijs
quibuscunq̄z dei cōtumelijs huiusmōi si
ue vident vel audiunt zelo ardentissimo
succendunt̄. Si enī auaricia iude ꝓditori
is ꝛ furtū ymmo sacrilegiū quo ea q̄ mit
tebantur in loculis asportabat cum ea fi
deliter egenis distribuere deberet vro atq̄z
eius ꝛ filijs ea dabat. Quantomagis sa
crilega impietas clericoꝝ seculariū ꝛ regu
larium dampnāda est cum huiusmōi bo
na meritricib⁹. histrionibus dare nō ve
rent̄. ꝛ in omnes execrabiles turpitudies
ꝛ in omnes dei cōtumelias expēdere nō
formidant. Precepit siquidē domin⁹. vt
scificata sibi ꝛ oblata comederēt in loco
sancto. sicut legitur Leuit. x. Execrabilis
abusio dona. quibus deus ꝛ que ob ho
norem eius ecclesijs oblata sunt in ꝓstas
tamq̄z impias ipius cōtumelias detorq̄
re. Et de claustralib⁹ quidē manifestum
q̄z huiusmōi donatiōib⁹ nihil iuris trās
ferunt in sic recipientes. De clericis autē
ꝛ secularibus habentib⁹ administratiōes
non leuis questio est apud doctos sicut
alibi iam tetigimus.

Post hec aūt ꝓsequimur laudes M
huius doni vel gracie: ꝛ dicem⁹
in primis in persona ipsius. Quia
ego sum custos diuini honoris ꝛ glorie
ꝛ tota familia mea ꝓpter quod ꝛ signo
thau signari iussa est in Ezech. Ex signo
inquit thau frōtes viroꝝ gementiū ꝛ do

lenciū sup cunctis abhominationib⁹ do-
mus israel et pceptum ē eis vt cōtamina-
rent domū ⁊ implerēt interfectis in vindi
ctā scilicet pollutionis ipsius tēpli dei. De
hoc etiā se pmo Macha.xiij. vbi dicit Sy
mon vos scitis q̄nta ego et fratres mei et
dom⁹ patris mei fecerim⁹ p legibus ⁊ p
sanctis p̄lia vnde ⁊ postea legitur. Et accē
sus ē spūs ppl'i sil'r ⁊c. ad hoc idē ptinet qđ
legit ibidē.iiij.vbi dicit Judas Ascēdam⁹
mundare castra ⁊ renouare et alia multa
vbi ⁊ demolita sunt altare eo q pphā-
natū esset a gētibus.etiā in.ij. pme mach.
Percusserunt peccatores in ira sua. et vi-
ros iniquos in indignatione sua et iteruz
Circuiuit mathatyas et amici ei⁹. et post
A pauca. Obtinuerunt legem de manibus
gentiū.et iterū. Uiriliter agite in lege. vbi
ego nō sum nō ē qui custodiat aut defen
dat dei honorē et gloriā. Quare patet ibi
et exposita ē omnimode cōculcatiōi et cōtu
melie.ego sum que vindico iniurias ⁊ cō
tumelias dei. Per me eniz fecit moyses et
leuite vindictā in filios israel qui gloriam
dei transtulerunt in similitudinē vituli co
medētis fenū vbi et dixit. Si quis est dñi
iungat mecū cōgregatiq; sunt omnes le
uite quib⁹ et pcepit. Occidat vnusquisq;
fratrem et amicū suum et pximū:feceritq;
filij leui sic pp̄ter qđ ⁊ dixit eis. Consecra
stis manus vestras hodie dño vnusqsq;
in filio et fratre suo sicut legitur.xxxij.exod
ego facio dei bellatores et ppugnatores
qui p dei honore et gloria defendēda at
q; custodienda strenuissime pugnant. si
alie virtutes dei dant honorem et gloriaz
ego eam tueor et defendo. Nec minor est
virtus quā querere p talia tueri omēs bel
latores inde signū thau qđ ē signū mirifi
ce crucis et regis regū inuictissimi vexillū
in frōtibus suis hoc ē in euidenti siue ma
nifesta cōfessiōe deferunt in quo bellato
D res ⁊ ppugnatores lucidissime se ostēdūt
Ego pparo regi regum fercula delicatissi-
ma scilicet assaturas vt supra dximus de
craticula igne pdosissimo ac flagrantissi-
mo assatas. Quemadmodum dicitur de
aue fenice q ex aromaticis lignis rogum
cōstituit in q̄ se exurit vt de cineribus eius
nascatur vel generet fenix alius. sic ⁊ ego
non de spinis ac rubulis accensa igne ar-
deo sed magis desuper igne dato contra
hmōi spinas et tribulas succedor. Ipe em̄
pximus honor et gloria in cōrdib⁹ sctōr

virorum me accendit. Ego em̄ velut flamma
sum feruentissima de ipa fornace spiritus
sancti et de camino quod est in hierusalē
celesti in cordibus virorum sanctorū edificās
de quo Camino dicit ysaie.xxxj. Ego car
bo quē vnus de seraphyn de altari supce
lesti assumpsit ⁊ tetigit cum eo labia ysaie
Quorum pollutione pus curabatur. sicut le-
gitur ysaie.vj. Neq; em̄ digna sunt labia
pdicare verbū dei que ego nō tetigero p
pter qđ scriptū ē in psal. Or mors i labijs
quorundā vbi lrā nrā habet gladi⁹. Uerba
em̄ q̄ spiritus ⁊ vita sunt verba scilicet vite.
in quorundā doctorum ⁊ pdicatoruz labijs
q̄ntū ad virtutem et efficaciaz moriuntur
Adeo em̄ tepide. adeo remisse verba dei
annunciant quidam vt extincta in labijs
eorum penitus videātur. pp̄ter qđ sicut ⁊ ipi
frigidi sunt et extincti sic frigidos et extin-
ctos relinquunt et vtinā nō faciant adiu-
tores. Nouimus em̄ quendā familiarē no
strū pp̄ter hoc de ciuitate parisiaca aufu-
gisse. Dicebat enim se lectiōibus et predi-
catiōibus pisieñ de die in diem ampli⁹ et
amplius infrigidari et se timere si moraz
diutiniorez ibi traheret ne tandem spiri
tuali gelicidio extingueretur. pp̄ter qđ et
transtulit se ad viros religiosos charitate
feruentes velut ad carbones viuos ac ar
dentes. vt inter eos puersans ardorē quē
parisius timebat amittere inter eos nutri
ret et augeret. Ego sum ignis q̄ ignitū est P
eloquiū dei vehementer sicut legit i psal.
Ego ignis pp̄ter quē dicit dñs hieremie
xxiij. Nunquid nō verba mea sunt quasi
ignis et quasi malleus cōterens petras p
pter me em̄ verba dei malleus sunt conte
rens petram. id ē duriciaz auditorum. De
hoc ait Seneca. Quorundā em̄ frangēda
sunt quorundā autē emendanda. In cui⁹
em̄ labijs nō assero lingua eius est velut
col⁹ muliebrius lana molli aut stuppa cir
cūuoluta cuius ictū nō solū nō timet dy-
abolus sed etiaz irridet. pp̄ter hoc illesus
manet in vno auditore p decē vel viginti
annos vehemoth. id ē dyabolus et nō so
lū vulneratus sed etiā nec punctus persi-
stit nec vna gutta sanguinis eius effundi-
tur. dum hmōi auditor nec penitudine p
huiusmōi doctrinā aut pdicationē cōpun
git nec lachrima vna ex oculis eius pp̄ter
hoc effluit. Lachrime em̄ vt ait Hieroni:
velut quidaz sanguis sunt animarū. Ego
ignis pp̄ter quē de belya pphēta scriptū

ē ecclesiastic.xlviij. Surrexit helyas ꝓpheta
sicut ignis ⁊ verbū eius q̄si facula ardebat
ꝓpter hoc nō stabūt ante illū palee pctō-
rū Ego sum ignis cuius carbones desola
Q torū desolationē palearū peccatoꝝ ⁊ exter
miniū faciens. Ego sum ignis quo fulge-
būt iusti etiam fulserunt tanq̄ȝ scintille in
orūdineto mūdi istius discurrētes et arū-
dines cordiū carnaliū velut incendiū de-
pascentes. Sic factū ē tpe apl'oꝝ ⁊ martyꝝ
q velut scintille igne meo fulgētes et etiaȝ
ardētes mūdi harūdinetū nō tam spūali
ter depauerūt q̄ȝ etiā igne seculi incēderūt
Sicut enī mūdus cōtra eos p̄mꝰ exarsit
zelo ydolatrie sed ⁊ postmodū ē ꝯ ydola-
triā p eosdē succensus. hoc ē quod legitur
Sapiē.iii. Ego sum ignis p quē duces iu-
da erūt sicut caminus ignis in lignis. et si
cut fastis ignis in feno. ⁊ deuorabūt oīs
populos ad dextrā et ad sinistrā. Sicut et
vbiq; faciūt viri zelatores in medio malo
rū positi deuorantin q̄ȝ eos et ea deuorati
one qua p̄ceptū ē petro in.x. Actuū. Occi-
de petre et māduca. et de qua dictum ē in
psal. Dedisti eū escam populis ethyopū.
Facule enī sunt peccatores et ligna arida
R ad eterne cōbustionis incendiū p̄parata.
Omnis autē caro fenū esse expsse legitur.
ysaie.xl. Erunt inquit zacharias.xii. duces
iuda sicut caminus ignis in lignis et sicut
facies ignis in feno. Q' si qs dixerit q
viri qui creduntur zelatores homines in-
sensati sunt. Hoc ē sine capite ⁊ homines
furibūdi beluina rabie seuiētes in pecca-
tores faucibus et dentibus dū ꝓbris con
tumeliis cōuiciis eos immoderate ⁊ insa
nissime depravant ac dehonestant ⁊ in fa
cie hominū confundūt confusione q̄ soliū
adducit peccati de qua legitur ecclesiasti
ci.iiii. Deinde velut vnguibus cathorū vl'
pardorū grassantur et debachant in eos
vt non correctores aut medicos spiritua-
les erga eos se exhibeant sed hostes atro
cissimos et psecutores implacabilissimos
huiusmōi homines inexorabiles sūt ⁊ q̄n
tum in eis ē iudiciū dei futurū euacuāt. dū
omnia hic vindicare totis viribus enitun
tur. Si enī vt ait Augustinus. omnia hec
vindicarentur. locū diuina iudicia nō ha
berent. Non haberet ergo deus aliqd fa
cere in futuro iudicio si potestas tanta da
retur hic huiusmōi hominibus ipsa etiaȝ
officia demonū que sunt torquere et cruci
are officiosissime implent hic hmōi homi
nes. Unde ⁊ in ore eorū semper sonat
vox dyabolica crucifigatur confundatur de S
ponatur deiciatur eruatur. Potestas in
manibus hominū hmōi gladius ē ꝓcul
dubio in manu furentis vir aut nunq̄ȝ de
ore eorū auditur emendetur corrigatur
Hij cum medicinā spiritualē videlicet ani
maꝝ ꝓfiteantur non p varietate vulneꝝ
aut morborū aut vulnerū spūaliū varie
tatem adhibent medicamentorū. Urere
norunt solūmodo et secare solummodo.
Quacq; enī egritudine spūali laborat qs
ferrum ⁊ ignem statim adhibere conātur
Cū dicat eis Augustinꝰ. Nō sanat oculū
qd sanat calcaneū vel manū nihil de vn-
ctionibus. nihil de fomentationibꝰ. nihil
de cathaplasmationibus. nihil de potio-
nibus nisi forte de potōne absinthij ama
rissimi aut alterius cuiꝰ sumptio tormētū
sit ⁊ nō medicina ignorant huiusmōi insi
pientes q omniū medicamentoꝝ fortissi
mū ac saluberrimū ē sapiencia. sicut legit
Sapiencie.ix. Etenim per sapienciā sanati
sunt quicunq; tibi placuerunt dñe a p̄nci-
pio. Hec quidem sapiencia sermo dei est
de quo legitur eiusdem.xvi. Neq; herba
neq; malagma sanauit eos sed sermo tu-
us domine qui sanat oīa. et in psalmo.
Misit verbū suū ⁊ sanauit eos. de hoc eo
dem. ꝓverbioꝝ.iiij. Uita sunt inuenienti-
bus ea et vniuerse carnis sanitas. Pecca-
tores enī vt dicit beatus Dyonisius tanq̄ȝ
ceci manuducēdi sunt. Tullius vero dicit
q vndiq; fulciendi sunt qui timent. Ma-
nifestum autē ē q erigendi sunt qui ceciderūt
rūt medicandi sunt autē qui vulnerati sūt
nō nouo vulnere trāsfigendi. quid autem
aliud facere potest q̄ȝ vulnerantre. qui ve
nit ad infirmū in solo igne et gladio. In
igne quidē iracundie. in gladio acuto lin
gue. Huiusmōi homines refectoribus
similes sunt veterū ac putridarū patellaꝝ
qui foramen vnū nititur obstruere vno
ictu mallei fabrilis quinq; vel sex alia faci
unt vel illud adaugent in duplo aut ipaȝ
T patellam totaliter dissipant ⁊ confringūt
Hmōi homines omnia vasa et quacūq;
materia sint malleabilia ee opinari vide-
tur omnia enī malleando reficere velle vi
dentur nō attendentes insanissimi quod
fictilia aut vitrea malleationibus potius
ꝯfringūtur ⁊ dissipantur q̄ȝ reficiant. Cor
rectio autem qua solam intendere debēt
nō ē nisi refectio vasorū cōfractorū spūa

nĩ. hec sunt corda peccatoꝝ. Et eo q̃d legi
tur ecclesiastic. xxj. Cor fatui quasi vas ꝯfra
ctũ omnẽ sapienciã non tenebit. In domo
aũt dei magna. id ẽ ecclia sunt vasa nõ so
lũ aurea ⁊ argentea sed etiã lignea ⁊ fictis
lia. sicut dicit apostolus in scdo. ij. ad thy.
Manifestũ aũt est q̃ aurea et argentea et
ignẽ fortissimũ ⁊ malleũ sustinent. lignea
vero ignẽ nõ sustinẽt. Fictilia q̃z malleuz
nõ sustinent. ꝓpter hec intolerabilis ẽ in-
sania hmõi fabroꝝ seu refectoruz qui nec
diuersitatẽ vasoꝝ nec fortitudinẽ aut debi
litatẽ ipsoꝝ attendũt vno solo artificio in
v omniũ refectione vtentes vel potius abu
tentes. hu omniũ peccatoꝝ correctionez ⁊
salutẽ facile desperant. et vtinã nõ freque
tius ad male sentiendũ de hominibus fa
ciles ad bñ sentiendum difficiles ⁊ tardi
fautorẽ pessimũ ac puersissimũ cordibus
suis p̄fecerũt q mala de fratribus tam fa-
cile ingredi patit. immo passim ea recipit
bona vo vix intrare. Hu semel ꝯceptã de
fratre malã opinionẽ vix aut nunq̃; depo
nũt hñ nisi de suis aut suis familiaribꝰ ra
ro vel nunq̃; sentiũt de alijs vel semp vel
frequẽtius malehiỹ cõtra muscas vel puli
ces leuiũ peccatoꝝ. in gladio duro ⁊ forti
plerũq; pugnare volentes ipsos pctõres
occidũt. Quemadmodũ quidã cũ muscu-
lã videret sup caput alterius volitantem
aut insidẽtẽ; dum eam securi intemptaret
ꝑcutere excerebrauit illũ. Sic ⁊ isti dum le
uia peccata in fratribꝰ in gladio verbi dei
intendunt percutere tanto conatu ⁊ impe
tu ꝑcuciunt ea quod ipos fratres hmõi ꝑ
cussione occidunt Uulnus enĩ eis ire mor
talis vł odiũ infigentes. Heu quociẽs dũ
ligna peccatoꝝ cedere intendũt fugit secu
ris de manibus eoꝝ et ferꝝ de manubrio
lapsum vulnerat aut interficit peccatores
Sicut legitur deutro. xix. Ferrũ acutũ est
verbi dei. sicut dicit Greg;. Manubriũ intẽ
tio rectitudinis Manus qua securis ista ẽ
tenenda moderamen ẽ discretionis in p̄-
dicando vel docendo quod dum quis de
serit. ferrum de manubrio labitur. cum in
tentione rectitudinis obmissa ad cõtume
liam vel confusionem faciendam ꝓximo
z diuinus sermo detorquet. Multi enim sic
adulterant verbũ dei ꝓpter quod dictuz
est prouerbioꝝ. xiiij. In ore stulti virga sup-
bie. ⁊ Ecclesiastici. xx. Correptio mẽdax in
ore cõtumeliosi. Non enĩ corrigunt. s; cor
reptionem cõtumelia mẽciũtur. ex inten

tione enim opus iudicandũ est. sicut ⁊ mł
ti p̄dicare se simulant et detrahere tm̃ vł ge
neraliter vel specialiter quibusdã intẽdũt
Unde non p̄dicatio veri nominis est hu-
iusmõi sermo s; detractio. ꝓpter hoc opti
me dixit mulier illa. Nunc cognoui quia
vir dei es tu. et verbũ domini in ore tuo
verum. iij. Regũ. xvij. In quorundam enĩ
ore si fas est verbũ dei falsum est. dũ illud
adulterant illud q̃ntũ in se est suũ fa cien-
tes. videlicet aut sui ipsoꝝ p̄dicationẽ. aut y
alioꝝ detractionẽ. Qui enĩ causa inanis
glorie vel questus p̄dicant seipsos aut sibi
ipsis p̄dicant non xp̄m vel illi. Qui vo cau
sa detractionis ip̄m viuificũ verbũ dei ser-
men in venenũ mortiferũ detractionis in
uertunt. Impletur in eis quod scriptũ est
in iob. xx. Panis eius in vtero eius vertet
in fel aspidum intrinsecus. Dũ enĩ sermo
qui foris appatet p̄dicatio. malignissima
detractio est intrinsecus. Panis eius id ẽ
sermo dei qui in eius ore persona t versus
est in vtero eius. hoc est in intimo puerse
intentionis vbi sermonẽ dei in hac detor
quere cogitauit. Et valde simile est quod
accidit cuidam mulieri que cum sacratissi
mã eucharistiam in sinu suo nimis irreue
renter ⁊ execrabiliter abscondisset: cũ vel-
let eam de sinu abstrahere. inuenit pro eã
serpẽtem horrifi ũ atq; terribilem. Sic ⁊
ꝓ pane sacratissimo verbi dei in abscõdi
to cordium hmõi hominũ: diligẽter scru-
tantibus inuenit serpens venenatissim⁹
detractionis. Accedit et ad cumulum per
uersitatis quia venenatum huius detra-
ctionis sermonẽ zeli mentiri multi non ve
rentur. et qui eos excusare conant cũ ap-
te detraxerint hmõi homines/ dicunt eos
ex zelo vel ardore nimio dixisse talia qua-
si zelus sanctus et ardor diuine dilectiõis
homines faciat insanire. ⁊ in fratres ac ꝓ
ximos ore rapido dẽtibusq; seuire. Simi
les etiam sunt hmõi homines cuidã stul-
to qui cum audiuisset deũ p̄cepisse homi-
nibus vt recte ambularẽt nolebat postea
diuertere a quocunq; obuio verbi gratia
Si crucem excelsam inuenit in via: aut
arborem ꝓceram: non declinaret a recto.
ꝓpter hoc si desuper niteretur ascendere
⁊ postea descendere: idem faciebat d mu
ris domibus turribus: nisi vel a ptura fie
ret ei in eis. Quapropter nec ciuitatem in
gredi nec egredi hmõi homo absq; labo
re importabili eoꝝ qui eũ docebant et ra

ina intolerabili ac dispendiosissima. Sic
hmōi homines quantaꝫ ruinā faciunt in
cōgregatione in animabus suis. que vti-
qꝫ spirituales ciuitates sunt. Tantaꝫ inqꝫ
ruinam vt pene quolibet passu, coꝝ hoc ē
ope vel sermone necesse sit vel vnā vl' plu
res in domib⁹ hmōi ciuitatū nō leue de-
trimentū sustinere atqꝫ dispendiū. Dom⁹
hmōi ciuitatū sunt hmōi collegiorū qui
quot et q̄nta detrimenta atqꝫ dispendia
bone cōuersatōnis sue ab hmōi homini
bus paciantur non est facile vl' scribere vl'
narrare plerūqꝫ etiā scādalisati ab eis gra
uissime corruit. Quid plura In tempesta
te et turbine sunt vie coꝝ. Sicut legitur in
iij. Naū. et quocūqꝫ conuersantur sunt q̄
si tempestas transiens. Quēadmodū enī
post transitum tempestatis alius luget se
getem suā degrandinatā. Alius vineam.
alius domū suā concussam atqꝫ dirutam
Alius nauem confractam. Alius mercīū
periculū. Sic vides in vno quoqꝫ collegio
vl' congregatione. Alium lugere detrimē-
tū lectionis. aliū orationis alium medita
tionis aliū discipline aliū psalmodie et ita
de alijs. ꝓpter hoc dictū est ꝓuerbioꝝ. x.
Quasi tempestas transiens nō erit impi-
us Similes sunt quoqꝫ isti tempestu
osi homines pugilibus siue ꝓpugnatori-
bus. qui mole corpis et viribus ꝓualentes
in medio ꝓsiure alioꝝ hominū recti et rigi
di incedentes alios deiciunt alios impel
lunt alios conculcant alios pedes calcan
A tes grauiter ledunt alios cō primūt. alios
62 a gressu impediunt clamoremqꝫ mirabilē
et maledictionē multitudinis post se relin
quūt. Sic paucissimos videbis in quacū
qꝫ congregatione vbi tales cōuersati ali-
quando fuerint. quin post recessum suū si
ue decessum querelas similes et maledicti
ones ꝓ lesionibus impedimentisqꝫ spiri-
tualibus reliquerunt. et quin eos cum ibi
conuersarentur fuerint cōmunicate. Cum
istis non est ambulandum inter ventres
pregnantiū quis enim enarrare vl' narra
re sufficiat quot et quātos abortus sancto
rū conceptuū siue propositoꝝ fieri faciant
hmōi homines quot partus teneros insi
pientiū conculcando vl' comprimendo suf
focent quot adultos gladio suo vulnerēt
quot omī generi bonorum impedimenta
prestant. Etiā que vidim⁹ et ex testimonio
fidedignoꝝ accepimus. quia pene innūe
ra sunt. Preter hec omīa autē dicimus. vt

nemo sibi supplaudat d' zelo sancto. cum
ista rabies illum exagitauerit. Nemo hu
iusmodi rabiem excuset in hmōi homini
bus. Nemo eam zelo rectitudinis mentia
tur Et quia experti sum⁹ ruinas et enu
marꝫ ꝑditiones quas operata est pestis
ista diebus nostris necessarium. ymmo sa
luberrimū est. vt qui mynistros dei se ge
runt. et in officijs suis gratum officiū deo
prestare intendunt. ne ꝑ ignorantiam cō
trariū faciant. et ꝓpter animarū salutem
mortem earum ꝓcurent. Temptabimus
declarare que sit ista affectio. que zelus sā
ctus et zelus rectitudinis ab ipsis sanctis et
potissimū a beato Gregorio nominatur.
Dicim⁹ ergo q' illa affectio siue sit ira ad
vindicandum dei iniuriam. siue sit odiū. B
siue inimicia ad exterminādos dei inimi-
cos. siue sit zelotipia persequens sponsa-
rum xpi adulteria. Adulteriorūqꝫ occasio
nes et signa siue sit amor vehemens ipsas
xpi sponsas a mundo secludens et arta cu
stodia eas quasi incarcerans vt solus ce-
lestis sponsus earū amplexus spirituales
ceteraqꝫ coniugij spūalis fructus et bona
ab eis habeat et hoc libere et absqꝫ impe
dimento vel seculi huius vel secularium.
Nunqꝫ tamen est sine comite ac duce mi
sericordia. et illa vtiqꝫ spirituali. Et ꝓpter
hoc dictum ē super Mathe. v. Justicie lu-
men est misericordia oportet sic affligi et
eatenus corpa iubet exterius vt ꝑ hoc sa-
lus animabus interius ꝓcuretur. sicut se
fecisse testatur Apostol⁹ in. v. pͥme ad co-
rinth. dicens. Tradi huiusmodi hominē
sathane in interitum carnis vt spiritus sal
uus fiat in die domini nostri hiesu christi
Sic etiam moderatur ipsam afflictionem
corporis vt nō vltra eam extendat quam
requirit correctio siue emendatio peccato-
ris. Cum enim correctio sanatio sit anima- C
rum et ꝓpter eam omnia huiusmodi faci
enda sint. Manifestum ē q' ministrande
sunt omnia tanq̄ medicine vl' medicamē
ta animarum. nihil enī aliud est q̄ cyrur-
gicus quidā spiritualis. Unde omne eius D
vicere. omne eius secare non questuosum
sed medicinale debet esse vel medicamē-
tum toti ciuitati vel regioni cui ꝓsidet. Si
cut ergo temperāde sunt medicine vel me
dicamēta. et contemperande morbis cor-
poralibus. Si enim excedit medicina mo
dum. non operabitur vt medicina salutē.
sed vt toxicum saluti contrariū. Idem enī

faut plꝰ aut minꝰ. Misericordia ergo hec
qua soli saluti impenditur moderant̄ hu
iusmodi medicamenta ne ꝑ excessum ver-
tantur in perniciem animarũ. ꝓpter hoc
dictum est in psalmo Corripiet me iustus
in misericordia. Quod est dicere ꝓut reg-
rit vel tollenda vel lenienda miseria mea
Quod si plus vel vltra. non est hoc dei iu
sticia sed rabies aut furor se ingerens. et
opus quod debuit esse zeli sancti. sicut ra-
piēs et vendicans ꝓpter quod ⁊ dicit gre-
gorius super ezechielem. Quia zeli sancti
discretio de misericordie virtute necesse ē.
vt ardeat et darescat morbi enim ꝑsequē-
di sunt ac vulnera a medicis spiritualibꝰ.
Non autem pacientes. ymmo salus eoꝝ
totis studijs ac viribus querenda ē. Et est
huiusmodi viris medicorum corporalium
studiosissime imitāda benignitas qꝺ q̄n-
ticunqꝫ morbos corporum ꝑsequantur ⁊
vulnera. non tamen pacientibus irascun
tur. ymmo eas tota dulcedine cōsolātur.
tota suauitate blandiūtur. et quibus pos
sunt non solũ medicamentis sed etiaꝫ ali-
mentis eosdem confortant et adiuuāt ad
tolerandam amaritudinē medicine. ⁊ ad
E sufferendum dolorē sectionis aut vstiōis
Interdum etiā et ipsi p̄ores de medicinis
bibunt. vt horrorem illarum tollāt a paci
entibus. Quod ⁊ ipe xp̄us dominus fecit
sicut testatur Augustinus dicens. Calicez
passionis p̄or bibit ip̄s dominus medicꝰ
ne illum abhorreret egrotus. Hmōi autē
medici vel cyrurgici potius ymmo neuter
sed tortores atꝫ lictores ymmo carnifices
animaꝝ dolorem tantũ atqꝫ confusionez
ceteraqꝫ penalia sola inferre velle vident̄
non salutem conferre nec medicinam sed
carnificinā exercere. Non eīn q̄ntum car-
nificina eorum ꝓfuerit. sꝫ q̄ntũ dolōrem
vel confusionem pacientibꝰ iniecerit mul
tum curant. Qui autē non medicinam. sꝫ
carnificinam. in tam pijs tāqꝫ salutaribꝰ
officijs intendant. ip̄a verba eorum indi-
cant euidenter. Minas enim vt hostes p̄-
mũ inferunt. deinde iuxta minas et vltra
minas in eos qui laniati fuerint debach-
antur. et post hmōi debachationē de car-
nificina hmōi tanqꝫ de victoria glorie ⁊ t-
riumpho nobilissimi insolenter se iactant. qꝺ
nos ipi multociens auribus nostris audi-
uimus. Ex quo apparet ꝙ non fructuꝫ sa-
nitatis aut salutis in p̄mis querũt in eis
qui furori eorum traditi sunt. et expositi.

Comitatur autem et istam sanctam a-
fectionem ꝓp̄ie infirmitatis iugis medi-
tatio vt in seip̄o discat qd alii portare pos
sint quid eis et q̄ntũ imponendum. Ne-
mo enim ita effertur ⁊ excādescit in alios
nisi qui ꝓp̄ie infirmitatis aut fragilitatis
oblitus est. propter huiusmodi homines
dictum est. Sciant gentes quoniā homi-
nes sunt. Isti enim vident̄ se ignorare ho
mines esse aut saltē aliquando fuisse. Cũ
enim dicit dominus ihesus xp̄s de seip̄o.
Zelus domus tue comedit me. Cũ de eo
scripsit Ysaie. liij. Desiderauimus eum no
uissimũ virorum. virum dolorum ⁊ scien
tem infirmitatem. Hij sunt homines qui
non addiscerunt pati disciplinā aut corre
ctionem ꝓp̄am. Et quia agendi ⁊ patien
di tanqꝫ contrariorũ eadem est disciplina
Nesciũt eam in alios exercere ꝓpter hoc
exposuimus verbũ illud in p̄mo Sapien
cie. Diligite sapienciam qui iudicatis ter-
ram. Diligite inqꝫ pati ⁊ facere. pati prius
vt de vobis fiat. et deinde facere vt vos il
lam alijs faciatis. Quidaꝫ eīn in alios iu F
stissimi sunt. In seip̄os autē misericordis-
simi ⁊ tamen in nullo alijs parcunt. Sibi
ip̄is parcant per omnia. Quemadmodũ
faciebat Menius. Qui cum aliorum vi-
cia ip̄e vitiosus atrociter persequeret̄ sua
diligebat ac nutriebat. Sup quo cum in-
terro garetur mihi ignosco menius inqt.
Hij eīn homines impaciētissimi sunt ob-
iurgationũ increpationũ redargutionũ ⁊
quod est deterius monitionũ et exhorta-
tionũ. Q̄nto fortius ergo disciplinaꝝ fla-
gellorũ ꝓpter quod nec sciunt nec senciũt
nec sapiunt disciplinā vt omīno inexperti
Ideo morbus eoꝝ ē om̄is. Noli me tāge
re. ⁊ sola diuina manu curabilis cum hu-
mane manus attactũ omnem nō solũ re-
fugiant. sed tota repugnatione repellant.
Attemptauerunt autem quidam reli-
giosi mederi morbo hmōi in abbate suo
temporibus nostris. quoniā cuꝫ esset in om
nes illos carnifex crudelissimus. videntes
ꝙ omīno ignarus eēt et inexptus discipli G
ne quā tamen exercere putabat i eos. Coe
gerunt eum sedere ꝑ mensem integrũ int̄
fratres et gerere tanqꝫ simplicem canoni-
cũ quē cottidie ꝓclamātes et egregie ver
berātes. tandem restituerũt sedi sue dicen
tes Ecce ꝑ mensem istũ fuisti in scola disci
pline ⁊ nō solũ audiuisti doctrinā discipli
ne sed etiā sensisti. Nō ē mirũ. si eīn exerce

renesciebas in subditos. quia eam nō ad
disceras recordare eorū que didicisti ali-
oquin rememorationē tibi faciemus ipso
rum. et credimus nos quia instructus et
eruditus didicit ex his que passus est di-
sciplinā. Credimus etiā quod memoriter eā
retinuit. nec rememorationē eius eidē po
stea fieri oportuit ad quod paratissimi erant.
fratres si viderent quod opus esset. Nunc re
uertamur et dicamus quod huiusmodi homi-
nes in beelzebub eiciunt demonia. et in
sathana sathanam expellunt et non poti
us introducunt vel magis impellunt. In
D spiritu enim furoris spiritu luxurie interdum
credentes eiicere non eiciunt sed ipm lati
tare cōpellunt. Plerumque spiritum ire spi
ritum odij spiritum filationis. et spiritum
mendacij in eos quos corripiunt introdu
cunt dum eos ad iram mortalem et odiū
contra se concitant et irritant simulatores
eosdē et mendaces efficientes. Interdum
etiam plures dum simulare eos cōpellūt
terroribus suis deseruisse vicia quibus ad
huc laborant et mentiri de hoc insuper et
perjorare. et hoc multis experimentis didi-
cimus. vnde et postquam exiuerit tempestas
eorum. apparet manifeste non extirpata
fuisse vicia per eorum furorem. sed magis
ad tempus latuisse. quedam que nō solū
vt prius erūpunt quasi bestie de cauernis
Sed cum multitudine nouorum que sicut
diximus per hmōi hominū insaniam gene
rata sunt. et ita factus est error nouissimus
peior priore dum et adauctus est. vter
que exercitus dyabolicus sed tam viciorum
quam hominum malorum et propter hoc pro
curantur impedimenta atque repagula. nō
quibus compescatur ista insania. sed qui
bus impediatur correctio salutaris Aut enim
appellant sic oppressi aut congregata sibi
multitudine similem debachationē nimē
tium resistunt in facie. pestiferis hmōi ho
minibus obedire etiam in modico dene-
gantes vel procurant sua astucia seuiendi
eis subtrahi potestatem. Interdum etiam
F et in mortem ipsorum armantur et clam nisi-
bus totis machinantur vel palam ipsimet
eosdem occidunt qualia temporibus pre
teritis fuisse facta plures iam dubium non
est. Nec mirum est. cum ipsi medicinam sa
lutaris correctionis vertant in gladiū per
secutionis. Sed egros interdum nō tam
freneticos senciant quam etiam seipsos a furē
tium gladijs defēdētes. Inspiciēda ergo
summopere ac diligentissime consideranda
corrigendorum infirmitas. et cuiusmodi me-
dicinam vel velint vel valeant sustinere.
Sed in ipsa potestas corrigentium nō mi
nus attendenda est. an per eam cogi pos
sint ad id quod eis imponitur. Si enim nō
possunt nō est eis imponendum inuitis.
si vero possunt non minus attendendū ē
An huiusmodi coactio multorum stra-
gem: et paucissimorum vel nullius salu- K
tem forsitan operetur. Non enim negli-
genda est multitudo eousque vt strage ipsi
us salus paucorum aut vnius ematur.
Reddenda est et exhibenda quorūdam
vt ipsi aiunt iusticia. qui nequid amittant
de iure suo valens denarium. centū mar-
cas expendere sunt parati.
Erubescendum est medicis spiritua-
libus timoratio et pietas medicorum cor
poralium. qui tantopere cauent ne medi-
cinam quam exhibent alicui mortis cor-
poralis occasionem prebeat apud istos
vero mors animarum. nullius momen-
ti esse videtur. Cum enim super hoc am-
monentur. statim respondent. fecit quod
meum est sibi imputent mortem suam quasi
non pertineat ad eos periculis fratrum oc
currere vbi ipsi in illa voluntarie seimmit
tunt. cum nulla maior sit insania. nulla pe-
riculosior freneses quam illa que ē cordis
Quapropter si tam studiose cauetur frene
ticis corporalibus non solū ligando. sed oēm
etiam aliam occasionem eis seuiendi vel
in se vel in alios subtrahendo. Unde nec
ferrum nec lignum quo se ledere possint iu
xta eos dimittitur neque aque neque igni ap
propinquare permittuntur. Sed neque iu
xta fenestram esse a qua se precipitare pos- L
sunt. Ex quo manifestum est quam difficile oc-
casiones mortis eis darent in tanta solli-
citudine illas eis assistere conantur. Quā-
to fortius ergo non sunt dande freneticis
spiritualibus timor et pietas. Timen
dum autem valde est ne insaniam de qua
tamdiu locuti fuimus inanis gloria con-
citet. et huiusmodi homines nec quod ve
rum aut rectum est videre possint obtene
bret. Quēadmodum accidit de quodam.
qui vt iustus iudex et bonus iusticiarius re-
putaretur. filium proprium pro dilecto leuissi-

mo decolauit. mercator insanissimus qui
morte filij sui falsissimam vanissimamq; lau
dem iusticie quam nõ habebat voluit cõ
parare. Sic 7 nonnullos interdũ fecisse in
mendum est. vt viri zelatores pdicarẽtur.
multarum animarum stragem dedisse p
modum quem diximus multa monoste-
ria pretextu reformationis non tam defor-
masse. q̃ eciam euertisse. Dum enim p fu
m rore suo diruũt. edificãt in monasterijs q
b⁹ correctores aut reformatores interdũ
videntur huiusmodi homines tantas scis
suras tantasq; discordias. tantas ruinas
spiritualium tanta incendia irarum 7 odi
orum tanta seminaria litigiorum et iurgi
orum illi faciunt concitant 7 seminant. vt
non domus post recessum eorum videã-
tur aut monasteria sed magis lapidũ ali
cuius deruina. Non enim fratres qui vi
ui ac veri lapides sũt spiritualis edificij ve
lut in structura ordinatos. non velut cemẽ
to charitatis colligatos. sz magis subuer
sos reuersos post se relinquunt. nec obli-
uiscuntur iactare se q abbates deposue-
runt et obedienciarios et quadrata rotũ-
dis ibidem mutauerunt de fructu penit⁹
conticescentes. Uel quia nullus est. vl'qa
de eo forsitan fuit in eorum pectore cura
minor. Nec attendũt vel ad sumptus q̃s
ipi sic monasteria subuertentes non solũ
inutiliter sed in monasteriorũ perniciem
fecerunt de bonis eorundem. 7 q ipa mo
nasteria predam aduocatis et omnium
munerum acceptoribus fecerunt. et iudi-
ces corruptibiles venalitati pstituerunt.
et assessores forsitan eorum. Non enim le
ue malum est sacrata deo bona monaste
riorum temporalia in fauces huiusmodi
deuoratorum inicere et ipsa monasteria
in manibus feneratorum dare. Quia
vero ex tribus antedictis causis. videlicet
in experiencia correctionis et disciplme in
semetipsis et ignorancia proprie infirmi-
tatis et aliene. et ex amore dementissimo
inanis glorie pestilentissima rabies proce
dit vigilantissime cauendum est. ne huius
modi hominibus detur potestas ymmo
ne gladius occasiõis magne detur huius
modi furiosis. Instar enim demonum q̃
cunq; introeunt. ruinam 7 incendiũ post
n se dimittunt. et velut incendiarij dyaboli
ci seu infernales ignem vbiq; mittunt et

velut spiritus procellarum vbiq; concitãt
tempestates. Ego autem dicit zelus
sanctus non sit. quocunq; introeo bene-
dicit deus. Non enim seuio sequens vim
quod vtiq; beluinum est. Beluarum enĩ
est seuire pro viribus. et viribus pugnare.
Ego autem pugno nõ q̃ntum vis aut po
testas mihi subministrat. sed quantum ex
pedit corrigendis. Unde nec seuicia. id est
sequens vicium furoris aut aliud nomi-
nari possum. vel debeo. Sed magis seue
ritas. id est sequens veritatem. vt eniz cor
rigantur homines vere quero. et vt falsi-
tas dyabolica fundit⁹ exterminetur vt ve
ritas virtutum 7 morum in hominib⁹ edi
ficetur. et cõseruetur totaliter. intende hec
est veritas quam sequor vt exemplar. vt
ducem et vt lucem. vel ipse christus domi
nus veritas ẽ quam sequor cuius omnis
flagellatio exterior in peccatores hec pic-
tas. Non sequor veritatem meritorũ a
eorum qui peccauerunt. Hec enim supra
vires meas est. scilicet vt eos feriam quan
tum requirit veritas huiusmodi merito⁊
Non ad hoc nitor vt puniam vel vin
dicem. sed ad hoc vt puniam 7 emendem
Non assumo mihi tortoris vel lictoris of
ficium. sed potius medicantis dyabolo et
angelis eius illud reliqui. totamq; eius
carnificinam mynistris infernalib⁹ reser-
naui. nolens et super hoc iniuriari.

Quod si quis dicat q bonum est vin
dicare dei iniurias et contumelias. Res-
pondeo q verum dicit. Et quia ego sic fa
cio. veruntamen non in hoc quiesco. nisi
ipsimet qui eas deo irrogauerũt eas vin-
dicent in seipsis. et humiliati per me mise
rationi eius totaliter se tradunt. Uindico
ergo eas cum amplius non possum. Et si
cut dicit Aristoteles. Sufficit mihi facere
penitere. et est ideo lõge gloriosius de ini
micis sic triumphare. vt ipsimet deo de se-
ipsis faciant vltionem. quam solam vin-
dicte carnificinam in eos exercere cum si-
cut dicit beatus Augustinus. Siue parcẽ
do siue puniendo. hoc solum bene agit.
vt vita hominis corrigatur. Quare bene
agitur quod per me finaliter agit et quo-
niam parcere et punire cõtraria sunt. erit
eorũ eadẽ disciplina et eadẽ virtus. Qua
re qui nescit parcere nescit et punire et sic
ei⁹ non est parcere sicut et punire. quare

nõ ministri mei sunt. q punire solũmodo
et nocuiter voluit. Falso ergo zelatores no
minantur quidã quorum totũ studium et
officium ẽ punire. qui nõ deberent esse ni
si in inferno. vt eẽnt adiutores mynistris
tormentorũ vt talia exercerent vbi tanta ẽ
B copia tormentorũ vbi nemo est q de ma
nu torquẽtiũ quemq; eripiat aut qui eis
resistat. Non sum cecus sagittarius vt la
mech qui cum intenderet sagitare feram
sagittauit cayn et occidit eum iuxta traditi
onẽ hebreorum hoc faciunt cum sagitta
re bestias vitiorũ in hominibus debeant
ipos homines sagittantes occidunt. Nõ
sum incautus medicus vt cũ febres vl' ali
as egritudines in egris occidere debeam
ipos egros potius occidam. Quod homi
nes excerebrati faciunt. Sagacissimus ac
prudentissimus percussor in gladio ego sum
D qui videns hominẽ inuolutũ tortuositate
serpentis et dentibus eius arreptũ homi
nem per serpente percuciens interficiam. qn
potius serpentẽ percuciẽs occido. et de fau
cibus eius et captione hominẽ libero. cum
summo verborum zelatorum econtrario
faciant. Ego cautissimus cyrurgicus.
qui putrida sic seco vt sana illesa relinquã
et ne a putridis corrumpãtur preseruem.
Harũ autem symiarũ mearũ insania ple
rumq; putrida illesa dimittit. resecãs que
sunt sana. Sic ignem adhibeo. vt non in
cendium sed purgationem. vt consumpti
onẽ superflui paciar non vniuersale incen
dium. Sic ferrum adhibeo vt vulnus mor
tiferũ non infligat pacienti sed vt cauteri
um salubre ac vene apertionem ad purga
tionẽ efficiat. Ego agricola prudentissimus
q sic pestiferas herbas euello vt salutares
nõ ledã. Sic zizania exstirpo vt tritico nõ
solum lesionem non inferam. sed vt suffo
cationẽ que ei a zizaniis imminebat auer
tam. Meminimus enim nos vidisse quos
dã furibundos prelatos ortorũ abbaciarũ
duarum nobilium sic soluisse. hoc ẽ sarculo
insanie sue sic purgasse ab arboribus fru
ctiferis vt nec vnã ibi relinqrẽt solas sibi spi
nas et tribulos dimittẽtes. Incredibilis
modus insaniendi. Sed cum dyabolicis
ortulanis plus ignis meus nihil purũ. ni
hil sanum nihil viuum sed solam mortem
solas egritudies solasq; adulterinas ad
mixtiones depascit. Omnia pura omnia
sana omnia viua fouet conseruat et nutrit
vtpote viuificus et vitalis. Ita mea nõ in

homines est sed in hominũ mortem. Mi
sericordia mea non in hominũ mortem ẽ
sed in ipos homines. sicut docet Augusti
nus. Qr duo sunt nomina homo et pecca
tor. quia peccator est corripe. quia homo
miserere. Noli esse inquit salomon in. vii.
Ecclesiastici nimis iustus. Culpa enim est
vt ait Seneca totam persequi culpam. Et
iurisperitus dicit. q summum ius iniuria 3
est Nec suspicetur aliquis quia ita loquer
q minus propter hoc persequar vicium re
missionis. Scio enim q vicium remissio
nis sicut somnolẽcia est in agricola. sicut
insinuatur Mathei. xiii. Ubi legitur q cũ
dormirent homines. inimicus homo sup
seminauit zizania. Unde ysidorus prela
tum negligentem assimilat prelato dormi
enti de cuius manu cadit baculus pasto
ralis et pictores pingunt ipm accubentem
sedentem in cathedra super cubitum som
pno grauatum et cadentem de manu eius
baculum pastoralem. per quem disciplina
que de zelo rectitudinis procedit designat.
Salomon autẽ prouerbiorũ. xxiiii. assimi
lat eũ agricole pigro simul et stulto dicẽs.
Per agrum pigri hominis transiui et per
vineã stulti viri et ecce totum repleuerant
vrtice et vepres aliaq; frugibus et vitibus
noxia aut suffocat. aut crescere non finit.
Sic zelus rectitudinis in prelato disciplinã
exercendo in subditos vrticas et vepres vi
ciorum prouocat et perextinguit ne oriatur in
commissa sibi parrochia siue collegio et si
superseminante dyabolo forte ibi succre
uerit sarculo discipline eas exstirpare co
natur. Nos autem sepe diximus in sermo
nibus declamatoriis q illa remissio ẽ de
fectus baculi in pastore defectus dentiũ et
latratus in cane gregario. Canes enim vo
care solet scriptura prelatos. sicut dicit ex K
presse ysaie. lvi. Speculatores eius ceci om
nes quasi canes muti non valentes latra
re. et est sicut defectus gladii in custode. pre
latos enim custodes murorum similiter vo
cat dominus ysaie. lxii. Super muros tu
os hierusalem constitui custodes. Simi
liter Canticorũ. iii. Inuenerunt me custo
des qui custodiunt ciuitatem. Et eiusdem
v. Tulerunt pallium meum custodes mu
rorum. Et est sicut defectus buccine in spe
culatore Iuxta quod dicit dñs in Ezechie
xxxiii. si populus terre constituerit supra se spe
culatorẽ et viderit gladiũ venientẽ et cecinerit
buccina etc. Nõ dubito qn stulticiã colligant

in corde pueri virga disciplinę fuget. Si-
cut legitur prouerbiorum.xxij. Nec dubito qn
l virga ac correctio tribuāt disciplinā et alia
multa que de hoc legūtur ecclesiastici.xxxij
Sed multū ē inter virgā erudiētis patris
et gladiū in subditos furientis. Multū inter
est inter atrocem carnificinā et piam disci
plinā. Multū interest inter cyrurgicā mo-
destiā et trucidantem insaniā. Nec dubita
mus quin torpida remissio se interdū mi-
sericordiā mentiatur sicut furor carnificinā
et atrocissimus zelam sanctū. et de his la
cius te docebit Grego. sup. iiij. ezechie. hac
aūt impiissima vt ita dicam pietate nulla
maior crudelitas. Non enī potest agi cru
m delius cū paruulo q̄ si dimittatur volūtati
sue sicut legitur prouerbiorum.xxix. Nec potest
misericordius agi cū paruulo litterali q̄ si cu-
stodiatur a seipso Quicqd enim lucet siue
ignis siue gladius sic tota auiditate ab ipso
paruulo arripitur donec aut vulneratum se
senciat aut exustū. Simr et in frenetico nul
la maior misericordia fieri potest. q̄ si ligetur ar
tissime et flagelletur assidue. Eodē mō et de
tinioso, scilicet p dolorē vehementē breuē
tamen auellatur a capite eius tinea miseri-
cordissime agitur in eū. Crudelissime autem
si tinea pmittatur occupare frontē eius et
oculos et totū cōsumere corpus. Similiter
et cum scabioso et lendinoso si aspra lixiuia
lauetur caput eius et acutissimo pectine pe
ctetur siue pectinetur quantūcunq̄ se exa-
giter quātūcunq̄ obnitatur Nec minor ē
seuicia dimittere eū comedendum pedi-
culis et lendibus q̄ vrsis et leonibus. Nemo
me vnq̄ opinatū fuisse suspicetur nō eē ra-
piendos de incēdio apphensos siue p mē
brū aliquod et hoc cū auulsione illorū vel
arruptione illorum vel arruptione illius si in-
tegri inde eripi nequiuerint. Juxta quod
dicit iudas in epistola sua et docet domi-
nus Amos.iij. Quomō si eruat pastor de
ore leonis duo crura vel extremū auricule
sic eruentur filii israel. Prudenter autē di
cit se fecisse talia. Job. Conterebā ait mo-
las iniqui et de faucibus eius eripiebam p̄-
dam. Que si ad dyabolū pferatur mole eius
accipiuntur vicia et peccata sicut dicitur Ec-
clesiastici.xxj. Dentes leonū dentes eius
quod si ad quēcūq̄ iniquū. Mole eius ac-
cipiende sūt potestas et officiū. his enī du
obus subditos molūt et atterūt. Multum
n enī ē an p̄da de faucibus lupi et leonis eri
piatur an occidatur. Hmōi ei incautū homi
nes animas de faucibus luporum aut leonū
infernaliū nō eripiūt sed pfundius eas in
fauces eorum impingunt et nouos leones
atq̄ lupos aduocant occasionalit ad de
uorationē earū. Nūquid ascendit in cor
qd intelligere possem. Pietatē vel miseri-
cordiā esse dimittere vel exponere animas
hominū bestiis infernalibus deuorandas
Et tota illa sermocinatiōe nihil aliud intē
do nisi declarare. quāta crudelitas sit aīas
sub p̄textu sanatiōis interficere. et sub p̄te-
xtu ereptionis aut liberatiōis pdere. atq̄
p̄textu correctionis deteriores efficere. sub
q̄ p̄textu medicine salutaris. carnificinam
animarū exercere seuissimā. Et quia non
minor crudelitas bestiis infernalibus eas
deuorādas exponere aut deuorari pmit-
tere incendiis carnaliū aut mūdanorum
aut secularium desideriorum eas dimittere in
aquis diuiciarum aut deliciarū submersas
negligere. Deniq̄ cuiuscūq̄ aliorum pe-
riculorum quorum sītia in corpabilibus noia ui-
mus corrodēdas et pfumēdas absq̄ vlla
cōtradictione et rebellione exponere. Ab
vtraq̄ enī crudelitate longe me facio ma
gisterio et exēplo ipius dei edoctus. Qui eī p
co et q nō parco vtriq̄ salati militat ani
marum et vtriūq̄ ex medicina celesti facio Sci
ens verū eē qd dicit Aug⁹. q summa dei
misericordia ē cū nō parcit hic. Ad hoc enī nō parcit
hic vt in eternum parcat. Scio q amaritu-
do absinthii et si molesta sit palato samen
tis salubris tamē est corpi eiusdē. Ad eūdē
modū et de disciplina testatur apl's ad heb.
xij. Ois quidē disciplina in p̄senti non vi
detur esse gaudii sed meroris. Postea autē
fructū pacatissimū exercitatis p eā reddet
iusticie. Scio eē qd dicit aug⁹ Quia sum
ma ira dei ē cū parcit hic. Ad hoc inqt par
cit hic vt in eternū nō parcat. Flagellat eī o
hic oēm filiū quē recipit. Sicut dicit apl's
in.xij. ad heb. et psequēter addit. Si extra
disciplinam estis adulteri et non filii estis
Similiter et osee.iiij. minatur dn's dicens
Non visitabo sup filias cum fuerint forni
cate. et ezechie.xvj. Auferetur zelus meus
a te et quiescam donec irascar amplius. p-
pter quod dicit Augustinus. Qui exceptus
ē a numero flagellorum exceptus est a nu
mero filiorum. Diligo ergo tanto magis
sic eius erudita tantoq̄ exemplo prouoca-
ta disciplinam que ppria operatio mea ē.
Per quam mors animarum occiditur. et
mortis spiritualis periculis obuiatur. p quam

sal⁹ animarū etiā ꝓcurat. Diligo ꝛ flage
lo vt cyturgie mee ꝓpa opa. Sed quatin⁹
etiā inq̄ntu sunt animaꝝ medicamēta. ca
nens sumopere ne efficiat earundē trucida
menta. Jā ergo diuim⁹ tibi q̄tuor intentio
nes huius nominis zel⁹. et nominauim⁹
tibi quatuor affectiones. quaꝝ quelibꝫ ze
lus vocat et qui cum aliqua earū p̄ditus
fuerit vir zelator etiā ipa misc̄dia ē ꝛ hoc ē
inq̄ntū ex ea ē p̄secutiō vitioꝝ aut peccato
rū. Ex intentione em̄ vt diximus. et opera
iudicātur et nominātur ꝛ licet zelus lumē
sit interdū tamen occasionaliter oculum
mentis turbat. sicut dicit psal. Turbat⁹ est
ā furore oculus meus. Et recte intelligit a
a furore zeli quia tam diu fuerat inter ini
micos suos. Sedet em̄ zelus quasi in for
nace in ipa vi irascibili cor facile emicat et
emittit scintillas iraruꝫ. ex quibus turbat
oculus mentis. sicut dicit Poeta. impedit
ira animū ne possit cernere verū. ꝓpter qd̄
ꝛ viri sancti cū aliquē huiusmōi scintillā i
se senciūt vl' vindictā vel ea q̄ disciplinā p̄
cipiunt. supsedent donec eis trāquillitas
cordis et pax aduenerit. vt cū tranquillita
te iudicent subditos sicut deus facere dici
tur Sapiēcie. xij. vbi dicitur. Tu aūt domi
nator virtutis rū tranquillitate iudicas. ꝛ
Jacobi p̄mo. ira viri iusticiā dei nō opera
tur Dyogenes aūt cum iratus esset seruo
suo. ait. Jam te miser nisi iratus essem ver
beribus enecassem. Jn iracūdis em̄ homi
nibus instar montiū flammiuomoꝝ ꝛ di
luuiū ignis exundantiū vt scintilla de for
nace vis irascibilis exiit. sed flāma volās
totūqꝫ vastans erumpit. Hy ergo ra
piunt ab iracundia sicut a tempestate et
efficiūt impotētes sui sicut furiosi. Unde ꝛ
accidit in eis pleruqꝫ vt quod zelo sancto
ceperāt. furore cōsumant ꝛ ipm opus di
sciplinę sanctū quod zelus dei ceperat te
nebat atqꝫ regebat: ira de manibus eius
rapiat. sibi vendicet et extrat. ꝛ est tūc nō
opus zeli sed magis ire tempestas. aut fu
roris exagitatio ē censenda. scintilla vero
ira de qua p̄diximus. Et si aliquid turba
tionis oculo mētis ingerat. nō tamē op⁹
ex zelo sanctū ceptum sibi vendicat aut as
sumit. Hmōi autē exemplū congruentissi
mū est in viro qui ex charitate vel iusticia
vult reddere debitū vxori et interdū inge
rit se hmōi operi voluptas carnis. Et hoc
scdm̄ duos modos. vel ita scilicet vt illud
opus non auferat iusticie et sibi vendicet

vel ita vt totum sibi illud rapiat. ita vtiqꝫ
ab initio ex iusticia vel charitate ceptuꝫ sit
voluptatis amore solūmodo consumet.
Juxta illud quod dicit Apostol⁹ ad Gal.
iij. Sic stulti. vt cū spiritu ceperitis nūc car
ne cōsumamini. Similiter se habet de il
lo qui ex charitate vel pietate volēs dare
elemosynā cum ipa datione se ingerit in
anis gloria. Et quandoqꝫ ita vt tollat sibi
elemosynam illaꝫ sicut ventus. Quādoqꝫ
vero quasi affectat vel applicat affons ex
cūuoluens atqꝫ circūstrepens adeo infir
ma et debilis vt nō possit auferri charita
ti vel pietati op⁹ illud. Sicut beat⁹ Berñ
accidisse sibi dicit. Cū vellet ꝓponere ver
bum p̄dicationis et ei obstreperet inanis
gloria vel de elegancia eloquencie vl' sen
tenciarū ꝓfunditate increpauit eam sic di
cens. Nec ꝓpter te incepi. nec ꝓpter te di
mittam. Prudenter instruens viros san
ctos vt in similibus similiter faciant. et in
p̄missis casib⁹ similiter locum habet. Nō
enim opus iusticie vel charitatis propter
hmōi volitationes inanis glorie dimitten
dum est vel deserendū. sicut neqꝫ propter
eandem aggrediendum. ꝛ hoc ē qd̄ alibi
dicitur. Quia aliud est cum dolus inadit
contractui aliud cum dat causam eidem.
Cum em̄ dat causam contractui. dolosus
est ꝛ ideo non retinendus. Sic se habet ꝛ
in p̄dictis exemplis. simile aliud suadētis
mum est in eo qui aggressus ē iter hiero
solimitanum causa deuotionis vel subsi
dij terre sancte. et in ipo itinere incidit cordi
eius cogitatio de exercenda negociatiōne
in terra illa et lucro magno ibidem faciē
do quia si inualuerit huiusmodi cogitatō
eousqꝫ vt quod tunc restat de itinere ꝓ p̄
solam exercendam negociationeꝫ pagat
residuum itinerationis. Jam non peregri
natio neqꝫ dicenda sit neqꝫ vere sit sed ma
gis iter negociationis. Si vo ita nō inua
lescat. vt itinerationem illam trahat ad se
ymmo dimittat illam cause ex qua fuit in
cepta remanebit et re et nomine peregri
natio. Juxta illa exempla de operibus ze
li sancti. quibus scintille irarum insiliunt
vel incidunt non tamen exurūt. ne illa ea
auferant et sibi rapiant. Et de operibus
furoris siue carnificine fatalis iudicādeꝫ
erit. Quod vero dicit Apostolus in. x. Ad
Romanos. Quia iudei emulationeꝫ qui
dē dei habent. sed non scdm̄ scienciā quasi
dei honorē et gloriā zelant. Sꝫ insipienter.

Ita intelligimus. Et hoc erat sine dubio principalis intentio cor atq; voluntas psequi iniurias dei ꝛ contumelias. Uerū quoniam nesciebant in parte illa q̃ essent dei iniurie atq; ꝯtumelie cū crederent ipm euāgeliū ꝛ eius p̄dicationem iniurias eē dei ꝛ cōtumelias et ꝑpt̄ euangeliū doctores ꝛ p̄dicatores ipius fidei xp̄iane ac religiōis ꝑfessores implacabili furore psequebantur. Illud ergo quod intēdebat principaliter ꝛ vniuersaliter zelabant dei honorem et gloriam. et hoc recte et optime. Uerū in secundarijs et in particulari errabant im pessime videlicet in persecutionibus ante dictis. Quēadmodum si quis zelo iusticie intēdat et velit occidere impiū. credat autem de aliquo innocente et sancto determinate ipm esse impium. et ꝑpter hoc occidit erat in particulari circa istū. ꝛ impie agit in eundem. et ita ex intentione vniuersali recta ꝛ bona est voluntas ꝛ opatio secundaria et particularis iniqua et impia. Et hoc ē. Quoniam nō est et illa sola ymmo adiungit se et immiscet error particularis ꝛ est pene simul error in partu suppo sita. Mater enī rectarum ꝛ laudabiliū operationū est recta voluntas et intentio vniuersalis q̃ntum in ea est. Sed falsa credulitas ꝛ fallens simul velut alienos partus voluntates faciens et operationes impias subintroducit quasi et alieno semine. videlicet errore susceptas. Et quoniā contraria iuxta se posita magis elucescunt.

De fraterno odio quod fraterne charitati contrariū et inimicissimū est aliqua in suggillatione ipius dicem⁹. Quāq̃ suggillatio eius latenter patere possit ex laudibus fraterne charitatis. Omnia enī vituperia contraria laudibus illius ipsi cōpetunt ꝛ omnibus illis iaculandum atq; cōfodiendum est ꝑpter hmōi autem mala ipius sunt. et alia aliqua scripta exp̄ssa. et illa ꝑsequemur tibi. Quorū primū est obtenebratio istius in quo fiunt Sicut testatur Johannes in p̄mo p̄me Canonice sue. Qui nō diligit manet in morte. et ī tenebris ambulat et nescit quo vadat. quoniam tenebre obcecauerunt oculos eius. Hec aūt obcecatio inde manifesta ē q: sicut ipsa fraterna dilectio oīa q̃cunq; sunt fratꝝ facit esse sua diligentiū illos vt supra diximus. Sic p̄uatio fraterne dilectionis p̄uat eosdem omnibus. vel quoniā iacturam nemo patitur qui eā videat ꝛ agnoscat. Uide ergo dampnationē hic horrificam. sed tamen non sine meritis irrogatā dum tot et tantis bonis p̄uatur. qui seipsū bono fraterne dilectionis priuauit. et insuper excecauit et vtrūq; sibimet miser peccator infligit. Amor enim fratꝝ siue fraterna dilectio lux magna est oculoꝝ cordis. sicut dicit Gregoriꝰ super. xv. Johan. Quia amor noticia est ꝛ vtiq; scōm cum tanta. vt in eo quecunq; filius audiuerit a patre nota dicat apostolis se fecisse. Et vnctio ē que docet de omnibus sicut dicit Johan. in. ij. p̄me canonice sue. Consumatio sapiencie est sicut timor iniciū vt dicit Beatus Bernardus. Et honorabilis sapiencia est vt supra ostendimus. ex primo ecclesiasti. Hac ergo priuatus est non miruꝫ si maneat excecatus. atq; bonis fraternis oībus depauperatus. et est ipe miser peccator ꝛ vltor atrocissimus fratrum quibus debitum amorem subtrahit. Hec depauperatio enim ꝛ excecatio pene sunt interduꝫ furum atq; raptorum. Diximus autē tibi supra quia amor census est siue reddit⁹ quē deus in corde vniuscui⁹q; nostrum fratribus reddendum constituit et assignauit. ꝛ beatis suis donauit. hmōi confirmauit Qui ergo hmōi redditum vel censuꝫ furatur vel rapit fratribus vl' reddendo p hāc tantorū bonorū ablationem ꝛ supius dictam excecationem fraternaꝫ iniuriam vlciscatur in seipso. Nec solum per hec duo. sed in morte ꝑpria vindicat ipos sicut testatur idem. iij. p̄me Canonice sue dicens Qui non diligit manet in morte. Quā vtiq; ipe sibimet irrogauit. Cum enim vt supra diximus amor vitalis calor sit animarum humanarum atq; viuificus. Quare eius extinctio mors est spiritualis et ex necessitate. Mortuus ergo est qui nō diligit et in morte manet horrifica scilicet ac deterrima mansione. nec solum mortuus et dampnatus vt diximus. ymmo etiam excōmunicatus quasi proprio iudicio separatus est. Ita ergo dampnatus ita exceca tus. ita depauperatus est qui non diligit. ꝛ hac sola priuatōne fraterne dilectionis vt diximus. Qui autem odit fratrem suuꝫ antichristianus est. Cum enim ipe christ⁹ dominus dicat. Johannis decimoquinto. Hoc est preceptum meum vt diligatis inuicem. Fraternum ergo odium huic legi siue precepto cū sit manifeste contrariū faciet obseruatores suos antichristianos.

sicut preceptum illud sine lex obseruatores
suos efficit xpianos. Amplius. Cōtra
riarū ꝓfessionum discipuli contrarij sunt
xpiani et antixpiani. Quare si quis diligit
fratrē eo ipso et inquantū talis xpian⁹ ē. Qui
odit fratrē suū ex necessitate erit ante xpia-
nus ⁊ hoc est qḋ xps dominus testat̄ eius
dem. xiij. dicēs. In hoc cognoscent homi-
nes quia discipuli mei eritis: ⁊ hec est vna
causa quā dicit Beda. ꝓpter quā peccata
dimissa tā originalia q̄ actualia redeunt.
Cuȝ eñi in sola ecclesia sanctoꝝ et ī sola cō
munione fideliū tribuat̄ remissio qḋ aūt
in fraterno odio est. hoc etiā in contrario
ē. Merito contrariuȝ remissionis ei fit. id ē
exactio omniū peccatorum. Amplius.
Ueritas in septimo Luce. Dimissa sunt ei
peccata multa quoniā dilexit multum. Er
go merito ea ꝓportione et causa exigūtur
ab eo qui non solū diligit. sed etiaȝ addit
peccata multa. Ue ergo tibi fraternū odi
um cuius tanta ē malicia seu nequicia. vt
ꝓpter te misericordia dei sentēcias abso-
lutionum ⁊ remissionuȝ suarum euacuet
et reuocet. et s̄m Bedam et multos alios
penitus irritet et omnino habeat ꝓ infe-
ctis. Ue tibi nequicia que in ꝓpriū aucto-
rē a deo grassaris vt diximus. Ue tibi mors
animarū humanarū que non sola morte
animarū in quibus es contenta es sȝ etiā
fratruȝ homicidas illas efficit. sicut testat̄
iohan. in quarto p̄me Canonice sue. Qui
odit fratrē suum homicida est. Quic-
quid enim vis et non potes vt ait ambro.
factum tibi computat deus sicut est. Qui
potuit transgredi et non est transgressus.
facere mala et non fecit iudicatur bonus
ex voluntate et non potestate apud deuȝ
Sic qui vult occidere ⁊ non potest iudica
tur homicida ꝓpter solam occidendi vo-
luntatem. Non enim indiget testimonio
forinsecorum operum scrutans corda ⁊ re
nes deus. Nequicia fraterni odij nō
ē facile explicabilis. Omnia enim armoꝝ
genera omīa venena omīa fraterne mor-
tis instrumenta qui fratrem suum odit in
corde suo collidit confingit ꝓpinat ⁊ ī ipm
quem odit fratrem immittit omī appara-
tu meditatur contra ipm pugnat spiritua
liter millesies in die trāsfigit ipm gladio ī
corde et hoc est quociens ipm in aliq̄ trās-
figi vult. millesies ꝓpinat ei venenum. et
hoc est quociēs ei ꝓpinare vult illud. mil
lesies exurit eum igne in die millesies sub
mergit in aqua millesies omni genere tor
mentorum ipm excruciat et occidit. et hoc
ē quociens talia ei fieri vult. Et quia gene
ra tormentoꝝ aliorumq̄ malorum infini
ta sunt nequicia fraterni odij inexplicabi
lis est. Inde est q̄ reges ⁊ principes qui si
binuicē inimicantur in cordibus suis die
ac nocte acies preparant sagittis. gladijs
machinis ceterisq̄ instrumētis bellicis pu-
gnant et tot homines hinc inde occidunt
quod occidere volunt. Nec solum ipsi re
ges ⁊ p̄ncipes hoc faciūt sed etiam qui fa
uent eis inique et proch dolor ipsi clerici ⁊
claustrales acies in cordibus suis p̄parāt
prelia cōmittunt et stragem hinc inde in-
numerabilium hominū faciunt. Qui eñi
vult exercitum totū alicui⁹ cadere. ⁊ mori
dari iniquo amore vel fauore p̄ncipis sui
tocius exercitus homicida est spiritualis.
Et hoc ē quod legitur in psalmo iuxta he-
braicam veritatem vbi nos habem⁹. Di-
uisi sunt ab ira vultus eius et appropinq̄
uit cor illius. Hebraica veritas habet. vn-
ctionis butiro os eius. Pugnabit autem
cor eius. Hoc modo pugnant corda cleri-
corum atq̄ claustralium pro regibus suis
atq̄ principibus quos vel inique diligūt.
vel quibus inique fauent vel alios inique
oderunt credit se sedere stult⁹ claustralis
in claustro suo et ita vt diximus pugnat in
campo. In momento occidit centuȝ mil ia
hominum. ymmo totum vnius regni exer
citū ꝓsternit et hoc sola voluntate. Quis
hoc crederet tam facile eum centuȝ milia
hominum occidisse ⁊ tam breui spacio cē
tū milia homicidia perpetrasse. Hec sunt
negocia que tractāt et agunt in semetipsis
stultissimi clerici ⁊ claustrales. velut depo
pulatores vrbium excidia castroruȝ. stra-
ges hominum ymmo populoꝝ. Hec sunt
de quibus claustrales viri religiosi de qui
bus inuicem compugnant. de quibus di
ligentissime et in primis interrogāt hospi-
tes aduentantes de quibus eos auidissi-
me audiunt. Hec sunt que studiosissime ꝑ
scrutantur nec obliuiscibiliter retinent. nec
mirum cum ea incessanter repetant. Ue ti
bi fera pessima suidie que similiter frater-
ne es immitissima charitatis. Tu enim es
omnium ferarum infernalium ferior et a
domesticatione. elōganior que nec ami
cos agnoscit nec fratres nec patreȝ. nec vl
lius generis benefactorem nec etiam ipm
deū. sȝ in oēs dementissima ac stultissima

rabie de bacharis Per te enim cayn occidit abel Gen. iiij. Per te ioseph venditus est a fratribus. Ipse et dei filius tam largus benefactor in pplo iudeorum per inuidiam traditus est sicut dicit Mar. xv. Sciens quod per inuidiam tradidissent eum. et hoc vtique fecerunt credentes ipsum esse purum hominem. Dyabolus vero eidem inuidit. Inuidit inquam deo vt dicit beatus Bern. et voluit ei peruersa imitatione coequari. vbi dicit. In. xiiij. ysaie. Ero similis altissimo etc. De amicis vero quod ista fera pessima eos non agnoscat. et in nobis et in multis aliis certissima experientia et totius religionis xpiane certum habemus. Pessima vero est hec fera quemadmodum enim albissimum dr pure album sic et pessimum pure malum. quia nullum malum ipugnat. sed solum et omne bonum. Cetera enim vicia contra se pugnant. vt auaricia contra luxuriam et econuerso. et prodigalitas contra auariciam et econuerso. et quod est
A mirabilius superbia contra se ipsam. Non enim aliud peccatum sustinet superbus in alio preter superbiam. propter quod vulgariter dicitur quod duo superbi non possunt equitare simul nec vno sacco concludi. Similiter et ira contra seipsam pugnat propter quod dicit. Socra. iracundus cum aliis irasci desierit sibi ipsi irascitur. Inuidia vero solum bonum impugnat et nullum malum. et ideo eam diximus purum malum. vniuersale vero malum ipsa est. quia omne bonum impugnat. Est igitur inuidia purum et vniuersale malum. et fera vt ita dicamus ferissima. hec est per quam mors introiuit in orbem terrarum. hec est cuius domum pallas introire noluit. sed constitit ante fores. nec vltra incedere fas est. Ipsa enim est que sapientiam excludit ab eo in quo fuerit. Sicut legitur eiusdem Sapientie primo In maliuolam animam non introibit sapiencia Et eiusdem. vi. Nec cum inuidia tabescente iter habebis. Quoniam talis homo non poterit esse particeps sapientie Hec ideo inuidia dicitur vel inuiden-
B tia quoniam contraria est visui siue videntie. In bono enim fraterno non videt nisi malum. et in malo non videt nisi bonum. quemadmodum si in albo non videret nisi nigrum et in nigro non videret nisi album. Et ideo inuidere est contrario modo visui se habere Ac si diceretur de videre. Sic iniustum iusto contrarium. Retribuere autem inuido ab omni bono iuxta malignitatem suam. Sic enim omne

bonum impugnat. ita ab omni bono fraterno torquetur et vritur. propter quod dicit Socrates. Utinam inuidi in omni loco haberent aures et oculos. vt omnium felicitate torquerentur. Hoc est totum venenum antiqui serpentis. vt ait Greg. dicens Nam in ea antiquus serpens omnia viscera sua concutit quasi se ipsum exterminans vt nec vel stillam vnam tocius veneni sui retineat quin totum illud in cor inuidum non infundat pestem istam. Sic ipse met describit id est pestis istius pesti leuissimum subiectum. In mente inquit illius rabies. in vultu macies. in dentibus stridor apparet. Hec bestia per lamiam designatur solum in scriptura et hoc alaniendo. Cum enim alie bestie deuorant. ista maxime laniationi querunt eorum in quo a deseruire permittur. Non enim commodum aliquod sibi querit sed solo fraterno pascitur detrimento Hec est mercatrix infaustissima que omnia lucra fraterna amittit. et econtrario pietati et caritati omnia fratrum detrimenta reputat lucra sua. hec est que nobis antiquam illam et vulgarem questionem determinat qua queritur quis perdit quecumque omnes mercatores lucrantur. Ipsa est enim inuidia dyaboli que perdit quidquid electi lucrantur negociando spiritualiter vt supra diximus. Omnium enim sanctorum lucra sua sompniat detrimenta. et verissimo dolore quo inde saluz dolet. sompnium huiusmodi verificat. Hic est ignis grecus. qui superfusione aque accenditur et quod est mirabilius. quanto maior fuerit aque superfusio tanto magis inardescit Fraterna enim bonitas velud aqua est ad extinguendum irarum et odiorum incendium. Hec aqua igni inuidie superfunditur. cum fraterna bonitas ostenditur inuido vel narratur. Et quanto maior eidem vel ostensa vel narrata fuerit. tanto cor inuidum et de illa et contra illam vehementius excandescat. Hec est ignis singularis et inaudite pernicies. Nec enim subtractione materie extinguetur. Quamquam enim poeta dixerit liuor post fata quiescat. licet per mortem extinguatur fraterna prosperitas et propter hoc subtrahatur velud materia ignis. huiusmodi adhuc in ardet et eam vastare conatur ne viuat in opinione hominum. Hec est fera pessima quam nec mors saciat. cui non satis est vite extinctio. nisi nomen extinguat et fama Hic est ignis sacer ymmo execrabilis et infernalis. qui in sola bona desevit. pacem habens cum omnibus malis Hec pestis est in febribus ethica incurabilis solidorum membrorum scilicet dissolutem

ymmo ꝯsumptio putrefaciēs ea. Sicut legitur ꝓuerbioꝝ. xiiij. Putredo ossiū inuidia. Hij eñ q in corpe eccl'ie fortissimi esse creduntᷣ ꝛ velut ossa in corpe eccl'ie plerūqꝫ thabe hmōi cō thabescūt. Sicut appet interdū in viris religiosis ꝓfessoribꝰ ꝛ generaliter in claustris. vbi xpiane religiōis firmitas ꝛ fortitudo creditur putredo ista multos corrūpit atqꝫ consumit.

c Et quoniā amorē istuꝫ rectissimū atqꝫ sanctissimū q charitas dicitᷣ. frequēter sequitur contēptus temperaliū. et interdum obliuio et negligentia eorum. et ex hijs etiā carentia ipsorū. et etiā priuatio quod est dicere pauptas ſm oēꝫ sui intētionē post laudes caritatis laudes pauptatis ꝓsequemur et hoc ſm omnē modum quo nomen pauptatis accipitur. Scito igitur in pmis ꝙ paup iuxta quorundā intellectū dicitur parum habens in pera. Magis autē videtur dictus paup a paucitate ꝛ paruitate simul quasi paucus paruus. aūt diuitiaꝝ multitudo ꝛ multiplicitas interdū ponitur in hominibꝰ sicut ibi. A fructu frumēti vini ꝛ olei mltiplicati sunt. Interdum aūt ab amplitudine familie idest cognatōnis hoc apparet ex cōtrario in psal. vbi dicitᷣ. Unicus et pauper sum ego. Uerūtamen plerumqꝫ ꝛ sepius pauper dicitur. ex sola carentia seu priuatione diuitiaꝝ. et hoc ē penuria a penu quod est celariū vel pmptuariū quasi eius vacuitas. et accipitᷣ a parte totum. Inops autem dicitur ꝓprie quasi sine ope. quod duobus modis intelligitᷣ. videlicet sine auxilio hominū. vel
E sine diuicijs. Inopia eñ vsualiter priuatio est siue carentia quā diximꝰ. Hec igitur est prima intentionū pauptatis videlicet carentia seu priuatio quā diximꝰ. Secunda ē contēptus tempaliū diuiciarum. et hec est de virtutibꝰ ꝑfectioribus vna. Tercia est amor ipsius paupertatis. hec est carentie seu absentie tēperaliū diuiciarū. et hec ꝑfectissima propter quod ꝛ rarissima. In primis igitᷣ ꝓsequemur laudes eius que notissima est omnibus. ꝛ fere omnibus odiosa atqꝫ terribilis. et hoc est qm̄ priuatio est ꝛ carētia eorū bonoꝝ. que non tam necessaria sunt iudicio multitudinis sed etiam delectabilia ꝛ honorabilia et multis alijs de causis desiderabilia ſm eos. Hanc dicit Augustinus clare nihil esse. hijs verbis. Inuestiganti singulaꝝ rerū naturas. non inuenietᷣ qd sit pauptas nuditas ꝛ foramē. Qd si quis dicat. qliter ḡ aliq̄ sūt bona huiusmōi nihil vel qualiter ex ipō aliqua bona esse psit vel alique laudes ipsius eē. Rn̄demꝰ D
qꝛ carētia et priuatio et cause sunt directe aliarū priuationū. ꝛ occasionaliter etiam mltoꝝ bonorū sicut dicit Aresto. Si affirmatio est causa affirmatōnis. et negatio causa negationis. Manifestū etiam ē. ꝙ istud et illud timetᷣ. et oditur. et pene ab omnibus. ꝛ multos etiā incitat timor eius ad ꝗrendas ꝛ ꝯseruādas diuicias Quicquid aūt timetᷣ vel oditur ꝓpter se causa est huiꝰ timoris vel odij. Et nos alibi declarauimꝰ. ꝙ malū omniū maloꝝ naturaliū. que scilicet per se horret ꝛ fugit. ꝛ cōtra que pugnat oīs natura. est ipm non eē. Dicet aūt ne forte aliqs. ꝙ hoc nō est odio vel timore non eēndi sed potius amore essendi. Rn̄demꝰ ꝙ pugna directe ꝛ immediate ex odio est. sūt fuga ex timore fuit hec tā͠qꝫ ex causa remota. Sufficit aūt tibi in hoc ꝙ pauptas hec seu q̄cūqꝫ alia priuatio occasio etiā est posicionum ꝛ rerum verissime efficium. Et si forte non possit esse causa efficiens ei per se. quemadmodū priuatio ꝛ defectus cibi in stomacho occasio est famis. causa vero efficiens ē virtus appetitiua gustabilis.
Dicimꝰ igitᷣ ꝙ illud nihilū ꝛ vacuū pau- E
ptatis fundamentū est. et firmamentū virorū ꝑfectorum. Quemadmodum eñ auari ꝛ cupidi firmamentū ꝛ fundamentū suum hn̄t diuitias. Sic viri sc̄itate ꝑfecti pauptatem istam. ꝛ hoc est qđ legitur ꝓuerbioꝝ. x. Substantia diuitis vrbs fortitudinis eius. hoc est qđ legitur Job. xxvj. Qui extendit aqlonem super vacuū et appendit terrā sup nihilū. Aqlonem vocās ecclesiam de gentibus. Qm̄ ad aqlonem maxime erāt gentes eo tempe ꝯuertende Eandē vocās et terrā cui hn̄duit dominꝰ babylonē super hoc fundabat vacuū. et hanc terrā appendebat sup hoc nihiluꝫ. qm̄ fundementū xpiane religionis ponebat dicens in. v. Mathei. Beati paupes spiritu qm̄ ipoꝝ est regnum celorū. Expressius aūt in euāgelio Mathei. vij. Nolite thesaurizare vobis thesauros in t'ris. Et luce. vj. Beati paupes. qꝛ vestrū est regnū dei Siſr ꝛ eiusdem. x. Nolite possidere aurū neqꝫ argentū. neqꝫ pecuniā in zonis vestris ꝛc. Et luce. x. Nolite port

re saculū ⁊ perā. nō aliter in eis fundatu-
rus ecclesiā hoc ē in āplis nisi p̄us eos ad
istud nihilum deduxisset. ⁊ ip̄os in eo sta-
bilisset atq; firmasset. Denicq; hoc nihi-
lū fundamentū ē omnis religionis ꝓfes-
sionis ⁊ ordinis. vn̄ ⁊ nullus religionē ali-
quā intrat nisi in isto nihilo p̄mo fundat⁹
fuerit ⁊ firmat⁹ nisi ad illud voto se astrin
xerit. ⁊ in illo sepp̄etuo p māsurū ꝓmise-
rit. Diuites em̄ in religionē intrātes quasi
cameli gibbosi p foramen acus intrat. Et
ideo gibbositatē sacculorū ⁊ marsupiorū
temporaliū bonoꝝ p̄us deponūt. alioqn
nō intrant Ego sum dicit paupertas mr̄
religionis ⁊ nutrix ⁊ custos. Mater quidē
p occasionē vt diximus. vt cū pario p occasi
onē ego religionē in multis pario: sicut et
contrariū meū ip̄am destruit et extinguit.
Sicut testatur veritas Mathei.xj. Paupe
res euangelizant. hu em̄ facili⁹ ⁊ xp̄ianā
religionē cōmunem ⁊ omnē actionē faci-
lius recipiūt. quo auiscus diuiciarū tp̄aliū
non inuiscat ⁊ detinet captiuatos. Et vbi
ego sum dicit ista paupertas. semp filiā me-
am religionē videbis in domib⁹ religiosis
et domibus quibuscūq; vbi vero ꝯtraria
mea est. videlicet opulencia tp̄alis. me vix
F vel nūq; inuenies. Ego nutrix religionis.
omnia officia nutricis eidē exhibēs et im-
pendens. ego eā mundi seruo. sicut cōtra
ria mea eā inqnat. Ego eā lacto et ipinguo
sic ꝯtria mea eā fame atenuat ⁊ ꝯsumit me
ditaciones em̄ sanctas lectiones et oratio
nes ⁊ alia sacrarū exercitationum stu-
dia quib⁹ religio pascitur sic ab his et nutri
tur in computationes ⁊ ponderation. s cu
stodiarū et acquisitionū sollicitudines in
lites et iurgia in pascēdis magnatum cu-
piditatib⁹ in placāda potentiū rabie. In
cōnducendis aduocatis pene totalit̄ trās
fert ꝓfunctorie ⁊ ex medullatū sincopis et
apocopis detrūcatū. inordinato strepitu
vertitur p eam diuinū seruiciū. ita vt ma-
gis tumultus intolerabilis q̄ diuinū fui-
cū sit dicendū sicut ⁊ dominus ip̄um no
minauit Amos.v. Aufer a me tumultum
carminū tuoꝝ. discussiones ⁊ examinati-
ones peccatoꝝ cessant in hmōi capitulis
vel admoduz breues tepide ⁊ vicijs atq;
peccatis parcētes. ⁊ nō correctionē sed il-
lusionem potius habentes apud diuites
abbacias sunt calculationes et supputati
ones redituū expensarū receptaruz lon-
gissime exactissime ita vt nō claustrales.

sed magis trapezete hmōi homines vidē
antur. ⁊ sicut dicit Augustinus. Hoc tollit
viscus quod nō accipit xp̄s. Requiescūt
in pace apud eos vicia ⁊ peccata. nec est q
exterreat virgulas seu flagella. aspectib⁹
introeuntiū patētissime ostēdūt. vtpote q
B eas ad hanc ridiculosissimā ypocrisim ha
bent solūmodo cui ostētationi qua pau
ci credant vtinam ip̄i scirent. Ego dicit
paupertas occupationes istas pessimas pe
nitus extermino null⁹ locus ē eis vbi ego
sum laudib⁹ diuinis ⁊ obsequijs spaciuz
amplissimū facio. nihil ad me de iusto. ni-
hil ad me de custodib⁹. nihil ad me de fu
rib⁹ vel raptorib⁹ ⁊ quod plus ē nihil ad
me de gelu aut pruina. nihil ad me de ti-
neis aut erugine. nihil ad me de peste aut
clade segetū aut animaliū. nihil ad me d̄
bellis aut guerris. nihil ad me d̄ incēdijs
aut euersionibus vrbiū aut etiā domorū.
placatissima sum atq; inuictissima. nemo
ꝓ me vel obtinēda vel acquirēda vel litē
suscitat vel bellū mouet nullus ꝓ me con
uenitur. nulla emanat citacio ꝓ me. nullū
ꝯficitur memoriale. Nulla dictat̄ sentēcia
⁊ omnino tribunalib⁹ nihil inquietudinis
aut laboris ingerit̄. Requiescūt in pa
ce auditoria quātū ad me. nullū ibi strepi-
tū facio. nec aliqs ibi libelluz format. vel
edit actionē ꝓ me. ⁊ quod amplius ē. nec
leges de me mentionē vllā faciūt. Nec ꝓ
me vel de me lex aliqua facta ē vl̄ edita si
vellent de me iudicare iurisp̄iti. nescirent
neq; possent quia nec iure scripto nec con
suetudine inauditū est q̄ vnq̄ vocata fu
erim in ius nec raptores insultū in me fa-
ciunt. nec fures domū meā circūdant vt ef
fodiant. nec latrones in via mihi parāt in
sidias. ⁊ hoc est quod dicit Poeta. Canta
D bit vacuus coram latrone viator. Ego
in medijs litibus pacatissima sum. et hoc
est quod dicit Seneca q̄ paupertas est bo
nū sine calumpnia. Ego tm̄ bonū sum qd̄
nemo calumpniatur nemo sibi vel vendi
care vel vsurpare attemptat. Ego cuneos
hostiuz secura penetro in medijs gladijs
tuta sum. ⁊ hoc ē quod dicit seneca. quia
paupi in obsessa via pax ē. Ad idē facit et
illud. Cū clangor insonuit scit non se peti.
nō em̄ p ea vel cōtra eam armata fortitu
do colligitur. ego nec clauib⁹ nec seris nec
gūphis nec vectibus nec muris nec turri-
b⁹ nec verticulis egeo ad mei defensionē
solo em̄ terrore mei saluet q̄ essent hostes

I arcerent ꝛ me fugerēt. Quid plura be
atū se reputat qui me potest effugere vl'a
me fugere. qs ergo me audeat impugna-
re nemo ē em̄ qui me audeat etiā expecta-
re. Om̄es inimici mei me fugiūt. Ab ami-
cis vero nihil est timendū. ꝓpt' hoc ergo
me inimicissimū qu vberissime dixi. et ar-
matissimā verissime me dicere possum cū
tanto timori et tremori sim hostib⁹ meis
Ego sum ꝓbatrix vere amicicie. Qui
enim falsi amici sunt me ad veniente rece
dunt sicut dicit poeta. Tempa cum fuerit
nubila solus eris et Salo ꝓuerb. xix. Fra
tres hominis pauperis oderūt eū insup
et amici eius procul recesserūt ab eo ꝓpt
me. ꝓpter te dictū est illud socraticū. Hec
int' alia boni habꝫ aduersitas quod ami-
cos ꝓbat nihilum meū omnibus diuicijs
pretulit ille sanctus pater qui discipulo di
centi se libros habere ex qbus fratres edi
ficabat et fratres inde proficiebāt. et ꝓpt'
hoc velle eos retinere Respondit nequa
q̄ꝫ ita facies quia maius est omnibus ni-
hil habere. Alius vero discipulū suū nec
liberū habere pmisit dicens eidē ydolum
tuū esset. Sed q sancti hodie non solum
antiquis tempibus nihilū meum ꝓferunt
omnibus diuicijs temporalib⁹ Pingues
em̄ tempaliter ordines quātūcunqꝫ in eis
vigeat aut floreat religio q in eis me non
inuenerūt ingredi noluit. ꝓpter me ordinē
fratrū minorū om̄ibus alijs ꝓtulerūt hoc
est si p se manifestū sit testimonijs eorum
astruitur. quapropter nihilū meū ditauit
ordines istos ꝓsonis egregijs. Sup om̄s
ego securitas possidentiū me. securitas in
q̄ꝫ a bellis ꝛ litib⁹ a furtis ꝛ rapinis vt su-
K pra dixi. Ego expeditio et exoneratio
possidentiū me vt xp̄m dominū ꝓcurren-
tem gressu. ꝛ si nō pari. tamē simul subse-
quātur. Sicut de petro Aplo dicit Beꝛū.
Recte petre reliquisti omnia. Non enim
xp̄m currentē sequi poteras onerat⁹. one
ra diuiciarum reliqui viuctis vtpote indi
gna humeris hominū. sicut dicit didim⁹
phylozophus ad alexandrū Onera inqt
sunt ista iumentoꝝ nō hominū. nolo ho-
mines saginarios esse. Ue cupidis et
auaris qui hanc contumeliā ꝛ vilificatio-
nē serui nō agnoscūt. Quot enim loculi vl'
sacculi pecunie adherent ꝛ alligati sūt cu-
piditate vel auaricia cordi cuiuscunqꝫ. tot
cophini luti egyptij humeris eius spiritu
alibus impositi sunt. lutū em̄ egyptiū ter
renarū diuiciarū substācia ē. Sicut expres
se legitur sup. ij. Exodi. ꝛ in. ij. Abacuc. vt
quid cōgregas cōtra te densum lutū. ego
exterminiū ydoloꝝ auaricie q̄ nec habēt
oculos neqꝫ aures. Auaricia em̄ ē simula
choꝝ seruitus. sicut legit' ad Ephes. v. In
aduētu meo quocūqꝫ introeo ydola ista
extermino in quo inestimabilē dei ꝓtume
liā vindico. Ego em̄ exequor illā dei cōmi
nationē. Osee. ij. Idarco sumā frumentū
meū in tpe suo ꝛc. Ego mūdicia domoꝝ
emūdans eas a stercorib⁹ tꝑaliū. ego stre
pitus cognarioꝝ qui sunt velut sonit⁹ cū
panarū in templo nabuzardan. et in coq
na interdico ꝛ penit⁹ incessare facio. Ego L
sacrificia que in hm̄oi templo illi offerūt
indissolubili anathemate elimino et seq-
stro. Ego sacerdotes nabuzeꝛdā et cocos
a strage animaliū innocentium et cruciati
bus innumeris mira potestate suspendo.
Uacat coꝝ officiū vbicunqꝫ ego sum. ego
carnificinā illam coquinariā totā qua in
mundo nihil inferno similius tollo ō me
dio in om̄ibus finib⁹ meis. Apud me ē re
fectoriū mundissimū in odorib⁹ epularū
et salsamētoꝝ aspsionibus nec olens nec
abhominabil' mappe candidissime. vasa
escarum munda manuum ꝛ oris abluuio
apud me facilis ꝛ coquina quieta. nec ca
liginosa vaporibus. nec terribilis varioꝝ
igniū incendijs. aut animalium exquisitis
cruciaminibus tonitruosa animaliū de-
truncationibus et salsamentorū paratio-
nibus ꝛ attritionib⁹ apud me ciboꝝ sum
ptio refectio est nō imersio neqꝫ ingurgi-
tatio. Mynistratio immensa mea non est
lapidatio sobrietatis ꝛ abstinēcie nec' ob
rutio earū. quemadmodū em̄ iudei lapi
dantes ꝓthomartyrē stephanū. eleuatis
manibus lapides afferebant quibus eū
obruerent Sic multitudo mynistroꝝ i me
sis magnatū. vasa escarū eleuatī manib⁹
afferentes ꝛ alia post alia inferentes lapi
dare videntur sobrietatē et abstinenciam
ꝛ tanta varietate seu multitudine ferculo
rū obruere. Ego sum mors duarū san
guisugarū. videlicet gule et luxurie q̄ sem
per dicunt affer affer. sicut legitur ꝓuerbi.
xxx. In om̄ibus finib⁹ meis nō inuenies
alteram illarū. ꝛ hoc ē q̄ꝫ frustra clamarēt
affer affer. nihil ꝑ eis ibi fieret fame mor
rentur ibi. ymmo cū ipemet fames insacia
biles sint sublato eis ꝛ denegato cibo per
semetipas extinguerētur. Non em̄ habēt

vnde suũ paupertas pascat amorẽ. Ut dixit
poeta. Utraq; ista pestis ignis est vorax ⁊
insaciabilis. ⁊ instar ignis sulphurei feti
dus. Et ego sum extinctio vtriusq;. et hoc ẽ
quoniã ego subtractõ et defectus lignoꝝ
quibus vtriusq; earũ nutritur incẽdium.
Ego mors ꝓdigalitatis que nec eam ma
b nu excẽdere vl' mouere pmitto. Ego mors
supbie que vermis diuitiũ ꝓprie est vt ait
Augustinus. Paup enĩ vbiq; iacet. vt ait
poeta. Ego a laborib⁹ negociantiũ a frau
dibus quas agũt ⁊ paciunt a picilis que
in mari ⁊ in terris paciunt quieta et secu
ra sum. mihi de tpalib⁹ nec rex nec impe
rator nec alius quicq; auferre vel subripe
potest vl' fulgur minat domib⁹ meis aut
turribus neq; suppellectili mee nec mare
nec venti minant nauib⁹ meis. neq; pira
te diuicijs meis neq; grãdo neq; aurugo
neq; alia iniuria aeris mihi timẽda est ꝓ
pter agros aut vites. Terremotus nõ po
tuit mihi dommu subuertere. q̃ tot ⁊ tan
tas vrbes subuertit nõ incũbit mihi labor
edificandi neq; cõ ducendi operarios neq;
cõputandi sumptus operum. De hoc
meminimus nos respondisse cuidaz ami
co nostro cuius domus spaciosa atq; ma
gnifica incendio perierat. Qui cum vocas
set nos nõ ad consolationez suam vt ipse
dicebat sed vt audiret quid sup hmõi in
cendio diceremus. Respondimus ei
dem q̃ si domum illam nõ habuisset. nec
eam amisisset nec de eius amissiõe modo
nec in labore nec in sollicitudine nec ĩ sum
ptibus reedificandi eam. oporteret eum
esse ne ei post imminentẽ reedificationez
a illius simile periculũ immineretur. Ego
sum mundicia viarũ. id est vicarũ huma
narũ et mundatrix earũ. Mundicia quidẽ
a stercoribus temporaliũ ⁊ mundans eas
dem ab inquinamẽtis luxurie et gule. In
terroga ꝑsbros prochiarũ que sunt in fini
bus meis ⁊ iurisditione mea. ⁊ audies ill'
attestantibus multitudinez in vnaquaq;
earum abstinentiũ. sobrie viuentiũ virgi
nũ et continentium hmõi prochias velut
paradysos esse ⁊ ortos deliciarũ cõpara
tione aliarũ parochiarũ esse. alias v'o ad
cõparationẽ istarum deserta esse ⁊ ꝑeulca
ta dyabolica atq; porcoꝝ volutabra esse ex
nec pubertatis annos in eis expectare dy
abolũ. ymmo execrabilius inquinamẽtis
eos puerire. ⁊ ante iuuenculos et innicu
las luxurie ꝯtaminationibus polluere q̃
niam possint etatis bñficio talia sustinerẽ
Ego vallum siue fossatũ fortissimũ ac b
ꝓfundissimũ circũdans ac muniẽs meos
⁊ arcens hostes ne accessum habeant ad
ipos. Uallum enĩ litterale nihil aliud ẽ q̃
terre defectus siue vacuitas. Sic ⁊ vallum
spirituale defectus est terrene substancie.
Quos hostes scilicet ego arceam ne acce
dant ad meos vel castra eoꝝ. Apparet ex
iam dictis q̃ gulam ⁊ luxuriam ꝓdigali
tatem ⁊ supbiam spiritualiter nomiat. De
niq; tanta ẽ ꝓfunditas vt si quis in me ce
ciderit hostium hmõi. ipo casu moriatur.
et maxime superbia fracto collo sue ceruĩ
cositatis expirat. Ex quo apparet ꝯtra
riam meam videlicet terrenam substanci
am aggerem esse quo impletur vacuitas
mea atq; ꝓfunditas p quam ẽ accessus ho
stibus antedictis ad dementissimos cupi
dos et auaros. qui vallum meũ ei captio
nem ⁊ obsidionem artissimã reputant. et
ꝓpter hoc de me effugere quocũq; discri
mine atq; dispendio enituntur. Gaudent
miseri cum vident aggerem hmõi cõpor
tari ⁊ vallum hmõi impleri. ⁊ accessuz ho
stibus ad eos capiendos facilem ac libe
rum aditum dari. Sicut scriptũ ẽ in ꝓmo
Abacuc de dyabolo. Sup omnẽ muniti
onem ridebit cum portabit aggerem ⁊ ca
piet eum. Qui igitur gaudet q̃ ei ꝓbenda
vel beneficiũ aliud ecclesiasticũ cõferatur
gaudet in eo ꝓpter ipam terrenam substã
tiam. vnde non gaudet nisi de impletiõe
valli quo defendebatur ab hostib⁹ supra
dictis et de libero accessu eoꝝ ad ipum ca
piendũ. ꝓpter quod plerũq; accidit vt q̃s
vallũ paupertatis ꝓus defendebat et custo
diebat mundos ⁊ immaculatos velut cõ
posito aggere diuiciarũ ⁊ incõpleto vallo
huiusmodi hostes sepe dicti facillime ca
piãt miserabiliter ⁊ captiuent. Accidit etiã
quod ẽ maioris et miserabilioris infsnie
vt qui iuxta vallum hmõi a facie diuicia
rũ et hostiũ inuisibilium confugerunt. vt
ibi se defenderent. et contra ipsos pugna
rent et hoc velut ex arce ⁊ munitione tutis
sima. ipimet vallum hmõi hostibus iple
ant: diuicias vndecunq; sibi ꝯquirentes
et comptantes. Et si in huiusmodi vallum
terra id ẽ terrena substancia iniecta fuerit
videlicet collatione seu donatiõe cuiuscũ
q; eam recipiunt cuz applausu et multipli
cibus actionib⁹ graciarũ. hi sunt claustra
les ⁊ omniũ ordinũ professores. qui infrã

valles paupertatis se recepisse videntur et essent ibi in tuto et quasi in arce. Abdicauerunt enim expresso voto omnē terrenā substanciā. et propter hoc paupertatis vallo se vndique munierūt. Quanuis autē iam impleuerint vallū istud euidentissimū ē nec ipsum solūmodo adequauerūt ymmo circumadiacēn solo supexaltauerūt et hoc ē quia terrena substancia apud eos copiosior est longe quam apud vicinos eorū seculares. Hinc est quod pro vallo isto non aceruos habent diuiciarum circa se sed montes excelsos. De quibus ab hostibus inuisibilibus misereabiliter impugnantur incessanter et obruūtur. quid plura vallū istud nunquā repant Quia terrenā substanciā nunquam inde reijciūt ymmo tempus est quod maxime oderunt .et de eo sepissime querulantur. Si quis illud reparare voluerit vel profundare hostem illū reputant et quo possunt gladio illo spirituali scilicet vel materiali etiā persequūtur. Raptores huiusmodi valli vel fossati fures sunt vel raptores. Hus enim terrene substancie defectū facultatem augent et renouāt aut profundant. contra istos adeuntur reges et principes inuocantur per eos potestatis secularis gladius cum eis nō sufficit ecclesiasticus de querelis huiusmodi et litibus personant palaciā regū et principū. Similiter et cōsistoria iudiciū ecclesiasticorum. et si dictū fuerit eis quare cōquerimini de hominibus huiusmodi qui tam officiose nobis seruiūt reparando scilicet fossatū vestrum de tam necessario seruitio lapidatis eos vel moleste sustinent vel irridēt huiusmodi sermonibus vtpote incōsuetos et eis hactenus inauditos. Nō enim capiūt alia. et cum paupertatis professores sint illam maxime fugiunt et oderunt et cum reparatores fossati sui atque profundatores tantopere persequūtur quod nisi capi volunt. quā in captione dyabolica perpetuo detineri. Videant ipsi ne a promissa paupertate primo voto religionis apostatēt. Sed
P de hoc latius dicemus in primo. Ego sum ferculū et cibus a deo delicatus. quod me esurit in ipsis delicijs paradysi xpus dominus rex celorum sicut dicit Bernardus. Iste enim cibus suauissimus in delicijs paradysi nō inueniebatur. et propter hoc ad terras descendit deus. Ego talentum preciosissimum et lucris spiritualibus aptissimum in quo prudenter negociantes vnifica. lucra magnifica inde domino reportant. et ista lucra numerauimus et nominauimus in tra

ctatū de sacramentis in capitulo de confessione. Ego preciū et forum quo appreciauit et afforauit rex celorum xpus dominus diuicias celestes. pro me enim illas dat et cōmutat. et cuius ego sum eius et ille sicut apparere euidenter ex quinto Mathei et .vi. Luce et alijs pluribus locis. Ego sum bonū de cuius possessione se iactat rex celorum xpus dominus dicens in psalmo. Ego enim mēdicus sum. et pauper et alibi. Inops et pauper sum ego. Si aliud testimonium bonitatis mee non esset et nulla alia esset mihi laus ista sufficere debet mihi et meis quod me delegit rex et dominus seculorum. et pretulit omnibus diuicijs. Et eas omnino indignas se reputauit. me autem solam dignā se reputauit regnū respuit et fugit. sicut legitur Iohānis. vi. Me aūt inseparabiliter Q
amplexatus ē et in morte potissimum in qua tres partes mee et fidelissime adheserunt videlicet nuditas qua nudus in cruce pependit. Sitis. quia in eadem sitiuit defectus auxiliorum et consolationū sine me nec in morte esse voluit. Ego largissima atque amplissima que omnes ad me venientes sine coangustatione mea recipio. sine defectu et diminutione omnibus sufficio quāto plures me habere voluerint. tanto habundantius me habebunt. Minuitur et deficit cōtraria mea opulencia temporalis. ego vero de largitate cōmunicationis mee crescens multiplicor et habundo. quāto enim plures recepero tāto magis habundo quanto enim plures sunt pauperes. tanto maior ē paupertas. Nemo ergo timeat angustari apud me propter multitudinem familie mee quanto enim maior est familia mea. tanto amplior est et capacior habitatio mea. tanto enim magis habūdant omnia bona mea que senario numero qui ē perfectorum non incongrue numerātur In vniuerso enim sex sunt. videlicet fames et sitis et nuditas a vestimentis defectus tecti siue habitaculi quod ē expositio ad iniurias aeris. Alia duo sunt defectus auxiliorum et defectus consolationū. de his omnibus habundanter mynistrauit christo domino. sicut expresse legitur in Psal. qui de passione eius latius loquitur. Et manifestū ē quod omnia ista bona quanto pluribus cōmunicantur tanto amplius habundant. Nemo ergo desperet ne forte deficiāt bona mea et minuantur. Nemo propter hoc ad me venire formidet aut vereatur omnis

sufficio ad sacietatē et affluenciā omnino dā
Dicam q magis mirabile videat. nō
solum ex testimonio phylosophi ego. sed
etiā euidencia pbationū irrefragibilium
R Dicit Seneca. Q: summe diuicie sūt lege
nature composita paupertas. dicit etiā alibi
Si vis sychotea diuitē facere nō diuicijs
addendū sed cupiditatibus subtrahēdū
dicit. Socrates. Q: non qui parū habet
sed qui plus cupit pauper ē. Ista testimo-
nia forsitan pteruitas pteruientiū puersi
tas peruersorū vellet inuertere. et ppt̄ hoc
pbationibus magis insistendū et innitē-
dum est. Uulgo dicit q aurū ē quod au-
rū valet. et qui numeratos habet nūmos
habet etiam si non sit nisi fumus. Di-
uicie igitur sūt que diuicias valēt sed pau
pertas valet diuicias celestes que vere di
uicie sunt. Ualet inq̄ q: p illa a sapientis
simo mercatore xp̄o domino scient et pru
denter dantur. Amplius. Qn̄tū valet
res tantū vendi potest in foro publico et
regali precio. Hoc autē precium imposuit
mihi rex celorū et in foro publico. ymmo
in nundinis in quibus omēs boni nego-
ciatores sunt et negociantur tm̄ ego vēdor
et tantū pro me datur. Amp̄ Quomō
poterit non reputari diues qui de suo p
prio potest emere omnes merces omnes
diuicias que in prefatis nūdinis venales
exponūtur hoc aūt potest quilibet incorr
et hec de me sola Ego enī sum sufficiēs
preciū eorū ymmo regale precium eis ab
ip̄o rege celorū ipositū et p omnes reges
precones euuangelicos incessanter et pu-
blice acclamatū ppter hoc cantat omnis
ecclia sanctorū. Martin' hic paup et mo-
dicus id est humilis. celū diues ingredit
Amp̄. quēadmodū in nundinis litte
ralibus vnuquisq3 negociatorū qui mer-
ces affert ad cōmutandū ppter faciendū
lucrū. Sic et in nundinis spūalib' nemo
negociator est qui mercē aliquā ibi ven-
dendam vel cōmutandā non exhibeat.
S Querimus ergo an pauperes hmōi
possint mercari regnū celorum quod ibi
dē quasi venale exponitur a deo et an de
us tradiderit eis aliquod talentū in quo
negocientur sicut alijs. Q: si non tradide
rit vnd emere possint diuicias celestes q̄s
eis et alijs omnib' venales exposuit Ubi
largitas misericordie eius que pauperes
ita deserunt et despeut. Si aūt aliquod ta
lentū dedit eis ad negociandū sicut euā-
gelica veritas testatur. mathei. xiij. et xxv et
luce. xix. Quod est illud nisi paupertas
Q: si diceret quis q non ppaupertate ob
tinentur diuicie celestes sed p terrenis di
uicijs cōtemptis atq3 relictis. Non videtur
hoc habere locū in pauperibus qui nun
q̄ tales diuicias habuerūt. Nō enī ppe
videtur aliquis q nunq̄ habuit relinquis
se. Amp̄ manifestū est per se q negoci
ari possibile est in talento paupertatis et
antedicta lucra inde acquisita ergo mani
festū est ipsam paupertatē in se talentum T
esse. Qui enī ex paupertate sua pacatus est
securus tranquillus a sollicitudinib' leuis
atq3 exoneratus mundus. humilis. expe-
ditus Nunquid non isti paupertas admul
tiplex lucrū deseruit. Amp̄. Quid ali
ud est in quocunq3 negociari domino q̄
quocūq3 sibi ab eo dato vl' cōmisso bene
vti quia igitur possibile est et plerūq3 con
tingit paupertate bene vti. Manifestū est
q cōtingit et in paupertate negociari. Om
ne autem in quo contingit negociari ta-
lentū est. paupertas igitur ē talentū pau
perū. Quidquid aūt talentū est de nume
ro diuiciarū spūaliū est. Et hoc est q de-
clarare intendebamus q ip̄a paupertas pe
cunia spiritualis est. Unde nō vacua bur
sa venit ad dei forū qui paupertatem illuc
attullerit ppter qd dicitur. Eccl. xi. Est vir
deficiens virtute et habundans paupta
te. Qualiter ergo habundātē faceret pau
pertas nisi ip̄a esset diuicie. ppter hoc di-
citur. pverb. xiij. Est quasi paup cū in mul
tis diuicijs sit. Ego aūt quasi paupertas sū
interius inspecta et non vera ymmo veris
sime diuicie Q: si dixerit quis q cum pau
pertas ista nihil sit sed sola puatio nec in
dei donis. nec in dei talentis cōputanda
Contra dicit poeta. Omnia nondū intel
lecta domini paupertas augustiq3 lares Et
eccl xj. Paupertas et honestas a deo sūt
Amp̄ Ego sola diuitem sufficere facio
in mūdo isto. De me enī sola potest habe
re vnusquisq3 quātūcunq3 vult et hoc ab
sq3 omni labore absq3 omni sollicitudīe
non oportet p me quemq̄ fodere vl' ara
re vel negociari vel etiam mendicare
Omnibus vltro me offero. ymmo impro
bā me ingero non solū ad indigenciā sed
ad affluenciā. Non potest hoc dicere con
traria mea. que sicut dicit Boecius. cū la
bore acquirūtur. et cū timore possidentur
cū dolore amittuntur. Et sicut alibi declā

te iiij

ratū est. ipa est que vere pauperes ymmo pauprimos sola facit: ꝓpter qđ quintus dicit. Diuicie cogunt esurire. Ego ꝓfusissime largitatis sum in omnes qui bona mea voluerint. nullum defectum nullam indigenciam bonorum meorū quemq̄ illorū paciar sustinere. Ista vero latronissa contraria mea. cum promittat affluenciam. indigenciam magis auget Sicut ipse Salomon testatur. vbi multi sunt opes. τ
C multi qui comedūt eas. Amplius. Ego beatitudo ex testimonio veritatis mathei v. et Luce. vj. Beati pauperes spū τc. Qđ tamen euidenter ostendo. Si enim miseros faciant diuicie ymmo miseriores sicut declarauimus sup ecclesiastē. Ubi numerauimus et nominauimus. xxij. mala diuiciarum quibus afficiūt et torquēt auaros τ cupidos miserie multe. vel miseria vna ex multis sunt quarum ego habundo.

Amplius. Si consideraueris omīa bona mea et aggregaueris ea sicut tibi superius eas sub compendio numerauimus inuenies omnia illa partes esse magne beatitudinis et simul aggregatas constituere illam. Ego nutrix omnium officiosissi-
E ma. omnes enim de vtero matris exeuntes excipio. τ in me omnes proiecti sunt ex vtero. Nuditas filia mea vel pars. omēs excipit vel vestit extunc. Similiter et de vita ista exeūtes sicut dicit iob Nudus egressus sum de vtero matris mee. nudus reuertar illuc. Ego igitur sum prima τ nouissima ꝑma eis assistens. videlicet in ꝑmo egressu de vtero matris. τ nouissima videlicet in egressu de mundo. ego nec in morte eos desero. per me intrant in vitam istā et per me exeunt semper eos comitor τ beneficiis meis ꝓsequor. Ista latronissa aduersaria mea nunq̄ sꝫ aliquē mortalium nisi coacta vel excussa venit nunq̄ nisi laboribus τ doloribus penitencie comparata. Unde igitur odiosa facta sum eis. illa vero dilecta nisi forte. quia gratis et improbe beneficia mea eis ingero. Amplius. q̄ ob causam istam iniuriā irrogāt mihi mortales vt de possessione quam in eis mihi dedit natura mea sine culpa mea et sine cause cognicione tam cito tamq̄ violenter eiciant. Siquidem ipa natura me mitit in corporalem possessionem ipsorū τ vos de manu eius excipiet vt dixi quare ius meū in eis naturale ē. et ipa in possessione est. vtinam igitur isti latronisse τ deceptrici: ymmo proditrici tam pertinaciter laborantem haberet iniuriam meam. ymmo iniuriam nature. Cur se ab ea illudi in tantam sibi perniciem paciuntur.

D Qđ si dixerit quis quia ego molesta sū. illa vero suauis. Respōdeo vnicuiq̄ illorū. Noli molestus esse mihi τ ego nō ero molesta tibi. pacem habe mecum. et ego ero pacifica tibi. Sed gladio et igne me persequeris. omni genere impugnationis contra me preliaris Tu enim scis quanta multitudine ferculorum famem lapides et obruas. diluuio poculorum sitim extinguis et inmergis. Frigus igne persequeris τ exuris. contra nuditatem vero tot genera armorum. quot et vestimentorū adinuenisti. sed et ornamentorum varietatē sumptuosissimam. Ne etiam de ea co-
E gitaretur excogitasti. nec vestigium aliqđ mei in tectis vel domibus apparere pateris. Si enim scissura vel rimula vel putriditas ligni alicuius ibi apparuerit. statim exacuerent secures dolabuntur. aduocantur cementarij et carpentarij armant ferreis malleis et alijs ferramentis in exterminium istius. Desiste igitur a tam crudeli impugnatione seu ꝓsecutione mea. habe pacem mecum τ vt dixi ero pacifica tibi. Sustine me in pace. et in nullo molesta ero tibi. Ne oderis me in corde tuo. et inuenies me tibi pacatissimā. Iniquum eniꝫ valde est. vt me oderis τ tam atrociter ꝓseq̄ris.

Et me velis seruare tibi pacem quamq̄ꝫ quitq̄ꝫ tibi molestum ingero beneficiū multiplex sit τ obsequiū offitiosissimū sed illud tibi detorquet tua ꝑuersitas in tormentum. Qđ si amplius proficere erga A
me potueris vt etiam me diligas dicaꝫ tibi in sequentibus continue quot et quan- 64
ta per me τ merita et premia consequaris Ne autem erres circa eos qui paupertatem quam quidam ꝓfitentur voce et habitu. cum iuxta litteram ditissimi sint. τ alia etiam que circa hec dubitabilia sint necessarium ē aliqua disputare super hiis. Non enim pauperes sunt heredes alicuius regis ꝑdiuitis et incliti si ꝓ indiuiso illud possideant licet etiam ꝓhibiti sint aliquid inde vendere vel abstrahere ꝓ sue beneplacito voluntatis. Prohibitio enim dissipationis atq̄ꝫ frenatio non ē diuiciarum imminutio vel lesio etiam possessionis. alioquin periculum eēt omnium pauperum, qui nihil de bonis que possident vel diuisi

gare vel male expendere potest. Sed ipsi reges qui inter homines ditissimi habẽt et iuramento. et interdũ vi aperta et resistencia thesauros et alia bona regni dissipare et male expendere prohibentur Nũ qd ideo minus diuites sunt aut minores eorum diuicie. Sic fratres vnius conuentus p indiuiso possidẽt bona omnia hoc modo. vt nihil inde vendere vel alienare vel etiam inde accipere pro volũtate sua possint. Hoc enĩ esset male expẽdere et dissipare. Ipsi etiã ꝯfitent q conuẽtꝰ possidet ꝯuẽtus aũt nõ ẽ nisi frẽs q̃re frẽs ipsi possident sunt ergo diuites fratres qui tãtas diuicias possidẽt quomõ ergo pauperes

Amp. Si vnusquisq3 illorũ paup est et conuentus diues hoc ẽ dicere q singule partes sint albe et totũ corpus nigrũ. Amp manifestũ est q econtrario esse nõ potest videlicet vt singuli sũt diuites et cõ

B uentus pauper. Amp eiusdẽ ordinis et professionis penitus est conuetus et singuli fratrũ. ergo ad quicquid tenẽtur fratres singuli ex ordine vel professione tenetur et totus conuentus maxime in his q̃ sunt de substancia religionis vel ordinis Cum ergo singuli fratrũ teneant ad paupertatem ex voto expsso de ea et totus conuentus tenetur ad illam. ergo vel apostata est totus cõuentus vel paup ẽ vel nihil habens. Apostata inq̃ntũ ad pmũ votũ quod in ingressu religiois singuli emitũt Hoc autem ẽ votum de paupertate de nihil habendo vel possidendo. Amplius Maior debet esse pfectio in corpe q̃3 in mẽbro quocunq3 corpis illius. quare in cõuẽtu q̃3 in quolibet ex fratribus. Maior igit debet eẽ pauptas tocius cõuentꝰ q̃3 paupertas alicuius ex fratribus. alioquin accidet q partes pfecte sunt et totum impfectum. Preterea non minus pmittunt omnes et singuli voto expresso pauptatem q̃3 castitatem vel obedienciam et vouerẽt in ingressu religionis. Sicut ergo non licet vel toti conuentui: vel alicui ex fratribus apostatare siue recedere seu quolibet modo relinquere castitatem vel obedienciã. ita neq3 pauptatem quod ẽ dicere. Sicut non licet toti conuentui vel cõtrahere matrimoniũ vel fornicari vel rebellare cõtra pcepta maioꝝ aut eẽ inobedientẽ maioribus suis. Ita non licet vel cõuentui vl' alicui eorum vel aliquid habere vel possidere. Q: si dixerit quis. quia non diuicias abdicant neq3 pauptatẽ pmittunt seu vouent qui religiosi efficiuntur sed pprietatem tm̃ abdicant. et nihil pprium habere de cetero vel possidere pmittunt. Respondemus. quia hoc non est religiosum effici q̃ntum ad pmũ votum neq3 religionem q̃ntum ad hoc ingrediuntur. sed societatem quãdam aut cõmunitatẽ. Quẽ

C admodũ si duo homines vel tres omnino seculares vel seculariter viuẽtes bona sua simul conferant pcuratori alicui et pmitterent vt in re viueret et vtriusq3 necessaria vel per se cum opus esset vl' insimul ministraret. Isti nõ diuicias vtiq3 deposuissẽt sed onus et sollicitudinem earũ. Hoc autez expsse legitur fecisse pharao rex egypti xxix. Gene et. xlj Qui nihil nouerat d omnibus que erant in domo eius pter panem solum quem comedebat. vno tm̃. videlicet regni solio pcedens ioseph. sicut ipsemet ibidem dixisse legitur Joseph siq'dez totum onus congregandi et custodiendi regales illas diuicias portabat. totamq3 administrationis sollicitudinez habebat atq3 gerebat. Hee autem due partes sunt nõ modice pauptatis. quare qui ista duo deponunt non diuicias in hoc sed paupertates non modicas reliquisse videt. Nõ ergo rex egypti qui onus istud et sollicitudinẽ deposuit. et ioseph vtrũq3 imposuit. diuicias. ppter hoc renunciauit. ymmo p hoc tanto eas dominãtius possedit. quãto liberiꝰ q̃ntoq3 eaꝝ possessione factꝰ est dicior. q̃nto a dictis paupertatibus immunior. Deinde quis rex vel princeps nõ habet dispensatores et ministros quibus onera illa et curas imponat et quis ex hoc se vel pauperem fieri vel minus diuitem credat. ymmo quis ex hoc non plenius se et magnificencius possidere diuicias suas existimat. si eas sine onere et sollicitudine possideat. Non igitur viri religiosi ex hoc pauperes vel minus diuites sunt q̃a onera et sollicitudines diuiciarum nõ habent vel habere nolunt cum diuicie penes eos remaneant. Si igitur ipse diuicias nõ reliquerunt pauperes effecti non sunt.

Amplius. Ipsi in ingressu religionis consueuerunt querere panem domus illius in quo intelligitur victus et vestitus tẽporalis cõmune. consueuerunt etiam dare panem hmõi ad se intrantibus et religionem eorum suscipientibus Qualit' autem dant illum si non habent. et qualiter

dant si non faciunt illum furi accipientium.
Amp. aliqua abbacia dat alicui victum et vestitum temporalem vel etiam vendit et certum est q huiusmodi homo cui vel datur vel venditur verissime dicitur se habere in domo illa victum et vestitum. et verissime possidere cum nō sit monachus aut canonicus regularis in domo illa Querimus ergo an plus habeat ille de tēporalibus q̄ȝ aliquis ex fratribus. Quod si dixerit quis q si quamq̄ȝ absurdum ab omnibus hoc habeatur. tamen duabus viis manifeste destruitur. Primum quia ꝓpinquius vel transtulissent in eum fratres. qui hanc collationem fecerunt q̄ȝ ipsi haberent cum ipsi ibi nihil possideāt. Secundo quia vnusquisqȝ fratrū habet actionem et ius petendi portionē hmōi si ei denegaretur. ⁊ per episcopum loci iure cōpelleretur abbas ad restituendum. q portionem congruam denegasset et audiret vbiqȝ tanq̄ȝ actionem habēs. Quare manifestū videtur quia habet ibi hmōi portionem temporalium. Quo modo enī petēti abiudicaretur de iure. si ius in illa nō haberet Preterea sine iniuria eius nō potest ei auferri vl' minui. Iure igitur suo est quare dives est q̄ntū ad sufficienciam. et si non ad superhabundanciā. Non igitur omnes divicias reliquit qui tantā par-
D tem inde retinuit. Amplius. Si centū marcas habeā in massa. Ubi et multi alij tantundē habeant non minus habeo q̄ȝ si per se illas centum marcas haberem. tātundem enim sunt centum marce in massa quantū persone ⁊ econverso. Quare si quis habeat in massa omniū bonorū abbacie vnius ꝑnominatam portionem nec plus pauper est nec minus dives q̄ȝ si haberet illam per se. Ita autem est de omnibus hmōi religiosis. quare inde divites sunt. et vere divites sub nomine illo ⁊ habitu paupertatis Respondem⁹ in hoc quia res huiusmodi ecclesiaꝝ speciali titulo et iure privilegiato dei sunt vtpote pia devotione fidelium eidem oblata atqȝ donata. Conventus autem et singuli de conventu vsū in eis habent nec dicimus q aliquis ex fratribus in portione monachali vel canonicali que illi competere videtur habeat ius dominij vel ꝓprietatem vel etiam possessionem sed vsum tm̄. Unde nec vendere nec alienare eam potest. neqȝ elemosynam inde facere. nec aliquid ex ea. sed vti solummodo ex ea potest ad necessitatem victus et vestitus. Sic dicimus et de veste ⁊ de cibo qui anteponitur in refectorio et hec notissima sunt apud claustrales ꝑter vsum aut amministrationem habet in rebus monasterij. sed illam limitatissimam videlicet vt extra vsus ad q̄s deputate sunt nihil de eis vel in eis possit.

Unde si extra limites hmōi eas expendere vel transferre ꝑsumpserit ipso iure nihil facit si dat meretricibus vel hystrionibus non eas suas facit accipientium. sed si ꝓpinquis aut cognatis dantur ne alijs nisi vt egenis. Hystrionibus enim ⁊ meretricibus possunt dari bona ecclesie divisime. vt egenis vel alio intuitu pietatis scilicet vt a suis turpitudinibus avertantur et ista est elemosyna prestantior et deo acceptabilior q̄ȝ illa qua solius corporis occurritur egestati. De ꝑpositis autem et potentibus. et quibusdam exactoribus dicimus. quia si dant eis vt redimant sibi pacem ab eis. non dant vera et recta ratione dandi sed redimunt se vel pacem sibi. vel quēadmodum si in os canis aliquod os vel frustum carnis ꝓiciatur ne ab illo ipse devoretur In talibus enim iustus metus extorquet hmōi data et ꝓpter hoc nō sūt rate donationes huiusmodi. Qui enī sic accipiunt restituere tenentur. Debus vero que regibus ⁊ ꝑncipibus dantur patronis ecclesiarum et fundatoribus et dotatoribus ⁊ ditatoribus. Dicimus. quia licet et dummodo et hmōi donationibus non ledantur enormiter ecclesie. Hij sunt vsus pietatis. quoniam ex virtute gratitudinis etiam iure naturali debentur huiusmodi hominibus alias etiam impij sunt qui gracia eorū qui ex pietate talia donaverunt quodammodo cōservatur in eis et devotio nutritur. que p contrarium extingueretur. Donationes vero que fiunt alijs ꝑsonis a monasterijs si ea intentione fiant: quia presumantur vtiles ecclesijs vel monasterijs magis seminationes sunt q̄ȝ donationes sicut ⁊ quidam de ordine cysterciē. nobis quandoqȝ respōdit In alijs autem casibus cū ad nos qui de huiusmodi bonis aliqua receperunt consilio penitenciali restitutionem eis iniungimus faciēdam. vtpote meretricib⁹ ⁊ alijs E
ꝑnominatis. Revertētes ergo dicam⁹

q deus reuera possessor est et dominus huiusmoi bonoꝝ speciali titulo et iure. vt supradictum est. custodia vero et vsus atqz amministratio limitata: quemadmoduz diximus conuentus est et fratrum singlorum et nihil amplius. Unde non dicimus eos quicq̄ possidere ex hijs. nec potest aliquis ex fratribus portionem hmoi petere vt suam. neqz petere partem de cōmunibus bonis. sed vsum tm̄ in portione vel in cōmunibus bonis sicut neqz cappam aut tunicam aliquem petere determinate. neqz vsum in aliquo determinate sed potest petere refici et vestiri et refectionem atqz vestitum. In hoc igitur paupes efficiunt viri religiosi religionem intrantes q possessioni et dominio diuiciarum et iuri earuz in eis. Iuri inq̄ determinato siue pticulari vel singulari renunciant et si enim in cōmuni massa vt ita loquamur bonorū monasterioruz quorum religioni voto se obligant et obstringunt vsum habeāt victus et vestitus vt fratres et filij. non tamē hanc ptem numero. neqz hunc vsum numero. sed vsum in communi et illuz vsum necessarium. Quod si quis diceret quia bene puident quidam de vsu hmōi et de massa communi bonorum. videlicet vt piguis et opulenta sit. et vsus similiter vt largus sit et etiam deliciosus. Dicimus quia quod amplius est in talibus a malo est vel infirmitatis hmōi hominum vel voluptuositatis que non solum vana est et indecens religioni sed etiam pestilēntissima et inimica. Nihil enim magis indecens crucifixis et varijs passionibus affixis q̄z delicie et ornatus. Religio autem omnis crucifixio est illam suscipientis et veraciter proficientis. Innumerabiles autem religiones habitum deferunt instar leccatorum clericorū qui golyardi vocantur. tantoqz maior est turpitudo illorum q̄nto maior eis suppetit facultas temporalium ad pascendas libidines suas. Alij vero a parentibus et ppinquis eo modo in claustro pitiuntur. Quēadmoduz catuli et porculi quos matres non sufficiunt enutrire. vt videlicz et mūdo nō spiritualiter sed vt ita dicam ciuiliter moriātur. Uidelicet vt portione hereditaria pueniatur. Et ad eos qui in seculo remanent deuoluatur. et q̄ntum ad hoc symoniaca est hmōi proiectio immersio vl intentio. Similiter et qui ad hoc intrant vt ibi viuant vita corpis non habentes alias vnde viuant non religionem intrant sed commestionez vt ita loquamur et hoc est quoniam illuc intrat vnusquisqz vbi pedem figit. Pes autem intentio ē seu voluntas pncipalis. Cum ergo intentionem et voluntatem principalem intuitum vel temporalem sustentationem ponant vel figant. in eum solūmodo intrāt. quare non religionem. Uerisimile igitur dicere possūt. quod vulgari gallicano dicitur. scilicet quia nunq̄z habuerūt pedes suos in religione. nec vnq̄z in ea portauerunt pedem suum cum pedes sui spirituales affectus sint. hoc est voluntates et intentiones principales huiusmodi homines boues sunt ad presepe alligati. Simplici enim illo voto quod emittunt religionem intrantes se obligant. ymmo potius alligant. et hoc pncipaliter ad psepe quoniam ad hoc vt comedant huiusmodi solemus vocare monachos coquinandos et refectorarios. quia sibi coquine et refectorio atqz celario pfessionem faciunt corde et intentione quicquid exterius agāt. Qui vero vel intrant vel introducuntur vt ditentur. et vt ditare possint cognatos et ppinquos quod est. vt adipiscantur ibi prioratus ppposituras et alias administrationes. vt fures et latrones ingrediūtur. qui sub habitu domesticorum et etiam monachorum plurimuz se abscondentes intrāt vt ibi furentur. Latibulum etiam in ipso habitu facientes quoniam vt furentur tēporalia et pijs vsibus subtrahant et innonas monetas conuertant. Illi instar vulpis mortuos spiritualiter se simulant habitu et tonsura. vt de huiusmodi predam faciant. Quod autem alienationes et venditiones de huiusmodi rebus conuentus faciunt. vl ministri eoꝝ nō q vl dn̄i sint hoc faciūt. sed quia custodes et pcuratores.

Quid vero in ista paupertate que priuatio est. et reuera nihil est nisi quod ficte pfectionis pfessionis amatores inueniūt. liquere tibi potest ex pdictis. Uehemoth enim qui in secreto thalami dormit. et in locis humentibus. Sicut legitur Job. xl. In isto arido et inaquoso requiem nō inuenit. Sicut legitur Luce. xj. Et sicut vulgo dr. qd ē qd lupū facit exire d nemore. respondet q fames id ē defectus cibi. Et p ptē hoc paupertas cogit lupū īfernalē exire de

pauperibus vnde plurimi paupes liberi et immunes inueniuntur a lupis et leonibus infernalibus. diuites vero plurimuz q3 ab eisdem obsessi. sicut legitur Ecclesiastici.xj. Si dites fueris non eris inmunis a delicto. et seneca. O q3 difficile e diuiciarū contubernio non corrumpi. Et queadmodū ossa perfecte nudata a carnibus a feris et auibus non frequentatur. ymmo penitus deseruntur. sic paupes a secularibus hominibus non curantur. sicut supra ostendimus ex.xix. puerb. F Fratres hominis paupis oderunt eum insuper et amici eius pcul recesserunt ab eo. Diues vero cuius diuicie patent z innotescunt e sicut cadauer asini vel equi decoriatū. cui⁹ carnes patent canibus feris z auib⁹ z ppter hoc frequentantur ab ipis. non quide ad custodiam aut honorem aut decorez. sed ad discerpendum demordendū z deuorandū quicquid ptendat exterius sicut dicit salomon Ecclesiastes vbi multe opes. ibi multi sunt qui comedunt eas. Seneca vero dic. qa veniūt circa potētes diuites homines hmōi sicut ad hauriendū lacum. Diues vo cuius diuicie latent e sicut cadauer non bene decoriatū. sed cuius carnes sub pelle ipius abscondite latent z ppter hoc non habet ante dictam frequenciam nec patitur hmōi morsus aut deuorationem. De hoc puerbioz.xix. Multi colunt psonam potentis et amici sibi dona tribuentis. G De hoc seneca. Predam sequit turba ista nō homines hijs malis carere volentes. Uiri sancti fugerunt diuicias z fugiūt et hanc pauptatē scientes esse refugium tutissimū a tot z tātis malis atz periculis ad ipam confugiunt z de ereptiōe. ymmo immunitate ab ipis nō modicum parit eis gaudiū z hoc e pauptas de qua ait seneca. Pauptas si leta e. pauptas nō est. Nec e ptereunda demēcia regis illius qui dixit. quia duo sibi sup omnia alia in hoc mūdo placebant. videlicz puluis magn⁹ siue puluerulēcia in itinere suo. z tumult⁹ magnus in aula. Que licet quod ex inani gloria dixerit vtrūq3 tamen videlicz z puluerem itineris z tumultū aule tempalis opulencia conatst et pascit. Qui autē hmōi cōmunicatu numeroso gaudent. similes sunt animalibus que de multitudine discerpentiū ac deuorantiū carnes suas gaudent. Eodem modo similes sūt furibus qui magna multitudine ducentiuz eos ad patibulum gloriarentur. Hec quidem de nihilo pauptatis diximus De D pauptate vero quam supra contemptum diuiciaz nominauim⁹ dicem⁹ aliqua p⁹. Hec igitur e qua verissime dicatur. Ego eni istas diuicias quibus se tam miserabiliter subuciūt insanissimi auari z cupidi sub pedibus meis posui. Pedibus inq3 spiritualibus. id est affectibus. Huiusmōi enim pedibus illas calco et conculco. corde scilicet dum eas contempno. Ego seruo mādatuz illud quod tam crebro inculcat dominus subicite terram. Ego enim totam terrā. id est terrenā substanciam istam mihi subieci. vt sub pedibus meis illam habeam. Ego pessimam illam vel reginā vel priorissam videlicet pecuniam cui omnia obediunt sicut ait Salomon Ecclesiastes.x. Pecunie obediunt omnia. Non solum a dominatione et impio q̄ntū ad me deicio et repello sed in pedib⁹ calco. ego non solum inter vndas maris tubi. id e inter copias labilium terrenūq3 diuiciarū sicco pede transeo. sed etiam post exemplum xpm dominum cum petro sup ipas ambulo. Et vndas hmōi pedib⁹ vt supra dixi calco. sicut legitur Mathei.xiiij. et hoc est quod dicit beatus Bernardus. Quia petro nouum iter z nouus modus seruabatur itineris. quod dixit ppter antiquos patres. quibus pmissum erat in diuicijs hoc est inter diuicias ambulare id e viuere. Apostolis vero z apostolicis viris pcipitur desup id est conculcando et calcando eas ambulare Ego abhominor eas vt stercora. z manus meas tanq3 ab inmūdicijs ab illis excutio et etiam lauo vt docet Apostolus iii.iii. ad Phylip. Ego indignor eis vt vilibus et me psus indignis Ego separo pciosum a vili in pte ista sicut pcipit dominus Hieremie.xv. Me siquidem pciosum a luto vilissimo hmōi diuiciaz. Si ei affluāt nolo cor apponere nō dicaz sic apponere. vt caudā illud diuiciarū faciāt p⁹ me q̄cūq3 ierint illuc trahāt Sed nec etiam volo q eas tangat vl' tangatur ab eis sciens quoniā coinquinaretur ab eis. Sicut legitur. Ecclesiastici.xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. sciens eas esse viscum tenacissimum. z adherētissimū quo capiuntur qui se illis affixerint plerumq3. Quemadmodum auicule virgis viscatis quas si tetigerint vel se illis affixerint vel capte detinentur pe

hmōi viscū vł de plumis aliquas ibidem
K dimittere coguntur. Ego seruo ordinē
nature interius quē p exteriorē ipse ordina
tor nature instituit. Per hoc enī q̄ sub pe
dibus corporis mei terraȝ visibilem creator
posuit ⁊ me eam desup ambulantē calca
re docuit quod terrā spiritualē. id est terre
nam substanciā sub pedib⁹ cordis habe-
re debeam euidenter ostēdit ipsemet diui
cie me contēpnunt. et me tous ponderum
suorū conatib⁹ deserunt. fugientes ad lo
cum sibi naturaliter ꝯgruentē nisi vim vel
violenciā eis intulero. mecū nunq̄ȝ sūt q̄n
to fortı⁹ ego eas deserere debeo ⁊ earū cō
tubernium aspnari. Dedignor de fimo
stabuli patris mei. non solū mihi thezau-
rum facere. sed etiam in bonis meis illuȝ
aut diuicijs computare. Alioquin non re
gis filium sed spurium me potius ⁊ dege
nerem cōprobarem. Stabulum est mun-
dus iste inferior in terrenis qui est habita
tio iumentorum id ē corporū nostrorum.
Fim⁹ huius stabuli est opulencia ista ter
rene substancie. Qualiter potest regis fili
us magis patrem regem offendere vł eui
dentius spuriū se ostendere. q̄ȝ si neglecto
patris palatō ymmo regno diuicijsq̄ȝ spre
tis aut thezauris regalibus. pugillū fimi
de paterno stabulo concupiscat ⁊ sibi da-
ri petat. obtentumq̄ȝ thesaurizet. ⁊ ex illo di
uitem se esse reputet. Scio quid mihi ē in
celo p̄paratū a te et seruatū et ideo nil vo
lui super terram sicut dicit dauid. Nemo
enī fimū stabuli inter diuicias suas com-
putat. qui veri nominis diues sit. De-
dignor instar paruuloꝝ denarijs plumbe
is obulos plumbeos ⁊ insignia sancti Ja
cobi habere ꝑ nummis aureis ⁊ ꝑ mone
ta ꝓbatissima sciens q̄ adultis cordibus
et etate spirituali grandeuis ac maturita-
te sapiencie grauibus Diuicie iste terrene
et nūmuli plumbei sunt ad diuicias spiri-
tuales et eternas nihil sunt. sicut legit̄ ꝓ-
uerbio. xix. sapiēcie. vij. ⁊ iob. xxviij. The-
saurizare terram talpis ⁊ buffonibus om
nibus reliqui similiter ⁊ serpentibus. cum
docuerit me dominus p ysaiaȝ. Quis ser
L pentis puluis panis eius. Tercia intē
tio paupertatis amor est ipsius carencie tē
poralium diuiciarūvt diximus. ⁊ hec int̄ bo
na sua hoc habet p̄mū quia ditissima ē et
habundātissima admirabili habundan-
cia ⁊ stupenda. Et hoc dupl'r. Primū ipsa
carēcia quā diximꝰ tpaliū habundās ē sic

legitur ecclesiastici. xj. Est vir deficiens virtu
te ⁊ habundans paupertate Ipam enī pau
pertatem fecit amando thezaurū eē nobilē
et superbas diuicias ⁊ ea ditissimam se fe-
cit quasi thezauro preciosissimo quod cele
stes diuicie operant̄. Non minus enī hu-
iusmodi paupertate q̄ȝ terrenis diuicijs
eterna opulencia operatur. Secūdo M
per hanc ipam paupertatem ditissima ac
q̄ȝ habundantissima mens humana etiā
terrenis diuicijs et iure plenissimo possi-
det illas. ac pro beneplacito suo vendit il
las sine iniuria alicui⁹. Similiter ⁊ thesau
rizat. Statim enim vbi paupertateȝ quis
amplectitur terrenas diuicias celestibus
cōmutat. ⁊ ꝑ illis omissis eternas merca
tur. Sicut expresse dicit veritas in euange
lio Mathei. v. ⁊ Luce. vj. Insuper ⁊ in celo
thesaurizat easdem vbi nec fures effodiūt
nec tinea demolitur. Sicut expresse legit̄.
Mathei. xix. Cum enim dixisset petrus ad
dominū Ecce nos reliquimus omnia ⁊ se
cuti sumus te. quid ergo erit nobis. quasi
diceret ꝑ omnibus relictis quid dabis no
bis. Uel sicut dicit ibidem Gregori⁹. Fe- N
cimus quod iussisti quid ergo dabis nob
premii. Manifestum autem est quia quō
dammodo premium p̄cium est meriti. vn
de et p̄mium quasi p̄emptum dicitur quasi
si p̄cedenti merito emptuȝ. Manifestū
est quia petrus ⁊ alij oīa ꝑ xp̄o relinquen
tes sic relicta xp̄o dn̄o vendiderūt eis q̄ō
nō habebant. Hoc enī cōmercio siue ven
dicione sua illa omnia fecerunt de ei⁹ mi
sericordia summa illa xp̄o domino vt dixi
mus vendiderunt. ⁊ in celo ip̄o teste vt di
xit in euāgelio Mathei. Jlla thesaurizaue
runt. Quare manifestū est. q̄ diuiciarum
quas nō habebant actualiter. felici nobi
liq̄ȝ cōmercio hmōi veros se possessores
ac dominos effecerūt. Alioquin sapiētissi
mus deus quem nihil latere potest. ac fi-
delissimus qui nihil a furibus vel latroni
bus seu quibuscūq̄ȝ immeritis detentori-
bus. vel dono vł emptione iniqua recepit
vel habere vult. Qualiter ab apl'is relicta
hmōi recepisset vel emisset. Manifestū est
quia nec recepisset ad custodiendū vt the
saurarius eorum. nec emisset nisi que sua
sunt illorum esse indubitanter fecisset.

Manifestū igit̄ est. quia ip̄is diuicijs
eternis diuites efficit hec paupertas veros O
q̄ȝ earuȝ dominos et possessores et longe
nobili⁹ vti eis ac negociari in eis solo cor

de deferendo scilicet eas aut fugiendo q̄z
cō tractando ponderando et mensurādo
atq̄z numerando. iumentaq̄z ꝛ vehicula
eisdem onerando. sarcinas ligando atq̄z
soluendo. complicata explicando et cōuo
luta euoluendo que omnia sine labore ꝛ
inquinatione manuū non fiunt hmōi di
uicieq̄z relinquendo acquiruntur. ꝛ dimit
tendo retinentur ꝛ omnino non fugiendo
cōprehenduntur animo habendi amitti
tur earum possessio animo vero nō haben
di retinetur. Tercium bonum est huius
paupertatis impiosissima potencia et dña
tio in omnes alienas diuicias terrenas q̄s
suas omnes efficit statim vt vult. ꝛ hoc in
uitis earum possessoribus. In quo eti
am accidunt tria mirabilia quorū pmum
P est. quia absq̄z omni contractu absq̄z om
ni dono suas facit amator paupertatꝭ qua
cūq̄z vult diuicias alienas. thesauros om
nes regum ꝛ principum et hoc solo nutu
ꝛ beneplacito voluntatis. q̄z cito enī ex cor
de dicat. Volo habere thesauros regios
vel imperiales. ꝛ hoc pꝑter xp̄um. statim
eos ꝛ in celo thesaurizauit ꝛ xp̄o domino
vendidit vt supra diximus ꝛ hoc sine iniu
ria alterius. Illos igiꝭ pleno iure suos ef
ficit. Scd̄m bonum mirabile est q̄ si
ne detrimento et sine diminutione et sine
dampno possidentiū diuicias eorū suas ef
ficit et acquirit. hoc est saluo eis iure pꝑri
etatis et possessionis per omnia. Terci
Q um mirabile ē quod pleno iure suas effi
cit et acquirit et possidet. Et nihilominus
eas iure plenissimo possidet et totaliꝭ atq̄z
integre possessores earū. Ista ei possessio
atq̄z dominium in nullo possessionem vel
dominium ledunt temporalium possesso
rum nec accipit. Et quartum mirabi
le quia neq̄z similē possessionē aut domi
nium excludit aut in aliquo ledit. Cum ei
quis hoc modo possiderit vel distraxerit
thesaurum regiū. ꝛ non pꝑhibetur. q̄uis
alius eundem similiter distrahere vende
re vꝭ possidere. sicq̄z fit in vno et eodē the
sauro regio omnibusq̄z terrenis diuicijs
ditiores spūales effici possint. Quot eni
q̄z paupertatis huius amatores et domina
tio ista quam p̄diximus non solum exten
ditur in diuicias que sunt vel fuerūt vꝭ eē
possunt sed etiam in eas que nec sunt nec
esse possunt. Hoc igitur ē de mirabilibus
paupertatis istius quod ē diuicijs que nec
sunt nec esse possunt ditissimos efficit pau

peres suos. Quā cito enim ex corde di
cunt. Volo q̄ sint hmōi diuicie mihi vel
mee etiam si essent tam cito thesaurizauit
eas in celo et xp̄o domino vendidit tali
modo vbi accidit et aliud mirabile. quia
de nihilo et quasi de chymeris diues ē ho
mo hmōi. Quartū bonum hui9 pau R
pertatis est iocunditas et illa magna. ym
mo amplissima. et hoc est quoniam omne
amatum iocundum inq̄ntum amatum ꝛ
tanto iocundius q̄nto magis et mai9 ama
tum. Cum igitur cōsideraueris ampli
tudinem hui9 paupertatis videlicet caren
cie huius diuiciarū inuenies eam incōpa
biliter iocundiorem seu delectabiliorem
q̄z temporales diuicias. et hoc est quoniam
si non est comparatio amoris ad amorē.
cum amata equalia fuerint. non erit com
paratio gaudij ad gaudiū. Iam antē
declarauimus in pma pte huius tractat9
de virtutibus scilicet quia non est compa
ratio virtutū ad vicia. ymmo virtutes in
compabiliter maiores sunt q̄z vicia. Qua
re incōpabiliter maior est paupertas hmōi
q̄z auaricia contraria. Paritatio vero et ha
bitus semp equales sunt quoniā non ex
cedunt se. Quare iocunditas seu delecta
bilitas paupertatis. huius icompabiliter
maior est iocūditate seu delectabilitate di
uiciarum temporalium. Quintū bonū
huius paupertatis est beatitudo pꝑter quā S
dicitur. Beati paupes spiritu ꝛ si miseri vi
deanꝭ carne. Math. ꝛ Luce vj. Beati paupes
Declaratio aūt hmōi ē miseria diuici
arū cōtrarij cui9 multas ptes supi9 noīauim9
ꝛ numerauim9. Si ergo amor affluencie
temporalis siue auaricia miseria ē. erit necessa
rio cōtrari9 amor. hoc ē paupertas de q̄ hic
agim9 beatitudo. Appet igiꝭ ex oībus
his q̄z amica sit paupertas amicis suis ꝛ
q̄nta bñficia pstet benefactorib9 suis. Me
rito igiꝭ habet vnde inuitet ymmo pꝑuocet
ad amorē sui. ꝛ merito inimica ē inimican
tibus sibi ꝛ molestissima psequētibus illā
Cū ergo dicit nō ore sed ipa veritate paup
tas esto mihi pacific9. ꝛ ego ero tibi paci
fica ꝛ in nullo molesta. Desine odire me et
pꝑsequi iuxta qd̄ dixim9 supra. ꝛ inuenies
me tibi pacifica ꝛ in nullo te offendētē. qd̄
mirū si te inimicū ꝛ odiētē atq̄z psequētē me
ego molesto et pꝑsequor. Qz si mecū inire
volueris amiciciā ꝛ amare inuenies me
amātissimā et beneficiorū q̄ supra noīaui
collatricē officiosissimā qm insup diuiciaꝝ

temporaliū omniū dominantissimā pos-
sessorē te efficiam. ymmo vere ditissimū et vere
habundantē ex illis. que auaricia atq; cu-
piditas fallacissime et mēdacissime repro
mittunt liberabo te a perditiōe et fallacia
diuiciarū et aliis malis que nec estimati-
onem habent neq; verū numerū neq; so
lū diuitem et copiosum te efficiam. sed eti
am beatum. Ad quod si non sufficit ti
bi testimoniū euāgelice veritatis et decla
rationes quas pmisi addam et aliam ir-
refragabilem. Beatus enī ē qui et a mise-
riis et iniuriis est abstract⁹. et habet quod
amat quanta affluētia et copiositate vult id
ipse habere possidetq; illud libertima qui
etissima pacatissima et securissima posses-
sione. Hec omnia ego plenissime facio. q̄
re ego beatū facio. Q; si dixerit qs. q
paupertas nō possidetur pacifice et quiete
propter bella et insultus cupiditatum.

Respondeo quia amor paupertatis
T possessori suo hmōi bella cōsurgere nō p
mittit que et forte consurgerent facillime
vincit in hmōi certaminibus et ipsa deside
ria diuiciarū temporaliū facillime enecat
et extinguit. obruens ea hinc malis diuici-
arū inde vero bonis paupertatis. et pter
hoc duplici cōtritione conterit ipsa Q;
si dixerit q alia bella cōsurgūt aduersus
ipm. videlicet suggestionū suasionū consi
liorū pcum desiderantiū diuicias. Quod
plerūq; experti sumus de multis bonis vi-
ris qui hec omnia ppessi de eis nobilissi-
me triumphauerunt. et paupertatem de tā-
tis cōtradictionibus eripientes oblatis ma
gnis atq; preclaris diuiciis ptulerunt.

Respondemus quia ista facilime vin
cit et superat similiter amor paupertatis. nec
bella paupertatis beatitudinē minuunt. q̄
victoriarū gloriam illi addunt Gloria enī
vna pars ē beatitudinis. Q; si dixerit q
paupertas iocunditatē minuit. Responde-
mus. quia detrimentū illud et imminuti-
onem nō solū supplet victoriarū gloria sz
etiā longe plus addit mihi veri gaudii q̄
V illa vel detrahant vel tristicie ingerant.
Manifestū aūt ē quia viro veri nominis
hoc ē in spūalibus erudito et pfecto ridi
culosa ē valde ymmo cōtumeliosa tpaliū
quantūcūq; magnorū oblatio. Est enī
quemadmodum oblatio pomorū aut nu
cū aut insigniorū sancti iacobi aut quem
admodū porrectio mamille. Quis enī vir
nō erubescat et cōfundatur. ymmo qs nō
reputet sibi cōtumeliā irrogari si ei iā ber
bato et in virili etate corporali constituto
offeratur pomū aut pirū aut nux aut insi
gniū sancti iacobi p magno munere aut
p suggenda pupilla eidem porrigatur.

Quis corpaliter vir nō moleste ferat
hmōi oblationes non irrideri se putet et
nō cū indignatione offerentē et oblata re
pellat. Quia igit incōparabiliter ma
gis sunt indigna virilitate spirituali quātū
libet magna temporalia q̄ illa minuta p
dicta virilitate corpali. Manifestum
est q; vir spiritualis virilitatis pfecte nihil
patitur temptationis ab huiusmodi obla
tionibus quātumcumq; improbe fuerint.
quātuscunq; suggestionibus suasionibus
consiliis pabulq; vallatis nisi irrisionem
contumeliam atq; molestiā. Propter X
quod dixim⁹ quia i hmōi certaminib⁹ fa
cilime paratur victoria. Debes autem sci-
re q paupertas hec in ipsis diuiciis amplio
ris glorie ē atq; pstancie. Iuxta quod legi
tur pverbio. xiii. Est quasi paup cū in mul
tis diuiciis sit. Et ex eo quod legitur. ii. ad
Corin. vi. Tanq̄ nihil habentes et omnia
possidentes. Et ex eo qd dicit Sen. Qm
magnus est et qui vtitur auro et argen-
to tanq̄ fictilibus nec ille minor ē qui vti-
tur fictilib⁹ tanquā auro et argento.
Huiusmodi enim vir dupliciter thesauri Y
zat diuicias et dupliciter negociatur in eis
bene enī administrādo hoc est in piis vsi
bus exponendo eas in celo thesaurizat. et
insup nō amando pecunias vel alias lau
des et victorias. Est enim sicut liliū in
ter spinas diuiciarū illesum et absq; vice-
re. sicut legitur Canticorū. ii. Et in medio
stercorū impollutus in medio aquarū ari
dus. In ipso vnco et hamo omnino liber et i
nullo detētus. In medio laqorū explicit⁹
et oīno incapt⁹. Sūt et alie innumere lau
des ipsius. Est et alia mirāda prudētia pau
pertatis isti⁹ q̄ scilicet retinent et seruantur
hmōi in orbe tpales diuicie et nihilomi
nus in thezauris celestib⁹ reponūt. Qui Z
enī ad pios vsus diuicias hic seruat et pie
hic nō dat dēs viscera sua. et indigentib⁹
eis non sinens p inopia vel animas pau
perū perire vel corpa. et in celo eas hic ser
uando reposuit. et tamen eas hic retinuit.
Corde enī ad quod deus respicit eas deo
obtulit. Et tamen actu et veritate penes
se eas retinuit. Miseranda cecitas aua-
rorum et cupidorum et pene nō miseranda

da pditio qui se simul et perdunt duz nec
seipos nec pecuniā possident sed. eam po
A tius se somipniant possidere a qua misera
65 biliter possident. Generaliter ergo sci
to quia pecunia pie retenta atqꝫ seruata.
iam coram deo expensa ē ꝛ eidem oblata
quod diximus ꝓpter quosdā qui sub pte
xtu pietatis impiissime seruant pecunias.
dum eas retinendo paucos egenos occi
dunt. Juxta illud Ambrosius. Nisi paue
ris occidisti aut si pauperū egenoꝝ mors
spiritualis vel corpalis nō sit eis imputan
da occurrere valentibus ꝛ nō volentib⁹.
Hmōi eniꝫ homines expectant vt fere to
tus mundus fame pereat. ꝛ hoc victualia
retinendo ipi inq̄ntū in eis est procurant
Quare egestas et afflictio pauperum
singulis eoꝝ ꝓ parte ꝛ rata imputanda ē
oīnibus autē simul sumptis tota ꝛ hoc est
qm̄ oēs insimul penuriā victualiū ꝛ egesta
tē pauperꝝ faciūt dū victualia eis cōicāda
abscondūt nec tā abscondunt q̄ꝫ etiā aufe
rūt. dum eis in tanta necessitate ꝛ indigē
cia debeant. Manifestū igitur ē ex hus
quia qui diuicias ad pios vsus seruant. ꝛ
etiam qui sincere in eis propter pios vsus
negociantur. iam eas sibi seruādo et reti
nēdo in thezauros celestes transtulerunt
pios autem vsus non solum pauperū ali
monias et sustentationes ecclesiarū ꝛ ali
orū pias edificationes beneficioꝝ ecclesia
sticoꝝ fundationes intelligim⁹ sed etiam
vxorū filiorum congruas prouisiones cuꝫ
ad dei honorem ꝛ gloriā et salutez referū
tur ipoꝝ. scilicet cum ꝓpter hoc negociat
quis ne vxor eius penuriā paciatur ꝓpter
quā apostataret vel blasphemet ꝛ adulte
ra efficiatur. Similiter et de liberis ne aut
i dei ꝯtumeliā veniāt aut i pditiōeꝫ ꝓpaꝫ
aut i psonā ꝓpa m nemo dubitare dꝫ qn
B iā deo pecuniā illā obtulerit. ꝛ qn deo illā
banc ꝛ non sibi q̄re in thezauros celestes
iam illam transtulerit cū deū ipius fecerit
possessorē. Si qs aūt querat de ꝯtem
ptu diuiciarū et fuga atqꝫ odio in qua vi
vnūquodqꝫ eorū sit remittimus eū ad ea
q̄ iam diximus vbi affectiones animarū
nostrarū nominauimus et numerauim⁹
Contempnende eñ sunt diuicie vt viles ꝛ
abhomināde vt stercora ꝛ fugiende vt pi
cula ꝛ odiende vt noxie ꝛ indignanduꝫ ē
eis vt indignis nobilitate nostra. ꝛ ꝓiciē
de vt onera ꝛ ita de alus. De quib⁹ omni
bus affectionibus non est difficile videre

que quibus viribus ꝯueniant aut in qua
carum vnaqueqꝫ hmōi affectionū sit.

Post paupertatis laudes. merito
sequuntur laudes humilitatis. cū
paupratez spiritus multi ex sacris
doctoribus humilitatem intelligant. sicut
apparet ex exposicionibus que sup. v. Ma
the. leguntur. Has autem non ex persona
humilitatis scribemus quia contra natu
ram humilitatis est laudes ꝓprias ꝑpalare.
re. Uerus humilis et laudes suas audire
refugit et auditas erubescit. Et sicut Bea
tus Bernardus dicit. Uere humilis non
vult videri humilis sed vilis. Huius er C
go primam laudem ponimus ipses lau
des fugere. quas quidem fugit vt virus
sibi mortiferum vt sagittas mellitas. que
indubitanter iuxta litteram venenate sūt
Hmōi sagittis transfigitur ꝛ occiditur hu
militas In plerisqꝫ fugit eas vt sermones
fascinantes quib⁹ reuera paruuli adhuc
spiritualiter verissime fascinantur. Sicut
enim vetule dicunt vel paruulos fascina
ri quorundam hominum vel mulieꝝ lau
dibus. Ad litteram. Sic verissimum ē. q
qui adhuc nondum viri pfecti sunt. ſꝫ spi
ritualibus viribus ac sensib⁹ paruuli sūt.
laudibus hominum fascinantur. hoc est
onerantur et grauantur vsqꝫ ad defectuꝫ
spiritualem. Et hoc est quod legitur Sa
piencie. iiii Fascinatio nugacitatis obscu
rat bona Et quēadmodum paruuli audi
unt se laudari dum dicitur eis a vetulis ꝛ
reminiscant ur fascini credentes q̄ huius
modi rememoratio defendat eos a fasci
no. Sic dicendum ē ꝛ paruulis spirituali
bus: et incomparabiliter fortius q̄ꝫ scdm
veritatem indubitatam. vt quociens lau
dantur vel laudes eorum recitantur fasci
ni illius reminiscantur. Qui eñ tanti mor
bi tantiqꝫ periculi illa hora reminiscitur.
Humilitatem suam in tuto ponunt vt eti
am alias virtutes et hoc est quoniaꝫ lau
des ipas vt noxias et tam periculose fasci D
nantes reijciunt. Iterum fugit eas ve
re humilis. vt rethe expansum gressib⁹ su
is quod rethe frustra iacitur ante oculos
pennatorum. hoc est cordium virtutuꝫ le
uitate atqꝫ agilitate preditorum. De hoc
rethe. Prouerbiorum vicesimonono. ho
mo qui blandis fictisqꝫ sermonib⁹ loqui
tur amico suo quasi rethe expandit gressi
bus suis. Heu quot sunt qui in hmōi
rethibus capiūtur ꝛ qd̄ ē maioꝝ demens

ipsos huiusmodi piscatores dyabolicos
magnis donares remunerāt ꝛ honorant
et hmōi recia p̄cijs incōparabilib⁹ emūt.
Nihil aliud enī ab adulatoribus ꝛ lauda
toribus suis tanto p̄cio munerum petunt
quā vaniloquia laudum suarū inde reci-
piant. Infelices ac dementissimi mercato
res qui mendacia ymmo chymeras tāz va
ne confectionis tam care emūt. hmōi ho
mines etiā chymeras ꝛ inopinabilia vo
care solemus ꝓ eo ꝙ in opinione homi-
nū et aliena ꝯfictione tm̄ consistūt. non re
E vel veritate ꝛ hoc qn̄tū ad mores ꝛ scien
cias etiā reputatione sua. Nihil enim se
esse reputant nisi ꝙ in opinione hominū
sunt in parte ista. Hoc ē nihil se scire vel va
lere nisi quod vel ipsimet de se sompniant
aut quod de semetipsis credūt alios som-
piare. Nō enī veritatem de semetipsis ꝙ̄
p̄sentem apud se habent videre vel etiā
intueri p̄ualent. Sed hoc solum de se cre-
dunt quod ei homines vel fallacit' sugge
runt vel aliter menciuntur. Quod intelle
xit poeta dicens. Plus aliis de te ꝙ̄ tu cre
dere noli. et ex p̄sona hmōi hominū dixit
alter. Scire tuū nihil est nisi te scire hec sci
at alter. ꝯ hoc Apostol⁹ Ad Galathas. v
Quicunqꝫ putat se aliquid esse cum nihil
sit ille se seducit. et iterū p̄me ad Corin. iij
Quicūqꝫ putat se scire. nōdum nouit. quē
admodū oporteat eum scire. Forsitan ei
hoc ē p̄ncipiū vere ac salutaris sapiēciaqꝫ
scientia nosse se nihil scire Et ad hoc p̄nci
F piū se attigisse gloriatus est plato dicens.
hoc solū scio quod nescio vel scd̄m aliam
litterā. hoc solū scio me nihil scire. Fu
git laudes suas vere humilis vt res alienas
ne furti reus efficiatur si eas admiserit. vl'
ad eas captandas quolibet mō corꝑ de-
sideriū extenderit quēadmodum thobias
cum offerret ei edus dixit. Uide ne furti-
uus sit nolens comedere de furtu vel rapi
na. Sic est soli auctori ꝛ largitori bonoꝝ
laus et gloria de bonis debeatur vt fur et
latro eas quicunqꝫ alius sibi vēdicat ꝛ de
furto et rapina comedit qui laudibus pa
scitur nisi in deū illas referat. sicut dicit in
psal. Gloriemur in laude tua. Qui autem
suas eas facit. hoc ē sibi approp̄at. furtum
ymmo sacrilegiū cōmittit in deū. laudes
enī omnes sicut et alias partes diuini cul
tus deus ip̄e sibi soli ꝯsecrauit. Sicut ipse
met dicit per ysaiam. xlviij. Gloriā meam
alteri nō dabo. neqꝫ laudem meā sculpti

libus. sed ꝛ omnem gloriam ꝛ laudem ei
confitetur omnis ecclesia sanctorum. die
ac nocte dicens. Gloria patri et filio et spi
ritui sancto. ꝛ iterum. Gloria tibi domine
et apostolus ad Romanos. xj. Ipsi gloria
in secula seculorum amen. ꝛ iterum in pri
mo. ij ad Thymot. Regi seculoꝝ immor
tali inuisibili soli deo honor ꝛ gloria in se
cula seculoꝝ. Nec consueuit ecclesia sctōꝝ
dicere benedicam⁹ homini vl' homini gra
cias. sed benedicamus domino Deo gra G
cias. Fugit igitur vere humilis ex humi
litate laudes quas de se p̄dicare audit. vt
furtiuas vt alienas a se vnde et ꝓpri⁹ ser
mo vere humilis est ad omnem sibi oblatā
vel de se predicatam laudem vade ad de
um. O tu laus non te admitto te repello.
et ad deum cuius ꝓpria es et iure singula
ri sua te transmitto. Ita quidem faciēdū
est. sed dicit Gregorius. Multos inuenie-
mus inanis glorie non cupidos sed obla
tā quis respuat. Fugit laudes huius
modi vt illusiones. Quemadmodum enī
dicit beatus Bernardus Quia omnis pur
pura illusiōis laus est. postꝙ̄ domino in
purpura illusum est. Sic et omnis laus il
lusio. Postꝙ̄ domino ihesu. ihesu illuso-
rie dictum est Aue rex iudeorum. Hoc au
tem facile est videre in peccatoribus cum
laudātur. Quid est peccator in via perdi-
tionis positus nisi fur qui ducitur ad infer H
nale patibulū ibi suspendendus. In
hac via si quis eum laudaret. Uel si quis
et cantaret aut cytharizaret. illudi sibi so-
lummodo reputaret. Similiter si quis ca
rolo laudes arcturi cantaret. nō se lauda
ri carolus sed magis irrideri cognosceret
Sic et viri sancti cum laudes quorumcūqꝫ
qꝫ bonorum hominum non suas sed alie
nas esse pro certo sciūt quantumcūqꝫ eis
laudantur aut predicantur. nō laudari se
reputant sed potius sibi illudi. Quemad
modum si quis laudaret parietem aut fe
nestram parietis pro eo ꝙ solis radiū pe
perisset. cum via tm̄ sit et instrumentum ꝑ
quā vl' per qd̄ sol radium suū transfundit
in domum. et ip̄e fatuus reputaretur ꝛ pa
ries seu fenestra si intellectū haberet tm̄.
illusionem laudem huiusmodi reputaret
Sic est ꝙ omniū bonoꝝ operꝝ solus de⁹
actor est et effector. sicut dicit Apl's in. xij.
p̄me ad Cor. deus ē qui opaꝰ oīa in oīb⁹
et ysaie. xxvi. Oīa opa nostra opat⁹ es in
nobis domine. ꝛ iterū apl's. ij. ad phyl. p.

Deus ē qui opatur in nobis et velle et pficere p bona voluntate. Nihil agit vl' pene nihil est nostrū in bonis opibus nostris. Quare nihil omnino laudis inde nobis
3 debet. Merito igit siue peccatores siue iusti sint q laudentur illusionē debent laudem pann ē hmōi reputare. Amplius. Si ve vanus hoc ē amator inanis glorie sic se habet ad vere humilē vt irrisio siue illusio ad laudē. erit ꝛ pmutatim. vt quemadmodū ve vanus ad illusionē. Sic vere humilis ad laudē ꝛ hoc ē quod querim'. Quare sicut ille sibi illudi reputat illusionibus ꝛ vituperationibus sic ve humilis se laudib' reputat irrideri. Ex quo etiam manifestum ē q sicut ille pascitur mendaciis vane laudantiū. sic iste obprobriis vituperantiū. Contrarioꝝ em̄ contraria esse alimenta necesse ē. hec humana laus scilicet panis ē mendacii de quo pverbio xx. Suauis ē hominū panis mendacii. ꝛ postea implebit os ei' calculo. Quia vo hmōi mendacia nō sunt nisi conficta siue sompniata opinata atq figmētata ꝛ ppter chymere. Dicim' q' hmōi homines miraculo qdā dyabolico pascūt chymeris ꝛ q hmōi laudes eis offerūt chymeras eis ad comedendum apponūt. Fugit etiam has laudes vt ignem vehementissimū. et fornacem ardentissimā quibus in puncto temporis consumit. quē deus nō protexerit sicut legitur pverbioꝝ. xxvii. Sicut in igne pbatur aurū ꝛ in conflatorio argentum sic homo probatur ore laudantium.

Quid ergo mirum. si timet humilis a facie tam terribilis ignis. multo frigore timoris dei trementes et cōgelantes optet esse quibus tanti ignes inueniūtur. vel q inter tam ardentes ignes versantur. Heu qt ꝛ quātoꝝ bona hmōi ignib' ꝯsumpta sūt scīciaꝝ scilicet ꝛ virtutū donoꝝ et grarū nec hoc aduerterūt. Timebat iob hoc q nec videre ignē hmōi ausus erat. Sicut ipsemet dicebat. xxxi. si vidi lunā incedentē clare. id ē famam meā absq denigratiōe seu obscuratione detractionis peruagari siue dilatari quam extinct' siue mortificatus ē cor de qui tm̄ ignem non sufficit sentire. Tanq incendiarii igitur ꝛ cōbustores bonoꝝ nostroꝝ fugiēdi sunt laudatores. Ve insanus atq dementcis nostris q tantope laborauim' vt bona nostra talibus pateant ꝛ exponant incendiis. Quod aristot. vidisse videtur dicens. Ad gloriam ē quod nec conscientie nullus festinat adē.

Accedit ad cumulū excecationis vl' excecrationis istius ꝛ q incēdiarii hmōi magnis mercedibus ꝯducūtur ꝛ ipsa incēdia in gentib' pcus compant. ve magnatib' in parte ista ymmo in dampnatione ista. q sacrilega impietate in subditos suos q fouere ꝛ defendere ab aliis omnib' tenētur p hmōi incendariis ditandis remunerandis omni crudelitate ꝛ omni fraude ꝛ omni dolo omniq iniquitate excoriant ꝛ mēbra xpi violenter expoliant ꝛ nuda dimittunt vt membra dyaboli induāt ꝛ operiant sed etiam exorment. Q si qs dicent q postq nō nulli hmōi laudes illusiões irrisiones seu ꝯtumelie sunt humilitas ergo non debet ista fugere ymmo amare et amplecti. Respondem' quia hmōi illusiones scilicet laudū si vt illusiones offerentur. Reuera vere ac perfecte humilis illas amplecteret. quēadmodum ꝛ ipus dominus cū illudebat ei dicēdo. Aue rex iudeoꝝ. Sed quia offerūt vt laudes. eas refugit. fugit eas vt venenū mortiferum sicut sagittas venenatas quibus humilitas necatur vt veneno. et letaliter transfigit. vt iaculis acutissimis. Fugit eas vt defraudatrices eterne mercedis p mercede se ingerentes sicut dicit veritas Mathe. vi Alioquin mercedē nō habebit apud patrem vestrū qui in celis est. ꝛ iterū. Amen dico vobis receperūt mercedem suam.

Fugit eas vt ventū extinguentē lucernam sanctitatis ꝛ gracie. quam qui hmōi venti flatibus exponit quid aliud q eam extingui querit. Fugit eas vt ventum auferentem ꝛ rapientem in longinquum de quo dicitur. Quia impii sicut puluis quem pcit ventus a facie terre. Quotiens eniz audit non vere humilis se laudari vel Rome vel Colonie corde illuc statim rapitur et transportatur. ꝛ hoc est qd legit iob. xxvii. De ypocrita qui totū agit causa vane laudis. tollet eum vent' vrēs ꝛ rapiet eum turbo de loco suo. huic vento verus humilis dorsum vertit a uertit ē se ab ipo ꝛ ideo ventus iste sequitur ipm.

Unde Gregorius. Hoc solum habet gloriosū humana gloria q amatores suos contempnit ꝛ diligit contemptores et vere vmbra ē vel vmbratilis ista gloria vl laus que fugit insequentes se. et insequit fugientes. Fugit hmōi laudes vt ventum turpissime deiicientem ex equo side

arce virtutum. Tanto quippe miles sancte milicie ascriptus huius venti impulsu turpius cadit quanto ipe ventus debilior. est enim velut mollis sephirus et sibilus auretenus susurriu vane laudis. Non enim est velut vehemens borealis flatus aut spiritus grandis et fortis subuertens montes. de quo legit .xix tercij. Regum Quemadmodum igitur miles ille quem in bastiludio ludentem ventus irruens in sterquilinium de equo deiecit perpetuo obprobrio habitus est. et irrisioni semper postea patuit hominum Sic et qui ex equo spirituali tam leui ne dicam impulsu sed sibilo deiicitur. merito perpetue irrisionis incurrit obprobrium. Fugit eas ut ventum eleuantem ad allisionem sicut legitur Job. xix. Quasi super ventum ponens eleuas allisisti me valide. Iterum quasi ventum et consumentem omnia bona graciarum sicut supra ostendimus. Iterum quasi ventum aduriginantem segetem virtutum. Et hoc est quod legitur Amos iiij. Percussi vos in vento vrente et in auruginem multitudinem ortorum vestrorum percussi id est percussi vos permisi. Iterum vt ventum mollem et dissoluentem atque eneruantem vigorem virtutum. Iterum vt ventum fetu dyabolico qui superbia est animas impregnantem. Sicut narrat ysodorus. Quod in insula quadam portu gallie eque austro vel fauonio impregnantur qui ventus fauonius antiquitus nominabatur quasi flatus vel fatus bonus. Est enim suauis vox laudantium non de ac perfecte humilibus. Iterum vt ventum eleuantem ad precipicium. De quo psal. Deiecisti eos dum alleuarentur. Ipsa enim eleuatio in superbia deiectio est et casus ab alto virtutum. de hoc prouerbiorum. xvj. Contritionem superbia precedit. et ante ruinam exaltabitur spiritus. Iterum vt ventum inflantem et strumam horrificam in animam humanam inducentem propter quod in sermonibus declamatoriis inflatores vesicularum dyabolicarum adulatores vocare consueuimus.

Fugit ea vt cantum syrenarum somnpnum periculosissimum inducentem. Fugit vt potionem somnpniferam soporificam quam nonnulli latrones porrigere solent eis quos occidere vel spoliare volunt. Unde et vulgari gallicano dicitur. Cum audit aliquis alium adulari modo soporat illum et ita parat viam dyabolo ad occidendum illum spiritualiter vel spoliandum propter quod adulatores tybicines vel tybicinatores dyabolicos vel etiam tubias vocare solemus Mos enim est magnatibus post sumptum cibum tibicinatores aduocare ad prouocandum somnpnum. vel ad hoc vt magis placitum illum faciant magisque quietum concentu huiusmodi tybiarum. Sic et dyabolus qui dormire et requiescere querit in cordibus suorum velut clauos et stimulos velut sonitum tubarum atque tonitruorum fugit sacra eloquia vanis aut laudibus et adulationibus velut tybiarum suarum concentibus soporatur et placide quiescat. Fugit eas verus humilis vt illusionem deceptorum. quomodo illudit adhuc pueris a nutricibus et matribus qui cum ceciderint. et se capite vel alio membro grauiter allisserint et vulnerati fuerint. dicunt ei. quam bene saltasti fili mi. et ita dementant eum et infatuant vt casus obliuiscatur. et vulneris dolorem non senciat et nec cecidisse nec vulnus accepisse se doleat. sed magis gaudeat se bene saltasse. Sic enim cum laudatur peccator in desideriis anime sue. et iniquus pro ipsa iniquitate benedicitur. quid aliud ei fit nisi quod casus in saltum et vulnus peccati mortiferum in saltum sublimem et factum egregium dyabolico ei prestigio transformatur. Similiter et qui gloriatur in malicia. quid nisi casum miserabilem atque turpissimum in saltum magnificum interpretatur et hoc non puericie insipiencia. sed puerilitatis demencia mente captus. Fugit eas vt maledictionem Sicut dicit Salomon prouerbio. xxvij. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens; maledicenti similis est. Irrisor enim et maledicus similes sunt Uox autem grandis laus excedens mensuram meritorum hic intelligitur que vox non auditur nisi nocte mentis. id est in tenebris que veritatem videri prohibent meritorum; Unde socrates cuidam adulatori dixisse fertur. Nihil proficias adulator cum te intelligam. De hoc dominus Machabeorum. ij; Maledicam benedictionibus vestris et maledicam ipsis. Et quemadmodum Psal. dicit; Maledicent illi et tu benedices. sic mandauit econtrario intelligendum benedicent illi et tu maledices. Item fugit eas de humilis et horret vt viuus proprias mortis exequias et proprium funerationis officium. commendatio enim officium est mortuorum. et officium mortuorum incipere solet a placebo quod est verbum proprium adulantium. Placere enim querunt per commenta atque figmenta vanarum laudum. Fugit eas et horret vt propriam sepulturam viuus. Super enim verbum illud

Mathei.viij. Sine mortuos sepelire mortuos suos dicit auctoritas. Mortuus mortuu sepelit. cum peccator peccatori adulatur. Sepeliri igitur se patitur qui sibi sustinet adulari. Quare mortui corpo se cofitetur qui se sic sustinet sepeliri. Similiter q pcurat sibi impendi hmoi exequias pp quod sacerdotes dyabolicos 7 infernales adulatores plerumq3 vocamus. cum officiu sepeliendi mortuos dyabolicos sibi assumpserint. Sacerdotis quippe officium est mortuos sepelire.

A i Pter autez laudes humilitatis p prias illam prima ponimus. videlicet securitate a casu. De qua Augustin9 Humilitas in ymo e. et ideo non habet quo cadat. Merito ergo a casu secura est. propter quod ipsa fundamentuz vie dicitur que via mandatoru dei est. Et viam veritatis eam sepe nominauimus. Crepidines em viaru periculosas viatib9 7 equitantib9 plerisq3 esse manifestum e. Et ideo dicitur eis vsualiter. Ite in pfundu vie. quasi p pfundu securior sit ambulatio. p crepidines et alta viaru piculosa.

D Alia em e ei securitas ex hoc videlz q a fulgore siue fulguris tempestate: hoc est a plaga diuine ire siue vindicte secura est.

Frangit em deus oem superbu. et iteru in Psal. Tu humiliasti sicut vulneratu supbum. 7 ysaie.lj. Nuquid no tu pcussisti superbu vulnerasti dracone. Iste sunt turres de quib9 legitur eiusde Ysaie.ij. Dies dni sup omnes cedros lybani sublimes, 7 excelsas 7 sup oem turrim excelsam 7 multa alia p totu residuu capituli de hmoi legit. Et eiusde.xxx. Et erit sup oem monte excelsu 7 sup oez colle eleuatu riui currenti aquaru in die interfectio is multor 7 cum ceciderint turres ceciderut inq3 ictu fulguris a deo emissi. Est et tercia securitas ex infimo suo cotra impetu venti cuiuscuq3 teptationis. pflant em altissima supboru cordiuz venti. id e impulsus siue flatus temptationu humilitas vero in infimo sedens ab hus imunis e quasi sedes in vmbraculo ab estu ardoris et secularium desideriorum et in securitate 7 absconsioe a turbine 7 a pluuia. Et e sic vir qui celat se a tempestate sicut legitur ysaie.iiij.

P Est etiaz ei quarta securitas in iuditio aque. ne desup fluctuans velut conuicta p hmoi iudicij dampnet. Fundum em petit et in fundo residet. Qui em ambulat in magnis 7 mirabilibus super se qui fluitat sup aqua mudane labilitat in iuditio huius aque conuicti dampnationi patet. et vt se vento tumere supbie fluitatione hmoi confitentur. Et hoc e quod legit Osee.x. Transire fecit samaria regem suu quasi spuma sup faciem aque. Spuma em nihil aliud e q aqua venti vel aera cotines atq3 ostendens.

Q Est ei etia ex hoc quinta securitas ab imminenti futuri iudicij ventilatione. Cu em ventilabit xps dns aream sua in qua inuenientur palee inuenientur 7 grana. palee rapientur in ignem inextinguibilem vento huius ventilabri. Grana vero humilitate custodiente 7 ptegente salua recondent in horreu celeste. sicut legitur Luce.iij. Ipse vos baptizabit i spiritu sancto 7 igni cui9 ventilabru in manu eius 7c.

R Est etiaz et sexta in iuditio ignis psentis scilicet tribulationis. quemadmodu em vasa figuli cum ventum inclusuz in se habuerint p pter diminutionem commixtionis argille aque vl crepant in ipa fornace. vl inde exiliunt vento hmoi multiplicato et querente liberuz exitum 7 non habente. Sic qui timent vento superbie in huiusmodi igne scilicet psentis tribulationis vel crepant p iram 7 impaciencia temptationis turpiter succubentes vel inde exiliunt easdem turpissime fugientes. et hoc est quod legitur Ecclesiastici.ij. In igne pbatur auru et argentum. 7 homines receptibiles in camino humiliationis Est enim ei septima securitas ab igne gehenne. Unde Augustinus. Qui non tumet vento supbie non crepabit in igne gehenne. 7 quia omis tempestas a vento concitatur supbie. nec absconditu tempestatis quo tota nauis sancte couersationis confringitur. totum edificium spirituale euertitur. timendum est ei. sed neq3 tempestas futuri iudicij absconditum tempestatis est superbia quam plerumq3 nec ipse videt aut sentit qui eius naufragio perijt de hoc in psalmo. Liberaui te in abscondito tepestatis. De futura vo tempestate alibi in eodez. In circuitu tempestas valida. De vtroq3 vero intelligi potest quod dicitur in Psal. In spiritu vehementi conteres naues tharsis. Spiritus quippe supbie vehemens dicitur non fortitudine sed magnitudine et multitudine nocumenti.

f Ecunda laus humilitatis est puritas ipius, 7 a prima parte ponu

tatis que ē videlicet depssio contraria alti
S tudini nō timet humilitatē.id ē bassitatez
ianue celestis. Secura enī ē ꝙ non offen-
det in illam. ꝓpter hoc dictū ē ꝙ Nimis
elatam castigavit lumina frontē nec ē ꝯten
ta ꝓpa depssiōe aut breuitate humilitas
ymmo semꝑ se inclinat et depmit etiaz cū
nō ē necesse.id ē cū nō ē timendū ei ab of
fensione frontis ad supliminarē quemad
modū anser vł auca que portam quantū
cunqꝫ altam ingrediens semꝑ caput ꝛ col
lū suū depmit ꝛ demittit seu submittit ac
si timeret offendere in altam portam.

A parte vo scde dimensionis que ē lā
titudo ꝑ qua humilitas habet angustiaz
solā que ē defectus latitudinis est ei facul
tas intrandi ꝑ angustā portā regni celestī
absqꝫ vllo obstaculo. De hac porta dicit
Luce.xiij. Contendite intrare ꝑ angustaz
portam.Quod vo sequit quia multi que
rent intrare et nō poterunt ꝓpter supbos
dictū ē.qui eousqꝫ se dilatant atqꝫ distē
dunt ꝙ cape eos nō potest porte illi⁹ an-
gustia. A tercia vo dimensione que ē
T ꝓfunditas siue spissitudo ē ei diuine ma-
gnificencie ꝛ magnitudinis capacitas. Et
hoc quoniā ꝑ hmōi spissitudine seu pro-
funditate que apud geometros crassitu-
do vocat. Est ei vacuitas ei inanitas.Ve
re enī humilis a seipo ꝛ suis omnibus va
cuus ē ꝛ ianis. vnde et de xpo domino di
cit Apls in.ij.ad phylip. Qui semetipm
exinaniuit formā serui accipiens. hoc ē.ac
inanis et vacuus esset a plenitudine diui
nitatis se gessit ꝛ exhibuit mynistrū ymmo
seruū humilimū. Non ꝙ diuinitatē abie
cerit vel vllo modo ꝑ minuerit. sed ꝙ eaz
nō ostenderit ei seruū ꝑ omnia se exhibu
erit. Sic ꝛ ve humilis bona quecūqꝫ hꝫ ā
se reiicit et euacuat non quidem extinguē
do aut ꝓiiciendo sed nō sibi attribuēdo:
ymmo deo. ꝛ forte ꝓpt̄ hoc humilitas di
citur omnis iusticia Mathei.iij. Ubi dixit
dn̄s ad iohannem baptistā. Sine mō. sic
decet nos implere omnē iusticiā. vbi dicit
auctoritas humilitatē. Omnis enim iusti
cia ē pfecussima ꝛ cumulātissima totumqꝫ
quod ē alienū a se reiicere. ꝛ totū ei cuius
ē dare. ꝛ hoc plene implet humilitas que
omne bonū vt alienū a se modo quo di-
ximus remouet ꝛ reiicit. Et deo cuius ē at
V tribuēdo reddit. Supbi vero adeo pleni
sunt vt deus nec in eis neqꝫ cū eis valeat
habitare. Iudiciū autez immoderate ple

nitudinis triplex ē. videlicꝫ tumor seu strū
ma qua omnes supbi deturpati ac defor-
mati sunt horribiliter. Alia autez effu
sio supefflueus et hec ē spūaliter in super-
bis iactācia ꝗ̄si enī bona sua iactādo euo
mentes effundunt. Et hoc est quod legit
Ecclesiastici.xxj. Gracie fatuoꝝ effundunt.

Tercium iudiciū ē crepatio qua corpꝰ
quodāmodo dirūpitur ac dilaceraf. Su
perbus enī bonis que videf habere se im
plet dum ea sibi retinet sua faciens et sibi
attribuens et quod ē de monstris horrifi
cis supbie ꝛ abusionibus eius incogitabi
libus etiā eis que foris longissime sūt ab
eo seipm replet vsqꝫ ad nauseam iactācie
ꝛ crepationē impacientie. ꝓpter hoc ergo
sb humilibus honorari dicit deus. eccle
siastici.iij. Quia ꝛ ei aduenienti ꝛ inhabi
tanti oīa cedunt et a seipis secedunt spaci
um eidem in semetipis amplissimū faciē-
tes ꝛ totū ei cordis hospiciū ommittentes.
ꝓpter quod etiam dictū ē illud ysaie.

Hec dixit sublimis ꝛ excelsus inhabi-
tans eternitatē. et cum contrito et humili
spiritu habitat quia humilis spiritus duz
nihil de seipo occupat. in nullo ei domuz
cordis angustat. ꝛ ꝓpter hoc spaciose de
us apud ipum habitat et cum ipo. Ex
tota vo paruitate. id ē scdm omnez dimē
sionem ē ei patens ꝛ liberū omne effugiū
ꝑmum a rethibus ꝛ reciaculis dyabolicis:
Non enim possunt ve humilē retinere hu
iusmōi recia vel reciacula ꝓpter dictā par
uitatem. Parui enim pisciculi etiam p an-
gustias viaculas rethiū libere enatāt. nec
ab eis retineri possunt magni vero pisces
etiā rethibus largissimarū viacularum re-
tinentur. ei ꝓpter hoc supbi in om̄ dimē
sionē extensi omni rethe dyaboli detinen-
tur et capiuntur. Est ei etiā patens effu X
gium ꝛ declinatiō a sagittis ꝛ iaculis dya
bolicis. Quantūcunqꝫ enim ingeniet dy
abolus non potest vere humilem sagitta
re ꝓpterea ꝙ illum humilitas extenuauit
quasi in nihilum. Sicut ergo sagittarius
etiaz paratissimus filum tenuissimum sa-
gittare nō potest sic nec dyabol⁹ vere hu
milem. Et vt breuiter dicamus nō ha
bet in verè humili vbi sagittam figat. Ecō
tra vero superbus omnibus iaculis et sa- Y
gittis patet expositus ꝛ omniū bestiarum
morsibus ita vt nec etiam cecos sagittari
os effugiat nulla sagitta nullum iaculum
nullus dens cuiuscūqꝫ bestie infernalis ei

lū preterit. vbiq; detractionum ꝛ landūia
culis transfigitur. Ubiq; maledicorum
dentibus deuoratur. nisi enim cor eius di
stentum in omnem regionem ꝛ locum. et
attiget a mari vsq; ad mare. ꝛ a fine vsq;
ad finem spiritualiter. Non eum dentes
maledicorū vbiq; lederent neq; iacula de
tractionū eum vbiq; transfigerēt. Quem
admodū panem totū corpaliter Parisius
existentem dentes ꝛ lingue rome existen-
tes in nullo lederent. Quis igitur vbiq;
leditur. vbiq; hmōi iaculis ꝛ gladijs trās
figitur. vbiq; spūaliter est cor miseri super
bi. Est ꝛ humiliati ex paruitate sua to
tali in omni parte mundi securitas. ꝛ nō
solum in celum sed vbicūq; de⁹ est absq;
repagulo ꝛ difficultate qualibet recipitur
ꝛ vbiq; spaciose habitat. neq; cōpressiōē
neq; angustatiōem timens. ꝛ hoc est qm
in vltimitate paruitatis spūalis. Hec
autē vltimitas nihilū ē siue nihilitas spiri
tualis. Et de hoc nihilo dicitur Job xxvi.
Appēdit terraz sup nihilū ꝛ quasi sup fun
damentū suppoꝛtans ipm. Quemad
modum enī supbia ꝑpter vanitatem suā
nihil supportat aut sustinet. qn pot⁹ omē
eidē innitum et supincūbens deiicit atq; ꝑ
cipitat. Sic humilitas ꝑpter sui soliditatē
nō solū terrā vniuscuiusq; anime fidelis
sed totā ecclesie terrā sustinet ꝛ supportat.
Istud nihilū nec compmi potest neq; an-
gustari sicut neq; minui. ꝑpter hanc cau-
sam dyabolus nec cū deo nec cū angelis
in celo vl' ad momentū hore potuit habi
tare. Totū enī celū implebat deus. dyabo
l⁹ vo intumescens supbia ꝛ magnificat⁹
vanissime vltra mensurā suam naturalez
nō potuit ibi habere locum vel inuenire.
Angeli vero sancti in paruitate humilita-
tis naturalis ꝑsistētes locū suum retinue-
runt. locum deo ꝛ in semetipis dantes vl'
potius seruātes. dignū quippe ꝛ iustū fu-
it vt qui locū in semetipis abstulerāt. et lo
cū ꝓpriū in celo abstulerant. locum ꝓpri
um in celo amitterent. ꝛ dū locum aliene
glorie iniquissime vsurpabāt in infimum
ignominie iustissime deiecti essent. Est
ꝛ vero hūili ex paruitate humilitatis pax
Sic econtrario superbo ex distensione et
tumore supbie intolerabilis inquietudo
atq; concussio. Queadmodum arborib⁹
excelsis frondosissimis atq; ramosissimis
est a quocunq; vento crebra impulsio atq;
concussio. et vsq; ad auulsionē ꝛ ꝯfractio
nem plerūq; exagitatio sit supbis. Parue
vero plantule in medijs flatibus ventorū
validissimorum pacem habent atq; quietem
Quēadmodum vela nauium amplitudi
ne distensa impetū ventorū vsq; ad scissu
ram sustinent vbi fila vl' strictissimi panni
culi. illesa ac integra se conseruant. Cōcus
siones autē ꝛ exagitationes atq; scissure in
cordibus magnatū ꝑ lites et bella rerūq;
tempalū suarū picula ciuitatis fiunt. ve
lut ꝑ flatus et impetus fortiū ventorū. Et
hoc ē quoniam corda eorum ad magnitu
dinem ꝛ amplitudinem potestatis eorū
distenta sunt. Magnus enim idē rex
vel pnceps supbus. intus. id ē spiritualiter
et in corde ē magnitudine ꝛ amplitudine
adequat⁹ regno suo monstrū scilicet hor-
rificum caput habens in ciuitate que ē ca
put regni sui. pedes in fine. Et ad hūc mo
dum ꝑ totum regnū corde distensus ꝑpt
hoc. ꝙ q̄cunq; pars regni bellis aut alijs
inquietudinibus cōcutit necesse habet in
ea et ipe spiritualiter. Hoc ē corde exagita
ri. In cordibus vo supborū vel diuitū vl'
potentum similes exagitatiōes faciūt lau
des ꝛ vituperia ꝓbra et opprobria adula
tiones et conuicia. applausus ꝛ irrisiones
cachinationes ꝛc.

Erga a laus humilitatis est inclinā
di et demittendi se atq; incuruan A
di ꝓmptissima facultas. ex q̄ est ei 66
infrangibilitas. Supbis vo ex ipa super-
bis rigor et inflexibilitas sicut dicit Gregi
sup Job. Supba mens ad id quod spon
te nō appetit. nullis exhortationibus fle
ctit. ad id vero quod ꝑ semetipam appe-
tit etiam cogi querit. Frangit ergo rigor
supbie. maiori vi trahente vel impellente
cedit humilitati flexibilitas illesa ꝑsistens
ꝛ ad modicū incuruata ad rectitudinē su-
am statim reuertitur. ꝑpter hoc fabulosē
dicitur ꝙ inter quercum et harundinē oꝛ
ta est altercatio. ꝛ quercu conquerente de
impetu ventorum: ꝙ cum fortissima atq;
durissima et hoc mole ac in spissitudine li
gni sui ꝓfundeq; ac latissime radicata es-
set tamen ꝑ ipm radicitus euulsa. ꝛ insup
ex medio fracta necnon ꝛ ipam arundinē
interrogante et dicente. Tu dic. O arūdo
que adeo debilis et parua es qualiter vē
tos tam validos illesa et integra effugisti
Respondisse fertur. Tu inquit o quer-
cus supba eras ex duricia et inflexibilita-
te resistere volens vento fortiori te. ipsum

q sup te trãsire non sinés humiliata vt in
curuata mento fracta es. Ego vero omni
vento cedens, ad omnẽ ventũ me humil
et absq; vlla rebellione et resistencia sup
me illũ transire sino. et ita a nullo ledor a
nullo aliquid mali pacior. Quicquid pas
sa es rigor tuus et inflexibilitas atq; sup
bia fecerunt tibi. Et eadem est ei et in
uincibilitas. Quẽadmodũ fuisse fertur so
crati. Cum em̃ multas tyrannides passus
esset et minaretur ei tyrannus mortẽ. Re
spondit mortem volo. quo audito tyran
nus dixit. et ego te faciam viuere inuitum
Tunc socrates. Nihil inuitus paciar quic
quid intuleris. hoc volam siue mortem si
ue vitam. Cedebat domini socrates omi
D furore tyranni inclinans cor suũ vt super
ipm transiret absq; resistẽcia et repagulo
quecũq; psecutio quam tyrannus irroga
ret. Quapropter sicut nihil passus ẽ inui
tus sic et pmansit inuictus. Et hoc est q dı
cit. Augustin9 in libro de libero arbitrio
Et vnde male quia vere inuictus est. qui
nihil patitur inuitus. Est ei et eadem
pars illa cultus dei que adoratio vocatur
Facillime em̃ sub deo et ante deũ incur
uatur vere humilis. ymmo vt ad vnũ di
camus. ipa humilitas quantũ ad hoc cõ
tinua dei adoratio ac veneratio est. Ado
ratio em̃ ac veneratio incuruatio siue in
clinatio capitis est. caput enim nostrum
cor nostrum est. Quare in continua dei
adoratione pseuerat. qui incessãter in hu
militate persistit. Superbus aũt econuer
so per omnia se habet. De quo dicit. Job
xv. Cucurrit aduersus deũ erecto collo. et
pingui ceruice armatus est. Et iterũ. Tetẽ
dit aduersus deũ manũ suã et contra om
nipotentẽ roboratus est. Propter quam
causã consueuimus ipm dicere ydolatrã
simul et ydolum. Venerari em̃ et adorari
vult ab hominibus et eos ante se incur
uari tanq; ydolũ et ipsemet se colit laudi
bus cantionibus et venerationib9 incre
dibilibus. Nõ em̃ est finis lectionũ q̃s de
laudibus suis miser ipe in corde cogitan
do legit neq; responsoriorũ que de seipso
apud se insanissime exultando decantat.
neq; ptentus est solio diuine altitudinis.
sed instar antixpi extollitur super omẽ co
litur aut dicitur deus. Sicut dicit aposto
lus in scdo. ii. ad thessalonicens. Et ppter
hoc casus supplantationis eius non solũ in
E finitus sed plusq; infinit9 esse videt. beri

ardus dicit q humana superbia dyabõi
licam excedit. Cum dixisset dyabol9. q. ysa
Ero similis altissimo. Homo non conten
tus de similitudine ista dei. Genes. i. Fa
ciamus hominem. Sed vult esse longe ex
celsior altissimo. Contentus quippe est al
tissimus vt fiat eius voluntas bona. Sup
bus vero vult suam voluntatem impleri
siue bona siue mala sit.

q Uarta laus humilitatis ẽ leuitas E
Leuitas em̃ in corpibus. Principi
um est motus in sursum hoc ẽ ab
infimo. quod est medium. Sic humilitas
pncipium est in animabus motus spiritu
alis in sursum hoc est em̃ in sublime beati
tudinis et glorie. vel in sublime quod de9
est. Hoc autem manifestũ est per contrari
um. Iniciũ enim omnis peccati superbia
Peccatum autẽ ẽ motus in deorsum: siue
ad infimum quod est eterna dampnatio
aut baratrum siue pfundum inferni. Pro
pter hoc manifestũ est. quod dicit veritas
Luce. xviii. Omnis qui se exaltat humili
abitur: et omnis qui se humiliat exaltabit
Ac si diceret. Omne leue spirituale ascen
det. omne graue spirituale descendet.

Si quis autem querat quomõ vent9
superbie non mouet in sursum. Respõde F
mus quia reuera non mouet ad deũ. sed
cõtra deũ sed neq; in sursum veritatis. sz
magis in sursum falsitatis aut vanitatis
quod est de deorsum quod inde manife
stum est quia omnis elongatio ab altissi
mo descensio est et appropinquatio ad in
fimũ. elongatio autẽ ab altissimo non est
fm distanciã corpalem. sed spiritualem q̃ G
nõ est nisi dissimilitudo q̃re elongatõ ab
altissimo ẽ dissimilitudo ab ipo. Ma
nifestũ igitur ẽ ex hoc quia supbia est elõ
gãa ab altissimo et hoc quẽadmodũ ydo
lum a deo vero. et vanitas et falsitas a ve
ritate et innumerabilia huiusmodi. Non
ẽ enim elongatio a deo e regione qm̃ nihil
est ei e regione sed totũ subest ei absolute
Hoc est quicquid ẽ bonũ. quicquid ẽ ma
lũ sub eo ẽ. quicquid ergo ab eo elongat
vel recedit ad deorsum descendit. Habet
hoc admirationis ista leuitas qõ non so
lũ nullo dictorũ ventorũ mouet aut rapit
sed etiam figitur. Hinc ẽ q veri humiles
q̃nto amplius atq; magnificẽtius lauda
ri se audiũt. nõ solũ tanto humiliora õ se
senciũt sed etiã in humilitate tanto mag
sin psistũt q̃nto altius laudibus attollun

tur. tanto ad infima sua ampli⁹ se dimit-
tunt. quēadmodum qui vento se concuti
senciẽtes. et rapi eo vel auferri timẽtes.
quanto flatus fortiores vehemencioresq̃
ec cognouerint tanto ad terram amplius
se inclinant. eiq̃ pressius adherẽtes. eidē
arcius se affigunt. Sic abrahā in .xviij
Genes. Qnto amplⁱorem graciam fami-
liaris colloquij se inuenisse apud deum vi
debat. tanto terrenitatem suā magis. ma
gisq̃ recolebat. eiq̃ astrictius adherebat.
crebro repetens ꝛ replicans dicebat. Lo-
quar ad dn̄m meū cum sim puluis ꝛ cinis
Econtrario vo superbi qnto flatibus ve-
hemencioribus agitanť. tanto magis pō
dera terrenitatis infirmitatis paupertatis
sue ac peccatorū per obliuionem vł negli-
gencia recogitationis abiciunt ꝑpter qđ
vt naues vacue. aut nimis paruꝫ onerate
in omnes collisiōes ꝛ alia picula rapiūtur

Quēadmodum enī periti nauigiorū
naute qnto validiorem ventum eē cogno
uerint. tanto magis nauem onerant. Ne
venti impetus ꝛ vehemencia illa in pericu-
lum quodcunq̃ rapiat Sic ꝟe humilis p̄
nominatis ponderibus ꝑ memoriam eo
rundē se onerat ꝑ cogitationem ponēs ea
ꝛ aggregans in corde suo. Et attēde ꝙ li-
3 cet saburra ꝛ lapides inutilia sint tamē in
hoc vtilia sunt nauigātibus. quia naues
contra impetum ventorum retinent. ipos-
q̃ nauigantes et merces eorū atq̃ res ali-
as a periculis maris custodiunt. Sic pec
cata p̄terita vel etiam imminencia nō so-
lū inutilia sunt sed inestimabiliter noxia.
In hoc autē ꝑ vtilia ꝙ nauem cordis mo
do quo diximus onerancia. ipm̄ nauigā-
tem ꝑ mare huius mundi cum omni the-
sauro virtutuꝫ custodiunt. Sic et alia tria
pondera vtilia sunt. videlicꝫ terrenitas in
firmitas et paupertas. Et hoc ē quod legiť
Iob. xxviij. Qui fecit ventis pond⁹. vbi gre
gorius Corpa animabus. Nos autem in
telligimus quia cotidie ꝑ p̄dictā humili-
tatis prudenciā contra flatus p̄nomīatos
incessanter facit pondus vt diximꝰ electo
rum animabus. hoc est qđ dicit apostolꝰ
de seipso in .xij. scđe ad Corinť. Ne magni
tudo reuelationū extollat me. datus ē mi
hi stimulus carnis mee angelus sathane
qui me colaphiset. Sed et ipse dominꝰ di
xit ei. quia virtꝰ in infirmitate p̄ficiť. Sic
piscis qui dicitur echinus p̄sagiens immi
nere tempestatem. iuxta narrationē plinij

et solini lapidem dentibus arripit. in ore
portitat vt eius pondere quasi saburratus
per inundationes fluctus natans. non ra
piatur aut circūferatur ab eis vel periculo
se vel contra consuetū natationis sue mo
dum. Hoc artificiū et industria scripsit pli
nius vł p̄stitit natura in huiusmodi pisce hu
milibus. Sic onerari tecta domorū p̄ce
perunt aut lateribus. ne vento rapiantur
ꝛ dissipgantur. Sic et que in aqua ponun
tur ꝑpter aliquā p̄parationem vel artifi
ciū. vt pelles ligna linū canapuꝫ ne impe
tu aque rapiantur in quo appet demencia
et dementatio supborum. qui econtrario
facientes omni direptioni et dispersioni
se exponunt. Facit et ad hoc ipsum exem
plum lucie sacratissime virginis quam tā
to pondere fixit spiritus sanctus. vt multis
paribus boum trahentibus moueri non
poterit a loco suo. Sic in ymo fundamē
to et firmamento humilitatis spiritꝰ san-
ctus figit et firmat electos suos vt nec fla-
tu ventorum nec inundatione fluminum
cadant vel moueantur. Q; si quis mi- R
retur quia hec leuitas ac ymuꝫ nostre ter
renitatis infirmitatis paupertatis ꝛ pecca
torū electos impellat vł descendere faciat
cum p̄ncipiū sit mouēdi in sursum siue as-
cendendi. Iā respondimus quia hoc ipm̄
ascendere ē. Non enī in ymo vel in infimo
se videt nisi qui i alto ē. Quia qnto mino
rē se videt et iudicat. tanto indubitater su
pra se eleuatior ē. Qnto ei aliqđ a remoto
ri videť tāto minꝰ videť ꝛ ecōuerso. ꝛ hoc ē
qđ legiť Treň. iij. leuauit se supra se. Hoc
etiā certū iudiciū quo supbi minus eleua-
no se intuentur dum magni sibi videntur
Si enī a longe sese conspicerent, ꝑculdu-
bio paruos seipsos viderent et ecōtrario
humiles dum se nō solum ꝑuos sed etiā
nullos vel pene nullos se reputant e lon-
ginquo se vident. Uerū igitur ē ꝙ humi-
litatis ista est leuitas qua humilis eousq̃
sup se eleuatur. et nunc paruū. nunc mini
mū. nunc pene nullū. Interdū etiam quā
doq̃ nullū vel nihilū se reputet. ꝛ nūc qui
dem verissime de se iudicat. cū nihil se eē
existimet. sic ecōuerso iuxta testimonium
apostoli in .vj. ad Gal. si quis existimat se
aliqđ eē cū nihil sit ille se seducit. Quem-
admodum etiam que ē ꝑporcio leuitatis
ad leuitatem in corpibꝰ eadē altitudinis
ad altitudinē in locis ꝛ finibꝰ suis natura
libꝰ. sic q̄ ē humilitatis ad humilitatē hu

vel etiã in patria ea ẽ sublimitatis ad sublimitatem in gloria vt quẽadmodũ ignis tanto est in loco suo ⁊ situ naturali aere altior: quanto est eo levior. Sic ipsa beatissima dei genitrix. tanto est ceteris electis se de glorie sublimior: qñto humilior est. Et ipse xpũs dominus scdm q̃ homo est tanto omnibus celestibus virtutibus omnibusq̃ omnibus celestibus eminentiors glorie quãto adhuc etiam est non solum fuit humilitate maiori preditus. ꝓpter qḋ dicit. beatus. Gregorius. Hoc speciale specimẽ electorũ esse solet vt de se senciãt infra q̃ sunt. vt aũt aliquid videatur min⁹ q̃ sit remoto indubitanter efficit Manifestũ igitur est vere humilẽ huiusmodi levitate super semetipm̃ longe elevatũ et exaltatũ Est aũt hmõi levitas merito humilib⁹ ex virtute humilitatis et merito pro eo q̃ ipsuz possessorẽ suũ. et in semetipo et ab hominibus bonis suis exonerat.

l Quid igitur mirũ si nihil portans vere humilis et ipsemet extenuatus in nihilũ velut levissimus ad locum sibi ꝓpriũ tota velocitate fertur et rapitur. Econtrario vero superb⁹ seipo ex suis oneratus et etiam alienis dum illa p arroganciã sibi attribuit quid mirũ si toto ꝑcipitio fertur in ꝓfundũ ad quod hmõi ponderositas movere solummodo nata ẽ Q⁹ aũt supbus ponderosus sit ⁊ q̃ ponderosus q̃si universali omniũ testimonio ꝓprobaẗ. Nemo enĩ videt supbũ qui nõ dicat onerosus ẽ mihi imp tabiliter sup collũ meũ porto ipm. Similiter ⁊ unusquisq̃ dicit de supbo. totũ mundũ onerat. et omnes portant eũ supra colla sua. et iterũ. Nemo potest eum portare vel sustinere. videtur sibi parũ onerosus: qui tot colla ⁊ humeros taz graviter onerat de cuius ponderositate ⁊ importabilitate omnes homines ꝯqueruntur. Ecõtrario igitur p omnia se habet humilitas. et econtrario de illa omniũ testimoniis conclamatur. Nulli enĩ onerosa ẽ. nullus humilẽ ꝓ huiusmodi causa vel fugit vel abiicit vel declinat.

m Quinta laus humilitatis ẽ ponderositas q̃ quidẽ ẽ ei ex supradictis qtatuor. vl' ex uno eorũ. cum in se equaliter levis sit. subiectũ suũ rapiens vt diximus in sublime. quẽadmodũ supbia ex seipa ponderosa ẽ vt dixim⁹. ⁊ ꝑncipiũ descensus ymmo casus atq̃ ruine. Ex oblivione vero ꝑdictarũ q̃tuor atz negligencia recogitãdi ea levis est atq̃ vanissima.

Habet aũt humilitas ex iste ponderositate laudẽ ⁊ admirationẽ monstrificam qm̃ et ea ⁊ p eam ascẽdit. ⁊ hoc tanto velocius ac fortius qnto ipa hmõi ponderositas ⁊ maior ⁊ magis ei fuerit. tunc aũt illã magis inesse dicim⁹ cũ artius atz intimi⁹ cogitaẗ vel potius sentiẗ. Manifestum ẽ enĩ. quia tãto unusquisq̃ depssior ẽ atq̃ ab alto vanitatis supbie remotior quãto fuerit in utroq̃ istoꝝ habũdantior. quãto aliquid ab alio vanissime supbie remotior. tãto humilitate sublimior. Quare manifestũ ẽ quia hmõi ponderositas humilem elevat ac sublimat. quemadmodũ levitas vanitatis supbũ ad yma confusionis deiicit ⁊ ꝓfundat dũ a vere alto beatitudinis vel quod ẽ deus altissim⁹ ꝑcipitat eũ et elongat. n Inter monstruosas autem supbie abusiones q̃ multe sunt ⁊ magne. Hec una ẽ q̃ supbus de ipsa ponderositate sua cõtendit ascẽdere qm̃ de ipa supbia ⁊ de onerib⁹ q̃ ipe cõgerit ⁊ apportat sup dementissimũ cor supbi. Quid enĩ movet ipm ad hoc vt velit supesse aliis. nisi ipsa supbie ponderositas. Sic ecõtrario ꝑnominata humilitatis ponderositas movet ꝟe humilẽ ad hoc vt velit omib⁹ subesse ⁊ inferior appere. Et hec ẽ causa ꝓpter quã specialiter supbi palee in sacra scptura vocanẗ. Palee nanq̃ de supioritate duab⁹ de causis ꝯtendũt. videlicet aut levitate ꝓpria aut venti vehemencia. sic supbi interdũ levitate vanitatis supesse aliis volant

Interdũ aũt vehemencia venti circumferẽtis eos ⁊ exagitẽns. quemadmodum palea q̃ levior ẽ aliis ⁊ hoc q: vilior atz minor. Vere aũt supb⁹ omnib⁹ aliis supior esse ꝯtendit. Sic qui minor vel vilior ẽ meritis pleriq̃ supesse vult aliis ⁊ preesse. et hoc ipa vilitate ac minoritate sua q̃ nõ est nisi vanitas supbie illius. Siliẗ ⁊ qui vehemencior flatu laudũ extolliẗ. eo ipo aliis supereminere se existimat ⁊ eis honore ac dignitate ꝑesse ꝯtendit Quemadmoduz si palee ꝓpter hoc granis suis meliores se opinarẽtur ⁊ eis propter hoc dñari vellẽt qḋ se exaltant dictarũ causarũ elevate essent sup grana. granis in ymo residentib⁹ Hoc indubitãter ẽ insania supboꝝ. qui ꝺ elevatiõe vanissima hũc errorẽ hauriunt cũ eum nõ ꝑciositas aut meritoꝝ eminencia faciat sed magis vilitas et inutilitas. Quemadmodũ in paleis. Nobilitas eniz

et preciositas granorum eas in primo retinet. Sicut in contraria paleas eleuant et sicut vilior ac minor palea et inutilior vento vel propria vanitate plus aliis eleuatur. Sic quisque superbia vilior omniumque altitudine indignior plus aliis hominibus vel elecciois opinione vel ambitione presumptionis extollitur atque contendit vt dominetur.

O Sexta laus humilitatis est gracilitas. ex qua est possessori suo irrefragabile testimonium et laus certissima spiritualis virginitatis. Quemadmodum in puellis gracilitas et demissio ventris attestantur corporali virginitati tumor vero ventris econtrario. Sic tumor superbie de spiritu maligno eam concepisse. ymmo de principe demoniorum primogenitam eiusdem filiam scilicet superbiam comprobat euidenter de animabus huiusmodi que nec tam detestabile adulterium erubescunt sicut nec monstrum tam deformis partus qui vtique non est nisi struma dyabolica perhorrescunt. Dicitur vsualiter et creditur a multis mulieres interdum a demonibus incubis impregnari. Uerumtamen non nisi ventum ex huiusmodi impregnatione eas habere in vtero. multi credunt et se etiam experimento autumant comperisse. propter quod non aliter ab huiusmodi impregnatione detumescunt nisi cum incredibili ventositatis et tumultus emissione. quod vtique parabola verissima est impregnationis dyabolice quam diximus. Quid enim habet in ventre cordis superbus nisi ventum fallacissime vanitatis. hoc enim summopere malignus spiritus intendit vt vento superbie inflet quos afflauerit vt filiam suam primogenitam in eis generet. et vt eas per huiusmodi superbiam deo displicentes et abbominabiles reddat iste ventus cum tumultu incredibili per iactantiam sic emittitur vt tamen inde non minuatur sed potius augeatur per confessionem vero sic emittitur vt euacuetur.

P Confessio autem et si suauissima sit auribus dei et omnium miliciarum celestium tumultuosa tamen est et horribilis atque terrifica demonibus. eosque diffugat atque profligit a vere ac pie confitentibus. Ue hiis qui tam horrificam strumam suam ostentant et predicant dicentes se esse grossi magni vel alti cordis. non attendentes insanissimi. quod vidisse grossos et grossi cordis predicant impregnatos se esse a dyabolo confitentur. et sacratissimum matrimonium quod cum christo domino in baptismo contraxerunt execrabiliter polluisse.

Q Sunt huic impregnationi dyabolice rami seu filie horrifice monstruositatis. qualis est impregnatio a proprio patre carnali. Anima enim que superbit de nobili patre carnali ab ipso spiritualiter impregnata est et ingrossata. Et quod est detestabilius interdum est ab ipsa matre carnali. dum de potencia et nobilitate eius aut diuiciis superbia intumescit. et quod est maioris stuporis ab vnoquoque cognatorum et propinquorum tocius generis similiter et affinium simili pollutione insanissime ingrossantur. Nec accidit simile monstrum in naturis videlicet quod vna sola mulier a toto vno populo impregnetur. Qui enim de toto genere suo propter eiusdem potenciam diuicias aut nobilitatem inflatur superbia. aut de toto populo exercitus sui. Quemadmodum rex dauid quondam cum populum israel instinctu dyabolico numerari statuisset. Sicut legitur secundi Reg. xxiiij. Ulmaste a toto populo illo simul spiritualiter impregnabatur. Econtrario xerses rex cum coram se videret exercitum suum multitudinis innumerabilis. attendens quia infra centum annos totus ille exercitus in puluerem conuertendus esset. dixisse fertur. regem tanti tamque fortis exercitus me vocant homines. Ego autem fateor et dico me esse regem pulueris. Maioris autem horroris magisque monstrifica abusio est. quod de patre iam mortuo fetum huiusmodi dyabolicum vel a matre iam mortua et totaliter incinerata concipiunt merces. De veritate huiusmodi superbiencium de asino suo concepit. et ab illo impregnata est anima que de corpore suo superbit cum corpus velud asinus sic anime aut equus. Uidimus interdum nonnullas animas ab ipsa virginitate sua impregnatas. et audiuimus nonnullas earum dixisse quod de ipsa virginitate sua grosse erant hoc est superbe. Et iste sunt virgines fatue de quibus legitur Mathei. xxv.

R Septima laus humilitatis est ex profunditate et ex hac est eius subiecto affluencia et copiositas graciarum. Quemadmodum enim aque corporales loca profundiora prius replent et habundant in eis. Sic aque spirituales. id est fluenta graciarum corda humilitate profunda. hoc est quod dicit Salomon prouerbiorum. xi. Ubi humilitas ibi est sapiencia. Et in psal. Ualles habundabunt frumento. Et iterum. Inter medium montium pertransibunt aque. Certum autem est quod

inter mediū montiū vallis est siue cōuual-
lis pfunda comparatione montiū ptolo
meus aūt phylozophus in doctrinis suis
moralibus dicit. q inter sapientes sapien
tior est qui humilior existit. ppter hāc ean
dem pfunditatem oīa flumina ad ma-
re fluunt et mari influunt. Sic de flumini
bus graciarum dubitandū non est. quin
ad corda humilia fluāt ex fonte paradysi
celestis ac spiritualis qui est spiritus san-
ctus. ppter contrariū vo pfunditatis qd
ē tumor vel altitudo tumida flumina mō
tes deserunt. et quasi eos fugientes toto ī
petu ad valles currunt. Et hoc est qd dicit
Augustin⁹ q tumor infusa repellit. Hinc
est q cor beate virginis ⁊ dei genitricis fu
it ceteris humilitate pfundius. ideo fluen
tis graciarum illustrata fuit habundāti⁹.
Sic ⁊ xp̄us dominus in eo q homo q est
omnibus ⁊ angelis ⁊ hominibus incon
parabiliter humilitate pfundior. ideo est
omnibus donis graciarum repletior. Ex
hoc igitur manifestū est tibi q statim vbi
cor humanū supbia intumescere ceperit.
statim omnium graciarum a se fluenta re
icit. Quemadmodū si loci vel etiā abyssi
pfunditas in montem p tumorem cōuer
sa fuerit. statim ipm omnis aquarum co-
pia deserit. ppter quod et aridus et dur⁹
postmodum efficitur. Utrūq3 autem ppri
um est supbie videlicet ariditas ⁊ duricies
Octaua eius laus est vacuitas oīa
S replentis ex qua largissimo bonorū omi-
um largitori gratissima ē atq3 charissima
Et hoc ē quia deo nihil gratius q̄ dare p
pter hoc eī omnia facit ⁊ fecit vt sint que
dat ⁊ quibus det. Superbis autem quos
plenos inuenit non dat dona graciarum
suarum. quoniā non habent vbi recipiāt.
oīa eī receptacula eorū supbia vsq3 ad
nauseam ⁊ crepationē vt supra diximus re-
pleuit. humilitas vero cum eius largitate
contendit ⁊ dicit. Imple saccum meum si
potes. Quanto eī plura ⁊ maiora bona
in eum miseris tanto magis vacuum ipm
inuenies magisq3 capacem. Qui eī habū
dant donis graciarū et hu sine dubio sūt
humiliores magis vacuos ab eis se senci
unt testantur ⁊ clamant instar pfundita-
tis atq3 voraginis auaricie q crescentibus
diuiciis crescit abyssalis ista vacuitas hu-
militatis crescentibus donis graciarū ī ea
amplius augentur. Et quēadmodū mare
cū ipm intrent oīa flumina nō redūdat

sic nec ipa. ymmo dilatatur et quod est mi
rabilius de ipa repletione exinanitur siue
euacuatur ⁊ hoc testimonio siue reputati
one sua. Declaratio aūt huiusmōi ē quia
crescentib⁹ aliis donis ⁊ virtutib⁹. necesse
ē vt crescat humilitas. cū omnes virtutes
gratuitas equales eē necesse sit. sicut in p̄-
cedētib⁹ declarauim⁹. Hec ē terra que nō
saciatur aqua de qua legit̄ puerbiorū. xx
Et ex ipa loquēs dauid dicit. Anima mea
sicut terra sine aqua tibi. Ex hac vacui T
tate pacem habet a contrario suo humili
tas. et hoc ē de mirabilib⁹ ei⁹ vnū. sicut ē
monstris supbie ē. q ipsa secū pacem nō
habet. Supbia eī sonat alio subiecto. q̄-
dāmodo semetipsam impugnat. Supb⁹
eī superbū nō patitur. ymmo alter alterū
impellit atq3 repellit. sicut tumor tumorē.
Et sicut apud geometras declaratū est q
sperica corpa q maxime tumida sūt. in so-
lo pūcto sese ptingere possunt. ⁊ ppt hoc
pungere seinuicē possūt. nō aūt sibinuicē
plane ⁊ recte applicari. Sic ē etiā de cordi
b⁹ supbia tumētib⁹ qd pungere ⁊ ipugna
re se possūt. nō aūt socialit ⁊ amicabiliter
sibinuicē pingi. Cōcauū aūt tumidum vel
sperticū intra cōcauitatē suā sine difficulta
te qualibet recipit ⁊ ei cōuenientissime ap
plicat. Sic cor humile supbū quasi infra
se recipiēs amplectit. ppter qd diximus
qd pacē habet ab illo ⁊ etiā cū illo. ⁊ sicut
natura vacuū nō patit. qn in illud virtute
vehementissima impingat corp⁹ aliquod
q repleat. Sicut vacuū hūilitatis grā va-
cuū esse a se nō patit. sed fortissima inun
datōe in illud influit qd replet. Nona
laus ē eiusdem paupertas ex qua est ei tru- V
tannica q̄rulositas atq3 mēdicitas quem
admodū enim trutannus si quid habet
pecunie illud abscondit. ⁊ vbi vestis eius
integra est non ostēdit illis a quibus ele-
mosynam petit sed magis lacerationem
atq3 deceptionē eiusdem. Similiter ⁊
quod habet sanū in corpore vel carne sua X
nō ostendit. Id vero quod habet vl' cor-
rosum vel putridum vl' scabiosum impro
bissime ingerit oculis hominū. vt sic eos
ad miserandum sibi prouocet vl' imparti
ri aliquid importunitate clamorū et instā
tissima ostentatione miseratiōnū suarū
ac de eis quasi redemptionē auditui suo
rū aliqd extorq̄at. sic ⁊ hūilis deo ⁊ toti
curie celesti vulnera vlcera miseriasq3 oēs
spūales suas istātissime ostētare ⁊ defect⁹

atq; paupertates improbissime clamare nō
cessat. nunc omnibus insimul. nūc cuilibz
singulatim curiam celestem totaz circuiēs
inquietū in se ē tedio et molestia afficiens ꝛ
reuera molestissimus esset toti curie. si in
curia illa molestie locus esset Econtra
rio supbia cū paupertima sit. sicut apparet
in illo phariseo ex. xviij. Luce. Qui cum in
oratione deberet petere elemosynā vt men
dicus et sanitatē vt languidus et egrotus
diuicias suas pdicabat et quecunq; sana
habere sibi videbatur dicēs. Jeiuno bis ī
sabbato decimas do omniū que possido
ꝛ iterū. Nō sum sicut ceteri hominum.
Decima est vilitas ex qua cum pfecta
y fuerit. semp se despicit ve humilis semp se
irridet subsannat ꝛ etiam conspuit. ꝛ alia
que vilificatiōis sunt ipse semp irrogat sci
ens ex hoc sibi apud deum pcium gloriaz
ꝛ honorem sicut dicit Gregori⁹. Quia tā
to est vnusquisq; in conspectu dei glorio
sior: q̄nto in oculis pprijs fuerit ipse despe
ctior. Gaudet etiā pfectus humilis cū
sibi illata ab alijs fuerit iniuria. Sicut di
cit beatus Bernard⁹. Quia verus humil'
non vult videri humilis sed vilis. Probra
igitur ꝛ obprobria. detractiones ꝛ cōuicia
irrisiones ꝛ vitupia conculcationes ꝯspu
itiones oppssiones ꝛ q̄cunq; sunt similia
vt gratissima exenia ꝛ munera recipit pre
ciosa. vt diuicias supnas ꝛ thezauros no
bilissimos custodit. Sciens q̄ q̄nto sacc⁹
eius in dei iudicio talib⁹ inuent⁹ fuerit re
pletior tāto glorijs ꝛ honorib⁹ et laudib⁹
efficiet ei ab ip̄o cumulatior. Sic faciebat
quidam vir sanctus qui stulum se simula
bat vt irrideretur. conspueretur fimoq; et
terra obrueretur. ꝛ ppter hoc p singulos
diēs in ciuitate qua morabatur noctibus
z orationi vacabat ꝛ se dieb⁹ oībus hmōi
ludibrijs exponebat. Sic vir ille sancte re
cordationis Johannes de monte mira
bili cum apud cameracū obprobria mul
ta et conuicia a psonis vilissimis sustinuis
set trāsiens iuxta eos postmodum reuer
sus ē ad eosdem inuitauitq; eos p̄cibus ꝛ
hoc vt eum amplius irriderent et vt in eū
obprobria et conuicia clamarent et vt ma
ior esset ei ex hijs confusio capuciū ponēs
de capite suo faciemq; reuelans patenter
se exposuit coram obprobrijs. Amp.
Ista sunt alimenta humilitatis et cibi. p
pter quod dicitur Trenorum. iij. Satura
bitur obprobrijs. Sunt et delicie eiusdē.
ppter quod dicit Actuū. v. Ibant apostoli
li gaudentes a conspectu concilij. quoniā
digni habiti sunt p nomine iesu contu
meliā pati. Felix et vere beatū palatū qd
saporare potest hmōi delicias ppt quod A
dicit Apostolus in. xij. ad Romanos Be 67
nedicite psequentibus vos. hoc est male
dicentibus sicut docuerat veritas mathei
v. Beati eritis cum vos maledixerint ho
mines. ꝛ Luce. vj. Benedicite maledicen
tibus vos. ꝛ hoc tāq; escas ꝛ alimēta ferē
tib⁹ ꝛ offerentib⁹ grataq; exenia ꝛ mune
ra p̄ciosa conferentibus. Nequissime
ymmo insanissime psequuntur humilita
tem qui dapiferos huiusmōi fercula ꝛ de
licias deferentes eadem et offerentes vel
male recipiunt. vel turpiter repellunt: vel
quod est deterius vt hostes nequissimos
psequuntur: dapiferi ppe sunt qui dapes
mensis inferunt: hec autem que diximus
dapes sunt humilitatis coci vero sunt qui
cibos p̄parant. Quid igitur mirum si
mortua fame et inedia vel confecta vel de
bilitata ē humilitas vel etiā mortua apud
hmōi homines qui sustinere volunt q̄ in
eis vel modicum cibi apponatur. in mor
tem eius impijssime coniurasse videntur
cum nec de suo ei alimenta puideant nec
de alieno paciantur eidem ab alijs pui
deri de suo escas humilitati puideat qui
apud semetipsum siue in corde suo semet
ipm despicit sibi conuiciat sibi exprobrat.
quicquid turpiter aut inique agit g semet
ipm conspuit conculcat ꝛ modis omnib⁹ B
vilem habet atq; vilificat non expectans
q̄ ab alijs talia ei dicantur vel fiant.
Heu q̄ merito nobis imputanda est
crudelitas et mors humilitatis nostre. q̄s
ex defectu alimentorum patitur. cum tan
ta apud nos sit copia eorundem. Nec eñ
longi⁹ nobis querenda sunt vel p̄cio emē
da. cum in nobis ip̄is eorum immensam
copiam habeamus. Et ad vnum dicam⁹
ex vno solo peccato mortali tanta elici po
test huiusmodi escarum copia. tantaq; va
rietas vt nunq̄ hauriri possit. tanta quip
pe vilitas est. tantaq; turpitudo tantaq;
sentina spurcicie ac fetoris vnumquodq;
mortale peccatum vt nulla lingua differe
re sufficiat eius vituperia pur dignum est
cōmitenti obicere. nec vt dignum ꝛ iustū
est exprobrare. Eodem mō nō ē mirū
si paupertima ē hūilitas. si saccus ei⁹ vacu⁹
cū mynistri qui vtiq; multi sunt deferētes

ymmo inferentes tam grata exenia tam
preciosa munera tam nequiter tamq̃ atrociter
repellant ⁊ in nullo ei benefacere permittã
tur. Et quod deterius ẽ. ista sunt ius. por
cio eius de omni contumelia ⁊ ignominia
De vtroq̃ supradicto ꝫ vera humilitas sem
per clamat. meũ mihi debet. Diues essez
C si q̃ mea sũt mihi redderẽt et dimitterẽt.
aut saltẽ reddi sinerentur. Sed vt dictũ ẽ
necessaria ipsa vite mee mihi tam impie
tamq̃ immisericorditer mihi denegãt ⁊ sub
trahũtur. Iste sunt reuera diuicie qui
bus in presenti diues et habundans est
vera humilitas. ⁊ quibus perpetui honoris
diuicias ⁊ glorie mercatur, Sicut ostẽdit
dauid .ij. Re. xvj. Dimitte eum vt male
dicat mihi iuxta preceptũ domini. Si for
te respiciat dominus afflictionẽ meam. ⁊
reddat mihi bonum pro maledictõe ac ho
dierna. Similiter et in psal. Maledicẽt il
li ⁊ tu benedices. propter hoc ipse xp̃us dñs
in psalmo dicit. Non confundentur super
me qui querunt te deus israel. Quoni
am propter te sustinui obprobriũ operuit
confusio faciem meam quasi p̃senti cõfu
sione velut p̃cio aut merito: hoc obtinere
a te volo. vt non confundantur. hoc ẽ ab
eterna confusione liberentur, qui querũt
te. Nec mirum est ymmo iustissimuz.
vt qui despiciunt fugiunt ⁊ oderũt propria
et ad aliena rapienda manus extollunt.
vtrisq̃ priuati. pauperrimi atq̃ nudissimi
relinquuntur propria dimittit. ymmo de
spicit fugit et odit atq̃ persequitur. qui sic
se habet ad ea que nominauimus. Qui
gloriam honorem et laudem vel aliquid
hmõi vel cupit. vel etiam oblatuz recipit.
vtrisq̃ priuatur. Et hoc ẽ. quoniam laus et
gloria et honor. et quicqd ẽ hmõi. q̃ cito
hmõi homines tetigerint. in nihilum fal
sitatis ⁊ iniquitatis ⁊ vanitatis cõuertit ⁊
penitus euanescat. Et hoc ẽ quoniam ipse
amor talium menta eorum penit⁹ euacu
at ⁊ anullat. Quantũcunq̃ enim p̃clarit
meritis virtutum et graciarũ quis excellat
D si statum inde laudari vel honorari volue
rit vel amauerit iam amisit Euanescũt
enim dona graciarũ ⁊ virtutũ sublimium
exhorrentes impietatẽ vniusq̃ sacrilegii,
qua ⁊ dona que mutuo ad vsuram a deo
feneratore accipit sibi appropriat. gloriam
q̃ ⁊ honorem. que solius dei iura sunt. pro
pria sibi. ⁊ rapit ⁊ vendicat. Sed ⁊ tumor
superbie illas repellit vt diximus ⁊ flatus in

fernales huiusmõi sacratissimas illas lu
cernas vitaliter lucere ⁊ ardere i corde hu
iusmõi nõ permittunt. falsa igitur ⁊ vana ẽ
laus que de hominibus hmõi p̃dicatur.
Diues supra modum et inclituz cor quod
tantis diuicijs tamq̃ desiderabilib⁹ habun
dat. Habet enĩ diuicias quib⁹ eterni sum
mã honoris ⁊ glorie cõparet. Hoc enĩ fo
ro et hoc p̃cio venales illas exposuit deus
solus autẽ habet eas q eas diligit ample
ctitur custodit arctissime. ⁊ si opus ẽ eas cõ
parat p̃cio vel obsequijs ⁊ mercatu. Quẽ
admodum quidã ex sanctis patrib⁹ cuidã
ex discipulis suis in penitenciaz iniunxisse
fertur vt cõtumelias probra ⁊ obprobria. vi
tuperia ⁊ cõuicia. et q̃ sunt hmõi a quib⁹
posset emeret si eas aliter habere nõ vale
ret. qui cũ trãsiret ante senẽ qui sedebat in
porta athenienfiũ vt probaret ingredictes
⁊ egredictes phylosophos et probaret eos
de cõsuetudine probris et cõtumelijs atq̃
conuicijs accidit vt iste discipulus trãsiret
ante dictũ senẽ. Dictus vero senex iuxta con
suetudinẽ suam ei cõuiciatus ẽ. Discipul⁹
autem statim procidit ad pedes eius graci
as agens. Cui senex. pro quo inquit mihi re
graciaris. Cui ille. Quia quod ab alijs p̃
cio emere consueueram hodie a te gratis
accepi. Nec enĩ vel obsequiũ vel aliquod
p̃ciũ a me acceperas. cui tñ bonum attri
buisti crede mihi quia sputũ spurcissimũ
in facie proiecit. Ve ac perfecte humilis spu
tum quidem abhominabile vas illud ab
hominationis despicio eiecit. Sed vero hu
milis balsamũ p̃ciosum in eo accipit. Sic
dauid non terram de manibus semey ne
q̃ lapides sed aurum et gemmas precio
sissimas recipiebat virtute humilitatis ita
consentente et hec ẽ eiusdẽ alimonia eter
na Et de monstris eius ac mirabilib⁹
vnũ. quemadmodũ de illo famosissimo
symone de calumpna narratur. et in eccle
sia dei legit. Q⁹ cum vermez de putredi
ne carnis eius cadẽtem pro reliquijs qui
dam nobilis paganus exciperet. gemmã
preciosam in manib⁹ suis se inuenisse ga
uisus est pro verme illo. quam mutationẽ E
licet dextera excelsi fecerit nontam merito
sanctitatis dicti symonis q̃ humilitate et
deuotione dicti nobilis fecisse credenda ẽ
Contrariã vero magicam sed maleficam
⁊ alchimicã virtutẽ hz amor inanis glorie
Qui vero aurũ sapiẽ salutaris purissimũq̃
argentũ sacre doctrine gemmasq̃ virtut

preciosissimas in plumbum et scoriam et calculos vilissimos cõuertit. Et hoc est ꝙ dicit dñs. ysaias .x. Argentũ tuũ versũ est in scoriã. Sicut enĩ supra diximꝰ apud ypocritas falsa ⁊ vana sunt oĩa opera ⁊ operũ radices. ⁊ aliud sunt ⁊ aliud videt̃ Sic apud eos qui verbũ dei adulterãtes et ad venandas laudes vanas et questuꝫ cupiditatis illud intorquẽt dum tam male illud recitant incipit esse suũ vt ait marcialis cocus. et per tam nephariũ abusuꝫ virtutem euacuant. vt in ore eorum nõ sit in virtute neqꝫ in magnificencia. Sicut in psalmo esse legitur. Neqꝫ vita ⁊ spiritus sicut legit̃ Johannis. vj. Sed magis mors ẽ verbũ dei in labijs eorum. quemadmodũ in psalmo legitur vbi nos habemus. Et gladius in labijs eorum. Ibi illa translatio habet. Et mors in labijs eorum. Sꝫ spiritus non sunt in ore eorum verba dei nisi forte spiritus iuuentus inflans eosdẽ ⁊ tumultuose personãs ex eis. sed nõ sunt spiritus viuificans quod apparet ex morte ipsorum et ex morte etiam eorum q eos audiunt. ꝓpter hec omnia et multa alia: etiam verbum dei in ore eorum veruꝫ nõ est sicut dicit mulier illa vidua Helye. In xvij. tercij. Re. Nunc cognoui quoniaꝫ vir dei es tu ⁊ verbum dei in ore tuo verũ est Uerbum ergo tuum est quod debuit esse verbum dei. quod quidem sic loquens suum facit. dum sola que sunt in eo querit: non que dei sunt cuius indicium est quia ipi hmõi homines etiã vocant hmõi verbum suum et sermonem suũ. Et inde inoluit abusio apud auditores vt dicãt. Isti sunt sermones magistri illius. ⁊ nunꝗ dicant isti sunt sermones dei. nec deum auctorem eorum nominent. Sed pretitulãt eos nominibus magistrorum qui debuerunt esse mynistri verbi dei. sicut docet petrus in. iiij ꝓme epistole sue. Si quis loqtur quasi sermones dei nõ quasi suos aut aliorum hominum hoc modo igitur falsificat et sophisticat verbuꝫ dei inanis ⁊ falsa gloria. Amplius. Iuxta hũc modũ. sicut virtus humilitatis sputa cõuertit in balsama preciosa. Sic sagittas detractionũ et cõtumeliarũ facit aureas ⁊ lapides increpationuꝫ conuertit in gemmas. Sic tumultum detractionũ conuiciorꝫ ꝓbrorꝫ ⁊ improperiorum et irrisionũ ⁊ totum ruine infernalis vt vulgo dicitur strepituꝫ in suauissimũ ꝯcentũ ⁊ musicales melodias. Nulla enim genera musicorꝫ nulle cantiones nulli soni quãtumcunqꝫ modulati adeo suaue sonant auribus corporalibus hominum vtvere ac perfecte humilitati supradicte ꝑdicto modo tumultuans atqꝫ strepens quod ex cõtrario euidẽter apparet. Nulla est enim musicalis suauitas cui nõ ꝑferãt inanis gloria amatores laudũ suarũ sonos seu ꝑdicationes ⁊ qua eis suauius nõ resonent. Quare eius ve ac perfecte humilibus ecõtrario se habere necesse est videlicet vt omni musicali suauitati strepitus ⁊ latratus caninos. sibilos serpentinos antedictos preferant. Hec ergo est gloria humilitatis inter alias multas ꝙ tot ⁊ tantos habet cantores et tantos cytharistas tot et tantos musicales ioculatores. et tanto suauius ꝙ imitãtes instrumentaqꝫ sue artis tanto suauius resonare facientes q̃ꝫ profundius sine intimius alios se transfigere opinantur humilitatem fugientẽ laus et gloria incessanter sequit̃ Hoc ẽ vnũ de mirabilibus eiꝰ quod eas studiosissime fugiẽs post se trahit. In quo etiam apparet vilitas earum ꝙ contempnendo tantum et fugiẽdo obtinentur. Uel secundum. Jeronimũ. potius apparet ĩ hoc gloriositas ĩearũ quod amatores suos ei vilissimos fugiunt ⁊ cõtempnuut. D

Alia gloria eiusdem est ꝙ tanto magis dignus est laude ⁊ gloria vere ac perfecte humilis quanto indigniorẽ eis reputat quãtoque eos fugit studiosius et cõtẽpnit tantoqꝫ de eo verius predicantur. Et hoc est quia vt supra declarauimus in quo vna virtutũ et omnes ei quia omnes in eodem equales in quo ab illa vna ac ꝑfecta ẽ humilitas in eo vere omnes ac perfecte. Qui autem omni virtute preditus est cum laus nulla nisi pro virtute alicui debeatur. laude omni dignus vere igitur omnis laus de eo predicat̃. Ex q̃ et apparet aliud mirabile videlicet ꝙ omni laude indignus est et omni gloria. Inanis glorie et vane laudis amator. vpore nulla virtute preditus virtute inquam veri nominis Et propter hoc hec inanis ⁊ illa vana dicit̃ quoniã a veritate vtraqꝫ vacua. Manifestum igitur est ꝙ studium hominum huiusmodi ẽ homines mẽdaces efficere et facere de ipsis mentiri. Et E ideo inter viros virtutũ qui dij et. in psal. ⁊ in iohanne. x. nominãtur nõ dij sed ydola vanissima sunt. Et int̃ homies veri no

minis nō hoīes sed symee hominū repu-
tāde qđ potissimū ꝑpt ypocritas dicim⁹
q sunt speciē sanctitatis habētes v̄tutē ei⁹
negantes. Sicut legitur in .ij. ad Thymo.
Et sicut ydola inter homines videnť cum
oīno vita careāt. Sic isti viuentes videnť
inter homines cum sint mortui. Et quem
admodū si quis alonge spectans arundi
nem vento agitatam eā ꝓpter hmōi mo
tum viuere putet quia motus vite attesta
tur. Sic isti non spiritu vite sed vento ina
nis glorie agitari viuere putantur. dū ad
falsa p̄nominata opa mouentur. Eos-
dem modo latet causa motus eorum sub
operimento speciei atꝫ simulatiōis. sicut sub
remotione causa motus arundinis. Mi-
ra insania hmōi hominū qui se tam turpi
bus illusionibus exposuerūt. qui se et bo-
na sua dentib⁹ detractorum. inter seuissi-
mos dentes detractorū posuerunt in fau
ces inmanuū beluarum se ꝛ bona sua om
nia ingerunt. Quid ergo mirum si mor
sus crudelissim⁹ et deuorationem paciun
tur assiduam. Quid mirum si tota in do-
lore ꝛ cruciatu vita eorum est que iugiter
dētes hmōi bestiarū ꝛ detractorū atterit
et gladius linguarū incessanť transfigitur
Cautissime atꝫ prudenter agit humilitas
bona sua omnis seorsum longe faciens a
dentibus ꝛ gladiis huiusmodi dicens cū
apostolo. ꝛ in p̄mo p̄me ad Cor. Qui iu-
dicat me dominus e. corā deo teste iudice
F remuneratore. omnia bona sua reponēs
neqꝫ latratus neqꝫ morsus hmōi bestiaꝝ
timens. Quapropter verissime ei dicitur.
Altissimū posuisti refugiū tuum. Quēad
modum et de luna vulgariter dicit ꝙ qa
q̄ꝫdiu adeo in alto erit. canis de ea quicꝙ̄
rodere non poterit. Humilitas igitur
est in elementis terra iugi cōculcationi ex
posita. in mynistris custos⁹ sicut dicit Am
brosi⁹ sup Beati immaculati qꝛ caput cu
stosqꝫ virtutum humilitas. et Gregorius.
Qui virtutes sine humilitate congregat.
Quasi qui puluerem in ventum portat In
munitionib⁹ turris. Ad cuius altitudinē
nec sagitta ascēdit nec iaculum vt diximus.
in officinis latibulū atqꝫ thesaurus. Qui
in medicinis atqꝫ medicaminibus vł me-
dicamentis rememoratrix fascini. In my-
nistris diuini officii puulus versus imꝑfe
ctus incipiens et cantans. Benedicamus
domino. In auibus anser raucus semꝑ ꝛ
querulus qui ad omnem portā quātum-

cunqꝫ alta sit se inclinat. In floribus viola
figuram auis volitantis ꝛ alas expansas
ad solem habentis rostroqꝫ pendētis. hu
militas enim semper volat. Licet repe vi-
deatur vt supra diximus. Rostro pendet
ad solem scilicet iusticie sue et intelligētie
christum dominum. non solum ipsum lau
dans ꝛ confitens ore bonaqꝫ sua illi attri
buens. sed etiam totam se pendere ex to-
tali beneplacito eiusdem. Nunc recogno-
scens in paupertatibus trutannus ꝛ astutis
simus atqꝫ improbissimus medicator. In
bellatorib⁹ luctator. p supplantationem
hostem deiciens. Omne em̄ bonū quod
superbus sibi arrogat vel attribuit sustenta
mentum atꝫ suppodiaculum dyabolo fa B
cit ꝛ ꝓpter hoc contra semetipsum dyabo
lum fulcit. Verus autem humilis ecō
trario. Dum enim omnia bona deo attri
buendo a se remouet sublato omni fulci
mento dyabolum cadere cogit Ipa est in
odoramentis thus. quod q̄nto in fimum
tenuiorem resolutum fuerit. tanto maio-
ris suauitatis odorē deo spargit. Sic hu-
militas dum ꝓprium subiectum in nihilū
extenuat. flagrantis suū odorem deo spi-
rat. In aromatibus cynamomum quod
cinerei coloris est. et se humilis cinerem se
esse clamat sicut supra ostendimus de ab
raham. Fractum enim cynamomum pul
uerē emittere videtur. et ob hoc quidē ci
est cynerei coloris quod est specialissimū
pulueris quod humilitati congruit. sicut
in eodem exemplo abrahe ostendimus.
In odoramentis etiā humilitas ē muscus
qui odorem amissum iuxta stercora vł ad
latrinam positus recuperat. Iuxta sterco-
ra humilitas ponitur vel stercora iuxta eā H
cum sordes peccatorum sollicite cogitan-
tur. In gemmis vero multiplex. Et pri
mum quidem cristallus. qui vires in lapi
dib⁹ p̄ciosis extinctas attactu suo dicitur
suscitare et de virtute humilitatis hoc su-
pra ostendimus que alias virtutes extin-
ctas suscitat et debilitates confortat. pro-
pter hanc virtutem cristallum matrē gem
marum esse putauerunt. Secūdo ame
tistus que est gemma violacei coloris: et
ebrietatem tollit vt dicitur. Nulla autem
ebrietas maior est. magisqꝫ dementās ho
mines q̄ꝫ superbia scdm omnem sui par-
tem vel ramū ꝛ hāc virtute sua fundit⁹ tol
lit hūilitas. Tercio. Iaspis q dī: ꝙ fugat
fantasmata. ꝛ qs ē q fantasmatib⁹ illudat

tur ⁊ cuius cor fantasias paciatur. nisi qui
sompniat se aliquid esse cũ nihil sit. ⁊ hoc
ipm sompnian ab alijs totis studijs acri
I ribus ꝓcurat atq; ꝗquirit. hmõi aũt som-
pniatorum fantasmata exterminat humi
litas. Quarto saphyrus cui⁹ virtus ẽ
tumores repmere corpales. sic humilitas
spirituales. In lapidibus ꝓciosis qui
gemme nõ sunt. pmum ẽ onichinus siue
chamat⁹ cui⁹ virtus eẽ dicitur inuictum
reddere. Hic aũt ẽ ꝓpius humilitatis effe
ctus in bellis spiritualibus sicut dicit bea
tus Augustinus ꝙ solus vincitur q de se
ꝑsumit. solus vincit qui de se non ꝑsumit
Scdo dyamas cui⁹ virtus esse dicitur fa-
cere graciosũ ⁊ ista est ꝓpa virtus humili
tatis. Sicut enim odibilis ẽ coram deo ⁊
hominib⁹ supbia vt legit̃ Ecclasti. x. Sic
humilitas graciosa. Hec ẽ in instrumẽtis
speculũ. que nobis semper nosipos osten
dit. In ornamentis fascia pectoralis ⁊ cin
K gulũ. sicut illis duobus tumor mamillaꝝ
restringitur. sic oĩs tumor supbie humi
litate tollitur. In arborib⁹ humilitas ẽ sic
comorus cui⁹ virt⁹ dicitur a captione om
niũ liberare qđ ⁊ si verũ non videatur de
humilitate tamen dubiũ nõ est. qnia pos
sessorem ei⁹ nulla detinere possunt vincu
la peccatoꝝ. Ipa ẽ in liquorib⁹ balsa
mũ quod omib⁹ liquorib⁹ supueniẽs fun
dum petit ⁊ omnib⁹ incorruptibilior ẽ. et
ad cõseruandũ a corruptione efficatior. q̃
ma indubitãter humilitati congruũt. Hu
militatis omnis operatõ honoratõ ẽ seu
veneratio creatoris. hoc ẽ quoniã ipa ẽ in
curuatio siue inclinatio nõ solũ capitis sz
etiã totius corpis et mentis. Semp enĩ in
curuata semp inclinata. coram deo tanq̃
adorans ⁊ venerans eum incedit humili
tas nõ solũ ꝑ magnitudine onerũ. videlz
talentoꝝ ꝑdictorũ ⁊ rationũ quas redde-
re tenet̃ de eis aut peccatoꝝ ⁊ aliorum de
lictoꝝ Ecõtrario vero supbia de magnitu
dine onerũ erigit̃ et eleuat̃. ⁊ hec ẽ ꝺ abu
sionib⁹ illi⁹ monstruosis. Magnitudo enĩ
scienciarũ offitioꝝ dignitatũ ⁊ etiã quarũ
cũq; virtutũ ⁊ graciaꝝ magnitudo ẽ one-
rũ. ⁊ ꝓpter hoc humiliare atq; incuruare
debet oneratos ⁊ hoc tãto magis quanto
maior ipa ẽ. ꝓpter vtrũq; ergo istoꝝ scili-
cet ꝓpter incuruationẽ ex onerib⁹ ⁊ de ve
neratione legitur ecclesiasti. iij. Quãto ma
ior es humilia te in omnibus. ⁊ post pau
ca. Deus ab humilib⁹ honoratur.

Post hec ꝓsequemur opa et mira
P bilia paciẽcie. Et dicem⁹ in pmis.
quia ⁊ virtus fortitudinis. ⁊ virt⁹
q̃ signat̃ p hoc nomẽ mitis. ⁊ mansuetudo
interdũ paciẽcia noiat̃. Silr ⁊ ipa humi- L
litas. Est enĩ hũilitas paciencia inuincibi
lis ꝯtumeliarũ. quẽadmodũ paciẽcia dici
tur q̃ qs fortis ẽ ad tollerãdas molestias.
De fortitudine ei⁹ dicit Tulli⁹ q: ipa ẽ la
boꝝ ⁊ doloꝝ inuicta ꝑpessio. Nos aũt ipsa
supius lucide distinxim⁹ et causas noiũ
onũ earũ assignauim⁹. Paciẽcia pu
de ea intẽdim⁹ virt⁹ est qua corda nr̃a ar
mantur ad vincendas molestias in eo ꝙ
moleste sunt siue cum lesione aliq̃ seu vul
nere siue sine vulnere omĩ ac lesione ac do
lore cordis. Iuxta id qđ dicit Aristol. in li
bro topicoꝝ ꝙ paciẽs ẽ q pat̃ subaudis
lesionẽ vel dolorem sed nõ deducitur. sub
intelligis a rectitudine. hoc ẽ nõ desecit ꝓ
pter hoc rectitudinẽ. sed vincit ipam mo-
lestiam lesionis atq; doloris. Multis ve M
ro ẽ sm ipm q nec patitur lesionẽ vnq; vl̃
dolorẽ nec deducit̃. hoꝝ exẽpla siue lapis
ꝑcussus. ⁊ si in aliq̊ ledat̃ nõ tñ frangit̃. Si
milit̃ ⁊ hõ vulnerat⁹ q de vulnere nõ mo
rit̃. Silr et molle ꝑcussum vl̃ ipulsum qđ
sine lesione omĩ cedit. ⁊ impellẽs vl̃ ꝑcuci
ens amplectit̃ qsi ꝯgratulãs et aggaudẽs
impellẽti vl̃ ꝑcucienti ꝓpt̃ hoc q: suauiter
scilicet ictus et ipulsion ẽ recipit illesũ omĩ
mõ se custodit. Durũ ẽ ecõtrario. ꝓ eo ꝙ
qđ dure ⁊ repellẽdo vl̃ resistẽdo. vl̃ impel
lentẽ vl̃ ꝑcucientẽ recipit lesioni se ꝑparat
⁊ exponit. Aliud exemplũ ẽ lignũ viride
qđ sine lesione sui flecti se sustinet ⁊ curua
ri lignũ vero aridũ eoipso qđ curuationi
⁊ flectioni resistere nitit̃ aut lesionem aut
etiã fractionẽ nõ effugere facit. Ad idẽ
exemplũ de arũdine vento agitata. et de
quercu eodẽ vento cõfracta qđ supra po-
suim⁹. Est aliud exemplum de obice q̃
dũ aque cursui resistit. eã cõtra se retinen-
do fortiorẽ efficit. ⁊ ꝓpter hoc rupture di-
crimini se exponit. Libertas vero id ẽ vie
vacuitas impetũ et rapiditatẽ atq; fortitu
dinẽ fluminis debilitat ⁊ euacuat. vt ꝯtra
eam nihil penitus possit. Est igitur im
paciencia sicut durities percucientẽ se ad-
iuuans. et sicut ligni ariditas incuruatio-
nem eius in fracturam conuertens ⁊ sicut
obex aquam tribulationis retinẽs fortitu
dinẽ eius vt diximus contra seipm auget N
Post hec autẽ scire debes ꝙ paciẽtia

interdũ dicit insensibilitas de q̃ dicit Aristo. q quidam sunt insensibiles vt rustico
le et nõ videtur ista paciencia virtus. neq noie paciẽtie digna iuxta testimoniũ Aristo. q posuim⁹. Nihil ei dolor vl' lesionis
patit q isensibilit patit. alio mõ etiã ignorãcia in quibusdã paciencia videtur dum
eñ nesciunt qd eis agit. nec vindicant nec irascuntur. Tercio etiã timorositas paciencia videtur. Quidã eñ solo metu irasci desinũt sicut ⁊ se vindicare de molestatoribus suis. Quarta paciencia quaz
vocare cõsueuimus asinarã siue asininaz ⁊ ista ẽ cõsuetudinaria quorundam paciencia de qua aliquando trisimus aristotelem. Quidam vo flagellis assueti vt asini flagella: nec timent nec eis ledunt nec virtuose illa sustinent sed passibiliter tñ. ⁊ ideo nõ virtuose agunt. sed solũmodo paciuntur sicut asinus. Pati eñ vere paciẽter et virtuose vel agere est vel resistere passionibus quod iterũ agere ẽ. Portare eñ onus nõ solũ pati ẽ grauitatem ⁊ grauamen oneris s etiã agere ⁊ vincere. Perfecta vo paciencia ẽ: ⁊ que opus pfectum habet sicut dicit petrus in pmo. j. Que nõ solũ vincit dolores ⁊ molestias passionũ. sed ⁊ cum gaudio eas excipit ⁊ graciaruz actione ⁊ cõpassione inferẽtis atq orõne p eo. Et de victoria quidẽ pmum laudes orditur hoc modo. Ego victrix gloriosa que sine ictu seu repcussione hostes de intio et pterno. Neq enim festucaz leuare dedignor ad referendos eos ipsis gladys suis eos interfitio. Gladius enim eorum quem armatura mea repello atq retundo intrat in corda eorum. ppugnatores mei non solum hostes vincunt p me. sed etiam seipos. sicut legit pverbio. xvj. Melior est paciens viro forti ⁊ qui dominatur animo suo expugnatore vrbiũ. Dominari animo suo. hoc est quod intelligimus vincere seipos. Propugnatores mei dimidiũ tñ pugnant. et contra se ⁊ cõtra hostes sicut ibidem dicit expositor. qa ibi totus pugnat. Hic vero dimidius. Paciuntur enim mirandã rebellionem in lemetipsis quã et virtute mea nobilissie triumphant. Alie sorores mee simpliciter et inuicẽ pugnãt preter humilitatẽ que soror mihi simillima est et ego illi. Non solũ eñ hostes forinsecos psequẽtes et demones in eis pugnãtes vincere necesse habeo sed ⁊ ppugnatores meos saltẽ dimidios Quẽ castitas vicijs pugnat. et ppugnator eius cõtra semetipm mee virtutis est et pfectõis p quã tẽptatõis molestia ⁊ langor turpis desideri victur. p me enim triumphant molestie inqñtũ molestie vbicũq triumphãtur. Hec eciã est mihi triũphandi forma vel modus singularis quod bellatores meos de seipis facio triũphare imprimis. Deinde de hominibus psequentibus. Tercio de demonibus p eos et in eis tanq̃ in equis et armis cõtra eos pugnantibus. Alia gloria mea nobilior atq sublimior est q ipsi qui contra meos pugnare videntur reuera non pugnãt ymmo eis multipliciter seruiũt et multiplicia obsequia ac beneficia pstant Et hoc est q legitur pverb. xij. Qui stultus est seruiet sapienti. Et itez ad Romo. viij. Diligẽtib⁹ deũ omnia cooperãtur in bonũ Et beat⁹ vincẽcius ad dacianũ torquentẽ illũ. Nũquaz aliquis adeo bene seruiuit mihi vt tu. Primũ ergo hmõi seruiciorũ ẽ quo ipsam paciencia opatur sicut dicit. Jacobus. Opantur mq eã id est excolũt quemadmodũ arborẽ vel agrũ vt crescat et multiplicet et fructificet vberius. Primum ergo seruiciũ est secũdũ hoc agricolanonis siue ruriculatõis qre agricole siue ruricole mei sũt q hostes ac psecutores mei videt vel ipam paciẽciã opant pacienciã dico virtutẽ veri nõis occasionaliter⁹ autẽ auctor ⁊ opator solus ẽ deus. Verũ paciẽciã cõsuetudinariã quesicut durices in lateribus equorũ et in naribus asinorum ex assuetudine stimulationũ et in manibus cocorũ aliorũq duris opibus assuetorũ verissime opant quẽadmodũ fabri lignarij scutũ et ferrarij loricã. Armatura preciõis ego sũ dic paciẽcia. ptego qppe cor qd me gestat a gladys ac iacul' psecutionũ atq tribulationũ. qre fabrile siue fabricatoꝝ scutũ mihi ipendũt q me psequit ⁊ ipugnare videt. ⁊ ꝯ seipos possessores meos armãt ⁊ muniũt. ⁊ hoc tãto fortius q̃nto atrori⁹ i eos seuire videt. quẽadmodũ ignis testã armat ⁊ laterẽ ꝯ seipm. q vehemẽtius ipas exurere videt. Tercium seruiciũ ẽ liberatio a vinculis. hoc ẽ diruptio vinculoꝝ ⁊ laqueoꝝ laqueus ei irretiẽciens psperitas ẽ tpalis. cultrũ vo incidens laqueũ istũ ẽ aduersitas. quare qui aduersitatez nobis ingerunt cultro tali laqueũ psperitat⁹ quo irretiebamur incidũt Sicut dicit Guido Cartusieñ. de insanis

impacientiũ qui tam studiosos atq; offitiosos liberatores suos hostes ac persecutores reputant. laqueũq; prosperitatis tantis dispendijs defendere conantur. Quid ergo mirum si eo captiui et irretiti tenentur. Hoc est quod legit Danielis. iij. De tribus pueris missis in fornacem ignis. in quos nihil aliud potuit ignis nisi vincula quibus ligati erant consumpsit. sic ẽ de igne tribulatõis quod nihil potest in animas paciẽtiũ sed pro eis. et hoc est quod legitur Sap iij. Iustorũ anime in manu dei sunt et nõ tangit illos tormentum malicie. Et hoc ẽ quoniaz scutum seu lorica paciẽcie totam vim ignis extinguit. et ignem ad eas transire non sinit. Et quoniam tribulatio pleruñq; in scriptura ignis accipitur. Dico inquit paciẽcia q tot seruicia mihi impẽdit tribulatio quot sunt virtutes et operationes ignis hmõi ergo prima est virtus illuminatio quod ipa illuminet testat' Hiere. Trenor. iij. dicens. Ego vir vidẽs paupertatẽ meã in virga indignationis eius. Hoc est in tribulatione quã mihi ex indignatione vel ira sua infligit. de hoc Greg. Culpa oculos clausos habet pena apertos propter hoc dictũ ẽ ad Nabuchodonosor Danielis. iiij. Septẽ tempa mutabunt' super te et Donec scias q in regno hominũ dominatur excelsus et cuicũq; voluerit dabit illud et post pauca. Reddit' ẽ mihi sensus me'. Per illã enĩ tribulationẽ humiliatus nabuchodonosor sensum recuperauit et illuminatus ẽ. propter hoc flagellantur adhuc paruuli. et flagellũ eis q̇si lucerna adhibetur vt per eam videant qd alias nõ cognoscerent. Nec mirũ cũ et ipsa bruta animalia vt canes equi et asini. et multa alia flagellis erudiant' et illuminentur ad cognoscendũ vt videtur sup virtutem brutalem.

B Secũda operatio ignis est emollitio et hoc euidens ẽ in quibusdam materijs corporalibus vt in cera et in butiro et in multis alijs. Sic et tribulatio emollit corda cor in quib' ẽ instar cere. vt impressionem similitudinis diuini decoris accipiant et scripturã sacre eruditionis. Quẽadmodũ legitur Cantico. viij. Pone me vt signaculũ supra cor tuũ. Silr' et in tribulatione multor corda sacrã eruditionẽ velut scripturã spiritualem recipiũt et retinẽt tanq̃ cera remollita. Neutrũ hor alias factum. et hoc ẽ qd legitur iob. xxiij. Deus molliuit cor meũ. et qualiter molliuerit. statim subiũgit dicẽs. et omĩpotẽs conturbauit me subaudis tribulatione.

T Tercia operatio ignis liq̃factio etiã durissimor est vitri cristalli et metallor quam nõ facit nisi fortissimus ignis et conflatu folium vehementi adiutus. Per hanc operationẽ preparantur durissima vt fluant in omnez modulũ et formã iuxta libitũ artificis. sic obduratissima et cõsuetudine mala et gelicidio puersitatis aut cupiditatis fortissime tribulatio. que mortem vel ingerit vel saltem minatur eousq; liq̃facit vt in omnem modulum et formã viuendi fluere parati sint. Qui enĩ grauissimis egritudinib' laborant et iam iamq; morituros se formidant. licet alias durissimi et incorrigibiles fuerint sacerdotes aduocant consilio eorum penitus se tradentes. et instar metalli liquefacti in quẽcunq; recte viuendi modulũ seu formam fluere seu transire parati. Modulos autem et formas recte vite intelligimus varios penitenciaruz modos Formas vero recte viuendi et modulos multas et varias intelligimus diuersorũ ordinũ professiones. et hoc est quod legitur in Psal. Liquefacta ẽ terra et omnes qui habitant in ea. Similiter et alibi. Emittet verbum suũ et liquefaciet ea. Per verbuz enĩ ponunt' ante oculos cor ardores sempiterni. et ignis gehennalis cor cordibus apponitur et inde per timorẽ dissoluũtur et liquefiunt. Ad idem ptinet quod sequitur. Flauit spiritus eius aquilonaris scilicet flatu tribulationis. de quo legitur Ezechiel' primo. Uidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone. Ad hoc pertinet et illud. Sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores a facie dei. Quẽadmoduz enĩ cera dum liquefit fugiunt omnes impressiones et ymagines ibi facte. Sic omnia vicia et peccata velut impressiones et signacula dyabolice turpitudinis omnes errores impietatis velut scripture diabolice falsitatis pereunt. et hoc modo perire peccatores dicuntur sicut et micalus musicus corrumpi. Et sicut dicitur prouerbiorum. xij Uerte impios et non erunt.

D Quarta operatio ignis est obduratio que similit' manifesta est in quibusdam materijs. vt in luto et lateribus de qua iam dixi quoniam armat omnes in eos. Adde autem dicit paciencia quod incisibilem et inmasticabilem et inmorsibilem efficit tribulatio possessorem meum. Cum enĩ ...

ordines dentiū sint in ore leonis infernal'
dyaboli sicut legitur Danielis.vij.videli-
cet p̄assim q̄ sunt heretici et maloꝝ omniū
suggestores. Canini qui sunt detractores
molares qui sunt psecutores duo genera
vlama nō timent possessores mei.ꝛ hoc ē
ꝓpt̄ duriciā suā.q̄ canini dentes dyabo-
li detractores sint non debet esse questio.
cum tam crebro scriptura nominet eos ca
nes. Q̄ aūt molares sint psecutores.exp̄s
se habetꝰ ysaie.iij. Quare atteritis populū
meū et facies pauperū cōmolitis. Quod
aliter nō intelligunt facere nisi psequēdo
ꝛ tribulādo. Hij dentes semp tundūtur a
possessoribꝰ meis. Interdū aūt frangūtur
p̄ualente duricia eoꝝ cōtra duriciē hmōi
dentiū. Interdū aūt ꝛ auellūtur ex ore dy
aboli. cū eñ vincitur in bono malū. sicut
docet apostolus in.xij.ad Rom. Interdū
exemplo paciēcie ꝓuocatus psecutor fran
git ab ira sua.et psequi desistit et tūc fran
gitur dens dyabolicus. Interdū aūt ꝛ p
uocat ad penitenciā. ꝛ tūc omino dens il
le maledictus ex ore dyaboli abruptꝰ euel
litur. Illudit aūt ridiculosissime ꝛ cū mul
ta ignominia dyabolo quādo tociēs mor
dens nihil prendit atq; pdidit tamdiu ma
sticans nec ledit. nec cōnū attenuat tādiu
masticans ꝛ molere conatur. Dentibꝰ au
tē confractis aut auulsis recedit. Hoc mo
do paciēcia martyrū exdentauit dyabolū
x in multis locis. nec vllū dentē. id ē psecu-
torē ei relinquens. In multis eñ locis pa
ciēcia martyrū psecutores suos omēs ab-
stulit dyabolo ꝛ abrupit ab eo. Et ꝓpter
hoc tot dentes molares ex faucibus eius
auulsit. quot psecutores xp̄iane religiōis
eidē abstulit. Eodem mō et tot dentes
caninos ex ore eiꝰ extraxit quot detracto-
res xp̄iane religionis ad se conuertit.

Alio mō zelus rectitudinis ꝯterit mo
las iniqui id ē dyaboli videlicet per vindi
ciā. sicut dicit Iob de seipo.xix. Conterebā
molas iniqui. ꝛ de faucibꝰ eius eruebam
p̄dam. Qui eñ p vindictā cōterit impios
psequētes iustos. molas dyaboli siue mo
lares dentes eius cōterit. Et qui quolibet
mō eos cōuertit docēdo seu p̄dicādo q̄si
malleo verbi dei similiter eos conterit.
y Nō leuis ꝯtumelia irrogatꝰ dyabolo nec
leue dampnū sibi reputat irrogatū. cū q̄li
bet dictoꝝ modoꝝ aliquis dentiū eiꝰ con
teritur vel ex ore eius abrūpitur. Magna
etiā ꝯtumelia irrogatur eidē cū din masti
cans frangere dentibꝰ antedictis enitens
electos nihil p̄ficit. sed mordēdo magis
ꝛ masticando cuꝫ confusione ieiunus ab
eis abscedit. Sic autē illudunt ei pos-
sessores mei dicit paciencia. quemadmo-
dū illuditꝰ canibꝰ qui cū porrigi sibi panē
putant lapidē p illo dentibus arripiunt.
ꝛ dentes suos ad illum grauiter allidunt
Quod vbi senciūt parcentes dentibꝰ suis
statim lapidem dimittunt. Sic ꝛ dyabolꝰ
durissimos inueniens meos oēs dicit pa-
ciencia. Allisis dentibus eos dimittit dya
bolus tanq̄ꝫ parcere volēs dentibus suis
victusq; ꝛ cōfusus eos in pace dimittit in
terdū. O q̄ꝫ iocundū ē ymmo gloriosum:
sic exdentare dyabolū vel saltē vincere atq;
eidem illudere. E cōtrario vero aduer z
sarij mei id ē impacientes hoc ē qui irasci
tur vel facile cedunt morsibus ictibus.cō-
pressionibus hmōi dentiū .nō solum pas
cūt spiritualiter vel nutriūt et impinguant
dyabolū de seipis. sed etiā velut coci eus
dem seipos ei coquunt et preparant.

Qui irascuntꝰ quidem nouū ignem vi
delicet ire sue sibimet assandis vel craticu
landis vel quod verius ē carbonādis ap
ponūt. ac si tribulationis ignis ad eos sic
coquendos et p̄parandos dyabolo non
sufficeret. Hij ꝓprie sūt carbonate dyabo
lici et vstulaticiū. quod vulgariter dicitur
braleiꝫ delicate et laute pascunt dyabolū.
q seipos carbonatas vstulaticiū ꝛ assatu
ras dyabolo faciunt. Qui vo facile ce
dunt q̄si emolliti molestia tribulationum
et liquefacti sorbiunculas dyabolo faciūt
seipos. Quales solent fieri de caseo lique
facto ad ignem.et de alijs multis. Isti
videntur misereri dyabolo extenuato . et
quasi dura masticare non valenti. Sorbi
uncule quippe paruulis dentes nondum
habentibus. ꝛ senibus quibꝰ senectus vl'
alius casus dentes excussit solūmodo p̄pa-
rantur et apponuntur ꝓpter illusiones su
pradictas. ꝛ alias multas q̄ suis locis scri
pte et scribēde sunt. dicitur in psal. Draco
iste quem formasti ad illudendum ei.

Quinta operatio ignis ē disgregatio
seu separatio etherogeneoꝝ. hoc ē rerum A
que diuersarū sunt naturarū. et p hāc vir 68
tutē est purgatiuus metalloꝝ adulterinā
cōmixtionem habentiū. Et hoc ē quoniaꝫ
p eam separat a metallo omne quod aliū
de ei admixtū vel adherēs fuerit. sicut ab
argento plumbū vel scoriā. ꝛ ab auro es.

ꝛ quodcūq; aliud ei admixtum fuerit. ꝛ a
ferro etiam feces ꝓpter hāc etiā opationē
tribulatio ignis in scriptura dicit̄ creberri
me tribulatio vnde in psal. Argentū igne
examinatū purgatū septupliū. In hoc er-
go dicit paciencia mihi et meis seruit tri-
bulatio. quia quicquid admixtum est de
terrene substancie fecibus animabus eo-
rum. vel etiam de vicijs et peccatis totum
ignis tribulatiōis ab eis separat et expur
gat. Queadmodū dicit beatus. Augusti.
de. Cypriano martyre. Quia oīa mea re
secata sunt falce martyrij. Omnia inq̄ q̄
cōtra sacramenta visus aut dixisse fuerat
aut sensisse. Sic vides et de hijs quibus p
cupiditatem et auariciā terrena substācia
velut spūaliter immixta est insepabiliter.
Graui egritudine quasi igne dissoluente
ab eis separatur. et vel eroganda vel red
denda pauperibus in manibus sacerdo-
tum traditur. Sic ē de honorib⁹ et digni
tatibus que a possessoribus suis in tribu
latione forti positis a suis deseruntur. ym
mo p contemptū reijciūtur queadmoduz
B feces a metallis in igne positis. Uenis
sime ergo dicit paciencia. quia tribulatio
ignis purgatorius mihi est et meis. Et q̄
purgatrix est fecum earum et lotrix sordiū.
ꝛ p hoc ipi tribulatores purgatores et lo-
tores mei sūt et meorū. Hoc igitur ē quin
tum seruiciū. quod mihi et meis prestant
et exhibent ipi qui vocantur tribulatores
et ad hoc officiū etiam pertinet seruicium
coquinaꝝ. quoniā excoctio nō ē alia opa
tio p se q̄ȝ purgatio. vnde et mento dige-
stio quedam dicitur excoctio vnde et dn̄s
ad synagogā. excoxi te in camino pauper
tatis Et ysaie. j. Excoquā ad purum scoriā
tuam. ꝓpter hoc dictū est. Nume. xj. Q̄
populus siccabat contumices ad ignem.
Coctio enim est siccatio crude et ipure hu
miditatis in carnibus. Unde et in aq̄ co-
cte sicce apparent carnes plusq̄ȝ assate.
Item in hoc igitur officio mihi ꝛ meis ser
uiunt tribulatiōes. Et ꝓpter hoc q̄t gene-
ra tormentorum irrogauerunt martyrib⁹
et tot de eis fercula dei esibus parauerūt
Et quoniā aliquos assauerunt et alios ex
usserunt alios frixerunt alios in oleo fer-
uenti vel aqua coxerūt. Alios pistauerūt
seu moluerunt sicut beatum victorem tot
fercula de eis regi regum obtulerunt: et
mensis celestibus intulerūt. Mihi autem
et meis taliter in officio coquinario serui-
unt quia ipa tormenta videlicet q̄ ipi tor
menta reputant. epula mihi sunt tanto lau
tiores tantoq; gustui meo ꝛ meorū suaui
ores q̄nto ipi eas credunt amariores
Ego in auibus salamādra sum cui ignis
cibus et quot modos ignis seu tribulati-
onū mihi quisq; adhibet tot delicias fer
culorū mihi parat et apponit ꝛ hoc expres
se asserebat vnus ex meis videlicet incit⁹
martyr vincencius dicens ad dacianum.
Has epulas ego semper desideraui. euī-
denter intelligens de tormentis. Et uerū
nūq̄ȝ aliqs adeo bene seruiuit mihi sicut
Quapropter coci mei sūt omnes tyrā-
ni siue imperatores siue reges. siue princi C
pes in quo apparet gloria mea et magni
ficencia et sublimitas meorū. In cuius co
quina seruierunt et seruire non cessant to
to studio ac viribus qui toti mundo imp
are et dominari videntur. Et q̄ est precel
lentius tanto studiosius tantoq; officiosi
us quanto atrociori malicia ꝓfundiori
q; astucia psecutiones et tormenta mihi ꝛ
meis exquirere et excogitare conant̄. Mi
hi ergo seruiunt vt serui coquinarij. q om
nibus et alijs dominantur. et hec singula
ris gloria imperij et dominationis mee.
de qua latius sum inferius locutura. Inte
rim aūt ꝓsequar de alijs officijs seu serui
cijs. inquibus mihi ipa tribulatio seruit ꝛ D
ministri ipius. et hoc inq̄ntū ignis Hu
ius ergo sexta opatio est probatio sicut le
gitur. Sap. iij. Sicut aurū in fornace pro
bauit eos Et. Eccli. xx. Uasa figuli probat
fornax quoniā in igne ꝓbatur aurū et ar-
gentū. homines vero receptibiles in ca-
mino humiliationis. ꝛ iterū ꝓuerbioꝝ. x
xvij. Quomodo ꝓbatur in conflatorio ar
gentū et in fornace aurū ꝛc. Probatio au
tem nō est nisi veritatis et puritatis osten
sio. Et ꝓpter hoc cuȝ nec in auro nec in ar
gento inuenit̄ ignis qd̄ separet aut expur-
get aurum vel argentū ꝓbatum. id ē puꝝ
ꝛ verū ostensum merito reputatur. Sic ē
de vasis fictilibus quia in fornace ꝓban
tur. Si em̄ ardorem fornacis absq; crepa
tione sustinuerint. vel si nō inde exiuerint
laudabilia eoꝝ o esse ꝓbantur. et hoc est
quia que reproba sunt vel crepant in for-
nace vel inde exiuūt ardorē fornacis susti
nere non valencia. sic est dicit paciēcia de
omnibus meis quod igne tribulationis
veri ac puri ipo testimonio ignis indubi-
tanter ꝓprobantur dum ipm̄ q̄ȝdiu bene

placitum dei ē sustinent. Reprobi vero in eo q̄ crepant iracundia vel inde furiētes euiuunt. vel victi eiusdem molestia cedūt. et ideo consumuntur. Bona vero spiritualia si qua habeāt velut arida vel palee ab igne huiusmodi deuorantur. Hoc ē quod dictum ē ad thobyam per angelum Raphaelem. xij. Et quia acceptus eras deo necesse fuit. vt temptatio probaret te. Hoc est vt euidenter ostenderet. et tibi et aliis. quia vere bonus ac pure eras. Quicunq; ergo vel mihi vel meis tribulationem infert vel potius inferre se putat et mihi et meis affert irrefragabile testimonium probitatis.

E Septima operatio ignis ē consumptio et in hoc seruit mihi et meis ignis. Quia quicquid ē cremabile aut consumptibile meis totum cremat atq; consumit. videlicet paleas venialium peccatorum. vt puri semper et immaculati stent iugiter ante oculi Zelator enim puritatis et macularum persecutor feruentissimus est deus in suis. Et propter hoc extra ignem tribulationis eos esse non patitur. Octaua ignis operatio

F ē dealbatio. sicut euidenter apparet in caminis et furnis. in quibus frequenter ignis accenditur. propter quod dicitur Danielis xij. Dealbabuntur quasi ignis et probabuntur multi. ignis vero secularium desideriorum animas humanas denigrat. Sicut legitur Trenorum iiij. Denigrata ē super carbones facies eorum. Hanc nigredinem ignis tribulationis abstergit sicut dicit monachus ille in vitas patrum qui cotidie proclamabat et flagellabatur. vt sic a cogitationibus et desideriis carnis liberaretur. cum per annum essent ei continuate huiusmodi proclamationes et flagella. interrogatus qualiter esset ei super illa temptatione respōdit Mihi non licet viuere et fornicari liber.

Nona ignis operatio ē desiccatio per quā

G etiā conseruatiuus ē eorum que humiditas corrumpit et putrefacit. Et propter hoc q̄ corda humana corrumpuntur et putrefiunt deliciis igne tribulationis conseruātur. Et hoc ē quod dicit Gregorius in pastorali. Cor salomonis idcirco funditus donum sapientie deseruit. quā ipm nulla disciplina tribulationis in terris custodiuit

Decima operatio ignis est medicatio contra pestem corporis. et contra frigus

H secularis et carnalis amoris. Hoc enī habet prosperitas q̄ torpidos et somnolentos nos efficit ymmo etiam et soporat. Unde etiā et dyabolus in talibus dormire dicitur. Sicut legitur in iob. xl. Qui in locis dormit humentibus. hoc ē in omnibus deliciis madentibus. propter q̄ et luc. xi. dicitur. q̄ immundus spiritus ambulās per loca arida et inaquosa querens requiē et non inuenit. In hmōi enī hominibus videlicet qui prosperitate affluunt omne genus deliciarū et in requiē omnimodā etiā vsq; ad soporē inuenit dyabolus. Nec enī ipm permittit excitari vel euigilare in ipsis. Hinc ē q̄ stimulos sacrorū eloquiorū quibus molestissime pungitur ab eo auertunt Similiter et sacrā exhortationem qua ad bellum contra eū quasi voce tube homines inuitantur fugiunt. et a dei cōminationibus quasi tonitruorum fragoribus ipm abscondunt. Et vt ad vnū dicamus omnibus rebus et sermonibus qui aliquid molestie inferre possunt dyabolo omnē aditū obcludunt. Sanctorū enī virorum aspectus occursus alloquia. sanctorūq; librorū inspectiones adeo studiose declinare videntur: tanq; irati sint. ne quicq; molestie apud eos dyabolus paciatur. sed et quicquid ei placere potest officiosissime exquirere et procurare videntur nō solū tanq; in protectione sua ipm susceperint sed ac si ad pendinandū et deliciandū ipum receperint. Undecima operatio ignis ē quia terret lupos et

I propter hoc a meis infernales lupi fugiūt. ignem istū expauescentes. Quia vero tribulatio etiā aqua dicitur etiam in officiis et in effectibus aque seruit mihi tribulatio. Aqua ei dicitur tribulatio in psalmo. Operuit eos aqua tribulationis. Ad idem pertinet et quod legitur Trenorū iij. Inebriauit me absinthio. Et Hierem Inebriabo eos absintheo. et potū dabo eis aquam fellis et vt vim inde nō faciam in ordine ex operationibus aque vna ē mersio siue submersio sicut ibi dicitur. Operuit eos aqua tribulationis vnus ex his nō remāsit omēs inimicos meos mihi submergit. Inimici autē mei et capitales delicie sunt carnales et seculares illos ita submergit et delet. vt memoria eorum non sit. sicut legitur Ecclesiastici. xi. Malicia vnius hore obliuionem facit luxurie maxime. quantiosorum ergo mi... orum luxuriarum nec memoriam relinquit. ista ē aqua salsa scilicet maris. q̄ etiā scabiem purgat et abstergit et remouet a pedibus equorum et corporibus hominū. et omnino etiam sanat eandem. hec scabies lu...

turia ē. Juxta illud quod dicit Augustin9
in libro Confessionum. Delectabar scalpi
scabiem libidinū mearum. Hmōi scabiei
prurigo. nō solū scabiosam sed vlcerosaʒ
ꝛ saniosam hoc ē sanie abbominabili de
fluentem efficit animam humanā ꝛ ꝓpter
hoc deo incredibiliter abbominabilem.

Manifestū igitur ē hoc quia aquaʒ tri
bulationis meis immitūt. adiutores ym
mo ꝓpugnatores mei sunt. Quemadmo
dum. Exodi. xiiij. Ab ipis egyptus dictum
ē. Fugite ysraelem. quia dn̄s deus israel
pugnat ꝓ eo. Sʒ et ꝓ me et meis pugnāt
qui cōtra me pugnare vident. Eodeʒ mo
do et medici sunt atqꝫ meorū. dum tā hor
rificam abbominabilemqꝫ scabiem meis
purgant et curant eos ab illa. Accedit ꝛ il
lud ad gloriam meam quia q̄nto studio-
sius. q̄nto enixius ad tribulandum meos
intendunt. tanto fortius ꝛ officiosius in of
ficio medicandi eisdem seruiunt. tantoqꝫ
fortius ꝓ eis pugnat. Hec aqua videlicet
marina salsa amara. quoniam ad lauan
dum mundanduʒ aptissima est. Lauato
rium meū est balneum mundatiōis. qua
re qui tribulationem meis parant. balne-
um eis ꝛ lauatorium exhibent. Quapro-
pter eorum sunt balneum et lotrices. At-
tende autē q̄ paruuli scabiosa habentes
capita. lauari ea vehementer formidant.
et interdum nō sustinent. Sic scabie luxu
rie vlcerosa corda habentes. tribulatiōis
lauacrum expauescunt. et instar paruulo
rū scabiosa capita habentium, lotricibus
obnituntur. et plerumqꝫ etiam dentibus
et vnguibus repugnant. Quēadmoduʒ
etiam panni putrefacti lauari se nō patiū
tur. ymmo in ipso lauacro dirumpuntur.
Sic corda putredine luxurie detrita. tāq̄ʒ
spirituali vetustate corrupta in manibus
ꝓsequentiū seu tribulantium tāq̄ʒ reuera
in manib9 lauantiū lacerant. Hec aqua.
videlicet marina nutriendis piscibus pin
guissimis atqꝫ nobilibus aptissima est. et
ꝓpter hoc tribulatio nutrix mea ꝛ meorū
est sicut mare piscium. et qui aquaʒ hmōi
ministrant meis. nutrimentum eisdeʒ mi
nistrant. Et quēadmodū piscibus in sola
aqua bene est. sic meis in sola tribulatiōe
Et hoc ē qd̄ legit ysaie. Computrescēt
pisces sine aqua et morientur siti. Sed de
aqua marina et de aqua salsa tantuʒ mi
hi est sermo. Quemadmodū enim carnes
in aqua dulci putrescunt. Sic corda luxu-
riosorum in dulcedine carnaliū voluptatum que vtiqꝫ in aqua salsa et amara tri-
bulationum incorrupta seruarentur. ꝓpt
hoc qui delicias hmōi exquirūt. nihil ali
ud q̄ʒ putrefieri corda sua querere viden-
tur. ꝛ hoc ē quod dr̄ Johelis pmo. Compu
truerunt iumenta in stercore suo. Am
plius. Quemadmoduʒ cethe grandia ba
lene quas quidam cethos vocant in solo
mari inueniūtur. ꝛ q̄nto maius mare fue
rit tāto maiores pisces ac pinguiores nu-
trit. In aliis aquis tantū pisciculi compa
ratione marinorum piscū nutriunt. Qua
de causa manifestū ē solos meos de paci-
encia magnos et magnificos esse. Contra
rij vero. id ē voluptuosi adeo pusilli sunt ꝛ
pusillanimes vt nec stillam maris videre
audeant hoc ē stillā tribulationis. ymmo
a facie eius fugiunt. Mei vero a toto pon
dere affectionū suarū in illud currunt q̄si
in locum sue habitationis propriū. quasi
in patriam ymmo quasi in locum delicia
rum suarum. Et q̄nto ꝓfundius ac la R
tius mare hmōi fuerit. tanto in eo spacio
sius delicianturi et natant liberius. Juxta
illud. In tribulatione dilatasti mihi. Et si
cut de amaritudine maris nihil transit in
saporem piscium. sed magis in ea et ex ea
dulcissimi sunt ꝛ nutriuntur. ita vt cum in
abysso amaritudinum sint. quasi non tan
git eos amaritudo. Jta ē de possessoribus
meis. ꝓpter quod specialiter videt de eis
dictum. Sapiencie. iij. Nō tangit illos tor
mentum malicie. Sic mei in amaritudine
tribulationis dulcissimi sunt nō enim ama
ricantur ira vel impaciencia cum circūda
ti sunt amaritudinib9 tribulationū. Ipis
aque maris ꝓ muro ꝓxime sunt a dextris
et a sinistris. quēadmodū castro vel muni-
tioni in mari sito. et hoc si continua fuerit
tribulatio. ꝛ ꝓpter hoc inexpugnabiles.
Si vo vadens et veniens sit tribulatio in
star effluxionis et refluxionis maris. simi
liter inexpugnabile est quod nec obsidio-
ne impugnari potest. Jnundatione enim
maris operiretur obsidionis exercitus. Et
ad hoc inducere solent quidam verbum
illud helysei ad puerum suum. Dimitte il
lam quia in amaritudine est anima eius.
quasi dicat Non ꝓsumas obsidere castrū
illud quia in medio maris situm ē. vel se-
pe inundationib9 maris circūdatur. quē-
admodum aliqua castra indie et propter
hoc ipm nullus audet obsidere exercitus

Aqua etiam dulcis tribulatio non im-
merito accipit. sicut voluptas aqua salsa
Iuxta quod legitur Iohannis.iiij. Qui bi
berit ex hac aqua sitiet iterũ. Et exponitur
de aqua secularis vel carnalis voluptatis
Et quoniã aqua salsa quãtumlibz hausta
fuerit vel bibita sitim nõ sedat sed ꝓuocat
Aqua salsa voluptas ꝓnominata intelli-
git. Uoluptas enĩz carnalis vel secularis
q̃nto amplius bibitur tanto ardentius si-
titur. Aqua igit tribulationis merito dici
tur aqua dulcis Amplius. Quoniam
voluptas carnalis vel secularis viciũz est
inebrians vsqz ad insaniam. Aqua vero tri
bulationis ebrietatẽ soluit huiõi. sicut le
gitur Ecclesiastici xxxj. Infirmitas grauis
sobriã reddit animã. intellectũ voluptate
inebriatũ ꝛ immersum restituit. ꝛ ad clari
tatem pristinã reducit. In hoc igitur sen
L tit meis dicit paciencia aqua tribulatõis
quia vel eos ab huiusmodi ebrietate ꝑser
uat atqz custodit. vel si quãdo eos ꝯtingerit
eos inde liberat. ꝓpter hoc semper sobrij
sunt qui mei sunt. ꝛ eisdẽ ab ebrietate nõ
ẽ timendũ Amplius. Sicut aqua dulcis
puluerem congregat atqz conglutinat in
glebam ꝛ agriculture preparat. Sic tribu
latio corda que voluũtas in ista sensibilia
frustatim atqz minutatim vsqz in puluerẽ
dispgit. tribulatio congregat et cõpingit.
et agriculationi spiritualiter aptam facit.

Amp. Sicut aqua dulcis aspsione gle
bas rigat et ad recipiendũ semen ꝑparat.
ꝓpter quod dicit veritas. Mathei. xj. pau
peres euangelizant. semen enĩ verbi dei
in illis ꝛ facilius et velocius capit et capit
q̃z q̃s aq̃ tribulatõis aspsent atqz rigaue
rit. Iz aũt aquam tribulationis dulcẽ dicã.
palato meo videlicet et meorũz. ad fecun
ditatẽ spiritualis et bone frugis. Sic ꝛ vir
tute amarissima atqz salsissima ẽ ad extin
guendum fertilitatem contrariã. id est fru
gis carnalis ꝛ male malis. Sale enĩ asper
gi solent agri vt steriles efficerẽtur. Iuxta
illud. Terrã fructiferã in salsuginẽ. a mali
cia inhabitantium in ea. Omnia quippe
germina pestiferarũ herbaꝝ aqua salsa
exterminat. Sic aqua tribulationis oĩa
germina carnaliũ desiderioꝝ ꝛ viciorum
eliminat et succrescere nõ sinit. ꝓpter hoc
paupes et afflicti. Laboriosisqz ac duris
operibus dediti. a vicijs carnis plerumqz
mundi inueniuntur. Sicut econtrario vo
M luptatib⁹ immersi ac voluntate ab eis im
munes inueniunt rarissime. Ut ergo
ad vnum dicam. Quicquid potest aqua
frigida ad sedandum sitim corporalem ꝛ
iterũ contra ardores contra siccitatem. Et
iterum ad irrigationes ad fecundatiões
ad impinguationes agrorum atqz planta
ruz hoc mihi exhibet et in hoc mihi famu
latur aqua tribulationis. et qui meos illa
aspergunt vel ductus huius aque vel copi
am eisdem ꝑparant gratissima obsequia
ac saluberrima in hoc eisdem impendũt.
Et quia maxima tribulationũ mors ipsa
videtur et mortis ꝑparatoria vt egritudi-
nes carceres et vincula et membroꝝ muti
lationes. Itẽ seruitutes ꝛ oppssiones
hoꝝ singuloꝝ fructus obsequia ꝛ famula
tus officiosissimos breuitate q̃ poterim⁹
ꝓsequemur. Et in ꝑmis dico dicit pacien N
cia ex voce sua et suorũz. quia castigatio ẽ
egritudo siue infirmitas. Iuxta illud Casti
gans castigauit me dominus. ꝛ morti nõ
tradidit me. Non enim plaga inimici pcu
tit meos quia nec in mortem eorum inten
dit sed magis in eruditionem et salutem.
vnde ad hebreos. xij. Flagellat pater om
nem filiũ quem recipit. Et in apocalip. iij.
Ego quos amo arguo ꝛ castigo. Castiga
tio vero iudiciũ ac testimoniũ verissimũ est
ꝛ magistralis sollicitudinis ꝛ paterne di-
lectionis. Magistralis quidem sollicitudi
nis p hoc quod legitur. ysaie. x. Scdm ali
am translationem. Per omne flagellum.
et doloreꝫ erudiens ysraelem. ꝛ dicit Ego
eruditor omniũ eorũz ꝛc. Paterne dilecti
onis per hoc quod supra dixim⁹ ex. xij. ad
Hebreos. Et ex eo quod dicit augustinus
Qui exceptus ẽ de numero flagelloꝝ ex
ceptus ẽ a numero filiorum. Hec igitur ẽ
gloria mea et meorum dicit paciẽcia quo
niam deum ipm habent magistruz. ꝛ eru
ditorem atqz pedagogum et castigatorẽ.

Deinde ipa egritudo nõ soluz castiga
tio ẽ sed etiam domatio Sicut legitur Je
remie. xxxj. Castigasti me domine et erudi
tus sum sicut iuuenculus indomit⁹. Nul-
lus enim adeo petulans ẽ luxuria. nullus
enĩ adeo rebellione recalcitrans. Nullus
adeo efferri assuetus cornibus impaciẽcie
ac supbie in alios quẽ nõ infirmitas oĩ-
no subigat et perdomet. vnde in psalmo
Tu humiliasti sicut vulneratũ superbum

Quarto ipa infirmitas siue egritudo
stimulatio ẽ ad exiliendũz scilicet de luto
feces ꝛ de feculẽcia spurce conuersationis O

quo stimulant asini. vt vulgo dicit infati
gati. hoc ē luto tenaci infixi. vt inde exiliāt
innumerabiles eū ē luto luxurie stimula
tio tribulationū exilire coegit. Logit iugit
meos stimulat ductor eoꝝ deus. nō pmit
tens eos vel ad modicū in luto cuiuscūqꝫ
peccati demorari. ve voluptuosis stimul
hmōi. et stimulatore carentibus ⁊ ꝑpter
hoc in stercore suo cōputrescentibus sicut
dicitur Johelis pmo. Computruerunt iu
menta in stercore suo. Aliter etiā seruit mi
hi et meis ista stimulatio quia cogit ⁊ diri
gere et accelerare gressus nr̄os. et hoc vel
vt fugiamus insectantes nos pdones in
fernales vel vt festinemus ingredi in illā
requiem eterne felicitatis. sicut dicit Apl's
in quarto ad hebreos. Propter hmōi de
fectum stimulatoris et stimulationuꝫ qui
dem. ymmo mihi pigro ac tardo cursu am
bulant p viam vite istius. Quare merito
consequitur eos et comphendit angelus
domini psequēs eos. sicut legitur in psal.

D Quinto dico ꝙ infirmitas citatio est.
⁊ si fuerit ad mortē pemptoria. Si vō nō
ad mortem dylatoria. In hoc autem fuit
mihi siue dylatoria siue pemptoria sit. qa
de facienda pace et consiliendа seu impe
tranda gracia sessorum. et aduocatorum.
⁊ de ꝓcurando modis omibus. ne cōtra
me feratur sentencia me sollicitat Si vero
pemptoria est multo vrgentius vt hoc ad
eadem faciam. ⁊ vt etiam sine dilatiōe ac
celerem hoc facere me compellit. Et vt ad
vnum dicam vtraqꝫ citatione mihi ⁊ meis
p insinuationem dicit ante iudiciū. Para
tibi iusticiam. Nec ē modicū aut paruipē
dendū istud officiuꝫ citationis qua vocor
ad istud iudicium. Nihil enim periculosi
us obliuiscitur. nihil dampnabili⁹ negli
mus aut pterimus. Sexto infirmitas
Q ē cambitrix et ꝓmotatrix optima. q̄ de ma
lo in bonum aut de bono in melius com
mutat. ipsaqꝫ vicia et peccata que omniuꝫ
malorum pessima sunt dimittentibus illa
in bona virtutum et graciarum cōmutat.
⁊ hec quidem cōmutatio creberrima est.
ymmo mutatio dextere excelsi. Rarissimū
enī ē vt malos corpalis infirmitas nō mu
tet in bonos. et ad penitendi graciam nō
adducat. Specialiter autem cambitrix est
ipa īfirmitas corpalis. quia quēadmodū
debit obligati. id ē a charissimis suis tra
di solent campsorib⁹ dicentibus illis hꝰs
verbis. Ecce trado tibi hunc charissimum
meum cui nec vadimoniuꝫ relictum ē ad
vadiandum. nec fides ad menciendū hac
conditione vt ipm absolutum et quittum
⁊ quietum ab omnibus debitis ⁊ insuper
diuitem mihi reddas omnem fidem men
titus ē. qui nec fidem quam ꝓmisit in ba
ptismo nec illam quam in ingressu religi
onis. nec illam quam quocūqꝫ voto de se
obstrinxit. Nec illam quam vxori carnali
si vxoratus ē. Nec illam qua domino suo
seculari obligatus seruauit. Quare verū si R
cut vulgo dicitur ꝙ non ē ei fides relicta
ad menciendū qui omnem huiusmodi fi
dem trausgressus ē. sed nec vadium ad in
uadiādū. Quare corpus et animam vires
qꝫ omnes anime ⁊ corpis ac membra om
nia apud dyabolū inuadiauit. sicut legit
Sapiencie pmo. Sponsiones posuerunt
ad illam apud pessimū ac districtissimuꝫ
feneratoreꝫ. Omnia pdicta posuit et inua
diauit quicunqꝫ mortali peccato eidem vl
cuicunqꝫ vitio subiecit. Et sicut ferissimi fe
neratores non parcunt vadiis. ymmo vsi
bus suis ea applicant. Sic dyabolus nec
anime peccatoꝝ nec corpi parcit nec alicui
ex viribus anime aut corpis membris. im
mo omnibus et singulis abutitur in suuꝫ
seruiciū quod ē ad peccandū. Sic dicit pa
ciēcia. Unūquemqꝫ meoꝝ infirmitati cor
porali committit et cōmendat misericors
deus vt ipm de malo cōmutet in bonum.
aut de bono efficiat meliorem ⁊ hoc vtiqꝫ
me adiuuāte semper meliorem efficiat. Si
militer et fidem omnem quam mentitus
fuerat ac veritatem auxilio meo eidē resti
tuit. dum ad penitenciā ipm reuocat ⁊ ad
ducit. Omnia etiam debita eius soluit qꝫ
ipius īfirmitatis afflictio per me hoc ē pa
cienter sustinetur ꝓ penitenciali satisfacti
one a deo ꝓculdubio computatur. diuitē
insuper illum efficit. quoniam corpalis in
firmitatis labor. ad meritum eterne retri
butionis valet et ꝓficit cum p paciēciam
sustinetur. et hoc est quoniam misericors
deus laborem quem paciencia conduit.
fingit in pcepto siue preceptum. vt in psal
mo legitur. ita vt per pacienciam id vale
at labor afflictionis apud ipm. quod ob
seruatio pcepti. Ubi igitur impacien
cia aduersatrix mea non impediuerit sem
per ē mihi et meis tam miranda tamqꝫ la
crosa cōmutatrix et cambitrix infirmitas.
Et valet ad hoc id quod legitur ecclesiasti S
ci. xxxi. sicut supra diximꝰ. Infirmitas gra

gis sobriam reddit animam. Quid enim ē anima de ebrietate cuiuscūq; vicii vł peccati p infirmitatē corpalem sobria effecta. nisi de malis cōmutata in bonā ⁊ nisi de a deo debitis obligata. vt nec ei vadium ad inuadiandū. nec fides ad menciendū relicta esset ab omnibus debitis absoluta et quieta. et insuper diues gracie in re ⁊ in spe glorie effecta. Septimo tribulatio est asperitas in itinere p̄sentis vite. hoc est ne magis nos Sicut dicit Grego. diu pgere q̄ cito ad patriam puenire delectet. Asperitē enī inquit fecit deus electis suis iter vie ⁊ vite istius. ne dum electus quasi quadā vie seu vite istius amenitate pascit. magis ipm pgere q̄ cito puenire delectet. p̄sentis vite p̄speritas seu felicitas vie istius ē detinens aut retardans viatores amenitas Vides ergo quia non vile neq; paruipendendū p̄stat mihi ⁊ meis dicit Paciencia vite p̄sentis p̄speritas que non nisi tribulacō ē. cum et meis liberatonē de p̄senti seculo neq; et patrie possessionem accelerat. Amplius. Tribulatio ē ablactatoriū puulorum dei. Ablactatoriū p̄pe amarum illud ē seu insipidum. quod nutrices vel matres ablactare volentes paruulos hoc ē ab vberibus separe. ponunt in summitatibus mamillarum. qualia sunt cyr-
I fungo absynthiū synapis. Vbera igit in quibus interdū pendent huiusmodi paruuli fontes sunt p̄sentium delectationum lac cū quod solo sensu puulos delectat. p̄sens voluptas est carnalis aut secularis. Vbera igitur huiusmōi carnaliter seu secularliter delectabilia sunt. Volens igitur pater misericordiarum puulos suos ablactare. ⁊ ab vberibus hmōi separe. solidisq; cibis spiritualiū deliciarum assuefacere et ad mensam celestem puocare. p̄dicta delectabilia p̄sentibus aspgit tribulatiōibus. De hoc Augustinus. Vis cē māmetrectus vis semp pendere ab vbere. ve illis qui ablactari se non sinunt. qui pendere ab hmōi vberibus non erubescunt. et tam ridiculosam istam puerilitatem. ymmo infanciam vsq; in senectutem et seniū ptrahere nō verentur. Hii sunt pueri centum annoꝝ maledicti Sicut legitur ysaie. lxv. Puer centū annoꝝ morietur. ⁊ peccator centū annorū maledictus erit. Nō attendentes miseri q incompabiliter turpius est etate grandeuos ab vberib⁹ antedictis pendere q̄ ab vberibus carnalib⁹ nec videntes quasi irrisionibus pateant. quādo cum eiulatu et lachrimis ab hmōi vberibus euelluntur. aut cum eis vł auferunt hmōi vbera aut denegātur. Hii sūt qui lugent: vel ablata sibi temporalia vel denegata siue nō concessa. et hoc luctu tāto ridiculosior. q̄nto ipsa etas corpal' magis eos ad sublimia spiritualia. et eternoram magis eas debere iudicat inhyare. Heu q̄ turpe ē quāq; ridiculosum in corpore canicies atq; grandeuitas. ⁊ in mente dissipientissima infancia sicut dicit Seneca. Quia turpissimū est q nomina habemus senum ⁊ vicia puerorū. Et quoniā in nobis non puericia tempore senectut⁹. sed quod deterius est puerilitas in nobis remanet. Ex quibus omib⁹ manifeste colligitur q isti omnes senes et cani vt ita dicamus pueri dum in senectutem inseparabiliter a p̄sentiū deliciarū pendent vberibus omni solide refectioni renunciauerunt ⁊ mensam patris om̄ino non curantes. ymmo vt verum dicamus fugiūt eā. et declinant. Heu q̄ lugendi sunt senio corporali confecti. ⁊ canicie capitū niuei. vbera sibi detracta lugentes. non minus incōparabiliter incōsolabiliter q̄ paruuli ablata sibi pomula vel pirula vel nuculas eiulatu intollerabili deplorantes. Gloria igitur mea ē dicit paciencia quod meorū nullus ē paruulus. nullus infans pendēs ab vberibus. Omnes facti sunt viri. ⁊ euacuauerūt q̄ paruuli sūt. sicut dicit Apostolus in .xiii. p̄me ad Cor. Erubescāt ad vbera cum eiulatu videre currere ymmo et respicere. ppter hoc pmittit eis doctrinam diuine sciencie tanq; ablactatis ysaie. xxviij. vbi dicitur. Quem docebit domin⁹ scienciam et quoniā intelligere nos faciet auditū ablactatos a lacte auulsos ab vberibus. Ve miserie temporꝝ nostrorum vbi adhuc pendentes ab vberibus hmōi nō soliū doceri ad q nec dum ydonei sunt sed etiā sacrū vsurpāt magisteriū. et sacris cathedris incubare easq; inquinare non verētur exterius qui incunabilis deliciarꝝ carnaliū deliciarū adhuc iacēt interius q̄ monstruositate nihil magis stupendū nihil intolerabilius videlicet mente pēdere ab vberibus et corpe disputare de celestibus mente iacere incunabilis et corpe insidere cathedris magistralibus. Nō immerito igitur in his que dei sunt balbuciūt. et docere eorū balbutire infantiū est.

V Amplius. Presens tribulatio corporalis ferula seu flagellum est in scola celestis magisterii in qua dicit Paciencia. Omnes mei discipuli sunt doctrine et discipline virtutum insistentes. Quapropter qui flagellum huiusmodi vel ferulam fugiunt scolares fugitiui sunt scolam sacri magisterii fugientes. Omnes vero mei vtpote celestis scole discipuli et flagellis dorsum exponere et palmas ferulis porrigere paratissimi sunt in quo euidenter apparet eos esse celestis magisterii discipulos. et doctrinam eius omnibus flagellis et ictibus preferentes. voluptuosi vero qui scolam huiusmodi fugiunt ad scolam dyaboli pertinere qui peruersitates omnimodas et insanias solas docet. Est et presens tribulatio flagellum quo granum excutitur et separatur a palea. Dicit ergo Paciencia. Meos tritici siue frumenti electorum de quo legitur malachie. iii. esse confiteor. Flagellum palee timeant peccantium aut peccatorum. Illis enim solummodo minatur et illa sola atterit. me autem purgat et liberat ab illis non hereo amore paleis peccantium vel peccaminum ymmo separi ab eis cupio. Quapropter in hoc flagellum mihi et meis seruit pro voto. Est etiam flagellum quo percussa vestis excutitur cuius percussione cadunt puluis et pulices et pediculi. Vestis meorum omnium caro est que vix aut nunquam est absque puluere terrene admixtionis ex ea et in ea semper gignuntur primi motus et etiam secundi et tercii peccatorum velut pulices atque pediculi in flagello tribulationis cadere coguntur. Quemadmodum in claustris monachorum cisterciensium sepe fieri vidimus. Qui ergo huiusmodi flagello corpora meorum percutit. vestes eorum ab huiusmodi puluere et bestiolis excutit. Et propter hoc desiderabile ac salutare obsequium eis prestat. Quid ergo mirum si pulices et pediculi voluptuosos comedunt et corrodunt qui vestes suas excuti nunquam sinunt hoc est quod legitur ysaie. xxvi. Iusticiam non fecimus in terra

X ideo non ceciderunt habitatores terre. que terra peccata carnis sunt que vtique in carne habitat. vt dicit Apostolus in. vii. Ad Romanos. dicens. quod habitat in carne mea peccatum. Merito igitur habitatores huiusmodi non cadunt de terra carnis seu corporis illius qui mea negligit vel facere vel saltem pati iusticiam discipline Iusticia discipline ipsa est tribulatio et hoc cum in vindictam peccatorum eam sibi quis irrogat vel sustinet irrogari

Est etiam flagellum tribulatio quo canes et cati spirituales arcentur et absterrentur. instar litteralium bestiarum. quemadmodum enim patresfamilias sedentes ad mensas suas virgas seu flagella in manu sua tenere consueuerunt ad abigendos canes qui inter dum mensis improbe se ingerunt et per hoc inde aufugiunt. Sic omnes stulticie viciorum huiusmodi. virga vel flagello percuciente corpus quasi absterrita fugiunt. Et hoc est quod legitur prouerbiorum. xxii. Stulticia colligata est in corde scilicet pueri et virga discipline fugabit eam. Est et tribulatio formido Y que vulgo dicitur expauentaculum. quod in scolis atque capitulis negligencias atque stulticias puerorum atque monachorum absterret. vnde vulgo expauentaculum malorum dicitur sicut et a latronibus insultantibus patibulo irrisorie dicitur quod ipsum est expauentaculum ignauorum et formidolosorum.

Quid plura ipse tunsiones ipsi ictus tribulationum conuulnerationes sunt confessiones et contritiones inimicorum mei et meorum. Impacienciam enim et voluptuositatem que mihi et meis impacabiliter et implacabiliter inimicantur. omnino conterunt et prosternunt mortificant et extinguunt Assidua enim tribulatio vel saltem crebra impacienciam mortificat et etiam pacien Z ciam operatur sicut dicit Apostolus. Similiter et voluptuositatem extinguit sicut supra ex. xxi. ecclesiastici. Quia malicia vnius hore et cetera. Ex persona ergo mea et meorum dictum est. Si exurgat aduersum me prelium in hoc ego sperabo. Prelium enim quod aduersum me exurgit. quantum est de intentione persequentium pro me est et meis omnibus impugnans hostes quos nominaui. Nihil ergo sibi vendicent impii in nullo gaudeant vel glorientur qui persequi et impugnare me intendunt et inaniter putant. Ego enim sum arbor nucis cuius fructus tundendo colligitur Propter hoc tundor et verberor vt fructus quibus onusta sum tunsionibus reddam. Ego sum arbor mirre et thuris in incisionibus et vulnerationibus tam preciosa aromata proferens impugnare me falsissime autumant vbi fecunditatem meam potius adiuuant. Et vt tam desiderabiles fructus vberiores proferam nescientes et inuiti efficiunt. Nouit hoc pater celestis meus et meorum solus agricola. qui huiusmodi hominibus quibus dyabolus in perniciem meam et meorum abu

ri intendit in tam vtilem ac salubrem agri
colationem meam vtitur sicut dicit domi
nus ysaie.x. Virga furoris assur et nesciuit
et post pauca. Ipse autem non sic arbitra
bitur et cor eius non sic estimabit. sed ad
conterendū erit cor eius. et ad internitionē
gentium non paucarum. Tunsionibus tri-
bulationum mei adequantur et compla-
nantur. quēadmodum tele. vt gratiori can
dore niteant siue in toto niteant. Mei
enim omnes byssinum sunt et vestis can-
dida sicut nix qua rex regum christus do-
minus quodamodo vestatur. Item sunt
et byssinum quo sponsa eius cooperta ē si
cut legitur. Apocalpsis.xix. Datum est co-
operire se byssino candido ac splendenti.
A Tunsionibus ego et mei cedimur et q̄
69 dramur. vt in edificium superne hierusa-
lem collocemur. Quemadmodū lapides
et ligna. Qui igitur tunsionem fugiūt aut
repellunt in predicto edificio collocari re-
nuunt. Intolerabilis autem superbia ē la-
pidibus et lignis fabricatori omnium dei
qui fabricatus est auroram et solem non
solum recusare et repellere. sed etiam per
sequi artificium. Quid enim habent cō-
tradicere cedere: et quadrare volenti deo
hmōi ligna et lapides. Iuxta quod legit
ysaie xlv. Ve qui contradicit factori suo te
sta de sanctis terre etc. Tunsionibus mei pol
liuntur in decorem pariter et nitorem si-
cut ubi cantat ecclesia. Tunsionibus. et
pressuris expoliti lapides. Sed de pressu
ris scribemus capitulum speciale. Tun
B sionibus mei fabricantur in vasa miseri-
cordie et electionis sicut dicit ipsa tota sā-
ctorum ecclesia. Supra dorsum meū fabri-
cauerunt peccatores. subaudis me totam
cum vniuersitate membrorum meorum in spe-
ciem et decorem vasorum gracie. Tunsio
nibus mihi et meis qui tundunt et malle
ant fabricant coronas eterni regni et glo-
rie sicut dicit beatus Bern. Quia persecuto
res nobis eterni regni coronas fabricant.
Quapropter aurifabri siue aurifices ope-
rarij quidem seduli et infatigabiles et vnq̄
q̄ntū ad me et meos gratuite operantur.
Ve illis qui huiusmōi operarios operi nō
sustinēt. opus hoc in edificatione corone
prop̄e p viribus prohibentes et impediētes
intolerabili insania glorie sue inuidere vi
dent q operarios hmōi ab ope isto prohibēt
remouēt p viribus et repellūt. non amant
coronas suas. ymmo oderunt qui eas fa-
bricari nō sinunt. qui opus earū tantopē
impediunt et operarios earundem p viribus
persecuntur in ope isto varij sunt operarij et
artifices. Alij enim malliando vt dixim9
fabricāt tundentes et ferientes. Alij la
pides preciosissimos imponunt videlicet q
durissimas tribulationes et maiori precio
diuiciarum celestiū regi regum ab ipsis qui
ea paciuntur comparandas immittunt. cla-
uos aureos eisdem coronis infigunt. qui
pungētes molestias inferunt. quāta mer-
cede conducēdi essent a nobis hmōi opa-
rij et fabricatores coronarū nostrarū qui
a deo studiose operant in illis et etiā sum
ptibus suis. et animas suas et corpa in hu-
iusmodi opa expendentes nulla a nobis
mercedē vel ab alio expectantes. q̄nte glo
rie q̄nteq; preciositatis et speciositatis. q̄nte
mirificencie et decoris sunt hmōi corone
et multitudine et magnitudine operariorum et
et studiositate et laboriositate sic operādi.
C Ego dicit paciēcia et mei soli nouim9. Et p
pter hoc gracias agim9 nō solū largitori
coronarum et coronatori nr̄o deo. sz etiā ipsis
operarijs bn̄dicētes eis duplici bn̄dictiōe si
cut docet apl's i.xij. ad Ro. Bn̄dicite inqt
maledicētib9. bn̄dicite qm̄ et bona nob su
p̄adicta faciūt et sumptib9 suis. vel q2 bn̄-
dictiōe nr̄e orationis indigēt vt miseri et
quia nobis opant taz studiose tā laborio
se sibi tā fructuose vero nobis. Attēde autē
q istar ditissimorum artificū magnates ma-
nus proprias interdū hmōi opib9 nō appo
nūt sed mynistros suos atz satellites coro
nas hmōi pacietib9 opant sicut et cuidaz
regi nos dixisse meminim9. Quociēs
igr videm9 aliquē vindicantē se et repcuci
entē euz qui se pcussit. Debem9 increpare
ipm. vt quid facis hec. Frater vt quid per
cutis opariū tuū. et fabricatorem corone
tue. qui tam studiose eam tibi eē fabricat
an forte quia nō bene opatur in illa. etiaz
teipm fabricat in vas vt diximus electōis
et adorarent vasa aurea vel argētea fabri
catores suos si eos agnoscerent. et tu per-
sequeris tuum. Similiter et cum videmus
amicos nostros volentes vindicare iniu
rias nostras vel repellere persecutores vl
auertere tribulationes nostras increpare
debemus eos pro eo q remouent opera
rios ab opere fabricationis coronarū no
strarum. Et non sinunt eos operari: nec
eos fabricare in eis et ostendere eis. quo
niam non in hoc amorem vel graciam

nobis exhibent sed sub ptextu amoris et
grẽ coronarũ nrãꝝ fabricationẽ ipediũt.
nonmirũ si tam pauci coronas obtinent
cũ ppaucissimi sint qui eas sibi sustineant
fabricari. Eunindicãdi essent nobis hu
iusmõi operarij tota imptunitate exhorta
tionũ ne deessent coronis nostris oparij.
Nũc autem q̃ȝ gratuito ymmo improbis
sime et copiose se ingerunt in tam deside-
bile obsequium nostruȝ. et nos vt hostes
atrocissimos eos psequimur. in quo non
tam illos q̃ȝ nosmetipos nequissime im-
D pugnamus Hec igitur est mea atȝ me
orum gloria singularis ꝙ omẽs qui se ini
micam mihi vel meis credunt oparij mei
et meoꝝ sunt. coronas nobis ppetuas su-
is sumptibus fabricantes ꝛ incredibilib⁹
studijs atqȝ laboribus nobis in tam desi-
derabili ope offitiosissime seruiẽtes. et qḋ
est maioris glorie. nescientes penitus ꝛ in
uiti tunsiones tribulationũ coci mei cõso
lationes siue pacationes mee sunt de om
ni eo quod comedi ꝛ bibi in taberna dya
boli queadmoduȝ tunsiones laterum pa
gamenta sunt exquocoꝝ suoꝝ ribaldrũ q
aliud non habet vnde illa soluant. Unde
et de consuetudine cum ab eis requirunt
exquoca sua p eis latera sua tundẽda ex
ponunt tabernarijs ad placitum eorundẽ
Sic et viri pacientes p̃sentium tribulatio
nem tunsionibus gratanter latera sua ex-
ponunt vt de peccatorũ deo debitis sic sa
tisfaciant. Et hoc est quod legitur Michee
vij. Iram domini portabo quoniam pec-
caui. Et abacuc. iij. Ingrediatur putredo i
ossib⁹ meis. et subter me scateat. vt requi-
escam in die tribulatiõis ꝛc. Dauid vero
nonne exponebat latera sua tunsionibus
cum dicebat. Ego autem in flagella para
t⁹ sũt. sicut penitentes. si ṽe penitẽtes sunt
totos se supponunt consilio sanctorũ con
fessorum. totosqȝ penitencialib⁹ flagellis
exponunt vt de exquoco debito ex taber-
na dyaboli deo satisfaciant. qui aliud nõ
habent quod p huiusmodi debito soluãt
tunsiones seu verbera tribulationũ paga
menta sunt debitorũ meoꝝ. vnde qui me
os tundunt et verberant quibuscũqȝ mo
lestijs pagamentũ eoꝝ ipis pagant vt vul
go dicit. Et vt ipimet molestatores insul-
tando dicunt bene pagam ei pagamẽtuȝ
suũ. ꝛ interdum etiam minãdo dicentes.
Ego pagabo tibi pagamẽtuȝ tuũ. irrideo
et irrident mei minas istas scientes nõ eẽ

minas ymmo pmissionem desiderabilẽ.
Quid enĩ desiderabilius tanto onere de-
bitoꝝ oppssis. iã iãqȝ in carcerẽ formidan
dũ atqȝ horrificũ purgatorij p debitis hu
iusmõi detrudendũ ꝛ gratius ac desidera
bilius offerri nõ potest aut pmitti. q̃ȝ debi
toꝝ hmõi pagamẽtuȝ. Pagamentũ nãm
nobis faciũt q molestias tribulationũ no
bis inferũt. ymmo vt verius loquamur cõ
ferũt ꝛ hoc ẽ quoniã debita nr̃a penitẽcia
lia soluem⁹. nobis pculdubio largitur Et
hoc euidenter habetur ex verbo illo psal.
Qui laborẽ fingis in p̃cepto sicut supra ex
posuimus. Euidẽter etiaȝ habet exemplo
latronis in cruce pendẽtis qui dicebat ad
dominũ saluatorẽ. Memẽto mei dñe dũ
veneris in regnũ tuũ Cũ enĩ eẽt latro ꝛ ho
micida. ꝛ ppter hoc penitẽcie asprime de
bitor. vnde se a tanto debito absoluit nisi
p ipm quod paciebat suspẽdij suppliciuȝ E
Quod quidẽ pacienter sustinens in paga
mentũ debitoꝝ penitencialiũ illud vertit.
ꝛ dñm redemptorẽ in cruce confitẽs vt dic
Hieronim⁹. Fecit homicidij penã marty
riũ. Similiter ꝛ homicidij penã. hoc ẽ ho
micidio et latrocinio debitam fecit penitẽ
cialis satisfactionis debiti pagamentum.
Sic faciunt omnes mei. omnes tribulati
onum egritudinũ et ipius mortis molesti
as conuertunt in debitoꝝ hmõi pagamẽ
tum. Uel duȝ paciẽter illa sustinent. vl dñ
orant ad dñm vt illas pro penitentijs vel
omnino non actis vel male actis recipiat
et eis computet in pagamentum. Hec est
sapiencia meorum et gloria vt ipam iram
dei et vindictam in placationem eiusdem
et reconciliationem ipoꝝ. Quod forũ con
uertant. et de ipa ira dei pacem sibi faciãt
apud ipm. gladium eius et ignem demu-
tent in sacrificiuȝ reconciliationis ꝛ hosti
am pacificam. Scimus quia negociatori
bus vel alijs in publicis nundinis p mer
cib⁹ quas emerunt. vel ex aliqua alia cau
sa etiam obligatis. graciam magnam fa-
cit et gratissimum facit mun⁹ vel obsequi
um. qui in aliquo facit eorum pagamen-
tum. et qui totum faceret nihil ei gratius
facere posset. Quoniam p defectu huius
modi pagamenti capi solent mercatores
et artissime custodiri. ꝛ si non facto paga
mento de nundinis recesserunt tanq̃ fu-
res et latrones iustificarij. Igitur cum
omib⁹ peccatorib⁹ filia picula imineãt. et
incompabiliter atrocior iustificatio. si õ mi

dinis vite p̄sentis nō facto pagamēto de penitenciali ꝑ debitis peccatoꝝ cuenunt manifestū ē quia incōparabiliter ⁊ graciora p̄stant eis obsequia ⁊ munera largiūtur p̄ciosiora qui tribulationes et molestias eisdē inferunt. Quapropter nō hostes nō p̄secutores aut tribulatores dicēdi sūt hmōi homines. sed magis pagamentoꝝ nostrorū in hmōi nundinis factores. alij scilicet ꝑ parte alij vero in toto. Omnib⁹ igitur graciarū actionibus ꝓsequēdi sunt omni more amplectendi vtpote beneficiorū inestimabilium et munerū largitores. et inter benefactores pene p̄mi computādi ⁊ pene maximi. ꝓpter quod cum orant mei ꝑ benefactoribus suis istos specialiť orationibus suis adiuuare intendūt. Isti sunt thesaurarij meoꝝ custodes scilicet diuiciarum quibus eos redimant a carcere penitenciali vel purgatorij. Debita em̄ q̄bus obligati sunt ad satisfaciendū eis de iniurijs et molestijs illatis thezauri sunt absconditi et solū mihi ⁊ meis noti q̄bus eos redimāt hmōi debitores. hoc est q̄ legitur. ꝓuerbio .xiij. Redemptio anime viri ꝓprie diuicie Temporales em̄ diuicie aliene sunt et mūdi sunt. et mundo remanēt cum ex eo egredimur. Sicut dicit. Apostolus prime ad. Thimo. v. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū. haud dubiū. quia nec auferre qd possumus. Istas omēs diuicias dicim⁹ ꝓprias quas sine iniuria alterius expendimus et retinemus. Expendim⁹ quidē debita satisfactōnū. debita cū deo debitl cōpensātes. Hoc ē hec ꝓ nr̄is eidē offerētes ⁊ vt vulgo dicitur. Assignātes Necesse aūt habet hec debita ꝓ suis recipere quoniā sup hoc dedit nobis patētes literas suas videlicet euangelicas duplices scilicet vel triplices. Sicut apparet. math. vi. In ipa oratione dominica. Dimitte nobis debita nostra. Et. luc. vi. Dimittite et dimittemini. O q̄ diuites multi sunt hmōi diuicijs. et tn̄ ignorāt q̄t et quātos habent thezauros ⁊ custodes diuiciarū suarū sed diuicias suas ignorātes quesi nihil habentes sunt. et reuera pauperimi. sed et illud mihi et meis indulsit pater misericordiaꝝ vt debita huiusmōi quantūlibet male pagabilia et vt vulgo dicitur male sedentia et etiam obliuioni tradita ⁊ penitus ignorata. vel etiam talia de quibus huiusmōi debitores eis nec festucā vnaz plicarent ⁊ vulgari gallicano dicitur hoc mihi ⁊ meis indulsit p̄at er misericordiarū vt hec omia debita pro suis recipiat. et sua pro illis dimittat. O q̄ securi multi ad thronum gracie dei accedere possunt q̄ confidenter dimissionē debitorū suoruz petere qui huiusmodi habundant diuicijs et thezauris vt diximus absconditis. et nō tam petere condonari sibi debita. q̄ etiā audenter dicere pater misericordiarū vende ea mihi. eo tamē foro quo eis in p̄scriptis testimonijs euangelij magister imposuit veritať. Ipos vero dolores damnoꝝ ⁊ iniuriaꝝ molestiaruz ad innumerabiles vtilitates quarū partē iam diximus retinēt sibi mei nummatim. Redemptores meorum sunt hmōi hoies redemptionis sue p̄ciis eos obruentes. qui capiunť apud sarracenos euindicare coguntur oblatum p̄cia minutim pecuniam illam qua de carcere illo et vinculis redimantur. Mei vero massis aureis et argenteis etiam non petētes obruuntur. nō deest enim nisi saccum parare ⁊ obtendere. Hic saccus ego sum dicit paciencia. ⁊ hunc etiam saccū ipi etiaz q tribulant opantur sicut supradiximus. quia tribulatio operatur et saccum. igitur ipsi qui tribulant prestant. Non ē miseranda paupertas eoꝝ qui merces aureas ⁊ argēteas antedictas reijciunt ⁊ repellunt. ⁊ ne ad eos veniant summopere declinant. Procul dubio in hoc sicut canes sunt. qui e que aurum et argentum cum eis obruunt fugiunt. vt lapides cōmunes. et lapidari se miseri ymmo insanissimi timent quod dyti q̄ non ē in intentione persequentium. sed reuera eos ditari et thesauros eoꝝ impleri intentio ē miseratoris dei. per man⁹ eorum licet nescientiuz. Quis a deo insanus tantusq̄ redemptionis sue neglector si auro et argento vndiq̄ obruatur licet vulneribus afficiať. si oue de costis ei⁹ frangātur vt nō colligat saltem aliquas ō hmōi massis aut vasis aureis et argenteis que iaciuntur in ipsum. p̄sertim si se videat tātis debitis obligatum. ꝓpter que ⁊ immineant ei carcer horridus ⁊ vincula ⁊ afflictio inestimabilis. Hic est carcer purgatorius cuius ignis teste Augustino maior ē. q̄ quicquid homo pati potest in hac vita. Audiuimus quendam ex conscolaribus nostris. cum ꝑiectus esset in ipsum sacculus pecunie eoq̄ percussus esset dicentem se velle talibus lapidibus vsq̄ aurelianis apidari Heu q̄ntū negligiť. imo etiā

B

D

vilipenditur aurū et argentū huiusmodi
vel quia nō cognoscitur ꝓ debito ab⁹ hu
iusmōi carcer imminens. et vincula et de
bita quibus onerati sunt non pensantur.
Mirabile autem videtur quare fuit ausus
dicere dauid. Ego sum pauper et dolens
cum dolores tante diuicie sint. vt haberēt
tantam astuciam stulti nr̄i temporis sicut
canes qui ꝓiectis ossibus grauiter lesi vel
vulnerati apertis faucibus ꝛ paratis den
tibus in ea irruunt ꝛ lesiones atꝫ dolores
quas passi sunt ab eis negligētes. ymmo
obliuioni tradentes visioni eorum soli in
tendunt magis aliquid venari ex eis vl'vi
extrahere q̄ꝫ pcussos ꝛ lesos se plāgere eni
tentes. Nos aūt ecōtrario facimus. Cum
em̄ totum studiū nr̄m ꝛ conatus. Ut de il
3 latis tribulationibus fructus abscōditos
ꝛ vtilitatea quas diximꝰ elicere mꝰ ad plā
ctū ꝛ luctū maledictiones ꝛ querelas. ad
litigia ꝛ bella nos ꝯuertimꝰ vt reuera ad
huc animales et spiritū quo spūales istas
diuicias cognoscamꝰ ꝛ diligamꝰ penitus
nō habētes. qui diuicijs vl' dignitatibꝰ si
bi illatis cōquirunt. nō homines sed ani
malia brutissima censendi sunt. talia eniꝫ
loquerētur canes ꝛ asini si loqui possent.

Loquela em̄ xp̄iana et linguagiū mei
ꝛ meoꝝ ꝓpriū ē vt dicant ecōtrario ꝛ glo
rientur. nō quidē se lapidatos lapidibꝰ p̄
ciosis hmōi sꝫ magis thezauros suos la
pidibꝰ hmōi repletos. ꝛ nō verbera se su
stinuisse vl' vulnera. sed dona p̄ciosa se ac
cepisse. et inde gratulari ꝛ exultare. vt ꝛ d
p̄ciosis muneribus nō inde dolere vel lu
gere. vt de vulneribus p̄dicare. semp gem
mas esse tribulatiōes eo q̄ luceant et illu
minēt possessores suos. et se eas studiosis
sime colligere. vtpote qui earum p̄ciosita
tem nouerūt ꝛ virtutē. Econtrario ho
quos ego dicā pacientia non docui. si per
viam auro et argento. et gemmis nobilis
simis stratam. ambulauerint omnia vt lu
tum ꝛ lapides cōmunes conculcant. nihil
inde sibi colligūt. Aurū em̄ et gemme alij
q̄ꝫ lapides p̄ciosi apud illos solos p̄ciosa
sunt. Amantur. queruntur. thesaurizātur
qui illa norūt. longe p̄stantiora sūt. apud
canes et asinos carduus. vnus et ossiculꝰ
ꝓ vno siquidē carduo totū mundū dimit
teret asinus si totus aurꝫ esset. similiter ꝛ
canis ꝓ ossiculo vno. Redēptores igr̄
meorū sunt. et hoc a carcere quē diximꝰ ꝛ
vinculis et afflictōe dura. Similiter the
saurarij et diuiciarū custodes et gazophi
lacia magnifica ipi quip̄ secutores eorum
se estimāt et tribulatores. Ex q̄ appa K
ret q̄ꝫ inclita sim quāqꝫ diues dicit pacien
cia et q̄ꝫ opulenti et habūdantes diuicijs
omēs mei ꝓpter hoc sepe diximus q̄ di
tissimus est omnis xp̄ianus. et si nihil ali
ud haberet q̄ꝫ mortē cū illa ei et ad om̄a
debita soluenda sufficiat. et ad celestes re
gni diuicias cōperādas. Sicut ostēdimꝰ
in latrone de quo superius mentionē feci
mus. Addimus aūt hic q̄ diues valde est
et inclitus xp̄ianus qui non habet nisi so
lam febrē tercianā triū aut q̄tuor accessio
num aut solā effimerā dūmō in illa sciat ꝛ
velit negociari cū deo. Isti sunt libera
tores meorū et ereptores de captionibus
piculosissimis et hoc multis modis. Pri
mum ne capiātur cū aduētum p̄donū siue L
captiuorū p̄senserint flagellis et stimulis
vrgent pecora sua et armenta ad fugam
et fugere ea cogunt ad arcem vel menia.
vbi ab hostibus secura sint et in tuto. Sic
ab īsectātibꝰ de dibꝰ delicijs ꝛ diuicijs hu
iusmodi homines stimulando et flagellā
do meos de mundo ad deum confugere
compellunt. Et in celestem ciuitatem que
vere refugij ciuitas est introire ipm enim
mundum odiosum eis reddunt atqꝫ terri
bilem ita vt ab eo toto timore et horrore
auffugiant Secundo captos liberant
a captionibus eorum vinculis disrumpen
tes. quemadmodum factum ē cum olim
populus xp̄ianus obsideret castrū quod
dam. quod sarraceni detinebant captū.
quendam nobilem xp̄ianum opposuerūt
machine que vulgo petraciria dicitur. spe
rantes q̄ in eā partē iacere nollēt lapides.
Per huiusmōi machinam. Illo autem cla
mante. vt ꝓpter eum nullo modo ab hu
iusmodi oppugnatione desisterent. preci
busqꝫ ꝛ lachrimis quibus poterat hoc pe
tente machina illa lapides iacere ceperūt
et hoc quanto rectius poterant in illum.
Factumqꝫ est deo procurante. vt primi la
pides iactu et ictu rumperetur funis quo
illigatus pendebat. ꝛ ipe caderet in fossa
tum de subtus. vnde abstractus a christia
nis sic liberatus est et cum gaudio multo
ab exercitu receptus. Potuit ergo ille di
cere et cantare laqueus contritꝰ est et nos
liberati sumus. Et hoc modo dicebat da
uid ad deū. Disrupisti vincula mea carna
liū ꝛ secularīuꝫ desideriōꝝ sicut dirumpit

cathena illa que om̄es nos ligatos tenet
sicut dicit Seneca. id ē auctor viuēdi. vno
enī ictu tribulationis interdum tedet ali-
quē viuere ⁊ mortē ipaꝫ desiderat. Ita igr̄
illa cathena cupta est. cuius ruptura in ꝑ
fundum cadimus humiliatiōis. Unde ex
cipimus a populo sanctorū. Tercio li-
berant eos ab incendijs et ardoribus car
naliū ac secularium desideriorꝫ. aquā tribu-
lationis sup eos effundētes ⁊ sic in illis ea
dem extinguentes. Ue insipientibus q
gratissimi ac deuotissimi sunt omībꝫ qui
aquā afferūt et supeffundūt ad extinguē-
da domorū suarū incēdia. Sic extinctum
fuit incēdiū monachi qui continuis ardo
ribus libidinis vrebat̄. cotidiana flagel
latiōe et ꝓclamatione. Unde euoluto an
no interrogatꝫ qualiter esset ei sup illa tē-
ptatione. respondit mihi viuere nō licet.
et fornicari liber. Eis igit̄ qui ad extinguē
da animarū suarū incendia tam preciosū
taꝫ desiderabile prestāt obsequiū infestis-
simi sūt erga eos. hostes ac ꝑsecutores repu-
tant. ꝓculdubio non intelligētes q̄ꝫ offici-
ose in hoc eis seruiūt quā q̄ꝫ vtile ymmo sa
M lutare obsequiū eis prestāt. Quarto li
berāt eos quēadmodū pastores et canes
ouiculā de ore leonis. aut lupi faucibꝫ aut
quēadmodū canes exeūtes obuiā predo-
nibus vt eripiāt gladijs iaculis lapidibus
predā de manu hostiū qui eam ꝑsecuntur.
hoc est qui ꝑsequi intendūt. et ꝑsequi videnē
tur. aut ꝑcuciendo gladio seu baculo aut
iaciendo lapides. aut ipm̄ arripiēdo aut
contra feras seu predones vociferādo me
os dicit paciēcia eripuit. Os eī leonis in-
fernalis spūale. mūdus iste ē. venter eius
profunditas ipsa peccatorum. De ore isto
petebat liberari dauid cū dicebat. De ore
leonis libera me domine. De hoc legitur.
Job. xxvj. Saluabit te ex ore augusto ⁊ nō
habēte fundamētū subter se. de hoc legit̄
Amos. iij. Quomō si eruat pastor de ore
leonis duo crura aut extremū auricule. sic
eruant̄ filij ysrahel qui habitāt i samaria
quod interp̄tatur custodia. Hunc eīm mo
dum ereptōis et liberatōis maxime est vi
dere in capitulis regulariū. Ubi rigor disci
pline capitularis seruatur. Ubi eīm de vni
N us fratris correctōe agitur. videres alios
ꝓclamātes seu accusātes alios duarꝫ ob-
iurgationū seu increpationū lapides iaci
entes. alios in gladio seu baculo ꝑcuciē-
tes. hoc est in virgis seu flagello quo hu-
iusmodi homines disciplinari solent ali-
os eripientes ipsam predam. videlicet fra
trem rebellantem aut fugere volentem ca
pientes. ve huiusmodi hominibus inci-
pientibꝫ qui intelligunt se esse liberatos
de ore leonis et ereptos de faucibꝫ luporꝫ
infernaliū. Et ꝑpter hoc se dure vel male
tractatos in capitulo dicūt. cum deberent
gaudere et gloriari se esse ereptos et libe-
ratos a tantis piculis. frater correctus seu
emendatus nihil aliud ē. q̄ꝫ de faucibus
ferarum infernalium liberatus. Fauces
enim et dentes quibꝫ bestie ille deuorant
homines. nō sūt nisi vicia ⁊ peccata. Qua
re ereptio ⁊ liberatio ē a faucibus earum
Apparet igit̄ non solū ingratitudo sed in
sania insipientiū. q redemptoribꝫ erepto-
ribus ⁊ liberatoribus suis nō solū ingrati
sunt sed etiā infestissimi tanq̄ꝫ hostibus ⁊
quēadmodū frenetici interdū medicantī-
bus. seuientes in eos dentibꝫ et vnguibꝫ
Merito igit̄ dicit paciencia quia pene
est meus totus orbis terre ⁊ plenitudo eꝫ O
cum pene mundus totus bonis meis ple
nus sit pene omnes homines thesaurarij
sunt meorū. Quid eīm est in mundo quod
mihi ⁊ meis nō seruiat. Mihi seruiūt estas
⁊ hyems. ignis et aqua tāta varietate ser-
uitiorū q̄nta supra enumeraui. mihi steri-
litas agrorum implet horrea. sterilitas vi
nearꝫ implet celaria. fures et latrones eru
ca et erugo. Et generaliter quicquid the-
sauros seculariū aut euacuat aut minuit.
thezauros meos implet atq; meorꝫ. mihi
tempestates ⁊ grādines messes colligunt
⁊ vineas vuas vindemiant. Sicut ⁊ vsu-
aliter dicunt homines se messionasse vel
vindemiasse cum grando et vredo vel pe
stis segetes eorꝫ aut vuas vastauerūt. ⁊ re
uera si de meis sunt. verissime hoc dicunt
Omīa eīm hmōi bona ꝑ me in horrea atꝫ
celaria celestia reponunt ⁊ thesaurizant.
Sicut eīm q̄ in paupes erogant̄ in thesau
ros celestes mittūt̄. sicut ⁊ que furto subri
piunt̄ ⁊ que violencia auferūtur et longe
sublimius collocantur. Elemosynarū eīm
largitio nihil aut parū habet difficultatis
similiter et victorie ꝑpt̄ hoc toleratio nō
furtorum aut rapinaruꝫ virtuosa ē. ꝑpter
hoc victoriosa. Super igit̄ meritū cō-
mune qd̄ habet cū ipa elargitiōe elemosi
narum addit meritū victorie. ⁊ ꝑpter hoc
hmōi oblatiōes in thesauris celestibꝫ tāq̄ꝫ
preciosiores sublimiꝫ collocāt̄ ⁊ ab ipo deo

amplius acceptant vterque autem thesaurisant
in celo. Hoc enim commune habet qui bona
sua erogat pauperibus, et qui bonorum suorum
furtum vel rapinam cum gaudio suscipit quod
in celo ea thesaurizauit. et vt grata mune
ra deo illa offerunt. Sed ego superaddo no
bilem victoriam. Nihil bonum pretermisit
xps dominus in seipso qui et loculos habe
bat vnde provideretur egenis et furtum iude
paciencter sustinuit, et rapinam carnificum q
sufferentes ei vestimenta sua diviserunt ea
sibi. Mihi et meis terremotus domos
litterales subuertens et suburens. domus
non manufactas in celis edificat. et ignis
domos litterales exurens. domos mihi et
meis non manufactas in celis edificat vt
pueri igitur insensati irridendi sunt qui vilis
moriam istorum edificiorum ruinam siue excidium lu
gent. et de illa celestium edificiorum palacia ma
gnifica edificare sibi nesciunt. sed nec illa
videre vel cognoscere preualent. Quid
P plura nemo me vel meos ledere. nemo mi
bi vel illis nocere. Nemo quicquam auferre
potest. Quicunque enim aliquid mihi au
ferre nititur in thezauris celestibus illud
mihi et meis reponit. Nec grando nec ter
remotus nec pestis alia mihi et meis noce
re potest. sed eo modo quo diximus. Ego ve
domina et mei domini exercituum. et propter hoc
persona me et meorum dicatur. Si consistant ad
uersum me castra non timebit cor meum. Et
si enim aduersum me consistant secundum inten
tionem suam pro me tamen stant et mihi of
ficiosissime seruiunt. omnibus prenominatis
seruiens ego confringo potencias arcum
scutum gladium et bellum. omnis mihi ad
Q pacem et in obsequium meum conuertens Ipsa
mors non solum pedibus meis subiecta est
ad calcandum sed etiam officiosissime mihi ser
uit. ipsa enim carcerem corporis tenebrosissimum
et horrificum mihi effringit et meis vt libe
remur et liberi in libertatem glorie filiorum
scilicet dei inde exeamus. propter hoc eam
desiderabat apostolus in. viii ad Romanos di
cens. Infelix ego homo quis me libera
bit de corpore mortis huius. Ipsa est propugna
trix mea et meorum vindicans me de hoste ne
quissimo videlicet carne vel corpore et occi
dens ipsum in oculis vt amplius de vindi
cta gaudeam. Ipsa est lucerna que noctem
mundi huius diffugat. et illusiones presen
tium vanitatum velut sompnia euanescere
facit. vt reuelata facie veritas videatur.
Ipsa est lux que erroribus et falsitatibus di

cit. cedat tempus post ipsam enim nullus est
ei locus. ipsa est securis. mihi quidem securi
tatem prestans et de terra maledicta vite pre
sentis arbores erectas exsecans. Ut alibi
transplantate floreant et fructificent vide
licet plantate in domo domini. Sicut in
Psalmo legitur. inutiles vero vt in ignem
mittitur. sicut legitur Math. vii. De hac securi R
luce. iii. iam securis ad radicem arborum posi
ta est. Mors est clauis regia vsualiter enim da
uis regia securis vocatur. Hanc clauem rex
celorum adhibet clausis sibi et obseratis cor
dibus et eam voluntarie apud se intrare non
sinentibus. Unde et per hanc intrat mul
totiens et hoc apparet in eis qui metu mor
tis tamen conuertuntur. quod obsequium me
is multociens prestitit et prestabit. bonus ipse
adhuc iudex. cuius bonum ac iustissimum
iudicium. Sicut legitur Ecclesiastici. xli. o
mors bonum est iudicium tuum quoniam
carnem que corruptioni spirituali hoc est
viciorum dedita fuit. corruptioni putrefa
ctionis ius iustissime dampnatam exponit.
et que vermes viciorum et alia reptilia spi
ritualia nutriuit. vermibus litteralibus de
pascenda tradidit. et que in via perditionis
non solum gressibus. sed etiam saltationi
bus. et omnibus petulancie gesticulatio
nibus lassata fuit. omni virtute mouendi
se priuat illam et carcere sepulchri condem
pnat. ipsa est nauta optimus qui de procello
so mari mundi huius in portum tranquil
litatis meos saltem statim educit. Ipsa est
pacifica et pacificatrix optima que litibus
omnibus et bellis finem imponit. dum ca
pita litigiorum atque bellorum et capitane
os de medio tollit. ipsa est finis malorum si
cut dicit in cathone. Mors est que malos
ne vlterius male agant omnia compescit
Ipsa est que mundi gloriam mundique super
biam in momento deiicit et prosternit. de
culmine regnorum et prinapatuum omnem
et omnium dignitatum quoscunque detra
ens. ipsa est que sine acceptione personarum
et munerum dei iudicium exequitur. De
quo iudicio legitur. iudicum. xli. Hoc iudi
cium a domino omni carni. Ipsa est thezau
rus amplissimus et sufficiens ad solutio
nem omnium debitorum. ad comparandas
celestes diuicias sicut prenotauimus.
Ipsa est vltimum post dei misericordiam
redemptionis nostre refugium. Propter
quod legitur proverbiorum. xiiii. Sperat iu
stus in morte sua vt in liberatione salutis

redemptione sua vt in thezauro redēptionis vt in sacrificio recōciliationis prudenter in ea negociari scientibus atq; volētibus.

Nunc vero narrabimus officia paciencie. Ego inquit paciencia sum in elemētis
S terra. de attritione fructificans vberius. In animalibus vrsus qui de verberibus impinguor et salamādra que de igne tribulationis pascitur et quantū ad palatū asinus carduus et pungitiua comedēs. Similiter et strutio quantū ad esum evictū que ferrū et ferrea durissima queq; comedo. Et quia de cibis meis mentionē feci. Dico quod mirrata et queq; amara dulcissimi cibi mibi sunt et delicatissimi. et ex virtute filij dei dico vt lapides isti panes fiant. De quibuscunq; et quantumcunq; duris etiā fiūt mihi panes. et qui nō sunt de familia mea rebus hmōi lapidant. Quos ego nō docui velciunt quādo porrigitur eis panis et quando lapis. et propter hoc cum proijcitur eis panes hmōi fugiunt ab eis. quia putāt lapides esse. sicut et canis. cum ei panis proijcitur. et putat lapidem eē fugit ab eo. cum autem cognoscat quod ei proijcitur panē esse. toto hyanti faucium eidē occurrit. Sic ego et mei scientes panē esse quecūq; mūdus duravocat et lapides cū nobis proijciunt cum desiderio et gaudio occurimus. et ea excipimus.

T Quid plura de illis sum de quibus dicitur. vt alat eos in fame. Fame ei pascor et sitn potor et paupertate locupletor. et hoc ē singulis gloria mea. quia vbiq; diues sū. vbiq; indita vbiq; habūdans. vbiq; opulenta. quocūq; vero sequitur me affluencia omnium victualium. Omē desertū quantumcunq; aridū et sterile padysus voluptatis est mihi et ortus deliciarū. vbicūq; enim carduos inuenio vel mericas vel saltē lapides. Quia si nec ista famē ad minus vel sitim inueniam quas dixi. Jam non solum cibū et potū meū sed etiā delicias. Noli mihi minari de quacunq; rei inopia Illa enī copia mihi est et paupertas diuicie.

V Ego in armis arma protectionis. videlicet clypeus aut lorica et sagittas et gladios excipiens retundens et illud implens. Sagitte paruulorum facte sunt plage eorū. In propugnaculis antemurale vnitū spei. protegens saxa a machinis iacta et ignē grecum. et cetera omīa hmōi suauiter et sine lesione excipiens vt supra tetigimus. In domibus domus hyemalis a pluuijs grādinibus et nimbus et alijs iniurijs spiritualibus eos qui me inhabitāt protegens. In vestibus cappa pluuialis propter eandē causam
X In arboribus laurus propter iniurias temporū aut aeris. virorē nō amittens. et etiā victoribus coronā prestans. In floribus rosa grauissimo rubore propter sanguinis semper rubens. In metallis aurū omni igne tribulationis purius ac rutilantius In pannis purpura sanguinea propter passionū sanguine tincta. In ioculatoribus ille qui et singulis ictibus percucientiū. pro singulis denarijs se exponit et cuius omnis questus et omne lucrum de sustinencia est ictuū aut verberū In instrumētis fabrilibus incus supra quā prescripte fabricatores fiunt. In aromatibus myrra omnem putredinē et vermes vicio arcens ab hijs in quibus sum. in granis synapis et piper qui detritione et exarione acuuntur. et quibus virtus augetur ex hijs. Similiter et triticum quod per flagella et molarē attritionē a furfure aque conspersionem et tandem ignis excoctionem in salubritatem et delicias presens profi cio. In membris spiritualibus humerus oneribus portandis fortissimus In partibus edificiorum. fultrum seu fulcamentū. In partibus lecti culatur mollis sustinēs et super me iacentem et super incubentem In ornamentis seu apparamentis cella seu subcellium. De piscibus iam diximus
Y quia ego sum piscis marinus qui in abysso amaritudinū semper versor tamen dulcissima semper sum et in aui bus auis aquatica que in aquis semper sepissime immergor. nec stilla vna mihi adheret et semper arida permaneo. Ultima autem laus mea inter sorores meas ē quod ipsis in futurum regnum celorum promittitur Meum et sororis mee humilitatis ex nunc ipso testimonio veritatis pronunciatur esse vbi dicit Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorū. Et iterum. Beati qui persecutiones paciuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Accedit et ad culmen glorie mee illud quod bona mea nemo mihi aufferre nemo ea minuere vel ledere vult cum tot et tanti ea totis studijs et viribus conentur augere. tante autem pacis ac dominationis ē paciencia quod in ipa possident omnes electi animas suas sicut dicit veritas. Luce vicesimo primo. In paciēcia vestra possidebitis animas nostras. Ubi enim ego non sum. nihil boni pacifice possidet

Qualibet eñ punctura. quolibet ictu omnia bona sua amittit qui me non habet. In omnium hominum domigerio de dignatione ⁊ subiectione ē. Similiter ⁊ omnium rerum que vel corpus eius: vel bona tēporalia in aliquo ledere possint. Unde omnia timet non solum fures ⁊ latrones. Sed etiā timet rubigines mures cattos. nubes et ventos ymbres et grandines: et oīa hec illi minantur. Mihi aūt applaudunt et blandiūtur obsequia sua gratissima et offitiosissima sic supra exposuim⁹.

a

Egrediemur hui⁹ tractatus partē terciam ⁊ ipsius partis tercie partem primā que ē de vitijs et peccatis. vbi primū determinanduꝫ ē nobis quid ē viciū. qd peccatum ⁊ quid differat alterū ab altero. Dicim⁹ igit̄ q᷒ viciū ē habit⁹ vtiqꝫ malus sicut virtus bona qualitas mentis. Malus eñ ē hmōi habitus A 7o
nō in habēdo seu participādo maliciā. sꝫ in essendo ipa malicia qua quis malus ē quemadmodum supra exposuim⁹ q᷒ virtus ē bona qualitas mētis nō in habēdo seu ꝑticipādo bonitatē sed in essendo ipa bonitas quēadmodū et color ē albus nō in habēdo seu participādo bonitatē. sꝫ in essendo ipa albedo. Q᷒ si qs dixerit q᷒ cū viciū sit malū eēncialiter vt dixisse videmur. nō erit ergo vllo modoꝝ bonū hoc ē nec simpl'r. nec cui nec scđm qd frigiduꝫ. ⁊ hoc ē quoniā nihil recipit supra se cōtrariū essencie sue vllo modoꝝ. Jam aūtē declarauim⁹ in tractatu de bono ⁊ malo. q̄ B
niā. quod ē viciū in vno ē bonus habitus ⁊ bonitas in alio ⁊ pulchritudo. Insidiositas eñ in vulpe ē bonitas quedā natural' in eo ⁊ pulchritudo. In homine aūt est et malicia ⁊ turpitudo. Sic se habet de iracūdia ⁊ rabie ī leone et vrso ⁊ de alijs dispositionib⁹ ferinis et animalibus q̄ vtiqꝫ in substancijs suis naturalib⁹ ⁊ ꝓprijs decentissime ac pulcherrime sūt. ⁊ aptissime sedent in eisdē. In hominib⁹ aūt indecentissime ac turpissime ꝓpter discrepanciaꝫ suā naturalē ad naturā humanā. Quemadmodū viror in lapide smaragdo. ⁊ croceus color in lapide topasio. et color celestis in lapide saphyro. et bonitates naturales ⁊ pulchritudines sunt. In facie autē humana difformitates essent etiā visui intolerabiles. Quare nō sic intelligim⁹ essencialiter cū viciū habitū malū dicim⁹ sic inq̄ꝫ. nec in toto nec in ꝑte nec scđm qd. nec alicui possit esse bonū. Hec ē eñ intentio vna ei⁹ quod ē essencialit̄. Hoc ē tota rōe sui eē. siue tota sua essencia maliciā eē habitū malū ⁊ ex nulla ꝑte vel modo bonū.

Alia autē intentio ē quā satis explicuim⁹ videlicet q̄ dixim⁹. malū ibi nō aliud ꝓdicare q̄ꝫ ipm viciū. licet alia ratione seu ꝓpatione. Peccatū vero act⁹ ē ꝓcedēs ex hmōi malo habitu vel dispositiōe ma

la et hoc apparet ex diffinitione qua diffi
nit Augustinꝰ peccatū dicens. Peccatum
ē dictū vel factū vel cōcupitū cōtra legem
dei. vbi necesse ē ꝑ factū intelligi etiā non
factū. sicut et vsualiter increpamꝰ aliquē
ꝓ eo quod nō facit id quod facere debu-
it et dicimꝰ male fecisti. qꝛ istud nō fecisti.
quia ipm nō facere bonū aliquādo vl' be
ne vsualiter malefacere dicimus. Attē
de etiā qa in ista diffinitiōe Augustini cu-
pitū etiā ad alias passiones extēdit vt ad
odire timere sperare hoc. ꝛ qa ipm deside
riū radix quodāmodo ē aliarū et ad ipm
reducūtur alioqn valde diminuta eēt dif-
finitio Augustini. et esset potius via et ex
emplū exqrende ꝛ inueniēde diffinitiōis
ꝑfecte. nō diffinitio cōpleta. Scito eti
D am ꝙ nō diffinit hic nisi peccatū mortale
Nō eīn cōtra legē sunt ꝓpe venialia. Nō
eīn cōtra legē ē ꝓpe quod nō ē legis ipsiꝰ
transgressio Attēde etiā quia nō diffinit
hic nisi peccatū quod dicitur actuale vide
licet quod ē actus illicitꝰ vl' obmissio actꝰ
lege ꝑcepti. ꝛ hec sunt peccata q̄ solemꝰ di
cere peccata acquisitionis et cōquestū no
strū pessimū. Quēadmodū originale pec
catū hereditatē malā ꝛ hereditariū nobis
malū dicimꝰ vtpote a ꝑmis parētibus ad
nos deuolutū. hoc etiā peccatū ꝯtractū di
citur hoc ē cū ipa carne a parentibꝰ tractū
ꝛ nō ꝓpo studio vel ope a nobis acquisi
E tū. Uiciū ergo et peccatū actuale sunt.
sicut habitus ꝛ actus ab ipō ꝓcedēs. non
tamē oīe peccatū actuale ex malo habi-
tu ꝓcedit. ymmo plerūqꝫ ex mala disposi
tione. Peccatū aūt originale iuxta du
os modos dicit. ꝛ vno quidē mō peccatū
ꝑmoꝝ parētū. Peccatū inqꝫ actuale quo
dei mandatū transgressi sunt peccatū ori-
ginale dicitur ex eo ꝙ origo et causa fuit.
omni in toto genere humano sequentiū
peccatorū. Nec dubiū est quin huic pec-
cato ꝯueniat suprapositia diffinitio Augu
stini. Secūda intentione vel mō dicit
viciū hereditariū ꝛ tractū ad omēs poste-
ros deuolutū ꝛ in oēs transfusum q vicio
sā lege nascēdi vt ait Augustinꝰ inde nati
vel geniti sunt. hoc ergo viciū seu peccatū
qm̄ latuit phylosophos ꝛ multos de here
ticis necesse habemꝰ stabilire ipum in pri
mis deinde declarare qualiter viciū dicit
ꝛ peccatū ꝛ culpa. vbi ostēdemꝰ euidēter
qa nō ꝑ abusionē noīationes iste attribu
te sunt ei ymo ꝓprie. iuxta vsitatissimas si

gnificationes nominum istoꝝ. Tercio
dissoluemꝰ questiones ꝛ rn̄debimꝰ ratio
cinationibꝰ eoꝝ q cōtra doctrinā catholi-
cam de peccato originali vl' senciūt vl' sen
serūt. Quarto inuestigabimꝰ causam
ꝛ modū qbus ꝯtrahit hoc viciū vel trans
fundit in posteros Quinto ꝑscrutabi
mur vtrū vnū ꝛ equale sit in oībꝰ. ꝛ vtꝝ
ex eo sit artifitioꝝ electio. ꝛ tota vite nr̄e in
ordinatio. ꝛ nō ꝑteribimꝰ errores eoꝝ q
ꝯstellationibꝰ ꝛ horis natiuitatū attribu
erūt hec. Sexto inquiremus mensurā
tpius ꝛ penā ꝓpriā eiusdē. ꝛ quo iure de
beat eidē. et dicemus cōparationē eius ad
actualia peccata.

Ebes ergo hic reminisci primū tri
D umviarū quibꝰ eius esse stabiliui
mus in tractatu quē vocamꝰ. Cur
deus homo. Haū ꝑmā posuimꝰ errorē
virtutis nr̄e appetitiue interioris atqꝫ puer
sitatē qua bona nobis male sapiūt. ꝛ ma
la bene qua horrifica vicioꝝ ꝛ peccatorū
spurcicia tam suaue nobis sapit ꝛ virtutū
suauitas tam amarū. Quēadmodū eīn er
ror atqꝫ puersitas appetitiue nr̄e exteriorē
seu corpalem egritudinē habere se idicat
Sic et in interiori seu spūali se habere ne
cesse ē. videlicet vt eius error atqꝫ puersitas
spūalem ꝛ interiorē egritudinē absqꝫ vlla
dubitatiōe indicet. Eodē mō etiā ꝛ de
intellectiua vi nr̄a siue cogitatiua supiori
nobili euidēter se habet. cū taꝫ multiplex
eius error tātaqꝫ puersitas in iudiciis eius
dē ꝛ opationibꝰ appeat manifeste. Quis
eīn non videat q̄nta ptinacia bona mala
iudicet et ecōuerso ꝛ parua bona magna
ꝛ magna parua vl' nulla. Delicias eīn cor F
porales q̄ vtiqꝫ mala pniciosissima sunt si
cut in tractatu de mr̄imonio docuimꝰ bo
na indicat. sicut apparuit in epycuro. ꝛ to
ta eius factiōe. Spūales eīn delicias. nec
nō ꝛ diuicias parua vl' nulla bona. vtpote
adeo longe ab eis. vt cū taꝫ magna bona
sint fiant. vel oīno nō videant ab eis vl'
parua eis videant. quēadmodū corpora
stellaꝝ cū incredibilis magnitudinis sint
oībꝰ puissima videtur. A nōnullis autē
nec etiā vident. Et multa etiā de eis a nul
lis videant. Sicut multe stelle q̄ in gala
cia sunt. a nullo vident. Manifestū igit ē
his iudiciis istis egritudinē istā esse qua
vtraqꝫ vis nostra ꝑnominata tāta turba-
tione atqꝫ puersitate laborat. Oīs autē
egritudo spirtualis viciū est. et omnis pa

uersitas difficile mobilis malus habit⁹ ē.
et ideo viciū a diffinitiōe. Et qm̄ innatum
ē nobis. merito originale viciū, natiuū ꝛ ra
dicale atq; hereditariū nominat. Se
cunda via rebellio est inter spūale siue sb
lime nostrū quo brutis precellimus. ꝛ ani
male nostrū videlicet quo eis cōmunica-
mus. quā rebellionē a sensu percipimus.
Hec aūt rebellio euidenter ostēdit in
firmitatē et egritudinē eius q̄ ē in nobis
superius vel nobilius. Si eīn sanū esset et
firmū firmitate naturali necessario totum
animale quod in nobis ē subditū esset ei
subiectione et obediencia paratissima.
Causa aūt in hoc est. quia sublime nostrū
ac nobile inconpabiliter fortius est in sa-
nitate sua et vigore naturali. et insup lege
ac iure nature eidē prelatū ac suppositum
Ipa ergo hmōi rebellio iniuria est natu-
G ralis in ipm. Siue eīn p rebellionē. a decq̄-
ri querat animale nostrū spūali nostro si
ue ipm supare contra ius et legem natu-
re in hoc indubitanter facit. Qz igitur ita
depressū ē spūale nostrū itaq; infirmatū
vt aduersus ipsum se erigere ac rebellare
possit animale nostrū. et hoc tam iniurio
se. manifeste infirmitatis atq; debilitatis
est ipius spūalis nostri. Infirmitas autē
atq; debilitas omnis contra naturalē vi-
gorē et firmitatē indubitanter et egritudo
est et viciū. cū euident contrariū virtus sit
A sensu igitur ipo manifestū est origina-
le illud viciū seu egritudinē esse in omni-
bus nobis. Tercia via est rectitudinis
nostre icuruatio ad ea que infra nos sūt
et auersio seu declinatio ab hus bonis. q̄
H supra nos sunt. ꝛ propter que creati sum⁹
A deo enim incliuati seu incuruati sum⁹
ad ea que dicuntur bona carnis et mūdi
tam scōm sublimē vim nostrā cognoscitu-
uam seu intellectiuā q̄z sm virtutē etiā no
stram nobilē motiuā id est volūtatē. vt ea
sola pene cogitare. sola pene velle merito
videamur adeo auersi et declinati a presē
tibus et futuris animarū nostrarū bonis
vt cogitationes ꝛ affectiones nostras dili
genter considerantibus a nobilitate speci
ei nostre in brutalem insipientiā degene-
rasse merito videamur. Iuxta pphete te-
stimoniū dicētis. homo cū in honore esz
non intellexit cōpatus ē iumētis insipiēti
bus et silis factus est illis. Paucissimi
etiā sunt in hominib⁹ qui rationabiliter
et non brutaliter viuāt. Qui aūt aliter vi-
uunt contra naturalē istā incuruationem
et auersionē velut erecti et ad bona ante-
dicta conuersi viuunt. et hoc sm virtutē vi
nostrā supiorē nobilē. Quia ergo nulli
dubiū ē brutalitatē istā et esse nobis origi
nalē. et esse viciū. cū viuere sm illā viciose
viuere sit manifestū, ē originale viciū esse.
Amp̄. Nō aliter recte viuimu⁹ nisi cū
scōm superius nostrū ac nobile viuimus
Hoc aūt non ē nisi cū inferius nostz vide
licet quod ē animale in nobis ab eo victū
atz subactū fuerit eiusq; dominatiōi obe
diēs. ymmo in seruitutē redactū sicut dicit
Aplus. in. ix. prime ad. Cor. Castigo cor I
pus meū et in seruitutē redigo. Et hec vi
q3 seruitus iure et lege nature debita ē ali
oquin inique et contra iusticiā imponere
tur. quare iniquū ꝛ iniustū esset et cōtra na
turā domare nostrū inferius. videlz vires
inferiores motiuas. Hoc aūt ē quod virtu
osum omnes clamant. ꝛ quod omnis in-
tellectus apud se conceptum habet. et na
turaliter impressum. Amplius. Scdz
hoc pmittere illas regnare ꝛ dominari es
set iustū. ꝛ de hūs in tractatu de matrimo
nio multa diximus. Manifestū ē igit
quia regnū et dominatio sup vires inferi
ores nostro supiori iure ꝛ lege nature de
bentur quare seruitus et subiectio ꝯtrarie
inique sunt. Manifestū autem ē. quo
niam exceptis paucissimis seruit. et subie-
ctum ē eis et hoc ex originali vt diximus p K
uersitate. Nō eīn expectatur in hoc praua
consuetudo. cū nō solū in adultis. verum
etiam in pueris et paruulis quaten⁹ etas
pmittit. Ubi autē ab hmōi seruitute ꝛ sub
iectione vel erectū vl' liberatū aliquaten⁹
ē. victoria vel assuefactione vel de benefi-
cio gracie diuine. hoc esse factū dubiū nō
ē. Omnes ergo cū originali isto vicio na-
sci. ꝛ sm illud viuere vel in toto vel in pte
nisi ecōtrario adiuuent manifestuz ē. Qz
si dixerit qs quoniā scōm animale nostrū
ꝯmunicam⁹ cū brutis. Et ideo quēadmo
dum vel opatiōes vel passiones q̄ in bru
tis sunt. scōm illud nihil habēt iniurie na
tural' nihil iniqtatis ymmo magis sūt sm
iusticiā naturalē sibi. Cuz ergo opationes
seu passiones q̄ ex aīali nro in nobis sunt
vl' a nob fiūt naturaliter nihil habebunt
iniusticie nihil iniquitatis. Respondem⁹
in hoc. qm̄ ꝛ si scōm animale nrm ꝯmuni
cam⁹ cū brutis. In spirituali nro m̄ pcelli-
m⁹ eis. Et ideo sm illud quod in nobis

nobilis atq; sublimius ē nos vincere atq; opari opꝫ. Omnino enī indecens ꝛ incōgruū ē pferre quod inferius atq; ignobilius ē superiori atq; nobiliori. sequitqꝫ illud ꝛ obedire illi. rebellare aūt istū nostrū animale. quod absurdū videt̄ eē. Amp̄. Animale brutoꝝ p se regnās atq; dominās ē ꝛ nullo vinculo obediētie vel seruitutis in illis alicui obnoxiū aut obligatum vtpote nō habens supius apud illa. Animale vero nr̄m sicut supius habet apud nos ꝛ in nobis sic ē eidē debito subiectiōis ꝛ vinculo seruitutis astrictū quēadmodū hō p se in regiōe aliq̄ degēs. vbi nullus ē alius pnceps aut dn̄s liber ē ab omni obediētie debito. Si aūt fuerit in regno vel pncipatu alterius necesse habet eidē obedire ꝛ esse subiectus.

2 Uerū siquidē vt ait Tullius. omne regnū anime a natura tributū ē quare animale nr̄m in nr̄o regno rationis ē. ꝛ ideo necessario legibus eiusdē subiectū. In brutis vō tanq̄ seorsum ē ab omi aliena ditione ꝛ potestate. ꝛ ideo liberū. et hoc ē qd̄ legitur ecclesiastici. xiij. Pondus sup se tollit q̄ honestiori se cōmunicat. Merito ergo animale nr̄m pōdus obediētie subiectionis ꝛ seruitutis sup se tollit. dn̄i supiori nostro quod tam honestū ē cōicat associatū scilicet eidē in eodē subiecto anima videlicet nr̄a. Silr̄ se habet de homine q dat̄ in seruū alij ꝛ de homine libero. Eodē mō de equo habēte sessorē sup se ꝛ de nō habēte. Nō ē aūt degluciendū. id ē sine pscrutatione trāseundū quod dixi. qr et animali nr̄o naturalr̄ sunt hmōi passiones ꝛ opationes. Naturalr̄ quidē id ē ex natura corpali vl̄ dic. naturalr̄ aūt. id ē iuxta pmitiuā nr̄e nature institutionē seu cōditionē. Nam scōm statū illū nō nisi iussu abho supiori nr̄o exiret. Nūc aūt tanq̄ libere exeūt nō expectato iussu seu mādato illius. quod modis omibus eis illicitū fuit iure ac lege pmitiue institutionis nr̄e. quibus iure plenissimo animale nostrū spūali nr̄o subditū ē ꝛ eidē ad obedienciā obligatū. Quarta via est insensibilitas. vt ita dicamus ipius spūalis siue supioris nostri. qua insensibile ē ad bona sua ꝛ mala cū animale nostꝝ sensibilissimū sit ad sua bona scilicet ꝛ mala. Om̄ insensibiles enī sumus interius ad lucē nostrā internā q̄ sol intelligētie ē. videlicet xp̄s dn̄s. Om̄ difficile illa etiā tenuissime atq; obscurissime videmus. Similiter et ad suauitatē internā nr̄am ꝛ delicias spūales. q̄ in ip̄o ꝛ ex ip̄o sunt. ꝛ in virtutibus et p virtutes quis ignorare pmittit. cū nec odor ptenuis ad nos inde penetret. Idem dicimus ꝛ de saporibus. q̄ sensibiles aūt sumus econtrario videlꝫ ad suauitates odores et sapores animales nullus ē qui nesciat. Similr̄ et q̄ difficile calefactibiles sumus calore spiritualis amoris sanctorūq; desideriorū q̄ facile autē ardeamus ecōtrario quis nō videt.

Amplius. Cū p modo seu magnitudine vel p modo suauitatū aut bonitatum calefactibiles eē vel calefieri debeamus ab illis quorū sunt. Si essemus vtrūq; bn̄ dispositi ꝛ ip̄a suauia seu bona equaliter nobis ppinqua ppinquitatibus sibi cōgruētibus q̄ esset pportio seu compatio suauitatū seu bonitatū adinuicē. ea eēt et calefactionū hoc ē amorū seu desideriorū nr̄orū adinuicem in illas. Quia ergo nulla ē pportio vel etiā compatio diuine suauitatis. seu etiā bonitatis ad eas que carnis et mundi dicuntur suauitates seu bonitates. si bene dispositi essemus tam ad has q̄ ad illas nulla esset pportio seu comparatio calefactionis amorū seu desideriorū quibus calefieremur a spūalibus suauitatibus seu bonitatibus ad calefactiones quibus calefimus ab eis que mūdi suauitatibus seu bonitatibus. Cause enī sp pportionabiles sunt effectibus suis nisi dispositionū inequalitas inter effectus faciat diuersitatē. Quia ergo ecōtrario pdictis causis se habent eorū effectus in nobis. Manifestū ē q̄ nō eque boni dispositi sumus ad illas. quare vel ppinquius ē animale nostrū ad suauitates ꝛ bonitates suas vt ita loquamur vel magis bene dispositū ad illas q̄ spūale nr̄m ad suas. Manifestū ē autē quod elōgatio hec seu mala dispositio que ita spūale nostꝝ īpedit a supradictis suauitatibus ꝛ bonitatibus lesio ē magna et viciū quod ita nos pu̇erse habere compellit. Peruersitas aūt omnis. et oīs dispositio puertens nos viciū eē dubitari nō potest. Qꝫ si dixerit quis. quia hec ē naturalis et rectissima ordinatio nr̄a vt animale nr̄m pximū sit suauitatibus suis ꝛ bonitatibus. Spūale vero nostrū longe sit a suis. quemadmodū et nos ipi terre ꝛ terrenis omnibus pximi sumus celo vero et celestibus remotissimi. Respōdemus quia reuera scōm corpus ita ē vt dicitur de ppinquitate et remotione. quia in

ferior ista regio et mūdi sensibilis habitatio regio nostra ⁊ habitatio est quantum ad corpus. et etiā quantū ad animale nostrum in eo quod animale est. vt nūc quidem se habet. Quantū ad spirituale vero nostrum. regio nostra longe alia est ⁊ habitatio. et eque vicina seu ꝓpinqua spirituali nostro vt sua regio vt diximꝰ animali nostro. Qꝫ si dixerit. quia hoc etiam nec verum nec debitum est. quia plus animales sumus naturaliter vt ita dicamus q̄ꝫ spirituales. et plus corporales q̄ꝫ spirituales. Dicimus quia sermo huiusmodi hominis est sermo valde erroneus ⁊ procul dubio hominis nesciēns se eē hominē et pene omnino ignorantis nobilitatē humane nature. Generaliter eñ absqꝫ vlla dubitatione verū ē. qꝛ id quod ē in vnoquoqꝫ optimum ē in eo etiam nobilissimū atqꝫ fortissimū naturaliter. ⁊ ꝓpter illud etiaꝫ alia creata sunt in toto illius. sicut anima in nobis nobilior atqꝫ fortior corpore. ⁊ ꝓpter illam corpus creatū ⁊ membra ipsius

n Similiter spirituale nostꝝ naturalit̄. hoc ē naturali et ꝑmitiua sui institutiōe in nobis optimū ē nobilissimū ac fortissimum. Et ꝓpter id omīa alia in corpibus nr̄is et in animabus creata sunt. Quare multo fortius ē ei ꝓuisum de omībꝰ ꝑfectionibꝰ suis naturaliter q̄ꝫ animali nostro de suis et ideo eque ꝓpinquū naturali ordinatione vel etiā amplꝰ bonis suis omnibꝰ q̄ꝫ illud. Neqꝫ eñ diuine bonitati neqꝫ sapiencie eius cōgruit minꝰ ꝓuidere magnis ⁊ magis minoribꝰ. aut minus curare magna q̄ꝫ parua. ꝑsertim cum paruū animale nr̄i nō curet nisi ꝓpter magnū spirituale nr̄i. Amplius. Inter regionē intelligibiliū seu mundū intelligibilem ⁊ intellectū nostrū nihil ē mediū. Si eñ aliqd esꝫ mediū illud esset intelligibile vel sensibile Nō sensibile cuꝫ omē sensibile infra intellectū sit ⁊ in regione que sub ipo est. hoc ē mundo sensibili. Intelligibile vero omne de mundo intelligibili ē. aut ipe mundus intelligibilis. Quare nō ē mediū int̄ mūdū intelligibilē ⁊ intellectuꝫ. pars eñ non potest esse media inter aliquid ⁊ suū totū Posset qdē media eē int̄ aliqd ⁊ residuuꝫ

Q sui totius. Inter intellectū igitur et sua intelligibilia nihil ē mediū. Eodēmodo est ostendere qꝛ inter affectū nostrū nobilem ⁊ sublimem. et sua nobilia seu desiderabilia nihil ē mediū quare inter spirituale nostrū totum et sua ꝑfectibilia. vt verbo generali vtamur nihil est mediuꝫ. Eque ḡ ꝓpinquū ē spūali nr̄o suū seculū. vt nr̄o aīali suū Qḋ ergo nō eque ꝑficit̄ nō eque mouetur ab illo vt animale nostrū a suo non est ex elongatione maiori seu ꝓpinquitate minori ad id. sed neqꝫ ex minore fortitudine cum dubitare non debeat seculuꝫ intelligibile ⁊ ea que in eo sunt fortiora eē ⁊ vehemētioris influencie q̄ꝫ seculum animale. ⁊ ea que in eo sunt. Quare insensibilitas ista seu tarditas spiritualis nostri. cum indubitanter ꝑuersitas sit atqꝫ malicia nobis innata. originale vicium est qḋ querimus contrariūqꝫ eius bonitas est ⁊ rectitudo virtus est ⁊ fortitudo illius.

Amp. Indecentissime ac puerissime ordinasset creator nostrū spirituale ⁊ nr̄m animale si illḋ debile ymmo quasi emortuū. et miserabiliter impedituꝫ ad suas ꝑfectiones creasset Hoc vero expeditissimū et ꝓmptissimū ad suas cum longe maior gloria sit creatori ꝑfectio nostri spiritualis q̄ꝫ ꝑfectio nr̄i animalis. Nobis etiaꝫ incōparabiliter maior vtilitas seu salubritas ē illa q̄ꝫ in alia. Siue ergo in gloriam suaꝫ siue in vtilitatem nostram. siue in ambas intenderit creator in creatiōe nostra. Nō ita illas ordinauit vt sunt. Ordinauit aūt animale nostrū vt est bene. Quare nō ordinauit spūale nostrū vt ē male. Quicqd aūt ipe non ordinauit in nobis. et ē in nobis naturaliter viciū est in nobis siue peccatū. Illud igitur viciū quo tardi seu difficiles seu pene in sēsibiles sumꝰ ad bona sublimia videlicet spūaliā et eterna in nobis est naturaliter siue originaliter. ꝓpter qꝛ et originale vocatur ⁊ innatū. Quinta ratio quia viciū recussima diffinitiōe proprie est quo male nos habemus ad bona opa reddenda hoc est tarde ⁊ difficile Ad mala vero bene vt ita dicamꝰ id est prompte et expedite. Quia igitur in nobis ē naturaliter et originaliter ista ꝑuersitas naturaliter et originaliter ē in nobis illud viciū. Poteris et iuxta vias istas multas similes inuenire Non aūt sufficere arbitramur tibi ad stabiliendū originale peccatū. hoc est ad faciendā certitudinē de eius esse et declarandū quod ipm est. Iuxta qꝛ ꝓmisimus Sexta via est quia quēadmodū anima humana in potestate habꝫ mouere ꝓut vult membra corpis sui. Sic et multo fortius in potestate debet habe

re naturaliter ipas vires suas que sunt tā
q̄ membra ipius. Quemadmodū igitur
quando potestatem nō habet mouendi
corporis sui membra. manifesta ē egritu-
do corpis que motuȝ hmōi impedit. Sic
vbi potestatem non habet mouendi mē-
bra illa sua spūaliter que diximus. Mani-
R festa ē ergo egritudo ipsius paralisis vl' fe
bris spiritualis. Eodem modo ꝛ de homi
ne ipo. Quemadmodum eniȝ difficultas
vel impotencia se mouendi scđm corpus
ostendit in eo egritudinem vel infirmita-
tem corporis. Sic difficultas vel impoten
cia mouendi se scđm spiritum. ostendit in
eo infirmitatem siue egritudinem spirit⁹
vel mentis. hoc autem in vnoquoqȝ nr̄m
manifestum ē. Non enim amamus quod
volumus. vel cum volumus vel prout vo
lumus. Similiter neqȝ odim⁹. et ad hūc
modum se habet de alijs motibus spūali
bus. Manifesta igitur ē in nobis ista quā
querimus egritudo mentis.

S P Ost hec put p̄diximus declarabi
mus istam corruptionem seu per-
uersitatem peccatuȝ esse verissima
nominatione. Qr enim vicium sit. eui dē-
ter apparet ex hus que iam diximus. Dici
mus ergo in p̄mis quia peccatum vna in
tentione dicitur actus vel eius p̄uatio. Fm
quem moduȝ nemo vnq̄ȝ sani capitis po
suit originale peccatum esse peccatū. Cuȝ
eñ in paruulis nascentib⁹ esse ipsum cre-
dat et docet omnis ecclesia sanctorū. qui
nihil egisse ante natiuitatem vel in ipa na
tiuitate quod peccatum dici possit a quo-
cunqȝ indubitanter credunt. dūtaxat hiis
exceptis qui animas antea in alijs corpo
ribus fuisse vl' in corpibus in stellis vanis-
sime sompniauerunt vel adhuc delirant.
Manifestum ē peccatū originale nō actū
ipm quo quis peccare vel peccasse dicitur
Catholicam doctrinam accipe salicet ma
gis peruersitatem de qua proximo locuti su
mus et qui argumentantur. Non pecca-
uit iste paruulus nec peccat. ergo non ha
bet peccatum. Manifestū ē. quia erronee
arguitur. nisi de peccato actuali conclusio
nem intelligant. Si quis eñ argueret
Hec auis non volat neqȝ volauit ergo nō
habet volatū. et iste equ⁹ nō cucurrit nec
currit. ergo nō habet cursum. Manifestuȝ
ē eum valde insipienter arguere. cū ad re-
motionē act⁹ remotio habit⁹ nō sequat̄.
Quia igit̄ de hoc nūq̄ȝ fuit contētio inter
nos et hereticos vel alios quoscūqȝ erro
neos. exceptis illis quos supra diximus.
Pertrāsibimus hoc plane dicentes. quia
paruuli nascentes nullū p̄sus habēt actu T
ale peccatū. sed originale eos habere dici
mus. Si eñ peccatū eorȝ eēt actuale. hoc
ē act⁹ eorȝ indebit⁹ vl' act⁹ debiti p̄uatio si
iā originale eēt illō id ē originalit̄ ꝯtractū
seu inditū neqȝ hereditariū seu a parenti
bus transductū. sed magis acquisitū ꝛ ad
uenticiū. Quoniam ergo vt recte dicit Ari
stoteles circa sensum sunt rectitudo ꝛ pec
catum. Manifestum est quia rectitudo ꝛ
peccata iuxta hanc vnam intētionem cō-
traria sunt. Quia ergo ꝓp̄ie rectitudo
est bona disposicio nostra p̄mitiue insti
tutionis cui puersitas ista originalis con-
traria ēet repugnās. Manifestū ē qꝛ scđm
hanc intentionē originalis ista puersitas
ꝓp̄e peccatū dicitur. Si eñ alterū opposi
torū duorū quorūcunqȝ de altero aliorū
duorū ꝓp̄ie dicitur et reliquū de reliquo
ꝓp̄e dicitur. Contraria eñ circa ideȝ. sicut
alibi didicisti ꝓp̄ie ꝛ fieri habent et dici.
Alio mō etiā peccatū nomine dicitur vide V
licet indecencia in eis que cōtingit gignit
aut pereat. Unde ꝛ peccasse naturam cō
muniter dicūt homines quādo gignit ho
mines senos digitos habētes in manib⁹
aut pedibus. Silr̄ quando gibbosos aut
alijs deformitatibus mōstruatos. Meri
to ergo peccatū nature dicitur silis indecē
cia. quādo videlicet gignit incuruatos q̄s
debuit gignere rectos. et animales quos
debuit gignere spūales et ad hūc moduȝ
se habet de alijs puersitatibus. Peruersi-
tas igitur ista originalis merito peccatuȝ
naturale dicitur ꝛ natiuū. Tercio sicut
virtutes noīa sua cōmunicāt actibus suis X
ita ꝛ vicia. sicut eñ largitas dicit̄ non solū
ipa virtus largiēdi sȝ etiā act⁹ ipius ꝛ mise
ricordia silr̄. Sic ꝛ peccatū nō solū vl' act⁹
vel viciū sed vtrūqȝ. Cū igit̄ ista puersitas
originalis habitus sit. non ē mirū neqȝ in
solitū ymmo certissimū vsu vulgarissimo
vt actus sui quod ē peccatū noīe ipsius cē
seatur. Sicut igit̄ luxuria dicit̄ non soluȝ
viciū carnis sed ꝛ actus eius. Sic ꝛ pecca-
tū dicit̄ originalis puersitas quemadmo
dum et omnis actus illi⁹. Quarto pec
catū dicit̄ vsualit̄ ꝯtrariū ei⁹ quod debet Y
esse in aliquo sic vrina dicit̄ peccare in sub
stācia vel colore videlicet cū hȝ ꝯtrariuȝ in
substācia vl' colore. Cōtrariū in q̄ȝ eius qđ

habere debuit. imo nihil potest dici pec-
cati. nisi illud cui⁹ cõtrariũ deberet habe
re. Quia igit̃ contrariũ originaliter habe
m⁹ eius bone dispositiõis quam natura
liter habere deberem⁹. Manifestũ ẽ nos
scd̃m hãc acceptionẽ peccati peccatũ origi
nale habere. Manifestũ etiã quia ⁊ scd̃m
hãc intentionẽ verissime ac ꝓprie originale
Z peccatũ dicit̃ peccatũ. Quintã autem
acceptionẽ vel intentionẽ addit Aug⁹. di.
Originale peccatũ dici peccatũ. quoniã ẽ
ꝑ peccatũ. quẽadmodũ loquela dicit̃ lin-
gua. Quoniã vt appet ẽ ꝑ linguã. quare nõ
intolerabili abusione peccatuꝫ originale
nominat catholica doctrina quemadmo
dũ neqꝫ loquelam linguam. Culpa vero
ꝑ eundẽ modum dicit̃. ꝑ qd̃ ⁊ vicium aut
peccatũ aut ꝑuersitas. ⁊ insup quoniaꝫ ꝑ
eo pena debet̃ qualis ⁊ qualiter infra de
terminabimus.

A Post hec vero respondebim⁹ obie
7j ctionibus eoꝝ qui originale pecca
ti ẽẽ negauerũt ⁊ adhuc negant ⁊
ꝓmuꝫ Juliano apostate qui cõtradicit in
hunc modum. Non peccauit qui genuit
nec peccauit q̃ peperit nec peccat qui nasci
tur ꝑ quas ergo rimulas inquit inter tot
ꝓsidia innocencie introiuit originale pec-
catũ in paruulũ. In quo rñdem⁹. quia ꝑ
carnẽ ex semine corrupto ⁊ corruptiue ge-
nitã. ⁊ ꝓpter hoc corruptã pariter ⁊ corru
ptiuã. Qualiter aũt hoc sit infra determina
bim⁹ in capitulo. ix. videlicet vbi declara-
bimus qualit̃ ꝯtrahat̃ originale peccatũ
et quomõ ex carne et ꝑ carnẽ corruptã aĩa
hũana corrũpat̃ hmõi corruptiõe. Si qs
aũt querat. cũ vtrĩqꝫ parentũ generantiũ
puuli mũdi sint ab originali peccato. ⁊ hoc
vel baptismali sanctificatione vel peniten
ciali. qualiter paruulus ex mũdis ⁊ sanctis
parẽtib⁹ imũdus ⁊ pollutus nascit̃ imun
dicia scilicet originali. Rñdet Augusti
nus. Quia quẽadmodũ ex circũcisis parẽ
tib⁹ nascit̃ ꝓpuciat⁹ fili⁹ ⁊ ex ordeo decorti
cato seu depaleato nascit̃ paleatũ seu cor
ticatũ. Hec aũt responsio ad hominẽ est ⁊
nodũ difficultatis nõ soluit. ꝓpter quod
adducimus. quia parẽtes sancti nõ ꝓpter
hoc q̃ sancti sunt id ẽ ꝑ sanctitatẽ generãt
sed ꝑ hoc q̃ homines ⁊ ꝑ carnẽ et a carne
exit qd̃ trãsfundunt in ꝓlem. et ꝓpt̃ hoc
carnalẽ corruptionẽ. id ẽ vim corrũpendi
que in carne ẽ eoꝝ transfundunt in carnẽ
ex eis genitã. quo nihil naturalius ẽ q̃ꝫ vt
caro sibi similẽ generet. videlicet corruptã.
corruptã. ⁊ corruptiua corruptiuã. Or
si querat quis cũ caro parentũ mũdata sit
ab hmõi corruptione in hoc lauacro salu
tari igit̃ nõ debet generari nisi mundam.
Hic responsio Augustini vtrãqꝫ locuꝫ ha
bet. Quoniã et si ꝓpuciũ a carne parentũ
actualiter ablatũ sit ꝑ circũcisionẽ. tamen
potencialit̃ ẽ in illa. qd̃ euidẽter ostendit ge-
neratio que ex illa fit ⁊ ꝑ illã. quemadmo
dum ⁊ in semine humano potencialiter ẽ
totuꝫ corpus qd̃ ex eo ẽ generale. Similit̃
⁊ oẽs ptes illius. Sic ẽ de corruptiõe quã
diximus id ẽ de virtute corrũpendi q̃ in car
ne etiã mũdata ꝑ baptismũ remanet. licet
deiecta et subiecta vt omino nõ regnet cõ
ꝓmente eã ⁊ calcãte grã baptismali nõ eã
fundit⁹ extinguẽte neqꝫ radicit⁹ extirpãte.
Sed quemadmodũ serpẽs capite contri
to caudã atqꝫ residuũ corpis gerere vl' agi
tare nõ cessat. Sic et pestis ista ꝓmos mo
tus pene incessanter excitat ⁊ hoc ẽ qd̃ ibi
dicit̃. Tu ꝯfregisti capita draconis. ⁊ iteꝝ
Tu cõtribulasti capita draconũ in aquis
scilicet baptismalib⁹ ꝓpter qd̃ dicit Aug⁹
sup. vij. ad Romañ. Quia iacet originale
peccatũ in eis qui lauacro salutari renati
sunt vt deiectũ atꝫ ꝑemptũ ne resurgat ad
ꝓstinas vires videlicet vt regnet ⁊ dñetur
nisi quis ꝑ nouũ ꝯsensum denuo ei vires
reddiderit. ꝓpter hãc causam circũspecte
dicit Aplus in. vij. ad Romanos. Non re
gnet peccatũ in nr̃o mortali corpe. vbi au
gustin⁹ exponẽs ait Nõ dixit non insit. re
manet enĩ vt dixim⁹ post salutaris lauacri
mũdationẽ in regnãtis. quemadmodum
ignis extinct⁹ aque ꝑfusione. in quo ⁊ ali
quid caloris. ⁊ fum⁹ cõtinuus remanet.
qd̃ quidẽ facile reaccẽdit̃ vt ardeat in cõ-
bustionẽ illius in quo ẽ. Eodeꝫ mõ et ista
pestis calere et fumare nõ cessat. Verũta-
mẽ non in ardorẽ ⁊ cõbustionẽ p⁹ lauacri
salutaris aspsionẽ. nisi vt dicit Augustin⁹
ꝑ consensum fuerit reaccensus. Et attẽde
diligẽter quia multa ẽ differencia inter ab
lationẽ peccati originalis que lauacro sa-
lutari efficitur. ⁊ ablationẽ ꝓpucij quod ꝑ
circũcisionẽ tollitur ⁊ ablationẽ silr̃ palee
Primũ in hoc. quia nec ꝓpuciũ nec palea
reuertit̃ post ablationẽ sed nec vllũ alter-
uterus vestigiuꝫ relinquit̃. Pestis autem
hec originalis ⁊ facile reuertit̃ et magnuꝫ
ei⁹ seminarium. etiam post baptismalem
ablutionem relinquit̃ qd̃ scaturigo ꝓmo-

rū motuū euidēter ostēdit. deinde quāq̄3
victū ⁊ eoasq3 separatū sic p gratiā baptis
malem vt ipm peremptum dicat augustin⁹
Rebellat tamen adhuc et latrunculos p̄s
moꝝ motuū vt diximus. Ymmo exercitus
magnū carnaliū desideriorū aliarūq3 no
xiarū affectionū et cogitationū ad militā
dū cōtra sanctos immittere nō cessat. Si
cut expisse testat Petrus in .2. p̄me Cano
nice sue. Obsecro vos abstinere a carna
libus desideriis que militāt aduersus ani
mā exceptis paucis p̄uilegiatis in quibus
funditus extinct⁹ fuit aut oīno sublat⁹.
quemadmodū de beata ac gloriosa geni
trice dei sentiendū ē. et maxime postq̄3 cō
cepit saluatorē dn̄m. Si quis aūt que
B rat cū omne peccatū nostruz in anima sit
sicut ⁊ virtus et etiā viciū. quomō peccatū
hoc in carne esse vl' habitare dicat ab apo
stolo in .vij. ad Romanis. Facile responde
ri potest quia causaliter ē carne q̄m ex illa
latet in anima. quāuis ⁊ caro intelligi pos
sit ipm carnale et animale nostrū de quo
tamen multa supra locuti sumus. Et hoc
modo intelligitur sm Augustinū in .v. ad
Galathas. Caro cōcupiscit aduersus spi
ritum et spirit⁹ aduersus carnem. Ibi em̄
dicit idem vocari carnem ⁊ spiritus. s3 car
nem scdm id quod habet a pte carnis. id
ē sm id quod habet carnale vel animale.
Spiritum vero scdm id quod habet et se
hoc ē scdm id quod habet in se sublimi⁹
scilicet atq3 nobili⁹. Si vero querat aliqs
cū illa immūdicia siue corruptio q̄ in car
ne ē. ⁊ ex qua peccatū originale in anima
bus nostris fit. pp̄e peccatū non sit vl' vici
um spirituale. quomō peccatū vel viciū
spirituale generat in anima ⁊ hoc natura
liter. Naturalit̄ em̄ corrūpunt anime hu
mane corruptiōe hmōi a sic corruptis cor
porib⁹. Rn̄debim⁹ ad hec ⁊ similia infra.

Si vo quis dicat quia cū deus pronior
sit ad bn̄faciendū generi hūano et miserē
dū eidē. cū ergo vel pmittat vel faciat ipse
qd̄ trāsfert peccatū parentū in filios quā
to magis ptinet ad eū facere qd̄ meritum
seu sanctitas parentū trāsferat in ipos. Et
nos quidē iā respondim⁹ ad hoc. q2 nō p
meritū vel sanctitatē generāt neq3 p ea ge
neratiōe inq̄3 carnali sed o carnē et carna
litatē. ⁊ ido qd̄ carnis est seu carnalitatis
trāsfundūt in filios. In generatiōe autez
spirituali secus ē sue sit p doctrinā ⁊ p̄dica
tionē siue p sacramentū. Iuxta qd̄ dicit ve
ritas Iohānis .iij. Qd̄ natū ē ex carne ca
ro ē. ⁊ qd̄ natū ē ex spū sps ē. In genera
tione nāq3 spūali merito trāsfert qd̄ ē spu
rit⁹ vt doctrina ⁊ gr̄a. Per p̄dicationē em̄
doctrina. p sacramentū gr̄a trāsfert in spi
ritualiter genitos. Merito aūt querit
vtrū peccatuz originale a deo sit. videt q2
nō cū em̄ dicat Iohannes in p̄mo. Sine
ipo factū ē nihil. Exponit Aug⁹ id ē pecca
tū. Oīa aūt p ipm facta sunt q̄ vtiq3 lau
dāt deū vt dicit aug⁹. Peccata autem nō
ipm laudāt. ymmo ipius ɔtumelie ⁊ iniu
rie ipius sunt. quare peccatū neq3 origina
le neq3 actuale p ipm vel ab ipo factū est

Amp. Ipm peccatū qd̄ apl's dic habi
tare in carne. id ē vis illa corrūpendi aiaz.
vnde ē nisi a deo. et qd ē nisi creatura dei.
Nō em̄ videt humanū op⁹ cū ab oīno
nesciētib⁹ et penit⁹ inuitis parētib⁹ trāsfun
dit a carne in carnē. Ampli⁹. In sancti
ficatis plene qd̄ vaq3 sunt baptismali san
ctificatiōe renati vel remanet in quib⁹ ni
hil remanet qd̄ nō sit opus dei. ⁊ cui⁹ nō
sit deus auctor. totaz em̄ abluit et abradit
baptismalis sanctificatio qd̄ ex deo nō ē.
Nō aūt tollit illā corruptionē a carne. illa
ergo ex deo ē. Ampli⁹. Quicqd nō ē vl'
culpa seu culpabile vel peccatū aut actua C
le aut originale ex deo ē. corruptio igr̄ illa
ex deo ē. ergo qd̄ ē ex illa naturalit̄ et p se
ex deo erit. In q̄ sciendū est multos di
xisse et adhuc dicere qd̄ peccatū originale
⁊ culpa ē ⁊ pena ē. ⁊ quia inq̄ntum culpa ex
deo nō ē. sed inq̄ntuz pena. Oīs em̄ pena
vt etiā videt ex deo ē. Isti aūt maiorē diffi
cultatē sibi assumūt. Primū quia cū pecca
tū origiale vnuz numero ⁊ impartibile sit in
anima vna. vl' totū ē pena. vel totū culpa.
vel totū vtrūq3. Nō em̄ potest dici de re i
ptibili q2 sit p vnū hoc ⁊ partim illud. Qua
re totū et totaliter et pena et culpa. Et p
pter hoc totaliter ex deo ⁊ non ex deo.

Amplius. Qualiter dicūt q2 oīs pena
ex deo ē auctore totalit̄. Pena igit̄ inuidie
qua torquet inuid⁹ ex aliene bono ex deo
erit similit̄ et deturpatio qua ei⁹ anima de
formata ē Siīr dāpnificatio qua etiā aīa
p omne peccatuz depauperata ē bonis
spūalibus et lesa in naturalibus. Quare
nihil habebit inuidia quod totum ex deo
non sit. et ad hūc modū se habet de odio
⁊ de aliis. Nos aūt facile nos expedium⁹
et dicimus quia peccatū ⁊ viciū spūale ex D
deo nunq̄3 ē ymmo cōtra ipm. Nulli⁹ em̄

rei cuius auctor est deus vltor est ipe sicut
dicit Augustinꝰ in libro octoginta trium
questionū. Nihilominꝰ tamē verū est ꝙ
corruptio que in carne ē qua sociataꝫ ani
mā ita corrūpit atꝫ puertit ex deo ē. Nec se
quit ex hoc ꝙ corruptio vel puersitas ista
videlicet quam in anima efficit ex deo sit.
Queādmodum qua inebriat et subuertit
animā immoderate bibentis ex deo est ꝛ
creatura eius bona, nō tamen subuersio
aut ebrietas bibentis ex ipo ē licet hoc na
turale sit alicui vino inebriare animas q̄s
dam. Hoc eīn ē ex debilitate ipsarū. Que
dam eniꝫ anime mero facile inebriabiles
sunt. Idem dicimus et de diuicijs q̄ vtiqꝫ
dei creature sūt bone. ꝛ indubitāter ex ipo
vel ab ipo ꝛ ita corrumpunt animas atqꝫ
subuertunt sicut dicit Seneca Difficilimū
ē diuiciarum cōtubernio nō corrumpi. Et
Ecclesiastici. xj. Fili mi si diues fueris non
eris immunis a delicto. Qꝫ si dixerit
quis quia iste corruptiones sunt ex mala
applicatione vini et deliciarū ꝛ diuiciarū
ad animas. cuiꝰ applicationis malicia ex
E deo nō est. Verū quidem dicit. Accidit ta
men interdū vt ex bona etiā applicatione
occasionaliter corruptio ꝓueniat. sicut cū
aliquis bibit vinū causa sanitatis. potest
ex hmōi potatiōe ꝓuenire ebrietas. siīr et
cum aliquis ꝯgregauit diuicias vt eas in
paupes erogaret vł in alios pios vsus ex
penderet. eorū tamen ꝯtubernio interdū
corrumpit̄ et hoc ē vel auaricia que est im
moderatus amor earū vel supbia q̄ mor
bus diuitū ē vt dicit Augustinꝰ Nec sequi
tur si corruptio illa que in carne ē ꝛ coniū
ctio carnis ad animā sit a deo. Similiter
ꝙ ꝓpter hoc corruptio que ex huiusmodi
ꝯiunctione in anima humana efficitur ex
deo sit. Sic quemadmodū cum vir ꝛ vxor
vterqꝫ a deo sint. ꝛ cōiunctio matrimonia
lis alterius ad alterū ab eodem. ꝙ ꝓpter
hoc quicquid mali ex ꝯiunctione illa acci
dit ex deo sit vł eidem attribuendū. Quē
admodū enim pulchritudo hmōi mulie-
ris ex deo ē et cōiunctio ipius matrimoni
alis ad maritū ex eodeꝫ. si tamen pulchri
tudo eiusdem mulieris cordi mariti illabi
tur ꝓfundius q̄ deceat. ipmqꝫ in seruitu-
tem amatorie libidinis redigat p incuriaꝫ
vł infirmitatem ipius mariti non deo im
putandū ē hoc qui nec ꝓpter istā turpitu-
dinē eos cōiūxit. Nec ꝓpter hoc pulchri
tudinē vxori dedit vt maritū p eaꝫ obceca
ret atqꝫ subuerteret. Sic carnem licet corrū
ptam. Non ꝓpter hoc deus anime hu
mane coniunxit vt eam in originalē corru
ptionē transuertat. ymmo potius vt eidē
seruiat neqꝫ ad hoc corruptionē. id ē vim
corrumpendi que in carne est carni ididit
vt p eam anima humana tā pniciose sub
uerteret. quin potius ꝓpter innumerabi
les vtilitates que occasionaliter de corru-
ptione hmōi ꝓueniunt. de quibus in eui
denti sunt due scilicet humilitas et timor.
Nihil eīn magis humiliat animaꝫ huma F
nā q̄ pene assidua vilificatio et contume-
lia quas a parte carnis patit̄ rememoran
tes ei et tam crebro brutalitatem istaꝫ ori
ginalem qua homo compatus ē iumētis
insipientibus et similis factus est illis. Ni
hil maioreꝫ timorem prudentibus anima
bus incutit q̄ crebra in eas immissio iacu
loꝝ mortiferoꝝ. quod si admittantur ꝛ nō
repellantur mortē pessimam que est sepa
ratio animarū nostrarum a deo nō soluꝫ
minantur sed etiam inferunt. Hij motus
velut scintille stimulantes incendium. nō
solū ardorem libidinū in p̄senti. sed etiaꝫ
ignis eterni in futuro. Sunt et alia pene
innumera quibus ad humilitateꝫ ꝛ timo
rem ex antedicta carnis corruptiōe ad hu
militatem et timorem aliasqꝫ virtutes mi
rabiliter ꝓficiunt anime in hac parte cele
sti magisterio erudite. Summa ergo G
est huius responsiōis quia quod accidit ex
causa quacunqꝫ. nō ꝓpter hoc attribuen
dum est cause ipius sed solum id quod ex
illa p se et directe causatur. p se auteꝫ et di
recte ex vnaquaqꝫ causa puenit et causat̄
id ꝓpter quod vel ad quod ipa causa est
Si enim rex aliquis dedit potestateꝫ iusti
ciam faciendi p̄posito suo. Ille autem ab
utēs potestate hmōi occideret aliqueꝫ in
nocentē. Licet potestas ex qua illa occisio
innocentis ē a rege sit. non tamen occisio
illa a rege ē. vel regi vlla tenus imputāda
quoniā non p se ꝛ directe ex illa potestate
ē. sed magis ex accidenti ꝛ p abusionem ꝛ
quasi ex transuerso. Non eīn ad hoc vł ꝓ
pter hoc data erat a rege potestas illa p̄-
fecto sic dicimꝰ ꝛ de corruptiōe q̄ in carne
ē. Si quis aūt dixerit ꝙ quicqd natu
raliter in quacunqꝫ natura ē a deo est. Ve
rū vtiqꝫ dicit sed originale peccatū siue ori
ginalis corruptio non naturaliter in ani-
mabus nostris ē. ymmo cōtra naturā ani
marū nrarū ē. in maximāqꝫ lesionē et pni

ciem carni nec sequit etiā si naturali opati
one carnis corrupte ē in animab⁹ nostris
ꝙ ꝓpter hoc naturalit̄ fit in eisdem. quē-
admodū naturali opatione ignis ē in fer
ro vel crematio in lignis. nō tamē natura
liter ē in illis ymmo ꝯtra naturā illoꝝ. nisi
quis velit distinguere naturalit̄ vt refera
tur ad agentē vno mō ꝛ ad pacientē alio
D mō. Mirabile autē et intolerabile mo
dis omnibus videt̄ dicere ꝙ peccatū origi
nale quod ē in animab⁹ nr̄is a deo sic. cuꝫ
euidenter adeo sit contra deū. vt aqua ba
ptismalis sanctificationis et igne spiritus
sancti cōtra ipm̄ pugnet deus. nec solum
ferro ꝛ igne contra ipm̄ repugnet de⁹. ym
mo omnibus sagittis et gladijs sacroꝝ elo
quioꝝ omniū ꝑsentiū flagelloꝝ attritiōe.
Omnia eñ hec ꝓpter ipm̄ vel tollendum
vel minuendū vel saltem reꝑmendū sunt
Quod euidēter appet ex effectibus ipi
us nisi enim omnia hec hominibus adhi
berentur sup̱ omnia animalia bruta bru-
tescerent et omni genere desipientie rabie
luxurie ceterarū hmōi pestiū degenetarēt
Hoc aūt inde euidenter appet. quia cum
omnibus hijs vix compesci et aliquaten⁹
reꝑmi possunt. quin in omīa brutalis desi
3 piencie opera ꝓsiliant. Q̄r vo querunt
aliqui cur sapientissimus atꝫ omnipoten-
tissimus deus animā humanam tam no
bilem creaturam tanqꝫ et dilectam corrū-
pendam ꝑsciat ex ꝯiunctione corrupti cor
poris. vt quid eam illi cōiungit vel sociat.
Quis eñ vt aiunt sapiens liquorē precio
sum sibiqꝫ caruꝫ in vas corruptū mitteret
et cuius corruptione ipm̄ esse corrumpen
dum ꝑnosceret. Et nos iam respōdebim⁹
tibi in hoc ꝓ parte. qa non ad hoc vt cor
rumpatur et carne carni cōiungit animā
deus sed magis vt caro ei seruiat et mini
stret et de ipsa corruptione carnis iam di
ximus ad tantas et tot vtilitates. seruit bñ
ea vtentibus animabus. Eadem aūt
questio est. cur deus creauit quos malos
futuros esse ꝑsciuit. Cui respondit Augu-
stinus dicens. Ideo creauit deus eos. qs
malos atꝫ dampnādos esse ꝑsciuit. qa sci
ebat de malis eoꝝ quid boni essꝫ ipe fa-
cturus. Et de vino optimo scimus quia in
vas vbi acedine corrumpendū scienter et
prudenter interdū mittitur a patrefamili
as et sapienti. etiam ꝓpter hoc vt ibi ace-
dine corrūpatur. scit eñ quid boni ex ace-
dine illa eliciat. Acedo enim necessaria est
ad salsamenta condimenta et etiaꝫ medi
camenta. Si et etiam malicia reproboruꝫ
perutilis est ad bonorum condimenta. et
medicamenta multiplicaqꝫ eorum incre
menta. Sicut in tractatu de laudibus pa
ciencie plenius ostendim⁹ Malicia quip
pe reproborum omnes sanctos martyres
fecit paciencieqꝫ humilitatis pene omnia
menta et eadem sunt.
Ost hec inuestigabimus causam R
p qua contrahitur huiusmōi pecca-
tum hoc est in posteros trāsfundi
tur et modum quo hoc fiat. Ubi primum
scire te oportet quia fuerunt quidam erro
net dicentes animam humanam natura
liter diligere corpus et desiderare coniun
ctionem ipius. ꝛ ꝓpterea cum eidem con
iungitur nimio gaudio amplecti corpus
artiusqꝫ ei coniungi ꝙꝫ deberet. Et quia in
origine sua et nostra hoc facit vt dicūt hu
mana anima originale peccatum dicitur
quo peccat nimio isto gaudio ꝛ amplexu
ꝙꝫ deceat artiorā. Hic autem error duob⁹
modis euidenter destruitur. Primū quia
scdm̄ ꝙ ponunt originale peccatum illud
actuale est. cum et desiderium illud ꝛ gau
dium et amplexus actus sint. Quare actu
aliter peccant anime vestre in ipa sola cō
iunctione ad corpora nostra. Quod ꝙꝫ
falsum sit inde apparet. quia vel ponunt
eas fuisse ante coniunctionem corporū vt
plato et pytagoras qui error manifeste ē
contra catholicam veritatem et nos ipm̄
suo loco irrefragabiliter destruem⁹. Aut
non ponunt eas fuisse ante coniunctionē
huiusmodi. et ita in ipo instanti sue creati
onis peccant. Q̄r autē peccant anime cō
iuncte corporibus peccam⁹ nos. quare in
ipis ventribus maternis peccam⁹. multo
fortius igitur incunabulis. quanto enim
adulte etati ꝓpinquiores efficimur. tanto
vt nobis actus nostri magis imputandi
sunt ꝓpinquiores sumus. Q̄r si dixe-
rit. quia sapientiores vel capatiores boni
et mali sumus in hora illa. ymmo in pun
cto illo et in ventribus matrum ꝙꝫ incuna
bulis et ꝙꝫ vsqꝫ ad quadriennū. et in qui
busdam vsqꝫ ad septennium. Nihil etiā
sciunt in septennio paruuli de animabus
suis vel de coniunctione earum ad corpo
ra sua. Qualiter ergo aliqui sciunt vel
ipsi vel anime ipsorum in ventribus ma-
trum vel de corporibus suis vel de coniū
ctione animarum suarum ad illam.

Amp. Aut hoc sciuit naturali sciētia.
aut reuelatione aut doctrina. Et manife-
stum māe quoniā nō doctrina. ne recidam⁹
in errorē platonis atq₃ pytagore cū nunq₃
aliquid didicerint si autē reuelatiōe ꝛ hoc
manifeste falsum cū nulla ex hoc eis vtili
tas sed sola illius peccati quod isti ponūt
occasio Preterea quomō etas illa spiritū
ꝓphetie sustineret. Null⁹ em̄ generis do
ctrinaꝫ huiusmodi etas admittit. quod si
naturali cognitione illa vel erit sensibiles
vel intellectibilis et intellectualis esse nō
potest cū illa etas vsum intellectus vl' rati
onis nō habeat. Preterea et desideriū il-
lud et gaudiuꝫ et apphensio sunt in illud
corpus determinate ꝛ singulariter. Intel-
lectus aūt ꝛ ratio vniuersales sūt. Restat
ergo vt solo sensu apphendat corpus qd
ei ꝯiungit et hoc iterū manifeste falsuꝫ. cū
sensus nō nisi p corp⁹ sit. Corpus dico me
diū inter sencientē ꝛ illud qd sentit. inter
ipam aūt animam ꝛ corpus suū nō ē cor-
pus mediū Amp. Quare imputatur ei
ad peccatū vel amplex⁹ corpis sui vl' gau
diū de illo Gaudendū ē em̄ anime de cor
pore sibi dato quia et de dato sibi oculo.
Quis em̄ vir bonus nō gauderet vl' de da
to sibi pede quātofortius de datis sibi mē
bris omib⁹ ꝛ de dato corpe toto Amp
Quare imputat ei hmōi. gaudiū nisi ga
nimiū sed certum ē quia plus gaudet ꝛ in
cunabulis de porrecta sibi mamilla vl' de
festuca ei data in manib⁹ q̄ omino ei inu-
tilis ē. Q₂ si dixerit quia illā corruptionem
sentit in carne ꝛ illā diligit ꝛ amplecitur.
qualiter ꝯtingit hoc in illa etate cū etiam
viris prouectis et senibus apphensibilis sit
vixq₃ suasibilis. Appet ergo hic error adō
ridiculosus esse q₂ cōtra eū nec disputan-
L dū sit Reuertamur igitur ad id in quo
eramus ꝛ dicam⁹ quia peccatū originale
contrahitur ꝛ a carne ꝛ a parētibus gene
ratur. hijs solis exceptis q̄ p̄uilegio gracie
a deo ꝓtecti sunt: cōtrahitur inq₃ origina
liter. si em̄ a diuiciis que tam longe sūt ab
animabus nr̄is puenit ad eas corruptio
auaricie et supbie vt supra tetigim⁹. Quā
tofortius ab ipis corporibus passiones qua
les inferre possunt corpa eisdem adhere-
bunt Amp. si a vino penetrat ad ipsos
ebrietas. vt eas ī maiorē q₃ sit brutalis in-
saniam trāsuertat quātofortius corp⁹ ipm
qd eis adeo euicino et immediate adhe-
ret eas obtenebrare poterit a lumine suo
et puertere a rectitudine sua. Amplius.
Quid ē frenesis. quid mania qd melācō-
lia ꝛ omnis morb⁹ alienatione inducens
nisi vel humor inordinat⁹ vel fum⁹ ex illo.
Nullus aūt dubitat quin humor oīs ī
corpe sit in quo ē. et omīs fumus in corpe
humano ē ex humore aliquo eiusdeꝫ. Si
ergo vel humor vel fum⁹ ex corpe ita aba
lienare ꝛ inficere p̄ualet animas hūanas
vt in p̄n ominans egritudinib⁹ contingit.
quātofortius ipm totū corp⁹ corruptum ꝛ
male dispositionis animam sibi ꝯiunctaꝫ
inficere poterit atq₃ corrūpe. Amp. he
reos qui vtiq₃ nō ē nisi amor demētissim⁹
ꝛ morbus scdm medicos cerebro cōtigu⁹
ꝛ p hoc quod ei ꝯtiguus ita demētās ani
mas quātofortius ergo ipm cerebrū si nō
fuerit cōgruētis ipi anime dispositiōis de
mētare ꝛ inficere potent animas hūanas
ea infectione atq₃ demēcia de q̄ loqmur.
Amp. Dicit galienus in libro de elemen D
tis quia flegmatica cōplexio nullā vtuteꝫ
anime iuuat. ymmo manifestum ē quod
oēs impedit. Dicit etiā alibi q₂ complexio
mala corpis stimulat animā. ꝛ hoc ipsum
manifestū ē a sensu. Videm⁹ em̄ colericos
multos iracūdos ꝛ impaciētes. Melāco
licos tristes ꝛ intempate curiosos. sangui
neos ad risum et gaudiū vanitatis leues
Sic ergo creditur medicis. Manifestum
est corpa humana p malas cōplexiōes su
as aliasq₃ dispositiones innaturales ani
mas hūanas obtenebrare et inficere. Quā
tomagis ergo p naturā suā intimiorē hoc
potuerunt. Intimior aūt ē ipa natura vel
substancia sua vniciq₃ corpi q₃ eiusdē cō
plexio. Amp. Ista brutalitas originalis
seu animalitas de qua loquimur aut ē in
animabus nostris a pte ipaꝝ. aut a pte
corpoꝝ. Q₂ si dixerit quia a seipis non est
igitur eis aduenticia p̄terea a seipis hoc ē
a natura sua ꝛ a substācia inest eis cōtra
riū videlicꝫ rationabilitas ꝛ spiritualitas
Impossibile autē est duo contraria vl'
repugnancia eidem inesse scdm ideꝫ. qua
re cum rationabilitas vl' spiritualitas sint
animabus humanis scdm naturaꝫ ꝛ sub
stanciam. non inerit eis scdm eandeꝫ hec
brutalitas. Quare et erit eis extranea. et
scdm accidens et aduenticia. Est igit eis
a pte corporum. et hoc est quod declara-
re intendebamus. Amplius. Manife
stū est quia corpus asininū aut alteri⁹ bru
ti animalis lōge magis aggrauaret animā

humanā si ei cōiungeretur. quāto em̄ ma gis contrariū ipsius nobilitati tanto magis eam impediret. Juxta illud Sapientis. ix Corpus quod corrumpitur aggrauat animā ꝛc. Et illud virgilij. Quantū nō noxie corpa tradant. Si ergo corpus humanū nō ē congruens in isto statu in quo mō ē. congruens in q̄z nobilib⁹ virib⁹ seu opationibus anime humane. quid mirū si illas impedit. Amplı⁹. Manifestū est a
N sensu. quia in eadem anima humana sūt velle ꝛ nolle eiusdem quādoq̄z sicut apparet in egris qui appetunt cōtrarium salutı sue et respuūt illud amore salutis. Silr et insanis. qui interdū aliquid volunt cōtrariū honestati. et illud idem nolunt atq̄z reiciunt amore honestatis. sicut ergo nō dubitatur a parte corpis esse in egris saluti cōtrarius appetitus. sic dubitari nō debet in eis qui sani sunt a parte corpis esse contrarius honestati appetitus. cum manifestū sit a parte anime esse omnē honestatis appetitum. Nihil em̄ ad corpus de honestate q̄ntū ad eam appetendam.

Amplius. Uidem⁹ aliquos nasci morones. id ē ppetuo desipientes ꝛ ad vsū rationis pficere nō valētes. nūqd nō manifestū ē a pte corpis eē animabus huiusmodi desipienciā. Manifestū igitur ē. qd potest corp⁹ humanū p ineptitudinē ꝛ incōueniencıā ad animā humanā vt eā ppetuo brutescere faciat ꝛ hoc cū habundauerit eousq̄z mala dispositio ipsius. Habūdauerit inq̄z vltra solitū. sicut in exemplo morionū. Quid ergo mirū si naturaliter et generalit̄ inficiant aliquatenus animas hūanas ex naturali tarditate ꝛ generali qua om̄ia inepta sunt naturali corruptione. Amplius. Ex sepatione corporū sicut appet in raptu ꝛ extasi manifestū ē illuminari ꝯformari ꝛ dirigi animas hūanas et eas posse q̄ nō possunt in ꝯiūctiōe ꝯria. Manifestū ē igit̄ eas obtenebrari vł saltē obscurari debilitari et incuruari seu mortificari vt ita dicat̄ ex ꝯiūctione corporū suoꝝ. Quēadmoduz dicit mercuri⁹ in libro de deo deoꝝ loquens de corpe hūano. Animā inquit vt auūt obtorto detinet
O collo. Amp̄. Sicut appet ex exemplo iacob q virgas amigdalinas int̄polata decorticatōe varians cōposuit anetib⁹ ꝛ ouib⁹ vt in ipo calore coitus eas videntes simul coloris fetus. id est varij velleris generarēt atq̄z conciperēt. sicut legit̄ Gen̄. xxx ꝛ exemplo pauli quē nigrū admodū ethyopis regina speciosa d rege specioso suscepit. qm̄ i aspectu seu ymaginatiōe simil' picture hoc ē ethyopis illū regina concepat Manifestū aūt ē semen humane generationis et alioꝝ animaliū impressionē recipe q̄z trāsfundat in ꝓlem. ꝛ nō vnā solaz ymmo multas et inde ē. q̄ filij interdū nō in vna sola dispositiōe assimilāt parentib⁹: sed etiā in multis. ꝛ q̄nq̄z in vna sola. ꝛ q̄n q̄z in nulla. Et forsitā ista ē causa quia hora ꝯceptiōis q̄nq̄z sese inuicē ymaginātur parētes solūmō. q̄nq̄z vero alia. hoc ē vel alios homines vel alias mulieres. Et quia toti animales efficiunt̄ in ope hmōi siue toti caro vt dicit augustinus. Nō est mirū si semē viri impmendi animalitatē recipit ex hmōi dispositiōe. habet autē ꝛ ex pte materie ꝓpe ꝛ alias dispositiones. p q̄s nō pmittit̄ vt ex eo generet̄ aliud q̄z hō. Nō em̄ totū habet ex ymaginatiōe vel sensu parentū generātiū. Hoc autem
quod p̄diximꝰ de trāsfusione corruptiōis ꝛ similitudinis. augustinꝰ satis expsse dicere videt̄. vbi dicit q̄ originale peccatū in oēs illos trāsit. q vitiosa lege nascēdi nascūt̄. et alibi dicit. In oēs ꝯcupiscēcialiter genitos. In quo videt̄ attribuere vitiose legi nascēdi siue ꝯcupiscēciali generatiōni ꝯtractionē seu traductionē originalis peccati. verū nos dicimꝰ. quia si om̄e vicium nascēdi ꝛ tota ꝯcupiscēcia etiā tolleretur a parētibꝰ. corrupta tamē caro non nisi corruptā sibi similē generaret. Et ꝓpter hoc dicimꝰ. quia nō totū habet quod hz virtutis semen humane generatiōis ex ymagine vel sensu parentū. ymmo ex natura vel substācia qualē quidē nūc habet. Est enim hoc vt ex eo non generet̄ nisi caro similis illi ex qua transfundit̄ nisi diuie grē p̄uilegio secꝰ fiat. quemadmodū i xp̄o dn̄o cuiꝰ caro sacratissima ex carne beate v̄ginis. hoc ē q̄ de corpe beate v̄ginis sumpta ē. ꝛ operāte spiritu sctō mūdata penitꝰ ac sanctificata. ita vt nihil corruptionis haberet qd beatissimā illā animā dn̄i saluatoris vllatenꝰ inquinaret. Jam aūt didicisti q semē nr̄e generatiōis potēcia totū corpꝰ ē quod ex eo generādū ē. Ex scd̄m Aristote. totū corpus ex quo decidit̄ siue trāsfunditur. ꝛ hoc ē quoniā scd̄m ipm supfluitas ē tercie digestionis que in omnia membrorum assimilatione assumit̄. Quod si ipm semen cum supabundauerit totum ipm

hominē cui⁹ superfluitas ē. totū animalē efficit. vt nō aliquid aliud ea hora cogitare cum sinat et appetere q̄ȝ coitū quātofortius ipm corpus inactum sue perfectionis eductum animalem ipm hominē efficere debet cum semen non habeat nisi potencialiter quod corpus habet in effectu. ipm enī non ē nisi semen et potencia corporis generandi. Si quis autem querat de puersitate quam patitur anima humana quantū ad spūalia. qualis ē ambitio honorum et arrogancia meritorum elatio similiter ꝛ dominādi libido. Unde sicut anime humane cum ista ad corpus nō pertineant nec ꝑpter corpus querantur. Nō enī pertinet ad corpus auaricia vel ambitio sciencie. Est enim auaricia vl' ambitio nō tam pecunie q̄ȝ etiam sciencie. vt dicit Gregorius. Respondem⁹ q꞉ corruptō q̄ ē ex parte corporꝫ velut ebrietas quedā ē qua nō solū errat anima humana i eis que corporꝫ sunt sed etiam in aliis. quemadmodū ebrius non tm̄ errat in vino ymmo in oībus aliis. Habet autē questionem de ista brutalitate quam aduertitiam in nobis dicimus. videri eniȝ potest sicut et visa ē multis phylozophis. q̄ naturalis tm̄ sit. ꝛ hoc scōm omnes sui ptes Omnes eniȝ eius partes in animalibus brutis inueniuntur naturaliter. Non enī originali corruptione vl' peccato aduenit coruis auaricia canib⁹ adulatio vulpib⁹ insidiositas. seu lupis affricanis ꝓditiositas equis supbia in miluis rapacitas leonibus indignatio et ita de aliis. Quia ergo genus animalis sumus cōmunicam⁹ cū ipis quicquid ē eis ex parte generis. ex necessitate ē ꝛ nobis. Si ergo ista sunt eis a parte generis erunt ex necessitate ex eadē parte ꝛ nobis. quare naturaliter ꝛ nō ex corruptione. Amplius. Uis generatiua in eis ē ad ꝯseruādas species. sicut et in nobis. ꝛ vis cōcupiscibilis q̄ntū ad partem vnaȝ sui in eis deseruit ad hoc sicut ꝛ in nobis. Cū igitur fructus generationis et ꝓlis incōpabiliter melior atȝ nobilior sit in nobis q̄ȝ in ipis si natura immisit in eis furorē atqȝ vehemenciā q̄ ita moueātur ad opus generatiōis quanto hoc magis facere debuit in nobis et si ardere fecit vim concupiscibilē in illis ad op⁹ generatōnis q̄ntomagis hoc facere debuit in nobis ꝑpter lōge maiorē ac nobiliorē factū. Non ergo ex puersitate nature. est ista vehemēcia concupiscētie sed magis ex ordinatione et bona institutione nature.

Amp. Nemo puersitatē dicit aliqd horum que supra nominauimus. Nemo enī culpat auariciā in coruis vel viciū esse dicit nec aliquid aliorꝫ similiter. Cū ergo quātū ad animale nostrū sine inferius eadeȝ et ex eisdē causis in nobis fuit non sūt culpanda similiter in nobis. Rn̄demus in hoc quia nec mirandū est. neqȝ contra ordinationē aut institutionē nature ē ymmo scōm ipam et ex ipo q̄ corpa brutorū totaliter sibi conformāt et in partē suā inclināt. quia nihil habent nisi cū corporib⁹ quales sunt anime brutales seu animales q̄ nihil habent extra corpa sicut declarauimus in tractatu de inmortalitate animarum humanarū. Q꞉ aūt animas nostras humanas in ptem suā incuruāt corpora. istud indubitanter contra bonam institutionem et ordinationem nature est. cum illud quod in eis est precipuum ac prestātissimū et quod ipse anime humane ymagines dei sunt. et totam perfectionem suā seorsum habeant a corporibus. ymmo vitam suam nobilissimam ac beatam. Q

Est etiam lex et ius nature vt qd ignobilius est atqȝ naturali lege subditum nobiliori ac superiori se sequatur illud. eiqȝ absqȝ vlla rebellione ac ꝯtradictione obediat. Merito ergo culpanda est etiā in animali nostro hoc est in eo quod communicamus cum brutis brutalis ista effrenitas atqȝ rebellio. Licet in animabus brutorū aut in ipis brutis culpanda non sit. In illis enim non habent vel anime eorum vl' animalitas quod sequatur aut cui obediat. quia neqȝ superi⁹ aliquod. In animabus vero nostris econtrario se habȝ. Anime igitur brutorum totum debent corporibus suis quod habent et possunt. Anime vero nostre modicum. Et illud etiam non debent corporibus nisi quatenus expedit ei quod est in eis nobilius atqȝ prestantius vt diximus. quo et sunt ymagines dei. Merito ergo est in brutalibus animalibus. et in ipsis brutis preceps effrenitas ymmo necessitas vt dicit Augustinus sup Genesis Ad litteram. d. Necessitate feruntur animalia bruta non libera voluntate In ipso vero animali nostro debet eē moderatio et obediencia quam diximus. vt nō nisi visu ad ea q̄ sunt corpis moueat ꝛ de hoc aliquid in ꝑcedentibus diximus.

Habet aūt questionē vtr̄ tota illa diuer
R sitas quā supra diximꝰ eē ī brutis aīalibꝰ ꝛ
eoꝝ animabꝰ a pte corpoꝝ sit. Sumūt em̄
manichei non leue argumentū ꝓ errore
suo de animalibꝰ. que nocencia vel noxia
dicunť. Quia em̄ multa inueniūtur q̄ etiā
nō ꝓuocata nocent. dicūt ea a pncipe te-
nebrarū et deo maligno creata esse et ma
la ꝛ ideo nocencia. et malias etiā esse pno
minatas disposiciones in illis vt quātiā
in coruo adulationem in cane. insidiosita
tem in vulpe. et ita de alijs. Astrologi vo
famosiores ab ymaginibus celestibꝰ di-
cunt ea esse. et talia esse et ꝓpter hoc eam
eis obedire vt leones a signo leonis cele-
stis et thauros a thauro ꝛ arietes ab arie
te ꝛ scorpiones a scorpione ꝛ ad hunc mo
dū de alijs. Similiter et animabus tā no
stris quā brutoꝝ animaliū nōnulli posue
runt certa ꝑncipia post creatorem. Hec au
tem nō hic destruenda suscepimus suo lo
co ea infra cum alijs hmōi erroribꝰ reser
S uatis. In tm̄ aūt determinatū sit tibi nūc.
quia animale nostr̄ quod tam crebro no
minauimus nullo mō simile ē scđm essen
ciam vel speciem animali quod est in bru
tis. Illud em̄ animale quod ē in brutis to
taliter inclinatū ē naturaliter ꝛ incuruatū
in corpora illa et in illa q̄ corporū illorum
sunt vt sepe diximꝰ. Nostrū vero anima-
le cū alligatū sit ꝑ naturalē obedienciam
spirituali nostro. Manifestū ē ipm̄ nō eē
ꝑ se incuruatū aut inclinatum necessitate
naturali in corpa nostra vel ea que illarū
sunt. sꝫ plaga ꝛ casu horrifico. quo anime
in corpa sua cadūt quasi in horrēdos car-
T ceres ꝛ tenebrosos. ibiqꝫ captiue tenenť ꝛ
vniuersaliter miserabiliter affligūť. ꝓpter
quod exclamat apl's in. vij. ad Romanos
Infelix ego hō qs me liberabit de corpo-
re mortis huiꝰ. Sed nec ipm̄ animale no
strū differt essencialiter vl' ꝓm speciem ab
ipso spirituali nr̄o. ymmo solo officio scđꝫ
augustinū sup quintū ad Galathas. sicut
iam diximꝰ. ꝛ hoc ipm̄ in libro de trinita-
te expsse dicit animam nō scđm partes di
uidi cum in vires vel potencias diuiditur
sꝫ magis ꝓm officia. ꝛ nos iā hoc alibi de
clarauimꝰ. qꝛ anima hūana nō potest eē
sicut aceruus aggregatꝰ ex viribus suis vl'
potēcijs. nō quasi ex frustulis et minucijs
Tūc em̄ nō esset vere vna. Quoniā ex hus
viribus ac potēcijs nō potest esse vnū ali
quid sicut neqꝫ ex actibꝰ earū. Idem ergo
scđm essenciā vel subiectū est in nobis. vt
dicit Augustinꝰ animale et spirituale siue
caro et spiritus. Spiritus ē naturaliter et
essencialiter. caro vero siue animale ex pla
ga originalis corruptiōis in qua caro cor
rupta illā detraxit atqꝫ deiecit ac dedecorauit ꝛ
brutali insipiēcia debriauit. Erectio vero
atqꝫ restitutio ipius in gradū sue sublimi
tatis ꝛ altum sue nobilitatis nō est ei nisi
ꝑ graciam. sicut dicit Apostolus in. vij. ad
Romanos. Cum exclamasset. Infelix ego
homo quis me liberabit de corpore mor
tis huius. statim subiūgit. Gracia dei per
ihesum xp̄m dominum nostrū. Dicimus
etiam quia animabus brutis sunt ille dis
posiciōes quas partes animalitatis supe
rius nominauimꝰ sunt inqꝫ illis a ꝓprijs
naturis siue essencijs. videlicet luxuria in V
porco. iracundia in leone. et sic de alijs. ꝓ
pter quod ꝛ corpora animata alijs dant.
Alijs vero modꝰ insidiandi. ꝛ alijs astu-
cia venandi ꝛ armata quidē. alijs ad pre
dam apta. ꝛ que dentibus ꝛ vnguibꝰ aut
aliter hijs seuiūt in ea quibꝰ ꝑualuerint.
Alijs autem arma data sunt ad ꝓtectōē ꝫ
quidem. vt cornua ceruis. et duricia atqꝫ
densitas pellis cocodrillis et apris simili-
ter teste turturis. Alijs etiam stercora pro
pria ad ꝓtectionē data sunt sicut anima
li quod grece homiaton dicif. quod in se
ctantibus venatoribꝰ illud sagittas emit-
tit ꝛ eos inde exurit. leporibus vero pedū
velocitas. et columbis alarum ꝓmptitas
loco armoꝝ ꝓtectionis date sunt. Arma
vero impugnationis vt vngues ꝛ dentes
ꝛ rostra data sunt quibusdam. vt ꝑ ꝑdas
ꝛ rapinam victum sibi parent et acquirāt
quoniam alia pascua natura eis non pro
uidit. nisi solam predam et rapinam quo
niam preualencia viribus possent in alia
animalia exercere. Rapiunt ergo et ꝑdan
tur non vt noceant scđm intentionem na
ture. sed vt victum sibi parent atqꝫ ꝓuide
ant. Sic aucupibus ac multis alijs astu-
cia venandi atqꝫ piscandi diuina prouidē
cia data est propter solā victus sui acqui
sitionem. Ex quo apparet nō esse mala vl'
vicia in animalibus disposiciones huius-
modi cum illis nocere non intendant sed
sibi solūmō ꝓdesse. quēadmodū exustio
quā facit ignis nocumētū ē ꝑ accidēs tm̄. cū
nocere nō intēdat ignis in exurēdo. sꝫ ma
gis sibi silēꝫ generare speciēqꝫ sue indiui-
dua mltiplicare. Accidit tn̄ vt cum alieno

nocumento hoc fiat. quēadmodū dom⁹
nō edificat absq; cesione arborū ꝛ ligno
rū et multiplici detruncatione ipoꝝ. simi-
liter et de lapidibus se habet cum edifica
tor nihil hoꝝ p se intendat sed solā edifica
tionē domus. In animabus aūt nostris
longe aliter se habet Non em̄ sunt ꝑpter
corpora vel victū corpoꝝ. licet hunc ꝓui-
dere debeant corpibus similiter ꝛ vestitū
in quibus duobus mirabiliter ꝛ multipli
citer a diuiduntur homines ab alijs anima-
libus et ab ipis elementis. quāq; veruȝ sit
ꝙ homines vtuntur ferro et ligno ꝓ cor-
nibus dentibus et vnguibus. Hec auteȝ
omnia induimus vt euidenter appareat
animalitatem brutorū neq; malam eē ne
q; noxiam p se. sed ex accidenti tm̄. licet ar
matam ꝛ instructam multipliciter ad per
quirendum victum. Animale vero nostꝝ
assimilatur et ex delectione et plaga quaȝ
diximus et sollicitudo victus corporalis.
Non est enim expresse et p̄ncipaliter sȝ ex
accidenti quod diximus ꝛ ex multiplici de
fectu corpoꝝ. Sine ista quippe sollicitudi
ne miserrima sufficeret ei lignum vite nisi
transgrediendo in istam miseriam incidis
set. Quod ergo natura ē in illis egritudo
ē in nobis et miserāda puersitas. De hoc
vero quod tetigim⁹ quia anima rationa
lis in corpe brutali vires suas q̄s sepe no-
x minauimus exercere non potest. Non
obstat sermo nobis editus phylosophi q
dicit lupum indicū cuius facies rubea est
habere humanū intellectum. Nec est ser-
mo iste autenticus nec ꝓbatus. Nec Ari-
stoteles in libro de naturis animaliū cre-
dēdum simpliciter reputauit ꝑpter quod
dixit ita esse si credatur editio. Reuer-
tamur autem ad ꝓpositum ꝛ dicam⁹. q̄ꝫ
luxuria in porco nec ē peccatum neq; cul-
pa in eo. ymmo natura tm̄ et opus virtutꝭ
generatiue que in eo libera est ꝛ exempta
ab obediēcia nobilioris aut superioris. et
que etiam nō ē nisi ꝑpter hoc in ipo. Nec
alia vtilitas ex illa q̄ntuȝ ad ipm quærēda
ē aut queritur. In nobis aūt dixim⁹ duas
euidentes necessitates p̄ter fructum gene
rationis et multas alias p̄terim⁹. Q:
si diceret quis q: aīale nostrum nō peccat
quēadmodum nec animale brutorū. quo
niaȝ nec aliud neq; aliter potest. sicut nec
y illa. Respondemus iuxta verbum Au
gustini quia ipsum animale nostrum pec
cat cum sit ad ipm quod spūale nostrum
ꝛ aliud et aliter potest in eo quod spiritu
ale ꝛ per illud licet in eo quod animale sit
depressum atq; corruptū forsitan aliud et
aliter p se facere non possit. siue enim p se
siue per aliud alium. et siue in eo quod ta
le siue in eo quod alteri⁹ modi et bn̄ age-
re vel male vitare possit imputandū est ei.
De hoc tamen latius dicemus in tractatu
de temptationibus et resistenciis. Valde
eniȝ absurdū videtur dictu hec vis peccat
Nos enim ipi sumus qui peccamus licet
per vires aut scdm vires et a nobis requi
ritur nobisq; imputatur. quicquid ex par-
te nostra peccatur neq; ad hoc auditū est
ꝙ vis concupiscibilis vocata sit ad iudici
um vel vocanda vel ꝙ cū ea in futuro iu
dicio vel cum aliqua aliarum disceptatu-
rus sit deus vl' etiam accusaturus. Q: x
si cui videatur originale peccatum d̄ quo
hic loquimur nihil aliud esse q̄ꝫ ꝑuationē
vel defectum gracie pro eo scilicet q: gra-
cia est per quaȝ defenditur anima huma
na ne abeat post cōcupiscencias carnis ꝛ
ne inuoluatur tenebris quibus videre ꝓ
hibetur que recta sunt dicimus quia indu
bitanter errat. et si enim per graciam de-
fenditur anima humana a prenominatis
etiam alijs malis. non tamen per defectū
eius impugnatur ab eisdem. nec ex illo ꝓ
ueniunt. quemadmodū cum per arma ꝓ
pria se quis defendat ab hostibus non ta
men per inermitatem seu defectum armo
rum impugnatur ab ipsis. sed malum im
pugnationis est extra hmōi defectus. sed
magis ex odio et inimicicia hostium ꝛ ar-
mis eorum. Altero vero videlicet vt cau
sa. altero vero vt instrumētis. Defect⁹ aūt
defensionis ex defectu gracie est quemad
modum ex defectu armature ꝙ si ita esset
vt erronius iste ponit manifeste sequeret
duo inconueniencia manifesta. Primum
quia in adam ante adeptam graciam et
in statu innocencie esset originale pecca-
tum. quare et defectus seu carēcia gracie
et ita esset creatus in originali vel cum ori
ginali pctō quē errorem nōdum quisq; au
dit⁹ est cogitasse. Secundum est q:
viri sancti qui gracia prediti sunt et arma-
ti huiusmodi impugnationes non habe-
rent Nos autem scimus eos maxime
impugnari. et si minime expugnari. Cum
em̄ apud eos non sit defectus gracie non
erit et causa impugnationū istaruȝ quare
cessabunt supra oēs impugnationes iste.

Or qui dicit sensu simil' et pene indiget
B nec minus erroneus ē sermo eius q dicit.
F quia illa corruptio in nobis non ē nisi ne
gligencia liberi arbitrij et ignauia eiusdē
similiter ꝛ rationis seu virtutis rationalis
nr̄e quemadmodū si quis aduersario suo
viribus fortior et prudencia cautior volēs
ei viriliter et strennue resistere negligēsqͣ
ictus ꝛ iacula ꝓuidere ꝛ ea₃ declinare non
alicui egritudini eius aut infirmitati depu
tandū ē quod ab hoste suo vincitur et ab
eo in seruitutē redigitur. sed magis stulti
cie et ignauie. Sic de spiritu ꝛ carne sen
ciendum esse dicit et de nobis et de inferio
ri nr̄o. fortior enī ē spiritus atq₃ prudētior
q̄₃ caro que aduersus ip̄m concupiscit ꝛ ei
dem aduersatur. ꝛ nos ip̄i fortiores et cau
tiores inferiori nr̄o. Quare scd̄m istu₃ qḋ
corruptioni originali imputam⁹ stulticie
ꝛ ignauie spirit⁹ et nr̄is imputandū. Iste
autem sermo declinat in errorem pelagii
quem iam in p̄ma pte istius tractatus de
struximus ꝛ alibi in tractatu de hoc singu
lari. et in sequentibus in capitulo de tem
ptationib⁹ ꝛ resistenciis euidenter destru
emus. Iste quippe homo ignorauit se eē
hominē Ignorauit etiam languorē istum
pessimū quo et iacula ꝓhibere et ab illis
se auertere aut illa retundere ꝓhibemur.
Est quam iam diximus causa. ꝓpter quā
transfunditur in posteros ꝑ generatione₃
ista corruptio. videlicet naturam ipsam q̄
generata generātibus assimilat. p̄sertim
in eis q̄ naturalia vel quasi naturalia sūt
B generātibus interdum aute₃ ꝛ in morib⁹
Unde ꝛ naturā diffinierūt aliqui viri reb⁹
insitam ꝓcreandi similia ex similib⁹ ꝛ Ari
stoteles omnem operationē nature dicit
ꝑ similitudinem esse. Dicemus et insticia₃
ꝑ quā ista transfusio iustissime fit. Re
spondebim⁹ in p̄mis ratiocinationib⁹ eo
rū qui nec dei iusticiā nec equitatē in hoc
videre potuerūt vel credere voluerūt cu₃
inquiunt peccatum p̄mor₃ parentū ꝑ gra
ciā vel paciencā vel remissum vel oblitū
fuit. debuit cessare omis pena ꝓpter illud
irrogata quia cessāte causa cessare debu
it et effectus debuit ergo cessare corruptio
Hec in carne p̄mor₃ parentū ꝛ auferri pe
nitus ab ea. quod si cessauit. ergo non est
trāsfusa ꝑ generationē in posteros. post
q̄₃ enī caro ade ab hm̄oi corruptione mū
data ē carnē corruptā generare non potu
it. Cum sibi similem ex necessitate solūmo
do generaret. Amplius. Uel p̄mi parē
tes satisfecerunt de huiusmodi peccato ꝑ
penitenciā vel ad minus xp̄s dn̄s genera
liter ꝓ illis et ꝓ aliis satisfecit. saltem igit
p⁹ dn̄i saluatoris passionē cessare debuit
originale peccatū duplex enī videt iniqui
tas vt aliis peccantibus alij puniant ꝛ vt
post satisfactionē cōdignissimā exhibita₃
ꝓ eo peccato de quo plenarie satisfactu₃
ē pena aliqua vel pene ps infligit alicui.
Amp̄. Dicit aug⁹. Quis locus innocē
cie relinquitur. si alterius crimen maculat
nescientem. Qualiter igitur crimē p̄morū
parētū. puulos omnino ignaros criminis
vel illius maculat Amp̄. Que ē iusticia
dei vt filius ade portet iniquitate₃ patris
cum ip̄emet dicat in. xiij. Ezechielis. Quia
pater non portabit iniquitatē filij et filius
nō portabit iniquitatē patris. Debes
hic reminisci q iam respondim⁹ ad hoc i
tractatu qui vocatur. Cur deus homo. Ni
hilomin⁹ tamen ad eādē respōdebim⁹ ꝛ
hic ꝛ hoc duobus exemplis euidētissimis
Primū ē de patre qui filium suū post
q̄₃ consumpsit diuicias sibi a patre tradi
tas et dissipauit reuertentem ad cor et pe
nitentē in graciā p̄stinam recepit. ꝛ penitē
ciam siue satisfactionem eius acceptat nō
imputans ei vllo modo p̄teritam dissipa
tione₃. Ueruntamen ei diuicias nō statim
restituit ymmo in paupertate detinet ipum
Attendēs quia diuicie fuerunt ei occasio
dissipationis luxuriose. Paupertas vo erit
ei ad custodiam et humiliatione₃. Nemo
autem audet dicere. q paupertatem ista₃ li
cet pena sic infligat ei pater amantissim⁹
tanq̄₃ vindictam ꝓ p̄teritis delictis que ei
dem plene dimisit. quinpotius illam filio
adhibet tanq̄₃ medicinam conseruatiua₃
et si hoc faceret in filios filiorum idem pa
terfamilias vsq₃ in millesimam generatio
nem ex eade₃ intentione nemo diceret pa
trē seuere agere in filios vel nepotes aut
vindictam et ꝑ hoc in eos aliquam exerce
re sed magis ex paterna dilectione et pie
tate. Sic et pater misericordiarum deus.
licet ꝑ p̄mos parentes satisfactum esset ei
de peccato eorum aut saltem ꝑ christū do
minum penam hanc videlicet corruptiō₃
que in carne est videns necessariam eē ad
custodiam humilitatis et conseruatione₃
filiorum ade. aliasq₃ innumeras ac salu
berrimas eorundem vtilitates. seruat ea
continet vsq₃ in vltimā generationem. et

non vt vindictā vt diximus seu plagam ꝓ
peccati sillatam. sed vt saluberrima medi
cinam quantū in ea ē. licet multi sibimet
in toxicū illam vertant. Scđm exem-
plum ē in illo qui ꝓ delicto suo lepra ꝑcu
titur a domino. euenit autem vl' saltē eue
nire potest naturaliter vt filiū leprosū ge-
neret licet sanctissimū. Euidens autem est
quia lepra in filio nō est plaga illata pro
delicto ipsius. cum nō deliquerit neq; pro
delicto alterius. quia hoc esset iniquitas:
sed magis est in eo lepra hmōi naturalit'
id ē naturalis dispositio vel infectio cōtra
cta ꝑ generationē ab ipo generante. In ꝑ
te igitur fuit plaga illata ꝓ delicto. In fi-
C lio natura vt diximus contracta. In patre
fuit acquisitio in filio hereditas. Si q̄
ratur quare leprosus est pater dicem⁹. q̄a
ꝓ ꝓprio delicto filius aūt iure ac lege na
ture que est vt caro sibi similē generet. Ita
est et de ista lepra originali in nobis et in
adam. Apparet ergo deū non iniuste
agere in filios ade dum legē nature ⁊ ius
naturale seruat in illis. Apparet etiaꝫ
ipm in hoc non exercere iusticiā vltionis:
sed magis equitatem naturalis ꝯditiōis.
Apparet etiam ipum potius in eos mise-
ricorditer agere. dum tam salutarem eis
adhibet medicinā. non autem seuere. ne-
q; ex ira. dum in hoc nō intendit ꝑcutere
sed sanare. Quia igitur ade ⁊ eue occasio
supbie fuit felicitas in qua erant et subli-
mitas. Prouidissime statuit omīpotēs
⁊ misericors deus vt filijs eorū esset medi
cina humilitatis miserie ꝑsentis eṫ ipnos-
sitas. Et hoc est quod alibi dicit Augusti-
nus. Quia summa dei ira est cū parcit hic
summa vo misericordia cuꝫ nō parcit hic
Ad hoc enim parcit hic: vt ineternuꝫ non
parcat. Ad hoc vero non parcit hic vt ine
ternum parcat. Q⁹ autem interdū de⁹
dicitur visitare peccata patruꝫ in filios. vs
q; in terciam et quartā generationem Si
cut legitur in .xx. Exodi. Et ipi sancti dicūt.
filios iniquitatē patrū portare temporali
ter et non eternaliter intelligendū ē iuxta
quod exposuimus. Non enī portāt penā
paternoꝝ peccatoꝝ filij. vt vindictaꝫ ꝑ eis
illatam. sed potius vt medicinā q̄ discant
nō imitari peccata parentū. Interduꝫ
autē et sic portant. vt beneficia que de⁹ da
tur⁹ erat eis merito parentuꝫ si boni eēnt
peccatis eorundem non obstantib⁹. Me
minimus autem nos dixisse aliquādo. q̄a

hec ꝓpositio. ꝓ. non causam directam sed
magis occasionem qualemcūq; designat
in talibus. sicut cum dicatur ꝓ peccato pri
morū parentū punitur posteritas occasi-
onaliter quidem verum ē. Dederunt eniꝫ D
occasionem que si nō esset vel quam si nō
dedissent penam istā non pateretur eorū
ꝓsperitas. Hec ergo occasio est causa sine
qua nō esset illud quod per eam esse dici-
tur. Non est autē tibi ꝑtereundū. q̄ phy-
losophi et poete aliquid de peccato origi
nali quasi somniasse visi sūt. ⁊ potissimū
plato qui corruptionem istam lecheū flu-
men infernale posuit. Flumen quideꝫ q̄a
fluit per generationē ⁊ hoc in totū genus
humanū. exceptis dumtaxat illis qui ꝑui
legio gracie ab ipo immunes effecti sunt.
Infernale. quia regionem istam mūdi in-
ferioris scilicet regionū inferiorū posuit et
infernum. Lecheū. a lechos quod ē obli-
uio quia eius haustu animas humanas
obliuisci quecunq; ante coniunctionē suā
ad corpora fiebant in comparibus stellis
opinatus est. Unde sicut Narrat. Ma
crobius et Aristoteles. Animas nostras
aliquid posse discere negauit non enī in-
quit discunt que a natura habebant. sed
magis reminiscūtur seu recordantur eoꝝ
que per lecheum potum obliuioni tradi-
derant. Inde est que apud nos dicitur le
ctio apud grecos dicitur repetita cognitō
Mirabile auteꝫ est valde quid plato hic
haustum vocauerit. Nihil enim ī ꝑte cor
poris in animā intrasse videtur in sua cō-
iunctione ad corpus. Neq; eniꝫ aliqua ex
viribus apprehensiuis eius. neq; aliq̄ ex
motiuis aliquid haurit a parte corporis.
Haustus enim hic ꝓprie non potest dici
in anima humana nisi apprehensio vel pas
sio. credentes autem Aristoteli in ꝑte ista
qui dicit in libro Metaphysicorū euꝫ secu
tum fuisse metaphoras. dicamus q̄a hau-
stum istū ꝓpter inebriationē seu obliuio
nem quam posuit in isto esse intellexit ni
miam istā coniunctionem et ꝓfundaꝫ ap
plicationem animarū ad corpora. q̄ ma-
gis casus ⁊ immersio in eadem dici debe
ret. vel deiectio aut detrusio in carcerem ⁊
captionem sicut supra ostendim⁹ ex testi-
monio apostoli in .vij. Ad romanos. Fit
autem id euidētius si cōsiderātur cōpara-
tiones animarū ad corpora sua ex alijs si
militudinib⁹. Naturaliter enī corp⁹ sicut
dom⁹ ē anime. Anima vero sicut inhabi-

tato׳. Quemadmodū aūt nonnunq̄
E euenit: vt qui debuit habitare pacifice in
domo sua ꝛ quiete ibidem relegeť ꝛ capti
uus in vinculis tanq̄ in carcere teneatur.
Sic et factū ē animab⁹ nostris ꝑ corruptio-
onē originalē. Sūt etiā naturalit̄ anima
ꝛ corp⁹ sicut rex ad regnū. et quēadmodū
interdū fit vt qui rex in regno aliquo esse
debuit ꝛ in eodē imperare et in ipo rediga
tur in seruitutē. et ꝑ omnia in seruū se ha
beat. Sic ꝛ misere anime nostre in corpo-
ribus suis miserrima seruitute ꝓmuntur.
seruientes corpibus et corpalibus. donec
libertatē filioꝝ dei. ꝑ baptismalis sanctifi-
cationis gratiā acquirāt. et ꝑ eandē impa
rent corpibus ꝛ ea regulariter regant.

Et attende diligēter q̄ diximus casum
scilicet incarceratonē atq̄ immersionem
Casus eīm est ipe introitus animarum no
straꝝ in corpa nostra. ꝓpter ex alto sue re
ctitudinis et libertatis deiectionē. Simili
ter ꝛ ꝓpter vulnerationē et inquinationē
Recte nāq̄ dixerunt antiqui qui theologi
dicētes lapsum hominis eē sicut casum ca
dentis in lutum lapidosum. vbi immergi
tur pariter et vulneratur. et etiam inqui-
natur. Inquināttur quidē anime nr̄e a
puritate sua vulnerātur multiplici infirmi
tate virīū suarū Immergunť. ꝛ nō nisi ad
iutorio gratie et dei porrigētis dexterā suā
extrahi nō possunt. Hic ē lacus miserie et
lutū fecis. de quo psal. Hic ē lim⁹ ꝓfundi
in quo nō ē substācia. Hec sunt ꝓfunda.
de quib⁹ clamabat dauid. videlicet ꝓfun
dū tenebrarū quantū ad vires appꝛhensi-
uas et ꝓfunduꝫ fecū seu feculanciarū q̄n
tū ad motiuas. Q⁹ si quis quesierit. q̄
liter cadat anima humana in hoc ꝓfun-
dū siue flumē lecheū. Respondem⁹ quia
manifestū est. quia ipa cadit in sollicitudi
nē ꝓuidendi corpi victū vestitū et omnia
alia scilicet et custodiēdi ac ꝓtegendi ipm
ꝛ ideo cadit in totā miseriam corpis. hoc
est in omnes molestias sensibiles. ꝛ idcir
co in omnes delicias contrarias. Postq̄
eīm omnes molestie corpis super ipam de
uolute sunt. quarū nulla oīno pateret si
adam nō peccasset. quoniā nulla earū eēt
sibi ꝛ in laqueos voluptatū sensibiliū ceci
dit irretianda et captiuanda miserabilit̄
ab eisdem a quibus oīno immunis ꝛ li
bera eēt. nisi peccatū ꝓmoꝝ parentū occa
sionem qua eīs eisdem dedisset suspensa
quideꝫ esset et eleuata ad spirituales et in

ternas delicias. et ꝓpť hoc iste sensibiles
nō ei saperent. ymmo nulle essent q̄ntum
ad istam. Quēadmodū econtrario factū
manifeste videmus. quia cum demersa ē
atq̄ deiecta ī sensibilia hoc est molestias ꝛ
delicias sensibiles. spūales et interne deli
cie non ei sapiūt et nulle sunt q̄ntū ad eā.
quare si in sublimi sue naturalis libertatť
ꝛ rectitudinis ꝑmaneret. nec molestias a
sēsibilib⁹ nec voluptatuꝫ laqueos sustine
ret et hoc est quoniam spūalibus et intē-
nis deliciis occupata illis adeo adheret.
q̄ ad sensibilia. nisi ꝓpter necessitatē cor-
poris aut aliā causā que internas eius de
licias non euacuaret se nullaten⁹ inclina
F ret. Et hoc appet ꝑ hoc q̄ adam ꝛ eua an̄
peccatū se non cognoscebant esse nudos.
cū nudi essent. adeo aūt occupati erant in
internis et spūalibus. vt quod in eorū cor
poribus esset vł fieret non sentirēt. Sicut
et′mō plerīq̄ adeo occupati sunt in sensi
bilibus et corporalibus vt q̄ in eorū ani-
mabus sit vel fiat ꝓfsus ignorāt. Similit̄
et pomū ꝓserpina rapta apud inferos co
medisse dicitur a poetis miseriā corporis
multi interꝓtātur quā ita comedit anima
hoc est sibi assumit vt spūalia et eterna sci
licet bona atq̄ mala non taꝫ reliquisse q̄
omnino etiam obliuioni tradidisse videa
tur. Solam enim miseriā corpis curare vi
detur. videlꝫ molestias vt eas fugiat ꝛ vo
luptates vt eas obtineat. et hee sunt due
ptes miserie corpalis. q̄ sic comeste hoc ē
assumpte miseram animā hūanā apud
inferos detinet. Hoc est in inferioribus se
et nobilitate sua indignis ꝛ deo tarthare
orum id est principe infernali dyabolo in
separabiliter associāt et alligant. ita vt ab
eo suis viribus ad sue nobilitatis sublime
reuerti non possit. Has aūt ptes miserie.
nec penit⁹ sentiret nec haberet si peccatū
nō precessisset. Molestias eīm non senti-
ret vel haberet neq̄ penam aliam cū pec
catum non precessisset. Delicias vero sen
sibiles qualscunq̄ haberet non in eis siste
ret. sed sicut per odores aut vestigia ad fō
tem suauitatum deum quasi illum p̄esē-
tiens transiret et se transferret Non illum
ergo illaquearent irretirent captiuarent.
inebriarēt absorberēt vt mō faciūt sed ma
gis illuꝫ sicut odores vt dixim⁹ vt vestigia G
ad deū fontē suū transmitterent.
Post hec consequēter iuxta quod
et promisim⁹ inuestigare tempta-

bimus. Utrū vnū et equale sit in oībus
istud peccatū quod originale dicitur ꝛ in
ꝑmis quidem videri potest quod nō. Si
cut enī ex vna egritudine passiones eedē
quēadmodum ex vna febre non accessio-
nes seu exacerbationes diuerse et dissimi
les sunt. sed magis eedem siue siles. Sic
ex illa egritudine nō dissimilia vicia sed ea
dem in hominibꝫ esse debent. sicut ex vna
febre terciana typi idem seu similes sunt ꝛ
loquimur hic de vicijs naturalibus hoc ē
q̄ ab ipa natura hominū in ista corrupti-
one oriri videnť. Uerūtamen inueni
unť in genere humano multi qui volunt
esse nisi fures. Alij qui volūt eē nisi rapto-
res. alij qui volunt eē nisi ioculatores. alij
aleatores alij ribaldi et cleri. multi nisi go
liardici volūt eē. Et de mulieribꝫ mulias
inuenimꝰ que quasi naturali instinctu de
oībus vicijs eligūt meretriciū alie iocu-
latoriam turpitudinē. Et vt ad vnū dicā-
mus pene totā vniuersitatē vicioꝝ quasi ꝑ
electionem naturalē sibi distribuūt homi
nes. Cum ergo ex radice vna videlicet
originalis corruptōnis tota vite humane
ꝓcedat inordinatō. Unde tanta pullulat
ꝛ ꝓcedit vicioꝝ multitudo in hominibus
ex vno enī quod per illud quod vnū. non
debet esse multitudo siue diuersitas vicio
rū in hominibꝰ. In quo respondemꝰ
quia reuera vnū est ꝛ vna est ista brutali
tas qua homo comparatus est iumentis
insipientibus et similis factus ē illis. Una
quippe actu sed potencia est tota mōstru
ositas viciorū quemadmodū semen vnū
quidem actu ē in se potencia vō tota vni-
uersitas eorum quoꝝ semen est hoc ē que
ex ipo oriri possunt vel generari. Et ꝓpter
hoc sepe diximus. Hanc pestem scaturigi
nem vicioꝝ et seminarium. propter hanc
vnitatem actualem caput antiqui serpen-
tis et caput draconis dicitur. Et ꝓpter plu
ralitatem potencialē capita sicut in Psal.
Qui ꝯtribulasti capita draconū in aquis
scilicet ꝓpter eandem pluralitatē. Ezechie
lis. viij. dicitur. Multitudo reptiliū ꝛ qua
drupedum immūdorū depicta in pariete
per totum quā abolet aque baptismalis
suꝑfusio. Similiter ꝛ Actuū. x. Multitudo
reptiliū ꝛ quadrupedū immundorum in
disco petro apostolo ostensa ē ꝓpter ean-
dem pluralitatem signandam ꝓpter idē.
Sapiencie. v. Intelligencia impiorū mul
titudo non erit vtilis. Facit ad hoc illud

responsum demonis Marci. v. dicentis
legio mihi nomen ē quia multi sumꝰ. Ad
iuuatur autem illud ꝑdicionis seminariū
vt fetus maledictus viciorum germinet et
gignat tribus modis. Et ꝑmum ab ipa cō
plexione corpis in quo est sicut iracundiā
vel iram gignat a colerica complexione vt
pigriciam vł desidiam a fleumatica vt sol
licitudinem suꝑfluam atqꝫ tristiciā a me
lancolia vt inanem leuciam risumqꝫ suꝑ-
fluum atqꝫ luxuriam a sanguinea. Se- H
cundo adiuuatur ab ipis vicijs iracundia
enī rapacitatem bellicositatē ꝛ q̄ hijs filia
sunt indubitanter gignit. Similiter auari
cia luxuriam et luxuria auariciam. Mul-
tas enim mulieres nouimus luxuriasse ꝑ
auariciam et cupiditatem et econuerso.
Similiter et gula gignit luxuriam et gene
raliter nō est vicium quod ex alio oriri nō
inueniatur. Tercio adiuuatur deforis I
quemadmoduꝫ a ludis et spectaculis ad
iuuatur vt gignat luxuriam a cantoribꝰ et
alijs musicalibꝰ tympanis et choris vt gi-
gnat peculanciam exultacionē gesticulati
onesqꝫ inhonestissimas. Ne mirum si vis
vna ꝑ diuersitate adiuuanciuꝫ siue mate
riarum siue aliorum diuersitatem et mul
titudinem operatur effectuum sicut appa-
ret in igne et sole. qui alia emolliunt alia
indurant alia inflammant Et in aqua
que alia abluit atꝫ purificat alia putrefa-
cit. Et iterum alia extinguit atꝫ mortificat.
alia viuificat et germinare atqꝫ fructifica-
re facit. Expressa etiam ē similitudo in
hoc de ebrietate et insania. Ebrietas eniꝫ
cum sit vna incredibilem multitudinē atꝫ
diuersitatem malorū operum in vno ho-
mine gignit. Similiter ꝛ insania extraqꝫ
enī sunt rixe homicidia blasphemie effra- K
ctiones effractiones et immunete violen
cie istam etiā pestem mirabiliter adiuuāt
oīa genera malorum sollicitatores sug-
gestores instigatores et cōsiliarij. interdū
auteꝫ coniuratores et cōpulsores. Ex his
autem omnibus manifestum est qualiter
ex illa vna peste tot et tanta genimina vici
orum ꝛ malorum operum ꝓdeant quoni
am ꝓpter diuersitatem adiuuanciuꝫ taꝫ
materialium q̄ꝫ alioꝝ. Et debes scire quia
coniunctio anime ad corpus huius corru
ptionis casus est in lacum miserie et lutū
fecis. De isto autem casu dicit Ambrosius
super Genesis. Quō homo male recedens
a deo cecidit in seipsum. Unde diligenter

considerantibus hominem in statu misere istius cum non habet adiutorium gratie de quo diximus. inuenietur incarceratus in semetipso ita vt exire extra semetipsum non possit vel per sollicitudinem seu cogitationem quantum ad vires apprehensiuas vel per voluntatem et desiderium. aliasque passiones quantum ad motiuas. Non enim est sollicitus nisi sibi. Hoc est de se et suis sola propria commoda seu delicias querens. aliena negligens et interdum etiam impediens. cathena a qua religatus tenetur in seipso amor est suipsius quem amorem in libro de ciuitate dei. Augustinus dicit esse fundamentum ciuitatis babylonice siue dyaboli. Hoc est quod intellexit Dauid dicens. Factus sum sicut vter in pruina. Obfriguit enim ab amore dei et proximi vsque ad gelicidium. et ideo tractus est et contritus in semetipso et circa semetipsum. vt nec dei honorem diligat aut curet. nec fratrum vtilitates.

Apparet autem euidenter ista tractio
l in omnibus illis qui querunt que sua sunt tantum. Et hoc est quod diximus quia si contractus quemadmodum vter in pruina. sic incarceratus vt ipse sibi carcer sit et cauea et se vel extra se non exit per sollicitudinem quam diximus vel amorem. sed est in seipso et suis sicut bestia incaueata. que breuitate cathene retinente. in cauea sola versatur. extra nullatenus egrediens. Sic miser homo cauea sibiipsi factus est. retinente cathena hoc est amore sui. extra exire non sinitur. Unde et insonuit verbum illud vulgatissimum. Innatum est filiis ade commoda sua dilige-
m re. Si quis autem querat vnde sit hoc quod ita rapitur captiuatur et incaueatur anima humana a corpore suo et deinde a seipsa. Respondemus quia anima humana creatur absque apprehensione hoc est absque vsu apprehensiue seu nobilis. similiter et absque motu hoc est vsu motiue sue nobilis sicut ponit aristoteles. licet plato ponat contrarium quare quasi in tenebris est quantum ad illa que in ea precipua sunt. et ideo debilis est et inermis penitus a parte illa in ipsa creatione sua. Inferiores vero vires. non longe ab actibus suis creantur et quedam in ipsis actibus suis vt gustabilis et tangibilis. Cetera vero que actoris apprehensiue sunt. statim vt ad lucem venit partus operantur vt visus auditus similiter et tactus Quare a parte corporis applicatur in illa hora corpori et corporabilibus nobilibus viribus vt diximus nec retrahentibus nec repugnantibus. nec illam vllatenus defendentibus quin nihil penitus tunc agentibus. Quid ergo mirum si sequitur corpus et trahitur ab eo cum omnia inferiora eius: eidem applicentur et superiora eius omnino non resistant quin potius inferiora sequatur.

Si cui autem videatur quod morio ex sola originali corruptione perpetua desipiencia laboret. errat proculdubio. Si enim ex sola illa esset. omnes homines in quibus illa est moriones essent cum eadem causa in omnibus sit. Adiuuatur ergo originalis corruptio sicut diximus in morionibus ad humore aliquo vel fumo obtenebrante partem illam capitis in qua ratio inferior operatur. Sic et dicimus in his qui amiserunt memoriam. et ad hunc modum se habet de aliis. Si quis autem dicat. quia cum originale peccatum vicium vnum sit. debet esse in vna sola vi. vel secundum illam solam quemadmodum se habet et de vnaquaque virtute. Quod si est sequitur ergo quod vna sola ex viribus anime humane sit corrupta vel infecta ex illo siue per illud. Videlicet ista in qua vel secundum quam est. Quemadmodum se habet et de vnaquaque virtutum quod illa vis sola in qua vel secundum quam est decoratur et ornatur per eam. Manifestum autem est a sensu. quia pestis ista in totam animam puagata est et diffusa et totam turbidam efficit ac turbatam. totamque brutescentem quantum ad id quod est in ea precipuum et nobile. excepta vt multi et magni dicunt sola synderesi que est sublimissima ac nobilissima pars eius quod est in ea nobile ac sublime. quam scilicet synderesim nec in cayn qui tam malus tamque peruersus fuit. fuisse dicunt extinctam quamuis autem extincta non fuerit. Tamen dubium esse non debet. illam in vnoquoque habente originale peccatum multum esse turbatam a puritate sua et sublimitate sua multum esse depressam. Responderunt autem et adhuc respondent multi in hoc dicentes reuera plurima esse originalia peccata videlicet tria in vnoquoque secundum tres vires. vnum enim peccatum contendunt esse vniuscuiusque trium virium corruptionum per se et tres triumvirium corruptiones originales tria originalia. opinionem suam confirmantes ex eo quod super psalmum dicitur. tecta originalia peccata. et super. xvi. Mathei dicit auctoritas Bede. a seruo ne

quã qui dimittere noluit conseruo suo.re
petenda esse non solum actualia sed etiã
originalia. Nos autem iam diximus propter
D quid et qualiter et vnum et multa dicant
Alij vero dixerũt in hoc originale pec
catum corruptionẽ esse virtutis nostre cõ-
cupiscibilis et esse principaliter in ea. Ve-
runtamen redundare in alias vires, cõcu
piscibilem autem vim tanq̃ principale sub
iectum pestis istius corruptam pariter esse
et infectam ab ipsa. Alias autẽ corruptas
tantum intelligentes infectionem profun
datam et intimatam corruptionem. Cor-
ruptionem vero sine additione exteriorez
dictam solummodo et quasi superficiete-
nus deteriorationem vel obscurationem
Alij vero dixerunt de irascibili. idipsum
quod isti de cõcupiscibili isti autem erra-
uerunt indubitãter et adhuc errant. For
tassis autẽ in hanc opinionẽ inducti sunt
quia potissimum senciebant vexationes
et insultus a corruptione virtutis concupi
scibilis. et ideo iudicauerunt corruptionẽ
eius profundam et intimam. Error autem
ipsorum destruitur euidenter a sensu. Nõ
enim minori difficultate resistitur cogita-
tionibus q̃ primis motibus concupiscenci
arum. et de omnibus vicijs que sunt in vi
rationabili similiter se habet. qualia sunt
tarditas obscuritas similiter credendi le-
uitas. Eodem modo quedam suspitiões
et quedam dubitationes. et ad vltimum
incredulitas scilicet siue infidelitas et vici
um quod spiritus blasphemie nominat
Si enim difficultas separationis aut pur
gationis signum et iudicium certum ẽ pro
funditatis et intimiationis cum nõ minor
sit difficultas separationis prenominatorũ
viciorũ a virtute nostra rationali q̃ a vir
tute illa concupiscibili separationis. Isto
rum ergo non minor profunditas seu inti-
miatio q̃ illorũ. Qr si dixerit. quia de
vicijs aduenticijs. Hoc verũ est et de ori
ginalibus non. Respondem⁹ q̃ si in
ramis ẽ equalitas naturaliter erit et in ra
dicibus. et si in fructib⁹ erit in seminib⁹
et generaliter si in effectibus et in causis.
Cum igitur originales corruptiones in pre
nominatis viribus cause sint aduenticio-
rum viciorum in illis. et hec equalia erũt:
et cause eorum siue radices ille originales
equales Amplius. Quis inter morbos
spirituales difficilius curatur q̃ morbus
blasphemie. Qr si difficultas curationis
morbi profunditatem euidenter indicat.
manifestum est non minus profundatam
esse maliciam siue originalem siue aduen
ticiam in vi rationali q̃ in alijs. Am-
plius. Cum anima humana impartibilis Q
sit qualiter dicant in ea aliquid corruptũ
tm̃ aliud infectum simul atq̃ corruptum.
Affirmatio enim et negatio non dicuntur
de eodem scd̃m idem. Infectio autem et
nõ infectio. affirmatio et negatio sunt qua
re non dicuntur in anima humana scd̃m
idem sed neq̃ scd̃m diuersa cum in ea nõ
inueniantur Diuersa enim in impartibili
et que contraria suscipiant nec intellectus
admittere posse videtur. Propter hoc di-
ximus. quia vna est infectio hec turbans
atq̃ peruertens totam animam ac deprimẽs
eam. vt sepe iam diximus. quẽadmodum
vna est ebrietas in ebrio que totum illum
alienat atq̃ subuertit. et omnes vires ani
me in eo turbulentas efficit et turbatas.
Nec adhuc cogitauit aliquis tres ebrieta
tes in vno homine ponere: vel in anima
vna propter tres vires ipsius. Sicut ergo
ebrius quotcunq̃ habet officia. nullũ eo
rum composite aut laudabiliter exequit
pre ebrietate. ymmo omnia turbate atq̃
peruerse agit. Sic anima humana ori-
ginali corruptione debriata nullum et of
ficus virium suarũ vt decet exequit quin
potius econtrario. De sinderesi vero
quod dicunt quia superior pars rationis
ẽ nec in cayn extincta fuit iam determina-
uim⁹. Qualiter, est pars videlicet. q: nõ
proprie ymmo ipsa anima est humana scd̃m
essenciam. Ex officio autem diiudicandi
sublimia spiritualium atq̃ celestium eisq̃
adherendi atq̃ in eis conseruandi. synde
resis dicitur quasi seorsum diuisa ac segre
gata ab inferioribus atq̃ carnalibus. Et
licet in cayn extincta non fuerit penitus in
morionibus tamen et continue furiosis ex
tincta est penitus aut absorpta. Ques-
reret autem aliquis cum peccatum primo-
rum parentum per vim gustabilem com
missum sit et per ipsa instrumenta gustabi
lia. non autem per vim illam concupiscibilẽ
aut per instrumenta generatiua qua dei iu
sticia et quo iure vis illa tanta infectione
et corruptione punita est tantaq̃ rebellio
ne membrorum sibi seruientium. vel etiã
anima scd̃m illam. Et dixerunt quidã
in hoc. quia vis gustabilis et eius vsus ad R
conseruationem vite necessario reseruata

est. et ppter hoc vsus eius moderat⁹ non habet culpam. vsus vero virtutis nr̃e concupiscibilis ad generandũ non habet illã necessitatem. ꝛ ppter hoc totus eius vsus a pmo motu vsq₃ ad vltimũ culpabilis ẽ ac viciosus. nisi sacramento matrimonij excusetur et purget. Justicia autem dei in hoc euidens ẽ. ꝛ peccato illi congruentissima retributio. vt p mulierem torqueatur scđm vim concupiscibilem qui p mulierẽ peccauit. ꝛ ab ea paciatur ardores concupiscenciarũ acerrimos ꝛ cruciatus acerbissimos. q₃ neglecto dei mãdato noluit contristari similiter ꝛ ab ea prematur ac seruitute turpissima cui regendo et corrigendo noluit sanctissime dominari ab inicio. Et vt eam sequat̃ ꝛ post abeat turpissima vrgente concupiscencia quã post se trahere ad deum debuit. ꝛ a suggestione retrahere serpentina. Et quemadmodũ dicit Augustin⁹ in suo inferiori quod sepe dixim⁹ animale. siue in corpe in obediencia paciatur atq₃ rebellionem qui suo supiori id ẽ deo illa irrogauerat. In membris autem genitalibus manifestius hanc cõtumeliã paciatur. vt p generationẽ viciũ illud traduxisse a pmis parentibus reminiscẽs recognoscat. et filium ire se natum esse recogitans graciã redemptoris et regenerationis dei semper in corde habeat. Quicqd aut dicat aliqui vis gustabilis punita est vel homo scđm illam fame et siti. In oculis etiam inuenitur cõcupiscencia. ppter quod ꝛ tam crebro forsitan dicatur ꝯcupiscencia oculoꝝ. Expsse autem Pe. scđe. ij. Oculos habentes plenos adulterijs ꝛ insanabilis delicti vnde et aug⁹. Non dicatis vos habere animos pudicos cũ habeatis oculos impudicos. Impudicus enĩ oculus impudici cordis ẽ nuncius. Similiter et prurigo viciũ est in auribus. ppter quod dicit Apostolus in. iij. ij. ad Thymõ Coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus suis ꝛ omnino nihil inuenientes in hominib⁹ quod lepra originalis nõ maculauerit. Quoniã aũt istã corruptionem ꝛ

S totã sequelam eius ptolome⁹ et haly alij q₃ astronomi qui de natiuitatib⁹ multa scribere quasi vaticinãdo atq₃ pdicendo psumpserũt totã attribuũt cõstellationib⁹ ꝛ horis natiuitatũ necesse habem⁹ aliqd dicere cõtra istã insaniã. ppter simpliciũ ꝛ stultoꝝ multitudinẽ. qui quecũq₃ famosos homines hmõi q phylosophi habiti sunt scripsisse vel dixisse audiũt. vel ex sapienciali ꝓfunditate: vel tanq₃ ex ꝓphetica sublimitate scriptũ vel dictũ credunt. Primũ ergo dicimus illud. quia hora p illud quod ẽ hora nihil potest siue sit natiuitatis siue alterius actus vniuersalis. vel quecũq₃ alia pars tpis ꝛ hoc ẽ quoniã cũ temp⁹ sit vnũ continuũ omnino merũ et vni⁹ nature in omnib⁹ ptibus suis nihil potest vna quod nõ possit quelibet alia vel ipm totũ sicut nihil potest q̃libet ps ignis quod nõ possit alia quelibet vel totus ignis. Potest forte quidẽ min⁹ aut mai⁹ aut magis aliud aut scđm genus vel speciem. nõ potest pars hmõi totus q₃ ipm totũ naturaliter. Amplius. Omnis partus humanus anteq₃ nascat̃ habet omnia que naturaliter habere debet nisi vel abortiuus sit vel alias occasionatus. Hora ergo natiuitatis nihil addit naturalibus ipius et hoc appet in membris ꝛ in virib⁹. Si enĩ monstruosus format⁹ partus ẽ. mõstruositatẽ illam nõ afferret ei hora natiuitatis verbi grã. Si senos digitos habẽs in pedib⁹ vel manib⁹ nullũ ex his detrahet ei hora natiuitatis. Silr̃ si mancus fuerit nõ addet vel supplebit ei manũ. Eodem mõ se habet ꝛ in viribus. Si enĩ scilicet cecus erat ꝛ in vtero matris. nõ illuminabit eũ hora natiuitatis nec ecõuerso. Eodẽ mõ se habet si strabo vel recti visus fuerit. manifestũ ẽ. quia de instrumẽtalibus et naturalib⁹ partus nihil immutat hora natiuitatis. Alioquin nõ natiuitatis esset hmõi exitus sed generatio vel alteratio ꝙ qua manifestum ẽ a sensu quod omnino ibi nõ ẽ. Plene enĩ formant̃ part⁹ humani in ventribus matrũ. nisi impediant̃ vt pdiximus siue intro impediant̃ siue nõ tales egrediunt̃ et quales intus erat q̃ntu₃ ad omnia naturalia et ĩ ptubus quidẽ aliorũ animaliũ. que pfectus partus pariũt nec pilũ vnũ mutari in natiuitate. vnde ergo ista diuersitas in partubus humanis.

Amp̃. Omnia naturalia habent vnũ quodq₃ generabiliũ a generãtib⁹ et generationẽ adiuuãtibus ꝛ nihil ex hora. et pmũ quidẽ in inanimatis hoc manifestũ ẽ **L**
Glacies enĩ si generet̃ ex aqua quacunq₃ hora generetur ex illa totu₃ quod h₃ a frigiditate et siccitate que sunt cause efficientes generationis ipius. ꝛ cũ his ex aqua q̃ ẽ causa materialis eiusdẽ locus generationis adiuuat etiã generationẽ ipi⁹. et in

terdū addit eidē siccitatē. quemadmoduȝ
cū fuerit petrosus aut aliter siccus. Idē di
cendū et de igne et de alijs. In anima
libus a ūt adeo apparet euidenter q᷑ oēs
naturales dispositiones a generantibus
sunt. id ē a patre ⁊ matre vt homines ipa
natura docuit exquirere bonos generan-
tes. cum ex eis voluerit habere bonos fe-
tus sicut manifestū ē in equis ⁊ in mulis ⁊
in canibus. Horas autē natiuitatū hmōi
a fetuū non curant scientes bonitatē et no-
bilitatem fetuū ex generantibus solūmo-
do esse. dūmodo ꝓut decet et natura eoꝝ
exquirit ad generandū parentes conueni
ant. Adeo enī totū quod naturale ē vola
tilibus ex ipis bonis eis est vt non ꝓprijs
parentibus cubanda vel fouenda. sed in
terdū alienis supponerent. sicut appet de
ouis anserum ⁊ anetū. que gallinis cubā
da atq; fouenda multociens supponunt
nec tamen inde generantur nisi anseres ⁊
anete. ⁊ hu nō aliarū dispositionū in ali-
quo q̄ȝ si oua ex quibus geniti sunt a pro-
prijs essent parentibꝰ cubata. Quomodo
ergo hora generātis natiuitatis aliqd ad
det vl' minuet naturalibꝰ huiusmodi ani
maliū quādo ipe cubator qui quasi pater
videtur esse eoꝝ nihil addere vel detrahe
re nihil omīno mutare potest tam abscō-
so officioso actui tanq; vicino eidem.
Amplius. Hora illa natiuitatis. neq;
vicinior ē naturalibus eoꝝ q̄ȝ alie hore vi
f te ipoꝝū. Unde ergo erit hoc vt plus ope-
retur in ea q̄ȝ aliqua aliarum horarum.
Quod si dixerit quia hoc est ex constellati
one siue figura celi i hora illa. Et hoc ipm
querimus quid de hora illa ad celum po
tius q̄ȝ de alijs. nec enī vicinior aut heren
tior est celo q̄ȝ alie totū enī tempus equa-
liter ⁊ vnomodo ꝑ omnia mensura ē mo
tus celi. ⁊ partes eius mēsura partiū eius-
dem motus absq; vlla diuersitate vel dif
ferencia. Nec aliud est in se vel compara-
tione celi ipm tps vel pars eius quecunq;
ex eo autē q᷑ mensura nihil amplꝰ habet
vel potestatis vel dignitatis infortune vl'
infortunij vna hora q̄ȝ alia. In hoc enim
⁊ equales sunt et equaliter se habent per
omnia. quare q̄ntum ad hoc non plus at
tendenda ē vna q̄ȝ alia. Amplꝰ. Exte
detur ne ista virtus et potestas cōstellatio-
nū ad alia animalia q̄ȝ ad homines. Ui
demus enī quedā silia euentibꝰ hominū
euenire et equis. Alij enī moriunt gladio
quemadmodū et homines. alij enī depu-
tantur bellis et armant vt homines. Alij
habentur vt a regibus ⁊ honorant vt nō
alios habeant sessores q̄ȝ reges. et quidā
eoꝝ non alios sessores paciunt q̄ȝ reges
sicut equus alexandri regis qui vocatꝰ fu
it bufal. Amplius. Alij deputant vi-
libus officijs vt eportādis stercoribꝰ. alij
lapidibus euehendis. alij turribus. alij q̄
drigis. alij agriculationibus. alij equitati
onibus et similes pene diuersitates inue-
niunt in hominibus. Quemadmodū eī
quidam equorum seruiunt molendinis.
Sic et quidam homines siue molendina
aquatica fuerint siue alteriꝰ modi. Est
ne hoc ex cōstellationibus sub quibus na
ti sunt equi quēadmodū somphiāt de ho
minibus. vt quēadmoduȝ de alexandro
dicunt q᷑ ex cōstellatione ei fuit. quod rex
factus est. Sic etiaȝ de equo bufala. Est
ne factū ꝑ constellationē sub qua natꝰ fu
it. vt nō haberet sessorem nisi regē. Et quē
admodū quibusdam hominibus per cō-
stellationē factum est. vt sint agricole. Est
ne similiter equis fatum vt omni agricula
tioni deseruiant. Et ad hunc modū ē mo
lendinarijs equis erit ne quemadmoduȝ
de molendinarijs hominibus. ⁊ an erit si
militer in alijs equoꝝ diuersitatibus. Quod
si ita ē. erit ne similiter ita de omnibus vt ex
constellatiōibus in quibus nate sunt aliꝫ
efficiantur cibus regibus et pellicie rega-
les vl' sacerdotales vel religiosorum ⁊ de
lanis earum. erit ex constellatione vt inde
fiant vestes regie vt sacerdotales vel rusti
cane. Quarundam vero carnes comedā y
tur a lupis vel alijs bestijs vel comedant
ab hominibus vl' morbo pereant ⁊ putre
scant. ita vt non comedantur. ⁊ procedet
hoc usq; ad mures et passeres aliaq; mi-
nuta animalia. vt totam vitam eorum vi
ctum et etiam mortem disponant sub cō-
stellatione sub qua nascūtur et pendebit.
quid ex constellationibus illis. vt quedaȝ
musce capiantur ab araneis. quedam ab
yrundinibus quedam aliter pereant. et vt
quedam viuant in natum in domibus re
gia et ibi moriantur. Quedaȝ in domibꝰ
rusticanis. et tandē ad pilos singulos la-
narum barbarum et superciliorꝫ. Descen
det ne illa virtus constellationum. vt alij
huiusmodi pilorum tondeantur alij radā
tur alij vrantur. alij perpetuo nutriantur
sicut apud grecos et barbaros. Et iterum

alij de pilis lanarum . alij deputātur vesti bus regijs aut aliorum hominum pro diuersitate constellationum suarum. Non enim sole generationes hominum ex constellationibus pendere videtur. Quomodo ergo disponunt totam vitam hominū et alia negligunt. maxime cum tanta sit similitudo euentuum humanorum et aliorum animaliū et etiam vegetabilium.

Q si dicent. quia celi ꝛ stelle atq luminaria homines curant ꝑpter nobilitatem suam naturalem. Alia vero tanq̄ ignobilia preteruent. Duobus modis errant. Magis enim natura curat alia q̄z homines. Homines enim seipsos singuli regunt. et ab alijs inuicem reguntur. Alia vero a sola natura regi videntur. quare si ipsa celestia ipsam naturā regunt. regunt ex necessitate quicquid regitur ab illa. Amplius. Magis indigent ducatu et regimine celesti alia animalia et etiā vegetabilia quā homines. et magis etiam apparet in eis Z omnis effectus illorum. Qualiter ergo illa preterit vel negligit ducatus celestis. Et manifestum per se videtur q vniuersaliter ad minima attingit illa virtus celestis. sed forsitan non singulatim et non singulariter curantur vel reguntur ab illo. sed ꝛ hoc qualiter erit. vt in singulis hominum extendat se virtus illa singulatim. non in singula animalium et vegetabilium. ꝑsertim cum tanta prudencia singula generari regi et admynistrari videantur. Cura enī ꝛ admynistratio vniuersalis nullo modo sufficere vel efficere videantur. tam officiosam vt ita dicamus tanq ammirandam singulorum fabricationem et gubernationem. Amplius. Si quis statuam vel A vas quodcunq intra domum aliquaz fa 73 bricauerit. Nunquid hora ei exploranda est qua illam de loco illo extrahat vel educat. Nunquid ex exitu de loco sue fabricationis pendet aliquid de talibus vel etiā de fortuna vel infortunio ymaginis istius vel vasis. Et similiter si pannum texerint vel vestem fecerint in aliquo loco. Nunquid aliquid eorum que panni illius sunt vel vestis pendet ex hora extractionis sue de loco illo vel ex ipso exitu de eodē. quid de exitu vel de extractione ab huiusmodi loco ad fortunam vel infortunium rerum illarum. Quid est autē generatio partium humanarum in ventribus matrum

q̄z fabricatio quarundam ymaginum dei in locis illis. et quid natiuitas eorum nisi extractio vel exitus ymaginum hmōi in loco fabricationis sue nihil ergo de fortuna vel infortunio hominum ad horam natiuitatis ipsorum vel ipsam natiuitatem ipsorum. Q si dicent quia exitus vel extractio aliarum rerum a loco sue factionis vel fabricationis nihil facit vel operatur ad fortunam vel infortunium earum. Econtrario autem se habet in hominibus. Manifestum est hoc esse friuolum. ꝛ hoc apparet euidenter a similitudine ꝛ ꝑportione. Si vero dixerit quis q ducatus celestis ꝛ virtus constellationum non naturam disponunt hominum sed fortunam. et hoc magis inconueniens et magis manifestum. Primum. Quoniam non eis iudicio vel ꝑuidencia euenirent hominibus que eis eueniunt. neq scd̄m merita vel pro meritis ipsorum. Q igitur alius rex efficitur aut in alia dignitate vel officio constituitur non diuine ꝑuidencie et gubernatiōi sed constellationi sub qua natus est debebitur nisi forte dicat diuinam ꝑuidenciam vnicuiq ꝑcurare et ordinare qua hora ꝛ sub qua constellatione vnusquisq nascatur. Hoc autem manifeste friuolum apparet quia non naturali ordinatione fieri factum videtur. vt parentes ea hora commiscerentur vt tali sequente hora postea ille nasceretur. Ymmo potius casu verbi gracia. illa hora forte in eo incaluerant vel mutuo affectu inuicem prouocati sunt. vel amor prolis ex visu alio et auditu incitauit eos ad opus generationis. Videlicet quia cogitauerunt de rerum suarum amplitudine ꝛ affluencia. que ne deuoluerentur ad alios commouit eos vt darent operam liberis vel forte heredum eorum qui successuri erant in bonis ipsorū induxit eos ad opus generationis: que omnia casualia tm̄ videntur. et non ex preordinatione nature. Alioquin quam fabam comedat quis ꝛ quod etiam erit ex preordinatione nature et quelibet etiam minuta actuum nostrorum erunt ex constellationibus.

Amplius. Non ex hoc nec propter hoc illa hora sic se habuerūt stelle vt iste nasceretur. et talia ei euenirent. Si ergo ex ista constellatione ista acciderunt. non per se ex illa sed magis a casu. Quicquid enim accidit ex causa quacunq que non ob hoc B

ſed magis ob aliud fuit caſu accidit q̄ntū
ad illam. et hoc appet euidenter ex diffini
tione caſus. Caſus eñ ē vt diffinit Boeci⁹
inopinate rei euentus ex cauſis cōfluenti
bus ob aliud et aliud inceptus. Ampli
us. Si p̄ ſe ex cōſtellationibus ſunt hm̄ōi
euentus cōſtellationes autem inaduerſi
biles ⁊ indeclinabiles ſunt. igitur et euen
tus. Jnter cauſam eñ efficientem per ſe ⁊
effectū comitancia ē inſepabilis ⁊ neceſſa
ria. q̄re om̄ia hm̄ōi ex neceſſitate eueniet.
mortalib⁹ cōtra q̄s diſputare nos ñ opor
tet cū ſit iaȝ deſtructū p̄ doctores ſanctos
⁊ orthodoxos et eciā p̄ phyloſophos mul
tos. Q: ſi dixerit quia licet caſu hoc eſt
p̄ter intentionē cōſtellationis euenietiſta
nihilominus tamen ex neceſſitate. queād
modum ex motu ſolis ē dies licet ſol non
ad hoc aut p̄pter hoc moueat̄ vt dies ſit
queādmoduȝ et ex motu corpis tui venit
diuiſio aeris. p̄ queȝ mouetur ex neceſſita
te non tamen p̄pter hoc mouet̄ ex neceſſi
tate. nō tamen p̄pter hoc mouetur vt di-
uiſio aeris fiat. neq; caſu fit diuiſio aeris.
C Licet non intendatur determinate. inten
ditur tamen in vniuerſali. Qui eniȝ inten
dit motū intendit ex neceſſitate om̄ia illa
que ſunt de neceſſitate motus. ⁊ ſine qb⁹
eē nō poteſt. ſed reuera nō intendit illa ni
ſi intentione vniuerſali. Non ſunt ergo a
caſu talia. q: nō ſunt om̄ino p̄ter intentio
nē. Jn p̄poſito ḃo caſu videlicet ꝯſtellati
onū aut dicet ꝙ euentus hm̄ōi ſunt p̄ter
intentionē ꝯſtellationū omnino aut non
Si ſic. erūt igit̄ a caſu. q̄re nō erit ſciencia
vel certitudo de eis. Caſualiuȝ eñ diuina
tio aut p̄phecia ē. nō autē ars vel ſciencia
quoniā ars ⁊ ſciencia nō ſunt niſi de ordi
natis ⁊ adinuicem cauſalitate p̄ ſe colliga
tis quare aſtronomia q̄ntū ad partē hac:
neq; erit ars neq; ſciencia. Q: ſi ex certa in
tentione ꝯſtellationū ſunt euentus hm̄ōi
ſequeret̄ quod diximus videlicet ineuita
bile ⁊ neceſſariū. Amp̄. Cū natura ho
minū et ceterorū animaliū atq; vegetabi
liū media ſit inter fortunam ip̄oȝ et ꝯſtel-
lationum. quare virtus conſtellationum
naturam tranſiit. ſaltū faciens in fortunā
ip̄oȝ. p̄ſertim cū ip̄a natura capatior ſit ſi-
ue receptibilior virtutis celeſt. q̄ȝ fortuna
Amp̄. Si in conſtellationibus ē totus
curſus vite humane cū om̄ib⁹ euentibus
ſuis et hoc cauſaliter et ſignificatiue vt in
cauſis efficientib⁹ ⁊ ſufficientib⁹ non ho-
minib⁹ imputandū ē ſed cōſtellationib⁹
quicqd eis euenerit. ꝙ eñ aer illuminat̄ vl̄
caleſit vel aliter diſponit̄. nō aeri imputā
dum ē. quod ſtellis ⁊ luminarib⁹. Simi-
liter ꝙ rota molendine motu circulari re
uoluit̄ non ip̄i rote ſed aque repellenti aſ
ſcribendū ē. Si ergo cōſtellatiōes mouēt
homines ⁊ inducūt in omnia que eis eue D
niūt nō hominib⁹ imputāda ſunt illa ſed
ſtellis mouentib⁹. Q: ſi dixerit. nō violen
ter mouent homines ſed p̄ voluntatē eoȝ
querim⁹ ab eis cū volūtas non moueat
niſi mota. an cōſtellatinoes ip̄e moueant
volūtates hominū ad hoc an homīes ip̄i
Q: ſi cōſtellationes totū ergo eſt ab ip̄is
quicquid agūt vel paciuntur homines q̄-
re ē eis imputandū ⁊ nihil hominib⁹. Q:
ſi dixerit ꝙ hominib⁹ imputandū ē. q: ſu
ſtinent ſe vel conſenciūt ſic moueri. quem
admodū cū aliquis ſuſtinet ſe vel ꝯſentit
exuri ab igne. vel deuorari a beſtia vl̄ p̄ci-
pitari in foueā imputandum eſt ei qui de
buit ſe auertere vel reſiſtere ſi potuit.
Querim⁹ ab ip̄is vtrū hoc quod ho-
mines ſuſtinent ſic ſe moueri vel conſenci
unt ſit ab ip̄is conſtellationib⁹ an ab ho-
minibus. Q: ſi ab ip̄is conſtellationibus
Totum igitur ē ab ip̄is ⁊ nihil ab homini
bus. q̄re iputandū ē eiſdē totū ⁊ nihil hōi
bus. totaliter eñ vniquodq; illi attribuē
dum ē a quo totaliter ē. Nullius autē rei
alicui aliquid attribuenduȝ ē a quo nihil
habet vel nihil eius eſt. Si ḃo homines
voluntates ſuas moueant ad ea q̄ agunt
vel voluntarie paciuntur. tunc ex neceſſita
te imputandi erunt eis omes euentus eo
rum in rebus voluntarijs. et hoc eſt quo-
niam tunc erunt ab eis. Voluntariorum
enim omnium actuum cauſa eſt volūtas
efficiens et per ſe et propter hoc taliū prin
cipia in nobis ſunt. propter quod ⁊ nobis
imputanda ſunt. et etiam imputantur. ni E
hil ergo talium a ſtellis erunt vel conſtel-
lationibus. Amplius. Ad naturales
actus et virtutes et organa prouidet natu
ra mortalibus vt viſum ad videnduȝ ocu
los. et hec omnia in hominibus ſunt. Ad
fortunas autem vel infortunia vel acqui-
renda vel euitanda vel aliqua dantur ho
minibus que in eis ſunt vel non. Verūta
men ad acquirendum regnum vel victori
am in bello. et alias fortunas vel alique
diſpoſitiones imp̄miit̄ a ſtellis homib⁹
vel nō. quod ſi mille. ergo talia eueniunt

eis per ea sola que extra eos ipa sola sunt
Similiter ꝛ contraria eoꝝ quare nihil ad
eos de his. Si vero alique dispositiones
imprimuntur eis. ꝓpter hoc erit in ipsa ho
ra natiuitatis vł generatiōis videlicet qd̄
huiusmodi dispositiones inprimant qua
re habebit iste in se dispositionez qua fiet
ret vel epūs. Quemadmodū ergo nō po
test ꝓhiberi aliquis. quin videat vel audi
at cum voluerit nisi virtus videndi aut or
ganū eidem auferatur vel impediatur sic
non poterit impediri vel ꝓhiberi quin fi
at epūs cum voluerit. nisi virtus illa ei au
feratur vel impediat̄ sed nō est in potesta
te alicuius virtutem hmōi vel auferre vel
impediri. Ea enim que in anima sunt im
pressa nō sunt cuiusqꝫ vel auferre de ea vł
ipedire maxime si naturaliter in eā ipressa
sunt. Amplius. iste dispositiōes fortu
narū et infortunioꝝ ꝓpter quid imp̄mun
tur potꝰ in hora natiuitatis qꝫ in alia. cū
A in ea multe eaꝝ nullū habere possint effe
ctū Amplius. Si nascatur aliqs dispo
situs ad suspendiū qꝫ ꝛ dispositus ad fur
tū vel aliud maleficiū ꝛ vtraqꝫ dispositio
ei impressa ē a virtute sue constellationis.
Quicquid autē sic impressum ē. naturale ē
recipienti. erit vtrūqꝫ naturali huiusmodi
nato videlicet ꝛ furari ꝛ suspendi. Natura
lia eīn nō imputant̄ ad penā actualē quē
admodū morientibꝰ ꝛ naturaliter mente
captis nihil imputat̄ quod agant. Que ē
eīn alia dispositio sic impssa ad furanduz
nisi furiosa cupiditas q̄ nec ipius vite ꝓp
ium dispendiū furantē patit̄ estimare ꝛ in
terdū nec etiā cogitare qua de causa vidē
tur latrones nasci pueri ꝛ alijs vicijs iam
infecti in occulto. Manifestant autē se hu
iusmodi vicia cum oportunitas operandi ex il
lis vel scđm illa data fuerit habentibꝰ ipsa
Silr ꝛ regias dignitates ꝛ alias habebūt
in occulto ꝛ nascent̄ reges et p̄ncipes ipsi
pueri. Licet nō tūc appareant dignitates
eoꝝ qua absurditate nihil incōgruentiꝰ.
Dare eū hmōi dignitates pueris nō tam
stultū. qꝫ etiaz dementissimū ē. quare nec
opus ē celestis virtutis nec alteriꝰ cuiusqꝫ

Manifestū ergo ē ex natiuitate vł ho
ra natiuitatis nihil imp̄mi quod ad natu
rā vel fortunaz ptineat natiuitatis. quare
nihil agere in eos hora illa. cū enim nihil
imp̄mitur omnino in id non agit̄. Si vero
dixerint. quia hora natiuitatis p se nec in
fausta ē natis sed magis hora generatio
nis seu cōceptionis. et ꝓpter illā hora na
tiuitatis obseruat̄. Tunc enim vt aiunt se
men generationis in matrice fundit̄ et ꝓ
ut se habet cōstellatio faustus aut infau
stus ex ea generat̄. Et nō ē dubitandū in
quiunt quin in humores et spiritus nr̄os
potestatē ꝛ ducatū habeat virtus celestis
Diamꝰ ecōtrario. quia semen cū sit super
fluū tercie digestionis fm Aristotelez tale
infunditur in loco generatiōis quale erat
in corpe generātis. ꝛ ꝓpter hoc nihil addi
tur ei. nihil minuitur ei nihil imp̄mit̄. nisi
forsitan dispositio aliqua corpalis. Cū et
corpꝰ meruū sit quasi ex humore et spiritu.
nullā omnino impssionē recipit nisi corpalē
videlicet caliditatem aut frigiditatem aut
aliquā aliā hmōi ad quas nihil omnino d̄
fortunis aut infortuniis euentuū. Am
plius. Qꝛ dicūt quia saturnus agit prima
hora post īfusionē seminis infrigidādo. ꝛ
coagulādo materiā manifeste impossibi
le ē quia semen humane generatiōis p ca
lorem solū coagulatur. p frigiditatē vo dis B
soluitur. Saturnus ergo quē dicunt p̄mo
opari in generatione humana. generatio
nem ipaz destrueret. Sic. quemadmodū
ipi dicunt qꝫ oparetur cū natura eius vir
tus frigida et sicca sit. vt ipi ponunt. q̄ am
be mortificatiue sunt et destructiue gene
rationis contrarie ho virtutes generatio
nem et vitā maxime efficiunt vel adiuuāt.
Unde Poeta. Uapor humidus oīs res
creat Amplius. Dicit aristoteles. quia
vis que est in semine similis est artificis.
quemadmodū ergo artifices ex artificijs
suis ꝛ scđm illa opantur inqꝫ opa artium
suarū videlicet domos instrumenta statu
as pannos pelles. Sic semina ex virtuti
bus vel scđm illas opantur generādo ea
que ex ipis fiunt. Sicut ergo artifices con
stellationes non consulunt vel obseruant
nec etiā obseruandas vł consulendas ar
bitrantur. sed magis artes suas ꝛ artium
precepta ꝓ operibus suis videlicet vt ea
recte et qualia decet operantur. Sic neqꝫ
seminum operationes ex constellationi D
bus pendēt vllatenus. nisi forsitan in hoc
qꝫ aer ab ipis stellis temperatur ac dispo
nitur. Ita similiter et terra vt dispositioni
bus eorum operationes seminum adiu
uent̄. Quis eīn dubitat de textore qn tota
vis seu virtus totaqꝫ texēdi apd̄ ipm sit. ꝛ
qn sua vi moueat instrumēta texēdi ꝛ arte
sua regat motū eoꝝ. ꝛ qꝛ ꝓpt̄ opꝰ texendi

nihil extra se requirat nisi panni materiā.
et instrumēta texendi. nisi forte ꝓpter ob-
scuritatem aeris aliquando lucernā. ⁊ de
fabro similiter se habet atq; de vnoquoq;
alioꝝ artificum quorū nullus stellas con-
sulit vel cōsulendas existimat. Ymmo ꝓ
omni genere artificialiū operū se solos es-
se consulendos ⁊ requirēdos plane dicūt
et asserunt ipsisq; solis credendum esse de
his que ad artes suas pertinent. Hoc eti-
am cōmunitas omniū quasi per se. notū
habet et tenet. videlicet q̄ vnicuiq; artifi-
ci credendum est in sua facultate et de re-
bus sue facultatis. vt grammatico de grā-
maticalibus. et fabro de fabrilibus. et ge-
neraliter cuilibet artifici de artificialibus
suis. Error autem absurdissimus est astro
nomos in talibus ꝯsulere: aut de talibus
eis credere vllo modo. Et quoniā de his
in tractatu de legibus multa diximus. suf-
ficit tibi q̄ntū ad presens propositum ali
quam viam apertam esse ad contradicen
dum huiusmodi erroribus. Hic eniꝫ tanq̄
incidenter de his locuti sumus. radicalē
eorum destructionem atꝫ completam nec
nō et declarationem veritatis in iudiciis
astronomie singulari tractatu reseruātes.
Non enim aliter radicitus et perfecte vel
destrui errores possunt vel declarari veri
tas nisi positis et numeratis radicibus et
fundamentis quibus sic innituntur radi
ces huiusmodi et in quibus euentus ho-
minum. et totam inferioris mundi guber
nationem siue administrationem fataliť
asserunt prouenisse. Q̄ꝫ autē tetigimus
de electionibus artificiorum vel etiam vi
ciorum manifestuꝫ est quia volūtarie sunt
et etiam ex propria voluntate eligentium
quandoq;. quandoq; ex aliena vel dispo
sitione vel solitatione veniente ex defectu
vel penuria temporalium verbi gracia.
Ab ipo sensu manifestum est. Aliquis eñ
eligit ꝓpria voluntate effici miles. Alius
clericus aut alterius modi artificiū. Inter-
dum autē ex dispositione paterna siue ma
terna. Filios eñ paruulos ꝓvolūtate sua
plerumq; patres applicant artificiis ⁊ of-
ficiis et interdū religioni interdum matri
moniis et hec omnia faciunt ex certis cau
sis. q̄s enūerare lōgissimū esset. Aliqs eñ
habens fratrē vl' cognatū episcopū. facit fi
lium suum clericū. plerūq; in lucrū in spe
q̄ beneficietur ab episcopo illo. Alius ex
deuotione facit filiū suū clericū scilicet. vt
habeat eum intercessorē ꝓ se apud deum
alius applicat ipm religioni non ex deuo
tione sed vt maior sit aliis fratrib⁹ portio
hereditaria. Paupertas vero multos vi-
ros ad rapinas et latrocinia et alia innu-
mera maleficia. multas mulieres ad mere
tricium inducit. qui et que oēs si interro
garentur. non stellis aut constellationib⁹
artificia vel officia vel maleficia sua attri-
buerent sed magis sibi ⁊ voluntatib⁹ su-
is scientes indubitanter causas motiuas
voluntatum et desideriorum suoꝝ. simili
ter et fines siue causas finales eorundem.
vnicuiq; autem de seipo credendū est qui
magis nouit interiora sua. Hoc est cogita
tiones et affectiones soli nouit. Manife-
stū igitur est astronomos omniū testimo
nio hmōi stellas innocentissimas esse in
parte ista. quare qui talia eis attribuerūt.
iniquissime eas vel culpāt ymmo dāpna-
biles ⁊ humanam naturam ac res huma
nas peruertere cōfundere ac conturbare
eas asserunt in scipo.

P Ost hec autem mēsurare tempta
bimus peccatum illud quod origi 3
nale dicitur et comparare aliis tā
actualibus q̄ꝫ venialibus. et de pena que
ꝓ eo infligitur que et quo iure pena infli-
gitur. Ubi oportet te p̄mo nosse. quia nō
ꝓprie culpa dicitur. sicut neq; dementum
Qualiter enim culpa ꝓpria dici potest vť
culpabilis in q̄ nullus peccat vel peccare
potest neq; male agere aut male obmitte
re quod agendū esset. Amplius. Quo
modo culpandus est aliquis. ꝓ eo quod
nec agit nec egit. ymmo omnino nesciens
⁊ inuitus illud patitur. Presertim cū tam
ignorancia illa paruulorum. tam violen-
cia. quam in hoc paciūtur. videlicet in cō
trahendo illud inuincibilis sit. Si autem
non est culpabilis vel ꝓ ea culpand⁹ ali-
quis ergo nec puniēdus. Inique ergo pu
niuntur paruuli ꝓ illo sine baptismo dece
dentes. Presertim cum augustinus penā
paruuloꝝ ignem eternū vocet in libro de
fide ad petrum. alioquin qualiter dixisset
apl'us Omnes nascūť filii ire. Si eniꝫ nō
debeť ira pene originali peccato. quomo
do filios ire facit eos qui cū eo nascuntur
Dicim⁹ quia cum originale peccatū actu
ale nō sit pena ei actualis nulla debeť id
est nec ignis gehenne nec vermis ꝯsciēcie
nec etiā purgatorius ignis. Q̄ꝫ autē Augu
stinus penam eius vocat ignē eternuꝫ. eo

tropo vsus est quo omnis pena. omnis tri
F bulatio interdum ignis vocatur. Quemad modum autem leprosi extra castra a sanis et mundis hominibus vtpote indigni cohabitatione eorum. Et hec separatio licet pena sit. non tamen vindicta est lepre. vel pro lepra in vindictam illata cum lepra nullo modo culpa sit. Sic paruuli nec loco purgatorij digni sunt. cum in eum non intrent. nisi gracia dei prediti atque sanctificati et gloriam eterne beatitudinis expectantes Similiter nec lymbo inferni digni sunt. vbi sancti patres beata spe consolati. vt dicit Beda superne patrie ingressum expectabant Quare manifestum est locum paruulorum huiusmodi. videlicet qui cum originali solo decedunt. qui
L nullum actuale ei quod viuerent addiderunt medium esse inter gehennam et purgatorium. vbi huiusmodi paruuli tamquam lepra originali immundi seorsum a locis sanctorum seclusi perpetuam mansionem sunt habituri. neque enim in gehennam detrahendi sunt cum illis qui peccato originali actualia et mortalia addiderunt. quod autem quidam carenciam visionis dei penam originalis peccati esse putauerunt. Manifestum est esse falsum. Cum enim habitus gracie siue gracia ipsa causa sit visionis dei. erit ex necessitate carencia gracie causa carencie visionis dei. Ampl.
L Si adam antequam gracia illustratus esset et antequam peccasset decederet in statu videlicet innocencie naturalis procul dubio visione dei careret cum enim non haberet graciam ex necessitate nec gloriam obtineret. Cum ergo paruuli de quibus loquimur careant gracia dei. hoc ipso ex necessitate carent et gloria cum gloria non detur nisi gracie siue per graciam. Si enim affirmatio est causa affirmationis erit negatio causa negationis. et si habitus causa est habitus vel habendi. erit carencia causa carencie siue carendi. Ampl. Si ablata esset paruulis ista lepra originalis et
M non esset eis data gracia certum est quod adhuc carerent visione diuina. cum sola introducat gracia homines ad gloriam. Manifestum ergo est quia preter carenciam visionis diuine que omnibus dampnatis communis est et omnibus non saluatis habent etiam tenebras originalis istius infectionis et propter illam habent elongationem a locis illis pro quia esse consueuit ad visionem dei et separationem intransibilem. quare manifestum est. quia preter carenciam visionis dei quasi duo genera tenebrarum paciuntur. Videlicet ipsas tenebras immundicie et corruptionis originalis et tenebras elongationis ac separationis a claritate visionis dei quas diximus. Quod si dixerit quis quia dolorem inestimabilem paciuntur pro eo quod priuati sunt gloria visionis dei. ad quam se creatos et natos esse cognoscunt errat quoniam dolor iste esset pena actualis et cordis de sensibilis quare iniuste eis irrogaretur. cum pena actualis non debeatur nisi pro peccato actuali. Si quis vero querat qualiter sine dolore incredibili cogitare possint vel aduertere se non obtinuisse beatitudinem cum ad illam nati essent. Responderunt magistri nostri temporis quia multi sine dolore sustinent quod reges non sunt et etiam sine inuidia vident alios esse reges cum tamen eiusdem conditionis secundum naturam sicut illos esse cognoscant. Sicut ergo isti non dolent quod regnum temporale non sunt adepti. ita nec isti de regno celorum. nobis autem non videtur eousque clarum esse paruulos in eam scienciam proficere vt talia sciant de se vel de regno celorum. Non enim prohibitum videtur esse si hoc esset quin possent inestimabiliter proficere in dei cognitione. presertim cum nulla pena eos auerteret nulla occupatio eos impediret. Et ipsum peccatum originale profectum huiusmodi pateretur sicut et patitur in sarracenis et paganis et aliis infidelibus. et etiam mortalia actualia paciuntur eos in cognitione dei et eorum que eius sunt et hoc in tanta breuitate vite istius quantum ergo possunt proficere paruuli huiusmodi in tota perpetuitate vite illius nec occupationibus distracti nec peccatis mortalibus obscurati sed sola originali corruptione vt diximus impediti. Cum autem cognitio dei non possit non esse iocunda et quanto maior tanto iocundior. cresceret autem istis sine termino. cresceret ergo iocunditas eius eisdem sine termino. quamuis ad gaudium diuine visionis nec vnquam pertingeret nec vnquam eidem fieret comparanda. Esset ergo huiusmodi paruulorum status multe felicitatis. et si non felicitatis glorie comparande Haberent enim pacem de omnibus inquietudinibus et molestiis. securitatem a periculis iocunditatem ex diuine cognitionis continuis profectibus propter hec omnia et alia que scribere supersedemus dicimus non esse clarum. Presertim cum nusquam determinatum sit in scriptura vel scriptis sanctorum nec in traditionibus scolasticis vel dogmatibus an paruuli sic proficere possint et phylosophando eousque proficere. nec dei iusticia prohibere videatur eos ad cognitionem eius tale conari vel

ab eis veritatem suam eousq̨ absconde-
re q̄ phylosophis blasphemis et peccato
ribus reuelauit. Relinquendū ergo ē
illud discussioni altiori siue alterius ve no
uitas phylosophie hacten⁹ inaudita par
uuloꝛ aures offendat simplicium ꝛ bono
rum. Quod autem dicit Apostolus. quia
omnes nascitur filii ire ad feditatem ori-
ginalem cōuenienter referri potest cui me
rito iratus ē deus ꝓpter ipsam. et insuper
quia aduersatur gracie et virtuti. Et radix
vt diximus est scaturigo et seminariū pec
catorum quibus ira dei ꝓuocatur vl' quē
admodū dicit veritas in euangelio quos
dam esse filios regni qui eiciendi sunt fo
ras. nō quia cū regno vel in regno nascā-
tur vel nati sint. sed quoniā ac si essent re
gni heredes illud eis diuina misericordia
ꝓparabat. Sic et oēs tanq̄ essent ire in-
fernalis heredes ad eam originalis mali
cia ꝑtrahit hic eosq̨ ad eam parat quātū
in se est.

O D Emensura aūt seu magnitudine
originalis vicij seu peccati aliqua
dicere necesse habem⁹ ꝓpt' que-
stiones ꝛ difficultates quas habet. Uide
tur enī esse omniū peccatoꝛ ꝛ vicioꝛ mini
mū cum enī q̄ ē ꝓportio seu compario pe
ne ad penam eadē sit peccati ad peccatū
Comparatio vero pene cuiuscūq̨ venialis
ad penā originalis nulla ē maxime pene
purgatorij. Cū enī ignis purgatorius vt di
cit Augustin⁹ maior sit q̄ quicquid hō in
hac vita pati potest. omnis enī locus siue
elongatio a visione dei nihil ē in penalita
te cōparatione ignis vite istius quare nulla
erit comparatione pene originalis ad penā
venialis ergo nec peccati ad peccatū. Erit
ergo peccatū originale minus incompabi
liter q̄ veniale. Dixim⁹ aūt elongationē
a visione dei qm̄ carēcia visionis dei ex ca
rencia gracie ē vt supra dixim⁹. sed ꝛ elon-
gatione facit maiorē et tenebras. densat
P peccatum originale vt supra ostendimus
Amplius. Quia melior est dies vna in
atrijs dei sup milia. Peccatū veniale qd̄
ꝑ diē vnā detinet animā humanā in pur
gatorio aufert ei gloriā vni⁹ diei ꝛ gaudiū
in celesti beatitudine. Huic aūt dampno
non ē compabilis vel densitas tenebrarū
vel elongatio maior a visione dei sicut ne
q̨ opposita eorū ꝑ compabilia sunt. Ap-
ꝓpinquatio vero ad dei visionem oppo
sita ē elongationi quā facit originale pec
catū ei ipsa etiā mūdicia ab originali pec-
cato nulla habet ꝓportionē vel compari-
onē ad beatitudinē vni⁹ diei in gloria ge
neralit' enī nihil quod sit nature vl' gracie
etiam compabile ē alicui eoꝛ q̄ sunt glorie
Et hoc declarauim⁹ in tractatu primo de
virtutib⁹. Siue ergo ad dampnū respicia-
tur incomparabiliter ē maior pena dam-
pni ex veniali q̄ ex originali sed ad exacer
bitatē sil'r cū acerbitas pene purgatorie in
credibilis sit acerbitas aūt pene original
peccati nulla. Si vero respiciat ad bona
cōtraria eodē mō se habet bonū ei quod
differt vel aufert veniale peccatum vt dixi
m⁹ incompabiliter maius ē q̄ quod aufe
ret originale Amplius. Nulla dubita
tio ē quin omne peccatū mortale in infini Q
tū maius sit q̄ originale. ꝛ hoc ē quoniā
pena gehennalis que ꝑ quocūq̨ peccato
mortali debet in infinitū maior ē quacun
q̨ alia in infinitū ergo maius ē quodcū-
q̨ peccatū mortale q̄ originale. ergo ori-
ginale in infinitū est minus quocūq̨ mor
tale. Sed omne veniale similiter in infini
tū minus ē quocunq̨ mortali. Originale
ergo ꝛ veniale eque minora sunt quolibꝫ
mortali. Quare inuicē eq̄lia sūt. Quecūq̨
enī eodē eque maiora ꝛ eque minora sūt
īuicē eq̄lia sūt ꝑ illā ꝓpositionē quīte geo
metrie. Si fuerit duarū quātitatū ad quā
cūq̨ terciā eadē ꝓportio illas eē equales
ꝛ econuerso. In quo respondem⁹ sicut
iam alibi dixim⁹ peccatū tres hꝫ compari R
ones seu facies. Iuxta illas tres. tres ma-
gnitudines seu intentiones. Prima ē ei fa
cies essencialis qua est id quod ē. sicut ali
quis actus corpalis vl' spiritualis. Secun
da facies ē ei ad ipm̄ subiectū in quo ē. et
scdm̄ hāc faciē ē lesio vl' vuln⁹ ipius. Ter-
cia ē ei facies ad deū ꝛ scdm̄ hāc ꝛ ē ꝛ dici
tur iniuria vel offensa dei. Uerbi gracia.
Eadē fornicatio ꝛ actus quidā ē in se et le
sio vel vulnus fornicātis. et iniuria vel of-
fensa dei. ꝛ ꝯtingit istas tres intentiones
seu magnitudines inequales eē. Qn̄do
q̨ enī maior ē actus in eo quod act⁹ et in
de maior dei offensa. ꝛ etiam minor lesio
subiecti verbi gracia. Iste vel magis dele
ctatur fornicando. vel diutius ē in actu et
ē simplex laycus q̄ iste sacerdos vel litte-
ratus. maior igit' ē actus fornicandi in eo
actus layci q̄ istius sacerdotis tamen for
nicatio sacerdotis ē maior dei offensa.
Ampli⁹. Contingit interdū post vnā

fornicationē fastire ⁊ abbominari mulierē vnā sicut cōtingit quod amon thamar sororē suā fastidiuit statim postq̄ cognouit eam ⁊ eiecit eā a se. Interdū vero mulier adeo cordi cū ea fornicātis illabit' vt totus amore eius capiat'. sicut factū est de sychem ex dyna q̄ cōglutinata ē anima ei' cum ea sicut legit' Genes. xxxiiij. Siue eq̄les ergo siue inequales act' fornicationū ipsoꝝ in eo quod actus tamen maior lesio incōpabiliter ipi' sichem. ꝑpter hoc dicit Amb. sup epistolā ad Romanū. Quia grauiter o homo peccas si diuicias longanimitatis dei contēpnis grauissime si ignoras. Ignorācia igit' ibi dicitur grauissimū peccatū. ⁊ hoc ꝑpter lesionē subiecti. Cōtemptus em̄ dei grauior ē sed in eo q̄ siuia q̄ ignorancia eiusdē. ⁊ hoc ē quoniā ignorancia dei adeo ledit subiectū. vt nec radicē aliquā boni in eo relinquat nec em̄ fidem informē in eo relinquit. Cōtempt' aūt dei nō ē sine cognitōne ipius aut fide Non em̄ ꝯtempnit' quod penitus ignorat'. Iuxta hūc modū dicim' q̄ ignorācia alphabeti maior vel grauior est q̄ tocius astronomie. quoniam ignorācia astronomie solam astronomiam tollit ab ignorāte illā. Ignorancia vero alphabeti ⁊ illam ⁊
S omnē aliā scienciā litteralem. Cū ergo queritur de originali vtrū sit magis aut minus q̄ veniale distinguendum ē qualiter maius sumit' iuxta p̄nominatos modos Non enim vniuoce dicitur hoc magnum Q: si de magnitudine lesionis intelligat' procul dubio incōpabiliter maius. id ē magis ledens ē ꝓprium subiectū originale q̄ veniale. Est em̄ morbus ꝓfundatus ⁊ diffusus in totā animam vel totū hominem et adherēs adherēcia ꝑpetua nisi diuina virtus curauerit. Ueniale vero sicut pustula leuissima et cutis contaminatio ꝑmodica que facile curatur ⁊ transit. si de iniuria dei vel offensa intellexerit vtrū maius sit vel maior iniuria dei vl' offensa originale q̄ veniale. Respondem' quia veniale nec iniuria dei nec offensa ē nec dicitur. Similiter nec originale peccatū. cum nec actus illicit' nec obmissio act' qui in p̄cepto ē. sic nō ē iniuria dei vel ꝯtumelia seu offensa. Om̄is em̄ offensa vel iniuria act' est aliquis vel p̄uatio seu obmissio actus Quod vero dicunt de dampno siue pena dampni nō ē verꝫ. ymmo incompabiliter magis dampnificat subiectū ꝓprium peccatū originale q̄ veniale. Ueniale em̄ ad tempus tantū in eo quod veniale. ⁊ quātū in se aufert vel differt solā glorie portionē. Originale vero totā aufert quantū in se ē. nō em̄ ē transiens originale peccatū q̄ntū in se ē ymmo adherēs ꝑpetuo et ipsam graciā que ē via ad gloriā ymmo ius ⁊ dignitas obtinēdi illā secū eē nō patitur. Ueniale aūt nec graciā extinguit nec minuit. vt alibi ostendim'. ymmo secū eam patit' Ad id aūt quod dicit. quia que est ꝓporcio pene ad penā eadē ē peccati ad peccatū. ⁊ de pena illata in vindictā ē intelligendū ex iusticia scilicet vl' ira dei. de huiōi pena non est actualis. Preterea cum hic dicitur. que ē ꝓporcio pene ad penam. eadem ē ꝓporcio peccati ad peccatū. intelligitur q̄ntū ad culpā q̄ ē iniuria dei vl' contumelia seu offensa. Hec aūt nō habēt locū in originali peccato sed neq̄ culpa proprie dicitur originale peccatū. cū ꝓ eo neq̄ causandus neq̄ culpandus sit aliquis. nec diuine bonitati cōueniens esse videt' ꝓ eis que nescientes penitus et nullo mō volentes vel consenciētes paciuntur.

Ad terciū vero quod dicit quia quodlibet mortale in infinitū ē mai' q̄ originale. Responsum ē ꝑ ea q̄ diximus. id ē ꝑ distinctionē quā p̄misim'. Nō em̄ ē in infinitū maius. id ē maior iniuria vl' offensa dei mortale vel originale. cū originale nec iniuria nec offensa dei sit. Sic vero itelligat' in infinitū magis ledēs subiectū q̄ntū ad vulnerationē vl' debilitationē. hoc nō est verū. ymmo multomagis originale ꝑpt' causas supradictas. Quod aūt dicit de penis nō dicit nisi equiuoce vt dixim'. Equiuoce em̄ dicit' pena mortalis ⁊ pena originalis gehenna em̄ pena ē illata ⁊ vindicta inflicta. merita insuꝑ ꝓ quolibet mortali ex ira vel iusticia dei. Non aūt sic se habet nec sic intelligit' pena originalis. non em̄ merita ē neq̄ merit' reddita vt supra ostēdim'. Cum originale peccatū nō sit meritū alicui' pene. nec eo quisq̄ vnq̄ admereat' vel demereat'. nec sequit' vllo mō si duoꝝ aliquoꝝ vtrūq̄ sint in infinitū maiora tercio q̄ ideo sint eque maiora illo vl' illud eque minus eisdē sicut alibi dixisti quia superficies et linea sint in infinitū maiora puncto. Non em̄ eque maiores illo vl' illud eque minus illis. Et quoniam d̄ dissensione inter platonem ⁊ Aristotelem supra fecim' erroꝝ platonicus manifes

ste sit contra catholicā doctrinā Aristotel'
aūt sentencia cū ipa cōcordare videt con
ueniēs arbitramur cōtra platonē aliq̄ di-
T cere anime cū error ipius originalez cor
ruptionē euidenter tangit. Sentēcia autē
platonis in hoc fuit animas a pncipio cre
atas fuisse in celo et singulatim in stell' cō-
paribus collocatas creatas autem sciēcia
pfectas. qualis quidē naturaliter suscepti
biles sunt. Quapropter necesse habet cō-
sequenter ponere easdē creatas fuisse in si
mili pfectione virtutū quod ē dicere virtu
tū naturaliū cōiunctione vero vt supra di
ximꝰ corpoꝝ velut haustu lethei fluminis
debriatas et absorptas ita vt nihil de alte
rutris dictarū pfectionū omnino reminiscā
tur. In pmis autē querimꝰ ab eo vtrū
similiter senciat de animabus brutorum.
ad quod reuera respondere potest. quia
supuacua esset et omnino inutilis creatio ea
rū extra cor cū extra illa nihil prsus valeāt
opari vires em̄ ipārū p sola corpa et in so-
lis corpibꝰ operant. Esset ergo earū eē su
peruacuū penitus et ociosum. Cū ergo cre
ator omnipotentissimꝰ et sapientissimus ni
hil velit esse supuacuū aut inutile in ope-
ribus suis. manifestū est ꝙ eas non crea-
V uit extra corpa sua. Querimus ergo a
platone. Utrū anime sic create haberēt vi
res que nō operant nisi in corpibus et p
corpa videlicet quinq̄ sensus pticulares
exteriores et sensum cōmunem interiorē.
Eodem mō ymaginationē et memoriam
Qꝛ si illas habebant cū manifestū sit eas
non posse operari nisi in corpibus et p cor
pora. Supuacue ergo et ociose tantis mili
bus annoꝝ fuerunt eis vires hmōi preser
tim cū tam paucis annis in corpibus suis
anime iste future essent et vires iste opera-
rent ꝙ si eas nō habebāt. sed addite sunt
eis in cōiunctione corpoꝝ suorū cū hmōi
vires ex necessitate essenciales sunt eis q̄n
tū ad illa create sūt anime humane. Qua
re partim fuerūt in cōparibꝰ stellis sm pla
tonē partim create in ipsis corpibꝰ qū eis
cōiunguntur. Nō ergo simplr fuerūt create
sicut ipe ponit sed p partē et ita inuenit in
an imabꝰ hūanis ps et pars altera veterꝰ et
altera noua. et ita nō erit simplex et impar
tibilis anima hūana. quod nec ipe plato
etiā vnq̄ sensit. videlicet vt partibilis esset
X anima hūmana. Querimꝰ etiā quali
ter ipe dicat eas eē creatas extra corpora.
vtrū scilicet in loco aliquo vel in ipsis stel-
lis fuisse dispsas in quibꝰ eas eē vt fuisse
asserit collocatas. ꝙ si in loco alio et deīn
de p stellas fuisse dispsas. Ab illo ergo lo
co ad cōpares stellas mote sunt et pmotū
ad illas deuenerunt. Jam aūt declarauit
Aristotel' in libro quem vocauit audiū. quī
impossibile ē impartibile quodcunq̄ mo
ueri per se. Si vero create fuerint in cōpa
ribꝰ stellis. aut erāt intra ipas stellas ani-
mantes et viuificātes eas. aut erant in eis
quasi in receptaculis aut sup eas quasi in
vehiculis equitātes seu sedentes. Qꝛ si in
eis erant. recessu ergo earuz a stellis mor
tue sunt stelle et extincte obseruate autem
sunt stelle et note iam per multa milia an
noꝝ a curiosissimis inspectoribꝰ et obsua
toribus earū. et nihil talis immutationis
in eis inuentū ē vel appet ymmo contrari
um videlicet ppetua et omnino illesa. starꝰ
earū q̄ntū ad hoc stabilitas. Ampliꝰ. Y
Que eēt vtilitas nobilissimas stellas extin
guere et mortificare ppter vilia et caduca
humana corpa viuificanda. Hoc em̄ esset
celo decorem suum et ornatum tam minis
cū auferre et illū terre dare. scdm hoc etiā
iam diu ē ꝙ oēs stelle de celo cecidissent.
velut extincte et mortue vel saltem maior
pars. Quorum contraria manifeste appa
rent. ꝙ si anime humane erāt in stellis hu
iusmodi tanq̄ in vasis seu receptaculis. et
hoc valde friuolum et absurdū. Jn vasis
em̄ seu alijs receptaculis non solēt aliqua
reponi nisi vel ad cōseruationē vt vinum
et oleum et balsamū vel ad custodiam vt
thezaurus. Uel ad captiuitatē vt fures et
latrones hostes aut obsides aut aliq̄ hu-
iusmodi causaꝝ quarū nulla in animabꝰ
humanis inueniri potest. Amplius.
Quid est anima in vase nisi quēadmodū
sciencia in cophino vel in pixide. quemad
modū ergo loca vel vasa corpalia nō pos
sunt capere res spirituales vel esse recepta
cula earū. Sic stelle que vtiq̄ corpa sunt.
vel res corpales sunt non possunt esse va
sa vel receptacula animarum. Amplius.
us. Aut voluntate ppria et sponte descen
dunt ad corpa et applicate sunt cum illis.
aut contra voluntatem et per violenciam
Si voluntate pprie aut pscie sue inebria-
tionis et obliuionis que fit eis ex coniun-
ctione corporum suoꝝ aut non prescie. Si
prescie quare scientes et prudentes in tāta
mala seipas precipitāt. nec sapiētes nec er
go scientes sunt. Hoc em̄ e quēadmodū,

si quis sciens et prudens semetipm cecū et
surdum efficiat scienter ꝛ ppria voluntate
Q2 si dixerit quia tantus amor tantūq3 de
sideriū ē eis coniungendi corpib9 eaq3 re
gendi. vt tanta mala ꝑpter hoc negligāt.
stultiores esse consuet in cōparib9 stellis
q3 future sint in corporibus. Existētes eni3 in
corporibus nihil tale vnq3 attemptant.

Z Ampli9. Nō solum stultas sed etiam
furiosas eas esse in corporibus stellis de ne
cessitate sequit ex hoc. Nullus eñi nisi furi
osus in talia discrimina se p̄cipitat amore
cuiusq3 rei vl' desiderio similiter nec ī mor
tem. Iste autē casus quo sic absorbentur.
ꝑculdubio mors quedā ē. aut non longe
a morte. Si vo contra voluntatē ꝑpriam.
scilicet p violenciam detrudant in corpa
ꝑpria inique agitur cū eis. si peccato aliq
non meruerūt. quare relinquitur eas pec
casse anteq3 ad corpa descenderēt. et me
rito peccatorū carceribus corpoꝝ mācipa
tas. Qualiter autē peccare potuerūt extra
corpa et quo genere peccati. maxime cum
scirent sibi tantā3 penā īminere. nec habe
rēt infirmitatem que eas traheret ad pec
candum. Neq3 eñi gula neq3 luxuria apō
eas locū habuit. ista eñi carnalia peccata
tm̄ sunt. et p carnē solūmō ꝑpetrant. s3 ne
q3 auaricia corpalis esse potuit. Corpora
les eñi diuicias creatura tm̄ spiritalis et q̄
illis nullo mō vti potest non concupiscit.
Fuit ergo vel supbia vel auaricia spiritu
alis vel aliquid aliud ex spiritualib9 pec
catis et ita vel eo vel simili genere peccati
peccauerūt quo angeli mali. Quare simi
lis debet esse pena earū pene angelorum
A malorꝫ. Amplius. Scōm hoc in nullo
74 differebant ab angelis q̄ntū ad essenciā.
cum essent create pfecte in sciencia ꝛ ṽtuti
bus sicut et illi. Uires eñi earundē speciez
habebant cu3 ipsis. verbi gracia. Uires in
telligendi volendi ꝛ amandi ꝛ si que sunt
alie in substanciis hmōi. quare virib9 nō
discrepabant essencialiter ab illis. s3 neq3
in actibus aut pfectionibus. cum ꝛ eedem
essent pfectiones ꝛ in vtrisq3 essent in actu
siue in effectu. Sequit ergo ex oībus hīs
animas nostras nō esse nisi malos ange
los. id est demones incarnatos quam ab
surditatē neq3 ipe plato vnq3 credidit. qui
et si deificari eas posse credidit. eos tamē
deos esse nunq3 dixit. ymmo inter ipsas ꝛ
deos semp euidenter distinxit eosq3 recto
res animarum. et forsitan actores aliqua
tenus credidit. q2 si tanti mali sui non p̄sci
erant in cō paribus stellis. qualiter hoc eas
ignorare pmittunt ille qui expiens nume
ris sibi iniūctis de corpibus ad stellas cō
pares reuertunt. Amplius. Si in ea
sapiencia create sunt que longe maior est
indubitanter ea sapiencia qua in corpib9
habiture sunt. Quomodo p sapienciam
q3 habiture sunt in corporibus hoc cogno
scunt videlicet mala que in corporibus paci
untur quomodo per illam maiorē quam
habebant in stellis comparibus hoc nō
potius cognouerūt. Amplius. Scōm
platonē in corpe nihil discunt. sed eorum
que prius in ꝯparibus stellis cognouerāt
reminiscunt anima ergo platonis ꝛ sectā
tiū suorum hec reminiscendo cognoscit et
p̄us hec nouerat in compari stella. Quali
ter ergo et qua de causa in tanta mala ve
nit habet ergo furiosus cui p̄cipitationes
suas imputat quibus se in aquā in ignē ꝛ
gladio a ꝛ p̄cipitat. habent anime in corpi
bus existentes infirmitatē a parte carnis.
ꝛ originalem corruptionē quibus aliqua
liter imputari possunt mala que eis acci
dunt. sed cum erant in comparib9 stellis
sapiencia et virtutibus naturalib9 ad mi
nus vt ipe potuit p̄dicere. que cū eas in istas
tenebras et alia mala que in corpibus pa
ciuntur detraxit. Amplius. Cū illa cor
pora adeo noxia sibi eē pnomināt. Qua B
liter tam ceco amore tanq3 furioso deside
rio eis coniungi appecierunt. Q2 si dixerit
quia delectabile est eis cōiungi corpibus
Unde hoc dicit cum hoc ipm. id est ꝯiun
ctionem suā cū corporibus ignorent penit9:
similiter et ipa corpa quādo eis ꝯiungun
tur cum in ipo puncto cōiunctiōis inebri
antur. et omnia que sciebāt obliuioni tra
dant. Et iam dixerūt aliqui q2 naturali de
siderio ad ea descendūt quos errasse faci
le ē fieri manifestum. Naturale eñi deside
riū nō ē rei nisi conuenientis et salutaris
ipi desideranti corpa aūt hmōi adeo īnatu
ralia adeoq3 discōueniencia sunt anima
bus humanis vt bona p̄cipua earū vide
licet sciencias ꝛ virtutes absorbeant et ex
tinguant et ipsas animas velut pestifero
potu inebriant. ꝛ innumerabilibus mole
stiis atq3 miseriis exponant. Ampli9.
Naturale desideriū nunq3 ē in pniciem
desiderantis nunq3 rem desideranteȝ na
turaliter impugnantis Ista autem corpo
ra in tantā pniciē sunt animabus adeoq3

repugnant naturaliter eisdē. vt potissima bona naturalia earū pene funditus extinguant. Amplius. Omnia opa nature naturaliter operātis omnib⁹ opib⁹ artificialib⁹ ꝛ magis perfecta et magis decora sunt. Maiori em̄ prudencia regitur natura in opibus suis q̃ sit ars cuiuscūq; artifici. Desiderium ergo istud quod naturale dicunt animarū. nihil habet distortū. nihil ꝑceps. nihil indecens cuȝ sit opus nature solius naturaliter operantis. De hoc verbo quod dicunt quia inde ꝑ vnaȝ portam descendunt ꝛ ꝑ aliam portam illuc ascendunt anime nostre ꝛ has duas portas dicunt esse signū cancri et signū capcorni. q̃ ridiculosuȝ sit iuxta platonē nulli dubium esse potest. Primū quia ascensus localis ꝛ descensus in substācijs hmōi impossibil' ē. sicut declarauit aristol'. vt supra diximꝰ. Amplius. Cuiusmōi erit motꝰ ille. erit ne gressus vel volatꝰ vel reptatus vel natatus vel serptatus a serpēdo. Plures em̄ motus locales nō inueniunt volūtarij. Nullus aūt illoȝ motuū possibil' est substācie spiritali. cū nō habeat instrumēta quibꝰ hmōi motus efficiant. videlicet nec pedes nec alas nec pēnas aut brachia neq; costas quibꝰ serpentes se trahūt. Qꝛ si motus fiūt earū sicut motus ponderosi naturalis aut motus leuis. isti sunt motꝰ naturales ꝛ corpales. ꝛ nō inueniunt naturaliter nisi vnus in vno ꝓpter cōtrarietatē. Si dixerit motus illos eē motus erectionū quēadmodum dicunt anime portari ab angelis in celū ignotū ꝑ ignotius nititur declarare. ꝛ hoc ē quonia de motu angeloȝ nō minor ē questio ꝛ insup deportatio nō habet minorē difficultatē. Qualiter em̄ portant animas. certi ē q nō portant in manibꝰ cū manus nō habeāt. ꝛ eadeȝ ratione neq; in humeris. in vase autē vel lintheo qualiter portant anime quis videat. Nos aūt ascensū animarū ad celos et descensum earū ad inferos ꝛ deportationes istas q̄ in picturis ꝛ scripturis sanctorū legūtur suo loco declarabimꝰ scdm catholicaȝ veritatē. Nec alia de causa hic induximus. nisi vt appeat impicia hominū istorū. nisi forte plato in sermone isto suo forsan intellexit metaphoraȝ siue parabolā in ore suo. Si vō itellexit plato animas eē vel fuisse in cōparibꝰ stellis quasi sedentes aut equitātes. Hec ē magis ridiculosa absurditas. hoc em̄ ē ac si dixisset formicā vnā equitare solē et aliā lunā ꝛ ita de omnibus stellis. Preterea. Quid ē animaȝ sedere vel equitare etiā nec vni equitanti cōpeteret hoc. Amplꝰ. Ad quid erāt ibi anime collocate hoc ē qua vtilitate vel fructu cū nec oēs stelle eis indigeāt in aliq̄ nec ipe stellis. Nullū em̄ adiumentū prestare possunt stelle virtutibꝰ aut opationibus earū. Amplꝰ Quid ē substanciā spiritualē ꝛ abstractā eē supra corpꝰ aliqd vel in quocūq; etiā loco corpali. Sicut em̄ corpus non potest esse in loco spirituali. sic neq; spiritus in loco corpali maxime localiter quod plato intellexisse videtur. De hoc vero quod creatas posuit animas ī suis ꝑfectionibꝰ videlicet sciencie ꝛ virtutuȝ bn̄ se habet aliquātulū disputare Et ꝑmū quidē creatio animarū ꝑmoȝ parentū videt eē ꝓ eo. De illis em̄ questio nō ē. qn create fuerint in ꝑfectionibꝰ naturalibus istis. cuȝ illi in etate iuuenili creati anime essent ꝛ anime omnino iscie siue inspiētes ꝛ ex toto pueriles nullo mō ꝯgruerent iuuenilis etati corpibꝰ. Sic neq; ecōtrario corpa puerilia sapiētia ꝛ virtutibꝰ ꝑditis animabus. Quia ergo sibi mō videt eē ratio omniū animarū humanarū. vtpote specie similiū q; oēs in eisdē ꝑfectionibus C

Amplius. Quicqd ē naturale vni indiuiduorū eiusdē speciei. ē naturale ꝛ omnibus. Cū ergo iste ꝑfectōes naturales fint animabꝰ ꝑmoȝ parentū erūt naturales ꝛ oībꝰ animabꝰ hūanis vel si impfectio vel vacuitas quas ponit aristoteles in aīabꝰ innaturalis fuit animabꝰ ꝑmoȝ parentū erit innaturalis ꝛ oībꝰ alijs. Qꝛ si dixerit quis. qa nō fuerūt iste ꝑfectiones naturales animabꝰ ꝑmoȝ parentū. ymmo gratis date nō cōtradicit. qꝛ omīa naturalia etiā gratis dant a datore vniuersali bonoȝ. Quid aūt ē naturale alicui si quid hȝ ab ipa creatiōe ꝛ ꝑmis generātibꝰ nō ē ei naturale. Rn̄demꝰ q naturale ꝓprie ē ꝓut hic intendimꝰ quod ab ipa natura vniuscuiusq; naturalit' natū ē. Non autē ita ē in illis ꝑfectionibꝰ. ymmo nature aīarū illaȝ diuina largitiōe in ipa creatione date sūt. nō ab ipa natura naturalit' orte cū nec ex doctrīa nec ex studio nec expiēcia ꝓcesserint. Qꝛ si queraf a nob. vtrū sciēcia illa q̄ fuit in animabꝰ illis fuerit reuelatio. Rn̄demꝰ qꝛ reuelatio ex lumine ē maiori q̃ sit lumē nature q̄lia ē ꝓphecia. Sciēcia vero animarū illaȝ de qua loqui D E

mur non fuit nisi lumen nature quod vocat augustinus sup Genes ad literam cognitionē vespertinā hoc lumine illustrati creati sunt angeli omnes. Sed sanctis angel' supinfusū ē aliud lumē icōparabilit' clari' atq3 nobili' qđ idē Aug' vocat cognitionē matutinā r cognitionē in verbo. Perfectio aūt hmōi r impfectio opposita cuz accidant tm̄ speciem nō diuersificant et sicut illuminatio glorie q̄ longe maior pfectio ē. nō diuersificat angelos sanctos etiam ab angelis malis diuersitate essenciali siue specifica. multo fortius lumen illud cognitionis quod in ipa creatiōe sua datū ē animabus pmorū parentū. nō diuersificauit animas illoꝝ ab alijs animabus humanis. sicut neq3 pfectio corpoꝝ ipoꝝ corpa eoꝝ diuersificat essencialit' a corporibus alioꝝ hominū. Uideat' forsitan alicui q̄ anime pmoꝝ parentū create fuerūt in regione lucis et in luce. et inde obtinuerūt vt lucide crearent' seu luminose ea luminositate qua dixim'. Inde etiā habuerūt vt essent virtutib' decore quas dixim'. Fortassis aūt hmōi homo aliquid sompniat contra veritatē. Uerū quid sit regio lucis r vtrū vna aut plures. et que partes earū alij tractatui scilicet ē reseruandum.

D E aliis aūt vicijs et peccatis. hoc ē de vicijs cōsuetudinalib' r peccatis actualib' ꝯsequēter nobis aliqua dicenda sunt. Scito ergo in pmis q̄ F viciū vel vilis casus a vilitate r casu q̄m p ipm viliter cadit' vel a vice r casu. quoniā p ipm vicibus postq̄ ingeminatum fuerit caditur. quēadmoduz debilitate aut claudicatione aut aliquo alioꝝ q̄ casuz vicib' inducūt. Uicib' aūt intelligimus quoniā quociēs occasio ei dat' vel adiutoriū sicut cum debilitati vel claudicationi additur impulsus aut offendiculū. Licet autē consuetudinalia vicia dixerim'. nō tamen ex consuetudine male agendi tm̄. ymmo ex vno malo actu interdum generant'. quēadmodū ex vno solo aspectu speciose mulieris amor turpis r difficillime curabilis generat' in aspiciēte. Silr' r ex vni' inuidie passione ira vel odiū difficillime placabiles. quēadmodum r in virtutib'. De hoc vero vtrū oīa peccata ex vicijs orianf G peccata inq̃ actualia quē intellectuz alijs verbis multi exp̄mere ꝯsueuerūt videlicet istis. Utrū peccata habeāt qualitates substratas. substratas inq̃ tāq̄ radices ex quibus orianf et tanq̄ fundamēta quib' sulciant' atq3 portant' r inde inoleuit sermo iste quē multi credūt eē verū. scilicet nō q̄ malus ē qui male agit sed quia male agit malus ē. Quoniā aūt quedā malicia habitus ē. r quedā dispositio. manifestum est. quia ex malicia interiori que et necessitate vel habitus vel dispositio ē pcedit malus actus forinsecus quare verū ē quoniā qui malus ē interiori habitu vl' dispositione male agit forinsecus. et hoc nullam dubitationem habet. Posito aūt quod solūmodo interiori actu male agat. videlicet irascendo vl' amando tm̄. nō habens omnino malū habitū ire vl' amoris. neq3 malam dispositionem aliam. cū ista ira sit in eo mortale peccatū. Hoc eñ vt posuim' manifestum est q̄ iste malus ē. vtpote dignus eterna morte. r nō ē malus nisi hac ira. que vtiq3 malus actus eiusdē est. ergo nō ē malus nisi malo suo actu ergo nō nisi. quia mala agit r hoc indubitater verū ē. Malus eñ actu suo formaliter et denominatione malus ē. Ille eñ actus cum sit ira mala. r malicia est licet dispositio sit et nō habitus. Questio aūt hec nō soluitur p hoc nō eñ questio illa antiquoꝝ d̄ hoc est. Utrum qui male agit actu aliquo H formaliter malus sit et illo. quia hoc manifestū ē in exemplo quod posuim'. Sed reuera soluit' p p̄cedens exempluz. Quia eñ malus ē vnusquisq3. et hoc ex malicia q̄ in eo vel habit' est vel dispositio. male agit vel efficienter forinsecus pculdubio. Qualiter aūt aristoteles passiones nominet que nos actus nostros interiores nominauim'. r qua de causa nos iam declarauimus in pmo tractatu de virtutibus r latius de hoc eodē dicere optet in sequētibus. videlicet in tractatu de temptatiōib' r resistenciis. Debes autem scire quia qui vicia diuiserūt in vicia que sunt in animabus nostris motiuis d̄ doctoribus antiquis nō diuiserunt nisi vicia que sunt in animabus nostris motiuis seu affectiuis Quare apparet diuisionē eoꝝ impfectam eē. Diuiserūt eñ omnia vicia in septem vt I eis visum ē. Nos aūt iam ostēdimus in pma parte tractatus istius septē esse vicia notissima virtutis nostre rationalis. siue scdm ipam. octo cōcupiscibilis quadraginta r sex irascibilis siue scdm ipam r posuimus nominationes eoꝝ r ratiōes inominationū. Dixim' etiā q̄ q̄draginta ista

et sex sunt scd̄m supfluitatē et indigenciā.
ꝛ medie virtutes inter ea.xxiiij. ꝛ quia ista
nota sunt tam nominibus q̄ȝ opibus apud
nos intelligētes. Noli decipe animam tu
am et labores in diuisionib⁹ que parum
vtiles sunt. Si cui aūt videat Johā.euan
gelistā diuisisse vicia in tres species vel ge
nera in scd̄o.j canonice sue vbi dicit. om-
ne quod in mūdo ē cōcupiscēcia carnis ē.
ꝛ cōcupiscēcia oculoꝝ ꝛ supbia vite. Errat
hō hmōi. quonia diuisio nō ē diuisio vici
orū sed rerū q̄ in mūdo sunt que animas
nostras ad vicia carnis a d auariciā atȝ su
perbiā incidāt ꝛ incendūt. Silr ꝛ in diuisi
onibus q̄ legunt apud aplum ne potius
enumerationib⁹ vel in euāgelio ne labo
raueris tanq̄ȝ oīa vicia ibi enumerent vl
ad enumerata redigant. Neutrū enī hoꝝ
necesse ē. Magis exempla sunt que ibi po
nūtur q̄ȝ enūciatio vniuersalis. Cū enī di
xisset veritas in.xv.mathei. Quia d corde
exeunt cogitatiōes male. homicidia adul
teria ꝛc. Non enim omnia mala opera
vel vicia enumeratione illa comprehensa
sunt. Similiter neqȝ apud Marcum in se
ptimo. vbi alia multa enumerantur sicut
impudicicia. oculus malus. supbia et stul
ticia. Et idem dicimus de alijs que apud
apostolū legūtur. sicut in pmo Rom. Re
pletos inquit omni iniquitate malicia et
K fornicatione ꝛc. Quare exemplaris ēvt di
ximus hmōi enumeratio ꝛ nō diuisio do
ctrinalis. Quod ergo nobis restat hic di
cendū de vicijs post ea q̄ iam diximꝰ ē ar
tificiū quo sciatur sugillatio eoꝝ. hoc autē
maxime scietur ex siltitudinibus reꝝ a qui
bus eciā ipa sacra scriptura noiat. Nomi
nant enī egypcij quod ē dicere gens tene-
brarū atqȝ meroris. quonia luce gracie ex-
tinguūt et mentē obtenebrāt ꝛ eternorum
doloꝝ meroꝛē inducūt Simılit caldei qȝ
interptatur quasi demones. quonia siles
demonuȝ sunt. et dyabolice turpitudinis
characteres seu impssiones. Juxta quod
legitur Sapiē.ij. Imitant illū id ē dyabo
lū qui sunt ex pte eiꝰ. Eodē mō ꝛ assy
rij quo ꝛ interptat dirigētes vel erigentes
Erigūt enī miseros peccatores cōtra deū:
similiter et contra seipsos et alterum con-
tra alteruȝ. Sicut legit Job decimoquin
to. Cucurrit aduersus deum erecto collo.
Et moyses ad interfectionem chore. Mul-
tum erigamini filij leui. Numerorum de

cimosexto. Et generaliter septem gentes
quas eiecit dn̄s de terra pmissionis vni-
uersitas vicioꝝ hmōi intelligit. Itē quod
ē terra. quia de terra corpis nrī occasiona
liter oritur. Congruūt eis eciā noia genti
um illarū. si quis interptationes eis ada-
ptare voluerit. vt chananeus qui interpre
tatur cōmutatus in felici cōmercio duȝ p
virtute in mente humana habitat. ꝛ p co
virtus derelicta ē ꝛ ipm vicium p ea com
mutat vel cōmutatur. quia hoc efficit in mi
sero peccatore viciū cōmutat enī ipum de
bono in malū et de homine in brutuȝ. de
quo supra multa locuti sumus Cogru
it vnicuiqȝ viciorū nomen amorrei quod
interptatur amaricans quia dulcē deū in
amaritudinē nobis conuertūt dum iratū
eundem nobis efficiūt. ipam eciā dulcedi
nē virtutū in nobis amaricat ꝛ eam dulce
vl suaue nobis sepe nō sumūt. Et ad hūc
modū ē psequi de alijs similit et aspersi-
onis vicia intelligūtur et ex factis ipsaruȝ
sugillant sicut ex ada nimius amor inuio
rē ꝛ viciū ambitionis suggillant. de que
mala eidem ꝛ posteritati eius puenit ex
pressione qua decet ostendit. Similiter ꝛ
ex cayn auaricia pariter ostēdit ꝛ inuidia
dum p hec fratricida effectus pfugꝰ factꝰ
ē a facie dn̄i. factusqȝ ē tremulus ꝛ timens
ꝛ omnis qui eū inueniret occideret. Et L
merito ab vnoquoqȝ mortē timuit. q nec
etiam fratri vnico a morte pepcit. Ex ipis
etiam nominibus personarum interpre-
tationibus diligenter consideratis ꝛ con
uenienter adaptatis vicia efficaciter sug-
gillantur vt quia adam interptatur terra
siue terrenus siue terra rubra que primuȝ
dei mandatum auaricia siue ambitione
transgressus est quod terra vel terrenitas
in nobis operetur. Uidelicet transgressio
nem diuinoꝝ mandatorū. hoc vno exem
plo manifestū ē. Amplꝰ. Quia p gu-
lā auariciā atqȝ supbiam peccauit ꝛ et illo
vno homine tria illa peccata simul eorta
sunt. insinuauit spiritus sanctus in scriptu
ra illa ex terra vl ex terrenitate in nobis p
cedere oīa genera peccatoꝝ. ꝛ quoniaȝ ca
yn interpretatur possessio terrena. insinua
tū est nobis ibidem qꝰ possessio fraternita
tem occidit. hoc ē odm in primo fraternā
dilectionē extinguit. Auarꝰ enī nullꝰ ami
cus ē Et quoniam abel interptatur luctꝰ
in eo facto scilicet quo cayn interfecit abel

quod a possessio interfeci. luctum possessio namque temporalis sive terrena amatores suos lugere paupertatem spiritualium bonorum et amissionem celestis hereditatis nō patitur. Similiter in abel qui quasi nihil interpretatur hic qua a interpretatione intelligitur nihilitas id est vanitas et vilitas visibilium bonorum. Per hoc quia per pronomen demonstrativum consueverunt maxime desiderari q̄ oculis subiecta sunt insinuatur. quia possessio temporaliū contemptum eorum interficit iuxta modos istos quia Jeroboam interpretatur tēporalitas. Jeroboam autem rex fecit scisma in israel et induxit ydolatriā. in ipso evidēter etiā signatum est. quia temporalitas dividit ecclesiam dei et fandit omnimō divisionis et avariciam in eam induxit que ē ydolorum servitus. Sicut legitur ad Ephesios vi. Et quoniam duo ydola instituit iste Jeroboam. Alterum in dan. alterum in bethel. manifeste ostensum est ydolatriam avaricie in iudicibus et in platis per temporalitatem inductam esse. Dan enim interpretatur iudicium. Bethel autem domus dei. Congruenter ergo figurata est corruptio avaricie per temporalitatem in tribunali iudicium et ecclesia sive templa que debet esse congregationes sanctorum sive in regnū et sacerdotiū vel iudiciū et etiā sacridotiū.
D Nominibus etiam animaliū immundorum et monstruosorum. nominantur vicia in scriptura. sicut nomine sanguisugarum gula et avaricia proverbiorū. xiij. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer. Et hoc est secūdum Bedam. Convenientius autem avaricia et luxuria. Eodem modo nomine serpentis detractor. et per ipsam mordacitatem serpentis vicium detractio[illegible]. sicut dicit Salomō. Quomodo si serpes mordeat in occulto. sicut nihilominus eo habet qui occulte detrahit. Sic per scorpiones proditores Per vulpes fraudulenti allocutores et insidiatores per camaleonta qui colorem suum mutat in similitudinem eius in quo est vel iuxta quod est assentatores qui pertemptant quid velint vel intendant homines ut eis assenciāt. Sic per equos temerarii atque precipites et etiā superbi. Per leones crudeles et iracundi similiter et rapaces. Leo enim rugiens et ursus esuriens: princeps impius super populum pauperem. Sicut legitur Proverbiorum vicesimooctavo. Sic per corvos. qui semper dicunt cras procrastinatores bonorum et etiam solutionum eorū que promiserunt. Qui autem in vicio rapacitatis maiori rabie in subditos seviūt per lupos vespertinos. Sicut Ezechielis vicesimosecūdo. Princeps eius in medio eius quasi lupi rapientes predam etc. Et iterum Principes eius lupi vespere quod est dicere vespertinum. Cum enim lupi usque ad vesperam ieiunarūt nec hominibus parcunt. et in villas ad devorandum homines irrumpunt. Similiter per buffones maligni. Per ranas garruli: per calandrios loquaces: per monedulas avaricie etiam per corvos. Unde dicit Tullius. Non plus ibi aurum q̄ monedule credendum. Eodem modo per aves noctis. id est que de nocte solummodo volant nocturni fures et quecunque in latibula tenebrarum: ut male agant exquirunt et lucem fugiunt: Sicut dicit veritas in Evangelio Johannis octavo. Qui male agit odit lucem.
Sic et per pisces marinos qui in abysso salsedinis nutriuntur. hoc est in mari: et nunquam ex eodem exeunt semper in eo natantes merito intelligitur qui in aqua sapiencie salutaris in studio seu scolis scilicet theologie senescunt et semper insulsi et insipidi remaneant Quemadmodum dicti pisces marini prohdolor ex tanta abysso salsedinis nihil saporis suavis nihil cōdimenti vitalis assumentes. Sed nescio quo dyabolico artificio salsedinem excolantes. solum fetorem et insipiditatem habent. Undecunque illa contrahant. Juxta hunc modū. et per aves que in aquis versantur et sepissime merguntur et tamē aride inde exeunt. nec modicam stillam tantarum aquarum retinent. Sic et istis stilla permodica aquarum sapiencie salutaris adheret. Ad idem pertinet terra que sepius et diutius aqua operitur. quoniam et citius arescat q̄ alie. crepat et scinditur sicut carectum. ante omnes herbas arescit. et tamē in aqua semper est. quemadmodum legitur in Job Ad idem induci solet de renunculis. qui in medio pinguedinis nutriuntur. et tamen omnino sine pinguedine sunt et alia innumera sicut de molendinariis quos tumultus aque et ipsius molēdini strepitus qui alios excitant sicut de pulsatoribus campanarū quorū N

aures obturant et etiã obsurdescũt. sopo-
ré etiam eis ꝓuocant sonitus campanarum
qui alios excitant ⁊ dormire nõ siuũt. Hij
sunt velut cantꝰ qui in medijs aret aquis
hii sunt qui calcatis torcularibꝰ sitiũt sicut
legit Job.xxiiij. Hij nescio quo dyaboli-
co miraculo in medio ignis nõ estuantur
in fornace sacrorum eloquiorum que reuera
ignis sunt. extincti et gelidi sunt. Sũt ⁊ in-
star salamandre dyabolice in medio igne
ꝑdicto illesi viuunt. Possunt tamẽ omnia
hec cõpetenter ad dona graciarũ ⁊ virtu-
tũ referri. Similiter a deformitate ⁊ mon-
struositate animaliũ. sicut ab gibbositate
camelorũ qui turgent struma superbie. A
defectu caude qui manifestus ẽ in simea.
illi qui saltem finalem penitenciã nõ agũt
qua operiant turpitudinẽ suã spiritualem
hoc ẽ turpitudinem peccatorũ. similiter et
qui homines videntur quidem externa fi-
gura corpis. Interius autẽ hoc est vita et
moribus bruti sunt. quemadmoduꝫ dicit
Hieronimꝰ. Intus nero. Foris catho. sic
et ypocrite suggillantur a simili duplicita-
te vel specie quã ꝓtendunt quodammodo
falsitate. Uolucres enĩ videntur et volare
valentes struciones. sed gressibilia tñ sũt
Sic ⁊ ypocrite specie quam ꝓtendunt vo-
lare. id ẽ alta celestiũ petere videnť. sed pe-
dibus id ẽ affectibus suta a terra non ele-
uantur. ⁊ terram solã hoc ẽ terrenam glo-
riam vel opulenciã querẽtes. Ad hũc mo-
dũ se habꝫ de animali monstruoso qđ vo-
catur pilosus figuraꝫ humani corporis et
gressum super duos solũmodo pedes ha-
bentes. Iuxta hunc modum attendenda
est etiam monstruositas membrorũ in ani-
malibꝰ qualis apparet in simeis. Pedes
enĩ earum ex pedibus ⁊ manibus compo-
siti sunt. et interius euidenter apparet cõ-
positẽ ex talis et palmis. Similiter atten-
denda ẽ monstruositas animaliũ in qui-
bus multe species cõtinuate videnť sicut
animal qđ castor siue biber nuncupať i q
quinqꝫ species mirabiliter conueniũt Hu-
iusmodi aũt monstruositates inseipis hor-
ribiliter effigiant. qui vno officio vel digni-
tate nõ contenti. ⁊ interdũ nec vni suffic ẽ
tes vel ydonei multa in se ꝯiungũt. Dum
enĩ aliquis decanus ẽ in vna ecclesia. Pre-
positus in alia. cantor in tercia. archidya-
conus in quarta. qđ ẽ nisi monstrũ spiritua-
le in corpe vniuersalis ecclesie. Assueti au-
tem hmõi monstris vl' potius horrificam

eorũ monstruositatẽ nõ videtes. ad ea ex-
pauescere iam nesciũt. Similiť ⁊ ab ipsis
operibus animaliũ suggillari possunt effica-
cissime vicia ⁊ peccata sicut et pueris imi-
tatione simiarũ. symias dyabolicas dici-
mus omnes peccatores maxime autẽ su-
perbos ⁊ generaliter oẽs illos qui faciles
sunt ad imitanduꝫ malos. Similiter ex re-
cidiuo peccati canes vocanť peccatores q O
post penitenciã reuertunť ad peccatum ex
eo qđ legitur ꝓuerb.xxvj. Sicut canis qui
reuertiť ad vomitũ sic impudens qui ite-
rat stulticiã suam. Et ex scđe Canonice pe.
ij. Canis reuersus ad vomitũ suũ ⁊c. Sic
⁊ illos qui spurcicias suas spirituales req
em sibi fecerũt. et in eis tanqꝫ in lectis mo-
llissimis et suauissimis requiescũt. genera-
liter iumenta vocamus. Iumenta autem
non de alijs lecteria sibi parant qꝫ de pro-
prijs stercoribus nec alia sibi substernunt
ad iacendũ qꝫ illa. Propter qđ dictum est
Johel ꝑmo. Computruerunt iumenta in
stercore suo De quo Gregoriꝰ Iumenta ẽ
stercore suo putrescere ẽ in sordibus luxu-
rie vitã finire. Similiť et vocibꝰ animaliũ
suggillamus vicia dũ cõtentiositatẽ latra-
tũ vocamus. loquacitatẽ coaxationẽ rani-
nã et minas iracũdie rugitũ leonũ et ỽba
subdola garritum vulpium et ita de alijs
Et vt generaliter dicamus. non est genus
animalium qđ nõ adiuuet declamatores
id est predicatores ad vicia suggillanda ⁊
veritates laudibus extollendas. si natura
omniũ et vita eidem innotuerit. Similiť
et sacros expositores ad exponendas scri-
pturas maxime vbi animalia nominãtur
ꝓpter hoc inspiciendi sunt libri de naturis
animaliũ videlicet Aristo. plinij. alani. ysi-
dori et quidaꝫ libelli quos aliqui antiqui
fideles de naturis animaliũ ex diuersis scri-
pturis collegerunt. De his autem nobis
scribere ꝓut opus esset supra vires esset ⁊
tempus ꝓ alijs negocijs impendere nos
oportet. Adiuuant etiam elementa. ꝓ-
pter quod vires et ꝓprietates eorum nos- P
se ꝓutile ẽ ꝑdicatoribꝰ et sacris doctoribꝰ
Ignis enĩ nominať peccatũ adulterij siue
luxuria ꝓstituta. Job.xxxj. Ignis ẽ inquit
vsqꝫ in ꝑditionem deuorãs ⁊c. Et omnis
amor inordinatꝰ vocať ignis creberrime
in scriptura. Sic ⁊ nominibꝰ aliorũ elemẽ-
torũ ꝓuerb.xxx. Terra q̃ nõ saciať aqua gu-
la vel ebrietas. Sic ab instrumentis belli-
cis gladius euaginatus mulier speciosa

ꝑpte turpitudinis. Gladi⁹ vero qui voca
tur ficca mulier huiusmodi scilicet occulte
turpitudinis. Species em̄ mulierbis gladi
us flameus vl' ignit⁹ dicit hieronim⁹. Sic
⁊ ab istrumētis rusticanis ⁊ cenesorū dya
bolicū hominē q circūfert imūdicias pctō
rū ⁊ rotabulū dyabolicū auarū signif. cat
qui totū se dedit congregando seu conge
riendo luto diuiciarū. Rotabulū em̄
ē instrumentū rusticanū quo lutū de pla
teis vel multū scenū congerit. Similiter ⁊
cophynū dyabolicum cor auari. vnde dici
m⁹ auaros tot cophinos luti egypcij por
tare in humeris quot loculos portant in
cordibus. De huiusmodi cophynis dicit
in psalmo. Manus eius in cophyno serui
erunt. Silr̄ et instrumentis venatorijs et
piscatorijs. Quemadmodū salomon ma
lam mulierem vocat laqueū venatorū et
sagenam cor eius ecclesiastes. vij. Sic laq̄
um ⁊ muscipulā dyabolicā eandem. Sap
xiij. Sic ab officinis immūdis suggillan
tur peccatores. Sicut Augustinus Cloa
cam immundicie cor peccatoris vocat sup
orationem dominicā. Carnificina vo dya
bolica iuxta hunc modū ē os detractoris
Ubi innūerabiles tam boni q̄z mali gla
dio lingue ipius armisq̄z ac sagittis denti
um eiusdē iugiter cruciat. Sic et coquinā
dyabolicā in declamationib⁹ nostris cor
da solemus vocare. que vl' iugiter frigunt
vel assant ardore ꝯcupiscenciarū. vl' q2 fri
xuras et assaturas aliaq̄z fercula coquina
ria iugi meditanōe habent in se sicut mos
ē quibusdā gulosis etiā religionē ꝓfessis.
q nō dn̄o nostro iehsu xp̄o sed suo ventri
seruiūt. quēadmodum coquina iuxta mo
dū istū ad herbas immūdas pestiferas ⁊
venenatas. Sic ⁊ ad arbores īfructuosas
vel ignobiles fruct⁹ vel aliūs de causis ma
lorū hominū silitudines habētes aliquas
recurrendū ē p̄dicatoribus vt ex silitudini
bus huiusmodi vicia ⁊ peccata suggillēt.
sicut ad carduū ⁊ ramnū atq̄z pabulū alia
q̄z hmōi ꝑpter quod necessario habēt pu
blici p̄dicatores naturas ꝓpetates et opa
tiones rerū huiusmodi cognoscere. Simi
liter aquarū lacuū fontiū paludū ⁊ ipo2 vt
dicim⁹ elementorū. q cū innotuerint sum
ope studendū ē eisdē. vt eas ⁊ decenter in
ducāt ⁊ conuenienter adaptēt. De his aūt
vicis scribere relinquim⁹ alijs quibus et
pericia hmōi data ē ⁊ spaciū concessū. Ad
alia em̄ que magis conueniūt ꝓposito fe
stinare nos oportet.

D E peccatis aūt. id ē de opibus hu
manis negligencijs et obmissioni
bus ꝑut desup accepimus aliqua
dicere intēdimus. Jam aūt dixim⁹ qa pec
catū ē vel pedis casus vel pecualis casus.
Quod ꝑpter silitudinē dictū est quoniaz
reuera cadit in mortē et culpe hic ⁊ in pro
fundū gehenne in futuro qui mortaliter
peccat. Nos autē dicemus in sequēti
bus quid ē mortaliter peccare ⁊ cuiusmōi
peccatū mortale intelligat. Primū discuci
entes questionē illā antiquam vtiq̄z. s3 no
stro tpe innouatā ꝑpter errorē quorundā
que nō fuit eis suo tpe declarata. Hec
aūt est questio vtrū possibile sit aliquem
peccare. ⁊ qui negauerūt libertatem arbi
trij in hoc errore fuerunt. ⁊ hoc ē quoniaz
si nō ē nobis libertas arbitrij erit nob im
posita necessitas faciendi quod facimus ⁊
nō faciendi quod nō facimus. Quicquid
em̄ nō liberū ē nobis facere vel nō facere
est nobis necesse facere vel impossibile si
militer ⁊ nō facere quare nec culpandi su
mus si facimus nec laudandi. Similiter
⁊ si non facimus quodcunq̄z ex operibus
bonis vel malis. Ampli⁹ Quia bruta
necessitate feruntur nō libertate mouēt ad
aliqua nec peccāt nec laudabiliter agunt
quicquid agant. Amp̄. sicut nō est lex
posita brutis. sic nec ponēda est homini
bus. cū nec de se nec de opibus suis vllaz
habeant potestatē. Quod si verū est. im
possibile erit deū aliquid laudabiliter fa
cere Necesse ē em̄ facere semp bene ⁊ bona
⁊ impossibile ē aliter vl' male. Si ergo ne
cessitas nuda vel ipossibilitas ꝓhibēt vel
bn̄ agere vel male omipotēssim⁹ deus ꝓ
hibit⁹ esset bn̄ agere. cū necesse sit ipm bn̄
agere. ⁊ impossibile ipm vnq̄z male agere
Similiter et de angelis sanctis se habet a
tempe sue confirmationis. Nos autē ge
neraliter ostendemus hoc de omib⁹. Ne
cesse ē enim vnūquodq̄z agere quod agit
dū istud agit. ⁊ impossibile ē ipm aliud age
re tunc. verbi grā. Cum iste in instāti odio
mortali habeat fratrē suū impossibile ē vt
in eodem instāti ⁊ dū durat illud instans
non odiat ipsum ⁊ necesse est illum odire
illum in eodem instanti. quare nō peccat
odiendo fratrem suū in illo instanti. qua
re ipossibile erit aliquē peccare: vl' etiā bn̄
agere. ꝑpter hoc solebam⁹ distiguere q2
quedā necessitas ē violēcie ⁊ illata. ⁊ quic

S quid ex ea agitur. nō agenti sed violenciā
inferenti imputandum ē. ymmo nec agēs
dicendū ē illud cui violencia infert sȝ ma
gis ipm quod infert violenciā vt rota mo
lendini nec mouens se neqȝ agens dicen
da est dum impetu aque voluitur sȝ aque
motus eius imputandus est. Est ꝛ necessi
tas stabilitatis et immutabilitatis qualē
dicimus esse dei necessitatem qua immu
tabiliter bonus ē. ꝛ quicquid ē hac neces
sitate necesse est ipm bene agere semper ꝛ
contrariū impossibile ꝛ ista necessitas nō
aufert libertatē sed pficit posse enim male
agere hoc ē posse cadere ꝛ posse fieri suū
peccati seruitus est. non posse ergo male
agere vel fieri seruū peccati libertas est. et
tanto maior qnto ab hmōi suitute remo
cior. Tercia necessitas est extranea siue
forinseca. quam nōnulli vocare solent ne
cessitatem p accidens Et easdem distincti
ones facimus de impossibilitatibꝰ ꝛ hoc
modo dicuntur quedam de pterito vl' ne
cessaria vel impossibilia p accidens. sicut
te comedisse vel aliud quodcunqȝ fecisse
T quod fecisti si fecisti. vl' non fecisse si fecisti
Sed quarta necessitas scđm quosdaȝ
quam vocat aristoteles determinataȝ. vt
socratem sedere dū sedet ꝛ hoc forte refer
ri potest ad necessitatē quā diximus extra
neam forinsecam siue p accidens p eo em
necesse est te comedisse si comedisti. Vel i
possibile te comedisse si nō comedisti quo
niā tempus non recipit mutacione reddi
tus siue reuocacionis. Sic et socratem se
dere dum sedet quia tempe quo sedet nō
stat. ꝛ ideo nō recipit contrarium sessioni
siue pinacioni ipius. Quare fluxus tempo
ris vtrūqȝ causa est necessitatꝰ aut impos
sibilitatis. Necessitas prima quā diximus
violencie cum violencia contra volunta
tem fuerit inculpabilem efficit voluntatē
Et hoc est quoniā vt dicit. Augustinus. in
Enchiridion. Tantū voluntate peccatur
V Contra voluntatem autem dicimꝰ esse ne
cessitatem seu impossibilitatem aut etiam
violenciam cui nec affecta est nec procura
ta. nec tolerata aut neglecta sicut apparet
in exemplo tuliano. de illo. qui cum esset
vocatus in ius. fregit pōtes per quos ne
cesse habebat venire veniēs quo vocaba
tur vt posset allegare impossibilitatē veni
endi illuc. Sic faciunt et miseri peccatores
dum peccant aliqua hora vel puncto im
possibile sibi non peccare tunc Impossibi
litas ergo hec non est contra voluntatem
cum sit ab ipa voluntate pcurata. nec cō
tra ipam obnitatur voluntas. cum nō dis
pliceat ei ipm peccare tunc. quod est illud
impossibile Quemadmodū enim si quis
velit habere montes aureos ex sola cupi
ditate licȝ habere montes aureos sit eidē
impossibile. non excusat ipm a peccato cu
piditatis hmōi impossibilitas. Illi em im
possibili adheret voluntas sponte. et pla
cet ei. ..mpossibile igitur volitum ꝛ placitū
non excusat vel agentem vl' volentē si ma X
lum sit. Per hoc enim mala est voluntas
quia cadit supra malum. et hoc sufficit ad
hoc vt mala sit voluntas licet alijs modis
mala fieri possit. Quamuis eniȝ corrupte
que nouit virginitatē et virginitas impos
sibilis sit ꝛ corruptio necessaria vt ita dica
mus et necesse sit ipam esse corruptam. qȝ
diu tamen vel placita est ei vel tolerata vl'
neglecta corruptio et nec volita est ei. nec
placita virginitas nec desiderata nō excu
sat eam a peccato. alioquin de malicia cō Y
modum reportaret. Et ad hūc modum se
habet de pcedentibus exēplis. quia facta
esset ei licita corruptio et inculpabilis per
maliciam fornicacionis sue. Si autem pe
niteret. et de corruptione sua ꝛ amissione
virginitatis. Peniteret inqȝ veraciter excu
saret eam indubitanter tam necessitas qȝ
impossibilitas supradicta ꝛ hoc est quoni
am tunc essent contra voluntatem ipsius
et impedirent ipam. Inuincibile autē im
pedimentum semper excusat agere volen
tem. et hoc est. quod nōnulli ex sacris do
ctoribus dicere solebant quia impossibili
tas et necessitas in inuio non excusat sed
in via. In via vtiqȝ est virgo de qua loqui
mur duȝ penitet. In inuio vero qȝdiu nō
penitet de corruptione sua Persecutemur
autem illud aliquantulum latius et dica
mus. quia sicut dicit augustinꝰ. quia qui
dixerit xpum pcepisse impossibile anathe
ma sit. Nō pcepit ergo xps alicui peccan
ti nunc non peccare nunc. cum impossibi
le sit omni peccanti nunc. nō peccare nūc.
Non est ergo contra preceptum dei pecca
re nunc. Quare est factum vel dictum vel
cupitum contra legem dei ꝛ ita peccatum
a diffinitione augustini licet eiꝰ contrari
um sit impossibile vt diximꝰ. Amp. So
let dici qȝ negacōes siue phibitiōes diuie
obligāt ad sp. Affirmacōes vero siue pce
ptiones obligāt p loco ꝛ tempe. ergo ad

omne nunc obligat quecūq; diuina ꝓhibitio. ergo ad nō peccare nūc mortaliter. Amplius. Qui dixit. Nō furtū facias aut intellexit nūq̄ furtū facias generali ꝯnegatione aut particulari quādoq; nō furtū facias. Amplius. Nō subest libero arbitrio peccare mō vl' nō peccare mō in quocūq; siue peccēt siue nō. mō cū alterū sit necessariū alterū impossibile. Unicuiq; ergo neutrū ē ꝑcipiendū vel ꝓhibendū. De⁹ ergo neutrū ꝓhibet vel ꝑcipit. cū nihil faciat quod faciendū nō sit. Amplius. Si deus ꝑciperet peccāti modo dicens. ne pecces mō nō solū inutilr̄ ſ3 etiā ridiculose hoc faceret cū huiusmodi preceptū peccanti parere sciat esse impossibile. Amplius. Quis sapiens aut bon⁹ ꝑcipet alicui sede dū stas. aut sta dū sedes. certū ē q̄ null⁹. multo fortius ergo nec de⁹. Amplius. Si totū temp⁹ eēt isti peccāti nūc sicut ē hoc ipm nūc in quo peccat. hoc ē si totū tempus nō recipet mutationē sicut neq; hoc nūc. Uidelicet vt sicut in ipo nūc non potest nō agere quod agit in eo. vl' agere in eo quod nō agit in ipo nūc: nō tāgerēt ipm ꝑcepta dei cum necessitati alligatus eēt facere toto tpe vite sue quicquid facit. Nec eēt ei possibilitas aliud vl' alit' faciēdi. Stultissimū etiā eēt eidē legē iponere quē necessitas sic ligatum teneret. vt aliud vel aliter facere nō eēt eidē impossibile. Quare nec ad ipm nūc. hoc ē respectu ipi⁹ postq̄ in ē nullo ꝑcepto vel lege obligat⁹ ē. cū in eo nec aliud nec alit' agere nec alit' possit se habere. Amp̄. In pmisso casu q̄rimus vtrū ista virgo teneat nūq̄ fuisse corrupta. et vtrū deus exigat ab ea hoc videlicet vt nō fuerit corrupta. Q̄ si dixerit q̄ deus hoc exigit ab ea. ⁊ quia ad hoc teneatur intolerabilit' errat. cū ⁊ hō etiā talia exigere nō auderet ymmo etiā exigere erubesceret. Amp̄. A debitore qui paupertate inuincibili factus ē im̄ non soluendo Nemo creditor auderet exigere debitam pecuniā cū sciret ipm ad eam paupertatem quā dixim⁹ deuenisse nisi forte sub ea conditione si forte ad pinguiorē aliquo tpe veniret fortuna vel si ab amicis ei adhoc subueniretur. Cū ergo ista corrupta non sit in soluēdo sup virginitate vel toto eius. vel sup hoc videlicet q̄ non fornicata fuerit. nec deus nec homo ab ea hec petere vl' exigere potest. Amplı⁹. Cū pater flagellat filiū ad correctionem nō intendit ꝑ flagella vt nō peccauerit sed potius vt non peccet vlterius licet flagellet ipm q2 peccauit. Multo fortius ergo deus quantumcūq; puniat delinquentem non exigit tamē ab eo vt non peccauerit. nec vnq̄ dictum est. q̄ aliquis qui peccauerit teneatur nō peccasse. Amplius. Si aliquis debet mihi pecuniam ad certū diem soluendam ⁊ ea non soluta dies huiusmodi elabatur. Manifestum ē quod ab ipo non possum petere vt soluerit mihi dictam pecuniam illa die sed reuera ab eo possū petere mea interesse. Multo minus igitur mihi deus cuius omnia iudicia equitas vel veritas.

Amplius. In hmōi ꝑterita non cadit imperiū ⁊ ꝓpter hoc nulla locutio imperatiua est de ꝑterito. nec imperatiu⁹ modus habet preteritum. Adeo etiam cōtra naturam est q̄ nec habet etiam natura locutionem vel loquelam. qua talia possis vel imperare vel petere: nisi valde absurde. Quid autem est in causa nisi impossibilitas reuocationis temporis ⁊ actionis que simul fluxerunt. Eadem ergo impossibilitate qua nec retineri tēpus potest: nec ipum nunc temporis quin irreuocabiliter ambo fluant. nec in imperium nec in legē cadunt hec. Si autem nec in imperiū nec in legem cadunt. nec erit in eis transgressio vel obmissio ⁊ ideo nec mortale peccatum. ꝓpter hec et huiusmodi visum ē quibusdam quoniam nullus peccaret in huiusmōi. et dixerunt quia nō peccat iste fornicando in a vel in aliud male faciēdo cū habeat necessitatem vel impossibilitatem faciendi vel non faciendi. hoc autem dixerunt etiam. quoniam necessitas et impossibilitas semper excusant. Non peccat ergo vt ipi dicunt in hoc nunc agendo contra dei preceptum. vel obmittendo illud. cum excusetur per necessitatem vel impossibilitatem quam diximus. sed peccauit̄ inquiunt ꝑus quando scilicet negligens sibi cauere vel declinare ab huiusmodi facto. quia tunc ingessit se in hanc necessitatem siue impossibilitatem. Hic autem error destruitur multis vijs ⁊ modis. Primum. quia aut in a neglexit siue fuit in negligencia aut nunq̄. Si nunq̄ ergo nūq̄ peccauit ante a. Sed neq; peccat in a. vt ipi dicunt. nūq̄ ergo peccauit. et ita ē ostēdere de vnoquoq; quod impossibile est ipm peccare. Si v̄o neglexit in aliquo instanti. videlicet in b. Redeunt in eundem

errorē. quoniā in b instāti necesse fuit ipm
negligere quod tūc negligebat. ꝛ impossi
bile non negligere quod tūc negligebant
Quare eisdē necessitate et impossibilitate
excusatur vt nō peccet scđm errorem istū.
Eodēmodo se habet si dicat ꝙ nō in
instanti ē huiusmodi negligēcia vel omis
sio sed in tempore determinato et limita
to. Eadem eñ necessitate tenetur ꝛ impos
sibilitate in tempe quo occupaƭ totaliter.
id ē toto quo teneretƭ in instanti tpe enim
quo aliquid agitur vel nō agitur impossi
bile esse videtur aliter se habere agentem
vel nō agentem posset forte aliter se habe
re in parte secūda tempis q̄ȝ se habuit in
ꝑcedenti. Sed manifestuȝ ē vnūquemqȝ
necesse habere sedere duȝ sedet aut stare
dū stat. Si eñ desisteret a pte actiōis sue
vel cessationis. nō ageret nisi partē actio
nis et in pte tēpis. Quare sive desistet sive
non semp agit dum agit vel cessat dū ces
sat. Et impossibile ē aliter habere. quā ne
cessitatē vocat Aristoteles determinatā si
B ne ꝯditionalem Amplius. Scđm hoc
manifestum ē impossibile esse aliquē pec
care. Si eniȝ possibile ē esto ergo ꝙ aliqs
peccet. Aut peccat in instāti aut in tempo
re. Q si dixerit in instanti nominem⁹ illō
a postq̄ȝ ergo iste peccat in a necesse est in
a ipm peccare. Silr impossibile ē ipm in a
nō peccare. A habet ergo necessitatē ꝛ im
possibilitatē p quas excusāt hmōi erro
nei peccantes. Quare nō peccat in a. cum
nō habeat in potestate nō agendi quod
agit. et sic constitutus in necessitatem agē
di quod agit. Eodē mō necesse ē se ha
bere si a nominetur temp⁹ in quo peccat.
Similiter eñ necesse ē ipm agere qđ agit
C in b. ꝛ impossibile nō agere qđ agit tunc
vt ostendimus. Uerum cum spūalia
peccata in instanti ꝑficiantur sicut est gau
dere de alieno malo dolere de alieno bo
no admin us non effugient. quin impossi
bile sit aliquem peccare peccato spirituali
Q autē peccata spiritualia in instanti ꝑfi
ciantur etiam si p tempus durare possint
ꝛ pleruqȝ durāt. Manifestū inde est quo
niam anima humana impartibilis est et
ideo gaudiū dolor et omnis alia eius dis
positio impartibilis est. Dispositio inq̄ȝ vnū
ē vera vnitate hoc est nō adunata. Quare
gaudiū ꝛ dolorē et similia non recipit ani
ma humana p partes sive partē post par
tem. ymmo subito et totaliter simul quod

est in instanti. Quare gaudet et dolet ꝑ̄
dictis modis in instanti. ꝛ ita peccat spiri
tualiter in instanti. Grammatica vo; alie
sciencie q̄ deorsum sunt licet vne sint adu
nata tamen vnitate hec sunt. Grammati
ca eñ p partes adquiritur ꝛ aggregaƭ ex re
gulis et documentis aliis donec comple
tur eius totalitas. Ampli⁹. Cum dicāt D
isti qui peccant in a instanti non teneƭ nō
facere quod facit in illo duȝ illud facit. ne
qȝ facere quod nō facit in illo dū nō facit
Querimus ab eis. vtrū sit licitū ei fa
cere tūc quod facit tunc. an nō. Si dixerit
ꝙ sic. accidūt horrifica incōueniencia Pri
mū quia omē malū efficiaƭ licitū quantum
cunqȝ horrificū ꝛ ꝑniciosum sit. quare eua
cuabit peccator vnusquisqȝ omnem ꝑce
ptionem ꝛ ꝓhibitionem diuinam totāqȝ
legem dei. cū omne illicitum possit sibi fa
cere licitum. ꝛ hoc ꝑ culpam suam immit
tens se in necessitatem vel impossibilitatē
quas diximus. et ita eximet se ꝑuilegio dy
abolico a tota lege dei. Facit autem E
ꝓ isto errore quod vulgariter et vsualiter
dicitur videlicet ꝙ necessitas nō habet le
gem. Cum ergo ꝓcurare possit vnusquis
qȝ peccator necessitatē ꝛ impossibilitatem
quas diximus. Quare poterit ꝓcurare vt
sit sine lege vel legē nō habeat q̄ntum ad
hoc. hoc aūt ē ꝑuilegiū dyabolicuȝ et sine
lege dei. Amp̄. Scđm hoc licitum erit
peccatoribus facere quicquid faciūt dum
illud faciūt. quare impossibile erit aliquē
aliquid facere illicitū vel illicite et ideo im
possibile erit aliquē facere contra legē dei
dum eñ faciūt quicquid faciūt tam nō cō
tra legē faciūt. cum necessitas legē non ha
beat. ꝛ ipi tunc in necessitate positi sunt.
Eodem modo necesse habēt dicere et
de meritis ꝛ de bonis opibus. dum enim
bene aliquis agit. necesse habet agere qđ
agit equaliter. ꝛ impossibile ē illū tunc vel
aliud vl' aliter agere. Quare scđm hoc im
possibile erit aliquem bene agere. ꝛ maxi
me in operibus spiritualibus erit ista ne
cessitas vel impossibilitas. ꝓpter causam
quam dixim⁹. Secundū hoc etiam nō eri
mus subditi legi diuine. neqȝ peccatores
erūt sub lege. sed magis lex erit nobis sub
dita et peccatores erūt sup legem cum in
potestate habeant de illicitis facere licita
et econuerso. Scđm hoc accidit etiam ꝙ
peccando declinabiƭ peccatū. ꝛ p peccatū
atqȝ culpam faciens licitū inculpabile qđ

alias erit illicitū vel culpabile. Negligen do enī periculū suū et p negligencia hm̄oi peccando faciunt sibi licitū et inculpabile p necessitatem et impossibilitatem quas di ximus quod alias erat illicitū et culpabile Amplius. Scd̄m hoc nihil erit omnino peccatū queadmodū agit̄ nō ē peccatum ppter necessitatem et impossibilitatē p̄di
F ctas. Amplius. Nullus peccabit pec cato quia nō peccabit eo dum agit illud. neq; dū nō agit istud. dū enī istud agit li citū ē ei agere istud ppter necessitatem in quā incidit. Amplius. Scd̄m hoc sola negligencia erit peccatū cū om̄s actus li citus sit dū agitur. Amplius. Necessi tas vel impossibilitas nullū est peccatū s; neq; ip̄m necessariū vl' impossibile quod diximus ē peccatū ymmo licitum scd̄m er rorem istū ergo neq; qui incidit in necessi tatem hanc vel impossibilitatē vl' in hm̄oi necessariū aut impossibile. icidit in pecca tū quare impossibile erit aliquē; incidere in peccatū. Amplius. Solū peccatū est de clinandū. A licitis enī neq; cauendū ē no bis neq; declinandū. Non est ergo negli gencia culpanda si in ea incidimus que lici ta sunt et non sunt peccata. quare neq; ne gligencia eciā inuenief eē peccatū. Am plius. Si negligēcia ē peccatū nō ē pecca tū nisi dum est. sed tūc ex necessitate ē qua re tunc nō ē peccatū Precessit ergo eā alia negligēcia p quā incidit peccans in ipsam et ita in infinitū. Amplius. Cū peccare in a sit isti necessariū in a et contrariū sit ei dem impossibile in a. erit ergo peccare in a licitū isti in a. et ita erit idē; peccatū mor tale et licitū. Si vero dixerit quia facere in a hoc quod facit ē illicitū est ergo peccatū nō obstāte necessitate vel impossibilitate
G In hac ergo q̄stione dicēdū ē ꝯtra eos qui sic opinātur videlicet q; necessitas et im possibilitas excusant a tenzione et obliga tione de quibus agimus. sic quod nihilo minus peccatū ē et malū ē et illicitū in a. qd̄ iste facit in a. neq; hoc possūt facere neces sitas aut impossibilitas vt illud quod est malū in se nō sit malū cū illa necessitate vl' impossibilitate de quibus agit̄. Queadmo dū manifeste se habet in exemplo qd̄ dixi mus quod est istū mortaliter peccare in a Similiter et in om̄ibus illis q̄ aristoteles vocat nominata mox ꝯiuncta malo. Cau sam autem iam diximus. ppter quam ne cessitas et impossibilitas excusent et vbi et quando non. In nudis vero factis vl' H
opibus que indifferencia sunt necessitas et impossibilitas excusant ipsum facere vl' non facere nudum ab ista ꝯiunctiōe ma li non aliter tamen nisi queadmodum di ximus. videlicet cum nec affectate fuerint nec pcurate nec tolerate. Sed si cōtra vo luntatem fuerint vt diximus. alias autem voluntarie reputande sunt. cum queritur a nobis. vtrū in imperium cadant hm̄oi impossibilia. Respondemus quia et in im periū et in phibitionem cadunt cum phi bita sint anteq; fiant vel p̄cepta nec dei p̄ ceptiones aut phibitiones vel etiam mi nimū apicem tocius legis dei malicia vel negligencia peccantiū neq; euacuare ne q; soluere possit vllo modorum Reue ra tamen verū est in illa necessitate vl' im possibilitate constitutis nouum preceptū ac phibitionem contra eas eisdem dare liberis ergo ab ista necessitate vel impos sibilitate data sunt p̄cepta et phibitiones Ipsi vero p stulticiam atq; maliciam suā; abstulerunt sibi huiusmodi libertatem. et superadduxerunt sibi peccādi necessitatē. et non peccandi impossibilitatē et peccant illa hora in eo quod tunc vitare non pos sunt. Si vero queritur vtrum teneat̄ I
iste non peccare in a. Uel non facere hoc in a non videtur dubitandum hoc cū pri us teneretur lege dei et in nullo exemptus sit vel absolutus est ab ea post modum.
Qz si queratur vtrum deus requirat istud ab eo quod scit eum facere non pos se. dicimus quia tunc nō est necesse quod deus requirat hoc ab eo vel tunc vel post modum. sed requirit ab eo penam quam meruit hoc faciendo vel satisfactionē pro hoc nullo modo enī dicendum videtur q; deus velit habere ab eo quod soluere vel facere non potest. Qz si queritur. vtrū teneatur peccare tunc vl' non teneat̄. dici K
mus q; tenetur. Ad illud enī tenetur vnus quisq; vitandum p quo si illud fecerit effi citur debitor mortis eterne. Similit' et ad illud faciendum p quo si obmiserit amit tit vitam eternā; intelligitur sicut exposui mus et hec est intentio eius quod dicitur teneri, tenet̄ ei q̄stū ad vitā eternā. itelligit̄ sicut exposuimus. et hoc est in quo multi er rauerunt et quod multos decipit et decē pit. Non enim aliud ē dicere tenet̄ q̄ntu; ad vitā eternā q̄; hoc nisi hoc fecerit vel vi tauerit amittit vitam eternā. De eo ve

L ro quod queritur vtrum iste teneatur nō
peccasse. dicim⁹ ꝙ secus ē. Peccasse enim
omnino elapsū ē a manib⁹ et a potestate li
beri arbitrij. et nihil in illud potest liberū
arbitriū ꝛ ideo de illo nulla est obligatio
Ipm vō peccare vl' male agere in a subest
libero arbitrio. quoniā ex illo ē libere ꝛ vo
lenter ꝛ quādoq; gaudēter. Qd vero ob
ijcitur ꝛ querit᷑. quia nūc non potest aliud
facere liberū arbitriuz nec illud vitare qđ
egitur. Rn̄deo ꝙ ideo nō potest quia nec
vult nec potest etiā velle nūc ꝯtrariū q: nec
vult tunc cōtrariū et ideo remanet inexcu
satū a culpa quod facit. Iam ergo de
clarauim⁹ huc errorē ꝛ ostendim⁹ causaz
erroris istius videlicet necessitatem et im
possibilitatem male et culpabiliter ꝑcura
tam. Non em̄ hmōi erronei attenderunt
cuiusmodi necessitas vl' impossibilitas. et
quādo excuset a culpa mortali. neq; distin
xerūt. Qualiter requirat deus ab homine
quod facere nō potest ꝛ qualiter non req
rat. Nos autem iam declarauim⁹ intenti
onē huius requisitionis ꝑut ꝯgruit deo.
Errauerūt etiā in hoc ꝙ non recte intelle
xerūt quid sit aliqd subesse libero arbitrio
Quedā em̄ subsunt plene arbitrio libero
ad faciēdū et non faciendū vt que sūt vo
lūtaria de futuro. Quedā vero ad facien
M dum tm̄ vel nō faciēdū tantū. Quedā ve
ro de p̄nti vt volūtaria de p̄senti. Nihil ei
magis subest libero arbitrio q̄ꝫ ꝙ ex eo ē
libēter atq; gaudēter. Nec obstat nobis il
lud quicūq; dixerit xp̄m p̄cepisse impossi
bile anathema sit. In omnib⁹ em̄ ei⁹ p̄ce
ptis nec vnū inuenit᷑ impossibile quando
p̄ceptū est. nec ipse p̄cepit impossibile. sed
stulticia peccātis impossibile sibi facit qđ
erat sibi possibile vl' intelligitur hoc de im
possibilibus ꝑ se et naturaliter ꝓpter qđ
lex humana et mundana dicit vt supra di
ximus quia rerū natura impossibiliū nul
la est obligatio. et iterū nō dicit᷑ ꝓpt᷑ hoc
ꝙ lex debet eē possibilis ꝛ honesta. De
N virgine vero vtrū post lapsum teneat᷑ ad
virginitatē si eā vouit. dicim⁹ ꝙ nō ꝓpter
causam quā supra hic assignauim⁹ Uerū
tamē tenet᷑ ad illud quod potest de voto
hmōi. videlicet ad continenciā decetero.
Q: si diceret qs q: silr si labat᷑ iterū non te
nebitur nisi cōtinere in posteru Et si iterz la
batur similit᷑ nō tenebit᷑ seruare cōtinen
ciā nisi in tpe quod erit post lapsum istuz.
Et silr se habet de lapsu tercio ꝛ ita in infi

nitū. Diminuetur ergo ei obligatio q̄ntum
ad tp̄s. ꝛ hoc ꝑ culpā suā. q: sp tenebit᷑ ad
minorē continenciā id ē minoris durацio
nis efficietur ergo ꝑ culpā suā melioris cō
ditionis. Rn̄dem⁹ ꝙ nō sequit᷑ quo
niā quod min⁹ habet obligatio ei⁹ in tpe
hoc habet plus et multo amplius in obli
gatiōe culparū qs ꝯtrahit ꝑ frequentē re
lapsum. Scōm errorē aūt illoꝝ qui di
cūt oia ex necessitate euenire. nō ē necesse
vt ꝓpter hoc nemo peccare possit aut bn̄
agere. ꝛ hoc appet ꝑ ea que dixim⁹ de ne
necessitate ꝛ impossibilitate. videlicet que
et quādo excusant a culpa ꝛ obligatiōe et
quatenus sicut ostēdim⁹. q: necessitas q̄ ne
cesse ē deū sp bene agere ꝛ impossibilitas
qua impossibile ē ipm male agere in nul
lo ꝓhibēt vel impediūt quo minus bene
ꝛ laudabiliter agat vtriq;. ꝛ hoc ē qa nec
violenter ipm impellūt ad bene agenduz
nec violenter ipm impediūt aut auertunt
tm̄ a male agendo. nec vllo modo eorū resi
stit illa impossibilitas aut cōtradicit volū
tati eiusdē. sicut necessitas virtutis celestis
aut fati quā scōm eos īpossibile est auerti
vel impediri ꝛ q̄ etiā mouēt animas hūa
nas vt ipsi opinātur. mouēt inq; ad cogita
tiones ꝛ affectiones q̄ in eis sunt ꝛ ꝑ illas
ad opationes ꝛ opeꝝ declinationes. quo
niā nō mouēt eas violēter ymmo volūta
rie nō excusat animas hūanas a peccatis
ꝛ culpis. ꝛ hoc ē quoniā a quocūq; p̄nci
pio sit opus volūtariū dūmō voluntariū
sit id ē volitū quocūq; triū modoꝝ quos
dixim⁹. id ē affectatū vel toleratū vl' negle
ctū sp imputandū ē volūtati ꝛ agenti ꝑ vo O
luntatē. Nec sequit᷑ si nō potest aliđ age
re vel etiā velle ꝙ ꝓpter hoc excusat⁹ fuit
qui nec vult aliud posse vel agere nec aliđ
velle ꝓpter hoc dicit Seneca. Quia oē
peccatū a deo ē volūtariū. si nō sit volūta
riū nō ē peccatū. Quare necessitas vel im
possibilitas q̄ nō aufert opi qn̄ sit volūta
riū hoc ē ex volūtate quā impossibile ē nō
eē liberā nec culpā aufert: nec meritū eidē
opi. Reuera aūt si totū quod mouet ani
mas nr̄as extra nos eēt et nos haberem⁹
p̄ncipiū motuū et opeꝝ nr̄oꝝ intra nos vl
in nobis totū attribuendū videret᷑ extrin
seco motori vel motorib⁹ si plures essent.
Q: si qs dixerit. q: auertere possum⁹ vo
lūtates nostras a male volitis. licet extrin
secus solūmō moueamur ad volendum.
Rn̄dem⁹ q: ipm auertere eodem mō

nō ē in potestate nostra cū sit a motore ex trinseco tm̄. Quare sicut velle nostrū nō ē a nobis vel ex principio quod in nobis sit quare nō erit nobis imputandum vel ad laudē vel ad vituperiuꝫ. Silr neqꝫ ad meritū neqꝫ ad culpā nō ei erit scḋm hoc alterutrū in potestate nr̄a. Cū enim a solo motore q extra nos ē fiūt volūtates nr̄e ꝛ volūtatū auersiones vl' repꝰsiones. ꝛ motor hmōi in potestate nr̄a nō sit vllo mō. Nō erūt ille in potestate nr̄a. neqꝫ erūt in nobis vt actiones nostre ꝛ opa. sed vt passiones tm̄ a forinseco agente. et enimꝰ tm̄ receptores hmōi impꝰsionū. et nullo modo actores. q̄re nec bn̄ nec male agemus sed virtus celestis vel fati aget oīa hec q̄ videnẜ eē actiones nr̄e. ꝛ erimus tantū organa virtutis celestis et fati. Manifestuꝫ aūt ē. q: organo nō ē imputāda opatio q̄ p ipsum agiẜ ad laudē vel vituperiū culpā vel meritū sicut motus rote molēdinarie. neqꝫ q̄ntū ad essenciā suā. neqꝫ q̄ntum ad tarditatē vel velocitatē culpabiliter imputari potest ipi rote. sed aque soli impellēti ꝛ reuoluēti illā. Q: si talia dicanẜ volūtaria in nobis. equiuoce forsitā dicēẜ et ipa volūtas. Meliꝰ tn̄ videẜ nobis vt dicamꝰ sicut ꝑus quoniā volūtaria nullo mō possunt eē ista ex motore extrinseco. quin sint etiā ab ipis volēnbꝰ ꝛ opantibꝰ. ꝛ hoc est quoniā volūtas sp imperat motū vl' ꝓhibet ꝓpter quod apud phylosophos ꝛ virtus impatiua motus volūtas dr̄. Nos etiā declarauimꝰ in p̄cedentibꝰ q: ē ea ꝛ tanta

P libertas ipius. vt nec cogi possit ad opationē suā ꝓpriā. q̄ ē velle vl' nolle neqꝫ ꝓhiberi ab ea. ymmo necesse ē. vt si velit operari opationē suā qḋ opeẜ eā. quicqd ipaꝫ ad hoc moueat vl' impellat. Et ꝓpter hoc dicit augustinꝰ Quia penes eā residet auctoritas summa mouēdi mēbra. potest tn̄ moueri ad volendū vel nolendū aliter videlicet suggestione siue suasione siue cōsilio nō aūt violēcia vel coactione. Et qm̄ sibi retineat scilicet dominiū et auctoritatē sue opationis nō potest facere suggestor aut suasor aut ꝯsiliarius. Quare manifestū ē. q: si virtus celestis vel fatū vel quicūqꝫ alius motor extrinsecus si mouerit animas hūanas ad volendū aut nolendum nō auferret eis dominiū ꝛ imperiū vl' auctoritatē suarū voluntatū et actionū. cum nec vim nec violenciā nec actioneꝫ eis ad hoc inferre possint ꝛ hoc ē ꝓpter libertatē atꝫ impiositatē volūtatis. ꝓpter quas nec coactionē sustinet nec receptibilis est vllo modo eorꝫ ipius.

Q Si quis vero querat q̄liter vel quā ob causam circūstācie licꝫ bone augeāt peccata ꝛ maliciā ipoꝝ et q̄nto maiora bona fuerint. tāto magis augeāt. cū alterū cōtrarioꝝ alterū minuere et etiā destruere magis debeat scḋm naturam.

Rn̄demus qa intensio et magnitudo peccatoꝝ seu maloꝝ opeꝝ sp sequiẜ intēsionē obligationū ꝛ etiā eidē equaẜ ꝛ sp est equalis. Obligationū inqꝫ qbꝰ tenemur ea nō facere verbi gr̄a. Dignitas sacerdotalis vl' pontifical' bona ē. et bonitate sua auget occasionalr̄ peccatū sacerdotꝭ aut pontificis ꝓ eo scilicet q obligat ipm ad hoc vt magis declinet peccatū q̄ꝫ laycus similiter ꝛ sciēcia. Magis eī vir sapiēs tenetur declinare a malo q̄ꝫ simplex vel stultꝰ. Seruus eī sciēs volūtatē dn̄i sui ꝛ nō faciens plagis vapulabit multis. seruꝰ vo nesciens eā ꝛ nō faciēs vapulabit paucꝭ. Sicut dicit veritas in euāgelio Luce. Et alibi Si ceci essetis peccatū nō haberetis. Jnō ē aliud poete. Oē aūtē viciū tāto cōspectius in se crimē habet. q̄nto q peccat maior habeẜ

R De ꝯsciēcia vero erronea q̄ aliquis eē credit peccatū quod nō expresse dicitur ꝛ in textu ꝛ a sacris expositoribꝰ quod hmōi error peccatum eē facit quod alias peccatū nō esset. Et hoc dicit Aplꝰs ad Ro. xiiij. Oē qḋ nō ē ex fide peccatū ē. ꝛ intelligēs fidē ꝯscienciā ibi. ꝓpt' quod ꝛ exponiẜ ibidē sic. oē qḋ nō ē ex fide id ē oē qḋ ē ꝯ̄ fidē. qḋ ē dicere cōtra cōscienciā ē peccatū. ꝯ̄ hoc augꝰ q edificat ꝯ̄ ꝯsciēciā edificat ad gehennā. Habet auteꝫ questionē nō leuē ꝓpter quā causam hoc sit. Primū q: cū error nō sit peccatū quandoqꝫ. error inq̄ꝫ huiusmodi qualiter efficiet ipm opus eē peccatū. vnde dabit maliciā quā nō habet. Vbi gracia. Aliqs credit de aliquo qḋ nō indigeat elemosyna ꝛ ꝓpter hoc credat q dare ei elemosynam sit peccatū vel de aliquo q sit indignꝰ epatu vel alio honore ecclesiastico qḋ vtiqꝫ credere nō ē peccatū mortale. dare tn̄ ei epatū sic credenti. erit mortale peccatū hoc est in opinione omniū ꝛ etiā generalit' iuxta verbū augustini qḋ diximꝰ. q quilibet teneẜ sequi cōscienciā suā. Ueniēs eīn cōtra conscienciā quicūqꝫ qui credit se teneri ad aliquid peccat mortaliter. Qḋ si verum ē. Quicunqꝫ ergo sunt heretici vel ydolatre

vel iudei tenent esse tales. existendo ergo
tales faciūt id qđ tenēt et ita faciūt quod
debent quare nō peccāt. et etiā accidit ſm
hoc qđ iudei tenebantur crucifigere xpm
dominū hoc eñi dictabat eis erronea sua
ɔsciencia. Amplius. Si erronea cōsci
encia facit eē malū ꝛ illicitū qđ alias erat
bonū et licitū. ergo qđ alias ē malū et illi
citū faciet bonū ꝛ licitū. Quare iudaysmꝰ
ꝛ ydolatria et heresis oīs erūt licita et bo
na hꝰ q̄ in eis sunt. Amplius. Cū nec
melior nec certior nec maioris auctoritatꝭ
sit cōsciencia tua q̄ȝ consciētia alicuiꝰ viri
sapientioris ꝛ melioris q̄ȝ tu sis. vnde hoc
ꝙ magis teneris tue ɔsciēcie credere q̄ȝ cō
sciencie illius. Amplꝰ. Unde ista au
ctoritas ꝙ quilibet tenet̄ eam sequi p̄sertim
cū nec magister sit nec liber autenticus.

Amplius Scđm hoc tenebit̄ quis ad
duo opposita ꝛ ad cōtradictionē. sicut di
ximus in exēplo ydolatrarū. Ex p̄cepto nā
q̄ȝ dei tenent̄ nō adorare ydola. ꝛ ex cōsci
encia tenent̄ ista adorare. ꝛ ita tenēt̄ur ad
impossibile ꝑ se ꝛ naturalit̄. Amplꝰ.
S In legibꝰ ɔtrarijs siue sint p̄cepta siue sta
tuta aut altera abrogat alteram aut dero
gat illi. Cū ergo ista cōtraria sint lex dei et
lex consciencie in isto casu vt nec etiā scđm
quid simul stare possint. Altera ex toto ab
rogat alterā. Qꝛ si lex dei abrogat legē cō
sciencie. nō obligat ergo cōsciēcia cōtra le
gē dei. Nusq̄ȝ ergo obligat ɔsciēcia vel ad
faciendū qđ malū ē vel ad nō faciendum
qđ bonū ē. hoc ē cōtra p̄ceptionē aut ꝓhi
bitionē dei. Si vero lex cōsciēcie abrogat
legē dei quid absurdiꝰ dici potest. Sequi
tur eñi ex hoc. ꝙ errores nri euacuabūt iu
sticiā ꝛ veritatē legis dei et eximēt nos ab
illis. Lex eñi abrogata neminē ligat. ꝛ ita
tam iudei q̄ȝ pagani q̄ȝ etiā heretici exem
pti essent omino ex lege dei. Quid ergo re
stabit nisi vt p̄dicet̄ ꝑ totū mūdū vt faciat
vnusquisq̄ȝ qđ voluerit donec totus mū
dus credat hoc videlicet vnicuiq̄ȝ faciēdū
illud solū qđ voluerit. et tūc nō solū licite
sed etiā meritorie viuēt omēs homines in
volūtatibꝰ ꝛ voluptatibꝰ suis. ꝛ ita salua
rentur oēs quoꝝ vix centesima ps saluat̄

Amplius. Cū volūtas adeo imperiosa
sit vt diuinꝰ adeoq̄ȝ libera nec exempta sit
a lege dei. ymmo adeo subdita vt etiā con
tra seipsam necesse habet velle ꝛ nolle se
pissime. vnde illud p̄uilegiū. ymmo p̄uile
giū ɔsciēcie vt cōtra ipam nō liceat aliqd

cuiq̄ȝ vel velle vel facere. Amplꝰ. Si
cōsciencia aliqd ē vnq̄ȝ nō ē nisi creatura.
silr ꝛ hō habēs cōscienciā erroneā nō ē ni
si creatura iure plenissimo ac singularissi
mo creatori deo subdita. Quicqd ergo di
ctet vel iubeat ɔsciēcia vel hō habēs illaȝ
creatore iubēte cōtrariū vel ꝓhibēte illud
negligēda ē ipa et standū p̄ceptioni vel ꝓ
hibitioni creatoris. Quemadmodū si pre
consul aliqd p̄cipiat ꝛ ɔsul illud ꝓhibeat
vel cōtrariū p̄cipiat standū ē soli p̄ceptio
ni cōsulis et negligendū omino p̄consul
in pte illa. Silr se habet de cōsule ꝛ impa
tore sic dicit augꝰ Amp̄. Talis potest eē er
ror cōsciēcie ꝙ ipemet ē mortale peccatū.
sicut se habet in omībꝰ erroribꝰ impietatꝭ
vbi talis ē error indubitāter deponēdus ē
Sicut ergo cōtractus q in seipo irritus ē.
aut irritandꝰ nō ligat vel ad numerandū
pecuniā si sit emptionis vl' ad aliud qđ ex
illo sequat̄ si sit alteriꝰ modi. Sic error cō
sciēcie qui in seipo irritādus ē. ꝛ omino ex
terminādus nō ligabit ad aliud. Am
plius. Omē peccatū mortale ligat facien T
tē istud ad delendū ipm ꝑ penitenciam er
ror ergo oīs ɔsciēcie cū ē mortale peccatuȝ
obligat sic errantē ad deponendū ipum.
Quare non obligat ad sequendum ipm

Amp̄. Quis audeat dicere homini sic
erranti hoc ē errore mortali qꝛ si erras. de
bes amplius errare et qꝛ si peccas debes
amplius peccare. Amplius. Quātum
cunq̄ȝ habeat aliqs erroneū visū exterio
rē nō ꝓpter hoc rerū visarū aut quantita
tes aut colores imitant̄. Aliogn sol ex er
rore visus qui videt̄ eē cubitalis magnitu
dinis tm̄. eēt illiꝰ magnitudinis tm̄ ꝛ luna
eēt maior eodē. Multo fortius ergo nec vi
sus interior id ē iudiciū cōsciēcie immuta
bit q̄litates aut quātitates opeꝝ nostroꝝ
Nō faciet ergo opus malū qđ bonū in se
vel bonū qđ ē malū. Eodē mō argumēta
ri potest qs de opinione q̄ hmōi ɔsciēcia
erronea nō ē nisi erronea opinio. Unđ eñi
hec virtus vel potestas opinioni nře ɔtra
opa nřa vt ea mala faciat cuȝ alias mala
nō sint vel etiā bona. Hoc aūt dicimꝰ qm̄
scđm istos cū leuare festucā de terra indif
ferēs sit in se id ē nec peccatū mortale. nec
meritoriū tamē credēti ꝙ sit peccatū mor
tale. erit peccatū mortale. Silr et credenti
ꝙ sit bonum meritoriū erit meritoriū nisi
culpa mortalis alias facientis impediat.

Amp̄. Si hmōi error facit eē malū qđ V

non ē malū. ergo facit eē malū ꝓut cōsciē cia dictauerit illud eē malū. Si g̃ ꝯsciēcia dicret alicui ꝙ leuare festucā de terra sit ei tm̄ peccatū q̄ntū fuit peccatū ade vl' pecca tū luciferi vel peccatum iude ꝓditoris vel peccatū crucifigentiū dn̄m saluatorē. tan tū peccabit leuando festucā de terra q̄ntū peccauit adam vel lucifer vel aliqs alioꝝ quos diximꝰ maxime cū dicat Ambrosiꝰ. Q̄ntū intendis tm̄ facis. Et ap̄l's videt᷑ as sentire in. xiiij. ꝓme ad rō. dicens. Quia mādúcare carnes malū ē ei qui ꝑ offendi culū māducat. Amp̄. Nihil ē magꝭ ob ligatoriū cū in se honestū ac licitū est q̄̄ iu ramentū vel votū. Cū autē res iurata siue voto ꝓmissa illicita ē aut mala ꝑ se omni no in nullo ligat iurantē siue vouentē ꝓ pter maliciā huius rei. Multo fortiꝰ ergo error cōsciencie cū in seipo illicitus est aut impius nō obligabit sic errantē ad facien dū quod dictat error hm̄oi. Neqꝫ ei iepte voto suo obligatꝰ fuit ad ymmolandam filiā occurrentē sibi de prelio cū victoria re uertenti. Neqꝫ dauid ꝑ iuramentū quod fecerat de interficiēdo nabal peccauit par cendo ei postmodū ad preces vxoris eius Neqꝫ herodes decollare debuit iohannē baptistā ꝓpter stultissimū ꝛ impiissimum iusiurandū quod fecerat de dando filie saltanti caput eius. ꝓpter hoc dicit ysido. ꝛ ē auctoritas canonisata. In malis ꝓmis sis rescinde fidem in turpi voto muta de cretū quod incaute fecisti ne noueris.

Ampli. Scd̄m hoc cōtra legē dei nos obligabit erronea cōsciencia si dictet no bis ecōtrario illi nobis eē faciendū. Si ei teneamur facere cōtra illā illicita ē nobis id ē contrariū non solū licitū sed etiā debi tū debito obligatorio mortis eterne. erit ergo fortior lege dei cum eam abroget. et legē contrariā illi nobis imponat. Erit eti am scd̄m hoc consciēcia sua lex vnicuiqꝫ. ꝛ ad eā solā seruādā tenebitur. ꝛ erit vnus quisqꝫ stultus vl' erroneus in parte illa le gū cōditor ꝛ legis diuine destructor. ꝛ ab rogator omnibus eciā modis impossibile ē aliquē teneri simul ad duo contraria vel īpossibilia cū scd̄m leges humanas in re rū natura impossibilium obligatio nulla sit. facere autē duo cōtraria simul vel im possibilia natura possibile ē. quare impos sibile ē aliquē teneri ad illud. Ampliꝰ Oportet deo magꝭ obedire q̄̄ hominí vt dixerunt ap̄li in libro actuū. Ergo magis debet obedire vnusquisqꝫ erroneus deo q̄̄ sibi vel consciēcie sue. R̄ndemus in bus qꝛ erronea consciēcia nō ligat ad faci endū quod dictat inquā si illud eē contra legē dei. sed ligat generalit' erronea cōsci encia in talibꝰ ad hoc quod nō negligat᷑ ipa ymmo corrigat᷑. Peccat tamē quicūqꝫ cōtra cōsciencia aliqd facit nō ꝓpter factū maliciā sed ꝓpter negligenciā consciencie ꝑ quā cōmittit se discrimini. Dū eñ certus nō habet an ipa res quā facit sit ꝯtra deū indubitāter discrimini se cōmittat illā faci endo. peccat ergo talis ꝛ errando ꝓmū et errorē negligēdo scd̄o. scriptū ē in ecclesia stico. Nō demoreris in errore impioꝝ. Ge neralit' ergo vnusqsqꝫ tenet᷑ in talibꝰ q̄ in p̄cepto sunt vel in ꝓhibitione vel sequi vl' corrigere cōsciencia in generali non sequi determinate neqꝫ corrigere determinate: sed alterutrum facere. Utrumlibet enim faciēdo se liberat. Qꝛ si neutrū fecerit. ma nifestū ē ipm negligere ꝯsciēciā ꝛ in discri men se mittere. In indifferentibꝰ quoqꝫ si militer se habet quare ē leuare festucā de terra vl' comedere carnes quādo ꝛ cui hoc indifferēs ē. sicut ei error impietatis depo nēdus ē ab omi ꝯsciēcia sic ꝛ error i hm̄oi Uergit eñ in impietatē hereticā vel saltē ꝯ catholicā doctrinā. Impie namqꝫ ꝛ dampnabiliter senciūt manichei malum eē comedere carnes hoc quippe senciunt. qa facturā p̄ncipis tenebrarū credūt oēm carnē ꝛ ideo inmundā. Eodē modo er ror ē omino intolerabilis maliciā in rebꝰ ponere q̄ lex diuina nec dampnat nec ꝓ hibet et que xp̄iana doctrina hab et ꝓ bo nis naturali bonitate aut ꝓ indifferētibꝰ q̄ntū ad meritū ꝛ demeritū. sicut ei peccāt manichei maliciā ꝛ immundiciā naturalē īponētes rebꝰ a deo creatis ad vsus homi nū. Et sicut peccant astronomi maliciā vel infortuniū imponentes planetis et stellis cum a talibus omino immunes sint et in noxie. Sic peccāt erronei homines impo nentes rebus licitis maliciā culpabilem si militer ꝛ indifferētibus er q̄ omino seorsū sunt a lege dei. Hoc ē ab omni p̄ceptione et ꝓhibitione diuina qui imponunt istas necessitates obligationum ex errore ꝯsciē ciarum sua cum noua lege se onerant et si bi credentes. Qꝛ si quis querat a nobꝭ vtrū facere aliquid contra ꝯscienciā dictā tem illud eē peccatū mortale sit peccatum mortale vel illicitum. Nos autem respon

dimus ad hoc tibi si aduertas q̃ diximus
vbi em̄ non errat consciencia. manifestū ē
quia peccat duobus modis videlicet ⁊ fa
ciēdo qđ malū ē ⁊ male faciēdo illud. Ne
gligencia em̄ siue cōtemptus ꝯsciēcie vnū
malum ē p se. Aliud vero malū est ipm̄ fa
ctum quod cōsciēcia nō errans dictat esse
peccatū mortale. Ubi autē errat cōsciēcia
peccat vno modo tantum videlicet negli
gencia vel errore cōsciēcie. Non enim ma
lū ē qđ facit ſ3 male illud facit. Nihil ergo
licet ꝯtra cōscienciā agere in aliquo casu.
nec tamen tenetur quilibet sequi cōscien-
ciā suaȝ in quolibet casu. Ex his ergo
Z apperet tibi qualiter peccatum est qđ nō
ē ex fide. quia quandoq̄ ex ipa malicia fa
cti et negligencia consciēcie simul quādo-
q̄ ex altero tm̄. Nō sequit̄ ergo ī nullo casu
licitū ē alicui agere ꝯ ꝯsciēciā ergo ī q̄libet
casu tenet̄ facere scđm cōscienciā. Nō em̄
necesse ē duarū cōtrariarū ꝓpositionū sp
alterā esse verā. Similiter in nullo casu li
cet alicui facere cōtra deū. ergo tenet̄ oīa
facere ꝓpter deū. Et licet cōsciencia actus
nostros voluntarios et quantū in se ē indif
ferentes possint malos facere. et etiā mor
talia peccata quando dictat eos esse tales
cum eos qui in se mali sunt ⁊ de illo gene
re qua aristoteles nominat mox nomina
ta ꝯiuncta malo non potest facere quātū
cunq̄ diceret illos esse bonos ⁊ hoc ē quo
niā talia p se siue essencialiter mala sunt.
hoc ē ex eo ipō quod talia sunt qualia no
minant̄ vt adulteriū inq̄ntū adulterium
periurium inq̄ntum piurium. latrociniuȝ
inq̄ntū latrociniū et ita de alijs. Que
A 76 dā autē bona videlicet de genere bonorū
erit dicter consciencia esse mala. mala inq̄
malicia ꝯtraria hoc est de genere malorū
nō immutat a genere suo cōsciēcia hmōi
Et hoc ē quonia genus substanciale est ⁊
nō separabile. Quemadmodū diciṁ ꝙ
dare elemosynā subuenire iniuste oppres-
sis. honorare parētes bona sunt in gene-
re suo. id ē in eo ꝙ talia sūt. videlicet dare
elemosynā. in eo quod dare elemosynam
et subuenire oppssis in eo quod subueni-
re. Et hmōi bonitas vocat̄ naturalis vel
essencialis. et ideo inseparabilis ab eis. ⁊
ipa insusceptibilia cōtrarie malicie. Uerū
alia ē malicia quā error consciencie bn̄ po
test ei supinducere. Si em̄ aliquis credat
ꝙ peccatū sit eis dare elemosynā alicui re
uera peccatū erit ei ⁊ malū erit ei. licet istō
ꝑmaneat ī sua bonitate naturali. ſ3 mali
cia hec est negligencia mala ⁊ contemptꝰ
consciēcie si contra eam elemosynā illi de
derit ipse etiam error in talibus non caret
culpa multociens. Debes autem scire
quia quedā sunt adeo bona bonitate gra
tuita atq̄ meritoria. vt errorē cōsciēcie cir-
ca se nō paciant̄ si scilicet fiant. quale est
diligere deū ex charitate Nemo em̄ potest
hoc facere cōtra cōscienciā ⁊ hoc ē quoniā
charitas nullū errorem mortiferū patitur
in corde in quo est. Ipa enim est vnctio q̄
docet de omnibus. sicut legit̄ ꝑme Johā.
ꝑmo. Et si possibile esset ꝙ aliquis crede-
ret hoc. videlicet ꝙ diligere deum sic esset
mortale peccatum cum non posset illa cre
dulitas in eo remanere si actus iste supue
niret. Aduerte ergo diligēter qualiter
dicimus mala esse faciētibus qui cōtra cō
scienciā faciunt. quoniā malicia illa quan
doq̄ nō ē nisi a pte erroris consciēcie. ⁊ est
negligencia vel contemptus tm̄. Quādo-
q̄ est etiā a pte actus. videlicet cuȝ in se fu
erit malꝰ. ⁊ tūc erit dupliciter malꝰ hmōi
actus videlicet ꝓpria malicia et supueniē
te a pte ꝯsciencie. Jam ergo declarauī-
mꝰ tibi vbi et qn̄ erronea ꝯsciencia immu
tare possit actus et vbi nō possit ⁊ quales
et quatenus. Qꝰ si qs dixerit. qꝛ error cōsci
encie iacob q̄ credebat se cognoscere rach
elē cū cognosceret lyam actū fornicatōis
qui vtiq̄ malus erat in se mutauit in ꝯcu
bitum matrimonialem. Non em̄ peccauit
vt multis et magnis videtur cū cognosce-
ret lyam credens ꝙ eius vxor esset cum re
uera non esset. Nos hoc plenius discussi-
mus et determinauimus in alio tractatu
et in capitulo de ignorancia. et etiam mul
ta alia que ad hunc tractatum ptinere vi-
dentur. Quod autem dicit Ambrosius qꝛ B
q̄ntum intendis tantū facis. sermo ē mul
te ambiguitatis et questionibus plenꝰ. Et
fuit opinio multorū ꝙ in malis habet lo-
cum hoc ⁊ non in bonis. Et cum obijcitur
eis igit̄ si intendit aliquis occidere homi-
nē licet non occidat. tm̄ facit ac si occideret
Respondēt nō quantitatiue intelligendū
est quod dicitur sed intensiue sub hoc sen
su si multum intendis et multū facis. Nō
em̄ si quis intendat tantū peccare faciēdo
aliquid q̄ntū peccauerint iudei crucifigen
tes filium dei. vel lucifer apostotando nō
ꝓpter hnc tm̄ peccat. et hoc ē quoniam ge-
nus facti de quo supra locuti sumus non

parum aggrauat ipm factum. quoniã autem ista disputantur in scolis latius ⁊ etiã sepissime transimus ad alia.

v Lautem adiuuemus pdicatores et peccatorum suggillatores prosequamur sermone generali nominationes quibus apparent notietas feditas et horribilitas ceteraq; mala peccatorũ.

C In pmis ergo scire debes q: peccata nominatur casus Sicut puerbio. xxiiij Septies in die cadit iustus et resurgit vbi ↄsiderandum ē et vnde cadit. videlicet an ex alto gracie an ex alio peccato in aliud. et in quid cadit. Dum eñ cadit in peccatũ cadit in fauces vel in ventrem dyaboli et in cloacam immundicie. Ubi totus inquinatur et extinguitur sicut lampas ardens et lucens in laterna dimersa in orificiũ inferni. dum eñi nõ restat nisi alius tumbus siue casus quo cadat in gehenne pfundũ Iuxta hoc est cõsiderare alia que circa vel ex casib⁹ sunt sicut fractura ossis vl' mẽbri ex quã ppetua claudicatio et alie lesiones ex quib⁹ innumere difformitates ⁊ in corporibus et in operibus corpalibus fiunt. ex quibus per similitudines et cõparationes ad spiritualia veniendum est. Considerandũ similiter est quo impulsu et an sine impulsu. Qui eñi solo timore cadunt sine impulsu et hij sunt qui cadunt turpissime. Qui vero solo verbo detractiõis vel adulationis cadunt in quodcunq; peccatum quales milites sunt ostendunt dum tam leui vento deijciuntur.

D Secũdo nominantur debita et hoc non solũ mortis eterne cui auctores suos obligant ⁊ astringunt. ymmo etiam vsuraria debita p illis enim alia peccata semper exactissim⁹ fenerator dyabol⁹ alia exigere ⁊ extorquere peccata non cessat. Peccatum enim vt ait Gregorius cum non statim per penitẽciam diluitur. mox suo pondere trabit ad aliud. Sunt etiam debita dampnorũ irreparabilium. et vt videtur neq; numerũ neq; mensuram habentia. Maxime quidem vt mulierũ publice turpitudinis quarum fornicationum incogitabilis numerus est. similiter ⁊ animarum que per eas deo auferuntur et dyabolo acquiruntur. nõ solum cum quibus opere peccant. sed quos etiã suo aspectu et apparatu ad peccandum inflammant. Sic se habet et de alijs qui palam exempla perditionis spectantibus ⁊ audientibus dant. Tot enim mortium vnusquisq; est reus vt dicit Gregorius quot exempla perditionis trãsmittit ad alios. Horum autem numerũ quis nouit Eodem modo se habet ⁊ d' his qui malos preficiunt vel prelatos vel potestates seculares vel etiam magistros in immensum extenditur corruptela que ab huiusmodi hominibus diriuatur. vl' in ecclesias vel in subditos quas de malis hominibus edificant. vel in discipulos quos nephandos abhominationes vel opere vel verbo docẽt. Quis ergo dampna tot milium animarum restituet. quando nec anime pprie semel deo ablate et dyabolo tradite restitutionem ⁊ liberationez efficere quisquaz preualet.

Tercio nominantur inquinationes ex quibus peccatores immundi siue sordidi semper in scptura dicuntur. huiusmodi autem inquinationũ fetor est ⁊ sinistre opinionis infamia. E Quantũ ergo inquinatus est cuius fetor tam longe q̃ large spargitur. q̃nta celebritate currere deberet ad lauacrum penitudinis et cõfessionis. et maxime anteq; ad sancta appropinquare vel ante deum mynistrare presumat. sed lachrima cum alijs omnibus fetes qui nares vel infectas vl' corruptas non habent sibi fetere nõ possunt. Huiusmodi ergo hominibus dicit Ysaie pmo. Lauamini mundi estote. Et has inquinationes senciẽs dauid clamabat. Amplius laua me ab iniquitate mea Et Hieremie. ij. Laua a malicia cor tuuz.

F Quarto nominãt cruentatiões vt ysa. j. Man⁹ vr̃e plene sanguie sũt. Et ysa. xxx. Qui obturat aures suas ne audiat sãguinẽ. ⁊ iterz Jere. ij. In alis ei⁹ inuẽtus ē sanguis aiarz pauperz ⁊ innocẽtiũ. maxie aũt horrifica cruẽtatio ē ex peccatis malignitatis sicut ex nece ⁊ pximorz odio inuidia detractiõe. hmõi eñ pctã sanguinolenta discẽda sunt. q odit ergo fratrẽ suũ quĩ homicida ē. sic dr̃ c iohã. j. cano. sue. iij. Cruẽtat⁹ ē sãguine frat'no int⁹. Si aũt forz eñ vel facto vl' v̄bo leserit in veste cruẽtat⁹ ē. ⁊ i ore vl' i manib⁹ His aũt signis dephẽdi ↄsueuerũt homicide. vicz cruẽtatiõe gladij vel aliorz armorz vl' vestis. lingaã aũt hz cruẽtatã ⁊ dẽtes si v̄bo leserit. Quia ergo filij hoim dẽtes corz arma ⁊ sagitte et lingua eorz gladi⁹ acutus gladiũ et arma atq; sagittas habet cruentata ⁊ sanguine fratris qui sic in eum operat⁹ ē. similiter ⁊ vestem cum corpus humanum anime vestis sit.

Quia vero generaliter omne peccatum sanguis dicitur. propter quod dicebat David Libera me de sanguinibus. Et osee. iiij. Maledictum mendatium homicidium furtum et adulterium inundauerunt. et sanguis sanguinem tetigit Qui ergo operti sunt iniquitate et impietate sua sanguine ipso suo operti sunt. a quibus vero peccata illicitorum aspectuum per oculos illicitorum audituum per aures sermonum similiter per ora et ad hunc modum de alijs partibus corporis sanguine fluunt vtpote ex omni parte corporis vulnerati. sanguis enim fluens indicium est vulnerum. Uide quam miserabile quam que horrificum aspectu spectaculum seipsos prebent peccatores pijs parentibus hoc est prelatis et ecclesiasticis similiter et fratribus. Quam gratum autem hostibus. id est demonibus et eorum imitatoribus qui de fraternis peccatis vel visis vel auditis gaudium sibi faciunt atque risum. Utrum diluuium sanguinis sit et montes vel ecclesiacum vel prelatorum vel principium operiunt nec solum vsque ad frenos equorum id est predicatorum ad eos frenandos. hoc est ad ora eorum obstruenda ac rescindenda ne predicent ascenderit. Iam non dubium est vbi predicationis impeditur officium et apte etiam inhibetur. Quam insana etiam audacia coram deo apparet audeant filiorum eiusdem interfectores. et sanguinem eorum vt diximus cruentati. qualiter manus huiusmodi sanguine plenas ad christum leuare vel ora sic cruentata ad eum adorandum aperire non verentur. Generaliter autem omnis immundicie opera presertim si consuetudinaria fuerint menstruata vocantur siue fluxus menstruorum. Iuxta illud quod legitur Ezechiel. xvj. Uidi te conculcare in sanguine tuo Hieremie. x. Omnes qui querunt eam non deficient in menstruis suis inuenient eam.

G Quinto vocantur inquinationes velut ex fluxu sanei. Iuxta illud. Putruerunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Et Iuxta illud Isaie primo. Uulnus et liuor et plaga tumens non est circumligata medicamine nec fota oleo. Et iob. ij. Testa saniem radebat. Maxime autem ad opera luxurie conuenienter refertur hoc. Est enim luxuria vlcus pessimum sanie spurcissima et abbominabile semper defluens. Et iuxta hunc modum conuenienter nominatur dissenteria spiritualis et fluxus eius. id est opera fluxus dissenterici. Quemadmodum ergo vlcerosi et dissenterici semper sordidi sunt semper inquinati et fetidi sic luxuriosi. Secundum augustinum autem scabies luxuria proprie est. Delectabar inquit in libro confessionum scalpere rabiem libidinum mearum. opera ergo luxurie scalptiones sunt huiusmodi scabiei pruriginose et saniose simul pariter et cruente. Congruit autem ista nominatio dissenterie spiritualis maxime sodomitice spurcicie. Quemadmodum enim dissentericus locum habet aptum et deputatum assellationi seu purgando ventrem non querit aut expectat. sed omnia indifferenter inquinat etiam loca sancta. Sic et genus illud hominum in masculos etiam sacri mynisterij consecratos. nephariam pollutionem extendit. et loca sancta etiam inquinare huiusmodi spurcicia non veretur. Ad suggillandum luxuriam omnia apostemata saniosa. omnia vlcera pessima omnis scabies abbominabilis adducenda est similima enim est omnibus huiusmodi pestibus. et opera eius inquinationibus que ex illis sunt.

H Sexto nominantur opera tenebrarum et hoc duabus de causis. Primum quia fiunt in tenebris scilicet cordis et a nescientibus omnino quid faciunt. Quod apparet ex ipsa deformitate operum. Opera enim dementie et furiositatis sunt omnia peccata mortalia. Nemo enim videns in corde talia faceret. Secundo dicuntur opera tenebrarum quoniam obtenebrant facientes vel opera tenebrarum id est eorum qui tenebre sunt. Iuxta id quod dicit apostolus. Fuistis aliquando tenebre. nunc autem lux estis in domino ad Ephesios. v. propter hoc dicit dominus Hieremie. ij. vide quid feceris. quasi diceret cum hoc faciebas hoc videbas non videbas. Non enim tam peruerse operari potest qui videt. I

K Septimo vocantur mala opera fasciculi deprimentes vt ysaie. lix. Solue fasciculos deprimentes. adeo enim deprimunt huiusmodi opera factores suos quia eos dimergunt in interitum et perditionem et leuare se ad sublimia virtutum non sinunt. Propter quod quanto plura aut maiora habet quis mala opera tanto magis oneratus est. Hinc est quod apostolus in. v. ad Thymotheum vocat mulieres oneratas peccatis. Et psalm. Sicut onus graue grauate sunt super me propter hoc dixit Seneca. Nemo cum sarcinis denatat subaudi de mari mundi huius.

Octauo possunt intelligi fasciculi deprimentes. sarcinule furtiue que vulgo fardelli latronum dicuntur. Propter quod L satellites infernales male operantes insequuntur. vt eos capiant et patibulo infernali affigant. Propter hoc ergo recte dicit

Apls in.xiij.ad Roma. Abijciam⁹ opa te
nebrarū instar latronū subaudi qui vidē
tes satellites eos īsequētes. fasciculos fur
tiuos abijciūt duabus d causis. Videlicet
z vt liberius exonerati velociusq; fugiāt.
et vt cū ipis sarcinulis furtiuis nō ꝯphen
dant. Uia enī b mōi hominū mala scilicz
opa habentiū. Et angel⁹ dñi psequens et
coartans eos vt cōphendat cū ipis sarci
nulis de hoc dñs hierem.ij. Quomō cō
funditur fur quādo ꝯphendit. sic cōfusi sūt
domus israel zc. In hoc aūt misericordis
sime agit nobiscū clemētissim⁹ deus quia
nisi cōphensi fuerim⁹ in morte vestiti z sa
tij vt vulgo dicit hmōi sarcinulis nō po
M terit nobis obijcere corā deo dyabolus la
trocinia nra. Nono vocāt testes ipsa
mala opa sicut Sap.v. Ipse interrogabit
opa nra subaudi in iudicio z hoc vt testes
incorruptibiles et qui mentiri nō possunt
nec norunt. Eadē enī ratiōe vocant z fru
ctus. ppt quod z dicit mathei.vij. A fru
ctib⁹ eoꝝ cognoscetis eos: et luce.vij. vna
quęq; arbor a fructu suo cognoscit ꝓpter
qd nō solū falsificādi sunt testes hmōi lz
etiā occidēdi. Nō enī valet disputatio cō
tra eos. Et hoc ē quoniā impossibile ē eos
mentiri. Tacere aūt nō possunt quin ꝯtra
nos loquant: nisi p penitenciā occidant: ꝓ
pter hāc causam dicit z filij in eodē sap.
Oēs filij q nascunt ex iniquis testes
sunt nequicie aduersus parētes z interro
gatione sua filij q vere testes nequicie sūt
opa sola itelligi possunt cū z ex bonis pri
bus nascant interdū mali filij z ecōuerso
Facit etiā ad hoc illud qd legit Apocali.
xiiij. Opa illoꝝ sequūtur illos: videlicet vt
testes incorruptissimi bonitatis eoꝝ. p qs
N ꝓbent digni remuneratiōe eterna. De
cimo vocant lre vel scripture de quibus
vnusquisq; maloꝝ morit sue librū dyabo
lo z hoc in ipa cōsciēcia sua velut pgame
no. Iste lre ceterrime sūt quas cōtra vnū
quēq; maloꝝ pferret in iudicio dyabolꝰ.
Isti libri in iudicio aperient et iste littere ex
hibebūt z scdm illas iudicabit sicut legit
Dan.vij. Iudiciū sedet z libri apti sunt: in
telligit consciencias. Silr z apoca.xx. Iu
dicati sunt mortui ex hijs q scripta erāt in
libris. Et statim sequit expositio. videlicet
scdm opa eoꝝ. Ue nobis q scriptores diabo
li sum⁹ in pte ista si lras mortis nre eidem
O scribim⁹ z hoc in talib⁹ cordiū nroꝝ quasi
in pgameno. Undecimo vocantur spi
ne et ligna ceteraq; incentiua et nutritiua
infernalis incendij. Has spinas vel ligna
congregare z humeris suis imponere de
mētissimi peccatores nō cessant. Hijs spi
nis vel lignis onerati currūt ad infernale
incendiū officiosissime in hoc z in mortez
suā dyabolo seruiētes. Nō enī habet dya
bol⁹ vnde nutriat vel incendat ignē infer
nalē sed miseri peccatores ei colligūt z cō
gregāt et ꝓprijs humeris portāt oīa ge
nera incētiuoꝝ nutritiuoꝝ ignis quo eter
naliter cōburendi sunt qd in ysaac pmuz fi
guratum ē Gen.xxij. vbi dicit q tulit abra
ham ligna holocausti et iposuit sup ysaac
filiū suū: Silr et Iohānis.xix. Ubi legit d
dño hiesu q baiulās sibi crucē exiuit in eū
q dicitur caluarie locus. Nominātur
etiā peccata nominibus opationū q p mē
bra fiūt vt passus et gressus q vtiq; per pe
des fiunt silr et cursus. Eodez mō morsus
deuoratio z latratus q vtiq; p ora fiūt de
quibus facile negociari ē habentibus co
piam scripturarū et similitudinū et cōpa
tionum exercitatam noticiam. Nos ergo
causa breuitatis plurima de hijs pertran
simus pauca psequimur ad alia festinan
tes.

P p Ost hec ordine suo pmis-
sa supius exolventes loq̄-
mur de temptationib⁹ ⁊ re
sistēcijs ⁊ generaliter de p̄-
lus vicioꝝ atq̄ ṽtutū. et de
omī pugna spūali quā hic
paciunt viri sancti ⁊ de omni genere expu
gnationū qbus ɔtra vicia pugnandum ē
Assignabim⁹ etiā ⁊ numerabim⁹ offi-
cia exactus ppos vniuscuiusq̄ virtutū in
vnoquoq̄ certamine spūali. Dicim⁹ q̄ vi
ctorias ⁊ modos vincēdi earū. ⁊ nō p̄ter-
mittem⁹ insidias demonū ⁊ astucias eoꝝ
quib⁹ incautos deciūt capiūt ⁊ captiuāt
In p̄mis ergo sciendū ē tibi q̄ tempta
tio vna intentione sua. nō ē aliud q̄z expi-
rimētatio. ⁊ temptare nō ē aliud nisi expe-
rimētū cape de quacūq̄ re ad cognoscen-
dū ipam. hoc ē vt ipa cognoscat vel inno
tescat cuicūq̄ Sicut legit̄ Gen. xxij. Quia
temptauit deus abrahā. hoc ē expimentū
cepit de eo. ⁊ ipm innotescere fecit ⁊ hoc si
bipi. hoc ē ipi abrahe. Quāta enī ēēt ṽtus
obediēcie in abrahā p ipm mandatū qd
a deo recepit de imolando vnigenito filio
suo Agnouit excellenciā obediēcie sue ad
deū. Nō enī opus erat deo expimēto vl' si
gno aliquo ad cognoscendā obedienciaz
abrahe. iuxta hūc modū dictū ē illō. Deu
teronomij Temptat nos dñs deus nr̄ ppt̄
hoc dictus ē tēptator ⁊ ē dyabol⁹. Math.
iiij. Et accedēs temptator dixit ei. hoc enī
solū potest videlicet tēptare nō aūt vincere
vl' deicere viribus suis Nisi ei sponte nos ei
crediderim⁹ ⁊ in manus ei dederim⁹ pote
statē in nobis hr̄e nō potest. temptare er-
go vtiq̄ potest. Hoc ē expimentū cape ⁊ vt
cūq̄ ppendere q̄les sim⁹ videlicet fortes
an debiles. facile ei cedētes an viriliter re
sistētes q2 si nos ab initio temptatiōis vi-
riliter sibi resistētes inuenerit. desperās d vi
ctoria ymmo victus atq̄ cōfusus plenisq̄
statim abscedit. ⁊ hoc ē ppriū tēptatoris.
vt expimēto sumpto compto q̄ qd quere-
bat negociū temptatiōis dimittat. Iuxta
hūc modū dr̄ tēptator dyaletic⁹ et tempta
tiua dyaletice ps quedā. ⁊ temptatiu⁹ enā
quidā sylogismus. licet ergo animo tepu-
gnādi ymmo occidēdi temptatiōēa īferat
tū q2 hoc solū vt dixim⁹ videlicet suis viri
b⁹ tēptare potest ⁊ nō ampli⁹ tēptator dr̄
Nihil ei ɔtra nos potest nisi quod ei pos-
se dederim⁹ aut pmiserim⁹. Temptatio ei
ois sicut infra docebim⁹ p nobis ē multi-
pliciter nobis vtilis ac salutaris si ea bene
vti sciuerimus ⁊ voluerim⁹ sicut infra do-
cebimus

Secūda intentione intelligi Q
tur temptatio impugnatio seu bellū aut
pliū. Sicut legitur iob. vij. Secundū aliā
translationē. Temptatio ē vita hominis
sup terram. vbi nos habemus. Milicia ē
vita hominis sup terram. Milicia autem
non intelligitur nisi bellum. et vulgo guer
ra. que cum in actu fuerit et exercicio dicit̄
pugna et impugnatio et p̄lium. Iuxta hāc
intentionem dicit Iacobus in primo. Ne-
mo cum temptatur dicat. quia a deo tem
ptatur deus enim intēptator malorū est.
Nō enim impugnat deus peccatores. ne
q̄ impugnator ē peccatoꝝ quin poti⁹ libe
rator atq̄ defensor si voluerit. Iuxta hunc
modū dicitur illud apl'i in. x. p̄me ad Coꝝ
Fidelis de⁹ qui nō pacietur vos tempta
ri supra id quod potestis. Nō pacit̄ vos
temptari. id ē impugnari. Similiter et il-
lud primo Iacobi. Beatus vir qui suffert
temptationem.

Uerissime tamen quic
quid agit contra nos dyabolus pugna ē.
si quis diligentius consideret. Animo enī R
vincendi nos totū agit. siue enim insidiet̄
siue exploret. siue bona p̄tendat ad decipi
endum nos siue pcuciat baculo quocūq̄
vel gladio. siue muruꝫ municionis nostre
suffodiat. siue victum spiritualem subtra-
hat. hoc ē subtrahi pcuret. quoniā animo
nocendi oīa ista facit. Et reuera ista sūt
ptes belli siue guerre quibus semper nos
impugnat. quicquid istoꝝ agat licꝫ aliud
dicat Gregorius sup. iiij. Mathei. Quia
tribus modis temptatio pficitur videlicet
cogitatione delectatiōe ⁊ ɔsensu. Quāuis
cōmuniter dicat̄. quia p duo genera rerū
temptamur. videlicet p blanda hoc est de
lectabilia. ⁊ p aduersa seu aspa. hoc ē que
contristat atq̄ conturbāt. Multi tamē sunt
alij modi temptationū. hoc ē impugnati
onū dyabolicarū. Et vt verbo vno vniuer
saliter omnia dicamus. vnū quodq̄ viciū
suas habet temptationes. ⁊ cōtra totā ar
cē mētis pugnat dyabolus obsidēs eaꝫ p
circuitū. ⁊ ordinās acies ac diriges contra
acies ṽtutū. et contra partes arcis ipsius
mentis humane. Quod vt euidenti⁹ elu
cescat enumerabimus ipsa vicia que sunt
quasi duces acierum incipientes ab ipsa
vi nostra rationabili. et numerantes im-
pugnationes ppas eiusdem. hoc ē quas
proprie dirigit contra eam dyabolus.

Dicem⁹ igr̃ in p̃mis qꝫ curiositas est p̃
S ma impugnatrix virtutis nr̃e rationalis. hoc ē sublimis ac nobilis ỽtutis appħēsi ue. Est aũt curiositas libido sciendi seu co gnoscēdi nō necessaria ⁊ quoꝝ cognitiō ni hil opatur vel adiuuat ad salutē ei hanc ipam quandoqꝫ dixim⁹ ꝓstitutionē nr̃e vir tutis rationalis passim quācūqꝫ veritatē ꝓpter seipam amplexant̄ ⁊ cū ea libidinā tis ⁊ ꝓpter hoc thorū ad quā solā p̃me ve ritatem admittere debuit fornicatione vl̃ adulterio cū ancilla vel pedisseq̄ polluen tis. Sola em̄ p̃ma ac luminosissima veri tas sponsa est illi⁹ cetere vero vt ancille ei pedisseque habēde sūt. hoc ē ꝓpter illā so lā querēde et diligēde ⁊ hoc q̄ten⁹ ei fulāt hoc ē quaten⁹ illā ad vim nostrā rationa lē introducāt ⁊ ipam eidē pparēt ⁊ exornēt. Quemadmodū em̄ quedā ignorācie vim nostrā rationalē deformāt atqꝫ deturpāt. Sic ⁊ quedā sciēcie ipam decorāt parāt et exornāt. Ignorācia em̄ nō ē nisi quedā ab sencia veritatis in p̃dicta vi. ⁊ queda vacu itas ab eadē. Manifestū igr̃ ē ex his qꝫ cu riosus intellectus ꝓstitut⁹ est ⁊ pedissecis veritatib⁹ vt dixim⁹. ⁊ etiā aliis q̄ p̃me ve ritati vllaten⁹ famulant̄. Et ꝓpter hoc sco le curiositatis hmōi meretrici sūt seu adul teri. ex lupanaria quedā sic fornicantium animarū. Magistri aũt hmōi scolarū ni hil aliud sūt qꝫ p̃ncipes ꝓstibuloꝝ ei ꝓcu ratores atqꝫ cōsiliatores hmōi fornicatio nū. Nō reputas aũt leue peccatū a ut par uā turpitudinē sacramentū p̃me veritatis intellectū sic ꝓstituere et tā venerādū mri monuī tā multiplicib⁹ adulteriis violare. Et si ei verū ē qđ dicit aristol'. in metaphy sica sua nō tm̄ verū ē qđ oēs sciēcias homi nes natura scire desiderāt. ymmo innume rabilia scire vt ita dicamus ex innato sibi vicio curiositatis. quēadmodū eniꝫ nō in oēs mulieres ē appetit⁹ naturalis virorū ymmo ⁊ plerasqꝫ libidinis siue luxurie. ex hoc ē ei innata corruptiōe spirituali. Sic nō in oēs veritates ē appetit⁹ vis nr̃e rati onalis Appetit⁹ inqꝫ natural'. sed ei curi ositatis libidine ꝓstituta quā dixim⁹. Se cundū viciū ē tarditas ad credendū. Ter
T ciū leuitas ad idē. Et de vtroqꝫ seneca. Et oib⁹ ⁊ nulli credere viciū ē. Quartū vi ciū ē dubietas. q̄ qdā sp hesitāt quēadmo dū q̄dā quātūcunqꝫ crebro quātūcunqꝫ di ligenter ꝯfessionē pctōꝝ suoꝝ iterēt sp du bitāt an bn̄ cōfessi sint. Quēadmodū qdā oēm hominē suspectum habēt ⁊ nulli cre dūt. Quidā ỽo passim oib⁹ credūt nec res nec homines attendētes sed sufficit eis tā tūmodo audiuisse ad hoc vt credāt. Quin tū viciū suspiciositas ē qđ i qbusdā religio sis adeo inualuit. vt duos homies inuicē colloquētes nūqꝫ videāt qn ipos de se lo qui mali aliqd suspicēt̄. Silr̄ ⁊ qcūqꝫ eos quodcūqꝫ mō aspexerit. statim opināt̄ qꝫ aliqd in eis mali notet vl̃ ꝓpter malū ali qđ eos intueatur. Et hoc ē viciū pniciosis simū litigioꝝ multoꝝ ⁊ odioꝝ atqꝫ irarū se minariū. Adiuuat̄ aũt hmōi ab humore melancolico ⁊ morbo vltra quā credi pos sit. Sextū viciū ē virtutis nr̃e rational' V spiritus blasphemie qđ ē scaturigo abho minabiliū cogitationū ⁊ adeo horribiliū adeoqꝫ molestarū vt ei⁹ tēptatio plerūqꝫ q̄si martyriū sit. ⁊ quidā etiā poti⁹ vellent qꝫ illas sustinere martyriū. licꝫ aũt opinio de malo fraterno in quibusdā adeo perti nax sit vt bonū de p̃ximo de quo semel ma le opinati sūt eisdē bonū suaderi n̄ possit. ⁊ ꝓpt hoc viciosa sit atqꝫ dāpnabil' nō tm̄ facim⁹ eā. Septimū viciū hmōi vis ē X q̄ agim⁹ imo eā ꝯphendim⁹ sub tarditate credēdi scilicet ignorāciā viciū hoc ỽtutis nr̃e rōnalis dicim⁹ cū sit vacuitas eiusdē ⁊ p̃uatio cognitiōis. Negligēcia ỽo sci endi vl' addiscēdi magl' ē in ỽtute nr̃a mo tiua id ē volūtate. hec aũt oia idcirco dixi m⁹ qꝫ iā multi scpserūt diuisiōes vicioꝝ. ⁊ diuiserūt ea nūc i tria nūc in septē. In tria ꝓpt' id qđ legit̄ iob. j. Quia chaldei fece rūt tres turmas. ⁊ ꝓpt' id qđ legitur. j. Jo hā. ij. Omē qđ i mūdo ē aut ꝯcupiscēcia car nis ē ⁊c. In septē ỽo ꝓpt' septē gētes quas eiecit dn̄s de terra ꝓmissionis vt introdu ceret i eā filios isrl'. hmōi ergo hoies de vi ciis locuti sūt tāqꝫ ifidelitas ⁊ heresis vicia nō eēnt nec fides virt⁹. tu ergo nō adhe reas diuisionib⁹ eoꝝ. Reuertamur ergo ⁊ ꝓscrutamur i p̃mis vtꝝ resisti possit a sacis vl' etiā pctōrib⁹ oib⁹ tēptatiōib⁹ ⁊ ipugna tionib⁹ dyabolicl' ⁊ videri possūt in p̃mis qꝫ nō. ex eis q̄ legūtur iob. xlj. vbi loquēs de potestate behemoth id ē dyaboli i. xlj.
Y cap. nō ē ingt potestas sup terrā q̄ ꝯpetur ei. ⁊ iteꝝ. Nō fugabit eū vir sagittari⁹. in stipulā versi sunt ei lapides funde. deride bit vibrante hastā. apl's ỽo in. x. j. ad Coꝝ dicit. Fidelis deus q nō ꝑmittit vos tem ptari supra id qđ potestis sustinere. Uide tur ergo qꝫ nisi deus auerteret qꝫ tēptarēt

aliqui supra posse et vires suas esset temptationi aliter posse aliqs resistere Augustinus q̄z in libro cōfessionū dicit. Quibus aūt temptationib⁹ resisterē nō valeaz.ne scio tu scis. Et iterū dū cōsuetudinib⁹ non resistitur fit necessitas. beat⁹ Bernardus. attestatur idē dicens. Q: postq̄z in consuetudinē versum ē aliqđ peccatū nisi ineffabili diuine grē miraculo non resistitur illi.

Amp̄. Apostolus dicit ad Thymo. ij. scđo. Nequādo respiscāt a dyaboli laqis a quo tenentur captiui ad ipius voluntatē. Et iterū Sapiēcie. xij. Semē erat maledictū ab initio ꝛ non poterat mutari a malicia. Et hieremie. xiij. si mutare potest ethyops pellez suam ꝛ pardus varietatē. sic et vos poteritis bene facere cū didiceritis male. Ex hijs ergo omnibus testimonijs videtur impossibile esse quibusdā bene agere ei necesse male agere. quare necesse est eos cadere sub temptatioib⁹ saltē aliqb⁹ qui eīn tenentur a dyabolo ligati ad ipsius volūtatem dyaboli cū voluntas dyaboli sit semꝑ vt peccent ꝛ temptationib⁹ q̄s ipse infert acquiescāt. nō possunt aliud facere si ita ē q̄z succūbere temptationibus ꝓ volūtate dyaboli.

Amp̄. Dicit augustin⁹ suꝑ Geñ. Quia adam habuit vnde possz stare. nō vñ possit ꝓficere. ꝛ intelligit hoc in statu ante peccatū et etiā ante graciam quantūcūqꝫ etiā habuit graciā posse ꝓficere cū ꝓficere nō sit nisi mereri quādoqꝫ eīn mereri ergo et ꝓficere. Sed reuera ex solis naturalibus donis vel virtutib⁹ mereri nō potuit. Cū igitur ex illis nō poterit nisi stare et hoc cum sana essent ꝛ omnino illesa mō cū corrupta sint ꝛ ꝓfundissime vulnerata. manifestuz ē. quia nec poterit ex illis vl' ex ista cuiā stare cum longe min⁹ possit ex illis in statu infirmitatꝭ illorū q̄z in statu sanitatꝭ eorundē.

Amp̄ Apl's in scđo. ij. ad Cor. Nō q: sufficiētes simus inquit cogitare aliqđ ex nobis quasi ex nobis. Incōꝑabiliter autē min⁹ ē cogitare q̄z cuicūqꝫ temptatiōi resistere. Si ergo illud qđ tam longe min⁹ ē nō possumus ex nobis multo minus illud ad qđ ē tam longe magis. ꝓsertim cū resistere impossibile sit absqꝫ cogitare ymmo pars sit magna eius qđ ē resistere.

Rñderunt in hoc multi ꝛ dixerūt quia reuera nō potest hō resistere alicui temptatiōi ex se. id ē viribꝫ suis. hoc ē sine dei adiutorio. Querimus aūt ab ipsis. Quid intelligāt illud dei adiutoriū qđ vtiqꝫ nō possunt dicere aliud eē q̄z graciā. Istis aūt cōtradicit euidenter aug⁹ dicēs. q: multa bona faciunt homines ꝑ solū liberū arbitriū absqꝫ grā dei qualia sunt agros colere domꝰ edificare ꝛ similia.

Amp̄. Uerū ē q: corpora grauia ꝛ leuia ex sola natura mouentur absqꝫ speciali adiutorio gracie dei similiter calida et frigida operatur opationes suas. Dūni ergo creatura miserior ꝛ miserabilior erit homo. si nihil boni etiaz naturalis operari possunt ex natura sua. A 77

Dicendū igitur ē in hijs vt a nouissimo incipiamus q: non omne cogitare ē ex grā. Quedā eīn cogitationes vane sunt sicut dicit psal. Et quedā sunt sine intellectu ymmo cōtra intellectū a quib⁹ aufert se spiritus sanctus disciplinē. sicut legitur Sapiēcie p̄mo. Quoddam ṽo cogitare gracie ē sicut illud de q̄ loquitur aug⁹ dicēs. Quia credere ē cū assensione cogitare. Nō ē aūt dubiuz quin credere fidei virtutis gratie sit. Qđ aūt ē gracie nō ē ex nobis quasi ex nobis: sed ē ex nobis cū adiutorio gracie. De cogitationib⁹ vero sublimib⁹. videlicet q̄ desuꝑ animas nostras descendūt a patre luminum. nō sunt ex nobis q̄si ex nobis. Alijs aūt cogitationibus cogitare nō ē cogitare aliqđ. id ē cogitare alicui⁹ momēti seu valoris. iuxta morē scripture qui nō reputat aliqđ nisi qđ valet ad salutē eternam. Sicut est illud Johannis. xvj. vsqꝫ mō non petistis quicq̄z. Nō reputās quicq̄z nisi qđ ē gracie vl' glorie. Et hoc mō intelligendū ē qđ dicit apl's. Nō q: sufficiētes sim⁹ cogitare aliqđ ex nobis quasi ex nobis. B

Illud vero qđ aliqđ dicit apl'us q: peccatores tenentur a dyabolo captiui. ad ipius voluntatē tenētur vtiqꝫ vinculis amoris ꝓpriꝫ ac desideriorꝫ ac voluptatū. quemadmodū eīn dicit poeta. Trahit sua quemqꝫ voluptas Nō vtiqꝫ necessitate sed voluptatis amore et delectādi volūtate. Non infert ergo eis impossibilitatē aut coactionem. ꝛ hoc appet ex ipo testimonio ipoꝝ. Interrogatus eīn etiā quantūcūqꝫ cōsuetudinarius fornicator vtrū gaudēter libenter ac delectabiliter fornicetur. Rñdebit q: sic qui se ꝛ intima sua meli⁹ nouit. Et de hmōi necessitate multa iam dixim⁹. ꝛ idē intelligēdū ē de necessitate. loquitur aug⁹ et beatus Bernardus. Non eīn ē necessitas coactionis. ꝛ ideo nō excusat sꝫ indurate volūtatis. Uolūtas aūt siue indurata sit siue nō

dammō in malū sit aut male etiam in bo
C aūt sp culpabilis ē ⁊ actus ex ea peccatum
Q: aūt querit vtrū possit resisti vnicuiqꝫ
temptationi videt ꝙ sic a iustis et sanctis
hominib⁹. licet multas habeant questio-
nes. Nos aūt ꝑus disputabim⁹ de pec
catorib⁹ ⁊ infirmis et videt ꝙ quātūcūqꝫ
peccator et quantūcunqꝫ infirm⁹ possit re
sistere cuicūqꝫ temptationi. Cū eñ impos-
sibile sit aliquē succūbere oīno inuitum
necesse ē vt quicūqꝫ succūbit. succūbat vo-
lens. Qui aūt volens succūbit nō vult re
sistere. Nō ē igit mirū si nō resistit cuꝫ resi
stere nō velit cū ipm resistere oīno volū
tariū sit. Nos aūt querim⁹ vtrū possit resi
stere si velit quantecūqꝫ temptatiōi. Et
ostendim⁹ ꝙ sic cū eñ nō sit dicendus vel
D le vt ait aug⁹ q qd potuit nō fecit nō vult
ꝑculdubio resistere q non facit qd potest
vt resistat. certū aūt ē ꝙ nō vult resistere q
vult cedere vel succūbere. Contraria eñ si
mlis velle aliquē ꝑaise et simplr impossi-
bile ē. Si ergo succūbit vel cedit temptati
oni. Aut hoc facit oīno inuitus aut aliq
mō volens. Q: si oīno inuitus manet
igit eius volūtas inuicta ⁊ erecta non so-
lū nō cadens sed nec inclinata etiā in aliq
in cōsensum aduersarij seu temptantis q
re nō vincit ymmo vincit magnifice. Nec
talis succūbit nisi forte a pte corpis. Hoc
aūt nō ē succūbere ꝓpe neqꝫ vinci nec sic.
sed si fit quod intendit temptator ⁊ ad qd
mouet et pulsat temptatū. Manifestū aūt
ē qꝛ hoc nō potest fieri omnino ab inuito
Omino eñ inuitus non facit aliquid sed
magꝭ patitur nec mouet ipe sed tm moue
tur. Violenta eñ actio nō ē violēcia pacīē
tis sed solūmō inferentis. quēadmodum
si quis flectat genua alteri⁹ eo ꝑsus inui
to ante ydolū. ⁊ ponat in manibus ei⁹. si
militer oīno inuiti thus ⁊ tenēs manus
eius ponat in manib⁹ ei⁹ sic paciētis thus
sup altare ydoli vel ante ydolū certū est qꝛ
qui ista oīno inuitus patit Nec adorat
ydolū nec thurificat ydolo. Quicūqꝫ igit
temptatione vincit ꝑculdubio volūtarie
facit aliquo mō quod suggerit temptator
et eligit potius id facere qꝫ temptationis
molestiā sustinere cū sqꝫ eñ vult tempta
tionis molestiā declinare. nec ꝓpter hoc
temptātis facit voluntatē. Verū ergo
ē quod dixim⁹ quia nō vult simplr ⁊ preci
pue temptationis molestiā sustinere. ym
mo declinare et forte vellet eam sustinere
nisi adeo torqueret eum ⁊ affligeret hoc ē
adeo modica posset eē ꝙ pot⁹ eā sustine
ret qꝫ temptatori acquiesceret Et hoc ē qd
dicit salomon. Quia vult ⁊ nō vult piger
ꝓuerb. xiij. Quia vtiqꝫ vellet sed simplici E
ter et ꝑcipue nō vult. Manifestum igitur
ē quia quantecūqꝫ temptationi potest re
sistere quicūqꝫ ⁊ quantūcunqꝫ peccator ⁊
infirmus si vult. vult inqꝫ simplr et ꝑcipue
vt in nullo deuelit et hoc vtiqꝫ absqꝫ vllo
adiutorio gracie. Tolle eñ omnē graciā si
ꝑcise et simpliciter vult. hoc est si pure vult
quod ē absqꝫ vlla admixtione volūtatis.
nullo mō succūbit. Et hoc vtiqꝫ verū ē. qꝛ
qꝫdiu vult pure ꝑmanet inuictus. Verꝫ vt
pure velit hoc dicim⁹ nō eē ei ex se ymmo
ex gracie adiutorio. Q: eñ aliqs velit susti
nere mortē ⁊ mortis tormenta. Velit mqꝫ
pure vt dixim⁹ anteqꝫ peccet ꝑculdubio
grē ē ⁊ nō nature vel naturalis alicui⁹ vir
tutis. Q: si diceret quis qa hmōi volū
tas inuenit in hereticis. Nos tñ respondi-
mus in alio tractatu ⁊ ostēdim⁹ qa hereti
ca ꝑtinacia obduratio ē volūtatis ipoꝝ ⁊
obligatio dyabolica qua eos trahit q̊ vult
⁊ sicut vult. Quēadmodū eñ furiosi mul
ta sustinēt q̄ sani nullatenus sustinerent.
Sic ē de furiositate ac cecitate hereticorū.
Ea enim sustinēt ex insania cordiū que vix
sanitas sustineret. De hoc autē qd supra
positū ē ex verbis Job. Nō ē potestas sub
celo q̄ ei cōparet dicim⁹. qa potestas grē
siue virtutis nō ē sub celo ymmo supra ce
lū qa virtus ē dei omnipotētis. Et ad hūc
intellectū referēda sunt omnia videlicet il
lud. Deridebit vibrantē hastā. ⁊ hoc ex ꝓ
pria supbia. Hic eñ est mos supboꝝ. vt ia
ctent se vltra qꝫ sint et vt maiores ⁊ fortio
res se derideant vel deridebit illū vt est in
se nō glīa ē vel ꝓut ē ex gracia et ad hunc
modū intelligant omnia hmōi. Qd aūt
velle ex deo sit et nō ex nobis expsse legit
ad Phylip. ij. Deus ē qui operatur in no-
bis velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona voluntate.
Attende aūt qa cū querit vtrū qa pos
sit velle resistere cuicunqꝫ temptationi seu F
quantecunqꝫ qa duobus modis intelligi
potest hoc. posse eñ dicitur ⁊ scdm possibi
litatē qd ē passiue et receptabiliter. quem
admodum dicim⁹ aera posse illuminari
passiue scilicet ⁊ receptabiliter. Secū-
do mō dicuntur fm virtutē ⁊ efficienciam
siue effectiue. et hoc mō dicit sol posse illu
minare aera, qa apud ipm ē virtus ⁊ pam

dpiū efficiēndi. Hoc manifestum igitur ē.
quia nec cuicūq; nec quante cūq; tempta-
tioni potest quiuis resistere p modū effici-
encie vt diximꝰ p modū vero possibilitat
aut passibilitatis potest vnq;. qz hoc ē nō
nisi posse recipe ꝛ habere virtutē vel grāz
qua resistat hoc em̄ ē ac si diceretur quoni
am possibile ē ꝺ vnoquoq; quod resistat
ipe tāte tēptationi quātacūq; demōstrat.
Causa aūt in hoc ē qz nec ipm resistere nec
ipm velle resistere aut velle pati molestias
qntascūq; tēptationū nō ē euēs nec fluēs
ex posse nr̄o siue ex viribꝰ nr̄is solis sed ex
illis simul et adiutorio diuine grē et virtu
tis. Declaratio aūt manifesta hmōi ē. qz
velle nostrū ꝛ debile ē et finitū. Insultꝰ ve
ro ꝛ molestie temptationū ꝛ fortes sunt ꝛ
infiniti ꝛ si nullus eoꝝ quātitate vel inten
sione infinitus sit cū p̄tēcia sunt tota vita
etiā si infinita eēt continuabiles. Innume
rabiles etiā sunt molestie et insultus tem-
ptationū. Amp̄. Nullus est q in finita
dilectione diligat salutē ppriā aut deū in
statu peccati mortalis. vel qui in infinituz
fortiter se teneat vl' adhereat alterutro eo
rū. Et hoc appet ex hoc qȝ tam facile ab-
rumpuntur homines ꝛ a deo ꝛ a salute p
pria tanq; leuiter trahūtur in pditionem.
Et etiā cū ipa gracia videmus lapsus
tam faciles. ipi em̄ qui fortissimi inter ele-
ctos iudicātur leuissime stimulati deiciū-
tur et etiam spiritualiter in oriūtur. Quid
igitur ē ex que infirmitas credi potest. vbi
adiutoriū gracie deest. Ampl'. Si fini
tum est ipm velle nature quo quis vult et
bonis adherere et malis resistere. Pona-
mus ipm in certa quantitate vel intensio
ne et dicamus quia sicut ē maior insti vo-
luntas boni siue amor ita ē voluntas mo
lestiaruz siue odium q̄ vel ē finita vel infi-
nita. Si infinita est. ergo in infinitum ma
ior q̄z voluntas boni siue amor. Quare fa
ciet ꝛ ipm in infinitū magis fugere siue de
clinare molestias ꝛ insultus temptationū
q̄z amor boni siue voluntas ipm easdem
faciat sustinere. Erit igitur in infinitū pati
or cedere molestijs et insultibus temptati
onū q̄z sustinere ipas. Quare nō solū ali-
quibus resistere nō poterit ymmo etiā nec
vni. Si em̄ finita ē huiusmodi volūtas et
odiū ponamus eam in certa ꝛ determina
ta quantitate ꝛ dicamꝰ qȝ tanta est volū-
tas sustinendi hanc molestiaz duplo ma
ior erit voluntas sustinendo duplo maio
rem molestiā et ita in infinitum. quare ad
hoc deueniet tandem. vt maior sit aliqua
voluntas sustinendi aliquantā molestiaz
vel insultus temptationis quā voluntas
de qua loquebamur. quare paratior erit
iste succumbere hmōi violencie vel insul
tui q̄z sustinere eam. ꝛ ita nō poterit ei re-
sistere. Ex illa em̄ voluntate vel amore bo
ni minore non poterit vincere voluntatē
maiorem vel odiū. Ampliꝰ. Iā decla
rauimus in p̄ma pte tractatus istius vide B
licet in cap̄. de insufficiencia liberi arbitrij
ꝛ necessitate gracie. hoc ē qua gracia indi
gemus q̄z id quod ē animale in nobis est
in infinitū fortius spirituali nostro ante-
q̄z gracia adiuuetur. Ipum autē animale
nostrū adiuuat molestias ꝛ insultus tem
ptationum totaliter. et in ipis et cum ipis
pugnat contra nos. Ex nostro igr̄ spiri
tuali solo non possumus resistere cuicūq;
vel quantecūq; temptationi. ymmo vide
retur etiam qȝ nulli si tota fortitudine sua
animale nostrū scilicet pugnaret in quali-
bet temptatione fortiori quippe bene resi
stit debilior si fortior modica pte fortitudi
nis sue pugnauerit. Iam igitur decla
ratum ē tibi p hoc. quia non possumus ex
nobis in statu corruptionis istius resiste-
re omnibus temptationibus. ꝛ adeo ma-
gne possunt eē alique adeo graues insul-
tus qȝ eas ex nobis non possumꝰ sustine
re sed nec etiam velle absolute ꝛ simplicit
eos sustinere ꝛ quod hoc obijcitur nobis
quia possumus si volumus. verū vtiq; est
sed ipm velle tale simpliciter talit'. sicut di
ximus ex nobis non possumus Si qs
autem querat vtrū adam vel quicunq; ex
angelis sanctis in statu ante graciam pos
set sustinere quascunq; molestias vl' insul
tus temptationum Scire debes quia
iam ad hoc rn̄derunt sacri doctores et di-
xerunt. quia molestia temptationum nec
alia pena infligi poterat alicui ante pecca
tum ꝛ hoc erat dei iusticia phibente. que
nunq̄z pmittit vt effectus pcedat suaz cau
sam. Causa autē pene generaliter ē culpa
quare anteq̄z esset culpa. nullomodo po
tuit esse pena Quare nec insultus aut mo
lestia temptationis. Omnis enim insultꝰ
temptationis et omnis molestia pena est
Si quis autē querat vtrum adam in D
illo statu vellet potius mori vel quecūq;
tormenta pati q̄z a deo recedere. Iaz hoc
diffiniuimus in p̄ma pte tractatꝰ de mori

bus ꝛ virtutibus et diximus quia dilectio naturalis qua adam diligebat deū tante puritatis erat ac fortitudinis quod p eam pferret adā deū ꝛ sibipi et vite ꝓpꝛie. Alioquin puersa eēt et iniqua nec etiā naturalꝭ eēt. Impossibile ē enim naturā bene institutā aut ordinatā aliquid pferre aut etiaꝫ equare deo. cum nihil magis naturale sit vnicuiqꝫ nature q̄ꝫ ipm habere ante omīs et sup omnia dilectū. Post hec autem disputabimus de sanctis viris ꝛ iustis ho
I minibus vtrū quilibet eoꝝ hoc ē quantiscunqꝫ sanctitate aut gracia pdit⁹ possit resistere cuicūqꝫ ꝛ quantecunqꝫ temptatiōi absqꝫ noue gracie auxilio vel eius quam habet augmento. Q⁹ autem possit. videt habere declaratiōnē demonstratiuā. Cuꝫ enim iam declarauim⁹ in pnominato tractatu omnē virtutē gratuitam. maiorē esse in infinitū etiam qualibet naturali dispositione et quolibet vicio. Manifestū ē omnē virtutē maiorē eē quocūqꝫ vicio et quacunqꝫ alia dispositiōe temptante seu pulsante. Quare manifestum ē. omnē sanctū ꝛ iustum incompabiliter fortiorem esse ex gracia q̄ꝫ sit temptator aduersarius ex illo p quod ipm impugnat siue istud viciū sit. siue fortitudo etiam nature. Ampli⁹.
K Armatura virtutū qualiter daretur a deo bellatoribus suis. si non esset et sufficiens ad omne prelium spirituale. quod eis imminet et certamen. Q si dixerit quis quia armatura dei vtiqꝫ fortissima est ꝛ ad omnem pugnam sufficiens. Uerum ipi bellatores spiritus nostri debiles sunt ad eam portandam ꝛ ad alios vsus eiusdē. et ideo deficiunt in huiusmodi certaminib⁹. Quēadmodū pueri vel egri aut aliter debiles sub quacunqꝫ armatura deficerent in certaminibus. quēadmodū legiť de Dauid in. xvii. pmi. Regum. Q armis saulis armari noluit contra phylisteuꝫ. et dixit ipsi sauli. Non possum sic armatus incedere. Non enim habeo vsum. Hac em̄ de causa clipeum paciencie ad primum ictū multi pciūt vt reuera ponderosū. Et de hoc Ecclesiastici. vi. Quasi lapidis virtus pbatio erit in eis. ꝛ non demorabuntur pȷice re eam. Sic et phylosophia dicit ad Boeciū. Arma tua tu prior abiecisti. In hoc autem respondemus quia armatura virtutum. non tam armatura est animarū nostrarū. q̄ꝫ etiam robur et virtuositas intima ipsarū. Armatura vero corporalis lon

ge aliud ē q̄ꝫ robur vel virtuositas bellatorum. ꝛ si enim adiutorium sit bellice fortitudinis. tamen nō est ipa bellica fortitudo. ꝛ etiam forinsecum adiutoriū est. non tamen intimum qualem dicimus esse duriciem cutis ꝛ carnis. Armatura igiť virtutū animarū nostrarum virtuositas ē et robur vt diximus. nō armatura tm̄ cap. Qđ autem dixit de ponderositate armoꝝ dicimus. quia arma spiritualia nihil habent ponderis in se. nihil grauitatꝭ aut difficultatis. Sed reuera tēptatiōes eas onerant et grauant ymmo potius bellatores qui eis pditi sunt et armati ꝛ ꝓpter onera hmōi volentes ipa onera ꝓiicere ꝓiciūt pariter et virtutes. sicut appet euidēter in impacientibus. qui dum molestiam illate passionis p iram ꝓiciunt. ipm paciencie scutū cum ipa abiiciunt. Nos ergo ꝓpꝛie ponderosa sunt arma virtutum ymmo ꝓpꝛie pondus pliorꝫ spiritualiū portācia. sꝫ sub eo tropo ponderosa dici possunt. quia eam sequiť et quodammodo annexa sunt eis pondera pliorum. sicut et domus dicitur quandoqꝫ onerosa ꝓpter annexa onera reparationū et custodiarū et hospitū frequenciam. Nec ꝓpter onera ꝓpria ꝓiici vtiq̄ꝫ aliquis hmōi arma: sꝫ ꝓpter onera temptationū vt dixim⁹ a quibus nunq̄ꝫ immunes sunt virtutes in via vite istius sicut domus pdicto modo onerosa ꝓpter ponderositatem ꝓpꝛiaꝫ nemo recusat aut respuit. sed propter onera que ei annexa sunt eamqꝫ sequuntur. Ad litteram etiā arma litteralia multi abiecerunt ne impugnarentur. et ne repugnare compellantur. Sic multi fidem ipam et sacramenta que indubitāter arma sunt fideliū in martyrii certamina et coronam pariter declinantes. Questionem cum habet p hoc quod dicitur. Nisi dn̄s custodierit
ciuitatem frustra vigilat qui custodit eaꝫ. L
vtrū dominus deus aliam custodiam adhibeat quā ipa dona graciarū et virtutū. que sunt in vnoquoqꝫ fidelium. et potest responderi siue arguitur q̄ nō. p illud qđ ipsemet dicit paulo apostolo i. xii. ii. ad Corinth. Cum enim molesta esset illi temptatio quam ab angelo sathane paciebatur et timeret sibi forsitan ab illa. Responsuꝫ est ei a domino. Sufficit tibi gracia mea. Qualiter autē sufficiebat ei nisi ad custodiam. et quod si ita ē. Quid est quod orat psalmista in opposituꝫ. Custodi me a laq̄o

quem statuerũt mihi. Et quid ẽ illud. Do
minus in circuitu populi sui. Amplı⁹.
Quomodo nobis ẽ in columpnam ferre
am et in murũ eneũ et in ciuitatẽ munitã.
Quis enĩ dubitat quin omĩa hec alia sint
q̃ ipa armatura virtutũ. Si vo ista custo
dia ipi⁹ et circũuallatio electis necessaria
ẽ pter ipa dona virtutũ in infinitũ. Mani
festum ẽ quia nec possunt se vel custodire
vel defendere ex solis donis virtutũ ꝛ gra
ciarũ alioqn quid esset istud expugna im
pugnantes me et exurge in adiutoriũ mi
hi. Similiter ꝛ clamat ecclesia tam crebro
Deus in adiutoriũ meũ intende. domine
ad adiuuandũ me festina. Que vtiqꝫ vox
ẽ pugnantis et deficere formidantis cui si
iam date vires atqꝫ virtutes sufficiunt. ad
quid petit aliud adiutoriũ. Amplius.
Quis non videat quia ipa dona virtutũ
ꝛ dona graciarũ tam facile extinguũtur ꝛ
destruunt ꝛ hoc a nobis ipis siue cum de
seruntur siue cum inde supbimus quacũ
qꝫ ex quinqꝫ partib⁹ supbie. siue cũ in eis
opari negligim⁹. Quẽadmodũ dicit Au
gustinus. Quia virtus aut pficit aut defi
cit. Et Luce. xix. Auferte ab eo mnam pro
eo scilicet q̄ in ea negociari neglexit. Ad
hoc aũt respondem⁹. quia pter dona gra
ciarũ et virtutũ ipa dei custodia ꝛ ptectio
necessaria ẽ ipiusqꝫ multiplicia adiutoria
quibus adiuuat p se certãtes electos. vñ
augustin⁹. De celo clamat certate adiuua
M bo vincite coronabo. Hox ergo pmũ
ẽ hostiũ diffugatio qua vetat interdũ. nec
temptare vel ad modicũ electos pmittun
tur sicut ipe dyabolus cõfitetur Job pmo
vbi dicit ad dominũ de iob. Ecce tu valla
sti eũ ꝛc. ppter quod et peciit licenciã tem
ptandi eũ. Scdm adiutoriũ ẽ refrena
tio hostiũ ne tẽptent scꝫ quãtũ vellẽt ꝛ quã
tũ possent sicut legitur eiusdẽ. ij. Verũta
men animam illi⁹ serua quasi diceret In
illam nõ do tibi potestatẽ cum omĩa alia
que habet in manu tua sunt Tercium
adiutoriũ est de ipo temptatore videlicet
cum ipa forma sub qua temptat ipe tẽpta
tor pbet adiutoriũ ꝛ instructionem ppter
qd dyabolus nõ ẽ pmissus temptare adã
et euã nisi in forma serpentis vt eo ipo in
strueretur eua suspectã deceptione debe
re habere que serpens suggerebat ꝛ ipso
horrore forme serpentine refugeret ac resi
liret a suggestione ipius eadẽ causa ẽ pro
pter quã quibusdã hereticis in specie sola
cati ngiri apparere pmittitur dyabolus et
immundissimã sui partem solam eisdẽ ex
hibere deosculandã. Sic et in forma sola
buffonis quibusdam aliis vt ex hmõi for
ma horreãt dyabolũ quẽ in illa adorant.
que vtiqꝫ forma omniũ reptiliũ et immũ
dorũ ẽ magis horrifica. Quartum ad
iutoriũ de ipa temptatione ẽ cũ vel timo
rem ingerit qui ẽ custos optimus. Sicut
legit Ecclesiasti. xxvij. Si nõ in timore do
mini tenueris te instanter: cito subuertet
domus tua. Vel cũ ad pugnandũ nos p
uocat et contra hostẽ accendit. sicut in sta
libus certaminibus manifestũ ẽ. quia per
cussi ad repcuciendũ puocant ꝛ ĩ hostes
acrius inflammant. ppter vtrũqꝫ istorũ
dicitur in psal. Da nobis auxiliũ de tribu
latione Quintũ adiutoriũ ẽ noua gra
cia vel augmentũ põris. Juxta quod legi N
tur pme ad cor. x. Faciat cũ temptatione
puentum. vt possitis sustinere puentũ vo
cans adiutoriũ quod dixmus. Bene enĩ
negociantib⁹ in talentis virtutũ auget de
us eadem eis vel magnitudine vel nume
ro Sicut legitur Mathei. xxv. et Luce xix.
Sextũ adiutoriũ ẽ cessatio siue pausa
temptatione. Imperat enĩ ventis. id ẽ de
monibus et efficit tranquillitas magna si
cut legit mathei. viij. Septimũ adiu
torium ẽ in ipo ardore temptationis refri
geriũ quod ẽ mitigatio ipius sicut cũ ipaꝫ
tribulationẽ vertit in solatiũ. quemadmo
dum factũ ẽ trib⁹ pueris in fornace baby
lonica vbi angel⁹ dñi descendẽs fecit me
diũ fornacis quasi ventũ roris flantẽ. vbi
ꝛ letificati eousqꝫ vt in medio fornacis psal
lerẽt illesi atqꝫ soluti a vinculis benedice
rent dominũ. vnde illud. Obumbrasti su
per caput meum in die belli. Ne ardoris
tribulationũ estuaret caput meũ id ẽ mẽs
vel cor. Octauũ adiutoriũ confortatõ
ẽ vel ipius dei p se apparẽns vel p angelũ
sicut legitur luce. xxij. Et apparuit illi ange
lus dñi cõfortans eũ. hoc ẽ adiuuans ani
mãs admuniẽs certamen passionis. Qd
vtiqꝫ non ei accidit ppter se qui cõfortari
nullaten⁹ indigebat. Sed ppter nos qui
tam multiplici infirmitate laboram⁹. Idẽ
autẽ ẽ cõfortatio quod ꝛ roboratio et ere
ctio cordis. Hec aũt fiunt p pmissionẽ vir
tutis et victorie et p ostensionẽ infirmita
tis hostiũ ac leuitatis pugne. Nonũ
adiutoriũ consolatio que nõ est nisi leni O
catio in molestiis ac doloribus atqꝫ labo

ribꝰs. vnde illud. In tribulatione dilata
sti mihi. Et alibi. Scdm numerū dolorū
meoꝝ in corde meo cōsolationes tue leti
ficauerunt animā meā. Silr et illud. Uir
ga tua et baculus tuꝰ ipa me cōsolata sūt
P Decimū ē spei datio et fiducie atqꝫ cō
firmatio ɔtra nutationē timiditatis. iuxta
illud. Si dicebam dn̄e motus ē pes meꝰ.
misericordia tua dn̄e adiuuabat me dn̄s adiu
uat inqꝫ p̄stando fiduciā et firmitatē ɔtra
nutationē timiditatis. Inde etiā ē illud di
ctum. Statuit supra petrā pedes meos. ꝛ
illud. dn̄s firmamentum meum. vbi alia
lr̄a habet. dn̄s petra mea. Et ē differencia
inter hoc adiutoriū et ꝑmo p̄teritum. qꝛ
alius ē timor et ꝓꝓo defectu et infirmita
te. Alius ex viribꝰ hostiū ꝛ fortitudine cer
taminis. Undecimum susceptio vel ex
ceptio incussionis. videlicet ne cadant de q̄
dictū ē in psalmo Impulsus euersus sum
vt caderem ꝛ dn̄s suscepit me. Et alibi. Ju
stus si ceciderit nō collidet. quia dominꝰ
supponit manū suā. Impelli quidem ele
ctos pmittit dn̄s sed cadentes excipit ꝛ eri
git ac releuat ne ledant letaliter. id est ne
cadant in mortem culpe mortalis Im
pelluntur igitur et pene vsqꝫ ad casum vt
agnoscant infirmitates suas. et quod nō
cadunt non viribus suis sed misericordie
Q diuie attribuāt Duodecimū susceptio
fugiētiū ad ipm. ꝓpt quā susceptione di
citur refugiū electoꝝ. Fugiūt aūt ad ipm
in temptationibꝰ quicunqꝫ ipm inuocāt
ꝛ ad ipm clamādo orant. orando clamāt
Unde ē illud. Inuocaui dn̄m ꝛ exaudiuit
me ꝛ ex omnibꝰ tribulationibus meis eri
puit me. Tredecimū ꝓpugnatio dei ac
debellatio hostiū qd̄ signatū ē Exodi. xiiij
vbi dixerunt egypcij. Fugiamus ysrahel
dn̄s eī deus israel pugnat ꝓ eo. ꝓpter qd̄
ipsemet dicit ysaie. lxiij. Ego qui loquor iu
sticiā ꝛ ꝓpugnator sum ad saluandū. Et
iudith legit. de celo dimicatū ē ɔtra eos.
Hoc autē facit misericors deus ꝓpria vir
tute minuendo vel extinguēdo cogitatio
nes noxias ꝛ ardores ac delectationes tē
ptationū. que omnia indubitanter et ho
stes sunt interni vel intimi nostri ꝛ hostiū
R id ē demoniū arma. Decimū quartū ē
ipa tribulatō forinseca. sicut paupertas mo
lestia ꝛ ignominia quoꝝ vtilitates ꝛ adiu
toria diximus in scd̄a pte tractatus illius.
Quindecimū est memoria nouissimo
rū. hoc ē mortis ꝛ iudicij venturi dampna
tionis minate vel felicitatis ꝓmisse. vl̄ no
uissimoꝝ id ē extremoꝝ q̄ sunt inicialia et
finalia nr̄a. Inicialia quidē creationē ꝛ re
creationē nostrā mala in quibus eramus
bona q̄ recepimꝰ ꝛ mala que reddimꝰ. fi S
nalia vero que supra diximꝰ. Ista quinde
cim adiutoria diuina gr̄a electi in tempta
tionibus ꝛ p̄stari ꝛ seruari nō ambigit nī
si certaminū xp̄ianoꝝ ignarꝰ. Qꝫ aūt
querit vtrū ex donis ꝛ virtutibꝰ quibꝰ p̄s
diti sunt electi possint se defendere et inui
cti in omni temptatiōe ꝑsistere absqꝫ vlla
p̄nominatoꝝ adiutorioꝝ nō audemꝰ di
cere q sic. nō ꝓpter hoc q dona graciaꝝ
ꝛ virtutes infirmiores sint aut minus for
tes vicijs aut temptationibꝰ eoꝝ. Sed qꝛ
infirmitas carnis id ē q̄ ē a pte carnis. nō
pmittit eos pugnare adeo strennue a deo
qꝫ fortiter vt ɔgruit armis hmōi. Fortes
quidē sunt virtutes sed in lubrico et in fir
mo posite ꝛ fortificāt spiritus electoꝝ. non
tamē eousqꝫ vt ab infirmitate p̄dicta peni
tus liberēt ꝛ vt ita dicamꝰ nō eousqꝫ vt to
ti pugnēt spiritus sed quasi pte sui sicut di
cit augꝰ in libro ɔfessionū de voluntate.
quia in pte ꝓstrata iacet et nō tota erigit
ꝓpter quod et apl̄us. vij. ad Hebre. Uelle
adiacet mihi. quasi diceret. Adest mihi. sꝫ
iacens. Uelle em̄ quo qs vellet nō duꝫ au
tē vult plane et simplr̄. velle iacens est lā
guidū et infirmū. velle autē quo qs vult.
velle erectū ē. Quēadmodū ergo infirmꝰ
aut eger quātum cūqꝫ bene ē armatus fa
cile leditur deijcit aut etiā occiditur. Sic
et aliquo modoꝝ anima humana in cor
ruptiōe originali licet penaliter tm̄ ad hoc
posita facile ledit deicit ur et etiā sp̄ualit
occidit. Uerꝝ ergo simplr̄ ē quia quan
tū ē ex fortitudine vniuscuiusqꝫ virtutis q
libet vir sanctꝰ ꝛ iustus potest resistere cui
cunqꝫ aut quātecūqꝫ temptationi simpli
citer tamen nō potest ꝛ hoc quoniam nō
potest pugnare tota fortitudine alicuius
virtutis. neqꝫ se toto sed parte vt p̄diximꝰ T
partē autē sui sp habet ɔtra se. vel melius
iuxta expositionē augustini super verbum il
lud in. v. ad Galat. Caro ɔcupiscit aduer
sus spiritū. spūs aduersus carnē. ibi enim
dicit augꝰ carnem et spiritū idem intelligi
essencia ꝛ subiecto licet ratione seu relati
one diuersa seu comparatione. Quia ergo
vir sanctus in ista corruptiōe neqꝫ totus
contra quācunqꝫ temptationē. neqꝫ sola
fortitudine pugnare potest cōtra quācun

q̄z temptationē. ymmo ex pte pugnat ꝓ il la ꝛ contra se In q̄ntū eni caro est pugnat contra spiritum vt dicit augustin⁹ Et ipm aduersarium suum adiuuat et sibimet ad uersatur sicut in codē capitulo dicit Apostol⁹. Hec enim sibinuicem aduersantur.

q Uoniā aūt in p̄cedētib⁹ ꝓmisim⁹ de hac re exempla dare plura ꝛ lucida. Ab hoc ꝓmisso absolui volumus anteq̄z ad alia trāseam⁹. Hmōi ergo p̄mū exemplū ponim⁹ regē. cui⁹ regnū diuisum ē in seipo cōtra ipm. ꝛ eis hostibus licet paruis ex parue potencie federatū. De hmōi eñ rege manifestū ē. quia ab exteris hostib⁹ licet minoris fortitudinis atq̄ potēcie q̄z sit vincꝫ potent. dū nō tota potencia sua aut fortitudine pugnare sinitur. ymmo ps ei⁹ magna cōtra ipm cū hostibus se erigit et insurgit. Sic dicim⁹ ꝛ d̄ regno ipius. quia facile ē quod ab exteris hostibus acquiraf licet paucioribꝰ minus q̄z fortibus. ꝛ hoc ē ꝓpter partē regni q̄ illos adiuuat ꝛ ꝯtra reliquā cū eis pugnat Et attēde diligēter quia exemplū manifeste ē conueniēs exp̄ssē q̄z silitudinis. Unusquisq̄z eñ nostrū a pte mētis seu spiritus rex ē. Partes v̄o regni nr̄i id quod in nob̄ spirituale ē. ꝛ id quod animale. que vtiq̄z ptes cōtra seinuicē diuise sunt. ꝛ altera regi suo adheret videlicet id quod spirituale ē in nobis. Altera vero velut hostibus federata cū eis cōtra regē scilicet mentem nostrā vel spiritū totis virib⁹ sp̄ pugnat.

u Secundū exemplū ē. Eques armatus sup equū recalcitrantē in medio cōflictus positus. q dū cōtra hostes pugnare nitif. recalcitratione et exagitatiōe equi sui nō solū impedif sed eciā deicif. Q̄uātumcūq̄z igr̄ fortis bellator sit. quātūcumq̄z bn̄ armatus sit. nō ꝓdest ei cū equus sic impediat ipum. Silr̄ se habet et si equus fuerit vmbraticus. Ad p̄mū eñ sonitū seu clangorē buccinaꝝ. ad p̄mū sonuꝫ collisionis armoꝝ ad p̄mū insultū pugne adeo exterritus refugit. vt nō solū sessorē suū strēnue agere nō ꝑmittat sed eciā p discrimina rapiens ipm p̄cipitet ꝛ interdū occidat.

Quid eñ aliud ē animale nostrū in nobis siue caro nisi equus vmbraticus adeo reformidans aspera que pati nō ꝯsueuit vt ꝓ illis euadendis vlla discrimina expauescat. ymmo ad illa plerūq̄z tanq̄z ad tuta refugia confugiat. Interdū eciā q̄ aspera nō sunt ꝛ q̄ omnino nihil habēt periculi pari expauescat insania. Et nec v̄berib⁹ nec stimulis vt illis appropinquet induci potest. Hoc ē quod legitur in psalmo. Trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Quid autē ē spiritus in nobis aut mens nisi sessor huius equi insidens ꝛ plenā gubernacōis ipius omnino nō habens. Terciū exemplū ponim⁹ in equo teneri oris qui ꝑ frenū arreptus ab hoste quocunq̄z voluerit hostis trahif. et sessoreꝫ suū in medios hostes ingerit et impingit. et in gladios ipoꝝ dat ipm interdū. totū aūt hoc ē q̄r molestiam hostis p̄ teneritudine quā diximꝰ nec vult ad modicū sustinere. Equus iste animale nostrū ē vt diximus. os ei⁹ tenerrimū cōcupiscēcia ē generalis videlicꝫ carnis oculoꝝ et omniū mundanoꝝ. Huius oris tanta teneritudine laborat equ⁹ huiusmōi vt nihil duri pati ferat. ꝛ ꝓpt̄ hoc sessorem suū plerūq̄z in medias acies hostiū ymmo in gladios rapiat. Cui si frenū cuiuscunq̄z discipline impositum fuerit tāto impetu retrograditur ꝛ resilit. vt seipm pariter p̄cipitet et sessorem. Multos quippe vidimus et leuissime discipline frenatione vel ira vel desperatione in posteriora p̄teritoꝝ suoꝝ viciorū scilicet toto p̄apino resiluisse. Quartū exemplū ē equ⁹ lasciuus qui in conspectū equā tanta ꝯcupiscēcia et insania fertur q̄ nec freno nec calcaribus nec vllo genere instigationis auerti potest. quin toto p̄cipitio ad illā currat. sicq̄z fit vt sessori suo nec arma prosint nec strennuitas. quia nec pugnare contra aduersarios nec se defendere ipm sinit Et est illud exemplū apte similitudinis ꝛ indubitate cōgruencie. Si quis petulanciam nostre carnis consideret. et eius in nobis q̄d dicim⁹ animale. Uidebit enim euidenter qualiter spiritus nostros post cōcupiscencias suas tota p̄cipitatiōe sua rapit et pertrahit. omnéq̄z strennuitatē certaminum spiritualiū relinquere nos ꝯpellit. ꝛ discrimina vel sua vel nr̄a penit⁹ nō attendit ꝓpter quod dicit Salomon ꝓuerbioꝝ. vij. De vecordi iuuene statim eam sequitur q̄si bos ductus ad victimā. et quasi agnus lasciuiens et ignorās q̄ ad vincula stult⁹ trahitur donec transfigat sagitta iecur ei⁹ velut si auis festinet ad laqueū ꝛ nescit q̄r de periculo eius anime agitur ꝓpt̄ quod dicit ecclesiastici. xviij. Post concupiscenci x

as tuas ne abeas ⁊ a voluntate tua auertere. Si autem anime tue dederis concupiscencias suas dabit te in gaudiuz inimicis tuis. Quintum exemplū ē de equo oris duri. ex hac eniz peruersitate laborat animale nostrū sicut et omnibus peruersitatibꝰ vicatorum equorum. Dum enim freno discipline auerti non potest a concupiscēciis et aliis piculis ipm̄ sessorem spiritum dat in medios hostes. Sessor enī insidēs equo oris duri quasi captus est supra eū. Dum enim freno non paret vt auertat a periculo et seipm̄ et sessorem suum dat in hostium captiuonem. Quidam enim adeo tardi sunt declinare a periculis. vt paulisꝑ velint mouere pedem a loco discriminis. preda hostiū fiunt. ꝓpter hoc legitur Ecclesiastici. iij. Qui amat periculum in illo
7 pibit. Sextū exemplum est debile fundamentum et domꝰ ex quadris et cedris edificata super illud structuris ⁊ ligaturis firmissima. De huiusmodi quippe domo manifestum ē quia facilis est deiectio seu casus ipius. Sic est et de domo sancte cōsciencie quantūcunqꝫ virtutibus edificata sit et firmata. quia cum super infirmitatez carnis posita est ⁊ quodammodo fundata. et super animale nostrum quod semp vacillans est sempqꝫ a bono deficiens facilima est ruina ipius. Et hoc est quod legit Job. iiij. Ecce qui ei seruiunt non sunt stabiles. et in angelis suis reperit prauitatē. Quātomagis hij qui habitant domos luteas. qui terrenum habent fundamentum cōsumentur velut a tynea. Sciens ergo dyabolus huius fundamenti infirmitatem ac vacillationem arcem mentis nostre a parte fundamenti istius temptationibꝰ semp concutit vt eam deiciat ⁊ auertat. Dum enim animale nostrum corruerit. et ab ipso spirituali totaliter recesserit. quid restat eidem nisi deiectio et ruina tā ꝙ fundamento sublato penitus aut euer
Z so Septimū exemplū est bellator egregius et ꝓut decet omni genere armorū armatus. stat autem supra pauimentuz aut substramentum lubricum in quo casus facilimus. Pauimentum enim de quo dicitur in psalmo Adhesit pauimento anima mea. animale nostrū siue caro ē quod instar pauimenti quātomagis deliciis carnalibus vngitur. tantomagis eius lubricitas augetur. et vt in eo cadat spiritus quātacunqꝫ excellencia virtutū armatus spūs efficitur. Propter quod omnis erit ei armatura virtutū inutilis. nisi asperitate discipline et tribulationum corpaliuz ista lubricitas tollatur. ꝓpter quod hoc dicit in Psalmo. Fiat via illorum tenebre ⁊ lubricum. Statur enim firmius supra pauimentum asperitate rugatum aut valliculatum. Et attende cōueniencíam similitudinis in hoc exemplo. quia quantumcunqꝫ fortis bellator sit aliquis. quantacūqꝫ armatura pditꝰ in lubrico tamē stans aut positus infirmissimus est atqꝫ ruine ꝓximꝰ. ꝓpter quod dixisse videtur Apostolus. Qui stat videat ne cadat. Octauum exemplum est bellator. cuius pars optime armata est. pars autem inermis relinquitur et penitus improtecta. In spirituali quippe nostro tota armatura virtutum esse videtur. in animali vero nulla penitus. Quid autem ꝓdest bellatori partē habere armatam. si altera parte patet iaculis hostium. maxime cum in partis illiꝰ vulneribus. pars etiam que armata ē vulneretur. Jaculis quippe temptationū maxime carnalium exposita est pars illa quā dicimus animale nostrum siue carnē aduersus quam concupiscit spiritus.

Spiritus ergo armatus est ꝑ se et firmse armatura virtutū. caro vero vt dixim in eo quod caro inermis est penitus ⁊ defendi quidem potest ꝑ armaturam ipius spiritus non quidem vt non ledatur. ⁊ vt iacula non paciatur sed vt non letaliť vulneretur. Defendi etiam potest vt nō capiatur. non autem vt nō impugnetur. Nec ꝓtegi potest vt non intrent hostes peccatorum ad ipam. sed vt non regnent in ipa vel dormientur propter quod circumspecte dicit Apłus in. vij. ad Romanos. Ne ergo regnet peccatū in nostro mortali corpore vbi augustinꝰ. Nō dixit vt nō sit peccatū in nr̄o mortali corpe. sed dicit vt non regnet. hoc enī nostre ē potestatis. Nonū exemplū ē domꝰ. cuius ps inferior aridissima ē. ⁊ ad cōcremationē facilima. ps A
vero supior ⁊ si non arida vel combustioni obnoxia. tamen vehemencia ignis et 78
longa sufflatione combustioni apta. Sic ē ⁊ de animali nostro ꝙ ardoribus carnalium desideriorum adeo obnoxium adeo qꝫ facile cremabile. vt nisi vigilantissima defensione. assiduaqꝫ eidem subueniatur Totum penitus conflagretur: et domus nostre partem reliquam videlicꝫ id quod

spirituale in nobis ē eiusdē cōflagratiōe
succendatur. aqua igr̄ tribulationis occu
pationis sancte ꝛ aqua lachrimarū iugir̄
occurrēdū ē hmōi incendus. quod nisi di
uine gracie magno adiutorio fieri nequit

Decimū exemplū ē bellator oneratus
qui dū strennue agere nititur semper ipo
onere impeditur. Interdū autē et deijcit̄.
hoc ē carnis spiritus sarcina oneratꝰ atq3
depressus. quātacunq3 armatura virtutū
sit pditus. De hoc Sap. ix. Corpus qđ cor
rūpitur aggrauat animam. et deprimit ter-
rena inhabitatio sensum multa cogitātē.
Non potest igit̄ tanta sui virtuositate pu
gnare anima humana q̄ sarcina corporis
onerata ē. in cuiꝰ supportatione partē sue
fortitudinis etiā necesse ē occupatā. Un
decimū ē bellator in domo ex omni parte
apta et hostibꝰ vndiq3 patente. hostibus
inq3 admodū exercitus ipm ꝛ ipam circū
ualantibus et obsidentibꝰ. Est em̄ corpꝰ hu
manū domus spiritus tota patens ꝛ patu
la et delectabilibꝰ q̄ sunt velut iacula mel
lica et velut hostes qui sub blandimento
voluptatis animas interficiūt ꝛ tristabili
bus hoc ē asperis vel aduersis q̄ sūt velut
iacula fellica ꝛ velut hostes manifesti. tor
mēta et mortē animabꝰ intētantes. adest
cū oībus istis. hoc ē cū toto ꝛ tanto inimi
coꝝ exercitu ꝓditio ianitoꝝ excubantium
ꝑ circuitū domus istius in singulis ianuis
et fenestris queādmodū cōcupiscēcie ocu
loꝝ in oculis et auriū in auribus. Et gene
raliter ex ꝯcupiscēcia carnis diffusa ꝑ totū
corpus scđm diuersas species ꝛ ramos su
os. Proditionē autē ianitoꝝ hmōi ꝓpter
hoc diximꝰ. quoniam hostes vsq3 ad ani
mā iugulandā introducūt ꝓ viribꝰ. Que
igit̄ vl' virtꝰ vel armatura sufficere potest
bellatori spiritui tātis obsesso ꝑiculis. ym
mo ipis hostibus ꝛ ꝓditoribꝰ ex omni pte
stipato ymmo ei ꝛ ꝯtiguo nō solum euici
no adherente sibi Neq3 em̄ vallū aut mu
rus aut aliud ītersticiū inter ipm ꝛ hostes
diuidit Duodecimū exemplū ē lilium
inter spinas. Queādmodū ei spinetū den
sissimū caro nr̄a ē q̄ spinis ꝛ tribulis nūq3
caret ꝛ quātacūq3 diligētia agriculatiōis
disciplinalis extirpāt̄ nouas semp germi
nat ymmo ꝓfert fortissimas. In medio er
go hmōi spinaꝝ cādore puritatis anima
humana posita quid est nisi liliū inter spi
nas. liliū inq3 tenerrimū ꝛ transfixioni spi
narū teneritudine sua obnoxiū nisi diuia
eam ꝓtectio tueatur nō ei sua virtute aut
fortitudine liliū tenerrimū resistit tantarū
temptationū tam fortibus aculeis sed nec
etiā resistere potest. Facit autē ad hoc id
quod legit̄ Cant. ij. Sicut lilium inter B
spinas sic amica mea inter filias. Tre
decimum ē liliū vel flos quicunq3 aliꝰ te
nerrimus ac venustissimꝰ in medio forna
cis semp ardentis atq3 fumantis. de quo
manifestum ē q̄ virtute sua non potest se
custodire in marcessibilem. Quid enī3 ali
ud est caro nostra nisi fornax semp ardēs
ꝯcupiscenciarū carnalium ac desideriorū
flammis semper fumans tenebrosissimis
delectationū et cogitationum vaporibꝰ.

Decimū quartum exemplum ē puella
stimulos carnis paciens in medio corru
ptorum blandientium minantium et etiā
percucientiu3 posita solam corruptionem
eius in temptātiū et p omnia que diximꝰ
hoc ē blandimēta ꝓmissiones terrores et
verbera in consensū turpitudinis eam in
dinare conantium. Quid ē em̄ anima
humana in medio blandientiū volupta-
tum et terrentium et feruentium aduersi-
tatū posita nisi puella in discriminibus q̄
diximus. Quid enim sunt voluptates nisi
ꝑ blandicias animas nr̄as seducere intē-
dentes corruptores. Quid aūt sunt ad
uersa vel tristia nisi vi hoc ē terroribꝰ ꝛ ver
beribꝰ eā opp̄mere volentes et simplr̄ cor
ruptores. Ad demones autē optime vtra
q3 referunt̄. qui indubitāter sunt animaꝝ
humanaru3 studiosissimi atq3 auidissimi
corruptores ipas nunc blādicijs volupta
tum. nunc aduersitatu3 molestijs corrum
pere molientes ꝛ sacratissimū mr̄imoniū
quod in baptismo cum celesti sponso cō-
traxerunt nepharie polluere intendentes
quis autē non videat castitatem spiritua
lē ꝓpria viribus animā humana3 in hoc
statu non posse defendere. Quindeci C
mū exemplū ē vir in medio vigilātissimo-
rum serpētum ꝛ insidiatoꝝ scorpionu3 po
situs qui virus eidē insibilare ipmq3 mor
dere atq3 ꝑcutere nisi repssi nunq3 cessant
hoc ē nocte ꝛ die sompno ꝛ vigilia ad hoc
studiosissime intendunt. et si enim dormi-
endo viri sancti non peccent. vulnera ta-
men sompniantes excipiunt a quibꝰ post
modum vigilantes difficile sanantur.

Jam em̄ dicit augꝰ sup librū Gen. q3
ipa carnalis cōcupiscēcia serpens ē. q̄re q3
cōcupiscēcijs carnalibꝰ q3 circundatus ē.

Inter tot serpentes positus ē. vt vnꝰ serpēs
cōputetur concupiscēcia oculoꝝ hoc est vi
su delectabiliū. Alius cōcupiscēcia auriū.
et ita de alijs. Ipa aūt veritas in .ii. Ezech
dicit. Cum scorpionibꝰ habitas. Qd̄ licet
de falsis fratribus atq; ꝓditoribus intelli
gatur tn̄ de hmōi cōcupiscencijs cōgruen
tissime accipit̄ z hoc ē quoniā quan tācun
q; a ꝑte capitis. hoc ē a sui inicio blādiri vi
deantur. a ꝑte tamen caude instar scorpio
nū hoc ē in onissimo seu fine eterna mor
te percuciunt. Appet igr̄ cū z dormire neces
se habeat spiritus humanꝰ et innumeris
occupationibus distrahi quod int̄ hmōi
serpētes z scorpiones sua tm̄ solercia et vi
D ribus nō custoditur. Sunt z alia exem
pla iuxta hec pene īnumera que ad donū
sciencie velut quidā radiū luminositatꝭ ipi
us ptinere noscunt̄. Donū eñ illud vt
uit augꝰ in ꝑmo libro de doctrina xp̄iana
facit hominē interius lamentantē z q hu
iusmōi addit sciencā addit z dolorē. sicut
dicitur Ecclesiastici ꝑmo Und ergo nobis
dolorem ingerit hmōi sciencia et lamen
tum nisi quia miserie et erumpnositatē in
qua positi sumus nobis ostendit. sciencia
quippe ꝓprie boni et mali ē. Attende
autem quia licet quanta ē albedo alicuiꝰ
tm̄. z ipe sit albus et non amplius. non ta
men quata ē fortitudo alicuius spiritalis
tm̄ ē ipe fortis et hoc ē quoniā sola albedi
ne albus ē et nullo alio. Nō sola autē for
titudine sua fortis ē quis ad bellandū spi
ritualiter. quēadmodū nō sola sua īfirmi
tate aut debilitate infirmus aut debilis ē
quis ad bellandū. sicut apparet in exēplo
de viro forti armato stante sup lubricum
aut debile substramentū. Illa eñ lubrici
tas ipum efficit debilem et infirmū ad pu
gnandū. hoc ē facilē ad vincendū. cū ma
nifestū sit ipam nō esse infirmitatē aut de
bilitatē ipius. Sic et impicia bellandi cuz
infirmitas nō sit infirmū tamē efficit et de
bilem ad pugnanduz. Quemadmodum
ecōtrario sapiēcia et doctrina fortē faciūt
z robustū sicut legit̄ ꝓverbioꝝ .xxiiii. Vir
sapiens fortis ē et vir doctus robustus et
validus. Et Sap. viii. Per sapienciā vide
bor in bello fortis. Iuxta hunc modū dici
mus q̄ murus turris z valliū cetera q; oīa
q̄ hostiū appropinquationē z impugnati
onē impediūt. cū neq; virtutes neq; forti
tudines animariū sint. ipas tamē fortes ef
ficiunt iuxta certissimum vsum loquendi.

Si quis eñ contendere voluerit de voca
bulo et vsum certissimū restringere abusi
onesq; insolitas ampliare contentionem
istam ei relinquimus qui contenti sumus
ea quā querimus veritate et vsu cōmuni
loquendi. Qr si ptinax quis fuerit. se
quentur eum abusiones et etiam incōue
niencia nō toleranda in casu ꝓposito. Ac
cidit eñ q̄ minus fortis vincet fortiorē se.
et artis pugne peritiorem verbi gracia. Si
fortiorem posuerimus sup substramentū
lubricum minus autem fortem sup cōtra
rium. Necesse enim ē vt iste fortior vel per
se cadat in lubrico vel levi impulsu quare
vincetur a debiliori et imperitiori se.
Sunt z alia exempla iuxta hanc si cō E
gregarent̄ nō paruam nobis neq; cōtem
pnendam ꝓstarent eruditionem et notici
am nostre infirmitatis atq; semper impe
diencium seu imminencium nobis periculoꝝ
que quidem noticia saluberrima est eui
denter.

Ost hec autem dicemus insidias
P occultissimas et temptatiōes astu F
tissimas dyaboli quibus etiā sapi
entissimi atq; fortissimi sepissime subijciū
tur. Horum autem ꝑma ē longa fatigatō
per quam nō tm̄ in ipam temptationē in
ducere nititur in illum quem temptat sed
etiam in desperationē. vt videlicet vel cre
dat se ad deum nō pertinere vel a deo nō
curari. Cū eñ instanter et pene assidue pe
tat hmōi temptatus a tali temptatione li
berari et non obtineat facile desperat de
dei adiutorio. z facile credit deū nō cura
re piculū ipius. Vtrūq; aūt istoꝝ certa
miniū periculosissimū ē qm̄q; in vtroq; tota
liter se tradit dyabolo qui sic credit vl' de
sperat. Et vt vulgo dicitur de singulariter
z de duello certātibꝰ ꝓ eo vsq; se inuicē p
cuciūt donec alter eoꝝ malū verbū dicat.
quod ē victus sum seu quodcūq; aliud p
quod intelligit̄ nolle pugnare viteriꝰ. vel
nolle certare ꝓ querela ꝓ qua certare ice
perat. Sic in istis spiritualibꝰ certamini
bus hoc mō victus victori dyabolo se tra
dit captiuū ad ipius penitus voluntatem
Inde autē ē ista stulticia. ymmo ruina pes
sima turpissima. quia nesciūt hmōi bella
tores q̄ntas vtilitates. quantas victorias
quantāq; saluberrimā ꝓpe infirmitatꝭ no
ticiā operātur longa crebraq; certamina
temptationū. Adeo eñ ē radicata in qui
busdā supbia. vt nō nisi innumerabilibꝰ

templationū tunsionibꝰ cōfringat. tantis deniqꝫ tenebris quidā inuoluti sunt. a do qꝫ sue infirmitatis insensibiles ꝛ ignari vt nisi longa eiusdē experiencia de eadē valeāt erudiri sed neqꝫ nisi iugi cōculcatione vel humiliari valeant vel in humilitate seruari quibus semꝑ ad memoriā reducēda est suꝑbia apostoli quā ipsemet incurrit in .xij. scḋe ad Coꝝ dicens Ne magnitudo reuelationū extollat me datus ē mihi stimulꝰ carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Si em̄ tanta sanctitate tantisqꝫ donis graciarū ꝛ virtutū ꝑdito viro imminebat periculū suꝑbie et contra illud diuina miseratione medela ei adhibita ē temptatio carnis quid aliud nobis faciendū est: nisi vt admiremur et iugiter collaudemꝰ patris misericordiarū circa nos officiosissimam pietatem que et tunsionibus et plerumqꝫ vulneribus temptationū salutarē nobis medicinam elicit contra suꝑbie mortiferū morbū et virꝰ dyabolice vexationis in antidotū nobis salutis conuertit.

B Secunda astucia temptatoria dyaboli ē ipsa extraneitas temptationis. Plerūqꝫ enim insuetis temptationibus quosdam expetit electos vt eo ipso quod alios de talibꝰ temptari non audiunt vel temptatos fuisse se ad deum nō ꝑtinere ꝛ xpianos nō eē vehementer formidant. Interdum etiam et credant non attendentes ꝙ tota ꝓfunditate malignitatis sue contra electos succensus dyabolus et nouis et veteribus et auditis atqꝫ notis insolitis et inauditis temptationibus ꝓut ꝑmittitur eosdem impugnat. Consuluerunt nos nonnulli suꝑ huiusmodi temptationibus. hoc vno easdē maxime abhorrentes. quod se solos eas pati suspicabātur et se quasi derelictos in audite turpitudinis temptationibꝰ expositos vehementer expauescebant. qui profecto non viderunt oppugnari castra fortissima cōtra que non solū note machine consuetaqꝫ iacula parantur sed etiā quecunqꝫ immunda quecunqꝫ feda et fetida et quecunqꝫ venenata quolibet modo nociua in ea proijciuntur totoqꝫ studio hostes qui illa obsident et impugnāt. totisqꝫ conatibus excogitant quibus vel modis vel rebus vel magis inhabitantibus ꝛ defendentibus noceāt vt facilius ipa castra obtineant. et an noua sint an vetera non curant. Nō em̄ curat hostis etiam litteralis quo gladio. videlicet an nouo vel veteri consueto vel inconsueto hostē ꝑimat ꝑsertim cū non querat nisi mortem illius. quanto fortius ergo hostis antiquus qui totis studijs ꝛ viribus nobis insidiat tota auiditate sanguinem nostrū sitit ꝗcunqꝫ via quocunqꝫ instrumēto ꝑmittit nos occidere conatur.

Tercia astucia ē qua hoc solum intendit. vt mutet aliquis statū suum cū in eo bene sit illi. quemadmodum em̄ auiculis et piscibus strepitus fit: aut tumultus vt exeant de receptaculis suis in qbus in tuto sunt a reciaculis ꝛ alijs insidijs venatorum atqꝫ piscatorum. Sic dyabolus bene se habentibus in aliquo statu. et vbi ad eos temptandi non patet accessus hic vel ꝓprijs suggestionibus vł alienis. Interdum etiam terroribus molitur et plerumqꝫ sub ꝑtextu boni vt inde se transferant sciens indubitanter ꝙ in alio statu erunt ei ad temptandum expositi vł saltem ab eiusdem insultibus minus tuti ꝓpter quod dicit spiritus sanctus. Ecclesiastici. v. Si spiritus habens potestatē ascēderit suꝑ te locū tuū ne dimisens. Et Dañ .iij. Tu vero daniel sta in sorte ꝓpositiōis tue. Et abacuc. ij. Suꝑ custodiam meam stabo et suꝑ gradum figam munitionem Et baruch. iij. Stelle dederunt lumen in custodijs suis. Et exodi. xx. Nullus egrediatur ostium papilionis sui vsqꝫ ad mane **D**

Quarta astucia ē qua ad maiora bona et suꝑ vires infirmitatis ipsius aliquē inuitat. quemadmodū habet se de inconstantibus et lubricis et disciplinalibus ac religiosis exercitatiōibꝰ omnino incōsuetis cū eos ad talia inuitet exēpla sctōꝝ ꝑcedētiū eisdē ꝓponēs. quod indubitāter eius malignitatis studio facit vt eos reuertētes ad vomitū vel a religione apostotantes. et deo magis offensos et in re deteriores efficiat. Hec autem ē astucia ꝑsymie capitur. Accipiunt enim venenatores calceos magnos et ponderosos et calceant se huiusmōi calceis ī loco vbi hmōi symie hoc videre possint. Alligāt aūt et astringūt sibi fortiter hmōi calceos et hoc vidētes symie similiter faciant Propter qḋ soluētes hmōi calciamēta de pedibꝰ suis dimittūt ea ibidē indeqꝫ recedētes ꝑstolant ꝗusqꝫ simie calceis illis se calciauerunt. et eosdē sibi forti alligatiōe astrinxerūt. Quod cū hoc eas fecisse cōspexerint irruunt in eas ipasqꝫ capiunt. nō solum effugere sed etiam nec ambulare valentes pre magnitu-

dine ꝛ ponderositate hmōi calceorū. Tu autem iam plures audiuisti. quia calciamenta exempla sanctoꝝ in scriptura vocantur que cum ꝓposito ꝛ voluntate sibi assūpserunt. vinculisq; votorū sibi alligauerūt infirmi homines et imbecilles ambulare non valētes in illis aut ea portare a venatoribus infernalibꝰ capiunt. ab assumpte religionis ꝓposito apostotātes. vel ad p̄tentarū feritatum vomitum reuertente.

Quinta astucia ē qua sub p̄textu boni suadet piculū huiusmodi species ꝛ modi innumerabiles sunt. quēadmodū cū sub p̄textu pietatis et erogandaꝝ elemosinaꝝ suadet acquiri diuicias. sciens illud Ecclesiastici.v. Fili mi si diues fueris non eris immunis a delicto Et illud Seneca O q̄z difficile ē diuiciarū contubernio non corrumpi. Similiter etiam et cū ꝓpter impugnandum aliquod vicium suadet bonuz quod scit esse occasionem ruine. quemadmodum aliquibus quos impugnat p luxuriam suadet ieiunia et abstinencias sciens eos in iracundiam aut accidiā vel etiā in amenciam facile posse labi. hoc em̄ frequēter expimur. Sexta astucia ē q̄ viciū
k suadet sub p̄textu virtutis quemadmodū sub pretextu prouidencie: auariciam sub p̄textu misericordie remissionem sub pretextu iusticie crudelitatem. sub pretextu zeli rectitudinis inmanissimū furorē. Istis igitur velut fallax et fraudulētus negociator venditvitri vilissimi fragmenta p gemmis p̄ciosissimis vt vitrū viride p smaragdo ꝛ vitrū rubeū p carbunculo. Similiter cuprū p auro. plumbū vel stangnū p argento ꝓpter quod hic veritas virtutum ac puritas diligenter inuestigāda ē. ꝛ studiosissime addiscēda. ꝓpter hoc dicit veritas apocalip.iij. Suadeo tibi emere a me aurū ꝓbatum ignitum vt locuples fias. propter hoc vulgariter dicitur. Nō quicquid lucet vel rutilat aurum ē. De hoc Seneca. Non omne qd̄ verisimile ē statim ꝛ verū ē. multa em̄ falsa veris assimilant. ꝓpter quod dicit aristoteles in elencoꝝ. Quoniam auricalcea et felle tincta videntur aurea cum longe aliud q̄z aurū sint. In hmōi ergo ad vnctionē spiritus sancti qui de omnibus docet sicut dicit Johā. in.ij.j. recurrēdū ē. Et ꝓpter hoc orat ecclesia tam frequēter dicens. Ueritas tua q̄sumꝰ dn̄e spmancat in cordibus nostris. ꝛ omīs falsitas inimica destruat. Septima astucia

omniū piculosissima ē ipa pax. id est cessatio a temptationibꝰ. quā pacē multi imperiti vehementissime concupiscunt et instāter poscunt a deo. Hec aūt adeo pniciosa ē. vt de ea dicat omnis ecclesia sanctoꝝ. Ecce in pace amaritudo mea amarissima Et in.xiiij. Sap̄. Uiuentes in tanto iusticie bello. tot et tanta mala pacem appellant. Contra hoc Jacobi.j. Omne gaudiū existimate fratres mei cum in varias temptationes incideritis. et Job.vij. Scd̄m aliam litterā. Temptatio ē vita hominis sup terram. Carencia autem vite sue siue p̄uatio mors ē quare p̄uatio seu carencia temptationis mors ē. ꝛ vtiq; non viuit qui nō tēptatur. Ut autem manifestū fiat hoc. narrabimus tibi vulnera, et alia mala que de ista pace ꝓueniant. Horū p̄mum ē securitas qua timor dei qui ē custos electorū vigilantissimꝰ ac fidelissimꝰ occidit. sicut supra ostendimus ex.xxvij. Ecclesiasti. Nisi instanter tenueris te in timore domini. cito subuertetur domus tua ymmo qd̄ plus est. Timor domini fons vite vt legitur ꝓuerbioꝝ.xiiij. Arefacit igitur ista pax in nobis fontē vite. que arrefactio quanta impugnatio sit. quis nō videat. Hec autē securitas ē que nos facit seorsum a cura ꝛ sollicitudine custodiendi nos. ꝛ ꝓpt̄ hoc exponit nos hostibus. Nō em̄ ē idem esse securum quod esse tutū. sicut testat Seneca dicēs. Hoc habet ignauia vt interdum secura sit vita vero nunq̄. Tutum em̄ cui nullū imminet piculū Securi vero quod nō curat periculū. Scd̄m malū ē desidia seu pigricia qua etiam ad fugā nō solū sed ꝛ ad pugnam tardi sumus. Jaculis em̄ temptationum electi excitantur vel ad fugam vel ad pugnā. g vo in pace hmōi sūt ipa quiete nō solū desides s; etiā sompnolenti efficiūtur Est aūt desidia dormitorū dyabolicū ꝛ moles q̄ omōi homines cōp̄mit ne effugiāt vel exurgant. Est ꝛ velut palisis spūalis. q̄ nec mēbra corpis nec vires mētis ad actꝰ ꝓbitatis mouere sinit. Est etiā velut rubigo q̄ mentiū fortissimarū vires ac virtutes incredibilit̄ cōsumit Propter quod sicut ferro nihil magis inimicum aut noxium q̄z pax ex qua et rubigo congignitur. sic mentibus humanis nihil perniciosius q̄z pax ista de qua loquimur. Et sicut ferro nihil vtilius q̄z laboris asperitas: et assiduitas que ipsum elimat; et splendidat et ad similitudinem

argentei nitoris atq decoris producit. Sic
mentibus humanis assiduitate temptati
onum nihil salubrius quibus velut qbusdā defricationibus asperis. rubigo eorū
detergitur et ad debitū candorē pariter et
splendorē pducitur. Iuxta illud qđ legit
Prouerb. xxiiij. Aufer rubiginē de argēto
et egredietur vas purissimū. et alibi iuxta il
lud. Ferrū ferro acuitur sic et hō acuit fa
ciem pximi sui. Tercium malū ē elatio.
a eo eñ ipo qꝫ nō temptant credunt se aliq
eē fortissimos vt ea excellencia sanctitatis
pditos vel forsitan angelorū custodia val
latos vt eos dyabolus nullatenus aude
at impugnare qua credulitare nihil stulti
us cū vrbes munitissime et castra fortissi
ma solūmodo impugnent. villulas vero
campestres vtpote penitus idefensas ne
mo impugnet sed magis vt exposite capiā
tur atq vescent. magis igitur timere debēt
se eē adeo debiles et infirmos vt oīm tem
ptationi succūberent. et ppter hoc miseri
cors deus eos tēptari nō sinit. Quartū
p vulnus et malū pessimum ē quod ex pace
hmōi puenit cōtēptus fratrum. Faciūt
eñ sunt qui pacē hmōi habent eos despi
cere qui temptant. Unde et plerūqꝫ dicūt
hmōi temptationes nō debēt cadere i xpī
anū. et iterū xpianus nō debet cogitare ta
lia. Uilissim⁹ ē aiunt qui vel etiā talia co
gitat. Quintū vulnus et malū est duri
cia cordis et immisericordia in fratres qui
temptationibus impugnent adeo eñ in
eos obdurent vt nec etiā eis miserendū
putent decoriandus inquiūt eēt vel cōbu
rendus qui talia vel etiā cogitat.

His autē ita determinatis incipie
b m⁹ investigare pscrutati⁹ de ipis
temptationibus et de ipo tempta
a ri videtur enim scdm opinionē quorun
dam nō eē possibile aliquē temptari simi
liter et de ipo resistere. Quid et an similit
possibile sit aliquē resistere et quatenus et
qualiter possibile ē. Quoniā igit manife
stū ē eū nō temptari vł impugnari. q nul
lo modorū repugnat vel resistit sed solum
mō capi. Illū vō qui nihil patit omnino
Hoc ē cui ex nulla pte displicēt adversa q
pant vel cui eousqꝫ displicent adversa im
minēcia vt nihil eorū pati vel expectare ve
lit. Eodē mō cadere absqꝫ ictu vel erectū
psus stare absqꝫ vlla cōcussione vel im
pulsu. Sequit ex necessitate illū solū tem
ptari p blanda q aliquatin⁹ ea cōcupiscat
sed nō pcise vel simplr ea vult. Similiter
et p aspera vel adversa illū solū temptare
necesse ē cui et si qđ doloris inferūt non tñ
ipm deiciūt sed quasi aliquantulū vulne
ratus adhuc stat nolens hostib⁹ se trade
re. hoc est vt adversa effugiat adversariis
consentire. Scdm errorē igit manich
eorū q duas naturas cōtrarias in nob po
nūt alterā bonā et ad bonū semp paratā
Alterā vero malā et ad malū semp para
tam et bono adversariā ac semp repugnā
tē. Impossibile videt aliquem temptari
hoc ē quoniā voluptas mala nō temptat
naturā malā nec impugnat. cū illa nec re
pugnet nec resistet illi. Alterū eñ duorū si
milium alterū nō impugnat maxime scdm
eos. sed neqꝫ natura bona impugnatur a
voluptate mala cū bona natura in nullo
penitus aliquid mali cōcupiscat. Jam
eñ diximus quia q temptatus aliquo mo
do concupiscit id de quo temptat et vellet
illud sed nondū vult illud pcipue aut sim
pliciter. Quare sequit ex necessitate qꝫ ni
hil temptetur in nobis. quia neqꝫ natura
bona neqꝫ natura mala. Et nihil idē ē re
petire in nob qđ impugnetur et repugnet
Temptatio ei vtrūqꝫ reqrit sicut et pugna
Pugna ei ois int duos est ex necessitate si
bi invicē adversantes. Amplius. Cū tē
ptari cōtineat impugnari et repugnare; si
ue resistere q vtiqꝫ cōtraria sunt. aut saltē R
repugnancia. Alioquin nec pugna nec lu
cta eēt ibi. Illa vero duo sic repugnancia
invicē sunt in anima temptatione pacien
te. et temptationi repugnāte. Aut ergo sūt
in ea scdm idē aut scdm diversa. Si scdm
idē. Erūt ergo ꝯtraria in eodē scdm idem
qđ nemo adhuc dixit. si vero scdm diver
sa erit ergo anima humana partibilis.
Amplı⁹. Si aliqs ē qui pcutitur ali⁹ q
repcutit et nō repcutit qui pcutit. nec pcu
titur q repcuit nullus ibi vere pugnat. pu
gna eñ ois ē ex necessitate int pcutientē et
repcutientē vel alio mō resistentē. hoc au
tē nō ē ibi repiri cū nihil repugnet vel resi
stat pcutienti vel repcutiat ipm. Descē
damus autē et dicamus exempli grā. qa S
aliquis cōcupiscit voluptatem carnis et re
pugnat hmōi cōcupiscencie respuēs ipā
voluptatē cū eam possit habere. Si int ro
gaverim⁹ ipm vel animā ipi⁹ et dixerim⁹.
Nōne turpe q concupiscis hāc voluptatē
respuis eā ne deū offendas. vł ppter aliā
causam. Rñdebit indubitāter ego ipe

ſunt idē qui cōcupiſco ⁊ cōcupiſcencie reſi
ſto. ac ſi ſcdm expoſitionē Auguſtini de q̄
multociēs ſupra fecim⁹ mentionē diceret.
ego ipe ſum caro ⁊ ſpiritus. ſed ꝓpter ali-
ud caro vocor. et propter aliud ſpiritus.
Quoniā ꝓpter ꝯcupiſcēcias ⁊ alias paſſi
ones q̄ in me oriunt̄ a pte carnis caro no
minor. ⁊ ꝓpter illud rationale quod i me
ē p quod ꝯcupiſcēcijs hmōi reſiſto. atqʒ re
pugno ſpiritus vocor. Qꝛ ſi dixerit qs
T quia ille cōcupiſcēcie ſunt in carne. Iuxta
illud quod dicit apls in. vij. ad Ro. Non
aūt ego operor id ſed quod habitat i me
peccatū. et iterꝝ. Scio qꝛ nō habitat in me
id ē in carne mea bonū. ⁊ ita nō eſt repu-
gnācia aliqua i his. quoniā cōcupiſcēcia
in carne ē. reſiſtēcia aūt in ſpū Sꝫ ipm reſi
ſtēs in ſpū ē ſiue ſit gracia ſiue virtus natu
re. virtute nanqʒ nature multa inhoneſta
reſpuūt plerīqʒ. Rñdem⁹. quoniā q ta
lia dicūt nec aplm nec ſeipos in pte illa in
telligūt. Si eīm vocāt carnē id quod ē i no
bis reſiduū ab anima intolerabilit̄ errāt.
In illo eīm eē peccatū nō poteſt nec culpa
vllo modoꝝ. Quemadmodum in gladio
quo qs pcuciēdo peccat mortalit̄. nec pec-
catū nec culpa ē ſed in pcuciēte. Sic nec in
carne iā dicta. ſed in anima mouēte. cū ca
ro tota inſtrumentū anime tn̄ ſit ſiue or-
ganū anime mouentis ac regentis ipam
Ampli⁹. Sicut in ea nec virtus nec me
U ritū eē poteſt. ita nec viciū nec peccatū nec
culpa. cū cōtraria ⁊ circa idē ⁊ in eodeꝫ ex
neceſſitate eē habeāt. Relinquit̄ ergo
vt caro intelligat̄ ibi eo mō quo aug⁹ acci
pit eā in pdicto teſtimonio qꝺ legit̄ Gala
v. Quia caro cōcupiſcat aduerſus ſpiritū
⁊ ſpiritus aduerſus carnē. vel hoc quod ē
eē in carne itelligat̄ nō p modū quo acci-
dens dicitur eē in ſubiecto ſed cauſaliter.
Quēadmodū dr̄ aliqs pugnare i gladio
qꝺ ē cauſaliter. Inſtrumentū eīm pugnādi
cauſa quedā ē ⁊ ad cauſā efficientē refert̄ i
reſolutiōe vel reductiōe cauſaꝝ ad q̄tuor
nominatiſſimas. Manifeſtū ē igit̄ qa
queſtionē iſtā relinquunt hmōi homies
penit⁹ in ſolutā ⁊ pene intactā. cū cōcupiſ
cere ei ⁊ reſiſtere cocupiſcēcie nō poſſūt eē
niſi in vno ⁊ eodē ſubiecto. Ipi aūt nō de
termināt vtrum ſm idē aut ſm diuerſa
Amplius. Qui ſe auertit a temptati-
one mouet ne ſe. an aliud mouet euꝫ. Si
mouet ſe redim⁹ in q̄ſtionē ariſtot. ⁊ q̄ri
m⁹ ab eis. vtrū idē ſit mouēs ⁊ motū ſm
idē an ſcdꝫ diuerſa. Scdꝫ idē eē nō poteſt
quia mouere ⁊ moueri cōtraria ſunt ſicut
agere ⁊ pati. nō poſſūt igr̄ eē in eodē ſub
iecto idē ſed nec ſm diuerſa ꝓpter impti-
bilitatē anime ipius qcūqʒ arguere ꝯ pla
tonē in pte iſta diſputando ꝓpoſuit. locū
habēt hic. Determinātes igr̄ pdicta di
cem⁹. qꝛ reſiſtere tēptationib⁹ vł trib⁹ mo
dis cōtingit vel ſm tres intētiones dr̄. Re X
ſiſtit ei tēptationi q nō cōſentit ⁊ ſi ampli⁹
nihil faciat ⁊ vincit dyabol⁹ a nob eo ipo
ſolo qꝺ nos nō vincit. Reſiſtit tēptati
onib⁹ ſcdo mō q eas fugit ſicut tēptatōes
fornicationis q declinat aſpect⁹ mulierū
atqʒ colloq. ⁊ oia alia q̄cūqʒ in ſenſum et
ymaginationē earū pulchritudinē induce
re poſſūt. Silr̄ fugit eaſdē tēptationes. ⁊ a
temptatōib⁹ etiā ſe auertit. q a cogitatōe
fornicationis ⁊ etiā ꝯcupiſcētia vel quacū
qʒ alia paſſiōe q̄ ad ipaꝫ faciat ſe tanſfert
ꝓpter id qꝛ pectora vr̄a duas non admit-
tūt ſimul curas qꝺ ē vt alia occupatiōe in
trāte vel itroducta tēptatio hmōi excluda
tur. Tercio mō in repcuciendo. ⁊ quot
modis vnaqʒqʒ virtus retūdat iacula tem
ptationū vel refrenat ipa vicia a qbus im
mitti tēptationes videt̄ in ſequētib⁹ deter
minabim⁹. De errore vero manicheo
rū q incōueniēcia ipm ſequūt̄ in ꝓpoſito
caſu vel alibi nō ē nobis curādū hic. et iā
errorē illū deſtruxim⁹ i pmo tractatu in iſto
rū ⁊ etiā alibi deſtruendū ſed alit̄ reſerua
m⁹. Qꝺ aūt obijcit̄ de repugnācia cō Y
tra tēptationē ⁊ conat̄ oñdere cōtraria eē
i eodē ſolum⁹ duobus modis. pmo dicē
tes qꝛ cōcupiſcere ⁊ nō cōſentire ꝯcupiſcē
cie nō ſūt ꝯria. qꝺ ē manifeſte videre in fe
bricitāte qui vehementer appetit aquam
frigidā vel vinū. ſed tn̄ appetitui nō cōſen
tit. Eodē mō dicimus qꝛ velle optatiuū et
velle impatiuū nō ſunt contraria. Hoc ē
velle qꝺ dr̄ de aliquo quo pſe et ſimplr̄
vult aliqd ⁊ velle quo dr̄ qꝛ vellet aliquid
Alteꝝ ei ē abſolutū reliquū ꝯditionale vł
q̄ſi cōditionale. Preterea ipm cōcupiſce
re ſic ē ad rectitudinē volūtaria ſicut incur
uatio modica ad rectitudinē arboꝝ vel al
teri⁹. Inclinat̄ eīm q̄ſi ad modicū mēs hu
mana dū cōcupiſcat ſed niſi frangat̄ p cō
ſenſū rectitudinē nō amittit. Amp. Si
cut leuis ipulſus ad ſtatū vel ad ſtationē.
Quēadmodū ei leuis impulſio ſtantē nō
deicit nec ab erectiōe ſua illū pcipitat aut
pſternit. Sic nec ipm cōcupiſcere erectaꝫ

animā humanā seu stantē psternit aut de
icit sed ad modicū ea cōcutit τ ipellit. Est
et.ā sicleuis pcussio ad sanitatē sic ipm cō
cupiscere tēptationis ad vitā τ sanitatem
mētis. Sic eī leuis pcussio nō aufert vl' tol
lit sanitatē τ qnq; etiā nec ledit nec vulne
rat paciētē sic ipm cōcupiscere nō statim
occidit animas nr̄as sp. Interdū autē nec
vulnerat neq; ledit lesione q̄ multū curā
da sit τ sicut motus pedis ad casū sic se hz
ipm ɔcupiscere ad ɔsensum. Sil'r τ ipa le
uis ipulsio ad delectionē Sic ergo erectō
τ hmōi ipulsio ɔ̄ria nō sūt τ eodē mō sil'
sūt. Sic hmōi cōcupiscēcie τ dissensus seu
volūtas eī⁹ qd suggerit cōcupiscēcia ɔtra
ria nō sūt τ in eodē sunt. Et quēadmodū
calefactio τ arsio seu ɔbustio se habēt ad
inuicē. sic hmōi ɔcupiscere et cōcupiscētie
cōsentire. Et ppter hoc quēadmodū cale
fit lignū intˀdū nec tn̄ ab igne ledit ymmo
pmanet adhuc sanū τ illesū. sic calet vtiq;
cōcupiscēcia mēs hūana. interdū tn̄ psistit
illesa cōburitur aūt q eousq; ardet vt con
senciat. Nec optet nec ppt' hoc cogimur di
cere q qdā ex paucitate intellect⁹ dixerūt
videlicet qd cōtraria sūt hmōi. τ nō sunt
in eadē anima eodē tpe vel istāti licet hoc
videat. Simul eīn eē videtur ppt' primi
tatē quā habēt adinuicē τ i pugnis mate-
rialib⁹. Manifestū ē q pcussio τ repcussio
nō sp sūt siml' tpe. sed reuera sūt in tpe pu
gne. sic dicere sibi posse videt' q ipm cōcu
piscere et cōcupiscētie resistere nō sūt siml'
instāti sz sūt i tpe pugne quā dicūt ñ fieri
in instāti in q eis cōsentiūt q aīaz hūanā ex
istimat nō posse moueri siml' diuersis mo
tib⁹. Nos aūt videm⁹ in pugna isrt'li q
sil' pugnator isral' clipeo se ptegit obtēdēs
illū ictui q eidē imminet ab aduersario et
gladio illū pcutit. nihilomin⁹ tn̄ tenet fre
nū τ calcarib⁹ stimulat equū. Manifestū ē
autē q oēs iste opationes nō sūt nisi ab
intētionib⁹ τ aliis motibus spiritualib⁹ q̄
in anima huius pugnatoris sūt. Cū igr̄ ef
fectus foris simul sint. necesse ē q et causas
eoꝝ. idē ea q̄ sūt i anima simul eē. Idē ē i
scribente q simul τ videt qd scribit et cogi
tat et etiā scribit. cū scribere sit opatio ha-
bēs in anima scribētis motū ex quo ē. vel
passionē ex qua ē. tenet etiā cartā. ne nutet
sub calamo p qd corrūpetur scriptura. co
gitat etiā de forma vniuscuiusq; lr̄e τ de or
dine ipaꝝ lr̄aꝝ videlicet que quā p̄cedat
vel sequatur. Quācūq; aūt istarū intentio

nū vel cogitationū obmittit. q scribit cor
rūpitur τ cōfunditur eius scriptura. Simi
liter se habet τ in cithanzāte seu figellāte.
q: simul τ mouet pollicem et digitos mul
tos et tāgit neruos cū arcu motūs arcum
multiplicit'. Audit etiam sonos multos si
mul alioquin nō sciret quā cōsonanciā re
sonarēt. cantāt etiā ore ppo τ gesticulatur
toto corpe. Appet igit' manifeste multos
motus exercere ipm exterius q pcedūt ex
motibus spiritualib⁹ iterioꝝib⁹ quare exte
riores sūt simul tāq; effectus erūt τ interio
res ex necessitate simul. Eodē modo se
habet τ de textorib⁹ q etiā manibus et pe
dibus operātur visum etiā intendūt in ea
q̄ operātur τ tā multiplicibus cogitationi
bus discendūtur. pscrtim vbi multa ē va-
rietas opationū et coloꝝ. Nos etiā memi
nimus vidisse τ audisse sociū quēdā nr̄m.
tribus calamis vno flatu simul cantū dis-
cantū et triplū modulantē τ ppa voce q-
druplū desup decantantē In quibus qua
tuor cantibus quāta eēt varietas diuersitas
sufflandi cantādi digitos mouendi. τ hoc
sup foramina triū calamoꝝ quis nō videt
Si aūt cessaret auditus vel attētio vel fla
tus vel vox vel quodcūq; alioꝝ statim fie
ret discordia aures moleste pcuoēs quod
cū ibi fieret sicut ipo sensu accipiebamus
Manifestū ē q: in anima sic cantantis et
modulātis simul erāt ea ex quibus exteri-
ores motus modulationis pcedebant.

Amp. In statu glorie nullo mō dubi-
tandū videtur q nō oīa flumina illa sue flu
enta gaudioꝝ τ gloriarū simul influāt eā
Alioquin nō tota sua gloria vnq; frueret
sed p ptes quare nūq; tota eēt beata. nos
aūt loqmur de hoc in capitulo vltimo tra
ctatus istius videlz i capitulo de meritis
τ retributionibus. Manifestū igr̄ ē ex hoc
q: eēt cōtra naturā anime hūane moueri
simul diuersis motib⁹ gloria ei supueniēs
nature. naturā ei⁹ nō destruit sed illustrat
possibile ē ergo anime hūane moueri na
turalit' sil' diuersis motib⁹. Amp. nō mo
uet seipam nisi mota suo mō videlz spū
alit' neq; mouet nisi sic τ seipa mouetur q̄
re cū simul moueat multis motib⁹ corpa-
libus necesse ē ipam moueri simul multis
motibus spiritualib⁹ put cōgruit. τ fas ē
motū dici i ea. Motus eī naturalis qualē
diffinit aristoteles exitū de potēcia i actū.
exitū inq̄z i cōtinuū τ nō subitū nō ē repi
re in corpalib⁹ cū nullū imptibile possit ex

sire cōtinue vel p ptes de potētia quacūqȝ
in actū. ymmo necesse habet exire subito.
Z hoc ē totaliter simul. De eo vero quod
querit vtrū anima hūana moueat se. di-
stinguendū ē. qȝ moueri multipliciter dicit.
vna quippe intentione mouere dicitur cō-
siliari⁹ cōsulentē. ⁊ aduocat⁹ iudicē ad ali-
ud cū eis cōsilio vel suasiōe inclinatur ad
faciendū iste vel ille ad credendū illud.
Alio mō ipa causa efficiens mot⁹ mouere
dicit sicut ponderositas lapidē in deorsuȝ
⁊ leuitas ignē. Tercia intentione finis
mouere dr̄ ipm inquirentē illū sicut aristo-
teles dicit qȝ delectabile ymaginatū mo-
uet. Quarta intentione mouere dicit
q pcurat motuȝ sicut cōburere q applicat
ignē domui alicui cōburere dicit illa. cum
cōburere ppa opatio sit ignis ⁊ nō igneȝ
adhibētis. m qȝ pcurat hoc cuȝ facit aliqd
quo sequit cōbustio. Facit inqȝ ea intēti-
one vt inde ipa sequat cōbustio ipam cō-
bustionē facere dr̄. ⁊ domū cōburere dr̄ ⁊
ab eo cōbustio hmōi tanqȝ ab actore req-
ritur. Sic dicim⁹ animā humanā se moue-
re. Cū ei vel inspiciēdo libros vel audi-
endo doctores aut pdicatores hoc facit vt
timore dei moueatur. vel ex eiusdē amore
succēdatur pculdubio p cogitationem ap-
plicat sibi res q hmōi motus in ea efficiūt
vt futurū iudiciū ⁊ infern⁹ ei p cogitationē
applicata efficiūt in ea timorē. Diuina ve-
ro bonitas et eterna gaudia. similiter amo-
rē et desideriū in eadē inflāmant. Cum er-
go res ppe moueāt animam humanā. et
mot⁹ affectionē in ea opent. Ipsa tamen
iuxta pdictū modū cōuenientissime dicitur
mouere se pcurādo scilicet vt moueat. p-
curādo inqȝ applicādo vel adhibēdo sibi
res effectiuas hmōi motuū. Nec hȝ locū
illa obiectio aristotelis in hoc casu qȝ mo-
uere ibi ppe ⁊ efficientē dicit. Et ita intelli-
gebat pytagoras dicēs. qȝ anima ē nume-
rus seipm mouēs. Et plato dū dicebat qȝ
pncipiū mot⁹ p se mouet. De ipo vo velle
qualiter exeat a voluntate ymmo quot mo-
dis in pma pte tractat⁹ isti⁹ determinaui-
mus. Q⁹ si queratur qȝ anima q pcu-
rat sic moueri pculdubio vult se moueri.
Hmōi velle aduenit ei vel a se vel aliūde.
⁊ a se nō videtur pp̄ter causas ipas quas
dixim⁹. Si vo aliūde aut pcurauit hoc. ⁊
ita videtur in infinitū. Aut nō procurauit
vū igr̄ aduenit ei hmōi velle Rūdem⁹
qȝ sic nō omē credere ex suasione ē. ymmo
quoddā desursū ē a pre luminū inspirāte:
sic nō omē velle a nobis ē vel efficientibus
vel pcurātib⁹. ymmo quoddā ab inspira-
tore bonoꝝ omniū spū sancto. sic expsse te-
statur apls ad phylip. ii. De⁹ ē qui opatur
in nobis velle. Si qs aūt querat de illo q
se auertit a temptatione. vtrū eius auerte-
re sit agere tm̄ vel pati tm̄ vel agere ⁊ pati
Rūdemus qȝ agere ppe ē habet ei vel A 79
velle vel indignari vel aliqd tale p que re-
pellūtur temptationes quasi quodā ipul-
su spirituali. verū quoniā receptū ē in ani-
ma ⁊ aduēticiū nouū passio dr̄ ab aristo-
tele sicut ⁊ oēs affectiones. Cū vero auer-
tere se cogitatū fuerit seu cōsideratum nō
dū p se ab hmōi motib⁹ vel passionibus.
nō erit nisi susceptio alterius occupatiōis
sicut inspectio libroꝝ ad quā īterdū se trās-
ferunt viri sancti vt liberētur a vanis ⁊ im-
mūdis ⁊ a noxiis cogitationib⁹ cū ab ipis
fatigāt. Nec ē ali⁹ motus tūc hmōi auer-
sio qȝ libroꝝ inspectio sicut recessus ab ali-
quo loco siue trāslatio qua trāsferet se ab
vno loco in aliū. nō ē alius motus qȝ ipsi-
ambulatio sua.

Post hec dicemus modos resisten- B
ciaꝝ siue repugnationū quib⁹ su-
perātur temptationes. vbi pmum
sciendū ē. qȝ quocienscūqȝ nos nō supant
nos eas supamus et victores efficimur in-
dubitata spe. p hmōi victoria a rege regū
coronādi. ⁊ qȝ stimulos temptationis sic
vincim⁹ tocies victores efficimur. totqȝ co-
ronas a retributore bonoꝝ oīm ī retribu-
tione iustoꝝ pcipiem⁹. vt autē animemur
ad istas pugnas ⁊ certamina glorie. qua-
tuor pmo nobis potissimū attendēda sūt
Primū fidelitas q regi nr̄o obligati su-
m⁹ ⁊ ad hoc vt honorē ei⁹ ⁊ gloriā cū eius
auxilio p virib⁹ defendam⁹ ⁊ nos ipos qs
velut castra quedā nobilissima ⁊ ciuitates p-
claras in homagio legitimo ab eo tene-
m⁹ nulla impugnatiōe nullo certandi dis-
crimine eiusdē hostibus id ē demonibus
tradamus. Scōm ē ipa inuitatio regis
nr̄i q vt ait augustin⁹ De celo nos inuitas
ad hec bella clamat certate adiuuabo vin-
cite coronabo. Tercium ē magnitudo C
spectaculi in posin sum⁹ certantes quēad-
modū ei de duob⁹ singulariter inuicē cer-
tātibus fit vt totū genus alterius tota pa-
rētela. certamē eius aspiciat ⁊ victoriam p-
stolatur orās deū. vt eam eidem tribuat.
E cōtrario aūt tota parētela alteri⁹ cō

tra illud faciat et p sui sive p sue partis vi
ctoria put potest satbagit. Sic p vno quo
q; nostrū in hmōi certamine ɔstituto oēs
milicie celoꝝ intuētes certamen nostrū p
nobis sollicite sunt et orāt omnipotentem
deū. vt nobis de hoste mōuat triūphare.
parati nos cum applausu et honore trium
phali recipe si victoriā nos viderint obti
nere. Econtrario vero tota illa bonifi
ca malignoꝝ spirituū temptantis dyabo-
li qui nos impugnat victoriā ɔstolatur in
odium nr̄m et confusiones. vt victos nos
tota auiditate rapiat ad infernale patibu
lum et in eo affigat tormentisq; ppetuis et
cruciatibus nos affligat. Attende igit
diligēter q̄ʒ gloriosum sit in oculis tot et tā
toꝝ triumphare q̄ʒ ignominiosū succum-
bere quantus honor triumphalis te expe
ctat. Ex hac parte quantū gaudiū q̄ntusq;
applausus angeloꝝ sanctoꝝ et beatarum
animaꝝ q̄ iam in angelice felicitatis ɔsor
tio sunt recepte. Ex adverso vo quāta con
fusio tua quantū ludibriū demonū quan
toꝝ tormentoꝝ et qualium cruciatus.

D Quarto nobilitas ac pciositas brauii
et corone quā rex celoꝝ pollicet fideliter cer-
tantibus atq; vincentibus. que vtiq; si inno
tesceret non solum non formidarēt dis-
crimina p̄sentium certaminū sed etiā mul
to desiderio desidarentur. sicut apl's in. iiij.
scd̄e ad Coꝝ. dicit. Id em̄ quod in p̄senti ē
momētaneum et leve tribulationis nostre
supra modum in sublimitatē eternuʒ glo
rie pondus operabitur in nobis. Et alibi.
Existimo em̄ q̄ non sunt condigne passio
nes huius tpis ad futurā gloriā que reve-
labitur in nobis. Si em̄ tot et tanta discri
mina vilipendunt isti pugnatores secula
res p gloria momentanea vel merce devi
lissima tempali quid facerent bellatores
spirituales si lucide atq; vivaciter attēde
rent coronā glorie que eis ɔmittitur atq;
porrigitur. Prima ergo atq; potissima
repugnatio nr̄a contra tēptatiōes ē invo
catio pussimi ac ɔmptissimi auxiliatoris
dei vt nos adiuvaret in temptationē non
inducat. id ē induci non pmittat. Si enim
ip̄e p nobis quis contra nos. Sic legitur
in viii. ad Ro. De isto remedio et auxilio
tota vetus scriptura refertissima ē. Huius
auxilii necessitatē sciens ecclesia omī hora
dicit. Deus in adiutoriū meū intēde. Sci-
ens se viribus suis tot et tātis certaminib⁹
nō posse sufficere. Et quoniā quedā tē

ptationes p blāda fiunt quedā vero p ad
versa. Primū de tēptationibus que p blā
da fiunt nos expediemus. Contra hoc E
igr̄ scdm̄ remediū ē fuga qd̄ docet apl'us.
vi. p̄me ad cor. Fugite inquit fornicatio-
nē. Fugiēda em̄ ē vt spurcicia abbomina-
bilis. et hoc aversis oculis et obturatis na
ribus. quēadmodū a spurciciis corpalib⁹
facere consuevimus. nec sine expuitiōe si
ue excreatione recedere. hoc em̄ ɔsuit ali
quibus viris sanctis. Quociēs em̄ dyabo
lus ante oclos cordiū coꝝ ponebat. spur-
ciciā fornicationis hmōi gestus corpoꝝ ex
ercebant. hoc ē oculos claudebant nares
obturabāt ore spuebāt in abbominatōeʒ
hmōi spuriciae vultus avertebant facies
rugabāt et ɔderat eis ad repellendū tem
ptationē hmōi. Sed revera spiritualiter si-
ue in corde hec oīa faciēda sūt. vbi cū mul
ta ignominia sua et confusione vincit dya
bolus. Sola em̄ vni⁹ sillabe ɔnūciatiōe
eius iacula confringūtur et ip̄e ɔsternitur
Hec em̄ sillaba et hec interiectio fy. que est
interiectio vulgaris gallicani. q̄ si debita
indignatione ɔnūciata fuerit. dyabolum
devicit et diffugat in quo admiranda est no
bilis victoria castitatis que solo sputo spiri
tuali triumphat de dyabolo. In hac tem-
ptatiōe hoc sputū ē ipa abbominatio cor
dis qua scilicet tantā spurciciā abbomina
tur. Fugiēda ē fornicatio tanq̄ʒ ignis et ge-
quid ei⁹ ē. et tanq̄ʒ flamme et scintille hui⁹
ignis. sicut legit Job. xxxi. Ignis ē vsq; in
pniciē devorās. et vltima eradicās genimi
na. Ignis aūt hmōi duplex ē videlicet F
alter qui incēdit et hic ē pulchritudo mulie
ris de qua dicit Hiero q̄ ipa ē gladi⁹ flā-
meus et ignitus. Alter vero q incēdit hoc
ē ɔcupiscēcia que instar cremabilis stupe
desiccate ab illo igne succendit. Primus
igr̄ ignis fugiēdus ē p elōgationē ab ipo.
qd̄ ē dicere vt declinētur aspectus et collo-
quia mulierū et quicqd mētibus nr̄is eas
approximare vel ɔpinquare potest. qd̄ ē
quicqd potest efficere vt de eis cogitem⁹.
Pulchritudo em̄ mulieris cogitata gladi⁹
us flāmeus ē cordis gutturi applicat⁹ Se
cūdus ignis fugiēdus ē. id ē declinād⁹ vel
p subtractione lignoꝝ q̄ ipm̄ nutriūt et ad
augēt. Cū em̄ defecerint ligna extinguetur
ignis sicut dicitur ɔverb. xxvi. Hec autē li-
gna sunt nutrimēta superflua ciboꝝ et potu
um. venter em̄ mero estuās vt dicit Hiero.
facile despumat in libidinē. et Iudith. xii.

Bibit holofernes vinũ multũ nimis quã
nũ vna dierũ vnq̃ biberat in vita sua. Ul'
in supfusione aque. hoc ẽ aqua tribulatio
nis q sup aspera ardori cõcupiscencie nr̃e
extinguit eius incendiũ. sicut legit̃ ecclesia
F stici. xj. Malicia hore obliuionẽ facit luxu
rie maxime. Est etiam occupatio velut
aqua extinguens eundẽ ardorẽ. sic ait po
eta. Res age tutus eris. Hieronim⁹ vero
dicit. Instancia orationis ⁊ tunsionib⁹ pe
ctoris plůries se ab hmõi ardorib⁹ libera
tũ. Sed hoc ẽ remediũ qḋ pmũ posuim⁹
Tercium remediũ ẽ ꝯsideratio nobilita
tis hũane nature. Qui enĩ eã diligẽter cõ
siderat nullatenus in tãte immũdicie cloa
cam illaꝫ facile ꝓijcit ac conculcat. Et hoc
remediũ docet Tullius in libro tustulana
rũ questionũ in capitulo de pturbatione
animi vbi dicit Quia oẽm sedationẽ ani
mi cõtinet in cõspectu posita humana na
tura. Extendit aũt hoc remediũ in alias p
turbationes seu temptatiões subiũgens
quicquid ingruat in eandẽ arcẽ cõfugien
dũ ẽ. eadẽ sunt arma sumenda. Quar
h tũ remediũ qḋ docet Greg' in moralibus
scilicet vt ꝯsideret̃ raro q̃ viua ꝯcupiscit̃ q̃
lis erit mortua et laudat efficaciã remedij
isti⁹ mirabiliter ibi. hoc remedio vsus fuit
q̃dã iuuenis ĩ ꝑib⁹ burgũdie tꝑibus nr̃is
Accepit ei caluariã. id ẽ caput cuiusdã spe
ciose mulieris defuncte postq̃ꝫ putrefa
cta fuerat. ⁊ caput illud carnib⁹ omnino nu
datũ illudq̃ꝫ deferebat secũ. vt quociẽscũ
q̃ꝫ arriperet eũ carnis tẽptatio. intueret̃ illḋ.
⁊ ꝑpter hoc despiceret pulchritudinẽ viue
carnis q̃ꝫ cito p mortẽ ⁊ putrefactionẽ scie
bat ad illã deformitatẽ hor̃ificẽ deuentu
rã. hec aũt sepe faciẽs tante efficacie reme
diũ in hmõi capite inuenit qḋ in eo ꝑ illḋ
victus ẽ penitus ardor carnis. Quintũ
remediũ ẽ sermonũ dei recordatio et tunc
I potissimũ efficax cũ fuerit ꝑ collocutionẽ ⁊
collationẽ ad aliud. ⁊ hoc remediũ docet
nos liber Sapiẽ. xvj. vbi legit̃. In memo-
ria sermonũ tuoꝝ exterminabat̃. Hoc re-
medio vsus fuit quispiã tꝑe nr̃o. qui dum
aspectus ⁊ colloq̃a cuiusdã speciose muli
eris effugere nõ posset ⁊ de ea nõ medio-
crit̃ tẽptaret̃ de sacris eloquijs cũ ea con-
tinue colloq̃bat̃. duoq̃ꝫ bona simul facta
sunt. q̃ꝫ ⁊ ipe liberat⁹ fuit a carnis icẽdio.
⁊ ipa ad cõpunctionis graciam ꝓuocatã
Sextũ remediũ ẽ cõ sideratio vilissimi
certaminis ⁊ ignominie succũbendi. luxu
ria quippe nõ gladijs aut iaculis aut du-
ris aliq̃bus ĩpugnare videt̃ sꝫ mollib⁹ tm̃
borellis igr̃ ⁊ cussinis atꝫ puluillis obruũ
tur qui voluptatũ mollib⁹ impugnãt̃. qui
aũt talibus vincũt̃ ⁊ occidũt̃ spũalib⁹ In
illud obprobriũ incidũt qḋ vulgariter ⁊ in
puerbijs dicit̃ Ignominiose autẽ mortu-
us ẽ. q̃ꝫ puluillo vel coxino interfectus ẽ.
Bellatorib⁹ siquidẽ l̃ralib⁹ etiã q̃n leuib⁹
ictibus seu vulnerib⁹ vincunt̃ illud obpro
briũ sp obijcit̃. Septimũ remediũ est
cõsideratio sanctitatis xp̃iane, qua in tem K
plũ dei viuũ ⁊ verũ in baptismo cõsecrati
sumus cuius sc̃itas tãto maior tãto q̃ꝫ ve
nerabilior ẽ q̃ꝫ sactitas templi materialis
q̃nto veritas ẽ ipa figura ꝑstantior. et res
suo signo sublimior. Sanctitas enĩ q̃ basi
lic ꝯstat̃ cõsecratõne episcopali figura ẽ
et signũ sc̃tificatõis baptismal'. Illa vo ve
ritas ẽ ipius. Cũ igit̃ nemo sit q nõ vere-
tur turpe aliquid in basilica cõsecrata cõ-
mittere ꝑpter ipam figurã et signũ sancti
tatis quã dixim⁹ Q̃nto fortius ꝑpter ipaꝫ
veritatẽ sanctitatis diligẽs eiusdẽ cõside-
rator aliq̃s i seipso tale cõmitere formida
bit. Facit ad idẽ ꝯsideratio ymaginis dei
in nobis. Si ei ymago lignea crucifixi aut
ex quacũq̃ꝫ alia materia i tãta veneratione
ac reuerẽcia ẽ apõ vnũq̃dq̃ꝫ fidelẽ vt null⁹
eoꝝ inq̃nare vl' sordidare ꝑcutere vulnera
re deijcere aut alio mõ irreuerẽter eaꝫ au
deat cõtrectare. quod ẽ vnicuiq̃ꝫ nostrum
de ymagine dei viua et vera q̃ hũana ani
ma indubitãter ẽ cogitandũ vel faciendũ
Ad idẽ facit cõ sideratio qḋ ipa anima hu
mana sponsa regia regũ soror ẽ et filia sic
legit̃ i libro Cãticoꝝ fere ꝑ totũ. Quã sacri
legus igr̃ ausus ẽ. q̃ꝫ ipia temeritas. q̃ꝫ exe
crabilis demẽcia corruptorib⁹ ĩfernalib⁹
eã exponere polluendã ⁊ viroꝝ turpitudi
nib⁹ eã ꝑstituere quocũq̃ꝫ mõ violadã q̃s
hoc duci suo vel ꝑncipi facere auderet vel
ꝯ ipm etiã cogitare. Octauũ remediũ
ẽ iugis intuit⁹ celestis sponsi simul et iudi
cis. si ei in oculis siue aspectu etiã vilissimi L
garhonis nõ auderet vel vir vl' mulier tur
pe aliqd facere vel ꝑ verecũdia vel ꝑ timo
re q̃n'o magis in oculis oĩa vidẽtis dei ni
hil turpe vl' qḋ ei displiceat facere debem⁹
vel etiã cogitare. Et illud remedium docet
Boetius. Magna enĩ inquit ẽ nobis indic-
ta necessitas ꝓbitatis. cũ oĩa agim⁹ ĩ ocu-
lis iudicis cũcta cernẽtis. Erubesce anima
xp̃iana in oculis sponsi adulteriũ aliqḋ fa

cere aut etiã cogitare Time zelũ ipius qui
nõ parcet in die vindicte nec acquiescet cu
iusq̃ precib⁹ nec accipiet p redẽptiõe dona
plurima sicut legit .puerb.vi. Et ne putes
eũ latere quicq̃ eorũ q̃ in te vel fiũt vel fiũt.
cũ scriptũ sit in pmo Sapiẽ. Auris zeli au
dit oĩa. Et ad heb. iiij. Nulla creatura ĩui
sibilis ĩ cõspectu ei⁹ oĩa nuda et apta sunt
oculis ei⁹. Ad quẽ nobis sermo. et in psal.
Scrutans corda et renes deus. Expauesce
oclos et intuitũ iudicis q reddet vnicuiq̃
M iuxta opa sua. Nonũ remediũ ẽ cõside
ratio infernalis patibuli et eternorũ crucia
tuũ. Sic ei quidã ex sanctis prib⁹ extimuit i
se ardorẽ gule. Cũ ei trãsiret iuxta cucume
rariũ quoddam et videret ĩ eo cucumeres
maturos et esui iã aptos et exarsit ĩ eo ap-
petitus gule vehemẽter de quib⁹ cũ nullũ
hre posset nisi eos furaret aut rapet. cõsi
derauit statim de suspẽdio vel alio suppli
cio et reuersus ad cor dixit apud se. q̃ tam
caro ericoro volebat comedere de illis in
suspendiũ ei ericorũ ẽ quo fures comedũt
quicqd comedũt. Sic ergo puulis vel vir
ga vel flagellũ vel deterritoriũ aliqd quod
vulgo babrenaldũ vocãt ostendit vt a pueri
litatibus suis et stulticiis deterreant. Sic
et tibi vel virga pris misericordiarũ ostẽdit. Uel
quod ẽ efficatius ifernale patibulũ vt de-
terrearis a puerilitatib⁹ tuis atq̃ a stulti-
N ciis. Decimũ ẽ mortis memoria et hoc
remediũ docet nos scriptura. Ecclesiastici
vij. Fili memorare nouissima tua et ĩeter
nũ nõ peccabis. de hoc Hiero. Facile ptẽ
pnit oĩa q se sp cogitat moriturũ. de hoc
Socrates. Sũma phylosophia ẽ cogita-
tio mortis assidua. Hoc autẽ dixit q̃ sum
mã phylosophie ĩ hoc cẽ credidit videlicz
in custodia et in defensione a p̃sentib⁹ vo
luptatib⁹ qbus anime inebriant et capti-
uant illaqueant absorbẽtur et ab omni vi
gore et virtute penitus eneruãtur. Memo
ria vero mortis appetit⁹ hmõi voluptatũ
vehemẽter extinguit. Undecimũ reme
diũ ẽ molestia vel afflictionis vel laboris
quod remediũ etiã si nõ cõtinue sibi quis
exhibeat. Hora tñ blandiciis tẽptationis
saluberrimũ ẽ illud opponere. hoc reme-
dio vtebatur tpe nr̃o qdaz episcop⁹ et iste
qui ita eũ doceb at habẽs ferrea instrumẽ
ta ita aptata vt absq̃ vulneratõe caro hu
mana vehemẽter pungi posset et doloris
vehemẽtis molestiã absq̃ vlla sanguinis
effusione inferret. Hoc artificiũ ipo sensu

et experiencia docebat addiscere cupientes
pungẽs eos ita fortit vt cõpelleret eos ad
clamorẽ. Nec dubitãdũ ẽ quin satis leui
punctione hmõi tẽptatio carnis extingua
tur ad horã et cũ iterũ surrexerit. adhibeat
iterũ remediũ. Nec dubitam⁹ quin assue
factione hmõi supra modũ pficere quicũ
q̃ valeat in virtute castitatis et carnẽ suã
q̃ domari et eã absterreri vt rebellare de
discat atq̃ dissuescat. Nullũ ẽ eñi animal
a deo seuũ quod nõ verberib⁹ etiã a natu
ra sua et a consuetudine non mitescat. O
Sunt et alia remedia q̃ non solũ spiri
tus sanct⁹ sed ipa mala temptationum vi
ros sanctos docuerunt q̃ nec oĩa nouim⁹
nec oĩa scribere sufficim⁹ ad alia festinan
tes. Quoniã autem cogitatio velut ca
put ẽ antiqui serpẽtis vt dicit hieron. Et
lubricus ẽ ipe serpens. ita vt nisi capite te-
neatur totus statim illabitur ipmq̃ caput
eius id ẽ cogitatio debilissimũ ẽ. et ad cote
rendũ facillimũ capiti eius maxime obui-
tendũ ẽ et illi celeberrime occurrendũ. Iu-
xta consiliũ poete. Principiis obsta . sero
medicina etc. De quo iaz scripsim⁹ triginta
remedia in tractatu de hoc singulari. cui⁹
copiã faciemus petẽtibus. De tẽptationi
bus vero que sunt vestiũ editiorũ potẽti-
arũ honorũ et aliarũ hmõi facile ẽ inuenire
remedia scientib⁹ illusiones quibus talia
illudũt habẽtib⁹ illa et nos I exhortatoriis
declamationib⁹ iã multa dixim⁹ et dicere
nõ cessam⁹. De remediis vero contra P
temptationes q̃ fuit p aspa in tractatu de
operibus et mirabilibus virtutũ et in ca-
pitulis de operibus et mirabilibus paup
tatis humilitatis atq̃ paciencie. et parum
exercitatis et pauca intelligentib⁹ nõ credi
mus satisfecisse.

Ost hec dicem⁹ modos resistẽcia
p rũ et repugnationũ quib⁹ ipe vir
tutes cõtra vicia pugnãt et quicqd
vnaqueq̃ virtus in vna quaq̃ tẽptatione
si ad eã vocata fuerit opet. Nulla ei tẽpta
tio ẽ vel ipugnatio dyabolica cõtra quã cum
q̃ virtute pugnare nõ possum⁹ Et hoc est
qm̃ sicut a quocũq̃ vicio extingui possunt oẽs
virtutes. sic necessario et a quacunq̃ virtu
te repellit quodcũq̃ viciũ. Null⁹ quippe
dubitat quin quodcunq̃ viciũ intrãs ani
mã hũanã oms virtutes excludat et expel-
lat inde. vnũ eñi quodcũq̃ ex viciis vtu-
tes oẽs extinguit. Quoniã q habet vnã ex
necessitate habet oẽs. De virtutibus

gratũ facientibus loquimur, sicut ostēdim⁹
Q in pma pte tractat⁹ istius. ppter hoc dicit
Jacob⁹. ij. Qui offendit ī vno fact⁹ ē oim
re⁹. In vnoquoq; eñ peccato mortali oēs
in eo virtutes moriũtur. Silr ꝛ vnaqueq;
hmōi virtutũ viuificata in quocũq; oēs ī
eodē virtutes viuificātur. Aliquo igit mō
videlicet vel directe vel indirecte cōtrarie-
tas vl' repugnācia ē int quodcūq; viciū et
quācunq; virtutē. nō ē ergo mirū si impu-
gnet vnaqueq; virtus cōtra quodcūq; vi
ciū. ꝛ ē hoc qđ suadere intēdebamus. De
fide autē hoc expssit apl's in vlt. ad ephes
dicēs. In omib⁹ sumentes scutū fidei. qđ
ē dicere in omib us temptationib⁹. ppter
quod ꝛ subiūgit. In quo possitis oīa tela
nequissimi ignea extinguere. His ita-
q; se habētibus incipiem⁹ assignare mo-
dos ꝛ artificia pugnādi quibus vtūtur vir
tutes cōtra vicia. Hec igit dicimus eē tria
R quoꝝ pmū ē iaculoꝝ seu teloꝝ q̄ a pte vici
orū mittuntur elisio siue euasio ꝛ hoc duo
b⁹ modis fit. Primū p fugā sicut supra di
ximus de fornicatione qui eo mō fugiunt
quo dixim⁹ iacula declināt ꝛ temptatōes
elidūt. ita vt inuacuū laboret hostis.

Secūdo p indignationē sicut euident
appet de charitate queadmodū negocia
tor qui charissimā habet mercē aliquā lō-
ge minus iusto pcio offerentē emptorem.
nec respicere nec audire dignatur. pleꝝq;
autē etiam eidē indignat. Sic qui deū hz
carū. Quicquid p eo deserēdo dyabolus
offerat etiā respicere vel audire dedignat
et eidē indignat. cū sup oēm estimatione
ꝛ cogitationē ꝛ cogitatū minus offerat q̄z
decēs sit ꝛ nihil ꝑsus compatione illius.
S Isto aūt artificio acquirit nobilissim⁹
ac gloriosissimus triūphus. quādo ꝛ iacu
la ipa vilipendūt sed ꝛ ipe dyabol⁹ igno
miniosissime vincitur qñ nec hrē vnde pu
gnare valeat reputatur. Pertinet ad hoc
artificiū sic inherere ꝛ se tenere ei qđ habz
vnaq̄q; virtus custodire atq; defendere vt
nec dyaboli iacula ad ipam pueniāt. Sic
eī q deū habēt charissimū aliqui deo ihe-
rēt eiusq; bñplacitū a deo intēdunt. adeo
q; in eis se occupāt vt ad eos contrarie of
fensionis iacula nō ptingāt. Itā eī imobi-
li cogitatione in ipo fixi ꝛ cogitatio eorum
apō altissimū ē Sic legitur Sap. v. Qua
re qm p solā cogitationē pm⁹ patet acces-
sus ad corda fideliū dyabolo tanq; pclu-
sa sibi via nō solū vincendi sed etiā impu

gnādi cōfusus ꝛ desperās abscedit. Uel si
remanet ad insidiandū calcatur pedibus
eorundē. id ē affectibus. sic legit in psalm.
Sup aspidē ꝛ basiliscū ambulabis et con
culcabis leonē ꝛ draconē. Et. xvi. ad Rom
deus pacis cōteret velociter sathanā sub
pedibus nřis. Hec autē calcatio seu cōcul
catio spiritualis intelligenda ē quoniā pe
dibus cordis fit quicqd eñ despicim⁹ vel
nō curamus cordis pedibus cōculcamus
Debes autē reminisci hic q̄ illud arti T
ficiū pugnādi nō habet paupertas ꝛ humili
tas ymmo contrariū ꝛ incōpabilit nobi-
lius. oīa quippe iacula excipiūt vt dona
magnifica ꝛ enxenia pciosissima. Pauper
tas vero oīa dāpna et lucra inestimabi-
lia ꝛ hoc in capitulo de opibus ꝛ mirabi-
libus earū latius ꝓsecuti sumus. Se
cundū artificiū ē repcutere. ꝛ hoc ꝓpo gla
dio nō alieno. Hoc autē facit vnaq̄q; vir
tus quociensciq; in temptatiōe decor ipi
us ꝛ pciositas cogitatur. Hmōi quippe co
gitatur ipa peccata q̄ temptant ꝛ ipe cogi
tationes et iacula que ab ipis emittuntur
semp tanq; vulnerata debilitātur et q̄nq;
ꝓsternuntur interdū etiā disparēt et in ni
hilum euanescunt queadmodū exhibita
luce tenebre diffugiunt et disparent. p eo
eñ solo ea que vicioꝝ sunt. siue delectatio
nes siue aliqua alia vel alicui⁹ momēti no
bis esse vidētur in hora temptationis qm
lux virtutū vel p ignorantiā vel p negligē-
tiā ea hora nobis absconditur queadmo
dum p eo solo putredines lignoꝝ ꝛ squa
me piscuū de nocte lucent. q lux solis abest
vel alis. Silr ex eadē causa ī tenebris
noctis frutices videntur acies bellatoꝝ et
quādoq; magnus exercitus. p hoc etiam
nos solū ledunt ꝛ vulnerāt ea q̄ viciorum
sunt. quia et aliqua eē nobis vidētur. quē
admodū fit in sompniātib⁹ q fantasma-
ta rerum non ipa veritas eos mouet. nec
minus delectāt eos aut contristāt dū dor
miunt q̄z faceret in ipa veritas vigilātes.
Et nos iam diximus ꝛ declarauimus mul
tociens. quia peccantes sunt et se habent
quemadmodum et sompniantes. vnde ꝛ
euigilare sibi videntur cum resipiscunt et
per penitentiam reuertuntur. de hoc apo
stolus Ad Ephesios quinto. Surge qui
dormis et exurge a mortuis ꝛ illuminabit
te christus. Et scriptura de exemplis istis
refertissima est. Quare manifestum est
quia sic sunt virtus et vicia sicut veritates

et fantasmata. et sic status culpe et gracie
vt sompnus vel sompniũ et vigilia. Sicut
ergo adueniente vigilatione recedũt fan-
tasmata sic constituta mente eo mõ q̃ dici
mus in luce veritatis tanq̃ in vigilia ꝛ ve
ritate recedunt et conteritur fantasmata
temptationũ. Terciũ artificiũ est quo a
vnaqueq̃ virtus viã ipsis vicus interficit.
Hoc autẽ sic facit. Accipit iacula ad trans-
uerberandũ vnũquodq̃ viciũ ab ipso vi-
cio et nos ostendimus iam q̃ decẽ iacula
accipit vnaqueq̃ virtus a vicio sibi cõtra-
rio contra ipsum ꝛ eadẽ iacula. Jacula vo
camus decẽ argumẽta spirit⁹ sancti expo
nẽtes verbũ illud. xvi. cap. iohãnis. Cum
venerit ille spũs veritatis arguet mundũ
de peccato. eliciens scilicet de eodẽ pecca-
to ad concludendũ ꝛ peccato et peccatori
Hec eadem vocamus decẽ aromata ama
rissima ex q̃bus mirra spiritualis cõficit ꝛ
hoc dixim⁹ in tractatu sacramentoꝝ in ca
pitulo de cõtritiõe ꝛ attritione peccatorũ.
de hoc legit ad Ro. vii. De peccato dam-
pnauit peccatũ. quẽadmodũ de ipso scor-
pione medicina fit cõtra morsurã ipius. ꝛ
de ipo veneno serpentis cõtra venenũ ipi
us. ꝛ de ipo bufone lapis extrahit qui cõ
tra venenũ eius ẽ saluberrima medicina.
Sic ꝛ de dracone carbũculus nobilissim⁹
i fronte ei⁹ nascit et crescit. De q̃ nõ ẽ du-
biũ quin valeat cõtra venenũ ipi⁹ draco-
nis. Sic. xvii. pmi Regũ. Goliath gygas
ꝓprio gladio interfectus ẽ. Et. xiii. iudith.
Holofernes pugione ꝓpo decollatus.
Jstud autẽ artificiũ ẽ quo ipe qui tempta-
tur obijcit ipi peccato turpitudinẽ suã. ver
bi grã. Cũ diligẽter cõsiderat feditatem lu
xurie ꝛ ex illa abhominat eã ꝛ reijcit a se ꝛ
ab ipa luxuria accipit iaculũ quo ipam ꝓ
sternit. Eodẽ modo q̃ malicias eius con-
siderat quot nocumenta tot ab ipa iacula
accipit. et in ipa eadem iaculatur. vt autez
pugna virtutũ manifestior fiat. ponemus
exemplũ vnĩ temptationis in quo omẽs
x pugnãt. Hoc aũt illud ẽ qđ familiari⁹
ꝛ luculẽti⁹ nobis occurrit. Aliquis cõmisit
vxorem suam speciosam bone fidei alicu-
ius in custodia. Jlle vero exardescit in cõ-
cupiscenciã ipi⁹. Primo igr̃ pugnat fides
et dicit. Loncata ẽ ista voluptas atq̃ mor
tifera. ne biberis eam. Deinde timor obij
cit tremendũ dei iudiciũ et gladium extre
me sentencie omniaq̃ infernalia supplicia.
Tercio pugnat spes et dicit. Quid enĩ
est mihi in celo gaudioꝝ supple et tu caro
nequissima quid mihi offers super terras
non dimitto gaudia illa ꝑpetua atq̃ pu-
rissima ꝓ hac quam offers mihi spurissi
ma et falsissima et breuissima voluptate.
Deinde pugnat charitas et dicit. Carum
habeo dñm meũ tam vili precio. nec me
nec ipm vendam graciam eius diligo. nõ
ipm ꝓ te o nequissima voluptas offendã
Dein de castitas. ne labores inuanũ cõsi
q̃ mihi placet puritas et candor meus. et
omnia inquinamenta tua tanq̃ mortem
detestor. Deinde castitas spiritualis. An
nescis quia cum rege regum contraxi ma
trimoniũ in baptismo nullo modo illud
polluam vel infringam. Deinde pugnat
fortitudo et dicit. Nec vires habes nec ar
ma contra me. ferrum et ignẽ paratus sũ
pati et tu me puluinarib⁹ temptas obru
ere. Deinde magnificentia cordis ꝛ
dicit. Tu que es aut quãta es. vt me aude
as ꝓuocare. Post hoc iusticia pugnat et
dicit ad furtum et ꝓditionem me inuitas
non te audio. fidei mee ꝯmissa est mulier
ista custos eius esse debeo non proditor.
Deinde sanctitas ista mulier templũ dei
est. in baptismo consecratũ. et ymago dei
viua et sancta. absit vt illud violem vł istã
polluam Postmodũ sapiencia. An ne
scis inquit q̃ ego sum puritas palati cor-
dis et gustus spũalis mundissimus. et tu
appponis feculandã luxurie comedẽdam.
An nescis indignationẽ stomachi spiritu
alis in quo ego sum. qui nec modicum in
quinari sustinere potest. quin illud per cõ
fessionẽ statim euomat. Ego sum in quã
nihil inquinatũ incurrit. Sicut legit Sa-
piencie. vii. Cũ autẽ in ꝑcedentib⁹ ꝓprias
operationes virtutũ scripserim⁹ facile est
tibi ex hys que diximus et ex illis pugnas
virtutũ singularũ aduertere. cuz vniuscu-
iusq̃ virtutis opationes viciorũ sicut in
temptatione habeantur percussiones.
Attẽde aũt q̃ hic nõ distinximus an vir
tutes loquãt an ipi qui virtutes habẽt ex
ꝑsona eaꝝ. Et iteꝝ q̃ñq̃ speciẽ virtutis. q̃ñ
q̃ genus ꝓ liritatẽ vt possim⁹ declinantes
et finẽ hic huius capituli facientes. y
Post hec eo ordie q̃ ꝓdixim⁹ ꝓcedẽ-
tes. loq̃mur de meritis ꝛ retributio
nib⁹. Et dicem⁹ i ꝓmis qđ ẽ meritũ ꝛ quot
modis merendi. Deinde ꝓsequemur retri
butiones sanctorum. ꝛ que illis hic fiunt.
et que in futuro eis faciende ꝓmittuntur.

Meritũ ergo ꝓpe ꝛ rectissima diffinitiõe
obsequiũ ẽ retributiõis obligatoriũ. hoc
ẽ qđ recipientẽ siue illũ cui impẽditur retri
butionis efficiat debitorẽ. Quoniã aũt inẽ
emptorẽ et venditorẽ meritũ locũ non ha
bet. Manifestũ ẽ duobus modis. Neqꝫ ei
emptor tanq̃ꝫ retributionẽ petit p̃ciũ ven
dite mercis aut tãqꝫ p̃miũ imo tanq̃ꝫ p̃ciũ
necesse meruisse aliqđ dicit alĩ apud alterꝫ
Deinde retributio nõ habet locũ vbi tri
butio nõ ẽ. Est enĩ retributio quasi reflexa
vel reciprocata tributio ꝛ vulgarĩ vocaẽ
redonatio vel remuneratio quarꝫ neutra
locũ habet vbi donatio vĩ muneratio nõ
p̃cessit. Ex quo etiaꝫ manifestũ ẽ qꝛ inẽ
locantẽ opas suas vel etiã conducentẽ nõ
habet similiter locũ meritũ. locatio eniꝫ ꝛ
conductio ꝓculdubio cõtrarie sunt dona
tioni ꝛ redonationi. similiter tributioni ꝛ
retributioni. Ampli⁹. Locatio sine du
bio ꝛ ꝯductio sicut venditio ꝛ emptio sũt
licet sic vocẽtur. Quare apud eas vĩ inter
eas nullo mõ meritũ. Similiẽ nec gracia
locũ habet in p̃dictis casibus emere ei vel
vendere nõ solũ nõ ẽ gracie. ymmo etiaꝫ
grẽ contrariũ. propter quod ꝛ spirit⁹ san
ctus q grã ẽ ꝛ gratis oĩa donans. prauita
A tẽ symoniacã adeo detestatur. Apparet
80 igr̃ euidẽter qꝛ mercẽnarius ꝓpe nihil me
retur. sicut neqꝫ venditor in eo quod vẽdi
tor. ꝛ qđ dr̃ mereri mercedẽ suã nõ alio in
tellectu dicitur. nisi qꝛ facit opa sua. vel ser
uitio illã sibi deberi. Grã igr̃ ꝛ meritũ simĩ
currũt ita vt mereri ꝓpe nõ dicatur nisi q
p gracia ꝯstat. hoc ẽ qui gratis impendit
obsequiũ. nõ qui elocatũ aut certe p̃cio p̃
taxatũ. Scimus aũt plerũqꝫ ꝛ meritũ
et mereri dici nõ scđm rectã intentionẽ sic
in seruo mercẽnario ꝛ sic de beata dei ge
nitrice dicitur. portare meruit regẽ celorũ
ꝛ dñm cuꝫ reuera nulla merita ad hoc vn
q̃ꝫ attingere potuerint necvnq̃ꝫ vel ipsi vĩ
aliꝫ hoc deberi potuerit vt dei mr̃ fieret.
B Sed reuera digna vel ydonea fuit vt
hoc ei iter mulieres singulariter grã diui
na tribueretur. nõ vt meritis tanq̃ꝫ debi
tũ eius hoc dei iusticia redderet. Nisi enĩ
gratis impensũ fuerit obsequiũ recipientẽ
retributiõis nõ faciet debitorẽ. qm̃ nec lo
cũ habebit ibi retributio vt iã diximꝰ. qui
ergo deo seruiũt ex timore solo. hoc est ꝓ
pter hoc solũ vt eterna effugiãt supplicia.
nullã deo p̃stant graciã. Nulla ex hoc eis
debetur retributio. quẽadmoduꝫ neqꝫ la
tronibus q videtes thezaurorũ custodes
plures ꝛ fortiores se ꝛ paratos in mortem
et captionẽ eorũ si thezauros inuaserint.
nulla debetur grã si nõ furẽtur. nullũ me
rituꝫ ẽ eis a furto hmõi abstinere. Similr
si nauigãtes ꝛ naufragiũ sibi imminere vi
dẽtes ꝓ eo qꝛ nauis eorꝫ nimis onerata ẽ
ꝛ si nauim exonerare volentes p̃ciosa que
qꝫ mercimonia in mare ꝓiciãt. nemo im
putat eis ad virtutẽ largitatis vĩ aliẽ ad me
ritũ. Eodẽ mõ si latrones isectari se vi
dẽtes a satellitib⁹ iam iãqꝫ se ꝯphenden
dos ab ipsis. Et ꝓpter hmõi metum soluꝫ
sarcinas furtiuas abiciũt. nõ ex hoc aliq̃
grã eis debetur. Nemo dicit eos propter
hoc p̃miũ aliqđ meruisse. Silr̃ ꝛ pueri q
ꝓpter solũ metuꝫ flagellationis dimitũt
aliqua facere mala et bona faciunt nemo
enĩ eis regraciaẽ. Sed vt vulgo dicẽ vir
ge vel ferule. Sic hmõi seruitoribus de
regraciari nõ debet. sed magis patibulo
infernali ꝓpter qđ solum vel mala dimit
tunt vel bona faciunt. Cũ igr̃ nec propter
deũ vel hec dimittant vel illa faciãt. in nul
lo sibi ad retribuendũ deũ obligant. Illi
enĩ seruit vnusquisqꝫ ꝓpter quẽ seruit ꝛ il
li fit vnũquodqꝫ ꝓpter quod fit. Quare
mercennarius cum ꝓpter semetipm solũ
mõ opas suas impendit dño qui propter
mercedem solã quaꝫ sibi solo amat ꝛ que
rit. Manifestũ ẽ quoniã non dño ꝓprie id C
ẽ intus ꝛ ad interius sed foris tm̃. sibi autẽ
soli intentione ꝛ principali voluntate. Di
xerunt autem magistri et dicũt adhuc qꝛ
meritum quod diffinitiuimus est proprie ꝛ
recte atqꝫ stricta ratione meritum. ꝛ vocãt
hmõi meritum condigni. Alia vero inten
tione dicitur meritum congrui. ꝛ hoc nõ ẽ
nisi digni tas vĩ ydoneitas qua aliquis di
gnus vel ydoneus ẽ vt aliquid ei fiat. Si
cut aliqs dicitur episcopatũ meruisse. id ẽ
dignus vel ydoneus esse episcopatu.
Similiter et qui orat deuꝫ vt remittat
sibi peccata sua ꝛ qui facit quod suum est
vel potest lugẽdo. dolendo penitendo la
chrimando cõgruit diuine bonitati vt mi
sereatur ipius. congruit etiam cordi sic pa
rato vt respiciatur a deo eiqꝫ graciam su
am infundat. Merito ergo congrui
dicitur mereri remissionem peccatorũ vel
graciam qua deo gratus et acceptabilis
fiat. Sic reuera dignus est et ydoneus vt
hoc ei prestetur. Est ergo secundũ pri
mã intentionem que vtiqꝫ recta ꝛ propria

est meriti debiti quod ipsi vocāt condigni
Ista vero scđm meritū cōdigni qđ ipi vo
D cāt congrui. Et iuxta p̄mā intentionē dici-
tur q nemo potest mereri sibi primā graꝫ
Et hoc est quoniā prima grā ex necessitate
gratis ⁊ nō ex debito meritoꝝ confertur.
Preterea cū ante p̄mā graciā nihil ha
beat hō nisi naturalia bona ⁊ peccata sua
nec ex peccatis nec etiaꝫ ex bonis naturali
bus vt dicūt potest quis aliqd boni mere
ri ex peccatis quidē nihil nisi suppliciū. Ex
bonis vero naturalib⁹. quia adeo parue
bonitatis sunt vt eis videtur q neqꝫ gra-
ciā neqꝫ gloriaꝫ possibile ē quecqꝫ mereri p
illa. De hoc tamen disputabim⁹ in seque-
tibus. Verūtamē hic manifestū est q
peccator p bona naturalia quocunqꝫ mō
negocietur in illis. tamē nec bonū grē nec
bonū glorie p illa potest mereri. cum indi
gnus sit pane quo vescitur scđm Augusti
nū. Et nos addim⁹ q indign⁹ ē etiā vite et
corpis quas in ꝯtumeliā creatoris in abu
sionē peccatoꝝ detorsit. Dicunt tamē ma
E gistri q omnē graciā potest vir bon⁹ ⁊ sā-
cius interdū alicui mereri. Primū er-
go disputamus vtrū ex solis naturalibus
possibile sit quecqꝫ vel graciā vel gloriā me
reri. ⁊ potest videri q sic. p̄mū quoniā glo
ria nō min⁹ longe ē a gracia. nec min⁹ ma
ior q̄ꝫ gracia a natura. Si ergo p graciam
possibile ē quecūqꝫ mereri gloriā erit ⁊ pos
sibile p naturā mereri graciā. Ampli⁹
Qđ p naturā qs nō mereṫ qs graciā. Aut
hoc ē ꝓpter magnitudinē bonitatis ipius
gracie. aut ꝓpter paruitatē bonitatis na-
ture vel naturaliū q̄ minus longe ē a ma
gnitudine bonitatis ipi⁹ grē. Q si fuerit
ꝓpter magnitudinē bonitatis ipius grē.
multo fortius ergo impossibile erit mere-
ri gloriā cū bonitas glorie incōpabiliṫ ma
ior sit q̄ꝫ bonitas grē. Si vero ex paruita-
te ē bonitatis naturaliū p quā eousqꝫ lon
ge ē a bonitate grē q vsqꝫ ad ipam ei⁹ me
rita nō attingūt. Multo ergo fortius non
cōtinget mereri gloriā p graciā cum longe
ampli⁹ distet grā a gloria. Amp̄. Dicit
Amb. q nō cōsiderat de⁹ q̄ntū sed ex quā
to. neqꝫ qs sed ex quo. Et ip̄e dn̄s in euan-
gelio luce. xxi. De vidua paupcula q̄ duo
minuta misit in gazophilaciuꝫ q plus q̄ꝫ
oēs misit qm̄ de necessitate sua misit q̄ mi
sit. illi aūt de habūdācia sua. Qui ergo ex
naturalib⁹ solis seruit deo tanto plus in
eius obsequiū mittit. q̄nto paupior est in
solis naturalib⁹ cōstitut⁹ q̄ꝫ q ex habūdā
cia et diuiciis grē seruiunt eidē. Amp̄.
Si qđ deo p̄staṫ de paupertate ⁊rali seu tē
porali gratius ē ei quaꝫ qđ de habūdācia
⁊ diuiciis hmōi cur nō sit ⁊ qđ de paup-
tate spirituali grati⁹ erit eidē. q̄ꝫ q ex di-
uiciis ⁊ habūdāciis spiritualibus. p̄sertim
cū ip̄e non attendat quantū sed ex quāto
in talibus visū ē alicui sup hoc. q cū opus
vel obsequiū graciā nō habeat vl' meritū
nisi gratis fuerit impensū. Amor vero na-
turalis in deū vel intēdat cōmodū ꝓpriū
vel intēdat facere debitū quodcūqꝫ obse-
quiū ex amore hmōi impēdsṫ deo nō im
pendiṫ ei gratis sed vl' venaliter cū p ipm
queraṫ comodū vel tāqꝫ debitū. So-
lutio aūt debiti in nullo obligat creditorē
Nos autē iam declarauimus in p̄ma pte
totius tractatus isti⁹ qm̄ amor naturalis
nō ē vsqꝫ quaqꝫ talis ymmo hꝫ aliqd gra-
tuitati vt ita loq̄mur. q p eū interdū gra-
ti aliqd diligiṫ ⁊ beneficia multa gratuito
p̄stātur. Hoc enī ī multis peccatorib⁹. valde-
qꝫ puersis cottidie expimur. Et iste mo-
dus dilectionis vel bn̄ficiencie posset qdē
obligare recipientē ad antidona. Ue-
rūtamē si quis hoc mō bn̄ficus eēt in alte-
rū vel hoc mō aliquē diligeret cum ꝓpter
deū nihil hoꝝ faceret in nullo eū sibi peni- F
tus obligaret. Si nō queraṫ an sic di-
ligēs deū et sic seruiens eidē aliqd merea-
tur apud ipm. Rn̄dem⁹ q deū sibi fa-
ceret debitorē. nō quidē ex virtute vl' bo
nitate huius amoris vel seruicij. ꝫ magis
ex ꝓmissiōe diuina qua se obligauit ma-
thei. xxv Et. xix. luce bene negociantib⁹ in ta
lentis sibi cōmissis Amp̄. Hmōi amor
Sicut nō sufficit peccata tollere. ymmo ea
secū patitur sic nō sufficit deo gratos effi-
cere vel acceptos. Et ideo cum hmōi
amore remaneret quis inimicus dei ⁊ eideꝫ
odiosus. Quia igitur deus nō homines
ꝓpṫ munera sed mūera ꝓpter homines
acceptat. Sicut ostenditur Gen̄. iiij. vbi le
gitur. Respexit ad abel de⁹ ⁊ munera ei⁹
quasi in p̄mis ad abel. ⁊ post eum ad mu
nera ꝓpter eum. Manifestū ergo est quia
inter amores solus amor gratuitus q cha
ritas dicitur meritoria facit opera vl' serui
cia que ex ip̄o fiunt. Si quis aūt que-
rat de angelis sanctis aut adam ⁊ eua in G
statu innocencie. Utrum ex virtutibus su-
is naturalib⁹ solis deo seruirēt aliqd apđ
ipm deū mereṙeṫ ex merito vel condigno.

Nūdem⁹ manifestū esse qꝛ deū sibi fa
ceret debitorē ⁊ hoc ex illa ꝓmissione quā
verisilr̄ ē scriptā fuisse in cordibus eoꝝ na
turaliter. Non eñ dubitat naturalr̄ mēs
hūana. quin dei bonitas adeo ꝓfuse bñ-
ficiencie sit vt qui ꝓrogauit non dū seruien
tib⁹ sibi bona naturalia addat seruiētib⁹
ampliora. Melioꝝ autē ꝯditōis ex necessi
tate oportet eē deo seruiētes q̄ȝ nō seruiētes. Ali
as autē nihil videtur mereri. De amo
re vero in deū quē aliqui vocant amorē
ꝯcupiscencie de quo ⁊ liber Canticoꝝ pro
maiori sui parte totus conscriptus eē videt
Et de quo legitur Sap. viij. Amator fact⁹
sum forme illius. quoniā amans hmōi q̄
sua sunt tantū querit. ex amore illo videli
cet ꝓprias delicias ⁊ quoniā delicie tm̄ licȝ
spūales sint ac nobilissime. merito qs di-
cat qꝛ nihil p eū qs meretur apud deū. cū
ꝓpter ipm nihil faciat ex parte illa. sȝ ꝓpt
se tm̄ sicut amator qui in amasia sua tātuȝ
querit delicias ⁊ nihil ipi amasie nihil hȝ
meriti aut grē apud illā. Qꝛ si qs dicat
qꝛ hmōi amator honorat deū. dum ipm p
fert omnibus alijs delectabilibus. et deli
cias eius omnib⁹ alijs delicijs Respō
demus quia et si facto eū foris honorare.
videatur non tamē honorat intentione cū
non in honorē ipius intendat ymmo in ꝓ
prias delicias tantū Preterea cōtume
liam intolerabilē irrogat deo quia ipas
delicias pfert illi dum magis illas. q̄ȝ ipm
diligat. Cū eñ non diligit ipm. nisi ꝓpter
illas procul dubio magis q̄ȝ ipm diligit il
D las. Si vero queritur ꝓpter quid na-
turalis dilectio vel obsequiū quod ex ipa
est non sufficit ad proprie merendū graci-
am vel gloriā. Respondemus qꝛ hoc
efficit paucitas bonitatis eius ⁊ paruitas
ipius qd̄ ē dicere qꝛ ⁊ parū bona ē ad hoc
et parua id ē parū intensa. Sic eī declara-
uim⁹ in capitulo de ipa incompabilr̄ mi
nor ē dilectiōe q̄ ē grā gratum faciēns.
Silr̄ dicim⁹ qꝛ parū bona ē hoc ē paꝝ
rapiēs in deū ⁊ parū faciens adherere illi
parū etiā abstrahēs possessorē suū a seipo
⁊ eis q̄ sua sunt Dilectio ḃo grē ecōtrario
se habet. Totū eī possessorē suū in dei gra
tuitā ac spontaneā possessionē trāsfert. Ui
detur autē ⁊ videri potest merito multꝭ ra
tionibus meritū nec eē aliqd nec eē posse ī
nobis apud deū. Et p̄mū quoniam ni
hil ē in nobis qd̄ nō accepim⁹ ad vsurā si
cut expsse legitur Mathei. xxv. ⁊ Luce. xix

Noīe eñ talenti vt ait Beda. Quicqd ha
bemus siue magnū sit siue modicū accipi
atur Debitores ergo etiā vsurarij sum⁹
omniū eoꝝ q̄ habem⁹ silr̄ ⁊ omniū bono
rū opeꝝ q̄ fecimus maxime si sint precepti 3
Aliogn nō tā districta ratione exigerent a
nobis vel puniremur ꝓ obmissione eorū
De hoc dauid p̄mi palyp. vltimo. Ecce q̄
tua sunt dñe tibi obtulimus ⁊ q̄ de manu
tua accepimus dedim⁹ tibi Silr̄ et Luce
xvij. Serui inutiles sumus q̄ debuimus
facere fecimus. Quia ergo solutio de
biti non obligat creditorē. Manifestū ē qꝛ
adimpletio cuiuscūq; p̄cepti vel etiaȝ oīm
in nullo nobis obligat deū sȝ in hoc ei de
bitores sum⁹ Qꝛ si dixerit qs. qꝛ in eis
q̄ sunt p̄cepti nihil meremur ꝓpt̄ hāc cau
sam sed in hijs que sunt voti tū accidit qd̄
mouēdo tm̄ meremur cū ad id non tenea
mur nisi post votū anteq̄ȝ debitores facti
sumus faciētes ea q̄ vouimus nihil ꝓrsus
meremur. Uouere enim vt ait augustin⁹
voluntatis ē reddere autē post votū neces
sitatis. Amplius. ꝓ quātocūq; seruicio
⁊ si forte debetur maior retributio nō de-
betur duplo vel triplo maior qua eñ rati
one hoc eēt. Amp̄. Mutuatio ⁊ ꝯmoda
tio sunt essencialr̄ obligatiōes ⁊ nō obli
gāt recipiētes eas nisi ad tm̄ ad q̄ntū ē mu
tuo datū vl̄ ꝯmodatū. Obsequiū ergo vl̄
donatio q̄cūq; nō obligat ad mai⁹ q̄ȝ ipȝ
vel ipa sit. Amp̄. Quis seruus vl̄ famul⁹
quātūcūq; obsequijs suis audeat hoc spe-
rare vel petere a prē familias vt adequet
eū filius Amp̄. Si aliqs fuit i marca vna
etiā de suo alicui nullo iure audebit ex hu
iusmōi seruitio sperare retributionē centuȝ
miliū marcarū vel totā hereditatē dn̄i cui
seruiuit. Quo ergo iure vl̄ iusticia spare hȝ
aliquis sanctoꝝ ex meritis obsequioꝝ suo
rū retributionē felicitatis eterne ad quaȝ
nec ꝯparationē habēt i bonitate vl̄ valo
re quātecūq; excellēcie merita ad felicitatē
eternā. Amp̄. Quis audeat a quantū
cūq; largo ⁊ magnifico p̄ncipe ꝓ leuati-
one vnius festuce de terra castrū vnū vl̄ ci
uitatē exigere. Jn compabiliter aūt min⁹
omne obsequiū quod deo impenditur re
tributione eterna q̄ȝ sit leuatio festuce de
terra castro vno vel ciuitate. Qꝛ si dixerit
qs quia de munificēcia vl̄ misc̄dia dei spe
ratur retributio eterna. Nō ergo ex merit
aut iusticia vl̄ in remeritorio. Amp̄. Aut
aliquid nr̄m ē in ope bono videlicet a pte

liberi arbitrij quod nō ē ex grā aut totum
quicqd est ibi boni ē ex sola grā q̄ si aliqd
ē ibi nr̄m residuū ab eo qd totū ē grē rati-
one illius meremur. ⁊ id est solū meritum
nr̄m qm̄ id solū ē ibi nr̄m. Illud aūt ē
nature cū sit bonū ⁊ nō sit grē. Ex illo igr̄
nihil meremur cum nature tm̄ sit. ⁊ nec sit
ipa opatio bona. nec ps eius nec aliquid
cōpabile ipi opationi. Cū ergo toti opati
oni totū debeat pmiū. Manifestū ē q̄ a il
li nihil vl' q̄si nihil de pmio debet. Amp
Illud ē quod vocat opatio liberi arbitrij
Manifestū aūt ē q̄ coopatio non est ipa
opatio neq3 ps eius. Cū ergo opationi so
li totū debeat pmiū ⁊ ipa opatio ex neces
sitate erit sola meritū. Coopatio igr̄ nr̄a
qua ex libero arbitrio grē coopamur. nec
meritū ē nec ps meriti. Illud aūt ē totū et
solū nr̄m i bonis opib⁹ ⁊ meritorijs nihil
g̃ ē nr̄m meritoriū i opib⁹ meritorijs nec
alibi ē aliquid nr̄m meritoriū quare nihil
nr̄m ē meritoriū. Si vero dixerit. quia
totū boni opus ē grē. totū igr̄ ē dei op⁹.
alieno vero ope vere ac pp̄e nullus mere
tur nihil ergo merent viri sancti. Am
pli⁹. Omne opus meritoriū aliquo mō ē
opus opantis vl' nullo mō. sed nullo mō
ē opantis. ergo nullo modo ē meritoriū.
Si autē aliquo mō ē opantis. et certum ē
q̄ aliq̄ modo ē dei. Operātis aūt nō ē nisi
inquantū ex libero arbitrio. Iam autē diri
mus quoniā de quāto ē ex libero arbitrio
intm̄ ē nature in qua pte non ē meritoriū.
inq̄ntū aūt grē nō ē nostrū ymmo dei. qua
re non videt eē nr̄m meritū quia neq3 no
strū. Amplius. hmōi opus ⁊ opantis ē
⁊ ipius dei aut equalit' ē dei ⁊ opantis aut
alterius magis. qd̄ equaliter nemo vnq̄
ausus ē dicere. Cum scriptū sit in. xxvi. ysaie
Omnia opa nr̄a opatus es in nobis dn̄e
Et in. v. ad phylip. Deus ē qui opat in no
bis velle ⁊ pficere. Si vero iequalit'. quid
igr̄ dicet vtrū in infinitū plus habeat i eo
de⁹ q̄ opans: an duplo vel triplo. Am
pli⁹. Si in infinitū quasi nihil igr̄ ē qd̄ h3
opans ibi. Quō igr̄ meret illo nihilo vl' q̄
si nihilo. si vo duplo vl' triplo magis ē di q̄
opantis vel plus habet in eo de⁹ q̄ ope
rās. Que igr̄ erūt ptes iste medietates sc3
vel tercie et qualiter parciemur op⁹ hmōi
inter deū ⁊ opantem illud. Amplius.
Sicut de penis meritis hoc ē iure merito-
rū debitis detrahit de⁹ ex mīscdia sua nō
tm̄ scilicet puniens quātū q̄ peccatorē quā

tūcunq3 meruit sicut dicit Job. Nec vl'asci
tur scelus valde: et David. Si iniquitates
obseruaueris dn̄e: dn̄e qs sustinebit. Sic
p misericordiā eandē remūerat supra me-
rita: hoc ē addens aliquid debitis de iure
meritorū pmijs ponam⁹ alicui deberi de
iusticia meritorū suorū aliquantum pmiū.
Quod igr̄ deus addit. Aut est maius ipo
debito pmio cui addit aut nō. Et videtur
quidē in infinitū maius eē: sicut cui in infi
nitū plus addit ex mīscdia sua q̄ habeat
viri⁹ liberi arbitrij. sic et pmio in infinitū.
plusq̄ habeat iusticia meritorū Nō enī mi
nus opatur dei misericordia in remune-
rādo sup merita q̄ grā ei⁹ insup apponē
do virib⁹ nature vel libero arbitrio vnde
pueniāt merita. Amp. Quid est hoc dice
re q̄ gloria etiā q̄ntūcunq3 pua debeatur
alicui ex iusticia meritorū Manifestū enī ē
q̄ illa gloria q̄ dicit sic deberi ē maior in-
infinitū quacunq3 gratia. et q̄ntacunq3 me
ritorū quātitate. Quibuscūq3 ergo vel q̄n K
tiscunq3 meritis reddat in infinitū maior
sit eis remuneratō q̄ ipa sint. Quare ipos
sibile est aliquē remunerari quacūq3 glo-
ria ex equo vel debito meritis: ymmo ne-
cesse est ꝑpt incompabiliter supra merita
sit. Q⁹ si dixerit quia remunerari supra
debita duob⁹ modis dicit vno quidē mō
remunerari maiori premio q̄ sint merita.
Alio vero modo remunerari maiori pre-
mio q̄ requirāt de iure merita vl' q̄ debe
atur eis de iure. Verūtn̄ dicit. Nec nos
intendim⁹ hic ambulare sophystice. Quo
niā si p oblata seruitute retribuit centū
milia marcarū. Manifestum ē q̄ longe su
pra merita sit retributio sic seruienti. Quia
ergo quantūcunq3 pua gloria reddat q̄n
tiscunq3 meritis pculdubio incompabili
ter longe ampli⁹ supra merita: id ē plusq̄
requirat iusticia meritorū reddit ei q̄ sic: si
p oblata vt diximus seruicio centū milia
marcarū argēti. Manifestū ē qd̄ diximus
videlicet quia nulla gloria quantūcunq3
parua debet de iusticia quantorūcūq3
meritorū cum melior sit dies vna in atrijs
dei sup milia. Quo enī iure tm̄ meritū ob
ligat deū ad infinitū maiorem retributio-
nem. Ampli⁹. Merita xp̄i hominis fue
runt in summo et vltimo et in supra vltra L
oēm pportionē ⁊ cōpationē supra maiora
oībus meritis aliorū. Ei ergo nō potuit
maior gloria reddi q̄3 deberet. Dica-
mus igr̄ q̄ remunerat⁹ fuit ex necessita-

te s͠m merita cū supra meritū remunerari nō posset ipse ſeipo. Sic ergo ī eo adeq̄ta ē glā meritis de iusticia dei et sic fieret ꝛ in quolibet alio si de sola iusticia fieret et retributio. Nō maior igit̄ ē gloria tota debita meritis cuiuscūq; q̄z gracia ex qua merita illa sint. Rn̄derūt quidā dicētes. qa meritis nostris solis nihil debet̄ nec nostris meritis solis deuz nobis in aliquo facere possum⁹ debitorē sed meritis nr̄is ꝛ ꝓmissione sua simul. Nulla em̄ bonitate vel eminēcia meritoꝝ eum nobis obligare possumus sed ipsemet se nobis obligauit ꝓmissionibus suis pactis ꝛ iuramētis Sicut dicit Jacob⁹ in p̄mo Beat⁹ vir q̄ suffert temptanonē q2 cū ꝓbat⁹ fuerit accipiet coronā vite quā repromisit deus diligentib⁹ se Et apl's in .iiij. p̄me ad Thym̄. Pietas habet ꝓmissionē vite que nūc est et future.

Causa autē in hoc eē videt̄ q2 ipsa bona merita nr̄a ꝛ opa dei sunt ꝛ dona. Dona aūt eius nō videnē eū obligare ad ampliora donanda nisi talia sint dona q̄ ipsa essencia ꝛ virtute sua obligēt. Que em̄ ratio ē. vt eo ipso quod deus dedit alicui bona aliqua ꝓpter hoc obligatus sit ad danda icōparabiliter maiora. Alijs aūt omnino videtur meritū nihil eē q̄ntū ad bona obtinēda adherētes verbis illis deberti Cenom̄. epi. Quicqd habes meriti pueniēs gracia donat. Nil deus in nobis p̄ter sua dona coronat. Videt̄ etiā facere ꝓ illo quod dicat Apl's in .vij. ad Ro. Stipēdia peccati mors gracia dei vita eterna. Cū em̄ dixisset stipendia peccati mors Non dixit aūt stipēdiū meritoꝝ vita eterna quod vtiq; dixisset vt aiūt. si quēadmodū mors eterna ex meritis iure reddit̄ redderetur ꝛ vita eterna. Ad idē facit ꝛ id quod legitur Johānis p̄mo. Et nos de plenitudine ei⁹ oēs accepimus ꝛ graciā ꝓ gracia. graciaz scilicet vocās vitā eternā que accipit̄ ꝓ grā q̄ dat̄ in p̄senti. Silr̄ ꝛ zacharie .iiij. Adducet lapidē p̄mariū et exequabit graciā grē eius. In psal. ꝛ dicitur. Graciā et gloriam dabit dn̄s. nō ē dictū graciā dabit ꝛ gloriam reddet. Qd̄ ergo cōueniētius videtur in oībus hijs. hoc ē vt dicat̄ q2 grē de-

D bet̄ gloria ꝛ hoc multis de causis. Primū q2 hmōi grā scilicet gratūfaciēs grā ē adoptionis et filiatio. filiationi eī iure debetur hereditas sicut legit̄ in .viij. ad Roma Q2 filij et heredes. heredes quidē dei. coheredes aūt xp̄i. Silr̄ ꝛ in .iiij. ad Gal. Q2 si filius ꝛ heres ꝑ deū. Hec grā vocat̄ spiritus adoptionis ꝛ in eodē capit'lo ad Ro. Sed accepistis spiritū adoptiōis in quo clamam⁹ abba p̄r. quasi ex duab⁹ causis deū bis patrē vocam⁹ quoniā ꝛ regenerādo p̄r ē ꝑ graciā adoptionis ꝛ glorificādo filr̄ ꝑ largitionē hereditatis. secūdo iure ꝛ lege amicicie qua bona amicoꝝ ex necessitate sunt cōmunia. Quia igr̄ oē⁹ amic⁹ ē amicoꝝ suoꝝ diligit em̄ diligētes se sic ipsemet dicit in ꝓuer. viij. Ego inq̄t diligo diligētes me necesse ē vt bona sua bona inq̄z glorie cōmunicet eisdē. Alioquin nec fidē nec veritatē amicicie ſuaret. Tercio ex ꝓmissione seu ex repromissiōe sicut appet ex antepositis iacobi apl'i ꝛ pauli testimonijs. Quarto ex cōuentione sicut legit̄ mathei .xx. Conuentione aūt facta cū operarijs ex denario diurno. Operantib⁹ ergo

N debet̄ ex ꝯuentione habētib⁹ aūt graciā adoptiōis ꝛ filijs nupciarū xp̄i ꝛ ecclie debetur iure hereditario diligētib⁹ autē iure et lege amicicie ꝛ etiā ꝓmissionis. De hoc vero qd̄ cōiter dicat̄ q2 quedā opa meritoria sunt vite eterne. ꝛ q2 omī ope facto ex charitate meretur qs vitā eternaz. Nullo mō videtur q2 ex ꝯdigno cuiuscūq; opis mereri possit qs vitā eternā. Cū eī grē debeatur vita eterna vt ondim⁹ ꝛ hoc ꝑ se. Opi aūt nihil debeat̄ nisi ꝓpter graciā ex qua ē. Quoniā sic dicit gregr̄. Nihil habet viriditatis ram⁹ boni opis nisi a radice ꝓcesserit charitatl̄ Manifestū ē q2 grē debetur merces eterna in p̄mis ꝛ ꝑ se etiā absq; omī ꝓmissione. Opib⁹ vero nō deberi videtur nisi ratiōe ꝓmissionis aut cōuentionis. qd̄ ergo cōiter dr̄ q2 omī ope facto ex charitate meretur qs vitā eternā ꝛ hoc ex debito ita intelligēdū videtur q2 debitorē facit sibi deū vite eterne. Nō quidez ꝓpter ipm̄ opus solū sed ꝓpter ꝓmissionez dei cū ope ei⁹ Et verissimū ē q2 nisi sic operāti ꝛ a merito illo nō cadenti reddet̄ vita eterna ꝛ iniuria ei fieret ꝓpter ꝓmissionē ꝛ cōuentionē qb⁹ oīb⁹ hmōi operationib⁹ diuina bonitas se astrinxit. Si vero q̄ratur vtrū merito cōdigni mereatur quis quocūq; hmōi ope vitā eternā. Rn̄de-

O m⁹ q2 vno mō condignū dr̄ ꝯpabile quēadmodū in .viij. ad Ro. Existimo eī q2 nō sunt condigne passiones huius tp̄is ad futurā gloriā q̄ reuelabit̄ ī nob id ē q2 nō sūt cōpabiles p̄sentes molestie ad futurā gloriā neq; p̄sentes miserie ad futurā felicitas

tem. cum futura illa bona in infinitũ ꝛ in
compabiliter maiora sint p̃sentib⁹ hmõi
malis. Alio mõ magis scõm vsus sui
impositionem vocãt magistri et scolares
multi magisq; sm ppꝛietatem et pmã po-
sitione cõdignũ strictũ debitũ vel meritũ
Et tunc verum ẽ q̃ ex condigno cuiuscun-
q; operis nullus meretur vitã eternam. q̃
ex stricto et mero debito operis nulli⁹ me
retur vitã eternã quoniã nulli operi per se
absq; dei pmissione vel conuentione de
betur vita eterna ꝛ hoc ẽ quoniã operi ni-
hil debetur vt pmiũ nisi ratione gracie ex
qua ẽ aut ratione diuine pmissionis siue
conuẽtionis. Q; si dixerit qs q̃ hmõi
opus in se continet graciã cui debet vita
eterna vel saltem effectum gr̃e. ꝛ ĩdo quic
quid debetur radici gr̃e debet ratione ope
ris. Et insup aliquid videtur addere ope-
ratio] Rñdemus q̃ nõ sic continet gra
ciam vt partẽ sed magis sapit vel redolet
graciã vt fructus radicem. Si vero qs
P querat quid operãtur bona opera ad ob
tinendũ vitã eternã cum soli gracie debea
tur et hoc de iure dixerunt quidã quia cũ
per graciã sit dignus vita eterna. p opera
ipa facit se magis dignum. Cũ enim filius
ratione filiationis paterna debetur here
ditas. tamen si faciunt quod filiatio re-
quirit. videlicet q̃ patri seruiunt laudabi
liter et obediũt magis eis debetur ppter
hoc hereditas et si non maioꝛ. Sed q̃
liter hoc ẽ verũ cum ius hereditatis illius
nõ sit nisi filiatõ nec alia sit dignitas filijs
qua hereditate paterna digni sũt nisi ipa
eadẽ filiatio seu gr̃a adoptionis. de qua
non ẽ necesse q̃ crescat ex omni ope bono
et si forte ex aliquo. Ampli⁹. Quid ac-
crescit isti ex bono ope cũ nec inde crescat
eius gr̃a nec gloria q̃ ei ex hoc vtilitas. in
quo em̃ pdest ei q̃ magis dignus ẽ eadẽ
gloria vel magis ei debeatur. Si em̃ mar
Q ca vna magis aut minus' debeat dũ mo-
do debeatur debito per quod ex necessita
te reddatur et eque cito ꝛ tãta tanq; bona
ei reddatur ad quid curabit de maiori de
bito aut dignitate Rñderi potest ex p̃
mo. ii. canonice petri. quia ex bonis operi
bus certam faciunt opatione suam q; illa
operãtur hoc ẽ firmãt. Gracia enim et si
non augetur ex omnibus opibus bonis. ta
men inde radicatur ac q; firmatur ꝛ ppter
hoc etiam gloria. Scõz ẽ. quia ipsum
seruire patri deo. ẽ debitũ ei p se ꝛ bonũ p

se et ideo faciẽdũ. Et si ex hoc nulla remu
neratio speraret de hoc quod dicit quid
ei curandũ ꝛc. Respondem⁹ quia nõ
omnia facienda sunt ppter mercedẽ sed
curandũ est ei vt faciat volũtatem dei pa
tris et luceant opera eius coram homini-
bus vt glorificetur deus. ꝛ legitur mathei
v. Iteru curandũ ẽ ei vt firmetur ꝛ radicet
gracia eius. Curandum etiã est ei. ne
tanq; a seruo malo ꝛ pigro auferat. sicut
legit mathei. xxv. et luce. xix. Amp̃. Om R
nis virtus et omnis potencia sicut mode-
rato ꝛ debito sui vsu ꝛ exercitio inualescat
et confortatur ita ociositate sua debilitat.
ꝛ tandem deficit. ppter quod dicit Greg.
Quia virtus aut pficit aut deficit. ppter
quod multũ ergo curandũ ẽ ei q̃ qui ha
bet graciã adoptionis et vt operetur ꝛ ne
gocietur in illa licet negociatio ꝛ operatõ
sua non obligent deũ ad retributionẽ ni-
si quẽadmodũ diximus. Si quis autẽ di-
cat quia plus debet mereri qui ex modico
gracie seruit deo q; qui ex multo quemad
modum vidua illa. In. xxi. luce. Plus om
nibus misisse dicitur in gazophilaciũ. q̃
ipa de paupertate sua. Illi vero de vicijs.
Respondemus quonia illud nõ est ca
suale sed approbatiuũ. quod em̃ ex maio
ri affectu miserat vel deuotione pbat aiẽ
quomõ paupertas ipius quando nec illa p
bibere potuit. quin illa duo minuta. De S
hoc vero q̃ cõmuniter dicitur etiam ex te
stimonijs sanctoꝝ q̃ aliquis vir sanct⁹ po
test mereri graciã viuificationis vl' iustifica
tionis alicui peccatori. questionez habere
videtur et ppter hoc quod dicit hieroni.
Frustra p eo quis orat qui non meretur
obtinere cum certum sit peccatorẽ omnez.
non solũ nõ mereri pcipue id quod p eo
petitur ymmo etiam demereri. Hoc autez
dicimus intelligendũ esse in eo qui non ẽ
desiderans etiam vt exaudirentur orates
p eo. Intelligimus etiam frustra nõ q̃n-
tum ad orantes sed q̃ntum ad ipm. Nõ
tamen hoc generale est. quonia p quodã
tali qui etiam phibebat ne p eo oraretur
Et qui se dicebat nolle vllo modo obtine
re graciam penitencie vel reuersionis eo
inuito et rennuente orationem fecit p eo
sanctus stephan⁹ institutor grandimon-
tẽn. ordinis cum cõuentu suo et exaudit⁹
fuit. Cum em̃ p illo orassent venit ad eos
homo ille annuncians eis qualiter muta
tus esset. ꝛ faciens confessionem de pecc

tis cũ multa deuotione et lachrimis peni
T tenciã egit. Qđ autẽ nec merito ꝯgrui
nec merito cõdigni mereri quis possit ali-
cui peccatori graciã iustificationis inde vi
deri potest. q2 cũ maius sit vt aug9 iustifica-
re impiũ quã creare celũ ⁊ terrã. Manife-
stũ aũt ẽ ꝙ nullis meritis cõgruit vt ꝓ eo
creet deus celũ ⁊ terrã nec vnꝗ ascẽdit in
cor alicui9 vt hoc ab ipo petere p̄sumeret.
Rñdem9. q2 iustificatio peccatoris sic
nõ nisi ex pietate penitur ꝗntũ ad peccato
rẽ. aut ꝓpter dei gloriã. videlicet vt facies
tanta mirabilia glorificet ab hominibus
qui hoc viderint vel audierint. Nihil ergo
magis ꝯgruit deo ꝗ̃ misereri ⁊ potissime
ad gloriã suã. Nihil etiã magis decet bo-
nitatẽ eius ꝗ̃ p9is electoꝝ suoꝝ p̄cib9 incli
nari. et non immerito possunt de cõgruo
mereri viri sancti iustificationem peccato
rũ. Alia est cõgruẽcia qua nihil magis de
cet deũ facere ꝗ̃ preces quas ipsemet inspi-
rat et fieri sibi precipit exaudire. Hoc ergo
mõ expediuimus nos de merito congrui
ex parte ista. De merito vero condigni
u nullo modo videtur nobis et p̄mum qua
re quia si meritis istius .ꝗntũcunꝗ sancti
deberetur iustificatõ illi9 peccatoris ergo
eo non cadẽte ab illis meritis. sed p̄seue-
rantẽ in eis ex necessitate redderetur eidẽ iu
stificatõ peccatoris istius aut iniuria fieret
eidẽ. Ponamus ergo ꝙ decedat in meritis
istis vir iste sanctus impossibile ergo ipm
cadere de cetero a meritis istis. Impossibi
le aũt similiter est deũ iniuriã eidẽ facere im
possibile ergo erit deũ nõ reddere eidem
quicqd ei debetur. debetur autẽ eidem ex
meritis iustificatõ peccatoris istius. Neces
se ergo est vt reddatur ei iustificatõ ista ꝗ̃
re impossibile est istũ peccatorẽ decedere
mõ dũ est in peccatis. Si enĩ sic decederet
nũꝗ redderet ei9 iustificatio illi viro san
x cto cui debetur ex meritis ꝓpter hoc ergo
diximus quia nullatenus ex merito cõdi-
gni possũt deberi alicui ꝗntũcunꝗ sancto
iustificatõ alicuius peccatoris. Alioquĩ vi
deretur auferri peccatorib9 libertas libe-
ri arbitrii ita vt non possẽt p̄seuerare ĩ pec
catis neꝗ possent nõ iustificari vel nõ pe
nitere. Certissime tamẽ tenendũ est et nul
latenus dubitandũ quin et obtinere pos-
sint et sepissime obtinẽt et impetrãt apud
deũ peccatoribus veniã et graciam.
Hoc aũt ex ineffabili largitate pieta-
tis et beneficẽcie diuine et hoc ipm met cõ
fitẽtur dũ hoc petũt sibi donari. Non enĩ
hoc exigũt a deo vt sibi debitũ sed magis
donari vt donum gratuitum et graciam:
neꝗ petunt hoc sibi reddi de iusticia: sed
hoc sibi magis ex gracia indulgeri.
Illud aũt non est p̄tereundũ quod su
pra tetigim9 quia bona opa nostra ⁊ dei
dona sunt. Opa nostra opa etiã dei ꝗ ipse
opatur in nobis et etiã p nos. Non quidẽ
tanꝗ per organa tantũ aut instrumẽta. y
Tunc enĩ nec ad laudẽ nec ad vituperium
nec ad culpã nec ad meritũ imputanda es
sent nobis opa bona sicut cythare vel ty-
bie nihil imputat ad culpã vel ad meritũ
de tybicinãtibus et cytharisantib9. In no
bis igitur opat de9 bona opa sua et no-
stra non tam p̄stando virturẽ facultatẽ et
opportunitatẽ. ꝗ etiã excitãdo et foris do-
ctrinis et p̄dicationib9 et beneficioꝝ cõso
lationũ ymitationib9 flagelloꝝ quoꝗ sti
mulatiõnibus et interdũ cõpulsionib9 ⁊ i
ternis inspirationib9 ac reuelationib9 ter
roribus et aliis modis multiplicibus qui
sibi soli noti sunt. et quib9 illos voluerit
reuelare. Non solũ igitur coopatores su-
mus sed etiã opatores. licet hoc dono grẽ
ipius sit. Nec ꝓpter hoc quoniã gracia ẽ
opus bonũ vel donũ dei minus meritori
um est. ymmo ampli9. qm̃ ꝓpter hoc ⁊ me
lius est et deo magis acceptũ. Quẽadmo
dum aũt si pecunia data esset alicui vel ca
strum qđ ipe totũ cõuerteret in honorẽ ⁊
obsequiũ datoris. et ad hoc solũ illud ha
beret ⁊ habere vellet vt in eo totaliter serui
ret eidẽ. Castrũ vtiꝗ illud vel pecunia et
dei esset datoris et ipius receptoris. Dei q
dem dũ totaliter ipi in illo et de illo serui-
tur. Possidentis aũt tanto magis esset quã
to illud ad honorẽ dei. atꝗ seruiciũ magis
haberet. Illud quippe solum iusto titulo
possidemus et ꝙ totaliter deus possidz in
nobis. hoc est totalit eidẽ seruimus. Alias
aũt non vsurpatores sed etiaz fures sum9
In nullo enim quicꝗ iuris habemus nisi
in eo de quo deo seruimus et inquãtũ de
illo seruimus eidẽ et hec est societas inter
nos et ipm deũ. vt totũ sit eius et totũ no
strũ quicquid habere videmur. Et hec
lex atꝗ iusticia seruat semp inter veraciter
ac pfecte sese inuicẽ diligẽtes. De hac soci-
etate prime. Johãni. j. Societas nostra sit
cũ deo pr̃e et cũ filio ei9 ihesu xp̄o Et nos
iam multociẽs diximus in declamatoriis
exhortatõnibus. Quia bona dei vt seruiẽ-

tes habemus. quia vulgo medietarij vo-
cant et medietarios dei nos multociens
appellamus. Meditarius enim est qui alienū
pdiū cō mō tenet a dño illius ea cōditi
one vt medietatē fructuū domino soluat
Medietatē vero sibi retineat. Fruct⁹ autē
oīs qui ex bonis q̄ a deo habem⁹. Nō ē
nisi gloria t vtilitas gloriā sibi tāq̄ ꝓpriam
portionē reddi vult de⁹ t illā totaliē. quo
niā t pleno iure sua est. t nos illa nullate
nus indigemus. Utilitatē vo totā no
bis dimittit totāq̄ vult eē nostrā que sola
nobis necessaria ē. hoc au⁹ ē addimus. qa
tota vtilitas nr̄a dei gl̄ia ē. Nihil ei ē vtili-
tas nr̄a nisi bonū ꝓpter quod creati t re-
parati sumus. Et nos declarabimus in se
quētibus. quia totaliter viuere glorie dei
felicitas ē t sanctis in fine ꝓmittit. Quo
niā autē iam diximus q: remuneratio nō
habet locū vbi muneratio nō est nec retri
butio vbi tributio nō p̄cedit. Uidenq̄ po
terit merito alicui nullū opus eē remune-
rabile nisi qd̄ ex amore p̄cesserit. Omē enim
qd̄ ex amore gratuito t recto ꝓcedit ꝓcul
dubio gratis impenditur et indubitāter do
nat quantū ē de intentione opantis. Fu
cit t ad hoc predicta auctoritas greg̃ q̄ di
xit. Quia nihil habet vinditans ram⁹ bo
ni operis nisi de radice ꝓcesserit charitatꝰ.
Qui vero timore operātur redimere vidē
tur intendere incō modū t extorta videntur
quecūq̄ metu fiūt. Quare nihil vidē-
tur habere meriti q: nec eciā placiti. Non
enim placent deo coacta seruicia. q: nec fui
cia talia dicēda sunt iuxta hunc modū. ne
q̄ spes videt tamē intus intendere emere
omē eius cōmodū qd̄ sperat. cōmodum
sic̄ emere ꝑpt̄ id qd̄ fac. Jā autē dixim⁹ q:
siter negociatores nec gr̄a nec meritū locū
hȝ nec remūeratio sicut nec muneratio. Ut
autē paucis nos expediamus dicam⁹ q: in
dubitāter verū ē hoc qd̄ ꝓpe remunerabi
lia nō sunt nisi opa que ex charitate fiunt
A Uerūtamē q: ꝓ omibus dat de⁹ opa
toribus suis mercedē omīa dicūtur remu
nerabilia nō solum que ex charitate ſȝ eti
am que in charitate vel cū charitate fiūt.
Utinā aūt sacerēt oēs dei opatores ornate
t p̄ciosa facere opa sua. Quot enim motib⁹
virtutū mouētur in vnoquoq̄ ope. tot de
cores. tot colores preciosos. tot deauratu
ras apponūt opibus suis vbi gr̄a. Si di-
teris cū elemosynā das pauperi. Accipe ꝓ-
pter dei honorē t gloriā ꝓpter quā peccasti

illa scilicet vt deū glorifices inde t benedi
cas. Accipe ex charitate q: frater meus es
t debes eē cōsors t particeps bonoꝝ meoꝝ
Accipe ergo ex pietate q: indiges. vl' ex mi
sericordia qua oportꝫ tui misereri. Accipe
ex iusticia qua debitor sum tibi in ista ne-
cessitate. accipe ex spe retributi onis eter-
ne. accipe ex timore dei ne illū offendam.
Omibus istis virtutibus q̄ nomiate sunt
decorata erit elemosyna tua. si ita diuisui
corde tuo. Debes aūt scire quia in .xx.
j. scdi. paliꝑ. tres pfectiones attribuūt bo
nis opibus vbi dicit. Quia opatus ē rex
ezechias rectū et bonū t verū coram dño
Prima autē pfectio est rectitudo. t hoc re
fert ad intentionē q̄ tūc quidē recta ē. cuꝫ
ē absq̄ deflexione in dextrā vel sinistrā. et
absq̄ recuruatione in ꝓpriū cōmodū. sic
exposuimus in p̄ma pte tractatus huius.
Secūda pfectio ē bonitas t hec refert ad
genus opis t vtilitates ipsius. Tercia
ē veritas t hec excludit nō solū simulatio
nē ypocritarū atq̄ mendaciū. ymmo etiā
errorē puerilē quorundā qui vulgo pape-
lardi vocant qui minuta bona opera ma
gna existimāt t vila p̄ciosa valde. Quem
admodum paruuli insignia sancti iacobi
aut nūmos plūbeos t cū debeāt aureos
id ē p̄ciosa et magnifica opa. p hec parua
t vilia se satisfacere credūt deo ꝓpter hoc
diximus q: opa coꝝ nō sunt vera fm intē
tionē coꝝ quoniā ea falsificāt dū ꝓ maio
ribus aut melioribus ea deo t hominib⁹
quodāmodo vendere volunt.

Post hec aūt loq̄mur de retributi
onibus sanctoꝝ. Retributio autē
sanctoꝝ dicit scdm̄ suū p̄ncipale.
ymmo scdm̄ suū totū gloria animaꝝ ꝑut B
sentire videt aug⁹. Gloria enim corpoꝝ nō
partē beatitudinis sed redundanciā eius-
dē vocat his verbis. Tanti inquit fecit de
us animā rationalē vt ex beatitudine illi⁹
nō beatitudo q̄ fruēns t intelligētꝰ ē ꝓpria
sed sanitas incorruptionis in inferiorem
naturaȝ. id ē corpus redundet. Tota ergo
beatitudo q̄ sanctis mittit animaꝝ est sic
fruentis t intelligētis ꝓpria. Sola aūt ani
ma fruens t intelligēs ē vt patet ex verbis
eius. Secūda igit stola q̄ ē gloria cor
poꝝ nec beatitudo ē ꝓprie nec pars beati
tudinis ē nī ps toci⁹ remūerationis. id ē to
cius boni qd̄ sanctis in fine dabit. Non ē
aūt in hoc cōsiderāda vis vtrū ps vel aliq̄
ps q: nihil nobis dexit fine dicat ps fine.

nō dicaſ. Nominaſ autē iſta beatitudo
in p̄mis beadtudo ⁊ hoc ē q: ip̄a ē deſide-
rioꝝ omniū plenitudo. Juxta illā diffiniti
onē beati viri qua dicit q: beat⁹ ē.cui oīa
optata ſuccedunt. Dicit et vita eterna ab
ip̄a veritate in euāgelio Johānis.xvij.hec
ē autē vita eterna vt cognoſcāt te.⁊ quem
miſiſti ieſum xp̄m ⁊ d: vita eterna. q: mul
tū cōtraria ē tp̄ali. Sicut ei tp̄alis tota flu
it ⁊ euaneſcit. et nihil habet ſtās illa recta
tota ſtat in ſoliditate ppetuitatis ſue. ⁊ ni
E hil habet fluēs. Et ſicut illa totū habet cū
morte cōmune. ⁊ vita quaſi in pūcto ſolo
ꝯtingit.ita illa totū ſeorſum ē a morte ⁊ ſe
tota vitā p̄mā ꝯungens in nullo morti ap
proximat. Jp̄m eī viuere vita tp̄ali ſiue p̄
ſenti mori ē.ſi quis interius cōſideret. Lū
eī hm̄ōi vita trāſitus tm̄ ſit ⁊ fluxus. trāſi
tus inq̄ȝ ⁊ fluxus vite.tranſitus aūt vite ⁊
fluxus nō ſit niſi mors. Manifeſtū ē q̄ to
ta ip̄a mors ē. Juxta verbū Senece quod
dicit q: p̄teritū mors hȝ futurū nondū te-
nem⁹ ip̄m etiā p̄ſens cū morte diuidim⁹;
Trāſitus aūt a p̄ſenti i p̄teritū nō ē dubiū
quin mors ſit. Dicit ⁊ pax ꝑpter elon-
gationē a bellis tā ſpiritualib⁹ q̄ȝ tp̄alib⁹
⁊ omīmodā imunitionē ei⁹ ad illa. Jp̄a eī
pax tp̄alis ⁊ i medio belloꝝ poſita ē ⁊ bel
lis īmixta. Et ip̄a veritas in euāgelio iohā
nis.xiiij. Uocat eaȝ pacē. Pacē eī inquit
relinquo vobis.pacē meam do vobis. Et
ap̄ls in.iiij.ad phylip̄. Et pax dei q̄ exupat
oēm ſenſū cuſtodiat corda ⁊ intelligēcias
veſtras. Jntelligim⁹ autē exupat oēm ſen
ſum videlicet incōp̄hēſibilitate ſua vt nul
lus ſenſus imenſitatē ei⁹ ꝑut ē et quāta ē
ꝯp̄hendere poſſit. Uel exupat oēm ſenſū
ſuauitate ſua. Quemadmodū lux ſolaris
oēm ſenſum luminoſitate ſua. Quemad-
modum nullus viſus totā illuminoſitatē
ſolis cape ſufficit. ymmo radiolo ei⁹ mo-
dico impleſ. Sic nullus ſenſus cape ſuffi-
cit hoc ē ſentire immēſitatē ſuauitatis pa-
cis dei. Dicit ⁊ requies.qm̄ finis ē omniū
laboꝝ cōmotionū nr̄aꝝ et cōcuſſionū. Et
hoc ē quod dicit aug⁹ in p̄ncipio libri ꝯfeſ
ſionū. Jnquietū ē coꝛ noſtrū ad te dn̄e do
nec qeſcat in te. Dicit ⁊ libertas.qm̄ elō
gado ē ab om̄i opp̄ſſione et exacdōe ⁊ an
guſtatione.de hoc in.viij.ad Ro. Creatu
ra liberabit a ſuitute corruptiōis in liber
tatē glorie filioꝝ dei. Hec aūt libertas eſt
habēs latitudinē ſine om̄i anguſtia et re-
pagulo.et habēs erectionē ſine leuationē

capitꝭ abſq̄ȝ vlla dep̄ſſione ⁊ iogo. Jbi eī
ceſſat oīs p̄ncipatꝰ et dn̄atio excepta do
minatiōe ei⁹ q ē deus ⁊ dn̄s oīm ſeculoꝝ
Et hoc ē quod legit p̄me ad coꝛ.xv. Lum
euacuerit oēm p̄ncipatū ⁊ poteſtatē.tunc
ſubiecta erūt ei oīa ꝑpter euȝ qui ſubiecit
D ei oīa. Nominaſ etiaȝ iſta beatitudo
lux ⁊ claritas. Lauſa autē huius noīatio-
nis manifeſta ē. Quia oīs ignorācia. oīs
dubitatio oīs erroꝛ. omnis opinio tūc ceſ
ſabit.eritq̄ȝ viſio oīm electiſq̄ȝ videre eos
decebit et delectabit.de hoc. Ap̄lus.in.iij
p̄me ad. Loꝛ. Uidemus nunc p̄ ſpecu-
lum in enigmate tūc facie ad faciē Et iteꝝ
Tūc cognoſcam ſicut et cognitus ſum. de
hoc Johā.j.iiij. Scimus quoniā cū appa
rebit ſimiles ei erim⁹. quoniaȝ videbim⁹
eū ſicuti ē. Hec autē in ſequentib⁹ declarā
bim⁹ quoniā declaratione ⁊ p̄bationib⁹
E indiget. Nominaſ gaudiū ⁊ torrens
voluptatis. Gaudiū mathei.xxv. Jntra in
gaudiū dn̄i tui. Torrens vero voluptatis
in pſalmo. Torrente voluptatis tue pota-
bis eos. Nominatur et gloria quoniā
ē exaltatio animarū ſanctaꝝ vltima vltra
quā non eſt eis exaltatiō.de hoc p̄mi Re
gū.ij. vt ſedeat cū p̄ncipib⁹ et ſoliū glorie
teneat.ſilr ⁊ in pſal. Gratiā ⁊ gloriā dabit
dn̄s. Nominaſ cena magna.luc.xiiij.
hō quidā fecit cenā magnā. et eiuſdē.xxij.
Ego diſpono vobis ſic diſpoſuit mihi pa
ter regnum vt edatis ⁊ bibatis ſupra men
ſam meam in regno meo: ꝑpter hoc dicit
pſal. Saciabor cū apparuerit gloria tua.
Lu aūt debes ſcire q̄ a p̄nb⁹ ſuis no-
minaſ ſic iſta felicitas ⁊ beatitudo.beati-
tudo vero ⁊ felicitas ⁊ gloria nomināt eā
totaliter maxime ſm̄ eā intentionē glorie
quā hic poſuim⁹. Jncipiētes igitur ab ip̄a
glīa icedem⁹ p̄ vias declarationū ⁊ p̄bati
onū ꝑut cōſueuim⁹. Dicem⁹ ergo i p̄
F mis q: p̄fectio i vnoquoq̄ȝ p̄fectibili nō ē
niſi actus potēcie ſeu potēcialitatis ei⁹ vl
tim⁹ ⁊ ſup̄mus. Alioqn non erit p̄fectio
ſimplr̄ ſed forte ad aliqd. Atteſtaſ aūt hu
ic diffinitiōi ariſto.in lib ethicoꝝ vbi dicit
q̄ felicitas ē actus intrāſmutabilis. Siue
aūt atteſteſ nobis ſiue nō. Nihilominus
declaram⁹ quod intēdim⁹. Lū eī oīs po
tēcialitas actū habeat: ⁊ oīs exitus de po-
tencialitate in actū habeat. vltimū et finē
vltra quē nihil intēdit natura p̄fectibil. ex
neceſſitate erit aliqs act⁹ vltim⁹ anime hu
mane vltra quē nihil intēdit vl̄ expectabit

B vl' quereret naturalit' eius natura vnicuiq3
aūt ī suo vltio et suo fine ē qes. Amp.
aut anima hūana ē possibilis venire ad
hunc actū seu pfectōnē naturaliter aut ex
naturali impossibilitate phibita ab eadē
Q' si ē possibilis vt veniat in eā ex necessi
tate veniet in eam in omnib' indiuiduis
sue spēi aut saltē in pte. Si em̄ nec ī pte
īdiuiduoꝝ ventura eēt ad hāc pfectōnē fru
stra ⁊ ociose creata eēt in ista potēcia. Po
tēcia em̄ que nō exit in actū ppter quē est.
Cū em̄ nō sit nisi ppter actū et act' sit vti
litas tota ipi' cū cesset ista vtilitas manife
stū ē eā inutilē eē creatā hoc aūt manife
stū impossibile ē. Amp. vt aliq̄ species
vniuersalit' et ppetuo remaneat in potēci
alitate sua impossibile ē q2 ⁊ ociosa eēt in
ea hmōi potēcia et ipi creatori eiusdē con
tumeliosa. Omni enim artifici vel opifici
q possit ⁊ sciat ad pfectionē deducere op'
suū. ignomiosa ē ppetua īpfectio illi'. Ad
D quid em̄ creasset hmōi spēm nisi ad impe
fectionē et defectū. Amp. Errasse poti
us videret et fuisse decept' cū creasset p
pter finē quē non assequeret. Si aūt creas
set et non ppter finē insipient' creasset illā
necessario igr̄ hmōi spēs vl' ī totalitate īdi
uiduoꝝ suoꝝ vl' ī pte educeret ō hmōi po
tēcia ad hmōi actū vl' finē. Amp. Decla
rauim' iā ī tractatu singulari. qō nobilior
opatio aīe ⁊ act' pstānor ⁊ omīno pfectio
ei' sublimior ē ei nō ī corpe nec p corp' s3
poti' abstracte a corpe p raptū vl' sepate oī
no ab eodē p mortē qre cōsequēs ē ex ne
cessitate vt ei' pfectō cōpleta sit ei seorsū a
corpe. Corp' em̄ ppter infirmitatē et fragi
tatē suā nō potest sustinere hmōi īpfectio
nē. Sicut legitur. Exodi. xxxi. Non vide
bit me hō et viuet His g̃ itaq3 positis
videlicet q necesse ē hāc spēm animaꝝ sci
licet animā humanā venire p modū quez
diximus ad suam pfectionē vltimā. Incipie
mus declarare pfectionē istā per singulas
vires quibus cōgruit et que nate sunt ha
I bere illā. Dicam' igitur qm̄ cū vis in
tellectiua anime hūane speculū sit poten
cialiter omniū intelligibiliū ex necessitate
pfectō eius vltima erit vt hec sit in affectu
cōpleto qō est vt sit speculū omniū intelli
gibiliū. Speculū inq3 euidentissime expres
sionis et clarissime apparitiōis hoc autē
est vt in eo reluceat expssissima resultatiōe
omnia intelligibilia Quare erit speculum
vniuersi et exemplū. cui' exemplar ē tota
series seculoꝝ et ppter hoc erit mūd' in
telligibilis siue seculū intelligibile et ima
go pfecta speculi. qō est speculū vniuersa
lis speculatiōis sicut et verbū vniuersalis
dictionis. qō de' pater dixit seipm ⁊ om
nia in eo et p ipm. que dictio non fuit nisi
generatio verbi illius. nihil em̄ aliud ē di
ctio vbicūq3 sit siue dicatur nisi generatio
verbi. Intellexit aūt hoc iohānes euāgeli
sta ⁊ expssit in . iij. pme Canonice sue dicēs
Filii dei sumus s3 nōdū apparuit qd eri
mus cū aūt appuerit silēs ei erim', qm̄ vi
debimus eū sicuti ē. Jam aūt declaratum
ē in libro de sensu ⁊ sensato ⁊ ī aliis libris
De hoc q visio nō ē nisi assimilatio vidē
tis scdm quod videns ⁊ visi verbi gracia.
Quia scdm oculū ē videns. quicquid est
videns visio omīs ē assimilatio oculi ⁊ rei
vise. vt vbi grā. Si sit visio albi erit assimi
latio albi ⁊ oculi ⁊ albatio oculi. Sic visio
lucidi illuminatio ē oculi. Et ad hunc mo
dū se habet etiā de aliis sensib'. ymmo ge
neralit' de oībus apphensionib'. Quare
visio qua videbim' deū quē vīq3 in glīa
deitatis nō videbim' nisi oculo intellect'
erit assimilatio nr̄i intellect' ad ipm. licet
p captu modico suo ⁊ angustia receptibi
litatis sue. Quia ergo ipe in seipo et p se
ipm exemplar ē cuius exemplū ē vniuersū
licet incompabilis distancie ac silitudinis
ad illū. erit ex necessitate noster intellect'
tūc exemplū ī quo relucebit silitudo exem
plaris illius. put quidē et naturalis capa
cias ⁊ meritoꝝ dignitas ipum adiuuerit
Amp. Aut nemo dubitet hanc esse na
turam speculoꝝ. vt cum sibinuicē edirecto K
opposita et impedimentū interpositū nō
fuerit nec in altero eoꝝ crassitudo vl' rubi
go aut superficiei inequalitas: sed mag; ter
sa rasa ac polita superficies ipsius fuerit.
quicquid deformis visibilibus in reliquo
apparuerit totū in altero si equalis tersio
nis at3 politionis fuerit resultabit et gene
raliter p modo aptitudinis receptibilita
tis sue formas apparētes in opposito spe
culo recipiet ⁊ representabit intuentibus.
Quāto fortius ergo speculū nostri intelle
ctus illi speculo vniuersalis ac lucidissime
apparitionis pueniētissima illa coapta
tione applicatū recipiet ab ipo vt sit specu
lū in effectu simillimū illi p modicitate sue
receptibilitatis ⁊ dignitate meritorum ac
magnificēcie diuine largitatis, psertim cū
nec creatū nec reformatū sit nisi ad hoc et

ꝑpter hoc. Testificat̄ autē ⁊ illud apl's in
L iiij. pime ad Cor. vbi dicit. Videmus nūc
p speculū in enigmate tūc autem facie ad
faciē. Facies em̄ nostri intellectus ad faci
em dicti speculi quod et dei facies ē et dei
vultus sicut dixim⁹ applicata atq; coapta
ta faciē illaꝝ rep̄sentabit exp̄ssa similitudi-
ne. Similiter ⁊ in sequētib⁹. Cognoscam
autē sicut ⁊ cognitus sum. Quid ē hoc di
cere. Nisi quemadmoduꝫ deus verbū in
seipo videt hec omnia tanq̄ȝ in speculo ex
pressissime ac lucidissime rep̄sentationis.
Sic et ego q̄ntū ad vim intellectiuā fact⁹
speculū pfecte sic dixim⁹ assimilationis ad
ip̄m cognoscā i meip̄o q̄cūq; i meip̄o q̄cū
q; in hmōi speculo p irradiationem p̄mi
speculi resultabūt. Tunc igitur vis nostra
intellectiua p eradicationem eterno ac ce
lesti sponso suo beatissimis amplexib⁹ cō
pulata non tam concipiet q̄ȝ etiam pariet
filiū ⁊ verbum ad ymaginem ⁊ similitudi
nem p̄mogeniti filij ⁊ verbi. Hmōi enim
resultatio in vi intellectiua nostra. verbuꝫ
erit spirituale exemplū pulcherrimum ac
perfectissimū. Primi verbi quo spirituali
dictione dicet. omnia dicibilia sibi tunc di
ctione. Lucidissima ac perfecta. Quemad
modū deus pater p̄mogenito verbo suo
dixit omnia sed hoc tanto supereminentio-
ri sup omnia dictione quāto eius veritas
vmbre tenuissime sue ⁊ vestigio p modico
antecellit. Intelligere quippe et cogi-
M tare siue videre spiritualiter dicere est. sed
dictione spirituali. Si quis autem querat
vtrū ⁊ om̄ia et singula que sunt vl' esse pos
sunt visure sint anime nostre in illa gloria
intellectus seu virtutis intellectiue nostre
Respondem⁹ quia quicquid decebit
et delectabit eas videre visure sunt tunc.
N Quod autē nec deceret eas videre nec de
lectaret non sunt visure. Nec visio talium
pertinere videtur ad gloriam intellectus.
Nos autem in tractatu de substancijs ab
stractis perscrutatius de hoc inquirere p
ponimus et determinare. Q; si quis que-
rat vtrum hic idem modus sit videndi de
um. an p hanc ymaginationē seu similitu
dinē suam solūmodo vidēdus sit ab ani-
mabus humanis. an p ip̄am p̄senciā suaꝫ
et veritatē que indubitāter p̄sentissimam
se exhibebit tunc eisdem. Reuera que
stio ista ad ꝑpositū pertinet cū potissimū
tocius glorie virtutis nostre intellectiue vi
sio ip̄a dei sit. ꝑpter qḋ ⁊ dicit augustin⁹.

i libro de doctrina xp̄iana. Quia nobis p̄
mittitur aspectus summe pulchritudinis.
⁊ alibi. q2 visio dei ē tota merces q̄ sanctē
ꝑmittit̄. Videt̄ autē qḋ vbi p̄sentissima
ē diuina essencia seu veritas. nō eēt neces
saria vmbra vel ymago nec mediū aliud
Queadmodū vnaqueq; animarū nrarū
gaudiū suū tristiciā suā scienciā suam vel
ignorancia p seip̄as. Hoc ē p̄sencia ip̄a et
veritate ip̄arum absq; vllo medio ymagi
nis vel alterius designationis cognoscit.
Et ꝑpter hoc dicit augustin⁹ in libro d̄ tri
nitate. Quia quedaꝫ sunt q̄ mens hūana
nullo mō ignorare potest. Amplius.
Si ymago esset necessaria eēnt due forme
eiusdē speciei in eodē subiecto. queadmo
dū si albedo ⁊ ei⁹ silitudo diceret̄ i eodeꝫ
eē subiecto. Silitudo em̄ gaudij vel tristi-
cie nō videt̄ posse eē nisi aliud gaudiū vel
alia tristicia. Preterea ip̄a ymago similit̄
nō cognosceret̄ nisi p ymaginē ⁊ similitu-
dinē ⁊ ita in infinitū. videt̄ ergo ip̄a diuie
veritat̄ p̄sencia sufficere ad ostētationem
sui ip̄sius lucidissimā quare supflue ponit̄
ymago vel silitudo ip̄ius ꝑpter visionē ⁊
ostēsionē eiusdē. In hoc aūt dicimus
qḋ licꝫ diuina eēncia eēncialit̄ p̄sentissima
sit animab⁹ nr̄is ac ꝑxima. sua tn̄ supemi
nēcia ⁊ incōp̄hensibilitate remotissima ē
ac distātissima ab illis vel qḋ ꝯgruētius ē
ille ab ip̄o Sicut dicit aug⁹. Quia lux ce
cis proxima ē ip̄si vero ab ea remotissimi.
ꝑpter hoc dicit aug⁹ ad ip̄m in libro con
fessionū. O p̄sentissime. o secretissime. pre
sentissime quippe dixit q̄ntū ad ip̄um qḋ
ꝑculdubio omniū spiritualib⁹ oculis lu-
cidissimū ac p̄sentissimū se exhibet ⁊ inge
rit. Secretissime vero dixit q̄ntū ad nos q
vel oculos cordiū nostroꝝ ad ip̄m intuen
dum non erigimus ⁊ aperim⁹. Plerumq;
autē et auertimus. ⁊ vel naturali infirmi-
tate ac debilitate intellectus aut aduenti-
cia etiā obtenebratiōe ab eius visione vl'
cognitione impedimur. Igit̄ ⁊ proximus
est mentibus nostris essencialiter ⁊ remo
tissimus q̄ntū ad illam coniunctionē siue
approximationē qua quo eousq; mētib⁹
nostris approximat. vt eas et lumine suo
illustret. et alijs bonitatis sue redundan-
cijs repleat quod vtiq; magis sit ex ingrēs
su mentium nostrarum in ip̄m q̄ȝ eō tra.
quāq̄ȝ isti duo ingressus subiecto ⁊ essen-
cia idē sint licet ratione diuersi. Hmōi
autē silitudo ⁊ exemplū congruū ē sol visi

bilis z ignis in rubo quondā ardēs et nō
ꝯsumēs vt legit exodi.xxx. Si ei sol babe
ret in potestate sua retinere. radios lucis
sue cum vellet. et diffundere similiter cum
vellet tunc indubitanter quantūcun ꝗ ꝓ
pe esset nobis nō viderem⁹ eū si lucis sue
radios retineret Quare nō sola illa eēn-
tialis ꝓpinqtas facit eū nob visibilē sed vo
luntaria ei⁹ illustro. Sic se habz et de ignē
in rubo qui ardorē suū ne rubus exureret
vel arderet cōtinuit virtute et volūtate di
uina quāq; eidē pn̄tissim⁹ eēt essencialiter
q̄nto fortu⁹ ergo in nobis si via illa diuia
effēcia sit bēneplacito liberrie volūtat' sue
radios nr̄e illuiationis retinet et infundit
mētibus nr̄is. Non ergo sola veritatl sue
p̄n̄cia illā ꝯgnoscim⁹ sed sus irradiatione
sup aīas nr̄as qz nec sola presencia hmōi
vel se nobis infūdit vel nos in se rapit Et
generaliter eodē mō se habet de omni re
que extra aīas nr̄as est et intelligi⁹ extra
animas nr̄as id esse. qd non ē ipa eēncia
aīe nec pars nec dispositō siue accidēs illi
us. Omne em̄ qd sic extra aīm .s nr̄as ē
non apphendit ab aīabus nr̄is nisi p im
pressionē similitudinis sue hinc ē q ea q̄ i
corporibus nr̄is sunt. Videlz ossa intestina
nerui naturaliter ignorā⁹ q̄ūticunq; pro
xima sint nobis eēncialiter et aīabus nr̄is
qm̄ p̄dicto mō extra aīas sunt Hec au
oīa induxim⁹ vt videas quoniā nō presē
cia eēncialis aut ꝓpinqtas p̄ficit cognitō
nē sed impssio similitudinis aut sigillatio
aīarū nostrarz qm̄ si aliqs eēt i igne et om
ni pte et enā plen⁹ igne nisi in corpe suo vl'
organo tact⁹ similitudinē ignis reciperet li
cet et intus et extra p̄sentissimū ipm habe
ret illū eū sēsu nō cognosceret. Manifestū
igit ē qz p̄n̄cia localis p se apphēsionē nō
p̄ficit sed p inpressionē similitudinis q̄ est
assimilatō seu sigillatō animarū nostra
rū p̄n̄cia aūt dei d q̄ loqmur hic quasi lo
calis est hoc ipm etiā sonat nomē apphē
sionis vel rem em̄ vel aliquid dephende
re apphendere est. Exemplū euidētissimū
est de hac re in corpe sacratissimo domini
redēptoris qd cū tante claritatl tāq; ful
goris sit Et de p̄n̄cia eius i altari fides pia
nullaten⁹ dubitat tamē ibi non videt eo
q fulgoris huius radios sic retinet vt no
bis sue luminositatis corpalibus ocul' no
stris infūdat licet et cū vult. et qbus vult
se intēdendū videndū exhibeat. et tūc ali
quid ingerit oculis et imprimit quod pri

nō imprimebat. Si qs autē dicat q̄rit
hoc qd dicim⁹ Non deus ipse videbit ab
aīa humana inp̄ria sed ymago eius quā
dicim⁹ licz aristot'. ad hoc respōdisse vide
atur in libro suo de aīa vbi dicit. Qz ymag
go leonis picta duobus modis cōsidera
ri potest. Videlicet vt ymago leonis et vt
res et cū cōsideraē vt ymago non in ea p
culdubio sistit intuentis consideratō sed
magis p eam in leonē extendit. Conside
ratur aūt vt res quādo color eius vt linea
tio atq; figuratō attēditur .etian leoni sit
similis cogitat. Nos aūt planı⁹ rn̄de-
bimus ad hoc et dicemus quia impressio
que fit in oculo a re visa non videtur sed
magis res a qua impssa ē z ad hūc modū
se habet de formis et impssionib⁹ ymagi
nabilib⁹ et inteligibilib⁹ qz nō ipe ymagi
natur aut intelligūtur sed magis res qua
rū sigillanōes et similitudines sūt nisi for
te qs de eis cōsideranonē p se fecerit quē
admodū et nos sic loquētes facim⁹. Sic
ergo aspiciēs in rem aliquā nō id qd ha
bet in oculo sed rem illā videt p illud. Sic
semetipsam intuēs mēs hūana i gloria illa
nō semetipsam ꝓpe videt sz deū cui⁹ yma
go z similitudo tūc ē et repsentatio ꝓ modo
q ei cōgruit p̄fecta. Eodē mō etiā dicimus
de rebus aliis qz semetipsam intuēs illas
videt nisi forte reflexionē cogitat⁹ sui vl' in
tuitus sup semetipsam fecerit. videlicet vt
cogitet ad q̄ntaz p̄fectionē deuenerit p te
ista. scilicet vt cogitet z mireē ad dei laudē
z gloriā de tāta pulchritudine sua z perfe
ctione q̄ nō solū pulchritudinē vniuersi mū
di z oim seculorz. ymmo etia dei pulchri
tudinē. Quemadmodū cera sigilli seu si
gnaculi decorē z ferrū ignitū ignis ardo
rē pariter z splendorē et speculū politissi
mū atz mūdissimū pulchritudinem inspe
ctoris dei. Verū vt tale speculū z talis in
spectoris dei z eidē talit' z applicatū hocē
nullo modorz inquinabilē a tersione sua.
nullo mō sepabile ab illa beatissima ꝯiū
ctione sua atz applicatione ad deū inspe
ctorē nullo modo elongabile p interpositū
tū ab eodē. Huc ergo locuz in mente hūa
na sic glorificata due ille ꝯsiderationes qs
aristoteles proposuit de ymaginatiōe le
onis Prima quidem consideratio qua se
ipsam videt vt res quia hec visio est mer
ces et gloria virtutis eiusdem intellectiue
Hec em̄ est ei visio omnium clarissima ac D
p̄fecta scd̄a qua intueē hāc gloriam suam

ac eiusdē glorie datorē deū. vt totā in eius collaudationes graciarū actiōes et benedictiones iubilationesq; incogitabilis exultationis se cōferat. Et hoc ē qd legit ysaie lv. Simul laudabūt qui oculo ad oculuz videbūt. Et iob. xxxviij. Cū me laudarent astra matutina et iubilarēt oēs filij dei Et in psal. Beati q habitāt in domo tua dñe in secula seculoꝝ laudabūt te. Non negamus autē vtrūq; in futuro simul ibi posse fieri vbi potēcialitas plene euacuata erit. et solus ibi regnabit actus atq; pfectio. Ois eñi difficultas et oñe impedimentū ex malo possibilitas ē. et sub hoc malo igemiscit ois creatura et parturit vsq; adhuc. et ipsi etiaz pmicias spiritus habētes suspirātes ad euasionis libertatē et in eandē cogitan
P tes sicut legit in. viij. ad Ro. Si qs autē querat vtrū visio hmōi iocunda sit aut delectabilis. rñdemus q: sit vltra oēm estimationē et admirationē nostrā. Cū eñi cōiunctio cōuenientis cū cōueniēte cōueniēs sit delectatio diffinitiue vt visuz ē phylosophis. Nihil autē conueniēs adeo sit nro intellectui q3 lux illa pma atq; purissima. Hmōiq; piunctio eius ad illā conueniēs sit in vltimitate cōueniēcie. Manifestū ē visionē hmōi delectabile eē i fine delectatō
Q nis. Eodē mō et p aliā diffinitionē hoc ipm declarari facile ē. Delicia quippe vel delectatio pceptio est rei naturalis virtuti apphendenti iuxta aliā rationē vel diffinitionē. Adeo autē naturalis ē vt ita loquamur deus virtuti nre intellectiue. vt pter eius pceptionē solā creatus sit et reparatus Quare manifestū ē. q: eius pceptio eidē ē iocūda siue suauis in fine iocūditatis et suauitatis. Amp. Oēs delectationes eq̄les sunt in suis apphensiōibus. sicut et virtutes suis effectibus. cum ibi nec difficultas nec impedimētū locū habeat. Sicut ergo apphensio seu visio de qua loquimur ibi ē in fine pspicuitatis ac certitudinis. Sic et
R gaudiū qd ex illa ē aut scdm illā erit i fine. suauitatis. Amp. Cū totus ille status patrie totus gloriosus sit. gloria vero nihil habeat impfectū aut diminutū nihil icōgruens pfectiōi sue. Manifestum est omēs delectationes in vltimitate suauitatis ibi eē Alioquin nec eēt patrie nec glorie. nec illi cōgruerent vtpote diminute et incōplete. De hoc autē qd in scriptis sanctoꝝ legitur q: fidei succedet visio si fides stricte accipiatur. videlicet q ē caput et fundamentū religionis. Dicim9 q: visio ppie rerū fundamentaliū. hoc ē ad fundamētuz religiōis ptinentiū succederet illi. Hec aūt res sunt in pmo pdicāde sunt introducēde ad religionē xpianā videlicet deū eē et ipsum esse remuneratorē sperantiū in se eiq; obediētiū ac seruientiuz. punitorēq; ecōtrario se habētiū. et alia hmōi q sunt rudimēta introducēdoꝝ ad xpianā religionē. Similiter dono intellectus succedet clara visio eorū q signis et figuris hic velata sunt et generalit omniū mysterioꝝ. Dono vero
S consilij succedet clara visio vtilitatū et aliorū bonoꝝ q p illud electa sunt similit periculoꝝ et alioꝝ malorū q p illud declinata sunt. Eodē mō dono sciencie clarissima ac certissima cognitio boni et mali et differenciarū specieꝝ atq; ramoꝝ ipsoꝝ. Juxta hūc modū virtuti prudēcie ingntū lumē ē succedet clara cognitio rerū illarū q̄s ad prudenciā ptinere diximus i capitulo d ipa. Cū autē dr q: visio tota merces ē. dicimus q: visio p cognitiōe accipit ea intentione et mō quo ipa veritas dixit Johannis. xvij Hec ē vita eterna vt cognoscāt te et quem misisti iesū xpm. Cognitio vero nō tā scienciālis ē q3 etiā sapiēcialis et sciēcialis ad intellectū ptinet cuius suū ppriū cognoscibile ē lux intellectualis. id ē veritas siue verū. sicut declarauim9 i tractatu d bono et malo. Sapiencialis vo ad vires motiuas nobiles siue affectiuas ptinet. quarū ppriū suū cognoscibile ē bonitas siue bonū scdm ptes eius et ramos siue species. et est sapiēcialis cognitio nobilior atq; intimior q3 sciēcialis. ppter qd dicit aristot. i libro suo ethycoꝝ. Quia virt9 ē omi arte certior et melior. Hmōi aūt exemplū ē in oib9 gustabilib9. Vinū eñi ex splendore colore
T substācia tanq3 ex quibusdā radijs sue lucis et veritatis sciēcialiter cognoscit. ipo vero sapore suo et odore sapiēcialiter. et ppter hoc intimius cognoscit. et hoc tāto q̄nto odor et sapor intimiores sunt ipi vino q3 color et splēdor. q3 substāne grossicies atq; subtilitas. Cū ergo altissimus deus non solū sit ipa veritate sua luminosissim9 sed etiam bonitate sua suauissimus. Necesse est vt anime glorificate nō tam cognoscāt eū sciencialiter ex irradiatione luminosissime veritatis eius super ipsas q3 sapienciāliter ex torrente voluptatis et ex inundatione bonitatis eius super easdem. Amplius. Si hoc non esset cum huiusmōi co

gnitio videlicet sciẽcialis tota sit virtut; in
tellectiue nr̃e. ⁊ in ipa sola. sola illa ꝑprie
glorificaret cũ tota gloria animaꝝ ſm hoc
in illa ⁊ scõm illã solã eẽt. Amp̃. Cum
nõ in illa neq; ſm illã sola; sit meritũ ani
marũ ergo nõ in illa sola nec ſm illã sola;
p̃miũ erit earũdẽ. Nõ erit ergo totũ ⁊ solũ
p̃miũ cognitio h mõi seu visio. Amp̃.
U Ex textu Johãnis. j. Et nos oẽs de plenitu
dine eius accepimus graciam pro gracia.
Ubicunq; ergo inuenerit gracia; vite ibi
et dabit graciam et patrie seu glorie. Ad
idem facit illud quod legitur zacharie. iiij.
Exequabit graciã grẽ ei⁹. Qualit̃ exeq̃bit
graciã grẽ si nõ vnicuiq; gracie vie reddat
graciã glorie. de qua legit̃ ad Ro. vj. Gra
aũt dei vita eterna. Ad idẽ facit illud psal
Graciã ⁊ gloria; dabit dñs. Amp̃. xxv
Mathei ⁊. xix. Luce dicit̃ habẽti dabit̃. Et
ibi dicit augustin⁹ Sup habẽti meritum
sup dabit̃ p̃miũ. Cũ em̃ vnaqueq; mũ vi
rtũ sic habẽs merituz. dabit̃ ex necessitate
vnicuiq; congruẽs ac ꝑpriũ p̃miũ. Am
plius. Cũ charitatẽ tãtis laudib⁹ extollat
aplũs in. xiij. p̃me ad Coꝝ. Ut sine ea se ni
hil esse. sine ea nullã aliarũ quicq; ꝓdesse
plane asserat. Qualiter remunerabitur si
tota merces fidei reddit̃ quod vtiq; indu
bitãter fit si visio illa id ẽ cognitio sciẽcia
lis quam supra diximus tota merces san-
ctoꝝ est. Sed et illud quod dicit Gregori⁹
Quia nihil habet viriditatis ramus boni
operis nisi de radice ꝓcesserit charitatis.
Z euidenter destruit errorẽ istũ. Quid enim
est viriditas boni operis nisi illud vnde ⁊
a deo acceptũ est ⁊ remunerabile siue me
ritoriũ. Manifestũ est igitur quia ex cha-
ritate remunerabile ẽ siue meritoriũ oĩe
opus. Quare potissimũ remuneranda ẽ
charitas cũ radix merendi ipa sit. Am
plius. ꝓsper in libro de vita contemplati-
ua. vita virtutũ omnium est charitas.

Ampli⁹. Autẽ. Qualiter dicetur illud
Ecclesiastici p̃mo. Quia timor domini de-
lectabit cor. Et iteꝝ. Timor domini gloria
⁊ gloriatio. gaudiũ ⁊ leticia ⁊ corona exul
tationis. Si essencialiter dicitur illa quia
hoc ẽ timor dei videlicet gaudiũ et leticia
cũ multo fortius hec omnia erunt in futu-
ro cum de bonis suis timori domini futu
ra ꝑfectio nihil subtrahat quin potius au
gmẽtũ eis incompabile superaddit Siue
re refertur hoc ad futurũ sub hoc intelle-
ctu. quia timor domini in patria est. Hic.
Habemus ergo ꝓpositum. quia timor do
mini erit gloria et gloriatio ⁊c. que omnia
p̃mia indubitanter glorie sunt. Q; si cau-
saliter intelligũtur illa sub hoc intellectu
scilicet quia timor domini est causa glorie
et gloriationis et ceteroꝝ. Cum aliter cau
sa dici non possit istoꝝ timor. nisi quem
admodum meritũ causa dicitur p̃mii et
timor etiam habemus ꝓpositũ quoniam
scõm hoc timor erit causa ⁊ meritum p̃no
minatorũ p̃miorum quare nec sola fides
remunerabitur nec sola eius visio sciencia-
lis quam diximus cognitio merces eius
nec sola visio intellectualis gloria erit ani
marũ nostrarũ ⁊c. Addemus etiam hijs
alias declarationes in sequentibus.

Uerũtamen scire debes. quia de visio y
ne dei duplex erit gaudium ymmo triplex
Primũ enim gaudium erit. de quo ꝓlocu
ti sumus quod erit scilicet de ipa illustrati
one ac ꝑfectione virtutis nostre intellecti-
ue. Scõm erit de ipa pulchritudine spõ
si in qua tanto erit delectatio maior q; in
aspectu cuiuscunq; alterius pulchritudis
quanto pulchritudo sponsi illius incõpa
bili supereminẽcia omnibus alijs antecel
lit ⁊ ipa anima amore vehemẽtiori ⁊ am
plexibus artioribus adherebit. De hoc le
git̃ psalẽ. xxiij. Regem in decore suo vide
bunt. Tunc amouebit pallas peplum de-
super faciem suam vt sponsis. id ẽ anima-
bus hũanis intuendam illam ad plena;
illuminationem de qua superi⁹ locuti su
mus ⁊ ad beatissime fruitiõis delicias in
tuendam illam amatoribus suis exhibe
at. Juxta quod legit̃ Sapiencie. viij. Ama
tor factus sum forme illius. Terciũ gaudi
um est de visione glorie ipius. Ibi em̃ ma
nifeste appebit ipm ẽẽ regẽ ⁊ dñm oim se
culoꝝ. Ibi videbũt̃ oĩa subiecta sub pedi
bus eius et vt apud nos fieri cõsueuit ibi
portabit coronã id ẽ ostẽdet euidẽs isigne
regni vniuersal̃ ⁊ dñationis oim seculoꝝ.
Sicut legit̃ in vlt̃. ad Ro. Quẽ ostẽdet be
at⁹ ac solus potẽs ⁊c. legit̃ aũt in eius vesti
mẽto ei⁹ ⁊ femore quod in eisdẽ scriptũ di
cit̃ apocal̃. xix. Uestimentũ autẽ illud sup
eminẽtissima eius claritas ẽ. qua oĩa illu-
minat quecunq; lucent Sicut dixit Aug⁹
in libro Soliloquioꝝ dicens O lux p quã
lucent quecunq; lucent. In psal. vo di- Z
cit̃. Amictus lumine sicut vestimẽto. hec ẽ
supeminẽcia que ostẽderi illũ euidẽtissime
regẽ eẽ regum ⁊ dñm dominantiũ. ⁊ in ea

legitur hoc ab omnibus intuētibus euidē
tissime et quasi ꝑma lr̃a seu verbū de hoc
scriptum in ea erit ꝑmitas eius qua añ eā
non ē alia nec eē potest. Secunda lr̃a
siue verbum de eo dē ē vltimitas ipi⁹ qua
sup eam. id ē maior ea nec ē nec eē potest
alia. Tercia lr̃a vel verbum de eodem
ē larga influencia ipius per quā est illumi
nās quecunqȝ lucent oīa ⁊ in celesti pady
so diē faciens pleni luminis et ardoꝝ quā
nec nox interpollat nec nubes nec nubilū
nec nebula vllo modoꝝ obscurat. Quar
ta lr̃a seu verbū de hoc est suauitas viuifi
ca ipius ꝑpter quod dicitur Johannis. j.
vita erat lux hominū. et augustin⁹ ad ipm
O purgatarꝝ mentiū suauissima lux. hꝰs
quatuor supeminēcijs legit̃ i lumine ami
ctus eius id ē euidēter apparebit ⁊ cogno
scetur eē rex regum ⁊ dn̄s dominantium.

Femur vero vnde ⁊ fecunditas dicit̃
⁊ fetus generatio ē qua ex patre natus est
siue germanitas quā habet ad patreȝ que
nunc lucidissime clarebit om̄ibus cogno-
scetur ergo certissime ac euidētissime esse
dei filius. Et ideo heres vniuersoꝝ sicut le
gitur ad hebreos ꝑmo. Quē ꝯstituit here
dē vniuersoꝝ per quē fecit et secula. Quia
eñi ex femore fecūditas siue generatio ideo
sic exposuimus femur. Uestimentū eti
am ipius ecclesia intelligitur in qua tūc le
gibiliter ⁊ apertissime scriptū erit ipm esse
regē regum ⁊ dn̄m dominantiū. et hoc tā
in ore q̄ȝ in corde ipius. In ore quidem lin
guū ⁊ cōtinuarū laudū cū clamationibus
In corde vero clarissima noticia qua hoc
ipa ecclesia lucidissime agnoscet. Uesti
mentū etiā xp̄i dicitur caro ei⁹ in qua hoc
ipm scriptum erit quatuor dotibus glorie
corpis ipius quasi quatuor lr̃is aut v̄bis.
Tanta quippe erit claritas corporis ipius
tanta subtilitas tanta agilitas tanta ipas-
sibilitas. vt in eis ⁊ ꝑ eas cognoscatur esse
rex regum et dn̄s dominantiū. Similit̃ et
in femore eius. id ē in fecunditate vł gene
ratione qua ſm hominē de spū sancto cō
cept⁹ ē ac genitus hoc ipm legitur aperte.
Tanta quippe supeminēcia charysmatuȝ
oīm ipa hora imaculate ꝯceptionis ipius
ac sacratissime generationis repletus ē et
fuisse repletus apparebit vt nō solum san
ct⁹ sanctoꝝ inter hoīes. sed etiā rex regū ⁊
dn̄s dominatiū appareat euidēter. Et illa
etiā hora nō tm̄ puulus ſm carnē quā etiā
vir ſm spiritū in vltimitate virtus perfecti

onis fuisse a nullo intuentium dubitatur
faciente hoc sacratissima illa generatione
siue conceptione de spiritu sancto in q̄ spi
ritū accepit non ad mensurā. sicut legit̃ Jo
hānis. iij. Uirū autē illum fuisse ex hora il
la Hieremias testatur dicēs. Nouū faciet
dn̄s super terrā mulier circūdabit viꝝ gre
mio vteri sui. propter quā generationē fe-
mur illi nominatū ē. Et ne putes paruā eē
pulchritudinē ipius scd̄m quod hō. Audi
petrū apostolū in ꝑmo ꝑme canonice sue
dicentē. In quē desiderāt angeli ꝓspicere
vbi dicit Beda. Tanta ē ei⁹ hominis quē
ꝓ nobis assumpsit gloria posterior vt i eū
gaudeāt angeli ꝓspicere. Gloria vero
posterior i ipo nō potest intelligi nisi glo-
ria resurrectionis siue eius siue eiusdē ſm
hominē. Nos autē de hijs plenius loque A
mur in tractatu de resurrectione. 82

Post hec loq̄mur de gloria v̄tutis
nr̄e cōcupiscibilis. Hec igit̃ erit ex
diffinitiōe glorie vltima ꝑfectio ei⁹
ſm oēs virtutes suas. Hoc ē vltima perfe
ctio eius in amore ſm oēs species amoris
⁊ in gaudio ſm oēs species gaudij ꝯgruē
tis eidē et ita de alijs. Charitas igit̃ patrie
q̄. xxxj. ysaie caminus in hierusalē erit pars
glorie ipius. maxime per hoc qa oīs virt⁹
patrie ꝑmiū erit ⁊ gloria sic supra ostendi
mus. Sic ⁊ torrens voluptatis gloria erit
eiusdem sed ⁊ voluptates erūt ibi pares.
Qñtū ei diligetur ibi deus. tm̄ erit et gau-
diū ibi de gloria ipius q̄ ibi ⁊ tanta appa
rebit ⁊ tam clare vt status ille requirit. Ibi
oīs ramus et pars charitatis habebit cō-
gruens sibi gaudiuȝ. Alioquin deus iniu
stus esset cum aliquā relinqueret irremūe
ratā. Remunerari autē impossibile est ali
quā virtutē nisi ꝑmio sibi congruenti. Erit
ergo ꝑmum ibi gaudiū de ipa gloria con
ditoris in qua videbitur. Scd̄m erit d̄ B
glorificatiōe fratrū id ē ꝓximoꝝ quod tot
habebit partes quot erūt angeli ibi ⁊ ho
mines. cuius mensurā si ymaginari volue
ris ymaginare mensuraȝ dilectionis q̄ ibi
erit in singulos. ⁊ inuenies illā maiorē eē
q̄ȝ omnes amores mundanos siue secula
res. si oēs cōflarentur in vnum. Quia igit̃
ꝓ magnitudine amoris atqȝ magnitudie
boni. erit ibi vnicuiqȝ magnitudo gaudij
erunt de necessitate ibi vnicuiqȝ electoruȝ
innumerabilia gaudia. quorū vnūquod-
qȝ maius erit omnib⁹ gaudijs mūdanis
siue carnalibus simul in vnū aggregatis.

Et propter hoc ex parte ista innũerabiliũ electoꝝ glorie innũerabiliũ gaudioꝝ fercula apponẽtur ad refectionẽ ⁊ satietatẽ vniuscuiusq; illoꝝ. E Habet autẽ questionẽ de gaudio qd est de gloria dei ⁊ gaudio isto qd ẽ de glorificatione ꝓximoꝝ vtrũ equalia sit ⁊ videtur ꝙ nõ. Quãto ei magis diligitur deus q̃ ꝓximus tãto maius est gaudiũ de gloria eius q̃z de gloria ꝓximoꝝ q̃re in infinitũ maius. E cõtrario aũt cũ gloria ꝓximoꝝ gloria dei sit nec ꝓpter aliud diligẽda nec aliud in ꝓximo diligatur q̃z deus vt dicit augustin⁹ vel idẽ videt esse gaudiũ vel equale vtriq;. Rñdem⁹ autẽ ĩ hoc q; glia dei dr̃ sm duas ĩtentiones. Scd̃m vnã nihil aliud ẽ q̃z glia dei supeminentissima ipius magnificẽcia siue nobilitas ⁊ hec ẽ gloria dei in se siue apud se. ꝓpter quã debetur ei laus ⁊ honorificencia ⁊ gloria ac cultus omis. Scd̃m aliã vero ĩtentionẽ gloria ei⁹ dr̃ q̃ glorificat hoc ẽ honoratur p̃dicatur laudatur colitur ab electis vel qbuscunq; alijs ꝓpter qd dicit aug⁹ sup illud verbũ .xi. ad Ro. quoniã ex ipo, ⁊ p ipm ⁊ in ipo sũt omia ipi gloria ⁊c. Quid est inquit ipi gloria nisi ipi sblimis clara et lata fama. Et iuxta hũc modũ vsualiter vocat inanis gloria vel falsa cui nõ subest veritas meritorũ Dei ergo gloria ẽ omẽ ꝙ ad honorificẽtiã eius ꝑtinet scd̃m hanc intẽtionẽ intelligit. Sic et deũ glorificare dicitur quicũq; quolibet p̃dictorum modorũ honorificat ipm ꝓpt qd et ipe de moyse cõqueritur. Numero. xx. quia non credidistis mihi vt scãtificaretis me corã filijs ysrahel vocãs idẽ sãctificationẽ et honorificatiõnẽ seu glorificationẽ. Similiter et. Apl̃s in. ij. Ad. Roma. dicẽs. Qui cũ cognouisset deũ nõ tãq̃z deũ glorificauerũt et honorificauerũt. Gaudiũ igr̃ de glorificatiõne sãctorũ vno modo gaudiũ ẽ de gloria dei quã habet in seipm et hoc est quoniã hic nõ diligitur nec de ea gaudetur nisi ꝓpter illã. Dilectionẽ vero dico que dici debeat charitatis. vtrobiq; igr̃ de eadẽ gaudetur p se ⁊ ꝓpter se sicut vtrobiq; eadẽ amatur p se ⁊ ꝓpter se ⁊ ꝓpter hoc fortasse idẽ ẽ vtriusq; gaudiũ. quẽadmoduz delectatio in vino ꝓpter saporẽ ⁊ delectatio in sapore propter se vna delectatio tñ sunt, ⁊ vnũ gaudiũ ⁊ nõ alia vel aliud. Si ergo nõ ẽ delectatio alicui⁹ sanctoꝝ ĩ gloria alterius. nisi ꝓpter dei gloriã, nõ videtur alia delectatio q̃z in ipa dei gloria q̃ ẽ ei apud se. Si qs aũt gaudet de glorificatione fraterna supna alias vel alit̃ magis ad delectationẽ naturalẽ vel alteri⁹ modi dilectionẽ ꝑtinet q̃z ad charitatẽ dei et ꝓximi put eaz in p̃mo tractatu videlicet de virtutibus et moribus distinxim⁹ declarauimus et septẽ differẽcijs siue ꝑfectionib⁹ eandẽ ꝑfectã ẽẽ dixim⁹. Q; si quis dixerit q; de fratrũ ⁊ angeloꝝ sanctorũ glorificatione erit ibi gaudiũ ⁊ ꝓpter gloriã dei sed eo gaudẽtes nõ opter bit ꝙ actu extendant illud in deũ queadmodũ et hic multociẽs de bonis ꝓximoꝝ ⁊ cogitam⁹ ⁊ etiã gaudemus actu nec cogitãtes de deo. nec ꝓpter illũ gaudẽtes tunc in effectu sed habitu vel potẽcia tm̃. Diximus q; hmõi bõ nõ satis cogitat vel appꝛhẽdit statũ patrie Ibi eñ locũ nõ habet vt ostẽdimus malũ potenciale nec imperfectio aliqua aut defectus. Tãta quippe ẽ libertas ⁊ expeditio virtutũ omniũ ⁊ etiaz virtutũ vt nullus actus citra finẽ suũ sistat. Nulla vis vel virtus actũ suũ emittat in minus q̃z in finez. Hic autez id ẽ in statu vie istius adeo debiles sunt vires pariter et virtutes, vt act⁹ suos vsq; in finẽ emittere vel extẽdere plerũq; nõ p̃ualeãt. Quapropter nõ videtur esse possibile vt aliqs actus q in deũ extẽdi debeat citra ipam sistat. D Amplius. Si turpis amor eousq; rapit et occupat hic turpem amatorẽ vt oẽs cogitationes locutiones ⁊ opationes ⁊ affectiões extendat necessario in mulierem sic amatã. Qui vtiq; amor quãtuscũq; sit, nõ ẽ nisi scintilla permodica ad fornacẽ ⁊ caminũ charitatis q̃ in patria ẽ ⁊ erit. Quãto fortius fornax illa ⁊ caminus charitatis in deũ rapiet amatores suos totaliter adeo vt nõ ꝓpt aliud ymmo nõ nisi ꝓpter ipm vel cogitare vel loqui vel aliud quitq̃z agere nõ pmittat. p̃sertim cũ expsse dicat ĩ libro Cantic. viij. Quia fortis vt mors dilectio, ⁊ dura vt infernus emulatio. Sicut eñ mors nihil homini sui relinqt. ymmo totũ rapit ⁊ absorbet et totũ aufert mortuũ et sibi et alijs. et totũ illũ trahit ad se. totũq; sibi vendicat. Sic amor cũ fortis ⁊ vehemẽs fuerit amatũ totalit̃ sibi rapit et abꝛipit. Et sic ifern⁹ in carcere ⁊ igne detinet illos q in eo sunt Sic emulatio emulatores detinet ĩ angustia ⁊ ardore atq; assiduo cruciatu. Qd vero dixim⁹ q; emulatores omẽs ibi pares sunt. intelligimus cum in eodẽ vel ex eodẽ fuerint, ⁊ hoc p se atq; vniuoce. Merito

aũt questionẽ habet cũ ibi charitas sit ĩ vl
timitate pfectionis sue ⁊ hoc ẽm oẽs diffe
rẽcias ⁊ noiationes. quas eidẽ in pmo tra
ctatu de virtutib⁹ et morib⁹ assignauim⁹
vna aũt ex nominatiõib⁹ eius sit q̃ vocat
cõicatõ sci spũs Utrũ cousq; pfecta sit ista
cõicatõ ibi vt sit ppriã caritatẽ excludat vl
saltẽ nõ min⁹ gaudeat ibi vnusq̃sq; õ fra
tris glia q̃ de ppria. pferti cũ dicat. apl'us
in. xiij. prime. ad. chor. Quia charitas ñ
q̃rit q̃ sua sũt. et alibi. Neo qõ suũ ẽ q̃rat.
sed qõ alterius. Amp. cũ in omnibus
puentib⁹ vbi religiose viuit ex ea scintilla
modica charitat q̃ ibi ẽ. eo usq; excla sa fit
ppriẽtas qd opabit charitas in illo statu
sive vestigiũ ppriẽtat ibi relinquit. Amp.
Actuũ. iiij. Multitudinis credẽtiũ erat cor
vnũ et anima vna et nullus aliqd eorũ q̃
possidebat suũ eẽ dicebat q̃nto fortius igi
tur ibi nihil suũ vel ppriũ aliqs vl dicet vl
reputabit Amp Sic hec potest dilectõ
E naturalis q̃ m lti pres carnales filios dili
gũt et m lti hoies fr̃es suos vt nõ solũ pl⁹
cupiãt diuitias filijs aut fribus q̃ sibi et ĩ
terdũ filijs ⁊ fratrib⁹ eas cupiãt et nõ sibi.
quanto fortius caritas ⁹ille dilectionis hoc
operabitur in electis vt non sibi quantum
fratribus felicitatem diligãt. et de eorum
felicitate q̃ de sua potius gaudeant.
Amp. Cũ dicit. Aug⁹. in libro de ciuitate
dei q amor dei fũdamẽtũ ẽ ciuitatis dei si
ue spũalis ihrl'm amor vero sui fũdamen
F tũ ẽ ciuitatis siue dyaboli siue spũalis baby
lonis quia igit fundit⁹ destruẽda ẽ in ele
ctis babylon ista Manifestũ est q nõ
stabit fũdamẽtũ ibi hmõi. tot⁹ ergo amor
erit ĩ deũ et pxios q̃re totũ gaudiũ electo
rũ erit de deo ⁊ ill'. Nulli igit erit gaudiũ
de se. Amp. Dicit. aug⁹. in libro de do
ctrina xpiana. Quia nec se ipo quisq; frui
debet. nec etiã xpo homine. Sicut aũt de
bet esse vel fieri ita erũt et fiẽt oĩa ĩ patria
Nulli⁹ igit diligit se pter se in patria q̃
re nulli⁹ gaudebit de se nisi ppt deũ ibi
dem. Et similr̃ necesse ẽ se habere in alijs
ppt deũ igit solũmõ idest pter eũsdẽ
gliã solã gaudebit ibi ab vnoq̃q; tã de se
q̃ de alijs. Ubi ergo equal' erit glia deo õ
se et de alio hoc est de gloria sua et gloria
fris. et vbi maior erit glia deo de glia fra
tris q̃ de ppa ibi ex necessitate magi gau
debit de illa q̃ de ppria. Si enĩ frater non
diligit nisi ppt vtilitatẽ aut honorẽ regis
et alius ẽ eidẽ regi vtilis aut vtilior eq̃ ho
norific⁹ aut honorificentior. ex necessitate
eq̃ vel ampli⁹ diliget extraneus ex ista cã
Amp. ibi erit rectitudo dilectõnis in
vltimo ergo curuitas ⁊ deflexio q̃ sũt con
traria rẽctitudini. Hec erũt in vltĩo elõgati
onis ab ea. Curuitas aũt dilectõnis ẽ q̃ a
diligẽte incipiẽs in eũdẽ reuertit. Non er
go erit ibi dilectõ tanq̃ de semetipo . aut
gaudiũ. In his aũt rñdẽdũ ẽ q reuera di G
lectõ natural' q̃ nos ⁊ nr̃a diligim⁹ erit ibi
vnicuiq; electoꝝ. Et hoc ẽ qm glificatõ na
ture naturã nõ destruit nec minuit nec ali
qõ eidẽ ingerit detrimentũ ymmo eã exal
tat illustrat ⁊ pficit pter qõ dilectio natu
ralis erit ibi et ĩ electis. ⁊ in vltimo sue sin
ceritatis ⁊ pfectionis. Ex hac ergo dilectio
ne erit vnicuiq; electorũ gaudiũ in semet
ipm de gloria sua ac felicitate ex dilectiõe
vero gratuita q̃ vsu scolastico charitas vo
cat cũ apud phylozophos generl'it ⁊ q̃n
q; apd sacros doctores sola naturalis di
lectio charitas vocabat. Ex gratuita ergo
dilectione qua de⁹ in pmis ⁊ maxime dili
git. ⁊ pter illũ solũ q̃cunq; alia q̃ hmõi
dilectõe diligũt sicut nulli ẽ hmõi dilectõ
in semetipm pter se sed pter deũ solũ.
Sic neq; gaudiũ nisi pter illũ. et iterum
Nec dilectio hmõi nec gaudiũ sm illã est
alicui de seipo vel gloria sua nisi q̃ntũ pti
net ad dei gloriã et honorẽ. ⁊ ppt hoc di H
lectiõe hmõi magis diliget ille de electis
ab vnoquoq; aliorũ. ex quo erit deo ma
ior gloria ⁊ eius pmiũ. Similr̃. Hmõi au
tẽ exemplũ ẽ in vno qui diligit regẽ aliquẽ
⁊ nõ diligit aliquẽ de familia ei⁹ nisi ppt
vtilitatẽ ipius. Manifestũ ẽ ei in hoc exem
plo q ꝓportionabiles erũt dilectiões q̃s
hz hõ hmõi ĩ famulos regios ⁊ vtilitates
eoꝝ ad regez videlicet. ita vt q eque vtiles
regi fuerint eque diligant ab illo. ⁊ qui in
equalr̃ vtiles inequaliter diligãtur ab eo
dẽ ⁊ qui duplo magis vtilis duplo magis
diligat. Sic aũt hoc se hz in vtilitatib⁹ sic
ibi in honorib⁹ deret glorijs. vt ex qb⁹ ma
ior aut minor. aut equalis ẽ deo honor et
gloria dilectiõe quã diximus. Silr̃ ⁊ ꝓpor
tionabiliter. id ẽ dilectionib⁹ ꝓportiona
bilib⁹ diligat. Nec amor naturalis sui fũ
damẽtũ ẽ dyabolice ciuitatis sed amor p
uat⁹ q ⁊ hõ noie si pscrutet⁹ psideret aua
ricia ⁊ cupiditas dicẽdus ẽ. cum ⁊ supfluã
noxia ⁊ etiã cũ iniuria ⁊ lesione pximi cu
piant ⁊ inquirãtur q iuxta testimoniũ se
nece eoipo appet euidẽt nõ eẽ naturalis
nn

qđ ĩfinit⁹ ẽ siue imensus et iđo sp̄ crescens
Juxta illud. Crescit amor nũmi quãtũ ipa
pecunia crescit. Naturalia ei desideria fi-
nita sunt vt idẽ dicit. inaturalia vero ĩ infi
nita. Proprietatẽ vo q̃ in religiõis pfesso
ribus ⁊ furtũ ẽ ⁊ pditio fratrũ ⁊ sacrilegiũ
omĩno nõ patiť glorie sanctoꝝ sinceritas
⁊ sanctitas. neqȝ naturalis dilectio cõmu
nionẽ excludit a cordibus sanctoꝝ. ymmo
in eis illaȝ efficit ⁊ ingignit ymmo dictat ⁊
suggerit omĩa eẽ naturaliť cõmunia ⁊ cõ
municãda inť omẽs substancias rationa
biles. Uerũtñ nõ vsqȝ ad illã pfectionẽ cõ
munionis se erigit aut extollit. q̃ cõicatio
sancti spũs noiať. ⁊ suũ habet ĩ patria cõ
plementũ. Causa autẽ in hoc ẽ. qm̃ nõ
ẽ omĩno imunis ⁊ libera a curuitate ac re
flexione vt in p̄cedẽtibus ostẽdimus. qꝛ er
go dilectio nõ vniuoce ymmo diciť equo
ce sm̃ tres modos quos assignauimus et
gaudiũ nõ vniuoce dicetur ymmo equo-
ce cũ vnaqueqȝ intẽtio diligẽdi gaudium
3 habeat sibi congruẽs ⁊ approp̄atũ. Jã
ergo diximus tibi gaudia tria virtutis no
stre cõcupiscibil'. et qꝛ ipa charitas erit ibi
p̄miũ eiusdẽ. Exaltatio vo illius elõgatio
eius ⁊ libertas a passionib⁹ qbus obno-
xia erat in vita ista. passionibus inqȝ ptur
bantibus ⁊ molestantibus ipam. Hee au
tẽ sunt numero sex videlicet amor ⁊ odiuȝ
dolor siue tristicia ⁊ gaudiũ desideriũ siue
fames spiritualis atqȝ fastidiũ. ⁊ quod p
p̄ieviciũ accidie ẽ. Has autẽ passiões seu
pturbationes dicim⁹ cũ fuerint inordina-
te. Pietatꝭ vero gaudiũ erit de sublata mi
seria. ⁊ cõusqȝ eliminata vel exterminata
vt nullũ penitus ĩ electis eius fastidiũ re-
linquatur. Gaudiũ vero zeli rectitudinis
vindicta est infernalis sicut legitur in psal
Letabiť iustus cũ viderit vindictã. Et p-
uerbioꝝ. xj. Jn pditione impioꝝ erit lauda
tio. letabiť ergo iust⁹ ĩ pditiõe impioꝝ nõ li
uore vindicte sȝ zelo iusticie. videlicȝ amo
re pulchritudinis istius iusticie. Et qꝛ ipie-
tas sic ligabiť ac calcabiť vt nihil ꝯtra bo
nos. nihil in dei cõtumeliã vlterius possit
ablata potestate impus non solũ seuiẽdi
in bonos. sed etiã vinciendi circa eos ppť
quod ⁊ in psal. legiť. Et oĩs iniqtas opila
bit os suũ. Et iob. Iniqtas aũt contrahet
os suũ. Tunc saturabũť q esuriunt ⁊ sitiũt
hoc mõ iusticiã. ⁊ erunt beati ĩ hac pte be
atitudinis. Sic legiť mathei. v. Beati qui
esuriunt ⁊ sitiunt iusticiã. Sunt autẽ q ab

latione miseriarũ ptẽ felicitatis istius reput
tẽt et p eis facit illud quod legiť in psalm
Anima nr̃a sicut passer erepta ẽ d laqueo
venantiũ. Et iteꝝ. laqueus cõtrit⁹ ẽ ⁊ nos
liberati sumus videtur aũt q eodem mõ
ponere possẽt ptẽ albedinis carẽtiã nigre
dinis. cũ p̄rsus eodẽ mõ se habeat carentia
cia nigredinis ad albedinẽ vt carẽtia mi-
serie ad felicitatẽ. Jn quo rñdemus q R
carẽtia miserie eterne reuera nõ ẽ ps nec
potest eẽ felicitatis contrarie q̃ est plenitu
do oĩm desiderabiliũ. Reuera tñ gaudiũ
ẽ electis de eo quod vidẽt se vel videbunt
euasisse miserias culpaꝝ atqȝ penaꝝ ⁊ istud
gaudiũ ps est quodãmõ totius felicitatis
seu iocunditatis quã habituri sunt electi.
Et possibile ẽ quod aliquis gaudeat d eo
quod ẽ albus ⁊ pulcer. et cum hoc de hoc
quod nõ deformis ẽ aut niger. quẽadmo
dũ pharise⁹ ille euãgelicus gloriabať luc
xviij. Et applaudebat sibi de eo quod nõ
erat sicut ceteri hominũ. videlicet q mun
dus ⁊ immunis erat a peccatis hominum
vt sibi videbať ⁊ de eo qđ bonus erat. p
prie tamẽ felicitas impositione ꝯsistit hoc
ẽ in obtẽtu bonoꝝ pame q̃ p̄parauit de⁹ di
ligẽtib⁹ se. q̃ quoniã sequitur immunitas
maloꝝ ⁊ de illa etiã gaudebũt. gaudium
hmõi non ẽ ps illius sȝ seqla cõitans. Si
quis tñ aggregare voluerit toti gaudio d
hmõi sequela ps erit felicitatis illius. sed 2
carẽcia miserie siue imunitas ab illa nũqȝ
Juxta tres modos istos erit retributio et
gloria virtutis nr̃e irascibilis supioris ac no
bilis iuxta virtutes suas siue merita quas
noiauimus ĩ p̄mo tractatu de virtutibus
⁊ moribus quẽadmodũ humilitati q̃ ĩ ipa
⁊ scdm̃ ipam ẽ vt grã ⁊ meritũ retribuať
sũma exaltatio q̃ est vltima sub deo subie
ctio. tanto quippe vnusquisqȝ ibi sedebit
sublimior. q̃nto hic fuerit deo subiectior.
Juxta quod legiť in eodẽ capitu. luce. Qui
se humiliat exaltabiť. Sic turbationibus
eiusdẽ quibus excãdescebat cõtra dei ꝯtu
melias tã in se q̃ȝ in aliis. ⁊ generaliť con-
tra peccata succedet pax ⁊ taȝ merces q̃ȝ p̄
miũ illarũ gaudiũqȝ et gloria de triũpho
quo omĩa hmõi triũphata ⁊ exterminata
erũt. Jta ira ei vt dicit phylosophus inqui
sitor victorie. Silr timori pene ⁊ timori of
fense securitas. Timori vero reuerencie q̃
ẽs hic ẽ. succedet timor dñi q pmanet in se
culũ seculi. Jste timor erit nõ soluȝ gloria
futuro sed etiã gloriatio. sic legiť Ecclesia

stici.j. Causa autē in hoc ē quoniā omnes virtutes ibi erunt in actu nō erunt ibi habitus dormientes. omne eñi impedimētū omnis difficultas omnis retardatio pcul erit ab oībus virtutib⁹ tunc vl'timor domini ē gloria hic vbi habitus ē r sepe ī potētia. Glorjatio vero in futuro. vbi erit solummō in effectu. Jpe de timor erit gau-
D dium r letitia ex diffinitionibus quas supra posuim⁹ voluptatis. Erit enim cōiunctio virtutis nostre irascibilis ad deū. cōuenientissima ac decentissima fm oīs virtutes suas quēadmodū p humilitatē erit cōiunctio eius ad deum vltimitas subiectionis sic et p hmōi timorē vltimitas reuerētie r p securitatem vltimitas circūdationis ac ptectionis. r ad hunc modū de aliis erit idem timor corona exultationis quoniā ipo coronabitur et decorabit virtus nr̄a irascibilis r erit hmōi corona insigne regni quo ipa a deo regitur hic et regit que sub ipa sunt. Erit etiā r insigne victorie qua de contrariis passionib⁹ ac de omnibus triumphauit. Jam ergo diximus et put opus fuerit numerauimus
N gloriā anime humane fm se totā. hoc est scdm tres vires suas et diximus quia oēs virtutes quas obnnebit ī patria erūt glorie et pmia erunt beatitudines r pmia ipsius. Questionē autē habet. vtrū omnes virtutes eius in patria opabunt simul. et si oībus nominatis gaudiis gaudebit simul anima hūana r hoc plane nobis videtur. Primū q2 oēs virtutes erunt ibi in effectu potencialitate tarditate ac difficultate opandi oīno sublatis. Erūt ergo in continuo actualitatis sue. ppter qđ r Aristoteles videtur dixisse si m̄ eousqz intellexit q felicitas ē actus. Secundo nō tota simul beatificaretur vel beata esset anima humana in actu nec totā suam mercedem obtineret aut pmium: si nō tota aut totaliter oībus gaudiis suis gauderet.

Amplius. Nō scdm totū deo coniungeretur vel cōiuncta esset si nō totalit' ipo frueretur. Quarto: si nō gauderet nisi vno gaudio vel duobus vel in quocunqz nūero dūmodo nō oīb⁹ simul gauderet nisi aut illi vel illis gaudiis ppetuo inhereret: r ita non nisi parte suē mercedis vnqz haberet aut trāsferret se ab illo vel illis ī alia r hoc inutiliter: cū illa nō eēnt maiora: et ita nihil ei accresceret ex hmōi mutatione q̄re vel ex fastidio vel ex incōstācia q̄ ibi locum nō habēt vllo modo ēē. Quinto cum oīa simul cognoscat: r ad oīa videnda simul illuminet ibi virtus rationalis quō r alie ad oīa desiderabilia sua sentienda atqz ad fruendū eis simul nō expedient et illustrabunt. De suppliciis autē infernalibus questionē facit contrarietas q̄ videtur in ipo textu scripture. Sapiētie nāqz gnio dr. Quia flumina cōcurrūt durit Et intelligitur scdm vnā expositionē de fluminib⁹ tormentorū infernalium. Job vo xxiiij. dicit Ad calorē nimium transeat ab aquis niuiū. Uerū naturam inferni r statū penarūqz eiusdē modos et stabilire et declarare alterius est negocii. De eo vero
q aristoteles felicitatē dicit actū transmutabilē. Aliqua nobis hic dicēda sunt: quoniā r catholice veritati cōcordare in hoc r errori origenis cōtradicere videtur: cū origenes posuerit animas hūanas ab illa felicitate r ad istas miserias nō semel tantū sed infinicies reuersuras. Q2 autem illud impossibile sit inde manifestū ē. Quoniā impossibile ē substantiā vnā duos habere naturaliter motus contrarios. Motus autē contrarii sunt qui scdm eosdē terminos sunt et designatur hmōi cōtrarietas quasi duabus ppositionib⁹ q̄ sunt a r ad Que ergo anime hūane mouētur a psentib⁹ miseriis impossibile ē q naturaliter moueātur ad illas. Naturaliter iniqz mouentur ab illis fuga r odio naturalibus quas habent ad illas. Similiter cū naturaliter moueātur ad felicitatē naturalib⁹ scilicet appetitu r amore ad illā. Jpe autē posuit de natura animarū hoc esse quod ab illa felicitate sic moueant. licet naturā vocauerit naturalē defectibilitatē. Amplius. Nullū est eñi vinculū adeo forte vt firmiter ligās vel astringēs aliquid aliquid vt amor fortissimus amantē astringit amato Quia ergo anime hūane in deū amor ibi est in vltimo fortitudinis. erit et astrictio atqz alligatō eiusdē ad illū in vltimo fortitudinis. Quare inseparabiliter adherebit ibi deo
P Sexto nihil adeo dominatur anime humane vt amor et eousqz eidem dominatur vt ipa cōtra eū nihil possit. Adeo quippe ipm trāsfert in amatū vt nihil aliud ei cogitare vl' libeat vel liceat nisi vel amatū vel ppter ipm qđ in amoribus carnalibus ac mundanis manifestum est. de quibus iam declarauimus q infinitū minores sunt amoribus nō solū

glorie sed etiā grē. quātofortiꝰ ergo cami-
nus ille hierusalē id ē charitas patrie non
solū auertit a cōtrariis animā humanam
sed ita etiā deo agglutinatā tenebit vt om-
nē mortē suauissimā nō solū tolerabilē re
putet comparatione sue separationis ab ipso.
Quare manifestū ē. qꝛ si quid eēt eam tra
hens totis conatibus ac viribus obnitere
tur vt nullo mō a deo abripi se pateretur.
Septimo. Si voluptas adeo absor-
Q bet animā humanaꝫ vt illa hora amplexꝰ
sponsi carnalis vel sponse nihil aliud co-
gitare eideꝫ liceat quātofortius voluptas
illa spūalis ex amplexibus celestis sponsi
pcedens ꝛ beatissima illa copula ita occu
patam et absorptam omninoqꝫ auersam a
contrariis cogitationibus ꝛ desideriis te-
nebit animā humanā. Octauo. si igni
R culus ymmo scintilla pmodica sancte dile
ctionis ꝛ fastidire facit animā humanam
corpus suū ꝛ tanto oneri habere. vt carce
rem mortis illud reputet. sicut dicit aplꝰs
in pmo ad phylip. Cupio dissolui ꝛ esse cū
xpo. Et iterū ad Ro. vij. Infelix ego hō qs
me liberabit de corpe mortis huiꝰ. ꝛ iterū
ad Cor. ij. xij. Libēter igr̄ gloriabor ī infir
mitatibus meis ꝛc. et iterum. Mihi viuere
xps ē ꝛ mori lucrū. Si inqꝫ hoc facit pno-
minatus igniculus atqꝫ scintilla tā exigua
nō obstāte defectibilitate illa de qua loqꝰ
tur origenes. quātofortiꝰ hoc faciet cami-
nus ille ꝛ fornax imēse charitatis in pria:
vt vllo mō desidere tur corpus mortis hu
ius. Nono cū hoc anima humana nō
S facit nisi amore corpis. Nō ei inclinat de
siderio in ipsum. propter amorem quem
habet in ipsum quod si cousqꝫ amat ipm
quale quidē est in statu miserie istius vbi
corpus mortis ē ipi anime ꝛ carcer eiusdē
horrificus. Quātofortius ē necesse vt amet
ipm vbi non ē ei sarcine aut captioni sed
glorie. vbi nō solū molestias illas ei non
ingerit sed pmptissimo obsequio eidem
T obedit ꝛ seruit. Decimo dicimus quia
manifestū ē gloriā animaꝝ intelligētibus
qꝛ anima humana nō solū gaudius ꝛ glo
riis virtuū qs diximus ibi cōfortabit ine
stimabilit̄ sed etiā gloria impassibilitatis.
Alioqn nō solū beata nō eēt si obnoxia eēt
alicui de inordinatis aut molestis passio
nibus sed etiā misera. Desideriū vo incor
pandi nō solū inordinata passio est q̄ sta
tus ille felicissimus p p̄sentis vite miseria
ꝛ erūpnositate sic spernit vt etiaꝫ deseri q̄
rat. Sed etiā molesta ē hmōi passio duā
bus de causis qm̄ quātū in eo ē abrūpit ꝛ
separat animā humanā ab eo qd ineffabi
liter diligit. et in quo incogitabiliter gau-
det ꝛ etiā affligit dū quod desideratur nō
statim et obtinetur. In puncto em̄ deside-
ratur corpus hmōi et non in paucioribus
q̄ quadragintasex diebus fabricat̄ et ad
recipiēdā animā repat̄. Ex quo manifeste
sequitur qꝫ in illa tāta felicitate. sic etiā ta-
lis desiderij videlꝫ inordinati et affligētia
ipmixta miseria. Sunt et alie vie quibus
error hmōi destruitur que suo loco cōgru
entius aptabūt̄. Qm̄ aūt scripture sa-
cte et testimonia sacrorū doctoꝝ patri po-
tentiā. filio sapientiā. spūisancto bonitatē
seu benignitatē quodāmodo a ppriatē
attribuūt. Decor aūt et pulchritudo diuie
similitudinis idest beatissime trinitatis cō
plebitur in anima humana in ipa glorifi-
catiōe sua ymmo ipa gloria ipsius pulchri
tudo erit diuine similitudinis. aut diuina
similitudo. Necesse est ergo vt inquātū ad
potentiā assimilet̄ patri assimilatōne que
illi felicitati cōgruit. Quare necesse est vt
nec phiberi possit a faciendo ibi quicquid
vult nec cogi ad faciendū aliquid qd non
vult. qualē dicit philosophꝰ esse diuinam
potētiā. Necesse etiā est vt eius potentia
non solū difficilis ad patiendū sit aliquid
quod eā molestet sed etiā impossibilis. Si
milit̄ nec solū facilis ad agēdū quicqd vo
luerit sed etiā expeditissima liberrima. ac
pmptissima. Iuxta modū istū necesse est vt
assimilet̄ et filio in sapiētia cousqꝫ vt non
soluꝫ fatuitas ignorantie. erroris tenebre
dubitatōnū hesitatōnes. opinionū fortis
tudines ac debilitates ab ea inaccessibili-
ter et inattingibilit̄ eliminate sint et in tā-
ta irradiatione sapientie illustret̄. vt quic
quid eā videre siue cognoscere vel delecta
uerit vel decuerit lucidissima visione co-
gnoscat. Similiter et ī benignitate seu
bonitate necesse est vt assimilat̄ spūisācto V
vt non solū mō nec vestigiū inuidie mali-
cie apud ipam locum habeat. sed etiā vt
amor alieni boni eā totaliter occupet. ple-
neqꝫ sc pacifice possideat. Est em̄ pprie be
nignitas amor alieni boi ex benignos ho
mines hmōi dicimus qui alienū bonū vl
visū vel auditū vl quolibꝫ aliomō cogni
tū statim amant. Unde et benigni quasi
bene vel igniti vel ignibiles igne spūali q
ē amor sacrus est. Bene aūt igniti vel igni

biles sunt qui ea facilitate q3 dixim⁹ amo-
re alieni boni statim ardent. Et quoni-
am mensam felicē animarū sacra scriptu-
ra felicitatē istā et gloriā de qua loquimur
nominat. congruū nobis videtur fercula
illa quibus refertissima ē describere. vt in-
uitatos ad illā ad eoꝝ desideria quantū
in nobis est ꝓuocemus que inter mirabi-
lia sua illa duo habet non modica quod
eius fame et siti hic minuitur. Qui eñ illā
nō esiunt aut sitit. indubitāter mortuus ē
morte culpe. Hanc esuriebat qui dicebat.
Saciabor cū apparuerit gloria tua. Ean-
dem siciebat cū dicebat. Sicut ceruus de-
siderat ad fontes aquarum. ita desiderat
anima mea ad te deus. Et iterū. Sitiuit
anima mea ad deū fontē viuū. de hac mē-
sa ꝓuerb. ix. Sapiencia ꝓposuit mēsam
suā. et inuitat etiā ibidē ad ipam i hac ergo
X mensa posita sunt comestibilia et potabi-
lia. ꝓpter hoc igit̄ quod ipa sapiencia di-
cit Uenite et comedite panē meū. et bibite
vinū quod miscui vobis. Et Canticorum
ꝗnto. Comedite amici. bibite et inebriami-
ni charissimi. Et iteꝝ. xxiiij. Uiderūt deum
israel et comederūt et biberunt ac si diceret
quia in ipa visiōe sua fuit refectio ei⁹ vtra-
q3. De hoc eodē mō veritas luce. xxij. ego
autē inquit dispono vobis sicut disposuit
mihi pater regnum vt edatis et bibatis su-
pra mensam meā in regno meo. Ha-
bet autē et aliud eximiū atq3 mirabile men-
y sa ista. videlicet vt cum sit facietat⁹ plenis-
sime fastidiū nō habeat cui⁹ contrarium
in escis corporalibus euidēs ē. Nec soluz in
illis sed etiā in omnibus delicijs carnali-
bus vt ait Grego. habite eñ facile fastidiū-
tur et quāto amplius habitudauerint tāto
magis sui fastidiū generant. Nec ē cōtra-
riū nobis qd dicit Boeci⁹ in libro suo de
trinitate. videlicet quia delectatio erit ibi
cibus. Nō eñ vna sola delectatio erit ibi
Alioquin nō esset ibi nisi vnū ferculū. ym-
mo delectationes innumere et forsitā nu-
mero infinite. In hac mensa celebrabitur
cena magna. de qua veritas. xiiij. luc. hō
quidā fecit cenam magnā et vocauit mul-
tos. que et cena erit. quia et ꝑncipalis re-
fectionis et vltime facietatis. Magna
vero erit ꝑmū magnitudine cenantiū qui
oēs magni erunt nō tm̄ nobilitate ac diui-
cijs vtpote filij dei et heredes regni celorū
ymmo iam ipm̄ actualiter possidentes.

Sed etiā magnitudine dimensionum
spūaliū q̄ ex quarto ad ephes. sūt longitu-
do et latitudo sublimitas et ꝓfundū. quas
dimensiones iam alibi videlicet in tracta-
tu de eucharistia assignauimus. Ex his
dimensionib⁹ cōsistit pfecta virilitas. De
qua apl's in. iiij. ad Ephes. Donec occurra-
mus oēs in virū pfectū in mensurā etatis
plenitudinis xp̄i. vbi iam nō sum⁹ paruu-
li. Paruulis eñ non ē parata mensa ista.
solum eñ lac sola pira et poma tempaliū
bonoꝝ capiūt ea scilicet intellectu diū ma-
iora cognoscere non ꝑualent et affectu diū
amare erin eis delectari nequeūt. Et hoc
ē qd legit̄. xxiij. ysai. Quē docebit domi⁹
scienciam et quē intelligere facit auditū.
ablactatos a lacte auulsos ab vberib⁹ Et
apl's ad heb. v. Omnis qui lactis parti-
ceps est expers ē sermonis sciencie paruu-
lus enim est. Quanto fortius ergo ma-
gnos oportet eē quibus fercula illa appo-
nūt̄ ad q̄ nec ītellect⁹ gust⁹ nec palata nec
affectus sufficiūt. vt de eis ꝓ sua magnitu-
dine comedant. Magna etiā ē mensa
ꝓ multitudine cōuiuarū. In ea eñ mille
milia sanctoꝝ angeloꝝ q̄ et turba magna
quā nemo dinumerare poterat cōuiuan-
tur sicut apocal'. legit̄ euidenter in multis
locis. Magna etiā ē ex duratione. quoniā
ꝑpetua. nunq̄ enim deponitur mensa illa
nunq̄ cessat beatissime illi⁹ facietatis epu-
latio. Magna iterū ē sexto magnitudine Z
ferculoꝝ quod exinde euidenter appet ex
hoc q ꝑpetue epulationi innumerabiliū
cōuiuarū. et si fas ē dicere veracissimorū.
non solū sufficit sed etiā supabundat eo
usq3. vt nec a tantis et tot cōuiuis iminui
aut consumi vllo modorū possit. Quē ad-
modū eñ claritas solis quantacūq3 mul-
titudine videntiū aut intuentiū illam non
solum nō ꝯsumitur. sed nec etiam in aliq̄
ꝯminuitur. Sic panis ille viuus ac verus
qui deus ē milia miliū cōuiuantiū reficit
et replet claritatis ac bonitatis sue ferculis
innumeris absq3 vlla sui diminutiōe quē-
admodū solis claritas omniū intuentiū
oculos splendore radiositatis sue replet et
pascit. cibus eñ visus nostri ꝓprius lux est
seu lumen. Septimo magna ē multi-
tudine ac varietate ferculoꝝ. quoꝝ nec nu-
merus eē videtur vt in sequētibus docebi- A
mus. Octauo magna est delitiosi- 85
tate ferculoꝝ ad quoꝝ vniuscuiusq3 suaui-
tatem seu delicias oēs carnales et munda-
ne suauitates etiā si cōflarent̄ in vnū. nul

iamq; habere possent conpatiōe bona ei
vie ad ea que sunt patrie nihil omino sūt
.Reuertamur aūt et incipiam⁹ declara
re et numerare fercula ista si quo mō exci
tare possumus aut ꝓuocare appetitū ea-
rum qui inuitati sunt ad hāc mensā tā op
timā. ad hanc cenā lautissimā. Et dicamus
in primis quia tot ferculis de seipo mini-
strat beatissimus deus conuiuis istis q̄t sūt
dona vel virtutes animabus humanis vl'
angelis que respiciūt et dirigūtur in ipm
verbi gr̄a. Dono intellectus qui est visus
animaꝝ nostrarū interior exhibet se lumi
nosissimā veritatē. Jam aūt diximus et in
tractatu de bono et malo declarauim⁹ q̄
veritas siue verum cibus est ꝓprius virtu
tis nostre intellectiue et hui⁹ ferculi tot sūt
delicie quot et q̄nta mens bene disposita
desiderare potest cognoscere de ipo. Sic
aūtē deus est ieffabili modo et supeminē
tissimo eēndi hoc ē eēncialit' nō ex accidēti
et aduēticio ꝑmiuue z deriuatiue ex fonte
alio. Queādmodū oia alia fire z nō dispē
dēt sic alia qbus eas⁹ in nihilū z iesse nō cō
tinue immineret nisi ipe omnipotēti virtu
te sua z firmitate ea re retineret. Deinde fū
damentaliter vtpote portans omnia z cui
omnia tanq̄ fundemēto suo .firmissimo
innittunt. Sicut legitur ad heb. j. Portās
q; omnia verbo virtutis sue. licet de solo
filio dicatur ibidē. Non eñ ad patrē z spi
ritū sanctū equaliter ista fundamētalitas
z omniū supportatio ptineat. z iuxta hūc
modū numerauimus in tractatu principa
li de ipo primo principio quod deus ē be-
nedictus decē et septē que sunt ꝓpria ipi⁹
ac singularia ꝓprietate essēciali que inno
tescūt de eo itelligētib⁹ ex testimoniis cre-
aturaꝝ sicut ibidē declarauim⁹. Juxta igi
tur illa decē et septē et ex illis sunt decem z
septē suauitates seu delicie in ipsa diuina
veritate simplr' dū se ostendit vnū trinū z
eternū ꝓtinuū omipotentē et alia q̄ d ipo
luminosissima veritas eiusdē ingerit ocu-
lis spiritualib⁹ ipm inibi contemplantiū
atq; intuentiū. que quidē numerare nō ē
p̄sentis ꝓpositi cū ad p̄mū z diuinale ma
gisteriū euidēter ptineat. Manifestū est er
go q̄ multa fercula exhibet d seipa de ive
ritas virtuti nr̄e intellectiue in patria. Luz
aūtē nō se solam ibidē illa exhibeat specia
liter vt diximus comedendā hoc ē intuen
dam atq; videndā visione clarissima. sed
etiā omnē aliam veritatē z omne verū cu
ius cognitio desiderabilis atq; delectabi
lis aut delectans cum hmōi vera infinita
sint z veritates similiter. Manifestū ē
nō eē numerū deliciarū seu ferculoꝝ qb⁹
diuina veritas in seipa pascit atq; delectat
vim nostrā rationalem in patria siue intel
lectū. Si vis autem cognoscere magnitu-
dinē deliciarū hmōi attende q̄ iocūda sit B
veritas mirabiliū et magnaliū dei quorū
cognitio tanto erit iocūdior q̄nto et clari-
or. hoc autem considerare ex studiis phy
losophantiū qui rebus oībus postposi
tis in cognitionē ymmo inuestigationem
mirabiliū atq; magnaliū hmōi totas se cō
tulerunt amore veritatum ipaꝝ abstra ti
et illecti eousq; vt alia nō curarent. et hoc
particulariter. Alij eñ solis mirabilib⁹ natu
ralium inuestigandum seipos dederunt.
Alij inuestigatiōi methaphysicoꝝ. Alij lo
gicorū. alij diuinaliū. alij p̄sentiū. alij futu
roꝝ. Et iteꝝ alij corpaliū z alij spiritualiū
Et oībus studiis suis atq; inuestigatiōi
bus veritatē quā sic esuriebant z sitiebant
vt diximus vix eis concessum ē degustare.
Sic ergo degustatio veritatis tanto amo
re sui capere eousq; eos delectare potuit.
vt omnib⁹ aliis diuiciis deliciis potētiis
z honoribus hāc p̄ferrent. Quid deliciaꝝ
aut suauitatis habere credēda vl' estiman
da ē clarissima visio omniū sanctoꝝ q̄ ipa
vniuersitas creaturarūq; oīm munificētia
sua z decore vbi ordo totius virtutes z mi
rabilia singuloꝝ integre z ad lucidū vide
būtur. Quod eñ dicit aristo. i° p̄mo meth
oēs homines natura scire desiderant. Eui
dēter ostēdit famē veritatis aut sitim inna
tam esse naturaliter animab⁹ humanis q̄
fames degustatiōe hmōi ꝓuocatur et ac
cenditur potiusq; sacietur vel impleatur.
Hmōi exemplū fuit euidens in plato
ne. qui cū tot z tanta hmōi veritate degu-
stasset. Nō solū se nō saciatū aut repletū
dixit. sed magis vacuū z inanem. Dixit eē
hoc solū scio quod nescio. De ipo solo ne
scire quod quidē vacuitas et inanitas est
nr̄e intellectiue ausus esset iactare. Si q̄s
aūt addere voluerit his ferculis vel deli-
ciis gaudia d ignoranciaꝝ euasione erro-
rū dubitationū opinionū cōtradictionū.
disputationū nō videt errare p̄sertim cū
salomon in ecclesiaste tā crebro laborem z
afflictionē spūs talia eē dicat. Auicēna ve
ro ignoranciā distinguit in duo. z alteraz
dicit esse sicut vacuitatē queādmodū tene

biarū vacuitas ⁊ luminis. Alterā vero dicat eē sicut egritudinē. Quapropter cōtrarium erit vt plenitudo et sanitas. De qb⁹ duob⁹ gaudia magna possessorib⁹ suis nemo intelligens ignorat. Hec ergo sicut fercula ⁊ ferculorū delitie q̄ in mensa ista apponunt virtuti nr̄e intellectiue ad hāc pfectionē scientie. ymmo ad hoc culmen nō inaaiter phylosophādo p viam phylosophoꝝ ymmo p inuia. sed recte ⁊ humiliter p viam veritatis salutaris et p viā mādatorū dei longe facilius puenitur q̄ ipsi paenerunt ad vanitates suas et insanias falsas. C Uirtuti vo nostre cōcupiscibili tot fercula totq̄ delicias i seipo aut de seipo apponit in mensa ista largissim⁹ oīm bonorū largitor deus qō virtutib⁹ grāruꝫ eam in p̄senti vita decorauit. qui in euꝫ vt omnius respiciāt siue dirigant. Inter q̄s sunt tres species siue intentiones amoris scilicet naturalis qua diligit aut bn̄factor p omnē modū. videlicet vt creator vt pat̄ vt ꝯseruator vt custos atq̄ defensor. vt vite ceteroꝝq̄ bonoꝝ naturaliū dator siue sint naturalia siue tpalia. siue corpalia siue spūalia. Ex hoc q̄ amore tot erūt ei gaudia etiā naturalia ꝑ in naturā sic deparataꝫ q̄ bona tāti p̄ris tātiq̄ bn̄factoris dei ibi cōspicient ab vnoquoq̄. Natura ei ad suā sinceritatē redacta ymmo ad eā puritateꝫ ac rectitudinē inaltata nō poterit pati. qn ineffabiliter gaudeāt tales filii quales ibi erunt de ineffabilib⁹ bonis tāti p̄ris. Nō em̄ solummō ꝓcul exclusa erit a statu illo omnis ingratitudo. sed tanta ibi etiā erit gratitudo naturalis. quāta inibi virt⁹ nature eiusdēq̄ sinceritas. Quia ergo et innumerabilia erunt bona dei patris. et ineffabiliter magna. et gloria eius super oēm estimationē et admirationem necesse ē vt gaudeāt tantis bonis tātēq̄ glorie eiusdē illi⁹ bonorū eiusdē pticipes. iuxta nature sue in illo statu possibilitatē. Amor vero q̄ charitas ē qui vniq̄ gratuitus ē rectissim⁹ atq̄ purissimus. Sicut nullā cōpationē hꝫ in intentione sua ad alias. Sic ⁊ gaudiū eius erit sup oēm cōparationem ad gaudia alia hoc ē alioꝝ amorū. Iā ei declaratum⁹ in p̄cedētib⁹ q̄ amor iste in infinitū maior ē oībus aliis siue sentiat siue non sentiat. Hic ei nō sentit magnitudo eius in patria autem tota virtute sua ardebit ⁊ flāma eius equalis erit igni ipius. Om̄es em̄ virtutes equales erūt ibi opationib⁹ suis sicut in p̄cedentibus ostendim⁹ maxime cum operationes earū in ea dirigentur ad que et propter que sunt. Fortassis enim non est necesse vt gaudium quod ē de eo scdm se in patria. et gaudiuꝫ quod est de alio propter ipsam equalia sint nisi vbi est queadmodum dixi in exemplo de vino. quia ergo iste amor totaliter declinat in vim concupiscibilem animarū nostrarum. et rapit in dei gloriam. Manifestum est tot eius esse ibi gaudia. quot ibi conspicientur esse ad dei gloriam. propter quod quantū ipsum vniuersum. hoc est tota p̄terita series seculorum totaq̄ series futurorum velut carmē pulcherrimū vt dicit Augustinus. Dei laudes et gloria sunt. Non solum eos cōcentu suauitatis ineffabilis resonabunt tota series vt diximus preteritorum ac futurorum seculorū deliciis seruiet charitatis. vt carmen iocūdissimam quod de laudibus et gloria totum contextum est quod ibi tanta dilectione diligetur. Certum enim est. quia pro modo dilectionis est ⁊ modus gaudii de laudibus et gloria dilecti. Ex hoc ergo vtcunq̄ ymaginari potes quantum gaudium pariat charitas et laudibus et gloriis quas vniuersas ordo et series seculorum canant et predicant animab⁹ has laudes et resonancias inibi plenissime audientibus. Sed et si magnifica opera dilecti cuiuscunq̄ diligentibus ipsum pro magnitudine dilectionis et ipsorum operū gaudium pariūt. cum tam mirifica tanq̄ magnifica sint ipsa opera creationis mundi gubernationis conseruationis et propagationis. Ipsa vero opera recreationis et glorificationis sanctorum ⁊ renouationis mundi. cum incomparabiliter sublimiora sint atq̄ prestanciora aliis. quantum gaudium quātēq̄ iocunditatis laudes ingerunt electis lucidissime ea intuētibus. Iuxta quod legitur in psalmo. Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquētur et mirabilia tua narrabunt. Memoriam habundancie suauitatis tue eructabant et iudicia tua exultabant. Et iterum. Gloriam regni tui dicent et potenciam tuam loquentur. Et alibi. Beati qui habitant in domo tua dn̄e: in secula seculoꝝ laudabūt te. Hoc em̄ erit ibi tota sola opatio occupatioq̄ scōꝝ vꝫ laus ppetua conditoris. sic dic boeci⁹ i libro suo d̄ trinitate

Sed ⁊ ipa resonācia laudū omniū sctōꝝ
angeloꝝ et sanctaꝝ animarū ineffabili cō
sonancia gloriā dei die ac nocte cōclamā
tiū gracias agētiū benedicentiū glorificā-
tiū et iubilantiū quid suauitatis ⁊ iocūdi
tatis habitura sit quis admirari sufficiat.
Et quoniā ipe dei filius. gloria dei patris
ē maxima. sicut dicit aplus in p̄mo ad he-
breos. Qui cum sit splendor glorie et figu
ra substācie eius. et iterū Salomon. Glo
ria patris filius sapiens. ipsi tanto p̄ri ma
ior ē gloria filius q̄ꝫ omnia alia etiam insi
mul accepta quanto ipse filius oib⁹ alijs
antecellit. Non eñ vniuersitas creatura-
rū aut tota series seculoꝝ ē gloria deo p̄ri
alia de causa. nisi quia ipe ē p̄ncipiū ⁊ cau
sa eoꝝ sine quia ex ipo sunt filius autē in-
compabiliter ⁊ magis ⁊ melius est ex ipo
Quare q̄nni ad hoc incompabiliter ma-
ior gloria est ipi q̄ꝫ alia vniuersa. Am
plius. Quoniā alia omnia nec aliqd sunt
nec alicuius momēti compatione filii. nec
etiā sunt comparatione ipius. Manifestū
ē nullā esse gloriā creaturarū deo p̄ri com
paratione illius. qui est ei ex filio. Am
plius. Quis dubitat verbū esse gloriā lo-
quentis ⁊ sapienciam gloriā esse gignētis
et adinuenientis. Si autem ars vna tāta
est gloria inuentori suo. Quanta ergo est
gloria patri filius qui ē ⁊ ars vniuersalis
fabricationis ⁊ sapiencia vniuersalis gu-
bernationis sicut dicit aug⁹ Quia filius ē
ars quedā dei omnipotētis plena rationū
viuentiū ⁊ omnes sunt in illa. Attēde
autē quoniā nihil aliud ē inuenire sapien
ciam q̄ꝫ gignere vel excogitare quoꝝ virtū
q̄ꝫ deo patri congruit. Amp̄. Cum ipe
filius non solū gloria dei patris sit. sed etiā
E am psalteriū et cythara. Sicut legitur. in
psalmo. Exurge gloria mea ⁊c̄. Psalteriū
inquā et cythara in quibus modulat̄ nō
solū carmen pulcerrimū quod supra dixi-
mus videlicet vniuersā seriē seculorū cui⁹
singule ode vel modulatiōnes singule ge-
nerationes sunt vt secula singula. Singu-
le vero silabe vel voces siue soni eiusdem
carminis singule creature sunt. Non solū
inq̄ꝫ illud carmen in eo psalterio vel cytha
ra modulatur deus pater. sed etiam seip-
sum vbi duo habent oportet scire q̄ tan-
to iocundior est auribus sanctorū angelo
rum ⁊ sanctarū animaꝝ modulatio carmi
nis huius in antedicto psalterio vel cytha
ra. q̄nto ipa vox dei. patris suauior est vni
cibus creaturaꝝ ipm laudantiū et benedi
centiū sic eñ filius verbū ē patris ita vox
est eiusdem Attende ⁊ aliud quia hoc
idem psalteriū et cythara quod vtiq̄ꝫ in p̄
mis resonat patrē vtpote sonus ipius tā-
to maiori suauitate ac sonoritate resonat
illiū q̄ꝫ alia q̄nto ipe pater vt fons suauita
tis redundantissimus suauitate omnibus
antecellit. que omnia sicut non sunt nisi q̄
dam permodica vestigia ipius. et vmbre
tenuissime veritatis ipius sic nec suauitas
eorum ē nisi vmbra aut vestigium suauita
tis eiusdē. Attende etiā quoniā quem
admodū filius verbū patris ē quo seipm
in p̄mis dixit ⁊ consequēter omnia. Sic
psalteriū ⁊ cythara eiusdē ē patris quo se-
ipm in p̄mis pater modulat̄ ⁊ canit et cō
sequēter omnia. Sic ⁊ vox aut sonus
eiusdē ipm in p̄mis resonās ineffabili cō-
centu suauitatis ⁊ cōsequēter oīa. Si fas F
ē ergo dicere ipse deus p̄r ibi cytharistā se
exhibet atq̄ꝫ psaltē siue psalmistā ad iocun-
dādos electos cytharizās eis ⁊ psallēs vl-
tra omnē periciā incogitabiliter vltra om
ne artificiū cytharidoꝝ nō solū carmē sua
uissimū quod diximus ⁊ illud etiam non
transibiliter. videlicet fugientib⁹ aut eua
nescentib⁹ sonis. sed simul omīs ꝯtinens
totiusq̄ꝫ carminis melodiā seu melos au-
rib⁹ beatissimis audientiū simul ingerēs
⁊ infundēs. sed etiā seipm x̄p̄m q̄ꝫ filiū suū
incogitabili cōcent⁹ dulcedine vltra oēm
musicalē suauitatē vt diximus resonans.

Debes aūt reminisci hic. qđ etiam ab
surde cautētes ipis suis vociferationib⁹ in
cōtinuū valdeq̄ꝫ discordantib⁹ delectāt̄ p̄
pter nūeros ⁊ p̄portiones q̄s licet foris nō
resonēt intra se. in ymaginat̄ vt intelligūt
Sic nō sola sonoritas carminis quod di-
xim⁹ delectat audiētes. ymmo longe am
pli⁹ ipa interior nūerositas ⁊ ꝯsonācia qua
diuinis beneplacitis mirabilit̄ ꝯsonāt. ⁊ sibi in
uicē miro ordine cōcordant dū alia agūt
alia paciūtur. alia maiora sūt alia miora
tā magnitudine q̄ꝫ virtutib⁹ ineffabilib⁹
q̄ dei legib⁹ pulcerrima. q̄ obediēcia ipso
rum vices suas agunt atq̄ꝫ reguntur.

Iuxta modos istos istā benignitatē q̄ G
spūs sctūs ē suauitate sua vt dicit aug⁹ p̄-
fundēs oīa q̄dāmō adorātur senciūt in vni
uerso creaturarū et in singulis. Ipe enim
est benignitas qua benignātur omnia et
bonificantur. prout vnq̄ꝫ receptibilia sunt
Et iuxta verbum platonis qui dixit. Quia

deus cuncta sui silia prout cuiusq; natura
capax beatitudinis eē poterat effici voluit
similia sui. id ē bona. In hoc eñ deo licet
incomparabilis distācie similitudine assi-
milantur. Qꝫ vero dixit capax beatitudi-
nis. intelligendum est beatitudinis. id est
bonitatis. Uides ergo quanta gloria est
deo aspsisse oīa secula. ymmo impleuisse
bonitatibus ꝛ gratiis vt ait phylosophꝰ.
Pro magnitudine autē glorie ē magnitu
do gaudij diligētibus vt sepe diximꝰ ipm
Quanti ergo ē gaudij diligētibꝰ deū ex
tot ꝛ tātis tanq; bonis opibus dei. dū ea
vident vniuersa bona valde. Si eñ ex
modico bono opere amici cogit amicicia
gaudere amici. quāto fortius diligentes
deū de tantis bonis vt diximus opibꝰ dei
gaudent ꝑ magnitudine amorꝫ quo ipm
diligūt. Cū autē creatio vniuersi ꝛ conser
uatio ipsius renouatioq; bonorꝫ q̄ ꝑtinua
generatōne fiunt in mūdo diuine largita
tis inestimabilia dona sint. Inť opera ꝟo
magnifica nullū maius sit opibus largita
tis. Nulla etiaz magis placētia diligētibꝰ
auctorē eorꝫ quantū gaudiū eē ē credēduz
vidētibus hac tam magnifica dei largita-
tē cuius dona sunt et quicquid oīa secula
sunt ꝛ quicquid habēt bonū atꝫ laudabi-
le. Nihil eñ gratius videmꝰ in eis quos
vere diligimus q̄z ꝑclarā atꝫ magnificam
largitatē. Quia vero oīa dona diuine lar
gitatis nulla sunt cōparatione eiꝰ boni qđ
ē spiritꝰ sanctus equalis ꝑ oīa ipi patri et
filio. Manifestū ē nullā ee dei largitatē in
donādo alia cōparatione largitatis q̄ spūs
sanctꝰ ē donū ipiꝰ. hāc ergo largitatē in eo
tantūq; donū ex eo tanto magis amant ꝛ
gaudēt ex eo q̄z ex alijs. q̄nto ergo hec lar
gitas ꝛ hoc donū alijs eiusdē largitatibꝰ
ꝛ donis ipi maiori glorie sunt ꝛ honori. q̄
re tāto maius ē eius gaudiū de his q̄z de
oībus alijs quāto deus superuenit illi
Est ei spiritus sanctus indubitāter deꝰ
vnus verus ac solus. ꝑpter quod vt et ali
as sepe diximus ꝛ sepe dicēdū ē nihil no-
uerūt phylosophi de magnificētia ꝛ largi
tate dei ꝯparatione xp̄iane sapiētie. q gene-
ratonē filij ex ipo ꝛ largitate qua spiritus
sanctus ex vtroq; ꝓcedit. donū scilicet eq̄-
le ambobus ignorauerūt. Nihil inq̄z de
magnificentia eius ꝛ largitate nouerūt. q
ipm causam tm̄ et ꝑncipiū atq; datorē bo
norꝫ creatorē eē nouerūt comparatione fide
liū. Quēadmodū si qs de largitate regis

aliculus largissimi nō nosset nisi q̄ q̄tuor
obulos aut nummos largitus eēt. Alius
aūt sciret q̄ de eodē q̄ thesauros nobilis-
simos ꝛ infinitos donasset. nihil sciret de
largitate ipsius alter ꝯparatōe alterius. Eo
modo qui non nouerunt de deo patre q̄
auctor sit nisi mundi tato minus nouerūt
de magnificētia et gloria ipius q̄z illi qui
nouerūt ipm esse auctorē filij q̄nto ipe filī
us maior est vniuerso. Tertia vero spe
cies amoris de qua dicit Sap. viij. Quia
amator factus sū forme illius. De q̄ liber
Canticorꝫ refertissimus ē. gaudiū parit de D
ipa pulchritudine diuina ꝛ amplexibꝰ eiꝰ
pulchritudine inq̄z in eo quod ē pulchritu
do. hec autē gaudia tāto maiora sūt gau-
dijs oībus mūdanis atq; carnalibus q̄n
to sanctiora. quātoq; diuina pulchritudo
ceteras oēs ꝑcellit quātoq; artius illā ani-
me hūane in statu illo beatitudinis. quaz
alias in quocūq; statu suo amplectūtur.
Si aūt attendes q̄ ꝛ ornata ꝛ sacta spō
se ipaq; familia eius. oēsq; laudatores
ipius ꝛ admiratores ꝛ vt ad vnū dicamꝰ
quicqd illā quocūq; mō respicit. quemad
modū dona ipius spōse iocūdissima sūt.
Uidebis manifeste q̄ hac de causa oēs
angeli sancti tāq; ornie pulchritudinis ad
miratores ꝛ laudatores oēs anime san
cte ꝛ beate oēs omnino creature iocundissi
me sunt animabus hūanis ꝑpter ipsum
sponsū cuius pulchritudinē laudāt mirāť
enarrāt ꝛ ꝑdicāt vt possunt. Quāto for
tius igr̄ ꝛ ipe pater auctor pulchritudinis
eius ꝛ ipe spūs sanctus tm̄ amoris īspira
tor ꝛ beatissimorꝫ istorꝫ amplexuū copula
tor Diximus aliqua de his in expositione
libri canticorꝫ q̄ hic ex industria ptransimus
In his ferculis alia sūt comestibilia vt di
ximus alia potabilia. nō quidē alia essen
tia aut subiecto sed ratōe solūmō aut re-
latōe comestibilia eñ sunt siue panis ī eo
qđ incredibili fortitudine cōfortat potabi
lia vero siue vinū in eo qđ cogitabili iocū
ditate letificāt. ꝛ ad exultationē atq; tripu
dia interna pulchritudine ac decentissime
incitāt. De hoc vero qđ apud scolasti-
cos doctores atꝫ scolares vsu aliť dicitur. 3
q̄ tres sunt dotes animarꝫ glorificatarꝫ co
gnitio videlicet dilectio fruitio. Non alia
de causa curandum ē nisi q̄ sic dicitur. nō
eñ multū circūspecte aut ꝑscrutate dictuz
ē ꝑamū. quoniam cognitio non determi-
natur ibi vtrū sapiētialis aut sciētialis sit.

Et cognitio sapiencialis nobilior est ac in
timior. Ipi aūt intelligunt hic cognitionē
sciencialē tantū q̄ vt diximꝰ ad solam vim
intellectualē ptinet. Secūdo cū oīs
virtus patrie pmiū sit vt ostendimꝰ ꝛ eq̄le
pmiū dilectioni quoniā oēs virtutes pne
equales erunt ꝛ omniū virtutū gaudia q̄
in deo aut ex illo erūt p se eq̄lia erunt.
Tercio cū fruitio sit amicabilis inhesio ali
cui ꝓpter se sicut et frui est inherere amo
re alicui ꝓpter se. Quēadmodū dicit. au
gusti. in pmo libro de doctrina xp̄iana erit
fruitō scōm hoc tantū scōm dilectōnē vel
amorē Et ꝓpt̄ hoc scōm vim cōcupiscibilē
tm̄. et in illa sola et ista sola cōcupiscibilis
fruet̄ ibi deo. Nos aūt iam ostēdimꝰ gau
dia aliarū viriū. Manifestū vero est quia
fruitō alicuius nō est nisi gaudiū ī illo aut
de illo p se. Quia ergo hm ōī gaudia om
niū viriū erunt in deo ꝛ ex deo erit fruitio
K in oīb9 virib9 aut scōm ipas. Quar
to impassibilitas animaꝝ glorificataꝝ cur
nō erit dos animaꝝ glorificatarū. cum sit
ps glorie ipaꝝ ꝑsertim cū impassibilitas
corporum glorificatorū vna sit et quatuor
dotibus ipoꝝ. Quinto si quemadmo
dū quatuor dotes glorificatoꝝ corporum
ista tria. ꝛ dotes animaꝝ nomināt̄ ꝛ tres
numerātur. q: videlicet quēadmodū qua
tuor illa simul accepta sunt gloria tota hu
iusmōi corpoꝝ. Sic iste tres tota gl'ia sunt
ꝛ felicitas beatarū animaꝝ Manifestū est
hoc eē impossibile. cū nemo dubitet oēs
virtutes patrie. oīaq; gaudia. ꝛ ipam ipas
sibilitatē animarū simul sumptas totā eē
gloriā et felicitatē earū. Quare manifestū
ē sermonē hmōi plus habere rethorice q̄
explorate veritatis. Ampl9. Dicit ari
stoteles quia inter potenciā ꝛ actū in ꝑpe
tuis ꝛ in materialib9 nihil differt. De
hmōi autē charitas etiā patrie ymmo om
nes anime glorificate quare ibi inter actū
charitatis ꝛ charitatē nihil differt fm ari
stotelē. Actus autē charitatis fruitio ē seu
gaudiū. Quō ergo due dotes nominant̄
dilectio et fruitio. Amp̄. Dicit augusti
n9 in libro de trinitate. Quia placitū ē ge
ta voluntas. Voluntas vero in motu desi
deriū. Nihil aūt aliud ē charitas vl' amor
nisi voluntas quedam sicut ait Phyloso.
Quoniā idē velle idem nolle deinde vera
amicicia ē. Placitū vero nihil aliud est
L q̄ gaudiū. Quare charitas quieta hoc ē
in fine suo que querit qd̄ ē dicere obtinēs
ipm gaudiū ē siue fruitio illius. Certū em̄
ē quia amor nō quiescit nisi in amato. Qd̄
ē cum obtinet ipm vt diximus possessione
plenaria atq; pacifica. vtrū autē sit numerꝰ
gaudioꝝ ī felicitate forsitā quereret aliqs.
Et videt̄ nō eē numerꝰ eoꝝ. Pmū q̄
cū isti quociēq; demōstrato sit gaudiū de
felicitate vniuscuiusq; alioꝝ. tantūq; ac ta
le gaudium de quo vice uersa necesse sit vt
gaudeat. etiā alter ꝑ magnitudine gaudij
illiꝰ ꝛ amoris quē hꝫ in ꝓximū erit ista re
ciprocatio absq; numero ꝛ infinita. Cum
de vnoquoq; gaudio ꝓximi tanto ac talē
necesse sit vnūquēq; ꝛ gaudium ab altero
recipe ꝛ gaudiū in ipm refundere de gau
dio accepto. Amp̄. Quot erūt dāpna
ti ī inferno siue angeli mali siue homines
tot erūt gaudia vnicuiq; sanctoꝝ a pte iu
sticie. cuiꝰ tāta pulchritudo. tātusq; amor
eiusdē ibi erit. vt nec mensurabilis sit nob̄
hic nec plene cogitabilis. Amp̄. Non
solū de vnoquoq; dāpnato sꝫ etiā de vno
quoq; supplicio. Appet igit̄ ubi ex his
q̄ illa innumerabilia gaudia ꝛ inestima
bilis magnitudis tāq̄ fercula lautissima ꝛ
deliciosissima apponit infernꝰ mense huic
a pte iusticie sil'r ꝛ a pte charitatis. qua glo
ria dei eousq; ibi diligit̄ ꝛ de qua tā inco
gitabiliter ibi gaudet̄. Tūc eniꝫ verissime
dicēt electi. Cantemꝰ dn̄o gloriose em̄ ho
norificatꝰ ē. Equū id ē totū cetū maloꝝ. ꝛ
ascensorē eiꝰ id ē caterua totā supboꝝ. ꝓie
cit in mare id ē in abyssū eternaꝝ amarit
dinū. Hoc ē qd̄ legit̄ apocal'. xix. Post hoc
audiui quasi vocē magnā tubaꝝ multaꝝ
ī celo dicētiū. All'a. laus gloria ꝛ v̄tus deo
nr̄o q: vera et iusta iudicia eiꝰ sunt. q iudi
cauit de meretrice magna q̄ corrupit oēm
terrā ꝛc. Et iterū. xviij. Exulta sup eā celū ꝛ
sancti apl'i ꝛ ꝓphete et q: iudicauit deꝰ iu
dicium nr̄m. Meretrix illa magna tota ē
caterua maloꝝ. que meretriciū ac turpitu M
dinē omnimodā peccatorū ꝛ viciorū spre
to sacratissimo xp̄i ꝯnubio nec erubuit nec
expauit. Si quis autē querat qualiter
euacuabitur ibi eousq; misericordia vt non so
lū nulla sit sanctis ꝯpassio d̄ supplicijs dā
pnatorū q̄ū etiā gaudiū ineffabile. ymmo
mo gaudia imēsa ꝛ innūerabilia. Re
spondemus ergo q: misericordia totā se ꝯfert
in gaudium quod erit de sublata omnino
miseria sanctorum. et sicut in ipsa felicita
te nulla erit im mixta miseria. ita nec mise
ria cordis que compassio est.

Amp. Ociosa eēt ⁊ om̄ino inutilis ibi
cōpassio cū nec ꝓdesset ipsis cōpacientib⁹
ad meritū. nec ipsis quibus impenderetur
vel aliquod solaciū vel aliqḋ remediū ap
poneret. ⁊ ad gaudiū vel ferculū infernus
scilicet de emēdatione ac purgatione mū-
di. Omnes eī feces oēs maculas. om̄e qḋ
in mūdo dedecebat om̄ia mala ⁊ oēs ma
los ī se colliget ac retinebit ꝑpetua ꝯclusiōe
⁊ inde nihil eoꝝ et null⁹ eoꝝ erumpe pos-
sit qui huius mūdi pulchritudinē maculet
⁊ inquinet q mūdiciā eius quādoqꝫ aut de-
corē obscuret. Nō eīm parū indecēs leuit
qꝫ offendens oculos rectos ē in mūdo tā-
ta feculācia tāqꝫ maculositas vicioꝝ tanta
qꝫ scādala qb⁹ īpediuntur gressus sanctoꝝ
tanteqꝫ ꝯtumelie ac diminutiones bono
rū et glorie dei. ꝓpter quod dicit veritas.
Mathei. xiij. Quia mittet filius hominis
angelos suos. ⁊ colligēt de regno ei⁹ oīa
scādala ⁊ eos qui fecerūt iniquitatē ⁊ mit
tent in caminū ignis. In quo euidens ē ſ
aliā renouatione aliā qꝫ nouū ornatū vel
decorē nō recipet mūdus iste inferior ī fu-
turo iudicio. multo tamē speciosior tūc eēt
q̄ʒ mō sit. Alibi aūt iā dixim⁹ videlicet in
capitulo de ꝑpetuitate penarū q̄ꝛ infern⁹
tūc succedet padyso ⁊ q̄lis hoc erit ibidē ſ
declarauimus. Q̄ꝛ aūt ꝑpetua sit ista glo
ria animaꝝ. inde manifestū ē. q̄ꝛ nec volū
tarie inde abstrahi poterūt ꝓpter causas
quas iā dixim⁹. Nec violēter cū illuc violē
cia attingere nō possit. nec vlla alia pars
miserie. sʒ neqꝫ naturalit̄ cū nihil adeo sit
naturale animabus hūanis vt adherere
pfectiōi sue vltime. ⁊ quiescere in suo fine
vltimo. quare abrūpi vel abstrahi ab illo
ē cōtra naturā ipius. Et de hoc etiā aliqd
diximus supius cōtra errorē qui imponit̄
origeni. Sicut autē defecimus in nūeratī
one glorie istius ac felicitatis. Sic ⁊ defice
re nos fatemur in numeratiōe deliciaꝝ ⁊
gaudioꝝ ipius ac gloriationū. Q̄ꝛ si qs
R rationib⁹ ⁊ ꝓbationibus ac declaratiōi-
bus hmōi contētus eē noluerit sʒ neqꝫ cre
dere his quibus iā aliquatinus ꝑgustare
hic fecim⁹ suauitatē felicitatī isti⁹ ⁊ q̄rit in
seipo habere expimentū ipi⁹ purificet pa
latū cordis abstrahēs ipm ab eis que car
nis sunt ⁊ mūdi voluptatibus hec procul
dubio illud inficiūt ⁊ corrūpunt ei sapere
q̄ sursum sunt nō ꝑmittūt. Purificet ⁊ ocu
los cordis ab erroꝝ tenebris ⁊ vicioꝝ ⁊ di
rigat aciem eoꝝ in lucē suauissimā q̄ de⁹ ē
iugi meditatōe scripturaꝝ q̄ mētes ad ipm
erigunt ⁊ eleuāt iugiqꝫ ꝯtemplatione ma
gnaliū ipius. fugiat mūdi strepitus in coꝛ
ruptionē sed etiā ꝯsorcia hominū ꝓut po
terit om̄ino euitet. negociaqꝫ secularia. so
brius sit a cibis ⁊ potibus q̄ꝛ vt dicit hiero
nimus. Nihil adō obnubilat intelligēciaꝫ
vt comessatio et ebrietas. Hic si quietus ⁊
mundus ac sobrius vt diximus talib⁹ va
cauerit facile expimentū eius qḋ diximus
assequet̄. Ista eīm sunt q̄ subuertūt in
ebriant captiuāt maculāt obtenebrāt. depꝛ
mūt ⁊ absorbēt mentē humanā ⁊ palatū
eius inficiūt et trāsuertunt. Quēadmodū
eīm vt dicit augustin⁹. Quia gustato spiri
tu desipit omnis caro. Sic ecōtrario verū
ē q̄ꝛ gustata carne hoc ē admissa siue rece
pta carnali voluptate desipit omnis spiri
tus. id est omnis spiritualis suauitas.

Attestat̄ nobis Tullius in libello suo
de natura deitatis ⁊ diuinatione q̄ntum
ad illud qḋ dixim⁹ de sobrietate. In quo
forsitan a ꝓphetis edoctus fuit qui mira
abstinencia se purificabāt vt reuelationū
graciam obtinerēt sicut expsse legit̄ de da
niele ⁊ de quibusdā aliis. Et hic quidēʒ fi
nem faciemus capituli istius qḋ ē de infi-
nibili felicitate beatarū animarū.

Explicit tota summa de viciis et virtu-
tibus domini Guilhelmi parisiensis.

Incipit tractatus Guilbermi parisien.
de immortalitate anime.

N Osse āt debes ex alijs
q᷑ q̄ttuor vel qnq̄ mo
dis hūanis ɔsulit̄ er-
roribus Primo quidē
sensu per experientiā.
Scdo vero pena p le
gem punitiua ⁊ ab er-
roribus retractiuā. Tercio aūt pbia docē
per pbationē validā Quarto p auctorita
tem fide dignā ex ab auctore siue ab hoīe
au ctorisabili traditā Quīto āt adhuc alī
ori modo sc3 p viā diuinā vtpote p reue-
latiōe3 aut pphetiā vl' doct'nā imediate a
do traditā. Has eñ qnq3 vias q̄si qnq3 di
uina medicamina et clarificatiua collirīs
qua cecitatē errorū ac spūalium ɔtulit no
bis pietas diuina. In hac appet q̄3 noxi-
um et q̄3 pniciosum diuina bonitas repu
tauerit errorē fidei ⁊ mor3 et maxime erro
rem illū qui ē de mortalitate naturali aīa-
rum rationaliū q̄m sc3 error ille destruit
fundamentū honestatis ⁊ religiōis tociꝰ
Quid eñ restat aiabꝰ diffidētibus de im
mortalitate sua cū nulla sit spes vite alte-
rius et iō nec sit vlla optinēde vere felici-
tatis fiducia nisi oīm ɔstitutio vicioꝝ et
ipsa etiā honestas qd aliud eis q̄3 demen
tia reputabit. Dū enim se vidēt fraudari
ɔsentibꝰ delectatiōibus ⁊ alias nō expe-
ctant nullomō suaderi poterit eis qd ali-
ud sit honestatis persuasio q̄3 imperatorū
deceptio et ipa pfessio laudabiliū moꝝ
nit error deceptorū deuiamentū ex qbus
oritur rerū hūanaꝝ intollerabilis pturba
tio vite ac morū cōfusio ⁊ extremū malo-
rum omniū creatoris sc3 audatissima ex
honoratio. Merito igr̄ tam noxio errori
tot medicamēta opposuit diuina misera
tio vt lex p penas moderat ɔtumacibꝰ ⁊
pbia per pbationē ignorātibus. ⁊ pphe
tia per reuelatiōe3 scpturaꝝ diuinā veneri
volētibus. Sensus quoq3 ipam aīaru3
immortalitatē experiri volētibus non so-
lu3 testimonio accepto a resurgētibꝰ ⁊ ab
altera vita redeūtibꝰ sed etiā testimonio
accepto ab ipis aīabus suis seipas ⁊ a cor
pore ⁊ ab alijs rebꝰ abstrahere volētibꝰ
et ad semetipas se colligētibꝰ. Hee enim
aīe sic reuertētes ab exterioribꝰ ad seipas
sicut dicit plato in libro de immortalitate
aīe indubitāter sentiūt seorsum se eē a re-
gione mortis. Et agnoscūt ɔtinuitatē suā
et ɔiunctiō3 ad fontē vite et nihil eē inter
ponibile sibi ex fonti vite qd fluxū vite su
per illas impediat et auertat. Sed ista ex
periētia aīabus q̄ in sensus ⁊ in sensibilia
effuse sunt at3 disperse et in corporibus ppi
is sic incarcerate ē impossibilis. Qualr autē
huic errori pbia pbatiōis auctoritatū et
rōnū occurrat docere i p sētī tētabimꝰ. Nā
auctoritates noui ac veteris testamēti ⁊ ori
ginaliū sanctoꝝ ⁊ expiētias scptas in dya
logo beati gregorij pape ⁊ in alijs cōsilī-
bus q̄ de facili poterūt ab alijs inueniri
ideo ad ponendū hic nō laboramꝰ q̄ sc3
per talia erroneos pbios cōtra quos hic
intenim efficacꝰ euincemꝰ Ad hec ergo sūt
auctoritates. Et pmo Aristotelis dicentis
i scdo de aīa. Reuertere ad q̄ternū dispu
tatum pro auctoritatibꝰ. Etiam nosti ex
doct'na logices q̄ similis nō ē demōstra
tio nisi cū fuerit ex ppiis. Trāscēdentia em̄
et extranea cū aptata fuerit ɔclusiōi. Cuiꝰ
certitudo nobis q̄si aptata inq3 ɔplexiōe
et ordinatis silogistica nō faciet nobis sci
entia demōstratiuā. Huiꝰ tamē silogismꝰ
ē impitia ⁊ defectꝰ ⁊ cognoscēde q̄quomō
veritatis auiditas cogit nos eē ɔtētos sūpt
qd iusticiā creatoris ⁊ iudiciū futuꝝ radicē
pbatiōis immortalitatis aīe humane nō
nos pmi sed ante nos alij posuerūt sc3 pe
trus aplus cōtra symonē magū in itinera
rio clemētis pape ⁊ martinus. Si eñ aīa
hūana post vitā ista3 nō viueret vane hic
et frustra deo seruiret cū in vita ista dei
cultus ⁊ religio plurimū sui tormentū ha
beat et afflictionē ⁊ post vitā istā nulla sit
futura eius remūeratio qa neq3 vita est
anime hūane post vitā istam. Scdm hec
ergo vtilius eēt anime hūane negare deū
omino ⁊ omni vanitati et voluptati se ɔ
sternere q̄3 sancte ac iuste viuere et creato
rem debita honorificētia et deuotiōe co-
lere. Si eñ curat deus cultores et venera
tores suos vbi ē eiꝰ potētia cū nec in vita
ista ppter hoc sit eis deteriꝰ qui nō colūt
nec in alia sit eis melius q colunt cū alia
vita non sit futura post istā scdm errorem
qui dicit aīa3 humanā cum corpe moritu
ram. Si aūt non curat vbi ergo est sapia
eiꝰ aut bonitas. Aut eñ ignorare. aut nō
amare videt̄ amatores suos ⁊ venerato-
res quorū alterū destruit eius sapia3 alte
rum vo bonitatē. Hec igr̄ est radix ad pre
sens pma p quā conati sumꝰ aliq3 anime

humane animā vite ostendere eē post istā
Alia radix ē ipa dei iusticia q̄ posita ne
cesse ē eē futurū iudiciū. Quonia in hac vi
ta nec mali recipiunt qd merent nec boni
qa scʒ malis hic bñ ē et bonis male. Ubi
ergo ē iusticia dei cū vtriqʒ scʒ boni et ma
li ꝯtraria meritis suis recipiāt in hac vita
si post vitā istā nō ē futurū generale iudici
um qd vtiqʒ nō est futurū post istā. Ter
cia autē radice ad ipam aliā scʒ vitā osten
dendā vtimur q̄ ē ista scʒ qꝛ oīs iusticia ꝑ
fecta erit in iudiciū q̄ʒ iusticiā nec ignoran
tia meritorū neqʒ difficultas aliq̄ aut im
possibilitas retributiōis ꝓhibet iusticiaʒ
aūt diuina aliquo istarū ꝓhiberi vl' impe
diri impossibile est. In iudiciū igitur per
fectū aliqn̄ illā exire necesse ē ꝛ in hac vita
nō exit exhibit igit̄ post hāc. Hac etiā q̄rta
radice vti ꝯsueuimus ad idē ostendendū
scʒ q sapientissim⁹ ꝛ benignissim⁹ de⁹ ali
ud meli⁹ ꝓuidit electis suis q̄ʒ ista vita ha
beat cū ipā diuina sapiētia duce qcqd ha
bet vita ista ꝛ ipaʒ etiā vitā electi dei ex cō
silio ipi⁹ dei ꝯtemnāt sicut patet legētib⁹
euāgelia ꝛ eplās ꝛ totū vet⁹ ꝛ nouū testa
mentū vbi agit̄ de ꝯtēptu mūdialiū. Qua
propt̄ sapiētes maxime inueniuntur erro
nei ꝛ ipa sapiētia duce decepnssimi cu to
tū bonū suū ꝯtemnerēt et abijcerēt. Soli
ꝯo mali sapiēter hic viuerent ꝛ caute age
rent cū ipi soli bonū suū hic quererēt. Re
stat ergo vt aliud meli⁹ q̄ʒ habeat vita ista
electis suis ꝛ cultorib⁹ de⁹ ꝓuident ꝛ hec
nō in vita ista. Quoniaʒ nihil melius ē in
vita ista q̄ʒ habeat vita illa. In alia igr̄ ꝛ
ita alia ē ꝓter istā saltē animabus bonorū
Quare ꝛ animab⁹ maloꝝ qm̄ si nihil de
teri⁹ ꝑparauit deus animab⁹ malorūʒ q̄ʒ
habeat vita ista tūc nō soluʒ inpune mali
sunt sed etiā ad comodū suū mali sūt. qa
scʒ in vita ista multis bonis tpalib⁹ vtun
tur et a multis malis tpalib⁹ liberant̄ ꝓru
rante eoꝝ nequicia. Ergo si nō ē alia vita
meli⁹ ē malis ꝓ ꝓpa neqcia qd qdā apd
nullā rationaleʒ mentē sustinebit equitas
diuina. Nūc aūt ex ꝓprijs īmortalitatem
ei⁹ astruere tentabim⁹. ꝑmū igr̄ ordinabi
m⁹ indices q̄s a phis accepim⁹. Quarum
vna hec est. Ois suba cui⁹ opatio nō pen
det ex corpe neqʒ ei⁹ eēncia pēdet ex corpe
Liberior eñ dʒ eē eēncia q̄ʒ opatio. Cū er
go opatio aīe hūane scʒ id q̄ brutī añcelli
m⁹ vt ē opatio itellect⁹ nō pēdeat ex corpe
neqʒ ei⁹ eēncia igr̄ sepabil'a corpe natura
lit̄ ꝛ viuēs ꝓter corp⁹. Amp. iuxta candē
rationē. Ois ꝟtus cui⁹ opatio impedit̄ a
corpe ei⁹ eē vel essencia nō pēdet ex corpe
pala aūt ē ꝟtutē itellectuā hui⁹ eē. Quia
quāto magi se corpi miscuerit tm̄ ei⁹ itelli
gere erit obscuri⁹ ꝛ tardi⁹ ꝛ erroꝛib⁹ admi
xti⁹. Quāto aūt a corpe se pl⁹ elōgauerit ꝛ
ꝛ abstraxerit tāto erit acuti⁹ clari⁹ veloci⁹
et ab erroribus liberius. Longationē au
tē spūalē nō corpalē hic accepim⁹ ꝛ aproxi
mationē sikr q̄ ē sollicitudo ꝛ amor corpis
et coꝝ q̄ corpis sūt. De qb⁹ manifestū ē q
īmergūt ꝛ obscurāt itellectū ꝯtraria ꝟo li
berāt et clarificāt ꝛ ista sūt sic ꝑncipia cor
poris ꝛ attractus eius apd itellectū. Essen
cia igit̄ intellectus nō depēdet a corpe cuʒ
ei⁹ opatio ipediat̄ ab alio ꝛ ꝑ illud. Amp
Si eēncia itellectus pēdet ex corpe optʒ vt
ꝯfortatio seq̄tur ꝯfortationē ꝛ debilitatio
debilitationē. Nos aūt ecōtrario totū vi
dem⁹. Et qꝛ debilitatio corpis ē in senectu
te ꝛ vigor ꝟtutis itellectiue tūc maximus et
itellect⁹ ex oībus suis modis fortissim⁹ ex
quo manifeste appet ꝟtutē itellectuā i se
nectute iuuenescere. Amp. Oē mor
tale sua ipa duratiōe paulatim debilitat̄
ꝛ deficit donec veniat ad defectū. Ultimū
q̄ ē mors ꝟtus aūt itellectua sua ipa dura
tione ꝑficit ꝛ inualescit vt quāto fuerit di
uturnior ꝛ antiqor tāto fit ex oīb⁹ suis mo
dis fortior. Uirtus igr̄ itellectiua īmortal'
ē ꝛ ipam nō solū nō posse senescere dura
tiōe aut destructiōi appropinq̄re imo iuue
nescere ꝛ a defectu ꝛ morte amplius elon
gari manifestū est in quo sil' appet diuersi
tas int̄ ꝟtutē aīalē ꝛ ꝟtuteʒ itellectuā qm̄
ꝟtus aīalis tāq̄ʒ pendēs ex corpe seqt̄ dis
positiōes illi⁹ qꝛ eo ꝯfortato ꝯfortat̄ et vi
gorato vigorat̄ et debilitato debilitat̄. et
deficiēte deficit ꝛ cessant opatiōes aīales
ex toto. ꝟtus aūt intellectiua ecōtrario se
hʒ. Si qs aūt obiecerit qa ꝟtus itellectiua
ipedit̄ ꝛ debilitatur cū ipedit̄ aūt ꝛ debi
litatur corp⁹ sicut i egrotātibus aut freneticꝭ
ꝛ melācolicis ꝛ quolibet alio mō mēte ali
enatꝭ. Rñdemus qa aliud ē ipedimētū
ꝛ lesio. Aliud ē occupatio. Nō eī dicim⁹ q
visus vl' auditus exterior ledat vl' impedi
at itellectū sʒ occupat mētē hūanā reuera
vt hora illa nō vacet itellectiue opatiōi qꝛ
ꝑ visū ꝛ ꝑ auditūʒ ad forinseca ꝑticularis
sic ē ꝛ in laborātibus. Huius passionibus
passiones hmōi sūt sic somnus fixa adhe
rētis ꝓpt̄ ifectiōes isepabiles aut nō facī

le sepabiles. Quēadmodū igr̄ somnia mē
tē tenēt ⁊ alligāt circa fantasmata occupa
tū. Sic iste alienatiões essenciā v̄tutis itel-
lectiue nō ledūt s; opationē ei⁹ occupatio
ne īpediūt ⁊ hoc appet q: liberata ⁊ expur
gata v̄tute aīali penit⁹ hui⁹ infectiōe vir-
tus intellectiua tanq̄ nihil passa hui⁹ lesi
onis ad ꝓpas opatiões reuertit̄. Et ī hys
ipis turbatiōib⁹ ⁊ alienatiōib⁹ ad diuina
tiões ⁊ diuinas reuelatiões quodāmō ve
lut a corpe soluta ⁊ expedita erūpet. Certū
aūt ē q̄ diuinatiões fortissime ac nobilis
sime opationes v̄tutis itellectiue sūt dū ē
ī corpe ⁊ ad illa maxīe inualescat maximis
impedimētis ⁊ lesionib⁹ corpoꝝ ⁊ hec ē cau
sa ꝓpter quā illuminatio siue reuelatio p
phetis vix aduenit nisi cū magna debilita
te corpis sic ē extasis. Et inde ē q̄ extasim
raptū v̄ius noiat. Manifestū ex hys q̄
nobilissima opatio ac fortissima v̄tutis in
tellectiue q̄ ē ꝓphetia vel reuelatio. et tūc
maxime vigei cū corp⁹ ē īfirmissimū sic in
extasi vel raptu palā ē. Hec aūt ē ei⁹ maxi
ma opatio dū ē ī corpe. In omnimoda igr̄
sepatione a corpe q̄ mors ē oīno viget am
pli⁹. S; in omnimoda sui piūctiōe que est
omnimoda sollicitudo ē ad ipm ⁊ omnimo-
dus amor absorbet ꝓpa opatiōe v̄tutis
intellectiue. A cōtrario igr̄ in omnimoda se
patiōe sui a corpe ꝯfortabit̄ ⁊ reuigorabi
tur ⁊ hec sepatio in morte ē. vel post ipam
ē. Impossibile aūt ē vigorari opationē vir
tutis cū lesione essencie sue. nō ledit̄ ergo
vlla ēēncia v̄tutis itellectiue ex morte corpis
Hui⁹ aūt indicia manifesta sūt in raptu ⁊
extasi ⁊ somno ⁊ egritudinib⁹ que opant̄
alienatiões vt dixim⁹ ⁊ in vicinitate mor-
tis vbi plerūq; diuinationes ⁊ visiones ⁊
futuroꝝ p̄dictiões factas nō dubitamus.
Ratione aūt ꝓphantiū ⁊ veritatē scutari
querētiū nō solū p̄ncipia ⁊ radices pone-
re s; etiā idicia ⁊ signa ponere. Alia etiā ra
dix apō phōs īuenit̄. hec s; oīa substācia
cui⁹ forma nō ē corruptibil' icorruptibilis ē
⁊ oīs substācia itelligēs ē hui⁹ q̄m sole sb-
stācie ī qb⁹ sūt forme materiales corrupti
biles sūt. Nulla aūt formaꝝ materialiū.
h; vi suā. id ē naturalē vel eēnciale q̄cūq;
substācia itelligēs ⁊ hoc ē q̄m h⁹ substācia
intellectus oīm formaꝝ silitudines recipit
quemadmodū ocul⁹ nullū h; colorē in vl
la pte sui vbi oīm coloꝝ silitudines recipit
⁊ gustus nullū saporē nisi oīm saporꝝ sili-
tudines recipit. Alioqn nec iste nec ille su
orū sensatoꝝ similitudines reciperet neq;
ab illis eēt passibilis cū albū ab albo pas-
sibile nō sit neq; similitudinē ei⁹ vllo mō
valeat recipe. Si ei illā recipet due inueni
rētur ī eadē supficie cū impssio albedinis
nō possit eē nisi albedo. Quia igr̄ sola for
ma materialis ⁊ illā nō potest hr̄e natura
lē aūt eē naturalē substācia intelligēs ma-
nifestū ē substanciā itelligentē icorpalē eē
cū ei⁹ forma substācialis icorruptibilis sit
⁊ hec tāq; certo ⁊ pbato vtit̄. Quia oēm
generationē ⁊ corruptionē oēmq; ꝯflictu;
ꝯtrarioꝝ ī materia ⁊ circa materia eē ⁊ cer
tissimū ē q̄m ī materialib⁹ nō ē ꝯtrarieta s
⁊ ideo neq; ꝯflict⁹ ⁊ ꝓpter hoc neq; gene-
ratio neq; corruptio q̄m generatio ⁊ corru
ptio ex ꝯflictu ꝯtrarioꝝ ē vbi q; inuicē agē
tiū ⁊ pacientiū. Et q̄a actiões hui⁹ oms et
passiones p ꝯtactū sūt. Cōtactū aūt in so
lis materialib⁹ ⁊ in solis corruptibilibus
eē necesse ē. Q; si q̄s querat de anima
aīali v̄l brutali an materialis forma ⁊ ipa
sit. Optet r̄ndere q̄a materialiū formaꝝ
due sūt maneries vna que totalit̄ innitit̄
⁊ incūbit materie sue ⁊ nō regit neq; susti
net eā vllo mō s; sustinet̄ ab ea ⁊ hec ē for
ma ꝓpe corpalis. Alia cui poti⁹ innititur
sua meteria ⁊ sustinet̄ ⁊ regit̄ ab ea. Ueru
tñ nō ē opatio hui⁹ forme nisi in materia
sua ⁊ p eā. Et ideo appet q̄ ei⁹ essencia ex
tra materiā suā ociosa eēt ⁊ inutilis. hoc igr̄
mō forma materialis ē aīa brutalis et ve-
getatiua. hoc ē ex materia sua depēdens ⁊
q̄ntū ad eē ⁊ q̄ntū ad opari ⁊ cū destructi
one sue materie destructibilis sic liquor q̄
seruat̄ ī vase destruitur destructiōe vasis
et ignis in lignis licet iste dissimiles sint mlt̄
tū similitudines ꝓpter q̄d inducunt̄. Alia
etiā hui⁹ nō ē receptibilis formaꝝ materi-
aliū oīm q̄m nō ē susceptibilis vniuersali-
um ⁊ forte ꝓpe nec sensibiliū. Estimatiua
ei virtus que ꝓculdubio ī hui⁹ aīa est for
te ꝓpe nullā nisi sensibilē recipit ꝓptā di
xim⁹ q: nullū ꝓpū videtur estimabile bru
tis nisi sensibile nocumentū aut comodū
circa que duo v̄tus estimatiua brutoꝝ ma
xime versatur. S; q̄liter faciūt q̄ ī materi
alib⁹ nō sit īmaterialis corruptio. Cū pas-
siones et dolores imateriales inueniātur
apō ipam sic ira īuidia odiū erubescētia ⁊
alia nō solū passiōes ⁊ dolores sūt s; etiā
tormēta grauissima. Si aūt apud illā iue-
niūtur dolores ⁊ tormēta quō nō defect⁹
⁊ mors. Qualit̄ aūt erit defect⁹ ⁊ dolor ⁊

tormentum sine lesione. Si aūt lesio ibi ē
erit venire ad effectū qm̄ causa que magis
dolere faciet magꝰ ledet. Quia igr̄ quā
tūlibet ꝯtingit causā doloris augeri finita
aūt videtur ad paciēdū oīs virtus que le-
sibilis erit igr̄ venire ad extremū lesionis.
hoc aūt ē defectꝰ ⁊ mors sīn quo dicimꝰ ꝙ
dolor eq̄uoce ḋr vnomō dolere ḋr vul
neratus aliomō dāmificatꝰ vt alterius mo
di vnitas īter amatorē ⁊ amatū ⁊ īter par
tes ꝯtinui. Si aūt vnitas equoca siue liga
tio ⁊ erit diuisio equoca. Quociēs eī vnū
oppositoꝝ tociēs ⁊ alteꝝ necesse ē dici. Si
milit̄ aūt ⁊ lesio equoce hinc ⁊ inō ḋr ⁊ al
tera eēncialis ⁊ altera nō. Alter eī in essen
cia sua leditur alter nō ꝫ vt vsualiter dica
tur ī re sua forinseca ⁊ inde ē quēadmodū
ipsa rei lesio vel destructio nō attingit es-
senciā possessoris. Sic neqꝫ lesio huius et
ideo neqꝫ defectū neqꝫ lesionē eēncialiter
īducit. Nos aūt in sequētibus faciemꝰ sci
ri qa affectio seu passio huius defectionē
essencialē ꝑ se īducere potest. Qꝛ ī hoc dici-
mus qꝛ nihil ꝓhibet in aīa aīali passionē
huius modi vehementer fieri vt inde seq̄tur
mors corpis ⁊ ex ꝯsequēti defectio anime
brutalis qḋ et de hūana simͥr accideret. Si
eius eēncia ab eēncia sui corpis depende-
ret. Hīc ergo in tm̄ sit hic determinatum
donec ad alia q̄ diximus veniamꝰ et hec
qdē fere oīa a ꝑhis accepimꝰ ab aristote-
le ⁊ eius seq̄cibus. Radices aūt ⁊ pro
bationes platonis p̄terimus qm̄ nec fidē
intelligētibus de īmortalitate animarum
nr̄aꝝ faciūt ⁊ oībus speciebus aīaꝝ ꝯmu
nes ita etiā vt in animā brutalē ⁊ ī vegeta
bilē extēdatur. De qbus manifestū est ꝙ
earū eē post corpa ⁊ extra corpa ociosū sit
⁊ omnino inutile. Omē aūt ociosū ⁊ inutile
nō solū inutilit̄ q̄rit ꝫ etiā dispēdiose qm̄ cū
dispēdio ⁊ iactura quo res vtiles querēde
sūt. Redeamus aūt et dicamus ꝙ nullus
motus nature naturaliter frustra aut va-
ne. Et qꝛ omē qḋ mouet̄ naturaliter nō ē
naturali īpossibilitate ꝓhibitū a fine ad
quē mouetur. Aliogn frustra ⁊ vane mo-
ueretur ī illū. Dicamꝰ etiā ꝙ motꝰ aliī
sunt corpales aliī spirituales ⁊ qa timor ⁊
fuga spiritualis. ⁊ hijs attestātur motꝰ cor
dis q sūt ꝯtractio ⁊ extēsio ⁊ motus corpis
sensibiles q sunt fuga ⁊ īsecutio corpalis.
Et si qs dicere voluerit ꝙ oīs motus cor-
poralis ē. Qm̄ motus ē exitus de potētia
ad actū cōtinuus ⁊ nō vt aīt Aristoteles.
Hec diffinitio nō ꝯgruit nisi motui corpa
li. Hō eī erroneus et ībecillis impediēs se
ipm̄ dū rerū veritatē negligit ⁊ ꝯtētione li
tigiosa nominū se inuoluit. Nos autē nō
intēdimus hic ꝑ motū nisi dispositionem
que ꝑ se via ē acqrendi aliud ⁊ ideo hec cō
uenit eis oībus que noīauimꝰ. Timor eī
ꝑ se via ē acqrēdi euasionē ⁊ desideriū via
ē sm̄ se acqrendi desideratū. Similiter fu
ga siue spiritualis siue corpalis via ē ꝑ se
acqrēdi effugiū. Et insecutio ē via acqren
di insecutionē Et qm̄ acqrūtur spiritualia
vt corpalia necesse ē. vt similit̄ iuxta ꝙ eis
ꝯgruit habeāt vias acqrēdi ea acqsitioni
bus suis q̄ vie cessant eis acqsitꝭ sicut in ac
qsitōe corpaliū. Reuertamur aūt ad id in
quo eramus et dicamus qm̄ oīs fuga na-
turalis ē ad euasionē naturaliter possibi-
le ⁊ oīs insecutio similiter ⁊ omē naturali
ter desideratū ē naturaliter acqrere possi-
bile. Aliogn natura frustra indidisset hu-
ius desideriū qm̄ ociosū eēt ⁊ erroneū et
ita natura erraret in hꝭ que et naturalit̄
tm̄ opatur qm̄ oīs motus ⁊ oīs intētio sine
fine ē error. Hꝭ igr̄ duabus radicibꝰ
positꝭ ꝯsideremus ꝓpa desideria aīe hūa
ne sm̄ id qḋ ē hūana ⁊ hꝫ nobile eē ī quo
excellit animā brutalē. Et videmus ꝙ desi
deriū ē eī h̄re ⁊ integre felicitatis ⁊ fugare
re miserie. Hic ē timor illius ⁊ odiū. Inde
a fit ne motus anime aīalis ⁊ animarū q̄
stulticia in naturali ⁊ aductīcia iam obtu
serunt. Loq̄mr aūt de solis naturalibus
dispositiōibus anime humane sm̄ id qḋ
hꝫ nobilius atqꝫ sublimius hic intēdamus
Queramus an sit huic ꝑti nobili felicitas
ꝓpa aut nō. Cū eīm ꝑs aīalis sua gaudia
sua ubertates suasqꝫ securitates suamqꝫ
oppositam omnimō miseriā hꝫ vt ꝑs illa
nobilꝰ hꝫ simͥr ꝯgruentē sibi miseriā et felici-
tatē aut nō. Si nō ergo nō erunt spūalia
gaudia ceteraqꝫ bona sublimia ⁊ hoc nō
ē nisi puerilꝰ ruditas et brutalis irrationa-
bilitas possunt delirare qm̄ in maioribus
et nobilioribꝰ magꝰ ꝯgruit eē q̄ minoribꝰ
et ignobilioribus ⁊ spiritualibus q̄ corpa
libus. Erit etiaꝫ sm̄ hec miseria pfecta no
bilior et nullo mō beatificalis qꝛ nullā vir-
tus ē beatificabilꝭ aut pfectibilis nisi ex ꝓ-
prius. huic aūt sm̄ hec nō sūt bona ꝓpria
qm̄ nō sūt spūalia et nobilitatē eius decē-
tia. Ex hꝭ aūt q̄ aīali pti ꝯgruūt īpossibi-
le ē in aliā virturē felicitari. Quoniaꝫ neqꝫ
gaudiū siue delicias nisi ꝯuenientibꝰ neqꝫ

quies nisi in fine ꝯuenictib⁹ neqꝫ ꝑfectio
ex alienis cū ꝑfectio eoꝝ quo potētialiter
sūt ꝑ ꝑfectibilē acqsitio sit. Hoc etiā cō
tra sensu ⁊ experientiā nostrā ē qm̄ de corpa
lib⁹ ⁊ sapiētes nō gaudēt neqꝫ ex eis se fe
licitari animo existimāt imo potꝰ ea decli
nāt ꝯtemnūt vt vilia et fugiunt vt noxia ⁊
sue felicitatꝭ īpeditiua verꝫ qm̄ de istis phy
losophi morales nō expediuerūt ⁊ a sen
su accepim⁹ illa q̄ bonū vocant insipiēter
sapiētes amatores ⁊ possessores suos mi
seros efficere aut miseria eoꝝ augere. No
lumus imorari diutiꝰ in declaratione hu
ius hac vna declaratione qua nunc ad in
stans ꝓpositū ꝑtinet ꝯtēti videlicet q: pos
sessores sūt istarū corpaliuꝫ aut amāt eas
aut nō amāt. Si nō palā qm̄ oneri ⁊ affli
ctioni sūt eis nulli gaudio ⁊ ideo nō solū
nō addūt felicitati eoꝝ sꝫ detrahūt. Si ve
ro amant eu ꝑ amorē igr̄ eis iūcti ⁊ alliga
ti sūt ⁊ ꝓpter hoc oīm passionū qbus illa
subiacēt obnoxij. Amās eī ⁊ amatū ꝓpter
istā amorꝭ vnionē necessario sic se habent
qm̄ amato ꝑpo paciēte necessario cōpatit
amās si ad ipm̄ passio ꝑ appꝛehensionē ꝑ
uenerit hanc aūt ꝯmunionē passionū scꝫ
ipē mer amatores rerū huiꝰ vsu sermonū
suoꝝ tristissime ꝯfitētur dicentes se destru
ctos adnihilatos degrādinatos vastatos
ex isto a cū res hoꝝ aliqd passe fuerīt. Pa
lā igr̄ ē qm̄ res huiꝰ tot miserijs amatores
suos subijciūt quos ⁊ quot passionibꝰ ipe
obnoxie sūt. Et aūt gaudiū ⁊ alia comō
da tm̄ adderē felicitati q̄ntum ad vtrūqꝫ.
Cū ergo plura et maiora sint incomoda
⁊ icomoda ista addūt miserie ⁊ ecōuerso
Idē ergo ē ac si nō adderet q̄ntū ad vtrū
qꝫ Cū igr̄ plura ⁊ maiora sint icomoda pa
lā ē quoniā miserie tm̄ simplr addūt et nō
felicitati. Manifestū etiā ꝙ applicatio ad
īferiora ⁊ ignobilia descēsio ē et depressio
nō eleuatio. Et qm̄ ꝑmodū amoris est q
ē subiectio spontanea ⁊ huiꝰ vt ipa sit de
terioratio eoꝝ q̄ sic applicāt ignobilibꝰ et
īferioribꝰ se. ois eī amixtio elōgatio ē ab
altero extremoꝝ ⁊ idō admixtio illa spūa
lia que nō nisi amor ē elōgatio ē iduhitāt
a nobilitate ⁊ bonitate ⁊ appꝛopinquatio
ad vltimū vilitatꝭ ⁊ depssiōis et ita mise
rie. Et qm̄ de his alias locuti sum⁹ et sepe
loq̄mur. Ponamꝰ ea que recapit ois sunꝰ
itellectꝰ ⁊ dicamꝰ. Quoniā sensus hꝫ sen
sata sua quoꝝ ꝯiūctiōe illuminat ꝑficit ⁊
delectat ⁊ generalit ois ꝟtus aīalis. Silr

necesse ē vt ꝟtus ista spūalis ⁊ cōuenientiā
nobilia quoꝝ appꝛehēsiōe illuminat de
lectet. Si eī ignobiliorib⁹ naturalit̄ ō huiꝰ
quātomagꝭ nobiliora nō negligit natura
nō igr̄ absqꝫ illuminatiuis delectatiuis re
licta sūt. Amp. oīe nobile magꝭ natū ē
applicari nobiliorib⁹ q̄ ignobilibꝰ. Q: si
hec ꝟtus nō ē nata applicari nisi ignobili
bus istis tpalibꝰ ⁊ caducꝭ oīno nō erit na
turalis qm̄ nihil ē creatū ꝓpter ignobiliꝰ
aut vilius se certū aūt ē ꝙ oia hec viliora
sūt ⁊ ignobiliora nō igr̄ ē ꝓpter hec igno
biliora ⁊ idō nō erit nata ꝑfici ī ea. Amp
Q: nobilius ⁊ eius ꝑfectio nobilior ⁊ qō
sublimꝰ ⁊ eiꝰ ꝑfectio sublimior et qō spū
ale ⁊ eius ꝑfectio spūalis ⁊ qō seorsum
a corpe ⁊ eius ꝑfectio seorsū erit a corpore
ita scꝫ vt si eiꝰ opatio neqꝫ sit ꝑ corpus ne
qꝫ pendēs ex corpe silr erit eius ꝑfectio ne
qꝫ ꝑ corpus neqꝫ pendēs ex corpe. Quare
eius ꝑfectio erit abstracta a corpe ⁊ nō ex
corpe neqꝫ ꝑ corpus neqꝫ pendēs oīno ex
corpe. Amp. eius ꝓpa opatio in sepa
tiōe a corpe ⁊ nō ex corpe inualescit sicut ap
paret in raptu ⁊ extasi. Inualescētia aūtē
opatiōis si ē vltima ē ꝑfectio ipius ꝟtutis
Si aūt nō ē vltima ē appꝛopinq̄tio ad ꝑ
fectionē. Quare manifestū ē. qm̄ sepatio a
corpe aut ap ꝑximat eā ꝑfectiōi aut iducit
i ipꝫ ꝑfectionē ⁊ ita vita ē eī nō solū seor
sū a corpe sꝫ etiā ꝑfectio q̄ ē gloria vniuscu
iusqꝫ ꝟtutꝭ vltima. Si ipa ꝑfectio vltima ē
minor ⁊ ulteriꝰ ordinis. Si ꝑfectio minor
q̄ vltima fuerit. Q: aūt supra incepimus
nūc ꝓseq̄mur. Dicamꝰ ergo ꝙ huic virtu
ti nobili ē naturale desideriū sibi ꝯgruēs.
⁊ ꝓpe felicitatꝭ ⁊ naturalis fuga sue infe
licitatꝭ ⁊ miserie hoc naturale odiū est ti
mor naturalis. Quia ergo nil frustra. nil
ociose ē hꝫ q̄ naturaliter sūt. frustra aūt
⁊ ociose sūt isti motꝰ si ipossibilꝭ ē naturali
ter ista euasio ⁊ si ipossibilꝭ assecutio felici
tatis eiꝰ. Necesse ergo ē euasionē a sua mi
seria ⁊ assecutionē sue felicitatꝭ eē possibi
lē huic ꝟtuti nobili hec eī si pennis nō fue
rit nō erit felicitas neqꝫ a miseria vera im
munitas. Quicqd eī morti obnoxiuꝫ bo
nū nō ē eoipso miserū qō extreme miserie
obnoxiū. Perennitas aūt nō potest eē ꝑ
īfelicitatꝭ istꝰ qm̄ ipossibile duo ꝯria coi
care ī pte. Sꝫ neqꝫ effectꝰ pōt eē hꝰ felicita
tis ꝟe ac nobilis qm̄ si hoc eēt nō ꝑ igno
biliora ī oīm subiecto sūt ꝓpter ꝑncipalia
⁊ nobiliora. Quantū igr̄ ad ea que vires

aiales habēt ex corpe q radices ipē pēdēt
ex eēncia ipius aie velut radij pcienti ex lu
minositate ipius ipa vero nō dʒ pendere
ex corpe ꝑpter sua secūdaria et ignobilio
ra cū illa inq̄ntū pendēt ex corpe nō sint ei
eēncialia imo tm̄ fm radices iudicādi Cō
ueniēns aūt ē vt ea q̄ pncipaliora sunt ꝛ
nobiliora trahāt ad fortitudinē suā secun
daria ꝛ ignobiliora q̄ʒ vt illa trahāt ea se
cūdo ad ifirmationē suā. Et idō ꝯueniens
ē vt radij sequant lucē ꝛ effectus generali
ter causā nō vt trahat illaʒ ad se. post hec
igr̄ oīa diximus vt eēt clarior itellectus nr̄
de hoc ꝙ dicim⁹ vires aiales pendere ex
corpe et eē corruptibiles iuxta intellectum
phylosophoꝝ. Apparet ergo aīmā hūa
nam mediā esse iter animas aiales et sub
stācias angelicas spoliatas et spirit ales ꝛ
idō vt diximus necessario in dispositioni
bus mortalitatis ꝛ imortalitatis media ē
meditanō e quā determinauim⁹ Amp̄. de
structibile nō destruitur nisi vno illoꝝ mo
doꝝ videlicet aut ꝑ diuisionē forme sue a
materia sua ꝙ non potest esse nisi aut for
ma manēte sicut ponimus i hoie q i mor
te ꝙ est diuisio forme a materia id est ani
me a corpe ita destruitur id qō destruitur
aut diuisione forme a materia forma ipsa
destructa que destructio ꝑpe vocatur cor
ruptio. Aut destruit diuisione partiū sua
rū integraliū sicut domus cuʒ partes eius
ab inuicē separātur. aut destruitur destru
cta sustinēt eēncia aut destruitur subtra
ctione cause sue sic si dissipato vtre vinum
deficiat. Et corpore destructio ea que in eo
sunt destruātur aut sole sublato destruat
dies et hoc duob⁹ modis. Aut ex yt ei cau
sa aut erit deferēs vt materia forme liq̄ri
vas. Qd si quis dixerit q̄ ē et q̄ntus mod⁹
destructionis scilicet ꝑpus defectus vt se
nij vel putrefactio ad nullū q̄tuor modo
rū ducerēt nullo mō destruerent. Salua
tis ei ꝯiūctiōe forme ad materiā ꝛ integri
tate ꝯiūctione partiū salua cause ꝑsenna.
Salua etiā eēncia sustinēt necessario sal
ua ē res Certū aūt ē ꝙ seniū ducit ad diui
sionē aīe ꝛ corpori ꝛ putrefactio diuisio ē
forme a materia ꝛ destructio ipius forme
Si vero dixerit ꝙ quedā pereūt ꝑ defectū
sui necesse hʒ determiare modū defectio
nis. Si ei oē qō perit nō perit nisi ex debi
litate eēncie sue q si debile ē in se ꝛ ifirmū
ad pmanendū perpetue palā ē oīe causa
tū esse huius infirmū ac debile et inuali
dūad permanendum quantum in eodē
est. nō igr̄ sic ē ꝙ nil permanebit eoꝝ que
sunt cū illa causa nō extēdi in oībus inue
niatur. Nos aūt videmus multa perma
nere ꝛ quedā alijs diutius quedā velocius
perire. Que igr̄ erit causa in hoc nisi q̄a ꝑ
ꝑa debilitas nihil eoꝝ que sūt ꝑ se debili
tas nihil eorū que sunt per se destrui nisi
adiuuetur aliquo modoꝝ quos nomina
uimus aut ipediat ꝯtrarius eoꝝ Restat er
go nob ingrendū an aliqs dictorū modo
rū ꝯgrue possit anime humane lʒ ꝙ d ea
hic ingrimus. Et pmo quidē mō manife
stū ē quonia ipa est pura forma ꝛ sciencia
materiata ꝛ ꝯposita in huius ꝯpositione
que ex materia ꝛ forma in se Aut forte qs
hic dicat ꝙ ex materia et forma dicim⁹ tū
formā eius incorruptionē tū q nō ē ei cō
trariū per qō corrūpat neqʒ diuisiuū ꝑ qō
diuidatur neqʒ sustinēs cuias subtractōe
destruatur. forma ei virtut intellectiue nō
potest hr̄e ꝯtrariū nisi esset receptibilis for
me sue contrarie neqʒ silitudinis illius sic
albedo nō ē receptibilis nigredinis neqʒ
silitudinis illius neqʒ coloꝝ mediorū qm
non potest itelligere aliqd nisi ꝙ ipamet
sit siue apō ipam aut ipum aut eius simili
tudo patet ꝙ nō sū intelligere ꝯtrariū q̄re
nec hr̄e. Oīe ei qō ē ratione ita intelligi
bile est ei naturaliter cuʒ et multo maiora
ꝛ sublimiora sint ꝛ ei intelligibilia. Prete
rea istud non ponit ipam qō habeat ꝯtra
riū ꝛ ita ipaʒmet ꝛ ponit qd nō eē itelligi
bile positiuo. Hec declaratio non est lʒ de
liratio ꝛ idō non est ꝯtra istā disputāduʒ.

Amp̄. neqʒ poni eiū potest qō nō pōt
itelligi. Amp̄. sic visus nullā hʒ ꝯtrariā
ex formis visibilibus ita intellectus nullā
ex intelligibilibus ꝛ in hoc nō oporʒ nos
aliquā ꝓbationē adducere quoniā eadeʒ
ꝓrsus ratio ē in vtrisqʒ Nō ē igr̄ destructi
bilis per diuisionē forme a materia cū for
ma eius ꝯtrariū hr̄e nō possit lʒ sit ad oēs
formas itelligibiles. q̄re sic icorruptibilis
corruptiōe corpali ꝛ ideo hic corruptione
spirituali cū ad eā ꝑpter sui sublimitatem
corpalis corruptio nō possit attingere. Si
ei ylon corpori non attingit huius corru
ptio multo minus ꝙ supra ipsam ē videt
aūt ꝑpter hoc itellectus intelligibilis si se
ad formas oēs corpales ꝛ spūales i susce
ptibilitate ꝛ sepabilitate sic yle ad corpales
ita intellectus ad spirituales ꝛ sic visus in
uisibilis sic intellectus intelligibilis. Qd si
qs querat q̄liter visus incorruptibilis ē a
visibilib⁹. Rn̄demus quoniā visus et

monia ē q̄ntū ad instrumētū suū. ppt qd̄ necesse ē illū destrui destructiōe illi⁹ in q̄n tū pēdet ab illo instrumento aut visus destruitur ab excedētib⁹ armoniā suā hoc ē a vehemēter visibilib⁹ ecōtrario aūt hꝫ se in itellectu qm̄ intellectus nō hꝫ pariē determinatū i corpe q̄ sit instrumētū ipius ꝛ cōfortatur ꝛ inualescit ex vehemēter intelligibilib⁹. forma aūt intelligibilis que actione sua destruet intellectuꝫ q̄liter ageret i ipm̄ nisi silitudinē suā eidē imp̄mēdo ꝛ illū sibi assimulādo. Hec aūt q̄nto amplius facere pōt tāto eēꝫ itelligibilior ꝛ ppt hoc tāto ipi⁹ ꝯfortatiua ꝛ ita p viā istā nō solū nō destruit̄ sꝫ etiā ꝯfortat̄. Amp̄. q̄nto aliqd̄ e mag̃ itelligibile tāto mag̃ pt agere intellectū ꝛ mag̃ assilare eū sibi siue vnire sibi ꝛ hoc ē indiciū certū vehemētie actionis ꝛ fortitudinis ꝟtutis agētis scꝫ vehemētia cui⁹ pfectio ē vltima silatio ad agēs Et iō q̄nto maior fuit assilatio tanto erit vehemētior actio ꝛ fortior ꝛ virtus agens super passū. Quare manifestū ē vehemen tius itelligibilia vehemētioris et fortioris actiōis in itellectu. Oīe aūt ꝙ a vehemē tius agētib⁹ ledi nō pt multo fortius a minus et debilib⁹ agētibus. Quia ergo ab itelligētib⁹ quātūcūq̄ vehemētia sūt ꝯfortat̄ virtus intellectiua a nullo eā ledi posse per actionē nisi forte qs dicat ꝙ lesione instrumenti sui sic visus ledi nō pt a nō visibilib⁹ sic intellect⁹ ab intelligibilibus qd̄ manifestū est falsū tū q: intellectus instrumētū nō hꝫ in corpe tū q: qd̄ nō est intelligibile nō hꝫ formā neq̄ ē forma. Oīs aūt actio ex forma. ꝛ ideo impossibile vt agat id qd̄ nō ē itelligibile. Q̄ si dicerent q̄a qd̄ itellect⁹ oīno nō ē forma ꝛ ideo ipossibile ē ipm̄ agere. Rn̄dem⁹ ꝙ intellectus i seipo in eē suo ꝛ in specie sua forma ē sic humor cristallin⁹ aut spūs visibil' i esse suo formatū ē ꝛ tñ ad lucē ꝛ colorē quodāmō materiale. Sic itellect⁹ ad oīa intelligibilia q̄ sūt extra se neq̄ agit in quātū est materiale hoc modo scꝫ ex eēncia sua aut per formā cum illaꝫ fuerit venatus ꝛ ē per illā sic artifex aut sigillū q̄ fo̅rīs sigillat materia artificij. Q̄ aūt neq̄ diuisione ptiū itegraliū destrucubil' sit tñ manifestuꝫ erit ꝙ intellect⁹ ex necessitate iparabilis. Hoc aūt sic certū facim⁹. Si ei pabil' eēt nō pateret tot⁹ simul sꝫ ps p⁹ ptē q̄si ps itellectū introiret apd̄ itellectū p⁹ ptē ꝛ nō totū sic ex hoc seq̄t̄ ꝯtinuū et pabile ꝯtinue ꝛ p ptes solūmō itelligi posse ꝛ ptē i ptē tpis totū in toto ꝛ intelligētē se q intelligēdo trāsitus sillabaꝝ ꝛ elemētoꝝ ꝛ itelligere i trāsitu ꝯtinue ꝛ nō subito cui⁹ cōtrariū vnusq̄sq̄ intelligentiū sentit in seipo. Amp̄. Intellect⁹ sentit se totū itelligere quotiēscūq̄ intelligit nūq̄ aūt ptē sui itelligere et partē nō. Quia ergo istud ē apud euꝫ i eo ei soli de hoc credendū ē. Sicut eīm intelligit vn⁹ intellect⁹ ita ꝛ oīs ꝛ ideo idē apud oēs. Q̄ igr̄ nouit intellectus vni⁹ apud se de mō intelligēdi ꝛ oēs intellectus inuenire apud se necesse ē quare nō ꝯtinue sꝫ subito ē intelligere oēs intelligēter intendētes etiā inueniūt se subito intelligere cū intelligere nō fit nisi p imutatione intellect⁹ si intellectus pticularis ē ꝯtinuus ipossibile ē ꝯtinuū subito imutari et hoc alibi declaratū ē. Restat igr̄ intellectū ipabilē pticularē eē ꝛ incōtinuū. Et iō diuisiōe ptiū idestructibilis cū ptes ei⁹ nō habeat Manifestū ē igr̄ intellectū omib⁹ mōis destructiōis eē indestructibilē nō ei possibile aliqd̄ destrui nisi diuisione forme. Amp̄. Aut diuisiōe ptiū itegraliū aut destructione deferēti ꝛ sustētati quos modos iā remouim⁹ aut subtractiōe cause efficiētis q̄ ē vltim⁹ mod⁹ sic destruit̄ oēs subtractione solis ꝛ corp⁹ subtractiōe aīe. Hoc aūt in aīa hūana ꝯtingere ipossibile ē. Manifestū eīm ē q: naturalit̄ ꝯtinuus ē p̄me cause aut ei⁹ ꝯtinuo qd̄ inde appet ꝙ opationes p̄me cause ꝯtinue influūt sup naturalia ꝛ sup oīa q̄ natura p̄parāt. Et ipossibile ꝙ p̄pata materia a natura nō infūdat̄ aut vita aut alt'a forma a p̄ma cā ꝛ ꝙ ē mai⁹ semini p̄pata aīa necessario infūdit̄. hic ē igr̄ mediū ꝯtinuitat̄ siue colligatiōis nature ad p̄mā causā. Colligatio aūt nō ē nisi ex ppinqtate ꝛ q̄ ppinqora eidē necessario colligatoria. Quāto eīm ipsa natura supior tāto sup̄mo ppinqor q̄ natura. q: igr̄ ordinate sūt influxiōes illi⁹ s̄m ordineꝫ ppinqtatū ad ipas necessario maiores ꝛ mag̃ ꝯtinue sīt in ea q̄ ppinqora sūt p̄me cause q̄ itemotiora. ꝛ si n̄ possūt q̄ntū adte multo min⁹ ꝛ ppinqora ꝛ iō flux⁹ vite ꝛ alie naturales influxiōes multo forti⁹ in aīaꝫ rōnalē icessabiles ꝛ ꝯtinui q̄ in naturalē vl' naturā. Palā igr̄ ē aīaꝫ rōnalē isto vltio mō nō posse mori Q̄ si qs diceret ꝙ cōsequens est ex hoc vt anima sensibilis sit simul immortalis ꝛ indefectibilis. Sꝫ nos iam respondimus ad hec in hiis que precesserūt vbi dixim⁹ ꝙ ipsa pendet scd̄m omnes vires suas a corpore et hec ē

causa ꝓpter quaꝫ moritur morte corporis
Nō moritur ergo neqꝫ deficit ex defectu istu
nōis vite illa a pmo ꝛ vniuersali fonte vi
te. Iā ergo ꝓhibuimus ab aīa rōnali fm
id quod habet sublime nobile ac diuinū
omnes modos corruptionis ac defectus.
Amp̄. vita ꝟtutis intellectiue et viuere eiꝰ
in effectu nō ē nisi intelligere eiꝰ in effectu
ꝛ hoc nō ē ei p corpus neqꝫ pendēs ex cor
pore quin potiꝰ ex casu corpis erigit̄ ꝛ de
bilitate ꝯfortatur et defectiōe eiꝰ perficit̄
sicut appet in extasi et raptu. Uita igit̄ sua
huic ꝟtuti nobili ē vite sue ꝑfectio pter cor
pus ꝛ seorsū a corpe. Amplius. Iste ra
ptus ꝛ ista applicatio ad nobiliora et alti
ora intelligibilia aut ē violētus aut volun
tariꝰ huic ꝟtuti aut naturalis aut casualis
aut casuale qđ īpossibile qm̄ istud ē potis
sima eiꝰ ꝑfectio dū ē in corpe ꝛ quo maxi
me illustrat̄ ac regit̄ genꝰ humanuꝫ. Re
uelationes ei diuine ac ꝓphetie maxime
ordināt vitā humanā ꝛ ōis ars ꝛ ōis sapi
entia cedit eis siue naturalis ē applicatio
ad res nobiles īcorruptibiles. nihil autē
naturale ē noxiū aut mortiferū ei cui ē na
turale. Seorsū igr̄ fieri a corpe salutiferuꝫ
ē isti ꝟtuti. Idē accidit si sit voluntariū om
ne eñ volūtariū indubitāter vtile ē volēti vio
lentū esse nō potest quo generalit̄ eousqꝫ
adiuuat̄ ꝟtus hic illustrat̄ atqꝫ ꝑficit̄ ōme
ei violentū īpeditiū ꝛ noxium ē. Amp̄.
manifestū ē ꝟtutē istā nobilē eē duarꝫ faci
erū q̄rū altera illuminat̄ a rebus sublimi
bus ꝛ altera illuminabilis est ab inferiori
bus corpalibꝰ ꝛ sensibilibꝰ ꝛ eadē ꝟtus ē
ꝛ eadē facies. Sꝫ liberuꝫ ē ei vertere se ad
quā partē voluerit et illuminari vel depin
gi a quibuslibet noluerit. Si aūt ē supior
ē nobilior eiꝰ ꝑfectio ꝛ lumē nobiliꝰ. Quā
to plus ad id se vertit tāto plus ꝛ copiosiꝰ
illuminat̄. Certū aūt ē ꝙ perfectio illumi
nat ipm eē et elongat a nō esse. Cōuersio
igr̄ ad ea que supra ipa ē ꝑficit ꝟtutē istaꝫ
ꝛ illuminat patet igo ꝙ separat̄ a corpe
ꝛ a corpalibus ꝛ ꝯiungit spūalibus. Palā
igr̄ dꝫ eē ꝙ nō solū nō dependet a corpo
re sꝫ obscurat̄ ꝛ īpedit eā applicatiōe sui
ad aliud. Amplius. cū aliqd fuerit ve
hemēter sensibile certuꝫ ē ꝙ postq̄ꝫ sentit̄
relinqt sensū debiliorē ad alia sentienda.
Et cū aliqđ fuerit valde ītelligibile ecōtra
rio se hꝫ quia relinqt ītellectū fortiorē ad
alia ītelligēda. Impossibile ē igr̄ ledi eēn
tiā ꝟtutis spūs nobilis ex applicatiōe sua
ad vehemēter ītelligibilia imo necesse ē eā
ex eorꝫ ꝯiūctione adiuuari. Et tāto amplī
us adiuuati q̄nto fuerit eius ad alia forti
or ꝯiūctio. Certū aūt ē q: huiꝰ ꝯiūctio for
tissima sepat omino ꝛ rapit a sensibus ꝛ a
corpe. Et ideo manifestum ē ꝙ id qđ ꝟtu
tē istā saluat naturalit̄ et perficit sepat eaꝫ
a corpe. Sepatio igr̄ a corpore sequela est
salutis et ꝑfectionis ipius nō causa vel oc
casio destructionis illius aut lesionis.

Amp̄. Manifestū ē ꝟtutē istā nō hr̄e
instrumentuꝫ opationis sue in corpe licet
aūt ex lesione medie cellule capitis opera
tio virtutis istius impediri aut omino de
strui videat̄ tamē manifestū ē solā opati
onē que illi ē decorsū impediri. hoc ē ex p
te sensibiliū. Est enim velut alter liber eiꝰ
descriptio formarum sensibilium. quem li
brum offert ei vel exhibet ymaginatiua.
Has igr̄ cū abstrahere ꝛ spoliare a ꝯditi
onibus particularibus nō poterūt ꝓpter
turbationē aut lesionē medie cellule ī quā
transferūt a ꝟtute ymaginatiua sꝫ spolia
tores et abstractores ꝓhibebit̄ virtꝰ ista
nobilis ab aspectu ꝛ lectiōe earū. Et hoc ē
quonia media cellula que per ꝟtutē yma
ginatiuā debet velut qdē liber eius fieri p
huiꝰ quā diximus inscꝑtionē per lesioneꝫ
aut infectiōis vel vulneris nō ē ydoneꝰ in
scribi ab ymaginatiua ꝟtute. Quaꝓpt̄
ꝓhibetur virtus ista a lectiōe et sic ꝓhibe
tur ītelligere a ratōe sensibiliū que per ali
am viā nō veniebāt ad ipam sꝫ nunqꝫ p
hibetur a lectiōe sua que desuper est illi ꝛ
a lectiōe sua ī libro suo nobiliori ꝛ ab irra
diatione que inest ei a luce pma siue a lu
minibus mediis que vocātur angeli sancti
Certū ē ꝙ nō ꝛ hoc euidēter apparet ī me
lācolicis egris et freneticis q licet ꝓhibiti
sint rationare d sensibus tñ de sublimibꝰ
multa vidēt ꝛ pdicūt futura q̄si diuinātes
In hoc ergo apparet ablatū eis librū rati
onis in scriptū a sensibus librū vero supe
riorem nobilē interdū eis eē expositum ꝛ
aptū. Nō enim ꝯtinuus eē cum ratōe vl̄
intelligētia nostra sed quādoqꝫ applicari
illi intellectiue virtuti nostre quādoqꝫ ve
ro longe fieri ab illo. Cuius rei qd cause
sit disputandū et declarandū est. Ex quo
manifestuꝫ est quoniam destructio illius
partis non destruit ꝟtutē istam illius inqꝫ
partis in qua maxime vigere videtur. id ē
medie cellule capitis vel cerebri. Robora
tur autem hoc predicto exemplo qꝫ frenēa

ci arrepti morbo tūc diuināt ꝛ alio tp̄e nō
Amp̄. oīs eēncia eo naturalit̄ tendens
et ibi naturaliter quiescens quo non at-
tingit corruptio vel mors ē naturaliter in
corruptibilis et imortalis omne qđ natu-
raliter petit̄ naturale ē petentī. Sʒ ista vir
tus naturali desiderio petit locū quo ne-
quit attingi corruptio siue mors huius lo
cus vel status ē ei naturalis ꝛ naturaliter
debit⁹. Quare ē immunis a motu ꝛ a cor
ruptiōe ꝟbi grā. Ignis in loco sui natura
li que ē ɔcauitas celi lunaris est corruptibi
lis et hoc ē ōe ɔditione loci. Omnis enim
locus sub celo lunari ē locus generatiōis
et corruptionis quoniā ē locus conflictus
Quia ergo locus vel status in materialiū
separatorū seorsū lōge est a motu ꝛ mutatiō
ne quoniā a materia et appendiciōē ma-
terie palā istā ꝟtutē esse naturaliter immu
nē a corruptione et liberā a morte qꝛ om̄e
qđ mouet hic inferius subiacet corrupti-
oni. Q̄ si quis dicat qꝫ anima hūana na
turalit̄ mouet ad corpus equoce dic hoc
Nō enīʒ mouet ad aliqđ vt in eo qescat.
vel vt ab eo pficiat sʒ potius vt tp̄m pfici
at ipsa eo qꝫ vtat ad acqrēdas sibi aliqs
et pfectiōibus suis secūdis in q̄ adiuuat
ab instrument̄ ꝛ ab ip̄is sensibus. Nō sic
aūt intelligimus animā hūanā moueri in
suū sursum ac nobile imo ad locū sue pfe
ctiōis vltime videlicet ad statū suū nobi-
lissimū. Absit enīʒ ab anima hūana scđm
illā ꝟtutē suā sublimē et nobilē vt quiesce
re querat in sensibus aut pficiat ab eis sicut
nec ecōuerso ꝟtus inferior animalis. scilʒ
aut terrenalis que ē ꝟtus eius infima que
rit quiescere aut pficiat in sublimibus. Nō
tñ negamus aliqtenus adiuuari ad inqsi
tionē quarūdā scienciarū ꝛ multorū opposito-
rū. Amp̄. omnis ꝟtus omnino separata
a corpe. necessario incorruptibilis ē corru
ptione corpis. Et ecōuerso sequit quedaʒ
igit̄ ē media et est medie dispositiōis int̄
ista extrema. Angeli facti omnino seorsuʒ
ꝛ nullomō dependētes ex corporibus. Et
aia vegetatiua ꝛ sensitiua oīno pendētes
ex corpe. Anima aūt hūana ē exemplū me
dii q̄ ptim impssa ē corpi ꝛ ptim pendēs ex
illo scʒ q̄ntū ad vires q̄s cōicat cū aīa sen
sibili ꝛ vegetabili. Partim ꝟo seorsū ē ab
stracta et hoc ē q̄ntū cōicat cū angelis san
ctis ɔtrariis igr̄ ꝛ a ppotiōe eēnciali que
dā vires ei⁹ mortales ꝛ quedā imortales.
Et hoc ē qđ inqsiuim⁹. Nō ē ɔ fidei pie-
tatē aut veritatem est visū aut auditū aut
aliquem aliorū sensuuʒ esse mortalem aut
extinguibilē sʒ ipam mentē hūanā vt hūa
nā esse mortalē hoc indicte pie qꝫ fidei ɔtra
riū rationabilit̄ ē. Q̄ igr̄ ē in aīa hūana
pncipale ac nobilissimū omnino immor-
tale est. Q̄ si qs obijciat qꝫ pars mortalis
qꝛ si pars mortalis aut corruptibilis ergo
ꝛ totū. Qualiter enīʒ dom⁹ erit incorrupti
bilis cui⁹ paries est corruptibilis. Rn̄
demus in hoc qꝛ visus nō est corruptibil̄
nisi scđm hoc qđ hʒ a corpore ꝛ hoc possu
mus vocare adiutoriū passionū siue ydo
neitatem iustā ad recipiendas immutati-
ones a visibilibus ꝟtus ꝟo iudicādi om̄i-
no pendet ex essentia mentis que nō pen
dens est ex corpore. In anima ꝟo anima-
li visus duabus de causis pendet ex corpe
Quoniā ꝛ scđm id qđ hʒ ab essencia anime
animal̄ et scđm id qđ hʒ a corpore ꝛ hoc est
quoniā ipa pendet ex corpe. et hoc ē quo-
niam anima humana vires animales hʒ
secūdarias. et ideo non pendet ipa sʒ ani
mo qđ hʒ pncipiū ab illis imo e conuerso
ꝟtutes sūt secūdarie pendent ex pncipa-
libus hoc modo scʒ pp̄ter illa quoniā p-
pter illa et vniuersaliter verū est qꝛ omnia
sensibilia et ignorabilia in omni subiecto.
Intemus aūt alia vis declarare immor-
talitatē ipius. dicamus ergo qꝫ sensus nō
applicat sensat̄ absqꝫ assimilatione sui vt
tactus calido absqꝫ calefactiōe et visus lu
cido absqꝫ illuminatione. Intellectus au
tē ecōtrario se hʒ in hoc. Cuʒ eīʒ intelligit
aliqđ nō denoīat ab eo qđ itelligit nihil
ei ē de intelligibilib⁹ apđ intellectū nisi for
te ip̄s intellectio ꝛ insensibilib⁹ ipa sensa
tio ꝛ sic manifestum ē intellectū impassibi
lē ab itelligibili aut itelligibilib⁹. Amp̄.
ad hec ē alia diuersitas quā supra dixim⁹
qꝫ q̄nto maiora ꝛ plures intelligit ꝟtus i
tellectiua tanto ē ad intelligendū expedi-
tior et capatior et fortior. Ecōtrario aūt se
hʒ in sensu. palā ergo qꝫ nō hʒ finē in opa
tione sua. omnis virtus infinite operatio
nis est infiniti temporis. omnis virt⁹ que
non habet finem in operatione nō habet
fineʒ in tempore. Infinita enim operatio
non potest perfici in tp̄e. Si ergo verū est
qꝫ eius operationi non sit finis vltra queʒ
non extendatur vnde eidē virtuti nō est fi
nis i operatione sic neqꝫ in essentia. Et sic
appet in ꝟtute motiua cui nō ē finis i mo
uēdo sic neqꝫ in operādo neqꝫ in durādo.

Q si qs dixerit ꝙ quelibet eiꝰ operatio est finita dico ꝙ sicut quelibet reuolutio est finita omnes infinite et sunt a virtute infinite potentie sic est in ꝓposito. et sic ipm intelligere simpliciter est infinitū. Q si quis dixerit ꝙ finis eius ē in luce prima quia vltra non est qđ intelligat nō obuiat ei qđ intendimus. quoniam finem istū adhuc manifestū est eē infinitum ⁊ ex hoc necesse est ipam eē immortalem Si enim quies eius et operatio vltima in ipa vita. imo in ipo fonte vite vbi nō appropinqt mors neq; vlla defectio. Manifestum est mentē humanam illic naturaliter tendere vbi ē vite indefectibilis continuitas. Ad hunc autē finem si semel puenerit impossibile illaȝ inde decetero separari. Impossibile eñi est aliqđ a loco suo naturaliter moueri alioquin haberet motꝰ oppositos et oppositas naturas. Et hoc ē quoniam natura est ꝑncipium motus et quietis voluntarie autem ab ipo fonte vite et gaudii et glorie separari imo ab oīmoda plenitudine desiderabiliū suoꝝ. Quis non videat violēter. Ideo impossibile est qm̄ hic violēta locū habere nō potest. Cū eñi a seipa ⁊ ab aliis que infra ipam sunt tanq; ab inferno superiori et ab inferno inferiori et superiori erepta totaliter in fonte bonorū oim quodāmodo migrauerit. hoc ē cum fons ille totaliter illā in seipam rapuerit hoc est omnes cogitationes eiꝰ. et omnes eius affectiones in se collegerit totaliter illi viuet et hoc exemplo naturalis amoris patet vbi mēs amantissimi patris totaliter vnitur filio ⁊ totaliter affectiones et cogitationes amor rapit in filium ⁊ ex illo totaliter viuit interius duȝ ex illo totum haurit qđ cogitat et qđ gaudet. et qđ timet ⁊ generaliter oēs cogitationes ⁊ affectiones haurit ex illo ⁊ finaliter refundit in illum. Sic ⁊ in vita beatitudinis ꝙ mens totaliter rapta et ab omnibus aliis erepta totū qđ viuet ex ipso solo hauriet et totum refundet in ipm et eructabit qm̄ vita totaliter in apprehensionibus ⁊ affectionibus consistit

Incipit Registrum.

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

Registrum

u

Registrum

Nona
Decima — Iniciorum
Inuentionũ

Tabule precedentis intellectus.

Ego aũt vermis et non homo et abiectio plebis. Iuxta dictum propheticum Dauid puluis et cinis veluti vestimentum scdm Iob sententiam a tinea consumendũ. Munere quidem dudum requisitus vt de quibusdam tractantibus videlicet de fide et legibus vicijs et virtutibus tabulam ordinarem. Uerũ quia claudicatio et contumeliosa ꝛ quasi hereditaria dinoscitur egritudo sicut clare patet de vulcano quem fingunt poete de sublimi ad inferius cecidisse quare vt aiunt claudus ꝑenniter factus ẽ. Ac deinceps in despectu a dijs ceteris habebatur. Ad hec concordantiam habemus scdi Re. c. vbi dr. Cecidit et claudus factus est cunctisqꝫ contumeliosis. Multis siqdem auctoritatibus alijsqꝫ exẽplis posset hmõi ꝓbari. sed ea ne audientes attediaret vboꝝ ꝑlixitas omitto. Nimirũ claudꝰ eteni sum ego q̃litate ꝛ q̃ntitate Quãtitate quidẽ qꝛ descẽsus ꝛ ascẽsus intuẽti clarius maifestat. Qualitate q ppe nã inscꝰ suz penitꝰ et ignorãs ñ sagax nõ prudẽs nõ astutꝰ nõ discretus nõ circũspectꝰ ꝟ tãqꝫ palea merito abiectõe dignꝰ Reuera solũ mihi ꝑmãsit simplicitas asinina. vñ iuxta' sũ ego ꝛ ilsus

ficiens oino ad tantū opus tam excellens. tā curiosuz. tā speculatiuū. tāqꝫ difficile tabulare. Ueruntamē spiritussctūs spirat vbi vult. ⁊ claudicatioēs et infirmitatē deprimit atqꝫ tollit. Et figurā ad hoc habem⁹ Luce. vij. vbi legit̄ xp̄m claudos necnō infirmos alios a suis infirmitatib⁹ ⁊ lāguorib⁹ totaliter curasse. De cuius quidē curatiōe atqꝫ auxilio cōfisus ad instantiam dn̄i mei Reuerēdi magistri sacre pagine ꝓfessoris dignissimi vtqꝫ eius beniuolentiā deo duce habeam et acquiram saltem fm̄ mei ingenioli paruitatez dictam tabulam componere decreui. Adiungo insup̄ ꝙ si tabulando in supradicta sacratissima fide atqꝫ legibus dn̄i nr̄i Jhesu xp̄i vicijs ꝟtuubusqꝫ in aliquo oberrauerim qđ absit. Ego ex nūc ꝓut ex nunc. ⁊ ex tunc ꝓut ex nunc reuoco ⁊ annullo. Quib⁹ p̄suppositis ad dictam tabulam accedo cum gracia saluatoris. Ueruntamē antequā ad dictā tabulam descendam formam illius ac modum procedendi exprimere conabor. Unde noueritis amātissime dn̄e mi. licet nihil sit vobis occultū seu etiam opertum. sed oīa quasi manifesta sunt et clara. Tamen vt finis hm̄oi habeatur vobis in p̄mis significo dictam tabulam fm̄ ordinē alphabeti diligentius ordinari. Scdō dictorū tractatuum materias oēs et singulas fm̄ folia litteris quippe alphabeti interposit᷑ signari. Tercio dubitationes in eisdem cōtentas eodēmodo et formula cōnotari sicut in eadē expressius patebit domino concedente.

Incipiunt dubitationes operis supradicti.

Trum ex actuū contrarioꝝ frequentius rapientes ⁊ rapinā largientes generentur habitus contrarij xxiiij D lxxix
Utrū in actu quolibet ꝟtuose necesse sit actuz istū exercere intētione iusticie. xvi. y. cxx
Utrum Adam et Eua ⁊ angeli sancti in statu innocentie ex suis ꝟtutibus naturalibus solis deo seruirent aliqd apud ip̄m mererent̄ ex merito vel cōdigno lxx B ccxx
Utrum Adam ⁊ Eua in statu innocentie boni fuerūt an mali an neutri. xxiiij. F. lxvi
Utrum Adam ⁊ Eua equaliter seipos vt deum diligebant an se plus ꝗ̄ deum vel deū plus ꝗ̄ seipos. xxix D xcij
Am Utrum Adam vellet potius mori ꝗ̄ a deo recedere lxxvij h ccx
Utrum amaret̄ amore naturali circūscriptis beneficijs creator noster xxix Q xciij.
Utrum amauerant vel amant deum substantie angelice amore naturali in eo ꝙ deus vel in eo ꝙ bonus ibidem P
Utrum amaretur creator simpliciter in eo ꝙ deus vel in eo ꝙ bonus amore naturali vel alio ibidem Q
Utrum amore naturali ametur seu diligatur deus sup̄ omnia ibidem R
An Utrum anima humana moueat se lxxviij Z ccxv
Utrum in anima sit gustus sp̄ūalis correspondens gustui sp̄ūali et an dilectio gustabilis spiritualis sit maior ꝗ̄ delectatio amoris xlij y cvi
Queritur cū sapientissim⁹ deus animā humanā tam ei dilectam corrumpendā p̄sciat ex coniunctione corporis vt quid eam illi coniungit lxxi J cxcvij
Queritur cū omne peccatum sit anima sicut et virtus quomodo peccatum hic in carne dicitur habitare lxxi B cxvi
Utrū aīe hūane sic create haberēt que nō operant̄ nisi in corporib⁹ ⁊ ꝑ corpora. lxiij. y. ccvij
Utrum scīa illa q̄ fuit in animab⁹ p̄moꝝ parentū fuerit reuelatio lxxiiij. E. ccviij
Utrum aīalia leones vt vrsi et hm̄oi diligenda sint ꝓpter deū xlij P cij
Utrū in aīalibus brutis et coꝝ aīabus ex parte corporum tota sit diuersitas. lxxi R cxcix
Ap Utrum apprehensio siue cognitio que est vel erit glorie pariat dilectionem sibi congruentem in gloria xli P xcix
Bo Utrum bona naturalia preferenda sint dei bonis xxix D xcij
Quare bonorū temporaliū et viciorum delectationes naturales captiuant mētes humanas delectationes virtutū non li S cxxxvi
Quare non solum ex ꝟtute homo bonus est sed ex vnaquaqꝫ xxiiij. D lxxvi
Quare contingit eundem hominē fm̄ ip̄m simul eē bonum ⁊ malū ibidem
Utrū amaret̄ creator simpliciter in eo ꝙ deus vel in eo ꝙ bonus xxix Q xciiij
Utrū amant sb̄e angelice deū amore naturali in eo ꝙ deus vel in eo ꝙ bon⁹ ibidē P

Quanquidã gloriã nobis concedat qui cum patre et spiritusancto viuit et regnat deus per omnia secula seculorum Amen.

Pro intellectu tabule pcedentis. Notandũ primo q numerus algoristicus posit⁹ a sinistris litterarũ alphabeti signat quotum siue numerũ alphabeti simili numero in marginibus superioribus libri a latere positum. Alter vero numerus extensus signat numerum folior libri. qui similiter tali numero in codez est designatus. Item Nota q non semper omnes littere alphaben qnium materia extẽditur sunt signate in tabula. Sed solũ pncipales. Similiter nec numerũ folior. Sed ille solum vbi incipit materia. Positum est autem ⁊c. Aliquando circa lras aliqñ circa numer folior ad significandũ extensionẽ materie. Nec refert q numerus algoristicus aliquando ponit in medio lrar disiũcte positar. Ibi enim materia incipit in lra que est prior in ordine alphaben siue pcedat vel sequatur numer. Item tabula pdicta non extenditur ad tractatum in fine libri positum. De immortalita te aĩe. De sompno et visione. Hanc tabulã nude scriptam numeroqʒ querẽdo prout melius potuit qnauit et sensent frater Johãnes Rosenbach ordinis predicatorũ p suo ptẽtu Nurenbergeñ orationũ ervuliatũ in eo legentiũ cupiens se participem fieri. 1440 die 26 Marcij totũ ⁊c. hunc librum rubricis et numeris foliorum inscripsit et correcturas ingrossauit. Ad laudẽ dei benedicti in seculor secula Amẽ

